This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Schweickhardt
YALE

EPICTETEÆ
PHILOSOPHIÆ
MONVMENTA.

TOM. I.

EPICTETI DISSERTATIONVM

AB ARRIANO DIGESTARVM,
LIBRI IV.

EIVSDEM ENCHIRIDION,

ET

EX DEPERDITIS SERMONIBVS

FRAGMENTA.

Post IO. VPTONI aliorumque curas,
denuo ad Codicum Mstorum fidem recensuit, Latina
Versione, Adnotationibus, Indicibus
illustravit

IOHANNES SCHWEIGHÆVSER,
Argentoratensis,
Instituti Literarii Reip. Gallofrancorum Socius.

ASTOR LIBRARY
NEW-YORK.

TOMVS PRIMVS.

EPICTETI DISSERTATIONES.

LIPSIAE
IN LIBRARIA WEIDMANNIA
MDCCXCIX.

IOANNIS VPTONI

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Cum philoſophos Urbe Italiaque *) edicto ſubmoverat Domitianus, Româ **) Nicopolin in Epiro conceſſit Epictetus, atque ibi ſub imperio Trajani ***) diſſertationes plurimas ſermonesque habuit, ex præceptis inſtitutisque Stoicorum: quos, cum ſummâ laude & admiratione digni viderentur, ab ore Senis exceptos ſcripto mandavit Arrianus, auditor ejus inter multos alios præcellentiſſimus: (fuit autem Nicomediâ oriundus, & ob egregias animi dotes Romanâ civitate donatus, ampliſſimisque auctus dignitatibus:) †) non tamen

*) Vid. A. Gell. Lib. 15. cap. 11. & Sueton. in Domitian. ſect. 10.

**) In Epict. diſſertat. paſſim. & apud A. Gell. in loco ſupra citato.

***) Paſſim in his Diſſertationibus. — [Momenta nonnulla, quæ de *Epicteti Vita* ad nos pervenerunt, præter ea quæ ex ipſius Diſſertationibus colligi poſſunt, infra poſt Fragmenta Tomo III hujus operis collecta dabimus. *Schweigh.*]

†) Vid. Epiſt. Arriani ad L. Gell.

hoc munere fuscepto, authorem noſtrum verſionibus Latinis & annotationibus illuſtravere. En fontes! unde aliæ pleræque omnes, quæ circumferuntur, emanârunt impreſſiones. Quod ad Sceggium attinet, quanquam in plurimis hallucinatur, non ſua laude fraudandus eſt, quippe qui primus huic ſanando ſcriptori, ſatis ægro, medicas manus adhibere non recuſâverit. Doctior multo, & in aperiendâ mente philoſophi felicior Wolfius, quem in verſione, non tamen preſſis veſtigiis, potiſſimum ſequor. Hujus annotationes, ut & Salmaſii & Meibomii, (quas in lucem nuper Relandus protulit) ſi quæ modo memoratu digniores viderentur, ad calcem rejeci & ſæpe ad examen revocavi; quam quidem veniam & damus & petimus viciſſim.

Nec interea ſilentio prætereundus eſt codex Salmanticæ nitido charactere excuſus, anno MDLV. Quumque Caſauboni, magnæ apud literatos exiſtimationis viri, conſilium de authore noſtro edendo intellexeram, (id enim ipſe in *) epiſtolis indicaverat) non levi ardebam deſiderio videndi obſervationes, quas ad oram libri adnotatas, in bibliotheca Cantabrigienſi extare audiveram. Verumenimvero nihil tanto nomine dignum inveni, nihil fere niſi luſus juveniles, aut qualia cuivis perfunctorie legenti videantur occurrere.

De

*) Vid. Ep. IX. & XIII. & alibi.

De Regio codice MS. Parisiis servato, ita *) Casaubonus; „Quod rogas de Arriani codicibus, „scito esse quidem unum aut alterum ejus libri „exemplar in Regia bibliothecâ: sed ejus notæ, „ut nullum sit futurum operæ pretium contulisse.“ Hinc etsi nihil fere alicujus momenti sperare possem, nihil tamen mecum in animo decreveram negligere, quod ad authorem expoliendum usui fore existimabam. Habes itaque variantes lectiones istius codicis, qui quidem, (ut me monuit vir clarissimus Bernardus Montefalconius) e schedis constat sericis, & aut duodecimo aut decimo tertio seculo videtur adscribendus. Ab eodem quoque viro intellexi, aliud esse exemplar Florentiæ; sed quid in eo boni contineatur, ignotum: spes enim per literatos inspiciendi penitus me fefellit, ut & alterius, quem Venetiis custodiri audiveram.

Hisce igitur instructus subsidiis, cum novam procurare editionem jam essem aggressus, mihi ex insperato vir amicissimus Jacobus Harris codicem Venetiis editum dono misit, cui ad marginem variæ adscribebantur lectiones, adjectis in calce his verbis, si recte legerim; erant enim obscurissima. „Librum hunc, quum anno elapso „alterum ex eadem officinâ (quem vir ille doctrinâ „& morum præstantiâ celebratissimus Cardinalis

*) Ep. 539. D. Hœschelio.

Hoc interea Lector ſciat velim, Epictetum ſui ſemper ſimilem, optimum eſſe ſui interpretem: hac de cauſſâ non modo in notis locos adduxi parallelos, ſed indicem etiam addidi, ut uno aſpectu, locos inter ſe diverſos conferendo, ſenſus phraſium verborumque, quæ a Stoicorum præcipue diſciplinâ petuntur, facilius percipiatur. Hisce vero & reliquis, quæ publici juris feci, mecum candide fruatur lector, & æqui bonique conſulat.

IOHAN-

IOHANNES SCHWEIGHÆVSER

LECTORI

Veri nominis Philoſophiæ cultori

S. P. D.

Equidem ſtudioſe olim EPICTETI SERMONES perlegens, haud fere ſecus me adfectum ſubinde inter legendum ſenſeram, atque diſcipulos ipſius Philoſophi, cum præſentem coram audirent magiſtrum, adfici ſolitos Arrianus in præfatione ad L. Gellium commemorat. Quo magis & mirari ſæpenumero & dolere ſubiit, cum haud ſane pro merito in vulgus cognitum, & multo utique rarius quam par eſſet, non dico in manibus levis diſſolutæque juventutis, ſed eorum etiam qui ſeria ſtudia amant coluntque, verſari tam admirabile veteris Philoſophiæ monumentum animadverterem. Cujus neglectus eas fere eſſe cauſſas intelligens, quæ a me nuper admodum, in Præfatione ad Enchiridion nova recenſione inſtauratum, ſunt expoſitæ;*) quod in me eſſet conſtitui conferre,

*) Prodiit illud, ſimul *ex libraria Weidmannia* nuncum Cebetis Tabula, *Lipſiæ* dinis vernalibus hujus anni MDCCXCVIII,

is ego ſum qui mea magnopere mirer: ſed quemadmodum, de aliorum ratione quid ſentiam, ubi ad propoſitum facere videtur, ſine ira ac ſtudio libere dicere adſuevi; ſic alios mea reprehendentes non modo facile fero, verum etiam lubens gratusque dare operam ſoleo, ut doctiorum ex admonitione, de communibus ſtudiis bene merentium, quantum plurimum poſſim, proficiam.

PARISIENSES CODICES MANVSCRIPTI, quibus mihi in recenſendis Epicteti Diſſertationibus licuit uti, tres fuerunt. *Primus*, quem nota *pa.* inſignivi, in Catalogo Græcorum Codicum Bibliothecæ olim Regiæ num. MCMLVIII. recenſetur, membranaceus, luculenter ſcriptus; in quo, præter Epicteti Diſſertationes, continetur Hieroclis in Aurea Carmina Commentarius. Aetas codicis in Catalogo ad ſeculum decimum quintum refertur. Mihi quidem paulo vetuſtior viſus erat: eſtque etiam in fronte codicis notula ab alio docto viro ſcripta, qui ætatem illius ad Sec. XIV. retulit. Neque vero idcirco melioris notæ hic eſt, verum etiam paulo inferior *altero* illo, chartaceo ſive bombycino, quem *pb.* adpellavi, qui in eodem Catalogo num. MCDXVII. commemoratur, cujus ætas ibidem pariter ad ſeculum XV. refertur. Eſt hic Codex *pb.* minuto admodum charactere

ractere multa cum cura & elegantia descriptus: continetque, præter Epicteteos sermones, cum minora nonnulla alia, tum præsertim Aristotelis Ethicorum libros VIII. & Magnorum Moralium, quæ dicuntur, libros duo; quorum ex collatione librorum cum exemplo typis vulgato cognovi, quantum sit quod accedere posset ad perfectiorem operis Aristotelis editionem, si scripta hujus philosophi ad veterum codicum fidem, qui magna copia in Bibliothecis supersunt, exigerentur.

Non magis in hoc codice *pb.*, quam in duobus aliis, vel scribæ nomen adjectum est, vel anni nota adscripta. Adtexta sunt tamen in hoc nonnulla, quæ partim ad scribam, partim ad primum libri possessorem, qui illum describendum curaverat, aliquatenus notos nobis faciendos spectant; quæ quum nec alioqui lectu injucunda sint futura, huc transscribere non gravabor. Scilicet ad calcem Dissertationum Epicteti hæc subscripsit librarius: *Δόξα τῷ εὐεργέτῃ καὶ σωτῆρι θεῷ. Γέγραπται τὰ τοῦ Ἐπικτήτου Ἠθικὰ ἐνταῦθα, βιβλίοις ἐμπεριεχόμενα τέσσαρσιν· ὧν τὸ πρῶτον ἐν κεφαλαίοις τριάκοντα πεπερατοῦται· τὸ δὲ δεύτερον τῷ εἰκοστῷ καὶ ἕκτῳ ὁρίζεται· τὸ δὲ τρίτον τοῖς εἴκοσι τέσσαραι*) *περιγράφεται· τῷ*

*) Animum haud satis adverterat vir bonus, cum istud scriberet. Certe in eodem codice, æque ac in aliis,

τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ τελευταίῳ τὰ δέκα πρὸς τρισὶ τὸ πέρας ἐπισφραγίζεται. Καὶ χάρις τῷ θεῷ τῷ δεδωκότι εὐμαρῶς ἡμῖν διανυσθῆναι καὶ τοῦτο· ὃς καὶ κατὰ τὸ αὐτοῦ σωτήριον θέλημα βιοῦ ἀξιώσειεν ἡμᾶς, ἵνα τῆς αὐτοῦ μακαριότητος τυχόντες, τοῖς γνησίως αὐτὸν θεραπεύσασιν εἰς αἰῶνα ἀποκειμένης, σὺν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα πολιτευσαμένοις, συμβασιλεύοιμεν εἰς αἰῶνα αὐτῷ, εὐλογοῦντες, ὑμνοῦντες αὐτόν. ἀμήν. Initio vero Disſertationum Epicteti, poſt Indicem capitum libro primo comprehenſorum, cum dimidia pars paginæ vacua relicta eſſet a librario, ipſe poſſeſſor olim codicis, qui ſuum in uſum deſcribendum illum curaverat, hæc adſcripſit:

Ὁ Ἐπίκτητος οὗτος*) τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν αὐτός τε ἐξεῦρε, καὶ ἤσκησεν ἐν ἑαυτῷ πάνυ καλῶς, καὶ τοὺς προσιόντας ἐδίδασκε, λόγοις τε καὶ τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι. Ὑπομνήματα δὲ τῶν ἐκείνου λόγων τάδε ἐστὶν, Ἀρρια-

aliis, *viginti ſex* Capita complectitur Liber tertius, quemadmodum & Secundus.

*) Id eſt: *Epictetus hic Moralem Philoſophiam & ipſe per ſe præclare excoluit exercuitque, & eos, qui ipſum conveniebant, cum verbis docuit, tum ſuo exemplo. Sunt autem hæc ſermonum illius monumenta, ab Arriano quodam,*

Ἀρριανῷ τινι ὁμιλητῇ αὐτοῦ καὶ σοφῷ πάνυ ἐκτεθειμένα. Τούτων πολλὰ καὶ οἱ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας διδάσκαλοι τοῖς ἠθικοῖς αὐτῶν ὁμιλίαις ἐνέπλεξαν. τῷ γὰρ φυσικῷ λόγῳ τε καὶ νόμῳ λίαν ἑώρων συνᾴδοντα· οὗ δὴ πρὸς αὔξησιν αὐτοὶ καὶ βεβαίωσιν ἐν τοῖς τῶν ἀκροωμένων ψυχαῖς, μετὰ τὰς τῆς ἱερᾶς γραφῆς ἀναπτύξεις, τὰς ἠθικὰς συνῆπτον διδασκαλίας. Διὸ καὶ ἡμῖν ἔτι νέοις οὖσι, καὶ περὶ λόγους ἠσχολημένοις, ὑπὲρ πάντας οὗτος ἐσπουδάσθη σοφοὺς, τοὺς ἐν Ἕλλησι τετυχηκότας ὀνόματος· καὶ τὸ βιβλίον ἐκγραφῆναι ἡμῖν ἐφρόντισαμεν. Εἶτα καὶ τὰ Ἠθικὰ Ἀριστοτέλους συνήψαμεν. Ἀλλ' Ἀριστοτέλης μὲν τεχνολογικὸς τῆς κατὰ ἦθη τελειότητος ὑφηγητής ἐστιν

dam, discipulo ejus, viro admodum sapiente, expositæ. E quibus sanctæ quoque Ecclesiæ Doctores multas sententias suis sermonibus ad populum habitis inseruerunt. Viderant enim cum naturali Ratione Legeque admodum consentientes: quam ut in auditorum animis augerent firmarentque, post Sacræ Scripturæ explanationem morales institutiones solebant adjicere. Quare & nos, adolescentes cum essemus, & literarum studiis daremus operam, præ cæteris omnibus Sapientibus, qui inter Græcos nomen sortiti sunt, in hujus studium incubuimus, & librum hunc nobis describendum curavimus. Deinde etiam Aristotelis scripta Moralia adjunximus. Sed Aristoteles quidem, in illis libris, artificiosa subtilitate universam

ἐν τοῖς συγγράμμασι τούτοις· οὗτος δὲ, θεωρητικαῖς καὶ πρακτικαῖς ὑφηγήσεσιν, τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιστον τέλος τῶν ἀνθρωπίνων ἠθῶν ὁδὸν ὑφηγεῖται· καὶ τὴν τοῦ Φυσικοῦ λόγου τε καὶ νόμου ταῖς ἡμῶν ψυχαῖς αὔξην καὶ καρποφορίαν μεθόδοις σοφωτάταις ἐντίθησιν, ὥσπερ αἰ τὸν οὐράνιον καὶ εὐαγγελικὸν ἡμῖν ἐξαπλοῦν τοῦ Θεοῦ νόμον ἦν αὐτῷ προὔργου. Οὗτος θεὸν μὲν ἕνα ἐφρόνει, ποιητήν τε καὶ προνοητὴν τοῦ παντός· ὡς ἐν πολλοῖς μέρεσι τῶν λόγων τούτων δῆλόν ἐστι τοῖς συνορᾶν καλῶς δυναμένοις. τὸ δὲ τῶν χυδαίων εὐλαβούμενος πλῆθος, ἔστιν οὗ πρὸς κατασκευὴν τῶν οἰκείων λόγων τὴν αὐτῶν πολυθεΐαν ἐλάμβανε· λέξεσι μόναις, οὐ ψυχῇ καὶ γνώμῃ ταύτην τιθείς· διορθοῦν τε τὰ

sam disciplinæ Moralis scientiam explicat: hic vero, cum theoreticis institutionibus, tum practicis, viam ad præclarissimum finem moribus hominum propositum præit; & ut naturalis Ratio atque Lex in animis nostris incrementum capiat fructumque ferat, sapientissimis rationibus efficit; tamquam ei propositum fuisset, cœlestem & evangelicam Dei legem nobis exoptanary. Deum hic unum esse statuit, procreatorem gubernatoremque universi; quemadmodum multis e locis Sermonum ejus manifestum fit eis, qui hæc talia recte judicare valent. Sed, cum imperitis de vulgo hominibus cautione utens, nonnumquam ad confirmanda sua ipsius præcepta, polytheismum illorum veluti a se concessum jumebat; verbis solum, non ex animi sententia illum ponens; & ex ipsa

τὰ ἐκείνων ἤθη βουλόμενος, καὶ ἐκ τῆς ἐψευσμένης ἐν αὐτοῖς ὑποθέσεως περὶ τοῦ θεῶν πλήθους. Διὸ καὶ τῶν Χριστιανῶν μέμνηταί που σὺν εὐλαβείᾳ, Γαλιλαίους αὐτοὺς ὀνομάζων· οὕτω γὰρ ἔτι τότε ὠνομάζοντο. Ἔνιοι δὲ ἱστοροῦσιν αὐτὸν καὶ τῷ κηρύγματι τῆς ἀληθοῦς θεολογίας, δι' ἣν ἡ θεία γέγονεν οἰκονομία καὶ ἡ τοῦ θείου λόγου φανέρωσις, προστεθεῖσθαι καλῶς, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ πίστει τοῦ κυρίου ἡμῶν· μὴ βούλεσθαι δὲ φανεροῦν, ὑποχωροῦντα τῇ βίᾳ τοῦ διωγμοῦ, ὃς ὑπὸ Νέρωνος πρώτου κινηθεὶς, μετὰ πολλῆς τῆς σφοδρότητος, ἔμενεν ἔτι κἂν τισι τῶν αὐτοῦ διαδόχων, καὶ σὺν ἐλάττονι τῇ δριμύτητι· ὅτε καὶ οὗτος ἤκμασεν ὁ σοφός· μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ.

ipsa etiam falsa hypothesi, quae apud illos valebat, de deorum multitudine, corrigere mores illorum studens. Quare etiam Christianorum alicubi caute meminit, Galilaeos vocans; hoc enim nomine tum temporis adhuc appellabantur. Narrant vero nonnulli, fuisse eum etiam verae de Deo doctrinae & oeconomiae divinae per Dei verbum nobis patefactae, fi-

deique in Christum dominum nostrum, ex animo additum; noluisse vero extrinsecus declarare, cedentem persecutionis violentiae, quae sub Nerone primum magna cum vehementia orta, sub nonnullis ex ejus successoribus etiamnum durabat, quamquam non cum tanta acerbitate, quo tempore vixit hic Sapiens, maxime vero sub Vespasiano.

Tertius Codex, quo usus sum, quem in Adnotationibus ad Dissertationum libros notâ *pc.* insignivi, est idem ille olim Regius num. MCMLIX, de quo satis copiose nuper in præfatione ad Enchiridion seperatim editum dixi, ubi eumdem nota *Pa.* designaveram. Quem codicem, quamquam recentem admodum, tamen, quemadmodum in Enchiridio & in Simplicii Commentario, sic & in Dissertationibus Epicteti minime spernendum esse judicabunt hi, qui lectiones ex eo prolatas considerare voluerint. Et id quidem maxime opportune in hoc codice nobis accidit, ut, quum persæpe, ubi duo priores codices veram dabant scripturam, hic mendosam quæ olim vulgata erat repræsentaverit, persæpe rursus, ubi illi in communi cum libris vulgatis errore versabantur, hic verissimam lectionem vel vero proximam offerret.

Quod vero Vptonus communicatas secum ait esse lectiones *e codice MS. Parisino, e schedis sericis constante, quem duodecimo aut decimo tertio seculo adscribendum Montefalconius censuisset*, id quale sit, haud satis liquet. Longe plurima pars earum lectionum, quas e MS. Parisino Vptonus citavit, tam in codice nostro *pa.* quam in *ph.* leguntur: nec est earum ulla, quin in alterutro horum reperiatur. Sed sunt nonnullæ, quas solus *ph.* habet, non *pa.* veluti ἔχοιεν ἄν, in Arr. Epist. ad

L. Gell.

L. Gell. vſ. 6. *εἰ νέος*, Diſſ. II. 10, 10. *στερκτικὸν*, II. 10, 23. At ſunt aliquanto plures lectiones e membranaceo cod. *pa.* ductæ, quæ in bombycino *pb.* non reperiuntur: verbi cauſſa, *οὐδ' ἂν χρώματα*, I. 6, 2. *πόσου σοῦ ἐγὼ*, I. 10, 6. *ἀρεῖ;* II. 2, 20. *ἐπὶ τοῦτο*, II. 7, 9. *μηδὲν οὐκ ἔστι*, II. 17, 28. Tum, ſi alter ex his codicibus ſeculo XII vel XIII adſcribendus Monteſalconio viſus erat, fuerit is puto *pa.* potius, quam *pb.* At ille membranaceus eſt, non e ſericis conſtat ſchedis. Sed ne ipſe *pb.* quidem e ſericis, verum e *bombycinis* ſchedis, id eſt cottuneis, quæ a lineis vix differunt, conſtat: neque vero usquam chartam ejusmodi a Monteſalconio (in Palæographia quidem Græca) *ſericam* eſſe adpellatam memini. Igitur, de Pariſienſibus codicibus quid ad Vptonum ſcripſerit vel ſcribendum curaverit Monteſalconius, neſcio: ſed, quidquid illud fuerit, vereor ne mentem doctiſſimi viri parum recte acceperit Vptonus, eoque in turbas, quas dixi, inciderit. Cæterum illud ſatis adparet, non perpetuam aliquam collationem codicum Pariſienſium, ac ne unius quidem ex illis, fuiſſe Vptoni cauſſâ inſtitutam; ſed paſſim ſolummodo unam alteramve lectionem fuiſſe excerptam, cum illoque editore communicatam. Quisquis vero probarum lectionum ſegetem, quas e tribus, quos dixi, Pariſinis libris in medium contulimus, con-

sideraverit, facile is nobis adsentietur, nec supervacuum a me laborem esse susceptum, cum codices hos quam potui diligentissime excussi, nec operæ in eum laborem impensæ poenitere me debere; simulque idem intelliget, quam sive temere sive parum ingenue Isaacus Casaubonus olim cum Davide Hœschelio, candidissimo viro, & cum de omni re literaria, tum sigillatim de ipso Casaubono optime merito, egerit, cum ei, de eisdem codicibus Parisiensibus roganti, responderet, *ejus esse notæ, ut nullum sit futurum operæ pretium contuliſſe:* quod responsum, pro miserâ præsertim conditione, quâ tum temporis erant quotquot exstabant Dissertationum Epicteti editiones, quam fuerit a veritate alienum, quælibet pagina nostrarum Adnotationum poterit docere.

Iam plurimam quidem partem probarum lectionum, quas nobis obtulerunt nostri codices, ante nos Vptonus in ora sui libri notatas reperérat, e codicibus Italicis excerptas: attamen & spicilegium haud spernendum iidem nostri codices suppeditarunt; & eas ipsas lectiones, quas Vptoni codex dabat, jucundum erat horum etiam auctoritate comprobatas comperire. Quæ res eo etiam majoris erat momenti, quoniam haud ita certum erat, an lectiones omnes, quæ in ora libri illius Vptono ab Harrisio donati adnotatæ erant,

erant, e manuſcriptis codicibus ductæ fuiſſent; cum credibile admodum eſſet, earum nonnullas e conjectura fuiſſe ductas, quas quidem a cæteris nullo certo ſigno diſtinguere licebat, Vptonus certe nullo modo diſtinxit: qua de re cum aliàs ſubinde in Adnotationibus, tum ad III. 24, 46. a nobis dictum eſt. Habebant præterea aliud incommodum variantes illæ Lectiones, ab Vptono ex ora ſui codicis prolatæ; quod, cum duobus e codicibus msstis eſſent depromtæ, non adnotatum fuerit, quænam uni, quænam alteri deberentur, quas rurſus uterque codex communi conſenſu dediſſet: quæ ſi fuiſſet cautio adhibita, de utriusque codicis per ſe indole, & de cujusque lectionis ratione, certius aliquod judicium facere potuiſſemus. Subinde vero etiam adparebat, vim rationemque notarum oræ illi inſcriptarum non ſatis fuiſſe ab Vptono perceptam, & interdum quoque lectionem aliquam alienum ad locum relatam; cui incommodo opportunum ſubinde remedium noſtri adtulerunt codices Pariſienſes. Haud raro vero etiam optimas quasque lectiones ſive ex Italicis codicibus ſive e MS. Pariſ. ab Vptono prolatas quidem reperiet lector, ſed eas in *Notis* ſepoſitas ac veluti relegatas; quæ a nobis demum in contextum cooptatæ, neceſſariam corruptæ olim ſcripturæ medicinam adtulerunt. Sed bene multæ utique præſtantiſſimæ lectiones ex eis-

dem Italicis codicibus non modo prolatæ ab Vptono, verum etiam in usum receptæ sunt, multæque lacunæ feliciter expletæ, ubi nostri codices cum vetustioribus editionibus communi in errore versabantur. Haud pauca vero item superſunt loca, haudquaquam etiamnunc satis expedita, quæ vel depravatione aliqua perverſioneque ſcripturæ, vel verborum nonnullorum omiſſione laborare videntur: quorum bona pars fortaſſe ſive integritati ſuæ reſtitui poſſet, ſive tolerabile ſaltem probabileque remedium eſſet acceptura, ſi eosdem ipſos codices, e quibus excerptæ ſunt lectiones ab Vptono prolatæ, denuo excutere, aut alios his ſimiles ac fortaſſe etiam meliores, quos in Italiæ bibliothecis etiamnunc latere credibile eſt, in conſilium vocare liceret.

SUPERIORES *Diſſertationum* EDITIONES, unâ Salamanticenſi exceptâ, quâ ægre carui, cunctæ mihi, hanc editionem adornanti, ad manus ſemper & ante oculos fuere: Veneta Trincavelli MDXXXV; Baſileenſis prior, cum Scheggii verſione & notis, MDLIV; (quæ in Varietate Lectionis ad Enchiridion, nuper a nobis cum Cebetis Tabula editum, *Ed. Baſ.* 2, inſignita erat;) Baſileenſis altera, Hieronymi Wolfii verſionem & Notas exhibens; (quæ in Var. Lect. ad Enchir. erat *Ed. Baſ.* 3.) Colonienſis MDXCV; Genevenſis, eodem

eodem anno in lucem emissa; Cantabrigiensis MDCLV; Londinensis MDCLXX. Quibus de omnibus quum in Praefatione ad Enchiridion nuper satis dixerim, nil adtinet plura nunc verba facere. Sed de *Wolfiana editione Enchiridii* liceat nonnihil, quod me tunc, cum illa scriberem, praeterierat, hoc loco supplere. Scilicet, cum in Praefat. ad Enchirid. pag. XXXI & sqq. de editione illa Wolfiana disserem, quam in Var. Lect. *Ed. Baf.* 3. adpellaveram, cujus in titulo annus nullus est notatus, sed cujus praefationi subscriptus est annus MDLX, quam unam dicebam esse editionem a Wolfio procuratam; noveram equidem, citari passim Wolfianam Enchiridii editionem, quae annum MDLXI in titulo notatum haberet,*) quaeque adeo diversa ab illa, qua ego usus eram, videri posset: sed suspicatus eram, postquam primus ille Tomus, quo Enchiridion cum Cebetis Tabula continetur, eodem anno MDLX, qui Praefationi subscriptus est, in publicum fuisset editus, deinde fortasse, cum secundus accessisset Tomus, cujus Praefatio anno MDLXI scripta est, nonnullis exemplaribus ejusdem Tomi primi annum MDLXI in titulo fuisse inscriptum. At docere me potuerat saltem id, quod in Var. Lect. ad Enchir. p. 73. col. 2. a me ipso observatum est, differre

*) Eâ se usum esse, diserte etiam Heynius profes- sus erat in Praef. ad Enchirid.

differre illam editionem ab ea quâ ego usus eram. Nunc, ex quo in lucem emissum est nostrum Enchiridion, pervenit his diebus in manus meas per Tubingensis amici benevolentiam exemplum ipsius illius editionis Wolfianæ, quæ annum MDLXI fronti inscriptum gerit: cujus ex collatione, cum duabus editionibus Bas. 2. & Bas. 3., quibus olim usus eram, diligenter institutâ, primum hoc cognovi: Enchiridii contextum, qualis in edit. MDLXI exhibetur, non esse a Wolfio emendatum, sed nude e superiori edit. Bas. 2. (quæ anno MDLIV apud eumdem Oporinum prodierat) ad verbum & ad literam repetitum.*) Tum porro illud intellexi: de edendo Græco Enchiridii exemplo a se emendato statim ne cogitasse quidem Wolfium,

*) Itaque, quidquid in Var. Lect. ad Enchirid. a nobis ex ed. Bas. 2. prolatum est, id pariter in hanc valet: nec nisi oppido pauciſſima loca sunt, in quibus (partim consilio, partim casu) ab edit. MDLIV differt hæc anno MDLXI in lucem emissa. Scilicet pro mendoso ἔκκλησις, quod erat in cap. 1. emendatum est ἔκκλισις. Tum cap. 7. (ed. Wolf.) pro τῶν ἐφ' ἡμῖν, est τῶν δ' ἐφ' ἡμῖν. Cap. 30. in ora per errorem ex ora capitis 27. repetitum est verbum ἠρέθικα, pro βουλεύσασθαι quod in ora ed. Bas. 2. recte positum erat. Cap. 52. pro τοσοῦτον, quod in Bas. 2. erat, est τοσούτου. Cap. 72. in ora, pro εἴρηκεν, mendose εἴρυκεν scribitur. Denique Cap. 73. in ora, pro ἔρχου, quod erat in Bas. 2., est ἔρχῃ. Quæ scripturæ omnes deinde eodem modo repetitæ sunt in ea editione, quam ed. Bas. 3. adpellavi.

Wolfium, solamque Latinam Versionem cum suis Adnotationibus & Praefatione (sive Epistolâ dedicatoriâ ad Hainzelium data) Oporino typis describendam misisse; sed Versioni Wolfianae a typographo Graecum contextum ex edit. Bas. 2. fuisse adjectum, atque ita libellum istum anno MDLXI primum in lucem esse emissum: deinde vero ipsum etiam Wolfium Graecum contextum a se emendatum imprimi curasse in ea editione luculentius impressa, de qua nos loco citato fuse disputavimus; quae, tribus constans tomis, anno demum MDLXIII absoluta & in lucem emissa est; qua quidem in editione Enchiridio nulla alia praefixa est Praefatio, nisi eadem Epistola ad Hainzelium anno MDLX scripta; sed, praeter Emendationes Graeco contextui a Wolfio adlatas, ad oram quoque novae nonnullae lectiones adpositae sunt, quae in ed. Bas. 2. & in illa quae 1561. prodiit, non legebantur, atque etiam Adnotationes nonnullis in locis auctae, veluti cap. 26. (ed. Wolf.) ubi τοῦ ἀγαθοῦ pro τοῦ ἀπαθοῦς commendatur, & cap. 55. ubi pro προσελθόντι legendum προελθόντι monetur, quod & ipsum in contextum receptum est. Ita fit, ut, quam ego editionem *Bas.* 3. adpellaveram, ea (si subtilius quaeras) fuerit *ed. Bas.* 4. adpellanda, contra *Editio Bas.* 3. numerari illa debuerit, quae anno MDLXI prodierat. At poterat etiam in adnotanda Lectionis

Varic-

Varietate hæc ipſa Editio, quæ anno MDLXI prodiit, citra magnum incommodum hactenus quidem omitti, quatenus eadem, quod ad Græcum contextum & ad lectiones in ora notatas adtinet, tantum non conſtantiſſime cum *ed. Baſ.* 2. conſentit; quod vero ad Verſionem latinam & ad Adnotationes ſpectat, non differt a noſtra *Baſ.* 3. niſi quod in hac paululo locupletiores, quam in illa, ſunt Adnotationes.

Sed hæc hactenus. Ipſum ENCHIRIDION, quoniam eas ob cauſſas, quas ſuo loco expoſui, ſeparatim a nobis editum eſt, potuerat ab editione hac *Diſſertationum Epicteti* abeſſe. Sed, ne quid ex his, quæ in Vptoniana inſunt editione, hic deſideraretur, nolui brevi libello locum ſuum in hac collectione Monumentorum Epicteteæ Philoſophiæ invidere; quum præſertim inſtituti ratio poſtularet, ut & Notæ Vptoni in eumdem libellum, quæ in critica editione locum non invenerant, hic repræſentarentur, & ut Indices, cum Græcitatis, tum Nominum Propriorum, non ſolum ad Diſſertationes, ſed ſimul ad Enchiridion & ad Fragmenta peræque referrentur. Igitur, quum primus hujus operis Tomus *Diſſertationes Epicteti*, alter *Adnotationes ad easdem* complectatur, initio tertii Tomi *Enchiridion* locavi, & tale quidem omnino, cum quod ad Græcum exemplum, tum

tum quod ad Latinam verſionem, quale ab ipſo Vptono erat editum; ſatis habens, Græco contextui Varietatem Lectionis ſubjicere, cum e notabilioribus quibusdam Editionibus, tum e Codicibus manuſcriptis excerptam; eâ lege, ut e manuſcriptis quidem codicibus non niſi illas adponerem Lectiones, quæ aut veriſſimæ eſſe mihi viſæ eſſent, aut illuſtrem aliquam ſpeciem veri habere; ex Editionibus vero Meibomii, Heynii, Villebrunii, & noſtrâ, lectiones omnes, quæ a lectionibus Vptono probatis discederent, adnotarem.*)

In recenſendis Epicteti FRAGMENTIS quid ſecutus ſim, docui in præfatione Adnotationibus ad eadem Fragmenta præmiſſâ. Quod *Græcitatis* INDICEM Vptoniano longe uberiorem, & (ut ego quidem arbitror) commodiorem dederim, talemque qui ſimul *Indicis Rerum* vice poſſet fungi, non dubito, gratum me feciſſe multis: neque vereor, ne probaturi ſint plerique, quod *Nominum Propri-*

*) Dum Enchiridii mentionem facio, liceat obiter hoc loco *Errata* nonnulla corrigere, quæ per operarum lapſum in *Præfationem* irrepſerunt *criticæ noſtræ editioni Enchiridii* præmiſſam. Scil. p. 76. lin. 10. a fin. pro *ſunt* lege *ſint*. Pag. 84. lin. 1. pro *proferre* lege *conferre*. Pag. 94. l. 3. lege *his verbis*. Pag. 108. l. 11. a fin. pro *detractato* lege *detracto*. Pag. 118. l. 6. *pro* a tribus lege *e tribus*. Pag. 123. in not. col. b. lin. 5. a fine, poſt *Tabulam* adde *adparatu*.

Propriorum Indicem, quem alteri mixtum Vptonus dederat, ab illo separaverim.

Vale, Candide Lector, &, quod si quid ad promovendum bonarum artium Sapientiæque vere nominatæ studium hac nostrâ operâ collatum judicaveris, quod mihi quidem in eâ suscipiendâ in primis propositum fuisse profiteor; Deo Optimo Maximo, qui hæc nobis otia fecit, mecum age gratias, reliquisque nostris conatibus eodem spectantibus fave. Scripsi Argentorati, exeunte mense Flor. anno Reip. Gallo-Franc. VI. post Christum natum M.DCC.XCVIII.

APPIA-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΤΩΝ
ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ
ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ.

EPICTETI DISSERTATIONVM
AB ARRIANO DIGESTARVM
LIBRI QVATVOR.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ,
ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ.

Ἀρριανὸς Λουκίῳ Γελλίῳ εὖ πράττειν.

Οὔτε συνέγραψα ἐγὼ τοὺς Ἐπικτήτου λόγους οὕτως, ὅπως ἄν τις συγγράψειε τὰ τοιαῦτα· οὔτε ἐξήνεγκα εἰς ἀνθρώπους αὐτὸς, ὅς γε οὐδὲ συγγράψαι φημί. ὅσα δὲ ἤκουον αὐτοῦ λέγοντος, 2
ταῦτα αὐτὰ ἐπειράθην, αὐτοῖς ὀνόμασιν ὡς οἷόν τε ἦν γράψαμενος, ὑπομνήματα εἰς ὕστερον ἐμαυτῷ διαφυλάξαι τῆς ἐκείνου διανοίας καὶ παῤῥησίας. Ἔστι δὴ τοιαῦτα, ὥσπερ εἰκὸς, ὁποῖα ἄν τις αὐ- 3
τόθεν ὁρμηθεὶς ἔτι προς ἕτερον· οὐχ ὁποῖα ἄν,

 ἐπὶ

EPICTETI DISSERTATIONES
AB ARRIANO DIGESTÆ.

Arrianus L. Gellio S. D.

Neque conſcripſi ego Epicteti Sermones hoſce ſic, quemadmodum conſcribere talia aliquis poſſet: neque in publicum ipſe eos edidi, qui quidem, nec a me conſcriptos eſſe, ultro profiteor. Sed quae illum audivi differentem, ea ipſa conatus ſum, verbis eisdem, quoad potui, ſcripto conſignata, monumenta in futurum tempus mihi conſervare ingenii illius viri & in dicendo libertatis. Sunt igitur, ut conſentaneum eſt, haec talia, qualia aliquis ex tempore orſus loquatur cum altero; non qualia conſcripſerit,

ἐπὶ τῷ ὕστερον ἐντυγχάνειν τινὰς αὐτοῖς, συγγράφοι.
4 τοιαῦτα δ' ὄντα, οὐκ οἶδα ὅπως, οὔτε ἑκόντος ἐμοῦ,
5 οὔτε εἰδότος, ἐξέπεσεν εἰς ἀνθρώπους. Ἀλλ' ἐμοί
γε οὐ πολὺς λόγος, εἰ οὐχ ἱκανὸς φανοῦμαι συγ-
γράφειν· Ἐπικτήτῳ δὲ οὐδ' ὀλίγος, εἰ καταφρονήσει
τις αὐτοῦ τῶν λόγων· ἐπεὶ καὶ λέγων αὐτοὺς, οὐ-
δενὸς ἄλλου δῆλος ἦν ἐφιέμενος, ὅτι μὴ κινῆσαι τὰς
6 γνώμας τῶν ἀκουόντων πρὸς τὰ βέλτιστα. Εἰ μὲν
δὴ τοῦτό γε αὐτὸ διαπεράττοιντο οἱ λόγοι οὗτοι,
ἔχοιεν ἄν, οἶμαι, ὅπερ χρὴ ἔχειν τοὺς τῶν φιλο-
7 σόφων λόγους. εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ἐκεῖνο ἴστωσαν οἱ ἐν-
τυγχάνοντες, ὅτι, αὐτὸς ὁπότε ἔλεγεν αὐτοὺς,
ἀνάγκη ἦν τοῦτο πάσχειν τὸν ἀκροώμενον αὐτοῦ,
8 ὅπερ ἐκεῖνος αὐτὸν παθεῖν ἠβούλετο. εἰ δ' οἱ λόγοι
αὐτοὶ ἐφ' αὑτῶν τοῦτο οὐ διαπεράττονται, τυχὸν
μὲν ἐγὼ αἴτιος, τυχὸν δὲ καὶ ἀνάγκη οὕτως ἔχειν.
Ἔρρωσο.

pserit, ut poſtea ab aliis legerentur. Quæ cum ſint talia, neſcio quo pacto, me nec volente, nec ſciente, in manus hominum exierunt. Sed mea quidem haud multum refert, ſi parum idoneus ad ſcribendum videar: Epicteti autem nihil quidquam intereſt, ſi quis orationem ejus contemſerit; quippe qui etiam tum, cum habuit hoſce ſermones, nihil aliud ſibi propoſuiſſe adparebat, niſi ut animos audientium ad optima quæque incitaret. Quod ſi igitur id ipſum modo conſecuti hi ſermones fuerint, habebunt, arbitror, quod philoſophorum ſermones habere debent: ſin minus, at illud ſciant lectores, quum eos ipſe diſſereret, neceſſe fuiſſe ſic adfici ejus auditorem, ut ipſe eum adfici volebat. Nunc quod ſi ſermones ipſi per ſe eam vim non ſunt habituri, fortaſſe ego in culpa fuero; fortaſſe vero etiam neceſſe eſt rem ita ſe habere. Vale.

APPIA-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΤΩΝ
ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

Τῶν ἄλλων δυνάμεων οὐδεμίαν εὑρήσετε αὐτὴν αὑτῆς θεωρητικήν· οὐ τοίνυν οὐδὲ δοκιμαστικήν, ἢ ἀποδοκιμαστικήν. Ἡ γραμματικὴ μέχρι τίνος κέκτηται τὸ θεωρητικὸν; μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὰ γράμματα. Ἡ μουσική; μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὸ μέλος. Ἀ 3 Ad

EPICTETI DISSERTATIONVM
AB ARRIANO DIGESTARVM
LIBER PRIMVS.

CAP. I.

De his quæ in noſtra ſunt poteſtate, quæque non ſunt.

Aliarum facultatum nullam invenietis, quæ ipſa ſeſe contempletur; proinde neque quæ ſeſe aut adprobet aut improbet. Grammatica quo tandem uſque habet facultatem contemplatricem? Ad pernoſcendas literas. Quid Muſica, quo illa uſque? Ad

3 μέλος. Αὐτὴ οὖν αὑτὴν θεωρεῖ τις αὐτῶν; Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὅταν μὲν ἄν τι γράφειν τῷ ἑταίρῳ δέῃ, τοῦτῳ τί γραπτέον, ἡ γραμματικὴ ἐρεῖ· πότερον δὲ γραπτέον τῷ ἑταίρῳ, ἢ οὐ γραπτέον, ἡ γραμματικὴ οὐκ ἐρεῖ. καὶ περὶ τῶν μελῶν ὡσαύτως ἡ μουσική· πότερον δ' ᾀστέον νῦν καὶ κιθαριστέον, ἢ οὔτε ᾀστέον, οὔτε
4 κιθαριστέον, οὐκ ἐρεῖ. Τίς οὖν ἐρεῖ; Ἡ καὶ αὐτὴν θεωροῦσα, καὶ τ' ἄλλα πάντα. Αὕτη δ' ἔστι τίς; Ἡ Δύναμις ἡ Λογική· μόνη γὰρ αὕτη καὶ αὐτὴν κατανοήσασα παρείληπται, τίς τέ ἐστι, καὶ τί δύναται, καὶ πόσου ἀξία οὖσα ἐλήλυθε, καὶ
5 τὰς ἄλλας ἁπάσας. τί γάρ ἐστιν ἄλλο τὸ λέγειν, ὅτι χρύσιον καλόν ἐστιν; αὐτὸ γὰρ οὐ λέγει. δῆ-
6 λον, ὅτι ἡ χρηστικὴ δύναμις τοῖς φαντασίαις. Τί ἄλλο τὸ μουσικὴν, γραμματικὴν, τὰς ἄλλας δυ-

νάμεις

Ad modos dignoſcendos. Num igitur earum aliqua ſe ipſa contemplatur? Nequaquam. Verum, ubi amico forte aliquid ſcribendum eſt, quid ei ſit ſcribendum, Grammatica dicet; utrum vero ſit amico ſcribendum, necne, Grammatica non dicet: et de modis muſicis ſimiliter Muſica; ſed, canendumne nunc ſit, citharâque ſonandum, an nec canendum nec citharâ ſonandum, non dicet. Quæ igitur facultas id dicet? Quæ et ſe ipſam et cætera omnia contemplatur. Ea vero quænam eſt? Rationis facultas. Haec enim una homini data eſt, quæ et ſe ipſam perſpiciat, (quænam ſit, quid valeat, quanti pretii munus nobis datum ſit) & cæteras omnes facultates. Nam quid eſt aliud, quod nobis dicat, præſtantem rem eſſe aurum? ipſum enim aurum non dicit. Satis liquet, eam eſſe facultatem, quæ viſis utatur. Quid aliud eſt, quod Muſicam, Grammaticam, cæteras facultates dijudicet, uſus earum pro-

νόμεις διακρίνον, δοκιμάζον τὰς χρήσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς καιροὺς παραδεικνύον; οὐδὲν ἄλλο.

Ὥσπερ οὖν ἦν ἄξιον, τὸ κράτιστον ἁπάντων καὶ κυριεῦον οἱ Θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν, τὴν χρῆσιν τὴν ὀρθὴν ταῖς φαντασίαις· τὰ δὲ ἄλλα, οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Ἆρά γε, ὅτι οὐκ ἤθελον; Ἐγὼ μὲν δοκῶ, ὅτι, εἰ ἠδύναντο, καὶ ἐκεῖνα ἂν ἡμῖν ἐπέτρεψαν· ἀλλὰ πάντως οὐκ ἠδύναντο. ἐπὶ γῆς γὰρ ὄντας, καὶ σώματι συνδεδεμένους τοιούτῳ, καὶ κοινωνοῖς τοιούτοις, πῶς οἷόν τ' ἦν εἰς ταῦτα ὑπὸ τῶν ἐκτὸς μὴ ἐμποδίζεσθαι;

Ἀλλὰ τί λέγει ὁ Ζεύς; Ἐπίκτητε, εἰ οἷόν τε ἦν, καὶ τὸ σωμάτιον ἂν σου, καὶ τὸ κτησείδιον ἐποίησα ἐλεύθερον, καὶ ἀπαραπόδιστον. νῦν δὲ μή σε λανθανέτω, τοῦτο οὐκ ἔστι σόν, ἀλλὰ πηλὸς κομψῶς πεφυραμένος. ἐπεὶ δὲ τοῦτο οὐκ ἠδυνάμην, ἔδωκα μέν σοι μέρος τι ἡμέτερον, τὴν δύναμιν ταύ-

τὴν,

probet, & tempora oftendat convenientia? Nihil aliud.

Igitur, prouti par erat, quod omnium eſt optimum, quod principatum tenet, id unum Dii noſtræ ſubjecerunt poteſtati, rectum nempe uſum viſorum; cætera non ſubjecerunt. Eamne ob cauſam, quia noluerunt? Mihi quidem videtur, ſi potuiſſent, & illa nobis fuiſſe conceſſuros: ſed prorſus non potuerunt. Nam quî fieri potuit, nos in terra degentes, & tali adligatos corpori & hujuſmodi ſociis, ab externis, quatenus ad hæc, non impediri rebus?

At quid ait Jupiter? „O Epictete, ſi quo modo „fieri potuiſſet, & corpu„ſculum tuum & poſſeſſiun„culam liberam effeciſſem, „& omni impedimento ſo„lutam. Nunc te id non „lateat, iſtud non eſſe tu„um, ſed lutum ſcite atque „eleganter temperatum. „Quoniam verò hoc non „potui, dedi equidem tibi „quamdam noſtri partem, „facul-

τὴν, τὴν ὁρμητικήν τε καὶ ἀφορμητικὴν, καὶ ὀρεκτικήν τε καὶ ἐκκλιτικὴν, καὶ ἁπλῶς τὴν χρηστικὴν ταῖς φαντασίαις· ἧς ἐπιμελούμενος, καὶ ἐν ᾗ τὰ σεαυτοῦ τιθέμενος, οὐδέποτε κωλυθήσῃ, οὐδέποτ' ἐμποδισθήσῃ, οὐ στενάξεις, οὐ μέμψῃ, οὐ κολακεύσεις οὐδένα.

13 Τί οὖν; μή τι μικρά σοι φαίνεται ταῦτα; μὴ γένοιτο. ἀρκοῦ οὖν αὐτοῖς, εὔχου δὲ τοῖς Θεοῖς.
14 Νῦν δ' ἑνὸς δυνάμενοι ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ἑνὶ προσηρτημένοι ἑαυτοὺς, μᾶλλον θέλομεν πολλῶν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ πολλοῖς προσδεδέσθαι, καὶ τῷ σώματι, καὶ τῇ κτήσει, καὶ ἀδελφῷ, καὶ φίλῳ, καὶ
15 τέκνῳ, καὶ δούλῳ. ἅτε οὖν πολλοῖς προσδεδεμένοι,
16 βαρούμεθα ὑπ' αὐτῶν καὶ καθελκόμεθα. Διὰ τοῦτο, ἂν ἁπλοια ᾖ, καθήμεθα σπώμενοι, καὶ παρακύπτομεν συνεχῶς, τίς ἄνεμος πνεῖ; Βορέας. Τί ἡμῖν καὶ αὐτῷ; πότε ὁ ζέφυρος πνεύσει; Ὅταν αὐτῷ δόξῃ,

„facultatem illam & agendi consilia capiendi & „non agendi, adpetendi & „aversandi: verbo ut dicam, facultatem visis „utendi: quam si excoluëris, et in eâ tua omnia „collocâris, numquam prohibebere, numquam impedieris, non gemes, de „nemine querêris, adulaberis nemini."

Quid ergo? Parva hæc tibi videntur? Absit! Igitur his contentus esto; & venerare Deos! Nunc vero, unius rei cum curam gerere possimus, & uni illi adhærere, malumus multarum rerum curam suscipere, multis adligari, & corpori, & possessioni, & fratri, & amico, & filio, & servo. Itaque multarum rerum, utpote quibus adstricti sumus, onere premimur, & deorsum trahimur. Eam ob causam, cum navigandi copia non datur, curis districti sedemus, & solicite idemtidem prospectamus, quis spiret ventus? Boreas! — „Quid rei nobis cum illo? quando Ze-

δόξῃ, ὦ βέλτιστε, ἢ τῷ Αἰόλῳ. σὲ γὰρ οὐκ ἐποίησεν ὁ Θεὸς ταμίαν τῶν ἀνέμων, ἀλλὰ τὸν Αἴολον. Τί οὖν; Δεῖ τὰ ἐφ' ἡμῖν βέλτιστα κατασκευάζειν· τοῖς δ' ἄλλοις χρῆσθαι, ὡς πέφυκε. Πῶς οὖν πέφυκεν; Ὡς ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ. 17

Ἐμὲ οὖν νῦν τραχηλοκοπεῖσθαι μόνον; Τί οὖν; 18 ἤθελες πάντας τραχηλοκοπηθῆναι, ἵνα σὺ παραμυθίαν ἔχῃς; οὐ θέλεις οὕτως ἐκτεῖναι τὸν τράχηλον, ὡς Λατέρανός [τις] ἐν τῇ Ῥώμῃ, κελευσθεὶς ὑπὸ τοῦ Νέρωνος ἀποκεφαλισθῆναι; ἐκτείνας γὰρ τὸν τράχηλον, καὶ πληγεὶς, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν πληγὴν αἰσθενῆ γενομένην ἐπ' ὀλίγον συνελκυσθεὶς, πάλιν ἐξέτεινεν. ἀλλὰ καὶ ἔτι πρότερον, προσελθόντι Ἐπαφροδίτῳ τῷ ἀπελευθέρῳ τοῦ Νέρωνος, καὶ ἀνακρίνοντι αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ συγκρουσθῆναι, Ἄν τι θέλω, φησὶν, ἐρῶ σου τῷ κυρίῳ. 19 20

Zephyrus adſpirabit? „ — Cum ipſi viſum fuerit, ô bone, aut Æolo: quippe non te Deus diſpenſatorem ventorum fecit, ſed Æolum. Quid ergo? Ea, quæ noſtrâ ſunt in poteſtate, oportet efficere ut ſint quam optima; reliquis autem ſic uti, prout ſeſe habent. Quomodo ergo ſeſe habent? Ita ut Deus voluit.

„Me - ne igitur nunc ſolum capite truncari!“ — Quid ergo? velisne, ſimul omnes capite truncari, ut tu ſolatium habeas? Non vis ſic cervicem porrigere, ut Romæ Lateranus, cum ſecuri percuti a Nerone juberetur? Ille enim, quum cervice porrecta percuteretur, &, ictu leviori impacto, pauliſper ſe contraxiſſet, iterum porrexit cervicem. Idem vero etiam antea, cum eum conveniſſet Epaphroditus, Neronis libertus, ac de offenſionis cauſſa percontaretur; Si quid voluero, inquit, domino tuo dicam.

Quid

21 Τί οὖν δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἐν τοῖς τοιούτοις; τί γὰρ ἄλλο, ἢ τί ἐμὸν, καὶ τί οὐκ ἐμόν· καὶ τί μοι
22 ἔξεστι, καὶ τί μοι οὐκ ἔξεστιν; Ἀποθανεῖν με δεῖ· μή τι οὖν καὶ στένοντα; δεθῆναι· μή τι καὶ θρηνοῦντα; φυγαδευθῆναι· μή τις οὖν κωλύει, γε-
23 λῶντα καὶ εὐθυμοῦντα, καὶ εὐροοῦντα; Εἰπὲ τὸ ἀπόῤῥητα. Οὐ λέγω· τοῦτο γὰρ ἐπ' ἐμοί ἐστιν. Ἀλλὰ δήσω σε. Ἄνθρωπε, τί λέγεις; ἐμέ; τὸ σκέλος μου δήσεις, τὴν προαίρεσιν δὲ οὐδ' ὁ Ζεὺς νικῆσαι
24 δύναται. Εἰς φυλακήν σε βαλῶ. Τὸ σωμάτιον. Ἀποκεφαλίσω σε. Πότε οὖν σοι εἶπον, ὅτι μόνου ἐμοῦ
25 ὁ τράχηλος ἀναπότμητός ἐστι; Ταῦτα ἔδει μελετᾶν τοὺς φιλοσοφοῦντας, ταῦτα καθ' ἡμέραν γρά-φειν, ἐν τούτοις γυμνάζεσθαι.

26 Θρασέας εἰώθει λέγειν, Σήμερον ἀναιρεθῆναι θέ-
27 λω μᾶλλον, ἢ αὔριον φυγαδευθῆναι. Τί οὖν αὐτῷ Ῥού-

Quid igitur talibus in rebus in promtu eſt habendum? Quid aliud verò, niſi, quid meum ſit, quid non meum; quid mihi liceat, quid non liceat? — Mori me oportet! numquid igitur etiam gementem? In vinculis eſſe! an etiam lamentantem? In exſilium abire! numquis ergo prohibet, quo minus cum riſu, alacri & tranquillo proficiſcar animo? — „Dic arcana!“ — Non dico; namque hoc me penes eſt. — „At vinculis te conſtringam.“ — Quid ais, homo? mene? crus meum vincies; at animi mei propoſitum ne ipſe quidem Iupiter vincere poteſt. — „In carcerem te conjiciam.“ — Corpuſculum meum. — „Detruncabo tibi caput.“ — Ecquando igitur tibi dixi, meam ſolius cervicem præcidi non poſſe? — Hæc meditari philoſophiæ ſtudioſos oportebat, hæc indies ſcribere, in his exerceri.

Thraſea dicere ſolebat, ſe hoc ipſo die interfici malle, quam cras in exſilium relegari. Quid igitur ei

Ῥοῦφος εἶπεν; Εἰ μὲν ὡς βαρύτερον ἐκλέγῃ, τίς ἡ μωρία τῆς ἐκλογῆς; εἰ δ' ὡς κουφότερον, τίς σοι δέδωκεν; οὐ θέλεις μελετᾶν ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ;

Διὰ τοῦτο γὰρ Ἀγριππῖνος τί ἔλεγεν; ὅτι Ἐγὼ 28
ἐμαυτῷ ἐμπόδιος οὐ γίνομαι. Ἀπηγγέλθη αὐτῷ, 29
ὅτι, Κρίνῃ ἐν συγκλήτῳ. Ἀγαθῇ τύχῃ. Ἀλλὰ ἦλ-
θεν ἡ πέμπτη· ταύτῃ δ' εἰώθει γυμνασάμενος ψυ-
χρολουτρεῖν· ἀπέλθωμεν, καὶ γυμνασθῶμεν. Γυμ- 30
νασαμένῳ λέγει τις αὐτῷ ἐλθών, ὅτι, Κατακέκρι-
σαι. Φυγῇ, φησὶν, ἢ θανάτῳ; Φυγῇ. Τὰ ὑπάρ-
χοντα τί; Οὐκ ἀφῃρέθη. Εἰς Ἀρίκειαν οὖν ἀπελ-
θόντες ἀριστήσωμεν.

Τοῦτ' ἔστι, μεμελετηκέναι δὲ δεῖ μελετᾷν· ὄρε- 31
ξιν, ἔκκλισιν, ἀκώλυτα, ἀπερίπτωτα παρεσκευ-
ακέναι. Ἀποθανεῖν με δεῖ. εἰ ἤδη, ἀποθνήσκω. εἰ 32
μετ'

ei Rufus? Siquidem, inquit, ut gravius eligis illud; quænam hæc in delectu insipientia? sin, ut levius; quis optandi tibi copiam dedit? Non tu id potius vis meditari, ut eo, quod tibi datum fuerit, contentus esse discas?

Itaque Agrippinus quid ait? — „Equidem mihi ipse nolo obstare.“ — Denunciatum est ei, judicium de ipso agi in senatu. Bene, inquit, vertat. At quinta adest hora: (ea autem exerceri consueverat, & dein frigida lavari:) abeamus igitur, et exerceamur. Cum se exercuisset, quidam adveniens, damnatum eum esse renunciat. Exsilio, inquit, an morte? Exsilio. De bonis quid? Ademta non sunt. Aricciam ergo profecti prandeamus.

Hoc est, jam pridem esse meditatum, quæ meditari oportet: adpetitionem scilicet, aversationemque ita comparasse, ut nulli impedimento, nullis casibus sint obnoxiæ. — Mihi est moriendum! si jam nunc; morior: sin paulo post;

μετ' ὀλίγον, νῦν ἀριστῶ τῆς ὥρας ἐλθούσης, εἶτα τότε τεθνήξομαι. Πῶς; Ὡς πρόσηκε τὸν τὰ ἀλλότρια ἀποδιδόντα.

ΚΕΦ. β'.

Πῶς ἄν τις σώζοι τὸ κατὰ Πρόσωπον ἐν παντί.

Τῷ λογικῷ ζώῳ μόνον ἀφόρητόν ἐστι τὸ ἄλογον· 2 τὸ δ' εὔλογον, φορητόν. Πληγαὶ οὐκ εἰσὶν ἀφόρητοι τῇ φύσει. Τίνα τρόπον; Ὅρα, πῶς Λακεδαιμόνιοι μαστιγοῦνται, μαθόντες ὅτι εὔλογόν ἐστι. 3 Τὸ ἀπάγξασθαι οὐκ ἔστιν ἀφόρητον. ὅταν γοῦν 4 πάθῃ τις ὅτι εὔλογον, ἀπελθὼν ἀπήγξατο. ἁπλῶς, ἐὰν προσέχωμεν, ὑπ' οὐδενὸς οὕτως εὑρήσομεν τὸ ζῶον θλιβόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀλόγου· καὶ πάλιν ἐπ' οὐδὲν οὕτως ἑλκόμενον, ὡς ἐπὶ τὸ εὔλογον.

Ἄλλῳ

post; nunc, cum prandendi hora adest, prandeo; & tunc deinde moriar. Quonam modo? Ut eum decet, qui aliena reddit.

CAP. II.

Quo pacto cuique Persona sua in rebus omnibus tuenda sit.

Animali ratione prædito solum intolerabile est, quidquid rationi repugnat: quod verò rationi consentaneum, id tolerabile. Plagæ naturâ non sunt intolerabiles. Quo pacto? Vide, ut Lacedæmonii flagris cædantur, cum id a ratione non esse alienum didicerint. Suspendium non est intolerabile: nam, cum quis rationi id esse consentaneum persuasum habuerit, abit ac se suspendit. Omnino, si animum advertamus, a nulla re ita premi hoc animal inveniemus, ut ab eo quod est contra rationem; atque iterum ad nullam rem adeo trahi, ut ad id quod rationi est consentaneum.

Verum

Ἄλλῳ δ' ἄλλο προσπίπτει τὸ εὔλογον καὶ τὸ 5
ἄλογον, καθάπερ καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἄλλῳ ἄλ-
λο, καὶ συμφέρον καὶ ἀσύμφορον. διὰ τοῦτο μά- 6
λιστα παιδείας δεόμεθα, ὥστε μαθεῖν τὴν τοῦ εὐ-
λόγου καὶ ἀλόγου περίληψιν ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσί-
αις ἐφαρμόζειν συμφώνως τῇ Φύσει. εἰς δὲ τὴν τοῦ 7
εὐλόγου καὶ ἀλόγου κρίσιν, οὐ μόνον ταῖς τῶν ἐκ-
τὸς ἀξίαις συγχρώμεθα, ἀλλὰ καὶ τῷ κατὰ τὸ
πρόσωπον ἑαυτοῦ ἕκαστος. τῷ μὲν γάρ τινι εὔλο- 8
γον, τὸ ἀμίδα παρακρατεῖν, αὐτὸ μόνον βλέπον-
τι, ὅτι, μὴ παρακρατήσας μὲν, πληγὰς λήψεται,
καὶ τροφὰς οὐ λήψεται· παρακρατήσας δ' οὐ πέ-
σεταί τι τραχύ, ἢ ἀνιαρόν· ἄλλῳ δέ τινι οὐ μό- 9
νον τὸ αὐτὸν παρακρατῆσαι ἀφόρητον δοκεῖ, ἀλλὰ
καὶ τὸ ἄλλου παρακρατοῦντος ἀνασχέσθαι. Ἂν οὖν 10
μου πυνθάνῃ, Παρακρατήσω τὴν ἀμίδα, ἢ μή; ἐγὼ
σοι,

Verum alii aliud videtur rationi consentaneum, & non consentaneum; quemadmodum & bonum & malum aliud alii, utile item & inutile. Hanc ob rem disciplinâ nobis imprimis opus est, ut anticipatam notionem ejus quod est rationi consentaneum, & quod alienum, singulis rebus discamus adcommodare naturæ convenienter. Ad dijudicandum autem id quod sit rationi consentaneum, aut contra, non modo exterarum rerum æstimationibus utimur; sed eo simul momenta adhibet quisque, quæ e sua cujusque personæ ducuntur. Nam apud alium quidem consentaneum fuerit rationi, matulam domino præbere, id solùm intuentem, se, nisi præbuerit, plagas acceptarum, et cibo carituram; sin præbuerit, nihil asperum aut molestum laturum: at alii non modò præbere matulam intolerabile videtur, verum etiam, ut ipsi alius præbeat, patì. Quare, si me rogas, matulam præbere debeas, necne; dicam tibi, majo-

ris

σαι, ὅτι μείζονα ἀξίαν ἔχει τὸ λαβεῖν τροφὰς τοῦ μὴ λαβεῖν, καὶ μείζονα ἀπαξίαν τὸ δαρῆναι τοῦ μὴ δαρῆναι. ὥστ' εἰ τούτοις παραμετρεῖς τὰ σαυτοῦ, 11 ἀπελθὼν παρακράτει. Ἀλλ' οὐκ ἂν κατ' ἐμέ. Τοῦτο σὲ δεῖ συνεισφέρειν εἰς τὴν σκέψιν, οὐκ ἐμέ. σὺ γὰρ εἶ ὁ σαυτὸν εἰδὼς, πόσου ἄξιος εἶ σεαυτῷ, καὶ πόσου σεαυτὸν πιπράσκεις. ἄλλοι γὰρ ἄλλων πιπράσκουσι.

12 Διὰ τοῦτο Ἀγρίππινος Φλώρῳ σκεπτομένῳ, εἰ καταβατέον αὐτῷ ἐστιν εἰς Νέρωνος θεωρίας, ὥστε 13 καὶ αὐτόν τι λειτουργῆσαι, ἔφη· Καταβηθι. πυθομένου δ' αὐτοῦ, Διὰ τί σὺ οὐ καταβαίνεις; ἔφη, 14 Ὅτι ἐγὼ οὐδὲ βουλεύομαι. ὁ γὰρ ἅπαξ εἰς τὴν περὶ τῶν τοιούτων σκέψιν καὶ τὰς τῶν ἐκτὸς ἀξίας συγκαθεὶς, καὶ ψηφίζων, ἐγγύς ἐστι τῶν ἐπι- 15 λελησμένων τοῦ ἰδίου προσώπου. Τί γάρ μου πυνθάνῃ; θάνατος αἱρετώτερόν ἐστιν, ἢ ζωή; Λέγω,

ris esse pretii, victum accipere, quàm non accipere; et majoris esse indignitatis, flagris cædi, quàm non cædi: proinde, si hisce unice res tuas metiris, abi, præbe matulam. At, id te indignum, ais. Hoc quidem tu in considerationem adferre debebis, non ego. Tu enim is es, qui scias, quanti sis tibi ipsi, & quanti te vendas. Namque alii alio pretio se vendunt.

Quocirca Agrippinus Floro consultanti, utrum ad Neronis spectacula sibi esset descendendum, ita quidem, ut ipse etiam muneris aliquid obiret; Descende, inquit. Illo autem sciscitante, cur ipse non descenderet? respondit, quoniam ego ne delibero quidem. Nam qui semel ad hujusmodi considerationes & externarum rerum æstimationem se dimiserit, calculosque subduxerit, prope abest ab his qui suæ personæ obliti sunt. Quid enim me rogas? mors, an vita, sit optabilior? Dico, vitam.

Dolor,

Λέγω, ζωή. Πόνος, ἢ ἡδονή; Λέγω, ἡδονή. Ἀλλά, ἂν μὴ τραγῳδήσω, τραχηλοκοπηθήσομαι. 16 Ἄπελθε τοίνυν, καὶ τραγῳδεῖ· ἐγὼ δ' οὐ τραγῳδήσω. Διὰ τί; Ὅτι σὺ σεαυτὸν ἡγῇ μίαν τινὰ εἶναι κρόκην τῶν ἐκ τοῦ χιτῶνος. Τί οὖν; Σὲ ἔδει φροντίζειν, πῶς ἂν ὅμοιος ᾖς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ὥσπερ οὐδ' ἡ κρόκη πρὸς τὰς ἄλλας κρόκας θέλει τι ἔχειν ἐξαίρετον. ἐγὼ 18 δὲ πορφύρα εἶναι βούλομαι, τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο, καὶ στιλπνὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις αἴτιον τοῦ εὐπρεπῆ φαίνεσθαι καὶ καλά. τί οὖν μοι λέγεις, ὅτι, ἐξομοιώθητι τοῖς πολλοῖς; καὶ πῶς ἔτι πορφύρα ἔσομαι;

Ταῦτα εἶδε καὶ Πρίσκος Ἑλουίδιος, καὶ ἰδὼν 19 ἐποίησε. προσπέμψαντος γὰρ αὐτῷ Οὐespασιανοῦ, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σύγκλητον, ἀπεκρίνατο· Ἐπί σοί ἐστι, μὴ ἐᾶσαί με εἶναι συγκλητικόν· μέχρι δ' ἂν ὦ, δεῖ με εἰσέρχεσθαι. Ἄγε, ἀλλ' εἰσελθών, 20 φησὶ, σιώπησον. Μή μ' ἐξέταζε, καὶ σιωπήσω.

Ἀλλὰ

Dolor, an voluptas? Dico, voluptatem. „At, nisi tragœdias egero, capite plectar.“ Abi ergo, & age tragœdias! at ego non agam. Cur ita? Quia tu unum quoddam e multis filum in tunica te esse censes. Quid igitur? Tu cures oportet, quo pacto aliis hominibus fias similis; sicut & filum præ cæteris filis nihil eximii habere postulat: ego vero purpura esse volo, exiguum illud, et splendidum, quod aliis in causſa est, ut speciosa & pulcra videantur. Quid igitur mihi dicis, ut vulgo fiam similis? quî possim adeo esse purpura?

Hæc vidit & Priscus Helvidius; &, cum vidisset, fecit. Nam cum ad eum Vespasianus misisset, ne in senatum ingrederetur: „Te penes, inquit, est, ne me senatorem esse sinas: quamdiu vero sum, ingredi me oportet.“ Age, inquit; at ingressus taceto. „Ne me roga sententiam; & tacebo.“

30 Ἐσκώθετό τις, πόθεν οὖν αἰσθησόμεθα τοῦ καθ' ἑκάστου πρόσωπον ἕκαστος; Πόθεν δ' ὁ ταῦρος, ἔφη, λέοντος ἐπελθόντος, μόνος αἰσθάνεται τῆς αὐτοῦ παρασκευῆς, καὶ προβέβληκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγέλης πάσης; ἢ δῆλον ὅτι εὐθὺς, ἅμα τῷ τὴν παρα-
31 σκευὴν ἔχειν, ἀπαντᾷ καὶ συνείσθησις αὐτῆς. καὶ ἡμῶν τοίνυν ὅς τις ἂν ἔχῃ τοιαύτην παρασκευὴν,
32 οὐκ ἀγνοήσει αὐτήν. ἄφνω δὲ ταῦρος οὐ γίνεται, οὐδὲ γενναῖος ἄνθρωπος· ἀλλὰ δεῖ χειμάσηαι, παρασκευάσασθαι, καὶ μὴ εἰκῇ προσπηδᾶν ἐπὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα.

33 Μόνον σκέψαι, πόσου πωλεῖς τὴν σεαυτοῦ προαίρεσιν· ἄνθρωπε, εἰ μηδὲν ἄλλο, μὴ ὀλίγου αὐτὴν πωλήσῃς. τὸ δὲ μέγα καὶ ἐξαίρετον, ἄλλοις τά-
34 χα προσήκει, Σωκράτει καὶ τοῖς τοιούτοις. Διὰ τί οὖν, εἰ μὲν τοιοῦτοι πεφύκαμεν, οὐ πάνυ πολλοὶ γίνο-

Percunctatus est quidam: Quomodo igitur intelligemus quisque personæ suæ dignitatem? Undenam taurus, inquit, leone irruente, solus sentit vim suam, qua est a natura instructus, et se pro toto armento objectat? Nempe quoniam simul cum vi, quam ei natura ad id tribuit, statim etiam sensus illius in eo exsistit. Igitur etiam nostrûm nemo, si est ita instructus, hæc a natura parata subsidia ignorabit. At non derepente fit taurus; neque homo generosus; sed per hyemem intus exerceri oportet, et præparari; nec temere ad ea prosilire quæ nihil ad nos pertineant.

Tu modò illud velim consideres, quanti tuum institutum venditurus sis; mî homo, si nihil aliud, saltim ne parvi vendas. At magnum illud et eximium aliis fortasse convenerit, Socrati nempe, & ejusmodi viris. Quî fit igitur, si tales a naturâ comparati simus, ut tam pauci ales

γίνονται τοιοῦτοι; Ἵπποι γὰρ οὐκεῖς ἅπαντες γίγονται; κύνες γὰρ ἰχνευτικοὶ πάντες; Τί οὖν; ἐπεὶ δὲ εὐφυής εἰμι, ἀπόστω τῆς ἐπιμελείας τούτου ἕνεκα; Μὴ γένοιτο. Ἐπίκτητος κρείσσων Σωκράτους οὐκ ἔστιν· εἰ δὲ μὴ οὐ χείρων, τοῦτό μοι ἱκανόν ἐστιν. οὐδὲ γὰρ Μίλων ἔσομαι, καὶ ὅμως οὐκ ἀμελῶ τοῦ σώματος· οὐδὲ Κροῖσος, καὶ ὅμως οὐκ ἀμελῶ τῆς κτήσεως· οὐδ' ἁπλῶς ἄλλου τινὸς τῆς ἐπιμελείας, διὰ τὴν ἀπόγνωσιν τῶν ἄκρων, ἀφιστάμεθα. 35 36 37

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς ἄν τις, ἀπὸ τοῦ τὸν Θεὸν πατέρα εἶναι τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τὰ ἑξῆς ἐπέλθοι.

Εἴ τις τῷ δόγματι τούτῳ συμπαθήσαι κατ' ἀξίαν δύναιτο, ὅτι γεγόναμεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πάν-

τες

tales evadant? Anne vero equi omnes veloces fiunt? canes omnes ad indagandum ſagaces? Quid ergo? quoniam tardiore ſum ingenio, eam ego ob cauſſam curam prorſus nullam adhibebo? Abſit. Epictetus non melior eſt Socrate: modo ne ſit deterior; hoc mihi ſatis eſt. Neque enim futurus ſum Milo; et tamen corpus non negligo: neque Crœſus; et tamen rem non negligo familiarem: denique nullius rei curam ea cauſſa prorſus abjicimus, quod, quæ in eo genere ſumma ſunt, conſequi deſperamus.

CAP. III.

Quo pacto quis, ex eo quod Deus eſt pater hominum, ad reliqua progrediatur.

Si quis hoc decretum animo adſentiente, prout decet, amplectatur, nos omnes a Deo præcipua quadam

τες προηγουμένως, καὶ ὁ Θεὸς πατήρ ἐστι τῶν τ' ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν· οἶμαι ὅτι οὐδὲν ἀγεννὲς
2 οὐδὲ ταπεινὸν ἐνθυμηθήσεται περὶ ἑαυτοῦ. ἀλλ' ἂν μὲν Καῖσαρ εἰσποιήσηταί σε, οὐδείς σου τὴν ὀφρὺν βαστάσει· ἂν δὲ γνῷς, ὅτι τοῦ Διὸς υἱὸς εἶ, οὐκ
3 ἐπαρθήσῃ; Νῦν δ' οὐ ποιοῦμεν· ἀλλ', ἐπειδὴ δύο ταῦτα ἐν τῇ γενέσει ἡμῶν ἐγκατεμέμικται, τὸ σῶμα μὲν κοινὸν πρὸς τὰ ζῶα, ὁ λόγος δὲ καὶ ἡ γνώμη κοινὸν πρὸς τοὺς θεούς· πολλοὶ μὲν ἐπὶ ταύτην ἀποκλίνουσι τὴν συγγένειαν τὴν ἀτυχῆ καὶ νεκράν· ὀλίγοι δέ τινες ἐπὶ τὴν θείαν καὶ μακαρί-
4 αν. ἐπειδὴ τοίνυν ἀνάγκη πάνθ' ὁντινοῦν οὕτως ἑκάστῳ χρῆσθαι, ὡς ἂν περὶ αὐτοῦ ὑπολάβῃ· ἐκεῖνοι μὲν οἱ ὀλίγοι, ὅσοι πρὸς πίστιν οἴονται γεγονέναι, καὶ πρὸς αἰδῶ, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χρήσεως τῶν φαντασιῶν, οὐδὲν ταπεινὸν, οὐδ' ἀγεννὲς ἐνθυ-
5 μοῦνται περὶ αὑτῶν· οἱ δὲ πολλοὶ, τἀναντία. Τί γὰρ

dam conditione esse prognatos, Deumque esse patrem & hominum & deorum, eum nihil aut abjectum aut humile de se ipso cogitaturum arbitror. Atqui si Caesar te adoptasset, nemo supercilium tuum ferret: quum vero te Jovis esse filium cognôris, non effereris? Nunc id non facimus: sed, cum haec duo in ortu nostro permista sint, corpus commune cum cæteris animantibus, ratio & mens cum Diis; multi quidem ad infelicem illam & emortuam se convertunt cognationem, pauci vero ad hanc divinam & beatam. Itaque, quandoquidem necesse est, ut quisque rebus singulis ita utatur, prout de eis fuerit ipsius opinio; pauci illi, qui ad fidem sese natos existimant, & ad verecundiam, & ad tutum certumque visorum usum, nihil humile, nihil ignobile de se ipsis cogitant; vulgus vero longe aliter.— „Quid enim sum ego? misellus

γὰρ εἰμί; ταλαίπωρον ἀνθρωπάριον. καὶ, τὰ δύστηνά μου σαρκίδια. Τῷ μὲν ὄντι δύστηνα. ἀλλὰ 6
ἔχεις τι καὶ κρεῖσσον τῶν σαρκιδίων. τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τούτοις προστέτηκας;

Διὰ ταύτην τὴν συγγένειαν, οἱ μὲν, ἀποκλίναντες, λύκοις ὅμοιοι γινόμεθα, ἄπιστοι, καὶ ἐπίβουλοι, καὶ βλαβεροί· οἱ δὲ λέουσιν, ἄγριοι, καὶ θηριώδεις, καὶ ἀνήμεροι· οἱ πλείους δ' ἡμῶν ἀλώπεκες, καὶ ὅσα ἐν ζώοις ἀτυχήματα. Τί γάρ ἐστιν 8
ἄλλο λοίδορος καὶ κακοήθης ἄνθρωπος, ἢ ἀλώπηξ, ἤ τι ἄλλο ἀτυχέστερον καὶ ταπεινότερον; Ὁρᾶτε 9
οὖν, καὶ προσέχετε, μή τι τούτων ἀποβῆτε τῶν ἀτυχημάτων.

sellus homo: &, o miserabilis mea caruncula!"— — Miserabilis quidem utique. At tu hac caruncula etiam melius aliquid habes: cur igitur, illo prorsus omisso, huic unice addictus adhæres?

Propter hanc cognationem, cum ad eam deflectimus, alii lupis similes evadimus, perfidi, & insidiosi, & nocentes: alii autem leonibus, feri, & immanes, & immansueti: plerique vero nostrûm vulpeculæ sumus, aut quæcumque sunt in bestiarum genere pernicioſæ flagitioſæque. Quid enim est aliud maledicus & malignus homo, nisi vulpecula, aut aliquod aliud animal pernicioſius & abjectius? Videte igitur, & cavete, ne harum pestium aliqua evadatis.

CAP.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ Προκοπῆς.

Ὁ Προκόπτων, μεμαθηκὼς παρὰ τῶν Φιλοσόφων, ὅτι ἡ μὲν ὄρεξις ἀγαθῶν ἐστιν, ἡ δ' ἔκκλισις πρὸς κακά· μεμαθηκὼς δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἄλλως τὸ εὔρουν καὶ ἀπαθὲς περιγίνεται τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ ἐν ὀρέξει μὲν μὴ ἀποτυγχάνοντι, ἐν ἐκκλίσει δὲ μὴ περιπίπτοντι· τὴν μὲν ὄρεξιν ἧρκεν ἐξ αὐτοῦ εἰς ἅπαν, καὶ ὑπερτέθειται, τῇ ἐκκλίσει δὲ πρὸς μόνα
2 χρῆται τὰ προαιρετικά. τῶν γὰρ ἀπροαιρέτων ἄν τι ἐκκλίνῃ, οἶδεν ὅτι περιπεσεῖται ποτέ τινι παρὰ
3 τὴν ἔκκλισιν τὴν αὐτοῦ, καὶ δυστυχήσει. Εἰ δ' ἡ ἀρετὴ ταύτην ἔχει τὴν ἐπαγγελίαν, εὐδαιμονίαν ποιῆται, καὶ ἀπάθειαν, καὶ εὔροιαν, πάντως καὶ ἡ προκοπὴ ἡ πρὸς αὐτήν, πρὸς ἕκαστον τούτων ἐστὶ προ-

CAP. IV.

De Profectu.

Qui proficit, is, a philosophis edoctus, adpetitionem esse rerum bonarum, aversationem vero ad mala pertinere; edoctusque praeterea, non aliter tranquillum & imperturbatum animum homini contingere, quam si in adpetitione non frustra fit, & in ea, quae aversetur, non incidat; adpetitionem prorsus e se exuit, & in futurum tempus rejicit; aversatione vero adversus ea solummodo utitur, quae in sua voluntate sunt posita. Nam si quid eorum aversetur, quae sunt involuntaria; scit fore, ut aliquando in eorum aliquid incidat quae aversetur, atque inde miser evadat. Quod si autem virtus profitetur, se felicitatem, animumque perturbatione vacuum, & tranquillitatem praestare, utique progressio ad virtutem est

προκοπή. ἀεὶ γὰρ πρὸς ὃ ἂν ἡ τελειότης. τινὸς 4
καθάπαξ ἄγῃ, πρὸς αὐτὸ ἡ προκοπὴ συνεγισμός ἐστι.

Πῶς οὖν τὴν μὲν ἀρετὴν τοιοῦτόν τι ὁμολογοῦ- 5
μεν, τὴν προκοπὴν δ' ἐν ἄλλοις ζητοῦμεν καὶ ἐπι-
δείκνυμεν; Τί ἔργον ἀρετῆς; Εὔροιας. Τίς οὖν προ- 6
κόπτει; ὁ πολλὰς Χρυσίππου συντάξεις ἀνεγνω-
κώς; μὴ γὰρ ἡ ἀρετὴ τοῦτ' ἐστὶ, Χρύσιππον νενοη- 7
κέναι; εἰ γὰρ τοῦτ' ἐστὶν, ὁμολογουμένως ἡ προκο-
πὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὸ πολλὰ τῶν Χρυσίππου
νοεῖν. νῦν δ' ἄλλο μέν τι τὴν ἀρετὴν ἐπιφέρειν ὁμο- 8
λογοῦμεν· ἄλλο δὲ τὸν συνεγισμὸν, τὴν προκοπὴν,
ἀποφαίνομεν. Οὗτος, φησὶν, ἤδη καὶ δι' αὐτοῦ δύνα- 9
ται Χρύσιππον ἀναγινώσκειν. Εὖ, νὴ τοὺς Θεοὺς,
προκόπτεις, ἄνθρωπε. ποίαν προκοπήν; — Τί δ' ἐμ- 10
παίζεις αὐτῷ; τί δ' ἀπάγεις αὐτὸν τῆς συνει-

B 4 σθή-

est etiam ad haec singula progressio. Etenim, ad quod perfectio alicujus rei prorsus adduxerit, ad id progressio (*sive* profectus) est adpropinquatio.

Qui fit igitur, ut, cum tale aliquid Virtutem esse fateamur, Profectum in aliis rebus & quæramus & ostentemus? Quodnam virtutis opus? Tranquillitas animi. Quis igitur proficit? qui multa Chrysippi volumina perlegerit? Numquid vero hæc virtus est, Chrysippum perceptum habere. Nam hæc si est virtus, in confesso est, nihil aliud esse profectum, nisi multa Chrysippi percipere. Nunc vero aliud quiddam adferre virtutem confitemur; aliud esse adpropinquationem, nempe profectum, pronunciamus. Iste, inquit, suâ ipsius operâ jam potest Chrysippum legere. Multum profeciſti, per Deos, mî homo! Quali profectu? — — — Quid huic homini illudis? quid a sensu malorum suorum eum abducis? non vis potius

ἀθήτεως τῶν ἑαυτοῦ κακῶν; οὐ θέλεις δεῖξαι αὐτῷ τὸ ἔργον τῆς ἀρετῆς, ἵνα μάθῃ ποῦ τὴν
11 προκοπὴν ζητεῖ; - - - Ἐκεῖ ζήτησον αὐτήν, ταλαίπωρε, ὅπου σοῦ τὸ ἔργον. Ποῦ δὲ σοῦ τὸ ἔργον; Ἐν ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει, ἵν' ἀναπότευκτος ᾖς, καὶ ἀπερίπτωτος· ἐν ὁρμαῖς καὶ ἀφορμαῖς, ἵν' ἀναμάρτητος· ἐν προσθέσει καὶ ἐποχῇ, ἵν'
12 ἀνεξαπάτητος. πρῶτοι δ' εἰσὶν οἱ πρῶτοι τόποι, καὶ ἀναγκαιότατοι. ἂν δὲ τρέμων καὶ πενθῶν ζητῇς ἀπερίπτωτος εἶναι, ἄρα πῶς προκόπτεις;

13 Σὺ οὖν ἐνταῦθά μοι δεῖξόν σου τὴν προκοπήν. καθάπερ, εἰ ἀθλητῇ διελεγόμην, Δεῖξόν μοι τοὺς ὤμους· εἶτα ἔλεγεν ἐκεῖνος, Ἰδὲ μου τοὺς ἁλτῆρας. Ὄψει σὺ, καὶ οἱ ἁλτῆρες· ἐγὼ τὸ ἀποτέ-
14 λεσμα τῶν ἁλτήρων ἰδεῖν βούλομαι. Λάβε τὴν περὶ Ὁρμῆς σύνταξιν, καὶ γνῶθι πῶς αὐτὴν ἀνέγνωκας.

tias ei offendere quod sit virtutis officium, ut discat ubinam profectum quærat? — — — Illic, infelix, hunc quære, ubi tuum est opus. Vbinam vero tuum est opus? In adpetitione & aversatione, ut neque voto tuo frustreris, neque in mala incidas: in impetu & declinatione, ut sis peccati immunis; in adsensu vel præbendo vel retinendo, ne fallaris: Principes vero loci, & maxime necessarii, ii sunt quos primos nominavi. Quod si vero cum tremore & luctu quæras, quo minus in mala incidas, quo tandem modo profeciti?

Tu itaque tuum hîc ostende profectum! Perinde ac si athletæ ego dicerem, Ostende mihi humeros; atque ille responderet, Ecce meos halteras. Tu videris cum tuis halteribus; ego effectum halterum videre velim. — Sume librum de Impetu, & vide ut eum perlegerim. — Man-

ναι. Ἀνδράποδον, οὐ τοῦτο ζητῶ, ἀλλὰ πῶς ὁρμᾷς καὶ ἀφορμᾷς, πῶς ὀρέγῃ καὶ ἐκκλίνεις, πῶς ἐπιβάλλεις καὶ προτίθεσαι καὶ παρασκευάζῃ· πότερα συμφώνως τῇ φύσει, ἢ ἀσυμφώνως. εἰ μὲν γὰρ συμφώνως, τοῦτό μοι δείκνυε, καὶ 15
ἐρῶ σοι ὅτι προκόπτεις· εἰ δ' ἀσυμφώνως, ἄπελθε, καὶ μὴ μόνον ἐξηγοῦ τὰ βιβλία, ἀλλὰ καὶ γράφε αὐτὸς τοιαῦτα· καὶ τί σοι ὄφελος; οὐκ 16
οἶδας, ὅτι ὅλον τὸ βιβλίον πέντε δηναρίων ἐστίν; ἃ οὖν ἐξηγούμενος αὐτὸ δοκεῖ ὅτι πλείονος ἄξιός ἐστιν, ἢ πέντε δηναρίων; Μηδέποτε οὖν ἀλ- 17
λαχοῦ τὸ ἔργον ζητεῖτε, ἀλλαχοῦ τὴν προκοπήν.

Ποῦ οὖν ἡ προκοπή; Εἴ τις ὑμῶν ἀποστὰς τῶν 18
ἐκτὸς, ἐπὶ τὴν προαίρεσιν ἐπέστραπται τὴν ἑαυτοῦ, τοῦτον ἐξεργάζεσθαι καὶ ἐκπονεῖν, ὥστε σύμφωνον ἀποτελέσαι τῇ φύσει, ὑψηλὴν, ἐλευθέραν, ἀκώλυ-

τον,

Mancipium, non istud quæro; sed, quemadmodum impetu & declinatione utaris, quemadmodum adpetas & averseris, quemadmodum ad res te accingas, & in animo tibi proponas, & te compares, naturæne convenienter, an secus? Nam si convenienter; hoc mihi ostende, & dicam te profeciisse: sin aliter; abi, nec modo interpretare libros, verum etiam ipse ejusmodi scribe. Et quid tibi inde commodi? Nescisne totum librum quinque denariis constare? qui eum itaque interpretatur, num pluris esse videtur, quam quinque denariorum? Numquam itaque alibi rem ipsam quærite, alibi progressionem ad illam.

Ubinam igitur est Profectus? Si quis vestrûm, externis rebus ablegatis, ad suam ipsius voluntatem se converterit, ut eam excolat & elaboret, quo naturæ consonam efficiat, altam, liberam, solutam, expeditam, fidam, verecun-

19 τον, ἀνεμπόδιστον, πιστὴν, αἰδήμονα· μεμαθηκέ τε, ὅτι ὁ τὰ μὴ ἐφ' αὑτῷ ποθῶν ἢ φεύγων, οὔτε πιστὸς εἶναι δύναται, οὔτ' ἐλεύθερος, ἀλλ' ἀνάγκη μεταπίπτειν καὶ μεταῤῥιπίζεσθαι ἅμα ἐκείνοις καὶ αὐτὸν, ἀνάγκη δὲ καὶ ὑποτεταχέναι ἄλλοις ἑαυτὸν, τοῖς ἐκεῖνα περιποιεῖν ἢ κωλύειν δυναμένοις·
20 καὶ λοιπὸν ἔωθεν ἀνιστάμενος, ταῦτα τηρεῖ καὶ φυλάσσει, λούεται ὡς πιστὸς, ὡς αἰδήμων ἐσθίει, ὡσαύτως ἐπὶ τῆς ἀεὶ παραπιπτούσης ὕλης τὰ προηγούμενα ἐκπονῶν, ὡς ὁ δρομεὺς δρομικῶς, καὶ ὁ
21 φάναυσος φαυσικῶς· οὗτός ἐστιν ὁ προκόπτων τοῖς ἀληθείαις, καὶ ὁ μὴ εἰκῇ ἀποδεδημηκὼς. οὗ-
22 τός ἐστιν. Εἰ δ' ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς βιβλίοις ἕξιν τέτακται, καὶ ταύτην ἐκπονεῖ, καὶ ἐπὶ τοῦτο ἐπιδεδήμηκε, λέγω αὐτῷ, αὐτόθεν πορεύεσθαι εἰς οἶκον,
23 καὶ μὴ ἀμελεῖν τῶν ἐκεῖ· τοῦτο γὰρ, ἐφ' ὃ ἀποδεδήμηκεν, οὐδέν ἐστιν· ἀλλ' ἐκεῖνο, μελετᾷν ἐξελεῖν

eundam; ſi didicerit, eum, qui, quæ ſua in poteſtate non ſunt, vel deſideret vel fugiat, nec fidum eſſe poſſe, nec liberum; ſed neceſſe eſt una cum illis & ipſum mutari & tamquam turbine jactari, neceſſe etiam aliis ſe ſubjicere, qui ea præſtare vel impedire poſſint: denique ſi, ex quo mane ſurrexit, hæc obſervet & cuſtodiat, ſi lavet ut fidus, ut verecundus comedat; denique ſi pari ratione, quæcumque inciderit materia, præcipuum ſuum inſtitutum ſemper tenere ſtudeat, quemadmodum curſor, quemadmodum phonaſcus ad ſuum quisque inſtitutum omnia refert: hic eſt, qui verè profectum fecerit; quique non fruſtra peregrinatus ſit, hic eſt. Sin vero libellis perlegendis unice intentus eſt, & in hoc elaborat, eaque de cauſſa peregrinatus eſt; jubeo eum illico domum redire, neque rem familiarem negligere: nihil enim eſt hoc, cujus cauſſa peregrinatus eſt: ſed illud eſt aliquid, meditari ut e vita ſua

ἐξελεῖν τοῦ αὐτοῦ βίου πένθη, καὶ οἰμωγὰς, καὶ Οἴμοι, καὶ τὸ, Τάλας ἐγὼ, καὶ δυστυχίαν, καὶ ἀτυχίαν· καὶ μαθεῖν, τί ἐστι θάνατος, τί φυγὴ, τί 24
δεσμωτήριον, τί κώνειον· ἵνα δύνηται λέγειν ἐν τῇ φυλακῇ, Ὦ φίλε Κρίτων, εἰ ταύτῃ τοῖς Θεοῖς φίλον, ταύτῃ γινέσθω· καὶ μὴ ἐπεῖνα, Τάλας ἐγὼ, γέρων ἄνθρωπος, ἐπὶ ταυτὶ μὴν τὰς πολιὰς ἐτήρησα; Τίς λέγει ταῦτα; Δοκεῖτε, ὅτι ὑμῶν ἄ- 25
δεξόν τινα ἐρῶ, καὶ ταπεινόν; Πρίαμος αὐτὰ οὐ λέγει; Οἰδίπους οὐ λέγει; ἀλλ' ὁπόσοι βασιλεῖς λέγουσι. Τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ Τραγῳδία, ἢ ἀνθρώ- 26
πων πάθη, τεθαυμακότων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρων τοιοῦδ' ἐπιδεικνύμενα; Εἰ δὲ ἐξαπατηθέντα τινὰ 27
ἔδει μαθεῖν, ὅτι τῶν ἐκτὸς ἀπροαιρέτων οὐδέν ἐστι πρὸς ἡμᾶς, ἐγὼ μὲν ἤθελον τὴν ἀπάτην ταύτην, ἐξ ἧς ἤμελλον εὐρόως καὶ ἀτρεφάχως βιώσεσθαι. ὑμεῖς δ' ὄψεσθε αὐτοὶ, τί θέλετε.

Τί

sua lamentationes & gemitus tollat, voceſque iſtas „*Heu mihi!*“ & „*O me miſerum!*“ & calamitates & infortunia; et diſcere, quid ſit mors, quid exſilium, quid carcer, quid cicuta; ut dicere poſſit in vinculis: „O mî Crito, ſi ita Diis „amicum, ita fiat:“ & non illa „Me miſerum, homi„nem ſenem, ad hæc canos „meos reſervari!“ Quis iſta dicit? Mene vobis ignobilem aliquem & humilem exiſtimatis commemorare? nonne Priamus ea dicit? nonne Oedipus? At non hi modo, ſed quotquot ſunt reges, dicunt. Nam quid eſt aliud Tragoedia, quàm hominum perturbationes, externas res admirantium, tali carminum genere repræſentatæ? Quod ſi vero vel errore deceptum quempiam diſcere oporteret, nullas res extra animi voluntatem poſitas quidquam ad nos pertinere; equidem talem optarim deceptionem, ex qua tranquillo & imperturbato curſu vitam eſſem acturus. Vos vero, quid velitis, ipſe videritis.

Quid

19 τον, ἀνεμπόδιστον, πιστὴν, ἀϐλάϐημόναι· μεμαθηκέ τε, ὅτι ὁ τὰ μὴ ἐφ' αὑτῷ ποθῶν ἢ φεύγων, οὔτε πιστὸς εἶναι δύναται, οὔτ' ἐλεύθερος, ἀλλ' ἀνάγκη μεταπίπτειν καὶ μεταῤῥιπίζεσθαι ἅμα ἐκείνοις καὶ αὐτὸν, ἀνάγκη δὲ καὶ ὑποτεταχέναι ἄλλοις ἑαυτὸν, τοῖς ἐκεῖνα περιποιεῖν ἢ κωλύειν δυναμένοις·
20 καὶ λοιπὸν ἔωθεν ἀνιστάμενος, ταῦτα τήρει καὶ φύλαττε, λούεται ὡς πιστὸς, ὡς ἀϐλάϐων ἐσθίει, ὡσαύτως ἐπὶ τῆς ἀεὶ παραπιπτούσης ὕλης τὰ προηγούμενα ἐκποιῶν, ὡς ὁ δρομεὺς δρομικῶς, καὶ ὁ
21 φώναικος φωναικικῶς· οὗτός ἐστιν ὁ προκόπτων τοῖς ἀληθείαις, καὶ ὁ μὴ εἰκῇ ἀποδεδημηκὼς. οὗ-
22 τός ἐστίν. Εἰ δ' ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς βιβλίοις ἕξιν τέτακται, καὶ ταύτην ἐκπονεῖ, καὶ ἐπὶ τοῦτο ἐπιδεδήμηκε, λέγω αὐτῷ, αὐτόθεν πορεύεσθαι εἰς οἶκον,
23 καὶ μὴ ἀμελεῖν τῶν ἐκεῖ· τοῦτο γὰρ, ἐφ' ὃ ἀπεδεδήμηκεν, οὐδέν ἐστιν· ἀλλ' ἐκεῖνο, μελετᾶν ἐξελεῖν

eundam; ſi didicerit, eum, qui, quæ ſua in poteſtate non ſunt, vel deſideret vel fugiat, nec fidum eſſe poſſe, nec liberum; ſed neceſſe eſt una cum illis & ipſum mutari & tamquam turbine jactari, neceſſe etiam aliis ſe ſubjicere, qui ea præſtare vel impedire poſſint: denique ſi, ex quo mane ſurrexit, hæc obſervet & cuſtodiat, ſi lavet ut fidus, ut verecundus comedat; denique ſi pari ratione, quæcumque inciderit materia, præcipuum ſuum inſtitutum ſemper tenere ſtudeat, quemadmodum curſor, quemadmodum phonaſcus ad ſuum quisque inſtitutum omnia refert: hic eſt, qui verè profectum fecerit; quique non fruſtra peregrinatus ſit, hic eſt. Sin vero libellis perlegendis unice intentus eſt, & in hoc elaborat, eaque de cauſſa peregrinatus eſt; jubeo eum illico domum redire, neque rem familiarem negligere: nihil enim eſt hoc, cujus cauſſa peregrinatus eſt: ſed illud eſt aliquid, meditari ut e vita ſua

ἐξελεῖν τοῦ αὐτοῦ βίου πένθη, καὶ οἰμωγὰς, καὶ
Οἴμοι, καὶ τὸ, Τάλας ἐγὼ, καὶ δυστυχίαν, καὶ
ἀτυχίαν· καὶ μαθεῖν, τί ἐστι θάνατος, τί φυγὴ, τί 24
δεσμωτήριον, τί κάνειον· ἵνα δύνηται λέγειν ἐν
τῇ φυλακῇ, Ὦ φίλε Κρίτων, εἰ ταύτῃ τοῖς Θεοῖς
φίλον, ταύτῃ γινέσθω· καὶ μὴ ἐπαινέσαι, Τάλας ἐ-
γὼ, γέρων ἄνθρωπος, ἐπὶ ταυτὶ μὲν τὰς πολιὰς
ἐτήρησα; Τίς λέγει ταῦτα; Δοκεῖτε, ὅτι ὑμῶν ἄ- 25
δοξόν τινα ἐρῶ, καὶ ταπεινόν; Πρίαμος αὐτὰ οὐ
λέγει; Οἰδίπους οὐ λέγει; ἀλλ' ὁπόσοι βασιλεῖς
λέγουσι. Τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ Τραγῳδία, ἢ ἀνθρώ- 26
πων πάθη, τεθαυμακότων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρων
τοιούδ' ἐπιδεικνύμενα; Εἰ δὲ ἐξαπατηθέντα τινὰ 27
ἔδει μαθεῖν, ὅτι τῶν ἐκτὸς ἀπροαιρέτων οὐδέν ἐστι
πρὸς ἡμᾶς, ἐγὼ μὲν ἤθελον τὴν ἀπάτην ταύτην, ἐξ
ἧς ἤμελλον εὐρόως καὶ ἀτρεφάχως βιώσεσθαι. ὑμεῖς
δ' ὄψεσθε αὐτοὶ, τί θέλετε.

Ti

ſua lamentationes & gemitus tollat, voceſque iſtas „*Heu miki!*“ & „*O me miſerum!*“ & calamitates & infortunia; et diſcere, quid ſit mors, quid exſilium, quid carcer, quid cicuta; ut dicere poſſit in vinculis: „O mî Crito, ſi ita Diis „amicum, ita fiat:“ & non illa „Me miſerum, homi„nem ſenem, ad hæc canos „meos reſervari!“ Quis iſta dicit? Mene vobis ignobilem aliquem & humilem exiſtimatis commemorare? nonne Priamus ea dicit? nonne Oedipus? At non hi modo, ſed quotquot ſunt reges, dicunt. Nam quid eſt aliud Tragoedia, quàm hominum perturbationes, externas res admirantium, tali carminum genere repræſentatæ? Quod ſi vero vel errore deceptum quempiam diſcere oporteret, nullas res extra animi voluntatem poſitas quidquam ad nos pertinere; equidem talem optarim deceptionem, ex qua tranquillo & imperturbato curſu vitam eſſem acturus. Vos vero, quid velitis, ipſe videritis.

Quid

28 Τί οὖν ἡμῖν παρέχει Χρύσιππος; Ἵνα γνῶς, φησὶν, ὅτι οὐ ψευδῆ ταῦτά ἐστιν, ἐξ ὧν ἡ εὐροιά
29 ἐστι, καὶ ἀπάθεια ἁπαντᾷ. Λάβε μου τὰ βιβλία, καὶ γνώσῃ ὡς ἀληθῆ καὶ σύμφωνά ἐστι τῇ φύσει τὰ ἀπαθῆ με ποιοῦντα. Ὦ μεγάλης εὐτυχίας· ὦ μεγάλου εὐεργέτου, τοῦ
30 δεικνύοντος τὴν ὁδόν. Εἶτα Τριπτολέμῳ μὲν ἱερὰ καὶ βωμοὺς πάντες ἄνθρωποι ἀνεστάκασιν, ὅτι τὰς ἡμέρους τροφὰς ἡμῖν ἔδωκε·
31 τῷ δὲ τὴν ἀλήθειαν εὑρόντι, καὶ φωτίσαντι, καὶ εἰς πάντας ἀνθρώπους ἐξενεγκόντι, (οὐ τὴν περὶ τοῦ ζῆν, ἀλλὰ τὴν πρὸς τὸ εὖ ζῆν·) τίς ὑμῶν
32 ἐπὶ τούτῳ βωμὸν ἱδρύσατο, ἢ ναὸν, ἢ ἄγαλμα ἀνέθηκεν, ἢ τὸν Θεὸν ἐπὶ τούτῳ προσκυνεῖ; Ἀλλ' ὅτι μὲν ἄμπελον ἔδωκαν, ἢ πυροὺς, ἐπιθύομεν τούτου ἕνεκα· ὅτι δὲ τοιοῦτον ἐξήνεγκαν καρπὸν ἐν ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ, δι' οὗ τὴν ἀλήθειαν τὴν περὶ εὐδαι-

Quid ergo nobis præstat Chrysippus? Ut scias, inquit, ea falsa non esse, e quibus oriatur tranquillitas, & imperturbatus exsistat animus. Sume meos libros, & noveris, quàm vera sint & naturæ consona ea, quæ me perturbationibus immunem efficiant. O magnam felicitatem! O benefactorem egregium, qui viam commonstrat! Atqui Triptolemo quidem sacella & aras mortales cuncti exstruxerunt, quod mitiores fruges nobis dederit: ei vero, qui veritatem invenit, & in lucem protraxit, & omnibus hominibus communicavit, (non veritatem dico, quæ ad vivendum, sed quæ ad bene vivendum pertinet) quis nostrûm ea de causa aram erexit, aut ædem statuamve dicavit, aut Deum hoc nomine veneratur? At, quia vitem nobis dederunt, aut frumentum, ea causa sacra facimus: quod vero talem in humana mente fructum protulerunt, unde veritatem, quæ ad felicita-

εὐδαιμονίας δείξειν ἡμῖν ἤμελλον, τούτου δ' ἕνεκα οὐκ εὐχαριστήσομεν τῷ Θεῷ;

ΚΕΦ. ε'.

Πρὸς τοὺς Ἀκαδημαϊκούς.

Ἂν τις, φησὶν, ἐνίστηται πρὸς τὰ ἄγαν ἐκφανῆ, πρὸς τοῦτον οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν εὑρεῖν λόγον, δι' οὗ μεταπείσει τις αὐτόν. τοῦτο δ' οὔτε παρὰ 2
τὴν ἐκείνου γίνεται δύναμιν, οὔτε παρὰ τὴν τοῦ διδάσκοντος ἀσθένειαν· ἀλλ' ὅταν ἀπαχθεὶς ἀπολιθωθῇ, πῶς ἔτι χρήσεταί τις αὐτῷ διὰ λόγου;

Ἀπολιθώσεις δ' εἰσὶ δίτται· ἡ μὲν, τοῦ νοητικοῦ 3
ἀπολίθωσις· ἡ δὲ, τοῦ ἐντρεπτικοῦ· ὅταν τις παρατεταγμένος ᾖ, μὴ ἐπινεύειν τοῖς ἐναργέσι, μηδ' ἀπὸ τῶν μαχομένων ἀφίστασθαι. Οἱ δὲ πολλοὶ 4
τὴν

licitatem ſpectat, offenſuri cauſſa Deo gratias non fuerint, hac tandem de agemus?

CAP. V.

Adverſus Academicos.

Si quis, inquit, contra res admodum evidentes repugnat, adverſus hunc rationem haud facile eſt invenire, quâ a ſententia ſua dimoveas. Fit hoc autem nec propter illius robur, nec propter docentis imbecillitatem: ſed ſi quis, quamvis confutatus, veluti lapis induratur, quamnam porro diſputandi rationem cum hoc homine inibis?

Eſt vero indurationis duplex genus: alterum, intelligentiæ; alterum, pudoris, cum quis conſulto animum obfirmat, ne aſſentiatur perſpicuis, neve a repugnantibus deſiſtat. At vero corpus aut aliquam ejus

δὲ θεατικὴν αὐτῶν μὴ πεποιήκει, τί ἂν ἦν ὄφε-
4 λος; Οὐδ' ὁτιοῦν. Ἀλλ' εἰναίπαλιν, εἰ τὴν
μὲν δύναμιν πεποιήκει, τὰ ὄντα δὲ μὴ τοιοῦτα,
εἷα ὑποπίπτειν τῇ δυνάμει τῇ ὁρατικῇ, καὶ οὕτω
5 τί ὄφελος; Οὐδ' ὁτιοῦν. Τί δ', εἰ καὶ ἀμφό-
τερα ταῦτα πεποιήκει, φῶς δὲ μὴ πεποιήκει;
6 Οὐδ' οὕτω τι ὄφελος. Τίς οὖν ὁ ἁρμόσας τοῦ-
το πρὸς ἐκεῖνο, καὶἐκεῖνο πρὸς τοῦτο; τίς δ' ὁ
ἁρμόσας τὴν μάχαιραν πρὸς τὸν κολεὸν, καὶ τὸν
7 κολεὸν πρὸς τὴν μάχαιραν; οὐδείς; καὶ μὴν ἐξ
αὐτῆς τῆς κατασκευῆς τῶν ἐπιτετελεσμένων ἀπο-
φαίνεσθαι εἰώθαμεν, ὅτι τεχνίτου τινὸς πάντως
8 τὸ ἔργον, οὐχὶ δ' εἰκῇ κατεσκευασμένον. Ἆρ' οὖν
τούτων μὲν ἕκαστον ἐμφαίνει τὸν τεχνίτην, τὰ δ'
9 ὁρατὰ, καὶ ὅρασις, καὶ φῶς οὐκ ἐμφαίνει; τό δ'
ἄῤῥεν καὶ τὸ θῆλυ, καὶ προθυμία ἡ πρὸς τὴν συ-
νουσίαν ἑκατέρου, καὶ δύναμις ἡ χρησίμη τοῖς μορίοις
τοῖς

cultatem vero, quâ illas cerneremus, non feciſſet, quis eorum eſſet uſus? Nullus omnino. Et e contra, ſi facultatem quidem videndi feciſſet, res autem non tales, ut illi facultati ſubjicerentur, quænam hoc modo utilitas foret? Nulla omnino. Quid vero, ſi & haec utraque feciſſet, lumen vero non feciſſet? Ne ſic quidem ullus eſſet uſus. Quis ergo eſt, qui hoc illi adcommodavit, & illud huic? quis vero, qui vaginam gladio adcommodavit, gladiumque vaginæ? nemone? Atqui ex ipſa rerum effectarum ſtructura ſolemus demonſtrare, artificis utique eſſe opificium alicujus, non autem temere fuiſſe conſtructum. Horumne adeo ſingula ſuum demonſtrant artificem; adſpectabilia vero, & facultas videndi, & lumen, non demonſtrant? Quid? mas & fœmina, & utriuſque ad coitum propenſio, & partibus ad eam rem deſtinatis utendi facultas, nonne

τοῖς παρεσκευασμένοις, οὐδὲ ταῦτα ἐμφαίνει τὸν τεχνίτην; Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὔ; ἡ δὲ τοιαύτη τῆς διανοίας κατασκευὴ, καθ' ἣν οὐχ ἁπλῶς, ἐπιπίπτοντες τοῖς αἰσθητοῖς, τυπούμεθα ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπιλαμβάνομέν τι, καὶ ἀφαιροῦμεν, καὶ προστίθεμεν, καὶ συντίθεμεν τάδε τινὰ δι' αὐτῶν, καὶ, νὴ Δία, μεταβαίνομεν ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλα τὰ οὕτω πως παρακείμενα· οὐδὲ ταῦτα ἱκανὰ κινῆσαί τινας καὶ διατρέψαι πρὸς τὸ μὴ ἀπολιπεῖν τὸν τεχνίτην; Ἢ ἐξηγήσασθωσάν ἡμῖν, τί τὸ ποιοῦν ἐστιν ἕκαστον τούτων, ἢ πῶς οἱόντε τὰ οὕτω θαυμαστὰ καὶ τεχνικὰ εἰκῇ καὶ ἀπὸ ταὐτομάτου γίνεσθαι.

Τί οὖν; ἐφ' ἡμῶν μόνων γίνεται ταῦτα; Πολλὰ μὲν ἐπὶ μόνων, ὧν ἐξαιρέτως χρείαν εἶχε τὸ λογικὸν ζῷον· πολλὰ δὲ κοινὰ εὑρήσεις ἡμῖν καὶ πρὸς τὰ ἄλογα. Ἆρ' οὖν καὶ παρακολουθεῖ τοῖς

ne haec artificem declarant? At haec quidem eam vim non habent? sed quod ea sit intellectus nostri structura, ut non simpliciter rerum in sensus nostros incidentium formae nobis imprimantur, verum etiam ut inde aliquid seligamus, & abstrahamus, & adjungamus, & quaedam exinde componamus, denique ab aliis ad alia, his quodammodo adfinia, transeamus: ne haec quidem sufficiant ad nonnul-

los permovendos, eoque verecundiae adigendos, ut artificem haud deserant? Exponant saltem nobis, quid illud sit, quod haec singula efficiat; aut quî fieri possit, ut res adeo admirabiles & artificiosae temere casuque exstiterint.

Quid ergo? in nobis solis haec fiunt? In nobis solis quidem multa, quorum praecipue opus fuit animali rationali; multa vero nobis cum brutis communia invenies. Num-

τοῖς γινομένοις ἐκεῖναι; Οὐδαμῶς. ἄλλο γάρ ἐστι χρῆσις, καὶ ἄλλο παρακολούθησις. ἐκείνων χρείαν εἶχεν ὁ Θεὸς, χρωμένων ταῖς φαντασίαις· ἡμῶν 14 δὲ παρακολουθούντων τῇ χρήσει. διὰ τοῦτο ἐκείνοις μὲν ἀρκεῖ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν, καὶ τὸ ἀναπαύεσθαι, καὶ ὀχεύειν, καὶ τἆλλα ὅσα ἐπιτελεῖ τῶν αὐτῶν ἕκαστον· ἡμῖν δ' οἷς καὶ τὴν παρακολουθητικὴν δύναμιν ἔδωκεν, οὐκέτι ταῦτ' ἐπαρκεῖ. 15 ἀλλ' ἂν μὴ κατὰ τρόπον, καὶ τεταγμένως, καὶ ἀκολούθως τῇ ἑκάστου Φύσει καὶ κατασκευῇ πράττωμεν, οὐκέτι τοῦ τέλους τευξόμεθα τοῦ 16 ἑαυτῶν. ὧν γὰρ αἱ κατασκευαὶ διάφοροι, τού- 17 των καὶ τὰ ἔργα, καὶ τὰ τέλη. οὗ τοίνυν ἡ κατασκευὴ μόνον χρηστικὴ, τούτῳ χρῆσθαι ὁπωσοῦν ἀπαρκεῖ· οὗ δὲ καὶ παρακολουθητικὴ τῇ χρήσει, τούτῳ τὸ κατὰ τρόπον ἂν μὴ προσῇ, οὐδέποτε 18 τεύξεται τοῦ τέλους. Τί οὖν; ἐκείνων ἕκαστον κατα-

quid igitur & illa ratione adsequuntur ea quæ fiunt? Nequaquam: namque aliud est, uti; aliud, ratione adsequi & intelligere. Illorum opus fuit Deo, ut quæ visis uterentur; nostri vero, ut qui usum illum etiam intelligeremus. Ideoque illis satis est, edere & bibere & quiescere, sobolemque propagare, cæteraque quæ singula eorum peragunt: nobis vero, quibus ratione res adsequendi facultatem dedit, hæc item non sufficiunt: sed, nisi certo modo atque ordine & naturæ cujusque rei ac constitutioni convenienter egerimus, nequaquam nostrum obtinebimus finem. Nam quorum diversa est constitutio; eorum & opera & fines diversi sunt. Cujus itaque constitutio ea est, ut rebus solummodo utatur, huic qualiscunque satis est usus: cujus vero ea est constitutio, ut ipsum etiam usum ratione adsequatur, huic nisi modus & ordo accesserint, nunquam is suum obtinebit finem. Quid ergo?

κατασκευάζει, τὸ μὲν ὥστ' ἐσθίεσθαι, τὸ δ' ὥστε ὑπηρετεῖν εἰς γεωργίαν, τὸ δ' ὥστε τυρὸν φέρειν, τὸ δ' ἄλλο ἐπ' ἄλλῃ χρείᾳ παραπλησίῳ· πρὸς ἃ, τίς χρεία τοῦ παρακολουθεῖν ταῖς φαντασίαις, καὶ ταύτας διακρίνειν δύνασθαι; Τὸν δ' ἄνθρωπον θεατὴν εἰσήγαγεν αὐτοῦ τε, καὶ τῶν ἔργων τῶν αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον θεατὴν, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητὴν αὐτῶν. διὰ τοῦτο αἰσχρόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ, ἄρχεσθαι καὶ καταλήγειν ὅπου καὶ τὰ ἄλογα· ἀλλὰ μᾶλλον ἔνθεν μὲν ἄρχεσθαι, καταλήγειν δ' ἐφ' ὃ κατέληξεν ἐφ' ἡμῶν καὶ ἡ Φύσις. κατέληξε δ' ἐπὶ θεωρίαν, καὶ παρακολούθησιν, καὶ σύμφωνον διεξαγωγὴν τῇ Φύσει. ὁρᾶτε οὖν, μὴ ἀθέλοι τούτων ἀποθάνητε.

Ἀλλ' εἰς Ὀλυμπίαν μὲν ἀποδημεῖτε, ἵν' εἰδῆτε τὸ ἔργον τοῦ Φειδίου· καὶ αὐτύχημα ἕκαστος ὑμῶν οἴεται τὸ ἀνιστόρητος τούτων ἀποθανεῖν. ὅπου δ' οὐδ' ἀποδημῆσαι χρεία ἐστὶν, ἀλλ' ἔστιν ἤδη, καὶ

19 20 21 22 23 24

ergo? Eorum unumquodque Deus constituit, aliud ut esui, aliud ut agriculturæ inserviat, aliud ut caseum suppeditet, aliud ut alium consimilem præstet usum: quas ad res, quid opus erat visa ratione adsequi, eaque posse discernere? Hominem autem introduxit, ut cum sui ipsius spectator esset, tum operum Suorum, nec spectator modò, sed & eorum enarrator. Quare homini turpe est, inde & incipere, & ibi definere, ubi & bruta: quin potius inde quidem incipiendum; sed ibi desinendum, ubi in nobis Natura defiit: defiit autem in contemplatione & intelligentiâ, inque vivendi ratione naturæ convenienti. Videte igitur, ne his rebus haud perspectis e vita discedatis.

At Olympiam quidem iter vos facitis, ut Phidiæ opus spectetis; inque malis quisque suis numerat, si illis non visitatis moriatur: ubi vero nulla peregrinatione

πάρεστι τοῖς ἔργοις, ταῦτα δὲ θεάσασθαι καὶ κατα-
25 νοῆσαι οὐκ ἐπιθυμήσετε; οὐκ αἰσθήσεσθε τοίνυν, οὔ-
τε τίνες ἐστὲ, οὔτ' ἐπὶ τί γεγόνατε, οὔτε τί τοῦτ'
26 ἔστιν, ἐφ' ὃ τὴν θέαν παρειλήφατε; Ἀλλὰ γίνεταί
τινα ἀηδῆ καὶ χαλεπὰ ἐν τῷ βίῳ. Ἐν Ὀλυμπίᾳ δ'
οὐ γίνεται; οὐ καυματιζεσθε; οὐ στενοχωρεῖσθε; οὐ
κακῶς λούεσθε; οὐ καταβρέχεσθε, ὅταν βρέχῃ;
θορύβου δὲ καὶ βοῆς καὶ τῶν ἄλλων χαλεπῶν οὐκ
27 ἀπολαύετε; ἀλλ' οἶμαι, ὅτι ταῦτα πάντα ἀντι-
τιθέντες πρὸς τὸ ἀξιόλογον τῆς θέας, φέρετε καὶ
28 ἀνέχεσθε. Ἄγε, δυνάμεις δ' οὐκ εἰλήφατε, καθ'
ἃς οἵσετε πᾶν τὸ συμβαῖνον; μεγαλοψυχίαν οὐκ
εἰλήφατε; ἀνδρείαν οὐκ εἰλήφατε; καρτερίαν οὐκ
29 εἰλήφατε; καὶ τί ἔτι μοι μέλει, μεγαλοψύχῳ ὄντι,
τῶν ἀποβῆναι δυναμένων; τί μ' ἐκστήσει, ἢ ταράξει;
ἢ τί ἀθυμητὸν φανεῖται; οὐ χρήσομαι τῇ δυ-
νάμει

tione opus eſt, ubi jam nunc verſatur quisque, & operibus præſens adeſt, ea ſpectandi intelligendique nullo tenebimini deſiderio? Non ſentietis tandem, neque qui ſitis, nec ad quid nati ſitis, nec quid ſit illud, propter quod ſpectandi facultatem accepiſtis? At in vitâ ſunt injucunda quædam atque moleſta! Numquid Olympiæ non ſunt? nonne æſtus vos urit? nonne turba premimini? nonne malè lavatis? non madeſcetis, cùm pluit? non tumultum & clamorem aliaſque moleſtias fertis? Nimirum hæc omnia, opinor, cum magnificentiâ ſpectaculorum conferentes, toleratis & ſuſtinetis. Agite vero, nonné facultates accepiſtis, quibus omnem perferatis eventum? magnanimitatem non accepiſtis? fortitudinem non accepiſtis? tolerantiam non accepiſtis? Et quid mihi amplius ea curæ ſunt, magno cùm ſim animo, quæ poſſint evenire? quid me de ſtatu animi dejiciet, aut perturbabit? aut quid acerbum videbitur? Non utar

eâ

κέμει πρὸς ἃ ἔλληφα αὐτὴν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀποβ
νουσι πενθήσω, καὶ στενάζω.

Ναί· ἀλλ' αἱ μύξαι μου ῥέουσι. Τίνος οὖν ἔνε
χεῖρας ἔχεις; ἀνδραπόδων· οὐχ ἵνα καὶ ἀπομύσο
σεαυτόν; Τοῦτο οὖν εὔλογον, μύξας γίνεσθαι ἐν τ
κόσμῳ; Καὶ πόσῳ κρεῖττον ἀπεμύξασθαί σε, ἢ ἐ
καλεῖν; ἢ τί οἴει ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη, εἰ μ
λέων τοιοῦτος ἐγένετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφος, κ
σύς, καὶ ἄδικοί τινες ἄνθρωποι καὶ θηριώδεις, ο
ἐκεῖνος ἐξήλαυνε καὶ ἐκάθαιρε; καὶ τί ἂν ἐποίει, μ
δενὸς τοιούτου γεγονότος; ἢ δῆλον ὅτι ἐντετυλιγμέν
ἂν ἐκάθευδεν; οὐκοῦν πρῶτον μὲν οὐκ ἂν ἐγένε
Ἡρακλῆς, ἐν τρυφῇ τοιαύτῃ καὶ ἡσυχίᾳ νυστάζ
ὅλον τὸν βίον· εἰ δ' ἄρα καὶ ἐγένετο, τί ὄφελ
αὐτοῦ; τίς δὲ χρεία τῶν βραχιόνων τῶν ἐκείνου, κ
τῆς ἄλλης ἀλκῆς καὶ καρτερίας καὶ γενναιότητο

eâ facultate ad has res, quarum cauſſa eam accepi, ſed in omni eventu dolebo & gemitus edam?

Næ! at mucus mihi defluit! — Cujus igitur gratiâ manus habes, mancipium? nonne etiam in hoc, ut te emungas? — Ergone rationi conſentaneum eſt, in mundo mucos exiſtere! — At quanto præſtat, te emungere, quàm naturam incuſare? Aut quem in virum evaſurum fuiſſe Herculem exiſtimas, niſi talis exſtitiſſet leo & hydra & cervus & aper & injuſti quidam h mines & feri, quos exp lit ille & expurgavit? Qu vero ille feciſſet, ſi nihil e ſtitiſſet hujuſmodi? Ner pe involutus ſtragulis o dormiturus erat: proind primum, non Hercules le erat exſtiturus, ſi in t luxu & quiete totam ſtertu ſet vitam; deinde, fac t men eum exſtitiſſe, qu commodi inde foret? qu uſus lacertorum ejus, c terique roboris & conſta tiæ & generoſi animi, n hujuſmodi pericula atq occaſiones excitaſſent e

εἰμὴ τοιαῦταί τινες αὐτὸν περιστάσεις καὶ ὕλαι δύσεισαν καὶ ἐγύμνασαν; Τί οὖν; Αὐτῷ ταῦτά σε δεῖ κατασκευάζειν, καὶ ζητεῖν πόθεν λέοντα εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν χώραν τὴν αὐτοῦ, καὶ σῦν, καὶ ὕδραν; Μαρία τοῦτο καὶ μανία. γενόμενα δὲ, καὶ εὑρεθέντα, εὔχρηστα ἦν πρὸς τὸ δεῖξαι καὶ γυμνάσαι τὸν Ἡρακλέα.

Ἄγε οὖν καὶ σὺ, τούτων αἰσθόμενος, ἀπόβλεψον εἰς τὰς δυνάμεις ἃς ἔχεις· καὶ ἀπιδὼν, εἰπέ· Φέρε νῦν, ὦ Ζεῦ, ἣν θέλεις περίστασιν· ἔχω γάρ παρασκευὴν ἐκ σοῦ μοι δεδομένην, καὶ ἀφορμὰς, πρὸς τὸ κοσμῆσαι διὰ τῶν ἀποβαινόντων ἐμαυτόν. Οὔ· ἀλλὰ κάθησθε, τὰ μὲν, μὴ συμβῇ, τρέμοντες· τῶν δὲ συμβαινόντων ἕνεκα ὀδυρόμενοι, καὶ πενθοῦντες, καὶ στένοντες. εἶτα τοῖς Θεοῖς ἐγκαλεῖτε. τί γάρ ἐστιν ἄλλο ἀπόλουθον τῇ τοιαύτῃ ἀγεννείᾳ, ἢ καὶ ἀσέβεια; καί τοι ὅγε Θεὸς οὐ μόνον ἔδωκεν ἡμῖν τὰς δυνάμεις ταύτας, καθ'

& exercuiſſent? Quid ergo? Hæc tibi ipſi parare te oportet, ac operam dare, ut alicunde in regionem tuam leonem & aprum & hydram introducas? Id vero ſtultum atque inſanum foret: ſed hæc, cum exſtitiſſent atque inventa eſſent, peropportuna fuere ad Herculem demonſtrandum & exercendum.

Age ergo, & tu, his perceptis, intuere facultates quibus es inſtructus; eaſque intuitus, dic: Inve-he nunc, O Jupiter, quodcunque velis periculum; namque vim inſitam & præparationem habeo à te datam, & ſubſidia, ad me ex his, quæcumque evenerint, ornandum! At non ita: ſed ſedetis, alia ne accidant trementes, ob ea vero, quæ accidunt, ejulantes, lugentes & gementes. Deinde Deos incuſatis. Quid enim aliud talem ſequitur mollitiem, niſi impietas etiam? Et tamen Deus non modo facul-

καθ' ἃς ὁσημεν πᾶν τὸ ἀποβαῖνον, μὴ ταπεινούμενοι, μηδὲ συγκλώμενοι ὑπ' αὐτοῦ· ἀλλ', ὃ ἦν ἀγαθοῦ βασιλέως, καὶ ταῖς ἀληθείαις πατρὸς, ἀκώλυτον τοῦτο ἔδωκεν, ἀναναγκαστον, ἀπαραπόδιστον, καὶ ὅλον αὐτὸ ἐφ' ἡμῖν ἐποίησεν, οὐδ' αὐτῷ τινα πρὸς τοῦτο ἰσχὺν ἀπολιπὼν, ὥστε κωλύσαι ἢ ἐμποδίσαι. Ταῦτα ἔχοντες ἐλεύθερα, καὶ ὑμέτερα, οὐ χρῆσθε 41
αὐτοῖς: οὐδ' αἰσθάνεσθε, τίνα εἰλήφατε, καὶ παρὰ τίνος· ἀλλὰ κάθησθε πενθοῦντες, καὶ στένον- 42
τες, οἱ μὲν πρὸς αὐτὸν τὸν δόντα ἀποστετυφλωμένοι, μηδ' ἐπιγινώσκοντες τὸν εὐεργέτην· οἱ δ' ὑπ' ἀγεννείας εἰς μέμψεις καὶ τὰ ἐγκλήματα τῷ Θεῷ ἐκτρεπόμενοι. Καί τοι πρὸς μεγαλοψυχίαν 43
μὲν καὶ ἀνδρείαν, ἐγὼ σοὶ δείξω, ὅτι ἀφορμὰς καὶ παρασκευὴν ἔχεις· πρὸς δὲ τὸ μέμφεσθαι καὶ ἐγκαλεῖν ποίας ἀφορμὰς ἔχεις, σὺ μοὶ δείκνυε.

C 4 ΚΕΦ.

cultates nobis eas dedit, quibus eventus omnes ferremus animis neque abjectis neque fractis: sed, quod erat boni regis, & vere patris, hoc ita nobis dedit, ut neque prohiberi, neque cogi, neque impediri possit, & totum hoc nostræ subjecit potestati, ne quidem sibi ipsi potestate aliquâ relictâ, quâ illud prohibeat aut impediat. Hæc cum vos libera & vestri juris habeatis, eis non utimini; nec animadverti-

tis, quæ, & a quo illa acceperitis; sed sedetis lugentes & gementes, alii erga ipsum largitorem excæcati, neque benefactorem agnoscentes; alii propter mollitiem ad querelas & accusationes contra Deum conversi. Quamquam, ad magnanimitatem & fortitudinem habere te subsidia viresque insitas, ego tibi ostendam: ad querelas vero & accusationes effundendas, quæ subsidia habeas, tu mihi ostende.

CAP.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ τῆς χρείας τῶν Μεταπιπτόντων καὶ Ὑποθετικῶν, καὶ τῶν ὁμοίων.

Ἡ περὶ τοὺς μεταπίπτοντας καὶ ὑποθετικοὺς, ἔτι δ' ἐκ τοῦ ἠρωτῆσθαι περαίνοντας, καὶ πάντας ἁπλῶς τοὺς τοιούτους λόγους πραγματεία, 2 λανθάνει τοὺς πολλοὺς περὶ καθήκοντος οὖσα. ζητοῦμεν γὰρ ἐπὶ πάσης ὕλης, πῶς ἂν εὕροι ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τὴν διέξοδον καὶ ἀναστροφὴν τὴν ἐν 3 αὐτῇ καθήκουσαν. Οὐκοῦν ἢ τοῦτο λεγέτωσαν, ὅτι ὡ συγκαθήσει εἰς ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν ὁ σπουδαῖος· ἢ ὅτι, συγκαθεὶς, οὐκ ἐπιμελήσεται τοῦ μὴ εἰκῇ, μηδ' ὡς ἔτυχεν, ἐν ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει 4 ἀναστρέφεσθαι. μὴ τούτων δὲ μηδέτερον προσδε-

χομέ-

CAP. VII.

De usu Argumentationum variantium, (quæ Μεταπίπτοντες dicuntur) tum Hypotheticarum, earumque similium.

Ignorant vulgo, ad officii rationem pertinere tractationem Argumentationum variantium (*quæ vocantur,*) tum hypotheticarum, interrogando concludentium, & quæcumque omnino sunt ejus generis aliæ. Quippe in quavis propositâ materiâ quærimus, quo pacto vir bonus & probus convenientem rationem inveniat, qua eam tractet, in eaque versetur. Aut igitur hoc dicant, ad interrogationem & responsionem non descensurum probum gravemque virum; aut, si descenderit, nullam adhibiturum curam, quo minus temerè & fortuito in responsionibus & interrogationibus versetur. Qui vero neutrum horum admiserint,

χομένοις, ἀναγκαῖον ὁμολογεῖν, ὅτι ἐπίσκεψίν τινα ποιητέον τῶν τόπων τούτων, περὶ οὓς μάλιστα στρέφεται ἡ ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις. Τί γὰρ ἐπαγγέλλεται ἐν λόγῳ; Τἀληθῆ τιθέναι, τὰ ψευδῆ αἴρειν, τὰ ἄδηλα ἐπέχειν. Ἆρ' οὖν ἀρκεῖ τοῦτο μόνον μαθεῖν; Ἀρκεῖ, φησίν. Οὐκοῦν καὶ τῷ βουλομένῳ ἐν χρήσει νομίσματος μὴ διαπίπτειν ἀρκεῖ τοῦτο ἀκοῦσαι, διότι, Τὰς μὲν δοκίμους δραχμὰς παραδέχου, τὰς δ' ἀδοκίμους ἀποδοκίμαζε; Οὐκ ἀρκεῖ. Τί οὖν δεῖ τούτῳ προσλαβεῖν; Τί δὲ ἄλλο, ἢ δύναμιν δοκιμαστικήν τε καὶ διακριτικὴν τῶν δοκίμων τε καὶ ἀδοκίμων δραχμῶν; Οὐκοῦν καὶ ἐπὶ λόγου οὐκ ἀρκεῖ τὸ λεχθὲν, ἀλλ' ἀνάγκη δοκιμαστικὸν γενέσθαι, καὶ διακριτικὸν τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψευδοῦς, καὶ τοῦ ἀδήλου; Ἀνάγκη. Ἐπὶ τούτοις τί παραγγέλλεται ἐν λόγῳ; Τὸ ἀκόλουθον τοῖς δοθεῖσιν ὑπὸ σοῦ

C 5

ferint, fateantur neceſſe eſt, iſtorum locorum conſiderationem aliquam habendam eſſe, in quibus maxime verſatur interrogatio & reſponſio. Quid enim promittitur in diſputatione? Ponere vera, falſa tollere, ab incertis adſenſionem cohibere. An igitur ſatis eſt, hoc ſolum noſſe? Satis, inquit. Ergo ei etiam, qui in uſu monetæ errare non vult, ſatis eſt, hoc audiſſe, probas drachmas eſſe accipiendas, adulterinas vero repudiandas? Non ſatis. Quid ergo huic adjungendum? Quid aliud, niſi facultas probas & adulterinas drachmas explorandi dijudicandique? Quapropter nec in diſputatione ſufficit audiſſe id quod dictum eſt; ſed exploratorem te fieri neceſſe eſt, &, quid verum ſit, quid falſum, quid incertum, poſſe dijudicare? Neceſſe. Poſthæc in diſputatione quid præcipitur? Id quod a te rectè conceſſis con-

10 σοῦ καλῶς, παραδέχου. Ἄγε, ἀρκεῖ οὖν καὶ ταῦθα, τοῦτο γνῶναι; Οὐκ ἀρκεῖ· δεῖ δὲ μαθεῖν, πῶς τί τισιν ἀκόλουθον γίνεται, καὶ πότε μὲν ἓν
11 ἑνὶ ἀκολουθεῖ, πότε δὲ πλείοσι κοινῇ. Μή ποτε οὖν καὶ τοῦτο ἀναγκη προσλαβεῖν τὸν μέλλοντα ἐν λόγῳ συνετῶς ἀναστραφήσεσθαι, καὶ αὐτόν τε ἀποδείξειν ἕκαστα ἀποδόντα, καὶ τοῖς ἀποδεικνύουσι παρακολουθήσειν, μηδ' ὑπὸ τῶν σοφιζομένων διαπλανηθήσεσθαι, ὡς ἀποδεικνύοντων; Οὐκοῦν ἐλήλυθεν
12 ἡμῖν ἡ περὶ τῶν συναγόντων λόγων καὶ τρόπων πραγματεία καὶ γυμνασία, καὶ ἀναγκαία πέφηνεν.
13 Ἀλλὰ δὴ ἔστιν. ἐφ' ὧν δεδώκαμεν ὑγιῶς τὰ λήμματα, καὶ συμβαίνει τι ἐξ αὐτῶν· ψεῦδος
14 δὲ ὄν, οὐδὲν ἧττον συμβαίνει. Τί οὖν μοι καθήκει ποιεῖν; προσδέχεσθαι τὸ ψεῦδος; Καὶ πῶς οἷόν
15 τε; Ἀλλὰ λέγειν, ὅτι, Οὐχ ὑγιῶς παρεχώρησα τὰ

consequens fuerit, admittendum tibi esse. Age, numquid & hìc satis est, hoc præceptum nosse? Non satis: sed addiscendum, quomodo aliquid aliquibus fit consectarium, & quando unum fit uni consequens, quando pluribus conjunctim. Videndum igitur, ne & hoc adsumendum ei fit, qui scienter in disputationibus versari velit, ut & ipse singula demonstrare possit quæ tradit, & demonstrationes aliorum intelligat, neque a sophistis, tamquam demonstrantibus, decipiatur. Inde itaque venit nobis tractatio atque exercitatio concludentium rationum modorumque, & necessaria visa est.

At vero fit interdum, ut, quas propositiones recte concessimus, ex iis aliquid concludatur, quod falsum est, neque tamen eo minus inde concluditur. Quid igitur mihi convenit ut faciam? Num admittam mendacium? Id vero quî possim? An dicam, ea quibus adsensus eram, non recte fuisse a me concessa? Atqui

τοῖς ὡμολογημένοις; Καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτο δίδοται. Ἀλλ' ὅτι οὐ συμβαίνει διὰ τῶν παρακεχωρημένων; Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δίδοται. Τί οὖν ἐπὶ τούτων ποιητέον; ἢ μή ποτε, ὡς οὐκ ἀρκεῖ τὸ δανείσασθαι πρὸς τὸ ἔτι ὀφείλειν, ἀλλὰ δεῖ προσεῖναι καὶ τὸ ἐπιμένειν ἐπὶ τοῦ δανείου, καὶ μὴ διαλελύσθαι αὐτό· οὕτως οὐκ ἀρκεῖ πρὸς τὸ δεῖν παραχωρεῖν τὸ ἐπιφερόμενον, τὸ δεδωκέναι τοῖς λήμμασι, δεῖ δ' ἐπιμένειν ἐπὶ τῆς παραχωρήσεως αὐτῶν. καὶ δὴ μενόντων μὲν αὐτῶν εἰς τέλος ὁποῖα παρεχωρήθη, πᾶσα ἀνάγκη ἡμᾶς ἐπὶ τῆς παραχωρήσεως ἐπιμένειν, καὶ τὸ ἀκόλουθον αὐτοῖς προσδέχεσθαι· μὴ μενόντων δὲ αὐτῶν ὁποῖα παρεχωρήθη, καὶ ἡμᾶς πᾶσα ἀνάγκη τῆς παραχωρήσεως ἀφίστασθαι, καὶ τοῦ τὸ ἀνακόλουθον τοῖς αὐτῶν λόγοις προσδέχεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἡμῖν ἔτι, οὐδὲ καθ' ἡμᾶς συμβαίνει

16 17 18 19

Atqui ne hoc quidem datur. An, ex eis quæ conceſſa fuerint, hæc non effici? At neque hoc datur. Quid igitur in his faciendum? Vide an non, quemadmodum ad hoc, ut adhuc debeas, non ſatis eſt te mutuo ſumſiſſe, ſed illud etiam accedat oportet, ut ære alieno obſtrictus manſeris, & debitum nondum diſſolveris; ſic, ut tenearis ad concedendum id quod infertur, non ſatis ſit conceſſiſſe te pronunciata quæ ſunt ab altero poſita, verum etiam perſiſtendum ſit in eorum conceſſione. Et quod ſi illa quidem ad extremum uſque talia permanſerint, qualia ſunt conceſſa; omnino neceſſarium eſt, conceſſionem noſtram ratam nos habere, & id quod eſt illis conſequens amplecti: quod ſi vero talia non permanſerint, qualia ſunt conceſſa; nos etiam omnino neceſſarium eſt a conceſſione diſcedere, & id, quod ex noſtris ratiocinibus non conſequitur, minime amplecti. Neque enim ad nos jam pertinet, neque arbitratu noſtro

βαίνει τοῦτο τὸ ἐπιφερόμενον, ἐπειδὴ τῆς συγχωρήσεως τῶν λημμάτων ἀπέστημεν. Δεῖ οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν λημμάτων ἱστορῆσαι, καὶ τὴν τοιαύτην μεταβολήν τε καὶ μετάπτωσιν αὐτῶν, καθ' ἣν ἐν αὐτῇ τῇ ἐρωτήσει, ἢ τῇ ἀποκρίσει, ἢ τῷ συλλελογίσθαι, ἤ τινι ἄλλῳ τοιούτῳ, λαμβάνοντα τὰς μεταπτώσεις, ἀφορμὴν παρέχει τοῖς ἀνοήτοις τοῦ ταράσσεσθαι, μὴ βλέπουσι τὸ ἀνόλυθον. Τίνος ἕνεκα; Ἵν' ἐν ᾧ τόπῳ τούτῳ μὴ παρὰ τὸ καθῆκον, μηδὲ συγκεχυμένως ἀναστρεφώμεθα.

Καὶ τὸ αὐτὸ ἐπί τε τῶν ὑποθέσεων, καὶ τῶν ὑποθετικῶν λόγων. ἀναγκαῖον γάρ ἐστιν ὅτε αἰτῆσαί τινα ὑπόθεσιν, ὥσπερ ἐπιβάθραν τῷ ἑξῆς λόγῳ. Πᾶσαν οὖν τὴν δοθεῖσαν παραχωρητέον, ἢ οὐ πᾶσαν; καὶ, εἰ οὐ πᾶσαν, τίνα; Παραχωρήσαντι δὲ, μενετέον

noſtro concluditur quod infertur, poſtquam a conceſſione ſumtionum receſſerimus. Eſt igitur etiam hujuſmodi propoſitionum ratio, earumque mutatio & tranſitio *(ex alia ſententia in aliam)* diligenter cognoſcenda; qua illæ, dum ſive in ipſa interrogatione, ſive in reſponſione, ſive in concludendo ſyllogiſmo, ſive in alio hujusmodi genere, mutationem aliquam accipiunt, occaſionem perturbationis præbent incogitantibus, qui non vident quid rem quamque conſequatur. Quâ de cauſſâ id curare debemus? Ne in hoc loco contra id quod convenit, ne turbulenter atque temere verſemur.

Atque idem & in hypotheſibus & hypotheticis argumentationibus eſt ſervandum. Aliquando enim neceſſe eſt, hypotheſin poſtulare, quâ, veluti ponte quodam, ad ea quæ ſequuntur tranſeatur. Numquid ergo quælibet data hypotheſis concedenda eſt, aut non quælibet? quod ſi non quælibet, quænam? Si

νετέον εἰσάπαν ἐπὶ τῆς τηρήσεως; ἢ ἔστιν ὅτε ἀποστατέον, τὰ δ' ἀκόλουθα προσδεκτέον, καὶ τὰ μαχόμενα οὐ προσδεκτέον; Ναί. Ἀλλὰ λέγει τις, ὅτι, Ποιήσω σε, δυνατοῦ δεξάμενον ὑπόθεσιν, ἐπ' ἀδύνατον ἀπαχθῆναι. πρὸς τοῦτον οὐ συγκαθήσει ὁ Φρόνιμος, ἀλλὰ φεύξεται ἐξέτασιν καὶ κοινολογίαν; Καὶ τίς ἔτι ἄλλος ἐστὶ λόγῳ χρηστικὸς, καὶ δεινὸς ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει, καὶ νὴ Δία ἀνεξαπάτητός τε καὶ ἀσόφιστος; Ἀλλὰ συγκαθήσει μὲν, οὐκ ἐπιστραφήσεται δὲ τοῦ μὴ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ἀναστρέφεσθαι ἐν λόγῳ; Καὶ πῶς ἔτι ἔστι τοιοῦτος, οἷον αὐτὸν ἐπινοοῦμεν; Ἀλλ' ἄνευ τινὸς τοιαύτης γυμνασίας καὶ παρασκευῆς φυλάττειν οἷός τε ἐστὶ τὸ ἕξης; Τοῦτο δεικνύτωσαν, καὶ παρέλκει τὰ θεωρήματα ταῦτα πάντα, ἄτοπα

Si vero conceſſeris; eſtne quovis modo in eo tenendo perſeverandum? an aliquando ab eo recedendum, ac conſequentia quidem admittenda ſunt, pugnantia vero repudianda? Certe. At efficiam, inquit aliquis, ut, admiſſa hypotheſi rei quæ fieri poſſit, ad id perducaris quod fieri nequit. Cum hoc homine vir prudens prorſus non congredietur? ſed ejus diſputationem & colloquium fugiet? At quis alius ſupereſt, qui uti ratiocinatione póſſit? quis interrogandi & reſpondendi peritus, atque adeo talis, ut neque decipi, neque fallaci concluſione in fraudem illici poſſit? Imo, congredietur quidem cum eo? ſed hoc non curabit, ne temere ac fortuito in diſputatione verſetur? Quo pacto ergo adhuc talis eſt, qualem eum eſſe oportere intelligimus? At ſine tali aliqua exercitatione & præparatione poterit id, quod cuique conſequens eſt, tenere? Oſtendant hoc; & fatebimur ſupervacaneas eſſe omnes iſtas ſpeculationes, abſurdas, & a notione, quam de viro probo gravique infor-

πα ἦν καὶ ἀνακόλουθα τῇ προλήψει τοῦ σπουδαίου.

30 Τί ἔτι ἀργοὶ καὶ ῥᾴθυμοι καὶ νωθροὶ ἐσμεν, καὶ προφάσεις ζητοῦμεν, καθ' ἃς οὐ πονήσομεν, οὐδ' ἀγρυπνήσομεν, ἐξεργαζόμενοι τὸν αὐτῶν λό-
31 γον; -- Ἂν οὖν ἐν τούτοις πλανηθῶ, μή τι τὸν πατέρα ἀπέκτεινα; -- Ἀνδράποδον, ποῦ γὰρ ἐνθάδε πατὴρ ἦν, ἵν' αὐτὸν ἀποκτείνῃς; τί οὖν ἐποίησας; ὃ μόνον ἦν κατὰ τὸν τόπον ἁμάρτημα,
32 τοῦτο ἡμάρτηκας. Ἐπεί τοι τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἐγὼ Ῥούφῳ ἔλεγον, ἐπιτιμῶντί μοι, ὅτι τὸ παραλειπόμενον ἐν ἐν συλλογισμῷ τινι οὐχ εὕρισκον· Μὴ γὰρ, ἔφην, τὸ Καπιτώλιον ἐνέπρησας; ὁ δ', Ἀνδράποδον, ἔφη, ἐνθάδε τὸ παραλειπόμενον Καπι-
33 τώλιόν ἐστιν; Ἦ ταῦτα μόνα ἁμαρτήματά ἐστι, τὸ Καπιτώλιον ἐμπρῆσαι, καὶ τὸν πατέρα ἀποκτεῖναι; τὸ δ' εἰκῇ καὶ μάτην καὶ ὡς ἔτυχεν χρῆσθαι ταῖς φαντασίαις ταῖς αὐτοῦ, καὶ μὴ παρακολου-

formatam animo habemus, alienas.

Quid adhuc inertes, socordes, ignavi sumus, & fugiendi laboris vigiliarumque causas quæritamus? neque vigilabimus, ut rationem expoliamus nostram? —— Si ergo in his aberraro, numquid patrem occîdi? —— Mancipium, ubi hîc pater erat, ut eum occideres? Quid ergo feciſti? Quod unum hujus loci delictum erat, in eo deliquisti. Nam hoc ipsum & ego Rufo dicebam, objurganti me, quòd id, quod syllogismo quodam prætermissum erat, non reperissem: Numquid, inquam, Capitolium incendi? At ille: Mancipium, inquit, anne, quòd hîc prætermittitur, Capitolium est? Aut eane sola delicta sunt, incendisse Capitolium, & occidisse patrem? temere autem & frustrà, fortuitóque suis uti visis,

κολουθεῖν λόγῳ, μηδ' ἀποδείξει, μηδὲ σοφίσματι, μηδ' ἁπλῶς βλέπειν τὸ καθ' αὑτὸν καὶ οὐ καθ' αὑτὸν ἐν ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει· τούτων δ' οὐδέν ἐστιν ἁμάρτημα;

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὅτι αἱ Δυνάμεις τοῖς ἀπαιδεύτοις οὐκ ἀσφαλεῖς.

Καθ' ὅσους τρόπους μεταλαμβάνειν ἐστὶ τὰ ἰσοδυναμοῦντα ἀλλήλοις· κατὰ τοσούτους καὶ τὰ εἴδη τῶν ἐπιχειρημάτων τε καὶ ἐνθυμημάτων ἐν τοῖς λόγοις ἐκποιεῖ μεταλαμβάνειν. οἷον φέρε 2
τὸν τρόπον τοῦτον· Εἰ ἐδανείσω, καὶ μὴ ἀπέδωκας, ὀφείλεις μοι τὸ ἀργύριον· οὐχὶ ἐδανείσω μὲν, καὶ οὐκ ἀπέδωκας· οὐκοῦν οὐ μὴν ὀφείλεις μοι τὸ ἀργύριον. Καὶ τοῦτο οὐδενὶ μᾶλλον προσ- 3
ήκει, ἢ τῷ φιλοσόφῳ, ἐμπείρως ποιεῖν. εἴπερ γὰρ ἀτε-

visis, neque argumentationem aut demonstrationem aut captionem intelligere; neque omnino videre in interrogatione & responsione, quid nostris positis vel concessis consentaneum fit, quid non: in nulla vero harum rerum ineſt peccatum?

CAP. VIII.

Facultates non ſine periculo eſſe hominibus ineruditis.

Quot modis æquipollentia variari poſſunt; totidem modis etiam epicherematum & enthymematum ſpecies in differendo poſſunt variari. Exemplo ſit modus hicce: *Si mutuatus es, et non reddidiſti, debes mihi pecuniam. Atqui non mutuatus es, nec reddidiſti. Non ergo pecuniam mihi debes.* Et hoc dextrè facere, nemini magis, quam philoſopho convenit. Nam ſi enthy-

ἀτελὴς συλλογισμός ἐστι τὸ ἐνθύμημα, δῆλον ὅτι ὁ περὶ τὸν τέλειον συλλογισμὸν γεγυμνασμένος, οὗτος ἂν ἱκανὸς εἴη καὶ περὶ τὸν ἀτελῆ οὐδὲν ἧττον.

4 Τί ποτ' οὖν οὐ γυμνάζομεν αὐτούς τε καὶ ἀλ-
5 λήλους τὸν τρόπον τοῦτον; Ὅτι νῦν, καί τοι μὴ γυμναζόμενοι περὶ ταῦτα, μηδ' ἀπὸ τῆς ἐπιμελείας τοῦ ἤθους ὑπό γε ἐμοῦ περισπώμενοι, ὅμως
6 δ' οὐδὲν ἐπιδίδομεν εἰς καλοκἀγαθίαν. τί οὖν χρὴ προσδοκᾶν, εἰ καὶ ταύτην τὴν ἀσχολίαν προσλάβοιμεν; καὶ μάλισθ', ὅτι οὐ μόνον ἀσχολία τις ἀπὸ τῶν ἀναγκαιοτέρων αὕτη προσγένοιτ' ἄν, ἀλλὰ καὶ οἰήσεως ἀφορμὴ, καὶ τύφου, οὐχ ἡ τυχοῦ-
7 σα. μεγάλη γάρ ἐστι δύναμις ἡ ἐπιχειρητικὴ καὶ πιθανολογικὴ, καὶ μάλιστ' εἰ τύχοι γυμνασίας ἐπιπλέον, καί τινα καὶ εὐπρέπειαν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων
8 προσλάβοι. ὅτι καὶ ἐν τῷ καθόλου πᾶσα δύναμις ἐπι-

enthymema imperfectus eſt ſyllogiſmus; intelligitur, eum, qui in perfecto ſyllogiſmo eſt exercitatus, in imperfecto etiam nihilo minus fore ſatis inſtructum.

Cur igitur non & noſmetipſos & nos inter nos in hoc genere exercemus? Quia nunc, etſi in his non exercemur, neque a cura morum, per me quidem, avellimur; tamen virtute nihilo reddimur auctiores. Quid ergo exſpectandum foret, ſi & iſtam occupationem adjungeremus? & præſertim, cum ea non modo a rebus magis neceſſariis nos abſtractura eſſet, ſed & arrogantiæ & inſolentiæ occaſio non parva inde acceſſura. Magna enim vis eſt argumentandi & probabiliter diſputandi; eoque major, ſi exercitatione diuturnâ acuatur, atque etiam bella quædam verborum ſpecies accedat. Nam & in univerſum quælibet facultas hominibus indoctis

&

ἐπισφαλὴς, τοῖς ἀπαιδεύτοις καὶ ἀσθενέσι προσγενομένη, πρὸς τὸ ἐπᾶραι καὶ χαυνῶσαι ἐπ' αὐτῇ. Ποίᾳ γὰρ ἄν τις ἔτι μηχανῇ πείσαι τὸν νέον 9
τὸν ἐν τούτοις διαφέροντα, ὅτι οὐ δεῖ προσθήκην αὐτὸν ἐκείνων γενέσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνα αὐτῷ προσθεῖναι; οὐχὶ δὲ πάντας τοὺς λόγους τούτους κατα- 10
πατήσας, ἐπῃρμένος ἡμῖν καὶ πεφυσημένος περιπατεῖ, μηδ' ἀνεχόμενος ἄν τις ἅπτηται αὐτοῦ, ὑπομιμνήσκων, τίνος ἀπολελειμμένος, ποῦ ἀποκέκλικε;

Τί οὖν; Πλάτων φιλόσοφος οὐκ ἦν; Ἱπποκράτης γὰρ ἰατρὸς οὐκ ἦν; Ἀλλ' ὁρᾷς πως φράζει Ἱπποκράτης. Μή τι οὖν Ἱπποκράτης οὕτω 11 12
φράζει, καθὸ ἰατρός ἐστι; τί οὖν μιγνύεις πράγματα, ἄλλως ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων συνδρομόντα; Εἰ δὲ καλὸς ἦν Πλάτων καὶ ἰσχυρός· ἔδει 13
καὶμὲ καθήμενον ἐκπονεῖν, ἵνα καλὸς γένωμαι, ἢ ἵνα ἰσχυρός· ὡς τοῦτο ἀναγκαῖον πρὸς Φιλοσοφίαν,

& infirmis periculum adfert, ne propter illam efferantur & insolescant. Nam quâ ratione adolescenti his rebus præstanti persuadeas, non oportere ipsum accessionem fieri illarum facultatum, sed illas tamquam accessionem adjungere sibi? An non rathanibus his omnibus conculcatis, elatus & inflatus nobis obambulabit, neque feret eum qui admonere instituat, quibus rebus omissis, ad quas defluxerit?

Quid ergo? Plato philosophus non fuit? *(Vicissim quæro ego ex te:)* Hippocrates medicus non fuit? At vides, quomodo loquitur Hippocrates. An ergo Hippocrates sic loquitur, quatenus medicus est? quid ergo res misces, fortuito in iisdem hominibus conjunctas? Quod si formosus fuit Plato, & robustus; idcirco mihi quoque sedulo elaborandum fuit, ut formosus evaderem, aut ut robustus? Quasi vero ad philo-

φίαν, ἐπεί τις φιλόσοφος ἅμα καὶ καλὸς ἦν καὶ
14 φιλόσοφος; οὐ θέλεις αἰσθάνεσθαι καὶ διακρίνειν
κατὰ τί οἱ ἄνθρωποι γίνονται φιλόσοφοι, καὶ τίνος
ἄλλως αὐτοῖς πάρεστιν; ἄγε, εἰ δ' ἐγὼ φιλόσο-
15 φος ἤμην, ἔδει ὑμᾶς καὶ χωλοὺς γενέσθαι; Τί
οὖν; ἀναιρῶ τὰς δυνάμεις ταύτας; μὴ γένοιτο·
16 αὐδὲ γὰρ τὴν ὁρατικήν. Ὅμως δ', ἂν μου πυνθάν-
ῃ, τί ἐστιν ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου· οὐκ ἔχω σοι
ἄλλο εἰπεῖν, ἢ ὅτι ποιὰ προαίρεσις φαντασιῶν.

ΚΕΦ. θ'.

Πῶς ἀπὸ τοῦ συγγενεῖς ἡμᾶς εἶναι τῷ Θεῷ, ἐπέλθοι ἄν τις ἐπὶ τὰ ἑξῆς.

Εἰ ταῦτά ἐστιν ἀληθῆ τὰ περὶ τῆς συγγενείας
τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων λεγόμενα ὑπὸ τῶν φιλο-
σόφων·

losophiam id neceſſario requiratur; quoniam philoſophus aliquis ſimul & formoſus fuit & philoſophus? Non diſcernes atque animadvertes, quid ſit, quo homines fiant philoſophi, & quæ res aliunde & per alias cauſſas iis inſint? Agè vero, ſi ego philoſophus eſſem; voſne etiam claudos fieri oporteret? Quid ergo? tollo facultates iſtas? Abſit; neque enim videndi facultatem tollo. Attamen ſi me roges, quod ſit hominis bonum; aliud non habeo quod dicam, niſi certum quoddam viſorum animi inſtitutum.

CAP. IX.

Qua ratione ab eo, quod cognationem habemus cum Deo, progrediare ad reliqua.

Si vera ſunt hæc, quæ de cognatione Dei & homi-

num a philoſophis dicuntur; quid aliud hominibus eſt

σέφων· τί ἄλλο ἀπολείπεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὸ τοῦ Σωκρατόυς, μηδέποτε πρὸς τὸν πυθόμενον, ποδαπός ἐστιν, εἰπεῖν ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος; Διὰ τί γὰρ λέγεις Ἀθη- 2
ναῖον ἔναι σεαυτὸν, οὐχὶ δ' ἐξ ἐκείνης μόνον τῆς γωνίας, εἰς ἣν ἐρρίφη γεννηθέν σου τὸ σωμάτιον; ἢ 3
δῆλον ὅτι ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου, καὶ περιέχοντος οὐ μόνον αὐτὴν ἐκείνην τὴν γωνίαν καὶ ὅλην σου τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς, ὅθεν σου τὸ γένος τῶν προγόνων εἰς σὲ κατελήλυθεν, ἐντεῦθεν ποθὲν καλεῖς σεαυτὸν Ἀθηναῖον καὶ Κορίνθιον; Ὁ τοίνυν τῇ 4
διοικήσει τοῦ κόσμου παρηκολουθηκὼς, καὶ μεμαθηκὼς, ὅτι τὸ μέγιστον καὶ κυριώτατον καὶ περιεκτικώτατον πάντων τοῦτό ἐστι τὸ σύστημα τὸ ἐξ ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ, ἀπ' ἐκείνου δὲ τὰ σπέρματα καταπέπτωκεν οὐκ εἰς τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν μόνον, οὐδ' εἰς τὸν πάππον, ἀλλ' εἰς ἅπαντα μὲν τὰ

est reliquum, quam Socraticum illud, ut interrogatus, cujas fis, numquam te Athenienſem aut Corinthium esse respondeas, sed Mundanum? Cur enim te Athenienſem nominas, ac non potius ex illo duntaxat angulo, in quem projectum fuit tuum cùm nasceretur corpuſculum? Sane perſpicuum est, nomen Athenienſis aut Corinthii te tibi ſumere ab eo loco, cujus major est auctoritas, quique non illum ſolum angulum, univerſamque tuam domum continet, ſed etiam illud omnino ſpatium, unde majorum tuorum genus ad te propagatum est. Quicumque igitur mundi administrationem animò atque intelligentiâ complexus est, didicitque, hanc esse maximam, & longe omnium præcipuam, latiſſimeque patentem congregationem, quæ conſtat ex hominibus & Deo; ab hoc vero ſemina non ſolum in patrem meum aut avum delapſa esse, ſed in cuncta quæ in terra generantur na-

ἐπὶ γῆς γεννώμενά τε καὶ φυόμενα, προηγουμένως
5 δ' εἰς τὰ λογικά· (ὅτι κοινωνεῖν μόνον τούτοις πέ-
φυκε τῷ Θεῷ τῆς συναναστροφῆς, κατὰ τὸν λό-
6 γον ἐπιπεπλεγμένα·) διατί μὴ εἴπῃ τις αὐτὸν
Κόσμιον; διατί μὴ υἱὸν τοῦ Θεοῦ; διατί δὲ φοβη-
7 θήσεταί τι τῶν γινομένων ἐν ἀνθρώποις; Ἀλλὰ
πρὸς μὲν τὸν Καίσαρα ἡ συγγένεια, ἢ ἄλλον τι-
νὰ τῶν μέγα δυναμένων ἐν Ῥώμῃ, ἱκανὴ παρέ-
χειν ἐν ἀσφαλείᾳ διάγοντας εἶναι, καὶ ἀκαταφρο-
νήτους, καὶ δεδοικότας μηδ' ὀτιοῦν· τὸ δὲ τὸν
Θεὸν ποιητὴν ἔχειν, καὶ πατέρα, καὶ κηδεμόνα,
8 οὐκέτι ἡμᾶς ἐξαιρήσεται λυπῶν καὶ φόβων; Καὶ
πόθεν φάγω, φησὶ, μηδὲν ἔχων; Καὶ πῶς οἱ δοῦ-
λοι, πῶς οἱ δραπέται, τίνι πεποιθότες ἐκεῖνοι, ἀπα-
ναλλείττονται τῶν δεσποτῶν; τοῖς ἀγροῖς, ἢ τοῖς
οἰκέταις, ἢ τοῖς ἀργυρώμασιν; οὐδενὶ, ἀλλ' ἑαυ-
9 τοῖς· καὶ ὅμως οὐκ ἐπιλείπουσιν αὐτοὺς τροφαί. τὸν
δὲ φιλόσοφον ἡμῖν δεήσει ἄλλοις θαῤῥοῦντα καὶ
ἐπανα-

nascuntur quæ præcipue vero in ea quæ sunt ratione prædita: (quippe hæc sola ad communitatem consuetudinemque cum Deo nata sunt, per ipsam rationem cum eo conjuncta:) cur quis se Mundanum non nominet? cur non Dei filium? cur quidquam, quod in rebus fiat humanis, timeat? At Cæsaris quidem cognatio, aut alterius alicujus qui multum Romæ potest, satis præsidii habebit, ut in tuto vivamus, & sine contemtu, omnique timore vacui: Deum vero cum habeamus auctorem, & patrem, & curatorem, hoc nos tristitiâ & timore non liberabit? At unde comedam, inquit, cum nihil habeam? Quonam vero modo servi, quo modo fugitivi, quâ illi re freti, suos deserunt dominos? num agris, num servis, aut argenteis vasis? nullâ aliâ re, nisi semetipsis: & tamen eis alimenta non desunt. Philosophum autem opor-

ἐπανεσπασμένον ἀποδημεῖν, καὶ μὴ ἐπιμελεῖσθαι αὐτὸν αὑτοῦ, καὶ τῶν θηρίων τῶν ἀλόγων εἶναι χείρονα καὶ δειλότερον, ὧν ἕκαστον αὐτὸ αὑτῷ ἀρκούμενον, οὔτε τροφῆς ἀπορεῖ τῆς οἰκείας, οὔτε διεξαγωγῆς τῆς καταλλήλου καὶ κατὰ φύσιν;

Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὅτι ἔδει καθῆσθαι τὸν πρεσβύτερον ἐντεῦθα, οὐ τοῦτο μηχανώμενον, ὅπως μὴ ταπεινοφρονήσητε, μηδὲ ταπεινοὺς μηδ' ἀγεννεῖς τινας διαλογισμοὺς διαλογιεῖσθε αὐτοὶ περὶ ἑαυτῶν· ἀλλὰ μή τινες ἐμπίπτωσι τοιοῦτοι νέοι, οἳ ἐπιγνόντες τὴν πρὸς τοὺς Θεοὺς συγγένειαν, καὶ ὅτι δεσμά τινα τούτων περιεστήμεθα, τὸ σῶμα καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ ὅσα τούτων ἕνεκα ἀναγκαῖα ἡμῖν γίνεται εἰς οἰκονομίαν καὶ ἀναστροφὴν τὴν ἐν τῷ βίῳ, ὡς βάρη τινὰ καὶ ἀνιαρὰ καὶ ἀβάστακτα ἀποῤῥίψαι θέλωσι, καὶ ἀπελθεῖν πρὸς τοὺς συγγε-

νεῖς.

oportebit ſcilicet, aliis confidentem & adquieſcentem, peregrinari, neque ipſum ſui curam gerere, ſed brutis animantibus eſſe deteriorem & timidiorem, quorum ſingula per ſe ſemetipſis contenta, neque proprio carent alimento, neque vitæ ratione naturæ ſuæ adcommodatâ atque conſentaneâ?

Equidem arbitrabar, ſenem hic ſedere oportuiſſe, non qui id ageret, ut ne humilibus effetis animis, neque ut humiles abjectoſve de vobis ſermones haberetis; ſed ne qui tales exiſterent adoleſcentes, qui cognatione, quæ cum Diis hominibus intercedat, agnitâ, quique intelligentes vincula quibus ſumus adſtricti, corpus nempe, & illius poſſeſſionem, & quæcumque propter hæc nobis ſunt ad vitam ſuſtentandam degendamque neceſſaria, iſta velut onera quædam moleſta & intolerabilia abjicere vellent, & ad ſuos cognatos abire. Atque hoc certamen præceptor veſter

&

ἀτελὴς συλλογισμός ἐστι τὸ ἐνθύμημα, δῆλον ὅτι ὁ περὶ τὸν τέλειον συλλογισμὸν γεγυμνασμένος, οὗτος ἂν ἱκανὸς εἴη καὶ περὶ τὸν ἀτελῆ οὐδὲν ἧττον.

4 Τί ποτ' οὖν οὐ γυμνάζομεν αὐτούς τε καὶ ἀλ-
5 λήλους τὸν τρόπον τοῦτον; Ὅτι νῦν, καί τοι μὴ γυμναζόμενοι περὶ ταῦτα, μηδ' ἀπὸ τῆς ἐπιμελείας τοῦ ἤθους ὑπό γε ἐμοῦ περισπώμενοι, ὅμως
6 δ' οὐδὲν ἐπιδιδόμεν εἰς καλοκἀγαθίαν. τί οὖν χρὴ προσδοκᾶν, εἰ καὶ ταύτην τὴν ἀσχολίαν προσλάβοιμεν; καὶ μάλισθ', ὅτι οὐ μόνον ἀσχολία τις ἀπὸ τῶν ἀναγκαιοτέρων αὕτη προσγένοιτ' ἄν, ἀλλὰ καὶ οἰήσεως ἀφορμή, καὶ τύφου, οὐχ ἡ τυχοῦ-
7 σα. μεγάλη γάρ ἐστι δύναμις ἡ ἐπιχειρητικὴ καὶ πιθανολογικὴ, καὶ μάλιστ' εἰ τύχοι γυμνασίας ἐπιπλέον, καί τινα καὶ εὐπρέπειαν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων
8 προσλάβοι. ὅτι καὶ ἐν τῷ καθόλου πᾶσα δύναμις ἐπι-

enthymema imperfectus eſt ſyllogiſmus; intelligitur, eum, qui in perfecto ſyllogiſmo eſt exercitatus, in imperfecto etiam nihilo minus fore ſatis inſtructum.

Cur igitur non & noſmetipſos & nos inter nos in hoc genere exercemus? Quia nunc, etſi in his non exercemur, neque a cura morum, per me quidem, avellimur; tamen virtute nihilo reddimur auctiores. Quid ergo exſpectandum foret, ſi & iſtam occupationem adjungeremus? & præſertim, cum ea non modo a rebus magis neceſſariis nos abſtractura eſſet, ſed & arrogantiæ & inſolentiæ occaſio non parva inde acceſſura. Magna enim vis eſt argumentandi & probabiliter diſputandi; eoque major, ſi exercitatione diuturnâ acuatur, atque etiam bella quædam verborum ſpecies accedat. Nam & in univerſum quælibet facultas hominibus indoctis

&

ἐπιφαλὴς, τοῖς ἀπαιδεύτοις καὶ ἀσθενέσι προσγενομένη, πρὸς τὸ ἐπᾶραι καὶ χαυνῶσαι ἐπ' αὐτῇ. Ποίᾳ γὰρ ἄν τις ἔτι μηχανῇ πείσαι τὸν νέον 9
τὸν ἐν τούτοις διαφέροντα, ὅτι οὐ δεῖ προσθήκην αὐτὸν ἐκείνων γενέσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνα αὐτῷ προσθεῖναι; οὐχὶ δὲ πάντας τοὺς λόγους τούτους κατα- 10
πατήσας, ἐπῃρμένος ἡμῖν καὶ πεφυσημένος περιπατεῖ, μηδ' ἀνεχόμενος ἄν τις ἅπτηται αὐτοῦ, ὑπομιμήσκων, τίνος ἀπολελειμμένος, ποῦ ἀποκέκλικε;

Τί οὖν; Πλάτων φιλόσοφος οὐκ ἦν; Ἱπποκράτης γὰρ ἰατρὸς οὐκ ἦν; Ἀλλ' ὁρᾷς πως φράζει Ἱπποκράτης. Μή τι οὖν Ἱπποκράτης οὕτω 12
φράζει, καθὸ ἰατρός ἐστι; τί οὖν μιγνύεις πράγματα, ἄλλως ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων συνδραμόντα; Εἰ δὲ καλὸς ἦν Πλάτων καὶ ἰσχυρός· ἔδει 13
καὶμὲ καθήμενον ἐκπονεῖν, ἵνα καλὸς γένωμαι, ἢ ἵνα ἰσχυρός· ὡς τοῦτο ἀναγκαῖον πρὸς φιλοσοφίαν,

& infirmis periculum adfert, ne propter illam efferantur & insolescant. Nam quâ ratione adolescenti his rebus præstanti persuadeas, non oportere ipsum accessionem fieri illarum facultatum, sed illas tamquam accessionem adjungere sibi? An non rathanibus his omnibus conculcatis, elatus & inflatus nobis obambulabit, neque feret eum qui admonere instituat, quibus rebus omissis, ad quas deflexerit?

Quid ergo? Plato philosophus non fuit? *(Vicissim quæro ego ex te:)* Hippocrates medicus non fuit? At vides, quomodo loquitur Hippocrates. An ergo Hippocrates sic loquitur, quatenus medicus est? quid ergo res misces, fortuito in iisdem hominibus conjunctas? Quod si formosus fuit Plato, & robustus; idcirco mihi quoque sedulo elaborandum fuit, ut formosus evaderem, aut ut robustus? Quasi vero ad philo-

φίαν, ἐπεί τις φιλόσοφος ἅμα καὶ καλὸς ἦν καὶ
14 φιλόσοφος; οὐ θέλεις αἰσθάνεσθαι καὶ διακρίνειν κατὰ τί οἱ ἄνθρωποι γίνονται φιλόσοφοι, καὶ τίνος ἄλλως αὐτοῖς πάρεστιν; ἄγε, εἰ δ' ἐγὼ φιλόσο-
15 φος ἤμην, ἔδει ὑμᾶς καὶ χωλοὺς γενέσθαι; Τί οὖν; ἀναιρῶ τὰς δυνάμεις ταύτας; μὴ γένοιτο·
16 οὐδὲ γὰρ τὴν ὁρατικήν. Ὅμως δ', ἂν μου πυνθάνῃ, τί ἐστιν ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου· οὐκ ἔχω σοι ἄλλο εἰπεῖν, ἢ ὅτι ποιὰ προαίρεσις φαντασιῶν.

ΚΕΦ. θ'.

Πῶς ἀπὸ τοῦ συγγενεῖς ἡμᾶς εἶναι τῷ Θεῷ, ἐπέλθοι ἄν τις ἐπὶ τὰ ἑξῆς.

Εἰ ταῦτά ἐστιν ἀληθῆ τὰ περὶ τῆς συγγενείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων λεγόμενα ὑπὸ τῶν Φιλοσόφων·

losophiam id necessario requiratur; quoniam philosophus aliquis simul & formosus fuit & philosophus? Non discernes atque animadvertes, quid sit, quo homines fiant philosophi, & quæ res aliunde & per alias causas iis insint? Agè vero, si ego philosophus essem; vosne etiam claudos fieri oporteret? Quid ergo? tollo facultates istas? Absit; neque enim videndi facultatem tollo. Attamen si me roges, quod sit hominis bonum; aliud non habeo quod dicam, nisi certum quoddam visorum animi institutum.

CAP. IX.

Qua ratione ab eo, quod cognationem habemus cum Deo, progrediare ad reliqua.

Si vera sunt hæc, quæ de cognatione Dei & homi-

num a philosophis dicuntur; quid aliud hominibus est

σέφων· τί ἄλλο ἀπολείπεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὸ τοῦ Σωκράτους, μηδέποτε πρὸς τὸν πυθόμενον, ποδαπός ἐστιν, εἰπεῖν ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος; Διὰ τί γὰρ λέγεις Ἀθη- 2
ναῖον εἶναι σεαυτὸν, οὐχὶ δ' ἐξ ἐκείνης μόνον τῆς γωνίας, εἰς ἣν ἐρρίφη γεννηθέν σου τὸ σωμάτιον; ἢ 3
δῆλον ὅτι ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου, καὶ περιέχοντος οὐ μόνον αὐτὴν ἐκείνην τὴν γωνίαν καὶ ὅλην σου τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς, ὅθεν σου τὸ γένος τῶν προγόνων εἰς σὲ κατελήλυθεν, ἐντεῦθεν ποθὲν καλεῖς σεαυτὸν Ἀθηναῖον καὶ Κορίνθιον; Ὁ τοίνυν τῇ 4
διοικήσει τοῦ κόσμου παρηκολουθηκὼς, καὶ μεμαθηκὼς, ὅτι τὸ μέγιστον καὶ κυριώτατον καὶ περιεκτικώτατον πάντων τοῦτό ἐστι τὸ σύστημα τὸ ἐξ ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ, ἀπ' ἐκείνου δὲ τὰ σπέρματα καταπέπτωκεν οὐκ εἰς τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν μόνον, οὐδ' εἰς τὸν πάππον, ἀλλ' εἰς ἅπαντα μὲν τὰ

est reliquum, quam Socraticum illud, ut interrogatus, cujas sis, numquam te Athenienſem aut Corinthium esse respondeas, sed Mundanum? Cur enim te Athenienſem nominas, ac non potius ex illo duntaxat angulo, in quem projectum fuit tuum cùm nasceretur corpuſculum? Sane perſpicuum est, nomen Athenienſis aut Corinthii te tibi ſumere ab eo loco, cujus major est auctoritas, quique non illum ſolum angulum, univerſamque tuam domum continet, ſed etiam illud omnino ſpatium, unde majorum tuorum genus ad te propagatum est. Quicumque igitur mundi administrationem animo atque intelligentiâ complexus est, didicitque, hanc esse maximam, & longe omnium præcipuam, latiſſimeque patentem congregationem, quæ conſtat ex hominibus & Deo; ab hoc vero ſemina non ſolum in patrem meum aut avum delapſa esse, ſed in cuncta quæ in terra generantur na-

ἐπὶ γῆς γεννάμενά τε καὶ φυόμενα, προηγουμένως
5 δ' εἰς τὰ λογικά· (ὅτι κοινωνεῖν μόνον τοῦτα πέ-
φυκε τῷ Θεῷ τῆς συναναστροφῆς, κατὰ τὸν λό-
6 γον ἐπιπεπλεγμένα·) διατί μὴ εἴπῃ τις αὐτὸν
Κόσμιον; διατί μὴ υἱὸν τοῦ Θεοῦ; διατί δὲ φοβη-
7 θήσεταί τι τῶν γινομένων ἐν ἀνθρώποις; Ἀλλὰ
πρὸς μὲν τὸν Καίσαρα ἡ συγγένεια, ἢ ἄλλον τι-
νὰ τῶν μέγα δυναμένων ἐν Ῥώμῃ, ἱκανὴ παρέ-
χειν ἐν ἀσφαλείᾳ διάγοντας εἶναι, καὶ ἀπαραφρο-
νήτους, καὶ δεδοικότας μηδ' ὁτιοῦν· τὸ δὲ τὸν
Θεὸν ποιητὴν ἔχειν, καὶ πατέρα, καὶ κηδεμόνα,
8 οὐκέτι ἡμᾶς ἐξαιρήσεται λυπῶν καὶ φόβων; Καὶ
πόθεν φάγω, φησὶ, μηδὲν ἔχων; Καὶ πῶς οἱ δοῦ-
λοι, πῶς οἱ δραπέται, τίνι πεποιθότες ἐκεῖνοι, ἀπ-
αλλάττονται τῶν δεσποτῶν; τοῖς ἀγροῖς, ἢ τοῖς
οἰκέταις, ἢ τοῖς ἀργυρώμασιν; οὐδενὶ, ἀλλ' ἑαυ-
9 τοῖς· καὶ ὅμως οὐκ ἐπιλείπουσιν αὐτοὺς τροφεῖ. τὸν
δὲ φιλόσοφον ἡμῖν δεήσει ἄλλοις θαῤῥοῦντα καὶ
ἐπανα-

nascunturque, præcipue vero in ea quæ sunt ratione prædita: (quippe hæc sola ad communitatem consuetudinemque cum Deo nata sunt, per ipsam rationem cum eo conjuncta:) cur quis se Mundanum non nominet? cur non Dei filium? cur quidquam, quod in rebus fiat humanis, timeat? At Cæsaris quidem cognatio, aut alterius alicujus qui multum Romæ potest, satis præsidii habebit, ut in tuto vivamus, & sine contemtu, omnique timore vacui: Deum vero cum habeamus auctorem, & patrem, & curatorem, hoc nos tristitiâ & timore non liberabit? At unde comedam, inquit, cum nihil habeam? Quonam vero modo servi, quo modo fugitivi, quâ illi re freti, suos deserunt dominos? num agris, num servis, aut argenteis vasis? nullâ aliâ re, nisi semetipsis: & tamen eis alimenta non desunt. Philosophum autem opor-

ἐπανασπευόμενον ἀποδημεῖν, καὶ μὴ ἐπιμελεῖσθαι αὐτὸν αὑτοῦ, καὶ τῶν θηρίων τῶν ἀλόγων εἶναι χείρονα καὶ δειλότερον, ὧν ἕκαστον αὐτὸ αὑτῷ ἀρκούμενον, οὔτε τροφῆς ἀπορεῖ τῆς οἰκείας, οὔτε διεξαγωγῆς τῆς καταλλήλου καὶ κατὰ φύσιν;

Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὅτι ἔδει καθῆσθαι τὸν πρεσβύτερον ἐνταῦθα, οὐ τοῦτο μηχανώμενον, ὅπως μὴ ταπεινοφρονήσητε, μηδὲ ταπεινοὺς μηδ' ἀγεννεῖς τινας διαλογισμοὺς διαλογιεῖσθε αὐτοὶ περὶ ἑαυτῶν· ἀλλὰ μή τινες ἐμπίπτωσι τοιοῦτοι νέοι, οἳ ἐπιγνόντες τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς συγγένειαν, καὶ ὅτι δεσμά τινα τοῦτα περιεστήμεθα, τὸ σῶμα καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ ὅσα τούτων ἕνεκα ἀναγκαῖα ἡμῖν γίνεται εἰς οἰκονομίαν καὶ ἀναστροφὴν τὴν ἐν τῷ βίῳ, ὡς βάρη τινὰ καὶ ἀνιαρὰ καὶ ἀβάστακτα ἀποῤῥίψαι θέλωσι, καὶ ἀπελθεῖν πρὸς τοὺς συγγενεῖς.

oportebit scilicet, aliis confidentem & adquiescentem, peregrinari, neque ipsum sui curam gerere, sed brutis animantibus esse deteriorem & timidiorem, quorum singula per se semetipsis contenta, neque proprio carent alimento, neque vitæ ratione naturæ suæ adcommodatâ atque consentaneâ?

Equidem arbitrabar, senem hic sedere oportuisse, non qui id ageret, ut ne humilibus effetis animis, neque ut humiles abjectosve de vobis sermones haberetis; sed ne qui tales existerent adolescentes, qui cognatione, quæ cum Diis hominibus intercedat, agnitâ, quique intelligentes vincula quibus sumus adstricti, corpus nempe, & illius possessionem, & quæcumque propter hæc nobis sunt ad vitam sustentandam degendamque necessaria, ista velut onera quædam molesta & intolerabilia abjicere vellent, & ad suos cognatos abire. Atque hoc certamen præceptor vester

&

12 νεῖς. καὶ τοῦτον ἔδει τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεσθαι τὸν διδάσκαλον ὑμῶν καὶ παιδευτήν, εἴ τις ἄρα ἦν· ὑμᾶς μὲν ἔρχεσθαι λέγοντας, Ἐπίκτητε, οὐκέτι ἀνεχόμεθα μετὰ τοῦ σωματίου τούτου δεδεμένοι, καὶ τοῦτο τρέφοντες καὶ ποτίζοντες, καὶ ἀναπαύοντες, καὶ καθαίροντες, εἶτα δι' αὐτὸ συμ-
13 περιφερόμενοι τοῖσδε καὶ τοῖσδε. οὐκ ἀδιάφορα ταῦτα, καὶ οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς; καὶ ὁ θάνατος οὐ κακός; καὶ συγγενεῖς τινες τοῦ Θεοῦ ἐσμεν, κἀ-
14 κεῖθεν ἐληλύθαμεν; ἄφες ἡμᾶς ἀπελθεῖν, ὅθεν ἐληλύθαμεν· ἄφες λυθῆναί ποτε τῶν δεσμῶν
15 τούτων, τῶν ἐξηρτημένων καὶ βαρούντων. ἐνταῦθα λῃσταί, καὶ κλέπται, καὶ δικαστήρια, καὶ οἱ καλούμενοι τύραννοι, δοκοῦντες ἔχειν τινὰ ἐφ' ἡμῖν ἐξουσίαν, διὰ τὸ σωμάτιον καὶ τὰ τούτου κτήματα· ἄφες δείξωμεν αὐτοῖς, ὅτι οὐδενὸς
16 ἔχουσιν ἐξουσίαν. Ἐμὲ δὲ ἐν τῷδε λέγειν, ὅτι, Ἄνθρω-

& inſtitutor, ſi modo eſſet ille aliquis, decertare debebat; ut vos quidem eum adiretis, dicentes: „Epi„ctete, nos corpuſculi hu„jus vincula tolerare diu„tius non poſſumus, cibo „ſcilicet potuque reficien„tes, & quietem præben„tes, & repurgantes, & „propter ipſum aliis atque „aliis noſmet adcommodan„tes. Annon indifferentia „ſunt iſta, & nihil ad nos? „nonne mors mala non „eſt? nonne quædam cum „Deo nobis eſt cognatio, „atque inde huc deveni„mus? Permitte nobis, ut „illuc abeamus, unde veni„mus: permitte, ut his li„beremur vinculis, quibus „adſtricti ſumus & prægra„vati. Hic latrones, fu„res, tribunalia, quique „tyranni adpellantur, pote„ſtatem aliquam in nos, „propter corpuſculum, il„liuſque poſſeſſiones, ſe „exiſtimantes habere: fine, „eis oſtendamus, nihil eos „habere poteſtatis:“ Me vero

Ἄνθρωποι ἐκδέχεσθε τὸν Θεόν. ὅταν ἐκεῖνος σημήνῃ καὶ ἀπολύσῃ ὑμᾶς ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, τότ' ἀπολύεσθε πρὸς αὐτόν· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος ἀνέχεσθε ἐνοικοῦντες ταύτην τὴν χώραν, εἰς ἣν ἐκεῖνος ὑμᾶς ἔταξεν. ὀλίγος ἆρα χρόνος οὗτος ὁ τῆς 17
οἰκήσεως, καὶ ῥᾴδιος τοῖς οὕτω διακειμένοις. ποῖος γὰρ ἔτι τύραννος, ἢ ποῖος κλέπτης, ἢ ποῖα δικαστήρια φοβερὰ τοῖς οὕτω παρ' οὐδὲν πεποιημένοις τὸ σῶμα καὶ τὰ τούτου κτήματα; μένατε, μὴ ἐλογίστως ἀπέλθητε.

Τοιαῦτόν τι ἔδει γίνεσθαι παρὰ τοῦ παιδευ- 18
τοῦ πρὸς τοὺς εὐφυεῖς τῶν νέων. Νῦν δὲ τί γίνεται; 19
νεκρὸς μὲν ὁ παιδευτής, νεκροὶ δ' ὑμεῖς. ὅταν χορτασθῆτε σήμερον, κάθησθε κλαίοντες περὶ τῆς αὔριον, πόθεν φάγητε. Ἀνδράποδον, ἂν σχῇς, ἔξεις· ἂν μὴ 20
σχῇς, ἐξελεύσῃ· ἠνοικται ἡ θύρα. τί πενθεῖς; ποῦ ἔτι

vero ad hæc dicere oportebat: „Exspectate, ô homines, Deum! Cum ille „significârit, & hoc ministerio vos liberârit, tunc „ad eum emigrabitis: in „præsentia vero habitationem hanc locumque tolerate, in quo quemque vestrûm ipse constituit. Breve quidem tempus hujusce habitationis, nec iis difficile, qui sic animo sunt adfecti; nam quis jam tyrannus, qui fur, aut quæ tribunalia formidolosa his, „qui corpus ejusque posses-„siones ita nihili faciunt? „Manete, nec temere discedatis!“

Tali quodam modo præceptor cum ingenuis adolescentibus agere debebat. Nunc vero quid fit? Emortuus est præceptor; emortui & vos. Postquam hodie saturati estis, sedetis flentes de crastino, undenam cibum fitis habituri. Mancipium! si habueris, habebis: si non habueris, e vitâ exibis: aperta est janua. Quid luges? ubi jam

τόπος δακρύων; τίς ἔτι κολακείας ἀφορμή; διατί ἄλλος ἄλλῳ φθονήσει; διατί πολλὰ κεκτημένους θαυμάσει, ἢ τοὺς ἐν δυνάμει τεταγμένους, μάλιστ' 21 ἂν καὶ ἰσχυροὶ ὦσι καὶ ὀργίλοι; τί γὰρ ἡμῖν ποιήσουσιν; ἃ δύνανται ποιῆσαι, τούτων οὐκ ἐπιστρεψόμεθα· ὧν ἡμῖν μέλει, ταῦτα οὐ δύνανται. τίς 22 οὖν ἔτι ἄρξει τοῦ οὕτω διακειμένου; Πῶς Σωκράτης εἶχε πρὸς ταῦτα; πῶς γὰρ ἄλλως, ἢ ὡς ἔδει 23 τὸν πεπεισμένον ὅτι ἐστὶ τῶν Θεῶν συγγενής; Ἂν μοι λέγητε, φησὶ, νῦν, ὅτι ἀφίεμέν σε ἐπὶ τούτοις, ἵνα μηκέτι διαλέξῃ τούτους τοὺς λόγους οὓς μέχρι νῦν διελέγου, μηδὲ παρενοχλήσῃς ἡμῶν τοῖς νέοις, 24 μηδὲ τοῖς γέρουσιν· ἀποκρινοῦμαι, ὅτι γελοῖοί ἐστε, οἵ τινες ἀξιοῦτε, εἰ μέν με ὁ στρατηγὸς ὁ ὑμέτερος ἔταξεν εἴς τινα τάξιν, ὅτι ἔδει με τηρεῖν αὐτὴν καὶ φυλάττειν, καὶ μυριάκις πρότερον αἱρεῖσθαι ἀποθνήσκειν, ἢ ἐγκαταλιπεῖν αὐτήν· εἰ

jam locus eſt lacrymis? quæ jam adulationis occaſio? quamobrem alter alteri invidebit? quamobrem locupletes aut potentes demirabitur, præſertim ſi & robuſti ſint & iracundi? Quid enim nobis facient? quæ illi poſſunt, ea nos nihil curamus: quæ nobis curæ ſunt, in his illi nihil poſſunt. Quis igitur homini ſic adfecto imperabit? Quomodo in his ſe præſtitit Socrates? quonam alio modo niſi quo eum decebat, qui ſe Diis cognatum eſſe perſuaſum habuit? „Si „mihi (inquit) nunc dica„tis: Eâ lege te dimittimus, „ut miſſas facias diſputatio„nes iſtas, quibus hacte„nus es uſus, neque vel „adoleſcentibus vel ſenibus „noſtris ſis moleſtus; re„ſpondebo, ridiculos eſſe „vos, qui quidem cenſea„tis, ſi me veſter imperator „aliquâ in ſtatione collocâſ„ſet, eam mihi ſervandam „eſſe tuendamque, & mil„lies ante oppetendam „mortem, quam eam ſta„tionem deſerendam: ſi

„vero

εἰ δ' ὁ Θεὸς ἔν τινι χώρᾳ καὶ ἀναστροφῇ κατανύτεσχε, ταύτην δ' ἐγκαταλιπεῖν δεῖ ἡμᾶς. Τοῦτ' 25
ἔστιν ἄνθρωπος τοῖς ἀληθείαις συγγενὴς τῶν Θεῶν.
Ἡμεῖς οὖν ὡς ποιλίαι, ὡς ἔντερα, ὡς αἰδοῖα, οὕτω 26
περὶ αὐτῶν διανοούμεθα· ὅτι φοβούμεθα, ὅτι ἐπιθυμοῦμεν· τοὺς εἰς ταῦτα συνεργοῦν δυναμένους κολακεύομεν, τοὺς αὐτοὺς τούτους δεδοίκαμεν.

Ἐμέ τις ἠξίωσεν ὑπὲρ αὐτοῦ γράψαι εἰς τὴν 27
Ῥώμην, ὡς ἔδοκει τοῖς πολλοῖς, ἠτυχηκώς, καὶ πρότερον μὲν ἐπιφανὴς ὢν καὶ πλούσιος, ὕστερον δ' ἐκπεπτωκὼς ἁπάντων, καὶ διάγων ἐνταῦθα. κἀγὼ 28
ἔγραψα ὑπὲρ αὐτοῦ ταπεινῶς. ὁ δ' ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν, ἀπέδωκέ μοι αὐτὴν, καὶ ἔφη· ὅτι, Ἐγὼ βοηθηθῆναί τι ὑπό σου ἤθελον, οὐχὶ ἐλεηθῆναι· καὶ κὸν δέ μοι οὐθὲν ἐστιν.

Οὕτω καὶ Ῥοῦφος, πειράζων με, εἰώθει λέγειν· 29
Συμβήσεταί σοι τοῦτο καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ δεσπότου.

„vero Deus quamdam mihi „ſtationem vitæque ratio„nem adſignârit, eam vero „eſſe relinquendam.“ Hoc demum eſt, hominem eſſe Diis immortalibus cognatum. At nos non ſecus, ac ſi ventres, ac ſi inteſtina, ac ſi pudenda eſſemus, de nobis ipſis cogitamus: ſic timemus, ſic cupimus; &, qui in hæc aliquam habent poteſtatem, his adulamur, eosdemque metuimus.

Petierat a me nonnemo, ut ſuâ cauſſâ Romam ſcriberem; vir, ut vulgo videbatur, adverſâ fortunâ preſſus, cum prius illuſtris fuiſſet & dives, poſtea vero his omnibus ſpoliatus vitam hic ageret. Ego literas pro eo ſcripſi ſubmiſſius; quibus ille lectis, mihi redditiſque, ait: Adjumenti aliquid a te petieram, non commiſerationem; mali enim nihil mihi accidit.

Sic & Rufus, tendandi mei cauſſâ, dicere ſolebat: Hoc & illud ab hero tibi accidet. Meque reſpondente,

30 Καίμοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποκρινομένου, ὅτι ἀνθρώπινα· Τί οὖν, ἔφη, ἐκεῖνον παρακαλῶ, παρὰ σοῦ αὐτὰ
31 λαβεῖν δυνάμενος; Τῷ γὰρ ὄντι, ὃ ἐξ αὐτοῦ τις ἔχει, περισσὸς καὶ μάταιος παρ' ἄλλου λαμβά-
32 νων. Ἐγὼ οὖν ἔχων ἐξ ἐμαυτοῦ λαβεῖν τὸ μεγαλόψυχον καὶ γενναῖον, ἀγρὸν παρὰ σοῦ λάβω, καὶ ἀργύριον, ἢ ἀρχήν τινα; μὴ γένοιτο. οὐχ οὕ-
33 τως ἀναίσθητος ἔσομαι τῶν ἐμῶν κτημάτων. Ἀλλ' ὅταν τις ᾖ δειλὸς καὶ ταπεινὸς, ὑπὲρ τούτου τί ἄλλο, ἢ ἀνάγκη γράφειν ἐπιστολὰς, ὡς ὑπὲρ νε-
κροῦ; Τὸ πτῶμα ἡμῖν χάρισαι τοῦ δεῖνος, καὶ ξέ-
34 στην αἱματίου. Τῷ γὰρ ὄντι πτῶμα ὁ τοιοῦτός ἐστι, καὶ ξέστης αἱματίου· πλέον δ' οὐδέν. εἰ δ' ἦν πλέον τι, ᾐσθάνετ' ἄν, ὅτι ἄλλος δι' ἄλλον οὐ δυστυχεῖ.

ΚΕΦ.

dente, humana ea esse: Quid ergo, inquit, ab illo peto, cum a te impetrare possim? Revera enim, quod quis a seipso habet, vanus est atque ineptus, ab alio si accipiat. Ego igitur cum magnum & generosum animum a meipso accipere possim, a te agrum & argentum, aut magistratum accipiam? Abfit! equidem non ero mearum possessionum adeo ignarus. Sed si quis timidus fuerit atque abjectus, pro eo quid aliud necesse est, quam ut veluti pro emortuo scribantur literæ? hoc modo: Istius cadaver dona nobis, & miselli sanguinis sextarium. Talis enim homo revera cadaver est, & sanguinis sextarius; prætereaque nihil: si quid enim amplius esset, alium propter alium non esse miserum intelligeret.

CAP.

ΚΕΦ. ι'.

Πρὸς τοὺς περὶ τὰς ἐν Ῥώμῃ προαγωγὰς ἐσπουδακότας.

Εἰ οὕτω σφοδρῶς συνετεταμεθα περὶ τὸ ἔργον τὸ ἑαυτῶν, ὡς οἱ ἐν Ῥώμῃ γέροντες περὶ ἃ ἐσπουδάκασι, τάχα ἄν τι ἠνύομεν καὶ αὐτοί. Οἶδα 2
ἐγὼ πρεσβύτερον ἄνθρωπον ἐμοῦ, τὸν νῦν ἐπὶ τοῦ σίτου ὄντα ἐν τῇ Ῥώμῃ, ὅτε ταύτῃ παρῆγεν ἀπὸ τῆς φυγῆς ἀναστρέφων, οἷα εἰκὸς μοι, καταλέχων τοῦ προτέρου ἑαυτοῦ βίου, καὶ περὶ τῶν ἔξης ἐπαγγελλόμενος, ὅτι ἄλλο οὐδὲν ἀναβαὶς σπουδάσει, ἢ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀταραξίᾳ διεξαγαγεῖν τὸ λοιπὸν τοῦ βίου· Πόσον γὰρ ἔτι ἐστὶν ἐμοὶ τὸ λοιπόν; Κἀγὼ ἔλεγον αὐτῷ, ὅτι οὐ ποιήσεις· ἀλλ' ὀσφρανθεὶς μόνον τῆς Ῥώμης, ἀπάντων 3
τούτων ἐπιλήσῃ. ἂν δὲ καὶ εἰς αὐλὴν πάροδός τις δίδω-

CAP. X.

In eos, qui Romæ honoribus inserviunt.

Si tantâ nos contentione ad noſtra officia adplicaremus, quantâ Romani ſenes ſuis inſerviunt ſtudiis, fortaſſe nos quoque aliquid perficeremus. Memini ego quemdam me natu majorem, nunc Romæ annonæ præfectum, cum hac iter habuiſſet, ab exſilio rediens, quæ mihi ille dixerit, vitam ſuam priorem percurrens, & de reliquâ vita pollicitus, ſe, in Urbem reverſum, nil aliud curaturum, niſi ut in otio & tranquillitate quod vitæ reliquum fuerit ageret. Quantulum enim, inquit, mihi ſupereſt vitæ? Ego autem ei, nequaquam iſtud eum facturum, dixi; ſed, ſimul atque Romam ſubodoratus eſſet, fore ut horum omnium obliviſceretur; quod ſi quis ei etiam in

δίδωται, ὅτι χαίρων καὶ τῷ Θεῷ εὐχαριστῶν
4 ὥσεται. Ἂν μέ ευρῃς, ἔφη, Ἐπίκτητε, τὸν ἕτε-
ρον πόδα εἰς τὴν αὐλὴν τιθέντα, ὃ βούλει ὑπο-
5 λάμβανε. Νῦν οὖν τί ἐποίησε; πρὶν ἐλθεῖν εἰς
τὴν πόλιν, ἀπήντησαν αὐτῷ παρὰ Καίσαρος πινα-
κίδες· ὁ δὲ λαβὼν, πάντων ἐκείνων ἐξελάθετο,
6 καὶ λοιπὸν ἓν ἐξ ἑνὸς ἐπισεσώρευκεν. Ἤθελον αὐ-
τὸν νῦν παραστὰς ὑπομνῆσαι τῶν λόγων, οὓς
ἔλεγε παρερχόμενος, καὶ εἰπεῖν, ὅτι, Πόσῳ σοῦ
ἐγὼ κομψότερος μάντις εἰμί;

7 Τί οὖν; ἐγὼ λέγω, ὅτι ἄπρακτόν ἐστι τὸ ζῶον;
μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ διατί ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν πρακτι-
8 κοί; Εὐθὺς ἐγὼ πρῶτος, ὅταν ἡμέρα γένηται, μι-
κρὰ ὑπομιμνήσκομαι, τίνα ἐπαναγνῶναί με δεῖ·
εἶτα εὐθὺς ἐμαυτῷ· Τί δέ μοι καὶ μέλει πῶς ὁ
δεῖνα ἀναγνῷ; πρῶτόν ἐστιν, ἵνα ἐγὼ καιμηθῶ.

Καὶ

in aulam daretur aditus, lætum, & Deo gratias agentem, eo se præcipitaturum ajebam. At ille: Si me, inquit, Epictete, altero pede aulam ingressum inveneris, quidvis de me existimato. Nunc igitur quid fecit? priusquam Urbem intrâsset, codicilli a Cæsare obviam ei mittebantur; quibus ille acceptis, priorum omnium oblitus est, & deinceps aliud ex alio sibi negotium adcumulavit. Vellem equidem nunc ei coram in memoriam revocare sermones, quos præteriens habuit, & dicere, Quanto ego sum te præstantior vates!

Quid igitur? Egone dico, ad vitam in otio transigendam natum esse hominem? Absit! Sed cur nos non sumus actuosi? Statim quidem ad me quod adtinet, quum primùm lucescit, parumper mecum ipse recordor, quænam mihi sint prælegenda: deinde statim ipse mecum: „Quid „vero mea refert, quemad„modum iste legat? hoc „primum est, ut ego dor„miam."

Καί τοι τί ὅμοια τὰ ἐκείνων πράγματα τοῖς 9
ἡμετέροις; Ἂν ἐπιστῆτε τί ἐκεῖνοι ποιοῦσιν, αἰ-
σθήσεσθε. τί γὰρ ἄλλο, ἢ ὅλην τὴν ἡμέραν
ψηφίζουσι, συζητοῦσι, συμβουλεύουσι περὶ σιτα-
ρίου, περὶ ἀγερωχίου, περί τινων προκοπῶν τοιού-
των; Ὅμοιον οὖν ἐστιν, ἐντευξίδιον παρά τινος 10
λαβόντα ἀναγινώσκειν, Παρακαλῶ σε ἐπιτρέ-
ψαι μοι σιτάριον ἐξαγαγεῖν· ἢ, Παρακαλῶ σε
παρὰ Χρυσίππου ἐπισκέψασθαι τίς ἐστιν ἡ τοῦ
κόσμου διοίκησις, καὶ ποίαν τινὰ χώραν ἐν αὐ-
τῷ ἔχει τὸ λογικὸν ζῶον· ἐπίσκεψαι δὲ καὶ τίς
εἶ σὺ, καὶ ποῖόν τι σοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κα-
κόν. Ταῦτα ἐκείνοις ὅμοιά ἐστιν; ἀλλ' ὁμοίας 11
σπουδῆς χρείαν ἔχοντα; ἀλλ' ὡσαύτως ἀμε-
λεῖν αἰσχρὸν τούτων καὶ ἐκείνων; Τί οὖν; ἡμεῖς 12
μόνοι ῥᾳθυμοῦμεν καὶ νυστάζομεν; Οὔ· ἀλλὰ
πολὺ πρότερον ὑμεῖς οἱ νέοι. ἐπεί τοι καὶ ἡμεῖς 13

οἱ

„miam.“ Quamquam, quid simile habent istorum res cum nostris? Si animadverteritis quid illi agant, intelligetis. Quid enim aliud, nisi totum diem rationes subducunt, disquirunt inter se, consilia conferunt, de aliqua frumenti copia, de agello, & aliis id genus profectibus? Numquid ista inter se similia sunt, petitionem hujusmodi legere: *Oro te, ut me frumenti nonnihil finas exportare;* aut: *Oro te, ut juxta Chrysippum considerres, quæ sit Mundi administratio, & quem in eo locum obtineat animal rationis particeps. Considera vero etiam, qui tu sis, & cujusmodi sit tuum bonum ac malum.* Hæccine illis similia sunt? At par studium requirunt? at pari modo turpe est, hæc atque illa negligere? Quid ergo? nos soli ignavi sumus & dormitamus? Non; sed multo magis vos adolescentes. Quandoquidem & nos se-

nes,

οἱ γέροντες, ὅταν παίζοντας ὁρῶμεν νέους, συμπροθυμούμεθα καὶ αὐτοὶ συμπαίζειν· πολὺ δὲ πλέον, εἰ ἑώρων διεγηγερμένους καὶ συμπροθυμουμένους, προεθυμούμην ἂν συσπουδάζειν καὶ αὐτός.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Φιλοστοργίας.

Ἀφικομένου δέ τινος πρὸς αὐτὸν τῶν ἐν τέλει, πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὰ ἐπὶ μέρους, ἠρώτησεν, 2 εἰ καὶ τέκνα εἴη αὐτῷ καὶ γυνή. τοῦ δ' ὁμολογήσαντος, προσεπύθετο· Πῶς τι οὖν χρῇ τῷ 3 πράγματι; Ἀθλίως, ἔφη. Καὶ πῶς; Τίνα τρόπον; οὐ γὰρ δὴ τούτου ἕνεκα γαμοῦσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ παιδοποιοῦνται, ὅπως ἄθλιοι ὦσιν, ἀλλὰ μᾶλλον 4 ὅπως εὐδαίμονες. Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, οὕτως ἀθλίως ἔχω

nes, cum ludentes videmus adolescentes, & ipsi quadam colludendi cupiditate ducimur: multo vero magis, si vos excitatos promtosque viderem, & ipse ad seria vobiscum tractanda promtior alacriorque fierem.

CAP. XI.

De Caritate in suos.

Quum vero ex optimatibus quidam eum convenisset, nonnulla particulatim ex eo percontatus, an & ei liberi essent atque uxor, quæsivit. Quod ubi ille adfirmavit, perrexit interrogare, Ut res ista ei cederet? Miserè, inquit. Cui Epictetus: Quo pacto? neque enim eâ de causâ uxores ducunt viri, & liberos procreant, ut miseri, sed potius ut beati sint. Atqui, inquit, quod ad liberos adtinet, ita equidem miser

ἔχω περὶ τὰ παιδάρια, ὥστε πρώην νοσούντος μου τοῦ θυγατρίου, καὶ δόξαντος κινδυνεύειν, οὐχ ὑπέμεινα οὐδὲ παρεῖναι αὐτῷ νοσοῦντι· φυγὼν δ' ὠχόμην, μέχρις οὗ προσήγγελέ τις μοι, ὅτι ἔχει καλῶς. Τί οὖν; ὀρθῶς φαίνῃ σαυτῷ ταῦτα πεποιηκέναι; Φυσικῶς, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό με πεῖσον, ἔφη, σὺ, διότι φυσικῶς· καὶ ἐγώ σε πείσω, ὅτι πᾶν τὸ κατὰ φύσιν γινόμενον, ὀρθῶς γίνεται. Τοῦτο, ἔφη, πάντες ἢ οἵγε πλεῖστοι πατέρες πάσχομεν. Οὐδ' ἐγώ σοι ἀντιλέγω, ἔφη, ὅτι οὐ γίνεται· τὸ δ' ἀμφισβητούμενον ἡμῖν ἐκεῖνό ἐστιν, εἰ ὀρθῶς. ἐπεὶ τούτου γε ἕνεκα καὶ τὰ φύματα δεῖ λέγειν ἐπ' ἀγαθῷ γίνεσθαι τοῦ σώματος, ὅτι γίνεται· καὶ ἁπλῶς, τὸ ἁμαρτάνειν εἶναι κατὰ φύσιν, ὅτι πάντες σχεδὸν, ἢ οἵγε πλεῖστοι, ἁμαρτάνομεν. δεῖξον οὖν μοι σὺ, πῶς κατὰ φύσιν ἐστίν. Οὐ

5 6 7 8

miſer ſum, ut nuper, cum ægrotaſſet filiola, ac videretur mihi de vitâ periclitari, ne adeſſe quidem illi ægrotanti ſuſtinuerim: ſed me foras proripui, donec mihi quidam, bene ſe eam habere, renunciaſſet. Quid ergo? recte te hæc feciſſe cenſes? Secundum naturam, inquit. Imo vero illud tu mihi perſuade, inquit, te id ſecundum naturam feciſſe: atque ego tibi perſuadebo, quidquid ſecundum naturam fiat, id recte fieri. At illud quidem omnibus nobis, aut certe plerisque; uſu venit patribus. Neque vero tibi ego refragor, inquit, id ita fieri: ſed, de quo a nobis ambigitur, id eſt, num recte fiat. Nam iſtâ quidem ratione etiam tubera in corporis commodum naſci dicendum erit, quoniam naſcuntur: atque etiam adeo peccatum ſecundum naturam eſſe, quandoquidem fere omnes, aut certe plerique, peccamus. Tu ergo mihi oſtende, quomodo ſecundum naturam ſit. Non poſſum,

Οὐ δύναμαι, ἔφη· ἀλλὰ σύ μοι μᾶλλον δεῖξον, πῶς οὐκ ἔστι κατὰ φύσιν, οὐδ' ὀρθῶς γίνεται.

9 Καὶ ὅς· ἀλλ' εἰ ἐζητοῦμεν, ἔφη, περὶ λευκῶν καὶ μελάνων, ποῖον ἂν κριτήριον παρεκαλοῦμεν πρὸς διάγνωσιν αὐτῶν; Τὴν ὄρασιν, ἔφη. Τί δ', εἰ περὶ θερμῶν καὶ ψυχρῶν, καὶ σκληρῶν 10 καὶ μαλακῶν, ποῖόν τι; Τὴν ἁφήν. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ περὶ τῶν κατὰ φύσιν, καὶ τῶν ὀρθῶς ἢ οὐκ ὀρθῶς γινομένων ἀμφισβητοῦμεν, ποῖον θέλεις κρι- 11 τήριον παραλάβωμεν; Οὐκ οἶδ' ἔφη. Καὶ μὴν τὸ μὲν τῶν χρωμάτων καὶ ὀσμῶν, ἔτι δὲ χυλῶν κριτήριον ἀγνοεῖν, τυχὸν οὐ μεγάλη ζημία· τὸ δὲ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν, καὶ τῶν παρὰ φύσιν καὶ κατὰ φύσιν τῷ ἀνθρώπῳ, δοκεῖ σοι μικρὰ ζημία εἶναι τῷ ἀγνοοῦντι; Ἡ μεγίστη μὲν 12 οὖν. Φέρε, εἰπέ μοι, πάντα δὲ δοκεῖ τισιν εἶναι καλὰ

possum, inquit: quin tu potius id mihi ostende, quo pacto non sit secundum naturam, neque recte fiat.

Tum ille: Si quæstio nobis esset de albo & nigro, inquit; quodnam instrumentum ad ea dijudicanda adhiberemus? Visum, inquit. Quid vero, si de calidis & frigidis, de duris & mollibus; quodnam? Tactum. Cum igitur de his quæ secundum naturam sint, quæ recte aut secus fiant, disceptemus; quodnam instrumentum adhibendum censes? Nescio, inquit. At vero, quo sensu colores & odores, atque etiam sapores discernantur, ignorare, non magnum fortasse fuerit damnum: sed, quo sensu discernenda sint bona & mala, ignorare, & quæ naturæ hominis sint consentanea, quæ repugnantia, idne exiguum damnum videtur? Imo vero maximum. Age, die mihi; omniane quæ nonnullis

καλὰ καὶ πρεσήκοντα, ὀρθῶς δοκεῖ; καὶ νῦν Ἰουδαίοις, καὶ Σύροις, καὶ Αἰγυπτίοις, καὶ Ῥωμαίοις, οἷόν τε πάντα τὰ δοκοῦντα περὶ τροφῆς, ὀρθῶς δοκεῖν; Καὶ πῶς οἷόν τε; Ἀλλ', οἶμαι, πᾶσα ἀνάγκη, εἰ ὀρθά ἐστιν Αἰγυπτίων, μὴ ὀρθὰ εἶναι τὰ τῶν ἄλλων· εἰ καλῶς ἔχει τὰ Ἰουδαίων, μὴ καλῶς ἔχειν τὰ τῶν ἄλλων. Πῶς γὰρ οὔ; Ὅπου δ' εὔγνοια, ἐκεῖ καὶ ἀμαθία, καὶ ἡ περὶ τὰ ἀναγκαῖα ἀπαιδευσία. Συνεχώρει. Σὺ οὖν, ἔφη, τούτων αἰσθόμενος, οὐδὲν ἄλλο τοῦ λοιποῦ σπουδάσεις, οὐδ' ἐπ' ἄλλῳ τινὶ τὴν γνώμην ἕξεις, ἢ ὅπως τὸ κριτήριον τῶν κατὰ φύσιν καταμάθῃς, καὶ τούτῳ προσχρώμενος διακρίνῃς τῶν ἐπὶ μέρους ἕκαστον. 13

Ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος, τὰ τοσαῦτα ἔχω σοι πρὸς ὃ βούλει βοηθῆσαι. Τὸ φιλόστοργον δοκεῖ σοι κατὰ 14 15 16 17

nullis pulcra & decora esse videntur, rectene videntur? an fieri potest, ut quæ nunc Judæi, Syri, Ægyptii, Romani de victu sentiunt, recte omnes sentiant? Quî fieri id possit? *(Sane non potest:)* sed omnino necesse est, puto, si Ægyptiorum instituta recta sunt, ut reliquorum recta non sint: si Judæorum bene se habent, cæterorum non bene se habere. Quidni vero? Ubi autem ignorantia, ibi etiam imprudentia, & rerum necessariarum imperitia. Concedebat. Tu igitur, inquit, his intellectis, nihil aliud posthac curabis, neque alio animum intendes, nisi ut de iis quæ secundum naturam sint judicandi facultatem tibi compares, eâque usus singula quæque dijudices.

Sed in re præsenti hæc habeo, quæ tibi in eo quod velis, adjumento sint. Caritas in tuos videturne tibi

κατὰ φύσιν τε εἶναι, καὶ καλόν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δέ; τὸ μὲν φιλόστοργον κατὰ φύσιν τε καὶ καλόν ἐστι, τὸ δ' εὐλόγιστον οὐ καλόν; Οὐδαμῶς. 18 Μὴ τοίγυν μάχην ἔχει τῷ φιλοστόργῳ τὸ εὐλόγιστον; Οὐ δοκεῖ μοι. Εἰ δὲ μή, τῶν μαχομένων ἀνάγκη θατέρου κατὰ φύσιν ὄντος, θάτερον εἶναι παρὰ φύσιν. ἦ γὰρ οὔ; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν ὅ τι ἂν εὑρίσκωμεν ὁμοῦ μὲν φιλόστοργον, ὁμοῦ δ' εὐλόγιστον, τοῦτο θαῤῥοῦντες ἀποφαινόμεθα ὀρθόν τε εἶναι, 20 καὶ καλόν; Ἔστω, ἔφη. Τί οὖν; ἀφεῖναι νοσοῦν τὸ παιδίον, καὶ ἀφέντα ἀπελθεῖν, ὅτι μὲν οὐκ εὐλόγιστον, οὐκ οἶμαί σ' ἀντερεῖν. ὑπολείπεται δ' 21 ἡμᾶς σκοπεῖν, εἰ φιλόστοργον. Σκοπῶμεν δή. Ἆρ' οὖν σὺ μὲν ἐπειδὴ φιλοστόργως διέκεισο πρὸς τὸ παιδίον, ὀρθῶς ἐποίεις φεύγων καὶ ἀπολείπων αὐτό; ἡ μήτηρ δ' οὐ φιλοστοργεῖ τὸ παιδίον; Φι-

λοστορ-

tibi ſecundum naturam eſſe, & in rerum honeſtarum numero? Quidni? Quid vero? caritas quidem ſecundum naturam fuerit, & honeſta; quod vero rectæ rationi eſt conſentaneum, non erit honeſtum? Minime vero. Num ergo cum caritate pugnat id quod rectæ rationi eſt conſentaneum? Mihi non videtur. *(Recte ais;)* nam alioqui alterutrum pugnantium naturæ conſentire neceſſe fuerit, diſſentire alterum: nonne ita res ſe habet? Ita, inquit. Proinde quidquid invenerimus, quod ſimul rectæ rationi ſit conſentaneum, ſimulque ad caritatem pertinens, idem & rectum & honeſtum eſſe confidenter pronunciabimus? Eſto, inquit. Quid ergo? ægrotantem relinquere filiolam, eaque relicta diſcedere, id vero non eſſe rectæ rationi conſentaneum, te non negaturum arbitror: reſtat igitur, ut conſideremus, an caritati ſit conſentaneum. Conſideremus. Tu igitur quum paterno amore filiolam deamares, recte faciebas, qui eam fugeres, deſereresque? mater vero non amat filiam? Amat illa

λοστοργεῖ μὲν οὖν. Οὐκοῦν ἔδει καὶ τὴν μη- 22
τέρα ἀφεῖναι αὐτὸ, ἢ οὐκ ἔδει; Οὐκ ἔδει. Τί
δ' ἡ τιτθη, στέργει αὐτό; Στέργει, ἔφη. Ἔδει
οὖν κἀκείνην ἀφεῖναι αὐτό; Οὐδαμῶς. Τί δ' ὁ
παιδαγωγὸς, οὐ στέργει αὐτό; Στέργει. Ἔδει 23
οὖν κἀκεῖνον ἀφέντα ἀπελθεῖν· εἶθ' οὕτως ἔρη-
μον καὶ ἀβοήθητον ἀπολειφθῆναι τὸ παιδίον, διὰ
τὴν πολλὴν φιλοστοργίαν τῶν γονέων ὑμῶν, καὶ
τῶν περὶ αὐτό; ἢ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν οὔτε στερ-
γόντων, οὔτε κηδομένων ἀποθανεῖν; Μὴ γέ-
νοιτο. Καὶ μὴν ἐκεῖνό γε ἄνισον καὶ ἄγνωμον, ὅ 24
τις αὐτῷ πρόσηκον οἴεται διὰ τὸ φιλόστοργος
εἶναι, τοῦτο τοῖς ὁμοίως φιλοστοργοῦσι μὴ ἐφιέ-
ναι; Ἄτοπον. Ἄγε, σὺ δ' ἂν ἠβούλου νοσῶν, 25
φιλοστόργους οὕτως ἔχειν τοὺς προσήκοντας, τούς
τ' ἄλλους, καὶ αὐτὰ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖ-
κα, ὥστ' ἀφεθῆναι μόνος ὑπ' αὐτῶν καὶ ἔρημος;

la quidem. Matremne igitur pariter eam deserere oportebat, an non? Non oportebat. Quid vero, an nutrix illam diligit? Diligit, inquit. Ergo & ab eâ illam deseri oportebat? Nequaquam. Quid vero pædagogus? non eam diligit? Diligit. Illum igitur pariter discedere, puellâ relictâ, oportebat; atque ita desertam inopemque puellulam relinqui, propter ingentem istum vestrum & parentum & domesticorum in eam amorem? aut in eorum manibus, qui neque amarent, neque curarent, mori eam oportebat? Absit. Atqui illud iniquum sane & minime consentaneum est, quod ipse tibi convenire censeas ob caritatem, id non concedere iis qui eadem caritate illam complectuntur? Absurdum. Age vero, num tu, si ægrotares, velles adeo tui amantes habere propinquos, aliosque, & ipsos liberos, & uxorem, ut solus & desertus ab eis relinquereris? Nequaquam.

Opta-

26 Οὐδαμῶς. Εὔξαιο δ' ἂν οὕτω στεργθῆναι ὑπὸ τῶν σαυτοῦ, ὥστε διὰ τὴν ἄγαν αὐτῶν φιλοστοργίαν ἀεὶ μόνος ἀπολείπεσθαι ἐν ταῖς νόσοις; ἢ τούτου γ' ἕνεκα μᾶλλον ἂν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, εἰ δυνατὸν ἦν, φιλοστοργεῖσθαι ἠύχου, ὥστ' ἀπολείπεσθαι ὑπ' αὐτῶν; εἰ δὲ ταῦτα, ὑπολείπεται μηδαμῶς ἔτι φιλόστοργον εἶναι τὸ πραχθέν.

27 Τί οὖν; οὐδὲν ἦν τὸ κινῆσάν σε, καὶ ἐξορμῆσαν πρὸς τὸ ἀφεῖναι τὸ παιδίον; καὶ πῶς οἷόν τε; ἀλλὰ τοιοῦτόν τι ἂν, οἷον καὶ ἐν Ῥώμῃ τινὰ ἦν τὸ κινοῦν, ὥστ' ἐγκαλύπτεσθαι, τοῦ ἵππου τρέχοντος ᾧ ἐσπουδάκει· εἶτα νικήσαντός ποτε παραλόγως, σπόγγων δεῆσαι αὐτῷ πρὸς τὸ ἀναληφθῆναι λειποψυχοῦντα. Τί οὖν τοῦτό ἐστι; Τὸ μὲν ἀκριβὲς οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ τυχόν. ἐκεῖνο δ' ἀπαρκεῖ πεισθῆναι, εἴπερ ὑγιές ἐστι τὸ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων λε-

Optareſne vero te ſic a tuis diligi, ut ob vehementem eorum caritatem, ſemper ſolus in morbis ab eis relinquereris? aut hac quidem de cauſſa potius ab inimicis diligi te, ſi fieri poſſet, optares, ut ab eis deſererereris? Quod ſi hæc ita ſunt, reſtat, ut factum iſtud tuum minime caritati ſit conſentaneum.

Quid ergo? nihilne fuit, quod te moverit impulerit-que ad filiolam relinquendam? id fieri quî poſſit? ſed nimirum ejuſmodi quidpiam fuit, quale id quod Romæ quemdam movit, ut ſeſe penulâ involutus obtegeret, equo currente cui favebat: deinde, cum tandem præter opinionem viciſſet; ſpongiis ei fuit opus, ut jam animâ & ſpiritu deſtitutus reficeretur. Quid igitur iſtud eſt? Adcurata quidem diſquiſitio non eſt hujus fortaſſe temporis: illud autem perſuaderi ſatis fuerit, ſi modo recta ſunt quæ philoſophi dicunt, hoc non

λεγόμενον, ὅτι οὐκ ἔξω που δεῖ ζητεῖν αὐτὸ, ἀλλ' ἓν καὶ ταὐτόν ἐστιν ἐπὶ πάντων τὸ αἴτιον τοῦ ποιεῖν τι ἡμᾶς ἢ μὴ ποιεῖν, τοῦ λέγειν τινὰ ἢ μὴ λέγειν, τοῦ ἐπαίρεσθαι, ἢ συστέλλεσθαι, ἢ φεύγειν τινὰ ἢ διώκειν· τοῦθ' ὅπερ καὶ νῦν ἐμοί τε καὶ σοὶ γέγονεν αἴτιον, σοὶ μὲν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ἐμὲ, καὶ καθῆσθαι νῦν ἀκούοντα· ἐμοὶ δὲ, τοῦ λέγειν ταῦτα. Τί δ' ἔστι τοῦτο; Ἆρά γε ἄλλο, ἢ ὅτι ἔδοξεν ἡμῖν; Οὐδέν. Ἂν δ' ἄλλως ἡμῖν ἐφάνη, τί ἂν ἄλλο, ἢ τὸ δόξαν ἐπράττομεν; οὐκοῦν καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ τοῦτο αἴτιον τοῦ πενθεῖν, οὐχ ὁ τοῦ Πατρόκλου θάνατος· ἄλλος γάρ τις οὐ πάσχει ταῦτα τοῦ ἑταίρου ἀποθανόντος· ἀλλ' ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ. καὶ σοὶ τότε τοῦ φεύγειν, τοῦτο αὐτὸ, ὅτι ἔδοξέ σοι· καὶ πάλιν, ἐὰν μείνῃς, ὅτι ἔδοξέ σοι, καὶ νῦν ἐν Ῥώμῃ ἀνέχῃ, ὅτι δοκεῖ σοι· κἂν μεταδόξῃ, οὐκ ἂν ἀπελεύσῃ. καὶ ἁπλῶς οὔτε θάνατος, οὔτε φυγὴ, οὔτε

29 30 31 32 33

non extra alicubi quærendum; ſed unam & eamdem eſſe in omnibus rebus cauſſam, cur aliquid faciamus, aut non faciamus; cur aliquid dicamus, aut non dicamus; cur efferamur aut contrahamur; cur fugiamus aliquid, aut perſequamur: eam ipſam ſcilicet, quæ nunc & mihi & tibi cauſſa fuit; tibi, ut me convenires, ac ſedens nunc audires; mihi, ut hæc diſſererem. Ea vero quæ eſt? *alia-ne*, niſi quod ita nobis viſum eſt? Non alia. *Quod ſi aliter* nobis fuiſſet viſum; quid aliud, niſi id quod viſum eſſet, egiſſemus? Proinde & Achilli hæc lugendi cauſſa fuit, non mors Patrocli, (namque alius, amico mortuo, non ita ſe gerit) ſed quia ei ita viſum fuit: et tibi tunc fugiendi hæc eadem cauſſa fuit, quia tibi ſic viſum erat; & rurſus, ſi manſeris, quia tibi ſic viſum fuerit, manebis: & nunc Romam proficiſceris, quia tibi videtur; quod ſi aliter videretur, non eſſes abiturus. Denique omnino, nec mors, nec exſilium, nec dolor,

οὔτε πόνος, οὔτε ἄλλο τι τῶν τοιούτων, αἴτιόν ἐστι τοῦ πράττειν τι, ἢ μὴ πράττειν ἡμᾶς· ἀλλ' ὑπολήψεις καὶ δόγματα.

34 Τοῦτό σε πείθω, ἢ οὐχί; Πείθεις, ἔφη. Οἷας δὴ τὰ αἴτια ἑφ' ἑκάστου, τοιαῦτα καὶ τὰ ἀποτελούμενα. 35 εὐκοῦν ὅταν μὴ ὀρθῶς τι πράττωμεν, ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας οὐδὲν ἄλλο αἰτιασόμεθα, ἢ τὸ δόγμα ἀφ' οὗ αὐτὸ ἐπράξαμεν· καὶ κεῖνο ἐξαίρειν καὶ ἐκτέμνειν πειρασόμεθα μᾶλλον, ἢ τὰ φύματα καὶ τὰ 36 ἀποστήματα ἐκ τοῦ σώματος. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ὀρθῶς πραττομένων ταὐτὸν τοῦτο αἴτιον ἀπο- 37 φανοῦμεν. καὶ οὔτ' οἰκέτην ἔτι αἰτιασόμεθα, οὔτε γείτονα, οὔτε γυναῖκα, οὔτε τέκνα, ὡς αἴτιά τινων κακῶν ἡμῖν γινόμενα· πεπεισμένοι, ὅτι, ἂν μὴ ἡμῖν δόξῃ τοιαῦτά τινες εἶναι, οὐ πράττομεν τὰ ἀκόλουθα· τοῦ δόξαι δέ, ἢ μὴ δόξαι, ἡμεῖς κύριοι, καὶ

dolor, neque aliud hujuſmodi quidquam in cauſſa eſt, cur aliquid faciamus, aut non faciamus; ſed animi judicia, atque decreta.

Hoccine tibi perſuadeo, an non? Perſuades, inquit. Quales ergo cujusque rei ſunt cauſſæ, tales etiam conſequuntur effectus. Cum igitur aliquid perperam egerimus, ab hoc inde die non aliud quidquam culpabimus, niſi decretum ex quo id fecimus: atque, illud ut ex animo eximamus reſecemusque, magis elaborabimus, quam ut tubera & abſceſſus e corpore. Eodem vero modo etiam recte factorum eamdem iſtam ſtatuemus cauſſam. Iamque porro neque famulum, neque vicinum, neque uxorem, neque liberos accuſabimus, tamquam qui aliquorum nobis malorum quorumdam cauſſæ fuerint; cum perſuaſum habeamus, niſi nobiscum ſtatuerimus tales eſſe res, non facturos nos ea quæ ſunt ei judicio conſentanea; ut autem ita ſtatuamus, aut non ſtatuamus, id in nobis eſſe ſitum, non in rerum externarum poteſtate.

καὶ οὐ τὰ ἐντός. Οὕτως, ἔφη. Ἀπὸ τῆς σήμε- 38
ρον τοίνυν ἡμέρας, οὐδὲν ἄλλο ἐπισκοπήσομεν,
οὐδὲ ἐξετάσομεν ποῖόν τι ἐστὶν, ἢ πῶς ἔχει, οὔτε
τὸν ἀγρὸν, οὔτε τὰ ἀνδράποδα, οὔτε τοὺς ἵππους
ἢ κύνας, ἀλλὰ τὰ δόγματα. Εὔχομαι, ἔφη.
Ὁρᾷς οὖν, ὅτι σχολαστικόν σε δεῖ γενέσθαι· τοῦτό 39
τὸ ζῶον, οὗ πάντες καταγελῶσιν· εἴπερ ἄρα θέ-
λεις ἐπίσκεψιν τῶν σεαυτοῦ δογμάτων ποιεῖσθαι.
Τοῦτο δ' ὅτι μιᾶς ὥρας ἢ ἡμέρας οὐκ ἔστιν, ἐπι- 40
νοεῖς καὶ αὐτός.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Εὐαρεστήσεως.

Περὶ Θεῶν οἱ μέν τινές εἰσιν οἱ λέγοντες μηδ' εἶ- 1
ναι τὸ θεῖον· οἱ δ', εἶναι μὲν, ἀργὸν δὲ καὶ ἀμε-
λὲς, καὶ μὴ προνοεῖν μηδενός· τρίτοι δ', οἱ καὶ 2

ſtate. Ita; inquit. Igitur inde ab hoc die nihil aliud conſiderabimus aut inquiremus quale ſit, aut quomodo ſeſe habeat; non agrum, non ſervitia, non equos, aut canes; nihil niſi animi noſtri decreta. Opto equidem, inquit. Vides ergo, ſcholaſticum oportere te fieri; (id ſcilicet animal, quod deridetur ab omnibus;) ſi quidem volueris examen tuorum decretorum inſtituere. Hoc vero non unius horæ aut diei negotium eſſe, tu ipſe intelligis.

CAP. XII.

De Æquitate animi.

Ad Deos quod adtinet, ſunt qui dicant, non eſſe omnino Numen divinum: alii, eſſe quidem, ſed iners & negligens, nullique rei providere: tertii, qui & eſſe

ἔνεκα καὶ προνοεῖν, ἀλλὰ τῶν μεγάλων καὶ οὐρανίων, τῶν δ' ἐπὶ γῆς μηδενός· τέταρτοι δὲ, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς καὶ τῶν οὐρανίων, εἰς κοινὸν δὲ μόνον, 3 καὶ οὐχὶ δὲ κατ' ἰδίαν ἑκάστου· πέμπτοι δ', ὧν ἦν καὶ Ὀδυσσεὺς καὶ Σωκράτης, οἱ λέγοντες, ὅτι, Οὐδέ σε λήθω κινύμενος.

4 Πολὺ πρότερον οὖν ἀναγκαῖόν ἐστι, περὶ ἑκάστου τούτων ἐπεσκέφθαι, πότερα ὑγιῶς ἢ οὐχ 5 ὑγιῶς λεγόμενόν ἐστιν· εἰ γὰρ μή εἰσι Θεοὶ, πῶς ἐστι τέλος, ἕπεσθαι Θεοῖς; εἰ δὲ εἰσὶ μὲν, μηδενὸς δ' ἐπιμελούμενοι· καὶ οὕτω πῶς ὑγιὲς ἔσται; 6 ἀλλὰ δὴ, καὶ ὄντων, καὶ ἐπιμελουμένων, εἰ μηδεμία διάδοσις εἰς ἀνθρώπους ἐστὶν ἐξ αὐτῶν, καὶ νὴ Δία γε καὶ εἰς ἐμέ· πῶς ἔτι καὶ οὕτως ὑγιές 7 ἐστι; Πάντα οὖν ταῦτα ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἐπεσκεμμένος, τὴν αὐτοῦ γνώμην ὑποτέταχε τῷ διοικοῦντι τὰ ὅλα· καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖται

esse dicant, & providere, sed majoribus rebus & cœlestibus, terrestrium autem nulli: quarti, & terrestribus & cœlestibus; sed in commune duntaxat, non autem singulis privatim: quinti, quorum in numero fuere & Ulysses & Socrates, dicentes: *Neque te lateo, quum moveor.*

Longe itaque ante omnia necessarium est, de hisce singulis considerare, rectene an secus dicantur. Nam si Dii non sunt; quî potest esse finis, sequi Deos? Sin sunt, nullius vero rei curam gerunt; etiam sic quo pacto verum erit, finem istum statuere? Quod si vero & sunt, & curam gerunt, neque tamen hominibus, neque adeo mihi profecto, quidquam impertiunt; quo pacto jam vel sic verum fuerit? His igitur omnibus consideratis, vir bonus probusque suum ipsius animum rerum universarum Administratori submittit; quemadmodum boni cives legi civitatis. Qui

ταν τῷ νόμῳ τῆς πόλεως. ὁ δὲ παιδευόμενος, 8
ταύτην ὀφείλει τὴν ἐπιβολὴν ἔχων ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ
παιδεύεσθαι· πῶς ἂν ἐποίμην ἐγὼ ἐν παντὶ τοῖς
θεοῖς; καὶ πῶς ἂν εὐαρεστοίην τῇ θείᾳ διοικήσει; καὶ πῶς ἂν γενοίμην ἐλεύθερος; Ἐλεύθερος 9
γάρ ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ προαίρεσιν,
καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. Τί οὖν; ἀπόνοιά 10
ἐστιν ἡ ἐλευθερία; Μὴ γένοιτο. μανία γάρ καὶ
ἐλευθερία εἰς ταὐτὸν οὐκ ἔρχεται. Ἀλλ' ἐγὼ θέ- 11
λω πᾶν τὸ δοκοῦν μοι ἀποβαίνειν, κἂν ὁπωσοῦν
δοκῇ. Μαινόμενος εἶ, παραφρονεῖς. οὐκ εἶδας, ὅτι 12
καλὸν ἡ ἐλευθερία ἐστὶ, καὶ ἀξιόλογον; τὸ δ'
ὡς ἔτυχέ μοι βούλεσθαι τὰ ὡς ἔτυχε δόξαντα
γίνεσθαι, τοῦτο κινδυνεύει οὐ μόνον οὐκ εἶναι καλὸν, ἀλλὰ καὶ πάντων αἴσχιστον εἶναι. Πῶς 13
γάρ ἐπὶ γραμματικῶν ποιοῦμεν; βούλομαι γράψαι ὡς θέλω τὸ Δίωνος ὄνομα; Οὔ· ἀλλὰ δι-

Qui vero eruditur, cum hoc animi proposito accedat oportet ad institutionem: Quo pacto ego in omnibus rebus Deos sequar? & quo pacto in divinâ administratione acquiescam? & quo pacto liber fiam? Nam liber est, cui ex voluntate suâ fiunt omnia, & quem nemo prohibere possit. Quid ergo? vesania ne est libertas? Absit: neque enim insania & libertas eâdem morantur in sede. At ego, (*inquis*) quidquid mihi visum fuerit, id volo evenire, quacumque tandem ratione id mihi ita fuerit visum. Insanus es, deliras. An nescis, honestam rem & præclaram esse libertatem? Temere autem me velle, ut eveniant quæ mihi temere visa fuerint; id, vide, ne non modo honestum non sit, verum etiam omnium sit turpissimum. Quomodo enim in rebus grammaticis agimus? Volo, ut libet mihi, nomen Dionis scribere? Non; sed disco velle, ut scribi oportet.

Quid

δάσκομαι θέλειν, ὡς δεῖ γεγένεσθαι. Τί ἐπὶ μου-
14 σικῆς; Ὡσαύτως. Τί ἐν τῷ καθόλου, ἔπου τέχ-
νη τις ἢ ἐπιστήμη ἐστίν; εἰ δὲ μή, οὐδενὸς ἦν
ἄξιον τὸ ἐπίστασθαί τι, εἰ ταῖς ἑκάστων βουλή-
15 σεσι προσηρμόζετο. Ἐνταῦθα οὖν μόνον, ἐπὶ τοῦ
μεγίστου καὶ κυριωτάτου, τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἔτυ-
χεν ἐφεῖταί μοι θέλειν; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὸ παι-
δεύεσθαι, τοῦτ' ἔστι, μανθάνειν ἕκαστα οὕτω θέ-
λειν, ὡς γίνεται. πῶς δὲ γίνεται; ὡς διέταξεν αὐ-
16 τὰ ὁ διατάσσων. Διέταξε δὲ, θέρος εἶναι καὶ χει-
μῶνα, καὶ φορὰν καὶ ἀφορίαν, καὶ ἀρετὴν καὶ κα-
κίαν, καὶ πάσας τὰς τοιαύτας ἐναντιότητας,
ὑπὲρ συμφωνίας τῶν ὅλων· ἡμῶν τ' ἑκάστῳ σῶμα,
καὶ μέρη τοῦ σώματος, καὶ κτῆσιν, καὶ κοινωνοὺς
ἔδωκε.

17 Ταύτης οὖν τῆς διατάξεως μεμνημένους, ἔρ-
χεσθαι δεῖ ἐπὶ τὸ παιδεύεσθαι, οὐχ ἵνα ἀλλάξω-
μεν

Quid in Muſicis? Eodem modo. Quid univerſe in omnibus, quæ arte aliqua aut ſcientia continentur? (*Eodem modo ſe res habet:*) alioqui non eſſet operæ pretium ſcire quidquam, ſi cujusque voluntati res quæque adcommodaretur. Hîc igitur ſolum, in re maxima & præcipua, in Libertate, mihi permiſſum eſt, temere velle? Nequaquam: ſed erudiri; id eſt, diſcere ita velle omnia, uti fiunt. Quomodo autem fiunt? Ut ea diſpoſuit is qui diſpoſuit. Sic autem diſpoſuit, ut æſtas eſſet & hyems, ut fertilitas & ſterilitas, ut virtus & vitium, & omnes id genus contrarietates, propter Totius conoentum: & noſtrûm unicuique corpus, & partes corporis, & poſſeſſionem, & ſocios dedit.

Hujus igitur diſpoſitionis memores, ad inſtitutionem ſic accedere debemus, non ut rerum naturam mutemus; (id quod nobis neque con-

ξωμεν τὰς ὑποθέσεις· οὔτε γὰρ δίδονται ἡμῖν, οὔτ' ἄμεινον· ἀλλ' ἵνα, οὕτως ἐχόντων τῶν περὶ ἡμᾶς ὡς ἔχει καὶ πέφυκεν, αὐτοὶ τὴν γνώμην τὴν αὐτῶν συνηρμοσμένην τοῖς γινομένοις ἔχωμεν. Τί γάρ; 18
ἐνδέχεται φυγεῖν ἀνθρώπους; καὶ πῶς οἷόν τε; Ἀλλὰ συνόντας αὐτοῖς, ἐκείνους ἀλλάξαι; καὶ τίς ἡμῖν δίδωσι; Τί οὖν ἀπολείπεται; ἢ τίς εὑρίσκεται μηχανὴ πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτῶν; Τοιαύτη, δι' 19
ἧς ἐκεῖνοι μὲν ποιήσουσι τὰ φαινόμενα αὐτοῖς, ἡμεῖς δ' οὐδὲν ἧττον κατὰ φύσιν ἕξομεν; Σὺ δ' ἀτα- 20
λαίπωρος εἶ, καὶ δυσάρεστος. κἂν μὲν μόνος ᾖς, ἐρημίαν καλεῖς τοῦτο· ἂν δὲ μετὰ ἀνθρώπων, ἐπιβούλους λέγεις, καὶ λῃστάς· μέμφῃ δὲ καὶ γονεῖς τοὺς σεαυτοῦ, καὶ τέκνα, καὶ ἀδελφούς, καὶ γείτονας. ἔδει δὲ, μόνον μένοντα, ἡσυχίαν καλεῖν 21
αὐτὸ, καὶ ἐλευθερίαν, καὶ ὅμοιον τοῖς θεοῖς ἡγεῖσθαι σαυτόν· μετὰ πολλῶν δ' ὄντα, μὴ ὄχλον καλεῖν,

conceditur, neque expedit;) sed ut, quum ita sint res nostræ ut sunt, & ut fert earum natura, nos ipsi animum nostrum iis quæ fiunt adcommodatum habeamus. Quid enim? licetne fugere homines? id fieri quî potest? An vero eorum cum utamur consuetudine, eos immutare licet? & quis id nobis largitur? Quid ergo relinquitur? aut quænam ars reperitur vivendi cum hominibus? Ea, ut illos quidem agere patiamur quæ ipsis videntur, nos vero nihilo minus sic simus affecti, ut natura postulat? Tu vero delicatus es & morosus: nam, cum solus es, desertum id appellas; cum vero inter homines, insidiatores eos dicis, & latrones: atque etiam parentes tuos incusas, & liberos, & fratres, & vicinos. Oportebat autem te, cum solus esses, id quietem nominare, & libertatem, & Diis similem te putare: cum inter multos versaris, non turbam voca-

re,

καλεῖν, μηδὲ θόρυβον, μηδ' ἀηδίαν, ἀλλ' ἑορτὴν καὶ πανήγυριν· καὶ οὕτω πάντα εὐαρέστως δέχεσθαι. 22 Τίς οὖν ἡ κόλασις τοῖς οὐ προσδεχομένοις; τὸ οὕτως ἔχειν ὡς ἔχουσι. Δυσαρεστεῖ τις τῷ μόνος εἶναι; ἔστω ἐν ἐρημίᾳ. δυσαρεστεῖ τις τοῖς γονεῦσιν; ἔστω κακὸς υἱὸς, καὶ πενθείτω. δυσαρεστεῖ τοῖς τέκνοις; ἔστω κακὸς πατήρ. -- Βάλλε 23 αὐτὸν εἰς Φυλακήν. -- Ποίαν Φυλακήν; Ὅπου νῦν ἐστίν. ἄκων γάρ ἐστιν. ὅπου δέ τις ἄκων ἐστὶν, ἐκεῖνο Φυλακὴ αὐτῷ ἐστί. καθὸ καὶ Σωκράτης οὐκ ἦν ἐν Φυλακῇ, ἑκὼν γὰρ ἦν. -- Σκέλος 24 οὖν μοι γενέσθαι πεπηρωμένον; -- Ἀνδράποδον, εἶτα δι' ἓν σκελύδριον τῷ Κόσμῳ ἐγκαλεῖς; οὐκ ἐπιδώσεις αὐτὸ τοῖς ὅλοις; οὐκ ἀποστήσῃ; οὐ χαίρων παραχωρήσεις τῷ δεδωκότι; ἀγανακτήσεις δὲ, 25 καὶ δυσαρεστήσεις τοῖς ὑπὸ τοῦ Διὸς διατεταγμένοις, οὓς ἐκεῖνος μετὰ τῶν Μοιρῶν, παρουσῶν καὶ ἐπικλω-

re, aut tumultum, aut moleſtiam; ſed feſtum, & celebritatem: omniaque ſic placide admittere. Quæ igitur pœna eſt eorum, qui non ita res accipiunt? Hæc, ut eo ſtatu ſint, quo ſunt. Ægre fert quiſpiam, eſſe ſolus? ſit in deſerto! Ægre fert ſuos parentes? ſit malus filius, & lugeat! Ægre fert liberos? ſit malus pater! — — Conjice eum in cuſtodiam! — — Quam cuſtodiam? Eam, ubi nunc eſt: invitus enim eſt; ubi autem aliquis invitus eſt, is ei locus eſt cuſtodia: qua ratione & Socrates in cuſtodia non fuit, ultro enim fuit. — — Mene igitur pede eſſe claudum! — — Mancipium, itane ob unum pedunculum accuſas Mundum? non eum trades univerſitati rerum? non miſſum facies? non lætus permittes ei qui dedit? An potius indignaberis, & ægre feres quæ ſunt a Jove conſtituta, quæ ille cum Parcis, ortui tui præſentibus

ἐπιλωθουσῶν σου τὴν γένεσιν, ὥρισε καὶ διέταξεν; Οὐκ οἶσθα, ἡλίκον μέρος πρὸς τὰ ὅλα; τοῦτο δὲ κατὰ τὸ σῶμα· ὡς κατά γε τὸν λόγον οὐδὲ χειρων τῶν Θεῶν, οὐδὲ μικρότερος· λόγου γὰρ μέγεθος οὐ μήκει, οὐδ' ὕψει κρίνεται, ἀλλὰ δόγμασιν. 26

Οὐ θέλεις οὖν καθ' ἃ ἴσος εἶ τοῖς Θεοῖς, ἐκεῖ που τιθεσθαι τὸ ἀγαθόν; Τάλας ἐγὼ, τὸν πατέρα ἔχω τοιοῦτον, καὶ τὴν μητέρα. Τί οὖν; ἐδίδοτό σοι προελθόντι ἐκλέξασθαι, καὶ εἰπεῖν· Ὁ δεῖνα τῇ δεῖνι συνελθέτω τῇδε τῇ ὥρᾳ, ἵνα ἐγὼ γένωμαι; Οὐκ ἐδίδοτο. ἀλλ' ἔδει προϋποστῆναί σου τοὺς γονεῖς, εἶτα οὕτω γεννηθῆναί σε. ἐκ ποίων τινῶν; ἐκ τοιούτων, ὁποῖοι ἦσαν. Τί οὖν; τοιούτων αὐτῶν ὄντων, οὐδεμία σοι δίδοται μηχανή; εἶτ' εἰ μὲν τὴν ὁρατικὴν δύναμιν ἠγνόεις πρὸς τί κέκτησαι, δυστυχὴς ἂν ἦς καὶ 27 28 29 30

bus & fusum volventibus, definiit ac disposuit? Non intelligis, quantula pars sis, collatus cum universis? nempe quod ad corpus attinet; nam quod ad mentem, ne Diis quidem immortalibus es deterior, aut minor: mentis enim magnitudo non proceritate aut altitudine judicatur, sed decretis.

Nonne ergo in ea parte bonum tuum collocare velis, quâ Diis es similis? Me miserum: patrem habeo talem, & matrem! Quid ergo? in vitam progredienti tibi potestasne dabatur eligendi, dicendique: Iste cum ista congrediatur hac hora, ut ego nascar? Non dabatur: sed prius exstitisse parentes tuos oportebat, ac tum demum te nasci. E qualibus? E talibus, quales erant. Quid ergo? cum tales ipsi sint, nullumne tibi præsidium relinquitur? Si videndi facultatem, cujus rei gratiâ haberes, ignorares; miser esses, & infe-

γης ὑπερεχούσῃ, εὐθὺς τύραννον καταστήσεις σεαυτόν; οὐ μεμνήσῃ τίς εἶ, καὶ τίνων ἄρχεις; ὅτι συγγενῶν, ὅτι ἀδελφῶν φύσει, ὅτι τοῦ Διὸς ἀπογόνων; Ἀλλ' ὠνὴν αὐτῶν ἔχω, ἐκεῖνοι δ' ἐμοῦ οὐκ ἔχουσιν. Ὁρᾷς ποῦ βλέπεις; ὅτι εἰς τὴν γῆν, ὅτι εἰς τὸ βάραθρον, ὅτι εἰς τοὺς ταλαιπώρους τούτους νόμους τοὺς τῶν νεκρῶν; εἰς δὲ τοὺς τῶν Θεῶν οὐ βλέπεις.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὅτι πάντα ἐφορᾷ τὸ Θεῖον.

Πυθομένου δέ τινος, πῶς ἂν τις πεισθείη, ὅτι ἕκαστον τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων ἐφορᾶται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ; Οὐ δοκεῖ σοι, ἔφη, ἡνῶσθαι τὰ πάντα; Δοκεῖ, ἔφη. Τί δὲ; συμπαθεῖν τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις οὐ δοκεῖ σοι; Δοκεῖ, ἔφη.

tim tyrannum te constitues? non recordaberis qui sis, & quibus imperes? nempe cognatis, fratribus naturâ; a Jove oriundis. Atqui ego illos mercatus sum; illi me non sunt mercati. Videsne quid spectes? nonne terram? nonne barathrum? nonne miseras istas mortuorum leges? Deorum autem leges non respicis.

CAP. XIV.

Divinum numen cuncta intueri.

Percontante vero quodam, quo pacto quis persuaderi possit, singula sua facta a Deo conspici? Nonne videntur tibi, inquit, uno connexu inter se cohærere omnia? Videntur, inquit. Quid vero? nonne cognatio quædam & consensus aliquis intercedere tibi videtur inter res terrestres atque cœlestes? Videtur, in-

ἔφη. Πόθεν γὰρ οὕτω τεταγμένως, καθάπερ 3
ἐκ προστάγματος τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἐκεῖνος εἴπῃ τοῖς
φυτοῖς ἐνθεῖν, ἐνθεῖ; ὅταν εἴπῃ βλαστάνειν, βλα-
στάνει; ὅταν ἐκφέρειν τὸν καρπὸν, ἐκφέρει; ὅταν
πεπαίνειν, πεπαίνει; ὅταν πάλιν ἀποβάλλειν, ἀπο-
βάλλει; καὶ φυλλοῤῥοεῖν, φυλλοῤῥοεῖ; καὶ αὐτὰ εἰς
αὐτὰ συνειλούμενα ἐφ' ἡσυχίας μένειν καὶ ἀναπαύε-
σθαι, μένει καὶ ἀναπαύεται; πόθεν δὲ πρὸς τὴν αὔ- 4
ξησιν καὶ μείωσιν τῆς σελήνης, καὶ τὴν τοῦ ἡλίου πρόσ-
οδον καὶ ἄφοδον, τοσαύτη παραλλαγὴ καὶ ἐπὶ τὰ
ἐναντία μεταβολὴ τῶν ἐπιγείων θεωρεῖται; Ἀλ- 5
λὰ τὰ φυτὰ μὲν, καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα οὕ-
τως ἐνδέδεται τοῖς Ὅλοις, καὶ συμπέπονθεν· αἱ ψυ-
χαὶ δ' αἱ ἡμέτεραι οὐ πολὺ πλέον; ἀλλ' αἱ ψυ- 6
χαὶ μὲν οὕτως εἰσὶν ἐνδεδεμέναι καὶ συνεφεῖς τῷ
Θεῷ, ὥστε αὐτοῦ μόριαι οὖσαι καὶ ἀποσπάσματα·
οὐ πάντων δ' αὐτῶν πνήματος, ὥστε οἰκείου καὶ

συμ-

inquit. Unde enim tam ſtatis temporibus, tamquam ex Dei mandato, cum plantas florere ille jubet, florent? cum germinare, germinant? cum fructum proferre, proferunt? cum matureſcere, matureſcunt? cum rurſus abjicere fructus, abjiciunt? cum folia deponere, deponunt? cum ipſas in ſe contractas ſine ullo motu manere & requieſcere, manent & requieſcunt? Unde porro ad lunæ incrementum & decrementum, & ad ſolis ac-

ceſſum receſſumque, tanta alternatio, & in diverſa mutatio rerum terreſtrium cernitur? At quæ quidem e terra naſcuntur, & noſtra corpora Univerſo ſunt devincta, & conſenſu quodam cum eo conjuncta? animi autem noſtri non multo magis? At animi quidem noſtri Deo ita devincti ſunt & conjuncti, utpote qui ſint particulæ ejus, ab illius natura quaſi decerptæ? motus vero eorum omnes Deus non percipit, veluti ſuos ſibique con-

7 συμφυοῦς, ὁ Θεὸς αἰσθάνεται; Ἀλλὰ σὺ μὲν περὶ τῆς θείας διοικήσεως, καὶ περὶ ἑκάστου τῶν θείων, ὁμοῦ δὲ καὶ περὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐνθυμεῖσθαι δύνασαι, καὶ ἅμα μὲν αἰσθητικῶς ἀπὸ μυρίων πραγμάτων κινεῖσθαι, ἅμα δὲ διανοητικῶς, ἅμα δὲ τοῖς μὲν συγκαταθετικῶς,
8 τοῖς δ' ἀνανευστικῶς, ἢ ἐφεκτικῶς· τύπους δὲ τοσούτους ἀφ' οὗτω πολλῶν καὶ ποικίλων πραγμάτων ἐν τῇ σαυτοῦ ψυχῇ φυλάττεις, καὶ ἀπ' αὐτῶν κινούμενος, εἰς ἐπινοίας ὁμοειδεῖς ἐμπίπτεις τοῖς πρώτως τετυπωκόσι, τέχνας τ' ἄλλας ἐπ' ἄλλαις, καὶ μνήμας ἀπὸ μυρίων πραγ-
9 μάτων διασώζεις· ὁ δὲ Θεὸς οὐχ οἷός τ' ἐστὶ πάντα ἐφορᾶν, καὶ πᾶσι συμπαρεῖναι, καὶ ἀπὸ
10 πάντων τινὰ ἴσχειν διάδοσιν; Ἀλλὰ φωτίζειν μὲν οἷός τε ἐστὶν ὁ ἥλιος τηλικοῦτον μέρος τοῦ Παντὸς, ὀλίγον δὲ τὸ ἀφώτιστον ἀπολιπεῖν, ὅσον οἷόν τ' ἐπέχεσθαι ὑπὸ σκιᾶς, ἣν ἡ γῆ ποιεῖ· ὁ δὲ καὶ

congenitos? At tu quidem divinam adminiſtrationem, ſingulaſque res tam divinas quam humanas animo contemplari potes, ſimulque ab innumerabilibus rebus partim ſenſu, partim cogitatione adfici; ſimul aliis adſentiri, alia abnuere, in aliis adſenſum retinere; tot porro formas rerum tam multarum variarumque tecum in animo tuo cuſtodis, ab illiſque pulſus in cogitationes incidis rebus iis conformes quæ primum menti impreſſæ fuerint; arteſque alias atque alias, & infinitarum rerum memoriam conſervas? Deus vero non poteſt ſimul omnia intueri, & omnibus rebus intereſſe, cum omnibus aliquam habere communicationem? At ſol quidem tantam Univerſi partem radiis ſuis illuſtrare poteſt, exiguam partem relinquens lucis expertem, quantam ſcilicet umbra terræ occupat?

καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν πεποιηκὼς καὶ περιάγων, μέρος ὄντ' αὐτοῦ μικρὸν ὡς πρὸς τὸ Ὅλον, οὗτος δ' οὐ δύναται πάντων αἰσθάνεσθαι;

Ἀλλ' ἐγώ, φησὶν, οὐ δύναμαι πᾶσιν ἅμα τούτοις παρακολουθεῖν. Τοῦτο δέ σοι καὶ λέγει τις, ὅτι ἴσην ἔχεις δύναμιν τῷ Διί; Ἀλλ' οὖν οὐδὲν ἧττον καὶ ἐπίτροπον ἑκάστῳ παρέστησε, τὸν ἑκάστου Δαίμονα, καὶ παρέδωκε φυλάσσειν αὐτὸν αὐτῷ, καὶ τοῦτον ἀκοίμητον καὶ ἀπαραλόγιστον. Τίνι γὰρ ἄλλῳ κρείττονι καὶ ἐπιμελεστέρῳ φύλακι παραδέδωκεν ἡμῶν ἕκαστον; ὥσθ', ὅταν κλείσητε τὰς θύρας, καὶ σκότος ἔνδον ποιήσητε, μέμνησθε μηδέποτε λέγειν ὅτι μόνοι ἐστέ· οὐ γὰρ ἐστέ. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔνδον ἐστὶ, καὶ ὁ ὑμέτερος Δαίμων ἐστί· καὶ τίς τούτοις χρεία φωτὸς εἰς τὸ βλέπειν τί ποιεῖτε; Τούτῳ τῷ Θεῷ ἔδει καὶ ὑμᾶς ὀμνύειν ὅρκον, οἷον

11 12 13 14 15

pat? qui vero ipsum fecit solem, eumdemque circumagit; (partem sane sui ipsius exiguam, si cum universitate comparetur;) is vero non potest cuncta percipere!

At ego, inquit, hæc omnia simul animo consequi nequeo. Quis vero istud tibi dicit, te parem cum Jove habere facultatem? Neque vero eo minus ille procuratorem etiam unicuique addidit, Genium cujusque suum, cui custodiendum quemque tradidit, numquam dormienti illi, & decipi nescio. Nam cui alii præstantiori & diligentiori custodi unumquemque nostrum commisisset? Quapropter quum fores clauseritis, & conclave tenebrosum effeceritis, cavete umquam dicatis vos esse solos; neque enim estis: sed Deus intus est, & vester Genius intus est. Et quid his opus est lumine, ut videant quid faciatis? Huic Deo etiam obstrictos vos simili

οἱ στρατιῶται τῷ Καίσαρι. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν, τὴν μισθοφορίαν λαμβάνοντες, ὀμνύουσι πάντων προτιμήσειν τὴν τοῦ Καίσαρος σωτηρίαν· ὑμεῖς δὲ, οἱ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἠξιωμένοι, οὐκ ὀμόσετε;
16 ἢ ὀμόσαντες, οὐκ ἐμμενεῖτε; Καὶ τί ὀμόσετε; Μὴ ἀπειθήσειν μηδέποτε, μηδ' ἐγκαλέσειν, μηδὲ μέμψασθαί τι τῶν ὑπ' ἐκείνου δεδομένων, μηδ' ἄκον-
17 τες ποιήσειν τι ἢ πείσεσθαι τῶν ἀναγκαίων; Ὅμοιός γε ὅρκος οὗτος ἐκείνῳ; ἐκεῖ μὲν ὀμνύουσιν, αὐτοῦ μὴ προτιμήσειν ἕτερον· ἐνταῦθα δ', αὐτοὺς ἀπράντων.

ΚΕΦ.

similis sacramento esse oportebat, quali milites Cæsari. Sed illi quidem, mercede conducti, jurant, salutem Cæsaris sibi rebus omnibus fore antiquiorem: vos autem, tot tantisque dignati rebus, non jurabitis? aut jurati, fidem non servabitis? Et quid jurabitis? Numquam vos non obtemperaturos; numquam incusaturos; numquam de eorum quoquam, quæ ab Illo data fuerint, conquesturos; numquam invitos quidquam, quod ferat necessitas, facturos vel toleraturos. Hoccine illi simile est jusjurandum? Illic jurant, se neminem eo antiquiorem habituros; hîc, se neminem sibimet ipsis esse prælaturos.

CAP.

ΚΕΦ. ιε'.

Τί ἐπαγγέλλεται Φιλοσοφία.

Συμβουλευομένου τινὸς, πῶς τὸν ἀδελφὸν πείσῃ, μηκέτι χαλεπῶς αὐτῷ ἔχειν· Οὐκ ἐπαγγέλλεται, ἔφη, Φιλοσοφία τῶν ἐκτός τι περιποιήσειν τῷ ἀνθρώπῳ· εἰ δὲ μὴ, ἔξω τι τῆς ἰδίας ὕλης ἀνέξεται. ὡς γὰρ τέκτονος ὕλη, τὰ ξύλα· ἀνδριαντοποιοῦ, ὁ χαλκός· οὕτω τῆς περὶ βίον τέχνης ὕλη, ὁ βίος αὐτοῦ ἑκάστου. Τί οὖν ὁ τοῦ ἀδελφοῦ; Πάλιν τῆς αὐτοῦ ἐκείνου τέχνης ἐστί· πρὸς δὲ τὴν σὴν, τῶν ἐκτός ἐστιν, ἔμοιον ἀγρῷ, ὅμοιον ὑγείᾳ, ὅμοιον εὐδοξίᾳ. τούτων δ' οὐδὲν ἐπαγγέλλεται Φιλοσοφία. Ἐν πάσῃ περιστάσει τηρήσω τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ φύσιν ἔχον. Τὸ τίνος; Τὸ ἐκείνου, ἐν ᾧ εἰμί. Πῶς οὖν ἐκεῖνός μοι μὴ

2

3

4

5

CAP. XV.

Quid profitetur Philoſophia.

Conſilium petente nonnemine, quo pacto fratri perſuaderet, ut ſimultatem erga ſe deponeret: Non hoc profitetur, inquit, Philoſophia, ſe quidquam exterarum rerum homini ſuppeditaturam; alioqui admitteret aliquid a materia ſua alienum. Nam ſicut fabri materia, ligna ſunt; ſtatuarii, æs: ſic artis vitæ materia eſt, ſua cujuſque vita. Quid ergo fratris vita? Ea rurſus ad ejus ipſius artem pertinet; reſpectu vero tuæ artis, in rerum externarum numero eſt, ut ager, ut ſanitas, ut bona exiſtimatio; quarum rerum nullam Philoſophia pollicetur. Quovis in caſu conſervabo *(ait illa)* mentem naturæ congruentem. Cujus mentem? Illius, in quo ſum. Quo pacto ergo conſequar, ne

μὴ ὀργίζηται; Φέρε μοι ἐκεῖνον, καὶ ἐκείνῳ ἕρῳ. σοὶ δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ὀργῆς οὐδὲν ἔχω λέγειν.

6 Εἰπόντος δὲ τοῦ συμβουλευομένου, ὅτι, Τοῦτο ζητῶ, πῶς ἂν, ἐκείνου καὶ μὴ διαλλασσομένου, 7 κατὰ φύσιν ἔχοιμι; Οὐδέν, ἔφη, τῶν μεγάλων ἄφνω γίνεται· ὅπου γε οὐδ' ὁ βότρυς, οὐδὲ σῦκον. ἂν μοι νῦν λέγῃς, ὅτι θέλω σῦκον· ἀποκρινοῦμαί σοι, ὅτι χρόνου δεῖ· ἄφες ἀνθήσῃ πρῶτον, εἶτα 8 προβάλῃ τὸν καρπὸν, εἶτα πεπανθῇ. Εἶτα συκῆς μὲν καρπὸς ἄφνω καὶ μιᾷ ὥρᾳ οὐ τελειοῦται· γνώμης δ' ἀνθρώπου καρπὸν θέλεις οὕτω δι' ὀλίγου καὶ εὐκόλως κτήσασθαι; μὴ δ' ἄν, ἐγώ σοι λέγω, προσδόκα.

ΚΕΦ.

ne ille mihi irascatur? Adducito mihi illum, & ei dicam: tibi autem de illius ira quod dicam, non habeo.

Ad hæc quum is, qui consilium petierat, diceret: Illud requiro, quo pacto, etiam si ille mihi non reconcilietur, ego naturæ meæ statum tuear? Nihil, inquit, magnum subito existit; nam ne uva quidem, aut ficus. Si mihi nunc dicas, te velle ficum; respondebo, tempore esse opus: sine primum ut floreat, post fructum producat, denique maturescat. Ergo fici quidem fructus subito unius horæ momento non perficitur: animi vero humani fructum adeo brevi & facile comparare velis? Id vero, ego tibi dico, ne exspectes!

CAP.

ΚΕΦ. ις'.

Περὶ Προνοίας.

Μὴ θαυμάζετε, εἰ τοῖς μὲν ἄλλοις ζώοις τὰ πρὸς τὸ σῶμα ἕτοιμα γέγονεν, οὐ μόνον τροφαὶ καὶ πόματα, ἀλλὰ καὶ κοῖται, καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι ὑποδημάτων, μὴ ὑποστρωμάτων, μὴ ἐσθῆτος· ἡμεῖς δὲ πάντων τούτων προσδεόμεθα. τὰ γὰρ οὐκ αὐτῶν ἕνεκα, ἀλλὰ πρὸς ὑπηρεσίαν γεγονότα, οὐκ ἐλυσιτέλει προσδεόμενα ἄλλων πεποιηκέναι. ἐπεὶ, ὅρα οἷον ἦν, ἡμᾶς φροντίζειν μὴ περὶ αὐτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν προβάτων, καὶ τῶν ὄνων, πῶς ἐνδύσηται, καὶ πῶς ὑποδήσηται, πῶς φάγῃ, πῶς πίῃ. ἀλλ', ὥσπερ οἱ στρατιῶται ἕτοιμοί εἰσι τῷ στρατηγῷ ὑποδεδεμένοι, ἐνδεδυμένοι, ὡπλισμένοι· (εἰ δ' ἔδει περιερχόμενον τὸν χιλίαρχον ὑποδεῖν, ἢ ἐνδύειν τοὺς χιλίους, δεινὸν

CAP. XVI.

De Providentia.

Ne miremini, quod aliis animantibus ea, quæ ad corpus pertinent, parata sint, non cibus modo & potus, sed & cubilia; quod calceamentis non egeant, non stramentis, non veste; nos autem his omnibus indigeamus. Quæ enim non sua causâ, sed ad ministerium nata erant, ea non expediebat ita esse facta, ut aliis rebus indigerent. Nam illud vide cujusmodi foret, si curam gerere nos oporteret, non modo nostrûm ipsorum, sed ovium etiam, & asinorum, quomodo induendi essent, quomodo calceandi, quo pacto esuri, quo bibituri. At veluti milites parati adsunt imperatori, calceati, induti, armati: (nam si circumeuntem oporteret tribunum suos millenarios calceare aut

νὸν ἂν ἦν·) οὕτω καὶ ἡ Φύσις πεποίηκε τὰ πρὸς
ὑπηρεσίαν γεγονότα ἕτοιμα, παρεσκευασμένα, μη-
δεμιᾶς ἐπιμελείας ἔτι προσδεόμενα. οὕτως ἓν
παιδίον μικρὸν καὶ βάβδῳ ἐλαύνει τὰ πρόβατα.
Νῦν δ' ἡμεῖς ἀφέντες ἐπὶ τούτοις εὐχαριστεῖν,
ὅτι μὴ καὶ αὐτῶν τὴν ἴσην ἐπιμέλειαν ἐπιμε-
λούμεθα, ἐφ' αὐτοῖς ἐγκαλοῦμεν τῷ Θεῷ. καίτοι,
νὴ τὸν Δία καὶ τοὺς Θεούς, ἓν τῶν γεγονότων
ἀπήρκει πρὸς τὸ αἰσθέσθαι τῆς Προνοίας, τῷ γε
αἰδήμονι καὶ εὐχαρίστῳ. Καὶ μή μοι νῦν τὰ με-
γάλα· αὐτὸ τοῦτο, τὸ ἐκ πόας γάλα γεννᾶσθαι,
καὶ ἐκ γάλακτος τυρὸν, καὶ ἐκ δέρματος ἔριον.
Τίς ἐστὶν ὁ πεποιηκὼς ταῦτα, ἢ ἐπινενοηκώς;
Οὐδὲ εἷς, φησίν. Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ
ἀνοησίας.

Ἄγε ἀφῶμεν τὰ ἔργα τῆς Φύσεως· τὰ παρ-
εργα αὐτῆς θεασώμεθα. Μή τι ἀχρηστότερον
τριχῶν

aut induere, grave ſane id eſſet;) ita Natura etiam, quæcumque miniſterii cauſſâ creata ſunt, expedita fecit, inſtructa, nullam amplius curationem poſtulantia. Ita fit, ut unus parvus puellus ſimplici virgâ agat oves. Nunc vero nos, animantium cauſſâ gratias Deo agere negligentes, quod earum non par cura atque noſtrûm ipſorum nobis eſt gerenda, noſtrûm cauſſâ eum accuſamus. Atqui, per Iovem Deoſque omnes, vel una res ex his, quæ natura fiunt, ſatis eſſet, verecundo quidem homini & grato, ad Providentiam intelligendam. Neque vero mihi magna nunc proferto: iſthuc ipſum duntaxat, quod ex herba lac naſcitur, & e lacte caſeus, e cute lana. Quis eſt, qui iſta fecerit, aut excogitarit? Nemo, inquit. O magnam impudentiam, & ſtuporem!

Age, omiſſis operibus naturæ, ea quæ illis obiter accedunt, contemplemur. Numquid inutilius pilis, qui

τερχῶν τῶν ἐπὶ γενείου; τί οὖν; οὐ συνεχρήσατο καὶ ταύταις ὡς μάλιστα πρεπόντως ἐδύνατο; οὐ διέκρινε δι' αὐτῶν τὸ ἄῤῥεν καὶ τὸ θῆλυ; οὐκ 11
εὐθὺς μακρόθεν πέφανεν ἡμῶν ἑκάστου ἡ Φύσις, Ἀνήρ εἰμι· οὕτω μοι προσέρχου, οὕτω μοι λάλει, ἄλλο μηδὲν ζήτει· ἰδοὺ τὰ σύμβολα; Πάλιν ἐπὶ 12
τῶν γυναικῶν, ὥσπερ ἐν τῇ φωνῇ τι ἐγκατέμιξεν ἁπαλώτερον, οὕτω καὶ τὰς τρίχας ἀφεῖλεν. Οὐ· ἀλλ' ἀδιάκριτον ἔδει τὸ ζῶον ἀπολεφθῆναι, καὶ, κηρύσσειν ἕκαστον ἡμῶν, ὅτι, Ἀνήρ εἰμι. Πῶς δὲ οὐ καλὸν τὸ σύμβολον, καὶ εὐπρεπές, 13
καὶ σεμνόν; πόσῳ κάλλιον τοῦ τῶν ἀλεκτρυόνων λόφου; πόσῳ μεγαλοπρεπέστερον τῆς χαίτης τῶν λεόντων; Διὰ τοῦτο ἔδει σώζειν τὰ 14
σύμβολα τοῦ Θεοῦ, ἔδει αὐτὰ μὴ καταπεροῦσθαι, μηδὲ συγχεῖν, ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς, τὰ γένη τὰ διηρημένα.

qui mento enascuntur? Quid ergo? nonne his etiam, quam convenientissime fieri poterat, usa est? nonne per eos marem & fœminam discrevit? nonne statim eminus cujusque nostrûm natura clamitat: Vir sum; sic ad me accedito; sic colloquere mecum; nihil aliûd require: ecce signa in promtu sunt! Rursus in mulieribus, quemadmodum mollius quiddam ipsi voci immiscuit, sic & pilos istos illis ademit. At, non ita decuit? sed indiscretum fuit relinquendum animal, & proclamandum unicuique nostrûm, se esse virum? Nonne vero signum hoc pulcrum est, & decorum, & honestum? quanto elegantius crista gallorum? quanto magnificentius juba leonum? Itaque conservanda erant signa Dei, & nequaquam abjicienda; neque sexus, quantum in nobis quidem esset, confundendus, ab ipsa natura distinctus.

Num-

15 Ταῦτα μόνα ἐστὶν ἔργα ἐφ' ἡμῶν τῆς Προνοίας; Καὶ τίς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως αὐτὰ ἐπαινέσαι, ἢ παραστῆσαι; εἰ γὰρ νοῦν εἴχομεν, ἄλλο τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ Θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπεξέρχεσθαι τοὺς
16 χάριτας; οὐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀροῦντας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν
17 Θεόν; Μέγας ὁ Θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέσχεν ὄργανα τοιαῦτα, δι' ὧν τὴν γῆν ἐργασόμεθα· μέγας ὁ Θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι κατάποσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λεληθότως, ὅτι καθεύδοντας
18 ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστου ἐφυμνεῖν ἔδει, καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρακολουθητικὴν τού-
19 τοις, καὶ ὁδῷ χρηστικήν. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ἀπετετύφλωσθε, οὐκ ἔδει τινὰ εἶναι τὸν τοῦτον

Numquid hæc sola sunt Providentiæ in nobis opera? At quâ oratione hæc satis aut laudari aut illustrari possunt? nam si sani essemus, quid nobis aliud agendum erat & publice & privatim, quam Numen divinum celebrandum & laudandum, & grates ei persolvendæ? Nonne inter fodiendum, inter arandum, inter edendum, hymnus hic cantandus erat Deo: Magnus est Deus, qui nobis instrumenta præbuit talia, quibus terram excolamus! magnus est Deus, qui manus nobis dedit, qui deglutiendi vim, qui ventrem: qui ita nos fecit, ut sensim, ac veluti clam nobis ipsis, crescamus; ut dormientes respiremus. Hæc singulis in rebus cantanda erant, & hymnus maximus ac divinissimus resonandus, quod facultatem dederit hæc omnia mente adsequendi, ac certa quadam via ac ratione iis utendi. Quid ergo? cum vulgo omnes excæcati sitis, nonne oportebat esse aliquem, qui hoc munere pro vobis fungeretur, & loco omnium

τὴν ἐκπληροῦντες τὴν χώραν, καὶ ὑπὲρ πάντων ᾄδοντες τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν Θεόν; τί γὰρ ἄλλο δύναμαι γέρων χωλὸς, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν Θεόν; εἰ γοῦν ἀηδὼν ἤμην, ἐποίουν τὰ τῆς ἀηδόνος· εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου. νῦν δὲ λογικός εἰμι, ὑμνεῖν με δεῖ τὸν Θεόν· τοῦτό μου τὸ ἔργον ἐστὶ, ποιῶ αὐτό· οὐδ' ἐγκαταλείψω τὴν τάξιν ταύτην, ἐφ' ὅσον ἂν δίδωται· καὶ ὑμᾶς ἐπὶ τὴν αὐτὴν ταύτην ᾠδὴν παρακαλῶ.

nium hymnum Deo caneret? quid enim aliud possum senex claudus, nisi celebrare Deum? Sane, si luscinia essem, lusciniæ officio fungerer; si olor, oloris: nunc rationis cum particeps sim, Deus mihi celebrandus est; hoc meum munus est, hoc exsequor; neque stationem hanc deseram, quoad licuerit; & vos ad eumdem hunc cantum exhortor.

ΚΕΦ. ιζ'.

Ὅτι ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.

Ἐπειδὴ λόγος ἐστὶν ὁ διαιρῶν καὶ ἐξεργαζόμενος τὰ λοιπὰ, ἔδει δ' αὐτὸν μὴ ἀδιαίρετον εἶναι· ὑπὸ τίνος διαιρεθῶσι; δῆλον γὰρ, ὅτι ἢ ὑφ' αὑτοῦ, ἢ ὑπ' ἄλλου. ἤτοι οὖν λόγος ἐστὶ καὶεῖ-

CAP. XVII.

Logicam artem esse necessariam.

Quandoquidem Ratio est, quæ reliqua omnia explicet perficiatque; eamque ipsam confusam esse non decet; a quonam illa explicabitur & suis veluti articulis distinguetur? Adparet, aut a semetipsa, aut ab alio. Aut igitur illud ipsum etiam Ratio est, aut aliquid aliud Ratio-

καὐτὸς ἐκεῖνος, ἢ ἄλλο τι κρεῖσσον τοῦ λόγου· ὅπερ
3 ἀδύνατον. εἰ δὲ λόγος, ἐκεῖνον πάλιν τίς διαι-
ρήσει; εἰ γὰρ αὐτὸς ἑαυτὸν, δύναται καὶ οὗ-
τος. εἰ δ' ἄλλου δεηθησόμεθα, ἄπειρόν ἐστι τοῦ-
4 το, καὶ ἀκαταλήκτον. - - - Ναί· ἀλλ' ἐπείγει
μᾶλλον θεραπεύειν καὶ τὰ ὅμοια. Θέλεις οὖν
5 περὶ ἐκείνων ἀκούειν; ἄκουε. ἀλλ', ἂν μοι λέ-
γῃς, ὅτι, οὐκ οἶδα πότερον ἀληθῶς ἢ ψευδῶς δια-
λέγῃ, κἂν τι κατ' ἀμφίβολον φωνὴν εἴπω, καὶ
λέγῃς μοι, διάστιζον, οὐκ ἔτι ἀνέξομαί σου,
6 ἀλλ' ἐρῶ σοι, Ἀλλ' ἐπείγει μᾶλλον. Διὰ τοῦτο
γὰρ οἶμαι προτάσσουσι λογικὰ, καθάπερ τῆς
μετρήσεως τοῦ σίτου προτάσσομεν τὴν τοῦ μέτρου
7 ἐπίσκεψιν. ἂν δὲ μὴ διαλάβωμεν πρῶτον, τί
ἐστι μόδιος, μηδὲ διαλάβωμεν πρῶτον, τί ἐστι
ζυγὸς, πῶς ἔτι μετρῆσαί τι ἢ στῆσαι δυνησόμε-
8 θα; ἐνταῦθα οὖν, τὸ τῶν ἄλλων κριτήριον, καὶ
δι' οὗ τἄλλα καταμανθάνεται, μὴ καταμεμαθη-
κότες,

Ratione præstantius; id quod fieri nequit. Si vero Ratio, illam rursus quis explicabit? Nam si ipsa se; hæc etiam potest: si vero alterius egebimus, hoc est in infinitum progredi, & nusquam habere ubi consistas. — — Immo vero, *(inquis:)* at istud magis est necessarium, sanare *(opiniones, adpetitiones, adfectus,)* & id genus alia! Vis igitur illis de rebus audire? audi. Sed si dein mihi dixeris, nescire te, verene an falso differam; &, ubi quid ambigue dixero, id si me distinguere jusseris; non amplius te feram, sed tibi dicam, hoc magis esse necessarium. Eam enim ob causam, puto, Logicam artem primo loco ponunt; quemadmodum mensuræ considerationem ante frumenti dimensionem collocamus. Nisi enim ante constituerimus, quid sit modius, quid sit libra; quo pacto jam metiri quidquam aut ponderare poterimus? Hæc igitur,

κότες, μηδ' ἠκριβωκότες, δυνησόμεθά τι τῶν ἄλλων ἀκριβῶσαι καὶ καταμαθεῖν; καὶ πῶς οἷόν τε; Ναί· ἀλλ' ὁ μόδιος ξύλον ἐστὶ, καὶ ἄκαρπον. 9 Ἀλλὰ μετρητικὸν σίτου. - - - Καὶ τὰ λε- 10 γικὰ ἄκαρπά ἐστι. - - - Καὶ περὶ τούτου μὲν ὁ ψόμεθα. εἰ δ' οὖν καὶ τοῦτο δοίη τις, ἐκεῖνο ἀπαιρεῖ, ὅτι τῶν ἄλλων ἐστὶ διακριτικὰ καὶ ἐπισκεπτικὰ, καὶ, ὡς ἄν τις εἴποι, μετρητικὰ καὶ στατικά. Τίς λέγει ταῦτα; μόνος Χρύσιπ- 11 πος καὶ Ζήνων καὶ Κλεάνθης; Ἀντισθένης δ' οὐ 12 λέγει; καὶ τίς ἐστιν ὁ γεγραφὼς, ὅτι ἀρχὴ παιδεύσεως ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις; Σωκράτης δ' οὐ λέγει; καὶ περὶ τίνος γράφει Ξενοφῶν, ὅτι ἤρχετο ἀπὸ τῆς τῶν ὀνομάτων ἐπισκέψεως, τί σημαίνει ἕκαστον;

Ἆρ' οὖν τοῦτό ἐστι τὸ μέγα καὶ τὸ θαυμα- 13 στὸν, νοῆσαι Χρύσιππον, ἢ ἐξηγήσασθαι; Καὶ τίς λέγει

igitur, nisi instrumentum, quo cætera judicamus & cognoscimus, didicerimus, & exquisite cognitum habuerimus; poterimusne quidquam cæterarum rerum indagare atque cognoscere? id vero fieri qui potest? Esto: at modius lignum est, & sterile. At eam tamen vim habens, ut ejus opera frumentum metiri queas. —— Est & Logica sterilis. —— De eo quidem mox videbimus: sed, ut hoc concesserim, tamen illud satis est, eam posse alias res discernere & considerare, &, ut ita dicam, metiri & ponderare. Quis ista dicit? solusne Chrysippus, Zeno & Cleanthes? Antisthenes non eadem dicit? Quis vero est qui scripsit, principium eruditionis esse vocabulorum considerationem? Annon Socrates hoc dicit? & quis est, de quo scribit Xenophon, auspicatum eum esse a consideratione vocabulorum, quid quodque significaret?

An ergo hoc est magnum illud & admirabile, Chrysippum

μὴ ὀργίζηται; Φέρε μοι ἐκεῖνον, καὶ ἐκείνῳ ἐρῶ. σοὶ δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ὀργῆς οὐδὲν ἔχω λέγειν.

6 Εἰπόντος δὲ τοῦ συμβουλευομένου, ὅτι, Τοῦτο ζητῶ, πῶς ἂν, ἐκείνου καὶ μὴ διαλλασσομένου, 7 κατὰ φύσιν ἔχοιμι; Οὐδέν, ἔφη, τῶν μεγάλων ἄφνω γίνεται· ὅπου γε οὐδ' ὁ βότρυς, οὐδὲ σῦκον. ἂν μοι νῦν λέγῃς, ὅτι θέλω σῦκον· ἀποκρινοῦμαί σοι, ὅτι χρόνου δεῖ· ἄφες ἀνθήσῃ πρῶτον, εἶτα 8 προβάλῃ τὸν καρπὸν, εἶτα πεπανθῇ. Εἶτα συκῆς μὲν καρπὸς ἄφνω καὶ μιᾷ ὥρᾳ οὐ τελειοῦται· γνώμης δ' ἀνθρώπου καρπὸν θέλεις οὕτω δι' ὀλίγου καὶ εὐκόλως κτήσασθαι; μὴ δ' ἄν, ἐγώ σοι λέγω, προσδόκα.

ΚΕΦ.

ne ille mihi irascatur? Adducito mihi illum, & ei dicam: tibi autem de illius ira quod dicam, non habeo.

Ad hæc quum is, qui consilium petierat, diceret: Illud requiro, quo pacto, etiam si ille mihi non reconcilietur, ego naturæ meæ statum tuear? Nihil, inquit, magnum subito existit; nam ne uva quidem, aut ficus. Si mihi nunc dicas, te velle ficum; respondebo, tempore esse opus: sine primum ut floreat, post fructum producat, denique maturescat. Ergo fici quidem fructus subito unius horæ momento non perficitur: animi vero humani fructum adeo brevi & facile comparare velis? Id vero, ego tibi dico, ne exspectes!

CAP.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Περὶ Προνοίας.

Μὴ θαυμάζετε, εἰ τοῖς μὲν ἄλλοις ζώοις τὰ πρὸς τὸ σῶμα ἕτοιμα γέγονεν, οὐ μόνον τροφαὶ καὶ πόματα, ἀλλὰ καὶ κοῖται, καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι ὑποδημάτων, μὴ ὑποστρωμάτων, μὴ ἐσθῆτος· ἡμεῖς δὲ πάντων τούτων προσδεόμεθα. τὰ γὰρ οὐκ αὐτῶν ἕνεκα, ἀλλὰ πρὸς ὑπηρεσίαν γεγονότα, οὐκ ἐλυσιτέλει προσδεόμενα ἄλλων πεποιηκέναι. ἐπεὶ, ὅρα οἷον ἦν, ἡμᾶς φροντίζειν μὴ περὶ αὐτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν προβάτων, καὶ τῶν ὄνων, πῶς ἐνδύσηται, καὶ πῶς ὑποδήσηται, πῶς φάγῃ, πῶς πίῃ. ἀλλ', ὥσπερ οἱ στρατιῶται ἕτοιμοί εἰσι τῷ στρατηγῷ ὑποδεδεμένοι, ἐνδεδυμένοι, ὡπλισμένοι· (εἰ δ' ἔδει περιερχόμενον τὸν χιλίαρχον ὑποδεῖν, ἢ ἐνδύειν τοὺς χιλίους, δεινὸν

F 4 ἦν

CAP. XVI.

De Providentia.

Ne miremini, quod aliis animantibus ea, quæ ad corpus pertinent, parata sint, non cibus modo & potus, sed & cubilia; quod calceamentis non egeant, non stramentis, non veste; nos autem his omnibus indigeamus. Quæ enim non sua causa, sed ad ministerium nata erant, ea non expediebat ita esse facta, ut aliis rebus indigerent. Nam illud vide cujusmodi foret, si curam gerere nos oporteret, non modo nostrûm ipsorum, sed ovium etiam, & asinorum, quomodo induendi essent, quomodo calceandi, quo pacto esuri, quo bibituri. At veluti milites parati adsunt imperatori, calceati, induti, armati: (nam si circumeuntem oporteret tribunum suos millenarios calceare aut

νὸν ἂν ἦν·) οὕτω καὶ ἡ Φύσις πεποίηκε τὰ πρὸς
ὑπηρεσίαν γεγονότα ἕτοιμα, παρεσκευασμένα, μη-
δεμιᾶς ἐπιμελείας ἔτι προσδεόμενα. οὕτως ἓν
παιδίον μικρὸν καὶ ῥάβδῳ ἐλαύνει τὰ πρόβατα.
Νῦν δ' ἡμεῖς ἀφέντες ἐπὶ τούτοις εὐχαριστεῖν,
ὅτι μὴ καὶ αὐτῶν τὴν ἴσην ἐπιμέλειαν ἐπιμε-
λούμεθα, ἐφ' αὐτοῖς ἐγκαλοῦμεν τῷ Θεῷ. καί
τοι, νὴ τὸν Δία καὶ τοὺς Θεούς, ἓν τῶν γεγονότων
ἀπήρκει πρὸς τὸ αἰσθέσθαι τῆς Προνοίας, τῷ γε
ἀιδήμονι καὶ εὐχαρίστῳ. Καὶ μή μοι νῦν τὰ με-
γάλα· αὐτὸ τοῦτο, τὸ ἐκ πόας γάλα γεννᾶσθαι,
καὶ ἐκ γάλακτος τυρὸν, καὶ ἐκ δέρματος ἔριον.
Τίς ἐστὶν ὁ πεποιηκὼς ταῦτα, ἢ ἐπινενοηκώς;
Οὐδὲ εἷς, φησίν. Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ
ἀναισθησίας.

Ἄγε ἀφῶμεν τὰ ἔργα τῆς Φύσεως· τὰ πάρ-
εργα αὐτῆς θεασώμεθα. Μή τι ἀχρηστότερον
τριχῶν

aut induere, grave ſane id eſſet;) ita Natura etiam, quæcumque miniſterii cauſſâ creata ſunt, expedita fecit, inſtructa, nullam amplius curationem poſtulantia. Ita fit, ut unus parvus puellus ſimplici virgâ agat oves. Nunc vero nos, animantium cauſſâ gratias Deo agere negligentes, quod earum non par cura atque noſtrûm ipſorum nobis eſt gerenda, noſtrûm cauſſâ eum accuſamus. Atqui, per Iovem Deoſque omnes, vel una res ex his, quæ natura fiunt, ſatis eſſet, verecundo quidem homini & grato, ad Providentiam intelligendam. Neque vero mihi magna nunc proferto: iſthuc ipſum duntaxat, quod ex herba lac naſcitur, & e lacte caſeus, e cute lana. Quis eſt, qui iſta fecerit, aut excogitarit? Nemo, inquit. O magnam impudentiam, & ſtuporem!

Age, omiſſis operibus naturæ, ea quæ illis obiter accedunt, contemplemur. Numquid inutilius pilis, qui

τρεχῶν τῶν ἐπὶ γενείου; τί οὖν; οὐ συνεχρήσατο καὶ ταύταις ὡς μάλιστα πρεπόντως ἐδύνατο; οὐ διέκρινε δι' αὐτῶν τὸ ἄῤῥεν καὶ τὸ θῆλυ; οὐκ εὐθὺς μακρόθεν κέκραγεν ἡμῶν ἑκάστου ἡ Φύσις, Ἀνήρ εἰμι· οὕτω μοι προσέρχου, οὕτω μοι λάλει, ἄλλο μηδὲν ζήτει· ἰδοὺ τὰ σύμβολα; Πάλιν ἐπὶ τῶν γυναικῶν, ὥσπερ ἐν τῇ φωνῇ τι ἐγκατέμιξεν ἀπαλώτερον, οὕτω καὶ τὰς τρίχας ἀφεῖλεν. Οὐ· ἀλλ' ἀδιάκριτον ἔδει τὸ ζῶον ἀπολεφθῆναι, καὶ, κηρύσσειν ἕκαστον ἡμῶν, ὅτι, Ἀνήρ εἰμι. Πῶς δὲ οὐ καλὸν τὸ σύμβολον, καὶ εὐπρεπὲς, καὶ σεμνόν; πόσῳ κάλλιον τοῦ τῶν ἀλεκτρυόνων λόφου; πόσῳ μεγαλοπρεπέστερον τῆς χαίτης τῶν λεόντων; Διὰ τοῦτο ἔδει σώζειν τὰ σύμβολα τοῦ Θεοῦ, ἔδει αὐτὰ μὴ καταπροΐεσθαι, μηδὲ συγχεῖν, ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς, τὰ γένη τὰ διηρημένα. 11 12 13 14

F 5 Ταῦτα

qui mento enascuntur? Quid ergo? nonne his etiam, quam convenientissime fieri poterat, usa est? nonne per eos marem & fœminam discrevit? nonne statim eminus cujusque nostrûm natura clamitat: Vir sum; sic ad me accedito; sic colloquere mecum; nihil aliûd require: ecce signa in promtu sunt! Rursus in mulieribus, quemadmodum mollius quiddam ipsi voci immiscuit, sic & pilos istos illis ademit. At, non ita decuit? sed indiscretum fuit relinquendum animal, & proclamandum unicuique nostrûm, se esse virum? Nonne vero signum hoc pulcrum est, & decorum, & honestum? quanto elegantius cristâ gallorum? quanto magnificentius jubâ leonum? Itaque conservanda erant signa Dei, & nequaquam abjicienda; neque sexus, quantum in nobis quidem esset, confundendus, ab ipsa natura distinctus.

Num-

15 Ταῦτα μόνα ἐστὶν ἔργα ἐφ' ἡμῶν τῆς Προ-
νοίας; Καὶ τίς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως αὐτὰ ἐπαινέ-
σαι, ἢ παραστῆσαι; εἰ γὰρ νοῦν εἴχομεν, ἄλλο
τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν
τὸ Θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπεξέρχεσθαι τὰς
16 χάριτας; οὐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀροῦν-
τας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν
17 Θεόν; Μέγας ὁ Θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέσχεν ὄργανα
τοιαῦτα, δι' ὧν τὴν γῆν ἐργασόμεθα· μέγας ὁ
Θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι κατάποσιν, ὅτι
κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λεληθότως, ὅτι καθεύδοντας
18 ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστου ἐφυμνεῖν ἔδει, καὶ
τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι
τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρακολουθητικὴν τού-
19 τοις, καὶ ὁδῷ χρηστικήν. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολ-
λοὶ ἀπετετύφλωσθε, οὐκ ἔδει τινὰ εἶναι τὸν ταύ-
την

Numquid hæc sola sunt Providentiæ in nobis opera? At quâ oratione hæc satis aut laudari aut illustrari possunt? nam si sani essemus, quid nobis aliud agendum erat & publice & privatim, quam Numen divinum celebrandum & laudandum, & grates ei persolvendæ? Nonne inter fodiendum, inter arandum, inter edendum, hymnus hic cantandus erat Deo: Magnus est Deus, qui nobis instrumenta præbuit talia, quibus terram excolamus! magnus est Deus, qui manus nobis dedit, qui deglutiendi vim, qui ventrem: qui ita nos fecit, ut sensim, ac veluti clam nobis ipsis, crescamus; ut dormientes respiremus. Hæc singulis in rebus cantanda erant, & hymnus maximus ac divinissimus resonandus, quod facultatem dederit hæc omnia mente adsequendi, ac certa quadam via ac ratione iis utendi. Quid ergo? cum vulgo omnes excæcati sitis, nonne oportebat esse aliquem, qui hoc munere pro vobis fungeretur, & loco omnium

τὴν ἐκπληροῦντα τὴν χώραν, καὶ ὑπὲρ πάντων ᾄδοντα τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν Θεόν; τί γὰρ ἄλλο δύναμαι γέρων χωλὸς, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν Θεόν; εἰ γοῦν ἀηδὼν ἤμην, ἐποίουν τὰ τῆς ἀηδόνος· εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου. νῦν δὲ λογικός εἰμι, ὑμνεῖν με δεῖ τὸν Θεόν· τοῦτό μου τὸ ἔργον ἐστὶ, ποιῶ αὐτό· οὐδ' ἐγκαταλείψω τὴν τάξιν ταύτην, ἐφ' ὅσον ἂν δίδωται· καὶ ὑμᾶς ἐπὶ τὴν αὐτὴν ταύτην ᾠδὴν παρακαλῶ.

ΚΕΦ. ιζ'.

Ὅτι ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.

Ἐπειδὴ λόγος ἐστὶν ὁ διαιρῶν καὶ ἐξεργαζόμενος τὰ λοιπὰ, ἔδει δ' αὐτὸν μὴ ἀδιαίρετον εἶναι· ὑπὸ τίνος διαιρεθήσῃ; δῆλον γὰρ, ὅτι ἢ ὑφ' αὐτοῦ, ἢ ὑπ' ἄλλου. ἤτοι οὖν λόγος ἐστὶ καὶκεῖ-

nium hymnum Deo caneret? quid enim aliud possum senex claudus, nisi celebrare Deum? Sane, si luscinia essem, luscinize officio fungerer; si olor, oloris: nunc rationis cum particeps sim, Deus mihi celebrandus est; hoc meum munus est, hoc exsequor; neque stationem hanc deseram, quoad licuerit; & vos ad eumdem hunc cantum exhortor.

CAP. XVII.

Logicam artem esse necessariam.

Quandoquidem Ratio est, quæ reliqua omnia explicet perficiatque; eamque ipsam confusam esse non decet; a quonam illa explicabitur & suis veluti articulis distinguetur? Adparet, aut a semetipsa, aut ab alio. Aut igitur illud ipsum etiam Ratio est, aut aliquid aliud Ratio-

καὐκεῖνος, ἢ ἄλλο τι κρεῖσσον τοῦ λόγου· ὅπερ
3 ἀδύνατον. εἰ δὲ λόγος, ἐκεῖνον πάλιν τίς διαρ-
θρώσει; εἰ γὰρ αὐτὸς ἑαυτόν, δύναται καὶ οὗ-
τος. εἰ δ' ἄλλου δεηθησόμεθα, ἄπειρόν ἐστι τοῦ-
4 το, καὶ ἀκατάληκτον. - - - Ναί· ἀλλ' ἐπέγειρε
μᾶλλον θεραπεύειν καὶ τὰ ὅμοια. Θέλεις οὖν
5 περὶ ἐκείνων ἀκούειν; ἄκουε. ἀλλ', ἂν μοι λέ-
γῃς, ὅτι, οὐκ οἶδα πότερον ἀληθῶς ἢ ψευδῶς δια-
λέγῃ, κἂν τι κατ' ἀμφίβολον φωνὴν εἴπω, καὶ
λέγῃς μοι, διάστιξον, οὐκ ἔτι ἀνέξομαί σου,
6 ἀλλ' ἐρῶ σοι, Ἀλλ' ἐπέγειρε μᾶλλον. Διὰ τοῦτο
γὰρ οἶμαι προτάσσουσι λογικὰ, καθάπερ τῆς
μετρήσεως τοῦ σίτου προτάσσομεν τὴν τοῦ μέτρου
7 ἐπίσκεψιν. ἂν δὲ μὴ διαλάβωμεν πρῶτον, τί
ἐστι μόδιος, μηδὲ διαλάβωμεν πρῶτον, τί ἐστι
ζυγὸς, πῶς ἔτι μετρήσαί τι ἢ στῆσαι δυνησόμε-
8 θα; ἐνταῦθα οὖν, τὸ τῶν ἄλλων κριτήριον, καὶ
δι' οὗ τἆλλα καταμανθάνεται, μὴ καταμεμαθη-
κότες,

Ratione præstantius; id quod fieri nequit. Si vero Ratio, illam rursus quis explicabit? Nam si ipsa se; hæc etiam potest: si vero alterius egebimus, hoc est in infinitum progredi, & nusquam habere ubi consistas. —— Immo vero, *(inquis:)* at istud magis est necessarium, sanare *(opiniones, adpetitiones, adfectus,)* & id genus alia! Vis igitur illis de rebus audire? audi. Sed si dein mihi dixeris, nescire te, verene an falso differam; &, ubi quid ambigue dixero, id si me distinguere jusseris; non amplius te feram, sed tibi dicam, hoc magis esse necessarium. Eam enim ob causam, puto, Logicam artem primo loco ponunt; quemadmodum mensuræ considerationem ante frumenti dimensionem collocamus. Nisi enim ante constituerimus, quid sit modius, quid sit libra; quo pacto jam metiri quidquam aut ponderare poterimus? Hic igitur,

κότες, μηδ' ἠκριβωκότες, δυνησόμεθά τι τῶν ἄλλων ἀκριβῶσαι καὶ καταμαθεῖν; καὶ πῶς οἷόν τε; Ναί· ἀλλ' ὁ μόδιος ξύλων ἐστὶ, καὶ ἄκαρπον. 9 Ἀλλὰ μετρητικὸν σίτου. - - - Καὶ τὰ λογικὰ ἄκαρπά ἐστι. - - - Καὶ περὶ τούτου μὲν ὁ ψόμεθα. εἰ δ' οὖν καὶ τοῦτο δοίη τις, ἐκεῖνο ἀπαιρεῖ, ὅτι τῶν ἄλλων ἐστὶ διακριτικὰ καὶ ἐπισκεπτικὰ, καὶ, ὡς ἄν τις εἴποι, μετρητικὰ καὶ στατικά. Τίς λέγει ταῦτα; μόνος Χρύσιππος καὶ Ζήνων καὶ Κλεάνθης; Ἀντισθένης δ' οὐ λέγει; καὶ τίς ἐστιν ὁ γεγραφὼς, ὅτι ἀρχὴ παιδεύσεως ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις; Σωκράτης δ' οὐ λέγει; καὶ περὶ τίνος γράφει Ξενοφῶν, ὅτι ἤρχετο ἀπὸ τῆς τῶν ὀνομάτων ἐπισκέψεως, τί σημαίνει ἕκαστον; 10 11 12

Ἆρ' οὖν τοῦτό ἐστι τὸ μέγα καὶ τὸ θαυμαστὸν, νοῆσαι Χρύσιππον, ἢ ἐξηγήσασθαι; Καὶ τίς λέγει 13

igitur, nisi instrumentum, quo cætera judicamus & cognoscimus, didicerimus, & exquisite cognitum habuerimus; poterimusne quidquam cæterarum rerum indagare atque cognoscere? id vero fieri qui potest? Esto: at modius lignum est, & sterile. At eam tamen vim habens, ut ejus opera frumentum metiri queas. —— Est & Logica sterilis. —— De eo quidem mox videbimus: sed, ut hoc concesserim, tamen illud satis est, eam posse alias res discernere & considerare, &, ut ita dicam, metiri & ponderare. Quis ista dicit? soluſne Chrysippus, Zeno & Cleanthes? Antisthenes non eadem dicit? Quis vero est qui scripsit, principium eruditionis esse vocabulorum considerationem? Annon Socrates hoc dicit? & quis est, de quo scribit Xenophon, auspicatum eum esse a consideratione vocabulorum, quid quodque significaret?

An ergo hoc est magnum illud & admirabile, Chrysippum

λέγει τοῦτο; Τί οὖν τὸ θαυμαστόν ἐστι; Νοῆ-
14 σαι τὸ βούλημα τῆς Φύσεως. Τί οὖν; αὐτὸς διὰ σεαυτοῦ παρακολουθεῖς; καὶ τίνος ἔτι χρείαν ἔχεις; εἰ γὰρ ἀληθές ἐστι τὸ, πάντας ἄκοντας ἁμαρτάνειν· σὺ δὲ καταμεμάθηκας τὴν ἀλή-
15 θειαν, ἀνάγκη σε ἤδη κατορθοῦν. Ἀλλὰ, νὴ Δία, οὐ παρακολουθῶ τῷ βουλήματι τῆς Φύσεως. Τίς οὖν ἐξηγεῖται αὐτό; Λέγουσιν, ὅτι Χρύσιπ-
16 πος. Ἔρχομαι, καὶ ἐπιζητῶ τί λέγει οὗτος ὁ ἐξηγητὴς τῆς Φύσεως. ἄρχομαι μὴ νοεῖν τί λέγει· ζητῶ τὸν ἐξηγούμενον. Ἴδε, ἐπίσκεψαι πῶς
17 τοῦτο λέγεται, καθάπερ εἰ Ῥωμαιστί. Ποίαν οὖν ἐνθάδ' ὀφρὺν τοῦ ἐξηγουμένου; οὐδ' αὐτοῦ Χρυσίππου δικαίως, εἰ μόνον ἐξηγεῖται τὸ βούλημα τῆς Φύσεως, αὐτὸς δ' οὐκ ἀκολουθεῖ· πόσῳ πλέον
18 τοῦ ἐκεῖνον ἐξηγουμένου; οὐδὲ γὰρ Χρυσίππου χρείαν ἔχομεν δι' αὐτόν, ἀλλ' ἵνα παρακολουθήσωμεν τῇ

sippum intelligere aut explicare? Et quis istud dicit? Quid igitur est admirabile? Naturæ intelligere voluntatem. Quid ergo? tune per teipsum eam adsequeris? Quid amplius requiris? nam si verum est, omnes peccare invitos; tu autem veritatem cognovisti; te jam rem bene gerere, necesse erit. At, per Jovem, Naturæ voluntatem non adsequor. Quis igitur eam explicat? Chrysippum aiunt. Adsum: inquiro quid dicat hic enarrator Naturæ? incipio non intelligere quid dicat: quæro qui explicet. Ecce considera quomodo hoc dicatur, perinde ac si Latinè diceret. Quod igitur hîc supercilium est enarratoris? immo nec ipsius Chrysippi jure ullum est, si Naturæ voluntatem tantum explicat, ipse autem eam non sequitur: quanto minus ergo enarratoris ipsius? Nam ne Chrysippo quidem nobis opus est propter ipsum, sed eo ut Naturam ratione adsequamur. Sic nec aru-

τῇ φύσει. οὐδὲ γὰρ τοῦ θύτου δι' αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι δι' ἐκείνου κατανοήσειν οἰόμεθα τὰ μέλλοντα, καὶ σημαινόμενα ὑπὸ τῶν Θεῶν· οὐδὲ τῶν σπλάγχνων δι' αὐτὰ, ἀλλ' ὅτι δι' ἐκείνων σημαίνεται. οὐδὲ τὸν κόρακα θαυμάζομεν, ἢ τὴν κορώνην, 19
ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν σημαίνοντα διὰ τούτων.

Ἔρχομαι τοίνυν ἐπὶ τὸν ἐξηγητὴν τούτων, καὶ 20
θύτην· καὶ λέγω, ὅτι, Ἐπίσκεψαί μοι τὰ σπλάγχνα, τί μοι σημαίνεται. λαβὼν, καὶ ἀναπτύξας 21
ἐκεῖνος, ἐξηγεῖται· ὅτι, Ἄνθρωπε, προαίρεσιν ἔχεις ἀκώλυτον φύσει, καὶ ἀναναγκαστον. τοῦτο ἐνταῦθα ἐν τοῖς σπλάγχνοις γέγραπται. Δείξω σοι αὐτὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ συγκαταθετικοῦ 22
τόπου. Μή τίς σε κωλύσαι δύναται ἐπινεῦσαι ἀληθεῖ; Οὐδὲ εἷς. Μή τίς σε ἀναγκάσαι δύναται παραδέξασθαι τὸ ψεῦδος; Οὐδὲ εἷς. Ὁρᾷς, ὅτι 23
ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ τὸ προαιρετικὸν ἔχεις ἀκώλυτον,
ἀνα-

aruſpicem propter ipſum expetimus; ſed quod ejus operâ nos res futuras, & ea quæ a Diis ſignificentur, cognituros eſſe opinamur: neque etiam viſcera propter ſemetipſa, ſed quia portendendi vim habeant. Neque etiam corvum admiramur, aut cornicem: ſed Deum, horum operâ res futuras ſignificantem.

Accedo igitur ad *interpretem* harum rerum, & *vatem*; *ab* eoque petõ, ut *inſpiciat* viſcera, videatque quid ea mihi portendant. Is igitur, ſumtis iis & explicatis, hanc edit interpretationem: Heus homo, voluntatem habes, cujus ea natura eſt, ut nec impediri, nec cogi poſſit: hoc hiſce viſceribus eſt inſcriptum. Idque tibi demonſtrabo primum, in loco adſenſionis. Num quis te prohibere poterit adnuere veritati? Nemo. Num quis te cogere poterit admittere mendacium? Nemo. Vides, hoc in loco voluntatem te habere, quæ neque prohiberi,

24 ἀναναγκαστον, ἀπαραπόδιστον; Ἄγε, ἐπὶ δὲ τοῦ ὀρεκτικοῦ καὶ ὁρμητικοῦ, ἄλλως ἔχει; Καὶ τίς ὁρμὴν νικῆσαι δύναται, ἢ ἄλλη ὁρμή; Τίς δ' ὄρεξιν καὶ ἔκ-
25 κλισιν, ἢ ἄλλη ὄρεξις καὶ ἔκκλισις; Ἂν μοι, φησὶ, προσάγῃ θανάτου φόβον, ἀναγκάζεις με. Οὐ τὸ προσαγόμενον· ἀλλ' ὅτι δοκεῖ σοι κρεῖττον
26 εἶναι ποιῆσαί τι τούτων, ἢ ἀποθανεῖν. πάλιν οὖν τὸ σὸν δόγμα σε ἠνάγκασε· τοῦτ' ἔστι, προαίρε-
27 σιν προαίρεσις. εἰ γὰρ τὸ ἴδιον μέρος, ὃ ἡμῖν ἔδω-κεν ἀποσπάσας ὁ Θεὸς, ὑπ' αὐτοῦ ἢ ὑπ' ἄλλου τινὸς κωλυτὸν ἢ ἀναγκαστὸν κατεσκεύακεν· οὐκέτι ἂν ἦν Θεὸς, οὐδ' ἐπεμελεῖτο ἡμῶν ὧν δεῖ τρόπον.
28 Ταῦτα εὑρίσκω, φησὶν, ἐν τοῖς ἱεροῖς. ταῦτά σοι σημαίνεται. ἐὰν θέλῃς, ἐλεύθερος εἶ· ἐὰν θέλῃς, μέμψῃ οὐδένα, ἐγκαλέσεις οὐδενί· πάντα κατὰ γνώμην ἅμα
29 ἔσται τὴν σὴν, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ. Διὰ ταύτην τὴν μαν-

ri, neque cogi, neque impediri possit? Age, jam in loco adpetitionis & impetûs, numquid se res aliter habet? Quis vero impetum vincere possit, nisi alius impetus? Quis adpetitionem & aversationem, nisi alia adpetitio & aversatio? Si mihi, inquit, mortis intentes metum, cogis me. Non id quod intentatur; sed hoc, quod optabilius esse tibi videtur, aliquid istiusmodi committere, quam mori. Rursus itaque tuum te cogit decretum; hoc est, voluntatem voluntas. Nam si eam partem, quam Deus a se avulsam dedit nobis, ita effecisset, ut vel ab ipso vel ab alio quopiam prohiberi aut cogi posset; non amplius esset Deus, neque nos eo quo deceret modo curaret. Hæc, inquit, reperio in victimis: hæc tibi portenduntur: Si volueris, liber es: si volueris, de nemine conquerêris, neminem accusabis; omnia simul & tuæ & divinæ voluntati respondebunt. Hujus

μαντείαν ἔρχομαι ἐπὶ τὸν θύτην τοῦτον καὶ τὸν φιλόσοφον· οὐκ αὐτὸν θαυμάσεως, ἕνεκά γε τῆς ἐξηγήσεως, ἀλλὰ ἐπαινέσεως ἃ ἐξηγεῖται.

ΚΕΦ. ιη'.

Ὅτι οὐ δεῖ χαλεπαίνειν τοῖς ἁμαρτανομένοις.

Εἰ ἀληθές ἐστι τὸ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων λεγόμενον, ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις μία ἀρχή, καθάπερ τοῦ συγκαταθέσθαι, τὸ παθεῖν ὅτι ὑπάρχει· καὶ τοῦ ἀναιρεῖσθαι, τὸ παθεῖν ὅτι οὐχ ὑπάρχει· καὶ, νὴ Δία, τοῦ ἐπισχεῖν, τὸ παθεῖν ὅτι ἄδηλόν ἐστιν· οὕτω καὶ τοῦ ὁρμῆσαι ἐπί τι, τὸ παθεῖν ὅτι ἐμοὶ συμφέρει· ἀμήχανον δ', ἄλλα μὲν κρίνειν τὸ συμφέρον, ἄλλου δ' ὀρέγεσθαι· καὶ ἄλλο μὲν κρίνειν καθῆκον, ἐπ' ἄλλο δὲ ὁρμᾶν· τί ἔτι τοῖς πολλοῖς

jus oraculi cauſſa ad vatem iſtum, ad philoſophum, accedo: non ipſum admirans, hujus quidem interpretationis cauſſa; ſed ea, quæ ille interpretatur.

CAP. XVIII.

Non iraſcendum eſſe peccantibus.

Si verum eſt, quod a Philoſophis dicitur, unum eſſe omnibus hominibus principium, quemadmodum adſentiendi, adfectum eſſe opinione, rem ita eſſe; & renuendi, adfectum eſſe opinione, rem non ita eſſe; & profecto ſuſtinendæ adſenſionis, adfectum eſſe opinione, rem eſſe incertam: ita etiam capiendi ad agendum impetus inie-

tium eſſe, opinione eſſe adfectum, [*rectam eſſe actionem conuenientemque; & adpetendi, adfectum eſſe opinione,*] rem mihi conducere; neque fieri poſſe, ut aliud utile eſſe judicent homines, aliud adpetant, aut ut aliud rectum conveniensque judicent, ad aliud vero agendum capiant impetum: *hæc, inquam, ſi vera ſunt;* cur hominibus,

3 λοῖς χαλεπαίνομεν; Κλέπται, φησὶν, εἰσὶ καὶ λωποδύται. Τί ἔστι τὸ κλέπται καὶ λωποδύται; πεπλάνηνται περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Χαλεπαί-
4 νειν οὖν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; Ἀλλὰ δεῖξον τὴν πλάνην, καὶ ὄψει πῶς ἀφίστανται τῶν ἁμαρτημάτων. ἂν δὲ μὴ βλέπωσιν, οὐδὲν ἔχουσιν ἀνώτερον τοῦ δοκοῦντος αὐτοῖς.

5 Τοῦτον οὖν τὸν λῃστὴν, καὶ τοῦτον τὸν μοι-
6 χὸν οὐκ ἔδει ἀπολωλέναι; Μηδαμῶς, ἀλλ' ἐκεῖνος μᾶλλον· τοῦτον τὸν πεπλανημένον καὶ ἐξηπατημένον περὶ τῶν μεγίστων, καὶ ἀποτετυφλωμένον, (οὐ τὴν ὄψιν τὴν διακριτικὴν τῶν λευκῶν καὶ μελάνων, ἀλλὰ τὴν γνώμην τὴν διακριτικὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν·) μὴ ἀπολλύναι;
7 κἂν οὕτω λέγῃς, γνώσῃ πῶς ἀπάνθρωπόν ἐστιν
8 ὃ λέγεις, καὶ ὅτι ἐκείνῳ ὅμοιον· τοῦτον οὖν τὸν τυφλὸν μὴ ἀπολλύναι, καὶ τὸν κωφόν; Εἰ γὰρ μεγίστη βλάβη, ἡ στέρησις τῶν μεγίστων· μεγι-

adhuc vulgo ſuccenſemus? Fures, inquit, ſunt & graſſatores. Quos mihi fures dicis? quos graſſatores? errant in judicio bonarum rerum & malarum. Num igitur ſuccenſere illis oportet, an potius miſereri? Immo vero oſtende errorem, & videbis ut a peccatis deſiſtent: at, ſi non vident, nihil ſuâ opinione habent antiquius.

At latronem iſtum, & adulterum iſtum, nonne igitur perditos oportebat? Nequaquam: ſed ita dic potius: hunc hominem, qui errat & maximis in rebus decipitur, quique cæcutit, (non dico ratione facultatis quâ candida & nigra diſcernuntur, ſed quâ animus bona & mala diſtinguit) hunc non perdam! Quod ſi ſic dixeris; intelliges quam inhumana tua ſit oratio, & huic non abſimilis: Hiccine cæcus & ſurdus, nonne perdendus? Nam ſi maximum eſt damnum, rerum maximarum priva-

μέγιστον δ' ἐστὶ ἐν ἑκάστῳ ἡ προαίρεσις οἵα δεῖ,
καὶ τούτου στέρεταί τις; τί ἔτι χαλεπαίνεις αὐ-
τῷ; Ἄνθρωπε, οὐ σὲ δεῖ παρὰ φύσιν ἐπ' ἄλλο 9
τρίοις κακοῖς διατίθεσθαι· ἔλεει αὐτὸν μᾶλλον * * *
τοῦτο τὸ προσοπτικὸν καὶ μισητικὸν * * * τὰς 10
φωνὰς ταύτας ἃς οἱ πολλοὶ * * τούτους οὖν
τοὺς καταράτους καὶ μι * * * * σὺ πῶς ποτ'
ἐπεσωφρώθης ἄφνω * * χαλεπὸς εἶ. διὰ τί οὖν 11
χαλεπαίνομεν * * θαυμάζομεν ὧν ἡμᾶς ἀφαιροῦν-
ται * * μὴ θαύμαζέ σου τὰ ἱμάτια, καὶ τῷ κλέπ-
τῃ οὐ χαλεπαίνεις. μὴ θαύμαζε τὸ κάλλος τῆς
γυναικὸς, καὶ τῷ μοιχῷ οὐ χαλεπαίνεις. Γνῶθι, 12
ὅτι κλέπτης καὶ μοιχὸς ἐν τοῖς σοῖς τόπον οὐκ ἔχει,
ἐν δὲ τοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ τοῖς οὐκ ἐπὶ σοὶ ταῦ-
τα ἂν ἀφῇς, καὶ παρὰ μηδὲν ἡγήσῃ, τίνι ἔτι χα-
λεπαίνεις; μέχρι δ' ἂν ταῦτα θαυμάζῃς, σεαυ-

privatio; si porro res maxima unicuique est recta voluntas; hac si quis privatus est, quid adhuc ei succenses? Non te oportet, homo, aliena ob mala contra naturam adfici: miserere potius illius, *ne succenseas; hoc quidem offensioni atque odio obnoxium: neque vocibus istis utaris, quibus vulgus utitur; Hosce mihi execratos, odiososque homines talia ausuros? Undenam tam subito sapientiam dedidicisti? undenam tu tam difficilis atque morosus es? Qui fit igitur ut succenseamus? Quoniam scilicet ea admiramur, quæ a nobis auferunt homines.* Noli mirari vestes tuas, & furi non succensebis: venustatem uxoris tuæ noli mirari, & adultero non succensebis. Furem & adulterum tuis in rebus scito locum non habere, sed in alienis, tuæque potestati non subjectis. Hæc si missa feceris, & nullo loco numeraveris; cui posthac irascêris? Quamdiu vero ista miraris; tibi potius, quam

13 τῷ χαλέπαινε μᾶλλον ἢ ἐκείνοις. Σκόπει δὲ· ἔχεις καλὰ ἱμάτια· ὁ γείτων σου οὐκ ἔχει· θυρίδα ἔχεις, θέλεις αὐτὰ ψύξαι. οὐκ οἶδεν ἐκεῖνος τί τὸ ἀγαθόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ φαντάζεται ὅτι τὸ ἔχειν καλὰ ἱμάτια· τοῦτο ὃ καὶ σὺ φαν-
14 τάζῃ. εἶτα μὴ ἔλθῃ, καὶ ἄρῃ αὐτά; Ἀλλὰ σὺ πλακοῦντα δεικνύων ἀνθρώποις λίχνοις, καὶ μόνος αὐτὸν καταπίνων, οὐ θέλεις ἵνα αὐτὸν ἁρπάσωσι; μὴ ἐρέθιζε αὐτούς· θυρίδα μὴ ἔχε· μὴ
15 ψύχε σου τὰ ἱμάτια. Κἀγὼ πρώην σιδηροῦν λύχνον ἔχων παρὰ τοῖς Θεοῖς, ἀκούσας ψόφου τῆς θυρίδος, κατέδραμον, εὗρον ἡρπασμένον τὸν λύχνον. ἐπελογισάμην, ὅτι ἔπαθέ τι ὁ ἅρπας οὐκ ἀπίθανον. Τί οὖν; Λύριον, φημὶ, ὀστράκινον εὑ-
16 ρήσεις. Ἐκεῖνα γὰρ ἀπόλλυσί τις, ἃ ἔχει. Ἀπώλεσά μου τὸ ἱμάτιον. Εἶχες γὰρ ἱμάτιον. Ἀλγῶ τὴν κεφαλήν. Μή τι κέρατα ἀλγεῖς; Τί

quam illis, ſuccenſeto. Rem ita conſidera: Pulcras veſtes habes; vicinus tuus non habet: feneſtram habes, quâ eas aëri exponis. Neſcit ille, quod ſit hominis bonum: ſed pulcra veſtimenta habere, bonum eſſe ſibi fingit; quemadmodum & tu tibi. Quidni igitur veniat, eaque auferat? Tu, placentam hominibus gulo-ſis oſtendens, ſoluſque eam deglutiens, non vis eam tibi ab his eripi? Ne irrita eos: ne habe feneſtram: ne aëri expone veſtes tuas. Et ego nuper, cum apud Lares meos ferream lucernam haberem, audito januæ crepitu decurri, eamque raptam animadverti. Cogitavi mecum, eum, qui ſuſtuliſſet, rem non abſurdam admiſiſſe. Quid ergo? Cras, inquam, teſtaceam invenies. Nam ea quispiam amittit, quæ habet. Meam veſtem amiſi. Habuiſti enim veſtem. Dolet mihi caput. Numquid cornua tibi dolerent? Quid ergo indigna-

ris?

Τί οὖν ἀγανακτεῖς; τούτων γὰρ αἱ ἀπώλειαι, τούτων οἱ πόνοι, ὧν καὶ αἱ κτήσεις.

Ἀλλ' ὁ τύραννος δήσει. Τί; Τὸ σκέλος. Ἀλλ' ἀφελεῖ. Τί; Τὸν τράχηλον. Τί οὖν οὐ δήσει, οὐδ' ἀφελεῖ; Τὴν προαίρεσιν. Διὰ τοῦτο παρήγγελλον οἱ παλαιοὶ τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ. Οὐκοῦν ἔδει, 18 τὴ τοὺς Θεοὺς, μελετᾶν ἐπὶ τῶν μικρῶν· καὶ ἀπ' ἐκείνων ἀρχομένους, διαβαίνειν ἐπὶ τὰ μείζω. Κεφαλὴν ἀλγῶ. Οἴμοι, μὴ λέγε. Ὠτίον ἀλγῶ. Οἴμοι, μὴ λέγε. Καὶ οὐ λέγω, ὅτι οὐ δέδοται στε- 19 ναάζαι· ἀλλὰ ἔσωθέν τοι μὴ στενάζῃς. μηδ', ἂν βραδέως τὸν ἐπίδεσμον ὁ παῖς φέρῃ, κρούγαζε, καὶ σπῶ, καὶ λέγε, Πάντες με μισοῦσι. Τίς γὰρ μὴ μισήσῃ τὸν τοιοῦτον; Τούτοις τὸ λοιπὸν πεποιθὼς 20 τοῖς δόγμασιν, ὀρθὸς περιπάτει, ἐλεύθερος· οὐχὶ τῷ μεγέθει πεποιθὼς τοῦ σώματος, ὥσπερ ἀθλητής. οὐ γὰρ ὄνον ἀήττητον εἶναι δεῖ.

ris? nam earum rerum jactura est, earum rerum dolores sunt, quarum posseſſiones.

At tyrannus vinciet! Quidnam? Pedem. At auferet! Quidnam? Collum. Quid ergo non vinciet, neque auferet? Voluntatem. Eapropter præceperunt illud veteres: NOSCE TE IPSUM! Itaque, per Deos, oportebat minoribus in rebus te exercere; & ab iis facto initio, tranſire ad majora. Caput dolet? ne dicas, hei mihi. Auricula dolet? ne dicas, hei mihi. Neque vero dico, non licere gemere; ſed intrinſecus utique gemere noli. Neque, ſi puer faſciam tarde adtulerit, clamites, ringaris, dicasque, Omnes me oderunt! Quis enim talem non odio proſequatur? His deinceps confidens decretis, rectus obambula, & liber: non magnitudine corporis confidens, ut pugil; neque enim ut aſinum, te inviſtum eſſe decet.

Quis

21 Τίς οὖν ὁ ἀήττητος; Ὃν οὐκ ἐξίστησιν οὐδὲν τῶν ἀπροαιρέτων. εἶτα λοιπὸν ἑκάστην τῶν περιστάσεων ἐπερχόμενος, καταμανθάνω, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀθλητοῦ· Οὗτος ἐξεβίασε τὸν πρῶτον κλῆρον· τί οὖν; τὸν δεύτερον; τί δ', ἂν καῦμα ᾖ; τί δ' ἐν
22 Ὀλυμπίᾳ; Καὶ ἐνταῦθα ὡσαύτως· ἂν ἀργυρίδιον προβάλῃς, καταφρονήσει. τί οὖν, ἂν κοράσιδιον; τί οὖν, ἂν ἐν σκότῳ; τί οὖν, ἂν δοξάριον; τί οὖν, ἂν λοιδορίαν; τί οὖν, ἂν ἔπαινον; τί δ', ἂν
23 θάνατον; δύναται ταῦτα πάντα νικῆσαι. Τί οὖν, ἂν καῦμα ᾖ τούτῳ; τί, ἂν οἰνωμένος ᾖ; τί, ἂν μελαγχολῶν; τί ἐν ὕπνοις; οὗτός μοι ἐστὶν ὁ ἀνίκητος ἀθλητής.

ΚΕΦ.

Quis ergo eſt invictus? Quem nihil earum rerum, quæ ſunt involuntariæ, de ſtatu mentis dejicit. Proinde, ſingulas difficultates percurrens, eum obſervo, quemadmodum ubi de athleta quæritur: Hic primam ſortem evicit: de ſecunda quid? quid vero, ſi æſtus fuerit? quid in Olympiis? Eodem modo hîc etiam: ſi argentum huic objeceris, contemnet: quid vero, ſi puellam? quid, ſi in tenebris? quid, ſi gloriolam? quid, ſi convicium? quid, ſi laudem? quid, ſi mortem? Hæc omnia vincere poteſt. Quid igitur, ſi in æſtu fuerit? quid, ſi vinolentus? quid, ſi in furore? quid in ſomno? Hic mihi pugil eſt invictus.

CAP.

ΚΕΦ. ιθ'.

Πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τυράννους.

Ὅτι ἐάν τινι προσῇ τι πλεονέκτημα, ἢ δοκῇ γε προσεῖναι, μὴ προσόν· τοῦτον πᾶσα ἀνάγκη, ἐὰν ἀπαίδευτος ᾖ, πεφυσῆσθαι δι' αὐτό. Εὐθὺς 2
ὁ τύραννος λέγει· Ἐγώ εἰμι ὁ πάντων κράτιστος. Καὶ τί μοι δύνασαι παρασχεῖν; ὄρεξίν μοι δύνασαι περιποιῆσαι ἀκώλυτον; πόθεν σοι; σὺ γὰρ ἔχεις ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον; σὺ γὰρ ἔχεις ὁρμὴν ἀνεμπόδιστον; καὶ ποῦ σοι μέτεστιν; Ἄγε, 3
ἐν νηῒ δὲ σαυτῷ θαῤῥεῖς, ἢ τῷ εἰδότι; ἐπὶ δ' ἅρματος τίνι, ἢ τῷ εἰδότι; τί δ' ἐν παῖς ἄλλαις τέχναις; Ὡσαύτως. Τί οὖν δύνασαι; Πάντες 4
με θεραπεύουσι. Καὶ γὰρ ἐγὼ τὸ σπυθάκιον θε-

CAP. XIX.

Quo modo adfecti erga tyrannos esse debeamus.

Qui quacunque veluti prærogativâ est præditus; aut, ut præditus non sit, sibi esse præditus videtur: eum omnino necesse est, nisi bene institutus fuerit, eâ inflari. Statim tyrannus ait: Ego sum omnium potentissimus. Quid vero præstare mihi potes? idne potes efficere, ut adpetitio mea non impediatur? unde id tibi? Tunc enim ipse habes aversationem nullis obnoxiam casibus? tunc impetum habes erroris expertem? id autem unde tibi contigit? Age vero, in navi tibi-ne ipsi confidis, an gubernatori? in curru, cui? nonne aurigandi perito? quid in aliis artibus? Eodem modo. Quid ergo potes? Omnes me colunt. Et ego scutellam colo, eamque lavo & abstergo;

ραπεύω, καὶ πλύνω αὐτὰ, καὶ ἐκμάσσω, καὶ τῆς ληκύθου ἕνεκα πάσσαλον πήσσω. Τί οὖν; ταῦτά μου κρείττονά ἐστιν; Οὔκ· ἀλλὰ χρείαν μοι παρέχει τινά. ταύτης οὖν ἕνεκα θεραπεύω αὐτά. Τί δέ; τὸν ὄνον οὐ θεραπεύω; οὐ νίπτω αὐτοῦ τοὺς πόδας; οὐ περικαθαίρω; Οὐκ οἶδας, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἑαυτὸν θεραπεύει; σὲ δὲ οὕτως, ὡς τὸν ὄνον; ἐπεὶ τίς σε θεραπεύει ὡς ἄνθρωπον; δείκνυε. τίς σοι θέλει ὅμοιος γενέσθαι; τίς σου ζηλωτὴς γίνεται, ὡς Σωκράτους; Ἀλλὰ δύναμαί σε τραχηλοπατῆσαι. Καλῶς λέγεις. ἐξελαθόμην ὅτι σε δεῖ θεραπεύειν, καὶ ὡς πυρετὸν, καὶ ὡς χολέραν· καὶ βωμὸν στῆσαι, ὡς ἐν Ῥώμῃ Πυρετοῦ βωμός ἐστι.

Τί οὖν ἐστι τὸ ταράσσον καὶ καταπλῆττον τοὺς πολλούς; ὁ τύραννος, καὶ οἱ δορυφόροι; πόθεν; μὴ γένοιτο· οὐκ ἐνδέχεται τὸ φύσει ἐλεύθερον

& ampullæ olearias cauſſa clavum figo. Quid ergo? hæc me præſtantiora ſunt? Non; ſed aliquem mihi uſum præbent: ea de cauſa illa colo. Quid vero? nonne aſinum colo, non pedes ejus lavo? non purgo? An neſcis, quemvis hominem ſemetipſum colere; te autem non aliter, atque aſinum. Quiſnam enim te ut hominem colat? oſtende modo. Quis tui ſimilis eſſe velit? quis tui ſectator eſſe velit, ſicuti Socratia? At collum tibi præcidere poſſum. Recte dicis: oblitus eram colendum te eſſe, nempe ut febrem, ut choleram; & aram tibi exſtruendam, ut Romæ Febris ara eſt.

Quid ergo eſt, quod vulgus hominum turbet ac percellat? Tyrannus & ſatellites? Nequaquam; abſit! Fieri non poteſt, ut quod naturâ eſt liberum,

ab

θερον ὑπ' ἄλλου τινὸς ταραχθῆναι, ἢ κωλυθῆναι, πλὴν ὑφ' ἑαυτοῦ. ἀλλὰ τὰ δόγματα αὐτὸν ταράσσει. ὅταν γὰρ ὁ τύραννος εἴπῃ τινὶ, Δήσω σου τὸ σκέλος· ὁ μὲν τὸ σκέλος τετιμηκὼς λέγει, Μή, ἐλέησον· ὁ δὲ τὴν προαίρεσιν τὴν ἑαυτοῦ, λέγει, Εἰ σοὶ λυσιτελέστερον φαίνεται, δῆσον. Οὐκ ἐπιστρέφῃ; Οὐκ ἐπιστρέφομαι. 8

Ἐγώ σου δαίζω, ὅτι κύριός εἰμι. Πόθεν σύ; ἐμὲ ὁ Ζεὺς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἢ δοκεῖς, ὅτι ἔμελλε τὸν ἴδιον υἱὸν ἐᾶν καταδουλοῦσθαι; τοῦ νεκροῦ δέ μου κύριος εἶ, λάβε αὐτόν. Ὥαθ', ὅταν μοι προσέλθῃς, ἀρὲ οὐ θεραπεύεις; Οὔκ· ἀλλ' ἐμαυτόν. εἰ δὲ θέλεις με λέγειν, ὅτι καὶ σέ· λέγω σοι, οὕτως ὡς τὴν χύτραν. 9 10

Τοῦτο οὖν ἔστι φίλαυτον· γέγονε γὰρ οὕτως τὸ ζῷον, ὥστε αὐτοῦ ἕνεκα πάντα ποιεῖν. καὶ γὰρ ὁ ἥλιος αὐτοῦ ἕνεκα πάντα ποιεῖ, καὶ 11

ab alio quopiam perturbetur, aut impediatur, quam a semetipso: sed decreta quemque sua perturbant. Cum enim tyrannus alicui dixerit, Vinciam crura tua; qui crura sua magni facit, ait: Ne feceris; miserere! qui autem voluntatem suam, ait: Si tibi conducibilius videtur, vincito. Non curas? Non curo. Ego tibi ostendam, me esse dominum. Undenam tu? Me Jupiter liberum emisit. Aut contra eum commissurum, ut filius ipsius in servitutem pertrahatur? Cadaveris quidem mei dominus es: illud capito. Itane, cum ad me accesseris, me non coles? Non, sed meipsum: fin me dicere vis, te quoque; id ita me facere profiteor, ut ollam colo.

Hic non est pravus amor sui; ita enim naturâ comparatum est animal, ut sûi causâ omnia faciat. Nam & sol suâ causâ facit omnia, &

12 τὸ λοιπὸν αὐτὸς. ὁ Ζεύς. ἀλλ' ὅταν θέλῃ εἶναι
Τέτιος καὶ Ἐπικάρπιος, καὶ Πατὴρ ἀνδρῶν τε
θεῶν τε, ὁρᾷς ὅτι τούτων τῶν ἔργων καὶ τῶν
προσηγοριῶν οὐ δύναται τυχεῖν, ἂν μὴ εἰς τὸ
13 κοινὸν ὠφέλιμος ᾖ. καθόλου τε τοιαύτην φύσιν
τοῦ λογικοῦ ζώου κατεσκεύασεν, ἵνα μηδενὸς τῶν
ἰδίων ἀγαθῶν δύνηται τυγχάνειν, εἰ μή τι εἰς
14 τὸ κοινὸν ὠφέλιμον προσφέροιτο. οὕτως οὐκέτι
ἀκοινώνητον γίνεται τὸ πάντα αὐτοῦ ἕνεκα ποιεῖν.
15 Ἐπεὶ τί ἐκδέχῃ; ἵνα τις ἀποστῇ αὐτοῦ, καὶ
τοῦ ἰδίου συμφέροντος; Καὶ πῶς ἔτι μία καὶ
ἡ αὐτὴ ἀρχὴ πᾶσίν ἐστιν, ἡ πρὸς αὐτὰ οἰ-
κείωσις;

16 Τί οὖν; ὅταν ὑπῇ δόγματα ἀλλόκοτα περὶ
τῶν ἀπροαιρέτων, ὡς ὄντων ἀγαθῶν καὶ κακῶν,
17 πᾶσα ἀνάγκη θεραπεύειν τοὺς τυράννους. Ὤφε-
λον γὰρ τοὺς τυράννους μόνον, τοὺς κοιτωνίτας δ' οὔ.

πῶς

& poſtremo ipſe Jupiter. Sed quum Pluvius eſſe vult, & Frugifer, & Pater hominumque Deûmque; vides, eum hoſce effectus & has adpellationes conſequi non poſſe, niſi in commune proſit. Denique animal ratione præditum ſic omnino inſtruxit, ut nullo ſuo bono potiri poſſit, niſi aliquid utilitatis in commune afferat. Sic proinde privatæ utilitatis ſtudium a communitate non excluditur. Nam quid exſpectas? idne, ut ſe ipſum aliquis deſerat, ſuamque utilitatem? An neſcis, omnibus animantibus unum idemque principium inſitum eſſe hoc, ut ipſæ ſibi concilientur?

Quid ergo? Cum abſurda iis de rebus, quæ noſtri arbitrii non ſunt, decreta animo infixa ſunt, quaſi hæ res vel bonæ ſint vel malæ; tum quidem omnino neceſſe eſt colere tyrannos. Utinam vero tyrannos ſolum, non etiam cubicularios.

Sed

πῶς δὲ καὶ Φρόνιμος γίνεται ἐξαίφνης ὁ ἄνθρωπος, ὅταν Καίσαρ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ λευκάνου ποιήσῃ; πῶς εὐθὺς λέγομεν, Φρονίμως μοι λελάληκε Φηλικίων; Ἤθελον αὐτὸν ἀποβληθῆναι τοῦ κοιτῶνος, ἵνα πάλιν ἄφρων σοι δοκῇ Εἶχε τινα Ἐπαφρόδιτος σκυτέα, ὃν διὰ τὸ ἄχρηστον εἶναι ἐπώλησεν. εἶτα ἐκεῖνος κατά τινα δαίμονα ἀγορασθεὶς ὑπό τινος τῶν Καισαριανῶν, τοῦ Καίσαρος σκυτεὺς ἐγένετο. Εἶδες ἄν, πῶς αὐτὸν ἐτίμα ὁ Ἐπαφρόδιτος; Τί πράσσει Φηλικίων ὁ ἀγαθός; Φιλῶ σε. Εἶτα εἴ τις ἡμῶν ἐπύθετο, Τί ποιεῖ αὐτός; ἐλέγετο, ὅτι μετὰ Φηλικίωνος βουλεύεται περί τινος. Οὐχὶ γὰρ πεπρακε αὐτὸν ὡς ἄχρηστον; τίς οὖν αὐτὸν ἄφνω φρόνιμον ἐποίησε; Τοῦτ' ἔστι τὸ τιμᾶν ἄλλο τι, ἢ τὰ προαιρετικά.

Ἠξίω-

Sed vide, quo pacto ſtatim homo fiat prudens, cum Cæſar eum matulæ præfecerit; ut ſtatim dicamus, Prudenter mecum locutus eſt Felicio! Velim ego, ejici eum rurſus cubiculo, ut demens tibi rurſus videretur. Sutorem quemdam habuerat Epaphroditus; quem, quia ad nihil utilis eſſet, vendidit: ille deinde, caſu quodam a Cæſariano emtus, Cæſaris factus eſt ſutor. Vidiſſes, ut eum coluerit Epaphroditus! Quid agit Felicio, vir bonus? amo te. Deinde, ſi quis noſtrûm percontabatur, Quid Epaphroditus ipſe ageret? dicebatur, cum Felicione eum quapiam de re deliberare. Nonne vendiderat eum ut inutilem? quis ergo eum ſubito prudentem fecit? Hoc nimirum eſt, aliud quiddam magni facere, quam ea quæ in noſtra ſita ſunt voluntate.

Con-

24 Ἠξίωται δημαρχίας; Πάντες οἱ ἀπαντῶντες συνήδονται· ἄλλος τοὺς ὀφθαλμοὺς καταφιλεῖ, ἄλλος τὸν τραχηλον, οἱ δοῦλοι τὰς χεῖρας· ἔρχεται εἰς οἶκον, εὑρίσκει λύχνους ἐπτομένους· ἀναβαί-
25 νει εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἐπιθύει. Τίς οὖν πώποτε ὑπὲρ τοῦ ὀρεχθῆναι καλῶς, ἔθυσεν; ὑπὲρ τοῦ ὁρμῆσαι κατὰ φύσιν; ἐκεῖ γὰρ καὶ θεοῖς εὐχαριστοῦμεν, οἳ τὸ ἀγαθὸν τιθέμεθα.

26 Σήμερόν τις ὑπὲρ ἱερωσύνης ἐλάλει μοι τοῦ Αὐγούστου. λέγω αὐτῷ, Ἄνθρωπε, ἄφες τὸ πρᾶγμα,
27 δαπανήσεις πολλὰ εἰς οὐδέν. Ἀλλ' οἱ τὰ σύμφωνα, φησι, γράφοντες, γράψουσι τὸ ἐμὸν ὄνομα. Μή τι οὖν σὺ τοῖς ἀναγινώσκουσι λέγεις παρών, Ἐμὲ
28 γεγράφασιν; εἰ δὲ καὶ νῦν δύνασαι παρεῖναι πᾶσιν, ἐὰν ἀποθάνῃς, τί ποιήσεις; Μενεῖ μου τὸ ὄνομα. Γράψον αὐτὸ εἰς λίθον, καὶ μενεῖ. Ἄγε,
29 ἔξω δὲ Νικοπόλεως τίς σου μνεία; Ἀλλὰ χρυσοῦν

Contigit alicui tribunatus? Omnes obvii ei gratulantur: alius oculos ejus deosculatur, alius collum, servi manus: domum venit, lucernas ardentes invenit; adscendit in Capitolium, victimas immolat. Quis igitur umquam propter rectam adpetitionem sacra fecit? quis propter impetum animi congruentem naturæ? Nempe ibi Dils gratias agimus, ubi bonum nostrum collocamus.

Hodie nonnemo mecum collocutus est de Augusti sacerdotio; cui ego dixi: Homo, omitte rem: multos sumtus inutiles facies. At, qui pacta conventa scripto confignant, inquit, nomen meum inscribent. Tu-ne igitur præsens dices legentibus, Meum est nomen, quod inscripserunt. Quod si vero etiam adesse nunc posses omnibus; cum mortuus eris, quid facies? Manebit meum nomen. Lapidi id inscribe, & manebit. Age, extra Nicopolim autem quæ tui erit mentio? At auream coronam

σῶν στέφανον φορήσω. Εἰ ἅπαξ ἐπιθυμεῖς στεφάνου, ῥόδινον λαβὼν περίθου, ὄψει γὰρ κομψότερον.

ΚΕΦ. κ'.

Περὶ τοῦ λόγου, πῶς αὐτοῦ θεωρητικός ἐστιν.

Πᾶσα τέχνη καὶ δύναμις, περιγουμένων τινῶν ἐστι θεωρητική. ὅταν μὲν οὖν ᾖ ὁμοειδὴς τοῖς 2
θεωρουμένοις καὶ αὐτὴ, ἀναγκαίως καὶ αὐτῆς γίνεται θεωρητική· ὅταν δ' ἀνομοιογενὴς, οὐ δύναται θεωρεῖν ἑαυτήν. οἷον, σκυτικὴ περὶ δέρματα 3
ἀναστρέφεται· αὐτὴ δὲ παντελῶς ἀπήλλακται τῆς ὕλης τῶν δερμάτων· διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν αὐτῆς θεωρητική. Γραμματικὴ πάλιν, περὶ 4
τὴν ἐγγράμματον φωνήν· μή τι οὖν ἐστι καὶ αὐτὴ

nam geſtabo. Si omnino capiti impone; erit enim coronam deſideras, roſeam adſpectu elegantior.

CAP. XX.

De ratione, quo pacto ſemetipſa contemplatur.

Omnis ars & facultas certum quoddam rerum genus præ ceteris contemplationi ſuæ ſubjectum habet. Quod ſi igitur eſt ejuſdem generis cum iis quæ contemplatur, ſemetipſam quoque neceſſario poterit contemplari: ſin diverſi ſit generis, contemplari ſemetipſam non poteſt. Exempli gratia: Ars ſutoria in coriis verſatur; ipſa autem a materia coriorum penitus diverſa eſt: quare ſemetipſam contemplari nequit. Grammatica verſatur in ſermone: numquid ergo & ipſa ſermo eſt?

αὐτὴ ἐγγεάμματος φωνή; Οὐδαμῶς. Διὰ τοῦτο
5 οὐ δύναται θεωρεῖν ἑαυτήν. Ὁ οὖν λόγος πρός τί
ποτε ὑπὸ τῆς φύσεως παρείληπται; Πρὸς χρῆ-
σιν φαντασιῶν οἵαν δεῖ. Αὐτὸς οὖν τί ἐστι; Σύ-
στημα ἐκ ποιῶν φαντασιῶν. Οὕτω γίνεται φύσει
6 καὶ αὐτοῦ θεωρητικός. Πάλιν ἡ φρόνησις τίνα
θεωρήσουσα παρελήλυθεν; Ἀγαθὰ καὶ κακὰ,
καὶ οὐδέτερα. Αὐτὴ οὖν τί ἐστιν; Ἀγαθόν.
Ἡ δ' ἀφροσύνη τί ἐστι; Κακόν. Ὁρᾷς οὖν, ὅτι
ἀναγκαίως καὶ αὐτῆς γίνεται καὶ τῆς ἐναντίας θεω-
7 ρητική. Διὰ τοῦτο ἔργον τοῦ φιλοσόφου τὸ μέγιστον
καὶ πρῶτον, δοκιμάζειν τὰς φαντασίας, καὶ διακρίνειν,
καὶ μηδεμίαν ἀδοκίμαστον προσφέρεσθαι.
8 Ὁρᾶτε καὶ ἐπὶ τοῦ νομίσματος, ὅπου δοκεῖ τι εἶναι
πρὸς ἡμᾶς, πῶς καὶ τέχνην ἐξευρήκαμεν, καὶ ὅσοις
ὁ ἀργυρογνώμων προσχρῆται κατὰ δοκιμασίαν
τοῦ νομίσματος· τῇ ὄψει, τῇ ἁφῇ, τῇ ὀσφρήσει,
τὰ

est? Nequaquam. Non igitur semetipsam contemplari potest. Iam Rationis facultas ad quid tandem a natura nobis data est? Ad rectum visorum animi usum. Ipsa vero quid est? Complexio quædam visorum certo modo se habentium. Itaque naturâ semetipsam contemplandi vim habet. Porro prudentia ad quænam contemplanda nobis data est? Ad bona, & mala, & neutra. Ipsa ergo quid est? Bonum. Imprudentia quid est? Malum. Vides igitur, prudentiam necessario & semetipsam & id quod est ipsi contrarium, contemplari? Quapropter munus philosophi maximum & primum est, examinare visa, ac discernere, neque ullum admittere inexploratum. Videtis quoque in numismate, ubi nonnihil interesse nostra putamus, quomodo artem etiam invenerimus, & quot rebus argentarius ad explorationem numismatis utatur; visu, tactu, olfactu, postremo auditu; nam projecto

τὰ τελευταῖα τῇ εἰκοῇ· ῥίψας τὸ δηνάριον, τῷ ψό- 9
φῳ προσέχει, καὶ οὐχ ἅπαξ ἀρπεῖται ψοφήσαντος,
ἀλλ' ὑπὸ τῆς πολλῆς προσοχῆς μούσικὸς γίνεται.
οὕτως, ἔπου διαφέρειν οἰόμεθα τὸ πλανᾶσθαι τοῦ μὴ 10
πλανᾶσθαι, ἐνταῦθα πολλὴν προσοχὴν εἰσφέρομεν
εἰς διάκρισιν τῶν διαπλανᾶν δυναμένων. ἐπὶ δὲ τοῦ 11
ταλαιπώρου ἡγεμονικοῦ χάσκοντες καὶ καθεύδον-
τες, πᾶσαν φαντασίαν παραπροσδεχόμεθα. ἡ
γὰρ ζημία οὐ προσπίπτει.

Ὅταν οὖν θέλῃς γνῶναι, πῶς ἔχεις περὶ μὲν 12
τἀγαθὰ καὶ κακὰ ἀνειμένως, περὶ τὰ ἀδιάφορα δ'
ἐσπευσμένως· ἐπίστησον, πῶς ἔχεις πρὸς τὸ ἐκτυ-
φλωθῆναι, καὶ πῶς πρὸς τὸ ἐξαπατηθῆναι· καὶ γνώ-
σῃ, ὅτι μακρὰν εἶ τοῦ ὡς δεῖ πεπονθέναι περὶ ἀ-
γαθῶν καὶ κακῶν. Ἀλλὰ πολλῆς ἔχει χρείαν 13
παρασκευῆς, καὶ πόνου πολλοῦ καὶ μαθημάτων.
Τί οὖν; ἐλπίζεις, ὅτι τὴν μεγίστην τέχνην ἀπὸ
ὀλίγων

jecto denario ſonitum obſervat, neque unico ſonitu eſt contentus, ſed crebra adtentione fit quodammodo muſicus. Sic ubi noſtrâ intereſſe putamus, utrum decipiamur, an non decipiamur, ibi magnam adhibemus adtentionem ad ea dijudicanda, quæ nos decipere poſſunt. Sed quod ad miſerum illum animi principatum adtinet, hiante ore dormitantes, viſum quodvis temere admittimus. Nam jactura non animadvertitur.

Igitur ſi ſcire cupis, quam ſis quod ad bona quidem & mala remiſſus, ad res autem indifferentes incitatus; conſidera, quo pacto ſis adfectus adverſus oculorum cæcitatem, & quo pacto adverſus animi deceptionem: tum cognoſces, multum abeſſe, ut, ad bona & mala quod adtinet, ita ſis adfectus, quemadmodum oportet. At magna opus eſt præparatione, multoque labore & diſciplina. Quid ergo? artem maximam exiguo labore comparari

14 ὀλίγων ἐστὶν ἀναλαβεῖν; καί τοι αὐτὸς μὲν ὁ προηγούμενος λόγος τῶν φιλοσόφων λίαν ἐστὶν ὀλίγος. εἰ θέλεις γνῶναι, ἀνάγνωθι τὰ Ζήνωνος, καὶ ὄψει.
15 Τί γὰρ ἔχει μακρὸν, εἰπεῖν, ὅτι τέλος ἐστὶ τὸ ἕπεσθαι θεοῖς; οὐσία δ' ἀγαθοῦ, χρῆσις οἵα δεῖ φαν-
16 τασιῶν; Λέγε· Τί οὖν ἐστι θεός; καὶ τί φαντασία; καὶ τί ἐστι φύσις ἡ ἐπὶ μέρους, καὶ τί ἐστι
17 φύσις ἡ τῶν ὅλων; ἤδη μακρόν. Ἂν οὖν ἐλθὼν Ἐπίκουρος εἴπῃ, ὅτι ἐν σαρκὶ εἶναι δεῖ τὸ ἀγαθόν· πάλιν μακρὸν γίνεται, καὶ ἀνάγκη ἀκοῦσαι, τί τὸ προηγούμενόν ἐστιν ἐφ' ἡμῶν, τί τὸ ὑποστατικὸν καὶ οὐσιῶδες. ὅτι τὸ κοχλίου ἀγαθὸν οὐκ εἰκὸς εἶναι ἐν τῷ κελύφει, τὸ οὖν τοῦ ἀνθρώ-
18 που εἰκός; Σὺ δ' αὐτός τι κυριώτερον ἔχεις, Ἐπίκουρε. τί ἐστιν ἐν σοὶ τὸ βουλευόμενον; τὸ ἐπισκεπτόμενον ἕκαστα; τὸ περὶ τῆς σαρκὸς αὐτῆς,
19 ὅτι τὸ προηγούμενόν ἐστι, τὸ ἐπικρῖνον; τί δὲ καὶ

parari poſſe ſperas? Quamquam principalis quidem philoſophorum doctrina utique brevis eſt. Id ſi cognoſcere vis; legito ſcripta Zenonis, & videbis. Nam quæ eſt in iſto ſermone prolixitas: finem eſſe, ſequi Deos; naturam boni, rectum viſorum uſum? At dic, quid ergo eſt Deus? quid viſum? quid natura ſingulorum? quid natura univerſi? Hoc jam longum eſt. Iam quod ſi accedens Epicurus dicat, in carne bonum eſſe oportere; rurſus longum fit: & neceſſe eſt audire, quid præcipuum ſit in nobis; quid ſit quo natura atque vis hominis maxime contineatur. Quoniam, cochleæ bonum in teſta eſſe poſitum, probabile non eſt; num igitur probabile fuerit, hominis bonum in involucro eſſe quærendum? Immò vero tu ipſe, Epicure, aliquid præſtantius habes. Quid eſt, quod in te deliberat? quod ſingula diſquirit? quod de ipſa carne hoc judicium pronunciat, eſſe eam hominis

καὶ λύχνον ἅπτεις, καὶ πονεῖς ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τηλικαῦτα βιβλία γράφεις; ἵνα μὴ ἀγνοήσωμεν ἡμεῖς τὴν ἀλήθειαν; τίνες ἡμεῖς; τί πρὸς σὲ ὄντες; Οὕτω μακρὸς ὁ λόγος γίνεται.

ΚΕΦ. κα'.

Πρὸς τοὺς θαυμάζεσθαι θέλοντας.

Ὅταν τις ἣν δεῖ στάσιν ἔχῃ ἐν τῷ βίῳ, ἔξω οὐ κέχηνεν. Ἄνθρωπε, τί θέλεις σοι γενέσθαι; 2
ἐγὼ μὲν ἀρκοῦμαι, ἂν ὀρέγωμαι καὶ ἐκκλίνω κατὰ φύσιν, ἂν ὁρμῇ καὶ ἀφορμῇ χρῶμαι ὡς πέφυκα, ἂν προθέσει, ἂν ἐπιβολῇ, ἂν συγκαταθέσει. Τί οὖν ἡμῖν ὀβελίσκον καταπιὼν περιπατεῖς; Ἤθελον, ἵνα με καὶ οἱ ἀπαντῶντες θαυμάζωσι, 3
καὶ ἐπακολουθοῦντες ἐπικραυγάζωσιν, Ὦ μεγάλου

minis principatum? Cur vero etiam lucernam accendis, & noſtrâ cauſſâ laboras, totque volumina ſcribis? Ut ne veritatem nos ignoremus? Quinam nos? Quid ad te pertinemus? Sic prolixa naſcitur diſputatio.

CAP. XXI.

Ad eos qui admirationi eſſe cupiunt.

Qui eum, quem decet, in vita ſtatum tenet; is rebus externis non inhiat. Quid tibi vis contingere, homo? mihi quidem ſatis eſt, ſi & adpetam & averſer ſecundum naturam; ſi impetu & declinatione utar, ut natura mea poſtulat; ſi ſic proponam, ſic adgrediar, ſic adſenſiar. Quid ergo nobis, quaſi qui verum deglutiſſes, incedis? Velim, ut & obviam venientes omnes me admirentur, &, qui ſectantur, adclament, O magnum

4 λου Φιλοσόφου. Τίνες εἰσὶν οὗτοι, ὑφ' ὧν θαυμάζεσθαι θέλεις; οὐχ οὗτοί εἰσι, περὶ ὧν ἔωθας λέγειν ὅτι μαίνονται; Τί οὖν; ὑπὸ τῶν μαινομένων θέλεις θαυμάζεσθαι;

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ τῶν Προλήψεων.

Αἱ προλήψεις κοιναὶ πᾶσιν ἀνθρώποις εἰσὶ, καὶ πρόληψις προλήψει οὐ μάχεται. Τίς γὰρ ἡμῶν οὐ τίθησιν, ὅτι τὸ ἀγαθὸν συμφέρον ἐστὶ, καὶ αἱρετὸν, καὶ ἐκ πάσης, αὐτὸ περιστάσεως δεῖ μετιέναι καὶ διώκειν; τίς δ' ἡμῶν οὐ τίθησιν, ὅτι τὸ 2 δίκαιον καλόν ἐστι, καὶ πρέπον; Πότ' οὖν ἡ μάχη γίνεται; Περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν προλήψεων 3 ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. ὅταν ὁ μὲν εἴπῃ, ὅτι, Καλῶς

Philoſophum! Quinam ſunt illi, quibus admirationi eſſe cupis? Nonne ii ſunt, quos dicere ſoles inſanire? Quid ergo? hoc cupis, ut inſani te admirentur!

CAP. XXII.

De anticipatis animi Notionibus.

Anticipatæ notiones omnibus hominibus ſunt communes; & anticipatio anticipationi non repugnat. Quis enim noſtrûm non ſtatuit, bonum eſſe utile, & expetendum, & quavis ratione conſectandum ac perſequendum? Quis non ſtatuit, quod juſtum eſt, id eſſe pulcrum & decorum? Quando igitur pugna oritur? In anticipationum adcommodatione ad res particula-

Καλῶς ἐποίησεν, ἀνδρεῖός ἐστιν· ὁ δὲ, Οὔ, ἀλλ' ἀπηνεκημένος· ἔνθεν ἡ μάχη γίνεται, τοῖς ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους. Αὕτη ἐστὶν ἡ Ἰουδαίων, καὶ Σύρων, καὶ Αἰγυπτίων, καὶ Ῥωμαίων μάχη· οὐ περὶ τοῦ, ἔτι τὸ ἔσιον πάντων πρωτιμητέον, καὶ ἐν παντὶ μεταδιωκτέον· ἀλλὰ πότερόν ἐστιν ἔσιόν τοῦτο, τὸ χοιρείου φαγεῖν, ἢ ἀνόσιον. ταύτην τὴν μάχην εὑρήσετε καὶ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως. Κάλει γὰρ αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον. Τί λέγεις σὺ, ὦ Ἀγάμεμνον; οὐ δεῖ γενέσθαι τὰ δέοντα, καὶ τὰ καλῶς ἔχοντα; Δεῖ μὲν οὖν. Σὺ δὲ τί λέγεις, ὦ Ἀχιλλεῦ; οὐκ ἀρέσκει σοι γενέσθαι τὰ καλῶς ἔχοντα; Ἐμοὶ μὲν οὖν πάντων μάλιστα ἀρέσκει. Ἐφαρμόσατε οὖν τὰς προλήψεις. Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μάχης. Ὁ μὲν λέγει, οὐ χρὴ ἀποδιδόναι με τὴν Χρυσηίδα τῷ πατρί. Ὁ δὲ λέγει, Δεῖ μὲν οὖν. Πάντως ὁ ἕτερος αὐτῶν

4 5 6 7

ticulares. Quum alius dicit, Recte fecit, fortis est; alius vero, Non ita, sed vesanus est; inde pugna oritur inter homines. Hæc est Judæorum, Syrorum, Ægyptiorum & Romanorum pugna: non, an jus & fas rebus omnibus sit antefferendum, & ubique consectandum; sed, suillâ vesci, fas-ne sit, an nefas. Hanc etiam Agamemnonis & Achillis fuisse pugnam invenietis. Jube eos prodire in medium. Quid tu ais, Agamemnon? non ea fieri oportet, quæ recta, quæque honesta sunt? Oportet illa quidem. Tu vero quid ais, Achilles? non tibi placet, ea fieri quæ honesta sunt? Mihi vero omnium maxime placet. Adcommodate igitur anticipationes ad rem de qua agitur! Hinc pugnæ principium. Alter ait: Non oportet me Chryseidem reddere patri. Alter ait, Oportet. Omnino alter eorum male adplicat anticipationem honesti.

8 κακῶς ἐφαρμόζει τὴν πρόληψιν τοῦ δέοντος. Πάλιν ὁ μὲν λέγει. Οὐκοῦν, εἰ με δεῖ ἀποδοῦναι τὴν Χρυσηίδα, δεῖ με λαβεῖν ὑμῶν τινος τὸ γέρας. Ὁ δέ· Τὴν ἐμὴν οὖν λάβῃς ἐρωμένην; Τὴν σήν, φησίν. Ἐγὼ οὖν μόνος; Ἀλλ' ἐγὼ μόνος μὴ ἔχω; Οὕτως μάχη γίνεται.

9 Τί οὖν ἐστι τὸ παιδεύεσθαι; Μανθάνειν τὰς φυσικὰς προλήψεις ἐφαρμόζειν ταῖς ἐπὶ μέρους οὐ-
10 σίαις καταλλήλως τῇ φύσει· καὶ λοιπὸν, διελεῖν, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μέν εἰσιν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· ἐφ' ἡμῖν μὲν προαίρεσις, καὶ πάντα τὰ προαιρετικὰ ἔργα· οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ σῶμα, τὰ μέρη τοῦ σώματος, κτήσεις, γονεῖς, ἀδελ-
11 φοὶ, τέκνα, πατρὶς, ἁπλῶς οἱ κοινωνοί. Ποῦ οὖν θῶμεν τὸ ἀγαθόν; ποίᾳ οὐσίᾳ αὐτὸ ἐφαρμόσο-
12 μεν; Τῇ ἐφ' ἡμῖν; Εἶτα οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ὑγίεια, καὶ

fti. Rurſus alter ait: Quod ſi igitur Chryſeidem reddere me oportet, accipiendum mihi erit veſtrûm alicujus munus. At ille: Meam igitur amicam accipias? Tuam vero, inquit. Egone igitur ſolus præmio cream? At ego ſolus non habeam? Sic pugna exoritur.

Quid ergo eſt erudiri? Diſcere naturales animi anticipationes rebus ſingularibus adplicare convenienter naturæ; tum porro diſtinguere, alia eſſe in noſtrâ poteſtate, alia non: in noſtrâ eſſe poteſtate, voluntatem, & omnes voluntarias actiones: non in noſtra poteſtate, corpus, partes corporis, poſſeſſiones, parentes, fratres, liberos, patriam, denique quicumque fuerint quibuscum ſocietate quadam ſumus devincti. Ubi igitur bonum collocabimus? cui rerum generi notionem ejus adcommodabimus? Eisne rebus quæ in noſtra ſunt poteſtate? Itaque bonum non fuerit

καὶ ἀρτιότης, καὶ ζωή; ἀλλ' οὐδὲ τέκνα, οὐδὲ γονεῖς, οὐδὲ πατρίς; καὶ τίς σου ἀνέξεται; Μεταθῶμεν οὖν ἐνθάδε πάλιν αὐτό. ἐνδέχεται οὖν, βλαπτόμενον, καὶ ἀποτυγχάνοντα τῶν ἀγαθῶν, εὐδαιμονεῖν; Οὐκ ἐνδέχεται. Καὶ, τὴν πρὸς τοὺς κοινωνοὺς ἔχειν οἵαν δεῖ ἀναστροφήν; Καὶ πῶς ἐνδέχεται; Ἐγὼ γὰρ πέφυκα πρὸς τὸ ἐμὸν συμφέρον. εἰ συμφέρει μοι ἀγρὸν ἔχειν, συμφέρει μοι καὶ ἀφελέσθαι αὐτὸν τοῦ πλησίον· εἰ συμφέρει μοι ἱμάτιον ἔχειν, συμφέρει μοι καὶ κλέψαι αὐτὸ ἐκ βαλανείου. ἔνθεν πόλεμοι, στάσεις, τυραννίδες, ἐπιβουλαί. Πῶς δ' ἔτι [τηρεῖν] δυνήσομαι τὸ πρὸς τὸν Δία καθῆκον; εἰ γὰρ βλάπτομαι καὶ ἀτυχῶ, οὐκ ἐπιστρέφεταί μου. καὶ τί μοὶ καὶ αὐτῷ, εἰ οὐ δύναταί μοι βοηθῆσαι; καὶ πάλιν, τί μοι καὶ αὐτῷ, εἰ θέλει με ἐν τοιούτοις εἶναι, ἐν οἷς εἰμί; ἄρχομαι λοιπὸν μισεῖν αὐτόν.

13 14 15

fuerit ſanitas? non membrorum integritas? non vita? Immo ne liberi quidem, nec parentes, nec patria? Et quis te feret? Transferamus igitur boni notionem in hoc rerum genus! *(Et videamus, quid tum!)* Poteſt-ne igitur fieri, ut, qui lædituꝛ, boniſque fruſtratur, is ſit beatus? Non poteſt. Poteſtne cum ſociis ita verſari, ut decet? Quo pacto id fieri poteſt? Ego enim ad id naturâ feror, quod mihi conducit: ſi e re mea eſt agrum habere; e re mea eſt, eum a vicino auferre; ſi e re mea eſt veſtem habere; e re quoque mea eſt, eam furari e balneo. Hinc bella, ſeditiones, tyrannides, inſidiæ. Quo vero pacto potero debinc ſervare officium adverſus Jovem? nam ſi lædor, & fruſtror, ille me non curat. Quid ergo mihi cum illo rei eſt, ſi me juvare non poteſt? aut rurſus, quid mihi cum eo rei eſt, ſi me in his vult eſſe malis, in quibus ſum? Proinde eum odiſſe

16 τέν. Τί οὖν ναοὺς ποιοῦμεν; τί οὖν ἀγάλματα, ὡς κακοῖς Δαίμοσιν, ὡς Πυρετῷ, τῷ Διΐ; καὶ πῶς ἔτι Σωτήρ; καὶ πῶς Ὑέτιος; καὶ πῶς Ἐπικάρπιος; καὶ μήν, ἂν ἐνταῦθά που θῶμεν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, πάντα ταῦτα ἐξακολουθεῖ.

17 Τί οὖν ποιήσωμεν; Αὕτη ἐστὶ ζήτησις τοῦ φιλοσοφοῦντος τῷ ὄντι, καὶ ὠδίνοντος. Νῦν ἐγὼ οὐχ ἑρῶ τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· οὐ
18 μαίνομαι; Ναί. Ἀλλ' ἐνταῦθά που θῶ τὸ ἀγαθὸν, ἐν τοῖς προαιρετικοῖς; πάντες μου καταγελάσονται. ἤξει τις γέρων πολιὸς, χρυσοῦς δακτυλίους ἔχων πολλούς· εἶτα ἐπισείσας τὴν κεφαλὴν ἐρεῖ, Ἄκουσόν μου τέκνον· δεῖ μὲν καὶ φιλοσοφεῖν, δεῖ
19 δὲ καὶ ἐγκέφαλον ἔχειν· ταῦτα μωρά ἐστι. σὺ παρὰ τῶν φιλοσόφων μανθάνεις συλλογισμόν· τί δέ σοι ποιητέον ἐστὶ, σὺ κάλλιον οἶδας ἢ οἱ φιλόσοφοι.

odiſſe incipio. Quid ergo templa exſtruimus? quid ergo ſtatuas Jovi erigimus, veluti malis Geniis, veluti Febri? Et quo pacto porro Servator fuerit? quo pacto Pluvius? quo pacto Frugifer? Atqui, ſi tali quopiam in loco vim naturamque boni ponimus; hæc omnia conſequuntur.

Quid ergo faciendum? Hæc eſt inveſtigatio digna eo, qui revera philoſophatur, & parturit. Nunc ego non video, quid ſit bonum & malum: nonne inſanio? Certe. At hîc tandem ponam bonum, in iis quæ ad voluntatem pertinent? omnes me deridebunt. Aderit ſenex aliquis canus, multis aureis annulis ornatus, motoque capite dicet: Audi me fili, eſt ſane philoſophandum; ſed & cerebrum eſt habendum: iſta ſtulta ſunt. Tu a philoſophis diſcis ſyllogiſmum; quid vero tibi agendum ſit, tu rectius nôſti, quam philoſophi.

σεῖσι. Ἄνθρωπε, τί οὖν μοι ἐπιτιμᾷς, εἰ οἶδα; 20
Τούτῳ τῷ ἐνδρικτόδῃ τί εἴπω; ἂν σιωπῶ, ἐγ-
γυτεω. ἐκείνως δεῖ λέγειν· ὅτι, Σύγγνωθί μοι, ὡς 21
τοῖς ἐρωσιν· οὐκ εἰμὶ ἐμαυτοῦ, μαίνομαι.

ΚΕΦ. κγ'.

Πρὸς Ἐπίκουρον.

Ἐπινοεῖ καὶ Ἐπίκουρος, ὅτι φύσει ἐσμὲν κοινωνικοί· ἀλλ' ἅπαξ ἐν τῷ κελύφει θεὶς τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν, οὐκέτι δύναται ἄλλο οὐδὲν εἰπεῖν. πάλιν 2
γὰρ ἐκείνου λίαν κρατεῖ, ὅτι οὐ δεῖ ἀπεσπασμένου οὐδὲν τῆς τοῦ ἀγαθοῦ οὐσίας, οὔτε θαυμάζειν, οὔτ' ἀποδέχεσθαι· καὶ καλῶς αὐτοῦ κρατεῖ. Πῶς οὖν * [ὑποκοπτικοί] ἐσμεν, οἷς μὴ φυ- 3
σικὴ ἐστι πρὸς τὰ ἔγγονα φιλοστοργία; διατί ἀποσυμβουλεύεις τῷ σοφῷ τεκνοτροφεῖν; τί φοβῇ,

losophi. Homo, quid vero me objurgas, si scio? Isti mancipio quid dicam? si taceo, rumpitur. Hoc modo ei respondere oportet: Ignosce mihi, tamquam amatoribus; non sum meus, insanio.

CAP. XXIII.

In Epicurum.

Ipse etiam Epicurus intelligit, naturâ nos esse sociabiles: sed quoniam semel in involucro collocavit bonum nostrum, non amplius aliud quidquam dicere potest. Nam rursus illud mordicus tenet, nihil a natura boni avulsum vel admirandum vel probandum esse: idque probe tenet. Unde igitur * * sumus, quibus nullus est naturâ insitus erga sobolem amor? cur dissuades sapienti ne alat liberos? cur metuis, ne propter

4 λου Φιλοσόφου. Τίνες εἰσὶν οὗτοι, ὑφ' ὧν θαυμάζεσθαι θέλεις; οὐχ οὗτοί εἰσι, περὶ ὧν εἴωθας λέγειν ὅτι μαίνονται; Τί οὖν; ὑπὸ τῶν μαινομένων θέλεις θαυμάζεσθαι;

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ τῶν Προλήψεων.

Αἱ προλήψεις κοιναὶ πᾶσιν ἀνθρώποις εἰσὶ, καὶ πρόληψις προλήψει οὐ μάχεται. Τίς γὰρ ἡμῶν οὐ τίθησιν, ὅτι τὸ ἀγαθὸν συμφέρον ἐστὶ, καὶ αἱρετὸν, καὶ ἐπὶ πάσης, αὐτὸ περιστάσεως δεῖ μετιέναι καὶ διώκειν; τίς δ' ἡμῶν οὐ τίθησιν, ὅτι τὸ
2 δίκαιον καλόν ἐστι, καὶ πρέπον; Πότ' οὖν ἡ μάχη γίνεται; Περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν προλήψεων
3 ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. Ὅταν ὁ μὲν εἴπῃ, ὅτι, Καλῶς

Philoſophum! Quinam ſunt illi, quibus admirationi eſſe cupis? Nonne ii ſunt, quos dicere ſoles inſanire? Quid ergo? hoc cupis, ut inſani te admirentur!

CAP. XXII.

De anticipatis animi Notionibus.

Anticipatæ notiones omnibus hominibus ſunt communes; & anticipatio anticipationi non repugnat. Quis enim noſtrûm non ſtatuit, bonum eſſe utile, & expetendum, & quavis ratione conſectandum ac perſequendum? Quis non ſtatuit, quod juſtum eſt, id eſſe pulcrum & decorum? Quando igitur pugna oritur? In anticipationum adcommodatione ad res particula-

Καλῶς ἐποίησεν, ἀνδρεῖός ἐστιν· ὁ δὲ, Οὔ, ἀλλ' ἀπονενοημένος· ἔνθεν ἡ μάχη γίνεται τοῖς ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους. Αὕτη ἐστὶν ἡ Ἰουδαίων, καὶ Σύρων, καὶ Αἰγυπτίων, καὶ Ῥωμαίων μάχη· οὐ περὶ τοῦ, ὅτι τὸ ὅσιον πάντων προτιμητέον, καὶ ἐν παντὶ μεταδιωκτέον· ἀλλὰ πότερόν ἐστιν ὅσιον τοῦτο, τὸ χοιρείου φαγεῖν, ἢ ἀνόσιον. ταύτην τὴν μάχην εὑρήσετε καὶ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως. Κάλει γάρ αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον. Τί λέγεις σὺ, ὦ Ἀγάμεμνον; οὐ δεῖ γενέσθαι τὰ δέοντα, καὶ τὰ καλῶς ἔχοντα; Δεῖ μὲν οὖν. Σὺ δὲ τί λέγεις, ὦ Ἀχιλλεῦ; οὐκ ἀρέσκει σοι γενέσθαι τὰ καλῶς ἔχοντα; Ἐμοὶ μὲν οὖν πάντων μάλιστα ἀρέσκει. Ἐφαρμόσατε οὖν τὰς προλήψεις. Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μάχης. Ὁ μὲν λέγει, οὐ χρὴ ἀποδιδόναι με τὴν Χρυσηίδα τῷ πατρί. Ὁ δὲ λέγει, Δεῖ μὲν οὖν. Πάντως ὁ ἕτερος αὐτῶν

4 5 6 7

ticulares. Quum alius dicit, Recte fecit, fortis est; alius vero, Non ita, sed vesanus est; inde pugna oritur inter homines. Hæc est Judæorum, Syrorum, Ægyptiorum & Romanorum pugna: non, an jus & fas rebus omnibus sit antefe-rendum, & ubique consectandum; sed, suillâ vesci, fas-ne sit, an nefas. Hanc etiam Agamemnonis & Achillis fuisse pugnam invenietis. Jube eos prodire in medium. Quid tu ais, Agamemnon? non ea fieri oportet, quæ recta, quæque honesta sunt? Oportet illa quidem. Tu vero quid ais, Achilles? non tibi placet, ea fieri quæ honesta sunt? Mihi vero omnium maxime placet. Adcommodate igitur anticipationes ad rem de qua agitur! Hinc pugnæ principium. Alter ait: Non oportet me Chryseidem reddere patri. Alter ait, Oportet. Omnino alter eorum male adplicat anticipationem honesti.

8 κακῶς ἐφαρμόζει τὴν πρόληψιν τοῦ δέοντος. Πάλιν ὁ μὲν λέγει. Οὐκοῦν, εἴ με δεῖ ἀποδοῦναι τὴν Χρυσηίδα, δεῖ με λαβεῖν ὑμῶν τινος τὸ γέρας. Ὁ δέ· Τὴν ἐμὴν οὖν λάβῃς ἐρωμένην; Τὴν σήν, φησίν. Ἐγὼ οὖν μόνος; Ἀλλ' ἐγὼ μόνος μὴ ἔχω; Οὕτως μάχη γίνεται.

9 Τί οὖν ἐστι τὸ παιδεύεσθαι; Μανθάνειν τὰς Φυσικὰς προλήψεις ἐφαρμόζειν ταῖς ἐπὶ μέρους οὐ-
10 σίαις καταλλήλως τῇ Φύσει· καὶ λοιπὸν, διελεῖν, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μέν εἰσιν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· ἐφ' ἡμῖν μὲν προαίρεσις, καὶ πάντα τὰ προαιρετικὰ ἔργα· οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ σῶμα, τὰ μέρη τοῦ σώματος, κτήσεις, γονεῖς, ἀδελ-
11 φοὶ, τέκνα, πατρὶς, ἁπλῶς οἱ κοινωνοί. Ποῦ οὖν θῶμεν τὸ ἀγαθόν; ποίᾳ οὐσίᾳ αὐτὸ ἐφαρμόσο-
12 μεν; Τῇ ἐφ' ἡμῖν; Εἶτα οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ὑγίεια, καὶ

fti. Rurſus alter ait: Quod ſi igitur Chryſeidem reddere me oportet, accipiendum mihi erit veſtrûm alicujus munus. At ille: Meam igitur amicam accipias? Tuam vero, inquit. Egone igitur ſolus præmio cream? At ego ſolus non habeam? Sic pugna exoritur.

Quid ergo eſt erudiri? Diſcere naturales animi anticipationes rebus ſingularibus adplicare convenienter naturæ; tum porro diſtinguere, alia eſſe in noſtrâ poteſtate, alia non: in noſtrâ eſſe poteſtate, voluntatem, & omnes voluntarias actiones: non in noſtra poteſtate, corpus, partes corporis, poſſeſſiones, parentes, fratres, liberos, patriam, denique quicumque fuerint quibuscum ſocietate quadam ſumus devincti. Ubi igitur bonum collocabimus? cui rerum generi notionem ejus adcommodabimus? Eisne rebus quæ in noſtra ſunt poteſtate? Itaque bonum non fuerit

καὶ ἀρτιότης, καὶ ζωή; ἀλλ' οὐδὲ τέκνα, οὐδὲ γονεῖς, οὐδὲ πατρίς; καὶ τίς σου ἀνέξεται; Μεταθῶμεν οὖν ἐνθάδε πάλιν αὐτό. ἐνδέχεται οὖν, βλαπτόμενον, καὶ ἀποτυγχάνοντα τῶν ἀγαθῶν, εὐδαιμονεῖν; Οὐκ ἐνδέχεται. Καὶ, τὴν πρὸς τοὺς ποιωνοὺς ἔχειν οἵαν δεῖ ἀναστροφήν; Καὶ πῶς ἐνδέχεται; Ἐγὼ γὰρ πέφυκα πρὸς τὸ ἐμὸν συμφέρον. εἰ συμφέρει μοι ἀγρὸν ἔχειν, συμφέρει μοι καὶ ἀφελέσθαι αὐτὸν τοῦ πλησίον· εἰ συμφέρει μοι ἱμάτιον ἔχειν, συμφέρει μοι καὶ κλέψαι αὐτὸ ἐκ βαλανείου. ἔνθεν πόλεμοι, στάσεις, τυραννίδες, ἐπιβουλαί. Πῶς δ' ἔτι [τηρεῖν] δυνήσομαι τὸ πρὸς τὸν Δία καθῆκον; εἰ γὰρ βλάπτομαι καὶ ἀτυχῶ, οὐκ ἐπιστρέφεταί μου. καὶ τί μοὶ καὶ αὐτῷ, εἰ οὐ δύναταί μοι βοηθῆσαι; καὶ πάλιν, τί μοι καὶ αὐτῷ, εἰ θέλει με ἐν τοιούτοις εἶναι, ἐν οἷς εἰμί; ἄρχομαι λοιπὸν μισεῖν αὐτόν. 13 14 15

fuerit ſanitas? non membrorum integritas? non vita? Immo ne liberi quidem, neo parentes, neo patria? Et quis te feret? Transferamus igitur boni notionem in hoc rerum genus! *(& videamus, quid tum!)* Poteſt-ne igitur fieri, ut, qui lædituꝛ, boniſque fruſtratur, is ſit beatus? Non poteſt. Poteſtne cum ſociis ita verſari, ut decet? Quo pacto id fieri poteſt? Ego enim ad id naturâ feror, quod mihi conducit: ſi e re mea eſt agrum habere; e re mea eſt, eum a vicino auferre; ſi e re mea eſt veſtem habere; e re quoque mea eſt, eam ſurari e balneo. Hinc bella, ſeditiones, tyrannides, inſidiæ. Quo vero pacto potero deinc ſervare officium adverſus Jovem? nam ſi lædor, & fruſtror, ille me non curat. Quid ergo mihi cum illo rei eſt, ſi me juvare non poteſt? aut rurſus, quid mihi cum eo rei eſt, ſi me in his vult eſſe malis, in quibus ſum? Proinde eum odiſſe

16 τέν. Τί οὖν ναοὺς ποιοῦμεν; τί οὖν ἀγάλματα, ὡς κακοῖς Δείμοσιν, ὡς Πυρετῷ, τῷ Διΐ; καὶ πῶς ἔτι Σωτήρ; καὶ πῶς Ὑέτιος; καὶ πῶς Ἐπικάρπιος; καὶ μὴν, ἂν ἐνταῦθά που θῶμεν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, πάντα ταῦτα ἐξακολουθεῖ.

17 Τί οὖν ποιήσωμεν; Αὕτη ἐστὶ ζήτησις τοῦ Φιλοσοφοῦντος τῷ ὄντι, καὶ ὠδίνοντος. Νῦν ἐγὼ οὐχ ἑρῶ τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· οὐ
18 μαίνομαι; Ναί. Ἀλλ' ἐνταῦθά που θῶ τὸ ἀγαθὸν, ἐν τοῖς προαιρετικοῖς; πάντες μου καταγελάσονται. ἥξει τις γέρων πολιὸς, χρυσοῦς δακτυλίους ἔχων πολλούς· εἶτα ἐπισείσας τὴν κεφαλὴν ἐρεῖ, Ἄκουσόν μου τέκνον· δεῖ μὲν καὶ Φιλοσοφεῖν, δεῖ
19 δὲ καὶ ἐγκέφαλον ἔχειν· ταῦτα μωρά ἐστι. σὺ παρὰ τῶν Φιλοσόφων μανθάνεις συλλογισμόν· τί δέ σοι ποιητέον ἐστὶ, σὺ πάλλιον οἶδας ἢ οἱ Φιλόσοφοι.

odiſſe incipio. Quid ergo templa exſtruimus? quid ergo ſtatuas Jovi erigimus, veluti malis Geniis, veluti Febri? Et quo pacto porro Servator fuerit? quo pacto Pluvius? quo pacto Frugifer? Atqui, ſi tali quopiam in loco vim naturamque boni ponimus; hæc omnia conſequuntur.

Quid ergo faciendum? Hæc eſt inveſtigatio digna eo, qui revera philoſophatur, & parturit. Nunc ego non video, quid ſit bonum & malum: nonne inſanio? Certe. At hic tandem ponam bonum, in iis quæ ad voluntatem pertinent? omnes me deridebunt. Aderit ſenex aliquis canus, multis aureis annulis ornatus, motoque capite dicet: Audi me fili, eſt ſane philoſophandum; ſed & cerebrum eſt habendum: iſta ſtulta ſunt. Tu a philoſophis diſcis ſyllogiſmum; quid vero tibi agendum ſit, tu rectius nôſti, quam philoſophi.

σεθαι. Ἄνθρωπε, τί οὖν μοι ἐπιτιμᾷς, εἰ οἶδα; 20
Τούτῳ τῷ ἀνδραποδώδει τί ἔπω; ἂν σιωπῶ, ἐγ-
γυται. ἐκείνως δεῖ λέγειν· ὅτι, Σύγγνωθί μοι, ὡς 21
τοῖς ἐρῶσιν· οὐκ ἐμαυτοῦ, μαίνομαι.

ΚΕΦ. κγ'.

Πρὸς Ἐπίκουρον.

Ἐπινοεῖ καὶ Ἐπίκουρος, ὅτι φύσει ἐσμὲν κοινω-
νικοί· ἀλλ' ἅπαξ ἐν τῷ κελύφει θεὶς τὸ ἀγαθὸν
ἡμῶν, οὐκέτι δύναται ἄλλο οὐδὲν εἰπεῖν. παίλιν 2
γὰρ ἐκείνου λίαν κρατεῖ, ὅτι οὐ δεῖ ἀπεσπασ-
μένον οὐδὲν τῆς τοῦ ἀγαθοῦ οὐσίας, οὔτε θαυ-
μάζειν, οὔτ' ἀποδέχεσθαι· καὶ παλαῖς αὐτοῦ
κρατεῖ. Πῶς οὖν * [ὑπονοητικοί] ἐσμεν, οἷς μὴ φυ- 3
σικὴ ἐστι πρὸς τὰ ἔκγονα φιλοστοργία; διατί
ἀποσυμβουλεύεις τῷ σοφῷ τεκνοτροφεῖν; τί φοβῇ,

losophi. Homo, quid vero me objurgas, si scio? Isti mancipio quid dicam? si taceo, rumpitur. Hoc modo ei respondere oportet: Ignosce mihi, tamquam amatoribus; non sum meus, insanio.

CAP. XXIII.

In Epicurum.

Ipse etiam Epicurus intelligit, naturâ nos esse sociabiles: sed quoniam semel in involucro collocavit bonum nostrum, non amplius aliud quidquam dicere potest. Nam rursus illud mordicus tenet, nihil a natura boni avulsum vel admirandum vel probandum esse: idque probe tenet. Unde igitur * * sumus, quibus nullus est naturâ insitus erga sobolem amor? cur dissuades sapienti ne alat liberos? cur metuis, ne propter

4 λου Φιλοσόφου. Τίνες εἰσὶν οὗτοι, ὑφ' ὧν θαυμάζεσθαι θέλεις; οὐχ οὗτοί εἰσι, περὶ ὧν ἔωθας λέγειν ὅτι μαίνονται; Τί οὖν; ὑπὸ τῶν μαινομένων θέλεις θαυμάζεσθαι;

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ τῶν Προλήψεων.

Αἱ προλήψεις κοιναὶ πᾶσιν ἀνθρώποις εἰσὶ, καὶ πρόληψις προλήψει οὐ μάχεται. Τίς γὰρ ἡμῶν οὐ τίθησιν, ὅτι τὸ ἀγαθὸν συμφέρον ἐστὶ, καὶ αἱρετὸν, καὶ ἐκ πάσης, αὐτὸ περιστάσεως δεῖ μετιέναι καὶ διώκειν; τίς δ' ἡμῶν οὐ τίθησιν, ὅτι τὸ 2 δίκαιον καλόν ἐστι, καὶ πρέπον; Πότ' οὖν ἡ μάχη γίνεται; Περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν προλήψεων 3 ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. ὅταν ὁ μὲν εἴπῃ, ὅτι, Καλῶς

Philoſophum! Quinam ſunt illi, quibus admirationi eſſe cupis? Nonne ii ſunt, quos dicere ſoles inſanire? Quid ergo? hoc cupis, ut inſani te admirentur!

CAP. XXII.

De anticipatis animi Notionibus.

Anticipatæ notiones omnibus hominibus ſunt communes; & anticipatio anticipationi non repugnat. Quis enim noſtrûm non ſtatuit, bonum eſſe utile, & expetendum, & quavis ratione conſectandum ac perſequendum? Quis non ſtatuit, quod juſtum eſt, id eſſe pulcrum & decorum? Quando igitur pugna oritur? In anticipationum adcommodatione ad res particula-

Καλῶς ἐποίησεν, εὐσεβεῖός ἐστιν· ὁ δὲ, Οὔ, ἀλλ' ἀπονενοημένος· ἔνθεν ἡ μάχη γίνεται, τοῖς ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους. Αὕτη ἐστὶν ἡ Ἰουδαίων, καὶ Σύρων, καὶ Αἰγυπτίων, καὶ Ῥωμαίων μάχη· οὐ περὶ τοῦ, ὅτι τὸ ὅσιον πάντων προτιμητέον, καὶ ἐν παντὶ μεταδιωκτέον· ἀλλὰ πότερόν ἐστιν ὅσιόν τοῦτο, τὸ χοιρείου φαγεῖν, ἢ ἀνόσιον. ταύτην τὴν μάχην εὑρήσετε καὶ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως. Κάλει γὰρ αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον. Τί λέγεις σὺ, ὦ Ἀγάμεμνον; οὐ δεῖ γενέσθαι τὰ δέοντα, καὶ τὰ καλῶς ἔχοντα; Δεῖ μὲν οὖν. Σὺ δὲ τί λέγεις, ὦ Ἀχιλλεῦ; οὐκ ἀρέσκει σοι γενέσθαι τὰ καλῶς ἔχοντα; Ἐμοὶ μὲν οὖν πάντων μάλιστα ἀρέσκει. Ἐφαρμόσατε οὖν τὰς προλήψεις. Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μάχης. Ὁ μὲν λέγει, οὐ χρὴ ἀποδιδόναι με τὴν Χρυσηίδα τῷ πατρί. Ὁ δὲ λέγει, Δεῖ μὲν οὖν. Πάντως ὁ ἕτερος αὐτῶν

4 5 6 7

ticulares. Quum alius dicit, Recte fecit, fortis est; alius vero, Non ita, sed vesanus est; inde pugna oritur inter homines. Hæc est Judæorum, Syrorum, Ægyptiorum & Romanorum pugna: non, an jus & fas rebus omnibus sit anteferendum, & ubique consectandum; sed, suillâ vesci, fas-ne sit, an nefas. Hanc etiam Agamemnonis & Achillis fuisse pugnam invenietis. Jube eos prodire in medium. Quid tu ais, Agamemnon? non ea fieri oportet, quæ recta, quæque honesta sunt? Oportet illa quidem. Tu vero quid ais, Achilles? non tibi placet, ea fieri quæ honesta sunt? Mihi vero omnium maxime placet. Adcommodate igitur anticipationes ad rem de qua agitur! Hinc pugnæ principium. Alter ait: Non oportet me Chryseidem reddere patri. Alter ait, Oportet. Omnino alter eorum male adplicat anticipationem honesti.

8 κακῶς ἐφαρμόζει τὴν πρόληψιν τοῦ δέοντος. Πάλιν ὁ μὲν λέγει. Οὐκοῦν, εἴ με δεῖ ἀποδοῦναι τὴν Χρυσηίδα, δεῖ με λαβεῖν ὑμῶν τινος τὸ γέρας. Ὁ δέ· Τὴν ἐμὴν οὖν λάβῃς ἐρωμένην; Τὴν σὴν, φησίν. Ἐγὼ οὖν μόνος; Ἀλλ' ἐγὼ μόνος μὴ ἔχω; Οὕτως μάχη γίνεται.

9 Τί οὖν ἐστι τὸ παιδεύεσθαι; Μανθάνειν τὰς φυσικὰς προλήψεις ἐφαρμόζειν ταῖς ἐπὶ μέρους οὐ-
10 σίαις καταλλήλως τῇ φύσει· καὶ λοιπὸν, διελεῖν, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μέν εἰσιν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· ἐφ' ἡμῖν μὲν προαίρεσις, καὶ πάντα τὰ προαιρετικὰ ἔργα· οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ σῶμα, τὰ μέρη τοῦ σώματος, κτήσεις, γονεῖς, ἀδελ-
11 φοὶ, τέκνα, πατρὶς, ἁπλῶς οἱ κοινωνοί. Ποῦ οὖν θῶμεν τὸ ἀγαθόν; ποίᾳ οὐσίᾳ αὐτὸ ἐφαρμόσο-
12 μεν; Τῇ ἐφ' ἡμῖν; Εἶτα οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ὑγίεια, καὶ

fti. Rurſus alter ait: Quod ſi igitur Chryſeidem reddere me oportet, accipiendum mihi erit veſtrûm alicujus munus. At ille: Meam igitur amicam accipias? Tuam vero, inquit. Egone igitur ſolus præmio caream? At ego ſolus non habeam? Sic pugna exoritur.

Quid ergo eſt erudiri? Diſcere naturales animi anticipationes rebus ſingularibus adplicare convenienter naturæ; tum porro diſtinguere, alia eſſe in noſtrâ poteſtate, alia non: in noſtrâ eſſe poteſtate, voluntatem, & omnes voluntarias actiones: non in noſtra poteſtate, corpus, partes corporis, poſſeſſiones, parentes, fratres, liberos, patriam, denique quicumque fuerint quibuscum ſocietate quadam ſumus devincti. Ubi igitur bonum collocabimus? cui rerum generi notionem ejus adcommodabimus? Eisne rebus quæ in noſtra ſunt poteſtate? Itaque bonum non fuerit

καὶ ἀρτιότης, καὶ ζωή; ἀλλ' οὐδὲ τέκνα, οὐδὲ γονεῖς, οὐδὲ πατρίς; καὶ τίς σου ἀνέξεται; Μεταθῶμεν οὖν ἐνθάδε πάλιν αὐτό. ἐνδέχεται οὖν, βλαπτόμενον, καὶ ἀποτυγχάνοντα τῶν ἀγαθῶν, εὐδαιμονεῖν; Οὐκ ἐνδέχεται. Καὶ, τὴν πρὸς τοὺς ποινωνοὺς ἔχειν οἵαν δεῖ ἀναστροφήν; Καὶ πῶς ἐνδέχεται; Ἐγὼ γὰρ πέφυκα πρὸς τὸ ἐμὸν συμφέρον. εἰ συμφέρει μοι ἀγρὸν ἔχειν, συμφέρει μοι καὶ ἀφελέσθαι αὐτὸν τοῦ πλησίον· εἰ συμφέρει μοι ἱμάτιον ἔχειν, συμφέρει μοι καὶ κλέψαι αὐτὸ ἐκ βαλανείου. ἔνθεν πόλεμοι, στάσεις, τυραννίδες, ἐπιβουλαί. Πῶς δ' ἔτι [τηρεῖν] δυνήσομαι τὸ πρὸς τὸν Δία καθῆκον; εἰ γὰρ βλάπτομαι καὶ ἀτυχῶ, οὐκ ἐπιστρέφεταί μου. καὶ τί μοὶ καὶ αὐτῷ, εἰ οὐ δύναταί μοι βοηθῆσαι; καὶ πάλιν, τί μοι καὶ αὐτῷ, εἰ θέλει με ἐν τοιούτοις εἶναι, ἐν οἷς εἰμι; ἄρχομαι λοιπὸν μισεῖν αὐτόν. 13 14 15

H 3

fuerit ſanitas? non membrorum integritas? non vita? Immo ne liberi quidem, neo parentes, neo patria? Et quis te feret? Transferamus igitur boni notionem in hoc rerum genus! *(Et videamus, quid tum!)* Poteſt-ne igitur fieri, ut, qui lædituꝛ, boniſque fruſtratur, is ſit beatus? Non poteſt. Poteſtne cum ſociis ita verſari, ut decet? Quo pacto id fieri poteſt? Ego enim ad id naturâ feror, quod mihi conducit: ſi e re mea eſt agrum habere; e re mea eſt, eum a vicino auferre; ſi e re mea eſt veſtem habere; e re quoque mea eſt, eam furari e balneo. Hinc bella, ſeditiones, tyrannides, inſidiæ. Quo vero pacto potero deinc ſervare officium adverſus Jovem? nam ſi lædor, & fruſtror, ille me non curat. Quid ergo mihi cum illo rei eſt, ſi me juvare non poteſt? aut rurſus, quid mihi cum eo rei eſt, ſi me in his vult eſſe malis, in quibus ſum? Proinde eum odiſſe

16 τέν. Τί οὖν ναοὺς ποιοῦμεν; τί οὖν ἀγάλματα, ὡς κακοῖς Δαίμοσιν, ὡς Πυρετῷ, τῷ Διΐ; καὶ πῶς ἔτι Σωτήρ; καὶ πῶς Ὑέτιος; καὶ πῶς Ἐπικάρπιος; καὶ μήν, ἂν ἐνταῦθά που θῶμεν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, πάντα ταῦτα ἐξακολουθεῖ.

17 Τί οὖν ποιήσωμεν; Αὕτη ἐστὶ ζήτησις τοῦ Φιλοσοφοῦντος τῷ ὄντι, καὶ ὠδίνοντος. Νῦν ἐγὼ οὐχ ἑρῶ τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· οὐ
18 μαίνομαι; Ναί. Ἀλλ' ἐνταῦθά που θῶ τὸ ἀγαθὸν, ἐν τοῖς προαιρετικοῖς; πάντες μου καταγελάσονται. ἥξει τις γέρων πολιὸς, χρυσοῦς δακτυλίους ἔχων πολλούς· εἶτα ἐπισείσας τὴν κεφαλὴν ἐρεῖ, Ἄκουσόν μου τέκνον· δεῖ μὲν καὶ Φιλοσοφεῖν, δεῖ
19 δὲ καὶ ἐγκέφαλον ἔχειν· ταῦτα μωρά ἐστι. σὺ παρὰ τῶν Φιλοσόφων μανθάνεις συλλογισμόν· τί δέ σοι ποιητέον ἐστὶ, σὺ κάλλιον οἶδας ἢ οἱ Φιλόσοφοι.

odiſſe incipio. Quid ergo templa exſtruimus? quid ergo ſtatuas Jovi erigimus, veluti malis Geniis, veluti Febri? Et quo pacto porro Servator fuerit? quo pacto Pluvius? quo pacto Frugifer? Atqui, ſi tali quopiam in loco vim naturamque boni ponimus; hæc omnia conſequuntur.

Quid ergo faciendum? Hæc eſt inveſtigatio digna eo, qui revera philoſophatur, & parturit. Nunc ego non video, quid ſit bonum & malum: nonne inſanio? Certe. At hîc tandem ponam bonum, in iis quæ ad voluntatem pertinent? omnes me deridebunt. Aderit ſenex aliquis canus, multis aureis annulis ornatus, motoque capite dicet: Audi me fili, eſt ſane philoſophandum; ſed & cerebrum eſt habendum: iſta ſtulta ſunt. Tu a philoſophis diſcis ſyllogiſmum; quid vero tibi agendum ſit, tu rectius nôſti, quam philoſophi.

σαθοι. Ἄνθρωπε, τί οὖν μοι ἐπιτιμᾷς, εἰ οἶδα; Τούτῳ τῷ ἀνδραποδώδει τί ἔπω; ἂν σιωπῶ, ῥήγνυται. ἐκείνοις δεῖ λέγειν· ὅτι, Σύγγνωθί μοι, εἰς τοῖς ἐρῶσιν· οὐκ εἰμὶ ἐμαυτοῦ, μαίνομαι.

ΚΕΦ. κγ'.

Πρὸς Ἐπίκουρον.

Ἐπινοεῖ καὶ Ἐπίκουρος, ὅτι φύσει ἐσμὲν κοινωνικοί· ἀλλ' ἅπαξ ἐν τῷ κελύφει θεὶς τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν, οὐκέτι δύναται ἄλλο οὐδὲν εἰπεῖν. παίλιν γὰρ ἐκείνου λίαν κρατεῖ, ὅτι οὐ δεῖ ἀπεσπασμένον οὐδὲν τῆς τοῦ ἀγαθοῦ οὐσίας, οὔτε θαυμάζειν, οὔτ' ἀποδέχεσθαι· καὶ παλαῖς αὐτοῦ κρατεῖ. Πῶς οὖν * [ὑπονοητικοί] ἐσμεν, εἰς μὴ φυσικὴ ἐστι πρὸς τὰ ἔκγονα φιλοστοργία; διατί ἀποσυμβουλεύεις τῷ σοφῷ τεκνοτροφεῖν; τί φοβῇ, μὴ

H 4 loſophi. Homo, quid vero me objurgas, ſi ſcio? Iſti mancipio quid dicam? ſi taceo, rumpitur. Hoc modo ei reſpondere oportet: Ignoſce mihi, tamquam amatoribus; non ſum meus, inſanio.

CAP. XXIII.

In Epicurum.

Ipſe etiam Epicurus intelligit, naturâ nos eſſe ſociabiles: ſed quoniam ſemel in involucro collocavit bonum noſtrum, non amplius aliud quidquam dicere poteſt. Nam rurſus illud mordicus tenet, nihil a natura boni avulſum vel admirandum vel probandum eſſe: idque probe tenet. Unde igitur * * ſumus, quibus nullus eſt naturâ inſitus erga ſobolem amor? cur diſſuades ſapienti ne alat liberos? cur metuis, ne propter

4 μὴ διὰ ταῦτα εἰς λύπας ἐμπέσῃ; Διὰ γὰρ τὸν μῦν
τὸν ἔσω τρεφόμενον ἐμπίπτει; τί οὖν αὐτῷ μέ-
λει, ἂν μυίδιον μικρὸν ἔσω κατακλαίῃ αὐτοῦ;
5 Ἀλλ' οἶδεν, ὅτι οὐκ ἄπαιξ γένηται παιδίον, οὐκέ-
τι ἐφ' ἡμῖν ἐστι, μὴ στέργειν, μηδὲ φροντίζειν ἐπ'
6 αὐτῷ. διὰ τοῦτο φησὶν, οὐδὲ πολιτεύσασθαι τὸν
νοῦν ἔχοντα· οἶδε γὰρ, τίνας δεῖ ποιεῖν τὸν πολι-
τευόμενον. ἐπεί τοι, εἰ ὡς ἐν μυίαις μέλλεις ἀνα-
7 στρέφεσθαι, τί κωλύει; Ἀλλ' ὁ μὲν, εἰδὼς ταῦ-
τα, τολμᾷ λέγειν, ὅτι μὴ αἱρώμεθα τέκνα.
Ἀλλὰ πρόβατον μὲν οὐκ ἀπολείπει τὸ αὐτοῦ
8 ἔκγονον, οὐδὲ λύκος· ἄνθρωπος δ' ἀπολείπει; Τί
θέλεις; μωροὺς ἡμᾶς εἶναι, ὡς τὰ πρόβατα; Οὐδ'
ἐκεῖνα ἀπολείπει. Θηριώδεις, ὡς τοὺς λύκους;
9 Οὐδ' ἐκεῖνοι ἀπολείπουσιν. Ἄγε, τίς δέ σοι πέ-
θεται, ἰδὼν παιδίον αὐτοῦ κλαῖον, ἐπὶ τὴν γῆν
10 πεπτωκός; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὅτι εἰ καὶ ἐμαντεύσα-
το

ter eos incidat in moleſtias? Nempe ob murem, qui domi alitur, in moleſtias incidet? quid igitur illius refert, ſi parvus muſculus, qui intus alitur, ei opploret? At novit, ubi ſemel puer natus fuerit, non amplius in noſtrâ eſſe poteſtate, ut eum non diligamus, neque curemus. Eadem de cauſſa dicit, ſapientem nec ad rempublicam acceſſurum: ſcit enim, quæ facienda ſint ei qui in republica verſatur. Atqui, ſi tamquam inter muſcas verſaturus es; quid prohibet? At ille, hæc non ignorans, dicere audet, non ſuſcipiendos eſſe liberos? Ergo, cum neque ovis fœtum ſuum deſerat, neque lupus, homo deſeret? Quid tandem vis? ſtultos eſſe nos, tamquam oves? At hæ non deſerunt. Feros, ut lupos? Ne illi quidem deſerunt. Age quis tibi obtemperet, ſi filiolum ſuum humi prolapſum plorare videat? Equidem arbitror, etſi

το ἡ μητήρ σου, καὶ ὁ πατήρ σου, ὅτι ταῦτα μέλλεις λέγειν, οὐκ ἄν σε ἔῤῥιψαν.

ΚΕΦ. κδ'.

Πῶς πρὸς τὰς περιστάσεις ἀγωνιστέον.

Αἱ περιστάσεις εἰσὶν, αἱ τοὺς ἄνδρας δεικνύουσαι. λοιπὸν, ὅταν ἐμπέσῃ περίστασις, μέμνησο, ὅτι ὁ Θεός σε, ὡς ἀλείπτης, τραχεῖ νεανίσκῳ συμβέβληκεν. Ἵνα τί; φησίν. Ἵνα Ὀλυμπιονίκης 2 γένῃ· δίχα δ' ἱδρῶτος οὐ γίνεται. Ἐμοὶ μὲν οὐδεὶς δοκεῖ κρείσσονα ἐσχηκέναι περίστασιν, ἧς σὺ ἔσχηκας, ἂν θέλῃς ὡς ἀθλητὴς νεανίσκῳ, χρῆσθαι. Καὶ νῦν ἡμεῖς γε εἰς τὴν Ῥώμην κατάσκοπον πέμ- 3 πομεν. οὐδεὶς δὲ δειλὸν κατάσκοπον πέμπει, ἵν', ἂν μόνον ἀκούσῃ ψόφου, καὶ σκιάν ποθεν ἴδῃ, τρέχων ἔλθῃ τεταραγμένος, καὶ λέγων, ἤδη παρεῖναι

etsi mater tua & pater ex oraculo præscivissent, te dicturum esse ista; tamen abjecturos te non fuisse.

CAP. XXIV.

Quomodo adversus difficultates sit decertandum.

Difficultates sunt, quæ viros monstrent. Cum igitur difficultas inciderit; memento, Deum, veluti gymnasii magistrum, cum aspero adolescente te commisisse. Cur? inquit. Ut Olympia vinceres: id vero sine sudore non contingit. Ac mihi quidem nemo videtur in præclarius discrimen incidisse quam tu; si modo volueris illo, tamquam pugil adolescente, uti. Et nos nunc exploratorem Romam mittimus: nemo autem timidum exploratorem mittit, qui, strepitu tantum audito, & umbrâ alicubi visâ, extemplo currat perturbatus, & hostes jam adesse dicat. Sic nunc &

4 ναι τοὺς πολεμίους. οὕτω νῦν καὶ σῦ ἂν ἐλθὼν ἡμῖν εἴπῃς, φοβερὰ τὰ ἐν Ῥώμῃ πράγματα, δεινόν ἐστι θάνατος, δεινόν ἐστι φυγὴ, δεινὸν λοιδορία, δεινὸν πενία· φεύγετε ἄνδρες, πάρεισιν οἱ
5 πολέμιοι· ἐροῦμέν σοι, Ἄπελθε, σεαυτῷ μαντεύου· ἡμεῖς τοῦτο μόνον ἡμάρτομεν, ὅτι τοιοῦτον κατάσκοπον ἐπέμπομεν.

6 Πρὸ σοῦ κατάσκοπος ἀποσταλεὶς Διογένης, ἄλλα ἡμῖν ἀπήγγελκεν. λέγει, ὅτι ὁ θάνατος οὐκ ἔστι κακὸν, οὐδὲ γὰρ αἰσχρόν· λέγει, ὅτι
7 εὐδοξία ψόφος ἐστὶ μαινομένων ἀνθρώπων. οἷα δὲ περὶ πόνου, οἷα δὲ περὶ ἡδονῆς, οἷα περὶ πενίας εἴρηκεν οὗτος ὁ κατάσκοπος; τὸ δὲ γυμνὸν εἶναι, λέγει, ὅτι κρεῖσσόν ἐστι πάσης περιπορφύρου· τὸ δ' ἐπ' ἀστρώτῳ πέδῳ καθεύδειν, λέγει,
8 ὅτι μαλακωτάτη κοίτη ἐστί. καὶ ἀπόδειξιν φέρει ἑκάστου, τὸ θάρσος τὸ αὐτοῦ, τὴν ἀτα-

& tu si veneris, nobisque dixeris: Terribilia sunt quæ Romæ geruntur; dira mors; dirum exsilium; dira ignominia; dira paupertas: fugite viri! adsunt hostes: dicemus tibi, Abi, tibi ipsi vaticinare! nos in eo solo peccavimus, quod talem exploratorem misimus.

Ante te missus explorator Diogenes alia nobis renunciavit: mortem ait non esse malum, nam ne turpem quidem: celebritatem esse, ait, insanientium hominum strepitum. Quid vero de dolore? quid de voluptate? quid de paupertate iste dixit explorator? Nudum esse, ait præstantius esse quâvis togâ prætextâ: in nudo dormire solo, mollissimum ait esse lectum. Et ad faciendam fidem cujusque horum quæ dicit, documentum profert suam fiduciam, suam animi con-

ἀτυραξίαν, τὴν ἐλευθερίαν, ἔτι καὶ τὸ σωμάτιον στίλβον καὶ συνεστραμμένον. Οὐδείς, φησι, πολέμιος ἐγγύς ἐστι· πάντα εἰρήνης γέμει. Πῶς, ὦ Διόγενες; Ἰδού, φησι, μή τι βέβλημαι; μή τι τέτρωμαι; μή τινα πέφευγα; Τοῦτ' ἔστιν, οἷος δεῖ κατάσκοπος. Σὺ δ' ἡμῖν ἐλθών, ἄλλα ἐξ ἄλλων λέγεις. οὐκ ἀπελεύσῃ πάλιν, καὶ ὄψει ἀκριβέστερον δίχα τῆς δειλίας; 9 10

Τί οὖν ποιήσω; Τί ποιεῖς, ἐκ πλοίου ὅταν ἐξίῃς; μή τι τὸ πηδάλιον αἴρεις; μή τι τὰς κώπας; τί οὖν αἴρεις; τὰ σά, τὴν λήκυθον, τὴν πήραν. καὶ νῦν ἐν ᾗ μεμνημένος τῶν σῶν, οὐδέποτε τῶν ἀλλοτρίων ἀντιποιήσῃ. Λέγει σοι, Θὲς τὴν πλουτύσημον; Ἰδοὺ στενόσημος. Θὲς καὶ ταύτην; Ἰδοὺ ἱμάτιον μόνον. Θὲς τὸ ἱμάτιον; Ἰδοὺ γυμνός. Ἀλλὰ φθόνον μοι κινεῖς. Λάβε τοίνυν ὅλον τὸ σωμάτιον. ὦ δύνα- 11 12 13

constantiam, suam libertatem, denique etiam corpusculum suum nitidum & probe compactum. Nullus, inquit, hostis in propinquo est: omnia sunt pacata. Quî fic? ὁ Diogenes! Vide, inquit, numquid ictus sum? num vulneratus? num aliquem fugi? Hic est, qualem esse decet, explorator. Tu autem ad nos reversus, aliud ex alio dicis: non redibis denuo, & diligentius speculaberis, sed positâ timiditate?

Quid ergo faciam? Quid facis, e nave cum exis? num gubernaculum aufers? num remos? Quid ergo aufers? tua; vasculum olearium tuum; peram tuam. Et nunc, si tuarum rerum fueris memor, numquam tibi vindicabis alienas. Dicit tibi: pone latum clavum! Ecce angustus clavus. Istum quoque pone! Ecce sola toga. Pone togam! Ecce nudus sum. At invidiam mihi moves! Cape igitur totum corpusculum.

16 τέν. Τί οὖν ναοὺς ποιοῦμεν; τί οὖν ἀγάλματα, ὡς κακοῖς Δαίμοσιν, ὡς Πυρετῷ, τῷ Δί; καὶ πῶς ἔτι Σωτήρ; καὶ πῶς Ὑέτιος; καὶ πῶς Ἐπικάρπιος; καὶ μήν, ἂν ἐνταῦθά που θῶμεν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, πάντα ταῦτα ἐξακολουθεῖ.

17 Τί οὖν ποιήσωμεν; Αὕτη ἐστὶ ζήτησις τοῦ Φιλοσοφοῦντος τῷ ὄντι, καὶ ὠδίνοντος. Νῦν ἐγὼ οὐχ ἑρῶ τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· οὐ
18 μαίνομαι; Ναί. Ἀλλ' ἐνταῦθά που θῶ τὸ ἀγαθὸν, ἐν τοῖς προαιρετικοῖς; πάντες μου καταγελάσονται. ἥξει τις γέρων πολιὸς, χρυσοῦς δακτυλίους ἔχων πολλούς· εἶτα ἐπισείσας τὴν κεφαλὴν ἐρεῖ, Ἄκουσόν μου τέκνον· δεῖ μὲν καὶ Φιλοσοφεῖν, δεῖ
19 δὲ καὶ ἐγκέφαλον ἔχειν· ταῦτα μωρά ἐστι. σὺ παρὰ τῶν Φιλοσόφων μανθάνεις συλλογισμόν· τί δέ σοι ποιητέον ἐστὶ, σὺ κάλλιον οἶδας ἢ οἱ Φιλόσοφοι.

odiſſe incipio. Quid ergo templa exſtruimus? quid ergo ſtatuas Jovi erigimus, veluti malis Geniis, veluti Febri? Et quo pacto porro Servator fuerit? quo pacto Pluvius? quo pacto Frugifer? Atqui, ſi tali quopiam in loco vim naturamque boni ponimus; hæc omnia conſequuntur.

Quid ergo faciendum? Hæc eſt inveſtigatio digna eo, qui revera philoſophatur, & parturit. Nunc ego non video, quid ſit bonum & malum: nonne inſanio? Certe. At hîc tandem ponam bonum, in iis quæ ad voluntatem pertinent? omnes me deridebunt. Aderit ſenex aliquis canus, multis aureis annulis ornatus, motoque capite dicet: Audi me fili, eſt ſane philoſophandum; ſed & cerebrum eſt habendum: iſta ſtulta ſunt. Tu a philoſophis diſcis ſyllogiſmum; quid vero tibi agendum ſit, tu rectius nôſti, quam philoſophi.

σεῖσι. Ἄνθρωπε, τί οὖν μου ἐπιτιμᾷς, εἰ οἶδα; 20
Τούτῳ τῷ ἐνδεκατόδῳ τί εἴπω; ἂν σιωπῶ, ἐγ-
γυτέω. ἐκείνως δεῖ λέγειν· ὅτι, Σύγγνωθί μοι, οἷς 21
τοῖς ἐρῶσιν· οὐκ ἐμοὶ ἐμαυτοῦ, μαίνομαι.

ΚΕΦ. κγ'.

Πρὸς Ἐπίκουρον.

Ἐπινοεῖ καὶ Ἐπίκουρος, ὅτι φύσει ἐσμὲν κοινω-
νικοί· ἀλλ' ἅπαξ ἐν τῷ κελύφει θεὶς τὸ ἀγαθὸν
ἡμῶν, οὐκέτι δύναται ἄλλο οὐδὲν εἰπεῖν. παίλιν 2
γὰρ ἐκείνου λίαν κρατεῖ, ὅτι οὐ δεῖ ἀπεσπασ-
μένον οὐδὲν τῆς τοῦ ἀγαθοῦ οὐσίας, οὔτε θαυ-
μάζειν, οὔτ' ἀποδέχεσθαι· καὶ καλῶς αὐτοῦ
κρατεῖ. Πῶς οὖν * [ὑπονοητικοί] ἐσμεν, οἷς μὴ Φυ- 3
σικὴ ἐστι πρὸς τὰ ἔκγονα Φιλοστοργία; διατί
ἀπασυμβουλεύεις τῷ σοφῷ τεκνοτροφεῖν; τί φοβῇ,

losophi. Homo, quid vero me objurgas, si scio? Isti mancipio quid dicam? si taceo, rumpitur. Hoc modo ei respondere oportet: Ignosce mihi, tamquam amatoribus; non sum meus, insanio.

CAP. XXIII.

In Epicurum.

Ipse etiam Epicurus intelligit, naturâ nos esse sociabiles: sed quoniam semel in involuero collocavit bonum nostrum, non amplius aliud quidquam dicere potest. Nam rursus illud mordicus tenet, nihil a natura boni avulsum vel admirandum vel probandum esse: idque probe tenet. Unde igitur * * sumus, quibus nullus est naturâ insitus erga sobolem amor? cur dissuades sapienti ne alat liberos? cur metuis, ne propter

4 μὴ διὰ ταῦτα εἰς λύπας ἐμπέσῃ; Διὰ γὰρ τὸν μῦν
τὸν ἔσω τρεφόμενον ἐμπίπτει; τί οὖν αὐτῷ μέ-
λει, ἂν μυίδιον μικρὸν ἔσω καταπλαύσῃ αὐτοῦ;
5 Ἀλλ' οἶδεν, ὅτι ἂν ἅπαξ γένηται παιδίον, οὐκέ-
τι ἐφ' ἡμῖν ἐστι, μὴ στέργειν, μηδὲ φροντίζειν ἐπ'
6 αὐτῷ. διὰ τοῦτο φησὶν, οὐδὲ πολιτεύσασθαι τὸν
νοῦν ἔχοντα· οἶδε γὰρ, τίνας δεῖ ποιεῖν τὸν πολι-
τευόμενον. ἐπεί τοι, εἰ ὡς ἐν μυίοις μέλλεις ἀνα-
7 στρέφεσθαι, τί κωλύει; Ἀλλ' ὁ μὲν, εἰδὼς ταῦ-
τα, τολμᾷ λέγειν, ὅτι μὴ ἀναιρώμεθα τέκνα.
Ἀλλὰ πρόβατον μὲν οὐκ ἀπολείπει τὸ αὐτοῦ
8 ἔκγονον, οὐδὲ λύκος· ἄνθρωπος δ' ἀπολείπει; Τί
θέλεις; μωροὺς ἡμᾶς εἶναι, ὡς τὰ πρόβατα; Οὐδ'
ἐκεῖνα ἀπολείπει. Θηριώδεις, ὡς τοὺς λύκους;
9 Οὐδ' ἐκεῖνοι ἀπολείπουσιν. Ἄγε, τίς δέ σοι πέ-
ῥθεται, ἰδὼν παιδίον αὐτοῦ κλαῖον, ἐπὶ τὴν γῆν
10 πεπτωκός; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὅτι εἰ καὶ ἐμαντεύσα-
το

ter eos incidat in moleſtias? Nempe ob murem, qui domi alitur, in moleſtias incidet? quid igitur illius refert, ſi parvus muſculus, qui intus alitur, ei opploret? At novit, ubi ſemel puer natus fuerit, non amplius in noſtrâ eſſe poteſtate, ut eum non diligamus, neque curemus. Eadem de cauſſa dicit, ſapientem nec ad rempublicam acceſſurum: ſcit enim, quæ facienda ſint ei qui in republica verſatur. Atqui, ſi tamquam inter muſcas verſaturus es; quid prohibet? At ille, hæc non ignorans, dicere audet, non ſuſcipiendos eſſe liberos? Ergo, cum neque ovis fœtum ſuum deſerat, neque lupus, homo deſeret? Quid tandem vis? ſtultos eſſe nos, tamquam oves? At hæ non deſerunt. Feros, ut lupos? Ne illi quidem deſerunt. Age quis tibi obtemperet, ſi filiolum ſuum humi prolapſum plorare videat? Equidem arbitror, etſi

το ἡ μητήρ σου, καὶ ὁ πατήρ σου, ὅτι ταῦτα μέλλεις λέγειν, οὐκ ἄν σε ἔρριψαν.

ΚΕΦ. κδ'.

Πῶς πρὸς τὰς περιστάσεις ἀγωνιστέον.

Αἱ περιστάσεις εἰσὶν, αἱ τοὺς ἄνδρας δεικνύουσι. λοιπὸν, ὅταν ἐμπέσῃ περίστασις, μέμνησο, ὅτι ὁ Θεός σε, ὡς ἀλείπτης, τραχεῖ νεανίσκῳ συμβέβληκεν. Ἵνα τί; φησίν. Ἵνα Ὀλυμπιονίκης γένῃ· δίχα δ' ἱδρῶτος οὐ γίνεται. Ἐμοὶ μὲν οὐδεὶς δοκεῖ κρείσσονα ἐσχηκέναι περίστασιν, ἧς σὺ ἔσχηκας, ἂν θέλῃς ὡς ἀθλητὴς νεανίσκῳ, χρῆσθαι. Καὶ νῦν ἡμεῖς γε εἰς τὴν Ῥώμην κατάσκοπον πέμπομεν. οὐδεὶς δὲ δειλὸν κατάσκοπον πέμπει, ἵν', ἂν μόνον ἀκούσῃ ψόφου, καὶ σκιάν ποθεν ἴδῃ, τρέχων ἔλθῃ τεταραγμένος, καὶ λέγων, ἤδη παρεῖ-

etsi mater tua & pater ex oraculo præsciviſſent, te dicturum esse ista; tamen abjecturos te non fuisse.

CAP. XXIV.

Quomodo adverſus difficultates sit decertandum.

Difficultates sunt, quæ viros monstrent. Cum igitur difficultas inciderit; memento, Deum, veluti gymnasii magistrum, cum aspero adolescente te commisisse. Cur? inquit. Ut Olympia vinceres: id vero sine sudore non contingit. Ac mihi quidem nemo videtur in præclarius discrimen incidisse quam tu; si modo volueris illo, tamquam pugil adolescente, uti. Et nos nunc exploratorem Romam mittimus: nemo autem timidum exploratorem mittit, qui, strepitu tantum audito, & umbrâ alicubi visâ, extemplo curret perturbatus, & hostes jam adesse dicat. Sic nunc

4 ναι τοὺς πολεμίους. οὕτω νῦν καὶ σοῦ ἂν ἐλθὼν
ἡμῖν εἶπεν, Φοβερὰ τὰ ἐν Ῥώμῃ πράγματα, δει-
νόν ἐστι θάνατος, δεινόν ἐστι φυγή, δεινὸν λοιδο-
ρία, δεινὸν πενία· φεύγετε ἄνδρες, πάρεισιν οἱ
5 πολέμιοι· ἐρυθμέν σοι, Ἄπελθε, σεαυτῷ μαν-
τεύου· ἡμεῖς τοῦτο μόνον ἡμάρτομεν, ὅτι τοιοῦτον
κατάσκοπον ἐπέμπομεν.

6 Περὶ σοῦ κατάσκοπος ἀπεσταλεὶς Διογένης,
ἄλλως ἡμῖν ἀπήγγελκεν. λέγει, ὅτι ὁ θάνατος
οὐκ ἔστι κακόν, οὐδὲ γὰρ αἰσχρόν· λέγει, ὅτι
7 εὐδοξία ψόφος ἐστὶ μαινομένων ἀνθρώπων. οἷα δὲ
περὶ πόνου, οἷα δὲ περὶ ἡδονῆς, οἷα περὶ πενίας
εἴρηκεν οὗτος ὁ κατάσκοπος; τὸ δὲ γυμνὸν εἶναι,
λέγει, ὅτι κρεῖσσόν ἐστι πάσης περιπορφύρου·
τὸ δ' ἐπ' αἰστρώτου πέδου καθεύδειν, λέγει,
8 ὅτι μαλακωτάτη κοίτη ἐστί. καὶ ἀπόδειξιν
φέρει ἑκάστου, τὸ θάρσος τὸ αὐτοῦ, τὴν
αὐτα-

& tu ſi veneris, nobisque dixeris: Terribilia ſunt quæ Romæ geruntur; dira mors; dirum exſilium; dira ignominia; dira paupertas: fugite viri! adſunt hoſtes: dicemus tibi, Abi, tibi ipſi vaticinare! nos in eo ſolo peccavimus, quod talem exploratorem miſimus.

Ante te miſſus explorator Diogenes alia nobis renunciavit: mortem ait non eſſe malum, nam ne turpem quidem: celebritatem eſſe, ait, inſanientium hominum ſtrepitum. Quid vero de dolore? quid de voluptate? quid de paupertate iſte dixit explorator? Nudum eſſe, ait præſtantius eſſe quâvis togâ prætextâ: in nudo dormire ſolo, molliſſimum ait eſſe lectum. Et ad faciendam fidem cujusque horum quæ dicit, documentum profert ſuam fiduciam, ſuam animi con-

ἀτυχεξίαν, τὴν ἐλευθερίαν, ἕστα καὶ τὸ σωμάτιον στίλβον καὶ συνεστραμμένον. Οὐδείς, φησι, 9
πολέμιος ἐγγύς ἐστι· πάντα εἰρήνης γέμει. Πῶς,
ὦ Διόγενες; Ἰδού, φησι, μή τι βέβλημαι; μή
τι τέτρωμαι; μή τινα πέφευγα; Τοῦτ' ἔστιν,
οἷος δεῖ κατάσκοπος. Σὺ δ' ἡμῖν ἐλθὼν, ἄλλα 10
ἐξ ἄλλων λέγεις. οὐκ ἀπελεύσῃ πάλιν, καὶ ὄψει
ἀκριβέστερον δίχα τῆς δειλίας;

Τί οὖν ποιήσω; Τί ποιεῖς, ἐκ πλοίου ὅταν ἐξίῃς; 11
μή τι τὸ πηδάλιον αἴρεις; μή τι τὰς κώπας; τί οὖν
αἴρεις; τὰ σὰ, τὴν λήκυθον, τὴν πήραν. καὶ νῦν ἂν
ἦς μεμνημένος τῶν σῶν, οὐδέποτε τῶν ἀλλοτρίων ἀν-
τιποιήσῃ. Λέγει σοι, Θὲς τὴν πλατύσημον; Ἰδοὺ 12
στενόσημος. Θὲς καὶ ταύτην; Ἰδοὺ ἱμάτιον μό-
νον. Θὲς τὸ ἱμάτιον; Ἰδοὺ γυμνός. Ἀλλὰ φθό- 13
νον μοι κινεῖς. Λάβε τοίνυν ὅλον τὸ σωμάτιον. ὦ

δύνα-

constantiam, suam libertatem, denique etiam corpusculum suum nitidum & probe compactum. Nullus, inquit, hostis in propinquo est: omnia sunt pacata. Quî fic? ô Diogenes! Vide, inquit, numquid ictus sum? num vulneratus? num aliquem fugi? Hic est, qualem esse decet, explorator. Tu autem ad nos reversus, aliud ex alio dicis: non redibis denuo, & diligentius speculaberis, sed posità timiditate?

Quid ergo faciam? Quid facis, e nave cum exis? num gubernaculum aufers? num remos? Quid ergo aufers? tua; vasculum olearium tuum; peram tuam. Et nunc, si tuarum rerum fueris memor, numquam tibi vindicabis aliena. Dicit tibi: pone latum clavum! Ecce angustus clavus. Istum quoque pone! Ecce sola toga. Pone togam! Ecce nudus sum. At invidiam mihi moves! Cape igitur totum corpusculum.

δύναμαι βίψαι τὸ σωμάτιον, ἔτι τοῦτον φοβοῦ-
14 μαι; Ἀλλὰ κληρονόμον μ' οὐκ ἀπολείψει. Τί
οὖν; ἐπελαθόμην, ὅτι τούτων οὐδὲν ἐμὸν ἦν;
Πῶς οὖν ἐμὰ αὐτὰ λέγομεν; Ὡς τὸν κράββατον
ἐν τῷ πανδοκείῳ. ἂν οὖν ὁ πανδοκεὺς ἀπο-
θανὼν ἀπολίπῃ σοι τοὺς κραββάτους· ἂν δ'
15 ἄλλῳ, ἐκεῖνος ἔξει, σὺ δ' ἄλλον ζητήσεις· ἂν
οὖν μὴ εὕρῃς, χαμαὶ κοιμήσῃ, μόνον θαῤῥῶν καὶ
ῥέγχων, καὶ μεμνημένος, ὅτι ἐν τοῖς πλουσίοις
καὶ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις αἱ τραγῳδίαι τό-
πον ἔχουσιν· οὐδεὶς δὲ πένης τραγῳδίαν συμπλη-
16 ροῖ, εἰ μὴ ὡς χορευτής. οἱ δὲ βασιλεῖς, ἄρχον-
ται μὲν ἀπ' ἀγαθῶν· Στέψατε δώματα· εἶτα
περὶ τρίτον ἢ τέταρτον μέρος· Ἰὼ Κιθαιρών,
17 τί μ' ἐδέχου; Ἀνδράποδον, ποῦ οἱ στέφανοι;
ποῦ τὸ διάδημα; οὐδέν σε ὠφελοῦσιν οἱ δορυφόροι.
18 Ὅταν οὖν ἐκείνων τινὶ προσίῃς, τούτων μέ-
μνησο,

lum. Cui corpuſculum objicere poſſum, adhuc eum reformido? Sed hæredem me non relinquet! Quid ergo? oblitus ſum nihil iſtorum fuiſſe meum? Quo pacto igitur iſta noſtra dicimus? Ut lectum in diverſorio. Quod ſi caupo moriens lectos tibi relinquet; bene eſt: ſin alii, is eos habebit, tu alium quæres: quem ſi non inveneris; humi dormies, modo id facias magno animo, & ſtertens; & memineris, in divitibus, in regibus, in tyrannis tragœdias. locum habere; nullum pauperem complere tragœdiam, niſi tamquam qui ſit eorum ex numero qui chorum conficiunt. Reges autem auſpicantur quidem a bonis: *Coronate ædes!* deinde circa tertium aut quartum actum: *Eheu Cithæron! cur me ſuſcepiſti?* Mancipium, ubi ſunt coronæ? ubi diadema? nihil te juvant ſatellites. Quod ſi igitur iſtorum aliquem acceſſeris; horum memento, te tragœdum convenire, non qui-

μνησο, ὅτι τραγῳδῷ προσέρχῃ, οὐ τῷ ὑποκριτῇ, ἀλλ' αὐτῷ τῷ Οἰδίποδι. Ἄλλαι μακάριος ὁ 19
δεῖνα· μετὰ πολλῶν γὰρ περιπατεῖ. Κἀγὼ συγκατατάττω ἐμαυτὸν σὺν τοῖς πολλοῖς, καὶ μετὰ πολλῶν περιπατῶ. Τὸ δὲ κεφάλαιον· 20
μέμνησο, ὅτι ἡ θύρα ἠνοικται. μὴ γίνου τῶν παιδίων δειλότερος· ἀλλ', ὡς ἐκεῖναι, ὅταν αὐτοῖς μὴ ἀρέσκῃ τὸ πρᾶγμα, λέγει, ὅτι, Οὐκέτι παίζω· καὶ σὺ, ὅταν σοι φαίνηταί τινα εἶναι τοιαῦτα, εἰπὼν ὅτι Οὐκέτι παίζω, ἀπαλλάσσου· μέναν δὲ, μὴ θρήνει.

ΚΕΦ.

quidem hiſtrionem, ſed ipſum Oedipodem. At hic homo beatus eſt! magnum enim habet comitatum. Et ego me conjungo cum multis, magnumque habeo comitatum. Quod autem caput rei eſt, memento apertam eſſe januam: ne ſis pueris timidior: ſed, ut illi, quum non amplius re delectantur, dicunt ſe diutius non luſuros eſſe; ſic & tu, cum quædam eſſe ejusmodi tibi videbuntur, dic, te non amplius eſſe luſurum, & recedito: ſin manſeris, noli lamentari.

CAP.

ΚΕΦ. κέ.

Πρὸς τὸ αὐτό.

Εἰ ταῦτα ἀληθῆ ἐστι, καὶ μὴ βλακεύομεν, μηδ' ὑποκρινόμεθα, ὅτι τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐν προαιρέσει, καὶ τὸ κακὸν, τὰ δ' ἄλλα πάντα οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τί ἔτι ταράσσόμεθα; τί ἔτι
2 φοβούμεθα; περὶ ἃ ἐσπουδάκαμεν, τούτων ἐξουσίαν οὐδεὶς ἔχει· ὧν ἐξουσίαν οἱ ἄλλοι ἔχουσι, τούτων οὐκ ἐπιστρεφόμεθα. πῶς ἔτι πρᾶγμα
3 ἔχομεν; Ἀλλὰ ἔντειλαί μοι. Τί σοι ἐντείλωμαι; ὁ Ζεύς σοι οὐκ ἐντέταλται; οὐ δέδωκέ σοι τὰ μὲν σὰ ἀκώλυτα καὶ ἀπαραπόδιστα,
4 τὰ δὲ μὴ σὰ κωλυτὰ καὶ παραποδιστά; Τίνα οὖν ἐντολὴν ἔχων, ἐκεῖθεν ἐλήλυθας; ποῖον διάταγμα; Τὰ σὰ τήρει ἐκ παντὸς τρόπου, τῶν ἀλ-

CAP. XXV.

Eadem de re.

Si hæc vera ſunt, neque ſtulti nos ſumus, neque ſimulate dicimus, Bonum hominis, itemque malum, in voluntate eſſe poſitum, cætera vero omnia nihil ad nos pertinere; quid adhuc perturbamur? quid adhuc metuimus? Quæ res nobis curæ ſunt, eas nemo habet in poteſtate: quæ in aliorum poteſtate ſunt, eas non curamus. Quid porro negotii habemus? Tu mihi præcipe, inquis. Quid tibi ego præcipiam? Nonne Jupiter mandata tibi dedit? Nonne hoc tibi tribuit, ut, quæ tua ſunt, ea nec impediri, nec prohiberi poſſint; ut ea ſola impediri prohiberique poſſint, quæ tua non ſunt? Quodnam igitur mandatum, quodnam præceptum ab eo acceptiſti, cum huc venires? Tua cuſtodito quovis modo; aliena ne concupiſcito!

Fides

ἀλλοτρίων μὴ ἐφίεσο. Τὸ πιστὸν, σόν· τὸ αἰδήμον, σόν· τίς οὖν ἀφελέσθαί σου δύναταί σου ταῦτα; τίς κωλύσει χρῆσθαι αὐτοῖς ἄλλος, εἰ μὴ σύ; σὺ δὲ πῶς; ὅταν τὰ μὴ σαυτοῦ σπουδάσῃς, τὰ σαυτοῦ ἀπώλεσας. Τοιαύτας ἔχων ὑποθήκας καὶ ἐντολὰς παρὰ τοῦ Διὸς, ποίας ἔτι παρ' ἐμοῦ θέλεις; κρείσσων εἰμὶ ἐκείνου; ἀξιοπιστότερος; ἀλλὰ ταύτας τηρῶν, ἄλλων τίνων περσδέῃ; Ἀλλ' ἐκεῖνος οὐκ ἐντέταλται ταῦτα; Φέρε τὰς προλήψεις, φέρε τὰς ἀποδείξεις τὰς τῶν Φιλοσόφων, φέρε ἃ πολλάκις ἤκουσας, φέρε δ' ἃ εἶπας αὐτὸς, φέρε ἃ ἀνέγνως, φέρε ἃ ἐμελέτησας.

Μέχρις οὖν τίνος ταῦτα τηρῶν καλῶς ἔχει, καὶ τὴν παιδιὰν μὴ λύειν; Μέχρις ἂν κομψῶς διεξάγηται. Ἐν Σατορναλίοις λέλογχε βασιλεύς· ἔδοξε γὰρ παῖξαι ταύτην τὴν παιδιάν· προστάσσει, Σὺ πίε, Σὺ πέρα-

Fides in eorum numero eſt, quæ tua ſunt; eodem loco eſt verecundia: quis ergo hæc tibi eripere poteſt? quis iis uti te prohibebit alius, niſi tu? tu vero quo pacto te ipſe prohibebis? Cum iis rebus ſtudueris quæ tuæ non ſunt, tuas perdes. Talibus monitis mandatisque a Jove inſtructus, quænam adhuc a me poſtulas? num ego ſum illo ſuperior? num fide dignior? Hæc ſi cuſtodieris, quibus aliis indigebis? Anne vero ille mandavit hæc? Prome anticipatas animo notiones; prome demonſtrationes philoſophorum; prome ea quæ ſæpe audiviſti; immo quæ ipſe dixiſti, quæ legiſti, quæ meditatus es: (& *intelliges, a Deo data eſſe iſta mandata.*)

Quouſque igitur ſervare iſta rectum eſt, ludumque non dirimere? Quoad is concinne actus fuerit. Saturnalibus ſortito rex *aliquis* factus eſt: viſum enim erat eum ludere ludum: Imperat ille: Tu bibe!

κέρασον, Σὺ ἆσον, Σὺ ἄπελθε, Σὺ ἐλθέ. Ὑπακούω,
9 ἵνα μὴ παρ' ἐμὲ λύηται ἡ παιδιά. Ἀλλὰ, σὺ ὑπολάμβανε, ὅτι ἐν κακοῖς εἶ. Οὐχ ὑπολαμβάνω· καὶ
10 τίς μ' ἀναγκάσει ὑπολαμβάνειν; Πάλιν, συνεθέμεθα παῖξαι τὰ περὶ Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλέα. καταταγεὶς Ἀγαμέμνων, λέγει μοι· Πορεύου πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, καὶ ἀπόσπασον τὴν Βρισηίδα. Πορεύομαι.
11 Ἔρχου. Ἔρχομαι. Ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν ὑποθετικῶν λόγων ἀναστρεφόμεθα, οὕτω δεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Ἔστω νύξ. Ἔστω. Τί οὖν; ἡμέρα ἐστίν; Οὔ. ἔλαβον γὰρ ὑπόθεσιν, τοῦ νύκτα εἶναι. Ἔστω σε ὑπολαμβάνειν
12 ὅτι νύξ ἐστιν. Ἔστω. Ἀλλὰ, καὶ ὑπόλαβε ὅτι νύξ
13 ἐστιν. Οὐκ ἀκολουθεῖ τῇ ὑποθέσει. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα. Ἔστω σε εἶναι δυστυχῆ. Ἔστω. Ἆρ' οὖν ἀτυχὴς εἶ; Ναί. Τί οὖν; κακοδαιμονεῖς; Ναί. Ἀλλὰ καὶ ὑπόλαβε, ὅτι ἐν κακοῖς εἶ. Οὐκ ἀκολουθεῖ τῇ ὑποθέσει· καὶ ἄλλος μέ κωλύει.

Μέχρι

be! tu miſce! tu cane! tu abi! tu accede. Obtempero, ne per me ludus dirimatur. At, *ſi Rex dicat*, Tu in malis te eſſe putato! non puto: & quis me putare coget? Rurſus, conſtituimus ludum repræſentare Agamemnonis & Achillis. Qui perſonam gerit Agamemnonis, ſic mihi mandat: Achillem accedito, & abſtrahe Briſeidem! Abeo. Veni! Venio. Quemadmodum enim in argumentationibus hypotheticis verſamur, ita etiam in vita eſt verſandum. Eſto nox! Eſto. Quid ergo? Dies eſt? Non: conditionem enim hanc admiſi, eſſe noctem. Ponamus, te putare eſſe noctem. Ponamus. At vero etiam puta eſſe noctem! Id quidem conditioni poſitæ non eſt conſequens. Sic etiam hoc loco: Ponamus, te eſſe infelicem! Ponamus. Igitur infelix es? Sum. Quid ergo? adverſa fortuna uteris? Ita. At etiam putato, te miſerum eſſe! Hoc non conſequens eſt hypotheſi: & alius me vetat.

Quo-

Μέχρι πόσου οὖν ὑπακουστέον τοῖς τοιούτοις; Μέχρις ἂν οὗ λυσιτελῇ· τοῦτο δ' ἔστι, μέχρις ἂν οὗ σώζω τὸ πρέπον καὶ τὸ κατάλληλον. Λοιπὸν οἱ μέν εἰσι καταύστηροι καὶ κακοστόμαχοι, καὶ λέγουσιν· Ἐγὼ οὐ δύναμαι παρὰ τούτῳ δειπνεῖν, ἵν' αὐτοῦ ἀνέχωμαι καθ' ἡμέραν διηγουμένου, πῶς ἐν Μυσίᾳ ἐπολέμησε· Διηγησάμην σοι, ἀδελφὲ, πῶς ἐπὶ τὸν λόφον ἀνέβην· πάλιν ἔρχομαι πολιορκεισθαι. Ἄλλος δὲ λέγει· Ἐγὼ δειπνῆσαι θέλω μᾶλλον, καὶ ἀκούειν αὐτοῦ, ὅσα θέλει ἀβολεσχοῦντος. Καὶ σὺ σύγκρινε ταύτας τὰς ἀξίας· μόνον μηδὲν βασκούμενος ποιεῖ, μὴ θλιβόμενος, μηδ' ὑπολαμβάνων ἐν κακοῖς εἶναι· τοῦτο γὰρ οὐδείς σε ἀναγκάζει. Καπνὸν πεποίηκεν ἐν τῷ οἰκήματι; ἂν μέτριον, μενῶ· ἂν λίαν πολὺν, ἐξέρχομαι. Τοῦτον γὰρ δεῖ μεμνῆσθαι καὶ κρατεῖν, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται. Ἀλλὰ, μὴ οἴκει ἐν Νικοπόλει. Οὐκ οἰκῶ.

Quousque igitur in hoc genere mos est gerendus? Quoad expedit: hoc est, quatenus servo quod decorum est & consentaneum. Cæterum sunt alii subausteri & fastidiosiore stomacho, qui dicant: Ego non possum apud illum cœnare, ut eum feram quotidie commemorantem, quo pacto in Mysia bellum gesserit: „Narravi tibi frater ut tumulum conscenderim; rursus deinde obsideri cœpi.“ Alius vero ait, se potius cœnare velle, & auditurum quasvis illius nugas. Et tu, collata inter se utraque harum æstimationum, tuo utere judicio: dummodo nihil gravate facias, non adflictus, neque in malis te esse existimans; istud enim nemo te cogit. Fumum excitavit in cubiculo? si mediocrem; manebo: si nimis spissum; egredior. Hoc enim meminisse & tenere oportet, januam apertam esse. At, ne habites Nicopoli! Non habitabo. Nec

οἰκῶ. Μηδ' ἐν Ἀθήναις. Οὐδ' ἐν Ἀθήναις. Μηδ' ἐν Ῥώμῃ. Οὐδ' ἐν Ῥώμῃ. Ἐν Γυάροις οἴκει. Οἰκῶ. Ἀλλὰ πολύς μοι καπνὸς φαίνεται, τὸ ἐν Γυάροις οἰκεῖν. Ἀποχωρῶ, ὅπου μὲ οὐδεὶς κωλύσει οἰκεῖν· ἐκείνη γὰρ ἡ οἴκησις παντὶ ἤνοικται. καὶ τὸ τελευταῖον χιτωνάριον, τοῦτ' ἔστι τὸ σωμάτιον, τούτου ἀνωτέρω οὐδενὶ οὐδὲν εἰς ἐμὲ ἔξεστι. Διὰ τοῦτο ὁ Δημήτριος εἶπε τῷ Νέρωνι· Ἀπειλεῖς μοὶ θάνατον, σοὶ δ' ἡ φύσις. Ἂν δὲ τὸ σωμάτιον θαυμάσω, δοῦλον ἐμαυτὸν παραδέδωκα· ἂν τὸ κτησείδιον, δοῦλον. εὐθὺς γὰρ αὐτὸς κατ' ἐμαυτοῦ δηλῶ, τίνι αἰλωτός εἰμι· ὡς ὁ ὄφις ἂν συσπᾷ τὴν κεφαλὴν, λέγω, ἐκεῖνο αὐτοῦ τύπτε ὃ φυλάσσει, καὶ σὺ γίνωσκε, ὅτι ὃ ἐν φυλάσσειν ἐθέλῃς, κατ' ἐκεῖνο ἐπιβήσεταί σου ὁ κύριος. Τούτων μεμνημένος, τίνας ἔτι κολακεύσεις, ἢ φοβήσῃ;

Ἀλλὰ

Nec Athenis! Neque Athenis! Nec Romæ! Neque Romæ. In Gyaris habita! Habito. Sed, in Gyaris habitare, magnum mihi fumum habere videtur. Eo discedo, ubi me habitare nemo prohibebit; nam illa habitatio cuivis est aperta: & postremum amiculum, corpusculum hoc est, ultra quod nemini quidquam in me licet. Quapropter Demetrius Neroni dixit: *Tu mihi mortem minitaris, Natura tibi.* Quod si vero corpusculum demiratus ero, in servitutem me dedi: si possessiunculam, eodem modo. Statim enim ipse de me indicium facio, quâ re capi queam: non secus ac serpens; qui cum caput contrahit, jubeo te illam ejus partem percutere, cui ille cavet. Sic tu quoque scito, quidquid custodire volueris, ab ea parte invasurum te esse tuum dominum. Harum rerum memor si fueris, cui jam porro adulaberis? quem timebis?

At

Ἀλλὰ θέλω καθῆσθαι ὅπου οἱ συγκλητικοί. 26
Ὁρᾷς, ὅτι σὺ σαυτῷ στενοχωρίαν παρέχεις·
σὺ σαυτὸν θλίβεις. Πῶς οὖν ἄλλως θεωρήσω 27
καλῶς ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ; Ἄνθρωπε, καὶ μὴ
θεώρει, καὶ οὐ μὴ θλιβῇς. τί πράγματα ἔχεις;
ἢ μικρὸν ἔκδεξαι, καὶ ἀχθείσης τῆς θεωρίας
κάθισον εἰς τοὺς τῶν συγκλητικῶν τόπους, καὶ
ἡλιάζου. Καθόλου γὰρ ἐκείνου μέμνησο, ὅτι 28
ἑαυτοὺς θλίβομεν, ἑαυτοὺς στενοχωροῦμεν· τοῦτ'
ἔστι, τὰ δόγματα ἡμᾶς θλίβει καὶ στενοχω-
ρεῖ. Ἐπεὶ τί ἐστιν αὐτὸ τὸ λοιδορεῖσθαι; πα- 29
ρασταὶς λίθον λοιδόρει· καὶ τί ποιήσεις; ἂν οὖν
τις ὡς λίθος ἀκούσῃ, τί ὄφελος τῷ λοιδοροῦντι;
ἂν δ' ἔχῃ τὴν ἀσθένειαν τοῦ λοιδορουμένου ἢ
λοιδορῶν ἐπιβάθρεαν, τότε ἀνύει τι. Περίσχι- 30
σον αὐτόν. Τί λέγεις αὐτόν; τὸ ἱμάτιον λάβε,
περίσχισον. Ὕβρεν σου πεποίηκα. Καλῶς σοὶ

I 2 γένοι-

At ſedere volo, ubi ſenatores. Nonne vides, te ipſum tibi circumdare anguſtias? te a teipſo premi? Quo pacto ergo aliter commode in Amphitheatro ſpectabo? Homo, ne ſpectato quidem; ita non premêris. Quid tibi ipſi negotium faceſſis? Aut paululum exſpecta, finitoque ſpectaculo in ſenatorias ſedes te confer, & apricare. Nam illud univerſe meminiſſe oportet, nos a nobis ipſis premi, a nobismet ipſis in anguſtias redigi: hoc eſt, decretis noſtris premi nos, & coarctari. Etenim hoc ipſum quid eſt, conviciis peti? Adſta lapidi, eique conviciare: quid proficies? Si quis ergo ut lapis audierit, quam e ſuis maledictis capiet utilitatem conviciator? Quod ſi vero conviciator ejus cui maledicit imbecillitatem, veluti pontem, habuerit; tunc aliquid proficiet. Exue hunc! Quid ais? ipſum? Veſtem prehende; hanc diſcinde.

Con-

γένοιτο. Ταῦτα ἐμελέτα Σωκράτης· διὰ τοῦτο
31 ἓν ἔχων πρόσωπον ἀεὶ διετέλει. Ἡμεῖς δὲ θέλομεν πάντα μᾶλλον ἀσπεῖν καὶ μελετᾶν, ἢ ὅπως
32 ἀπαραπόδιστοι καὶ ἐλεύθεροι ἐσόμεθα. Παράδοξα λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι. Ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις τέχναις οὐκ ἔστι παράδοξα; καὶ τί παραδοξότερόν ἐστιν, ἢ κεντεῖν τινος τὸν ὀφθαλμὸν, ἵνα
33 ἴδῃ; εἴ τις ἀπείρῳ τῶν ἰατρικῶν τοῦτο εἶπεν, οὐκ ἂν κατεγέλα τοῦ λέγοντος; Τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ πολλὰ τῶν ἀληθῶν παράδοξα φαίνεται τοῖς ἀπείροις;

ΚΕΦ.

Contumeliâ te adfeci. Bene fit tibi! —— Hæc meditabatur Socrates; eâque de causâ eodem semper erat vultu. Nos autem quævis potius exercere meditarique volumus, quam qua ratione omnis impedimenti immunes ac liberi simus futuri. Paradoxa dicunt philosophi! Atqui in aliis artibus nulla-ne sunt paradoxa? Et quid magis præter opinionem est, quam alicui pungi oculum ut videat? quod si quis homini rei medicæ ignaro id diceret, nonne rideretur ab eo? Quid ergo mirum est, multa etiam in philosophia, utut vera sint, paradoxa videri imperitis?

CAP.

ΚΕΦ. κϛ'.

Τίς ὁ βιωτικὸς νόμος.

Ἀναγινώσκοντος δὲ τοὺς ὑποθετικούς, ἔφη· Νόμος ὑποθετικός ἐστι καὶ οὗτος, τὸ ἀκόλουθον τῇ ὑποθέσει παραδέχεσθαι. πολὺ δὲ πρότερον νόμος βιωτικός ἐστιν οὗτος, τὸ ἀκόλουθον τῇ Φύσει πράττειν. εἰ γὰρ ἐπὶ πάσης ὕλης καὶ περιστάσεως βουλόμεθα τηρῆσαι τὸ κατὰ Φύσιν, δῆλον ὅτι ἐν παντὶ στοχαστέον τοῦ μήτε τὸ ἀκόλουθον ἡμᾶς ἐκφυγεῖν, μήτε παραδέξασθαι τὸ μαχόμενον. Πρῶτον οὖν ἐπὶ τῆς θεωρίας γυμνάζουσιν ἡμᾶς οἱ φιλόσοφοι, ὅπου ῥᾷον· ἔπειτα οὕτως ἐπὶ τὰ χαλεπώτερα ἄγουσιν· ἐνταῦθα γὰρ οὐδέν ἐστι τὸ ἀνθέλκον, ὡς πρὸς τὸ ἀκολουθῆσαι τοῖς διδασκομένοις· ἐπὶ δὲ τῶν βιωτικῶν, πολλὰ τὰ

I 3 περὶ-

CAP. XXVI.

Quæ sit vitæ lex.

Cum hypotheticas argumentationes prælegeret, ait: Est etiam hæc lex hypothetica, ut id admittatur quod hypothesi sit consentaneum: est autem multo potior Vitæ lex hæc, ut id agamus quod Naturæ sit consentaneum. Nam si in quavis materia & quavis occasione id tenere volumus, quod secundum Naturam est; adparet, in omni re operam esse dandam, ut neque id quod consequens est nos effugiat, neque aliquid repugnans admittamus. Primum igitur in contemplatione nos exercent philosophi, id quod facilius est; & deinde demum ad difficiliora nos perducunt: ibi enim nihil est quod renitatur, quo minus ea sequamur quæ docentur; in vitæ autem

4 περισπῶντα. γελοῖος οὖν ὁ λέγων, πρῶτον βούλεσθαι ἀπ' ἐκείνων· οὐ γὰρ ῥᾴδιον ἄρχεσθαι
5 ἀπὸ τῶν χαλεπωτέρων. καὶ τοῦτον ἀπολογισμὸν ἔδει φέρειν πρὸς τοὺς γονεῖς, τοὺς ἀγανακτοῦντας ἐπὶ τῷ φιλοσοφεῖν τὰ τέκνα· Οὐκοῦν ἁμαρτάνω, πάτερ, καὶ οὐκ οἶδα τὸ ἐπιβάλλον ἐμαυτῷ καὶ προσῆκον; εἰ μὲν οὐδὲ μαθητόν ἐστιν, οὐδὲ διδακτόν, τί μοι ἐγκαλεῖς; εἰ δὲ διδακτόν, δίδασκε· εἰ δὲ σὺ μὴ δύνασαι, ἄφες με
6 μαθεῖν παρὰ τῶν λεγόντων εἰδέναι. Ἐπεὶ τί δοκεῖς; ὅτι θέλων περιπίπτω κακῷ, καὶ ἀποτυγχάνω τοῦ ἀγαθοῦ; Μὴ γένοιτο. Τί οὖν ἐστι
7 τὸ αἴτιον τοῦ ἁμαρτάνειν με; Ἡ ἄγνοια. Οὐ θέλεις οὖν ἀποθῶμαι τὴν ἄγνοιαν; τίνα πώποτε ὀργὴ ἐδίδαξε τὰ κυβερνητικά, τὰ μουσικά; τὰ βιωτικὰ οὖν διὰ τὴν ὀργήν σου δοκεῖς ἅτι μαθήσομαι;

Ταῦτα

autem ratione multa ſunt, quæ huc atque illuc diſtrahant. Ridiculus igitur eſt qui ait, te ab his velle capere initium: neque enim facile eſt a difficilioribus auſpicari. Et hæc defenſio ad parentes erat adferenda, qui moleſte ferunt, liberos ſuos philoſophari: Ergo pecco, pater, & ignoro quod mihi conveniat, quodque meum ſit officium? quod ſi igitur neque diſci poteſt, neque doceri; quid me accuſas? ſin doceri poteſt; doce: quod ſi tu non potes; ſine ab iis diſcam, qui ſe ſcire profitentur. Nam quid putas? me volentem in malum incidere, & fruſtrari bono? Abſit. Quæ igitur mihi peccandi cauſſa eſt? Ignorantia. Non vis igitur me deponere ignorantiam? Quem umquam ira docuit gubernandi artem? quem muſicam? vivendi igitur artem putas fore, ut tua me ira doceat?

Hæc

Ταῦτα ἐκείνῳ μόνῳ λέγειν ἔξεστι, τῷ τὴν τοι- 8
αὐτὴν ἐπιβολὴν ἐνηνοχότι. Εἰ δέ τις μόνον ἐπιδεί- 9
κνυσθαι θέλων ἐν συμποσίῳ, ὅτι οἶδε τοὺς ὑπο-
θετικοὺς, ἀναγινώσκει ταῦτα, καὶ προσέρχεται
τοῖς φιλοσόφοις· οὔτος ἄλλο τι πράττει, ἢ ἵνα
αὐτὸν συγκλητικὸς παρακατακείμενος θαυμάσῃ;
Ἐκεῖ γὰρ τῷ ὄντι αἱ μεγάλαι ὕλαι εἰσί· καὶ οἱ 10
ἐνθάδε πλοῦτοι, ἐκεῖ παίγνια δοκοῦσι. διὰ τοῦ-
το ἐκεῖ δύσκολον κρατῆσαι τῶν αὐτοῦ φαντασιῶν,
ὅπου τὰ ἐκείνοντα μεγάλα. Ἐγώ τινα οἶδα 11
πλαίοντα, Ἐπαφροδίτου τῶν γειτόνων ἀπτόμε-
νον, καὶ λέγοντα ταλαιπωρεῖν, ἀπολελεῖφθαι
γὰρ αὐτῷ μηδὲν, εἰ μὴ ἑκατὸν πεντήκοντα μυ-
ριάδας. Τί οὖν ὁ Ἐπαφρόδιτος; κατεγέλασεν, 12
ὡς ἡμεῖς; Οὔ. ἀλλ' ἐπιθαυμάσας λέγει, Τάλας,
πῶς οὖν ἐσιώπας; πῶς ἐκαρτέρεις;

I 4 Κεφάλαιον

Hæc vero nonnisi ei licet dicere, qui tale animi propositum secum tulit. Si quis autem, ut in convivio duntaxat ostentet, scire se rationes hypotheticas, ista legit, & philosophos accedit: is quid aliud agit, nisi ut senator aliquis mensæ juxta eum adcumbens ipsum admiretur? Nam illic revera magnæ sunt materiæ; & hujus loci divitiæ illic pro ludicris habentur. Quapropter ibi difficile est imperare suis visis, ubi, quæ de potestate mentis dejicere nos possunt, magna sunt. Ego novi nonneminem, qui plorans, & Epaphroditi genua amplexans, se miserum esse diceret, quod sibi nihil nisi sexagies esset reliquum. Quid ergo Epaphroditus? derisitne hominem, ut nos? Immo miratus: O te miserum! inquit, quo pacto igitur tacuisti? quo pacto toleravisti?

Cum

13 Κράξας δὲ τὸν ἀναγινώσκοντα τοὺς ὑποθετικοὺς, καὶ γελάσαντος τοῦ ὑποθεμένου αὐτῷ τὴν ἀνάγνωσιν, Σεαυτοῦ, ἔφη, καταγελᾷς· οὐ προεγύμνασας τὸν νεανίσκον, οὐδ' ἔγνως, εἰ δύναται τούτοις παρακολουθεῖν. Ἀλλ' ὡς ἀναγνώστῃ
14 αὐτῷ χρῇ; Τί οὖν, ἔφη, τῇ [μὴ] δυναμένῃ διανοίᾳ συμπεπλεγμένου ἐπικρίσεως παρακολουθεῖν, ἔπαινον πιστεύομεν, ψόγον πιστεύομεν, ἐπίκρισιν περὶ τῶν καλῶς ἢ κακῶς γινομένων; κἂν τινα κακῶς λέγῃ, οὗτος ἐπιστρέφεται; κἂν ἐπαινῇ τινα, ἐπαίρεται, ἐν τοῖς οὕτω μικροῖς ὁ μὴ
15 εὑρίσκων τὸ ἔξῃς; Αὕτη οὖν ἀρχὴ τοῦ φιλοσοφεῖν, αἴσθησις τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ, πῶς ἔχα· μετὰ γὰρ τὸ γνῶναι ὅτι ἀσθενῶς, οὐκ ἔτι θε-
16 λήσει χρῆσθαι αὐτῷ πρὸς τὰ μέγιστα. Νῦν δὲ μὴ δυνάμενοί τινες τὸν ψωμὸν καταπίνειν, συντάξεις ἀγοράζοντες ἐπιβάλλονται ἐσθίειν. διὰ τοῦτο

Cum autem eum qui hypothetica pronuntiata legebat, vocasset: eumque is qui legendi munus illi mandarat, derideret; Teipsum, inquit, derides; non præparasti adolescentem, nec exploraſti, an ista possit ratione adsequi. At eo ut anagnoste uteris? Quid igitur, inquit, ingenio, quod complexi syllogismi judicium [non] queat adsequi, laudationem credimus, reprehensionem credimus, judiciumque ferendum de recte aut perperam factis? quod si quem vituperat, hic curabit? extolletur vero, si quem laudat homo qui in rebus tam minutis consequentia non cernit? Hoc igitur est philosophandi principium, ut animadvertat homo, mens & ratio sua quo pacto sit adfecta: nam ejus imbecillitate cognita, eâ posthac uti non volet ad res maximas. Nunc cum nonnulli deglutire buccellam non possint, volumina emunt, eaque devorare conantur: Unde fit, ut aut rèvomant,

aut

τοῦτο ἐμοῦσιν, ἢ ἀπεπτοῦσιν· εἶτα στρόφοι, καὶ καταῤῥοίαι, καὶ πυρετοί. ἕδες δ' ἐφιστάνειν, εἰ δύνανται. Ἀλλ' ἐν μὲν θεωρίᾳ ῥᾴδιον ἐξελέγ- 17
ξαι τὸν οὐκ εἰδότα· ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὸν βίον, οὔτε παρέχει ἑαυτόν τις ἐλέγχῳ, τόν τ' ἐξελέγ-
ξαντα μισοῦμεν. ὁ δὲ Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέ- 18
ταστον βίον μὴ ζῆν.

ΚΕΦ. κζ'.

Πεσαχῶς αἱ Φαντασίαι γίνονται· καὶ τίνα πρόχειρα πρὸς αὐτὰς βοηθήματα παρασκευαστέον.

Τετραχῶς αἱ Φαντασίαι γίνονται ἡμῖν· ἢ γὰρ ὡς ἔστι τινὰ, οὕτω φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντα, οὐδὲ φαίνεται ὅτι ἐστίν· ἢ ἔστι, καὶ οὐ φαίνεται· ἢ οὐκ ἔστι, καὶ φαίνεται. Λοιπὸν, ἐν πᾶσι τούτοις 2

aut cruditate laborent: inde vertigines, fluxiones & febres oriuntur. His conſiderandum erat, quid poſſent. Verum in contemplatione quidem facile eſt coarguere ignorantem: in vitæ autem actionibus, neque ſe quiſquam coarguendum exhibet, & eum qui coarguit odimus. Socrates autem dixit, vitam in quam non inquiritur non eſſe vitalem.

CAP. XXVII.

Quotuplicia ſint Viſa: & quæ adjumenta adverſus ea comparanda ſint?

Quatruplicia ſunt viſa, quæ nobis accidunt: aut enim ſunt res tales, quales videntur; aut non ſunt, nec eſſe videntur; aut ſunt, & non eſſe videntur; aut non ſunt,

αὐτοχεῖν, ἔργον ἐστὶ τοῦ πεπαιδευμένου. Ὅ τι δ' ἂν ᾖ τὸ θλίβον, ἐκείνῳ δεῖ προσάγειν τὴν βοήθειαν· εἰ σοφίσματα ἡμᾶς Πυῤῥώνεια καὶ Ἀκαδημαϊκὰ τὰ θλίβοντά ἐστιν, ἐκείνοις προσάγωμεν
3 τὴν βοήθειαν. εἰ αἱ τῶν πραγμάτων πιθανότητες, κατ' ἃς φαίνεταί τινα ἀγαθὰ, οὐκ ὄντα, ἐκεῖ τὴν βοήθειαν ζητῶμεν. εἰ ἔθος ἐστὶ τὸ θλίβον, πρὸς
4 ἐκεῖνο τὴν βοήθειαν ἀνευρίσκειν πειρατέον. Τί οὖν πρὸς ἔθος ἐστὶν εὑρίσκειν βοήθημα; Τὸ ἐναντίον ἔθος.
5 Ἀκούεις τῶν ἰδιωτῶν λεγόντων· Τάλας ἐκεῖνος ἀπέθανεν· ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἡ μήτηρ·
6 ἐξεκόπη, ἀλλὰ καὶ ἄωρος, καὶ ἐπὶ ξένης. Ἄκουσον τῶν ἐναντίων λόγων· ἀπόσπασον σεαυτὸν τούτων τῶν φωνῶν· ἀντίθες τῷ ἔθει τὸ ἐναντίον ἔθος. πρὸς τοὺς σοφιστικοὺς λόγους τὰ λογικὰ, καὶ τὴν ἐν τούτοις γυμνασίαν καὶ τριβήν· πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων πιθανότητας, τὰς ἐναρ-

sunt, & esse videntur. In his igitur omnibus scopum attingere, munus est hominis eruditi. Quidquid autem nos presserit, ei adferendum erit remedium: si captiones nos Pyrrhoniæ & Academicæ presserint, adversus illas auxilia adhibeamus: si rerum probabilitates, quibus fit ut nonnulla, quæ bona non sunt, in bonis esse videantur; ei parti suppetias quæramus: si consuetudo erit quæ premat, danda erit opera, ut adversus hanc auxilium inveniamus. Quod igitur contra consuetudinem adjumentum invenietur? Contraria consuetudo. Vulgo dici audis; Miser ille mortuus est; periit pater ejus atque mater; sublatus est e medio, atque etiam immatura ætate, & peregre. Audi contrarias rationes; avelle te ab istis vocibus; oppone consuetudini contrariam consuetudinem. Adversus captiosas conclusiunculas adhibenda est differendi ars, ejusque exercitatio & usus. Contra rerum

ἐναργεῖς προλήψεις ἐσμιγμένας καὶ προχείρους ἔχειν δεῖ.

Ὅταν θάνατος φαίνηται κακὸν, πρόχειρον ἔχειν, ὅτι τὰ κακὰ ἐκκλίνειν καθήκει, καὶ ἀναγκαῖον ὁ θάνατος. Τί γὰρ ποιήσω; ποῦ γὰρ αὐτὸν φύγω; Ἔστω ἐμὲ μὴ εἶναι Σαρπηδόνα, τὸν τοῦ Διὸς, ἵν' οὕτω γενναίως εἴπω· Ἀπελθὼν ἢ αὐτὸς ἀριστεῦσαι θέλω, ἢ ἄλλῳ παρασχεῖν ἀφορμὴν τοῦ ἀριστεῦσαι· εἰ μὴ δύναμαι κατορθῶσαί τι αὐτὸς, οὐ φθονήσω ἄλλῳ τοῦ ποιῆσαί τι γενναῖον. ἔστω ταῦτα ὑπὲρ ἡμᾶς· ἐκεῖνο οὐ πίπτει εἰς ἡμᾶς; καὶ ποῦ φύγω τὸν θάνατον; μηνύσατέ μοι τὴν χώραν· μηνύσατε ἀνθρώπους εἰς οὓς ἀπέλθω, εἰς οὓς οὐ παραβάλλει. μηνύσατε ἐπαοιδήν· εἰ μὴ ἔχω, τί με θέλετε ποιεῖν; Οὐ δύναμαι τὸν θάνατον ἀποφυγεῖν· τὸ φοβεῖσθαι αὐτὸν μὴ ἀποφύγω; ἀλλ' ἀποθάνω πενθῶν καὶ τρέμων; Αὕτη γὰρ

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

rum probabilitatem, evidentes animi anticipationes, expolitas & promtas habere oportet.

Quod si malum videtur mors, in promtu habere expedit, mala declinanda esse, mortem autem esse necessariam. Quid ergo faciam? quî eam fugiam? Ut non sim ego Sarpedon, Jovis filius, qui fortia illa verba fundam: „Abibo, & „aut ipse rem bene gerere „velim, aut alteri occasio„nem rei bene gerendæ „dabo: si ipse rem feliciter „gerere non potero; alteri „non invidebo præclari fa„cinoris gloriam.“ Si hoc supra nos est; illud idcirco non in nos cadit? Et quo me recipiam, ut mortem effugiam? ostendite mihi locum! ostendite homines ad quos me conferam; ad quos non perveniat! ostendite incantationem! Si non habeo, quid me vultis facere? Non possum effugere mortem: metum mortis effugere non potero? sed moriar lugens & tremens? Hic enim perturbatio-

γὰρ γένεσις πάθους, θέλειν τι, καὶ μὴ γένε-
11 σθαι. Ἔνθεν ἂν μὲν δύναμαι τὰ ἐκτὸς μετατιθέ-
ναι πρὸς τὴν βούλησιν τὴν ἐμαυτοῦ, μετατίθημι·
εἰ δὲ μή, τὸν ἐμποδίζοντα ἐκτυφλῶσαι θέλω.
12 Πέφυκε γὰρ ὁ ἄνθρωπος, μὴ ὑπομένειν ἀφαι-
ρεῖσθαι τοῦ ἀγαθοῦ, μὴ ὑπομένειν περιπίπτειν
13 τῷ κακῷ. Εἶτα τὸ τελευταῖον· ὅταν μήτε τὰ
πράγματα μεταθεῖναι δυνηθῶ, μήτε τὸν ἐμποδί-
ζοντα ἐκτυφλῶσαι, κάθημαι καὶ στένω, καὶ ὃν
δύναμαι λοιδορῶ, τὸν Δία καὶ τοὺς Θεοὺς τοὺς
ἄλλους· εἰ γὰρ μὴ ἐπιστρέφονταί μου, τί ἐμοὶ
14 καὶ αὐτοῖς; Ναί· ἀλλ' ἀσεβὴς ἔσῃ. Τί οὖν μοι
χεῖρον ἔσται, ὧν ἐστί μοι νῦν; Τὸ σύνολον·
ἐκείνου μεμνῆσθαι, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ ᾖ τὸ
εὐσεβὲς καὶ συμφέρον, οὐ δύναται σωθῆναι τὸ
εὐσεβὲς ἔν τινι. Ταῦτα οὐ δοκεῖ ἐπέγοντα;

Ἔρχεσθε

bationis ortus est, velle aliquid, atque id non fieri. Proinde, si res externas ad meam voluntatem transferre possum, transfero: sin minus, eum qui me impedit, excæcare volo. Sic enim naturâ comparatus est homo, ut non patiatur eripi sibi bonum, non patiatur incidere in malum. Denique, si neque res transferre queo, neque eum excæcare, qui me impedit; sedeo gemens, &, quemcunque possum, maledictis lacero; ipsum adeo Jovem, & deos cæteros: nam si me non curant; quid mihi rei cum illis est? Itane? at impius eris! Quid ergo mihi tum pejus erit, quam nunc est? Illud enim omnino meminisse oportet; nisi in eadem re & pietas & utilitas collocetur, non posse in homine pietatem conservari. Hæc non videntur esse necessaria?

Veniat

Ἐρχέσθω καὶ ἀπαντάτω Πυῤῥώνειος καὶ Ἀκα- 15
δημαϊκός. ἐγὼ μὲν γάρ, τὸ ἐμὸν μέρος, οὐκ ἄγω σχολὴν πρὸς ταῦτα, οὐδὲ δύναμαι συνηγορῆσαι τῇ συνηθείᾳ. εἰ καὶ περὶ ἀγγιδίου πραγμάτιον 16
εἶχον, ἄλλον ἂν παρεκαλεσα τὸν συνηγορήσοντα; Τίνι οὖν ἀρκοῦμαι; Τῷ κατὰ τὸν τόπον. Πῶς 17
μὲν αἴσθησις γίνεται, ποτέρου δι' ὅλων, ἢ ἀπὸ μέρους, ἴσως οὐκ οἶδα ἀπολογίσασθαι· ταραάσσει δέ με ἀμφότερα. ὅτι δ' ἐγὼ καὶ σὺ οὐκ ἐσμὲν οἱ αὐτοὶ, λίαν ἀκριβῶς οἶδα. Πόθεν τοῦ- 18
το; Οὐδέποτε καταπίνειν τι θέλων, ἐκεῖ φέρω τὸν ψωμὸν, ἀλλ' ὧδε· οὐδέποτ' ἄρτον θέλων λαβεῖν, τὸ σάρον ἔλαβον, ἀλλ' ἀεὶ ἐπὶ τὸν ἄρτον ἔρχομαι, ὡς πρὸς σκοπόν. Ὑμεῖς δ' αὐτοὶ, 19
οἱ τὰς αἰσθήσεις ἀναιροῦντες, ἄλλο τι ποιεῖτε; Τίς ὑμῶν εἰς βαλανεῖον ἀπελθεῖν θέλων, εἰς μυλῶνα ἀπῆλθε; Τί οὖν; οὐ δεῖ κατὰ δύναμιν 20
καὶ

Veniat & refragetur Pyrrhonius & Academicus. Equidem quod ad me adtinet, ad ista non satis otii habeo, neque patrocinari possum consuetudini. Quod si mihi vel de agello negotium esset, alium patronum advocarem? Quonam ergo contentus sum? Eo qui ad locum illum pertinet. Quo pacto quidem sensus fiat, utrum per totum corpus sit susus, an a parte aliqua exsistat, rationem fortasse reddere non possum; nam utraque opinio me conturbat: me autem & te non esse eosdem, certo utique scio. Unde hoc? Numquam, cum aliquid deglutire volo, isthuc fero bolum, sed huc: neque unquam, panem sumturus, scopas prehendi; sed semper ad panem, quo tendo, accedo. Vos autem ipsi, qui sensus tollitis, numquid aliud agitis? Quis vestrum, balneum ingressurus, in pistrinum abiit? Quid ergo? non pro virili

&

καὶ τούτων ἀντέχεσθαι, τοῦ τηρῆσαι τὴν συνήθειαν, τῷ πεφράχθαι πρὸς τὰ κατ' αὐτῆς;
21 Καὶ τίς ἀντιλέγει; Ἀλλὰ τὸν δυνάμενον, τὸν σχολάζοντα· τὸν δὲ τρέμοντα, καὶ ταρασσόμενον, καὶ ῥηγνύμενον ἔσωθεν τὴν καρδίαν, ἄλλῳ τινὶ δεῖ προσευκαιρεῖν.

ΚΕΦ. κϛ'.

Ὅτι οὐ δεῖ χαλεπαίνειν ἀνθρώποις· καὶ τίνα τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ἐν ἀνθρώποις.

Τί ἐστιν αἴτιον τοῦ συγκατατίθεσθαί τινι; Τὸ φαί-
2 νεσθαι ὅτι ὑπάρχει. Τῷ οὖν φαινομένῳ ὅτι οὐχ ὑπάρχει συγκατατίθεσθαι οὐχ οἷόν τε. Διὰ τί; Ὅτι ἡ φύσις αὐτὴ ἐστὶ τῆς διανοίας, τοῖς μὲν ἀληθέσιν ἐπινεύειν, τοῖς δὲ ψευδέσι δυσαρεστεῖν, πρὸς

& his opera danda eſt, ut teneatur veritas, ut muniti ſimus adverſus ea quæ contra ipſam adferuntur? Et quis negat? Sed his operam dare oportet eum qui poteſt, & cui otium eſt: at qui tremit ac perturbatur, & cui cor intus rumpitur, is rectius alii cuipiam rei vacabit.

CAP. XXVIII.

Non iraſcendum eſſe hominibus: & quæ magna, quæ parva ſint in rebus humanis.

Quænam eſt cauſſa cur adſentiamur alicui rei? Quia nobis videtur res ita eſſe. Quod igitur non eſſe nobis videtur, ei ut adſentiamur, fieri non poteſt. Quamobrem? Quia hæc natura eſt mentis, ut ad vera inclinet, falſa averſetur, in incertis cohibeat adſenſum. Hujus

πρὸς δὲ τὰ ἄδηλα ἐπέχειν. Τίς τούτου πίστις; 3
Πάθε, εἰ δύναισαι, νῦν, ὅτι νύξ ἐστιν. Οὐχ οἷόν τε. Ἀπόπαθε ὅτι ἡμέρα ἐστίν. Οὐχ οἷόν τε. Πάθε ἢ ἀπόπαθε ἀπὸ τοῦ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας. Οὐχ οἷόν τε. Ὅταν οὖν τις συγ- 4
κατατίθηται τῷ ψεύδει, ἴσθι ὅτι οὐκ ἤθελε ψεύδει συγκατατίθεσθαι· πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στερεῖται τῆς ἀληθείας, ὡς λέγει Πλάτων· ἀλλὰ ἔδοξεν αὐτῷ τὸ ψεῦδος, ἀληθές.
Ἄγε, ἐπὶ δὲ τῶν πράξεων τί ἔχομεν τοιοῦτον, 5
οἷον ἐνθάδε τὸ ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδος; Τὸ καθῆκον καὶ παρὰ τὸ καθῆκον, τὸ συμφέρον καὶ τὸ ἀσύμφορον, τὸ κατ' ἐμὲ καὶ οὐ κατ' ἐμέ, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. Δύναται οὖν τις δοκεῖν μὲν ὅτι 6
συμφέρει αὐτῷ, μὴ αἱρεῖσθαι δ' αὐτό; Οὐ δύναται. Πῶς ἡ λέγουσα; 7

Καὶ

Hujus rei quod argumentum eſt? Perſuade tibi, ſi potes, nunc, eſſe noctem. Fieri non poteſt. Perſuade tibi, non eſſe diem. Fieri non poteſt. Perſuade tibi, ſtellas pares eſſe, aut eſſe impares. Fieri non poteſt. Si quis igitur mendacio aſſentitur, ſcito, eum aſſentiri mendacio non voluiſſe; (Omnis enim mens, ut Plato dicit, invita privatur veritate:) ſed quod falſum eſt, id ei viſum erat verum. Age, in actionibus quidnam habemus tale, quale hîc eſt veritas vel mendacium? Officium, & ejus contrarium; utile, atque inutile; meæ perſonæ conveniens, & non conveniens; & quæ ejusdem ſunt generis. Poteſt-ne igitur aliquis id, quod ſibi expedire putet, non ſequi? Nemo poteſt. Quo pacto autem illa dicit?

Scio

Καὶ μανθάνω μὲν οἷαι δρᾶν μέλλω κακά·
Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

8 Ὅτι αὐτὸ τοῦτο, τὸ θυμῷ χαρίσασθαι καὶ τιμωρήσασθαι τὸν ἄνδρα, συμφορώτερον ἡγεῖτο τοῦ σῶσαι τὰ τέκνα; Ναί. ἀλλ' ἐξηπάτηται. Δεῖξον αὐτῇ ἐναργῶς, ὅτι ἐξηπάτηται, καὶ οὐ ποιήσει· μέχρι δ' ἂν οὐ μὴ δεικνύῃς, τίνι ἔχει 9 ἀκολουθῆσαι ἢ τῷ φαινομένῳ; Οὐδενί. Τί οὖν χαλεπαίνεις αὐτῇ, ὅτι πεπλάνηται ἡ ταλαίπωρος περὶ τῶν μεγίστων, καὶ ἔχις ἀντὶ ἀνθρώπου γέγονεν; οὐχὶ δ', εἴπερ ἄρα, μᾶλλον ἐλεεῖς, ὡς τοὺς τυφλοὺς ἐλεοῦμεν, ὡς τοὺς χωλοὺς, οὕτω καὶ τὲς τὰ κυριώτατα τετυφλωμένους καὶ ἀπεκχωλωμένους;

10 Ὅστις οὖν τούτου μέμνηται καθαρῶς, ὅτι ἀνθρώπῳ μέτρον πάσης πράξεως τὸ φαινόμενον· (λοι-

Scio quidem quæ mala sum factura: sed ira superior meis consiliis.

Quoniam illud ipsum, indulgere iracundiæ, & ulciſci injuriam a marito ſibi illatam, conducibilius exiſtimavit, quam liberos conſervare. Sane: ſed decepta eſt. Perſpicue ei oſtendito, eſſe deceptam; & non faciet: quoad autem id non demonſtraveris; quid habet quod ſequatur, niſi id quod ei viſum fuerit? Nihil. Cur igitur ei ſuccenſes, quod decepta eſt miſera in rebus maximis, & pro homine vipera eſt facta? Cur non (ſi modo fas eſt) potius commiſeraris, quemadmodum cæcos commiſeramur, quemadmodum claudos, ſic hos qui præcipuâ ſui parte cæcutiunt & claudicant.

Quisquis itaque hoc probe meminerit, homini menſuram omnium actionum eſſe ſuam cujusque opinio-

(λοιπὸν, ἢ καλῶς φαίνεται, ἢ κακῶς· εἰ καλῶς, ἀνέγκλητός ἐστιν· εἰ κακῶς, αὐτὸς ἐζημίωται· οὐ δύναται γὰρ ἄλλος μὲν εἶναι ὁ πεπλανημένος, ἄλλος δ' ὁ βλαπτόμενος·) οὐδενὶ ὀργισθήσεται, οὐδενὶ χαλεπανεῖ, οὐδένα λοιδορήσει, οὐδένα μέμψεται, οὐ μισήσει, οὐ προσκόψει οὐδενί. Ὥστε 11
καὶ τὰ οὕτω μεγάλα καὶ δεινὰ ἔργα, ταύτην ἔχει τὴν ἀρχὴν, τὸ φαινόμενον; Ταύτην, οὐδ' ἄλλην. Ἡ Ἰλιὰς οὐδέν ἐστιν, ἢ φαντασία, καὶ 12
χρῆσις φαντασιῶν. Ἐφάνη τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ἀπάγειν τοῦ Μενελάου τὴν γυναῖκα· ἐφάνη τῇ Ἑλένῃ, ἀκολουθῆσαι αὐτῷ. Εἰ οὖν ἐφάνη τῷ Μενελάῳ 13
παθεῖν, ὅτι κέρδος ἐστὶ τοιαύτης γυναικὸς στερηθῆναι, τί ἂν ἐγένετο; Ἀπολώλει ἡ Ἰλιὰς οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀδύσσεια. Ἐκ τοιούτου οὖν 14
μικροῦ πράγματος ἤρτηται τὰ τηλικαῦτα; Τίνα δὲ καὶ λέγεις τὰ τηλικαῦτα; Πολέμους, καὶ στάσεις, καὶ ἀπωλείας πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ κατα-

opinionem; (seu tandem bona illa fuerit, sive mala: si bona, crimine caret; si mala, ipse pœnam sustinet: neque enim potest alius decipi, alius damno adfici;) nemini is irascetur, nemini succensebit, nemini conviciabitur, de nemine conqueretur, osurus est neminem, nemini erit infensus. Ergo & ista tam ingentia & atrocia facinora pendeant ab isto opinionis principio? Ab isto, non ab alio. Ilias nihil aliud est, nisi visum, & usus visorum. Visum erat Alexandro, Menelai uxorem abducere: visum erat Helenæ, eum sequi. Quod si Menelao visum esset persuaderi, expedire sibi, tali carere muliere; quidnam accidisset? Peritura fuerat non Ilias modo, sed & Odyssea. Ergo a tam parva re, res tantæ pendent? Quas vero res tantas ais? Bella, & seditiones, & mul-

καταστροφὰς πόλεων; Καὶ τί μέγας ἔχει ταῦτας;
15 Οὐδέν; Τί δ' ἔχει μέγα, πολλοὺς βοῦς ἀποθανεῖν, καὶ πολλὰ πρόβατα, καὶ πολλὰς καλιὰς
16 χελιδόνων ἢ πελαργῶν ἐμπρησθῆναι ἢ κατασκαφῆναι; Ὅμοια οὖν ἐστι ταῦτα ἐκείνοις; Ὁμοιότατα. σώματα ἀπώλετο ἀνθρώπων· καὶ βοῶν
1 καὶ προβάτων. οἰκήματα ἐνεπρήσθη ἀνθρώπων·
17 καὶ πελαργῶν νεοσσιαί. τί μέγα, ἢ δεινόν; ἢ δεῖξόν μοι, τί διαφέρει οἰκία ἀνθρώπου, καὶ νεοσσιὰ πελαργοῦ, ὡς οἴκησις· πλὴν ὅτι ὁ μὲν ἐκ
18 δοκῶν καὶ κεραμίδων καὶ πλίνθων οἰκοδομεῖται τὰς οἰκίδια, ἡ δ' ἐκ ῥάβδων καὶ πηλοῦ. Ὅμοιον οὖν ἐστι πελαργὸς καὶ ἄνθρωπος; τί λέγεις; Κατὰ τὸ σῶμα· ὁμοιότατον.

19 Οὐδὲν οὖν διαφέρει ἄνθρωπος πελαργοῦ; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τούτοις οὐ διαφέρει. Τίνι οὖν διαφέρει; Ζήτει,

multorum mortalium interitum, & urbium exscidia. Et quid ista magni habent? Nihil-ne? Quid vero magni habet multorum boum multarumque ovium interitus? quid si multarum hirundinum aut ciconiarum nidi, sive incendio, sive eversione destruantur? Similia ergo illis hæc sunt? Simillima. Corpora perierunt hominum; & boum, & ovium. Domunculæ incensæ sunt hominum; & ciconiarum nidi. Quid hoc magni aut atrocitatis habet? Aut ostende mihi, quid inter hominis domum & ciconiæ nidum, si habitationem consideres, intersit; nisi quod homo e trabibus, e tegulis & lateribus exstruat sibi domunculas, ciconia autem e virgultis & luto. Ergo similes inter se sunt ciconia & homo? quid ais? Corpus quod attinet, simillimi.

Nihil ergo differt homo a ciconia? Absit ut hoc dicam; verum istis rebus non differt. Qua igitur re differt? Quære; & invenies,

Ζήτει, καὶ εὑρήσεις ὅτι ἄλλῳ διαφέρει. Ὅρα 20
μὴ τῷ παρακολουθεῖν εἰς ποιεῖ; ὅρα μὴ τῷ
κοινωνικῷ; μὴ τῷ πιστῷ; τῷ αἰδήμονι; τῷ
ἀσφαλεῖ; τῷ συνετῷ; Ποῦ οὖν τὸ μέγα ἐν 21
ἀνθρώποις κακὸν καὶ ἀγαθόν; Ὅπου ἡ διαφορά.
ἂν σώζηται τοῦτο, καὶ περιτετειχισμένον μένῃ,
καὶ μὴ διαφθείρηται τὸ αἰδήμον, μηδὲ τὸ πι-
στὸν, μηδὲ τὸ συνετὸν, τότε σώζεται καὶ αὐτός·
ἂν δ' ἀπολλύηταί τι τούτων, καὶ ἐκπολιορκῆ-
ται, τότε καὶ αὐτὸς ἀπόλλυται. καὶ τὰ με-
γάλα πράγματα ἐν τούτῳ ἐστίν. Ἔπταισέ, 22
φησι, μεγάλως ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτε ἐπῆλθον οἱ
Ἕλληνες, καὶ ὅτε ἐπόρθουν τὴν Τροίαν, καὶ ὅτε
οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἀπώλλυντο. Οὐδαμῶς· δι' ἀλ- 23
λότριον γὰρ ἔργον πταίει οὐδείς. ἀλλὰ τότε πε-
λαργῶν νεοσσιαὶ ἐπορθοῦντο. Πτεῖσμα δ' ἦν,
ὅτε ἀπώλεσε τὸν αἰδήμονα, τὸν πιστὸν, τὸν φι-
λόξενον, τὸν κόσμιον. Πότ' ἔπταισεν ὁ Ἀχιλ-

nies, aliâ re differre. Vide, ne differat intelligentiâ suarum actionum; vide ne communitate vitæ, ne fide, verecundia, cautione, prudentia. Ubi ergo situm est magnum hominum bonum & malum? Ibi scilicet, ubi differentia est: hoc si servetur, & bene undique munitum maneat, si neque verecundia perierit, neque fides, neque prudentia; tunc & ipse conservatur: sin horum aliquid perierit & expugnatum fuerit; tunc & ipse perit. Et in hoc res maximæ sunt positæ. Magnam, inquiunt, cladem accepit Alexander, cum Græci Troiam invaserunt, cum urbem populati sunt, cum fratres ejus interierunt. Nequaquam; nemo enim ex alieno facto cladem accipit: sed tum quidem nidi ciconiarum vastati sunt. Illa vero clades erat, cum verecundiam, cum fidem, cum modestiam amisit, cum jus hospitii violavit. Achil-

les

καὶ τούτων ἀντέχεσθαι, τοῦ τηρῆσαι τὴν συνήθειαν, τοῦ πεφράχθαι πρὸς τὰ κατ' αὐτῆς;
21 Καὶ τίς ἀντιλέγει; Ἀλλὰ τὸν δυνάμενον, τὸν σχολάζοντα· τὸν δὲ τρέμοντα, καὶ ταρασσόμενον, καὶ ῥηγνύμενον ἔσωθεν τὴν καρδίαν, ἄλλῳ τινὶ δεῖ προσευκαιρεῖν.

ΚΕΦ. κη'.

Ὅτι οὐ δεῖ χαλεπαίνειν ἀνθρώποις· καὶ τίνα τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ἐν ἀνθρώποις.

Τί ἐστιν αἴτιον τοῦ συγκατατίθεσθαί τινι; Τὸ φαί-
2 νεσθαι ὅτι ὑπάρχει. Τῷ οὖν φαινομένῳ ὅτι οὐχ ὑπάρχει συγκατατίθεσθαι οὐχ οἷόν τε. Διὰ τί; Ὅτι ἡ φύσις αὐτὴ ἐστὶ τῆς διανοίας, τοῖς μὲν ἀληθέσιν ἐπινεύειν, τοῖς δὲ ψευδέσι δυσαρεστεῖν, πρὸς

& his opera danda eſt, ut teneatur veritas, ut muniti ſimus adverſus ea quæ contra ipſam adferuntur? Et quis negat? Sed his operam dare oportet eum qui poteſt, & cui otium eſt: at qui tremit ac perturbatur, & cui cor intus rumpitur, is rectius alii cuipiam rei vacabit.

CAP. XXVIII.

Non iraſcendum eſſe hominibus: & quæ magna, quæ parva ſint in rebus humanis.

Quænam eſt cauſſa cur adſentiamur alicui rei? Quia nobis videtur res ita eſſe. Quod igitur non eſſe nobis videtur, ei ut adſentiamur, fieri non poteſt. Quamobrem? Quia hæc natura eſt mentis, ut ad vera inclinet, falſa averſetur, in incertis cohibeat adſenſum. Hujus

πρὸς δὲ τὰ ἄδηλα ἐπέχειν. Τίς τούτου πίστις; 3
Πάθε, εἰ δύνασαι, νῦν, ὅτι νύξ ἐστιν. Οὐχ οἷόν τε. Ἀπόπαθε ὅτι ἡμέρα ἐστίν. Οὐχ οἷόν τε. Πάθε ἢ ἀπόπαθε ἀπὸ τοῦ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας. Οὐχ οἷόν τε. Ὅταν οὖν τις συγ- 4
κατατίθηται τῷ ψεύδει, ἴσθι ὅτι οὐκ ἤθελε ψεύδει συγκατατίθεσθαι· πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στερεῖται τῆς ἀληθείας, ὡς λέγει Πλάτων· ἀλλὰ ἔδοξεν αὐτῷ τὸ ψεῦδος, ἀληθές. Ἄγε, ἐπὶ δὲ τῶν πράξεων τί ἔχομεν τοιοῦτον, 5
οἷον ἐνθάδε τὸ ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδος; Τὸ καθῆκον καὶ παρὰ τὸ καθῆκον, τὸ συμφέρον καὶ τὸ ἀσύμφορον, τὸ κατ' ἐμὲ καὶ οὐ κατ' ἐμέ, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. Δύναται οὖν τις δοκεῖν μὲν ὅτι 6
συμφέρει αὐτῷ, μὴ αἱρεῖσθαι δ' αὐτό; Οὐ δύναται. Πῶς ἡ λέγουσα; 7

Καὶ

Hujus rei quod argumentum eſt? Perſuade tibi, ſi potes, nunc, eſſe noctem. Fieri non poteſt. Perſuade tibi, non eſſe diem. Fieri non poteſt. Perſuade tibi, ſtellas pares eſſe, aut eſſe impares. Fieri non poteſt. Si quis igitur mendacio aſſentitur, ſcito, eum aſſentiri mendacio non voluiſſe; (Omnis enim mens, ut Plato dicit, invita privatur veritate:) ſed quod falſum eſt, id ei viſum erat verum. Age, in actionibus quidnam habemus tale, quale hîc eſt veritas vel mendacium? Officium, & ejus contrarium; utile, atque inutile; meæ perſonæ conveniens, & non conveniens; & quæ ejusdem ſunt generis. Poteſt-ne igitur aliquis id, quod ſibi expedire putet, non ſequi? Nemo poteſt. Quo pacto autem illa dicit?

Scio

Καὶ μανθάνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακά·
Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

Ὅτι αὐτὸ τοῦτο, τὸ θυμῷ χαρίσασθαι καὶ τιμωρήσασθαι τὸν ἄνδρα, συμφορώτερον ἡγεῖτο
8 τοῦ σῶσαι τὰ τέκνα; Ναί. ἀλλ' ἐξηπάτηται. Δεῖξον αὐτῇ ἐναργῶς, ὅτι ἐξηπάτηται, καὶ οὐ ποιήσει· μέχρι δ' ἂν οὐ μὴ δεικνύῃς, τίνι ἔχει
9 ἀκολουθῆσαι ἢ τῷ φαινομένῳ; Οὐδενί. Τί οὖν χαλεπαίνεις αὐτῇ, ὅτι πεπλάνηται ἡ ταλαίπωρος περὶ τῶν μεγίστων, καὶ ἔχις ἀντὶ ἀνθρώπου γέγονεν; οὐχὶ δ', εἴπερ ἄρα, μᾶλλον ἐλεεῖς, ὡς τοὺς τυφλοὺς ἐλεοῦμεν, ὡς τοὺς χωλούς, οὕτω καὶ τὲς τὰ κυριώτατα τετυφλωμένους καὶ
10 ἀποκεχωλωμένους;

Ὅστις οὖν τούτου μέμνηται καθαρῶς, ὅτι ἀνθρώπῳ μέτρον πάσης πράξεως τὸ φαινόμενον· (loi-

Scio quidem quæ mala sum facturæ:
Sed ira superior meis consiliis.

Quoniam illud ipsum, indulgere iracundiæ, & ulciſci injuriam a marito ſibi illatam, conducibilius exiſtimavit, quam liberos conſervare. Sane: ſed decepta eſt. Perſpicue ei oſtendito, eſſe deceptam; & non faciet: quoad autem id non demonſtraveris; quid habet quod ſequatur, niſi id quod ei viſum fuerit? Nihil. Cur igitur ei ſuccenſes, quod decepta eſt miſera in rebus maximis, & pro homine vipera eſt facta? Cur non (ſi modo fas eſt) potius commiſeraris, quemadmodum cæcos commiſeramur, quemadmodum claudos, ſic hos qui præcipuâ ſui parte cæcutiunt & claudicant.

Quisquis itaque hoc probe meminerit, homini menſuram omnium actionum eſſe ſuam cujusque opinio-

(λειπὸν, ἢ καλῶς φαίνεται, ἢ κακῶς· εἰ καλῶς, ἀνέγκλητός ἐστιν· εἰ κακῶς, αὐτὸς ἐζημίωται· οὐ δύναται γὰρ ἄλλος μὲν εἶναι ὁ πεπλανημένος, ἄλλος δ' ὁ βλαπτόμενος·) οὐδενὶ ὀργισθήσεται, οὐδενὶ χαλεπανεῖ, οὐδένα λοιδορήσει, οὐδένα μέμψεται, οὐ μισήσει, οὐ προσκόψει οὐδενί. Ὥστε 11
καὶ τὰ οὕτω μεγάλα καὶ δεινὰ ἔργα, ταύτην ἔχει τὴν ἀρχὴν, τὸ φαινόμενον; Ταύτην, οὐδ' ἄλλην. Ἡ Ἰλιὰς οὐδέν ἐστιν, ἢ φαντασία, καὶ 12
χρῆσις φαντασιῶν. Ἐφάνη τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ἀπάγειν τοῦ Μενελάου τὴν γυναῖκα· ἐφάνη τῇ Ἑλένῃ, ἀκολουθῆσαι αὐτῷ. Εἰ οὖν ἐφάνη τῷ Μενελάῳ 13
παθεῖν, ὅτι κέρδος ἐστὶ τοιαύτης γυναικὸς στερηθῆναι, τί ἂν ἐγένετο; Ἀπολώλει ἡ Ἰλιὰς οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀδύσσεια. Ἐκ τοιούτου οὖν 14
μικροῦ πράγματος ἤρτηται τὰ τηλικαῦτα; Τίνα δὲ καὶ λέγεις τὰ τηλικαῦτα; Πολέμους, καὶ στάσεις, καὶ ἀπωλείας πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ

catas-

opinionem; (seu tandem bona illa fuerit, sive mala: si bona, crimine caret; si mala, ipse pœnam sustinet: neque enim potest alius decipi, alius damno adfici;) nemini is irascetur, nemini succensebit, nemini conviciabitur, de nemine conqueretur, osurus est neminem, nemini erit infensus. Ergo & ista tam ingentia & atrocia facinora pendeant ab isto opinionis principio? Ab isto, non ab alio. Ilias nihil aliud est, nisi visum, & usus visorum. Visum erat Alexandro, Menelai uxorem abducere: visum erat Helenæ, eum sequi. Quod si Menelao visum esset persuaderi, expedire sibi, talem carere muliere; quidnam accidisset? Peritura fuerat non Ilias modo, sed & Odyssea. Ergo a tam parva re, res tantæ pendent? Quas vero res tantas ais? Bella, & seditiones, &

καταστροφὰς πόλεων; Καὶ τί μέγας ἔχει ταῦτα;
15 Οὐδέν; Τί δ' ἔχει μέγα, πολλοὺς βοῦς ἀποθανεῖν, καὶ πολλὰ πρόβατα, καὶ πολλὰς καλιὰς χελιδόνων ἢ πελαργῶν ἐμπρησθῆναι ἢ κατασκαφῆναι; Ὅμοια οὖν ἐστι ταῦτα ἐκείνοις; Ὁμοιότατα. σώματα ἀπώλετο ἀνθρώπων· καὶ βοῶν
1 καὶ προβάτων. οἰκήματα ἐνεπρήσθη ἀνθρώπων·
17 καὶ πελαργῶν νεοσσιά. τί μέγα, ἢ δεινόν; ἢ δεῖξόν μοι, τί διαφέρει οἰκία ἀνθρώπου, καὶ νεοσσιὰ πελαργοῦ, ὡς οἴκησις· πλὴν ὅτι ὁ μὲν ἐκ δοκῶν καὶ κεραμίδων καὶ πλίνθων οἰκοδομεῖται τὰ
18 οἰκίδια, ἡ δ' ἐκ ῥάβδων καὶ πηλοῦ. Ὅμοιον οὖν ἐστι πελαργὸς καὶ ἄνθρωπος; τί λέγεις; Κατὰ τὸ σῶμα ὁμοιότατον.

19 Οὐδὲν οὖν διαφέρει ἄνθρωπος πελαργοῦ; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τούτοις οὐ διαφέρει. Τίνι οὖν διαφέρει; Ζήτει.

multorum mortalium interitum, & urbium exscidia. Et quid ista magni habent? Nihil-ne? Quid vero magni habet multorum boum multarumque ovium interitus? quid si multarum hirundinum aut ciconiarum nidi, sive incendio, sive eversione destruantur? Similia ergo illis hæc sunt? Simillima. Corpora perierunt hominum; & boum, & ovium. Domunculæ incensæ sunt hominum; & ciconiarum nidi. Quid hoc magni aut atrocitatis habet? Aut ostende mihi, quid inter hominis domum & ciconiæ nidum, si habitationem consideres, interest; nisi quod homo e trabibus, e tegulis & lateribus exstruat sibi domunculas, ciconia autem e virgultis & luto. Ergo similes inter se sunt ciconia & homo? quid ais? Corpus quod attinet, simillimi.

Nihil ergo differt homo a ciconia? Absit ut hoc dicam; verum istis rebus non differt. Qua igitur re differt? Quære; & invenies,

Ζήτει, καὶ εὑρήσεις ὅτι ἄλλῳ διαφέρει. Ὅρα 20
μὴ τῷ παρακολουθεῖν οἷς ποιεῖ; ὅρα μὴ τῷ
κοινωνικῷ; μὴ τῷ πιστῷ; τῷ αἰδήμονι; τῷ
ἀσφαλεῖ; τῷ συνετῷ; Ποῦ οὖν τὸ μέγα ἐν 21
ἀνθρώποις κακὸν καὶ ἀγαθόν; Ὅπου ἡ διαφορά.
ἂν σώζηται τοῦτο, καὶ περιτετειχισμένον μένῃ,
καὶ μὴ διαφθείρηται τὸ αἰδήμον, μηδὲ τὸ πι-
στὸν, μηδὲ τὸ συνετὸν, τότε σώζεται καὶ αὐτός·
ἂν δ' ἀπολλύηταί τι τούτων, καὶ ἐκπολιορκῆ-
ται, τότε καὶ αὐτὸς ἀπόλλυται. καὶ τὰ με-
γάλα πράγματα ἐν τούτῳ ἐστίν. Ἔπταισέ, 22
φησι, μεγάλα ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτε ἐπῆλθον οἱ
Ἕλληνες, καὶ ὅτε ἐπόρθουν τὴν Τροίαν, καὶ ὅτε
οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἀπώλλυντο. Οὐδαμῶς· δι' ἀλ- 23
λότριον γὰρ ἔργον πταίει οὐδείς. ἀλλὰ τότε πε-
λαργῶν νεοσσιαὶ ἐπορθοῦντο. Πταῖσμα δ' ἦν,
ὅτε ἀπώλεσε τὸν αἰδήμονα, τὸν πιστὸν, τὸν φι-
λόξενον, τὸν κόσμιον. Πότ' ἔπταισεν ὁ Ἀχιλ-

nies, aliâ re differre. Vide, ne differat intelligentiâ suarum actionum; vide ne communitate vitæ, ne fide, verecundia, cautione, prudentia. Ubi ergo situm est magnum hominum bonum & malum? Ibi scilicet, ubi differentia est: hoc si servetur, & bene undique munitum maneat, si neque verecundia perierit, neque fides, neque prudentia; tunc & ipse conservatur: sin horum aliquid perierit & expugnatum fuerit; tunc & ipse perit. Et in hoc res maximæ sunt positæ. Magnam, inquiunt, cladem accepit Alexander, cum Græci Troiam invaserunt, cum urbem populati sunt, cum fratres ejus interierunt. Nequaquam; nemo enim ex alieno facto cladem accipit: sed tum quidem nidi ciconiarum vastati sunt. Illa vero clades erat, cum verecundiam, cum fidem, cum modestiam amisit, cum jus hospitii violavit. Achil-

les

24 λεύς; Ὅτε ἀπέθανεν ὁ Πάτροκλος; Μὴ γένοι-
το. ἀλλ' ὅτε ὠργίζετο, ὅτε κορασίδιον ἔκλαιεν,
ὅτ' ἐπελάθετο ὅτι πάρεστιν οὐκ ἐπὶ τῷ ἐρω-
25 μένας κτᾶσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ πολεμεῖν. Ταῦτ'
ἐστὶ τὰ ἀνθρωπικὰ πτώσματα, τοῦτό ἐστιν ἡ
πολιορκία, τοῦτό ἐστι καταπεφθῆ, ὅταν τὰ
δόγματα τὰ ὀρθὰ καθαιρῆται, ὅταν ἐκεῖνα
διαφθείρηται.

26 Ὅταν οὖν γυναῖκες ἄγωνται, καὶ παιδία αἰχ-
μαλωτίζηται, καὶ ὅταν αὐτοὶ καταφάζωνται,
27 ταῦτα οὐκ ἔστι κακά; Πόθεν οὖν τοῦτο προσ-
δοξάζεις; κἀμὲ δίδαξον. Οὔ· ἀλλὰ πόθεν σὺ
28 λέγεις, ὅτι οὐκ ἔστι κακά; Ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς
κανόνας· φέρε τὰς προλήψεις. διὰ τοῦτο γὰρ
οὐκ ἔστιν ἱκανῶς θαυμάσαι τὸ γινόμενον. ὅπου
βάρη κρῖναι θέλομεν, οὐκ εἰκῇ κρίνομεν· ὅπου
29 τὰ εὐθέα καὶ στρεβλά, οὐκ εἰκῇ. ἁπλῶς ὅπου
διαι-

les quando accepit cladem? Cum occubuit Patroclus? Nequaquam; ſed cum irafcebatur, cum ob puellam plorabat, cum obliviſcebatur ſe adeſſe non ad parandas amicas, ſed gerendi belli cauſſa. Hæ ſunt humanæ clades; hæc eſt oppugnatio; hoc eſt excidium; cum recta decreta evertuntur, cum illa corrumpuntur.

Ergo-ne cum mulieres abducuntur & liberi in ſervitutem rediguntur, ac ipſi jugulantur, ea mala non ſunt? Unde vero iſtam adjungis opinionem? me hoc velim doceas. *Non meum hoc eſt:* immo vero tu cauſſam redde, quare mala non ſint. Veniamus ad regulas. Prome notiones animo anticipatas. Nam quod in hoc loco fieri ſolet, non ſatis mirari licet. Ubi pondera dijudicare volumus, non temere judicamus; ubi recta & curva, non temere: omnino ubicumque noſtra

διαφέρει ἡμῖν γνῶναι τὸ κατὰ τὸν τόπον ἀληθὲς, οὐδέποθ' ἡμῶν οὐδεὶς οὐδὲν εἰκῇ ποιήσει. ὅπου δὲ τὸ πρῶτον καὶ μόνον αἴτιόν ἐστι τοῦ κατορθοῦν ἢ ἁμαρτάνειν, τοῦ εὑρεῖν ἢ δυσρεῖν, τοῦ 30
ἀτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν, ἐνθάδε μένον εἰκαῖοι καὶ προπετεῖς· οὐδαμοῦ ὅμοιόν τι ξυγῷ, οὐδαμοῦ ὅμοιόν τι κανόνι· ἀλλά τι ἐφάνη, καὶ εὐθὺς ποιῶ τὸ φανέν. Κρείσσων γάρ εἰμι τοῦ Ἀχιλ- 31
λέως, ἢ τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἵν' ἐκεῖνοι μὲν διὰ τὸ ἀκολουθῆσαι τοῖς φαινομένοις τοιαῦτα κακὰ ποιήσωσι καὶ πάθωσιν· ἐμοὶ δὲ [μὴ] ἀρκῇ τὸ φανόμενον; Καὶ ποία τραγῳδία ἄλλην ἀρχὴν 32
ἔχει; Ἀτρεὺς Εὐριπίδου, τί ἐστι; Τὸ φανόμενον. Οἰδίπους Σοφοκλέους τί ἐστι; Τὸ φανόμενον. Φοίνιξ; Τὸ φανόμενον. Ἱππόλυτος; Τὸ φανόμενον. Τούτου οὖν μηδεμίαν ἐπιμέλειαν ποι- 33

fine intereſſe putamus, ut in ea re, de qua agitur, verum cognoſcamus; ibi numquam quisquam noſtrûm quidquam temere fecerit. At hoc loco, ubi prima atque unica cauſſa agitur recte agendi aut deſinquendi, beate aut miſere vivendi, proſpero aut adverſo rerum curſu utendi; ibi ſolum inconſulti & temerarii ſumus: nusquam quidquam ſimile ſtateræ; nusquam quidquam ſimile regulæ: at viſum eſt alicui, & ſtatim, quod viſum eſt, facio. An ergò ego major ſum Achille aut Agamemnone; ut illi quidem, quoniam ſua viſa ſecuti ſunt; tanta mala fecerint & perpeſſi fuerint; mihi vero ſufficiat id quod viſum fuerit? Quæ igitur tragœdia aliud principium habet? Atreus Euripidis quid eſt? Viſum. Oedipus Sophoclis quid? Viſum. Phœnix quid? Viſum. Quid Hippolytus? Viſum. Hujus igitur rei nullam

εἶσθαι, τίνος ὑμῖν δοκεῖ; τίνες δὲ λέγονται οἱ παντὶ τῷ φαινομένῳ ἀκολουθοῦντες; Μαινόμενοι. Ἡμεῖς οὖν ἄλλό τι ποιοῦμεν;

ΚΕΦ. κϛ'.

Περὶ Εὐσταθείας.

Οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ, προαίρεσις ποιά· τοῦ κακοῦ, προαίρεσις ποιά. Τί οὖν τὰ ἐκτός; Ὕλαις τῇ προαιρέσει, περὶ ἃς ἀναστρεφομένη τεύξεται τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ. Πῶς τοῦ ἀγαθοῦ τεύξεται; Ἂν τὰς ὕλας μὴ θαυμάσῃ. τὰ γὰρ περὶ τῶν ὑλῶν δόγματα, ῥᾳθὰ μὲν ὄντα, ἀγαθὴν ποιεῖ τὴν προαίρεσιν· στρε λαὶ δὲ καὶ διεστραμμένα, κακήν. Τοῦτον τὸν νόμον ὁ Θεὸς τέθεικε, καὶ φησίν· Εἴ τι ἀγαθὸν θέλεις, παρὰ σεαυτοῦ λάβε. Σὺ λέγεις· Οὔ, ἀλλὰ παρ' ἄλλου.

nullam habere curam, cujus vobis esse videtur? Quinam vero esse dicuntur, qui quodvis sequuntur visum? Insani. Numquid ergo nos aliud agimus?

CAP. XXIX.

De Constantia.

Essentia boni, itemque mali, in certo quodam voluntatis instituto sita est. Quid igitur res externæ? Materiæ voluntati subjectæ, in quibus illa versata suum vel bonum vel malum consequetur. Quomodo bonum consequetur? Si materias non demiratus erit. Nam decreta de materiis, recta si sint, bonam efficiunt voluntatem; prava & perversa, malam. Hanc legem Deus posuit, & ait: Si quid boni velis, a te ipso pete. Tu ais: non, sed ab alio. Minime vero; immo

ate

ἄλλου. Μή· ἀλλὰ παρὰ σοαυτοῦ. Λοιπὸν, 5
ὅταν ἀπειλῇ ὁ τύραννος, καὶ μὲ καλῇ, λέγω,
Τίνι ἀπειλεῖς; Ἂν λέγῃ, Δήσω σε· φημὶ, ὅτι
τοῖς χερσὶν ἀπειλεῖς, καὶ τοῖς ποσίν. Ἂν λέγῃ, 6
Τραχηλοκοπήσω σε· λέγω, Τῷ τραχήλῳ ἀπει-
λεῖς. Ἂν λέγῃ, Εἰς φυλακήν σε βαλῶ· Ὅλω
τῷ σαρκιδίῳ. Κἂν ἐξορισμὸν ἀπειλῇ· τὸ αὐτό.
Σοὶ οὖν οὐδὲν ἀπειλεῖ; Εἰ πέπρονθα ὅτι ταῦτα 7
οὐδέν ἐστι πρὸς ἐμὲ, οὐδέν· εἰ δὲ φοβοῦμαί τι
τούτων, ἐμοὶ ἀπειλεῖ. Τίνα λοιπὸν δέδοικα; 8
τὸν τίνων ὄντα κύριον; τῶν ἐπ' ἐμοί; οὐδὲ εἷς
ἐστι. τῶν οὐκ ἐπ' ἐμοί; καὶ τί μοι αὐτῶν
μέλει;

Ὑμεῖς οὖν οἱ φιλόσοφοι διδάσκετε καταφρονεῖν 9
τῶν βασιλέων; Μὴ γένοιτο. τίς ἡμῶν διδάσκει ἀντι-
ποιεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς τῶν ὧν ἐκεῖνοι ἔχουσιν ἐξ-
ουσίαν; Τὸ σωμάτιον λάβε, τὴν κτῆσιν λάβε, 10

a te ipso! Proinde, quum minitatur tyrannus, meque accersat, dico: Cui minitaris? Si dixerit, Conjiciam te in vincula: Manibus, inquam, & pedibus, minitaris. Si dixerit: Præcidam tibi cervicem: Cervici, inquam, minitaris. Si dixerit: In custodiam te conjiciam: Toti corpusculo, inquam, minitaris. Si exsilium minitetur; idem responsum dabo. Tibi ergo nihil minitatur? Si persuasum habeo, ista nihil ad me adtinere; nihil: sin quid istorum metuo; mihi minitatur. Quem denique metuo? quarum rerum dominum? Earumne, quæ in mea potestate sunt? At nullus est. An earum, quæ non sunt in me sita? At quid eas ego curo?

Vos ergo philosophi docetis contemnere reges? Minime. Quis nostrûm docet ea esse nobis vindicanda, quorum illi habent potestatem? Corpusculum cape, rem cape, famam cape, meos

τὴν φήμην λάβε, τοὺς περὶ ἐμὲ λάβε. Ἂν τινας τούτων ἀναπείθω ἀντιποιεῖσθαι, τῷ ὄντι
11 ἐγκαλείτω μοι. Ναί· ἀλλὰ καὶ τῶν δογμάτων ἄρχειν θέλω. Καὶ τίς σοι ταύτην τὴν ἐξουσίαν δέδωκε; Ποῦ δύνασαι νικῆσαι δόγμα ἀλλό-
12 τριον; Προσάγων, φησὶν, αὐτῷ φόβον, νικήσω. Ἀγνοεῖς, ὅτι αὐτὸ αὑτὸ ἐνίκησεν, οὐχ ὑπ' ἄλλου ἐνικήθη; προαίρεσιν δὲ οὐδὲν ἄλλο νικῆσαι
13 δύναται, πλὴν αὐτὴ ἑαυτήν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος κρείττιστός ἐστι, καὶ δικαιότατος·
14 Τὸ κρεῖσσον ἀεὶ περιγινέσθω τοῦ χείρονος. Κρείττονές εἰσιν οἱ δέκα τοῦ ἑνός. Πρὸς τί; Πρὸς τὸ δῆσαι, πρὸς τὸ ἀποκτεῖναι, πρὸς τὸ ἀπαγαγεῖν ὅπου θέλουσι, πρὸς τὸ ἀφελέσθαι τὰ ὄντα. Νικῶσι τοίνυν οἱ δέκα τὸν ἕνα, ἐν τούτῳ ἐν ᾧ
15 κρείσσονές εἰσιν. Ἐν τίνι οὖν χείρονές εἰσιν; Ἂν ὁ μὲν ἔχῃ δόγματα ὀρθὰ, οἱ δὲ μή. Τί οὖν; Ἐν τούτῳ δύνανται νικῆσαι; Πόθεν; εἰ δ' ἱστάμεθα ἐπὶ

meos cape. Si quibus fuaſero, ut hæc ſibi vindicent, vere me accuſabit. Eſto: at etiam decretis tuis volo imperare. Equis iſtam tibi poteſtatem dedit? Quî poteſt decretum vincere alienum? Injecto metu, inquit, vincam. Ignoras, ipſum ſe vincere, non ab alio eſſe victum? nam voluntatem nihil vincere poteſt, niſi ipſa ſeſe. Quapropter etiam lex Dei potentiſſima eſt, & juſtiſſima, quâ jubet, ut, quod præſtantius ſit, ſemper vincat deterius. Præſtantiores ſunt deni ſingulis. Ad quid? Ad vinciendum, ad occidendum, ad abducendum quocunque volent, ad facultates eripiendas. Vincunt igitur deni unum in eo, in quo ſunt præſtantiores. In quo igitur ſunt deteriores? Si hic recta habeat decreta, illi non habeant. Quid ergo? In hoc poſſunt vincere? Quî poſſent?

ἐπὶ ζυγοῦ, οὐκ ἂν δόξει τὸν βαρύτερον καθελκύσαι;

Σωκράτης οὖν ἴνα πάθῃ ταῦτα ὑπ' Ἀθηναίων; 16
Ἀνδρόκλειδον, τί λέγεις τὸ Σωκράτης; ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα, λέγε· Ἵν' οὖν τὸ Σωκράτους σωμάτιον ἀπαχθῇ, καὶ συρῇ ὑπὸ τῶν ἰσχυροτέρων εἰς δεσμωτήριον, καὶ κάνειόν τις δῷ τῷ σωματίῳ τοῦ Σωκράτους, καὶκεῖνο ἀποψύχῃ; Ταῦτά σοι φαί- 17
νεται θαυμαστά; ταῦτα ἄδικα; ἐπὶ τούτοις ἐγκαλεῖς τῷ Θεῷ; Οὐδὲν οὖν ἔσχε Σωκράτης ἀντὶ τούτων; Ποῦ ἦν ἡ οὐσία αὐτῷ τοῦ ἀγα- 18
θοῦ; Τίνι προσσχῶμεν; σοὶ, ἢ αὐτῷ; Καὶ τί λέγει ἐκεῖνος; Ἐμὲ δ' Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ. Καὶ πάλιν· Εἰ ταύτῃ τῷ Θεῷ φίλον, ταύτῃ γενέσθω. Ἀλλὰ δεῖξον, ὅτι χείρονα ἔχων δόγματα, κρα- 19
τεῖ τοῦ κρείττονος ἐν δόγμασιν. Οὐ δείξεις, οὐδ'

sent? at quod si in trutina ponderaremus, nonne oporteret graviorem vergere deorsum?

Siccine igitur tractatum esse Socratem ab Atheniensibus! Mancipium, quid ais, Socratem? Uti res se habet, ita dicito: itane Socratis corpusculum abductum esse, & tractum a robustioribus in carcerem! Itane aconitum corpusculo Socratis esse propinatum, atque illud exanimatum esse! Hæc tibi videntur mira? hæc injusta? ob hæc incusas Deum? Nihil igitur Socrates horum loco habuit? Ubi erat ei boni essentia? Utrum audiamus, te-ne an illum? Et quid ille ait? „Me quidem Anytus & Melitus occidere possunt, laedere vero non possunt.“ Rursusque illud: „Si ita Deo placet, ita fiat.“ Sed ostende, ab eo qui sit deterioribus imbutus decretis vinci præstantiorem in decretis. Non ostendes,

ac

ἐγγύς. Νόμος γὰρ τῆς φύσεως καὶ τοῦ Θεοῦ οὗτος, τὸ κρεῖσσον ἀεὶ περιγινέσθω τοῦ χείρονος.
20 Ἐν τίνι; Ἐν ᾧ κρεῖσσόν ἐστι. Σῶμα σώματος ἰσχυρότερον, οἱ πλείονες τοῦ ἑνός, ὁ κλέπτης τοῦ
21 μὴ κλέπτου. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ τὸν λύχνον ἀπώλεσα, ὅτι ἐν τῷ ἀγρυπνεῖν μου κρεῖσσων ἦν ὁ κλέπτης. ἀλλ' ἐκεῖνος τοσούτου ὠνήσατο λύχνου· ἀντὶ λύχνου κλέπτης ἐγένετο, ἀντὶ λύχνου ἄπιστος, ἀντὶ λύχνου θηριώδης. Τοῦτο ἔδοξεν αὐτῷ λυσιτελεῖν.
22 Ἔστω. Ἀλλ' εἴληπταί μου τις τοῦ ἱματίου, καὶ ἕλκει με εἰς τὴν ἀγοράν· εἶτα ἐπικραυγάζουσιν ἄλλοι, Φιλόσοφε, τί σε ὠφέλησε τὰ δόγματα; ἰδοὺ σύρῃ εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἰδοὺ μελ-
23 λεις τραχηλοκοπεῖσθαι. Καὶ ποίαν ἔπραξα ἂν εἰσαγωγήν, ἵν', ἂν ἰσχυρότερος ἐπιλάβηταί μου τοῦ ἱματίου, μὴ σύρωμαι; ἵνα, ἂν με δέκα περισπάσαντες εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐμβάλωσι, μὴ ἐμβλη-

ac multum abeſt ut oſtendas. Ea enim naturæ & Dei lex eſt, ut præſtantiora ſemper ſint ſuperiora deterioribus. Qua in re? Qua parte præſtantiora ſunt. Corpus corpore eſt robuſtius; plures, uno; fur, eo qui fur non eſt. Propterea & ego lucernam meam amiſi, quod fur me fuit vigilantior. Sed ille tanti emit lucernam, quod propter lucernam factus eſt fur, propter lucernam infidus, propter lucernam ſimilis feræ. Hoc ei viſum eſt expedire.

Eſto. At aliquis veſte me prehendit, & in forum trahit: dein alii adclamant, Philoſophe, quid te tua juvant decreta? ecce in carcerem abriperis; ecce cervix tibi præcidetur. Quam vero parare doctrinam potueram, ut, ſi me veſte prehenderit fortior, non traherer? ut ſi me decem conſtrictum in carcerem conjecerint, non conjicerer?

ἐμβληθῶ; Ἄλλο οὖν οὐδὲν ἔμαθον; Ἔμαθον, 24
ἵνα πᾶν τὸ γινόμενον ἴδω, ὅτι, ἂν ἀπροαίρετον ᾖ,
οὐδέν ἐστι πρὸς ἐμέ. Πρὸς τοῦτο οὖν οὐκ ὠφέλη- 25
σαι; Τί οὖν ἐν ἄλλῳ ζητεῖς τὴν ὠφέλειαν, ἢ
ἐν ᾧ ἔμαθες; Καθήμενος λοιπὸν ἐν τῇ φυλακῇ 26
λέγω· Οὗτος ὁ ταῦτα κραυγάζων, οὔτε τοῦ
σημαινομένου ἀκούει, οὔτε τῷ λεγομένῳ παρακο-
λουθεῖ, οὔτε ὅλως μεμέληκεν αὐτῷ εἰδέναι περὶ
τῶν φιλοσόφων τί λέγουσιν ἢ τί ποιοῦσιν. ἄφες
αὐτόν. Ἀλλ', ἔξελθε πάλιν ἀπὸ τῆς φυλακῆς. 27
Εἰ μηκέτι χρείαν ἔχετέ μου ἐν τῇ φυλακῇ, ἐξέρ-
χομαι· ἂν πάλιν σχῆτε, εἰσελεύσομαι. Μέχρι 28
τίνος; Μέχρις ἂν ὁ λόγος αἱρῇ συνεῖναί με
τῷ σωματίῳ· ὅταν δὲ μὴ αἱρῇ, λάβετε αὐτὸ,
καὶ ὑγιαίνετε. Μόνον μὴ ἀλογίστως, μόνον μὴ μα- 29
λακῶς, μὴ ἐκ τῆς τυχούσης προφάσεως. πάλιν
γὰρ ὁ Θεὸς οὐ βούλεται· χρείαν γὰρ ἔχει κόσμου
τοιού-

rer? Aliud igitur nihil didici? Didici, ut quidquid fiat, ſi in mea poteſtate non ſit, id nihil ad me pertinere ſciam. Nonne igitur hinc utilitatem percepiſti? Quid ergo in alio quæris utilitatem, quam in quo eam eſſe didiciſti? Proinde, ſedens in cuſtodia, dicam: Hic, qui ita vociferatur, neque intelligit quid ſignificetur, neque adſequitur id quod dicitur, neque omnino ei curæ eſt ſcire quid philoſophi aut dicant aut agant: miſſum fac eum. At, rurſus exi e cuſtodia! Si mei uſus in cuſtodia porro vobis nullus eſt, egredior: ſi rurſus uſus ſit, ingrediar. Quouſque? Quoad recta ratio exegerit, ut in corpore verſer; quum vero non exegerit, auferte illud, & valete. Modo ne inconſiderate *hoc agamus;* modo ne molliter; ne qualibet de cauſſa: rurſus enim id quidem non vult Deus: indiget enim & mundo tali,

&

τοιούτου, τῶν ἐπὶ γῆς ἀναστρεφομένων τοιούτων. ἐὰν δὲ σημήνῃ τὸ ἀνακλητικὸν, ὡς τῷ Σωκράτει, πείθεσθαι δεῖ τῷ σημαίνοντι, ὡς στρατηγῷ.

30 Τί οὖν; λέγειν δεῖ ταῦτα πρὸς τοὺς πολλούς;
31 Ἵνα τί; οὐ γὰρ αἱρεῖ τὸ αὐτὸν πείθεσθαι; τοῖς γὰρ παιδίοις, ὅταν προσελθόντες κροτῇ καὶ λέγῃ, Σήμερον Σατορνάλια ἀγαθά· λέγομεν, Οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ αὐ-
32 τοὶ ἐπικροτοῦμεν. Καὶ σὺ τοίνυν, ὅταν μεταπεῖσαί τινες μὴ δύνῃ, γίνωσκε ὅτι παιδίον ἐστὶ, καὶ ἐπικρότει αὐτῷ· ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο θέλῃ, σιώπα λοιπόν.

33 Τούτων δεῖ μεμνῆσθαι· καὶ κληθέντα εἴς τινα τοιαύτην περίστασιν, εἰδέναι, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς
34 τοῦ ἀποδεῖξαι εἰ πεπαιδεύμεθα. Νέῳ γὰρ ἀπὸ σχολῆς ἀπιὼν εἰς περίστασιν ὅμοιός ἐστι τῷ μεμελετηκότι συλλογισμοὺς ἀναλύειν. κἂν τις εὔλυτον

& iis qui in mundo verſentur talibus. Quod ſi vero ſignum receptui dederit, quemadmodum Socrati; parendum eſt ei, tamquam imperatori.

Quid ergo? dicenda ſunt hæc in vulgus? Cur vero? annon ſatis eſt, tibi ipſi hoc perſuaſum eſſe? Etenim, cum pueri nos accedunt, & plaudentes dicunt, Hodie bona Saturnalia! reſpondemus-ne, non eſſe hæc bona? Nequaquam: ſed et ipſi una plaudimus. Et tu igitur, cum aliquem a ſententia deducere non potueris, ſcito eſſe puerulum, eique adplaude; quod ſi noluerit, quod reliquum eſt, taceto.

Horum meminiſſe oportet: & cum in hujuſmodi aliquod diſcrimen devocatus fueris, ſciendum, veniſſe tempus quo demonſtremus utrum ſimus diſciplina imbuti. Nam qui in diſcrimen abit, ſimilis eſt adoleſcenti ſcholaſtico, qui ſeſe reſolvendis ſyllogiſmis exercuit: cui ſi quis ſolu-

lutu

λυτον αὐτῷ προτείνῃ, λέγε, Μᾶλλόν μοι πεπλεγμένον κομψῶς προτείνατε, ἵνα γυμνασθῶ. καὶ οἱ ἀθληταὶ τοῖς κούφοις νεανίσκοις δυσαρεστοῦσιν· οὐ βαστάζει με, φησίν. Οὐτός ἐστιν 35
ἀφυὴς νέος. Οὔ· ἀλλὰ καλέσαντος τοῦ καιροῦ, πλάσειν δεῖ καὶ λέγειν, Ἤθελον ἔτι μανθάνειν. Τίνα; εἰ ταῦτα οὐκ ἔμαθες ὥστ' ἔργῳ δεῖξαι, πρὸς τί αὐτὰ ἔμαθες. Ἐγώ τινα οἶμαι τῶν κα- 36
θημένων ἐνταῦθα ὠδίνειν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ λέγειν· Ἐμοὶ νῦν περίστασιν μὴ ἔρχεσθαι τοιαύτην, οἵαν τούτῳ ἐλήλυθεν; ἐμὲ νῦν καταστρίβῃναι καθήμενον ἐν γωνίᾳ, δυνάμενον στεφανωθῆναι Ὀλύμπια; πότε τίς ἐμοὶ καταγγελεῖ τοιοῦτον ἀγῶνα; Οὕτως ἔχειν ἔδει πάντας ὑμᾶς. Ἀλλ' 37
ἐν μὲν τοῖς Καίσαρος μονομάχοις εἰσί τινες οἱ ἀγανακτοῦντες, ὅτι οὐδεὶς αὐτοὺς προάγει, οὐδὲ ζευγνύει, καὶ εὔχονται τῷ Θεῷ, καὶ προσέ-

χονται

lutu facilem proposuerit; Potius, inquit, aliquem scite perplexum mihi proponito, ut exercear. Et athletæ levibus adolescentulis non delectantur. Iste me non attollit, inquit. Hic bonâ indole est adolescens. Non: at ubi tempus vocârit, plorare eum oportet ac dicere, Vellem adhuc discere! Quorsum? Si hæc non didicisti, ut re ipsâ monstrares, in quem usum ea didicisti? Equidem existimo, in horum numero, qui hîc sedent, esse aliquem qui tacite parturiat, secumque dicat: Mihine talem occasionem non offerri, qualis isti oblata fuit? mene nunc in angulo sedentem, ætatem perdere, cum in Olympiis coronari liceret? quando mihi aliquis tale adnunciabit certamen? Sic omnes vos oportebat esse adfectos. Cum inter Cæsaris gladiatores sint, qui molestè ferant se non produci, neque componi, qui vota Deo

τὴν φήμην λάβε, τοὺς περὶ ἐμὲ λάβε. Ἂν τινας τούτων ἀναπείθω ἀντιποιεῖσθαι, τῷ ὄντι
11 ἐγκαλείτω μοι. Ναί· ἀλλὰ καὶ τῶν δογμάτων ἄρχειν θέλω. Καὶ τίς σοι ταύτην τὴν ἐξουσίαν δέδωκε; Ποῦ δύνασαι νικῆσαι δόγμα ἀλλό-
12 τριον; Προσάγων, φησὶν, αὐτῷ φόβον, νικήσω. Ἀγνοεῖς, ὅτι αὐτὸ αὑτὸ ἐνίκησεν, οὐχ ὑπ' ἄλλου ἐνικήθη; προαίρεσιν δὲ οὐδὲν ἄλλο νικῆσαι
13 δύναται, πλὴν αὐτὴ ἑαυτήν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος κράτιστός ἐστι, καὶ δικαιότατος·
14 Τὸ κρεῖσσον ἀεὶ περιγινέσθω τοῦ χείρονος. Κρείττονές εἰσιν οἱ δέκα τοῦ ἑνός. Πρὸς τί; Πρὸς τὸ δῆσαι, πρὸς τὸ ἀποκτεῖναι, πρὸς τὸ ἀπαγαγεῖν ὅπου θέλουσι, πρὸς τὸ ἀφελέσθαι τὰ ὄντα. Νικῶσι τοίνυν οἱ δέκα τὸν ἕνα, ἐν τούτῳ ἐν ᾧ
15 κρείσσονές εἰσιν. Ἐν τίνι οὖν χείρονές εἰσιν; Ἂν ὁ μὲν ἔχῃ δόγματα ἐρᾶ, οἱ δὲ μή. Τί οὖν; Ἐν τούτῳ δύνανται νικῆσαι; Πόθεν; εἰ δ' ἱστάμεθα ἐπὶ

meos cape. Si quibus fuasero, ut hæc sibi vindicent, vere me accusabit. Esto: at etiam decretis tuis volo imperare. Ecquis istam tibi potestatem dedit? Quî potes decretum vincere alienum? Injecto metu, inquit, vincam. Ignoras, ipsum se vincere, non ab alio esse victum? nam voluntatem nihil vincere potest, nisi ipsa sese. Quapropter etiam lex Dei potentissima est, & justissima, quâ jubet, ut, quod præstantius sit, semper vincat deterius. Præstantiores sunt deni singulis. Ad quid? Ad vinciendum, ad occidendum, ad abducendum quocunque volent, ad facultates eripiendas. Vincunt igitur deni unum in eo, in quo sunt præstantiores. In quo igitur sunt deteriores? Si hic recta habeat decreta, illi non habeant. Quid ergo? In hoc possunt vincere? Quî possent?

ἐπὶ ζυγοῦ, οὐκ ἂν δεῖν τὸν βαρύτερον καθελκύσαι;

Σωκράτης οὖν ἴνα πάθῃ ταῦτα ὑπ' Ἀθηναίων; 16
Ἀνθρώποδον, τί λέγεις τὸ Σωκράτης; ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα, λέγε· Ἵν' οὖν τὸ Σωκράτους σωμάτιον ἀπαχθῇ, καὶ συρῇ ὑπὸ τῶν ἰσχυροτέρων εἰς δεσμωτήριον, καὶ κάνειόν τις δῷ τῷ σωματίῳ τοῦ Σωκράτους, κἀκεῖνο ἀποψύχῃ; Ταῦτά σοι φαί- 17
νεται θαυμαστά; ταῦτα ἄδικα; ἐπὶ τούτοις ἐγκαλεῖς τῷ Θεῷ; Οὐδὲν οὖν εἶχε Σωκράτης ἀντὶ τούτων; Ποῦ ἦν ἡ οὐσία αὐτῷ τοῦ ἀγα- 18
θοῦ; Τίνι προσσχῶμεν; σοὶ, ἢ αὐτῷ; Καὶ τί λέγει ἐκεῖνος; Ἐμὲ δ' Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ. Καὶ πάλιν· Εἰ ταύτῃ τῷ Θεῷ φίλον, ταύτῃ γενέσθω. Ἀλλὰ δεῖξον, ὅτι χείρονας ἔχων δόγματα, κρα- 19
τεῖ τῶν κρειττόνων ἐν δόγμασιν. Οὐ δείξεις, οὐδ'

sent? at quod si in trutina ponderaremus, nonne oporteret graviorem vergere deorsum?

Siccine igitur tractatum esse Socratem ab Atheniensibus! Mancipium, quid ais, Socratem? Uti res se habet, ita dicito: itane Socratis corpusculum abductum esse, & tractum a robustioribus in carcerem! Itane aconitum corpusculo Socratis esse propinatum, atque illud exanimatum esse! Haec tibi videntur mira? haec injusta? ob haec incusas Deum? Nihil igitur Socrates horum loco habuit? Ubi erat ei boni essentia? Utrum audiamus, te-ne an illum? Et quid ille ait? „Me quidem Anytus & Melitus occidere possunt, laedere vero non possunt.“ Rursusque illud: „Si ita Deo placet, ita fiat.“ Sed ostende, ab eo qui sit deterioribus imbutus decretis vinci praestantiorem in decretis. Non ostendes,

ἐγγύς. Νόμος γὰρ τῆς φύσεως καὶ τοῦ Θεοῦ οὗτος, τὸ κρεῖσσον ἀεὶ περιγινέσθω τοῦ χείρονος.
20 Ἐν τίνι; Ἐν ᾧ κρεῖσσόν ἐστι. Σῶμα σώματος ἰσχυρότερον, οἱ πλείονες τοῦ ἑνός, ὁ κλέπτης τοῦ
21 μὴ κλέπτου. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ τὸν λύχνον ἀπώλεσα, ὅτι ἐν τῷ ἀγρυπνεῖν μου κρείσσων ἦν ὁ κλέπτης. ἀλλ' ἐκεῖνος τοσούτου ὠνήσατο λύχνον· ἀντὶ λύχνου κλέπτης ἐγένετο, ἀντὶ λύχνου ἄπιστος, ἀντὶ λύχνου θηριώδης. Τοῦτο ἔδοξεν αὐτῷ λυσιτελεῖν.
22 Ἔστω. Ἀλλ' ἁλιπταί μου τις τοῦ ἱματίου, καὶ ἕλκει με εἰς τὴν ἀγορά· εἶτα ἐπικραυγάζουσιν ἄλλοι, Φιλόσοφε, τί σε ὠφέλησε τὰ δόγματα; ἰδοὺ σύρῃ εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἰδοὺ μελ-
23 λεις τραχηλοκοπεῖσθαι. Καὶ ποίαν ἔπραξα ἀν εἰσαγωγήν, ἵν', ἂν ἰσχυρότερος ἐπιλάβηταί μου τοῦ ἱματίου, μὴ σύρωμαι; ἵνα, ἂν μὲ δέκα περισπάσαντες εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐμβάλωσι, μὴ ἐμβλη-

ac multum abeſt ut oſtendas. Ea enim naturæ & Dei lex eſt, ut præſtantiora ſemper ſint ſuperiora deterioribus. Qua in re? Qua parte præſtantiora ſunt. Corpus corpore eſt robuſtius; plures, uno; fur, eo qui fur non eſt. Propterea & ego lucernam meam amiſi, quod fur me fuit vigilantior. Sed ille tanti emit lucernam, quod propter lucernam factus eſt fur, propter lucernam infidus, propter lucernam ſimilis feræ. Hoc ei viſum eſt expedire.

Eſto. At aliquis veſte me prehendit, & in forum trahit: dein alii adclamant, Philoſophe, quid te tua juvant decreta? ecce in carcerem abriperis; ecce cervix tibi præcidetur. Quam vero parare doctrinam potueram, ut, ſi me veſte prehenderit fortior, non traherer? ut ſi me decem conſtrictum in carcerem conjecerint, non conjicerer?

ἐμβληθῶ; Ἄλλο οὖν οὐδὲν ἔμαθον; Ἔμαθον, 24
ἵνα πᾶν τὸ γινόμενον ἴδω, ὅτι, ἂν ἀπροαίρετον ᾖ,
οὐδέν ἐστι πρὸς ἐμέ. Πρὸς τοῦτο οὖν οὐκ ὠφέλη- 25
σαι; Τί οὖν ἐν ἄλλῳ ζητεῖς τὴν ὠφέλειαν, ἢ
ἐν ᾧ ἔμαθες; Καθήμενος λοιπὸν ἐν τῇ φυλακῇ 26
λέγω· Οὗτος ὁ ταῦτα κραυγάζων, οὔτε τοῦ
σημαινομένου ἀκούει, οὔτε τῷ λεγομένῳ παρακο-
λουθεῖ, οὔτε ὅλως μεμέληκεν αὐτῷ εἰδέναι περὶ
τῶν φιλοσόφων τί λέγουσιν ἢ τί ποιοῦσιν. ἄφες
αὐτόν. Ἀλλ', ἔξελθε πάλιν ἀπὸ τῆς φυλακῆς. 27
Εἰ μηκέτι χρείαν ἔχετέ μου ἐν τῇ φυλακῇ, ἐξέρ-
χομαι· ἂν πάλιν σχῆτε, εἰσελεύσομαι. Μέχρι 28
τίνος; Μέχρις ἂν εὖ ὁ λόγος αἱρῇ συνεῖναί με
τῷ σωματίῳ· ὅταν δὲ μὴ αἱρῇ, λάβετε αὐτὸ,
καὶ ὑγιαίνετε. Μόνον μὴ ἀλογίστως, μόνον μὴ μα- 29
λακῶς, μὴ ἐκ τῆς τυχούσης προφάσεως. πάλιν
γὰρ ὁ Θεὸς οὐ βούλεται· χρείαν γὰρ ἔχει κόσμου
τοιού-

ner? Aliud igitur nihil didici? Didici, ut quidquid fiat, si in mea potestate non sit, id nihil ad me pertinere sciam. Nonne igitur hinc utilitatem percepisti? Quid ergo in alio quæris utilitatem, quam in quo eam esse didicisti? Proinde, sedens in custodia, dicam: Hic, qui ita vociferatur, neque intelligit quid significetur, neque adsequitur id quod dicitur, neque omnino ei curæ est scire quid philosophi aut dicant aut agant: missum fac eum. At, rursus exi e custodia! Si mei usus in custodia porro vobis nullus est, egredior: si rursus usus sit, ingrediar. Quousque? Quoad recta ratio exegerit, ut in corpore versem: quum vero non exegerit, auferte illud, & valete. Modo ne inconsiderate *hoc agamus;* modo ne molliter; ne qualibet de caussa: rursus enim id quidem non vult Deus: indiget enim & mundo tali,

&c

τοιούτου, τῶν ἐπὶ γῆς ἀναστρεφομένων τοιούτων. ἐὰν δὲ σημήνῃ τὸ ἀνακλητικὸν, ὡς τῷ Σωκράτει, πείθεσθαι δεῖ τῷ σημαίνοντι, ὡς στρατηγῷ.

30 Τί οὖν; λέγειν δεῖ ταῦτα πρὸς τοὺς πολλούς;
31 Ἵνα τί; οὐ γὰρ αἱρεῖ τὸ αὐτὸν πείθεσθαι; τοῖς γὰρ παιδίοις, ὅταν προσελθόντες κροτῇ καὶ λέγῃ, Σήμερον Σατορνάλια ἀγαθά· λέγομεν, Οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ αὐ-
32 τοὶ ἐπικροτοῦμεν. Καὶ σὺ τοίνυν, ὅταν μεταπεῖσαί τινα μὴ δύνῃ, γίνωσκε ὅτι παιδίον ἐστὶ, καὶ ἐπικρότει αὐτῷ· ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο θέλῃ, σιώπα λοιπόν.

33 Τούτων δεῖ μεμνῆσθαι· καὶ πληθέντα εἴς τινα τοιαύτην περίστασιν, εἰδέναι, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς
34 τοῦ ἀποδείξαι εἰ πεπαιδεύμεθα. Νέῳ γὰρ ἀπὸ σχολῆς ἀπιὼν εἰς περίστασιν ὅμοιός ἐστι τῷ μελετηκότι συλλογισμοὺς ἀναλύειν. κἂν τις λύ-

τοι

& iis qui in mundo verſentur talibus. Quod ſi vero ſignum receptui dederit, quemadmodum Socrati; parendum eſt ei, tamquam imperatori.

Quid ergo? dicenda ſunt hæc in vulgus? Cur vero? annon ſatis eſt, tibi ipſi hoc perſuaſum eſſe? Etenim, cum pueri nos accedunt, & plaudentes dicunt, Hodie bona Saturnalia! reſpondemus-ne, non eſſe hæc bona? Nequaquam: ſed et ipſi una plaudimus. Et tu igitur, cum aliquem

a ſententia deducere non potueris, ſcito eſſe puerulum, eique adplaude; quod ſi noluerit, quod reliquum eſt, taceto.

Horum meminiſſe oportet: & cum in hujuſmodi aliquod diſcrimen devocatus fueris, ſciendum, veniſſe tempus quo demonſtremus utrum ſimus diſciplina imbuti. Nam qui in diſcrimen abit, ſimilis eſt adoleſcenti ſcholaſtico, qui ſeſe reſolvendis ſyllogiſmis exercuit: cui ſi quis ſolu-

tum

λυτον αὐτῷ προτείνῃ, λέγει, Μᾶλλόν μοι πεπλεγμένον πομψῶς προτείνατε, ἵνα γυμνασθῶ. καὶ οἱ ἀθληταὶ τοῖς κούφοις νεανίσκοις δυσαρεστοῦσιν· οὐ βαστάζει με, φησὶν. Οὗτός ἐστιν 35
ἀφυὴς νέος. Οὔ· ἀλλὰ καλέσαντος τοῦ καιροῦ, πλάσειν δεῖ καὶ λέγειν, Ἤθελον ἔτι μανθάνειν. Τίνα; εἰ ταῦτα οὐκ ἔμαθες ὥστ' ἔργῳ δεῖξαι, πρὸς τί αὐτὰ ἔμαθες. Ἐγώ τινα οἶμαι τῶν κα- 36
θημένων ἐνταῦθα ὠδίνειν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ λέγειν· Ἐμοὶ νῦν περίστασιν μὴ ἔρχεσθαι τοιαύτην, ὁποίαν τούτῳ ἐλήλυθεν; ἐμὲ νῦν καταστρίβῃ καθήμενον ἐν γωνίᾳ, δυνάμενον στεφανωθῆναι Ὀλύμπια; πότε τὶς ἐμοὶ καταγγελεῖ τοιοῦτον ἀγῶνα; Οὕτως ἔχειν ἤδει πάντας ὑμᾶς. Ἀλλ' 37
ἐν μὲν τοῖς Καίσαρος μονομάχοις εἰσί τινες οἱ ἀγανακτοῦντες, ὅτι οὐδεὶς αὐτοὺς προάγει, οὐδὲ ζευγνύει, καὶ εὔχονται τῷ Θεῷ, καὶ προσίε-

χονται

lutu facilem proposuerit; Potius, inquit, aliquem scite perplexum mihi proponito, ut exercear. Et athletæ levibus adolescentulis non delectantur. Iste me non attollit, inquit. Hic bonâ indole est adolescens. Non: at ubi tempus vocârit, plorare eum oportet ac dicere, Vellem adhuc discere! Quænam? Si hæc non didicisti, ut re ipsâ monstrares, in quem usum ea didicisti? Equidem existimo, in horum numero, qui hîc sedent, esse aliquem qui tacite parturiat, secumque dicat: Mihine talem occasionem non offerri, qualis isti oblata fuit? mene nunc in angulo sedentem, ætatem perdere, cum in Olympiis coronari liceret? quando mihi aliquis tale adnunciabit certamen? Sic omnes vos oportebat esse adfectos. Cum inter Cæsaris gladiatores sint, qui molestè ferant se non produci, neque componi, qui vota

Deo

χοντες τοῖς ἐπιτρόποις, δεόμενοι μονομαχῆσαι·
38 ἐξ ὑμῶν δ' οὐδεὶς φανήσεται τοιοῦτος; Ἤθελον πλεῦσαι ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ ἰδεῖν, τί μου ποιεῖ
39 ὁ ἀθλητής, πῶς μελετᾷ τὴν ὑπόθεσιν. Οὐ θέλω, φησὶ, τοιαύτην. Ἐπὶ σοὶ γάρ ἐστι, λαβεῖν ἣν θέλεις ὑπόθεσιν; Δέδοταί σοι σῶμα τοιοῦτον, γονεῖς τοιοῦτοι, ἀδελφοὶ τοιοῦτοι, πατρὶς τοιαύτη, τάξις ἐν αὐτῇ τοιαύτη· εἶτα λέγεις μοι ἐλθών, Ἀλλαξόν μοι τὴν ὑπόθεσιν. Εἶτα νῦν ἔχεις ἀφορμὰς, πρὸς τὸ χρήσασθαι τῇ δοθείσῃ;
40 Σόν ἐστι, προτεῖναι· ἐμὸν, μελετῆσαι καλῶς. Οὔ, ἀλλὰ μὴ τοιοῦτό μοι προβάλῃς τροπικὸν, ἀλλὰ τοιοῦτον· μὴ τοιαύτην ἐπενέγκῃς τὴν ὑπο-
41 φοράν, ἀλλὰ τοιαύτην. Ἔσται χρόνος τάχα, ἐν ᾧ οἱ τραγῳδοὶ οἰήσονται ἑαυτοὺς εἶναι πρόσωπεῖα, καὶ ἐμβάδας, καὶ τὸ σύρμα. Ἄνθρωπε,
42 ταῦτα ὕλην ἔχεις καὶ ὑπόθεσιν. Φθέγξαί τι, ἵνα εἰδῶ-

Deo faciant, qui præsides adeant, orantes ut decertandi sibi fiat copia: nemone talis e vobis existet? Navigare equidem isthuc hac ipsa de causa vellem, & videre, quid meus ageret pugil; quo pacto suum meditaretur argumentum. Nolo, inquit, talem materiam. Penes te ergo est, deligere quam velis? Tibi tale dátum est corpus, parentes tales, fratres tales, patria talis, locus in ea talis: deinde a me petis, ut mutem hypothesin. Nonne subsidia habes, quibus oblatâ uteris? *Dicere debebas:* Tuum est proponere, meum bene me exercere. *At tu* non *sic ais*, sed: Ne mihi tale connexum proponito, sed tale: ne talem mihi opponito objectionem, sed talem. Erit mox tempus, quo tragœdi putabunt, larvas & cothurnos & pallam se esse ipsos. Homo, hanc materiam, hanc hypothesin habes. Loquere aliquid, ut sciamus, tragœdus-

εἰδῶμεν, πότερον τραγῳδὸς εἶ, ἢ γελωτοποιός· κοιναὶ γὰρ ἔχουσι τὰ ἄλλα ἀμφότεροι. Διὰ τοῦτο ἂν ἀφέλῃ τις αὐτοῦ καὶ τὰς ἐμβάδας καὶ τὸ προσωπεῖον, καὶ ἐν εἰδώλῳ αὐτὸν προσαγάγῃ, ἀπώλετο ὁ τραγῳδὸς, ἢ μένει; Ἂν φωνὴν ἔχῃ, μένει. 43

Καὶ ἐνθάδε. Λάβε ἡγεμονίαν. Λαμβάνω· καὶ λαβὼν δεικνύω πῶς ἄνθρωπος ἀναστρέφεται πεπαιδευμένος. Θὲς τὴν πλατύσημον, καὶ ἀναλαβὼν ῥάκη, πρόσελθε ἐν προσώπῳ τοιούτῳ. Τί οὖν; οὐ δέδοταί μοι καλὴν φωνὴν εἰσενεγκεῖν; Πῶς οὖν ἀναβαίνεις νῦν; Ὡς μάρτυς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πεπλημένος. Ἔρχου σὺ, καὶ μαρτύρησόν μοι· σὺ γὰρ ἄξιος εἶ προαχθῆναι μάρτυς ὑπ' ἐμοῦ. Μή τι τῶν ἐκτὸς τῆς προαιρέσεως, ἀγαθόν ἐστιν ἢ κακόν; μή τινα βλάπτω; μή τι ἐπ' ἄλλῳ τὴν ὠφέλειαν ἐποίησα τὴν ἑαυτοῦ, ἢ ἐφ' αὑτῷ; Τίνας μαρτυρίαν δίδως τῷ Θεῷ; Ἐν δεινοῖς εἰμι, Κύριε, 44 4 46 47 48

goedusne sis, an scurra: communia enim habent ambo cætera. Itaque, si quis eum, ademtis cothurnis larvaque, tamquam umbram introduxerit, periitne tragoedus, an manet? Si vocem habet, manet.

Etiam hîc. Cape præfecturam! Accipio; eaque accepta ostendo, quo pacto se gerat homo bene institutus. Pone latum clavum, & pannis obsitus accede in tali persona! Quid ergo? non mihi datum est honestam vocem emittere? Quomodo igitur nunc adscendis? Ut testis a Deo citatus. Ades tu & testimonium mihi perhibe! dignus es enim qui testis a me producaris. Numquid eorum, quæ extra voluntatem sunt posita, bonum est, aut malum? num cuiquam noceo? num commoda cujusquam in alio collocavi, præterquam in ipso? Quodnam testimonium perhibes Deo? Male mecum agitur, Domine; sum in calamitate; nemo me curat; nemo

Κύριε, καὶ δυστυχῶ, οὐδείς μου ἐπιστρέφεται, οὐδείς μοι δίδωσιν οὐδέν, πάντες ψέγουσι, πάντες
49 κακολογοῦσι. Ταῦτα μέλλεις μαρτυρεῖν, καὶ καταισχύνειν τὴν κλῆσιν ἣν κέκληκεν, ὅτι σε ἐτίμησε τοιαύτην τιμήν, καὶ ἄξιον ἡγήσατο προσαγαγεῖν εἰς μαρτυρίαν τηλικαύτην;
50 Ἀλλ' ἀπεφήνατο ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν, Κρίνω σε ἀσεβῆ καὶ ἀνόσιον εἶναι. Τί σοι γέγονεν; Ἐκρίθην
51 ἀσεβὴς καὶ ἀνόσιος εἶναι. Ἄλλο οὐδέν; Οὐδέν. Εἰ δὲ περὶ συνημμένου τινὸς ἐπεκερίκει, καὶ ἐδεδώκει ἀπόφασιν, Τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, κρίνω ψεῦδος εἶναι· τί ἐγεγόνει τῷ συνημμένῳ; Τίς ἐνθάδε κρίνεται; τίς κατακέκριται; τὸ συνημμένον, ἢ ὁ
52 ἐξαπατηθεὶς περὶ αὐτοῦ; Οὗτος οὖν ποτε ὁ ἔχων ἐξουσίαν τοῦ ἀποφήνασθαί τι περὶ σοῦ, οἶδε τί ἐστι τὸ εὐσεβὲς ἢ τὸ ἀσεβές; μεμελέτηκεν
53 αὐτὸ, καὶ μεμάθηκεν; ποῦ; παρὰ τίνος; Εἶτα μου-

mo mihi quidquam præstat; omnes vituperant; omnes maledicunt. Hæccine pro testimonio dicturus es, & ei, qui te citavit, ignominiam conciliaturus, qui tantum honorem tibi habuit, qui dignum judicavit, cujus tanta de re testimonium audiretur?

At qui potestatem habet, pronunciavit, Judico te impium & nefarium esse. Quid tibi accidit? Judicatus sum impius & nefarius esse. Numquid aliud? Nihil. Quod si de connexo aliquo judicium ille suum interposuisset, & si sic pronunciasset: Ego illam enunciationem, *si dies est, lux est*, falsam judico; quid connexo illi acciderit? De utro hîc fit judicium? Uter condemnatus est? Connexum, an is qui in judicando eo est deceptus? Is igitur qui potestatem de te aliquid pronunciandi habet, novit ne, quid pium sit, aut quid impium? num in eo se exercuit, & didicit? ubi? apud quem?

μουσικὸς μὲν οὐκ ἐπιστρέφεται αὐτοῦ ἀποφαινομένου περὶ τῆς νήτης, ἔναι ὑπάτην· οὐδὲ γεωμετρικὸς, ἂν ἐπιχείρῃ ταῖς ἀπὸ κέντρου πρὸς τὸν κύκλον προσπιπτούσας μὴ ἔναι ἴσας· ὁ δὲ ταῖς 54
ἀληθείαις πεπαιδευμένος ἀνθρώπου ἀπαιδεύτου ἐπιστραφήσεται, ἐπιχειροντός τι περὶ ὁσίου καὶ ἀνοσίου, καὶ ἀδίκου καὶ δικαίου; Ὦ πολλῆς ἀδικίας τῶν πεπαιδευμένων. Ταῦτα οὖν ἔμαθες ἐνταῦθα;

Οὐ θέλεις τὰ μὲν λογάρια τὰ περὶ τούτων 55
ἄλλοις ἀφεῖναι, ἀταλαιπώροις ἀνθρωπαρίοις, ἵν' ἐν γωνίᾳ καθεζόμενοι μισθάρια λαμβάνωσιν, ἢ γογγύζωσιν, ὅτι οὐδεὶς αὐτοῖς παρέχει οὐδέν, σὺ δὲ χρῆσθαι παρελθὼν οἷς ἔμαθες; Οὐ γὰρ 56
λογάριά ἐστι, τὰ λείποντα νῦν· ἀλλὰ γέμει τὰ βιβλία τῶν Στωϊκῶν λογαρίων. Τί οὖν τὸ λεῖπόν ἐστιν; Ὁ χρησόμενος, ὁ ἔργῳ μαρτυρήσων τοῖς

quem? Ergo muſicus quidem non curat eum, cum imam chordam eſſe ſummam pronunciat; neque geometra, ſi lineas, quæ a centro ad circumferentiam producantur, neget eſſe æquales: homo autem vere eruditus, hominem indoctum curabit, quid fas, quid nefas ſit, quid juſtum, quid injuſtum, pronunciantem? O ingentem injuriam eruditorum! Hæc igitur hic didiciſti?

Non tu vis ratiunculas, quæ iſtis de rebus circumferuntur, aliis relinquere, ignavis homuncionibus; ut illi in angulo ſedentes mercedulas accipiant, aut murmurent, neminem præbere ſibi quidquam; tu vero prodiens, iis utaris quæ didiciſti! Neque enim ratiunculæ ſunt, quæ nunc deſunt: immo referti ſunt libri Stoicorum ratiunculis. Quid igitur deeſt? Qui iis utatur, qui re ipſa teſtimo-

57 τοῖς λόγοις. Τοῦτό μοι τὸ πρόσωπον ἀνάλαβε, ἵνα μηκέτι παλαιοῖς ἐν τῇ σχολῇ παραδείγμασι χρώμεθα· ἀλλὰ ἔχωμέν τι καὶ καθ' ἡμᾶς
58 παράδειγμα. Ταῦτα οὖν τίνος ἐστὶ θεωρεῖν; Τοῦ σχολάζοντος. ἔστι γὰρ φιλοθέωρον ζῶον ὁ
59 ἄνθρωπος. Ἀλλ' αἰσχρόν ἐστι θεωρεῖν ταῦτα οὕτως, ὡς οἱ δραπέται. ἀλλ' ἀπερισπάστως καθῆσθαι, καὶ ἀκούειν, νῦν μὲν τραγῳδοῦ, νῦν δὲ κιθαρῳδοῦ· οὐχ ὡς ἐκεῖνοι ποιοῦσι. ἅμα μὲν ἐπέστη, καὶ ἐπήνεσε τὸν τραγῳδὸν, ἅμα δὲ περιεβλέψατο· εἶτα ἄν τις φθέγξηται κύριον, εὐ-
60 θὺς σεσόβηνται, ταράσσονται. Αἰσχρόν ἐστι, οὕτω καὶ τοὺς φιλοσόφους θεωρεῖν τὰ ἔργα τῆς φύσεως. Τί γάρ ἐστι κύριος; Ἄνθρωπος ἀνθρώ-
61 που κύριος οὐκ ἔστι, ἀλλὰ θανάτου καὶ ζωῆς, καὶ ἡδονῆς καὶ πόνου. ἐπεὶ χωρὶς τούτων ἄγαγέ μοι τὸν Καίσαρα, καὶ ὄψει πῶς ἐυσταθῶ· ὅταν δὲ

nium perhibeat doctrinæ. Hanc mihi perſonam ſumito, ut in ſcholâ exemplis veterum uti deſinamus, ſed & noſtræ aliquod ætatis exemplum habeamus. Hæc igitur conſiderare, cujus eſt? Ejus cui otium ſuppetit: eſt enim homo, animal contemplationis ſtudioſum. Sed turpe eſt, hæc ita contemplari, ut fugitivi ſervi ſolent: immo ſine diſtractione eſt ſedendum, & nunc tragœdus, nunc citharœdus audiendus: non ut illi faciunt, qui ſimul accedunt, & tragœdum laudant, ſimulque circumſpectant; deinde, ſi quis herum nominarit, ſtatim trepidant & conſternantur. Turpe eſt, philoſophos etiam opera naturæ ita contemplari. Quid enim eſt dominus? Hominis dominus non homo eſt, ſed mors & vita, voluptas & dolor: nam abſque his adduc mihi Cæſarem, & videbis quam ſim conſtans: ſi vero ille cum his venerit,

tonans

δὲ μετὰ τούτων ἔλθῃ, βροντῶν καὶ ἀστραπτων, ἐγὼ δὲ ταῦτα φοβῶμαι, τί ἄλλο, ἢ ἐπέγνωκα τὸν κύριον, ὡς ὁ δραπέτης; μέχρι δ' ἂν 62
οὖ τινα ἀνοχὴν ἀπὸ τούτων ἔχω, ὡς δραπέτης ἐφίστατται θεάτρῳ, οὕτω κἀγώ· λούομαι, πίνω, ᾄδω· πάντα δὲ μετὰ φόβου καὶ ταλαιπωρίας. ἐὰν δ' ἐμαυτὸν ἀπολύσω τῶν δεσποτῶν, τουτ' 63
ἔστιν ἐκείνων οὓς οἱ δεσπόται εἰσὶ φοβεροὶ, ποῖον ἔτι πρᾶγμα ἔχω; ποῖον ἔτι κύριον;

Τί οὖν; κηρύσσειν δεῖ ταῦτα πρὸς πάντας; 64
Οὔ, ἀλλὰ τοῖς ἰδιώταις συμπεριφέρεσθαι, καὶ λέγειν· Οὗτος, ὃ αὐτῷ ἀγαθὸν οἴεται, τοῦτο κἀμοὶ συμβουλεύει· συγγινώσκω αὐτῷ. Καὶ γὰρ 65
Σωκράτης συνεγίνωσκε τῷ ἐπὶ τῆς Φυλακῆς, κλαίοντι ὅτε ἔμελλε πίνειν τὸ φάρμακον, καὶ λέγει, Ὡς γενναίως ἡμᾶς ἀποδεδάκρυκε. Μή τι 66
οὖν ἐκείνῳ λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο τὰς γυναῖκας

tonans & fulgurans, egoque illa metuero; quid aliud, quam, ut fugitivus, dominum meum agnovi? Quoad autem aliquas ab his inducias habuero, quemadmodum fugitivus in theatro adstat, sic & ego facio: lavo, bibo, cano; sed hæc omnia cum metu & ærumnâ. Quod si vero ab istis dominis me vindicaro, hoc est, ab iis rebus propter quas domini sunt formidabiles, quid amplius habeo moleſtiæ? quem porro dominum?

Quid ergo? prædicanda sunt hæc apud omnes? Non; sed adcommodare nos debemus hominibus imperitis, ac dicere: Hic, quod sibi ipsi bonum esse censet, id mihi quoque suadet; ignosco ei. Nam & Socrates, venenum sumturus, custodi carceris ploranti veniam dedit: Quam generose, inquit, nos deploravit! Num ergo illi dicit,

ἀπελύσαμεν; ἀλλὰ τοῖς γνωρίμοις, τοῖς δυναμένοις αὐτὰ ἀκοῦσαι· ἐκείνῳ δὲ συμπεριφέρεται, ὡς παιδίῳ.

ΚΕΦ. λ.

Τί δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἐν ταῖς περιστάσεσιν.

Ὅταν εἰσίῃς πρός τινα τῶν ὑπερεχόντων, μέμνησο, ὅτι καὶ ἄλλος ἄνωθεν βλέπει τὰ γιγνόμενα, καὶ ὅτι ἐκείνῳ σε δεῖ μᾶλλον ἀρέσκειν, ἢ τού-
2 τῳ. Ἐκεῖνος οὖν σου πυνθάνεται· Φυγὴν καὶ φυλακὴν, καὶ δεσμὰ, καὶ θάνατον, καὶ ἀδοξίαν,
3 τί ἔλεγες ἐν τῇ σχολῇ; Ἐγὼ, ἀδιάφορα. Νῦν οὖν τίνα αὐτὰ λέγεις; μή τι ἐκεῖνα ἠλλάγη; Οὔ. Σὺ οὖν ἠλλάγης; Οὔ. Λέγε οὖν, τίνα ἐστὶν ἀδιάφορα; Τὰ ἀπροαίρετα. Λέγε καὶ τὰ
4 ἕξῆς, ἀπροαίρετα, οὐδὲν πρὸς ἐμέ. Λέγε καὶ, τὰ

dicit, ſe ob hanc cauſſam mulieres dimiſiſſe? Non, ſed familiaribus, ſed iis qui id audire poterant: illi vero ſe adcommodat, tanquam puero.

CAP. XXX.

Quid in rerum diſcriminibus ſit in promtu habendum.

Cum aliquem e proceribus accedis, memento, alium quoque deſuper ea videre quæ gerantur; ac oportere te illi placere potius, quam huic. Ille igitur ex te quærit: De exilio, de cuſtodia & vinculis, de morte & ignominia, quid dice-
bas in ſcholâ? Dixi, eſſe indifferentia. Nunc igitur quid ea eſſe dicis? nam illa mutata ſunt? Non. Tu ergo mutatus es? Non. Dic igitur, quæ ſunt indifferentia? Quæ noſtri non ſunt arbitrii. Dic & ea quæ ſequuntur, noſtri arbitrii

τὰ εὐγάθα τίνα ὑμῖν ἐδόκει; Προαίρεσις οἵα δεῖ, καὶ χρῆσις φαντασιῶν. Τέλος δὲ τί; Τὸ σοὶ ἀκολουθεῖν. Ταῦτα καὶ νῦν λέγεις; Ταὐτὰ καὶ νῦν λέγω. Ἄπιθι λοιπὸν ἔσω, θαῤῥῶν, καὶ μεμνημένος τούτων· καὶ ὄψει, τί ἐστι νέος μεμελετηκὼς ἃ δεῖ ἐν ἀνθρώποις ἀμελετήτοις. Ἐγὼ μέν, 6
μὴ τοὺς θεούς, φαντάζομαι, ὅτι πείσῃ τὸ τοιοῦτον· Τί οὕτω μεγάλα καὶ πολλὰ παρασκευαζόμεθα πρὸς τὸ μηδέν; τοῦτο ἦν ἡ ἐξουσία; τοῦτο τὰ πρόθυρα; οἱ κοιτωνῖται; οἱ ἐπὶ τῆς μαχαίρας; τούτων ἕνεκα τοὺς πολλοὺς λόγους ἤκουον; ταῦτα οὐδὲν ἦν· ἐγὼ δ' ὡς πρὸς μεγάλα παρεσκευαζόμην. 7

bitrii non esse, nihil ad me adtinere. Dic &, bona quænam vobis esse videbantur? Voluntas, qualem esse decet, & visorum usus. Quis autem finis? Te sequi. Ista etiam nunc dicis? Eadem etiam nunc dico. Abi jam nunc intro, fidenti animo, & memor istorum: ac videbis, quid sit adolescens, ea meditatus quæ decet, inter homines non meditatos. Equidem videre mihi videor, te sic cogitaturum esse: Quid tantopere & tam sollicite nos ad res nihili præparamus? ea-ne erat illa potestas? hoc illud vestibulum? hi cubicularii? hi satellites? horum causa multos illos audivi sermones? Hæc nihil erant: ego vero ut ad magna me comparabam.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Ὅτι οὐ μάχεται τὸ θαῤῥεῖν τῷ εὐλαβεῖσθαι.

Παραδόξοις μὲν τυχὸν φαίνεταί τισι, τὸ ἀξιούμενον ὑπὸ τῶν Φιλοσόφων· ὅμως δὲ σκεψώμεθα κατὰ δύναμιν, εἰ ἀληθές ἐστι τόδε· ὦ᾽ ἢ ἅμα μὲν εὐλαβῶς, ἅμα δὲ θαῤῥούντως πάντα ποιεῖν. 2 ἐναντίον γάρ πως δοκεῖ τῷ θαῤῥαλέῳ τὸ εὐλα- 3 βές· τὰ δ᾽ ἐναντία οὐδαμῶς συνυπάρχει. Τὸ δὲ φαινόμενον πολλοῖς ἐν τῷ τόπῳ παραδόξον, δοκεῖ μοι τοιούτου τινὸς ἔχεσθαι· εἰ μὲν γὰρ πρὸς

EPICTETI DISSERTATIONVM AB ARRIANO DIGESTARVM LIBER II.

CAP. I.

Non pugnare Fiduciam cum Cautione.

Nonnullis fortaſſe hoc philoſophorum pronunciatum præter opinionem videatur; attamen pro virili conſideremus, an verum ſit; poſſe nos ſimul caute, ſimul vero fidenter agere omnia. Nam cautio fiduciæ quodammodo adverſari videtur: contraria vero una conſiſtere nullo modo poſſunt. At, quod multis abſurdum hoc in loco videtur, id eam meâ opinione rationem habet, ut, ſi iisdem in rebus & cautione &

πρὸς τὰ αὐτὰ ἠξιοῦμεν χρῆσθαι τῇ τ' εὐλαβείᾳ καὶ τῷ θάρσει, δικαίως ἂν ἡμᾶς ἠτιῶντο, ὡς τὰ ἀσύναπτα συνάγοντας. Νῦν δὲ, τί δεινὸν ἔχει τὸ 4
λεγόμενον; εἰ γὰρ ὑγιῆ ταῦτ' ἐστὶ, τὰ πολλάκις μὲν εἰρημένα, πολλάκις δὲ ἀποδεδειγμένα, ὅτι ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ ἐστιν ἐν χρήσει φαντασιῶν, καὶ τοῦ παντὸς ὡσαύτως, τὰ δ' ἀπροαίρετα οὔτε τὴν τοῦ κακοῦ δέχεται φύσιν, οὔτε τὴν τοῦ ἀγαθοῦ· τί παράδοξον ἀξιοῦσιν οἱ φιλόσοφοι, εἰ λέγουσιν, 5
ὅπου μὲν τὰ ἀπροαίρετα, ἐκεῖ τὸ θάρσος ἔστω σοι· ὅπου δὲ τὰ προαιρετικὰ, ἐκεῖ ἡ εὐλάβεια; Εἰ 6
γὰρ ἐν κακῇ προαιρέσει τὸ κακὸν, πρὸς μόνα ταῦτα χρῆσθαι ἄξιον τῇ εὐλαβείᾳ. εἰ δὲ τὰ ἀπροαίρετα, καὶ μὴ ἐφ' ἡμῖν, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· πρὸς ταῦτα τῷ θάρσει χρηστέον. καὶ οὕτω μὴν 7
ἅμα μὲν εὐλαβεῖς, ἅμα δὲ θαῤῥαλέοι ἐσόμεθα· καὶ, νὴ Δία, διὰ τὴν εὐλάβειαν θαῤῥαλέοι.

& fiducia utendum pronunciaremus, merito nos reprehenderent, ut qui res conjungeremus quæ coire non possent. Nunc quid absurdi hæc habet oratio? Nam si ea quæ sæpe & dicta & demonstrata sunt, recte se habent; naturam boni in visorum usu esse positam, pariterque naturam mali; quæ autem nostri non sint arbitrii, ea nec in mali nec in boni cadere naturam; quid præter opinionem præcipiunt philosophi, si fiduciam ad eas res quæ nostri arbitrii non sunt, ad eas autem quæ penes nos sunt, cautionem adhibendam esse censent? Nam si in mala voluntate malum est positum, in iis solis utendum est cautione quæ nostri juris sunt. Porro, si involuntaria, & ab arbitrio nostro remota, & quæ in nostra non sunt potestate, nihil ad nos pertinent, ad ea est adhibenda fiducia. Atque ita simul & cauti erimus, & fidentes; &, per Jovem, propter cautionem fidentes.

Nam

Διὰ γὰρ τὸ εὐλαβεῖσθαι τὰ ὄντως κακὰ, συμβήσεται θαῤῥεῖν ἡμῖν πρὸς τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα.

8 Λοιπὸν ἡμεῖς τὸ τῶν ἐλάφων πάσχομεν· ὅτε φοβοῦνται φεύγουσαι αἱ ἔλαφοι τὰ πτερὰ, ποῦ τρέπονται; καὶ πρὸς τίνα ἀναχωροῦσιν ὡς ἀσφαλῆ; Πρὸς τὰ δίκτυα· καὶ οὕτως ἀπόλλυνται ἐναλλά-
9 ξασαι τὰ φοβερὰ καὶ τὰ θαῤῥαλέα. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, ποῦ χρώμεθα τῷ φόβῳ; Πρὸς τὰ ἀπροαίρετα. Ἐν τίσι πάλιν θαῤῥοῦντες ἀναστρεφόμεθα, ὡς οὐδενὸς ὄντος δεινοῦ; Ἐν τοῖς προαιρετι-
10 κοῖς. Ἐξαπατηθῆναι οὖν, ἢ προπεσεῖν, ἢ ἀναίσχυντόν τι ποιῆσαι, ἢ μετ' ἐπιθυμίας αἰσχρᾶς ὀρεχθῆναί τινος, οὐδὲν διαφέρει ἡμῖν, ἂν μόνον ἐν τοῖς ἀπροαιρέτοις εὐστοχῶμεν. ὅπου δὲ θάνατος, ἢ φυγὴ, ἢ πόνος, ἢ ἀδοξία· ἐκεῖ τὸ ἀνα-
11 χωρητικὸν, ἐκεῖ τὸ σεσοβημένον. Τοιγαροῦν, ὥσπερ

Nam quia vera mala cavebimus, fiet, ut in iis quæ mala non sunt, fidentes simus.

Nunc idem, quod cervis, nobis accidit: qui cum pinnas exterriti fugiunt, quo se convertunt? quo se veluti tuta ad perfugia recipiunt? Ad retia: atque ita pereunt, dum timenda permutant cum rebus nihil periculi habentibus. Sic & nos, ubi timemus? In iis quæ nostri arbitrii non sunt. Rursus quibus in rebus ita nobis fidimus, quasi nihil sit periculi? In iis quæ nostri sunt arbitrii. Itaque decipi, temere & præcipitanter agere, impudens aliquid admittere, aut cum turpi libidine aliquid adpetere, nihil nostra interest; modo in iis, quæ penes nos non sunt, scopum feliciter adtingamus. Ubi vero mors, aut exsilium, aut dolor, aut ignominia; ibi refugimus, ibi consternatio oritur. Itaque, quod consentaneum

περ εἰκὸς τοὺς περὶ τὰ μέγιστα διαμαρτάνοντας, τὸ μὲν φύσει θαῤῥαλέον, θρασὺ κατασκευάζομεν, ἀπονενοημένον, ἰταμὸν, ἀναίσχυντον· τὸ δ' εὐλαβὲς φύσει καὶ αἰδῆμον, δειλὸν καὶ ταπεινὸν, φόβων καὶ ταραχῶν μεστόν. Ἂν γάρ τις 12
ἐκεῖ μεταθῇ τὸ εὐλαβὲς, ὅπου προαίρεσις καὶ ἔργα προαιρέσεως, εὐθὺς, ἅμα τῷ θέλειν εὐλαβεῖσθαι, καὶ ἐφ' αὑτῷ κειμένην ἕξει τὴν ἔκκλισιν· ἂν δ' ὅπου τὰ μὴ ἐφ' ἡμῖν ἐστι, καὶ ἀπροαίρετα, πρὸς τὰ ἐπ' ἄλλοις ὄντα τὴν ἔκκλισιν ἔχων, ἀναγκαίως φοβήσεται, ἀκαταστατήσει, ταραχθήσεται. Οὐ γὰρ θάνατος, ἢ πόνος, φοβερόν· ἀλλὰ 13
τὸ φοβεῖσθαι πόνον, ἢ θάνατον. Διὰ τοῦτο ἐπαινοῦμεν τὸν εἰπόντα, ὅτι

Οὐ κατθανεῖν γὰρ δεινὸν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.

taneum erat accidere eis qui maximis in rebus errant, fiduciam, quae nobis a natura data est, in audaciam, in desperationem, in temeritatem, in impudentiam convertimus: naturalem autem cautionem & pudorem, in timiditatem & humilitatem, timorum & turbarum plenam. Nam si quis eo cautionem transtulerit, ubi voluntas est & voluntatis opera; statim, simulac cavere voluerit, in sua etiam potestate positam habebit aversationem: sin eo, ubi sunt involuntaria & quae extra nostram sunt potestatem, transtulerit cautionem, eaque refugiat quae in aliorum sunt potestate; necessario timebit, trepidabit, perturbabitur. Non enim mors aut dolor est terribilis, sed timor doloris aut mortis. Propterea laudamus eum qui dixit:

Non enim mori est malum,
sed turpiter mori.

Erat

14 Ἔδει οὖν πρὸς μὲν τὸν θάνατον τὸ θάρσος ἐστρέφθαι, πρὸς δὲ τὸν φόβον τοῦ θανάτου τὴν εὐλάβειαν. νῦν δὲ τὸ ἐναντίον, πρὸς μὲν τὸν θάνατον, τὴν φυγήν· πρὸς δὲ τὸ περὶ αὐτοῦ δόγμα, τὴν ἀνεπιστρεψίαν, καὶ τὸ ἀφει-
15 δὲς, καὶ τὸ ἀδιαφορητικόν. Ταῦτα δ' ὁ Σωκράτης, καλῶς ποιῶν, μορμολύκεια ἐκάλει. Ὡς γὰρ τοῖς παιδίοις τὰ πρόσωπεῖα φαίνεται δεινὰ καὶ φοβερὰ δι' ἀπειρίαν· τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν πρὸς τὰ πράγματα, δι' οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὥσπερ καὶ τὰ παιδία πρὸς τὰς μορμολυ-
16 κείας. Τί γάρ ἐστι παιδίον; Ἄγνοια. Τί ἐστὶ παιδίον; Ἀμαθία. Ἐπεὶ ὅπου οἶδε κἀκεῖνα,
17 οὐδὲν ἡμῶν ἔλαττον ἔχει. Θάνατος τί ἐστί; Μορμολύκειον. Στρέψας αὐτὸ, κατάμαθε. ἰδοὺ πῶς οὐ δάκνει. τὸ σωμάτιον δεῖ χωρισθῆναι τοῦ πνευματίου, ὡς πρότερον ἐκεχώριστο, ἢ νῦν, ἢ ὕστερον. Τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ νῦν; εἰ γὰρ μὴ

Erat igitur adverſus mortem quidem fiducia utendum; adverſus timorem vero mortis, cautione: at nos, e contrario, adverſus mortem fuga averſationeque utimur; adverſus opinionem de ea concipiendam, incuria, temeritate, indifferentia. Has res Socrates, idque recte, larvas nominabat. Nam ut pueris larvæ horribiles & metuendæ videntur propter imperitiam; ita & nos rebus in vita adficimur, non aliâ de cauſſâ, quam ut pueri larvis. Quid enim eſt puer? Ignorantia. Quid eſt puer? Inſcitia. Nam quatenus illa puer novit, non eſt deteriore quam nos conditione. Mors quid eſt? Larva. Inverte eam, & conſidera: vide ut non mordet. Corpuſculum ſeparari oportet ab animula, ut prius etiam ſeparatum fuerat, aut nunc, aut poſt. Quid ergo ægre fers, ſi nunc?

μὴ νῦν, ὕστερον. Διὰ τί; Ἵνα ἡ περίοδος ἀνύ- 18
πται τοῦ κόσμου· χρείαν γὰρ ἔχει, τῶν μὲν ἐνι-
σταμένων, τῶν δὲ μελλόντων, τῶν δ' ἠνυσμέ-
νων. Πόνος τί ἐστι; Μορμολύκειον. Στρέψον 19
αὐτὸ, καὶ κατάμαθε. τραχέως κινεῖται τὸ σαρ-
κίδιον, εἶτα πάλιν λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ,
ἡ θύρα ἠνοικται· ἂν λυσιτελῇ, φέρε. Πρὸς πάν- 20
τα γὰρ ἠνοῖχθαι χρὴ τὴν θύραν· καὶ πρᾶγμα
οὐκ ἔχομεν.

Τίς οὖν τούτων τῶν δογμάτων καρπός; Ὃν- 21
περ δεῖ κάλλιστόν τ' εἶναι, καὶ πρεπωδέστατον
τοῖς τῷ ὄντι πεπαιδευμένοις· ἀταραξία, ἀφοβία,
ἐλευθερία. Οὐ γὰρ τοῖς πολλοῖς περὶ τούτων 22
πιστευτέον, οἱ λέγουσι μόνοις ἐξεῖναι παιδεύε-
σθαι τοῖς ἐλευθέροις· ἀλλὰ τοῖς φιλοσόφοις μᾶλ-
λον, οἱ λέγουσι μόνους τοὺς παιδευθέντας ἐλευ-
θέρους εἶναι. Πῶς τοῦτο; Οὕτως. νῦν ἄλλο τι 23
ἐστὶν

nunc? nam si nunc non, post. Quamobrem? Ut mundi circuitus compleatur: ei enim opus est aliis præsentibus, aliis rebus futuris, aliis præteritis. Dolor quid est? Larva. Inverte eam, & considera. Aspere movetur caruncula, deinde rursus molliter: quod si tibi non expedit, janua patet; si expedit, fer. Ad omnia enim januam patere oportet: ita nihil habebimus negotii.

Quis igitur horum decretorum fructus est? Is quem oportet esse pulcerrimum, & iis qui revera eruditi sunt dignissimum: constantia, metu liber animus, libertas. Neque enim vulgo his de rebus est credendum, qui solis ingenuis licere dicunt eruditi; sed philosophis potius, qui, solos eruditos esse liberos, dicunt. Quomodo istud? Sic: numquid igitur aliud est libertas, quam licere ita

ἐστὶν ἐλευθερία; ἢ τὸ ἐξεῖναι, ὡς βουλόμεθα, διεξάγειν; Οὐδέν. Λέγετε δή μοι, ὦ ἄνθρωποι, βούλεσθε ζῆν ἁμαρτάνοντες; Οὐ βουλόμεθα. 24 Οὐδεὶς τοίνυν ἁμαρτάνων, ἐλεύθερός ἐστι. Βούλεσθε ζῆν φοβούμενοι; βούλεσθε λυπούμενοι; βούλεσθε ταραττόμενοι; Οὐδαμῶς. Οὐδεὶς ἄρα οὔτε φοβούμενος, οὔτε λυπούμενος, οὔτε ταραττόμενος, ἐλεύθερός ἐστιν· ὅστις δ' ἀπήλλακται λυπῶν καὶ φόβων καὶ ταραχῶν, οὗτος τῇ αὐ- 25 τῇ ὁδῷ καὶ τοῦ δουλεύειν ἀπήλλακται. Πῶς οὖν ἔτι ὑμῖν πιστεύσομεν, ὦ φίλτατοι νομοθέται; οὐκ ἐπιτρέπομεν παιδεύεσθαι, εἰ μὴ τοῖς ἐλευθέροις; οἱ φιλόσοφοι γὰρ λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἐπιτρέπομεν ἐλευθέροις εἶναι, εἰ μὴ τοῖς πεπαιδευ- 26 μένοις· τοῦτό ἐστιν, ὃ Θεὸς οὐκ ἐπιτρέπει. Ὅταν οὖν στρέψῃ τις ἐπὶ στρατηγοῦ τὸν αὐτοῦ δοῦλον, οὐδὲν ἐποίησεν; Ἐποίησε. Τί; Ἔστρεψε τὸν αὐτοῦ δοῦλον ἐπὶ στρατηγοῦ. Ἄλλο οὐδέν; Ναί·

ita vivere ut velis? Nihil. Dicite igitur mihi, ô homines, vultisne vivere in peccatis? Nolumus. Nemo igitur delinquens, liber est. Vultis vivere metuentes? vultis mœrentes? vultis perturbati? Nequaquam. Nemo ergo, vel metuens, vel mœrens, vel perturbatus, est liber: qui autem molestiâ, metu & perturbatione liberatus est, is eâdem viâ & servitute est liberatus. Quomodo igitur vobis posthac credemus, carissimi legumlatores? Non sinemus erudiri, nisi ingenuos? Nam philosophi aiunt: Nos non sinimus esse liberos, nisi eruditos: hoc est, Deus non sinit. Quum igitur servum suum coram prætore aliquis circumegit, nihilne egit? Egit. Quid? Coram prætore servum suum circumegit. Numquid aliud? Immo:

Ναί· καὶ εἰκοστὴν αὐτοῦ δοῦναι ὀφείλει. Τί οὖν; ὁ τοῦτα παθὼν, οὐ γέγονεν ἐλεύθερος; Οὐ μᾶλλον, ἢ ἀτάραχος. Ἐπεὶ σὺ, ὁ ἄλλους στρέφειν δυνάμενος, οὐδένα ἔχεις κύριον; οὐκ ἀργύριον; οὐ πορφύριον; οὐ παιδάριον; οὐ τύραννον; οὐ φίλον τινὰ τοῦ τυράννου; Τί οὖν τρέμεις, ἐπί τινα τοιαύτην ἀπιὼν περίστασιν; 27 28

Διὰ τοῦτο λέγω πολλάκις, ταῦτα μελετᾶτε, καὶ ταῦτα πρόχειρα ἔχετε, πρὸς τίνα δεῖ τεθαῤῥηκέναι, καὶ πρὸς τίνα εὐλαβῶς διακεῖσθαι· ὅτι πρὸς τὰ ἀπροαίρετα θαῤῥεῖν, εὐλαβεῖσθαι τὰ προαιρετικά. Ἀλλ' οὐκ ἀνέγνων σοι; οὐδ' ἔγνως τί ποιῶ; Ἐν τίνι; Ἐν λεξειδίοις. Δεῖξον πῶς ἔχεις πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν· εἰ μὴ ἀποτυγχάνεις ὧν θέλεις, εἰ μὴ περιπίπτεις οἷς οὐ θέλεις. ἐκεῖναι δὲ τὰ περιόδια, ἂν 29 30 31

νοῦν

Immo: viceſimam etiam pro eo ſolvere oportet. Quid ergo? is cui hoc contigit, nonne factus eſt liber? Nihilo magis quam perturbationis expers. Nam tu, qui circumagere alios potes, nullumne habes dominum? non argentum? non puellam? non puerum? non tyrannum? non amicum quemdam tyranni? Quid igitur tremis, ubi hujusmodi quoddam adis diſcrimen?

Propterea ſæpe vos moneo, haec meditanda eſſe, atque in promtu habenda, quibus in rebus fidentes eſſe oporteat, & quibus in rebus cautos: fidentes eſſe oportere in iis, quæ noſtri non ſunt arbitrii; cautos in his, quæ penes nos ſunt. At nonne recitavi tibi? & nonne noſti quid agam? In quo? in dictiunculis. Oſtendito, quo pacto te habeas quoad adpetitionem & averſationem; annon fruſtreris iis quæ vis; annon incidas in ea quæ non vis. Illos autem bellos verborum circuitus, ſi ſapies, abjicies tandem aliquan-

νοῦν ἔχῃς, ἄφας ποῦ ποτε ἀπαλείψεις. Τί οὖν; 32 Σωκράτης οὐκ ἔγραφε; Καὶ τίς τοσαῦτα; Ἀλλὰ πῶς; Ἐπεὶ μὴ ἐδύνατο ἔχειν ἀεὶ ἐλέγχοντα αὐτοῦ τὰ δόγματα, ἢ ἐλεγχθησόμενον ἐν τῷ μέρει, αὐτὸς ἑαυτὸν ἤλεγχε καὶ ἐξήταζε· καὶ ἀεὶ μίαν γέ τινα 33 πρόληψιν ἐγύμναζε χρηστικῶς. Ταῦτα γράφει Φιλόσοφος. λεξείδια δὲ καὶ ἡ ὁδὸς, ἣν λέγω, ἄλλοις ἀφῆσι, τοῖς ἀναισθήτοις, ἢ τοῖς μακαρίοις, τοῖς σχολὴν ἄγουσιν ὑπὸ ἀταραξίας, ἢ τοῖς μηδὲν τῶν ἔξῃς ὑπολογιζομένοις διὰ μωρίαν.

34 Καὶ νῦν, καιροῦ καλοῦντος, ἐκεῖνα δείξεις ἐπελθὼν, καὶ ἀναγνώσῃ, καὶ ἐμπερπερεύσῃ; Ἰδὲ πῶς διαλόγους συντίθημι. Μὴ, ἄνθρωπε· ἀλλ' ἐκεῖνα 35 μᾶλλον· Ἰδοὺ πῶς ὀρεγόμενος οὐκ ἀποτυγχάνω. Ἰδοὺ πῶς ἐκκλίνων οὐ περιπίπτω. Φέρε θάνατον, καὶ γνώσῃ.

quando, ac delebis. Quid ergo? Socrates non ſcripſit? Quis tam multa? Sed quomodo? Cum non ſemper habere poſſet a quo decreta ipſius coarguerentur, aut quem ipſe per vices coargueret; ipſe ſeſe coarguebat, & examinabat; & ſemper unam ſaltem notionem aliquam ſic tractabat, ut ad uſum eam adcommodaret. Hæc ſcribit Philoſophus. Quod vero ad ſermunculos, viamque illam adtinet, quam dico, aliis hæc relinquit, nempe ſenſum non habentibus, aut beatis iſtis qui otium agunt, quoniam ſunt perturbationibus vacui, aut qui nihil eorum quæ ſequuntur reputant propter ſtultitiam.

Et nunc tu, ubi tempus te vocat, iſta oſtentabis adveniens, & recitabis, & inaniter te efferes? Ecce ut dialogos compono. Apage iſta homo! illa potius profer: Ecce ut adpetitione mea non fruſtror: ecce ut in id, quod averſor, non incido. Profer mor-

γνώσῃ. Φέρε πόνους, φέρε δεσμωτήριον, φέρε ἀδοξίαν, φέρε καταδίκην. Λῦτη ἐπίδειξις νέου 36
ἐκ σχολῆς ἐληλυθότος. Τἄλλα δ' ἄλλοις ἄφες· μηδὲ Φωνήν τις ἀκούσῃ σου περὶ αὐτῶν ποτε· μηδ', ἂν ἐπαινέσῃ τις ἐπ' αὐτοῖς, ἀνέχου· δόξον δὲ μηδεὶς εἶναι, καὶ εἰδέναι μηδέν. Μόνον τοῦτο 37
εἰδὼς Φαίνου, πῶς μήτ' ἀποτύχῃς ποτὲ, μήτε περιπέσῃς. Ἄλλοι μελετάτωσαν δίκας, ἄλλοι 38
προβλήματα, ἄλλοι συλλογισμούς· σὺ ἀποθνήσκειν, σὺ δεδέσθαι, σὺ στρεβλοῦσθαι, σὺ ἐξορίζεσθαι. πάντα ταῦτα θαῤῥούντως πεποιθότως 39
τῷ κεκληκότι σε ἐπ' αὐτὰ, τῷ ἄξιον τῆς χώρας ταύτης κεκρικότι, ἐν ᾗ κατατάχθεὶς, ἐπιδείξεις τίνα δύναται λογικὸν ἡγεμονικὸν, πρὸς τὰς ἀπροαιρέτους δυνάμεις ἀντιταξάμενον. Καὶ 40
οὕτω τὸ παράδοξον ἐκεῖνο οὐκέτι οὔτ' ἀδύνατον φανεῖται, οὔτε παράδοξον, ὅτι ἅμα μὲν εὐλα-
βεῖσθαι

mortem; & cognoſces. Profer labores, carcerem, ignominiam, condemnationem. Hæc eſt oſtentatio adoleſcentis e ſchola progreſſi. Reliqua cæteris relinquito; neque quisquam de illis vocem ullam ex te audiat; neque tu laudari te ob ea finito; ſed putato, te eſſe neminem, & ſcire nihil. Illud duntaxat te ſcire oſtende, quo pacto neque voto fruſtreris unquam, neque in id quod nolles incidas. Alii cauſſas meditentur forenſes, alii problemata, alii ſyllogiſmos: tu meditare mortem, tu vincula, tu tormenta, tu exſilia: atque hæc omnia fidenter, atque ita ut qui ei obtemperes, qui te ad illa vocarit, qui te eo loco dignum judicarit, in quo conſtitutus demonſtrares quid poſſit principalis pars animæ ratione prædita, cum ſe rebus iis, quæ juris alieni ſunt, oppoſuerit. Atque ſic paradoxum illud, non amplius aut impoſſibile aut præter opinionem videbitur,

ſimul

βεῖσθαι δεῖ, ἅμα δὲ θαῤῥεῖν· πρὸς μὲν τὰ ἀπροαίρετα θαῤῥᾶν, ἐν δὲ τοῖς προαιρετικοῖς εὐλαβεῖσθαι.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Ἀταραξίας.

Ὅρα σὺ, ὁ ἀπιὼν ἐπὶ τὴν δίκην, τί θέλεις τη-
2 ρῆσαι, καὶ ποῦ θέλεις ἀνῦσαι. Εἰ γὰρ προαίρεσιν θέλεις τηρῆσαι κατὰ φύσιν ἔχουσαν, πᾶσά σοι ἀσφάλεια, πᾶσά σοι εὐμάρεια, πρᾶγμα οὐκ
3 ἔχεις. Τὰ γὰρ ἐπὶ σοὶ, αὐτεξούσια καὶ φύσει ἐλεύθερα, θέλων τηρῆσαι, καὶ τούτοις ἀρχούμενος, τίνος ἔτι ἐπιστρέφῃ; Τίς γὰρ αὐτῶν
4 κύριος; Τίς αὐτὰ δύναται ἀφελέσθαι; Εἰ θέλεις αἰδήμων εἶναι, καὶ πιστὸς, τίς οὐκ ἐάσει σε; Εἰ θέλεις μὴ κωλύεσθαι, μηδ' ἀναγκάζεσθαι, τίς σε ἀναγ-

simul & cautos & fidentes nos esse oportere; fidentes, in rebus non voluntariis; cautos, in rebus quæ nostri sunt arbitrii.

CAP. II.

De Imperturbato animi statu.

Vide tu qui in jus ambulas, quid tueri velis, & qua parte velis proficere? Nam si voluntatem conservare studes naturæ consentaneam, omnia tibi tuta sunt, omnia facilia, negotium non habes. Si enim, quæ in potestate tuâ, quæ tui arbitrii naturâque libera sunt, ea custodire, iisque contentus esse volueris, quid præterea curabis? Quis enim eorum potestatem habebit? Quis eripere illa potest? Si voles verecundus esse & fidelis, quis te non sinet? Si neque prohiberi neque cogi voles,

ἀναγκάσει ὀρέγεσθαι ὧν οὐ δοκεῖ σοι; τίς ἐκκλί-
νειν ἃ μὴ φαίνεταί σοι; Ἀλλὰ τί; Πράξει μέν 5
σοι τινά, ἃ δοκεῖ φοβερὰ εἶναι· ἵνα δὲ καὶ ἐκ-
κλίνων αὐτὰ πάθῃς, πῶς δύναται ποιῆσαι; Ὅταν 6
οὖν ἐπί σοι ᾖ τὸ ὀρέγεσθαι καὶ ἐκκλίνειν, τίνος
ἔτι ἐπιστρέφῃ; Τοῦτό σοι προοίμιον, τοῦτο διήγη- 7
σις, τοῦτο πίστις, τοῦτο νίκη, τοῦτο ἐπίλογος,
τοῦτο εὐδοκίμησις.

Διὰ τοῦτο ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν ὑπομιμνή- 8
σκοντα, ἵνα παρασκευάζηται πρὸς τὴν δίκην, ἔφη·
Οὐ δοκῶ οὖν σοι ἅπαντι τῷ βίῳ πρὸς τοῦτο πα-
ρασκευάζεσθαι; Ποίαν παρασκευήν; Τετήρηκα, 9
φησὶν, τὸ ἐπ' ἐμοί. Πῶς οὖν; Οὐδὲν οὐδέποτ'
ἄδικον οὔτ' ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ ἔπραξα. Εἰ δὲ 10
θέλεις καὶ τὰ ἐκτὸς τηρῆσαι, τὸ σωμάτιον, καὶ
τὸ οὐσίδιον, καὶ τὸ ἀξιωμάτιον· λέγω σοι, ἤδη
αὐτό-

voles, quis te coget ea adpetere, quæ tibi non adpetenda videntur? Quis averſari, quæ tibi non videntur averſanda? Quid vero? Statuet ille quidem in te nonnulla, quæ terribilia videntur: ſed, ut tu cum declinatione etiam & averſatione patiaris illa, id quî facere poſſit? Cum igitur penes te ſit adpetere & declinare, quid adhuc curas? Hoc tibi exordium eſto, hæc narratio, hæc confirmatio, hæc victoria, hæc peroratio, hæc gloriatio.

Quapropter Socrates ad eum qui ſubmonuerat, ut ſe ad cauſſam dicendam pararet: Quid ergo, inquit, non tibi videor per omnem ætatem ad iſtud me paraſſe? Quâ præparatione? Conſervavi, inquit, id quod penes me fuit. Quo modo ergo? Nihil umquam injuſtum, neque privatim, neque publice feci. Quod ſi vero externa etiam tueri volueris, corpuſculum, reculam, & dignitatulam; dico tibi, jam nunc e veſtigio præpara te,

αὐτόθεν παρασκευάζου τὴν δυνατὴν πᾶσαν παρασκευὴν καὶ λοιπὸν σκέπτου καὶ τὴν φύσιν τοῦ
11 δικαστοῦ, καὶ τὸν ἀντίδικον. εἰ γονάτων ἅψασθαι δεῖ, γονάτων ἅψαι· εἰ κλαῦσαι, κλαυσον· εἰ οἰμῶ-
12 ξαι, οἴμωξον. Ὅταν γὰρ ὑποθῇς τὰ σὰ τοῖς ἐκτὸς, δούλευε τὸ λοιπὸν, καὶ μὴ ἀντισπῶ, καὶ
13 ποτὲ μὲν θέλε δουλεύειν, ποτὲ δὲ μὴ θέλε· ἀλλ' ἁπλῶς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας, ἢ ταῦτα ἢ ἐκεῖνα, ἢ ἐλεύθερος ἢ δοῦλος, ἢ πεπαιδευμένος ἢ ἀπαίδευτος, ἢ γενναῖος ἀλεκτρυὼν ἢ ἀγεννὴς, ἢ ὑπόμενε τυπτόμενος μέχρις ἂν ἀποθάνῃς, ἢ ἀπαγόρευσον εὐθύς· μή σοι γένοιτο πληγὰς πολλὰς
14 λαβεῖν, καὶ ὕστερον ἀπαγορεῦσαι. Εἰ δ' αἰσχρὰ ταῦτα, αὐτόθεν ἤδη δίελε· ποῦ φύσις κακῶν καὶ ἀγαθῶν; οὗ καὶ ἀλήθεια. ὅπου ἀλήθεια, καὶ οὗ φύσις, ἐκεῖ τὸ εὐλαβές· ὅπου ἡ ἀλήθεια, ἐκεῖ τὸ θαῤῥαλέον, ὅπου ἡ φύσις.

Ἐπεὶ

& ſubſidia compara quæcumque potueris; tum deinde conſidera etiam, quodnam ſit & judicis tui ingenium & adverſarii. Si amplectenda ſunt genua; genua amplectere: ſi plorandum; plora: ſi gemendum; geme. Cum enim tua ſemel rebus externis ſubjeceris; quod reliquum eſt, ſervito, nec in diverſa trahitor, ut aliquando ſervire velis, aliquando nolis; ſed ſimpliciter totoque pectore aut hæc, aut illa ſequitor; aut liber, aut ſervus; aut diſciplina imbutus, aut rudis; aut ſtrenuus gallus, aut ignavus eſto; aut ſuſtine verbera uſque ad mortem, aut ſtatim cede; ne tibi accidat, ut, multis jam acceptis plagis, tum demum ultro pugnam omittas. Quod ſi vero hæc turpia ſunt; jam nunc continuo rem explica: ubi ſita eſt natura malorum & bonorum? Ubi & veritas. Ubi veritas & natura, ibi eſt & cautio. Ubi veritas & natura, ibi eſt etiam fiducia.

Nam

Ἐπεὶ τί δοκεῖς; ὅτι τὰ ἐκτὸς τηρῆσαι θέλων 15
Σωκράτης, παρελθὼν ἂν ἔλεγεν, Ἐμὲ δ' Ἄνυτός καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δὲ οὔ; Οὕτω μωρὸς ἦν, ἵνα μὴ εἰδῇ ὅτι αὕτη ἡ ὁδὸς 16
ἐνταῦθα οὐ φέρει, ἀλλ' ἄλλῃ; τί οὖν ἐστιν, ὅτι οὐκ ἔχει λόγον, καὶ προσερεθίζει; Ὡς ὁ ἐμὸς 17
Ἡράκλειτος, περὶ ἀγερωδίου πραγμάτιον ἔχων ἐν Ῥόδῳ, καὶ ἀποδείξας τοῖς δικασταῖς ὅτι δικαίως λέγει, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν ἐπίλογον, ἔφη· ὅτι, Ἀλλ' οὔτε δεήσομαι ὑμῶν, οὔτ' ἐπιστρέφομαι τί μέλλετε κρίνειν· ὑμεῖς τε μᾶλλον οἱ κρινόμενοι ἐστὲ, ἢ ἐγώ. Καὶ οὕτω κατέστρεψε τὸ πραγμάτιον. Τίς 18
χρεία; Μόνον μὴ δέου· μὴ προστίθες δ', ὅτι καὶ οὐ δέομαι. εἰ μή τι καιρός ἐστιν ἐπίτηδες ἐρεθίσαι τοὺς δικαστὰς, ὡς Σωκράτει. Καὶ σὺ, εἰ τοι- 19
οῦτον ἐπίλογον παρασκευάζῃ, τί ἀναμένεις; τί

Nam quid putas? si externa tueri Socrates voluisset, prodenturum dicturum fuisse: „Me quidem Anytus & Melitus occidere „possunt, laedere autem „non possunt?“ Adeone stupidus fuisset, ut nesciret, hanc viam non eo ferre, sed alio? Cur ergo, *si externa tueri voluit*, rationem nullam *adversariorum suorum* habet, & insuper eos irritat? Sic meus Heraclitus, cum de agello negotiolum Rhodi haberet, & judicibus demonstrasset causae suae justitiam, progressus ad perorationem: „neque orabo vos, inquit, „neque curo quid sitis pronunciaturi: deque vobis „potius, quam de me, fit judicium.“ Atque ita negotiolum evertit. Quid opus isto fuit? Tantummodo ne ora; noli autem adjicere, te non esse oraturum: nisi forte ferat tempus, ut de industria sint irritandi judices; id quod Socrati usu venit. Tu igitur, quod si talem perorationem paras, quid exspectas? Cur judicio

20 ὑπακούεις; Εἰ γὰρ σταυρωθῆναι θέλεις, ἔνδεξαι, καὶ ἥξει ὁ σταυρός· εἰ δ' ὑπακοῦσαι λόγος αἱρεῖ καὶ πεῖσαι τό γε παρ' αὐτὸν, τὰ ἐξῆς τούτῳ ποιητέον, τηροῦντι μέντοι τὰ ἴδια.

21 Ταύτῃ καὶ γελοῖόν ἐστι τὸ λέγειν, Ὑπόθου μοι. Τί σοι ὑποθῶμαι; Ἀλλὰ, ποίησόν μου τὴν διάνοιαν,
22 ὅ τι ἂν ἀποβαίνῃ, πρὸς τοῦτο ἁρμόσασθαι. Ἐπεὶ ἐκεῖνό γε ὅμοιόν ἐστιν, οἷον εἰ ἀγράμματος λέγοι, Εἰπέ μοι τί γράψω, ὅταν μοι προβληθῇ τι
23 ὄνομα. Ἂν γὰρ εἴπω, ὅτι Δίων· ἔσται παρελθὼν ἐκεῖνος αὐτῷ προβάλῃ μὴ τὸ Δίωνος ὄνομα,
24 ἀλλὰ τὸ Θέωνος· τί γένηται; τί γράψει; Ἀλλ' εἰ μὲν μεμελέτηκας γράφειν, ἔχεις καὶ παρασκευάσασθαι πρὸς πάντα τὰ ὑπαγορευόμενα. εἰ δὲ μή, τί σοι ἐγὼ νῦν ὑποθῶμαι; ἂν γὰρ ἄλλο τι ὑπαγορεύῃ τὰ πράγματα, τί ἐρεῖς, ἢ τί
25 πράξεις; Τούτου οὖν τοῦ καθολικοῦ μέμνησο, καὶ ὑπο-

cio te fiſtis? Nam ſi in crucem tolli cupis, exſpecta; aderit crux: ſin ratio ſuaſerit, ut pareas judici, & cauſſam tuam, quoad in te eſt, ei probes, cætera his conſentanea facienda ſunt; modo conſerves quæ tua ſunt.

Eâ quoque ratione ridiculum eſt, dicere: mone me. Quid te moneam? Immo, effice ut meus animus, quidquid evenerit, ad id ſe adcommodet. Nam illud quidem perinde eſt, ac ſi illiteratus dicat: Dic mihi quid ſcribam, ubi nomen aliquod propoſitum mihi fuerit. Nam ſi ego Dionis nomen dixero, deinde vero alter accedat, eique non Dionis, ſed Theonis nomen proponat; quid fiet? quid ſcribet? Verum ſi ſcribendo exercitatus fueris, poſſis te parare ad ea omnia ſcribenda quæ dictantur. Sin minus; quid ego nunc te moneam? Nam ſi quid aliud res ipſæ poſtularint, quid dices, aut facies? Hoc igitur univerſale memento,

atque

ὑποθήκης οὐκ ἀπορήσεις. Ἐὰν δὲ πρὸς τὰ ἔξω χάσκῃς, ἀνάγκη σε ἄνω καὶ κάτω κυλίεσθαι, πρὸς τὸ βούλημα τοῦ κυρίου. Τίς δ' ἐστὶ κύριος; 26
Ὁ τῶν ὑπὸ σοῦ τινος σπουδαζομένων ἢ ἐκκλινομένων ἔχων τὴν ἐξουσίαν.

ΚΕΦ. γ'.

Πρὸς τοὺς συνιστάντας τινὰς τοῖς Φιλοσόφοις.

Καλῶς ὁ Διογένης, πρὸς τὸν ἀξιοῦντα γράμματα παρ' αὐτοῦ λαβεῖν συστατικά, Ὅτι μὲν ἄνθρωπος, φησὶν, εἶ, καὶ ἰδὼν γνώσεται· εἰ δ' ἀγαθὸς ἢ κακὸς, εἰ μὲν ἔμπειρός ἐστι διαγνῶναι τοὺς ἀγαθοὺς καὶ κακούς, γνώσεται· εἰ δ' ἄπειρος, οὐδ' ἂν μυριάκις γράψω αὐτῷ. Ὅμοιον γάρ, ὥσπερ 2
εἰ δραχμὴ συσταθῆναί τινι ἠξίου, ἵνα δοκιμασθῇ.

atque ita non egebis admonitione. Quod ſi vero rebus externis inhiaveris, neceſſe te erit ſurſum ac deorſum volutari, domini arbitratu. Quis autem eſt dominus? Is in cujus poteſtate ſunt ea, quæ a te vel expetuntur, vel fugiuntur.

CAP. III.

Ad eos qui philoſophis aliquos commendant.

Recte Diogenes ad eum, qui commendatitias ab eo literas petebat: Te quidem, inquit, eſſe hominem, cum primum viderit, agnoſcet: utrum vero bonus, an malus ſis, ſiquidem peritus eſt bonos & malos diſcernendi, cognoſcet; ſin imperitus, non cognoſcet, etiamſi ſexcenties ſcripſero. Nam perinde eſt, ac ſi drachma commendari ſe alicui vellet, ut explo-

εἰ ἀργυρογνωμονικὸς ἐστι, γνώσεται· σὺ γὰρ σαυ-
3 τὴν συστήσεις. Ἔδει οὖν τοιοῦτόν τι ἔχειν ἡμᾶς
καὶ ἐν τῷ βίῳ, οἷον ἐπ' ἀργυρίου, ἵν' εἰπεῖν δύ-
νωμαι καθάπερ ὁ ἀργυρογνώμων λέγει, Φέρε ἣν
4 θέλεις δραχμήν, καὶ διαγνώσομαι. Ἀλλ' ἐπὶ
συλλογισμῶν, Φέρε ὃν θέλεις, καὶ διακρινῶ σοι
τὸν ἀναλυτικόν τε καὶ μή. Διατί; Οἶδα γὰρ ἀνα-
λύειν συλλογισμούς. ἔχω τὴν δύναμιν, ἣν ἔχειν
δεῖ τὸν ἐπιγνωστικὸν τῶν περὶ συλλογισμοὺς κα-
5 τορθούντων. Ἐπὶ δὲ τοῦ βίου τί ποιῶ; Νῦν μὲν
λέγω ἀγαθὸν, νῦν δὲ κακόν. Τί τὸ αἴτιον; τὸ
ἐναντίον ἢ ἐπὶ τῶν συλλογισμῶν, ἀμαθία καὶ
ἀπειρία.

ΚΕΦ.

exploraretur. Si fit argentarius, cognoscet; nam tu te ipsam commendabis. Oportebat igitur nos habere in vita quoque tale aliquid, quale in moneta, ut dicere possem, quemadmodum argentarius dicit, Adfer quamvis drachmam, eam ego discernam. At vero in re syllogistica, adfer quem volueris, & dijudicabo tibi, quis syllogismos resolvere possit, quis non. Quamobrem? Quia novi syllogismos resolvere: habeo facultatem, quam eum oportet habere, qui in re syllogistica bene institutos cognoscere possit. In vita vero quid ago? Nunc dico bonum, nunc malum. Quid causse est? Contrarium quam quod in re syllogistica evenit, insciti nempe atque imperitia.

CAP.

ΚΕΦ. δ'.

Πρὸς τὸν ἐπὶ μοιχείᾳ ποτὲ κατειλημμένον.

Λέγοντος αὐτῷ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρὸς πίστιν γέγονε, καὶ τοῦτο ὁ ἀνατρέπων ἀνατρέπει τὸ ἴδιον τῷ ἀνθρώπου· ἐπαισθήθη τις τῶν δοκούντων φιλολόγων, ὃς κατείληπτό ποτε μοιχὸς ἐν τῇ πόλει. Ὁ δ', Ἀλλ' ἄν, φησὶν, ἀφέντες τοῦτο τὸ πιστὸν, πρὸς ὃ πεφύκαμεν, ἐπιβουλεύωμεν τῇ γυναικὶ τῇ γείτονος, τί ποιῶμεν; Τί γὰρ ἄλλο, ἢ ἀπόλλυμεν καὶ ἀνατρέπομεν; τίνα; τὸν πιστὸν, τὸν αἰδήμονα, τὸν ὅσιον. Ταῦτα μόνα; γειτνίασιν δ' οὐκ ἀνατρέπομεν; φιλίαν δ' οὔ; πόλιν δ' οὔ; εἰς τίνα δὲ χώραν αὐτὸς καταστάσομεν; Ὡς τίνι σοι χρῶμαι, ἄνθρωπε;

CAP. IV.

Ad eum qui aliquando in adulterio deprehensus fuerat.

Dicente eo, hominem ad fidem servandam esse natum; quam sententiam qui everteret, eum evertere proprium hominis munus: quidam ingressus est ex eorum numero, qui literati habentur, aliquando in adulterio deprehensus in urbe. Tum ille: At, inquit, si omissa ea fide, ad quam nati sumus, uxori vicini insidiamur, quid agimus? Quid aliud, nisi perdimus & evertimus? Quem? Fidelem, verecundum, sanctum. Hæccine sola? Vicinitatem porro non evertimus? non amicitiam? non rempublicam? quo denique loco nosmetipsos collocamus? Quo loco te habeam, ô homo? An vicini? an amici? Quo tan-

θρωπε; Ὡς γείτονι; ὡς φίλῳ; Ποίῳ τίνι; Ὡς
4 πολίτῃ; Τί σοι πιστεύσω; Εἶτα σκευάριον μὲν εἰ ἧς οὕτω σαπρὸν, ὥστε σοι πρὸς μηδὲν δύνασθαι χρῆσθαι, ἔξω ἂν ἐπὶ τὰς κοπρίας ἐρρίπτου, καὶ
5 οὐδ' ἐκεῖθεν ἄν τις σε ἀνῃρεῖτο. Εἰ δ' ἄνθρωπος ὢν, οὐδεμίαν χώραν δύνασαι ἀποπληρῶσαι ἀνθρωπικὴν, τί σε ποιήσωμεν; Ἔστω γὰρ, φίλου οὐ δύνασαι τόπον ἔχειν, δούλου δύνεσαι; Καὶ τίς σοι πιστεύσει; Οὐ θέλεις οὖν ἐιφῆναί που καὶ αὐτὸς ἐπὶ κοπρίαν, ὡς σκεῦος ἄχρηστον, ὡς κόπριον;
6 Εἶτα ἐρεῖς, Οὐδείς μου ἐπιστρέφεται, ἀνθρώπου φιλολόγου; Κακὸς γὰρ εἶ, καὶ ἄχρηστος. οἶον εἰ οἱ σφῆκες ἠγανάκτουν, ὅτι οὐδεὶς αὐτῶν ἐπιστρέφεται, ἀλλὰ φεύγουσι πάντες, καὶν τις δύ-
7 νηται, πλήξας κατέβαλε. Σὺ κέντρον ἔχεις τοιοῦτον, ὥστε ὃν ἂν πλήξῃς, εἰς πράγματα καὶ ὀδύνας ἐμβάλλειν. Τί σε θέλεις ποιήσωμεν; Οὐκ ἔχεις που τεθῇς.

Τί

tandem? An civis? Quid tibi credam? Quod si vasculum esses ita putre, ut tui nullus usus esset, foras in sterquilinium projicereris, ac ne inde quidem te quisquam tolleret. At homo cum sis, si nullum humanum locum sustinere queas, quid tibi faciemus? Esto te amici locum tenere non posse, servi potes? Quis tibi fidem habebit? Non igitur & ipse aliquo in sterquilinium vis abjici, ut vas inutile & sterquilinio dignum? Iam tu dices: Nemo me curat, hominem literatum? Nempe quia malus es, & inutilis. Perinde facis, ac si vespæ indignarentur, se curari a nemine, sed vitari ab omnibus, &, si quis possit, percussas projici. Tu eum habes stimulum, quo si quem percusseris, eum in molestiam & dolores conjicias. Quid vis tibi faciamus? Non habes quo colloceris.

Quid

Τί οὖν; οὐκ εἰσὶν αἱ γυναῖκες κοιναὶ Φύσει; 8
Καὶγὼ λέγω. καὶ γὰρ τὸ χοιρίδιον κοινὸν τῶν κεκλημένων· ἀλλ' ὅταν μέρη γένηται, ἄν σοι φανῇ, ἀναίρπασον ἐλθὼν τὸ τοῦ παρακειμένου μέρος, ἢ λάθρα κλέψον, ἢ παρακαθεὶς τὴν χεῖρα λίχνευε, κἂν μὴ δύνῃ τοῦ κρέως ἀποσπᾶσαι, λίπαινε τοὺς δακτύλους, καὶ περίλειχε. Καλὸς συμπότης, καὶ σύνδειπνος Σωκρατικός. Ἄγε, τὸ δὲ θέατρον οὐκ ἔστι κοινὸν τῶν πολι- 9
τῶν; Ὅταν οὖν καθίσωσιν, ἐλθὼν, ἄν σοι φανῇ, ἔκβαλέ τινα αὐτῶν. Οὕτω καὶ αἱ γυ- 10
ναῖκες φύσει κοιναί. Ὅταν δ' ὁ νομοθέτης, ὡς ἐστιάτωρ, διέλῃ αὐτὰς, οὐ θέλεις καὶ αὐτὸς ἴδιον μέρος ζητεῖν, ἀλλὰ τὸ ἀλλότριον ὑφαρπάζεις καὶ λιχνεύεις; Ἀλλὰ καὶ φιλολόγος 11
εἰμὶ, καὶ Ἀρχέδημον νοῶ. Ἀρχέδημον τοίνυν νοῶν,

Quid ergo? nonne ſunt communes naturâ mulieres? Adſentior. Nam & porcellus communis eſt eorum qui ſunt invitati: ſed cum in partes diſſectus & diſtributus fuerit; tu, ſi tibi videbitur, i & partem rape ejus qui tibi adfidet, aut furare clanculum, aut immiſſa manu carpe, &, quod ſi de carne nihil poteris avellere, pinguedine imbue digitos & delinge. O egregium compotorem, & convivam Socraticum! Age vero, nonne & theatrum commune eſt civium? cum igitur conſederint, tu adeſto, ubi viſum fuerit, & eorum aliquem ejicito. Sic etiam mulieres naturâ ſunt communes. Ubi autem legislator, tamquam convivator, eas diviſerit, tu non vis tuam tibi partem quærere, ſed potius alienam rapies, & liguries? At homo literatus ſum, & Archedemum intelligo! Ergo tu Archedemum intelligens, adul-

μοιχὸς ἴσθι, καὶ ἄπιστος, καὶ αὐτὶ ἀνθρώπου λύκος, ἢ πίθηκος. Τί γὰρ διαφέρει;

ΚΕΦ. ε'.

Πῶς συνυπάρχει μεγαλοφροσύνη καὶ ἐπιμέλεια.

Αἱ ὕλαι ἀδιάφοροι· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν οὐκ ἀδιά-
2 φορος. Πῶς οὖν τηρήσεις τις ἅμα μὲν τὸ εὐσταθὲς καὶ ἀταράχητον, ἅμα δὲ τὸ ἐπιμελὲς, καὶ μὴ εἰκαῖον, μήδ' ἐπισεσυρμένον; Ἂν μιμῆται
3 τοὺς κυβεύοντας. Αἱ ψῆφοι ἀδιάφοροι, οἱ κύβοι ἀδιάφοροι. Πόθεν οἶδας τί μέλλει πίπτειν; Τῷ πεσόντι δ' ἐπιμελῶς καὶ τεχνικῶς χρῆσθαι,
4 τοῦτο ἤδη ἐμὸν ἔργον ἐστίν. Οὕτω τοίνυν τὸ προηγούμενον καὶ ἐπὶ τοῦ βίου ἔργον ἐκεῖνο· διέλε τὰ πράγματα, καὶ διάστησον, καὶ εἰπέ· Τὰ ἔξω

adulter esto, & perfidus, aut simius! Quid enim & loco hominis lupus interest?

CAP. V.

Quo pacto cum Magnitudine animi Diligentia conjungatur.

Materiæ sunt indifferentes; sed earum usus non est indifferens. Quo pacto igitur homo simul constantiam & animi tranquillitatem, simulque diligentiam tuebitur, ut neque temere neque negligenter res suas agat? Si eos imitetur qui ludunt tesseris. Calculi sunt indifferentes, tesseræ sunt indifferentes. Unde sciam, quid sit casurum? Eo autem quod ceciderit, diligenter & artificiose uti, hoc vero meum munus est. Sic etiam in vita præcipuum illud munus est, ut res distinguas ac discernas, dicens: Externas res in mea

ἔξω οὐκ ἐπ' ἐμοὶ, προαίρεσις ἐπ' ἐμοί. Ποῦ ζη- 5
τήσω τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ κακόν; Ἔσω ἐν τοῖς
ἐμοῖς. Ἐν δὲ τοῖς ἀλλοτρίοις μηδέποτε μήτ'
ἀγαθὸν ὀνομάσῃς, μήτε κακὸν, μήτ' ὠφέ-
λειαν, μήτε βλάβην, μήτ' ἄλλο τι τῶν τοι-
ούτων.

Τί οὖν; ἀμελῶς τούτοις χρηστέον; Οὐδαμῶς. 6
τοῦτο γὰρ πάλιν τῇ προαιρέσει κακόν ἐστι, καὶ
ταύτῃ παρὰ τὴν Φύσιν. ἀλλ' ἅμα μὲν ἐπιμε- 7
λῶς, ὅτι ἡ χρῆσις οὐκ ἀδιάφορον· ἅμα δ' εὐστα-
θῶς καὶ ἀταράχως, ὅτι ἡ ὕλη οὐ διαφέρουσα.
Ὅπου γὰρ τὸ διάφορον, ἐκεῖ οὔτε κωλύσαι μέ τις 8
δύναται, οὔτ' ἀναγκάσαι. ὅπου κωλυτὸς καὶ
ἀναγκαστός εἰμι, ἐκείνων ἡ μὲν τεῦξις οὐκ ἐπ'
ἐμοὶ, οὐδ' ἀγαθὸν ἢ κακόν· ἡ χρῆσις δ' ἡ κακὸν,
ἢ ἀγαθὸν, ἀλλ' ἐπ' ἐμοί. Δύσκολον δὲ μίξαι 9
καὶ

mea parte non ſunt; voluntas in mea parte eſt. Ubi quæram bonum & malum? Intrinſecus, in meis. In alienis autem numquam nec bonum nominabis, nec malum, nec utilitatem, nec damnum, neve quidquam aliud ex hoc genere.

Quid ergo? negligenter iſtis utendum eſt? Nequaquam: nam hoc rurſus voluntati malum eſt, adeoque contra naturam: ſed partim diligenter, quia uſus eorum non eſt indifferens; partim conſtanter & animo non perturbato, quoniam materia indifferens. Nam ubi intereſt aliquid, ibi neque prohibere me quiſquam poteſt, neque cogere: ubi vero & prohiberi & cogi poſſum, earum rerum adeptio non penes me eſt, & neque bonum, neque malum; uſus autem earum aut bonum aut malum eſt, ſed in mea poteſtate ſitus. Eſt autem difficile, miſcere

hæc

καὶ συναγαγεῖν ταῦτα, ἐπιμέλειαν τοῦ προσπεσόντος ταῖς ὕλαις, καὶ εὐστάθειαν τοῦ ἀνεπιστρεπτοῦντος· πλὴν οὐκ ἀδύνατον. εἰ δὲ μή, ἀδύνατον τὸ εὐδαιμονῆσαι. Ἀλλ' οἷόν τι ἐπὶ τοῦ πλεῖν ποιοῦμεν. Τί μοι δύναται; Τὸ ἐκλέξασθαι τὸν κυβερνήτην, τοὺς ναύτας, τὴν ἡμέραν, τὸν καιρόν. Εἶτα χειμὼν ἐμπέπτωκε. Τί οὖν ἔτι μοι μέλει; τὰ γὰρ ἐμὰ ἐκπεπλήρωται. ἄλλου ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις, τοῦ κυβερνήτου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ναῦς καταδύεται. Τί οὖν ἔχω ποιῆσαι; Ὃ δύναμαι, τοῦτο μόνον ποιῶ· μὴ φοβούμενος ἀποπνίγωμαι, οὐδὲ κεκραγὼς, οὐδ' ἐγκαλῶν τῷ Θεῷ, ἀλλ' εἰδὼς, ὅτι τὸ γενόμενον καὶ φθαρῆναι δεῖ. οὐ γὰρ εἰμι αἰὼν, ἀλλ' ἄνθρωπος, μέρος τῶν πάντων, ὡς ὥρα ἡμέρας· ἐνστῆναί με δεῖ, ὡς τὴν ὥραν, καὶ παρελθεῖν, ὡς ὥραν. Τί οὖν μοι διαφέρει, πῶς

hæc duo inter ſeſe, & in unum conferre, diligentiam ejus qui rebus adficitur, & conſtantiam illius qui nihil easdem curat; nec tamen impoſſibile: alioquin impoſſibile eſſet felicitatis compotem fieri. Sed ſimiliter faciendum atque in navigatione facimus. Quid ego præſtare poſſum? Eligere gubernatorem, nautas, diem, opportunitatem. Poſt ingruit tempeſtas. Quid igitur mihi porro curæ eſt? nam meo ſum functus munere? Alterius eſt hoc argumentum, gubernatoris. At & navis mergitur. Quid igitur eſt quod faciam? Quod poſſum, id ſolum ago: ut non perterritus ſuffocer, neque clamitans, neque Deum accuſans; ſed ut qui norim, quod natum fit, ei etiam eſſe pereundum: neque enim ſum natura æterna, ſed homo; pars univerſi, ut hora diei: adeſſe me oportet, ut horam; & præterire, ut horam. Quid igitur meâ intereſt, quomodo

πῶς παρέλθω; πότερον πνιγεὶς ἢ πυρέξας; διὰ γὰρ τοιούτου τινὸς δεῖ παρελθεῖν με.

Τοῦτο ὄψει ποιοῦντας καὶ τοὺς σφαιρίζοντας 15
ἐμπείρως. οὐδεὶς αὐτῶν διαφέρεται περὶ τοῦ ἁρπαστοῦ, ὡς περὶ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ· περὶ δὲ τοῦ βάλλειν καὶ δέχεσθαι. λοιπὸν ἐν τούτῳ ἡ εὐ- 16
ρυθμία, ἐν τούτῳ ἡ τέχνη, τὸ τάχος, ἡ εὐγνωμοσύνη· ἵν' ἐγὼ μηδ' ἂν τὸν κόλπον ἐκτείνω, δύναμαι λαβεῖν αὐτό· ὁ δὲ, ἂν βάλω, λαμβάνει. Ἂν δὲ μετὰ ταραχῆς καὶ φόβου δεχώμε- 17
θα ἢ βάλλωμεν αὐτὸ, ποία ἔτι παιδιά; πῶ δέ τις εὐσταθήσει; ποῦ δέ τις τὸ ἑξῆς ὄψεται ἐν αὐτῇ; Ἀλλ' ὁ μὲν ἐρεῖ βάλε, μὴ βάλῃς· ὁ δὲ, μίαν ἔβαλες. Τοῦτο δὲ μάχη ἐστὶ, καὶ οὐ παιδιά.

Τοιγαροῦν Σωκράτης ἤδει σφαιρίζειν. Πῶς; 18
Παίζειν ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Λέγε μοι, φησὶν, Ἄνυτε,

modo præteream? utrum ſuffocatione, an febri? nam tali quopiam modo eſt mihi prætereundum.

Idem facere & eos videbis, qui pila ſcite ludunt. Nemo eorum de harpaſto contendit, tamquam de bono aut malo; ſed de eo jaciendo, & rurſus excipiendo. Igitur in hoc omnis ſolertia ponitur, in hoc ars, celeritas, dexteritas; ut ego, nec ſi finum expandero, id excipere poſſim; alius vero, ſi jecero, excipiat. Quod ſi vero cum perturbatione & metu vel exceperimus vel emiſerimus, quis jam ludus? quis conſtantiæ locus erit? ubi conſpicietur ludi ordo? Sed alius dicet, jace! alius, ne jace! alius, unam jeciſti. Rixa hæc eſt, non ludus.

Quocirca Socrates pila ſciebat ludere. Quomodo? Jocari in judicio. Dic mihi, inquit, Anyte, quomodo

Ἄνυτε, πῶς με φῂς Θεὸν οὐ νομίζειν; Οἱ Δαίμονές σοι τίνες εἶναι δοκοῦσιν; οὐχὶ ἤτοι Θεῶν παῖδές εἰσιν; ἢ ἐξ ἀνθρώπων καὶ Θεῶν μεμιγμέ-
19 νοι τινές; Ὁμολογήσαντος δέ· Τίς οὖν σοι δοκεῖ δύνασθαι ἡμιόνους μὲν ἡγεῖσθαι εἶναι, ὄνους δὲ μή; Ὡς ἀρπαστίῳ παίζων. Καὶ τί ἐκεῖ ἐν μέσῳ ἀρπάστιον; Τὸ ζῆν, τὸ δεδέσθαι, τὸ φυγαδευθῆναι, τὸ πιεῖν φάρμακον, τὸ γυναικὸς ἀφαι-
20 ρεθῆναι, τὸ τέκνα ὀρφανὰ καταλιπεῖν. Ταῦτα ἦν ἐν μέσῳ οἷς ἔπαιζεν· ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἔπαιζε, καὶ ἐσφαίριζεν εὐρύθμως. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, τὴν μὲν ἐπιμέλειαν σφαιριστικωτάτην, τὴν δὲ ἀδιαφο-
21 ρίαν ὡς ὑπὲρ ἀρπαστίου. Δεῖ γὰρ πάντως περί τινα τῶν ἐκτὸς ὑλῶν φιλοτεχνεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῃ ἀποδεχόμενον· ἀλλ', οἵα ἂν ᾖ ἐκείνη, τὴν περὶ αὐτὴν φιλοτεχνίαν ἐπιδεικνύοντα. Οὕτω καὶ ὁ ὑφάντης, οὐκ ἔρια ποιεῖ, ἀλλ', οἷα ἂν παραλάβῃ, περὶ αὐτὰ

modo me ais Deum esse non putare? Dæmones tibi quinam esse videntur? Nonne ii vel Deorum filii sunt, vel ex Diis & hominibus commisti? Quod cum ille consensisset; Quis ergo, inquit, tibi videtur censere posse, mulos esse, nec vero esse asinos? Sic jocatus est, quasi pila luderet. Quæ vero ibi fuit propositа pila? Vita, vincula, exsilium, potio veneni, abreptio ab uxore, filiorum derelictio patre orborum. Hæc in medio erant, quibus ludebat: nihilominus tamen ludebat, & pilam scite mittebat. Sic & nos diligentiam, ut in pilæ ludo, summam adhibeamus; at indifferentiam, quasi de pila ageretur. Omnino enim in externa aliqua materia elaborandum est; at non, quod eam per se probes; sed, qualiscumque illa fuerit, solertiam in ea tuam ut demonstres. Sic etiam textor lanam non facit; sed qualemcun-

que

αὐτὰ φιλοτεχνεῖ. Ἄλλος σοι δίδωσι τροφὰς καὶ 22
κτησιν, καὶ αὐτὰ ταῦτα δύναται ἀφελέσθαι; καὶ
τὸ σωμάτιον αὐτό. σὺ λοιπὸν παραλαβὼν τὴν ὕλην,
ἐργάζου. εἶτα ἂν ἐξέλθῃς μηδὲν παθών, οἱ μὲν 23
ἄλλοι ἀπαντῶντές σοι συγχαρήσονται, ὅτι ἐσώθης·
ὁ δ' εἰδὼς βλέπειν τὰ τοιαῦτα, ἂν μὲν ἴδῃ ὅτι
εὐσχημόνως ἀνεστράφης ἐν τούτῳ, ἐπαινέσει καὶ
συνησθήσεται· ἂν δὲ δι' αἰσχημοσύνην τινὰ διαστε-
σωσμένον, τὰ ἐναντία. Ὅπου γὰρ τὸ χαίρειν εὐ-
λόγως, ἐκεῖ καὶ τὸ συγχαίρειν.

Πῶς οὖν λέγεται τῶν ἐκτός τινα κατὰ φύ- 24
σιν, καὶ παρὰ φύσιν; Ὥσπερ ἂν εἰ ἀπόλυτοι
ἦμεν. τῷ γὰρ ποδὶ κατὰ φύσιν εἶναι ἐρῶ
τὸ καθαρῷ εἶναι· ἀλλ', ἂν αὐτὸν ὡς πόδα λά-
βῃς, καὶ ὡς μὴ ἀπόλυτον, καθήξει αὐτὸν καὶ
εἰς πηλὸν ἐμβαίνειν, καὶ ἀκάνθας πατῆσαι, καὶ

ἔστιν

que acceperit, eam tractat. Alius tibi largitur victum & poſſeſſiones, eademque rurſus eripere poteſt, ipſumque corpuſculum una. Tu, quod ſupereſt, acceptam materiam tracta. Poſt, ubi fine clade *e certamine* fueris egreſſus, alii obviam facti tibi gratulabuntur, quod incolumis evaſeris: qui autem talia ſcienter ſpectat, is, ſiquidem te viderit in eo decenter eſſe verſatum, collaudabit & congratulabitur; ſin cum aliquo dedecore evaſiſſe intellexerit, contrarium faciet. Nam ubi gaudere rationi conſentaneum eſt, ibidem etiam congratulari.

Quo pacto igitur dicuntur rerum externarum aliæ ſecundum naturam eſſe, aliæ contra naturam? *Ita quidem ita dicitur*, quaſi a communi ſocietate ſoluti eſſemus. Nam pedi ſecundum naturam eſſe dicam, ut mundus ſit a ſordibus; quod ſi vero eum ut pedem conſideres, & non ut ſeparatum aliquid; conveniet eum aliquando & lutum ingredi,

ἔστιν ὅτε ἀποκοπῆναι ὑπὲρ τοῦ ὅλου· εἰ δὲ μή, οὐκέτι ἐστὶ πούς. τοιοῦτόν τι καὶ ἐφ' ἡμῶν ὑπολαβεῖν δεῖ. Τί εἶ; Ἄνθρωπος. Εἰ μὲν ὡς ἀπόλυτον σκοπεῖς, κατὰ φύσιν ἐστὶ, ζῆσαι μέχρι γήρως, πλουτεῖν, ὑγιαίνειν. εἰ δ' ὡς ἄνθρωπον σκοπεῖς, καὶ μέρος ὅλου τινὸς, δι' ἐκεῖνο τὸ ὅλον νῦν μὲν σοι νοσῆσαι καθήκει, νῦν δὲ πλεῦσαι, καὶ κινδυνεῦσαι, νῦν δ' ἀπορηθῆναι, πρὸ ὥρας δ' ἔστιν ὅτε ἀποθανεῖν. Τί οὖν ἀγαναικτεῖς; οὐκ οἶδας, ὅτι ὡς ἐκεῖνος οὐκέτι ἐστὶ ποὺς, οὕτως οὐδὲ σὺ ἄνθρωπος; Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; Μέρος πόλεως, πρώτης μὲν τῆς ἐκ Θεῶν καὶ ἀνθρώπων· μεταταῦτα δὲ τῆς ὡς ἔγγιστα λεγομένης, ἣ τις ἐστὶ μικρὸν τῆς ὅλης μίμημα. Νῦν οὖν ἐμὲ κρίνεσθαι; Νῦν οὖν ἄλλον πυρέσσειν; ἄλλον πλεῖν; ἄλλον ἀποθνήσκειν; ἄλλον κατακεκρίσθαι; Ἀδύνα-

gredi, & ſuper ſpinis incedere, & interdum etiam reſecari pro corpore univerſo; alioqui pes non amplius eſſet: Tale aliquid etiam de nobis eſt exiſtimandum. Quid es? Homo. Siquidem te ut aliquid a communi ſocietate ſolutum conſideras, ſecundum naturam eſt, vivere usque ad ſenectam, florere opibus, valere: ſin ut hominem & partem alicujus univerſi, ob univerſum illud nunc ægrotare tibi convenit, nunc navigare, & pericula adire, nunc inopiâ conflictari, aliquando etiam ante tempus mori. Quid ergo ægre fers? an neſcis, quemadmodum ille non amplius pes eſt, ita & te non amplius eſſe hominem? Quid enim eſt homo? Pars civitatis, primum, ejus quæ ex diis conſtat & hominibus: deinde illius quæ proxime ita dicitur, quæ eſt parvum quoddam univerſæ illius ſimulacrum. Nunc ergo me in judicium vocari! Nunc ergo alium febricitare! alium navigare! alium emori! alium condemnatum

Ἀδύνατον γὰρ ἐν τοιούτῳ σώματι, ἐν τούτῳ τῷ περιέχοντι, τούτοις τοῖς συζῶσι, μὴ συμπίπτειν ἄλλοις ἄλλα τοιαῦτα. Σὸν οὖν ἔργον, ἐλθόντα εἰπεῖν ἃ δεῖ, διαθέσθαι ταῦτα ὡς ἐπιβάλλει. Εἶτα ἐκεῖνος λέγει, Κρινῶ σε ἀδικεῖν. Εὖ σοι γένοιτο. ἐποίησα ἐγὼ τὸ ἐμόν· εἰ δὲ καὶ σὺ τὸ σὸν ἐποίησας, ὄψει αὐτός. ἔστι γάρ τις καὶ πείνου κίνδυνος, μή σε λανθανέτω.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ ἀδιαφορίας.

Τὸ συνημμένον ἀδιάφορον· ἡ κρίσις ἡ περὶ αὐτῷ οὐκ ἀδιάφορος, ἀλλ' ἢ ἐπιστήμη, ἢ δόξα, ἢ ἀπάτη. Οὕτω τὸ ζῆν ἀδιάφορον, ἡ χρῆσις οὐκ ἀδιάφορος. Μή ποτ' οὖν, ὅταν εἴπῃ τις ὑμῖν ἀδιαφορεῖν 2.

tum esse! *Quid mirum?* neque enim fieri potest, ut in tali corpore, tali cœlo, talibus convictoribus, non aliis alia hujus generis accidant. Tuum igitur munus est, ut dicas ea quæ decet, atque ista administres ut convenit. Post ille dicit: Reum te agam injuriarum. Bene tibi sit: Ego feci quod meum fuit: an vero & tu feceris tuum, ipse videris; est enim aliquod illius quoque periculum, ne te lateat.

CAP. VI.

De indifferentia.

Pronunciatum connexum, res indifferens est: judicium autem de illo, non est res indifferens; sed aut scientia, aut opinio, aut error. Sic & vita est res indifferens; vitæ autem usus non est indifferens. Neque igitur, si quando vobis dixerit aliquis,

ρεῖν καὶ ταῦτα, ἀμελεῖς γίνεσθε· μήθ' ὅταν εἰς ἐπιμέλειάν τις ὑμᾶς παρακαλῇ, ταπεινοὶ, 3 καὶ τὰς ὕλας τεθαυμακότες. Καλὸν δὲ τὸ εἰδέναι τὴν αὐτοῦ παρασκευὴν καὶ δύναμιν, ἵν' ἐν οἷς μὴ παρεσκεύασαι, ἡσυχίαν ἄγῃς· μηδ' ἀγαναικτῇς, εἴ τινες ἄλλοι πλεῖόν σου ἔχουσιν ἐν 4 ἐκείνοις. καὶ γὰρ σὺ ἐν συλλογισμοῖς πλεῖον ἀξιώσεις σεαυτὸν ἔχειν· κἂν ἀγαναικτῶσιν ἐπὶ τούτῳ, παραμυθήσῃ αὐτούς· Ἐγὼ ἔμαθον, ὑμεῖς δ' οὔ. 5 Οὕτω καὶ ὅπου τινὸς χρείαι τριβῆς, μὴ ζήτει τὸ ἀπὸ τῆς χρείας περιγινόμενον· ἀλλ' ἐκείνου μὲν παραχώρει τοῖς περιτετριμμένοις, σοὶ δ' ἀρκείτω τὸ εὐσταθεῖν.

6 Ἄπελθε, καὶ ἄσπασαι τὸν δεῖνα. Πῶς; Οὐ ταπεινῶς. Ἀλλ' ἐξεκλείσθην. Διὰ θυρίδος γὰρ οὐκ ἔμαθον εἰσέρχεσθαι· ὅταν δὲ κεκλεισμένην εὕρω τὴν θύραν, ἀνάγκη μ' ἢ ἀποχωρῆσαι, ἢ διὰ

quis, etiam hæc indifferentia esse, negligentes estote; neque, si quis ad diligentiam vos excitarit humiles, & materiarum ad, miratores estote. Iuvabit vero sua quemque subsidia suamque facultatem nosse, ut, quas ad res instructus non sis, in iis otium agas; neque ægre feras, si qui' alii plus in illis possint. Nam tu quoque in ratiocinationibus plus tibi vindicabis; &, quod si id alii ægre tulerint, consolaberis eos, ac, te didicisse, dices, illos non item. Sic etiam, ubi aliqua exercitatio requiritur, ne id quærito quod ex ea adquiritur: sed illud quidem exercitatis concedito, tu vero constantiâ contentus esto.

Abi & saluta illum. Quomodo? Non humiliter. At excluſus sum. Nempe per fenestram ingredi non didici: cum autem clausam januam invenero, necesse est

διὰ τῆς θυρίδος εἰσελθεῖν. Ἀλλὰ καὶ λάλησον 7
αὐτῷ. Λαλῶ. Τίνα τρόπον; Οὐ ταπεινῶς.
Ἀλλ' οὐκ ἐπέτυχες. Μὴ γὰρ σὸν τοῦτο τὸ ἔρ- 8
γον ἦν, ἀλλ' ἐκείνου. τί οὖν ἀντιποιῇ τοῦ ἀλ-
λοτρίου; ἀεὶ μέμνησο ὅ τι σὸν, καὶ τί ἀλλό-
τριον· καὶ οὐ ταραχθήσῃ. Διὰ τοῦτο καλῶς ὁ 9
Χρύσιππος λέγει, ὅτι, Μέχρις ἂν ἄδηλά μοι ᾖ
τὰ ἐξῆς, ἀεὶ τῶν εὐφυεστέρων ἔχομαι πρὸς τὸ
τυγχάνειν τῶν κατὰ φύσιν· αὐτὸς γὰρ μ' ὁ Θεὸς
τοιούτων ἐκλεκτικὸν ἐποίησεν. εἰ δέ γε ᾔδειν, ὅτι 10
νοσεῖν μοι καθείμαρται νῦν, καὶ ὥρμων ἂν ἐπ'
αὐτό. καὶ γὰρ ὁ πούς, εἰ φρένας ἔσχεν, ὥρμα
ἂν ἐπὶ τὸ πηλοῦσθαι.

Ἐπεί τοι τίνος ἕνεκα γίνονται στάχυες; Οὐχ 11
ἵνα καὶ ξηρανθῶσιν; Ἀλλὰ ξηραίνονται μὲν, οὐχ
ἵνα δὲ καὶ θερισθῶσιν; οὐ γὰρ ἀπόλυτοι γίνονται.

eſt ut aut diſcedam, aut per feneſtram ingrediar. At etiam alloquere illum. Alloquar. Quo pacto? Non humiliter. At voti compos non factus es. Verum illud tuum munus non fuit, ſed illius. Quid igitur alienum tibi vindicas? Semper memento quid tuum ſit, quid alienum; nec perturbaberis. Quapropter recte Chryſippus: „Quoad, inquit, ea „quæ futura ſunt, obſcura „mihi fuerint, amplector „ea quæ ad naturæ conſer„vationem ſunt aptiora: „nam ipſe Deus hæc eli„gendi facultatem mihi im„pertiit. Quod ſi vero ſci„rem, in fatis mihi eſſe, „ut nunc ægrotarem, etiam „ſponte eo tenderem. nam „& pes, ſi mentem habe„ret, ſponte lutum ingre„deretur."

Qua de cauſſa naſcuntur ſpicæ? Nonne ut areſcant? Nonne autem areſcunt, ut demetantur? neque enim abſo-

12 εἰ οὖν αἴσθησιν εἶχον, εὔχεσθαι αὐτοὺς ἔδει, ἵνα
μὴ θερισθῶσι μηδέποτε; τοῦτο δὲ κατάρα ἐστὶν
13 ἐπὶ σταχύων, τὸ μηδέποτε θερισθῆναι. Οὕτως
ἰστέον, ὅτι καὶ ἐπ' ἀνθρώπων κατάρα ἐστὶ, τὸ
μὴ ἀποθανεῖν· ὅμοιον τῷ μὴ πεπαυθῆναι, μηδὲ
14 θερισθῆναι. Ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ οἱ αὐτοί ἐσμεν, ἅμα
μὲν οὐς δεῖ θερισθῆναι, ἅμα δὲ καὶ αὐτῷ τούτῳ
παρακολουθοῦντες ὅτι θεριζόμεθα, διὰ τοῦτο ἀγα-
νακτοῦμεν. οὔτε γὰρ ἴσμεν τίνες ἐσμὲν, οὔτε με-
μελετήκαμεν τὰ ἀνθρωπικὰ, ὡς οἱ ἱππικοὶ τὰ
15 ἱππικά. Ἀλλὰ Χρυσάντας μὲν παίειν μέλλων
τὸν πολέμιον, ἐπειδὴ τῆς σάλπιγγος ἤκουσεν ἀνα-
καλούσης, ἀνέσχεν· οὕτω προὐργιαίτερον ἔδοξεν
αὐτῷ, τὸ τοῦ στρατηγοῦ πρόσταγμα, ἢ τὸ ἴδιον
16 ποιεῖν· ἡμῶν δ' οὐδεὶς θέλει, οὐδὲ τῆς ἀναγκης
καλούσης, εὐλύτως ὑπακοῦσαι αὐτῇ· ἀλλὰ κλάον-
τες καὶ στένοντες πάσχομεν ἃ πάσχομεν, καὶ

πε-

absolutæ per ſe ſunt *in rerum natura*. Quod ſi igitur ſenſum haberent, votane facere deberent, ne umquam demeterentur? Ea vero ſpicis exſecratio foret, numquam eas demeti. Sic hominibus etiam exſecrationem fore ſciendum eſt, numquam eos emori: neque aliud id eſſe, quam neque matureſcere umquam, neque demeti. Nos autem cum iidem ſimus, quos & demeti oportet, & qui iſtud ipſum intelligamus, nos demeti; propterea ſuccenſemus. Neque enim ſcimus qui ſimus, neque res humanas ita meditatas habemus, ut equites res equeſtres. Sed Chryſantas quidem percuſſurus hoſtem, cum receptui cani audiviſſet, cohibuit impetum; adeo præſtantius ei videbatur imperatoris, quam ſuam exſequi, voluntatem: noſtrûm autem nemo vult ne neceſſitati quidem vocanti promte obtemperare; ſed plorantes & gementes pati-

περιστάσεις αὐτὰ καλοῦντες. Ποίας περιστάσεις, ἄνθρωπε; Εἰ περιστάσεις λέγεις τὰ περιεστηκότα, πάντα περιστάσεις εἰσίν· εἰ δ' ὡς δύσκολος καλεῖς, ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ γενόμενον φθαρῆναι; Τὸ δὲ φθεῖρον, ἢ μάχαιρά ἐστιν, ἢ τροχὸς, ἢ θάλασσα, ἢ πεφαμὶς, ἢ τύραννος. Τί σοι μέλει, ποίᾳ ὁδῷ καταβῇς εἰς ᾅδου; ἴσαι πᾶσαί εἰσιν. Εἰ δὲ θέλεις ἀκοῦσαι ταληθῆ, συντομωτέρα, ἣν πέμπει ὁ τύραννος. Οὐδέποτ' οὐδεὶς τύραννος ἓξ μησί τινα ἔσφαξε· πυρετὸς δὲ καὶ ἐνιαυτῷ πολλάκις. Ψόφος ἐστὶ ταῦτα πάντα, καὶ κόμπος κενῶν ὀνομάτων. 17 18 19

Τῇ κεφαλῇ κινδυνεύω ἐπὶ Καίσαρος. Ἐγὼ δ' οὐ κινδυνεύω, ὃς οἰκῶ ἐν Νικοπόλει, ὅπου σεισμοὶ τοσοῦτοι; Σὺ δ' αὐτὸς ὅταν διαπλεύῃς τὸν Ἀδρίαν, τίνι κινδυνεύεις, οὐ τῇ κεφαλῇ; Ἀλλὰ καὶ τῇ ὑπο- 20 21

patimur quæ nobis accidunt, & περιστάσεις ista vocamus. Quales περιστάσεις, homo? Si περιστάσεις ea vocas quæ te circumstant, omnia sunt περιστάσεις: sin res asperas sic appellas, quid in eo ineſt asperum, ut, ortum quod sit, idem & intereat? Id autem quod interimit, aut gladius eſt, aut rota, aut mare, aut testa, aut tyrannus. Quid tua refert, quâ viâ descendas ad orcum? Omnes viæ pares sunt. Quod si verum audire voluerit, compendiosior ea eſt, quâ te tyrannus mittit. Numquam ullus tyrannus per sex menses quemquam jugulavit: febris autem, sæpe per totum annum. Strepitus hæc omnia sunt, & jactatio inanium verborum.

In periculo capitis sum apud Cæsarem. Ego vero non perfolitor, qui Nicopoli habitem, ubi tot sunt terræmotus? Et tu ipse, cum Adriam transmittis, cujus rei discrimen adis? non-

ὑπολήψει κινδυνεύω. Τῇ σῇ; πῶς; τίς γάρ σε ἀναγκάσαι δύναται ὑπολαβεῖν τι, ὧν οὐ θέλεις; Ἀλλὰ τῇ ἀλλοτρίᾳ; Καὶ ποῖός ἐστι κίνδυνος
22 σὸς, ἄλλους τὰ ψεύδη ὑπολαβεῖν; Ἀλλ' ἐξορισθῆναι κινδυνεύω. Τί ἐστιν ἐξορισθῆναι; ἀλλαχοῦ εἶναι ἢ ἐν Ῥώμῃ; Ναί. τί οὖν, ἂν εἰς Γύαρα πεμφθῶ; Ἂν σοι ποιῇ, ἀπελεύσῃ. εἰ δὲ μή, ἔχεις ποῦ ἀντὶ Γυάρων ἀπέλθῃς, ὅπου κἀκεῖνος ἐλεύσεται, ἄν τε θέλῃ, ἄν τε μή, ὁ
23 πέμπων σε εἰς Γύαρα. Τί λοιπὸν ὡς ἐπὶ μεγάλοις ἀνέρχῃ; Μικρότερά ἐστι τῆς παρασκευῆς· ἵν' εἴπῃ νέος εὐφυὴς, ὅτι, Οὐκ ἦν τοσούτου, τοσούτων μὲν ἀκηκοέναι, τοσαῦτα δὲ γεγραφέναι, τοσούτῳ δὲ χρόνῳ παρακεκαθικέναι γεροντίῳ οὐ πολ-
24 λοῦ ἀξίῳ. Μόνον ἐκείνης τῆς διαιρέσεως μέμνησο, καθ' ἣν διορίζεται τὰ σὰ, καὶ τὰ οὐ σά· μή
25 ποτ' ἀντιποιήσῃ τινὸς τῶν ἀλλοτρίων. Βῆμα, καὶ

nonne capitis? At de opinione etiam periclitor. De tua-ne? Quomodo? Quis enim te cogere poſſit opinari quod nolis? An de aliena? Quod vero tuum eſt periculum, ſi alii falſa opinentur? At in periculo relegationis ſum. Quid eſt relegari? Annon, alibi eſſe quam Romæ? Immo: quid ergo, ſi in Gyara mittar? Si tibi conducit, abibis: ſin minus, habes quo pro Gyaris abeas; quo & ille veniet, ſive nolens ſive volens, qui te in Gyara mittit. Quid igitur tandem, tamquam ad magna, Romam proficiſceris. Minora iſta ſunt hac præparatione: ita ut dicturus ſit adoleſcens bonæ indolis, non fuiſſe tanti, tam multa audiviſſe, tam multa ſcripſiſſe, tanto tempore ſenecioni haud magni pretii adſediſſe. Illius duntaxat diviſionis memineris, quâ diſtinguuntur quæ tua ſunt, & quæ non ſunt; ne quid umquam alienum tibi vindices.

καὶ Φυλακὴ, τόπος ἐστὶν ἑκάτερον, ὁ μὲν ὑψηλὸς, ὁ δὲ ταπεινός· ἡ προαίρεσις δ' ἴση, ἂν ἴσην αὐτὴν ἐν ἑκατέρῳ Φυλάξαι θέλῃς, δύναται Φυλαχθῆναι. Καὶ τότ' ἐσόμεθα ζηλωταὶ Σωκράτους, ὅταν ἐν Φυλακῇ δυνώμεθα παιᾶνας γράφειν. Μέχρι δὲ νῦν ὡς ἔχομεν, ὄρα εἰ ἠνεσχόμεθα ἂν ἐν τῇ Φυλακῇ ἄλλου τινὸς ἡμῖν λέγοντος, Θέλεις ἀναγνῶ σοι παιᾶνας; Τί μοι πράγματα παρέχεις; οὐκ οἶδας τὰ ἔχοντά με κακά; ἐν τούτοις γάρ μοι ἐστίν; Ἐν τίσιν οὖν; Ἀποθνήσκειν μέλλω. Ἄνθρωποι δ' ἄλλοι ἀθάνατοι ἔσονται; 26 27

dices. Tribunal & carcer, utrumque locus eſt, alter editus, alter humilis: voluntas autem, ſi utroque loco parem conſervare volueris, poteſt par eademque conſervari. Et tunc Socratis æmulatores erimus, cùm in carcere pæanas ſcribere poterimus. Hactenus autem ut adfecti ſumus, vide num ferremus alium quemdam in carcere nobis dicentem, Visne tibi Pæanas recitem? Quid mihi negotium faceſſis? an neſcis quibus ſim in malis? hoccine mihi in his licet? In quibus vero? Mortem ſum obiturus. Numquid vero reliqui homines immortales erunt?

ΚΕΦ. ζ'.

Πῶς μαντευτέον.

Διὰ τὸ ἀκαίρως μαντεύεσθαι, πολλὰ πολλοὶ καθήκοντα παρεωλέπομεν. Τί γὰρ ὁ μάντις δύναται πλέον ἰδεῖν θανάτου, ἢ κινδύνου, ἢ νόσου, ἢ ὅλως τῶν τοιούτων; Ἂν οὖν δέῃ κινδυνεῦσαι ὑπὲρ τοῦ φίλου, ἂν δὲ καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ καθήκῃ, ποῦ μοι καιρὸς ἔτι μαντεύεσθαι; οὐκ ἔχω τὸν μάντιν ἔσω, τὸν εἰρηκότα μοι τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ; τὸν ἐξηγημένον τὰ σημεῖα ἀμφοτέρων; Τί οὖν ἔτι χρείαν ἔχω τῶν σπλάγχνων, ἢ τῶν οἰωνῶν; ἀλλ' ἀνέχομαι λέγοντος ἐκείνου, Συμφέρει σοι; Τί γάρ ἐστι συμφέρον, οἶδε; τί ἐστιν ἀγαθὸν, οἶδε; μεμάθηκεν, ὥσπερ τὰ σημεῖα τῶν σπλάγχνων, οὕτω

CAP. VII.

Quo pacto sint consulendi Vates.

Propter intempestivam divinationis curam, multi multa officia negligimus. Quid enim vates prævidere amplius potest, quam mortem, aut periculum, aut morbum, aut aliquid denique ejus generis? Quod si igitur discrimen adeundum pro amico est, aut etiam mortem pro eo oppetere convenit; quis mihi jam adhuc divinandi locus? nonne intus habeo vatem, qui naturam boni & mali mihi edisserit? qui utriusque signa enarravit? Quid ergo præterea requiro aruspicinam aut augurium? At eum fero, cum dicit, Hoc tibi conducibile est? Quid enim sit conducibile, novit-ne ille? quid sit bonum, novit? num, ut visce-

τοῦτο σημεῖά τινα ἀγαθῶν καὶ κακῶν; εἰ γὰρ τούτων οἶδε σημεῖα, καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν οἶδε, καὶ δικαίων καὶ ἀδίκων. Ἄνθρωπε, σύ 6
μοι λέγε, τί σημαίνεται, ζωὴ ἢ θάνατος, πενία ἢ πλοῦτος· πότερον δὲ συμφέρει ταῦτα, ἢ ἀσύμφορά ἐστιν, οὐ σοῦ μέλλω πυνθάνεσθαι. Διὰ τί ἐν γραμματικοῖς οὐ λέγεις· ἐνθάδ' οὖν, 7
ὅπου πάντες ἄνθρωποι πλανώμεθα, καὶ πρὸς ἀλλήλους μαχόμεθα; Διὰ τοῦτο ἡ γυνὴ καλῶς 8
εἶπεν, ἡ πέμψαι θέλουσα τῇ Γρατίλλῃ ἐξωρισμένῃ τὸ πλοῖον τῶν ἐπιμηνίων, κατὰ τὸν εἰπόντα, ὅτι ἀφαιρήσεται αὐτὰ Δομιτιανός· Μᾶλλον θέλω, φησὶν, ἵν' ἐκεῖνος αὐτὰ ἀφέληται, ἢ ἐγὼ μὴ πέμψω.

Τί οὖν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ συνεχῶς μαντεύεσθαι 9
ἄγει; Ἡ δειλία, τὸ φοβεῖσθαι τὰς ἐκβάσεις. Διὰ τοῦτο κολακεύομεν τοὺς μάντεις· Κληρονο-

μήσω,

viscerum, sic etiam bonorum & malorum signa didicit? nam si horum signa novit, honestorum etiam & turpium novit, & justorum & injustorum. Homo, tu mihi dic, quid portendatur, vita an mors, paupertas an divitiæ: utrum vero hæc conducant, necne, non ex te auditurus sum. Cur in grammaticis non dicis; sed hîc demum, de rebus ubi omnes homines erramus, & inter nos dissentimus? Quapropter recte illa mulier, quæ cum Gratillæ relegatæ navem cibaria vehentem missura esset, ei qui dixerat, fore ut Domitianus illa eriperet, respondit: Malo ut Domitianus eripiat, quam ut ego non mittam.

Quid ergo nos ad frequentes divinationes adducit? Timiditas, solicitudo de eventu. Propterea vatibus adulamur. Domine, capiamne patris hereditatem?

μήσω, Κύριε, τὸν πατέρα; Ἴδωμεν· ἐπεκθυσώμεθα. Ναὶ, Κύριε, ὡς ἡ τύχη θέλει. Ἐὰν εἴπῃ, Κληρονομήσεις· ὡς παρ' αὐτοῦ τὴν κληρονομίαν εἰληφότες, εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ. Διὰ τοῦτο καὶ κεῖνοι λοιπὸν ἐμπαίζουσιν ἡμῖν. Τί οὖν; Δεῖ δίχα ὀρέξεως ἔρχεσθαι, καὶ ἐκκλίσεως· ὡς ὁ ὁδοιπόρος πυνθάνεται παρὰ τοῦ ἀπαντήσαντος, ποτέρα τῶν ὁδῶν φέρει· οὐκ ἔχων ὄρεξιν πρὸς τὸ τὴν δεξιὰν μᾶλλον φέρειν ἢ τὴν ἀριστεράν. οὐ γὰρ τούτων τινὰ ἀπελθεῖν θέλει, ἀλλὰ τὴν φέρουσαν. Οὕτως ἔδει καὶ ἐπὶ τὸν Θεὸν ἔρχεσθαι, ὡς ὁδηγόν· ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμεθα, οὐ παρακαλοῦντες αὐτούς, ἵνα τοιαῦτα μᾶλλον ἡμῖν δεικνύωσιν, ἀλλ', οἷα ἐνδείκνυνται, τούτων τὰς φαντασίας δεχόμενοι. Νῦν δὲ τρέμοντες τὸν ὀρνιθάριον κρατοῦμεν, καὶ τὸν Θεὸν ἐπικαλούμενοι δεόμεθα αὐτοῦ· Κύριε ἐλέησον, ἐπίτρεψόν

tem? Videamus: rem divinam faciamus. Sane, domine, ut fortuna volet. Si dixerit, Capies hæreditatem: tamquam ab ipso hæreditatem acceperimus, sic ei gratias agimus. Itaque reliquum est, ut illudant illi nobis. Quid ergo? Citra adpetitionem & aversationem est accedendum: quemadmodum viator ex obvio quærit, utra via sit insistenda; neque cupit, ut dextra potius, quam sinistra, eo quo vult ducat; neque enim harum alterutrâ pergere vult, sed eâ quæ recta ducat. Sic etiam ad Deum erat accedendum, tamquam ad viæ ducem: quemadmodum oculis utimur, quos non obsecramus, ut tales res potius ostendant; sed, quales illi res nobis ostendunt, tales imagines earum accipimus. Nunc vero tremente augurem manu prehendimus, Deumque invocantes precamur eum: Domine miserere nostri!

τρεψάν μοι ἐξελθεῖν. Ἀνδράποδον, ἄλλο γάρ 13
τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο οὖν τι ἄμεινον,
ἢ τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν; Τί, τὸ ὅσον ἐπὶ σοὶ, 14
διαφθείρεις τὸν κριτὴν, παράγεις τὸν σύμ-
βουλον;

ΚΕΦ. η'.

Τίς ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ.

Ὁ Θεὸς ὠφέλιμος. ἀλλὰ καὶ τἀγαθὸν ὠφέ-
λιμον. εἰκὸς οὖν, ὅπου ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ
εἶναι καὶ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ. Τίς οὖν οὐσία Θεοῦ; 2
Σάρξ; Μὴ γένοιτο. Ἀγρός; Μὴ γένοιτο.
Φήμη; μὴ γένοιτο. Νοῦς, ἐπιστήμη, λόγος
ὀρθός; Ναί. Ἐνταῦθα τοίνυν ἁπλῶς ζήτει τὴν 3
οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ. ἐπεί τοι μή τι αὐτὴν ἐν
φυτῷ

stri! Fac mihi exeundi potestatem! Mancipium, numquid aliud mavis, quam quod melius? quid vero aliud melius, quam quod Deo visum est? Cur, quantum in te est, judicem corrumpis, & consiliarium seducis?

CAP. VIII.

Quæ sit natura boni.

Deus *(sua natura)* prodest: sed & Bonum prodest: consentaneum est igitur, ubi Dei natura sit, ibi & Boni esse naturam. Quæ est igitur natura Dei? An caro? Absit. Ager? Absit. Fama? Absit. Mens, scientia, recta ratio? Certe. Hîc igitur omnino naturam boni quærito. Etenim anne in planta illud quæris? Non. An

in

φυτῷ ζητεῖς; Οὔ. Μή τι ἐν ἀλόγῳ; Οὔ. Ἐν λογικῷ οὖν ζητῶν, τί ἔτι ἀλλαχοῦ ζητεῖς, ἢ 4 ἐν τῇ παραλλαγῇ τῇ πρὸς τὰ ἄλογα; Τὰ φυτὰ οὐδὲ φαντασίαις χρηστικά ἐστι, διὰ τοῦτο οὐ λέγεις ἐπ' αὐτῶν τὸ ἀγαθόν. δεῖται οὖν 5 τὸ ἀγαθὸν χρήσεως φαντασιῶν. Ἆρα γε μόνης; 1 εἰ γὰρ μόνης, λέγε, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις τὰ ἀγαθὰ εἶναι, καὶ εὐδαιμονίαν καὶ κακοδαι- 6 μονίαν. νῦν δ' οὐ λέγεις, καὶ καλῶς ποιεῖς· εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα χρῆσιν φαντασιῶν ἔχει, ἀλλὰ παρακολούθησίν γε τῇ χρήσει τῶν φαντα- σιῶν οὐκ ἔχει. καὶ εἰκότως. ὑπηρετικὰ γὰρ γέ- 7 γονεν ἄλλοις, οὐκ αὐτὰ προηγούμενα. Ὁ ὄνος ἐπεὶ γέγονε μή τι προηγουμένως; οὔ· ἀλλ' ὅτι νώτου χρείαν εἴχομεν, βαστάζειν τι δυναμένου. ἀλλά, νὴ Δία, καὶ περιπατοῦντος αὐτῷ χρείαν εἴχομεν· διὰ τοῦτο προσείληφε καὶ τὸ χρῆσθαι φαν-

in bruto? Non. Cum igitur in eo quæras, quod sit rationis particeps; cur adhuc alibi quæris, quam in eo quo animal ratione præditum præstat bruto? Plantæ quia ne visorum quidem usum habent, ea de causſa. Bonum in eis esse negas. Bonum igitur usum visorum requirit. Num vero hoc duntaxat? Quod si hoc tantum, dic in reliquis etiam animantibus ineſſe Bona, ineſſe felicitatem & infelicitatem. Nunc id tu non dicis; & recte facis. Nam ut maxime sint visorum usu prædita; id tamen non habent, ut visorum usum intelligant: & merito: nam ad aliorum ministerium ea destinata sunt, non quæ principatum teneant. Asinus enim num ad principatum natus est? Non: sed, quod tergo nobis opus erat, quod onera ferre posſet. Enimvero & id sane nobis fuit opus, ut is ambulare posſet: eaque de causſa usum etiam

φανταsίαις· ἄλλως γὰρ περιπατεῖν οὐκ ἐδύνατο. καὶ λοιπὸν αὐτῷ πού πέπαυται. εἰ δὲ καὶ αὐ- 8
τός που προσειλήφει παρακολουθεῖν τῇ χρήσει τῶν φαντασιῶν· καὶ δῆλον ὅτι καιρὸν λόγον ἐκ ἔτ' ἂν ἡμῖν ὑπετέτακτο, εἰδὲ τὰς χρείας ταύτας παρεῖχεν, ἀλλ' ἦν ἂν ἴσος ἡμῖν καὶ ὅμοιος.

Οὐ θέλεις ἔν ἐκεῖ ζητεῖν τὴν οὐσίαν τῷ ἀγα- 9
θῷ, ἃ μὴ παρόντος, ἐπ' οὐδενὸς τῶν ἄλ-
λων θέλεις λέγειν τὸ ἀγαθόν; Τί οὖν; οὐκ 10
ἔστι Θεῶν ἔργα κἀκεῖνα; Ἔστιν, ἀλλ' οὐ προηγούμενα, οὐδὲ μέρη Θεῶν. Σὺ δὲ προηγέ- 11
μενον εἶ· σὺ ἀπόσπασμα εἶ τοῦ Θεοῦ· ἔχεις τι ἐν σεαυτῷ μέρος ἐκείνου. Τί οὖν ἀγνοεῖς σου τὴν εὐγένειαν; Τί οὐκ οἶδας, πόθεν ἐλήλυθας; Οὐ θέλεις μεμνῆσθαι ὅταν ἐσθίῃς, τίς ὢν 12
ἐσθίεις, καὶ τίνα τρέφεις; ὅταν συνουσίας χρῇ, τίς

jam viforum accepit: aliter enim ambulare non potuiſſet. Cæterum hic tandem ceſſatum eſt. Quod ſi illud etiam eſſet ei datum, ut viſorum uſum intelligeret; conſequens ſcilicet foret, ut noſtrum imperium eſſet recuſaturus, neque uſus nobis illos præbiturus, ſed par nobis, noſtrique ſimilis futurus.

Non igitur in eo naturam Boni vis quærere, quo non præſente, nequaquam in cæteris Bonum eſſe poſitum dixeris? Quid igitur? annon & illa Deorum ſunt opera? Sunt; at non præcipua, neque Deorum partes. Tu vero principale quiddam es; tu aliquid es a Deo avulſum; tu habes in te aliquam Dei partem. Cur ergo nobilitatem tuam ignoras? Cur neſcis, unde veneris? Non meminiſſe vis, cum edis, qui ſis qui edas, & quem alas? Cum uxoris con-

τίς ὢν χρῇ; ὅταν ὁμιλίᾳ, ὅταν γυμνάζῃ, ὅταν διαλέγῃ, οὐκ οἶδας ὅτι θεὸν τρέφεις; θεὸν γυμνάζεις; θεὸν περιφέρεις, τάλας, καὶ ἀγνοεῖς.

13 Δοκεῖς με λέγειν ἀργυροῦν τινα ἢ χρυσοῦν ἔξωθεν; Ἐν σαυτῷ φέρεις αὐτὸν, καὶ μολύνων οὐκ αἰσθάνῃ, ἀκαθάρτοις μὲν διανοήμασι, ὑπαρρεῦσι

14 δὲ πράξεσι. Καὶ ἀγάλματος μὲν τοῦ Θεοῦ παρόντος, οὐκ ἂν τολμήσεις τι τούτων ποιεῖν, ὧν ποιεῖς· αὐτοῦ δὲ τοῦ Θεοῦ παρόντος ἔσωθεν, καὶ ἐφορῶντος πάντα, καὶ ἐπακούοντος, οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ἐνθυμούμενος καὶ ποιῶν, ἀναίσθητε τῆς σαυτοῦ φύσεως, καὶ θεοχόλωτε.

15 Λοιπὸν ἡμεῖς τί φοβούμεθα, ἐκπέμποντες νέον ἐπί τινας πράξεις ἐκ τῆς σχολῆς, μὴ ἄλλως ποιήσῃ τι, μὴ ἄλλως φάγῃ, μὴ ἄλλως συνουσιάσῃ, μὴ ταπεινώσῃ αὐτὸν ῥάκη περιτεθέντα, μὴ ἐπάρῃ κομψὰ

consuetudine uteris, qui fis qui utaris? cum colloqueris, cum exerceris, cum disputas, an nescis te Deum alere? Deum exercere? Deum circumfers, miser; & ignoras. Num me argenteum aliquem dicere putas, aut auratum extrinsecus? In te ipso fers; teque eum inquinare non animadvertis, cum impuris cogitationibus, tum sordidis actionibus. Et simulacro quidem Dei præsente non auderes quidquam eorum facere quæ facis: ipso autem Deo præsente intrinsecus, & omnia tum intuente, tum audiente, non pudet te ista cogitare & facere; ignare naturæ tuæ, & Diis invise!

Proinde quid timemus, cum adolescentem e schola ad res aliquas obeundas ablegamus, ne quid secus faciat, ne intemperanter comedat, ne se libidinibus polluat, ne vel humilem abjectumque eum reddant circumjecti panni, vel animum

κομψαὶ ἱμάτια; Οὗτος οὐκ οἶδεν αὐτοῦ θεόν. οὗτος οὐκ οἶδε, μετὰ τίνος ἀπέρχεται. Ἀλλ' ἀνεχόμεθα λέγοντος αὐτοῦ· Σὲ ἤθελον ἔχειν; Ἐκεῖ τὸν θεὸν οὐκ ἔχεις; εἶτ' ἄλλον τινὰ ζητεῖς, ἐκεῖνον ἔχων; ἢ ἄλλα σοι ἐρεῖ ἐκεῖνος ἢ ταῦτα; Ἀλλ' εἰ μὲν τὸ ἄγαλμα ἦν τὸ Φειδίου, ἢ Ἀθηνᾶ, ἢ ὁ Ζεὺς, ἐμέμνησο ἂν καὶ σαυτοῦ καὶ τοῦ τεχνίτου· καὶ, εἴ τινα αἴσθησιν εἶχες, ἐπείρω ἂν μηδὲν ἀνάξιον ποιεῖν τοῦ κατασκευάσαντος, μηδὲ σεαυτοῦ, μηδ' ἐν ἀπρεπεῖ σχήματι φαίνεσθαι τοῖς ἐρῶσι. Νῦν δέ σε ὅτι ὁ Ζεὺς πεποίηκε, διὰ τοῦτο ἀμελεῖς οἷον τινα δείξεις σεαυτόν; Καί τοι ὁ τεχνίτης τῷ τεχνίτῃ ὅμοιος; ἢ τὸ κατασκεύασμα τῷ κατασκευάσματι; Καὶ ποῖον ἔργον τεχνίτου εὐθὺς ἔχει τὰς δυνάμεις ἐν ἑαυτῷ, ἃς ἐμφαίνει διὰ τῆς κατασκευῆς; οὐχὶ λίθος ἐστὶν, ἢ χαλκὸς, ἢ χρυσὸς, ἢ ἐλέφας; καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Φειδίου, ἅπαξ

16 17 18 19 20

mum ejus tumefaciant elegantes veſtes? Hic deum ſuum ignorat: hic neſcit, quo comite abeat. At eum ferimus dicentem, Te comitem habere vellem? An ibi Deum non habes? an, cum illum habeas, requiris alium? an is alia tibi dicet, quam hæc? At ſi Phidiæ ſtatua eſſes, ſive Minerva, ſive Jupiter; tui opificis meminiſſes, &, ſi quem haberes ſenſum, operam dares, ne quid indignum vel eo qui te fabricâſſet, vel temet ipſo, admitteres, neve indecoro habitu ab iis conſpicereris, qui te ſpectarent. Nunc, quia te Jupiter fecit; idcirco, qualem te demonſtres, non curas? Atqui eſtne artifex artifici ſimilis, aut opificium opificio? Ne longius abeam; cujus artificis opus ejusmodi eſt, ut eas in ſe vires habeat, quas per fabricam demonſtrat? nonne lapis eſt, aut æs, aut aurum, aut ebur? Nam Phidiæ quidem Minerva, ſemel

ἅπαξ ἐκτείνασα τὴν χεῖρα, καὶ τὴν Νίκην ἐπ' αὐτῆς δεξαμένη, ἕστηκεν οὕτως ὅλῳ τῷ αἰῶνι. τὰ δὲ τοῦ Θεοῦ, κινούμενα, ἔμπνοα, χρηστικὰ φαντα-
21 σιῶν, δοκιμαστικά. Τούτου τοῦ δημιουργοῦ κατασκεύασμα ὢν, καταισχύνεις αὐτόν; Τί δ', ὅτι οὐ μόνον σε κατεσκεύασεν, ἀλλὰ καὶ σοὶ μόνῳ
22 ἐπίστευσε, καὶ παρακατέθετο; Οὐδὲ τούτου μεμνήσῃ, ἀλλὰ καὶ καταισχύνεις τὴν ἐπιτροπήν; Εἰ δέ σοι ὀρφανόν τινα ὁ Θεὸς παρέθετο, οὕτως ἂν
23 αὐτοῦ ἠμέλεις; Παραδέδωκέ σοι σεαυτὸν, καὶ λέγει· Οὐκ εἶχον ἄλλον πιστότερόν σου, τοῦτόν μοι φύλασσε τοιοῦτον, οἷος πέφυκεν, αἰδήμονα, πιστὸν, ὑψηλὸν, ἀκαταπλήκτον, ἀπαθῆ, ἀταράχον. ἔτα σὺ οὐ φυλάσσεις.

24 Ἀλλ' ἐροῦσι· Πόθεν ἡμῖν οὗτος ὀφρὺν ἐνήνοχε, καὶ σεμνοπρόσωπος; Οὔπω κατ' ἀξίαν. ἔτι γὰρ

mel porrectâ manu, in eamque Victoriâ receptâ, sic per omne stat ævum: Dei autem opera moventur, spirant, visis utuntur, eaque explorant. Hujus opificis cum fabrica sis, pudore illum adficis? Quid porro, quod te non fecit modo, sed & tibi uni te credidit, & tuæ fidei commisit? Ne hoc quidem recordabere; sed & id ipsum, quod fidei tuæ commissum est, fœdabis? At vero si quem tibi pupillum Deus tradidisset, itane eum negligeres? Tradidit tibi temet ipsum, aliumque se habuisse te fideliorem negat: „Hunc, inquit, mihi „conserva talem, qualis suâ „naturâ est, verecundum, „fidelem, sublimem, im„perterritum, perturbatio„ne tumultuque vacuum.“ Tu vero eum non conservas!

At dicent: „Unde nobis „iste supercilium hoc adu„lit, & vultus gravitatem „præ se fert?“ Immo vero, nondum uti par est. Nondum enim confido eis quæ didici,

γὰρ οὐ θαῤῥῶ οἷς ἔμαθον, καὶ συγκατεθέμην· ἔτι τὴν ἀσθένειαν τὴν ἐμαυτοῦ φοβοῦμαι. Ἐπεί 25
τοι ἄφετέ με θαῤῥῆσαι· καὶ τότε ὄψεσθε βλέμμα οἷον δεῖ, καὶ σχῆμα οἷον δεῖ· τότε ὑμῖν δείξω τὸ ἄγαλμα, ὅταν τελεωθῇ, ὅταν στιλπνωθῇ. Τί δοκεῖτε; Ὀφρύν; Μὴ γένοιτο. μὴ γὰρ ὁ 26
Ζεὺς ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ ὀφρὺν ἀνέσπακεν; ἀλλὰ πέπηγεν αὐτοῦ τὸ βλέμμα, οἷον δεῖ εἶναι τοῦ ἐροῦντος·

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλόν.

Τοιοῦτον ὑμῖν δείξω ἐμαυτὸν, πιστὸν, εὐδήμονα, 27
γενναῖον, ἀταράχον. Μή τί οὖν ἀθάνατον, ἀγήρων, 28
μή τι ἄνοσον; ἀλλ' ἀποθνήσκοντα θεῖος, νοσοῦντα θεῖος. Ταῦτα ἔχω, ταῦτα δύναμαι· τὰ δ' ἄλλα οὔτε ἔχω, οὔτε δύναμαι. Δείξω 29
ὑμῖν

didici, & quibus adſenſus ſum: adhuc imbecillitatem meam timeo. Etenim ſinite me paululum ſumere animos; tum videbitis vultum qualem decet, & habitum qualem decet: tum vobis oſtendam ſtatuam, cum abſoluta fuerit, cum expolita. Quid putatis? Supercilium eſſe hoc? Abſit. Numquid enim Jupiter Olympius ſupercilium adtollit? *Non;* ſed vultus ejus fixus eſt, ut ejus eſſe decet, qui dicturus ſit:

Non enim promiſſum meum revocabile, neque fallax.

Talem me præbebo vobis; fidelem, verecundum, fortem, perturbatione vacuum. Num ergo immortalem, ſenectutis aut morborum expertem? *Non;* ſed eum, qui divinitus moriatur, qui divinitus ægrotet. Hæc habeo, hæc poſſum; reliqua nec habeo, nec poſſum. Oſtendam vobis nervos philoſophi.

φυτῷ ζητεῖς; Οὔ. Μή τι ἐν ἀλόγῳ; Οὔ. Ἐν λογικῷ οὖν ζητῶν, τί ἔτι ἀλλαχοῦ ζητεῖς, ἢ ἐν τῇ παραλλαγῇ τῇ πρὸς τὰ ἄλογα; Τὰ φυτὰ οὐδὲ φαντασίαις χρηστικά ἐστι, διὰ τοῦτο οὐ λέγεις ἐπ' αὐτῶν τὸ ἀγαθόν. δεῖται οὖν τὸ ἀγαθὸν χρήσεως φαντασιῶν. Ἆρα γε μόνης; εἰ γὰρ μόνης, λέγε, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις τὰ ἀγαθὰ εἶναι, καὶ εὐδαιμονίαν καὶ κακοδαιμονίαν. νῦν δ' οὐ λέγεις, καὶ καλῶς ποιεῖς· εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα χρῆσιν φαντασιῶν ἔχει, ἀλλὰ παρακολούθησίν γε τῇ χρήσει τῶν φαντασιῶν οὐκ ἔχει. καὶ εἰκότως. ὑπηρετικὰ γὰρ γέγονεν ἄλλοις, οὐκ αὐτὰ προηγούμενα. Ὁ ὄνος ἐπεὶ γέγονε μή τι προηγουμένως; οὔ· ἀλλ' ὅτι νώτου χρείαν εἴχομεν, βαστάζειν τι δυναμένου. ἀλλά, νὴ Δία, καὶ περιπατοῦντος αὐτῷ χρείαν εἴχομεν· διὰ τοῦτο προσείληφε καὶ τὸ χρῆσθαι φαν-

in bruto? Non. Cum igitur in eo quæras, quod sit rationis particeps; cur adhuc alibi quæris, quam in eo quo animal ratione præditum præstat bruto? Plantæ quia ne visorum quidem usum habent, ea de causa. Bonum in eis esse negas. Bonum igitur usum visorum requirit. Num vero hoc duntaxat? Quod si hoc tantum, dic in reliquis etiam animantibus inesse Bona, inesse felicitatem & infelicitatem. Nunc id tu non dicis; & recte facis. Nam ut maxime sint visorum usu prædita; id tamen non habent, ut visorum usum intelligant: & merito: nam ad aliorum ministerium ea destinata sunt, non quæ principatum teneant. Asinus enim num ad principatum natus est? Non: sed, quod tergo nobis opus erat, quod onera ferre posset. Enimvero & id sane nobis fuit opus, ut is ambulare posset: eaque de causa usum etiam

φανταsίαις· ἄλλως γὰρ περιπατεῖν οὐκ ἐδύνατο. καὶ λοιπὸν αὐτῷ πού πέπαυται. εἰ δὲ καὶ αὐ- 8
τός που προσειλήφει παρακολουθεῖν τῇ χρήσει τῶν φαντασιῶν· καὶ δῆλον ὅτι κατὰ λόγον ἂν οὐκ ἔτ' ἂν ἡμῖν ὑπετέτακτο, εἰδὲ τὰς χρείας ταύτας παρεῖχεν, ἀλλ' ἦν ἂν ἴσος ἡμῖν καὶ ὅμοιος.

Οὐ θέλεις οὖν ἐκεῖ ζητεῖν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγα- 9
θοῦ, ἔ μὴ παρόντος, ἐπ' οὐδενὸς τῶν ἄλλων θέλεις λέγειν τὸ ἀγαθόν; Τί οὖν; οὐκ 10
ἔστι Θεῶν ἔργα καὶκεῖναι; Ἔστιν, ἀλλ' οὐ προηγούμενα, οὐδὲ μέρη Θεῶν. Σὺ δὲ προηγέ- 11
μενον εἶ· σὺ ἀπόσπασμα εἶ τοῦ Θεοῦ· ἔχεις τι ἐν σεαυτῷ μέρος ἐκείνου. Τί οὖν ἀγνοεῖς σου τὴν εὐγένειαν; Τί οὐκ οἶδας, πόθεν ἐλήλυθας; Οὐ θέλεις μεμνῆσθαι ὅταν ἐσθίῃς, τίς ὢν 12
ἐσθίεις, καὶ τίνα τρέφεις; ὅταν συνουσίας χρῇ, τίς

iam visorum accepit: aliter enim ambulare non potuisset. Cæterum hic tandem cessatum est. Quod si illud etiam esset ei datum, ut visorum usum intelligeret; consequens scilicet foret, ut nostrum imperium esset recusaturus, neque usus nobis illos præbiturus, sed par nobis, nostrique similis futurus.

Non igitur in eo naturam Boni vis quærere, quo non præsente, nequaquam

in cæteris Bonum esse positum dixeris? Quid igitur? annon & illa Deorum sunt opera? Sunt; at non præcipua, neque Deorum partes. Tu vero principale quiddam es; tu aliquid es a Deo avulsum; tu habes in te aliquam Dei partem. Cur ergo nobilitatem tuam ignoras? Cur nescis, unde veneris? Non meminisse vis, cum edis, qui sis qui edas, & quem alas? Cum uxoris con-

τίς ὢν χρῇ; ὅταν ὁμιλίᾳ, ὅταν γυμνάζῃ, ὅταν διαλέγῃ, οὐκ οἶδας ὅτι θεὸν τρέφεις; θεὸν γυμνάζεις; θεὸν περιφέρεις, τάλας, καὶ ἀγνοεῖς.

13 Δοκεῖς με λέγειν ἀργυροῦν τινα ἢ χρυσοῦν ἔξωθεν; Ἐν σαυτῷ φέρεις αὐτόν, καὶ μολύνων οὐκ αἰσθάνῃ, ἀκαθάρτοις μὲν διανοήμασι, ὑπαρχούσαις

14 δὲ πράξεσι. Καὶ ἀγάλματος μὲν τοῦ Θεοῦ παρόντος, οὐκ ἂν τολμήσαις τι τούτων ποιεῖν, ὧν ποιεῖς· αὐτοῦ δὲ τοῦ Θεοῦ παρόντος ἔσωθεν, καὶ ἐφορῶντος πάντα, καὶ ἐπακούοντος, οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ἐνθυμούμενος καὶ ποιῶν, ἀναίσθητε τῆς σαυτοῦ φύσεως, καὶ θεοχόλωτε.

15 Λοιπὸν ἡμεῖς τί φοβούμεθα, ἐκπέμποντες νέον ἐπί τινας πράξεις ἐκ τῆς σχολῆς, μὴ ἄλλως ποιήσῃ τι, μὴ ἄλλως φάγῃ, μὴ ἄλλως συνουσιάσῃ, μὴ ταπεινώσῃ αὐτὸν ῥάκη περιτεθέντα, μὴ ἐπάρῃ κομψὰ

consuetudine uteris, qui fis qui utaris? cum colloqueris, cum exerceris, cum disputas, an nescis te Deum alere? Deum exercere? Deum circumfers, miser; & ignoras. Num me argenteum aliquem dicere putas, aut auratum extrinsecus? In te ipso fers; teque eum inquinare non animadvertis, cum impuris cogitationibus, tum sordidis actionibus. Et simulacro quidem Dei præsente non auderes quidquam eorum facere quæ facis: ipso autem Deo præsente intrinsecus, & omnia tum intuente, tum audiente, non pudet te ista cogitare & facere; ignare naturæ tuæ, & Diis invise!

Proinde quid timemus, cum adolescentem e schola ad res aliquas obeundas ablegamus, ne quid secus facist, ne intemperanter comedat, ne se libidinibus polluat, ne vel humilem abjectumque eum reddant circumjecti panni, vel animum

κομψὰ ἱμάτια; Οὗτος οὐκ οἶδεν αὐτοῦ θεόν. οὗτος οὐκ οἶδε, μετὰ τίνος ἀπέρχεται. Ἀλλ' ἀνέχόμεθα λέγοντος αὐτοῦ· Σὲ ἤθελον ἔχειν; Ἐκεῖ τὸν θεὸν οὐκ ἔχεις; εἶτ' ἄλλον τινὰ ζητεῖς, ἐκεῖνον ἔχων; ἢ ἄλλα σοι ἐρεῖ ἐκεῖνος ἢ ταῦτα; Ἀλλ' εἰ μὲν τὸ ἄγαλμα ἦς τὸ Φειδίου, ἢ Ἀθηνᾶ, ἢ ὁ Ζεὺς, ἐμέμνησο ἂν καὶ σαυτοῦ καὶ τοῦ τεχνίτου· καὶ, εἴ τινα αἴσθησιν εἶχες, ἐπείρω ἂν μηδὲν ἀνάξιον ποιεῖν τοῦ κατασκευάσαντος, μηδὲ σεαυτοῦ, μηδ' ἐν ἀπρεπεῖ σχήματι φαίνεσθαι τοῖς ἐρῶσι. Νῦν δέ σε ὅτι ὁ Ζεὺς πεποίηκε, διὰ τοῦτο ἀμελεῖς οἷόν τινα δείξεις σεαυτόν; Καί τοι ὁ τεχνίτης τῷ τεχνίτῃ ὅμοιος; ἢ τὸ κατασκεύασμα τῷ κατασκευάσματι; Καὶ ποῖον ἔργον τεχνίτου εὐθὺς ἔχει τὰς δυνάμεις ἐν ἑαυτῷ, ἃς ἐμφαίνει διὰ τῆς κατασκευῆς; οὐχὶ λίθος ἐστὶν, ἢ χαλκὸς, ἢ χρυσὸς, ἢ ἐλέφας; καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Φειδίου, ἅπαξ

16 17 18 19 20

mum ejus tumefaciant elegantes veſtes? Hic deum ſuum ignorat: hic neſcit, quo comite abeat. At eum ferimus dicentem, Te comitem habere vellem? An ibi Deum non habes? an, cum illum habeas, requiris alium? an is alia tibi dicet, quam hæc? At ſi Phidiæ ſtatua eſſes, ſive Minerva, ſive Jupiter; tui opificis meminiſſes, &, ſi quem haberes ſenſum, operam dares, ne quid indignum vel eo qui te fabricâſſet, vel temet ipſo, admitteres, neve indecoro habitu ab iis conſpicereris, qui te ſpectarent. Nunc, quia te Jupiter fecit; idcirco, qualem te demonſtres, non curas? Atqui eſtne artifex artifici ſimilis, aut opificium opificio? Ne longius abeam; cujus artificis opus ejusmodi eſt, ut eas in ſe vires habeat, quas per fabricam demonſtrat? nonne lapis eſt, aut æs, aut aurum, aut ebur? Nam Phidiæ quidem Minerva, ſemel

ἅπαξ ἐκτείνασα τὴν χεῖρα, καὶ τὴν Νίκην ἐπ' αὐτῆς δεξαμένη, ἕστηκεν οὕτως ὅλῳ τῷ αἰῶνι. τὰ δὲ τοῦ Θεοῦ, κινούμενα, ἔμπνοα, χρηστικὰ φαντασιῶν, δοκιμαστικά. Τούτου τοῦ δημιουργοῦ κατασκεύασμα ὢν, καταισχύνεις αὐτόν; Τί δ', ὅτι οὐ μόνον σε κατεσκεύασεν, ἀλλὰ καὶ σοὶ μόνῳ ἐπίστευσε, καὶ παρακατέθετο; Οὐδὲ τούτου μεμνήσῃ, ἀλλὰ καὶ καταισχύνεις τὴν ἐπιτροπήν; Εἰ δέ σοι ὀρφανόν τινα ὁ Θεὸς παρέθετο, οὕτως ἂν αὐτοῦ ἠμέλεις; Παραδέδωκέ σοι σεαυτὸν, καὶ λέγει· Οὐκ εἶχον ἄλλον πιστότερόν σου, τοῦτόν μοι φύλασσε τοιοῦτον, οἷος πέφυκεν, αἰδήμονα, πιστὸν, ὑψηλὸν, ἀκαταπλήκτον, ἀπαθῆ, ἀταράχον. ἔτα σὺ οὐ φυλάσσεις.

Ἀλλ' ἐροῦσι· Πόθεν ἡμῖν οὗτος ὀφρὺν ἐνήνοχε, καὶ σεμνοπρόσωπος; Οὔπω κατ' ἀξίαν. ἔτι γὰρ

mel porrectâ manu, in eamque Victoriâ receptâ, ſic per omne ſtat ævum: Dei autem opera moventur, ſpirant, viſis utuntur, eaque explorant. Hujus opificis cum fabrica ſis, pudore illum adficis? Quid porro, quod te non fecit modo, ſed & tibi uni te credidit, & tuæ fidei commiſit? Ne hoc quidem recordabere; ſed & id ipſum, quod fidei tuæ commiſſum eſt, fœdabis? At vero ſi quem tibi pupillum Deus tradidiſſet, itane eum negligeres? Tradidit tibi temet ipſum, aliumque ſe habuiſſe te fideliorem negat: „Hunc, inquit, mihi „conſerva talem, qualis ſuâ „naturâ eſt, verecundum, „fidelem, ſublimem, im„perterritum, perturbatio„ne tumultuque vacuum.“ Tu vero eum non conſervas!

At dicent: „Unde nobis „iſte ſupercilium hoc adtu„lit, & vultus gravitatem „præ ſe fert?“ Immo vero, nondum uti par eſt. Nondum enim confido eis quæ didici,

γὰρ οὐ θαῤῥῶ οἷς ἔμαθον, καὶ συγκατετέθειμην· ἔτι τὴν ἀσθένειαν τὴν ἐμαυτοῦ φοβοῦμαι. Ἐπεί 25
τοι ἄφετέ με θαῤῥῆσαι· καὶ τότε ὄψεσθε βλέμμα οἷον δεῖ, καὶ σχῆμα οἷον δεῖ· τότε ὑμῖν δείξω τὸ ἄγαλμα, ὅταν τελεωθῇ, ὅταν στιλπνωθῇ. Τί δοκεῖτε; Ὀφρύν; Μὴ γένοιτο. μὴ γὰρ ὁ 26
Ζεὺς ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ ὀφρὺν ἀνέσπακεν; ἀλλὰ πέπηγεν αὐτοῦ τὸ βλέμμα, οἷον δεῖ εἶναι τοῦ ἐροῦντος·

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλόν.

Τοιοῦτον ὑμῖν δείξω ἐμαυτὸν, πιστὸν, αἰδήμονα, 27
γενναῖον, ἀταράχεχον. Μή τί οὖν ἀθάνατον, ἀγήρων, μή τι ἄνοσον; ἀλλ' ἀποθνήσκοντα θείως, 28
νοσοῦντα θείως. Ταῦτα ἔχω, ταῦτα δύναμαι· τὰ δ' ἄλλα οὔτε ἔχω, οὔτε δύναμαι. Δείξω 29
ὑμῖν

didici, & quibus adſenſus ſum: adhuc imbecillitatem meam timeo. Etenim ſinite me paululum ſumere animos; tum videbitis vultum qualem decet, & habitum qualem decet: tum vobis oſtendam ſtatuam, cum abſoluta fuerit, cum expolita. Quid putatis? Supercilium eſſe hoc? Abſit. Numquid enim Jupiter Olympius ſupercilium adtollit? *Non;* ſed vultus ejus fixus eſt, ut ejus eſſe decet, qui dicturus ſit:

Non enim promiſſum meum revocabile, neque fallax.

Talem me præbebo vobis; fidelem, verecundum, fortem, perturbatione vacuum. Num ergo immortalem, ſenectutis aut morborum expertem? *Non;* ſed eum, qui divinitus moriatur, qui divinitus ægrotet. Hæc habeo, hæc poſſum; reliqua nec habeo, nec poſſum. Oſtendam vobis nervos philoſophi.

ὑμῖν νεῦρα Φιλοσόφου. Ποῖα νεῦρα; Ὄρεξιν ἀναπότευκτον, ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον, ὁρμὴν καθήκουσαν, πρόθεσιν ἐπιμελῆ, συγκατάθεσιν ἀπερόπτωτον. Ταῦτα ὄψεσθε.

ΚΕΦ. θ'.

Ὅτι οὐ δυνάμενοι τὴν τοῦ Ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι, τὴν τοῦ Φιλοσόφου προσλαμβάνομεν.

Οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν, αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγ-
2 γελίαν πληρῶσαι. Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; Ζῶον, φησὶ, λογικὸν, θνητόν. Εὐθὺς ἐν τῷ λογικῷ, τίνων χωριζόμεθα; Τῶν θηρίων. Καὶ τίνων ἄλλων; Τῶν προβάτων, καὶ τῶν ὁμοίων.
3 Ὅρα οὖν, μή τι πως ὡς θηρίον ποιήσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἀπώλεσας τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἐπλήρωσας τὴν

Quales nervos? Adpetitionem fruſtrationis expertem; averſationem caſibus non obnoxiam; impetum convenientem; propoſitum induſtrium; adſenſionem non temerariam. Hæc videbitis.

CAP. IX.

Cum hominis officium præſtare non poſſimus, philoſophi munus nos profiteri.

Res non vulgaris eſt, vel hoc ſolum, hominis præſtare officium. Quid enim eſt homo? Animal, inquit, rationis particeps, mortale. Jam ſtatim, rationis uſu, a quibus diſtinguimur? A feris. A quibus præterea? Ab ovibus, & aliis ejus generis. Cave igitur, nè quid forte inſtar feræ facias: alioqui homi-

nem

τὴν ἐπαγγελίαν. ὅρα, μή τι ὡς πρόβατον· εἰ δὲ μή, καὶ οὕτως ἀπώλετο ὁ ἄνθρωπος. Τίνα 4
οὖν ποιοῦμεν ὡς πρόβατα; Ὅταν τῆς γαστρὸς ἕνεκα, ὅταν τῶν αἰδοίων, ὅταν εἰκῇ, ὅταν ῥυ-
παρῶς, ὅταν ἀνεπιστρέπτως· ποῦ ἀπεκλίναμεν; Ἐπὶ τὰ πρόβατα. Τί ἀπωλέσαμεν; Τὸ λογι-
κόν. Ὅταν μαχίμως, καὶ βλαβερῶς, καὶ θυ- 5
μικῶς, καὶ ὠστικῶς· ποῦ ἀπεκλίναμεν; Ἐπὶ τὰ θηρία. Λοιπὸν, οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰ- 6
σὶν, οἱ δὲ θηρίδια κακοήθη καὶ μικρὰ, ἀφ' ὧν ἔστιν εἰπεῖν, Λέων με καὶ φαγέτω. Διὰ πάντων 7
δὲ τούτων ἀπόλλυται ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελία. Πότε γὰρ σώζεται συμπεπλεγμένον; Ὅταν τὴν 8
ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. ὥστε σωτηρία συμπεπλεγ-
μένου ἐστὶ, τὸ ἐξ ἀληθῶν συμπεπλέχθαι. Πότε διεζευγμένον; Ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. Πότε αὐλοὶ, πότε λύρα, πότε ἵππος, πότε

nem amisisti; non præstitisti id quod pollicetur hominis nomen. Tum cave, ne quid instar ovis: alioqui & sic homo perierit. Quæ igitur agimus more ovis? Cum ventris causſa, cum penis, cum temere, cum sordide, cum inconsiderate agimus; quo tunc declinavimus? Ad oves. Quid amisimus? Rationis usum. Cum pugnaciter, noxie, iracunde, impetuose; quo declinavimus? Ad feras. Cæterum alii e nobis magnæ bestiæ sunt, alii bestiolæ malitiosæ & parvæ: de quibus dici possit, Leo me vel devoret! His autem rebus omnibus perit hominis officium. Nam quando conservatur cómplexum? Cum suum munus exsequitur. Itaque conservatio complexi est, si ex veris sit complexum. Quando disjunctum? Cum munere suo fungitur. Quando tibiæ? quando lyra? quando equus? quando canis? Quid ergo mirum, si homo

9 κύων; Τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἄνθρωπος ὡσαύτως μὲν σώζεται, ὡσαύτως δ' ἀπόλλυται;
10 Αὔξει δ' ἕκαστον καὶ σώζει τὰ καταλληλα ἔργα· τὸν τέκτονα τὰ τεκτονικὰ, τὸν γραμματικὸν τὰ γραμματικά. ἂν δ' ἐθίσῃ γράφειν ἀγραμμάτως, ἀναγκη καταφθείρεσθαι καὶ ἀπόλλυ-
11 σθαι τὴν τέχνην. Οὕτω τὸν μὲν αἰδήμονα σώζει τὰ αἰδήμονα ἔργα, ἀπολλύει δὲ τὰ ἀναιδῆ· τὸν δὲ πιστὸν τὰ πιστὰ, καὶ τὰ ἐναντία ἀπολ-
12 λύει. καὶ τοὺς ἐναντίους πάλιν ἐπαύξει τὰ ἐναντία· τὸν ἀναίσχυντον ἀναισχυντίαι, τὸν ἄπιστον ἀπιστίαι, τὸν λοίδορον λοιδορίαι, τὸν ὀργίλον ὀργὴ, τὸν φιλάργυρον αἱ ἀνταλλήλοι λήψεις καὶ δόσεις.

13 Διὰ τοῦτο παραγγέλλουσιν οἱ φιλόσοφοι, μὴ ἀρκεῖσθαι μόνῳ τῷ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ μελέτην
14 προσλαμβάνειν, εἶτα ἄσκησιν. Πολλῷ γὰρ χρόνῳ τὰ ἐναντία ποιεῖν εἰθίσμεθα, καὶ τὰς ὑπο-

homo etiam eodem modo & conſervatur, & perit? Augent autem & conſervant unumquemque opera conſentanea; fabrum fabrilia, grammaticum grammatica. Sin adſueveris contra artis rationem ſcribere, neceſſe erit corrumpi & perire artem. Sic hominem verecundum verecunda facta conſervant, impudentia perdunt: fidelia fidelem; perdunt contraria. Contrarios autem viciſſim augent contraria: impudentem impudentia, perfidum perfidia, conviciatorem convicia, iracundum iracundia; avarum ex rationes, quibus plus accipiat, & minus reddat.

Quamobrem philoſophi monent, non in ſola doctrina adquieſcendum eſſe; ſed & ſtudium & meditationem adjungendam, deinde exercitationem. Longo enim tempore contraria facere conſuevimus; & uſum

ὑπολήψεις ταὶς ἐναντίαις ταῖς ὀρθαῖς χρηστικαὶς ἔχομεν. ἂν οὖν μὴ καὶ ταὶς ὀρθαὶς χρηστικαὶς ποιήσωμεν, οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐξηγηταὶ ἐσόμεθα ἀλλοτρίων δογμάτων. Ἄρτι γὰρ τίς ἡμῶν οὐ δύναται τεχνολογῆσαι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; ὅτι τῶν ὄντων τὰ μὲν ἀγαθά, τὰ δὲ κακά, τὰ δ' ἀδιάφορα· ἀγαθὰ μὲν οὖν ἀρεταί, καὶ τὰ μετέχοντα τῶν ἀρετῶν· κακὰ δὲ, τὰ ἐναντία· ἀδιάφορα δὲ, πλοῦτος, ὑγεία, δόξα. Εἶτ', ἂν μεταξὺ λεγόντων ἡμῶν ψόφος μείζων γένηται, ἢ τῶν παρόντων τις καταγελάσῃ ἡμῶν, ἐξεπλάγημεν. Ποῦ ἐστι, φιλόσοφε, ἐκεῖνα ἃ ἔλεγες; Πόθεν αὐτὰ προφερόμενος ἔλεγες; Ἀπὸ τῶν χειλῶν αὐτόθεν. Τί οὖν ἀλλότρια βοηθήματα μολύνεις; Τί κυβεύεις περὶ τὰ μέγιστα; Ἄλλο γάρ ἐστιν, ὡς εἰς ταμιεῖον ἀποθέσθαι ἄρτους

uſum contraximus opinionum, quæ rectis contrariæ ſunt. Itaque, niſi operam demus, ut rectarum etiam opinionum uſum habitumque nobis comparemus, nil aliud niſi alienorum decretorum interpretes ſumus futuri. Jam enim quis noſtrûm de rebus bonis & malis erudite diſputare non poteſt? alias eſſe bonas, alias malas, alias indifferentes: ac bonas quidem, virtutes, & ea quæ cum virtutibus conjuncta ſint; malas autem, contrarias; indifferentes, divitias, ſanitatem, gloriam. Deinde, ſi, dum nos iſta differimus, ſtrepitus aliquis major excitetur, aut eorum qui adſunt quiſpiam nos derideat, percellimur. Ubi ſunt iſta, philoſophe, quæ dicebas? Unde iſta proferebas? Nonniſi e labris videlicet. Quid ergo aliena adjumenta contaminas? Quid ludos facis in rebus maximis? Aliud eſt enim, tamquam in penu reponere panes & vinum; aliud eſt comedere. Quod come-

ἄρτους καὶ οἶνον, ἄλλο ἐστὶ φαγεῖν. τὸ βρωθὲν ἐπέφθη, ἀνεδόθη, νεῦρα ἐγένετο, σάρκες, ὀστέα, αἷμα, εὔχροιαν, εὔπνοιαν. τὰ ἀποκείμενα, ὅταν μὲν θελήσῃς, ἐκ προχείρου λαβὼν δεῖξαι δύνασαι· ἀπ' αὐτῶν δέ σοι ὄφελος οὐδὲν, εἰ μὴ μέχρι
19 τοῦ δοκεῖν ὅτι ἔχεις. Τί γὰρ διαφέρει, ταῦτα ἐξηγεῖσθαι, ἢ τὰ τῶν ἑτεροδόξων; Τεχνολόγει νῦν καθίσας τὰ Ἐπικούρου· καὶ τάχα ἐκείνου χρηστικώτερον τεχνολογήσεις. Τί οὖν Στωϊκὸν λέγεις σεαυτόν; Τί ἐξαπατᾷς τοὺς πολλούς;
20 Τί ὑποκρίνῃ Ἰουδαίους, ὢν Ἕλλην; Οὐχ ὁρᾷς, πῶς ἕκαστος λέγεται Ἰουδαῖος; πῶς Σύρος; πῶς Αἰγύπτιος; καὶ ὅταν τινὰ ἐπαμφοτερίζοντα ἴδωμεν, εἰώθαμεν λέγειν, Οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος, ἀλλ' ὑποκρίνεται. ὅταν δ' ἀναλάβῃ τὸ πάθος τὸ τοῦ βεβαμμένου καὶ ἐμπεφυρμένου, τότε καὶ
21 ἔστι τῷ ὄντι, καὶ καλεῖται Ἰουδαῖος. Οὕτω καὶ ἡμεῖς,

comederis, id concoquitur, digeritur, in nervos, carnes, ossa, sanguinem, colorem, spiritum convertitur: quæ autem reposueris, ea quidem, cum volueris, depromere poteris, atque ostendere; inde autem ad te non alia redibit utilitas, nisi ut ea habere videaris. Quid enim interest, sive ista enarres, sive eorum opiniones, qui alia sentiunt? Sede nunc, atque Epicureas opiniones subtiliter edissere: ac fortasse facilius etiam atque commodius, quam ipse, edisseres. Quid ergo Stoicum te nominas? Quid populo fucum facis? Quid personam mentiris Judæorum, cum Græcus sis? Nonne vides, quatenus quisque dicatur Judæus, quatenus Syrus, quatenus Ægyptius? quod si quem videmus in utramque partem inclinantem, dicere solemus, non esse Judæum, sed simulatorem: cum autem adfectum hominis illâ disciplinâ imbuti, sectamque professi adhibuerit; tum

ἡμεῖς, παραβαπτισταὶ, λόγῳ μὲν Ἰουδαῖοι, ἔργῳ δ' ἄλλο τι· ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὸν λόγον, μακρὰν ἀπὸ τοῦ χρῆσθαι τούτοις ἃ λέγομεν, ἐφ' οἷς ὡς εἰδότες αὐτὰ ἐπαιρόμεθα. Οὕτως 22
οὐδὲ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι δυνάμενοι, προσλαμβάνομεν τὴν τοῦ φιλοσόφου, τηλικοῦτο φορτίον, οἷον εἴ τις δέκα λίτρας ἄραι μὴ δυνάμενος, τὸν τοῦ Αἴαντος λίθον βαστάζειν ἤθελεν.

ΚΕΦ. Ι.

Πῶς ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὰ πεφηκότα ἐστὶν εὑρίσκειν.

Σκέψαι, τίς εἶ. τὸ πρῶτον, ἄνθρωπος· τοῦτο δ' ἔστιν, οὐδὲν ἔχων κυριώτερον. προαιρέσεως, ἀλλὰ ταύτῃ, τὰ ἄλλα ὑποτεταγμένα, αὐτὴν

O 4 δ' ἀδού-

tum revera Judæus & est, & nominatur. Sic & nos adulterini sumus, nomine quidem Judæi, re vero ipsâ quiddam aliud: animi adfectus cum oratione non congruit; ac multum abest, ut iis utamur quæ profitemur, quorumque cognitione efferimur. Sic, cum hominis professionem explere nequeamus, philosophi etiam personam nobis imponimus; tam grave onus, veluti si quis, cui vires ad decem libras ferendas non suppeterent, Ajacis lapidem tollendum sibi sumeret.

CAP. X.

Quo pacto è nominibus Officia sint reperienda.

Considera qui sis: primum Homo, hoc est, is qui nihil habeat præstantius voluntate, cætera vero omnia huic subjecta, cum ipsa nemini vel serviat vel pareat.

ὑμῖν νεῦρα Φιλοσόφου. Ποῖα νεῦρα; Ὄρεξιν ἀναπότευκτον, ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον, ὁρμὴν καθήκουσαν, πρόθεσιν ἐπιμελῆ, συγκατάθεσιν ἀπρόπτωτον. Ταῦτα ὄψεσθε.

ΚΕΦ. θ'.

Ὅτι οὐ δυνάμενοι τὴν τοῦ Ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι, τὴν τοῦ Φιλοσόφου προσλαμβάνομεν.

Οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν, αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγ-
2 γελίαν πληρῶσαι. Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; Ζῶον, φησὶ, λογικὸν, θνητόν. Εὐθὺς ἐν τῷ λογικῷ, τίνων χωριζόμεθα; Τῶν θηρίων. Καὶ τίνων ἄλλων; Τῶν προβάτων, καὶ τῶν ὁμοίων.
3 Ὅρα οὖν, μή τι πως ὡς θηρίον ποιήσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἀπώλεσας τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἐπλήρωσας τὴν

Quales nervos? Adpetitionem fruſtrationis expertem; averſationem caſibus non obnoxiam; impetum convenientem; propoſitum induſtrium; adſenſionem non temerariam. Hæc videbitis.

CAP. IX.

Cum hominis officium præſtare non poſſimus, philoſophi munus nos profiteri.

Res non vulgaris eſt, vel hoc ſolum, hominis præſtare officium. Quid enim eſt homo? Animal, inquit, rationis particeps, mortale. Jam ſtatim, rationis uſu, a quibus diſtinguimur? A feris. A quibus præterea? Ab ovibus, & aliis ejus generis. Cave igitur, nè quid forte inſtar feræ facias: alioqui hominem

τὴν ἐπαγγελίαν. Ἔρα, μή τι ὡς πρόβατον· εἰ δὲ μὴ, καὶ οὕτως ἀπώλετο ὁ ἄνθρωπος. Τίνα 4
οὖν ποιοῦμεν ὡς πρόβατα; Ὅταν τῆς γαστρὸς
ἕνεκα, ὅταν τῶν αἰδοίων, ὅταν εἰκῇ, ὅταν ῥυ-
παρῶς, ὅταν ἀνεπιστρέπτως· ποῦ ἀπεκλίναμεν;
Ἐπὶ τὰ πρόβατα. Τί ἀπωλέσαμεν; Τὸ λογι-
κόν. Ὅταν μαχίμως, καὶ βλαβερῶς, καὶ θυ- 5
μικῶς, καὶ ὠστικῶς· ποῦ ἀπεκλίναμεν; Ἐπὶ τὰ
θηρία. Λοιπὸν, οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰ- 6
σὶν, οἱ δὲ θηρίδια κακοήθη καὶ μικρὰ, ἀφ' ὧν
ἔστιν εἰπεῖν, Λέων με καὶ φαγέτω. Διὰ πάντων 7
δὲ τούτων ἀπόλλυται ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελία.
Πότε γὰρ σώζεται συμπεπλεγμένον; Ὅταν τὴν 8
ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. ὥστε σωτηρία συμπεπλεγ-
μένου ἐστὶ, τὸ ἐξ ἀληθῶν συμπεπλέχθαι. Πότε
διεζευγμένον; Ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ.
Πότε αὐλοὶ, πότε λύρα, πότε ἵππος, πότε

κύων;

nem amisisti; non præstitisti id quod pollicetur hominis nomen. Tum cave, ne quid instar ovis: alioqui & sic homo perierit. Quæ igitur agimus more ovis? Cum ventris causſa, cum penis, cum temere, cum sordide, cum inconsiderate agimus; quo tunc declinavimus? Ad oves. Quid amisimus? Rationis usum. Cum pugnaciter, noxie, iracunde, impetuose; quo declinavimus? Ad feras. Cæterum alii e nobis magnæ bestiæ sunt, alii bestiolæ malitiosæ & parvæ: de quibus dici possit, Leo me vel devoret! His autem rebus omnibus perit hominis officium. Nam quando conservatur complexum? Cum suum munus exsequitur. Itaque conservatio complexi est, si ex veris sit complexum. Quando disjunctum? Cum munere suo fungitur. Quando tibiæ? quando lyra? quando equus? quando canis? Quid ergo mirum, si homo

9 κύων; Τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἄνθρωπος
ὡσαύτως μὲν σώζεται, ὡσαύτως δ' ἀπόλλυται;
10 Αὔξει δ' ἕκαστον καὶ σώζει τὰ κατάλληλα ἔργα· τὸν τέκτονα τὰ τεκτονικὰ, τὸν γραμματικὸν τὰ γραμματικά. ἂν δ' ἐθίσῃ γράφειν ἀγραμμάτως, ἀνάγκη καταφθείρεσθαι καὶ ἀπόλλυ-
11 σθαι τὴν τέχνην. Οὕτω τὸν μὲν αἰδήμονα σώζει τὰ αἰδήμονα ἔργα, ἀπολλύει δὲ τὰ ἀναιδῆ· τὸν δὲ πιστὸν τὰ πιστὰ, καὶ τὰ ἐναντία ἀπολ-
12 λύει. καὶ τοὺς ἐναντίους πάλιν ἐπαύξει τὰ ἐναντία· τὸν ἀναίσχυντον ἀναισχυντίαι, τὸν ἄπιστον ἀπιστίαι, τὸν λοίδορον λοιδορίαι, τὸν ὀργίλον ὀργὴ, τὸν φιλάργυρον αἱ ἀνταλλήλοι λήψεις καὶ δόσεις.

13 Διὰ τοῦτο παραγγέλλουσιν οἱ φιλόσοφοι, μὴ ἀρκεῖσθαι μόνῳ τῷ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ μελέτην
14 προσλαμβάνειν, εἶτα ἄσκησιν. Πολλῷ γὰρ χρόνῳ τὰ ἐναντία ποιεῖν εἰθίσμεθα, καὶ τοῖς ὑπο-

homo etiam eodem modo & conſervatur, & perit? Augent autem & conſervant unumquemque opera conſentanea; fabrum fabrilia, grammaticum grammatica. Sin adſueveris contra artis rationem ſcribere, neceſſe erit corrumpi & perire artem. Sic hominem verecundum verecunda facta conſervant, impudentia perdunt: fidelia fidelem; perdunt contraria. Contrarios autem viciſſim augent contraria: impudentem impudentia, perfidum perfidia, conviciatorem convicia, iracundum iracundia; avarum eæ rationes, quibus plus accipiat, & minus reddat.

Quamobrem philoſophi monent, non in ſola doctrina adquieſcendum eſſe; ſed & ſtudium & meditationem adjungendam, deinde exercitationem. Longo enim tempore contraria facere conſuevimus; & uſum

ὑπολήψεις τὰς ἐναντίας ταῖς ὀρθαῖς χρηστικὰς ἔχομεν. ἂν οὖν μὴ καὶ τὰς ὀρθὰς χρηστικὰς ποιήσωμεν, οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐξηγηταὶ ἐσόμεθα ἀλλοτρίων δογμάτων. Ἄρτι γὰρ τίς ἡμῶν οὐ δύναται τεχνολογῆσαι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; ὅτι τῶν ὄντων τὰ μὲν ἀγαθά, τὰ δὲ κακά, τὰ δ' ἀδιάφορα· ἀγαθὰ μὲν οὖν ἀρεταί, καὶ τὰ μετέχοντα τῶν ἀρετῶν· κακὰ δέ, τὰ ἐναντία· ἀδιάφορα δέ, πλοῦτος, ὑγεία, δόξα. Εἶτ', ἂν μεταξὺ λεγόντων ἡμῶν ψόφος μείζων γένηται, ἢ τῶν παρόντων τις καταγελάσῃ ἡμῶν, ἐξεπλάγημεν. Ποῦ ἐστι, φιλόσοφε, ἐκεῖνα ἃ ἔλεγες; Πόθεν αὐτὰ προφερόμενος ἔλεγες; Ἀπὸ τῶν χειλῶν αὐτόθεν. Τί οὖν ἀλλότρια βοηθήματα μολύνεις; Τί κυβεύεις περὶ τὰ μέγιστα; Ἄλλο γάρ ἐστιν, ὡς εἰς ταμιεῖον ἀποθέσθαι ἄρτους

uſum contraximus opinionum, quæ rectis contrariæ ſunt. Itaque, niſi operam demus, ut rectarum etiam opinionum uſum habitumque nobis comparemus, nil aliud niſi alienorum decretorum interpretes ſumus futuri. Jam enim quis noſtrûm de rebus bonis & malis erudite diſputare non poteſt? alias eſſe bonas, alias malas, alias indifferentes: ac bonas quidem, virtutes, & ea quæ cum virtutibus conjuncta ſint; malas autem, contrarias; indifferentes, divitias, ſanitatem, gloriam. Deinde, ſi, dum nos iſta differimus, ſtrepitus aliquis major excitetur, aut eorum qui adſunt quiſpiam nos derideat, percellimur. Ubi ſunt iſta, philoſophe, quæ dicebas? Unde iſta proferebas? Nonniſi e labris videlicet. Quid ergo aliena adjumenta contaminas? Quid ludos facis in rebus maximis? Aliud eſt enim, tamquam in penu reponere panes & vinum; aliud eſt comedere. Quod come-

ἄρτους καὶ οἶνον, ἄλλο ἐστὶ φαγεῖν. τὸ βρωθὲν ἐπέφθη, ἀνεδόθη, νεῦρα ἐγένετο, σάρκες, ὀστέα, αἷμα, εὐχροια, εὔπνοια. τὰ ἀποκείμενα, ὅταν μὲν θελήσῃς, ἐκ προχείρου λαβὼν δεῖξαι δύνασαι· ἀπ' αὐτῶν δέ σοι ὄφελος οὐδὲν, εἰ μὴ μέχρι
19 τοῦ δοκεῖν ὅτι ἔχεις. Τί γὰρ διαφέρει, ταῦτα ἐξηγεῖσθαι, ἢ τὰ τῶν ἑτεροδόξων; Τεχνολόγει νῦν καθίσας τὰ Ἐπικούρου· καὶ τάχα ἐκείνου χρηστικώτερον τεχνολογήσεις. Τί οὖν Στωϊκὸν λέγεις σεαυτόν; Τί ἐξαπατᾷς τοὺς πολλούς;
20 Τί ὑποκρίνῃ Ἰουδαίους, ὢν Ἕλλην; Οὐχ ὁρᾷς, πῶς ἕκαστος λέγεται Ἰουδαῖος; πῶς Σύρος; πῶς Αἰγύπτιος; καὶ ὅταν τινὰ ἐπαμφοτερίζοντα ἴδωμεν, εἰώθαμεν λέγειν, Οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος, ἀλλ' ὑποκρίνεται. ὅταν δ' ἀναλάβῃ τὸ πάθος τὸ τοῦ βεβαμμένου καὶ ἐρημένου, τότε καὶ
21 ἔστι τῷ ὄντι, καὶ καλεῖται Ἰουδαῖος. Οὕτω καὶ ἡμεῖς,

comederis, id concoquitur, digeritur, in nervos, carnes, ossa, sanguinem, colorem, spiritum convertitur: quæ autem reposueris, ea quidem, cum volueris, depromere poteris, atque ostendere; inde autem ad te non alia redibit utilitas, nisi ut ea habere videaris. Quid enim interest, sive ista enarres, sive eorum opiniones, qui alia sentiunt? Sede nunc, atque Epicureas opiniones subtiliter edissere: ac fortasse facilius etiam atque commodius, quam ipse, edisseres. Quid ergo Stoicum te nominas? Quid populo fucum facis? Quid personam mentiris Judæorum, cum Græcus sis? Nonne vides, quatenus quisque dicatur Judæus, quatenus Syrus, quatenus Ægyptius? quod si quem videmus in utramque partem inclinantem, dicere solemus, non esse Judæum, sed simulatorem: cum autem adfectum hominis illâ disciplinâ imbuti, sectamque professi adhibuerit; tum

ἡμεῖς, παραβαπτιστεὶ, λόγῳ μὲν Ἰουδαῖοι, ἔργῳ δ' ἄλλο τι· ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὸν λόγον, μακρὰν ἀπὸ τοῦ χρῆσθαι τούτοις ἃ λέγομεν, ἐφ' οἷς ὡς εἰδότες αὐτὰ ἐπαιρόμεθα. Οὕτως 22
οὐδὲ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληροῦσαι δυνάμενοι, προσλαμβάνομεν τὴν τοῦ φιλοσόφου, τηλικοῦτο φορτίον, οἷον εἴ τις δέκα λίτρας ἄραι μὴ δυνάμενος, τὸν τοῦ Αἴαντος λίθον βαστάζειν ἤθελεν.

ΚΕΦ. ι'.

Πῶς ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὰ παθήματα ἔστιν εὑρίσκειν.

Σκέψαι, τίς εἶ. τὸ πρῶτον, ἄνθρωπος· τοῦτο δ' ἔστιν, οὐδὲν ἔχων κυριώτερον. προαιρέσεως, ἀλλὰ ταύτῃ, τὰ ἄλλα ὑποτεταγμένα, αὐτὴν

tum revera Judæus & est, & nominatur. Sic & nos adulterini sumus, nomine quidem Judæi, re vero ipsa quiddam aliud: animi adfectus cum oratione non congruit; ac multum abest, ut iis utamur quæ profitemur, quorumque cognitione efferimur. Sic, cum hominis professionem explere nequeamus, philosophi etiam personam nobis imponimus; tam grave onus, veluti si quis, cui vires ad decem libras ferendas non suppeterent, Ajacis lapidem tollendum sibi sumeret.

CAP. X.

Quo pacto è nominibus Officia sint reperienda.

Considera qui sis: primum Homo, hoc est, is qui nihil habeat præstantius voluntate, cætera vero omnia huic subjecta, cum ipsa nemini vel serviat vel pareat.

2 δ' ἀδούλευτον καὶ ἀνυπότακτον. Σκόπει οὖν, τίνων κεχώρισαι κατὰ λόγον. κεχώρισαι θηρίων;
3 κεχώρισαι προβάτων. Ἐπὶ τούτοις, πολίτης εἶ τοῦ κόσμου, καὶ μέρος αὐτοῦ· οὐχ ἓν τῶν ὑπηρετικῶν, ἀλλὰ τῶν προηγουμένων· παρακολουθητικὸς γὰρ εἶ τῇ θείᾳ διοικήσει, καὶ τῶν ἐξῆς ἐπιλογιστικός. Τίς οὖν ἐπαγγελία πολίτου;
4 Μηδὲν ἔχειν ἰδίᾳ συμφέρον, περὶ μηδενὸς βουλεύεσθαι ὡς ἀπόλυτον· ἀλλ' ὥσπερ ἂν, εἰ ἢ χεὶρ ἢ ὁ πούς λογισμὸν εἶχον, καὶ παρηκολούθουν τῇ φυσικῇ κατασκευῇ, οὐδέποτ' ἂν ἄλλως ὥρμησαν, ἢ ὡρέχθησαν, ἢ ἐπανενεγκόντες ἐπὶ τὸ ὅλον.
5 Διὰ τοῦτο καλῶς λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι, ὅτι εἰ προήδει ὁ κακὸς καὶ ἀγαθὸς τὰ ἐσόμενα, συνήρχετ' ἂν καὶ τῷ νοσεῖν, καὶ τῷ ἀποθνήσκειν, καὶ τῷ πηροῦσθαι· αἰσθανόμενός γε, ὅτι ἀπὸ τῆς τῶν

reat. Proinde conſidera-to, a quibus ratione ſepareris. Separaris a feris, ſepararis ab ovibus. Præterea civis es mundi, & pars ejus: non ex earum numero partium, quæ miniſterio, ſed quæ imperio ſunt deſtinatæ: divinam enim adminiſtrationem intelligendi, ordinemque rerum conſiderandi facultatem habes. Quæ igitur eſt civis profeſſio? Ne quid privatim utile ducat; de nulla re, tamquam a communi ſocietate ſeparatus, deliberet; ſed ita, quemadmodum manus aut pes, ſi ratione uterentur, & naturæ conſtitutionem intelligerent, numquam moverentur aliter, nec appeterent quidquam, niſi ratione habita totius. Quamobrem recte dicunt philoſophi, ſi præſciret vir bonus rerum futurarum eventum, ultro eum ad ægrotationem, ad mortem, ad mutilationes, operam ſuam collaturum; quippe qui intellexiſſet, a conſtitutione univerſitatis hæc ſibi eſſe adtri-

τῶν ὅλων διατάξεως τοῦτο ἀπονέμεται, κυριώτερον δὲ τὸ ὅλον τοῦ μέρους, καὶ ἡ πόλις τοῦ πολίτου. Νῦν δ' ὅτι οὐ προγινώσκομεν, καθήκει 6
τῶν πρὸς ἐκλογὴν εὐφυεστέρων ἔχεσθαι· ὅτι καὶ πρὸς τοῦτο γεγόναμεν.

Μετὰ τοῦτο μέμνησο, ὅτι υἱὸς εἶ. Τίς τούτου τοῦ προσώπου ἐπαγγελία; πάντα τὰ αὐτοῦ ἡγεῖσθαι τοῦ πατρὸς, πάντα ὑπακούειν, μηδέποτε ψέξαι πρός τινα, μηδὲ βλαβερόν τι αὐτῷ εἰπεῖν ἢ πράξαι, ἐξίστασθαι ἐν πᾶσι καὶ παραχωρεῖν, συνεργοῦντα κατὰ δύναμιν. Μετὰ 8
τοῦτο ἴσθι, ὅτι καὶ ἀδελφὸς εἶ. καὶ πρὸς τοῦτο δὲ τὸ πρόσωπον ὀφείλεται παραχώρησις, εὐπείθεια, εὐφημία, μηδέποτ' ἀντιποιήσασθαί τινος πρὸς αὐτὸν τῶν ἀπροαιρέτων, ἀλλ' ἡδέως ἐκεῖνα προΐεσθαι, ἵν' ἐν τοῖς προαιρετικοῖς πλέον ἔχῃς.

adtributa; esse autem totum potius parte, & civitatem cive. Nunc, cum non præsciamus quid futurum sit, ea amplecti convenit, quæ sunt ad eligendum natura aptiora; nam ad hoc etiam nati sumus.

Deinde memento, Filium te esse. Quænam hujus personæ est professio? Omnia sua, patris esse ducere; omnibus in rebus dicto ei esse audientem; numquam eum apud quemquam vituperare; neque vel dicere vel facere quidquam, quod ei incommodet; cedere etiam illi in omnibus, & primas dare; pro virili eum adjuvare. Post hæc memento, te etiam Fratrem esse: & pro hac quoque persona deberi cessionem, obsequium, collaudationem; numquam quidquam tibi vindicandum earum rerum quæ sunt extra hominis potestatem positæ, sed ea libenter missa facienda, ut in his meliori sis conditione quæ tui sunt arbitrii,

Vide

9 Ὅρα γάρ, οἷόν ἐστιν ἀντὶ ξηδάκης, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ καθέδρας, αὐτὸν συγγνωμοσύνην κτήσασθαι· ὅση ἡ πλεονεξία; Μετὰ ταῦτα εἰ βουλευτὴς πόλεώς τινος εἶ, ὅτι βουλευτής· εἰ νέος, ὅτι νέος· εἰ πρεσβύτης, ὅτι πρεσβύτης· εἰ πατήρ,
11 ὅτι πατήρ. Ἀεὶ γὰρ ἕκαστον τῶν τοιούτων ὀνομάτων εἰς ἐπιλογισμὸν ἐρχόμενον, ὑπογράφει τὰ οἰ-
12 κεῖα ἔργα. Ἐὰν δ' ἀπελθὼν ψέγῃς σου τὸν ἀδελφὸν, λέγω σοι, Ἐπελάθου τίς εἶ; καὶ τί σοι ὄνομα.
13 Εἶτα εἰ μὲν, χαλκεὺς ὤν, ἐχρῶ τῇ σφύρᾳ ἄλλως, ἐπιλελησμένος ἂν ἦς τοῦ χαλκέως· εἰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπελάθου, καὶ ἀντὶ ἀδελφοῦ ἐχθρὸς ἐγένου, οὐδὲν ἀντ' οὐδενὸς ἠλλάχθαι φανῇς ἐπ' αὐ-
14 τῷ; Εἰ δ' ἀντὶ ἀνθρώπου, ἡμέρου ζώου, καὶ κοινωνικοῦ, θηρίον γέγονας βλαβερὸν, ἐπίβουλον, δηκτικὸν, οὐδὲν ἀπολώλεκας; ἀλλὰ δεῖ σε κέρμα ἀπολέσαι, ἵνα ζημιωθῇς; ἄλλου δ' οὐδενὸς ἀπώ-

Vide enim, cujusmodi sit, verbi causſa, si pro lactuca, aut pro sella, *qua fratri sedis*, tu tibi adquiris animi æquitatem: quantum id est lucrum! Deinde si civitatis alicujus Senator es, te senatorem esse memento: si adolescens, adolescentem: si senex, senem: si pater, patrem. Semper enim quodque horum nominum, in computationem veniens, consentaneum quoddam agendi genus præscribit. Sin digressus, fratrem tuum vituperaveris; dicam, oblitum te esse qui sis, & quod tibi sit nomen. Quod si faber ferrarius esses, ac malleo perperam utereris, fabri ferrarii esses oblitus. At si fratris personam oblitus es, & fratris loco factus es hostis; putasne, te ea re nihil nihilo permutasse? Quod si pro homine, miti animali & sociabili, fera factus es perniciosa, infidiatrix, mordax; nihilne amisisti? Enimvero pecuniola

ἀπώλειαν ζημιοῖ τὸν ἄνθρωπον; Εἰ γραμματικὴν μὲν ἧς ἀποβαλὼν, ἢ μουσικὴν, ζημίαν ἡγοῦ τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς· εἰ δ' αἰδῶ καὶ καταστολὴν καὶ ἡμερότητα ἀποβαλεῖς, οὐδὲν ἡγῇ τὸ πρᾶγμα; Καί τοι ἐκεῖναι μὲν παρ' ἔξωθέν τινες καὶ ἀπροαίρετον αἰτίαν ἀπόλλυται, ταῦτα δὲ παρ' ἡμᾶς· καὶ ἐκεῖναι μὲν οὔτ' ἔχειν οὔτ' ἀπολλύειν αἰσχρόν ἐστι, ταῦτα δὲ καὶ μὴ ἔχειν καὶ ἀπολλύειν αἰσχρόν ἐστι, καὶ ἐπονείδιστον, καὶ ἀτύχημα. Τί ἀπολλύει ὁ τὰ τοῦ κινεώδου πάσχων; Τὸν ἄνδρα. Ὁ δὲ διατιθείς; Πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, καὶ αὐτὸς δ' οὐδὲν ἧττον τὸν ἄνδρα. Τί ἀπολλύει ὁ μοιχεύων; Τὸν αἰδήμονα, τὸν ἐγκρατῆ, τὸν κόσμιον, τὸν πολίτην, τὸν γείτονα. Τί ἀπολλύει ὁ ὀργιζόμενος; Ἄλλο τι. Ὁ φοβούμενος; Ἄλλο τι. Οὐδεὶς δίχα ἀπωλείας καὶ ζημίας κακός ἐστι. Λοιπὸν εἰ τὴν ζημίαν ζητεῖς ἐν

niola eſt amittenda, ut jacturam facias; nullius vero alterius rei amiſſio damnum affert homini? Quod ſi grammaticam artem amiſiſſes, aut muſicam; in damno eam jacturam deputares: at, ſi verecundiam, ſi modeſtiam, ſi manſuetudinem amiſeris, eamne rem nihil eſſe putas? Verum illa quidem externa quapiam de cauſſa & non voluntariâ pereunt; hæc autem, noſtrâ culpâ: illa nec habere, nec amittere, turpe eſt; hæc & non habere, & perdere, turpe eſt, & probroſum & calamitoſum. Quid amittit is, qui cinædi flagitia patitur? Virum. Quid qui iſta patrat? Cum alia ſane multa, tum nihilominus & ipſe virum. Quid perdit adulter? Verecundum, continentem, modeſtum, civem, vicinum. Quid perdit iratus? Aliquid aliud. Quid is qui timet? Aliquid aliud. Nemo ſine jactura & damno malus eſt. Quod ſi vero jacturam in pecuniola *ſola* quæris, omnes hi noxæ ſunt

ἐν κέρματι, πάντες οὗτοι ἀβλαβεῖς, ἀζήμιοι, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ὠφελούμενοι καὶ κερδαίνοντες, ὅταν διά τινος τούτων τῶν ἔργων κέρμα αὐτοῖς προσγένηται. Ὅρα δ', εἰ ἐπὶ κερμάτιον πάντα ἀνάγεις, ὅτι οὐδ' ὁ τὴν ῥῖνά σοι ἀπολλύων ἐστὶ βεβλαμμένος. Ναί· φησὶ, κεκολόβωται γὰρ τὸ σῶμα. Ἄγε· ὁ δὲ τὴν ὀσφρασίαν αὐτὴν ἀπολωλεκὼς, οὐδὲν ἀπολλύει; Ψυχῆς οὖν δύναμις οὐκ ἔστιν οὐδεμία, ἣν ὁ μὲν κτησάμενος ὠφελεῖται, ὁ δ' ἀποβαλὼν ζημιοῦται; Ποίαν καὶ λέγεις; Οὐδὲν ἔχομεν αἰδήμονα φύσει; Ἔχομεν. Ὁ τοῦτο ἀπολλύων, οὐ ζημιοῦται; οὐδενὸς στερίσκεται; οὐδὲν ἀποβάλλει τῶν πρὸς αὐτόν; Οὐκ ἔχομεν φύσει τι πιστόν; φύσει στερκτικόν; φύσει ὠφελητικόν; φύσει ἀλλήλων ἀνεκτικόν; ὅστις οὖν εἰς ταῦτα περιοραῖ

sunt expertes, nullum fecere damnum; ac fieri potest, ut fructum etiam & lucrum capiant, cum ex horum facinorum aliquo pecunia eis accesserit. Vide vero, si ad pecuniam omnia refers, ne tibi dicendum sit, ne eum quidem, qui nasum amittit, pati damnum. Immo vero, inquit, corpore est mutilato. Age igitur, qui olfactum solum amisit, nihilne perdit? Animi ergo vis nulla est, quâ & partâ juvetur aliquis, & amissâ lædatur? Quam tandem ais? Nihilne habemus naturâ verecundum? Habemus. Id qui amittit, non jacturam facit? non privatur aliquâ re? non amittit aliquid suarum rerum? Nonne habemus naturâ fidele aliquid? nonne caritatem aliquam naturâ nobis insitam? nonne juvandi propensionem naturalem? non alius alium tolerandi naturalem facultatem? Quisquis igitur in horum aliquo se damno adfici patitur, isne indemnis

ριορᾷ ζημιούμενον ἑαυτὸν, οὗτος ἦ ἀβλαβὴς καὶ ἀζήμιος;

Τί οὖν; μὴ βλάψω τὸν βλάψαντα; Πρῶ- 24
τον μὲν ἰδοὺ, τί ἐστι βλάβη· καὶ μνήσθητι ὧν ἤκουσας παρὰ τῶν φιλοσόφων. Εἰ γὰρ τὸ ἀγα- 25
θὸν ἐν προαιρέσει, καὶ τὸ κακὸν ὡσαύτως ἐν προαιρέσει, βλέπε μὴ τοιοῦτόν ἐστιν ὃ λέγεις· Τί οὖν, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἔβλαψε, πρὸς 26
ἐμέ τι ἄδικον ποιήσας, μὴ βλάψω ἐγὼ ἐμαυτὸν, πρὸς ἐκεῖνον ἄδικόν τι ποιήσας; Τί οὖν οὐ 27
τοιοῦτόν τι φανταζόμεθα; Ἀλλ', ὅπου τι σωματικὸν ἐλάττωμα εἰς κτῆσιν, ἐκεῖ ἡ βλάβη· ὅπου δ' εἰς προαίρεσιν, οὐδεμία βλάβη; οὔτε 28
γὰρ τὴν κεφαλὴν ἀλγεῖ ὁ ἐξαπατηθεὶς ἢ ὁ ἀδικήσας, οὔτε τὸν ὀφθαλμὸν, οὔτε τὸ ἰσχίον· οὔτε τὸν ἀγρὸν ἀπολλύει. ἡμεῖς δ' ἄλλο οὐδὲν 29
ἐθέλομεν, ἢ ταῦτα· τὴν προαίρεσιν δὲ πότερον αἰδή-

demnis & jacturæ expers fuerit?

Quid ergo? non ei noceam qui mihi nocuit? Primum vide, quid sit noxa: & eorum, quæ a philosophis audivisti, memento. Nam si bonum positum est in voluntate, & malum item in voluntate; vide, ne hujusmodi sit id quod dicis: Cur, si ille ipsi sibi nocuit, injuriâ mihi factâ, ego ipse mihi non noceam, injuriâ aliquâ ei relatâ? Cur ergo non tale quiddam menti nostræ obversatur? At, ubi corpori aliquid aut rei familiari decesserit, illic damnum est: ubi autem voluntati, nullumne ibi damnum? Nempe caput ei non dolet qui deceptus est, aut qui injuriam intulit, neque oculus, neque coxa; neque agrum is amittit: nos vero nihil volumus nisi hæc; voluntatem autem utrum verecundam & fidelem

εὐδήμονας καὶ πιστὴν ἕξομεν, ἢ ἀναίσχυντον καὶ ἄπιστον, οὐδ' ἐγγὺς διαφερόμεθα, πλὴν μόνον ἐν τῇ σχολῇ μέχρι τῶν λογαρίων. Τοιγαροῦν μέχρι τῶν λογαρίων προκόπτομεν· ἔξω δ' αὐτῶν, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον.

ΚΕΦ. ια'.

Τίς ἀρχὴ Φιλοσοφίας.

Ἀρχὴ φιλοσοφίας, παρά γε τοῖς ὡς δεῖ καὶ κατὰ τὴν θύραν ἁπτομένοις αὐτῆς, συναίσθησις τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας περὶ τὰ 2 ἀναγκαῖα. Ὀρθογωνίου μὲν γὰρ τριγώνου, ἢ διέσεως, ἢ ἡμιτονίου, οὐδεμίαν φύσει ἔννοιαν ἤκομεν ἔχοντες, ἀλλ' ἔκ τινος τεχνικῆς παραλήψεως διδασκόμεθα ἕκαστον αὐτῶν. καὶ διὰ τοῦτο οἱ μὴ 3 εἰδότες αὐτὰ, οὐδ' οἴονται εἰδέναι. Ἀγαθοῦ δὲ καὶ

lem habituri ſimus, an impudentem, & perfidam, ne minimum quidem noſtra intereſt, niſi quod ad diſputatiunculas adtinet, quæ in ſchola his de rebus inſtituuntur. Quocirca usque ad diſputatiunculas proficimus, ultra eas vero ne minimum quidem.

CAP. XI.

Quod ſit Philoſophiæ initium.

Philoſophiæ initium, apud eos quidem, qui ut decet & per januam ad eam ingrediuntur, conſcientia eſt imbecillitatis noſtræ atque infirmitatis in rebus neceſſariis. Nam trianguli quidem rectanguli, aut dieſeos, aut ſemitonii, nullam naturâ inſitam habemus notionem, ſed cuncta, quæ ſunt hujusmodi, artificioſâ quâdam traditione addiſcimus: eaque de cauſſa, qui illa ignorant, non opinantur ſe ea cognita habere.

καὶ κακοῦ, καὶ καλοῦ καὶ αἰσχροῦ, καὶ πρέποντος καὶ ἀπρεποῦς, καὶ εὐδαιμονίας καὶ δυστυχίας, καὶ προσήκοντος καὶ ἀποβάλλοντος, καὶ ὅ τι δεῖ ποιῆσαι, καὶ ὅ τι οὐ δεῖ ποιῆσαι, τίς οὐκ ἔχων ἔμφυτον ἔννοιαν ἐλήλυθε. Διὰ τοῦτο πάντες χρώμεθα τοῖς ὀνόμασι, καὶ ἐφαρμόζειν πειρώμεθα τὰς προλήψεις ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. Καλῶς ἐποίησε, δέοντος, οὐ δέοντος, ἠτύχησεν, εὐτύχησεν, ἄδικός ἐστι, δίκαιός ἐστι· τίς ἡμῶν φείδεται τούτων τῶν ὀνομάτων; τίς ἡμῶν ἀναβάλλεται τὴν χρῆσιν αὐτῶν μέχρι μάθῃ, καθάπερ τῶν περὶ τὰς γραμμὰς ἢ τοὺς φθόγγους οἱ οὐκ εἰδότες; Τούτου δ' αἴτιον, τὸ ἥκειν ἤδη τινὰ ὑπὸ τῆς φύσεως κατὰ τὸν τόπον ὥσπερ δεδιδαγμένους· ἀφ' ὧν ὁρμώμενοι καὶ τὴν οἴησιν προσειλήφαμεν. Διὰ τί γάρ, φησὶν, οὐκ οἶδα ἐγὼ τὸ καλὸν

4 5 6 7

bere. Boni autem & mali, honesti & turpis, decori & indecori, felicitatis & calamitatis, officii, & quid sit contra officium, quid sit agendum, quid non sit agendum, quis non harum rerum notitiam aliquam natura insitam secum adtulit? Quamobrem omnes vocabulis istis utimur, atque illas animi anticipationes rebus singularibus adcommodare conamur. „Bene fecit, ex officio, contra officium; prosperâ, adversâ „fortunâ est usus; injustus „est, justus est:“ quis nostrûm his vocabulis abstinet? quis nostrûm usum illorum eo usque differt, dum didicerit, quemadmodum vocabulis geometricis & musicis abstinent qui istas artes ignorant. Hujus nempe rei causa est, quod nonnulla ad istum locum pertinentia jam velut a natura edocti in vitam intramus; a quibus initiis profecti, opinationem etiam adjunximus, quasi omnia percepta haberemus. Cur enim, inquit, ignorem

ego

καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν; οὐκ ἔχω ἔννοιαν αὐτοῦ; Ἔχεις. Οὐκ ἐφαρμόζω τοῖς ἐπὶ μέρους; Ἐφαρ-
8 μόζεις. Οὐ καλῶς ἔν ἐφαρμόζω; Ἐνταῦθά ἐστι τὸ ζήτημα πᾶν, καὶ οὔησις ἐνταῦθα προσγίνεται. ἀφ' ὁμολογουμένων γὰρ ὁρμώμενοι τούτων, ἐπὶ τὸ ἀμφισβητούμενον προάγουσιν ὑπὸ τῆς
9 ἀκαταλλήλου ἐφαρμογῆς. ὡς εἴ γε καὶ τοῦτο ἔτι πρὸς ἐκείνοις ἐκέκτηντο, τί ἐκώλυεν αὐτὸς εἶ-
10 ναι τελείους; Νῦν δ' ἐπεὶ δοκεῖς, ὅτι καὶ καταλλήλως ἐφαρμόζεις τὰς προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους, εἰπέ μοι, πόθεν τοῦτο λαμβάνεις; Ὅτι δοκεῖ μοι. Τοῦτο ἔν τινι ἐ δοκεῖ, καὶ οἴεται καὶ αὐτὸς ἐφαρμόζειν καλῶς· ἢ οὐκ οἴεται; Οἴεται.
11 Δύνασθε ἔν, περὶ ὧν τὰ μαχόμενα δοξάζετε, ἀμφότεροι καταλλήλως ἐφαρμόζειν τὰς προλή-
12 ψεις; Οὐ δυνάμεθα. Ἔχεις οὖν δεῖξαί τι ἡμῖν πρὸς τὸ αὐτὰς ἐφαρμόζειν ἄμεινον, ἀνωτέρω τοῦ δοκεῖν

ego honeſtum & turpe? Nonne notionem ejus menti impreſſam habeo? Habes. Nonne rebus ſingulis eam adcommodo? Adcommodas. Non ergo recte adcommodo? In hoc omnis vertitur quæſtio, atque opinio ſcientiæ hîc accedit. Nam a rebus hisce confeſſis initio ſumto, ad id, quod in controverſia eſt poſitum, progrediuntur ob ineptam adcommodationem. Nam ſi hac quoque facultate præditi eſſent, quid obſtaret quo minus perfecti eſſent? Nunc quia putas, te anticipationes illas convenienter etiam adcommodare rebus ſingulis; die mihi, unde illud ſumis? Ex eo, quod mihi ſic videtur. At iſtud ipſum alteri non videtur, & ipſe pariter ſe recte adcommodare putat: annon putat? Putat. Poteſtis ergo, quibus in rebus pugnantes habetis opiniones, iis anticipationes uterque convenienter adcommodare? Non poſſumus. Potesne igitur aliquid nobis oſtendere melius ad eas adcom-

δοκεῖν σοι; Ὁ δὲ μαινόμενος ἄλλα τινὰ ποιεῖ ἢ τὰ δοκοῦντα οἱ καλά; Καὶ κείνῳ οὖν ἀρκεῖ τοῦτο τὸ κριτήριον; Οὐκ ἀρκεῖ. Ἐλθὲ οὖν ἐπί τι ἀνωτέρω τοῦ δοκεῖν. Τί τοῦτό ἐστιν;

Ἰδ' ἀρχὴ Φιλοσοφίας, αἴσθησις μάχης τῆς 13
πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων, καὶ ζήτησις τοῦ παρ' ὃ γίνεται ἡ μάχη, καὶ κατάγνωσις καὶ ἀπιστία πρὸς τὸ ψιλῶς δοκοῦν· ἔρευνα δέ τις περὶ τὸ δοκοῦν, εἰ ὀρθῶς δοκεῖ· καὶ εὕρεσις κανόνος τινός, οἷον ἐπὶ βαρῶν τὸν ζυγὸν εὕρομεν, οἷον ἐπὶ εὐθέων καὶ στρεβλῶν τὴν στάθμην. Τουτ' ἔστιν ἀρχὴ Φιλοσοφίας. Πάντα καλῶς ἔχειν τὰ δοκοῦντα ἅπασι; 14
Καὶ πῶς δυνατὸν τὰ μαχόμενα καλῶς ἔχειν;
Οὐκοῦν οὐ πάντα, ἀλλὰ τὰ ἡμῖν δοκοῦντα Τί 15
μᾶλλον, ἢ τὰ Σύροις; τί μᾶλλον, ἢ τὰ Αἰγυπτίοις; τί μᾶλλον, ἢ τὰ ἐμοὶ φαινόμενα, ἢ τὰ τῷ δεῖνι;

adcommodandas, præterquam quod tibi ita videantur? Insanus vero alia-ne facit, quam quæ ei recta videntur? Num ergo illa judicii regula satis ei est? Non satis est. Veni igitur ad aliquid, quod superius *certiusque* sit opinione. Quid istud est?

Ecce Philosophiæ initium: animadversio pugnæ hominum inter ipsos, & inquisitio caussarum pugnæ illius, & condemnatio ac repudiatio nudæ opinionis; atque etiam investigatio quædam de opinione, utrum ea recta sit; ac regulæ alicujus inventio, quemadmodum ad ponderà stateram invenimus, ad recta & flexuosa amussim. Hoc est Philosophiæ initium. Omnia recta essent, quæ cuique videantur? At fieri quî potest, repugnantia recta ut sint? Ergo non omnia, sed ea quæ nobis probantur. Quî magis, quam quæ Syris? quî magis, quam quæ Ægyptiis? quî magis quæ mihi,

δεῖνι; Οὐδὲν μᾶλλον. Οὐκ ἄρα ἀρκεῖ τὸ δοκεῖν ἑκάστῳ, πρὸς τὸ εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ βαρῶν, ἢ μέτρων, ψιλῇ τῇ ἐμφάσει ἀρκούμεθα, ἀλλὰ κανόνα τινὰ ἐφ' ἑκάστου εὑρομεν. Ἐνταῦθ' οὖν οὐδεὶς κανὼν ἀνωτέρω τοῦ δοκεῖν; καὶ πῶς οἷόν τε, ἀτέκμαρτα εἶναι καὶ ἀνεύρετα τὰ ἀναγκαιότατα ἐν ἀνθρώποις; Ἔστιν οὖν. Καὶ διατὶ οὐ ζητοῦμεν αὐτὸν, καὶ ἀνευρίσκομεν, καὶ ἀνευρόντες λοιπὸν ἀπαραβάτως χρώμεθα, δίχα αὐτοῦ μηδὲ τὸν δάκτυλον ἐκτείνοντες; Τοῦτο γὰρ, οἶμαι, ἐστὶν, ὃ εὑρεθὲν ἀπαλλάσσει μανίας τοὺς μόνῳ τῷ δοκεῖν μέτρῳ παραχρωμένους· ἵνα λοιπὸν, ἀπό τινων γνωρίμων καὶ διευκρινημένων ὁρμώμενοι, χρώμεθα ἐπὶ τῶν ἐπὶ μέρους διηρθρωμένοις ταῖς προλήψεσι.

Τίς ὑποπέπτωκεν οὐσία, περὶ ἧς ζητοῦμεν; Ἡδονή. Ὕπαγε αὐτὴν τῷ κανόνι, βάλε εἰς τὸν ζυγόν.

quam quæ cuivis alteri? Nihilo magis. Non ergo, ut sit res, sufficit cujusque opinio: neque enim vel in ponderibus, vel in mensuris, sola specie contenti sumus; sed regulam quamdam ad singula invenimus. Hîc ergo nulla regula est opinione superior? Fieri vero quî potest, ut neque notas ullas habeant, nec inveniri possint, ea quæ sunt inter homines maxime necessaria? Est igitur aliqua regula. Cur autem non eam quærimus atque invenimus, eâque inventâ deinceps citra errorem utimur, adeo ut citra eam ne digitum quidem porrigamus? Hoc enim, ut arbitror, illud est, quo invento, possint insania liberari, qui una hac opinionis mensura abutuntur: ut deinceps, a cognitis quibusdam & clare explicatis principiis proficiscentes, distinctis utamur notionibus, ubi de rebus singularibus agitur.

Quænam res sese obtulit, de qua quærimus? Voluptas.

ζυγόν. Τὸ ἀγαθὸν δεῖ εἶναι τοιοῦτον, ἐφ' ᾧ θαῤ- 20
ῥεῖν ἄξιον; Ναί. Καὶ ᾧ πεποιθέναι; Δεῖ. Ἀβε-
βαίῳ τινὶ θαῤῥεῖν ἄξιον; Οὔ. Μή τι οὖν βέβαιον
ἡ ἡδονή; Οὔ. Ἆρον οὖν, καὶ βάλε ἔξω ἐκ τοῦ 21
ζυγοῦ, καὶ ἀπέλασον τῆς χώρας τῶν ἀγαθῶν
μακρεάν. Εἰ δ' οὐκ ἐξυβλεπτεῖς, καὶ ἔν σοι ζυγὸν 22
οὐκ ἀρκεῖ, φέρε ἄλλο. Ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ ἄξιον
ἐπαίρεσθαι; Ναί. Ἐφ' ἡδονῇ οὖν παρούσῃ ἄξιον
ἐπαίρεσθαι; βλέπε μὴ εἴπῃς ὅτι ἄξιον· εἰ δὲ μή,
οὐκέτι σε οὐδὲ τοῦ ζυγοῦ ἄξιον ἡγήσομαι. Οὕτω 23
κρίνεται τὰ πράγματα καὶ ἵσταται, τῶν κανόνων
ἡτοιμασμένων. Καὶ τὸ φιλοσοφεῖν τοῦτό ἐστιν, 24
ἐπισκέπτεσθαι καὶ βεβαιοῦν τοὺς κανόνας. τὸ δὲ 25
ἤδη χρῆσθαι τοῖς ἐγνωσμένοις, τοῦτο τοῦ καλοῦ
καὶ ἀγαθοῦ ἔργον ἐστίν.

tas. Subjice eam regulæ; conjice in trutinam. Bonum ejusmodi esse oportet, cui confidere æquum sit? Ita. Et quo fretum esse? Omnino. At instabili cuipiam confidere æquum est? Non. Numquid ergo voluptas stabile est? Non. Tollito igitur eam, & ejicito e trutina, & longe a regione bonorum relegato. Quod si vero oculos non satis acutos habes, atque una tibi trutina non sufficit, adhibe aliam. Re bona estne operæ pretium efferri? Est. Est ergo operæ pretium ob voluptatem præsentem efferri? cave dicas, esse operæ pretium: alioqui te jam ne trutina quidem dignum judicabo. Sic res discernuntur & ponderantur, cum in promtu sunt regulæ. Ac philosophari istud est, considerare & confirmare regulas. Jam nunc vero iis uti quæ cognita sunt, id viri sapientis & boni munus est.

CAP.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ τοῦ διαλέγεσθαι.

Ἃ μὲν δεῖ μαθόντα εἰδέναι χρῆσθαι λόγῳ, ἠκρίβωται ὑπὸ τῶν ἡμετέρων. περὶ δὲ τὴν χρῆσιν αὐτῶν τὴν προσήκουσαν, τελέως ἀγύμναστοι ἐσμέν. 2 Δὸς γοῦν ᾧ θέλεις ἡμῶν, ἰδιώτην τινά, τὸν προσδιαλεγόμενον, καὶ οὐχ εὑρίσκει χρήσασθαι αὐτῷ· ἀλλὰ μικρὰ κινήσας τὸν ἄνθρωπον, ἂν παρὰ μέλος ἅπαντᾷ ἐκεῖνος, οὐκέτι δύναται μεταχειρίσασθαι· ἀλλ' ἢ λοιδορεῖ λοιπὸν, ἢ καταγελᾷ, καὶ λέγει, Ἰδιώτης ἐστὶν, οὐκ ἔστιν 3 αὐτῷ χρήσασθαι. Ὁ δ' ὁδηγὸς, ὅταν λάβῃ τινὰ πλανώμενον, ἤγαγεν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν δέουσαν· οὐχὶ καταγελάσας ἢ λοιδορησάμενος ἀπ- 4 ἦλθε. Καὶ σὺ δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ. μέχρι δ' ἂν οὗ μὴ δεικνύῃς, μὴ

CAP. XII.

De Differendi arte.

Quæ didiciſſe oportet, ut artem differendi teneamus, ea ſubtiliter a noſtris ſunt explicata: in uſu autem eorum convenienti, omnino ſumus inexercitati. Da cuivis noſtrûm hominem ineruditum, qui contra diſputet; & non inveniet quo pacto eo utatur: ſed, cum hominem paululum excitârit, ſi inconcinne ille reſpondeat, non amplius eum tractare poterit, ſed jam aut conviciis inceſſet, aut deridebit, ac dicet: Illiteratus eſt, atque intractabilis. At viæ dux, ſi quem reperit errantem, eum in viam reducit; non deriſo illo, & conviciis onerato, abit. Sic tu quoque ſi monſtraris ei veritatem, videbis eum ſequi.

Quod

μὴ ἐκείνου καταγέλᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον αἰσθάνου τῆς ἀδυναμίας τῆς σαυτοῦ.

Πῶς οὖν ἐποίει Σωκράτης; Αὐτὸν ἠνάγκαζε τὸν προσδιαλεγόμενον αὐτῷ μαρτυρεῖν, ἄλλου δ' οὐδενὸς ἐδεῖτο μάρτυρος. Τοιγαροῦν ἐξῆν αὐτῷ λέγειν, ὅτι, Τοὺς μὲν ἄλλους ἐῶ χαίρειν, ἀεὶ δὲ τῷ ἀντιλέγοντι ἀρκοῦμαι μάρτυρι· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους οὐκ ἐπιψηφίζω, τὸν δὲ προσδιαλεγόμενον μόνον. Οὕτω γὰρ ἐναργῆ ἐτίθει τὰ ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν, ὥστε πάνυ ἐντιναοῦν, συναισθανόμενον τῆς μάχης, ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῆς. Ἀρά γε ὁ φθονῶν χαίρει; Οὐδαμῶς, ἀλλὰ μᾶλλον λυπεῖται. Ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ἐκίνησε τὸν πλησίον. Τί δ'; ἐπὶ κακοῖς δοκεῖ σοι εἶναι λύπη, ὁ φθόνος; Καὶ τίς φθόνος ἐστὶ κακῶν; Οὐκοῦν ἐκεῖνον ἐποίησεν εἰπεῖν, ὅτι λύπη ἐστὶν ἐπ' ἀγαθοῖς ὁ φθόνος. Τί δὲ; φθονοίη ἄν τις τοῖς

P 3 οὐδὲν

Quoad vero non demonſtraveris, noli deridere illum, ſed imbecillitatem potius agnoſce tuam.

Quomodo ergo faciebat Socrates? Ipſum adverſarium cogebat teſtimonium ſibi perhibere, neque ullum alium admittebat teſtem. Proinde dicere ei licebat: „Equidem alios „valere jubeo, ſemper ad„verſario teſte contentus; „& alios non rogo ſententiam, ſed eum unum quo„cum diſputo.“ Nam ea quæ ex anticipationibus concluduntur, ita in illuſtri ponebat loco, ut quilibet, animadverſâ repugnantiâ, ab eâ recederet. Qui invidus eſt, anne gaudet? Nullo modo: quin potius mœret. (A parte oppoſita commovit alterum.) Quid ergo? Invidia videtur-ne tibi dolor ob mala quædam? Et quæ malarum rerum eſt invidia? Itaque fecit, ut ille diceret, invidiam eſſe dolorem de rebus bonis.

Quid

καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν; οὐκ ἔχω ἔννοιαν αὐτοῦ; Ἔχεις. Οὐκ ἐφαρμόζω τοῖς ἐπὶ μέρους; Ἐφαρ-
8 μόζεις. Οὐ καλῶς ἂν ἐφαρμόζω; Ἐνταῦθά ἐστι τὸ ζήτημα πᾶν, καὶ οὐκ εἰς ἐνταῦθα προσγίνεται. ἀφ' ὁμολογουμένων γὰρ ὁρμώμενοι τούτων, ἐπὶ τὸ ἀμφισβητούμενον προάγουσιν ὑπὸ τῆς
9 ἀκαταλλήλου ἐφαρμογῆς. ὡς εἴ γε καὶ τοῦτο ἔτι πρὸς ἐκείνοις ἐκέκτηντο, τί ἐκώλυεν αὐτοὺς εἶ-
10 ναι τελείους; Νῦν δ' ἐπεὶ δοκεῖς, ὅτι καὶ καταλλήλως ἐφαρμόζεις τὰς προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους, εἰπέ μοι, πόθεν τοῦτο λαμβάνεις; Ὅτι δοκεῖ μοι. Τοῦτο ἔν τινι ἐ δοκεῖ, καὶ οἴεται καὶ αὐτὸς ἐφαρμόζειν καλῶς· ἢ οὐχ οἴεται; Οἴεται.
11 Δύνασθε ἔν, περὶ ὧν τὰ μαχόμενα δοξάζετε, ἀμφότεροι καταλλήλως ἐφαρμόζειν τὰς προλή-
12 ψεις; Οὐ δυνάμεθα. Ἔχεις οὖν δεῖξαί τι ἡμῖν πρὸς τὸ αὐτὰς ἐφαρμόζειν ἄμεινον, ἀνωτέρω τοῦ δοκεῖν

ego honeſtum & turpe? Nonne notionem ejus menti impreſſam habeo? Habes. Nonne rebus ſingulis eam adcommodo? Adcommodas. Non ergo recte adcommodo? In hoc omnis vertitur quæſtio, atque opinio ſcientiæ hîc accedit. Nam a rebus hisce confeſſis initio ſumto, ad id, quod in controverſia eſt poſitum, progrediuntur ob ineptam adcommodationem. Nam ſi hac quoque facultate præditi eſſent, quid obſtaret quo minus perfecti eſſent? Nunc quia putas, te anticipationes illas convenienter etiam adcommodare rebus ſingulis; dic mihi, unde illud ſumis? Ex eo, quod mihi ſic videtur. At iſtud ipſum alteri non videtur, & ipſe pariter ſe recte adcommodare putat: annon putat? Putat. Poteſtis ergo, quibus in rebus pugnantes habetis opiniones, iis anticipationes uterque convenienter adcommodare? Non poſſumus. Potesne igitur aliquid nobis oſtendere melius ad eas adcom-

δοκεῖν σοι; Ὁ δὲ μαινόμενος ἄλλα τινὰ ποιεῖ ἢ τὰ δοκοῦντα οἱ καλά; Καὶ ἐκεῖνῳ οὖν ἀρκεῖ τοῦτο τὸ κριτήριον; Οὐκ ἀρκεῖ. Ἐλθὲ οὖν ἐπί τι ἀνωτέρω τοῦ δοκεῖν. Τί τοῦτό ἐστιν;

Ἰδ' ἀρχὴ Φιλοσοφίας, αἴσθησις μάχης τῆς 13
πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων, καὶ ζήτησις τοῦ παρ' ὃ γίνεται ἡ μάχη, καὶ κατάγνωσις καὶ ἀπιστία πρὸς τὸ ψιλῶς δοκοῦν· ἔρευνα δέ τις περὶ τὸ δοκοῦν, εἰ ὀρθῶς δοκεῖ· καὶ εὕρεσις κανόνος τινὸς, οἷον ἐπὶ βαρῶν τὸν ζυγὸν εὕρομεν, οἷον ἐπὶ εὐθέων καὶ στρεβλῶν τὴν στάθμην. Τουτ' ἔστιν ἀρχὴ Φιλοσοφίας. Πάντα καλῶς ἔχειν τὰ δοκοῦντα ἅπασι; 14
Καὶ πῶς δυνατὸν τὰ μαχόμενα καλῶς ἔχειν;
Οὐκοῦν οὐ πάντα, ἀλλὰ τὰ ἡμῖν δοκοῦντα Τί 15
μᾶλλον, ἢ τὰ Σύροις; τί μᾶλλον, ἢ τὰ Αἰγυπτίοις; τί μᾶλλον, ἢ τὰ ἐμοὶ φαινόμενα, ἢ τὰ τῷ δεῖνι;

adcommodandas, præterquam quod tibi ita videatur? Insanus vero alia ne facit, quam quæ ei recta videntur? Num ergo illa judicii regula satis ei est? Non satis est. Veni igitur ad aliquid, quod superius *certiusque* sit opinione. Quid istud est?

Ecce Philosophiæ initium: animadversio pugnæ hominum inter ipsos, & inquisitio cautsarum pugnæ illius, & condemnatio ac repudiatio nudæ opinionis; atque etiam investigatio quædam de opinione, utrum ea recta sit; ac regulæ alicujus inventio, quemadmodum ad pondera stateram invenimus, ad recta & flexuosa amussim. Hoc est Philosophiæ initium. Omnia recta essent, quæ cuique videantur? At fieri quî potest, repugnantia recta ut sint? Ergo non omnia, sed ea quæ nobis probantur. Quî magis, quam quæ Syris? quî magis, quam quæ Ægyptiis? quî magis quæ mihi, quam

δεῖνι; Οὐδὲν μᾶλλον. Οὐκ ἄρα ἀρκεῖ τὸ δοκεῖν ἑκάστῳ, πρὸς τὸ εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ βαρῶν, ἢ μέτρων, ψιλῇ τῇ ἐμφάσει ἀρκούμεθα, ἀλλὰ κανόνά τινα ἐφ' ἑκάστου εὑρομεν. Ἐνταῦθ' οὖν οὐδεὶς καινὸν ἀνωτέρω τοῦ δοκεῖν; καὶ πῶς οἷόν τε, ἀτέκμαρτα εἶναι καὶ ἀνεύρετα τὰ ἀναγκαιότατα ἐν ἀνθρώποις; Ἔστιν οὖν. Καὶ διατὶ οὐ ζητοῦμεν αὐτὸν, καὶ ἀνευρίσκομεν, καὶ ἀνευρόντες λοιπὸν ἀπαραβάτως χρώμεθα, δίχα αὐτοῦ μηδὲ τὸν δάκτυλον ἐκτείνοντες; Τοῦτο γάρ, οἶμαι, ἐστὶν, ὃ εὑρεθὲν ἀπαλλάσσει μανίας τοὺς μόνῳ τῷ δοκεῖν μέτρῳ παραχρωμένους· ἵνα λοιπὸν, ἀπό τινων γνωρίμων καὶ διευκρινημένων ὁρμώμενοι, χρώμεθα ἐπὶ τῶν ἐπὶ μέρους διηρθρωμέναις ταῖς προλήψεσι.

Τίς ὑποπέπτωκεν οὐσία, περὶ ἧς ζητοῦμεν; Ἡδονή. Ὕπαγε αὐτὴν τῷ κανόνι, βάλε εἰς τὸν ζυγόν.

quam quæ cuivis alteri? Nihilo magis. Non ergo, ut sit res, sufficit cujusque opinio: neque enim vel in ponderibus, vel in mensuris, sola specie contenti sumus; sed regulam quamdam ad singula invenimus. Hîc ergo nulla regula est opinione superior? Fieri vero quî potest, ut neque notas ullas habeant, nec inveniri possint, ea quæ sunt inter homines maxime necessaria? Est igitur aliqua regula. Cur autem non eam quærimus atque invenimus, eâque inventâ deinceps citra errorem utimur, adeo ut citra eam ne digitum quidem porrigamus? Hoc enim, ut arbitror, illud est, quo invento, possint insaniæ liberari, qui una hac opinionis mensura abutuntur: ut deinceps, a cognitis quibusdam & clare explicatis principiis proficiscentes, distinctis utamur notionibus, ubi de rebus singularibus agitur.

Quænam res sese obtulit, de qua quærimus? Voluptas.

ζυγόν. Τὸ ἀγαθὸν δεῖ εἶναι τοιοῦτον, ἐφ' ᾧ θαρ- 20
ρεῖν ἄξιον; Ναί. Καὶ ᾧ πεποιθέναι; Δεῖ. Ἀβε-
βαίῳ τινὶ θαρρεῖν ἄξιον; Οὔ. Μή τι οὖν βέβαιον
ἡ ἡδονή; Οὔ. Ἄρον οὖν, καὶ βάλε ἔξω ἐκ τοῦ 21
ζυγοῦ, καὶ ἀπέλασον τῆς χώρας τῶν ἀγαθῶν
μακρράν. Εἰ δ' οὐκ ἐξυβλέπτεις, καὶ ἓν σοι ζυγὸν 22
οὐκ ἀρκεῖ, φέρε ἄλλο. Ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ ἄξιον
ἐπαίρεσθαι; Ναί. Ἐφ' ἡδονῇ οὖν παρούσῃ ἄξιον
ἐπαίρεσθαι; Βλέπε μὴ εἴπῃς ὅτι ἄξιον· εἰ δὲ μή, 23
οὐκέτι σε οὐδὲ τοῦ ζυγοῦ ἄξιον ἡγήσομαι. Οὕτω
κρίνεται τὰ πράγματα καὶ ἵσταται, τῶν κανόνων
ἡτοιμασμένων. Καὶ τὸ φιλοσοφεῖν τοῦτό ἐστιν, 24
ἐπισκέπτεσθαι καὶ βεβαιοῦν τοὺς κανόνας. τὸ δὲ 25
ἤδη χρῆσθαι τοῖς ἐγνωσμένοις, τοῦτο τοῦ καλοῦ
καὶ ἀγαθοῦ ἔργον ἐστίν.

P 2 ΚΕΦ.

tas. Subjice eam regulæ; conjice in trutinam. Bonum ejusmodi esse oportet, cui confidere æquum sit? Ita. Et quo fretum esse? Omnino. At instabili cuipiam confidere æquum est? Non. Numquid ergo voluptas stabile est? Non. Tollito igitur eam, & ejicito e trutina, & longe a regione bonorum relegato. Quod si vero oculos non satis acutos habes, atque una tibi trutina non sufficit, adhibe aliam. Re bona estne operæ pretium efferri? Est. Est ergo operæ pretium ob voluptatem præsentem efferri? cave dicas, esse operæ pretium: alioqui te jam ne trutina quidem dignum judicabo. Sic res discernuntur & ponderantur, cum in promtu sunt regulæ. Ac philosophari istud est, considerare & confirmare regulas. Jam hunc vero iis uti quæ cognita sunt, id viri sapientis & boni munus est.

CAP.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ τοῦ διαλέγεσθαι.

Ἃ μὲν δεῖ μαθόντα εἰδέναι χρῆσθαι λόγῳ, ἠκρίβωται ὑπὸ τῶν ἡμετέρων. περὶ δὲ τὴν χρῆσιν αὐτῶν τὴν προσήκουσαν, τελέως ἀγύμναστοι ἐσμέν. 2 Δὸς γοῦν ᾧ θέλεις ἡμῶν, ἰδιώτην τινὰ, τὸν προσδιαλεγόμενον, καὶ οὐχ εὑρίσκει χρήσασθαι αὐτῷ· ἀλλὰ μικρὰ κινήσας τὸν ἄνθρωπον, ἂν παρὰ μέλος ἅπαντᾷ ἐκεῖνος, οὐκέτι δύναται μεταχειρίσασθαι· ἀλλ' ἢ λοιδορεῖ λοιπὸν, ἢ καταγελᾷ, καὶ λέγει, Ἰδιώτης ἐστὶν, οὐκ ἔστιν 3 αὐτῷ χρήσασθαι. Ὁ δ' ὁδηγὸς, ὅταν λάβῃ τινὰ πλανώμενον, ἤγαγεν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν δέουσαν· οὐχὶ καταγελάσας ἢ λοιδορησάμενος ἀπ- 4 ἦλθε. Καὶ σὺ δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ. μέχρι δ' ἂν οὐ μὴ δεικνύῃς, μὴ

CAP. XII.

De Differendi arte.

Quæ didiciſſe oportet, ut artem differendi teneamus, ea ſubtiliter a noſtris ſunt explicata: in uſu autem eorum convenienti, omnino ſumus inexercitati. Da cuivis noſtrûm hominem ineruditum, qui contra diſputet; & non inveniet quo pacto eo utatur: ſed, cum hominem paululum excitârit, ſi inconcinne ille reſpondeat, non amplius eum tractare poterit, ſed jam aut conviciis inceſſet, aut deridebit, ac dicet: Illiteratus eſt, atque intractabilis. At viæ dux, ſi quem reperit errantem, eum in viam reducit; non deriſo illo, & conviciis onerato, abit. Sic tu quoque ſi monſtraris ei veritatem, videbis eum ſequi. Quod

μὴ ἐκείνου καταγέλᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον αἰσθάνου τῆς ἀδυναμίας τῆς σαυτοῦ.

Πῶς οὖν ἐποίει Σωκράτης; Αὐτὸν ἠνάγκαζε τὸν προσδιαλεγόμενον αὐτῷ μαρτυρεῖν, ἄλλου δ' οὐδενὸς ἐδέετο μάρτυρος. Τοιγαροῦν ἐξῆν αὐτῷ λέγειν, ὅτι, Τοὺς μὲν ἄλλους ἐῶ χαίρειν, ἀεὶ δὲ τῷ ἀντιλέγοντι ἀρκοῦμαι μάρτυρι· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους οὐκ ἐπιψηφίζω, τὸν δὲ προσδιαλεγόμενον μόνον. Οὕτω γὰρ ἐναργῆ ἐτίθει τὰ ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν, ὥστε πάνυ ἐντιναφοῦν, συναισθανόμενον τῆς μάχης, ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῆς. Ἀρά γε ὁ φθονῶν χαίρει; Οὐδαμῶς, ἀλλὰ μᾶλλον λυπεῖται. Ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ἐκίνησε τὸν πλησίον. Τί δ'; ἐπὶ κακοῖς δοκεῖ σοι εἶναι λύπη, ὁ φθόνος; Καὶ τίς φθόνος ἐστὶ κακῶν; Οὐκοῦν ἐκεῖνον ἐποίησεν εἰπεῖν, ὅτι λύπη ἐστὶν ἐπ' ἀγαθοῖς ὁ φθόνος. Τί δὲ; φθονοίη ἄν τις τοῖς

P 3 οὐδὲν

Quoad vero non demonſtraveris, noli deridere illum, ſed imbecillitatem potius agnoſce tuam.

Quomodo ergo faciebat Socrates? Ipſum adverſarium cogebat teſtimonium ſibi perhibere, neque illum alium admittebat teſtem. Proinde dicere ei licebat: „Equidem alios „valere jubeo, ſemper ad„verſario teſte contentus; „& alios non rogo ſententiam, ſed eum unum quiſquam diſputo.“ Nam ea quæ ex anticipationibus concluduntur, ita in illuſtri ponebat loco, ut quilibet, animadverſâ repugnantiâ, ab eâ recederet. Qui invidus eſt, anne gaudet? Nullo modo: quin potius mœret. (A parte oppoſita commovit alterum.) Quid ergo? invidia videtur-ne tibi dolor ob mala quædam? Et quæ malarum rerum eſt invidia? Itaque fecit, ut ille diceret, invidiam eſſe dolorem de rebus bonis.

Quid

9 οὐδὲν πρὸς αὐτόν; Οὐδαμῶς. Καὶ οὕτως ἐκπε-
πληγωκὼς τὴν ἔννοιαν, καὶ διηρθρωκὼς, ἀπηλλάσ-
σετο, οὐ λέγων, Ὅτι ὥρισαί μοι τὸν φθόνον· εἶτα ὡρισαμένου, Κακῶς ὡρίσω· οὐ γὰρ ἀντα-
10 κολουθεῖ τῷ κεφαλαιώδει τὰ ὁρικὰ· ῥήματα τεχ-
νικὰ, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἰδιώταις φορτικὰ καὶ
δυσπαρακολούθητα, ὧν ἡμεῖς ἀποστῆναι οὐ δυνά-
11 μεθα. Ἐξ ὧν δ' αὐτὸς ὁ ἰδιώτης, ἐπακολουθῶν
ταῖς αὐτοῦ φαντασίαις, παραχωρῆσαι δύναιτ' ἄν
τι, ἢ ἀθετῆσαι, οὐδαμῶς διὰ τούτων αὐτὸν κι-
12 νῆσαι δυνάμεθα. καὶ λοιπὸν εἰκότως συναισθα-
νόμενοι ταύτης ἡμῶν τῆς ἀδυναμίας, ἀπεχόμεθα
τοῦ πράγματος, ὅσοις γ' ἔστί τις εὐλά-
13 βεια. Οἱ δὲ πολλοὶ καὶ εἰκαῖοι, συγκαθέντες εἴς
τι τοιοῦτον, φύρονται καὶ φύρουσι· καὶ τὰ τε-
λευταῖα λοιδορήσαντες καὶ λοιδορηθέντες, ἀπέρ-
χονται.

Τὸ

Quid vero? num quis invidet hominibus nihil ad ipsum pertinentibus? Nullo modo. Sic expleta & distincte explicata notione, discedebat; non postulans, definiri sibi invidiam; nec, si definîsset ille, male definiisse dicens, quoniam quæ in definitione sunt, non reciprocentur cum definito. Artis ista vocabula sunt, eoque hominibus illiteratis molesta & obscura, a quibus nos abstinere non possumus. Iis autem, quibus ipse illiteratus, sua ipsius visa prosequens, aliquid concedere posset, aut improbare, nullo modo illum possumus excitare. Proinde, animadversa hac nostra imbecillitate, a negotio, uti par est, abstinemus, quibus saltem aliqua inest cautio. Plerique autem homines temerarii, cum in tale aliquod certamen descenderunt, premuntur & premunt, & ad extremum conviciis dictis & auditis discedunt.

Illud

Τὸ πρῶτον δὲ τοῦτο καὶ μάλιστα ἴδιον Σω- 14
κράτους, μηδέποτε παροξυνθῆναι ἐν λόγοις, μη-
δέποτε λοίδορον προσενέγκασθαι μηδὲν, μηδέποθ'
ὑβριστικὸν, ἀλλὰ τῶν λοιδορούντων ἀνέχεσθαι,
καὶ παύειν μάχην. Εἰ θέλετε γνῶναι, πόσην ἐν 15
τούτῳ δύναμιν εἶχεν, ἀναγνώτε τὸ Ξενοφῶντος
Συμπόσιον, καὶ ὄψεσθε πόσας μάχας διελέλυκε.
Διὰ τοῦτο εἰκότως καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐν 16
μεγίστῳ ἐπαίνῳ λέλεκται, τό·

Αἶψά τε καὶ μέγας νεῖκος ἐκίσταμένοις κατέ-
παυσε.

Τί οὖν; οὐ λίαν ἐστὶ νῦν ἀσφαλὲς τὸ πρᾶγ- 17
μα, καὶ μάλιστα ἐν Ῥώμῃ τὸν γὰρ ποιοῦντα
αὐτὸ, οὐκ ἐν γωνίᾳ δηλονότι δεήσει ποιεῖν, ἀλλὰ
προσελθόντα ὑπατικῷ τινι, ἂν οὕτω τύχῃ, ἢ
πλουσίῳ, πυθέσθαι αὐτοῦ· Ἔχεις μοι εἰπεῖν, ὦ 18

Illud autem & primum & maxime proprium fuit Socratis, ut numquam in disputationibus irâ commoveretur, neque umquam ullum contumeliosum dictum proferret, aut convicium, sed conviciatores toleraret, ac pugnam sedaret. Si scire vultis, quantam hujus rei facultatem habuerit; Xenophontis Convivium legite, & videbitis quot pugnas diremerit. Quamobrem apud poëtas etiam maxime illud laudatur:

Nec mora, magnam contentionem scite dirimit.

Quid vero? non nimia tata ea res est nunc, præsertim Romæ. Nam qui hoc agit, eum non scilicet in angulo sedere oporteret, sed prodire ad Consularem aliquem, si res ita ferret, ac divitem, atque ex illo quærere: Heus tu! potes-

ne

αὐτος, ᾧ τινι τοὺς ἵππους τοὺς σεαυτοῦ παρέδωκας; Ἐγωγε. Ἀρά τῷ τυχόντι καὶ ἀπείρῳ ἱππικῆς; Οὐδαμῶς. Τί δέ; ᾧ τινι τὸ χρυσίον, ἢ τὸ ἀργύριον, ἢ τὴν ἐσθῆτα; Οὐδὲ ταῦτα τῷ
19 τυχόντι. Τὸ σῶμα δὲ τὸ σαυτοῦ, ἤδη τινὶ ἔσκεψαι ἐπιτρέψαι εἰς ἐπιμέλειαν αὐτοῦ; Πῶς γὰρ οὔ; Ἐμπείρῳ δηλονότι καὶ τούτῳ ἀλειπτικῆς ἢ
20 ἰατρικῆς; Πάνυ μὲν οὖν. Πότερον ταῦτά σοι τὰ κράτιστά ἐστιν, ἢ καὶ ἄλλό τι ἐκτήσω πάντων ἄμεινον; Ποῖον καὶ λέγεις; Τὸ αὐτοῖς, νὴ Δία, τούτοις χρώμενον, καὶ δοκιμάζον ἕκαστον, καὶ
21 βουλευόμενον. Ἀρά γε τὴν ψυχὴν λέγεις; Ὀρθῶς ὑπέλαβες, ταύτην γάρ τοι καὶ λέγω. Πολὺ, νὴ Δία, τῶν ἄλλων τοῦτο ἄμεινον δοκῶ μοι κε-
22 κτῆσθαι. Ἔχεις οὖν ἡμῖν δεῖξαι ὅτῳ τρόπῳ τῆς ψυχῆς ἐπιμεμέλησαι; οὐ γὰρ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν εἰκός σε, οὕτω σοφὸν ὄντα, καὶ ἐν τῇ πόλει

ne mihi dicere, cuinam equos tuos commiseris? Ego vero. An proximo qui se obtulit, & rei equestris imperito? Nullo modo. Quid vero? aurum aut argentum, aut vestem, cui? Ne hæc quidem cuilibet. Corpus autem tuum jamne meditatus es, cujus curæ fis commissurus? Quidni? Scilicet pariter perito sive aliptæ sive medico? Omnino. Utrum hæc præstantissima sunt tibi? an vero & aliud quidpiam habes melius his omnibus? Quid ais? Id, mehercule, quod his omnibus utatur, quod singula exploret atque deliberet. Animum ne dicis? Recte accipis, hunc ipsum dico. Hæc quidem possessio, per Jovem, cæteris omnibus mihi longe potior videtur. Potes ergo nobis ostendere, quo pacto animi curam gesseris? nec enim consentaneum est, temere ac fortuito te, virum tantâ sapientiâ præditum, tantæque

πέλει δόκιμον, τὸ κράτιστον τῶν σεαυτοῦ περιεῤῥᾶν ἀμελούμενον καὶ ἀπολλύμενον. Οὐδαμῶς. Ἀλλ' αὐτὸς ἐπιμεμέλησαι αὐτοῦ; πότερον μαθὼν παρά του, ἢ εὑρὼν αὐτός; Ὧδε λοιπὸν ὁ κίνδυνος, μὴ πρῶτον μὲν εἴπῃ, Τί δέ σοι, βέλτιστε; τίς μου* εἶ; Εἶτ', ἂν ἐπιμένῃς πράγματα παρέχων, διαῤῥήδην σοι δῷ. Τούτου τοῦ πράγματος ἤμην ποτὲ ζηλωτὴς καὶ αὐτὸς, πρὶν εἰς ταῦτα ἐμπεσεῖν. 23 24 25

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ τοῦ Ἀγωνιᾶν.

Ὅταν ἀγωνιῶντα ἴδω ἄνθρωπον, λέγω· Οὗτος τί ποτε θέλει; εἰ μὴ τῶν οὐκ ἐφ' αὑτῷ τι ἤθελε, πῶς ἂν ἔτι ἠγωνία; Διὸ τοῦτο καὶ ὁ 2

πιθα-

que in urbe auctoritatis, negligi aut perire passurum id quod tuorum omnium est præstantissimum. Nequaquam. Sed tu ipse curam ejus gessisti? Utrum edoctus ab aliquo, an ipse rationem eam invenisti? Hîc jam res in discrimine versatur; primum, ne dicat ille, Quid vero, bone vir, ad te hoc pertinet? quis mihi es? deinde, nisi desistas negotium illi facessere, ne sublatis pugnis colaphos tibi impingat. Hujus rei olim admirator & ipse fui, priusquam hæc mihi accidissent.

CAP. XIII.

De Anxietate.

Cum aliquem angi video, dico: quid tandem iste vult? nisi aliquid earum rerum, quæ penes ipsum non sunt, vellet, quo pacto angeretur? Quapropter

κιθαρῳδὸς, μόνος μὲν ᾄδων, οὐκ ἀγωνιᾷ· εἰς θέατρον δ' εἰσερχόμενος, καὶν λίαν εὔφωνος ᾖ, καὶ καλῶς κιθαρίζῃ. οὐ γὰρ ἆσαι μόνον θέλει καλῶς, ἀλλὰ καὶ εὐδοκιμῆσαι· τοῦτο δ' οὐκέτι
3 ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ. Λοιπὸν, οὖ. μὲν ἡ ἐπιστήμη αὐτῷ πρόσεστιν, ἐκεῖ τὸ θάρσος. Φέρε ἴν θέλεις ἰδιώτην, καὶ οὐκ ἐπιστρέφεται. ὅπου δ' οὐκ οἶδεν, οὐδὲ μεμελέτηκεν, ἐκεῖ ἀγωνιᾷ. Τί
4 δ' ἔστι τοῦτο; Οὐκ οἶδε, τί ἐστιν ὄχλος, ἢ τί ὄχλου ἔπαινος. ἀλλὰ τὴν νήτην μὲν τύπτειν ἔμαθε, καὶ τὴν ὑπάτην· ἔπαινος δ' ὁ παρὰ τῶν πολλῶν τί ἐστι, καὶ τίνα δύναμιν ἔχει ἐν βίῳ, οὔτε οἶδεν, οὔτε μεμελέτηκεν αὐτό.
5 Ἀνάγκη λοιπὸν τρέμειν καὶ ὠχριᾷν. Κιθαρῳδὸν μὲν οὖν οὐ δύναμαι εἰπεῖν μὴ εἶναι, ὅταν ἴδω τινὰ φοβούμενον· ἄλλο δέ τι δύναμαι εἰπεῖν· καὶ οὐδὲ

ἕν,

pter etiam citharœdus, cum ſolus cantat, non angitur; ſed theatrum ingreſſus, licet admodum vocalis ſit, & citharam bene pulſet, tum vero angitur: neque enim tantum bene cantare vult, ſed laudari etiam; id quod jam penes ipſum non eſt. Cæterum, ubi ſcientiâ præditus eſt, ibi fiduciam quoque habet. Quemvis privatum ſingulumque hominem adducito, non curabit eum. Ubi autem rem neque novit, neque meditatus eſt, ibi angitur. Quid vero iſtud eſt? Neſcit quid ſit multitudo, aut quid laus multitudinis. Sed imam quidem ferire didicit, & ſummam chordam: laus autem profecta a multitudine quid ſit, & quam in vita vim habeat, neque ſcit, neque meditatus eſt. Ergo neceſſe eſt eum & contremiſcere, & expalleſcere. Ac citharœdum quidem eſſe, negare non poſſum, ſi quem timere video: ſed aliud quiddam poſſum dicere, neque unum, ſed multa. Ac primum

ἓν, ἀλλὰ πολλά. Καὶ πρῶτον πάντων, ξένον 6
καλῶ αὐτὸν, καὶ λέγω· Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ
οἶδε ποῦ τῆς γῆς ἐστιν, ἀλλ' ἐκ τοσούτου χρό-
νου ἐπιδημῶν, ἀγνοεῖ τοὺς νόμους τῆς πόλεως
καὶ τὰ ἔθη, καὶ τί ἔξεστι, καὶ τί οὐκ ἔξεστιν·
ἀλλ' οὐδὲ νομικόν τινα παρέλαβε πώποτε, τὸν
ἐροῦντα αὐτῷ καὶ ἐξηγησόμενον τὰ νόμιμα.
Ἀλλὰ διαθήκην μὲν οὐ γράφει, μὴ εἰδὼς πῶς 7
δεῖ γράφειν, ἢ παραλαβὼν τὸν εἰδότα· οὐδ'
ἐγγύην ἄλλως σφραγίζεται, ἢ ἀσφαλέσαν γρά-
φει. ὀρέξει δὲ χρῆται δίχα νομικοῦ, καὶ ἐκκλί-
σει, καὶ ἀρεμῇ, καὶ ἐπιβολῇ, καὶ προθέσει. Πῶς 8
δίχα νομικοῦ; Οὐκ οἶδεν, ὅτι θέλει τὰ μὴ διδό-
μενα, καὶ οὐ θέλει τὰ ἀναγκαῖα· καὶ οὐκ οἶδεν
οὔτε τὰ ἴδια, οὔτε τὰ ἀλλότρια. εἰ δέ γ' ἤδει,
οὐδέ ποτ' ἂν ἐνεποδίζετο, οὐδέ ποτ' ἐκωλύετο,
οὐκ ἂν ἠγωνίαι. Πῶς γάρ; Φοβεῖταί τις οὖν 9

ὑπὲρ

nam quidem, peregrinum eum nomino, & nescire dico ubi terrarum sit, &, cum tanto tempore hîc egerit, leges ignorare & instituta civitatis, quidque liceat, quidve non liceat; neque etiam umquam juris peritum adhibuisse, qui leges & instituta ei recitaret & enarraret. Atqui testamentum, quomodo scribendum sit nescius, non scribit, nisi adhibito homine ejus rei perito; neque sponsionem temere obsignat, aut fidem suam obstringit: sed adpetitione citra jureconsultum utitur, & aversatione, & impetu, & conatu, & proposito. Quomodo sine jureconsulto? Ignorat, ea se velle quæ non data sunt, ea nolle quæ sunt necessaria; denique neque sua novit, neque aliena: quæ si nosset, numquam impediretur, numquam prohiberetur, non angeretur. Nonne ita se res habet? Timet igitur quisquam ea

quæ

ὑπὲρ τῶν μὴ κακῶν; Οὔ. Τί δὲ; ὑπὲρ τῶν κακῶν μὲν, ἐπ' αὐτῷ δ' ὄντων ὥστε μὴ συμβῆναι; Οὐδαμῶς. Εἰ οὖν τὰ μὲν ἀπροαίρετα οὔτ' ἀγαθὰ οὔτε κακὰ, τὰ προαιρετικὰ δὲ πάντα ἐφ' ἡμῖν, καὶ οὔτ' ἀφελέσθαι τις ἡμῶν αὐτὰ δύναται, οὔτε περιποιῆσαι ἃ οὐ θέλομεν αὐτῶν, ποῦ ἔτι τόπος ἀγωνίας; Ἀλλὰ περὶ τοῦ σωματίου ἀγωνιῶμεν, ὑπὲρ τοῦ κτησιδίου, περὶ τοῦ τί δόξει τῷ Καίσαρι· περὶ τῶν ἔσω δ' οὐδενός. Μή τι περὶ τοῦ μὴ ψεῦδος ὑπολαβεῖν; Οὔ· ἐπ' ἐμοὶ γάρ ἐστι. Μή τι τοῦ ὁρμῆσαι παρὰ φύσιν; Οὐδὲ περὶ τούτου. Ὅταν οὖν ἰδῇς τινὰ ἀχριῶντα· ὡς ὁ ἰατρὸς ἀπὸ τοῦ χρώματος λέγει, τούτου ὁ σπλὴν πέπονθε, τούτου δὲ τὸ ἧπαρ· οὕτω καὶ σὺ λέγε, τούτου ὄρεξις καὶ ἔκκλισις πέπονθεν, οὐκ εὐοδεῖ, φλεγμαίνει. χρῶμα γὰρ οὐ μετα-

quæ mala non ſunt. Non. Quid vero? ea-ne, quæ mala quidem ſunt, at quæ penes ipſum eſt cavere nè eveniant? Nullo modo. Si igitur ea, quæ non ſunt voluntati noſtræ ſubjecta, neque bona neque mala ſunt; quæ vero voluntati ſubjecta, eadem in poteſtate noſtra ſunt omnia, neque a quoquam vel adimi vel adferri nobis poſſunt, niſi velimus; quem adhuc locum habet anxietas? Verum de corpuſculo anxii ſumus, de reculâ, de voluntate Cæſaris; de internâ vero re nullâ. An, ne adſentiamur falſo? Non: nàm penes me eſt. An, ne impetum capiamus contra naturam? Ne hoc quidem. Cum igitur quempiam pallere vides; quemadmodum medicus ex colore dicit, hujus ſplenem, illius hepar laborare; ſic & tu dicito, iſtius adpetitionem & averſationem laborare, non recta progredi via, æſtuare, febricitare: neque enim quidquam aliud colorem mutat, nihil

μεταβάλλει οὐδὲν ἄλλο, οὐδὲ τρόμον ποιεῖ, οὐδὲ ψόφον τῶν ὀδόντων, οὐδὲ

— Μετοκλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει.

Διὰ τοῦτο Ζήνων μὲν Ἀντιγόνῳ μέλλων ἐντυγχάνειν, οὐκ ἠγωνία· ἃ γὰρ οὗτος ἐθαύμαζε, τούτων οὐδενὸς εἶχεν ἐκεῖνος ἐξουσίαν· ὧν δ' εἶχεν ἐκεῖνος, οὐκ ἐπεστρέφετο οὗτος. Ἀντίγονος δὲ Ζήνωνι μέλλων ἐντυγχάνειν, ἠγωνία· καὶ εἰκότως. ἤθελε γὰρ ἀρέσκειν αὐτῷ· τοῦτο δ' ἔξω ἦν ἐκείνου. οὗτος δ' ἐκείνῳ οὐκ ἤθελεν· οὐδὲ γὰρ ἄλλος τις τεχνίτης τῷ ἀτέχνῳ.

Ἐγώ σοι ἀρέσαι θέλω; Ἀντὶ τίνος; οἶδας γὰρ τὰ μέτρα, καθ' ἃ κρίνεται ἄνθρωπος ὑπ' ἀνθρώπου; μεμελέτηκέ σοι γνῶναι, τί ἐστιν ἀγα-

14

15

16

hil aliud tremorem incutit aut dentium ſtridorem, facitque ut

Genua labent huic, atque pedes ſubſidat in ambos.

Quapropter Zeno conventurus Antigonum, non angebatur: nam quæ ipſe magni faciebat, eorum ille nihil in ſua poteſtate habebat; quæ autem ille habebat, ipſe non curabat. Antigonus autem, Zenonem conventurus, angebatur; neque id immerito: volebat enim ei placere; id quod extra ipſum poſitum erat. Hic autem illi placere non volebat; ſicut nec alius artifex, artis imperito.

14

Ego tibi placere vellem? quamobrem? menſuras enim tu noſti, quibus homo ab homine judicatur? meditatum cognitumque habes, quid ſit vir bonus, quid malus, & quo-

15

modo

ἀγαθὸς ἄνθρωπος, καὶ τί κακὸς, καὶ πῶς ἑκάτερον γίνεται; Διατί οὖν σὺ αὐτὸς ἀγαθὸς οὐκ εἶ;
17 Πῶς, φησὶν, οὐκ εἰμί; Ὅτι οὐδεὶς ἀγαθὸς πενθεῖ, οὐδὲ στενάζει, οὐδεὶς οἰμώζει, οὐδεὶς ὠχριᾷ καὶ τρέμει, οὐδὲ λέγει, Πῶς μ' ἀποδέξεται; πῶς
18 μου ἀκούσει; Ἀνδράποδον, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῇ Τί οὖν σοι μέλει περὶ τῶν ἀλλοτρίων; νῦν οὐκ ἐκείνου ἁμάρτημά ἐστι, τὸ κακῶς ἀποδέξασθαι τὰ παρὰ σοῦ; Πῶς γὰρ οὔ; Δύναται δ' ἄλλου μὲν εἶναι ἁμάρτημα, ἄλλου δὲ κακόν; Οὔ. Τί
19 οὖν ἀγωνιᾷς ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων; Ναί· ἀλλ' ἀγωνιῶ, πῶς ἐγὼ αὐτῷ λαλήσω. Εἶτ' οὐκ ἔστι σοι γὰρ, ὡς θέλεις, αὐτῷ λαλῆσαι; Ἀλ-
20 λὰ δέδοικα, μὴ ἐκπρουσθῶ. Μή τι γράφειν μέλλων τὸ Διώνος ὄνομα, δέδοικας μὴ ἐκπρουσθῇς; Οὐδαμῶς. Τί τὸ αἴτιον; οὐχ, ὅτι μεμελέτηκας γράφειν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δ',

ἀναγι-

modo utrumque fiat? cur ergo tu ipse bonus non es? Quomodo, inquit, non sum? Quia nemo bonus luget, gemit. aut plorat; nemo expallescit & tremit, aut ait: Quo pacto ille me accipiet? quo pacto me audiet? Mancipium, ut visum ipsi fuerit. Quid ergo tibi curæ sunt aliena? annon illius peccatum erit, si male te, & quæ abs te proficiscuntur, acceperit? Quidni? Potest vero alterius esse delictum, alterius malum? Non. Quid ergo de alienis angeris? Verum istud quidem: sed sollicitus sum, quo pacto cum eo loquar. Nonne vero arbitratu tuo cum eo loqui licet? At vereor, ne de statu mentis deturber. An igitur scripturus Dionis nomen, metuis ne de mentis statu deturberis? Nequaquam. Quæ causa est? nonne, quod scribendi usum habes? Quidni vero?

ἀναγινώσκειν μέλλων, οὐχ ὡσαύτως ἂν εἶχες; Ὡσαύτως. Τί τὸ αἴτιον; Ὅτι πᾶσα τέχνη ἰσχυρόν τι ἔχει, καὶ θαῤῥαλέον ἐν τοῖς ἑαυτῆς. Λαλεῖν οὖν οὐ μεμελέτηκας; καὶ τί ἄλλο 21
ἐμελέτας ἐν τῇ σχολῇ; Συλλογισμοὺς καὶ μεταπίπτοντας. Ἐπὶ τί; οὐχ ὥστε ἐμπείρως διαλέγεσθαι; τὸ δ' ἐμπείρως ἐστὶν, οὐχὶ εὐκαίρως, καὶ ἀσφαλῶς, καὶ συνετῶς, ἔτι δὲ ἀπταίστως, καὶ ἀπαραπόδιστως; ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τεθαῤῥηκότως; Ναί. Ἱππεὺς οὖν ὢν, εἰς πεδίον ἐλη- 22
λυθὼς, πρὸς πεζὸν ἀγωνιᾷς, ὅπου σὺ μεμελέτηκας, ἐκεῖνος δ' ἀμελέτητός ἐστι; Ναί. ἀλλὰ ἐξουσίαν ἔχει ἀποκτεῖναί με. Λέγε οὖν τὰ ἀλη- 23
θῆ, δύστηνε, καὶ μὴ ἀλαζονεύου, μηδὲ φιλόσοφος εἶναι ἀξίου, μηδὲ ἀγνόει σου τοὺς κυρίους· ἀλλὰ μέχρις ἂν ἔχῃς ταύτην τὴν λαβὴν τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἀκολούθει παντὶ τῷ ἰσχυροτέρῳ.

ro? Quid porro? lecturus, nonne eodem modo adfectus esses? Eodem modo. Quæ causa est? Quia quælibet ars firmum quiddam habet, & imperterritum, suis in rebus. Loqui ergo non didicisti? & quid aliud discebas in schola? Syllogismos & Variantes argumentationes. Quâ gratiâ? nonne ut perite differeres? perite autem, annon est opportune, caute, prudenter, atque etiam citra errorem & impedimentum, & præter hæc omnia confidenter? Certe. Eques igitur in campum progressus, peditem times, ubi tu exercitatus es, ille non exercitatus est? Sit sane: at potestatem habet occidendi mei? Dic igitur verum, infelix, neque arrogans esto, neque philosophum te profitere, neque dominos tuos ignorato: sed quoad hanc ansam corporis habueris, quemlibet robu-

24 τέρων. Λέγειν δὲ Σωκράτης ἐμελέτα, ὁ πρὸς τοὺς τυράννους οὕτω διαλεγόμενος, ὁ πρὸς τοὺς δικαστὰς, ὁ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. Λέγειν Διογένης μεμελετήκει, ὁ πρὸς Ἀλέξανδρον οὕτω λαλῶν, ὁ πρὸς Φίλιππον, ὁ πρὸς τοὺς πειρατὰς,
25 ὁ πρὸς τὸν ὠνησάμενον αὐτόν. * Ἐκείνοις, οἷς
26 μεμελέτηκε, τοῖς θαῤῥοῦσι. Σὺ δ' ἐπὶ τὰ σαυτοῦ βάδιζε, καὶ ἐκείνων ἀποστῆς μηδέποτε· εἰς τὴν γωνίαν ἀπελθὼν κάθησο, καὶ πλέκε συλλο-
27 γισμούς, καὶ ἄλλῳ πρότεινε. Οὐκ ἔστι δ' ἐν σοὶ πόλεως ἡγεμὼν ἀνήρ.

ΚΕΦ.

robuſtiorem ſequitor! Socrates autem in dicendo ſe exercuerat, is qui cum tyrannis, qui cum judicibus, qui in carcere ita eſt locutus. Diogenes item ſe dicendo exercuerat, is qui cum Alexandro, cum Philippo, cum piratis, cum emtore ſui ad eum modum eſt locutus. Illi, quæ meditati erant, in eis erant confidentes. Tu vero ad tua te conferto, neque unquam ab illis recedito: in angulum te recipe, ibi ſede, ſyllogiſmos necte, & aliis propone. Neque enim in te eſt vir qui civitatem regat.

CAP.

ΚΕΦ. ιδ'.

Πρὸς Νάσωνα.

Εἰσελθόντος τινὸς τῶν Ῥωμαϊκῶν μετὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐπακούοντος ἐνὸς ἀναγνώσματος· Οὗτος, ἔφη, ὁ τρόπος ἐστὶ τῆς διδασκαλίσεως· καὶ ἀπεσιώπησεν. Ἀξιοῦντος δ' ἐκείνου ἐρεῖν τὰ ἑξῆς· Κόπον, 2 ἔφη, ἔχει πᾶσα τέχνη τῷ ἰδιώτῃ καὶ ἀπείρῳ αὐτῆς, ὅταν παραδίδωται. Καὶ τὰ μὲν ἀπὸ τῶν 3 τεχνῶν γινόμενα, τήν τε χρείαν εὐθὺς ἐνδείκνυται πρὸς ὃ γέγονε, καὶ τὰ πλεῖστα αὐτῶν ἔχει τι καὶ ἀγωγὸν καὶ ἐπίχαρι. Καὶ γὰρ, 4 σκυτεὺς πῶς μὲν μανθάνει τις παρεῖναι καὶ παρακολουθεῖν, ἀτερπές· τὸ δ' ὑπόδημα χρήσιμον, καὶ ἰδεῖν ἄλλως οὐκ ἀηδές. Καὶ τέκτονος 5 ἡ μὲν μάθησις ἀνιαρὰ μάλιστα τῷ ἰδιώτῃ παρα-

τυγχά-

CAP. XIV.

Ad Naſonem.

Viro quodam Romano cum filio ingreſſo, & unam audiente recitationem; Haec, inquit, eſt doctrinae ratio; atque obticuit. Cum autem ille, ut reliqua proſequeretur, rogaret: Omnis ars, inquit, cum docetur, moleſta eſt homini indocto & artis imperito: quamquam ea quidem, quae arte perficiuntur, uſum ſtatim demonſtrant, cui deſtinata ſunt, & pleraque illorum aliquid illecebrarum & ſuavitatis habent. Etenim adeſſe & ſpectare quo pacto ſutor artem ſuam addiſcat, nihil jucundi habet; calceus vero eſt utilis, neque caeteroquin injucundus adſpectu. Eſt & fabri diſciplina moleſta imperito qui forte adeſt; verum opus uſum

τυγχάνοντι, τὸ δ' ἔργον ἐπιδείκνυσι τὴν χρείαν
6 τῆς τέχνης. Πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπὶ μουσικῆς
ὄψει αὐτό· ἂν γὰρ παρῇς τῷ διδασκομένῳ, φα-
νήσεταί σοι πάντων ἀτερπέστατον τὸ μάθημα·
τοῖς μὲν τοι ἀπὸ τῆς μουσικῆς, ἡδέα καὶ ἐπι-
7 τερπῆ τοῖς ἰδιώταις ἀκούειν. Καὶ ἐντεῦθα, τὸ
μὲν ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος τοιοῦτόν τι φαντα-
ζόμεθα, ὅτι δεῖ τὴν αὐτοῦ βούλησιν συναρμόσαι
τοῖς γινομένοις, ὡς μήτε τι τῶν γινομένων ἀκόν-
των ἡμῶν γίνεσθαι, μήτε τῶν μὴ γινομένων,
8 θελόντων ἡμῶν μὴ γίνεσθαι. Ἐξ οὗ περίεστι
τοῖς συστησαμένοις αὐτὸ, ἐν ὀρέξει μὴ ἀποτυγ-
χάνειν, ἐν ἐκκλίσει δὲ μὴ περιπίπτειν· ἀλύπως,
ἀφόβως, ἀταράχως διεξάγειν καθ' αὑτὸν, μετὰ
τῶν κοινωνῶν τηροῦντα τὰς σχέσεις τὰς τε
φυσικὰς καὶ ἐπιθέτους, τὸν υἱὸν, τὸν πατέρα,
τὸν ἀδελφὸν, τὸν πολίτην, τὸν ἄνδρα, τὴν
γυναῖ-

usum artis oſtendit. Multo vero magis in muſicis hoc perſpicies. Si adſis ei qui docetur, omnium inſuaviſſima tibi videbitur ea diſciplina: effectus vero muſicæ ſuavis ac jucundus auditu eſt hominibus imperitis. Atque hîc etiam philoſophi munus tale animo concipimus, oportere eum voluntatem ſuam adcommodare iis rebus quæ fiunt, ut nec eorum quæ fiunt quidquam invitis nobis fiat, neque eorum quæ non fiunt quidquam volentibus nobis non fiat. Unde, qui ita ſe compararunt, id conſequuntur, ut nec in adpetitione fruſtrentur, nec in ea incidant quæ averſentur; ut citra moleſtiam, citra metum, citra perturbationem vitam degant, quantum ad ſe pertinet; cum ſociis vero obſervent relationes, tam naturales, quam accerſitas, nempe filii, patris, fratris, civis, mariti,

γυναῖκα, τὸν γείτονα, τὸν σύνοδον, τὸν ἄρχοντα, τὸν ἀρχόμενον. Τὸ ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος τοι- 9
οῦτόν τι φανταζόμεθα. Λοιπὸν ἐφεξῆς τούτῳ ζητοῦμεν, πῶς ἐστι τοῦτο.

Ὁρᾶμεν οὖν, ὅτι ὁ τέκτων, μαθών τινα, γί- 10
νεται τέκτων· ὁ κυβερνήτης μαθών τινα, γίνεται κυβερνήτης. Μή ποτ' οὖν καὶ ἐνθάδε, οὐκ ἀπαρκεῖ τὸ βούλεσθαι καλὸν καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι, χρεία δὲ καὶ μαθεῖν τινά; Ζητοῦμεν οὖν, 11
τίνα ταῦτα. Λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι, ὅτι μαθεῖν δεῖ πρῶτον τοῦτο, ὅτι ἐστὶ Θεὸς, καὶ προνοεῖ τῶν ὅλων· καὶ οὐκ ἔστι λαθεῖν αὐτὸν, οὐ μόνον ποιοῦντα, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενον, ἢ ἐνθυμούμενον. εἶτα, ποῖοί τινες εἰσίν. οἷοι γὰρ ἂν ἐκεῖνοι 12
εὑρεθῶσι, τὸν ἐκείνοις ἀρέσοντα καὶ πειθησόμενον ἀνάγκη πειρᾶσθαι κατὰ δύναμιν ἐξομοιοῦσθαι ἐκείνοις. εἰ πιστόν ἐστι τὸ Θεῖον, καὶ 13

mariti, uxoris, vicini, comitis, imperantis, subditi. Philosophi igitur tale fere munus constituimus. Tum proximum est post hæc, ut quæramus, qua ratione ad id perveniamus.

Videmus igitur, fabrum discendis quibusdam fieri fabrum; gubernatorem discendis quibusdam fieri gubernatorem: unde colligimus, ne hîc quidem satis esse, velle bonum virum fieri, sed & addiscere quædam sit necessarium? Quærimus igitur, quænam ea sint. Dicunt philosophi, primum illud esse discendum, esse Deum, & providere rebus universis, ac non modo facta, sed ne cogitationes quidem ac motus animorum eum celari posse. Deinde, quales sint Dii? Nam quales illi reperientur, opera necessario danda, talis ut sit etiam is, qui illis placere ac parere vult, & ut quam proxime ad eorum similitudinem accedat. Si fidele est Numen divinum; illum quo-

τοῦτον εἶναι πιστόν· εἰ ἐλεύθερον, καὶ τοῦτῳ ἐλεύθερον· εἰ εὐεργετικόν, καὶ τοῦτον εὐεργετικόν· εἰ μεγαλόφρον, καὶ τοῦτον μεγαλόφρονα. ὡς Θεοῦ τοίνυν ζηλωτὴν, τὰ ἑξῆς πάντα καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν.

14 Πόθεν οὖν ἄρξασθαι δεῖ; Ἂν συγκαθῇς, ἐρῶ σοι, ὅτι πρῶτον δεῖ σε τοῖς ὀνόμασι παρακολου-
15 θεῖν. Ὥστ' ἐγὼ νῦν οὐ παρακολουθῶ τοῖς ὀνόμασι; Οὐ παρακολουθεῖς. Πῶς οὖν χρῶμαι αὐτοῖς; Οὕτως, ὡς οἱ ἀγραμματοι ταῖς ἐγγεγραμμέναις φωναῖς, ὡς τὰ κτήνη ταῖς φαντασίαις. ἄλλο γάρ ἐστι χρῆσις, ἄλλο παρακολούθησις.
16 Εἰ δ' ὅλως παρακολουθεῖν, φέρε ὃ θέλεις ὄνομα, [ἀγαθὸν καὶ κακὸν,] καὶ βασανίσωμεν αὐτοὺς,
17 εἰ παρακολουθοῦμεν. Ἀλλ' ἀνιαρὸν τὸ ἐξελέγχεσθαι πρεσβύτερον ἄνθρωπον ἤδη, κἂν οὕτω τύχῃ, τὰς τρεῖς στρατείας ἐστρατευμένον. Οἶδα κἀγώ.

quoque fidelem esse oportet: si liberum; illum quoque liberum: si beneficum; illum quoque beneficum: si magnanimum; illum quoque magnanimum esse oportebit: denique, ut imitatorem Dei, reliqua omnia & facere & dicere.

Unde igitur auspicandum est? Si in hanc disputationem demittere te volueris, dicam tibi, oportere te primum vocabula intelligere. Quasi vero ego nunc vocabula non intelligam? Non intelligis. Quo pacto ergo iis utor? Perinde ac illiterati literatis vocibus; ut jumenta suis visis: aliud enim est usus visorum, aliud intelligentia. Si vero ea te intelligere putas, quodvis adfer vocabulum; [*verbi caussa*, Bonum & Malum;] & inquiremus in nosmetipsos, utrum intelligamus. Enimvero molestum est, coargui hominem natu grandiorem, ac fortasse jam tria stipendia emeritum.

καὶγώ. νῦν γὰρ σὺ ἐλήλυθας πρὸς ἐμὲ, ὡς μη- 18
δενὸς δεόμενος. Τίνος δ' ἂν καὶ φαντασθείης, ὡς
ἐνδέοντος; πλουτεῖς, τέκνα ἔχεις, τυχὸν καὶ γυ-
ναῖκα, καὶ οἰκέτας πολλούς· ὁ Καῖσαρ σε οἶδεν,
ἐν Ῥώμῃ πολλοὺς φίλους κέκτησαι, τὰ καθήκον-
τα εὐπροθύμως, οἶδας τὸν εὖ ποιοῦντα ἀντευ-
ποιῆσαι, καὶ τὸν κακῶς ποιοῦντα κακῶς ποιῆσαι.
Τί σοι λείπει; Ἄν οὖν σοι δείξω, ὅτι τὰ ἀναγ- 19
καιότατα καὶ μέγιστα πρὸς εὐδαιμονίαν· καὶ ὅτι
μέχρι δεῦρο πάντων μᾶλλον ἢ τῶν προσηκόν-
των ἐπιμεμέλησαι· καὶ τὸν κολοφῶνα ἐπιθῶ, οὔτε
τί θεός ἐστιν οἶδας, οὔτε τί ἄνθρωπος, οὔτε τί
ἀγαθὸν, οὔτε τί κακόν· καὶ τὸ μὲν τῶν ἄλλων 20
ἴσως ἀνεκτόν, ὅτι δ' αὐτὸς σαυτὸν ἀγνοεῖς, πῶς
φύσομαι ἀνασχέσθαι μου, καὶ ὑποσχεῖν τὸν ἔλεγ-
χον, καὶ παραμεῖναι; Οὐδαμῶς, ἀλλ' εὐθὺς 21
ἀπαλλάσσῃ χαλεπῶς ἔχων. Καί τοι τί σοι ἐγὼ

tum. Novi & ipſe: nunc enim tu me conveniſti, quaſi nulla re egens. Ecquâ vero etiam re te indigere, fingere poſſis? Dives es; liberos fortaſſis habes & uxorem, ſervitiaque multa; Cæſar te novit; ſunt tibi Romæ multi amici; officium pro officio reddis, de bene merente bene mereri noſti, & maleficium maleficio penſare. Quid tibi deeſt? Quod ſi igitur tibi demonſtraro, te deſtitui rebus maxime neceſſariis, & maximis ad felicitatem, atque usque ad hunc diem quidvis curaſſe potius quam officium; & colophonem ſi adjecero, te nec quid Deus ſit ſcire, nec quid homo, nec quid bonum, nec quid malum; ſi, quod de aliarum rerum ignoratione dixero, tolerabile fortaſſe videatur; certe, te ipſum te ignorare, dicentem me quo pacto ferre poteris, & reprehenſionem ſuſtinere manereque. Nequaquam poteris; ſed ſtatim cum indignatione diſcedes. Quamquam

κακὸν πεποίηκα; εἰ μὴ καὶ τὸ ἔσοπτρον τῷ αἰσχρῷ, ὅτι δεικνύει αὐτὸν αὐτῷ, οἷός ἐστιν· εἰ μὴ καὶ ὁ ἰατρὸς τὸν νοσοῦντα δοκῇ ὑβρίζειν, ὅταν εἴπῃ αὐτῷ· Ἄνθρωπε, δοκεῖς μηδὲν ἔχειν; πυρέσσεις δέ· ἀσίτησον σήμερον, ὕδωρ πίε. Καὶ οὐδεὶς
22 λέγει, Ὦ δεινῆς ὕβρεως. Ἐὰν δέ τινι εἴπῃς· Αἱ ὀρέξεις σου φλεγμαίνουσιν, αἱ ἐκκλίσεις ταπειναί εἰσιν, ἐπιβολαὶ ἀνομολογούμεναι, αἱ ὁρμαὶ ἀσύμφωνοι τῇ Φύσει, αἱ ὑπολήψεις εἰκαῖαι καὶ ἐψευσμέναι· εὐθὺς ἐξελθὼν λέγει, Ὕβρισέ με.

23 Τοιαῦτά ἐστι τὰ ἡμέτερα, ὡς ἐν πανηγύρει. τὰ μὲν κτήνη πραθησόμενα ἄγεται, καὶ οἱ βόες· οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ μὲν ὠνησόμενοι, οἱ δὲ πωλήσοντες· ὀλίγοι δέ τινές εἰσιν, οἱ κατὰ θέαν ἐρχόμενοι τῆς πανηγύρεως, πῶς τοῦτο γίνεται, καὶ διάτι, καὶ τίνες οἱ τιθέντες τὴν πα-

quam quid ego tibi mali fecero? nisi & speculum injuriam facere homini deformi putes, quod talem eum ostendit ipsi, qualis est: nisi forte & medicus contumeliam facere ægroto videatur, quum eum sic adloquitur: „Mî homo, tu „credis te nihil habere? „immo febricitas: hodie „cibis abstine, aquam bibi„to.“ Nemo sane dicit, o contumeliam non ferendam! Si cui vero dixeris: „Adpetitiones tuæ æstuant, „aversationes sunt humiles, „conatus inter se pugnant, „impetus naturæ non sunt „consentanei, opiniones „tuæ vanæ sunt & emen„titæ;“ statim digressus ait, Contumelia me adfecit.

Tales sunt res nostræ, quemadmodum in celebri conventu. Pecora vendendi caussa adducuntur, & boves: vulgus autem hominum partim emturi adsunt, partim vendituri; pauci autem sunt qui spectandæ caussa celebritatis veniant, quique inquirant, quid ibi agatur, & cur, & qui-

πανήγυριν, καὶ ἐπὶ τίνι. Οὕτω καὶ ἐνθάδ', ἐν 24
τῇ πανηγύρει ταύτῃ· οἱ μέν τινες, ὡς κτήνη,
οὐδὲν πλέον πολυπραγμονοῦσι τοῦ χόρτου. ὅσοι
γὰρ περὶ κτῆσιν καὶ ἀγροὺς καὶ οἰκέτας καὶ ἀρ-
χάς τινας ἀναστρέφεσθε, ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ἢ
χόρτος ἐστίν. Ὀλίγοι δ' εἰσὶν οἱ πανηγυρίζον- 25
τες ἄνθρωποι φιλοθεάμονες, τί ποτ' οὖν ἐστιν
ὁ κόσμος, τίς αὐτὸν διοικεῖ. Οὐδείς; Καὶ πῶς 26
οἷόν τε, πόλιν μὲν ἢ οἶκον μὴ δύνασθαι διαμέ-
νειν, μηδ' ὀλιγοστὸν χρόνον, δίχα τοῦ διοικοῦν-
τος καὶ ἐπιμελουμένου· τὸ δ' οὕτω μέγα καὶ κα-
λὸν κατασκεύασμα, εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν οὕτως
εὐτάκτως οἰκονομεῖσθαι; Ἔστιν οὖν ὁ διοικῶν. 27
Ποῖός τις, καὶ πῶς διοικῶν; ἡμεῖς δέ, τίνες
ὄντες ὑπ' αὐτῷ γεγόναμεν, καὶ πρὸς τί ἔργον;
ἆρά γ' ἔχομέν τινα ἐπιπλοκὴν πρὸς αὐτὸν, καὶ
σχέσιν, ἢ οὐδεμίαν; Ταῦτ' ἐστὶν ἃ πάσχουσιν 28

quinam sint qui celebritatem illam instituerint, & quo consilio. Sic & hîc, in hac celebritate: alii quidem, ut pecora, nihil præter gramen curant. Quicumque enim possessionibus, fundis, servitiis, magistratibus quibusdam unice operam datis, *scitote*, hæc nihil aliud nisi gramen esse. Pauci autem homines sunt, qui celebritati vacent spectandi studiosi, & cogitent, Quid ergo mundus est? Quis eum administrat? Nemo? At fieri quî potest, ut, cum civitas aut domus ne minimum quidem tempus durare sine administratore curatoreque possit, tanta tamque præclara fabrica, temere & fortuito tam admirabili ordine administretur? Est igitur qui eam administret. Quis iste? & qua ratione administrat? Nos vero, ab eo procreati, qui & quales sumus? & ad quod munus nati? an connexio certe aliqua & relatio nobis cum illo intercedit, nec-ne? Hæc sunt quæ agunt illi pauci;

οὗτοι οἱ ὀλίγοι· καὶ λοιπὸν τούτῳ μόνῳ σχολάζουσι, τῷ τὴν πανήγυριν ἱστορήσαντας ἀπελ-
29 θεῖν. Τί οὖν; καταγελῶνται ὑπὸ τῶν πολλῶν, καὶ γὰρ ἐκεῖ οἱ θεαταὶ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων· καὶ εἰ τὰ κτήνη συναίσθησίν τινα εἶχε, κατεγέλα ἂν τῶν ἄλλό τι τεθαυμακότων ἢ τὸν χόρτον.

ΚΕΦ. ιε'.

Πρὸς τοὺς σκληρῶς τισιν ὧν ἔκριναν ἐμμένοντας.

Ὅταν ἀκούσωσί τινες τούτων τῶν λόγων, ὅτι βέβαιον εἶναι δεῖ, καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐλεύθερον φύσει, καὶ ἀνανάγκαστον, τὰ δ' ἄλλα κωλυτὰ, ἀναγκαστὰ, δοῦλα, ἀλλότρια· φαντάζον-

pauci; iidemque porro huic uni rei vacant, ut diligenter explorata hac celebritate discedant. Quid vero? a vulgo deridentur: namque & illic spectatores deridentur a mercatoribus; &, quod si pecora sensu aliquo essent prædita, deriderent & ipsa eos, qui quidquam aliud præter pabulum admirarentur.

CAP. XV.

Ad eos qui pertinaciter in iis quæ decreverunt perseverant.

Quidam, cum disputationes has audiunt, constantem esse oportere, ac voluntatem quidem naturâ esse liberam, & cogi non posse, cætera vero & prohiberi & cogi posse, servilia atque aliena esse; putant, quidquid a se decretum fuerit, in eo pertinaciter

τάζοντας ὅτι δεῖ παντὶ τῷ πεισθέντι ὑπ' αὐτῶν ἐπιμεῖναι βεβαίως ἐμμένειν. Ἀλλὰ πρῶτον ὑγιὲς εἶναι 2
δεῖ τὸ πεπεισμένον. Θέλω γὰρ εἶναι τόνους ἐν
σώματι, ἀλλ' οἷς ὑγιαίνοντι, οἷς ἀθλοῦντι. ἂν δέ 3
μοι φρενιτικοῦ τόνους ἔχων ἐνδεικνύῃ, καὶ ἀλα-
ζονεύῃ ἐπ' αὐτοῖς, ἐρῶ σοι, ὅτι, Ἄνθρωπε ζῆ-
τει τὸν θεραπεύσοντα. τοῦτο οὐκ εἰσὶ τόνοι, ἀλλ' 4
ἀτονίαι. Ἕτερον τρέπον, τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ τῆς
ψυχῆς πάσχουσιν οἱ παραπαίοντες τῶν λόγων
τούτων. οἷον καὶ ἐμός τις ἑταῖρος ἐξ οὐδεμιᾶς
αἰτίας ἤρισεν ἀποπαρατρεῖν. ἔγνων ἐγὼ, ἤδη τρίτην 5
ἡμέραν ἔχοντος αὐτοῦ τῆς ἀποχῆς, καὶ ἐλθὼν
ἐπυνθανόμην τί ἐγένετο. Κέκρικα, φησίν. Ἀλλ' 6
ὅμως τί σε ἦν τὸ ἀναπεῖσαν; εἰ γὰρ ὀρθῶς ἔκρι-
νας, ἰδοὺ παρασκευάσμεθά σοι, καὶ συνεργοῦμεν ἵνα
ἐξέλθῃς· εἰ δ' ἀλόγως ἔκρινας, μετάθου. Τοῖς 7

citer esse perseverandum. At vero primum omnium debet rectum esse id quod decreveris. Volo enim, esse nervorum robur in corpore, sed ut in sano corpore, ut ad pugnam exercitato. Quod si furiosi te habere contentionem nervorum ostentes, de eaque glorieris; dicam tibi, Homo quære tibi medicum: nam isti nervi non sunt, sed enervatio. Alio modo tale quiddam animis accidit eorum, qui disputationes has obiter ac perperam audiunt. Sic sodalium meorum quidam nulla de causa necem sibi inedia consciscere statuit. Ego rem cognovi, cum is jam in tertium diem abstinentiam illam ageret; & conveniens eum interrogavi, quid ei accidisset? Decrevi, inquit. Sed tamen, quid, inquam, eo te impulit? nam si recte decrevisti, ecce adsidemus tibi, adjutores futuri, ut e vita excedas: sin præter rationem statuisti, muta consilium. Decretis insistendum

κριθεῖσιν ἐμμένειν δεῖ. Τί ποιεῖς ἄνθρωπε; οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ὀρθῶς. Ἐπεὶ παθὼν ἄρτι ὅτι τύξ ἐστι· ἂν σοι δοκῇ, μὴ μετατίθεσο, ἀλλ' ἔμμενε, καὶ λέγε, ὅτι, Τοῖς κριθεῖσιν ἐμμένειν
8 δεῖ. [Τί ποιεῖς ἄνθρωπε; οὐ πᾶσιν.] οὐ θέλεις τὴν ἀρχὴν ποιῆσαι καὶ τὸν θεμέλιον, τὸ κρῖμα σκέψασθαι πότερον ὑγιὲς ἢ οὐχ ὑγιές, καὶ οὕτω λοιπὸν ἐποικοδομεῖν αὐτῷ τὴν εὐτονίαν, τὴν ἀσφά-
9 λειαν; ἂν δὲ σαπρὸν ὑποστήσῃς, καὶ καταπίπτον· οὐκ οἰκοδομήματιον, ὅσῳ ἂν πλείονα καὶ ἰσχυρότερα ἐπιθῇς, τοσούτῳ θᾶττον καταπεσεῖται;
10 Ἄνευ πάσης αἰτίας ἐξάγῃς ἡμῖν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ ζῆν φίλαν καὶ συνήθη, τῆς αὐτῆς πόλεως πολίτην, καὶ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μι-
11 κρᾶς; εἶτα, φόνον ἐργαζόμενος, καὶ ἀπολλύων ἄνθρωπον μηδὲν ἠδικηκότα, λέγεις, ὅτι
12 τοῖς κριθεῖσιν ἐμμένειν δεῖ; Εἰ δ' ἐπῆλθέ σοι πῶς

dum est. Quid agis homo? non omnibus, sed rectis. Nam si tibi persuaseris, noctem nunc esse; si tibi videbitur, ne mutasententiam, sed in ea perseverа: & dic, Decretis esse insistendum. [Quid agis homo? non omnibus.] Nonne ab hoc a principio vis ordiri, & hoc veluti fundamentum jacere, ut consideres, rectum-ne sit decretum tuum, an pravum; ac tum demum ei superstruere firmitatem istam & constantiam? Quod si vero putre fundamentum ac ruinosum jeceris; nonne, quo plura & firmiora imposueris, eo citius ædificium corruet? Citra omnem causam e medio nobis tolleres hominem amicum & familiarem! civitatis ejusdem, tam magnæ, quam parvæ, civem: & cum cædem facias, hominemque nullius injuriæ reum perdas; ais, in decretis perseverandum esse? Quod si tibi forte in

men-

πῶς ποτ' ἐμὲ ἀποκτεῖναι, ἔᾳ σε ἐμμένειν τοῖς κριθεῖσιν;

Ἐκεῖνος μὲν οὖν μόγις μετεπείσθη. Τῶν δὲ 13
τῦν τινας οὐκ ἔστι μεταθεῖναι. ὥστε μοι δοκῶ, ἃ πρότερον ἠγνόουν, τῦν εἰδέναι, τί ἐστι τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ λεγόμενον, Μωρὸν οὔτε πεῖσαι οὔτε ῥῆξαί ἐστι. Μή μοι γένοιτο Φίλον ἔχειν σοφὸν 14
μωρόν. δυσμεταχειριστότερον οὐδέν ἐστι. Κέκρικα. Καὶ γὰρ οἱ μαινόμενοι· ἀλλ' ὅσῳ βεβαιότερον κρίνουσι τὰ οὐκ ὄντα, τοσούτῳ πλείονος ἐλλεβόρου δέονται. Οὐ θέλεις τὰ τοῦ νοσοῦντος ποιεῖν, καὶ 15
τὸν ἰατρὸν παρακαλεῖν; Νοσῶ, κύριε· βοήθησόν μοι· τί με δεῖ ποιεῖν σκέψαι· ἐμόν ἐστι πείθεσθαί σοι. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα· Ἃ δεῖ με 16
ποιεῖν οὐκ οἶδα· ἐλήλυθα δὲ μαθησόμενος. Οὐκ ἀλλὰ περὶ τῶν ἄλλων μοι λέγε. τοῦτο δὲ κέκρικα.

mentem veniſſet, me eſſe occidendum; num in ſententia permanendum tibi eſſet?

Ac ille quidem ægre a ſententia depulſus eſt: eorum autem, qui nunc ſunt, nonnullis aliud perſuaderi non poteſt. Itaque mihi videor nunc ſcire id quod prius ignorabam, quæ vis ſit pervulgati illius dicti, Stultum nec a ſententia deduci, neque rumpi poſſe. Abſit, ut amicus mihi contingat ſtultus, qui ſapere ſibi videatur: intractabilius nihil eſt. Decrevi. Etiam furentes: ſed quo conſtantius decernunt ea quæ non ſunt, eo majore hellebori copiâ eis opus eſt. Non ea facere vis quæ ſunt ægrotantis, & accerſere medicum? Ægroto, domine: auxiliare mihi; conſidera quid mihi ſit agendum: meum eſt, parere tibi. Sic hîc quoque dicendum: Quid mihi faciendum ſit ignoro; ſed adſum cognoſcendi cauſſa. Non: ſed aliis de rebus mihi dicito; nam hoc quidem

17 κρίναι. Περὶ ποίων ἄλλων; τί γάρ ἐστι μεῖζον
ἢ προὐργιαίτερον τοῦ πεισθῆναί σε, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ
τὸ κεκρικέναι, καὶ τὸ μὴ μεταθέσθαι; Οὗτοι οἱ
18 μανικοὶ τόνοι, οὐχ ὑγιεινοί. Ἀποθανεῖν θέλω, ἂν
με τοῦτο ἀναγκάσῃς. Διὰ τί ἄνθρωπε; Τί ἐγέ-
νετο; Κέκρικα. Ἐσώθην, ὅτι οὐ κέκρικας ἐμὲ
19 ἀποκτεῖναι. Ἀργύριον οὐ λαμβάνω. Διὰ τί;
Κέκρικα. Ἴσθι ὅτι ᾧ τόνῳ νῦν χρῇ πρὸς τὸ μὴ
λαμβάνειν, οὐδὲν κωλύει σε ἀλόγως ποτὲ ῥέψαι
πρὸς τὸ λαμβάνειν, καὶ πάλιν λέγειν, ὅτι Κέκρι-
20 κα; Ὥσπερ ἐν νοσοῦντι καὶ ῥευματιζομένῳ σώ-
ματι, ποτὲ μὲν ἐπὶ ταῦτα, ποτὲ δ' ἐπ' ἐκεῖνα
ῥέπει τὸ ῥεῦμα· οὕτω καὶ ἀσθενὴς ψυχή, ὅπου
μὲν κλίνῃ, ἄδηλον ἔχει· ὅταν δὲ καὶ τόνος προσῇ
τῷ κλίματι τούτῳ καὶ τῇ Φορᾷ, τότε γίνεται τὸ
κακὸν ἀβοήθητον καὶ ἀθεράπευτον.

ΚΕΦ.

dem decrevi. De quibus aliis? quid enim majus est, aut majore studio dignum, quam tibi persuaderi, non satis esse te decrevisse, ac a proposito non recedere? Hi sunt furiosorum nervi, non hominis sani. Emori volo, si me istud coëgeris. Quamobrem homo? Quid accidit? Decrevi. Salvus sum, quod non decrevisti me occidere. Argentum non accipio. Quamobrem? Decrevi. Scisne, quibus nervis nunc tu uteris ad non accipiendum, iisdem nihil prohibere quo minus aliquando temere inclines ad accipiendum; & rursus dicas, te decrevisse? Ut enim in ægroto corpore & fluxionibus obnoxio, humor alias in hanc, alias in illam defertur partem; sic animus imbecillus, quo quidem inclinet, nullam certam rationem habet: cum autem ad inclinationem atque impetum illum etiam nervi accesserint; tum malum ejusmodi fit, cui nec auxilium ferri, nec adhiberi medicina queat.

CAP.

ΚΕΦ. ις'.

Ὅτι οὐ μελετῶμεν χρῆσθαι τοῖς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν δόγμασιν.

Ποῦ τὸ ἀγαθόν; Ἐν προαιρέσει. Ποῦ τὸ κακόν; Ἐν προαιρέσει. Ποῦ τὸ οὐδέτερον; Ἐν τοῖς ἀπροαιρέτοις. Τί οὖν; μέμνησαί τις ἡμῶν ἔξω τούτων τῶν λόγων; μελετᾷ τις αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ τοῦτον τὸν τρόπον ἀποκρίνεσθαι τοῖς πράγμασιν, ὡς ἐπὶ τῶν ἐρωτημάτων; Ἀρά γε ἡμέρα ἐστί; Ναί. Τί δέ; νύξ ἐστιν; Οὔ. Τί δέ; ἄρτιοί εἰσιν οἱ ἀστέρες; Οὐκ ἔχω λέγειν. Ὅταν σοι προφαίνηται ἀργύριον, μεμελέτηκας ἀποκρίνεσθαι τὴν δέουσαν ἀπόκρισιν, ὅτι οὐκ ἀγαθόν; Ἠσκηκας ἐν ταύταις ταῖς ἀποκρίσεσιν; ἢ πρὸς μόνα τὰ σοφίσματα; Τί οὖν θαυμάζεις, εἰ, ὅπου μὲν 1 2 3 4

CAP. XVI.

Non meditari nos, quo pacto decretis de rebus bonis et malis utamur.

Ubi situm est bonum? In voluntate. Ubi malum? In voluntate. Ubi neutrum? In iis quæ arbitrii nostri non sunt. Quid ergo? Numquis nostrûm harum rationum foris memor est? Numquis ipse meditatur secum, ut eodem modo respondeat rebus, quemadmodum in quæstionibus? Num dies est? Est. Quid vero? Nox est? Non. Quid vero? Paria sunt astra? Non habeo dicere. Cum pecunia tibi ostenditur, esne meditatus ita respondere, ut decet: eam non esse bonam? Exercitatus-ne es in his responsionibus? an vero ad sola sophismata? Quid ergo mira-

μὲν μεμελέτηκας, ἐκεῖ κρείττων γένῃ σεαυτοῦ; ὅπου δ' ἀμελετήτως ἔχεις, ἐκεῖ δ' ὁ αὐτὸς διαμένεις; Ἐπεὶ διὰ τί ὁ ῥήτωρ, εἰδὼς ὅτι γέγραφε καλῶς, ὅτι ἀνείληφε τὰ γεγραμμένα, φωνὴν εἰσφέρων ἡδεῖαν, ὅμως ἔτι ἀγωνιᾷ; Ὅτι οὐκ ἀρκεῖται τῷ μελετῆσαι. Τί οὖν θέλει; Ἐπαινεθῆναι ὑπὸ τῶν παρόντων. Πρὸς μὲν οὖν τὸ δύνασθαι μελετᾷν, ἤσκηται· πρὸς ἔπαινον δὲ καὶ ψόγον, οὐκ ἤσκηται. Πότε γὰρ ἤκουσε παρά τινος, τί ἐστιν ἔπαινος; τί ἐστι ψόγος; τίς ἑκατέρου φύσις; τοὺς ποίους τῶν ἐπαίνων διωκτέον, ἢ τοὺς ποίους τῶν ψόγων φευκτέον; πότε δ' ἐμελέτησε ταύτην τὴν μελέτην, ἀκόλουθον τούτοις τοῖς λόγοις; Τί οὖν ἔτι θαυμάζεις, εἰ, ὅπου μὲν ἔμαθεν, ἐκεῖ διαφέρει τῶν ἄλλων· ὅπου δ' οὐ μεμελέτηκεν, ἐκεῖ τοῖς πολλοῖς ὁ αὐτός

miraris, ubi meditatus es, ibi te ipso quoque superiorem te evadere; ubi vero exercitationem nullam adhibuisti, ibi eumdem permanere? Nam cur orator, quamvis sciat se recte scripsisse, &, quae scripserit, memoriae se mandasse, quamvis etiam suavitatem adferat vocis, tamen adhuc timet? Quia non satis est ei, declamare. Quid ergo vult? Laudari ab iis qui adsunt. Ad facultatem igitur declamandi exercitatus est; ad laudationem autem & vituperationem non est exercitatus. Quando enim e quoquam audivit, quid sit laus, quid vituperatio? quae sit utriusque rei natura? quae laudes expetendae sint, quae vituperationes fugiendae? Quando autem ei exercitationi operam dedit, quae sit his rationibus consentanea? Quid ergo adhuc miraris, si, ubi didicit, ibi vulgo antecellit: ubi autem se non exercuit, ibi nullam prae plebe praerogativam habet? Sic citharoedus

αὐτός ἐστιν; Ὡς ὁ καθαιρῳδὸς οἶδε καθαίρειν, ᾄδει καλῶς, στατὸν ἔχει καλὸν, καὶ ὅμως εἰσερχόμενος τρέμει. ταῦτα γὰρ οἶδεν· ὄχλος δὲ τί ἐστιν οὐκ οἶδεν, οὐδ' ὄχλου βοὴ, οὐδὲ καταγελώς. ἀλλ' οὐδ' αὐτὸ τὸ ἀγωνιᾶν τί ἐστιν οἶδε, πότερον ἡμέτερον ἄγαν ἐστὶν, ἢ ἀλλότριον, ἔστιν αὐτὸ παῦσαι, ἢ οὐκ ἔστι. διὰ τοῦτο ἐὰν μὲν ἐπαινεθῇ, φυσηθεὶς ἐξῆλθεν· ἐὰν δὲ καταγελασθῇ, τὸ φυσημάτιον ἐκεῖνο ἐκεντήθη καὶ προσεκάθισε. 9 10

Τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν. Τίνα θαυμάζομεν; Τὰ ἐντός. Περὶ τίνα σπουδάζομεν; Περὶ τὰ ἐντός. Εἶτ' ἀποροῦμεν, πῶς φοβούμεθα, ἢ πῶς ἀγωνιῶμεν; Τί οὖν ἐνδέχεται, ὅταν τὰ ἐπιφερόμενα, κακὰ ἡγώμεθα; Οὐ δυνάμεθα μὴ φοβεῖσθαι, οὐ δυνάμεθα μὴ ἀγωνιᾶν. Εἶτα λέγομεν, Κύριε ὁ Θεὸς, πῶς μὴ ἀγω- 11 12 13

rœdus novit pulsare citharam, bene cantat, rectâ tunicâ, eâque pulcrâ, est amictus; & tamen theatrum ingrediens tremit. Nam illa quidem novit; populus autem quid sit, non novit, aut populi clamor, aut derisio: immo, ipsum hoc, timere, quid sit, ignorat; utrum nostrum opus sit, an alienum; sedari possit, necne. Quapropter, cum laudatur, inflatus exit: ubi autem derisus est, inflatiuncula illa compungitur, & subsidit.

Tale quiddam & nobis accidit. Quas res admiramur? Externas. Quibus rebus studemus? Externis. Dein dubitamus quî fiat, ut timeamus? ut trepidemus? Quid ergo usu evenit, cum ea, quæ nobis imminent, mala judicamus? Non possumus non timere, non possumus non trepidare. Dein dicimus, Domine Deus, quid agam ne

ἀγωνιῶ; Μωρέ· χεῖρας οὐκ ἔχεις; οὐκ ἐποίησέ σοι αὐτὰς ὁ Θεός; εὔχου νῦν, καθήμενος, ὅπως αἱ μύξαι σου μὴ ῥέωσιν. ἀπόμυξαι μᾶλλον, καὶ
14 μὴ ἐγκάλει. Τί οὖν; ἐνταῦθά σοι οὐδὲν δέδωκεν; οὐ δέδωκέ σοι καρτερίαν; οὐ δέδωκέ σοι μεγαλοψυχίαν; οὐ δέδωκεν ἀνδρείαν; Τηλικαύτας ἔχων χεῖρας, ἔτι ζητεῖς τὸν ἀπομύξοντα;
15 Ἀλλ' οὐδὲ μελετῶμεν ταῦτα, οὐδ' ἐπιστρεφόμεθα. Ἐπεὶ δότε μοι ἕνα ᾧ μέλει πῶς τι ποιήσει; ὃς ἐπιστρέφεται, οὐ τοῦ τυχεῖν τινος, ἀλλὰ τῆς ἐνεργείας τῆς αὐτοῦ; Τίς, περιπατῶν, τῆς ἐνεργείας τῆς αὐτοῦ ἐπιστρέφεται; τίς, βουλευόμενος, αὐτῆς τῆς βουλῆς, οὐχὶ δὲ τοῦ τυχεῖν ἐκείνου πε-
16 ρὶ οὗ βουλεύεται; Κἂν μὲν τύχῃ, ἐπῆρται καὶ λέγει· Πῶς γὰρ ἡμεῖς καλῶς ἐβουλευσάμεθα; οὐκ ἔλεγόν σοι, ἀδελφὲ, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν, ἡμῶν τι σφαλ-

ne trepidem? Stulte, manus non habes? non tibi fecit eas Deus? Nunc ergo sedens precare, ne pituita tibi defluat. Emunge nares potius, nec accusa Deum. Quid ergo? hic nihil tibi dedit? non dedit tibi tolerantiam? non dedit tibi magnitudinem animi? non dedit fortitudinem? Tot manus cum habeas, adhuc requiris eum qui te emungat? Verum nos hæc neque meditamur, neque curamus. Nam date mihi aliquem, qui curet, quo pacto aliquid acturus sit? qui solicitus sit, non de aliqua re consequenda, sed de actione sua? Quis, cum ambulat, de ambulatione sua solicitus est? quis, cum deliberat, ipsam respicit deliberationem; ac non potius de eo consequendo laborat, cujus gratia deliberat? qui si voti compos fit, elatus ait: „Quam prudenter deliberavimus? nonne dicebam „tibi, frater, si nos rem „quampiam considerare„mus, non posse fieri quin „ita

σκεψαμένων, μὴ οὕτως ἐκβῆναι; Ἂν δ' ἑτέρως χωρήσῃ, τεταπείνωται τάλας, οὐχ εὑρίσκει οὐδὲ τί εἴπῃ περὶ τῶν γεγονότων. Τίς ἡμῶν τούτου ἕνεκα μάντιν παρελάβε; Τίς ἡμῶν [οὐκ] ἐνενοιμήθη ὑπὲρ ἐνεργείας; Τίς; ἔνα μοι δότε, ἵνα ἴδω τοῦτον, ὃν ἐκ πολλοῦ χρόνου ζητῶ, τὸν ταῖς ἀληθείαις εὐγενῆ καὶ εὐφυᾶ· εἴτε νέον, εἴτε πρεσβύτερον, δότε. 17

Τί οὖν ἔτι θαυμάζομεν, εἰ περὶ μὲν τὰς ὕλας τετρίμμεθα, ἐν δὲ ταῖς ἐνεργείαις ταπεινοὶ, αἰσχήμονες, οὐδενὸς ἄξιοι, δειλοὶ, ἀταλαίπωροι, ὅλοι ἀτυχήματα; Οὐ γὰρ μεμέληκεν ἡμῖν, οὐδὲ μελετῶμεν. Εἰ δὲ μὴ τὸν θάνατον ἢ τὴν φυγὴν ἐφοβούμεθα, ἀλλὰ τὸν φόβον, ἐμελετῶμεν ἂν ἐκείνοις μὴ περιπίπτειν ἃ φαίνεται ἡμῖν κακά. 18

Νῦν δ' ἐν μὲν τῇ σχολῇ γοργοὶ καὶ κατάγλωσσοι· κἂν ζητημάτιον ἐμπέσῃ περί τινος τούτων, 19

„ita eveniret?“ Sin secus ceciderit, abjectus est miser, nec, quid dicat de iis quæ acciderunt, reperit. Quis nostrûm hujus rei caussâ vatem adhibuit? Quis nostrûm ob actionem suam in æde sacra indormiit? Quisnam? unum mihi date, ut eum videam, quem jam longo tempore quæro, qui revera sit nobilis & ingeniosus: sive adolescentem, sive natu grandiorem date. 20

Quid ergo miramur ad, huc, si in materiis quidem subjectis satis sumus exercitati; in actionibus autem humiles, fœdi, nullius pretii, ignavi, molles; quanti quanti sumus, scelera. Neque enim hæ nobis curæ fuerunt, neque in iis nos exercemus. At si non mortem aut exsilium timeremus, sed timorem ipsum; operam daturi essemus ne incideremus in ea quæ mala nobis viderentur. Nunc in schola expediti & verbosi, cum tali quapiam de re quæstiuncula inciderit, instru-

τούτων, ἱκανοὶ καὶ ἐξῆς ἐπελθεῖν. ἕλκυσον δ' εἰς χρῆσιν, καὶ εὑρήσεις τάλαναις ναυαγούς. προσπεσέτω φαντασία ταρακτική, καὶ γνώσῃ τί ἐμελε-
21 τῶμεν, καὶ πρὸς τί ἐγυμναζόμεθα. Λοιπὸν ὑπὸ τῆς ἀμελετησίας προσεπισωρεύομεν ἀεί τινα καὶ
22 προσπλάσσομεν μείζονα τῶν καθεστώτων. Εὐθὺς ἐγὼ, ὅταν πλέω, κατακύψας εἰς τὸν βυθὸν, ἢ τὸ πέλαγος περιβλεψάμενος, καὶ μὴ ἰδὼν γῆν, ἐξίσταμαι, καὶ φανταζόμενος ὅτι ὅλον με δεῖ τὸ πέλαγος τοῦτο ἐκπιεῖν ἂν ναυαγήσω, οὐκ ἐπέρχεταί μοι, ὅτι μοι τρεῖς ξέσται ἀρκοῦσι. Τί οὖν με ταράσσει; Τὸ πέλαγος; Οὔ, ἀλλὰ τὸ
23 δόγμα. Πάλιν, ὅταν σεισμὸς γένηται, φαντάζομαι ὅτι ἡ πόλις ἐπιπίπτειν μοι μέλλει. οὐ γὰρ ἀρκεῖ μοι μικρὸν λιθάριον, ἵν' ἔξω μου τὸν ἐγκέφαλον βάλῃ.

Τίνα

cti ſumus ad cuncta, quæ ad eam pertinent, ordine perſequenda. Sed in uſum actumque nos trahe; invenies miſeros naufragos. Incidat cogitatio terrifica: tum cognoſces, quid meditati fuerimus, & ad quid nos exercuerimus. Jam in hac meditationis neglectione ſemper quædam adcumulamus, & majora quam re ipſâ ſunt adfingimus. Statim ego, cum navigo, oculos in altum defigens, aut pelagus circumſpiciens, nec terram usquam proſpiciens, de ſtatu mentis dejicior; &, cogitans eſſe mihi totum pelagus ebibendum, ſi fecero naufragium, illud non reputo, tres ſextarios eſſe mihi ſatis. Quid eſt igitur, quod me perturbat? Pelagus? Non, ſed meum decretum. Rurſus, ingruente terræ motu, totam urbem in me caſuram mihi fingo: quaſi vero non parvus lapillus ſit ſatis, ad elidendum mihi cerebrum?

Quæ-

Τίνα οὖν ἐστι τὰ βαροῦντα καὶ ἐξιστάντα 24
ἡμᾶς; Τίνα γὰρ ἄλλα, ἢ τὰ δόγματα; Τὸν γὰρ ἐξιόντα καὶ ἀπαλλαττόμενον τῶν συνήθων καὶ ἑταίρων καὶ τόπων καὶ συναναστροφῆς, τί ἐστι τὸ βαροῦν ἄλλο, ἢ δόγματα; Τὰ γοῦν 25
παιδία εὐθὺς, ὅταν κλαύσῃ μικρὰ τῆς τίτθης ἀπελθούσης, πλακούντιον λαβόντα, ἐπιλέληστα. Θέλεις σε οὖν καὶ ἡμεῖς παιδίοις ὁμοιῶ- 26
μεν; Οὐ, νὴ τὸν Δία. οὐ γὰρ ὑπὸ πλακουντίου τοῦτο πάσχειν ἀξιῶ, ἀλλ' ὑπὸ δογμάτων ἐρρθῶν. Τίνα δ' ἐστι ταῦτα; Ἃ δεῖ τὸν ἄν- 27
θρωπον ὅλην τὴν ἡμέραν μελετῶντα, μηδενὶ προσπάσχειν τῶν ἀλλοτρίων, μηθ' ἑταίρῳ, μήτε τόπῳ, μήτε γυμνασίοις, ἀλλὰ μηδὲ τῷ σώματι τῷ αὐτοῦ· μεμνῆσθαι δὲ τοῦ νόμου, καὶ τοῦτον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν. Τίς δ' ὁ νό- 28
μος ὁ θεῖος; Τὰ ἴδια τηρεῖν, τῶν ἀλλοτρίων

R 2 μὴ

Quænam ergo sunt, quæ nos premunt, & de statu mentis nos dejiciunt? Quæ alia, nisi decreta? Nam & eum, qui peregre abit, & a sodalibus, a locis, a congressibus, quibus adsuetus erat, discedit; quid est aliud, quod eum premat, nisi decreta? Pueri quidem, cum plorant nutrice paululum digressâ, placentulâ acceptâ statim obliviscuntur doloris. Vis ergo, te quoque pueris comparemus? Non, per Jovem: neque enim velim placentulâ me ita deliniri, sed rectis decretis. Quæ autem illa sunt? Ea quæ hominem totos dies meditari oportet, ut nullis externis rebus adficiatur, non sodali, non loco, non gymnasiis, immo ne suopte quidem corpore; sed memor sit legis, & eam ob oculos habeat. Quid autem jubet lex divinitus præscripta? Sua tueri, & aliena sibi non vindicare; sed iis &,

cum

μὴ ἀντιποιεῖσθαι, ἀλλὰ διδομένοις μὲν χρῆσθαι, μὴ διδόμενα δὲ μὴ ποθεῖν· ἀφαιρουμένου δέ τινος, ἀποδιδόναι εὐλύτως καὶ αὐτόθεν, χάριν εἰδότα οὗ ἐχρήσατο χρόνου, εἰ θέλεις μὴ κλαίειν
29 τὴν τίτθην καὶ μάμμην. Τί γὰρ διαφέρει, τίνος ἄττων ἐστὶ, καὶ ἐκ τίνος κρέμαται; Τί κρεῖττον ἐν τοῦ διὰ κοράσιον κλαίοντος, εἰ διὰ γυμνασίδιον, καὶ στωϊδία, καὶ νεανισκάρια, καὶ τοι-
30 αύτην διατριβὴν πενθεῖς; Ἄλλος ἐλθὼν, ὅτι οὐκέτι τὸ τῆς Δίρκης ὕδωρ πίνειν μέλλει. Τὸ γὰρ Μάρκιον χεῖρόν ἐστι τοῦ τῆς Δίρκης; Ἀλλ' ἐκεῖνό μοι σύνηθες ἦν. Καὶ τοῦτο πάλιν ἔσται σοι
31 σύνηθες. Εἶτ', ἂν μὲν καὶ τούτῳ προσπαθῇς, καὶ τοῦτο πάλιν κλαῖε, καὶ ζήτει στίχον ὅμοιον τῷ Εὐριπίδου ποιῆσαι,

Θερμάς τε τὰς Νέρωνος, Μαρκιόν θ' ὕδωρ.

Ἴδε

eum dantur, uti; &, cum non dantur, ea non deſiderare; &, cum quid nobis eripitur, reddere expedite & ſponte, gratiamque habere pro eo tempore, quo eo uſi ſumus: niſi velis nos mammas atque nuterculas implorare. Quid enim intereſt, qua re quis vincatur, & unde pendeat? Ecquâ re præſtantior eo es qui ob puellam plorat, ſi tu ob gymnaſium, & porticulos, & adoleſcentulos, & hujusmodi congreſſus luges? Alius adveniens id ægre fert, quod Dircæam aquam non amplius bibiturus ſit. Num igitur Martia deterior eſt Dircæâ? Non: at illi adſueveram. Etiam huic adſueſces. Deinde ubi & hac delectaberis, luge, & quære verſum Euripideo ſimilem:

Thermas Neronianas, Martiamque aquam.

Viden'

Ἰδὲ πῶς τραγῳδία γίνεται, ὅταν εἰς μωροὺς ἀν-
θρώπους πράγματα τὰ τυγχάνοντ' ἐμπέσῃ.

Πότε οὖν Ἀθήνας πάλιν ὄψομαι, καὶ τὴν 32
ἀκρόπολιν; Τάλας, οὐκ ἀρκεῖ σοι ἃ βλέπεις
καθ' ἡμέραν; κρεῖττόν τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν
τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τῶν ἄστρων, τῆς γῆς
ὅλης, τῆς θαλάσσης; Εἰ δὲ δὴ παρακολουθεῖς 33
τῷ διοικοῦντι τὰ Ὅλα, καὶ κεῖνον ἐν σαυτῷ περι-
φέρεις, ἔτι ποθεῖς λιθάρια καὶ πέτρας κομ-
ψήν; ὅταν οὖν μέλλῃς ἀπολιπεῖν αὐτὸν τὸν
ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, τί ποιήσεις; κλαύσεις
καθήμενος, ὡς τὰ παιδία; Τί οὖν, ἐν τῇ σχο- 34
λῇ ἔποιεις; τί ἤκουες; τί ἐμάνθανες; τί σαυ-
τὸν φιλόσοφον ἐπέγραφες, ἔξὸν τὰ ὄντα ἐπι-
γράφειν; ὅτι, Εἰσαγωγὰς ἔπραξά τινας, καὶ
Χρυσίππειμα ἀνέγνων, φιλοσόφου δ' οὐδὲ θύραν
παρῆλθον. ποῦ γάρ μοι μέτεστι τούτου τοῦ 35

R 3 πράγ-

Viden' ut tragœdia oriatur, cum res vel leviſſimæ ſtultis hominibus incidunt?

Ah, quando Athenas & arcem iterum videbo! Miſer, non ſatis ea tibi ſunt, quæ quotidie vides? Poteſne præſtantius aliquid aut majus videre ſole, lunâ, ſtellis, terrâ univerſâ, mari? Quod ſi gubernatorem Univerſi ratione adſequeris, eumque in temet ipſo circumferas, adhuc deſideras lapillos & rupem elegantem? Quando igitur ipſum ſolem & lunam relinquere oportebit, quid facies? ſedebis plorans, ut pueri? Quid ergo in ſchola faciebas? Quid audiebas? Quid diſcebas? Quid philoſophi nomen uſurpaſti, cum ea tibi uſurpare poſſes quæ vera ſunt? te introductionibus nonnullis operam dediſſe, & Chryſippi libros aliquos legiſſe, philoſophiam vero ne a janua quidem ſalutaſſe. Nam quid tibi rei cum illo nego-

πράγματος, οὐ Σωκράτει μετῆν, τῷ οὕτως ἀποθανόντι, οὕτω ζήσαντι; οὐ Διογένει μετῆν;
36 Ἐπινοεῖς τούτων τινὰ κλάοντα ἢ ἀγανακτοῦντα, ὅτι τὸν δεῖνα οὐ μέλλει βλέπειν, οὐδὲ τὴν δεῖνα, οὐδ' ἐν Ἀθήναις ἔσεσθαι, ἢ ἐν Κορίνθῳ, ἀλλ', ἂν οὕτω τύχῃ, ἐν Σούσοις, ἢ ἐν Ἐκβατάνοις;
37 Ὦ γὰρ ἔξεστιν, ὅταν θέλῃ, ἐξελθεῖν τοῦ συμποσίου, καὶ μηκέτι παίζειν, ἔτι οὕτας ἀνιᾶται μένων; οὐχὶ δ', ὡς παιδιᾷ, παρεμένει μέχρις ἂν ψυχαγωγῆται;
38 Ταχύγ' ἂν ὁ τοιοῦτος ὑπομείνει, φυγήν τινα φυγεῖν εἰς ἄτεκνον, ἢ τὴν ἐπὶ θανάτῳ καταφερθείς.
39 Οὐ θέλεις ἤδη, ὡς τὰ παιδία, ἀπογαλακτισθῆναι, καὶ ἅπτεσθαι τροφῆς στερεωτέρας, μηδὲ κλάειν μέμμας καὶ τίτθας, γραῶν ἀπο-
40 πλανύματα; Ἀλλ' ἐκείνοις ἀπαλλασσόμενος ἀνιᾶσθαι. Σὺ αὐτοῖς ἀνιάσεις; Οὐδαμῶς· ἀλλ' ὅπερ καὶ

negotio est, quod Socrates tractavit, qui ita mortuus est, ita vixit? aut quod tractavit Diogenes? Horum aliquem ploraſſe cogitas, aut ſuccenſuiſſe, quod iſtum aut iſtam non amplius eſſet viſurus? quod Athenis aut Corinthi non futurus eſſet; ſed fortaſſe Suſis, aut Ecbatanis? Nam cui de convivio abire licet cum volet, & non amplius ludere, is-ne dolebit quamdiu manet? nonne vero, veluti ludo, intereſſe perget quoad eo delectatur? Talis ſane homo (*qualis tu*) tulerit ſcilicet, ſi perpetuo exſilio mulctetur, aut ſi capitis condemnetur!

Non vis tandem, ut pueri, ablactari, & cibum capeſſere ſolidiorem? Non plorare mammas deſines, & nutriculas, aniles ejulatus? At diſcedens, mœrorem eis adferam. Tu illis mœrorem adferes? Nequaquam vero tu; ſed id, quod & tibi dolorem adfert, decretum.

καὶ σὲ, τὸ δόγμα. Τί οὖν ἔχεις ποιῆσαι; Τὸ σὸν ἔξελε· τὸ δ' ἐκείνων, ἂν οὗ ποιῶσιν, αὐταὶ ἐξελοῦσιν. εἰ δὲ μὴ, οἰμώξουσι δι' αὐτάς. Ἄνθρωπε· τὸ λεγόμενον τοῦτο, Ἀπονάθητι ἤδη ὑπὲρ εὐροίας, ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ μεγαλοψυχίας. ἀνάτεινόν ποτε τὸν τράχηλον, ὡς ἀπηλλαγμένος δουλείας. τόλμησον ἀναβλέψας πρὸς τὸν Θεὸν εἰπεῖν, ὅτι, χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς, ὁμογνωμονῶ σοι, σός εἰμι. οὐδὲν παραιτοῦμαι τῶν σοι δοκούντων· ὅπου θέλεις, ἄγε· ἣν θέλεις ἐσθῆτα περίθες. ἄρχειν με θέλεις, ἰδιωτεύειν, μένειν, φεύγειν, πένεσθαι, πλουτεῖν; ἐγώ σοι ὑπὲρ ἁπάντων τούτων πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι· δείξω τὴν ἑκάστου φύσιν, οἵα ἐστίν. Οὔ· ἀλλ' ἐν βοὸς κοιλίᾳ καθήμενος, ἐκδέχου σοῦ τὴν μάμμην μέχρις σε χορτάσῃ. Ὁ Ἡρακλῆς, εἰ τοῖς ἐν οἴκοις παρεκάθητο, τίς ἂν ἦν; Εὐρυσθεὺς, καὶ 41 42 43 44

eretum. Quid ergo facere potes? Tu tuum abjicito: abjicient & illæ ſuum, ſi ſapient, ipſæ; quod ſi non fecerint, ſuâpte culpâ plorabunt. Mi homo, jam tandem res omnes deſpera, ut ajunt, pro tranquillitate, pro libertate, pro animi magnitudine! Cervices tandem erige, tanquam ſervitute liberatus. Aude tandem ſublatis ad Deum oculis dicere: „Tracta me „poſthac arbitratu tuo: „idem tecum ſentio; tuus „ſum: nihil recuſo, quod „tibi videbitur: quo voles, „ducito: qua me voles veſte induito. Vis me fungi magiſtratu? privatam „agere vitam? manere? „exſulare? pauperie conflictari? opibus abundare? Ego te in his rebus omnibus apud homines defendam: oſtendam „rei cujusque naturam, qualis eſt.“ Non ita: ſed potius in ventre bovis ſedens, exſpecta matercularn tuam, dum te paſcat. Hercules ſi domeſticis ſuis adſediſſet, quis fuiſſet? Eury-

οὐχὶ Ἡρακλῆς. Ἄγε, πόσους δὲ, περιερχόμενος τὴν οἰκουμένην, συνήθεις ἔσχε καὶ φίλους; Ἀλλ' οὐδὲν φίλτερον τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο ἐπιστεύθη Διὸς εἶναι υἱὸς, καὶ ἦν. ἐκείνῳ τοίνυν πειθόμενος, περι-
45 ἦει καθαίρων ἀδικίαν καὶ ἀνομίαν. Ἀλλ' οὐκ εἶ Ἡρακλῆς, καὶ οὐ δύνασαι καθαίρειν τὰ ἀλλότρια κακά; ἀλλ' οὐδὲ Θησεὺς, ἵνα τὰ τῆς Ἀττικῆς καθάρῃς; Τὰ σαυτοῦ κάθαιρον. ἐντεῦθεν, ἐκ τῆς διανοίας, ἔκβαλε, ἀντὶ Προκρούστου καὶ Σκίρωνος, λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, ἐπιχαιρεκα-
46 κίαν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀπρασίαν. Ταῦτα δ' οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκβαλεῖν, εἰ μὴ πρὸς μόνον τὸν Θεὸν ἀποβλέποντα, ἐκείνῳ μόνῳ προσπεπονθότα, τοῖς ἐκείνου προστάγμασι καθωσιωμένον.
47 Ἂν δ' ἄλλο τι θέλῃς, οἰμώζων καὶ στένων ἀκολουθήσεις τῷ ἰσχυροτέρῳ· ἔξω ζητῶν ἀεὶ τὴν εὕροιαν, καὶ μηδέ ποτ' εὑρεῖν δυνάμενος. ἐκεῖ γὰρ αὐ-

Eurystheus, non Hercules. Age vero; terrarum orbem peragrans ille, quot familiares habuit, quot amicos? Sed nihil ei carius fuit Deo: eâque de causâ Jovis filius est habitus, ac fuit. Illi igitur obtemperans circumibat, ut injuriam & iniquitatem expurgaret. At tu non es Hercules, nec aliena purgare mala potes? ac ne Theseus quidem es, ut Atticæ mala purges? Tua ipsius purgato: ex animo ejice, loco Procrustæ & Scironis, tristitiam, timorem, cupiditatem, invidiam, malevolentiam, avaritiam, mollitiem, intemperantiam. Hæc vero aliter ejici non possunt, nisi ad solum respicias Deum, eique soli sis addictus, & illius mandatis consecratus. Sin quid aliud voles; gemens & plorans sequêris robustiorem: & foris semper quærens tranquillitatem,

αὐτὴν ζητεῖς, οὗ μή ἐστιν, ἀφεὶς ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου ἐστίν.

ΚΕΦ. ιζ'.

Πῶς ἐφαρμοστέον τὰς προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους.

Τί πρῶτόν ἐστιν ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος; Ἀποβαλεῖν οἴησιν. ἀμήχανον γὰρ ἃ τις εἰδέναι οἴεται, ταῦτα ἄρξασθαι μανθάνειν. τὰ μὲν 2
οὖν ποιητέα καὶ οὐ ποιητέα, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ, καὶ καλὰ καὶ αἰσχρὰ πάντες ἄνω καὶ κάτω λαλοῦντες ἐρχόμεθα πρὸς τοὺς φιλοσόφους· ἐπὶ τούτοις ἐπαινοῦντες, ψέγοντες, ἐγκαλοῦντες, μεμφόμενοι, περὶ ἐπιτηδευμάτων καλῶν καὶ αἰσχρῶν ἐπικρίνοντες καὶ διαλαμβάνοντες. Τίνος δ' ἕνεκα 3
περισερχόμεθα τοῖς φιλοσόφοις; Μαθεῖν θέλοντες

tem, numquam ad eam pervenire poteris, ut qui, omisso loco in quo est, ibi eam quæris ubi non est.

CAP. XVII.

Quomodo anticipationes singulis rebus sint adcommodandæ.

Quodnam est primum philosophantis officium? Abjicere scientiæ opinationem. Fieri enim non potest, ut quæ quis scire se opinatur, ea discere incipiat. Jam vero facienda & non facienda, bona & mala, honesta & turpia, sursum ac deorsum lingua versantes, philosophos adimus: harum rerum causa laudamus, reprehendimus, accusamus, conquerimur, de institutis honestis & turpibus judicamus & disceptamus. Qua vero de causa philosophos accedimus? Discere volumus ea, quæ nos ignorare puta-

ἂ οὐκ οἰόμεθα εἰδέναι. Τίνα δ' ἐστὶ ταῦτα; Τὰ θεωρήματα. ἃ γὰρ λαλοῦσιν οἱ φιλόσοφοι, μαθεῖν θέλομεν, ὡς κομψὰ καὶ δριμέα· εἰ 4 δ', ἵν' ἀπ' αὐτῶν περιποιήσωνται. Γελοῖον οὖν τὸ οἴεσθαι, ὅτι ἄλλα μέν τις μαθεῖν βούλεται, ἄλλα δὲ μαθήσεται· ἢ λοιπόν, ὅτι προκό- 5 ψει τις ἐν οἷς οὐ μανθάνει. Τὸ δ' ἐξαπατῶν τοὺς πολλοὺς τοῦτ' ἔστιν, ὅπερ καὶ Θεόπομπον τὸν ῥήτορα, ὅπου καὶ Πλάτωνι ἐγκαλεῖ ἐπὶ τῷ 6 βούλεσθαι ἕκαστα ὁρίζεσθαι. Τί γὰρ λέγει; Οὐδεὶς ἡμῶν πρὸ σοῦ ἔλεγεν ἀγαθὸν ἢ δίκαιον; ἢ μὴ παρακολουθοῦντες τί ἐστι τούτων ἕκαστον, ἀσήμως καὶ κενῶς φθεγγόμεθα τὰς φωνάς; 7 Τίς γάρ σοι λέγει Θεόπομπε, ὅτι ἐννοίας οὐκ εἴχομεν ἑκάστου τούτων φυσικὰς, καὶ προλήψεις; ἀλλ' οὐχ οἵόντε ἐφαρμόζειν τὰς προλήψεις ταῖς καταλλήλοις οὐσίαις, μὴ διαθρέψαντα

putamus. Quæ autem illa sunt? Præceptiones. Nam quæ philosophi loquuntur, ea discere volumus; alii, ut elegantia & acuta; alii, ut quæstum inde faciamus. Est igitur ridiculum, putare, fore ut aliquis alia velit discere, alia discat, aut in iis denique proficiat quæ non discit. Et eadem re vulgus decipitur, quæ Theopompum oratorem decepit, cum Platonem etiam accusat, quod definiri omnia voluerit. Quid enim

ait? „Nemone nostrûm „ante te Bonum dixit, & „Justum? Aut, non intelli„gentes, quid horum quid„que esset, citra significa„tionem & inaniter voces „illas sonabamus?“ Quis vero istud tibi dicit, Theopompe, nos cujusque horum naturales notiones non habuisse, atque anticipationes? At illud fieri non potest, ut anticipationes istas rebus consentaneis adcommodemus, nisi prius illas evolverimus; atque

ταῦτα αὐτάς· καὶ αὐτὸ τοῦτο σκεψάμενον, ποίαν τινὰ ἑκάστῃ αὐτῶν οὐσίαν ὑποτακτέον. Ἐπεὶ 8
τοιαῦτα λέγε καὶ πρὸς τοὺς ἰατρούς. Τίς γὰρ ἡμῶν οὐκ ἔλεγεν ὑγιεινόν τι καὶ νοσερὸν, πρὶν Ἱπποκράτη γενέσθαι; ἢ κενῶς τὰς φωνὰς ταύτας ἀπηχοῦμεν; Ἔχομεν γάρ τινα καὶ ὑγιεινοῦ 9
πρόληψιν, ἀλλ' ἐφαρμόσαι οὐ δυνάμεθα. διὰ τοῦτο ὁ μὲν λέγει, ἀνάτεινον· ὁ δὲ λέγει, δὸς τροφήν· καὶ ὁ μὲν λέγει, φλεβοτόμησον· ὁ δὲ λέγει, σικύασον. Τί τὸ αἴτιον; ἄλλο γε, ἢ ὅτι τὴν τοῦ ὑγιεινοῦ πρόληψιν οὐ δύναται καλῶς ἐφαρμόσαι τοῖς ἐπὶ μέρους;

Οὕτως ἔχει καὶ ἐνθάδ', ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν 10
βίον. Ἀγαθὸν καὶ κακὸν, καὶ συμφέρον καὶ ἀσύμφορον, τίς ἡμῶν οὐ λαλεῖ; τίς γὰρ ἡμῶν οὐκ ἔχει τούτων ἑκάστου πρόληψιν; Ἆρ' οὖν 11
διηρθρωμένην καὶ τελείαν; τοῦτο δεῖξον. Πῶς δείξω;

que id ipsum considéraverimus, quæ res cuique earum subjiciendæ sint. Nam eadem ista medicis etiam objicere potes. Quis enim nostrûm non salubre aliquid aut insalubre dixit, priusquam Hippocrates nascerétur? an voces istas inaniter resonabamus? Habemus enim aliquam etiam ejus quod salubre est anticipationem; sed adcommodare eam non possumus: eoque alius abstinere, alius dare cibum jubet, alius venam incidere, alius cucurbitulas adponere. Quæ alia causa est, nisi quod sanitatis anticipationem rebus singulis recte adcommodare nesciunt?

Ita ergo se res etiam hîc habet, in vita. De bonis rebus & malis, de utilibus & inutilibus, quis nostrûm non loquitur? quis enim nostrûm non habet horum cujusque anticipatam aliquam notionem? Eone vero etiam distinctam & perfectam? Istud ostendito.

Quo

δείξω; Ἐφάρμοσον αὐτὴν καλῶς ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. Εὐθὺς, τοὺς ὅρους Πλάτων μὲν ὑποτάσσει τῇ τοῦ χρησίμου προλήψει, σὺ δὲ τῇ τοῦ ἀχρή-
12 στου. Δυνατὸν οὖν ἐστιν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ἐπιτυγχάνειν; Πῶς οἷόν τε; Τῇ δὲ τοῦ πλούτου οὐσίᾳ οὐχ' ὁ μέν τις ἐφαρμόζει τὴν τοῦ ἀγαθοῦ πρόληψιν, ὁ δ' οὔ; τῇ δὲ τῆς ἡδονῆς; τῇ δὲ τῆς
13 ὑγείας; Καθόλου γὰρ, εἰ πάντες οἱ τὰ ὀνόματα λαλοῦντες ἱκανῶς ἴσμεν ἕκαστα τούτων, καὶ μηδεμιᾶς ἐπιμελείας περὶ τὴν διάρθρωσιν τῶν προλήψεων δεόμεθα, τί διαφερόμεθα; τί πολεμοῦμεν; τί ψέγομεν ἀλλήλους;
14 Καὶ τί μοι νῦν τὴν πρὸς ἀλλήλους μάχην παραφέρων, καὶ ταύτης μεμνῆσθαι; σὺ αὐτὸς εἰ ἐφαρμόζεις καλῶς τὰς προλήψεις, διατί
15 δυσροεῖς; διατί ἐμποδίζῃ; Ἀφῶμεν ἄρτι τὸν δεύτερον τόπον, τὸν περὶ τὰς ὁρμὰς, καὶ τὴν κατὰ

Quo modo oſtendam? Recte adcommoda eam rebus ſingulis. Ac ne longius abeam, Plato definitiones ſubjicit utilitatis notioni, tu vero inutilitatis. Ergone fieri poteſt, ut veſtrûm uterque verum teneat. Fieri quî poteſt? Divitiarum item naturæ, nonne alius notionem Boni adcommodat, alius non? eodemque modo & naturæ voluptatis, & ſanitatis? Etenim omnino, ſi omnes, qui vocabula iſta uſurpamus, ſatis commode novimus quasque illarum rerum, neque opus eſt ut operam demus evolutioni notionum anticipatarum; cur diſſentimus? cur pugnamus? cur nos invicem reprehendimus?

Sed quid nunc adtinet hominum inter ſe pugnas proferre, earumque facere mentionem? Tu ipſe, ſi notiones recte adcommodas, cur miſer es? cur impediris? Omittamus nunc ſecundum locum, de Impetu, & diſputationem de officio,

κατὰ ταύτας περὶ τὸ καθῆκον φιλοτεχνίαν. ἀφῶμεν καὶ τὸν τρίτον, τὸν περὶ τὰς συγκαταθέσεις. χαρίζομαί σοι ταῦτα πάντα. ἐτῶμεν ἐπὶ τοῦ 16
πρώτου, καὶ σχεδὸν αἰσθητὴν παρέχοντος τὴν ἀπόδειξιν τοῦ μὴ ἐφαρμόζειν καλῶς τὰς προλήψεις. Νῦν σὺ θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ 17
δυνατά; Τί οὖν ἐμποδίζῃ; διὰ τί δυσροεῖς; Νῦν οὐ φεύγεις τὰ ἀναγκαῖα; Διὰ τί οὖν περιπίπτεις τινί; διὰ τί δυστυχεῖς; διὰ τί θέλοντός σου τι, οὐ γίνεται; καὶ μὴ θέλοντος, γίνεται; Ἀπόδειξις γὰρ αὕτη μεγίστη δυσροίας καὶ κακο- 18
δαιμονίας· Θέλω τι, καὶ οὐ γίνεται. καὶ τί ἐστιν ἀθλιώτερον ἐμοῦ;

Τοῦτο καὶ ἡ Μήδεια οὐχ ὑπομείνασα, ἦλ- 19
θεν ἐπὶ τὸ ἀποκτεῖναι τὰ ἴδια τέκνα. Μεγαλοψυχῶς, κατά γε τοῦτο. εἶχε γὰρ ἣν ἔδει φαντασίαν, οἵαν ἐστὶ τὸ, ἃ θέλει, τινὶ μὴ προχωρεῖν.

officio, quod ex illo ducitur. Omittamus & tertium, de adsensionibus. Condono tibi hæc omnia: insistamus primo, qui demonstrationem sensui pæne obviam suppeditat, quam parum recte rebus adcommodemus notiones. Nunc tu ea vis, quæ & fieri, & a te fieri possunt? Cur ergo impediris? cur miser es? Tu nunc non fugis necessaria? Cur ergo subinde in aliquid eorum, quæ fugis, incidis? cur infelix es? cur, te volente aliquid, non fit? cur fit, te nolente? Hæc enim demonstratio maxima est miseriæ & infelicitatis. Volo aliquid & non fit! & quid est me miserius?

Hoc Medea cum non sustineret, eo venit ut proprios etiam liberos occideret. Magno quidem hactenus animo. Habebat enim rectam opinionem, quale hoc esset, si, quod quis cupit, id ei non succederet.

20 ρεῖν. Εἶτα οὕτω τιμωρήσομαι τὸν ἀδικήσαντά με καὶ ὑβρίσαντα. Καὶ τί ὄφελος τοῦ καιρῶς οὕτω διακειμένου; πῶς οὖν γένηται; Ἀποκτείνω μὲν τὸ τέκνα· ἀλλὰ καὶ ἐμαυτὴν τιμωρήσομαι. Καὶ
21 τί μοι μέλει; Τοῦτ' ἔστιν ἔκπτωσις ψυχῆς, μεγάλα νεῦρα ἐχούσης. Οὐ γὰρ ᾔδει, ποῦ κεῖται τὸ ποιεῖν ἃ θέλομεν, ὅτι τοῦτο οὐκ ἔξωθεν δεῖ λαμβάνειν, οὐδὲ τὰ πράγματα μετατιθέντα καὶ
22 μεθαρμοζόμενον. Μὴ θέλε τὸν ἄνδρα, καὶ οὐδὲν ὧν θέλεις οὐ γίνεται. μὴ θέλε αὐτὸν ἐξάπαντός σοι συνοικεῖν. μὴ θέλε μένειν ἐν Κορίνθῳ. καὶ ἁπλῶς· μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ Θεὸς θέλει. Καὶ τίς σε κωλύσει; τίς σε ἀναγκάσει; οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Δία.

23 Ὅταν τοιοῦτον ἔχῃς ἡγεμόνα, καὶ τοιούτῳ συνθέλῃς καὶ συνορέγῃ, τί φοβῇ ἔτι μὴ ἀπο-
24 τύχῃς; Χάρισαί σου τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν ἔκκλι-

σιν

cederet. „Sic deinde *(ait)* „ulciſcar eum qui injuria „& contumelia me adfecit. „At quid me juvabit, ſi is „tanto malo fuerit adfe„ctus? quid igitur fiet? „Liberos occidam: ſed & „me ipſam puniam. Et „quid hoc ego curo!" Hæc eſt prolapſio animi, magnos nervos habentis. Nec enim nôrat, ubi ſitum eſſet facere quæ vellemus; id non ſumendum eſſe extrinſecus, neque res transferendas & mutandas. Noli adpetere maritum: ſic nihil quod voles, non fiet. Noli pertinaciter & ſine exceptione cupere, ut ille tecum habitet. Ne cupias manere Corinthi: denique omnino nihil velis aliud, niſi quæ vult Deus. Et quis te prohibebit? quis te coget? *Nemo;* non magis quam Jovem.

Quum talem habueris ducem, conjunctamque cum eo voluntatem et impetum, quid etiamnum times, ne fruſtreris? Si tuam adpetitionem & declina-

σιν πενίᾳ καὶ πλούτῳ, ἀποστεύξῃ, περιπτώσεις· ἀλλ' ὑγιείᾳ, δυστυχήσεις· ἀρχαῖς, τιμαῖς, πατρίδι, φίλοις, τέκνοις, ἁπλῶς ἄν τινι τῶν ἀπροαιρέτων. Ἀλλὰ τῷ Διὶ χάρισαι αὐτάς, τοῖς ἄλλοις Θεοῖς· ἐκείνοις παράδος, ἐκεῖνοι κυβερνάτωσαν, μετ' ἐκείνων τεταίχθωσαν· καὶ ποῦ ἔτι δυσροήσεις; Εἰ δὲ φθονεῖς, ἀταλαίπωρε, καὶ ἐλεεῖς, καὶ ζηλοτυπεῖς, καὶ τρέμεις, καὶ μίαν ἡμέραν οὐ διαλείπεις ἐν ᾗ οὐ καταικλάεις καὶ σαυτοῦ καὶ τῶν Θεῶν, καὶ τί ἔτι λέγεις πεπαιδεῦσθαι; Ποίαν παιδείαν ἄνθρωπε; ὅτι συλλογισμοὺς ἔπραξας μεταπίπτοντας; οὐ θέλεις ἀπομαθεῖν, εἰ δυνατὸν, πάντα ταῦτα; καὶ ἄνωθεν ἄρξασθαι, συναισθανόμενος, ὅτι μέχρι νῦν οὐδ' ἥψω τοῦ πράγματος; καὶ λοιπὸν, ἔνθεν ἀρξάμενος, προσοικοδομεῖν τὰ ἑξῆς, πῶς μηδὲν ἔσται, σοῦ μὴ θέλοντος· θέλοντος, μηδὲν αὐκ ἔσται;

25 26 27 28

Δότε

clinationem paupertati & opulentiæ donaris; frustraberis, incides in ea quæ nolles: si sanitati; calamitosus eris: si magistratibus, honoribus, patriæ, amicis, liberis; in summa, si cuiquam earum rerum quæ in hominis potestate non sunt. Sed Jovi eas donato, & cæteris Diis; illis eas tradito, illi gubernanto, cum illis stet & adpetitio & deliñatio tua: ubi tum successu carebis? At si invides, iguave! & misereris, & æmularis, & tremis, & unum non intermittis diem quo non & tibi & Diis oppiores; quid adhuc te eruditum esse dicis? Qua disciplina, homo? quia syllogismis operam dedisti & sophismatibus? Non dediscis potius, fieri si potest, ista omnia? & de integro auspicaberis, atque agnosces te hactenus negotium ne adtigisse quidem? ceterum, hinc auspicatus, adstrues deinceps ea quæ sequuntur, quo tandem id consequaris, ut nihil fiat te nolente, nihil te volente non fiat?

Date

29 Δότε μοι ἕνα νέον κατὰ ταύτην τὴν ἐπιβολὴν ἐληλυθότα εἰς σχολήν, τούτου τοῦ πράγματος ἀθλητὴν γενόμενον, καὶ λέγοντα, ὅτι, Ἐμοὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα χαιρέτω, ἀρκεῖ δ' εἰ ἐξέσται ποτὲ ἀπαραποδίστως καὶ ἀλύπως διαγαγεῖν, καὶ ἀνατεῖναι τὸν τράχηλον πρὸς τὰ πράγματα ὡς ἐλεύθερον, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπειν ὡς Φίλον τοῦ Θεοῦ, μηδὲν φοβούμενον τῶν συμ-
30 βῆναι δυναμένων. Δειξάτω τις ὑμῶν τὸν τοιοῦτον, ἵν' εἴπω· Ἔρχου νεανίσκε εἰς τὰ σά. σοὶ γὰρ εἱμάρται κοσμῆσαι φιλοσοφίαν. σά ἐστι ταῦτα
31 τὰ κτήματα, σὰ τὰ βιβλία, σοὶ οἱ λόγοι. Εἶθ', ὅταν τοῦτον ἐκπονήσῃ καὶ καταθλήσῃ τὸν τόπον, πάλιν ἐλθών μοι εἰπάτω· Ἐγὼ θέλω μὲν καὶ ἀπαθὴς εἶναι, καὶ ἀτάραχος· θέλω δ', ὡς εὐσεβὴς καὶ φιλόσοφος καὶ ἐπιμελὴς, εἰδέναι τί μοι πρὸς Θεούς ἐστι καθῆκον, τί πρὸς γονεῖς, τί πρὸς ἀδελ-

Date mihi unum adoleſcentem, qui hoc conſilio in ſcholam venerit, qui pugilis inſtar in hac arena decertans dicat: „Equidem omnia cætera valere „jubeo: ſed ſatis erit, ſi „quando mihi licuerit citra „impedimenta citraque moleſtias ætatem degere, & „porrigere collum ad negotia tamquam libero, & „in cœlum intueri ut amico Dei, nihil metuenti „quod poſſit accidere.“ Oſtendat veſtrûm aliquis talem: ut dicam, Veni adoleſcentule in tua: nam in fatis eſt, ut tu philoſophiam exornes: tuæ ſunt hæ poſſeſſiones, tui libelli, tuæ diſputationes. Deinde poſtquam in primo hoc loco elaboraſti & probe exercitatus fueris, rurſus adeſto mihi, dicatque: „Ego quidem volo adfectibus & perturbationibus „animi carere: volo vero „etiam, ut pius, & ut ſapientiæ ſtudioſus, & ut „diligens homo, ſcire quod „ſit meum erga Deos officium, quod erga parentes, „quod

ἀδελφούς, τί πρὸς πατρίδα, τί πρὸς ξένους. Ἔ- 32
χου καὶ ἐπὶ τὸν δεύτερον τόπον· σός ἐστι καὶ οὗτος.
Ἀλλ' ἤδη καὶ τὸν δεύτερον ἐκμεμελέτηκα. 33
ἤθελον δ' ἀσφαλῶς ἔχειν καὶ ἀσείστως, καὶ οὐ
μόνον ἐγρηγορώς, ἀλλὰ καὶ καθεύδων, καὶ οἰνω-
μένος, καὶ ἐν μελαγχολίᾳ. Σὺ θεὸς εἶ, ὦ ἄν-
θρωπε, σὺ μεγάλας ἔχεις ἐπιβολάς.

Οὔ· ἀλλ' ἐγὼ θέλω γνῶναι, τί λέγει Χρύ- 34
σιππος ἐν τοῖς περὶ τοῦ Ψευδομένου. Οὐκ ἀπάγ-
ξῃ μετὰ τῆς ἐπιβολῆς ταύτης, τάλας; Καὶ τί
σοι ὄφελος ἔσται; Πενθῶν ἅπαν ἀναγνώσῃ, καὶ
τρέμων πρὸς ἄλλους ἐρεῖς. Οὕτω καὶ ὑμεῖς 35
ποιεῖτε. Θέλεις ἀναγνῶ σοι, ἀδελφέ· καὶ σὺ
ἐμοί; Θαυμαστῶς, ἄνθρωπε, γράφεις· καὶ σὺ
μεγάλως εἰς τὸν Ξενοφῶντος χαρακτῆρα, σὺ εἰς
τὸν Πλάτωνας, σὺ εἰς τὸν Ἀντισθένους. Εἶτ' 36
ἀλλήλοις ὀνείρους διηγησάμενοι, πάλιν ἐπὶ
ταὐτὸ

„quod erga fratres, quod „erga patriam, quod erga „hospites.“— Accedito et- „iam ad alterum locum: & „hic tuus est. — Sed jam „& altero in loco satis „versatus sum: volo vero „etiam tutus esse & incon- „cussus, neque id vigilans „duntaxat, sed & dor- „miens, & potus, & in „melancholia.“— Tu Deus es, ô homo; tu magna habes proposita!

Non; sed „cognoscere „ego volo, quid Chrysip- „pus dicat in tractatu de „Mentiente.“ — Non suspendes te, ô miser, cum isto tuo proposito? Et quem inde fructum capies? Lugens omnia leges, & tremens ad alios dices. Sic & vos facitis. Vis recitem tibi frater, et tu mihi? Præclare, homo, scribis: et tu magnifice, ad imitationem Xenophontis; tu Platonis, tu Antisthenis stylum exprimis. Et sic aliis alii somnia narrantes, rursus ad eadem revertimini;

ταυτὰ ἐπανέρχεσθε· ὡσαύτως ὀργίζεσθε, ὡσαύτως ἐκπλήττεσθε, ὁμοίως ὀρμᾶτε, ἐπιβάλλεσθε, προτίθεσθε, ταυτὰ εὔχεσθε, περὶ ταυτὰ σπου-
37 δάζετε. εἶτα οὐδὲ ζητεῖτε τὸν ὑπομνήσοντα ὑμᾶς, ἀλλ' ἄχθεσθε ἐὰν ἀκούητε τούτων. ἔτι λέγετε, Ἀφιλόστοργος γέρων· ἐξερχομένου μου οὐκ ἔκλαυσεν, οὐδ' εἶπεν, εἰς οἵαν περίστασιν ἀπέρχομαι· τέκνον, ἂν σωθῇς, ἄψω λύχ-
38 νους. ταῦτ' ἐστὶ τὰ τοῦ Φιλοστόργου. Μέγα σοι ἀγαθὸν ἔσται σωθέντι. τοιούτῳ καὶ λύχνου ἅπτειν ἄξιον. ἀθάνατον γάρ εἶναί σε δεῖ, καὶ ὑγιᾶ.

39 Ταύτην οὖν, ὅπερ λέγω, τὴν οἴησιν, τὴν τοῦ δοκεῖν εἰδέναί τι τῶν χρησίμων, ἀποβάλλοντας, ἔρχεσθαι δεῖ πρὸς τὸν λόγον, ὡς πρὸς τὰ γυμναστικὰ προσιόντες, ὡς πρὸς τὰ μουσικά·
40 εἰ δὲ μή, οὐδ' ἐγγὺς ἐσόμεθα τοῦ προκόψειν, κἂν πάσας

mini; eodem modo adpetitis, eodem modo declinatis; eosdem impetus, eosdem conatus, eadem proposita habetis; eadem optatis, iisdem rebus studetis. Deinde ne quæritis quidem a quo commonefiatis, sed doletis ubi hæc audieritis; et dicitis, O inhumanum senem! non lamentatus est me discedente, neque dixit: In quod te discrimen conjicis? Fili, si incolumis evaseris, lucernas accen-

dam. Hæc sunt vitii humani. Magnum tibi bonum erit, si salvus redibis. Tali lucernam accendere operæ pretium est: nam te immortalem esse decet, et morborum expertem!

Hac igitur, inquam, arrogantia, qua quid utile sit, scire nobis videmur, abjecta, ad doctrinam veniendum est, sicut ad geometrica accedimus, sicut ad musica: alioqui multum aberit ut proficiamus,

tametsi

πάσας τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις τὰς Χρυσίππου μετὰ τῶν Ἀντιπάτρου καὶ Ἀρχεδήμου διέλθωμεν.

ΚΕΦ. ιη'.

Πῶς ἀγωνιστέον πρὸς τὰς φαντασίας.

Πᾶσα ἕξις καὶ δύναμις ὑπὸ τῶν κατ' αὐτὴν ἔργων συνέχεται καὶ αὔξεται· ἡ περιπατητικὴ ὑπὸ τοῦ περιπατεῖν, ἡ τροχαστικὴ ὑπὸ τοῦ τρέχειν. Ἂν θέλῃς ἀναγνωστικὸς εἶναι, ἀνάγινωσκε· ἂν γραφικός, γράφε. ὅταν δὲ τριάκοντα ἐφεξῆς ἡμέρας μὴ ἀναγνῷς, ἀλλ' ἄλλο τι πράξῃς, γνώσῃ τὸ γινόμενον. Οὕτω κἂν ἀναπείσῃς δέκα ἡμέρας, ἀνάστας ἐπιχείρησον μακροτέραν ὁδὸν περιπατῆσαι, καὶ ὄψει πῶς σου τὰ σκέλη παραλύεται. Καθόλου οὖν, εἴ τι ποιεῖν ἐθέλεις

S 2

tametsi omnia collectanea, Chrysippi & Antipatri & omnes commentarios et Archedemi perlegerimus.

CAP. XVIII.

Quo pacto cum Visis decertandum sit.

Omnis habitus & facultas consentaneis actionibus continetur & augetur: ambulationis, ambulando; cursionis, currendo. Si cupis legendo valere, legito: si scribendo, scribito. Sin triginta perpetuos dies nihil legeris, sed aliud quidpiam egeris; intelliges quid fiat. Ita, postquam per decem dies recubueris, surge & iter longius ingredere; videbis ut crura tua fatigentur. Generatim igitur, si cujus rei habitum parare

ἐθέλεις ἐκτικὸν, ποίει αὐτό· εἴ τι μὴ ποιεῖν ἐθέλεις, μὴ ποίει αὐτὸ, ἀλλ' ἔθισον ἄλλο τι πρόσ-
5 τεινε μᾶλλον ἀντ' αὐτοῦ. Οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ψυχικῶν· ὅταν ὀργισθῇς, γίνωσκε ὅτι οὐ μόνον σοι τοῦτο γέγονε κακὸν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν ἕξιν ηὔξησας, καὶ ὡς πυρὶ ξύλα παρέβα-
6 λες. Ὅταν ἡττηθῇς τινος ἐν συνουσίᾳ, μὴ τὴν μίαν ἥτταν ταύτην λογίζου, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν ἀκρασίαν σου τέτροφας, ἐπηύξησας. ἀδύνατον
7 γάρ, ἀπὸ τῶν κατηλλήλων ἔργων μὴ καὶ τὰς ἕξεις καὶ τὰς δυνάμεις, τὰς μὲν ἐμφύεσθαι, μὴ πρότερον οὔσας, τὰς δ' ἐπιτείνεσθαι καὶ ἰσχυροποιεῖσθαι.

8 Οὕτως ἀμέλει καὶ τὰ ἀῤῥωστήματα ὑποφύεσθαι λέγουσιν οἱ Φιλόσοφοι. ὅταν γὰρ ἅπαξ ἐπιθυμήσῃς ἀργυρίου, ἂν μὲν προσαχθῇ λόγος εἰς αἴσθησιν ἄξων τοῦ κακοῦ, πέπαυταί τε ἡ ἐπιθυμία, καὶ

parare tibi cupis, eam rem age; si ejus habitum contrahere non vis, ne facias, sed adsuefias aliud quidpiam potius ejus loco agere. Eadem ratio adfectionum animi est: si iratus fueris, non id ipsum duntaxat mali tibi accidisse scito, sed & habitum te auxisse, & tamquam igni sarmenta subjecisse. Quod si in consuetudine cum puero vel puella succubueris libidini, noli unam illam eladem reputare, sed & hanc, quod incontinentiam tuam aluisti auxistique. Neque enim fieri potest, quin a consentaneis factis & habitus & facultates partim inserantur, quæ prius non adfuerint; partim augeantur, & confirmentur.

Sic sane philosophi morbos etiam animi suboriri dicunt. Nam si semel pecuniam concupieris, siquidem ratio adhibeatur, quæ mali sensum adferat, tum & cupiditas sedata erit, & prin-

καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν εἰς τὸ ἐξαρχῆς ἀποκατάστητι.
ἐὰν δὲ μηδεὶς προσαγάγῃς εἰς θεραπείαν, αὐτὸς εἰς 9
ταὐτὸ ἐκαίνεσιν, ἀλλὰ πάλιν ἐρεθισθὲν ὑπὸ τῆς
καταλλήλου φαντασίας, θᾶττον ἢ πρότερον ἐξ-
ήρθη πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν· καὶ τούτου συνεχῶς γι-
νομένου τυλοῦται λοιπὸν, καὶ τὸ ἐξέρεθισμα βεβαι-
οῖ τὴν φιλαργυρίαν. Ὁ γὰρ πυρέξας, εἶτα παυ- 10
σάμενος, οὐχ ὁμοίως ἔχει τῷ πρὸ τοῦ πυρέξαι,
ἂν μὴ θεραπευθῇ ἀκριβῶς. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ 11
τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν γίνεται. ἔχνη τινὰ καὶ
μώλωπες ἀπολείπονται ἐν αὐτῇ, οὓς εἰ μή τις ἐξ-
αλείψῃ καλῶς, πάλιν κατὰ τῶν αὐτῶν μαστιγω-
θεὶς, οὐκέτι μώλωπας, ἀλλ' ἕλκη ποιεῖ. Εἰ οὖν 12
θέλεις μὴ εἶναι ὀργίλος, μὴ τρέφε σοῦ τὴν ἕξιν,
μηδὲν αὐτῇ παραβάλλε αὐξητικόν· τὴν πρώτην
ἡσύχασον, καὶ τὰς ἡμέρας ἀριθμεῖ ἃς οὐκ ὠρ-
γίσθης. καθ' ἡμέραν εἰώθειν ὀργίζεσθαι, νῦν πρὸ 13

princeps animi pars priſtinam auctoritatem recuperârit: ſin nullum remedium admoveris, non amplius ad ſeſe revertetur, ſed iterum deinde a conſimili viſo irritata, celerius quam prius accenditur ad cupiditatem: idque ſi continenter fiat, tandem obcalleſcit, atque ægrotatio confirmat avaritiam. Nam qui febricitavit, quamvis febris deſierit, non tamen ita ſe habet ut ante febricitationem, niſi penitus ſuerit curatus. Conſimile quidpiam etiam in animi morbis contingit: veſtigia quædam & vibices in eo relinquuntur; quas niſi probe deleveris, flagello rurſus in easdem impacto, non jam vibices, ſed ulcera contrahes. Si igitur non vis eſſe iracundus, iraſcendi habitum ne alito, ne quid ei adjicito quo augeatur: principio quietus eſto, & dies numerato, quibus iratus non fuiſti. Iraſci quotidie ſolebam; nunc alternis diebus; deinde

ἡμέραν, εἶτα παρὰ δύο, εἶτα παρὰ τρεῖς. ἂν δὲ καὶ τριάκοντα παραλίπῃς, ἐπίθυσον τῷ Θεῷ. ἡ γὰρ ἕξις ἐκλύεται τὴν πρώτην, εἶτα καὶ πάντε-
14 λῶς ἀναιρεῖται. Σήμερον οὐκ ἐλυπήθην, οὐδ' εὔριον, οὐδ' ἐφεξῆς δυμήνῳ καὶ τριμήνῳ· ἀλλὰ προσέσχον, γενομένων τινῶν ἐρεθιστικῶν. Γίνε-
15 σθε ὅτι κομψῶς σοι ἐστι. Σήμερον καλὸν ἰδὼν ἢ καλήν, οὐκ εἶπον αὐτὸς ἐμαυτῷ, ὅτι, Ὄφελόν τις μετὰ ταύτης ἐκοιμήθη; καί, Μακάριος ὁ ἀνὴρ ὁ αὐτῆς. (ὁ γὰρ τοῦτ' εἰπών, μακάριος καὶ
16 ὁ μοιχός.) οὐδὲ τὰ ἑξῆς ἀναζωγραφῶ, παρεῦσιν αὐτὴν, καὶ ἀποδυομένην, καὶ παρακατακλινομένην.
17 Καταψῶ τὴν κορυφήν μου, καὶ λέγω· Εὖ Ἐπίκτητε, καμψὸν σοφισμάτιον ἔλυσας, πολλῷ κομ-
18 ψότερον τοῦ Κυρεύοντος. Ἂν δὲ καὶ βουλομένου τοῦ γυναικαρίου, καὶ νεύοντος, καὶ προσπέμποντος, ἂν δὲ καὶ ἁπτομένου καὶ συνεγλίζοντος, ἀπίσχω-

de poſt biduum; deinde poſt triduum. Quod ſi & triginta dies intermiſeris, Deo ſacra faoito. Habitus enim primum retunditur; deinde penitus etiam tollitur. Hodie non dolui, neque poſtridie, neque deinceps bimeſtri & trimeſtri: ſed mentem diligenter adpuli, cum quædam irritantia incidiſſent. Agnoſce, belle tecum agi. Hodie cum formoſum aut formoſam vidiſſem, non ipſe mihi dixi, Utinam quis cum hac concubuerit! & Beatus maritus ejus! (Nam qui hoc dicit, mœchum etiam beatum dicit.) neque reliqua animo mihi depingo, præſentem eam, & exuentem veſtes, & adcumbentem. Demulceo verticem meum, & dico: Euge, Epictete, elegantem cavillatiunculam ſolviſti, multo elegantiorem eâ, quam Dominantem quem vocant. Quod ſi vero etiam, cum muliercula & ipſa voluerit, & adnuerit, & nuncium mihi miſerit, atque etiam adtre-

ctarit

ἀπέλεγχωμαι ἢ καὶ νικήσω· τοῦτο μὲν ἤδη τὸ σόφισμα ὑπὲρ τὸν Ψευδόμενον, ὑπὲρ τὸν Ἡσυχάζοντα. Ἐπὶ τούτῳ καὶ μέγας φρονεῖν ἄξιον, οὐκ ἐπὶ τῷ τὸν Κυρηνάϊκὸν ἐρωτῆσαι.

Πῶς οὖν γένηται τοῦτο; Θέλησον ἀρέσαι σεαυτῷ· θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ Θεῷ· ἐπιθύμησον καθαιρὸς μετὰ καθαιροῦ σεαυτὸν γενέσθαι, καὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Εἶθ' ὅταν προσπίπτῃ σοί τις φαντασία τοιαύτη, Πλάτων μέν, ὅτι, Ἴθι ἐπὶ τὰς ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ Θεῶν ἀποτροπαίων ἱερὰ ἰλίτης· ἀρκοῦν καὶν ἐπὶ τὰς τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίας ἀποχωρήσας, πρὸς τούτῳ γίνῃ ἀντεξετάζων, ἂν τε τῶν ζώντων τινὰ ἔχῃς, ἂν τε τῶν ἀποθανόντων. ἄπελθε πρὸς Σωκράτη, καὶ ἴδε αὐτὸν συγκατακείμενον Ἀλκιβιάδῃ, καὶ διαπαίζοντα αὐτοῦ τὴν ὥραν· ἐνθυμήθητι οἷαν νίκην ποτὲ

ἔγνω

charit & adpropinquarit, tamen abſtinuero & vicero; hoc jam ſophisma etiam Mentientem ſuperat, & Quieſcentem. Et hac re gloriari etiam eſt operæ pretium, non interrogatione Dominantis.

Quo pacto igitur fiet hoc? Velis tandem ipſe placere tibi; velis pulcer & probus videri Deo: deſiderato purus cum teipſo puro eſſe, & cum Deo. Deinde ſi quod tibi viſum ejusmodi inciderit, Plato quidem ire jubet ad prodigiorum expiationem, & ad Deorum averruncorum fana proficiſci ſupplicem. Sed ſatis etiam fuerit, ſi ad virorum virtute præſtantium conſuetudinem te receperis, &, ſeu viventium quempiam habeas, ſeu defunctorum, id egeris, ut ad hujus exemplum vitam tuam exigas. Abi ad Socratem, cum Alcibiade cubantem vide, & venuſtatem ejus eludentem: cogita, qualem ille ſe victoriam

ἔγνω ἐκεῖνος νενικηκότα ἑαυτόν; εἶα Ὀλύμπια; πόστος ἀφ' Ἡρακλέους ἐγένετο; ἵνα τις, νὴ τοὺς θεούς, δικαίως ἀσπάζηται αὐτόν· Χαῖρε, παράδοξε, οὐχὶ τοὺς σαπροὺς ταύτους πύκτας καὶ παγκρατιαστὰς νικήσας, οὐδὲ τοὺς ὁμοίους αὐτοῖς τοὺς
23 μονομάχους. Ταῦτα ἀντιτιθεὶς, νικήσεις τὴν φαν-
24 τασίαν, οὐχ' ἑλκυσθήσῃ ὑπ' αὐτῆς. Τὸ πρῶτον
c δ' ὑπὸ τῆς ὀξύτητος μὴ συναρπασθῇς, ἀλλ' ἐπί· Ἐνδεξαί με μικρὸν, φαντασία· ἄφες ἴδω τίς εἶ,
25 καὶ πρὸς τίνος· ἄφες σε δοκιμάσω. Καὶ τὸ λοι-
πὸν μὴ ἐφῇς αὐτῇ προάγειν, ἀναζωγραφοῦσα τὰ ἑξῆς. εἰ δὲ μὴ, ἄγχεταί σ' ἔχουσα ὅπου ἂν θέλῃ. ἀλλὰ μᾶλλον ἄλλην τινὰ εἰσάγαγε καλὴν καὶ γενναίαν φαντασίαν, καὶ ταύτην τὴν ξυπαρὰν ἐκ-
26 βαλε. Κἂν ἐθισθῇς οὕτω γυμνάζεσθαι, ὄψει οἵους ὤμους ἕξουσι, οἷα νεῦρα, οἵους τόνους. νῦν δὲ μόνον τὰ λογάρια, καὶ πλέον οὐδέν.

Οὗτός

riam vicisse intellexerit? qualia Olympia? quotus ab Hercule evaserit? quam merito medius fidius eum quis his verbis salutaverit: Salve, admirande, qui non putidos istos ludiones & quinquercliones vicisti, & similes his gladiatores! Hæc si opposueris, vinces illud visum, nec ab eo traheris. Primum vero vide, ne celeritate abripiaris; sed die: Exspecta me paulum, visum! sine videam quid sis, & qua de re agatur: sine te explorem! Deinde ne permittas ei, ut progrediatur, & reliqua tibi ad vivum depingat: alioqui te secum rapiet quo volet. Immo aliud potius ei opponito pulcrum & generosum visum, ac fortidum illud rejicito. Quod si te ita consuefeceris, ita exercueris; videbis quales futuri sint tibi lacerti, quales nervi, quale robur: nunc solæ sunt ratiunculæ, neque quidquam ulterius.

Hic

Οὗτός ἐστιν ὁ τοῖς ἀληθείαις ἀσκητὴς, ὁ πρὸς 27
τὰς τοιαύτας φαντασίας γυμνάζων ἑαυτόν. Μᾶ- 28
νον, τάλας· μὴ συναρπασθῇς. μέγας ὁ ἀγών
ἐστι, θεῖον τὸ ἔργον, ὑπὲρ βασιλείας, ὑπὲρ
ἐλευθερίας, ὑπὲρ εὐροίας, ὑπὲρ ἀταραξίας. Τοῦ 29
Θεοῦ μέμνησο, ἐκεῖνον ἐπικαλοῦ βοηθὸν καὶ πα-
ραστάτην, ὡς τοὺς Διοσκόρους ἐν χειμῶνι οἱ
πλέοντες. ποῖος γὰρ μείζων χειμὼν, ἢ ὁ ἐκ
φαντασιῶν ἰσχυρῶν καὶ ἐκπερυστικῶν τοῦ λόγου;
αὐτὸς γὰρ ὁ χειμὼν τί ἄλλο ἐστὶν ἢ φαντα-
σία; Ἐπεί τοι ἆρον τὸν φόβον τοῦ θανάτου, 30
καὶ φέρε ὅσας θέλεις βροντὰς καὶ ἀστραπὰς,
καὶ γνώσῃ ἔσῃ γαλήνη ἐστὶν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ καὶ
εὐδία. Ἂν δ' ἅπαξ ἡττηθεὶς εἴπῃς, ὅτι ὕστερον 31
νικήσεις, εἶτα πάλιν τὸ αὐτὸ, ἴσθι, ὅτι οὕτω
ποθ' ἕξεις κακῶς καὶ ἀσθενῶς, ὥστε μηδ' ἐφιστά-
νειν ὕστερον ὅτι ἁμαρτάνεις, ἀλλὰ καὶ ἀπο-

Hic est homo revera exercitator, qui ad congrediendum cum hujusmodi visis se exercet. Mane, miser! ne abripi te patiaris! ingens est certamen, divinum negotium; regnum agitur, libertas agitur, felicitas agitur, vacuitas perturbationum. Dei memento, illum adjutorem advocato, & commilitonem, ut Castorem & Pollucem, qui in tempestate navigant. Nam quae major tempestas est, quam quae e visis oritur validis & rationem excutientibus? Ipsa enim tempestas quid est aliud, quam visum? Nam, sublato mortis metu, quot voles tonitrua & fulgura adferto; intelliges, in principe animi parte serenitatem esse & tranquillitatem. At, si semel victus dixeris, post vincam; ac deinde rursus eodem modo; scito, te tandem ita male habiturum, ita aegrum fore, ut postea ne animadversurus quidem

sis

32 λογίας ἄρξῃ πορίζειν ὑπὲρ τοῦ πράγματος. καὶ τότε βεβαιώσεις τὸ τοῦ Ἡσιόδου ὅτι ἀληθὲς ἐστιν·

Ἀεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.

ΚΕΦ. ιθ'.

Πρὸς τοὺς μέχρι λόγου μόνον ἀναλαμβάνοντας τὰ τῶν Φιλοσόφων.

Ὁ κυριεύων λόγος ἀπὸ τοιούτων τινῶν ἀφορμῶν ἠρωτῆσθαι φαίνεται· Κοινῆς γὰρ οὔσης μάχης τοῖς τρισὶ τούτοις πρὸς ἄλληλα, τῷ, πᾶν παρεληλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖον εἶναι· καὶ τῷ, δυνατῷ ἀδύνατον μὴ ἀκολουθεῖν· καὶ τῷ, δυνατὸν εἶναι ὃ οὔτ' ἔστιν ἀληθὲς οὔτ' ἔσται· συνιδὼν τὴν μάχην ταύτην ὁ Διόδωρος, τῇ τῶν πρώτων

fis te peccare, verum etiam incepturus parare excusationes peccati, & Hesiodei dicti veritatem confirmaturus:

Semper dilator operum cum damnis luctatur.

CAP. XIX.

In eos qui nonnisi Disputationum tenus placita Philosophorum addiscunt.

Dominantem rationem (sive argumentationem) ab hisce principiis proponi cœptam intelligitur. Scilicet, cum tribus his enunciationibus commune inter sese certamen sit: 1. Omne verum præteritum, necessarium esse: 2. Possibili impossibile non esse consequens. 3. Possibile esse aliquid, quod neque verum sit, neque futurum sit; Diodorus, hâc pugnâ animadversâ, priorum duorum probabilitate

τῶν δυοῖν πιθανότητι συνεχρήσατο πρὸς παρέστασιν τοῦ, μηδὲν εἶναι δυνατὸν ὃ οὔτ' ἔστιν ἀληθὲς, οὔτ' ἔσται. Λοιπὸν ὁ μέν τις τοῦτα τηρήσει 2
τῶν δυοῖν, ὅτι ἔστι τέ τι δυνατὸν, ὃ οὔτ' ἔστιν ἀληθὲς, οὔτ' ἔσται· καὶ, δυνατῷ ἀδύνατον οὐκ ἀκολουθεῖ· οὐ πᾶν δὲ παρελήλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖόν ἐστι· καθάπερ οἱ περὶ Κλεάνθην φέρεσθαι δοκοῦσιν, οἷς ἐπιπολὺ συνηγόρησεν Ἀντίπατρος. Οἱ δὲ τἆλλα δύο· ἔτι δυνατόν τ' ἐστὶν ὃ οὔτ' 3
ἔστιν ἀληθὲς, οὔτ' ἔσται· καὶ, πᾶν παρελήλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖόν ἐστιν· δυνατῷ δ' ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. Τὰ τρία δ' ἐκεῖνα τηρῆσαι ἀμήχανον, διὰ τὸ κοινὴν εἶναι αὐτῶν μάχην. 4

Ἄν οὖν τὶς μου πύθηται· Σὺ δὲ ποῖα αὐτῶν 5
τηρεῖς; ἀποκρινοῦμαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι Οὐκ οἶδα· παρεί-

litate uſus eſt ad probandum illud, Nihil poſſe fieri, quod neque verum ſit, neque futurum ſit. Ceterum alius e duabus enunciationibus (*quæ ſimul ſtare poſſunt, ſed cum tertia pugnant*) has tenebit, Poſſe aliquid fieri quod verum neque ſit, neque futurum ſit; &, Ei quod fieri poſſit, non eſſe conſequens id quod fieri nequeat; non autem, omne præteritum neceſſario verum eſſe: quæ Cleanthis ſententia fuiſſe videtur, cui copioſe patrocinatus eſt Antipater. Alius vero reliquas duas; Poſſibile eſſe aliquid, quod neque verum ſit, neque futurum ſit; &, Omne verum præteritum neceſſarium eſſe: ſed (*tertium tollet; dicetque,*) Poſſibili conſequens eſſe poſſe impoſſibile. Tria autem illa ſimul tueri nullo modo queas; quoniam communis eſt eorum pugna. (*ſcilicet, ut de tribus quæcumque duo ſumas, ea pugnent cum tertio & illud tollant.*)

Quod ſi quis igitur me roget, quænam ex iſtis ipſe tuear? reſpondebo: Neſcio;

παρείληφα δ' ἱστορίαν τοιαύτην, ὅτι Διόδωρος μὲν ἐκεῖνα ἐτήρει, οἱ δὲ περὶ Πανθοίδην οἶμαι καὶ Κλεάνθην τὰ ἄλλα, οἱ δὲ περὶ Χρύσιππον τὰ ἄλλα.
6 Σὺ οὖν τί; Οὐδὲ γέγονα πρὸς τούτῳ, τῷ βασανίσαι τὴν ἐμαυτοῦ φαντασίαν, καὶ συγκρῖναι τὰ λεγόμενα, καὶ δόγμα τι ἐμαυτοῦ ποιήσασθαι κατὰ τὸν τόπον. διὰ τοῦτο οὐδὲν διαφέρω τοῦ
7 γραμματικοῦ. Τίς ἦν ὁ τοῦ Ἕκτορος πατήρ; Πρίαμος. Τίνες ἀδελφοί; Ἀλέξανδρος καὶ Δηΐφοβος. Μήτηρ δ' αὐτῶν τίς; Ἑκάβη. Παρείληφα ταύτην τὴν ἱστορίαν. Παρὰ τίνος; Παρ' Ὁμήρου. Γράφει δὲ περὶ τῶν αὐτῶν δοκῶ καὶ
8 Ἑλλάνικος, καὶ εἴ τις ἄλλος τοιοῦτος. Κἀγὼ περὶ τοῦ κυριεύοντος τί ἄλλο ἔχω ἀνωτέρω; Ἀλλ' ἂν ὦ κενὸς, μάλιστα ἐπὶ συμποσίῳ, καταπλήσσομαι τοὺς παρόντας, ἐξαριθμούμενος τοὺς γεγρα-
9 φότας. Γέγραφε δὲ καὶ Χρύσιππος θαυμαστῶς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Δυνατῶν. καὶ Κλεάνθης δ' ἰδίᾳ

Nescio; sed hanc historiam accepi, Diodorum illa tenuisse, Panthœdem vero & Cleanthem duo alia, Chrysippum item alia. Tu vero quid? Non in eo elaboravi, ut in hoc cogitationem meam excuterem, & sententias inter se conferrem, & meum aliquod decretum facerem in hoc loco. Quapropter nihil a Grammatico differo. Quis fuit Hectoris pater? Priamus. Qui fratres? Alexander & Deiphobus. Quæ eorum mater? Hecuba. Historiam hanc accepi. A quo? Ab Homero. Sed & Hellanicus opinor iisdem de rebus scribit, & id genus alii. Ego quoque de ratione Dominante quid aliud habeo ulterius? *Nihil*: at, vanus si sim, in convivio maxime percellam convivarum animos enumerandis eis qui de his rebus scripserunt. Scripsit autem & Chrysippus præclare, primo libro περὶ Δυνατῶν. Est & Cleanthis pecu-

ἰδίως γέγραφε περὶ τούτου, καὶ Ἀρχέδημος. γέγραφε δὲ καὶ Ἀντίπατρος, οὐ μόνον δ' ἐν τοῖς περὶ Δυνατῶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἰδίαν ἐν τοῖς περὶ τοῦ Κυριεύοντος. Οὐκ ἀνέγνωκας τὴν σύνταξιν; Οὐκ ἀνέγνωκα. Ἀνάγνωθι. Καὶ τί ὠφεληθήσεται; Φλυαρότερος ἔσται καὶ ἀκαιρότερος, ἢ νῦν ἐστι. Σοὶ γὰρ τί ἄλλο προσγέγονεν ἀναγνόντι; ποῖον δόγμα πεποίησαι κατὰ τὸν τόπον; Ἀλλ' ἔρεῖς ἡμῖν Ἑλένην καὶ Πρίαμον, καὶ τὴν τῆς Καλυψοῦς νῆσον, τὴν οὔτε γενομένην, οὔτ' ἐσομένην.

Καὶ ἐνταῦθα μὲν οὐδὲν μέγα, τῆς ἱστορίας κρατεῖν, ἴδιον δὲ δόγμα μηδὲν πεποιῆσθαι. Ἐπὶ τῶν ἠθικῶν δὲ πάσχομεν αὐτὸ πολὺ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τούτων. Εἰπέ μοι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ἄκουε·

Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσεν.

Τῶν

peculiaris de iisdem rebus libellus, itemque Archedemi. Scripsit vero etiam Antipater, neque solum in libris περὶ Δυνατῶν, sed etiam separatim in illis qui περὶ τοῦ Κυριεύοντος inscribuntur. Non legisti opus? Non legi. Lege. Et quem inde fructum capiet? Nugatior & importunior erit, quam prius. Tu enim ea lectione quid aliud es consecutus? Quodnam in eo loco decretum tibi feciſti? *Nullum*: sed Helenam nobis & Priamum narras, & Calypsus insulam, quæ neque fuit, neque futura est.

Neque vero hîc magna res est, historiâ contentum, nullum proprium decretum statuere. Sed in disputatione de moribus idem hoc multo magis nobis accidit, quam in istis. Dic mihi de rebus bonis & malis. Audi:

Ab Ilio me ferens ventus
Ciconibus adpulit.

Eorum

13 Τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακὰ, τὰ δ' ἀδιάφορα. Ἀγαθὰ μὲν οὖν αἱ ἀρεταὶ, καὶ τὰ μετέχοντα αὐτῶν· κακὰ δὲ, κακίαι, καὶ τὰ μετέχοντα κακίας· ἀδιάφορα δὲ, τὰ μεταξὺ τούτων, πλοῦτος, ὑγίεια, ζωὴ, θάνατος, ἡδονὴ,
14 πόνος. Πόθεν οἶδας; Ἑλλάνικος λέγει ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς. Τί γὰρ διαφέρει τοῦτο εἰπεῖν, ἢ ὅτι Διογένης ἐν τῇ Ἠθικῇ, ἢ Χρύσιππος, ἢ Κλεάνθης; Βεβασάνικας οὖν τι αὐτῶν, καὶ δόγμα σε-
15 αυτοῦ πεποίησαι; Δείκνυε πῶς εἰωθας ἐν πλοίῳ χειμάζεσθαι. μέμνησαι ταύτης τῆς διαιρέσεως, ὅταν ψοφήσῃ τὸ ἱστίον, καὶ ἀνακραυγάσαντί σοι κακόσχολος παραστὰς εἴπῃ, Λέγε μοι, τοὺς Θεούς σοι, ἃ πρώην ἔλεγες· Μή τι κακίας ἐστὶ τὸ ναυα-
16 γῆσαι; μή τι κακίας μετέχον; Οὐκ ἄρας ξύλον ἐνσείσεις αὐτῷ; Τί ἡμῖν καὶ σοὶ, ἄνθρωπε; ἐσχολ-

Eorum quæ ſunt, alia bona ſunt, alia mala, alia indifferentia. Bona, ſunt virtutes, & quæ his ſunt adfinia: Mala, ſunt vitia, & vitioſa: Indifferentia, quæ his interjecta ſunt; ut divitiæ, ſanitas, vita, mors, voluptas, dolor. Unde ſcis? Hellanicus refert in hiſtoria Ægyptiorum. Quid enim intereſt, ſic reſpondere; an vero, Diogenem in doctrina de Moribus, aut Cleanthem Chryſippumve citare? An igitur aliquid horum exploraſti? An decretum aliquod tuum feciſti? Oſtende quomodo conſueveris in navi ferre tempeſtatem. Meminiſtine diviſionis hujus cum velum ſtrepit, & tibi exclamanti aliquis male feriatus dicit, Refer mihi, per Deos, ea quæ dudum differebas. An facere naufragium, pravitas eſt? an cum pravitate conjunctum? Non tu fuſtem tolles, & in caput illi impinges? Quid nobis tecum rei eſt, homo? Perimus, & tu adveniens ludos facis.

Cum

ἀπολλύμεθα, καὶ σὺ ἐλθὼν παίζεις. Ἂν δέ σε ὁ 17
Καῖσαρ μεταπέμψηται κατηγοροῦμενον, μέμνησαι
τῆς διαιρέσεως; ἄν τις σοι εἰσιόντι καὶ ὠχριῶντι
ἅμα καὶ τρέμοντι, προσελθὼν εἴπῃ, Τί τρέμεις,
ἄνθρωπε; περὶ τίνων σοί ἐστιν ὁ λόγος; μή τι ἔσω
ὁ Καῖσαρ ἀρετὴν καὶ κακίαν τοῖς εἰσερχομένοις δί-
δωσι; Τί μοι ἐμπαίζεις καὶ σὺ πρὸς τοῖς ἐμοῖς 18
κακοῖς; Ὅμως φιλόσοφε, εἰπέ μοι, τί τρέμεις;
οὐχὶ θάνατός ἐστι τὸ κινδυνευόμενον, ἢ δεσμωτή-
ριον, ἢ πόνος τοῦ σώματος, ἢ φυγή, ἢ ἀδοξία;
Τί γὰρ ἄλλο; Μή τι κακία; μή τι μετέχον κα-
κίας; σὺ οὖν τίνα ταῦτα ἔλεγες; Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, 19
ἄνθρωπε; ἀρκεῖ ἐμοὶ τὰ ἐμὰ κακά. Καὶ καλῶς
λέγεις. Ἀρκεῖ γάρ σοι τὰ σὰ κακὰ, ἡ ἀγεννεια,
ἡ δειλία, ἡ αἰλαζονεία, ἣν ἠλαζονεύου ἐν τῇ σχο-
λῇ καθήμενος. Τί τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπαλλωπίζου;
τί Στωϊκὸν ἔλεγες σεαυτόν;

Τηρῶτε

Cum reus ad Cæsarem accerseris, meministi-ne divisionis hujus? si quis ingresso tibi, ac pallenti simul trementique, dixerit, Quid tremis homo? quæ tua res agitur? numquid intus Cæsar virtutem & vitium ingredientibus largitur? — — Quid & tu meis malis insultas? — — Tamen, philosophe, dic mihi, quid tremis? Nonne mortis aut carceris periculum est, aut doloris corporis, aut exsilii, aut ignominiæ? Quid vero aliud? An ergo in his pravitas inest, aut aliqua pars pravitatis? Tu ipse quid ista esse dicebas? Quid mihi rei tecum est, homo? Satis habeo ego malorum. Recte dicis. Satis enim habes malorum; degenerem animum, ignaviam, arrogantiam, quam præ te ferebas in schola sedens. Quid alieno splendore gloriabaris? cur te Stoicum profitebaris?

Hoc

20 Τηρεῖτε οὕτως ἑαυτοὺς ἐν οἷς πράσσετε, καὶ εὑρήσετε τίνος ἔσθ' αἱρέσεως. τοὺς πλείστους ὑμῶν Ἐπικουρείους εὑρήσετε, ὀλίγους τινὰς Περιπατητικοὺς, καὶ τούτους ἐκλελυμένους.
21 ποῦ γὰρ ἴν' ὑμεῖς τὴν ἀρετὴν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἴσην, ἢ καὶ κρείττονα ἔργῳ ὑπολάβητε;
22 Στωϊκὸν δὲ δείξατέ μοι, εἴ τινα ἔχετε. Πῶς; ἢ πῶς; Ἀλλὰ τὰ λογάρια τὰ Στωϊκὰ λέγοντας μυρίους. τὰ γὰρ Ἐπικούρεια αὐτοὶ οὗτοι χεῖρον λέγουσι; τὰ γὰρ Περιπατητικὰ οὐ
23 καὶ αὐτὰ ὁμοίως ἀκριβοῦσι; Τίς οὖν ἐστι Στωϊκός; ὡς λέγομεν ἀνδριάντα Φειδιακὸν, τὸν τετυπωμένον κατὰ τὴν τέχνην τοῦ Φειδίου· οὕτω τινά μοι δείξατε κατὰ τὰ δόγματα ἃ λαλᾶ
24 τετυπωμένον. δείξατέ μοι τινὰ νοσοῦντα καὶ εὐτυχοῦντα, κινδυνεύοντα καὶ εὐτυχοῦντα, ἀποθνήσκοντα καὶ εὐτυχοῦντα, πεφυγαδευμένον καὶ εὐτυ-

Hoc modo observate vosmet ipsos, quidnam agatis; & invenietis, cujus sectæ sitis. Plerosque vestrûm invenietis Epicureos; paucos Peripateticos, eosque enervatos. Ubi enim *ostenditis*, persuasum vos revera habere, virtutem cæteris rebus omnibus parem, aut etiam superiorem esse? Stoicum vero, si quem habetis, ostendite mihi. Ubi, aut quomodo? Eorum quidem qui argumentationcu-

las Stoicas edifferant, ostendetis infinitos. At iidem ipsi Epicuri decreta pejus recensent? & Peripatetica pariter nonne eadem subtilitate explicant? Quis ergo est Stoicus? Quemadmodum Phidiacam statuam dicimus, ad Phidiæ artem expressam; ita mihi aliquem ostendite, ad ea quæ profitetur dogmata expressum: ostendite mihi aliquem, qui & ægrotet, & beatus sit; qui & in periculo sit, & beatus; qui & moriatur, &

εὐτυχοῦντα, ἀδοξοῦντα καὶ εὐτυχοῦντα. Δείξατ'· ἐπιθυμῶ τινα, νὴ τοὺς Θεοὺς, ἰδεῖν Στωϊκόν. Ἀλλ' οὐκ ἔχετε τὸν τετυπωμένον δεῖξαι· 25
τόν γε τυπούμενον δείξατε, τὸ ἐπὶ ταῦτα κεκλικότα. εὐεργετήσατέ με· μὴ φθονήσητε ἀνθρώπῳ γέροντι, ἰδεῖν θέαμα ὃ μέχρι νῦν οὐκ εἶδον. Οἴεσθε ὅτι τὸν Δία τὸν Φειδίου δείξετε, 26
ἢ τὴν Ἀθηνᾶν, ἐλεφάντινον καὶ χρυσοῦν κατασκεύασμα; ψυχὴν δειξάτω τις ὑμῶν ἀνθρώπου, θέλοντος ὁμογνωμονῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ μηκέτι μήτε Θεὸν μήτ' ἄνθρωπον μέμφεσθαι, μὴ ἀποτυχεῖν τινος, μὴ περιπεσεῖν τινι, μὴ ὀργισθῆναι, μὴ φθονῆσαι, μὴ ζηλοτυπῆσαι· (τί γὰρ 27
δεῖ περιπλέκειν;) Θεὸν ἐξ ἀνθρώπου ἐπιθυμοῦντα γενέσθαι, καὶ ἐν τῷ σωματίῳ τούτῳ τῷ νεκρῷ περὶ τῆς πρὸς τὸν Δία κοινωνίας βουλευόμενον. Δείξατε, ἀλλὰ οὐκ ἔχετε. Τί οὖν αὐτοῖς ἐμπαί- 28
ζετε,

& sit beatus; qui & exsilio multatus, & beatus sit; qui in ignominia sit, & beatus. Ostendite: Stoicum, ita me Dii ament, videre cupio. At informatum expressumque ostendere non potestis; eum tamen, qui formetur, ostendite; qui ad ista propendeat. Hoc in me beneficium conferte: ne invidete homini seni spectaculum, quod ad hunc diem nondum vidi. Putatis Phidiæ Jovem aut Minervam a vobis postulari, eburneam aut auream fabricam? Animum ostendat aliquis vestrûm hominis, qui idem cum Deo sentire velit, & posthac nec Deum nec homines culpare; qui nulla re frustrari, nullo casu lædi, non irasci, invideri nemini, nemini obtrectare; qui (quid enim ambagibus est opus?) ex homine Deus fieri desideret, & in hoc mortali corpusculo societatem Jovis cogitet. Ostendite! at non potestis. Quid ergo

ζετε, καὶ τοὺς ἄλλους κυβεύετε; καὶ περιθέμενοι σχῆμα ἀλλότριον, περιπατεῖτε κλέπται καὶ λωποδύται τούτων τῶν οὐδὲν ὑμῖν προσηκόντων ὀνομάτων καὶ πραγμάτων;

29 Καὶ νῦν ἐγὼ μὲν παιδευτής εἰμι ὑμέτερος· ὑμεῖς δὲ παρ' ἐμοὶ παιδεύεσθε. κἀγὼ μὲν ἔχω ταύτην τὴν ἐπιβολὴν, ἀποτελέσαι ὑμᾶς ἀκωλύτους, ἀναναγκάστους, ἀπαραποδίστους, ἐλευθέρους, εὐροῦντας, εὐδαιμονοῦντας, εἰς τὸν Θεὸν ἀφορῶντας ἐν παντὶ μικρῷ καὶ μεγάλῳ. Ὑμεῖς δὲ ταῦτα μα-
30 θησόμενοι καὶ μελετήσοντες πάρεστε. Διὰ τί οὖν οὐκ ἀνύετε τὸ ἔργον, εἰ καὶ ὑμεῖς ἔχετε ἐπιβολὴν οἵαν δεῖ, κἀγὼ, πρὸς τῇ ἐπιβολῇ, καὶ παρα-
31 σκευὴν οἵαν δεῖ; Τί τὸ λεῖπόν ἐστιν; Ὅταν ἴδω τέκτονα, καὶ ὕλην παρακειμένην, ἐκδέχομαι τὸ ἔργον. Καὶ ἐνθάδε τοίνυν ὁ τέκτων ἐστὶν, ἡ ὕλη ἐστί·

ergo & vosmetipsos deluditis, & aliis imponitis? & alienâ personâ sumtâ, circuitis furum & grassatorum instar, & nomina & res alienas usurpantes?

Ac ego quidem nunc vester sum institutor; vos autem a me instituimini: mihi propositum est, eos efficere vos, qui non prohiberi, non cogi, non impediri possint, qui liberi sint, quibus prospere feliciterque succedant omnia, qui in magnis æque ac parvis rebus omnibus Deum intueantur. Vos vero adestis, ut hæc discatis et exerceatis. Cur ergo non absolvitis opus, si & vos pariter propositum, quale oportet, habetis; & ego, præter propositum, iis etiam subsidiis, quibus opus est, sum instructus. Quid igitur deest? Cum fabrum video, cum materia in promtu est, exspecto opus. Et hîc ergo faber adest, materia suppetit; quid nobis

ἐστί· τί ἡμῖν λείπει; Οὐκ ἔστι διδακτὸν τὸ πράγμα; Διδακτόν. Οὐκ ἔστιν οὖν ἐφ' ἡμῖν; Μόνον μὲν οὖν τῶν ἄλλων πάντων. οὔτε πλοῦτός ἐστιν ἐφ' ἡμῖν, οὔθ' ὑγίεια, οὔτε δόξα, οὔτε ἄλλο τι ἁπλῶς, πλὴν ὀρθὴ χρῆσις φαντασιῶν. τοῦτο ἀκώλυτον φύσει μόνον, τοῦτο ἀνεμπόδιστον. Διὰ τί οὖν οὐκ αἰνύετε; ἔσπατέ μοι τὴν αἰτίαν. ἢ γὰρ παρ' ἐμὲ οὐκ αἰνύετε, ἢ παρ' ὑμᾶς, ἢ παρὰ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος. αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐνδεχόμενον, καὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν. λοιπὸν οὖν ἢ παρ' ἐμέ ἐστιν, ἢ παρ' ὑμᾶς, ἢ, ὅπερ ἀληθέστερον, παρ' ἀμφοτέρους. Τί οὖν; θέλετε ἀρξώμεθά ποτε τοιαύτην ἐπιβολὴν κομίζειν ἐνταῦθα· τὰ μέχρι νῦν ἀφῶμεν. ἀρξώμεθα μόνον, πιστεύσατέ μοι, καὶ ὄψεσθε. 32 33 34

bis deeſt? An doceri ea res non poteſt? Immo poteſt. Non eſt igitur in poteſtate noſtra? Immo una hæc e cæteris rebus omnibus. Neque opes in noſtra poteſtate ſunt, neque ſanitas, neque gloria, nec aliud denique quidquam, præter rectum viſorum uſum. Unum hoc naturâ eſt ejusmodi, ut nec prohiberi, nec impediri poſſit. Cur igitur rem non perficitis? dicite mihi cauſſam! Nam aut ego in culpa ſum, quod nil proficiatis, aut vos, aut ipſa rei natura. At res ipſa in medio eſt, ſolaque penes nos. Reſtat igitur, ut culpa vel mea ſit, vel veſtra, aut, quod verius eſt, amborum. Quid ergo? Vultis incipiamus tandem tale propoſitum huc adferre: quæ præterierunt, omittamus: incipiamus modo, mihi credite, & videbitis.

CAP.

ΚΕΦ. κ'.

Πρὸς Ἐπικουρείους καὶ Ἀκαδημαϊκούς.

Τοῖς ὑγιέσι καὶ ἐναργέσιν ἐξαναάγκης καὶ οἱ ἀντιλέγοντες προσχεῶνται. καὶ σχεδὸν τοῦτο μέγιστον ἂν τις ποιήσαιτο τεκμήριον τοῦ ἐναργές τι εἶναι, τὸ ἐπάναγκες εὑρίσκεσθαι καὶ 2 τῷ ἀντιλέγοντι συγχρήσασθαι αὐτῷ. Οἷον, εἴ τις ἀντιλέγοι τῷ εἶναί τι καθολικὸν ἀληθές· δῆλον ὅτι τὴν ἐναντίαν ἀπόφασιν οὗτος ἀφεῖλε ποιήσασθαι, οὐδὲν ἔστι καθολικὸν ἀληθές. 3 Ἀνδράποδον, οὐδὲ τοῦτο. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τοῦτο, ἢ οἷον, εἴ τί ἐστι καθολικὸν, ψευδός 4 ἐστι; Πάλιν, ἄν τις παρελθὼν λέγῃ· Γίνωσκε ὅτι οὐδὲν ἔστι γνωστὸν, ἀλλὰ πάντα ἀτέκμαρτα. ἢ ἄλλος· ὅτι, Πίστευσόν μοι, καὶ ὠφεληθήσῃ· οὐδὲν δεῖ ἀνθρώπῳ πιστεύειν· ἢ πάλιν ἄλλος

CAP. XX.

In Epicureos et Academicos.

Eis, quæ vera sunt & evidentia, ii etiam, qui contra dicunt, necessario utuntur. Et hoc maximo fere argumento probari queat, esse aliquid evidens, si reperiatur, adversarium etiam necessario illo uti. Veluti, si quis neget, esse aliquod universale pronunciatum verum; is utique contrarium adferere debebit, nullam universalem enunciationem veram esse. Mancipium, ne istud quidem. Quid enim id est aliud, quam si dicas: Si quid universaliter enunciatur, falsum est? Eodem modo, si quis progressus dicat, Scito, nihil sciri posse, nec ulla certa nota verum a falso posse discerni; aut si alius tibi dicat, Crede mihi, & juvabit te, nihil esse cuiquam homini

ἄλλος· Μάθε παρ' ἐμοῦ, ἄνθρωπε, ὅτι οὐδὲν ἐνδέχεται μαθεῖν· ἐγώ σοι λέγω τοῦτο, καὶ διδάξω σε, ἐὰν θέλῃς. Τίνι οὖν τούτων διαφέρουσιν αὐτοὶ, τίνες ποτέ; οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ αὐτοὺς λέγοντες; Ὦ ἄνθρωποι, συγκατάθεσθε ὅτι οὐδεὶς συγκατατίθεται· πιστεύσατε ἡμῖν ὅτι οὐδεὶς πιστεύει οὐδενί.

Οὕτω καὶ Ἐπίκουρος, ὅταν ἀναιρεῖν θέλῃ τὴν φυσικὴν κοινωνίαν ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους, αὐτῷ τῷ ἀναιρουμένῳ συγχρῆται. Τί γὰρ λέγει; Μὴ ἐξαπατᾶσθε, ἄνθρωποι, μηδὲ παράγεσθε, μηδὲ διαπίπτετε· οὐκ ἔστι φύσει κοινωνία τοῖς λογικοῖς πρὸς ἀλλήλους· πιστεύσατέ μοι. οἱ δὲ τἀναντία λέγοντες, ἐξαπατῶσιν ὑμᾶς, καὶ παραλογίζονται. Τί οὖν σοι μέλει; ἄφες ἡμᾶς ἐξαπατηθῆναι. μήτι χεῖρον ἀπαλλάξει, ἂν πάντες οἱ ἄλλοι πεισθῶμεν ὅτι φύσει ἐστὶν

T 3 ἡμῖν

ni credendum; aut alius: Heus homo, disce a me, nihil disci posse; ego tibi hoc dico, teque docebo, si voles. Age, inter hos quid interest & illos, (quosnam tandem dicam?) qui Academicos se profitentur? O homines, adsentimini nobis, neminem adsentiri: credite nobis, neminem cuiquam quidquam credere.

Sic & Epicurus, cum naturâ constitutam societatem hominum cum homi-

nibus tollere conatur, eodem ipso, quod tollit, utitur. Quid enim ait? „Nolite decipi, homines, nolite seduci, nolite in fraudem illici: non est ratione præditis animantibus natura inter se ulla „societas. Mihi credite. „Qui vero aliud dicunt, „vos decipiunt, & in fraudem illiciunt.“ —— Quid igitur id tua refert? Sine nos decipi. Num minus e re tua foret, si nos cæteri omnes persuasum habeamus,

ἡμῖν κοινωνίαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ταύτην δεῖ παντὶ τρόπῳ φυλάσσειν; Καὶ πολὺ κρεῖσσον καὶ
9 ἀσφαλέστερον. Ἄνθρωπε, τί ὑπὲρ ἡμῶν φροντίζεις; τί δ' ἡμᾶς ἀγρυπνεῖς; τί λύχνον ἅπτεις; τί ἐπανίστασαι; τί τηλικαῦτα βιβλία συγγράφεις, μή τις ἡμῶν ἐξαπατηθῇ περὶ Θεῶν, ὡς ἐπιμελουμένων ἀνθρώπων; ἢ, μή τις ἄλλην οὐσίαν
10 ὑπολάβῃ τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ ἡδονήν; Εἰ γὰρ οὕτω ταῦτα ἔχει, βαλὼν κάθευδε, καὶ τὰ τοῦ σκάληκος ποίει, ὧν ἄξιον ἔκρινας σεαυτόν· ἔσθιε, καὶ πίνε, καὶ συνουσίαζε, καὶ ἀφόδευε, καὶ
11 ῥέγχε. Τί δὲ σοι μέλει, πῶς οἱ ἄλλοι ὑπολήψονται περὶ τούτων; πότερον ὑγιῶς, ἢ οὐχ ὑγιῶς; Τί γὰρ σοὶ καὶ ἡμῖν; Τῶν γὰρ προβάτων σοι μέλει, ὅτι παρέχει ἡμῖν αὐτὰ κειρησόμενα, καὶ ἀμελχθησόμενα, καὶ τὸ τελευταῖον καταπεπησό-
12 μενα. Οὐχὶ δ' εὐκταῖον ἦν, εἰ ἐδύναντο οἱ ἄν-

θρωποι

mus, naturalem esse inter homines societatem, eamque omnibus modis esse conservandam? Immo multo etiam melius & tutius id tibi foret. Quid tu, homo, de nobis solicitus es? quid propter nos vigilas? quid lucernam accendis? quid mane surgis? quid tot libros conscribis, ne quis nostrûm decipiatur de Diis, quasi ii curent res mortalium; aut, ne quis aliam boni naturam esse putet, nisi voluptatem? Nam si ita res se habet, in lectulo tuo quiescito; &, quæ sunt vermis, ea facito, quibus te dignum judicasti: ede, bibe, lude cum mulieribus, ventrem leva, sterte. Quid vero ad te adtinet, quid istis de rebus alii sentiant? rectene, an secus? Quid enim tibi nobiscum rei est? Tu enim oves eo curas, quod se patiuntur a nobis tonderi, mulgeri, ac denique jugulari. An non optabile esset, homines a Stoicis delini-

θρηνοι κατακοπηθέντες καὶ ἐπασσοθέντες ὑπὸ
τῶν Στωϊκῶν ἀπονυστάζειν, καὶ παρέχειν σοι
καὶ τοῖς ὁμοίοις καρησομένους καὶ ἀμολχθησο-
μένους ἑαυτούς; Πρὸς γὰρ τοὺς Συνεπιτουρεύσους 13
ἔδει σε ταῦτα λέγειν· οὐχὶ δὲ πρὸς ἐκείνους
ἀπαντᾶν; πολὺ μάλιστ' ἐκείνους πρὸ πάν-
των ἀναπείθειν, ὅτι φύσει κοινωνικοὶ γεγόναμεν,
ἔτι ἀγαθὸν ἡ ἐγκράτεια· ἵνα σοι πάντα τηρῆ- 14
ται; Ἢ πρὸς τινὰς μὲν δεῖ φυλάττειν ταύτην
τὴν κοινωνίαν, πρὸς τινὰς δ' οὔ; Πρὸς τίνας οὖν
δεῖ τηρεῖν; πρὸς τοὺς ἀντιτηροῦντας, ἢ πρὸς τοὺς
παραβατικῶς αὐτῆς ἔχοντας; Καὶ τίνες παρα-
βατικώτερον αὐτῆς ἔχουσιν ὑμῶν τῶν ταῦτα δια-
ληφότων;

Τί οὖν ἦν τὸ ἐγεῖρον αὐτὸν ἐκ τῶν ὕπνων, καὶ 15
ἀναγκάζον γράφειν ἃ ἔγραφε; Τί γὰρ ἄλλο, ἢ
τὸ πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις ἰσχυρότατον, ἡ

T 4 φύσις,

linitos & veluti magicis carminibus consopitos dormitare, seque præbere tibi & tui similibus tondendos & mulgendos? Hæccine quidem apud gregales tuos dicenda erant; nonne vero celanda istos? nonne potius efficiendum, ut isti nihil magis persuasum haberent, quam esse nos natura sociabiles, continentiam esse bonum; ut tibi omnia conservarentur? An vero societas hæc erga alios servanda est, erga alios non servanda? Erga quos igitur servanda est? utrum erga eos qui vicissim eam servant, an eos qui violant? Qui vero eam magis violant quam vos, qui ista statuitis?

Quid ergo erat, quod eum e somnis excitaret, & ad ea scribenda, quæ scripsit, impelleret? Quid aliud, nisi id quod omnium in hominibus potentissimum est, Natura; quæ

φύσις, ἕλκουσα ἐπὶ τὸ αὐτῆς βούλημα ἄκοντα καὶ
16 στένοντα; Ὅτι γὰρ δοκεῖ σοι ταῦτα τὰ ἀκοινώνη-
τα, γράψον αὐτὰ, καὶ ἄλλοις ἀπόλιπε, καὶ
ἀγρύπνησον δι' αὐτὰ, καὶ αὐτὸς ἔργα κατήγορος
17 γενοῦ τῶν σαυτοῦ δογμάτων. Εἶτα Ὀρέστην μὲν
ὑπὸ Ἐριννύων ἐλαυνόμενον φῶμεν ἐκ τῶν ὕπνων ἐξε-
γείρεσθαι· τοῦτον δ' οὐ χαλεπώτεραι Ἐρινύες καὶ
Ποιναὶ ἐξήγαρον καθεύδοντα, καὶ οὐκ εἴων ἠρεμεῖν,
ἀλλ' ἠνάγκαζον ἐξαγγέλλειν τὰ αὐτοῦ κακὰ,
18 ὥσπερ τοὺς Γάλλους ἡ μανία καὶ ὁ οἶνος; Οὕτως
ἰσχυρόν τι καὶ ἀνίκητόν ἐστιν ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπί-
νη. Πῶς γὰρ δύναται ἄμπελος μὴ ἀμπελικῶς
κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐλαϊκῶς; ἢ ἐλαία πάλιν μὴ ἐλαϊ-
κῶς, ἀλλ' ἀμπελικῶς; Ἀμήχανον, ἀδιανόη-
19 τον. Οὐ τοίνυν οὐδ' ἄνθρωπον οἷόν τε παντελῶς
ἀπολέσαι τὰς κινήσεις τὰς ἀνθρωπικάς· καὶ οἱ ἀπο-
κοπτόμενοι, τάς γε προθυμίας τὰς τῶν ἀνδρῶν
ἀπό-

quae ad suam voluntatem eum pertraxit, invitum & gementem? Quia enim tibi videtur, nullam esse societatem; scribito ista, & aliis relinquito, & vigilato propterea, & ipse re ipsa tua decreta accusato. Ergo Orestem a Furiis agitatum, somno excussum esse dicemus: istum vero, a saevioribus Furiis & Diris e somno excitatum, & quiete excussum esse non dicemus, quae eum sua mala, veluti Gallos furor aut vinum, enunciare coëgerunt? Adeo valida & invicta res est, natura humana. Quî enim vitis non more vitis moveri potest, sed more oleae? aut olea non ut olea, sed ut vitis? Nullo modo hoc fieri, nulla ratione cogitari potest. Ergo ne fieri quidem potest, ut homo motus humanos prorsus amittat: &, quibus virilia amputantur, eis desideria tamen viro-

ἀπεκόψασθαι οὐ δύνανται. Οὕτω καὶ Ἐπίκουρος, 20
τὰ μὲν ἀνδρὸς πάντ' ἀπεκόψατο, καὶ τὰ οἰκο-
δεσπότου, καὶ πολίτου καὶ φίλου· τὰς δὲ προ-
θυμίας τὰς ἀνθρωπικὰς οὐκ ἀπεκόψατο· οὐ γὰρ
ἠδύνατο· οὐ μᾶλλον ἢ οἱ ἀταλαίπωροι Ἀκαδη-
μαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς αὐτῶν ἀποβαλεῖν ἢ
ἀποτυφλῶσαι δύνανται, καίτοι τοῦτο μάλιστα
πάντων ἐσπουδακότες.

Τίς ἡ ἀτυχία; λαβών τις παρὰ τῆς φύ- 21
σεως μέτρα καὶ κανόνας εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀλη-
θείας, οὐ προσφιλοτεχνεῖ τούτοις προσθεῖναι καὶ
προσεργάσασθαι τὰ λείποντα· ἀλλὰ πᾶν τοὐ-
ναντίον, εἴ τι καὶ ἐστὶ γνωριστικὸν τῆς ἀλη-
θείας, ἐξαιρεῖν πειρᾶται, καὶ ἀπολλύειν. Τί λέ- 22
γεις, φιλόσοφε; τὸ εὐσεβὲς καὶ τὸ ὅσιον, ποῖόν
τι σοι φαίνεται; Ἂν θέλῃς, κατασκευάσω ὅτι
ἀγαθόν; Ναὶ, κατασκεύασον· ἵν' οἱ πολῖται ἡμῶν
ἐπιστραφέντες τιμῶσι τὸ Θεῖον, καὶ παύσων-

virorum amputari non possunt. Sic etiam Epicurus omnia quidem, quæ sunt viri, quæ patrisfamilias, quæ civis, quæ amici, amputavit: sed humana desideria non amputavit: neque enim potuit; non magis quam socordes Academici sensus suos abjicere aut excæcare possunt, quamvis id maxime studuerint.

Quod istud est flagitium! cum a Natura mensuras & regulas cognoscendæ veritatis acceperis, te non dare operam ut adjicias atque adjungas ea quæ desunt; immo vero contra, si quid etiam est quod ad cognitionem veritatis facit, operam dare ut id auferas & perdas? Quid ais philosophe? de pietate & sanctitate quidnam tibi videtur? Si voles, demonstrabo, res esse bonas. Utique demonstra; ut nostri cives ad cultum divini Numinis convertantur, & maximarum rerum neglectum tandem

ταί ποτε ῥαθυμοῦντες περὶ τὰ μέγιστα. Ἔχεις οὖν τὰς κατασκευάς; Ἔχω, καὶ χάριν οἶδα.
23 Ἐπεὶ οὖν ταῦτά σοι λίαν ἀρέσκει, λάβε τὰ ἐναντία· ὅτι θεοὶ οὔτ' εἰσὶν, εἴτε καὶ εἰσὶν, οὐκ ἐπιμελοῦνται ἀνθρώπων, οὐδὲ κοινόν τι ἡμῖν ἐστι πρὸς αὐτούς· τό τ' εὐσεβὲς τοῦτο καὶ ὅσιον, παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις λαλούμενον, κατάψευσμά ἐστιν ἀλαζόνων ἀνθρώπων καὶ σοφιστῶν, ἢ, νὴ Δία, νομοθετῶν, εἰς φό-
24 βον καὶ ἐπίσχεσιν τῶν ἀδικούντων. Εὖ, φιλόσοφε· ὠφέλησας ἡμῶν τοὺς πολίτας, ἀνεκτήσω τοὺς νέους ἅπαντας ἤδη πρὸς καταφρόνησιν τῶν
25 θείων. Τί οὖν; οὐκ ἀρέσκει σοι ταῦτα; Λάβε νῦν, πῶς ἡ δικαιοσύνη οὐδέν ἐστι, πῶς ἡ αἰδὼς μωρία ἐστὶ, πῶς πατὴρ οὐδέν ἐστι, πῶς ὁ υἱὸς
26 οὐδέν ἐστιν. Εὖ, φιλόσοφε· ἐπίμενε, παῖθε τοὺς νέους, ἵνα πλείονας ἔχωμεν ταὐτά σοι πεπονθότας καὶ λέγοντας. Ἐκ τούτων τῶν λόγων

dem abjiciant. Habes ergo probationes? Habeo: & tibi gratiam habeo. Quoniam ergo ista valde tibi placent, sume contraria: Deos neque esse; neque, si sint, curare homines; neque ullam nobis societatem cum illis intercedere: sed pietatem istam & sanctitatem, vulgo hominum celebratam, commentum esse insolentium hominum & sophistarum, aut certe legum latorum ad terrendos & coërcendos injurios. Recte philosophe! juvisti nostros cives, adolescentiam universam ad rerum divinarum contemtum jam revocasti. Quid ergo? non ista tibi placent? Accipe nunc, justitiam nihil esse; verecundiam esse stultitiam; patrem nihil esse; filium nihil esse. Euge philosophe! perge, persuade ista adolescentibus, ut plures habeamus qui idem tecum & sentiant & dicant.

γαν ὠφέλησεν ἡμῖν αἱ εὐνομούμεναι πόλεις· Λακεδαίμων διὰ τούτους τοὺς λόγους ἐγένετο· Λυκοῦργος ταῦτα τοῖς πείσμασιν ἐνεποίησεν αὐτῆς διὰ τῶν νόμων αὐτοῦ καὶ τῆς παιδείας, ὅτι οὔτε τὸ δουλεύειν αἰσχρόν ἐστι μᾶλλον ἢ καλόν, οὔτε τὸ ἐλευθέρους εἶναι καλὸν μᾶλλον ἢ αἰσχρόν· οἱ ἐν Θερμοπύλαις ἀποθανόντες, διὰ ταῦτα τὰ δόγματα ἀπέθανον· Ἀθηναῖοι δὲ τὴν πόλιν διὰ ποίους ἄλλους λόγους ἀπέλιπον; Εἶτα οἱ λέγοντες ταῦτα, γαμοῦσι, καὶ παιδοποιοῦνται, καὶ πολιτεύονται, καὶ ἱερεῖς καθιστᾶσιν αὐτοὺς καὶ προφήτας. τίνων; τῶν οὐκ ὄντων; καὶ τὴν Πυθίαν ἀνακρίνουσιν αὐτοί, ἵνα τοῖς ψευδῆ πύθωνται· καὶ ἄλλοις τοὺς χρησμοὺς ἐξηγοῦνται. Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ γοητείας! 27

Ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγχεις καθ' ἡμέραν, καὶ οὐ θέλεις ἀφεῖναι τὰ ψυχρά 28

cant. Auctæ sunt nobis hisce sermonibus bene constitutæ respublicæ: Lacedæmon per hujusmodi rationes informata est: Lycurgus suis legibus & institutis has persuasiones civibus suis ingeneravit, neque servire turpe magis esse quam honestum, neque libertatem honestam esse potius quam turpem: qui ad Thermopylas occubuerunt, propter hæc decreta occubuerunt: Athenienses vero quas alias ob causas urbem suam olim reliquerunt? Et, qui ista dicunt, uxores ducunt, liberos procreant, reipublicam capessunt, & sacerdotes ac vates sese constituunt. Quorum? Eorum qui non sunt. Et Pythiam solicitantes ipsi, ut falsa audiant; & aliis oracula enarrant. O insignem impudentiam & impostoram!

Homo, quid agis? tu ipse te indies coarguis, nec tamen frigidas istas cavillationes vis relinquere?

ψυχρὰ ταῦτα ἐπιχειρήματα; Ἔσθιον, ποῦ φέρεις τὴν χεῖρα; εἰς τὸ στόμα, ἢ εἰς τὸν ὀφθαλμόν; λουόμενος, ποῦ ἐμβαίνεις; πότε τὴν χύτραν ὤπτες λοπάδα, ἢ τὴν ταρύνην ὀβελίσκον;

29 Εἴ τινος αὐτῶν δοῦλος ἦμην, εἰ καὶ ἔδει με καθ' ἡμέραν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδέρεσθαι, ἐγὼ ἂν ἐστρέβλουν αὐτόν. Βάλε ἐλαίδιον, παιδάριον, εἰς τὸ βαλανεῖον. Ἔβαλον ἂν γάρειον, καὶ ἀπελθὼν κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κατέχεον. Τί τοῦτο; Φαντασία μοι ἐγένετο ἐλαίου ἀδιάκριτος, ὁμοιοτάτη, νὴ τὴν σὴν Τύχην. Δὸς ὧδε τὴν πτισσάνην. Ἤνεγκα ἂν αὐτῷ γεμίσας παροψίδα ὀξυγάρου. Οὐκ ᾔτησα τὴν πτισσάνην; Ναὶ κύριε· τοῦτο πτισσάνη ἐστί. Τοῦτο οὐκ ἔστιν ὀξύγαρον; Τί μᾶλλον ἢ πτισσάνη; Λάβε καὶ ὀσφράνθητι, λάβε καὶ γεῦσαι. Πόθεν οὖν οἶδας, εἰ σὲ αἰσθήσεις

31 ἡμᾶς ψεύδονται; Τρεῖς, τέσσαρας τῶν συνδούλων

re? Cum comedis, quo admovens manum? ori, an oculo? cum lavas, quo ingrederis? ollamne umquam patinam dixisti, aut cochleare verum? Quod si alicujus eorum servus essem, etiamsi quotidie vapulandum esset, tamen eum torquerem. Conjicio, puer, parum olei in balneum. Caperem garum, & in caput ejus effunderem. Quid istud? Oblatum est mihi, per Genium tuum, visum gari, oleo ita simile, ut ab eo discerni non posset. Age, adfer ptisanam. Adferret illi patinam oxygaro plenam. Nonne petii ptisanam? Petiisti domine: hæc ptisana est. Non hoc est oxygarum? Qui vero magis, quam ptisana? Cape, olfac; cape, gusta. Unde ergo nosti, si nos sensus decipiunt? Si tres aut quatuor confervos adsensores haberem, aut ad laqueum

λων οὐ ἔσχον ὁμονοοῦντες, ἀπαγξασθαι ἂν αὐτὸν ἐποίησε ξηχνύμενον, ἢ μεταθέσθαι. Νῦν δ' ἐντρυφῶσιν ἡμῖν, τοῖς μὲν παρὰ τῆς Φύσεως δεδομένοις πᾶσι χρώμενοι, λόγῳ δ' αὐτὰ ἀναιροῦντες.

Εὐχάριστοι γ' ἄνθρωποι καὶ αἰδήμονες, εἰ μηδὲν ἄλλο, καθ' ἡμέραν ἄρτους ἐσθίοντες, τολμῶσι λέγειν, ὅτι οὐκ οἴδαμεν, εἰ ἔστι τις Δημήτης, ἢ Κόρη, ἢ Πλούτων. ἵνα μὴ λέγω, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἀπολαύοντες, καὶ μεταβολῶν τοῦ ἔτους, καὶ ἄστρων, καὶ θαλάσσης, καὶ γῆς, καὶ τῆς παρὰ ἀνθρώπων συνεργίας, ὑπ' οὐδενὸς τούτων οὐδὲ κατὰ ποσὸν ἐπιστρέφονται· ἀλλὰ μόνον ἐξεμέσαι τὸ προβλημάτιον ζητοῦσι, καὶ τὸν στόμαχον γυμνάσαντες, ἀπελθεῖν ἐν βαλανείῳ. τί δ' ἐροῦσι, καὶ περὶ τίνων, ἢ πρὸς τίνας, καὶ τί ἔσται αὐτοῖς ἐκ τῶν λόγων τούτων, οὐδὲ κατὰ βραχὺ πεφροντίκασι· μή τις νέος εὐγενὴς ἀκούσας

laqueum illum adigerem, & a ſententia deducerem. Nunc vero illudunt nobis; cum iis, quæ natura dedit, utantur omnibus, & tamen verbis ea tollant.

Grati nimirum homines & verecundi! qui, ut nihil aliud, at pane quotidie veſcentes, dicere tamen audent, ignorare ſe, num qua Ceres ſit, aut Proſerpina, aut Pluto: ne dicam, cum fruantur nocte & die, & mutationibus anni, & aſtris, & mari, & terra, & ſociali hominum opera, nulla iſtarum rerum vel minimum eos commoveri; ſed quæſtiunculam tantum evomere ſtudere, ſtomachoque exercitato, abire in balneum. Quid autem dicant, & quibus de rebus, aut ad quos, & quid illi ex his verbis fructûs capturi ſint, nulla ex parte curant: ne forte generoſo adoleſcenti

σας τῶν λόγων τούτων πάθῃ τι ὑπ' αὐτῶν, ἢ καὶ παθὼν πάντα ἀπολέσῃ τὰ τῆς εὐγενείας
35 σπέρματα· μή τινι μοιχεύοντι ἀφορμὰς παρά-σχωμεν· τοῦ ἀναναισχυντῆσαι πρὸς τὰ γινόμενα· μή τις τῶν νοσφιζομένων τὰ δημόσια, εὐρεσιλογίας τινὸς ἐπιλάβηται ἀπὸ τῶν λόγων τούτων· μή τις, τῶν αὐτοῦ γονέων ἀμελῶν, θρέπτος τι
36 καὶ ἀπὸ τούτων προσλάβῃ. Τί οὖν κατὰ σὲ κακὸν ἢ ἀγαθόν; Ταῦτα, ἢ ταῦτα; — — Τί οὖν ἔτι τούτων τις ἀντιλέγει τινί; ἢ λόγον δίδωσιν, ἢ λαμβάνει, ἢ μεταπείθειν πειρᾶται;
37 Πολύ, νὴ Δία, μᾶλλον τοὺς κιναίδους ἐλπίσει τις ἂν μεταπείσειν, ἢ τοὺς ἐπὶ τοσοῦτον ἀποκεκωφωμένους καὶ ἀποτετυφλωμένους τῶν περὶ αὐτοὺς κακῶν.

ΚΕΦ.

fcenti hæc oratio aliquid damni det, aut etiam dederit, ut ipſa femina nobilitatis prorſus amittat: ne cui adultero occaſionem præbeat majoris impudentiæ ad ſua facinora: ne quis peculator cavillationes hinc petat: ne ejus qui parentes negligit, audacia inde confirmetur. Quid ergo, te auctore, malum aut bonum eſt? Hæc, an illa? — — Cur igitur contra aliquem horum hominum adhuc diſputet aliquis? cur rationem ei reddat, aut ab eo poſtulet, aut a ſententia deducere eum ſtudeat? Cinædos profecto multo facilius ſperare queas ad ſanam mentem revocari a te poſſe, quam iſtos, qui usque adeo ad ſua mala vel videnda vel audienda excæcati ſunt atque obſurduerunt.

CAP.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Ἀνομολογίας.

Τὰ μὲν ῥᾳδίως ὁμολογοῦσιν ἄνθρωποι, τὰ δ' οὐ ῥᾳδίως. Οὐδεὶς οὖν ὁμολογήσει, ὅτι ἄφρων ἐστὶν, ἢ ἀνόητος· ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, πάντων ἀκούσεις λεγόντων, Ὄφελον, ὡς φρένας ἔχω, οὕτω καὶ τύχην εἶχον. Δειλοὺς δὲ ῥᾳδίως ἑαυτοὺς 2
ὁμολογοῦσι, καὶ λέγουσιν· Ἐγὼ δειλότερός εἰμι, ὁμολογῶ· τὰ δ' ἄλλα οὐχ εὑρήσεις με μωρὸν ἄνθρωπον. Ἀκρατῆ οὐ ῥᾳδίως ὁμολογήσει τις· 3
ἄδικον, οὐδ' ὅλως· φθονερὸν οὐ πάνυ, ἢ περίεργον· ἐλεήμονας δὲ πλεῖστοι. Τί οὖν τὸ αἴτιον; 4
Τὸ μὲν πυριώτατον, ἀνομολογία καὶ ταραχὴ ἐν τοῖς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ἄλλοις δ' ἄλλα αἴτια. καὶ σχεδὸν ὅσα ἂν αἰσχρὰ φαντάζωνται,

CAP. XXI.

De Diſcrepantia.

Sunt quæ facile homines fatentur; ſunt quæ non item. Nemo ſe ſtultum aut vecordem eſſe fatebitur: immo contra, omnes dicere audias, Utinam tantum mihi fortunæ eſſet, quantum eſt ingenii. Timidos autem ſe eſſe facile fatentur, & dicunt: Ego timidior ſum, fateor; at cæteroquin hominem ſtultum me non deprehendes. Intemperantem ſe eſſe, non temere quisquam fatebitur; injuſtum, nullo modo; nihiloque magis invidum, aut curioſum; miſericordem plerique. Quænam igitur cauſſa eſt? Summa ac princeps, diſcrepantia & confuſio in judicio bonarum rerum malarumque. Aliis vero aliæ cauſſæ. Ac fere, quæcunque iis turpia videntur, ea minime faten-

5 ζωνται, τοῦτα οὐ πάνυ ὁμολογοῦσι. τὸ δὲ δειλὸν εἶναι, εὐγνώμονος ἤθους φαντάζονται, καὶ τὸ ἐλεήμονα· τὸ δ' ἠλίθιον εἶναι, παντελῶς ἀνδραπόδου. καὶ τὰ περὶ κοινωνίαν δὲ πλημμελή-
6 ματα οὐ πάνυ προσίενται. Ἐπὶ δὲ τῶν πλείστων ἁμαρτημάτων, κατὰ τοῦτο μάλιστα φέρονται ἐπὶ τὸ ὁμολογεῖν αὐτὰ, ὅτι φαντάζονταί τι ἐν αὐτοῖς εἶναι ἀκούσιον, καθάπερ ἐν τῇ δειλῇ καὶ
7 ἐλεήμονι. καὶ ἂν ἀκρατή που παρομολογῇ τις αὐτὸν, ἔρωτα προσεῖπεν, ὥστε συγγινώσθηναι ὡς ἐπ' ἀκουσίῳ. τὸ δ' ἄδικον, οὐδαμῶς φαντάζονται ἀκούσιον. Ἔνι τι καὶ τῷ ζηλοτύπῳ, ὡς οἴονται, τοῦ ἀκουσίου· διὸ καὶ περὶ τούτου παρομολογοῦσιν.

8 Ἐν οὖν τοιούτοις ἀνθρώποις ἀναστρεφόμενον, οὕτω τεταραγμένοις, οὕτως οὐκ εἰδόσιν, οὐδ' ὅ τι λέγουσιν, οὐδ' ὅ τι ἔχουσι κακὸν,

fatentur: at, timidum esse, itemque misericordem, mitis ingenii signum arbitrantur; stultum vero, prorsus mancipii. Neque delicta quibus hominum societas violatur, ullo modo agnoscunt. In plerisque vero peccatis potissimum ea causa adducuntur ut illa fateantur, quod involuntarium quiddam iis ineſſe putant, velut in timiditate & misericordia. Et quod si quis forte intemperantem se fatetur, amorem causſatur; quo venia habeatur, ut rei involuntariæ. Injustitiam autem nequaquam involuntariam esse existimant. Ineſt vero & in zelotypia quiddam, ut putant non voluntarium: itaque & hanc confitentur.

Cum igitur inter tales homines vivamus, adeo perturbatos, adeo ignorantes vel quid dicant, vel quid

ἢ οὐκ ἔχουσιν, ἢ παρά τι ἔχουσιν, ἢ πῶς παύσονται αὐτῶν, καὶ αὐτὸν αἴμαι ἐφιστάνειν ἄξιον συνεχῶς· Μή που καὶ αὐτὸς εἶς εἰμι ἐκείνων; 9 τίνα φαντασίαν ἔχω περὶ ἐμαυτοῦ; πῶς ἐμαυτῷ χρῶμαι; μή τι καὶ αὐτὸς ὡς φρονίμῳ; μή τι καὶ αὐτὸς ὡς ἐγκρατεῖ; μὴ καὶ αὐτὸς λέγω ποτὲ ταῦτα, ὅτι εἰς τὸ ἐπιὸν πεπαίδευμαι; ἔχω 10 ἣν δεῖ συναίσθησιν τὸν μηδὲν εἰδότα, ὅτι οὐδὲν οἶδα; ἔρχομαι πρὸς τὸν διδάσκαλον, ὡς ἐπὶ τὰ χρηστήρια, πείθεσθαι παρεσκευασμένος; ἢ καὶ αὐτὸς κορύζης μεστὸς εἰς τὴν σχολὴν εἰσέρχομαι, μόνην τὴν ἱστορίαν μαθησόμενος, καὶ τὰ βιβλία νοήσων ἃ πρότερον οὐκ ἐνόουν, ἂν δ' οὕτω τύχῃ καὶ ἄλλοις ἐξηγησόμενος; Ἄνθρωπε, ἐν οἴκῳ δια- 11 πεπύκτευκας τῷ δουλαρίῳ, τὴν οἰκίαν ἀνάστατον πεποίηκας, τοὺς γείτονας συντετάραχας· καὶ ἔρχῃ μοι καταστολὰς ποιήσας ὡς σοφός; καὶ καθή-

quid mali habeant aut non habeant, vel quare habeant, & quomodo liberari eo poſſint, operæ pretium fuerit, ut ſe ipſum quisque adſidue obſervet: Numquid & ego ſum ex illorum numero? Quid de me ipſo ſentio? quomodo me ipſum gero? num & ego pro prudente, pro temperante me habeo? num & ego ſubinde illud dico, ad omnem ingruentem caſum eſſe me eruditum? An ſentio, quod ſentiendum eſt nihil ſcienti, nihil me ſcire? An ad magiſtrum accedo, ſicut ad oraculum, obtemperare paratus? an vero & ipſe muco nares oppletus ſcholam ingredior, hiſtoriam tantum cogniturus, & libellos prius non intellectos intellecturus, aut etiam fortaſſis aliis enarraturus? Homo, domi cum ſervulo pugnis decertaſti, domum evertiſti, vicinos perturbaſti: & me convenis, cultu habituque ſumto ſapientis;

καθήμενος κρίνεις πῶς ἐξηγησάμην τὴν λέξιν; πῶς
12 τί ποτ' ἐφλυάρησα τὰ ἐπελθόντα μοι; Φθονῶν
ἐλήλυθας, τεταπεινωμένος, ὅτι σοι ἐξ οἴκου φέρε-
ται οὐδέν· καὶ κάθῃ, μεταξὺ λεγομένων τῶν λό-
γων αὐτὸς οὐδὲν ἄλλο ἐνθυμούμενος, ἢ πῶς ὁ
13 πατὴρ τὰ πρός σε, ἢ πῶς ὁ ἀδελφός; Τί
λέγουσιν οἱ ἐκεῖ ἄνθρωποι περὶ ἐμοῦ; νῦν οἴονταί
με προκόπτειν, καὶ λέγουσιν, ὅτι, ἥξει ἐκεῖνος
14 πάντα εἰδώς. Ἤθελόν πως ποτὲ πάντα μαθὼν
ἐπανελθεῖν· ἀλλὰ πολλοῦ πόνου χρεία, καὶ
οὐδεὶς οὐδὲν πέμπει, καὶ ἐν Νικοπόλει σαπρῶς
λούει τὰ βαλανεῖα, ἐν οἴκῳ κακῶς, καὶ ὧδε
κακῶς.

15 Εἶτα λέγουσιν, Οὐδεὶς ὠφελεῖται ἐκ τῆς σχο-
λῆς. Τίς γὰρ ἔρχεται εἰς σχολήν; τίς γὰρ ὡς
θεραπευθησόμενος; τίς ὡς παρέζων αὐτοῦ τὰ
δόγμα-

[*sive:* me convenis, atque inhibes veluti sapiens;] sedensque judicas, quo pacto vocabulum aliquod exposuerim, aut quomodo, quæ in buccam mihi venerint, effutiverim. Invidus accessisti, dejectoque animo, quod domo nihil tibi adferatur; & inter differendum assides, ipse aliud nihil cogitans, nisi quomodo pater sit erga te adfectus, aut quomodo frater? „Quid „isthic dicunt de me homi„nes? nunc me putant „progressus facere, ac di„cunt, Iste revertetur om„niscius. Vellem equidem „omnia edoctus redire: sed „multo labore est opus, „neque quisquam quidquam „mittit: & Nicopoli bal„nea putida sunt, & domi „& hic male se res habet."

Deinde dicunt, neminem e schola fructum capere. Quis vero venit in scholam? quis tamquam curari cupiens? quis, ut opiniones suas & decreta repur-

δόγματα ἐκκαθαιρεθησόμενος; τίς συναισθησόμενος τίνων δέεται; Τί οὖν θαυμάζετε, εἰ, ἃ φέρετ' 16
εἰς τὴν σχολὴν, αὐτὰ ταῦτα ἀποφέρετε πάλιν; Οὐ γὰρ ὡς ἀποθησόμενοι, ἢ ἐπανορθώσοντες, ἢ ἄλλ' ἀντ' αὐτῶν ληψόμενοι, ἔρχεσθε. πόθεν; οὐδ' ἐγγύς. Ἐκεῖνο γοῦν βλέπετε μᾶλλον, εἰ, ἐφ' 17
ὃ ἔρχεσθε, τοῦτο ὑμῖν γίνεται. Θέλετε λαλεῖν περὶ τῶν θεωρημάτων. Τί οὖν; οὐ φλυαρότεροι γίνεσθε; οὐχὶ δὲ παρέχει τινὰ ὕλην ὑμῖν πρὸς τὸ ἐπιδείκνυσθαι τὰ θεωρημάτια; συλλογισμοὺς ἀναλύετε μεταπίπτοντας. οὐκ ἐφοδεύετε ψευδομένου λήμματα; ὑποθετικούς; Τί οὖν ἔτι ἀγανακτεῖτε, εἰ, ἐφ' ἃ πάρεστε, ταῦτα λαμβάνετε; Ναί. ἀλλ' ἂν ἀποθάνῃ μου τὸ παιδίον, ἢ ὁ ἀδελφὸς, 18
ἢ ἐμὲ ἀποθνήσκειν δέῃ, ἢ στρεβλοῦσθαι, τί μετὰ ταῦτα ὠφελήσει; Μὴ γὰρ ἐπὶ τοῦτο ἦλθες; μὴ 19
γὰρ τούτου ἕνεκά μοι παρακάθησαι; μὴ γάρ δια

repurgari ſinat? quis, ut intelligat, quibus rebus egeat? Quid ergo miramini, vos, quæ in ſcholam adfertis, eadem referre domum? Non enim tamquam depoſituri, vel correcturi, vel commutaturi, advenitis. Nequaquam; multum abeſt. Illud ergo ſpectate potius, an id, propter quod adeſtis, vobis contingat. De præceptis garrire vultis. Quid ergo? nonne nugaciores evaditis? nonne materiam quamdam oſtentationis iſtam præceptiuncnlæ vobis ſubminiſtrant? nonne ſyllogismos reſolvitis, & ſophismata? nonne Mentientis ſumtiones, nonne hypotheticas argumentationes pertractatis? Quid ergo indignamini, ſi ea accipitis, propter quæ adeſtis? Recte ſane: ſed ſi filius meus aut frater mortuus fuerit, aut ſi mihi mors oppetenda, aut ſi cruciatus tolerandi fuerint, quid iſta me juvabunt? An ergo propterea veniebas? an hujus rei cauſſa mihi adſides?

τοῦτό ποτε λύχνον ἥψας, ἢ ἠγρύπνησας; ἢ εἰς τὸν περίπατον ἐξελθὼν, προεβάλες ποτε σαυτοῦ φαντασίαν τινὰ ἀντὶ συλλογισμοῦ, καὶ ταύτην ποινῇ ἐψευδύσατε; ποῦ ποτε; Εἶτα λέγετε, Ἄχρηστα τὰ θεωρήματα. Τίσι; Τοῖς οὐχ ὡς δεῖ χρωμένοις. τὰ γὰρ κολλύρια οὐκ ἄχρηστα τοῖς ὅτε δεῖ, καὶ ὡς δεῖ, ἐγχριομένοις. τὰ μαλάγματα δ' οὐκ ἄχρηστα· οἱ ἀλτῆρες οὐκ ἄχρηστοι· ἀλλὰ τισὶν ἄχρηστοι, τισὶ πάλιν χρήσιμοι. Ἂν μου πυνθάνῃ νῦν, χρήσιμοί εἰσιν αἱ συλλογισμοί; Ἐρῶ σοι, ὅτι χρήσιμοι· κἂν θέλῃς, ἀποδείξω. Πῶς ἐμὲ οὖν τι ὠφελήσουσιν; Ἄνθρωπε, μὴ γὰρ ἐπύθου εἰ σοὶ χρήσιμοι, ἀλλὰ καθόλου; Πυθέσθω μου καὶ ὁ δυσεντερικὸς, εἰ χρήσιμον τὸ ὄξος, ἐρῶ, ὅτι χρήσιμον. Ἐμοὶ οὖν χρήσιμον; Ἐρῶ, οὔ. ζήτησον πρῶτον σταλῆναί σου τὸ ῥεῦμα, τὰ ἑλκύδρια

fides? hujusne rei causſâ umquam lucernam accendiſti, aut lucubrâſti? aut deambulandi causſâ progreſſus, umquam ſyllogismi loco viſum aliquod tuum propoſuiſti, quod inter vos pertractaretis? Ubi umquam hoc feciſtis? Et dein tamen dicitis, inutilia eſſe præcepta. Quibus? Iis qui non recte illis utuntur. Nam collyria non inutilia ſunt iis, qui, cum opus eſt, & quemadmodum opus eſt, oculos eis inungunt. Malagmata non inutilia; halteres non ſunt inutiles: ſed aliis inutiles, aliis utiles. Si me nunc roges, an utiles ſint ſyllogismi; reſpondebo, eſſe utiles: ac, ſi voles, oſtendam. Quomodo igitur me aliquid juvabunt? Homo, num rogaſti, tibine eſſent utiles, an generatim? Me roget etiam dyſentericus, ſitne acetum utile; dicam eſſe utile. Mihi ergo eſt utile? Negabo: primum omnium cura, ut fluxus tuus ſiſtatur, ut exulcerata viſcera conſolidentur. Et vos, ô viri,

ὄρια ἀπουλωθῆναι. Καὶ ὑμεῖς, ἄνδρες, τὰ ἕλκη πρῶτον θεραπεύετε, τὰ ῥεύματα ἐπιστήσατε, ἠρεμήσατε τῇ διανοίᾳ, ἀπερίσπαστον αὐτὴν ἐνέγκατε εἰς τὴν σχολήν· καὶ γνώσεσθε οἷαν ἰσχὺν ὁ λόγος ἔχει.

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ Φιλίας.

Περὶ ὧν τις ἐσπούδακε, φιλεῖ ταῦτα εἰκότως. Μή τι οὖν περὶ τὰ κακὰ ἐσπουδάκασιν οἱ ἄνθρωποι; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ μή τι περὶ τὰ μηδὲν πρὸς αὐτούς; Οὐδὲ περὶ ταῦτα. Ὑπολείπεται τοίνυν, περὶ μόνα τὰ ἀγαθὰ ἐσπουδακέναι αὐτούς· εἰ δ' ἐσπουδακέναι, καὶ φιλεῖν ταῦτα. Ὅστις οὖν ἀγαθῶν ἐπιστήμων ἐστὶν, οὗτος ἂν καὶ φιλεῖν εἰδείη. ὁ δὲ μὴ δυνάμενος διακρῖναι τὰ

viri, ulcera primum curate, fluxiones sistite, sedata estote mente, eamque haud distractam in scholam adferte: tum intelligetis, quid virium habeat ars rationis.

CAP. XXII.

De Amicitia.

Quibus quisque rebus studet, eas illum amare consentaneum est. Num ergo iis rebus student homines, quas malas esse putant? Nequaquam. An vero iis, quæ ad ipsos nihil adtinent? Ne hoc quidem. Reliquum igitur est, ut bonis tantum rebus studeant, easque proinde ament. Qui ergo bonarum rerum gnarus est, is etiam amare noverit: qui vero bona a malis discernere nequiverit, & neutra ab utrisque, quo

καὶ ἀγαθὰ ἀπὸ τῶν κακῶν, καὶ τὰ οὐδέτερα ἀπ' ἀμφοτέρων, πῶς ἂν ἔτι οὗτος φιλεῖν δύναιτο; Τοῦ φρονίμου τοίνυν ἐστὶ μόνου, τὸ φιλεῖν.

4 Καὶ πῶς; φησίν· ἐγὼ γάρ, ἄφρων ὤν, ὅμως
5 φιλῶ μου τὸ παιδίον. Θαυμάζω μέν, νὴ τοὺς Θεούς, πῶς καὶ τὸ πρῶτον ὡμολόγηκας ἄφρονα εἶναι σεαυτόν. τί γάρ σοι λείπει; οὐ χρῇ αἰσθήσει; οὐ φαντασίαις διακρίνεις; οὐ τροφὰς προσφέρεις τοῖς ἐπιτηδείοις τῷ σώματι; οὐ σκέπην;
6 οὐκ εἴκησιν; Πόθεν οὖν ὁμολογεῖς ἄφρων εἶναι; Ὅτι, νὴ Δία, πολλάκις ἐξίστασαι ὑπὸ τῶν φαντασιῶν, καὶ ταράσσῃ, καὶ ἥττωσί σε αἱ πιθανότητες αὐτῶν· καὶ ποτὲ μὲν ταῦτα ἀγαθὰ ὑπολαμβάνεις, εἶτα ἐκεῖνα αὐτὰ κακά, ὕστερον δ' οὐδέτερα· καὶ ὅλως λυπῇ, φοβῇ, φθονεῖς, ταράσσῃ, μεταβάλλῃ· διὰ ταῦτα
7 ὁμολογεῖς ἄφρων εἶναι. Ἐν δὲ τῷ φιλεῖν οὐ μετα-

quo pacto iste amare queat? Solius ergo sapientis est amare.

Quomodo istud? inquit: nam ego quidem, quamvis insipiens, tamen filium meum diligo. Equidem principio miror, quomodo confessus sis, te insipientem esse. Quid enim tibi deest? non sensu uteris? non visa discernis? non alimenta corpori convenientia adhibes? non tegumentum? non domicilium? Unde ergo, insipientem esse te, fateris? Nimirum, quia te sæpenumero de statu mentis dejiciunt conturbantque visa tua, & eorum probabilitas te vincit; nunc hæc bona censes, deinde eadem mala, post neutra; denique mœres, times, invides, perturbaris, mutaris: ob hæc insipientem esse te agnoscis? In amore autem nonne mutaris? Sed divitias quidem, & volupta-

μεταβάλλῃ; Ἀλλὰ πλοῦτον μὲν, καὶ ἡδονὴν, καὶ ἁπλῶς αὐτὰ τὰ πράγματα, ποτὲ μὲν ἀγαθὰ ὑπολαμβάνεις εἶναι, ποτὲ δὲ κακά; ἀνθρώπους δὲ τοὺς αὐτοὺς οὐχὶ ποτὲ μὲν ἀγαθοὺς, ποτὲ δὲ πονηρούς; καὶ ποτὲ μὲν οἰκείως ἔχεις, ποτὲ δ' ἐχθρῶς αὐτοῖς; καὶ ποτὲ μὲν ἐπαινεῖς, ποτὲ δὲ ψέγεις; Ναὶ, καὶ ταῦτα πάσχω. Τί οὖν; ὁ ἐξαπατηθεὶς περί τινος, δοκεῖ σοι φίλος εἶναι αὐτοῦ; Οὐ πάνυ. Ὁ δὲ μεταπτώτως ἐλόμενος αὐτὸν, εἶναι εὔνους αὐτῷ; Οὐδ' οὗτος. Ὁ δὲ τῶν λοιδορῶν μέν τινα, ὕστερον δὲ θαυμάζων; Οὐδ' οὗτος. Τί οὖν; κυνάρια οὐδέποτ' εἶδες σαίνοντα καὶ προσπαίζοντα ἀλλήλοις, ἵν' εἴπῃς, οὐδὲν φιλικώτερον; ἀλλ', ὅπως ἴδῃς τί ἐστι φιλία, βάλε πρέας εἰς μέσον, καὶ γνώσῃ. Βάλε καὶ σοῦ καὶ τοῦ παιδίου μέσον ἀγρίδιον, καὶ γνώσῃ πῶς σε τὸ παιδίον ταχέως

luptatem, & omnino res ſolas, modo bonas eſſe cenſes, modo malas; homines vero eosdem minime aliàs bonos, aliàs malos judicas? & nunc illis familiarem te exhibes, nunc infenſum? modo laudas, modo vituperas? Immo hæc quoque mihi eveniunt. Quid igitur? Is, quem ſua de aliquo fefellit opinio, videturne tibi eſſe illius amicus? Nullo modo. At is, qui inconſtanti animo aliquem complectitur, videturne tibi bene erga illum adfectus? Ne is quidem. Qui vero eumdem modo conviciis inceſſit, modo admiratur? Ne hic quidem. Quid ergo? catellos non aliquando vidiſti adblandientes invicem & inter ſe colludentes, ut dicas, nihil eſſe amantius? Sed, ut videas, quis iſte ſit amor, carnem illis objicito; & cognoſces. Pone etiam tu inter te & filium tuum, agellum; cognoſces, puerum quamprimum te velle ſepultum, te vero pueri mortem optaturum.

πατροξύζαι θέλεις, καὶ σὺ τὸ παιδίον εὔχῃ ἀποθανεῖν. Εἶτα σὺ πάλιν· Οἷον ἐξεθρεψα τέκνον, πάλαι ἐκφέρει. Βάλε πορφυρίδιον κομψόν· καὶ αὐτὸ ὁ γέρων φίλει, κἀκεῖνος ὁ νέος. ἂν δὲ δοξάσιον. ἂν δὲ κινδυνεῦσαι δέῃ, ἐρεῖς τὰς φωνὰς τὰς τοῦ Ἀδμήτου πατρός·

11

Χαίρεις ἐρῶν φῶς, πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς;
Θέλεις βλέπειν φῶς, πατέρα δ' οὐ θέλειν δοκεῖς;

12 Οἴει, ὅτι ἐκεῖνος οὐκ ἐφίλει τὸ ἴδιον παιδίον, ὅτε μικρὸν ἦν; οὐδὲ πυρέσσοντος αὐτοῦ ἠγωνία; οὐδ' ἔλεγε πολλάκις, ὅτι, Ὄφελον ἐγὼ μᾶλλον ἐπύρεσσον; Εἶτα, ἐλθόντος τοῦ πράγματος καὶ ἐγ-
13 γίσαντος, ὄψει οἵας φωνὰς ἀφιᾶσιν. Ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης οὐκ ἦσαν ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς, καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρός; οὐκ ἦσαν συντεθραμμένοι, συμβεβιωκότες, συμπεπωκότες, συγκεκοιμημένοι,

rum esse. Deinde tu rursus dices: Qualem filium educavi! pridem me effert. In medium statue lepidam puellam; quam & tu senex ames, & ille juvenis: *(idem accidet.)* Si vero gloriola proposita sit; *(rursus idem videbis.)* Si periclitandum sit; easdem voces edes, quas Admeti pater:

Lux est tibi jucunda; patri non putas?
Videre lucem vis; parentem non putas?

Nonne putas, illi suum filium, dum parvus esset, fuisse carum? non anxium illum fuisse, cum iste febricitaret? non sæpe dixisse, Utinam ego potius febri laborarem? Postea, cum ad rem ventum est, vide quas voces emittant. Eteocles & Polynices nonne eadem matre, eodemque patre nati erant? nonne una educati? nonne convictores, compotatores; contuberna-

μένοι, πολλάκις ἀλλήλους καταπεφιληκότες; ὥστ', εἴ τις οἴμαι εἶδεν αὐτοὺς, κατεγέλασεν ἂν τῶν φιλοσόφων, ἐφ' οἷς περὶ φιλίας παραδοξολογοῦσιν. Ἀλλ' ἐμπεσούσης εἰς τὸ μέσον ὥσπερ 14
κρέως τῆς τυραννίδος, ὅρα οἷα λέγουσι·

Πολ. Ποῦ ποτε στήσῃ πρὸ πύργων;

Ετ. Ὡς τί μ' ἱστορεῖς τόδε;

Πολ. Ἀντιτάξομαι κτενῶν σε.

Ετ. Κἀμὲ τοῦδ' ἔρως ἔχει.

Καὶ εὔχονται εὐχὰς τοιάσδε.

Καθόλου γὰρ (μὴ ἐξαπατᾶσθε) πᾶν ζῶον οὐδε- 15
νὶ οὕτως ᾠκείωται, ὡς τῷ ἰδίῳ συμφέροντι. ὅ τι ἂν οὖν πρὸς τοῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἄν τ' ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἄν τε πατὴρ, ἄν τε τέκνον, ἄν τ' ἐρώμενος, ἄν τ' ἐραστὴς,

 μισεῖ,

bernales fuerant, & ſæpe etiam ſe inter ſe deoſculati erant? adeo ut, ſi quis eos vidiſſet, portenta philoſophorum, quæ de Amicitiâ diſſerunt, deriſurus puto fuiſſet. Tamen cum imperium, tamquam offa, in medium incidiſſet, vide quid dicant:

Pol. *Ubinam ſtabis pro turribus?*

Et. *Quamobrem hoc me interrogas?*

Pol. *Contra ſtabo occiſurus te.*

Et. *Et me idem tenet deſiderium.*

Et conſimilia vota faciunt.

Omnino enim (ne quid vos decipiat) quodvis animal nulli alii ita conciliatum eſt, ut ſuæ utilitati: cui quidquid obſtare illi videtur, ſive frater ſit, ſive pater, ſive filius, ſive amaſius, ſive amator, odit, aver-

16 μισεῖ, προβάλλονται, καταιρέσται. οὐδὲν γὰρ οὕτω φιλεῖ πέφυκεν, ὡς τὸ αὐτοῦ συμφέρον· τοῦτο πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ συγγενὴς, καὶ πα-
17 τρὶς, καὶ Θεός. Ὅταν οὖν εἰς τοῦτο ἐμποδίζειν ἡμῖν οἱ Θεοὶ δοκῶσι, καινάους λοιδορούμεν, καὶ τὰ ἱδρύματα αὐτῶν καταστρέφομεν, καὶ τοὺς ναοὺς ἐμπιπρῶμεν· ὥσπερ Ἀλέξανδρος ἐκέλευσεν ἐμπρησθῆναι τὰ Ἀσκληπεῖα, ἀποθανόν-
18 τος τοῦ ἐρωμένου. Διὰ τοῦτο ἂν μὲν ἐν τῷ αὐτῷ τις θῇ τὸ συμφέρον, καὶ τὸ ὅσιον, καὶ τὸ καλὸν, καὶ πατρίδα, καὶ γονεῖς, καὶ φίλους, σώζεται ταῦτα πάντα· ἂν δ' ἀλλαχοῦ μὲν τὸ συμφέρον, ἀλλαχοῦ δὲ τοὺς φίλους, καὶ τὴν πατρίδα, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ αὐτὸ τὸ δί-
καιον, οἴχεται ταῦτα πάντα, καταβαρούμενα
19 ὑπὸ τοῦ συμφέροντος. Ὅπου γὰρ ἂν τὸ Ἐγὼ, καὶ τὸ Ἐμὸν, ἐκεῖ ἀνάγκη εἶπεν τὸ ζῶον· εἰ ἐν σαρκὶ, ἐκεῖ τὸ κυριεῦον εἶναι· εἰ ἐν προαιρέσει,
ἐκεῖνο

averſatur, exſecratur. Ita enim naturâ comparatum eſt, ut nihil æque amet atque utilitatem ſuam: hæc ei pater eſt, hæc frater, & cognatus, & patria, & Deus. Quum igitur utilitati noſtræ obſtare nobis Dii videntur, ipſis quoque maledicimus, eorumque ſtatuas evertimus, & fana incendimus: quemadmodum Alexander Æſculapii templa cremari juſſit, amaſio ſuo mortuo. Quapropter, ſi quis in eodem loco poſuerit utilitatem, & ſanctitatem, & honeſtatem, & patriam, & parentes, & amicos; ſalva ſunt hæc omnia: ſin alibi utilitatem collocarit, alibi amicos, patriam, cognatos, & ipſam adeo juſtitiam; intereunt hæc omnia, præponderante utilitate. Ubi enim Ego, & Meum eſt; eo inclinare neceſſe eſt animal: ſi in carne; in ea neceſſe eſt eſſe principa-
tum:

ἐκεῖνα εἶναι· αἱ ἐν τοῖς ἐκτὸς, ἐκεῖναι. Εἰ τοίνυν 20
ἐκεῖ εἰμι Ἐγὼ, ὅπου ἡ προαίρεσις, οὕτω μόνως καὶ φίλος ἔσομαι οἷος δεῖ, καὶ υἱὸς, καὶ πατήρ. τοῦτο γάρ μοι συνοίσει, τηρεῖν τὸν πιστὸν, τὸν αἰδήμονα, τὸν ἀνεκτικὸν, τὸν ἀφελητικὸν, καὶ συνεργητικὸν, φυλάσσειν τὰς σχέσεις. ἂν δ' ἀλλαχοῦ μὲν ἐμαυτὸν θῶ, ἀλλαχοῦ δὲ τὸ καλὸν, οὕτως ἰσχυρὸς γίνεται ὁ Ἐπικούρου λόγος, ὥστε φαίνεται ἢ μηδὲν εἶναι τὸ καλὸν, ἢ ἄρα τὸ ἔνδοξον. 21

Διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιαν, καὶ Ἀθηναῖοι καὶ 22
Λακεδαιμόνιοι διεφέροντο, καὶ Θηβαῖοι πρὸς ἀμφοτέρους, καὶ Μέγας βασιλεὺς πρὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ Μακεδόνες πρὸς ἀμφοτέρους, καὶ νῦν Ῥωμαῖοι πρὸς Γέτας· καὶ ἔτι πρότερον τὰ ἐν Ἰλίῳ διὰ ταύτην ἐγένετο. ὁ Ἀλέξανδρος τοῦ Μενελάου ξένος ἦν· καὶ εἴ τις αὐτοὺς ἴδοι φιλοφρονουμένους 23

tum: ſi in voluntate, ibi ſit neceſſe eſt: ſi in rebus externis, iſtic. Si ergo ibi Ego ſum, ubi eſt voluntas; eâ ſolâ ratione & amicus ero, qualem eſſe oportet, & filius, & pater: hoc enim mihi expediet, fidem tueri, verecundiam, æquanimitatem, abſtinentiam, beneficentiam, omne officium erga omnes conſervare. Sin alibi Me collocaro, alibi honeſtum; tum vero valebit Epicuri ratio, quæ honeſtum aut nihil eſſe contendit, aut id nimirum quod ſit populari fama glorioſum.

Hujus rei ignoratio in cauſſâ fuit, cur & Athenienſes & Lacedæmonii inter ſeſe diſſiderent, & Thebani cum utrisque, & Magnus rex cum Græcia, & Macedones cum utrisque, & nunc Romani cum Getis: atque olim etiam res ad Troiam propter hæc geſtæ ſunt. Alexander Menelai hoſpes fuit: quorum ſi quis comitatem, qua invicem uſi ſunt, vidiſ-

vous

καὶ ἀγαθὰ ἀπὸ τῶν κακῶν, καὶ τὰ οὐδέτερα ἀπ' ἀμφοτέρων, πῶς ἂν ἔτι οὕτως φιλεῖν δύναιτο; Τοῦ φρονίμου τοίνυν ἐστὶ μόνου, τὸ φιλεῖν.

4 Καὶ πῶς; φησίν· ἐγὼ γάρ, ἄφρων ὤν, ὅμως
5 φιλῶ μου τὸ παιδίον. Θαυμάζω μέν, νὴ τοὺς Θεούς, πῶς καὶ τὸ πρῶτον ὡμολόγηκας ἄφρονα εἶναι σεαυτόν. τί γάρ σοι λείπει; οὐ χρῇ αἰσθήσει; οὐ φαντασίας διακρίνεις; οὐ τροφὰς προσφέρεις τοῖς ἐπιτηδείοις τῷ σώματι; οὐ σκέπην;
6 οὐκ οἴκησιν; Πόθεν οὖν ὁμολογεῖς ἄφρων εἶναι; Ὅτι, νὴ Δία, πολλάκις ἐξίστασαι ὑπὸ τῶν φαντασιῶν, καὶ ταράσσῃ, καὶ ἡττῶσί σε αἱ πιθανότητες αὐτῶν· καὶ ποτὲ μὲν ταῦτα ἀγαθὰ ὑπολαμβάνεις, εἶτα ἐκεῖνα αὐτὰ κακά, ὕστερον δ' οὐδέτερα· καὶ ὅλως λυπῇ, φοβῇ, φθονεῖς, ταράσσῃ, μεταβάλλῃ· διὰ ταῦτα
7 ὁμολογεῖς ἄφρων εἶναι. Ἐν δὲ τῷ φιλεῖν οὐ μετα-

quo pacto iste amare queat? Solius ergo sapientis est amare.

Quomodo istud? inquit: nam ego quidem, quamvis insipiens, tamen filium meum diligo. Equidem principio miror, quomodo confessus sis, te insipientem esse. Quid enim tibi deest? non sensu uteris? non visa discernis? non alimenta corpori convenientia adhibes? non tegumentum? non domicilium? Unde ergo, insipientem esse te, fateris? Nimirum, quia te sæpenumero de statu mentis dejiciunt conturbantque visa tua, & eorum probabilitas te vincit; nunc hæc bona censes, deinde eadem mala, post neutra; denique mœres, times, invides, perturbaris, mutaris: ob hæc insipientem esse te agnoscis? In amore autem nonne mutaris? Sed divitias quidem, & volupta-

μεταβάλλῃ; Ἀλλὰ πλοῦτον μὲν, καὶ ἡδονὴν, καὶ ἁπλῶς αὐτὰ τὰ πράγματα, ποτὲ μὲν ἀγαθὰ ὑπολαμβάνεις εἶναι, ποτὲ δὲ κακά; ἀνθρώπους δὲ τοὺς αὐτοὺς οὐχὶ ποτὲ μὲν ἀγαθοὺς, ποτὲ δὲ κακούς; καὶ ποτὲ μὲν οἰκείως ἔχεις, ποτὲ δ' ἐχθρῶς αὐτοῖς; καὶ ποτὲ μὲν ἐπαινεῖς, ποτὲ δὲ ψέγεις; Ναὶ, καὶ ταῦτα πάσχω. Τί 8
οὖν; ὁ ἐξηπατημένος περί τινος, δοκεῖ σοι φίλος εἶναι αὐτοῦ; Οὐ πάνυ. Ὁ δὲ μεταπτώτως ἐλόμενος αὐτὸν, εἶναι εὔνους αὐτῷ; Οὐδ' οὗτος. Ὁ δὲ τῶν λοιδορῶν μέν τινα, ὕστερον δὲ θαυμάζων; Οὐδ' οὗτος. Τί οὖν; κυνάρια οὐδέ- 9
ποτ' εἶδες σαίνοντα καὶ προσπαίζοντα ἀλλήλοις, ἵν' εἴπῃς, οὐδὲν φιλικώτερον; ἀλλ', ὅπως ἴδῃς τί ἐστι φιλία, βάλε κρέας εἰς μέσον, καὶ γνώσῃ. Βάλε καὶ σοῦ καὶ τοῦ παιδίου μέσον 10
ἀγρίδιον, καὶ γνώσῃ πῶς σε τὸ παιδίον ταχέως

luptatem, & omnino res ſolas, modo bonas eſſe cenſes, modo malas; homines vero eosdem minime aliàs bonos, aliàs malos judicas? & nunc illis familiarem te exhibes, nunc infenſum? modo laudas, modo vituperas? Immo hæc quoque mihi eveniunt. Quid igitur? Is, quem ſua de aliquo fefellit opinio, videturne tibi eſſe illius amicus? Nullo modo. At is, qui inconſtanti animo aliquem complectitur, videturne tibi bene erga illum adfectus? Ne is quidem. Qui vero eumdem modo conviciis inceſſit, modo admiratur? Ne hic quidem. Quid ergo? catellos non aliquando vidiſti adblandientes invicem & inter ſe colludentes, ut dicas, nihil eſſe amantius? Sed, ut videas, quis iſte ſit amor, carnem illis objicito; & cognoſces. Pone etiam tu inter te & filium tuum, agellum; cognoſces, puerum quamprimum te velle ſepultum, te vero pueri mortem optaturum.

καταρύξαι θέλεις, καὶ σὺ τὸ παιδίον εὔχῃ ἀποθανεῖν. Εἶτα σὺ πάλιν· Οἷον ἐξέθρεψα τέκνον, πάλαι ἐκφέρει. Βάλε καρασίδιον κομψόν· καὶ αὐτὸ ὁ γέρων φίλει, καὶ ἐκεῖνος ὁ νέος. ἂν δὲ δοξάριον. ἂν δὲ κινδυνεῦσαι δέῃ, ἐρεῖς τὰς φωνὰς τὰς τοῦ Ἀδμήτου πατρός·

Χαίρεις ἐρῶν φῶς, πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς;
Θέλεις βλέπειν φῶς, πατέρα δ' οὐ θέλειν δοκεῖς;

Οἴει, ὅτι ἐκεῖνος οὐκ ἐφίλει τὸ ἴδιον παιδίον, ὅτε μικρὸν ἦν; οὐδὲ πυρέσσοντος αὐτοῦ ἠγωνία; οὐδ' ἔλεγε πολλάκις, ὅτι, Ὄφελον ἐγὼ μᾶλλον ἐπύρεσσον; Εἶτα, ἐλθόντος τοῦ πράγματος καὶ ἐγγίσαντος, ἔρρει οἵας φωνὰς ἀφιᾶσιν. Ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης οὐκ ἦσαν ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς, καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρός; οὐκ ἦσαν συντεθραμμένοι, συμβεβιωκότες, συμπεπωκότες, συγκεκοιμημένοι,

rum esse. Deinde tu rursus dices: Qualem filium educavi! pridem me effert. In medium statue lepidam puellam; quam & tu senex ames, & ille juvenis: *(idem accidet.)* Si vero gloriola proposita sit; *(rursus idem videbis.)* Si periclitandum sit; easdem voces edes, quas Admeti pater:

Lux est tibi jucunda; patri non putas?
Videre lucem vis; parentem non putas?

Nonne putas, illi suum filium, dum parvus esset, fuisse carum? non anxium illum fuisse, cum iste febricitaret? non sæpe dixisse, Utinam ego potius febri laborarem? Postea, cum ad rem ventum est, vide quas voces emittant. Eteocles & Polynices nonne eadem matre, eodemque patre nati erant? nonne una educati? nonne convictores, compotatores; contuberna-

μένοι, πολλάκις ἀλλήλους καταπεφιληκότες; ὥστ', εἴ τις εἶμαι εἶδεν αὐτοὺς, κατεγέλασεν ἂν τῶν φιλοσόφων, ἐφ' οἷς περὶ φιλίας παραδοξολογοῦσιν. Ἀλλ' ἐμπεσούσης εἰς τὸ μέσον ὥσπερ 14
κρέως τῆς τυραννίδος, ὄρα οἷα λέγουσι·

Πολ. Ποῦ ποτε στήσῃ πρὸ πύργων;

Ετ. Ὡς τί μ' ἱστορεῖς τόδε;

Πολ. Ἀντιτάξομαι κτενῶν σε.

Ετ. Κἀμὲ τοῦδ' ἔρως ἔχει.

Καὶ εὔχονται εὐχὰς τοιάσδε.

Καθόλου γὰρ (μὴ ἐξαπατᾶσθε) πᾶν ζῶον οὐδε- 15
νὶ οὕτως ᾠκείωται, ὡς τῷ ἰδίῳ συμφέροντι. ὅ τι ἂν οὖν πρὸς τοῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἄν τ' ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἄν τε πατὴρ, ἄν τε τέκνον, ἄν τ' ἐρώμενος, ἄν τ' ἐραστὴς,

 μισεῖ,

bernales fuerant, & ſæpe etiam ſe inter ſe deoſculati erant? adeo ut, ſi quis eos vidiſſet, portenta philoſophorum, quæ de Amicitiâ diſſerunt, deriſurus puto fuiſſet. Tamen cum imperium, tamquam offa, in medium incidiſſet, vide quid dicant:

Pol. *Ubinam ſtabis pro turribus?*

Et. *Quamobrem hoc me interrogas?*

Pol. *Contra ſtabo occiſurus te.*

Et. *Et me idem tenet deſiderium.*

Et conſimilia vota faciunt.

Omnino enim (ne quid vos decipiat) quodvis animal nulli alii ita conciliatum eſt, ut ſuæ utilitati: cui quidquid obſtare illi videtur, ſive frater ſit, ſive pater, ſive filius, ſive amaſius, ſive amator, odit, aver-

τοῦτό ποτε λύχνον ἤψατε, ἢ ἠγρύπνησας; ἢ εἰς τὸν περίπατον ἐξελθὼν, προέβαλές ποτε σαυτῷ φαντασίαν τινὰ ἀντὶ συλλογισμοῦ, καὶ ταύτην κοινῇ ἐθεωρεύσατε; ποῦ ποτε; Εἶτα λέγετε, Ἄχρηστα τὰ θεωρήματα. Τίσι; Τοῖς οὐχ ὡς δεῖ χρωμένοις. τὰ γὰρ κολλύρια οὐκ ἄχρηστα τοῖς ὅτε δεῖ, καὶ ὡς δεῖ, ἐγχριομένοις. τὰ μαλάγματα δ' οὐκ ἄχρηστα· οἱ ἀλτῆρες οὐκ ἄχρηστοι· ἀλλὰ τισὶν ἄχρηστοι, τισὶ πάλιν χρήσιμοι. Ἂν μου πύνθάνῃ νῦν, χρήσιμοί εἰσιν εἰ συλλογισμοί; Ἐρῶ σοι, ὅτι χρήσιμοι· κἂν θέλῃς, ἀποδείξω. Πῶς ἐμὲ οὖν τι ὠφελήσουσιν; Ἄνθρωπε, μὴ γὰρ ἐπύθου εἰ σοὶ χρήσιμοι, ἀλλὰ καθόλου; Πυθέσθω μου καὶ ὁ δυσεντερικὸς, εἰ χρήσιμον τὸ ὄξος, ἐρῶ, ὅτι χρήσιμον. Ἐμοὶ οὖν χρήσιμον; Ἐρῶ, οὗ. ζήτησον πρῶτον σταλῆναί σου τὸ ῥεῦμα, τὰ ἑλκύδρια

fides? hujusne rei causſâ umquam lucernam accendiſti, aut lucubrâſti? aut deambulandi causſâ progreſſus, umquam ſyllogismi loco viſum aliquod tuum propoſuiſti, quod inter vos pertractaretis? Ubi umquam hoc feciſtis? Et dein tamen dicitis, inutilia eſſe præcepta. Quibus? Iis qui non recte illis utuntur. Nam collyria non inutilia ſunt iis, qui, cum opus eſt, & quemadmodum opus eſt, oculos eis inungunt. Malagmata non inutilia; halteres non ſunt inutiles: ſed aliis inutiles, aliis utiles. Si me nunc roges, an utiles ſint ſyllogismi; reſpondebo, eſſe utiles: ac, ſi voles, oſtendam. Quomodo igitur me aliquid juvabunt? Homo, num rogaſti, tibine eſſent utiles, an generatim? Me roget etiam dyſentericus, ſitne acetum utile; dicam eſſe utile. Mihi ergo eſt utile? Negabo: primum omnium cura, ut fluxus tuus ſiſtatur, ut exulcerata viſcera conſolidentur. Et vos, ô viri,

δεια ἀπουλωθῆναι. Καὶ ὑμεῖς, ἄνδρες, τὰ ἕλκη πρῶτον θεραπεύετε, τὰ ῥεύματα ἐπιστήσατε, ἠρεμήσατε τῇ διανοίᾳ, ἀπερίσπαστον αὐτὴν ἐνέγκατε εἰς τὴν σχολήν· καὶ γνώσεσθε οἵαν ἰσχὺν ὁ λόγος ἔχει.

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ Φιλίας.

Περὶ ὧν τις ἐσπούδακε, φιλεῖ ταῦτα εἰκότως. Μή τι οὖν περὶ τὰ κακὰ ἐσπουδάκασιν οἱ ἄνθρωποι; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ μή τι περὶ τὰ μηδὲν πρὸς αὐτούς; Οὐδὲ περὶ ταῦτα. Ὑπολείπεται τοίνυν, περὶ μόνα τὰ ἀγαθὰ ἐσπουδακέναι αὐτούς· εἰ δ' ἐσπουδακέναι, καὶ φιλεῖν ταῦτα. Ὅστις οὖν ἀγαθῶν ἐσπιστήμων ἐστὶν, οὗτος ἂν καὶ φιλεῖν εἰδείη. ὁ δὲ μὴ δυνάμενος διακρῖναι τὰ

U 3

viri, ulcera primum curate, fluxiones siſtite, ſedata eſtote mente, eamque haud diſtractam in ſcholam adferte: tum intelligetis, quid virium habeat ars rationis.

CAP. XXII.

De Amicitia.

Quibus quisque rebus ſtudet, eas illum amare conſentaneum eſt. Num ergo iis rebus ſtudent homines, quas malas eſſe putant? Nequaquam. An vero iis, quæ ad ipſos nihil adtinent? Ne hoc quidem. Reliquum igitur eſt, ut bonis tantum rebus ſtudeant, easque proinde ament. Qui ergo bonarum rerum gnarus eſt, is etiam amare noverit: qui vero bona a malis diſcernere nequiverit, & neutra ab utrisque, quo

καὶ ἀγαθὰ ἀπὸ τῶν κακῶν, καὶ τὰ οὐδέτερα ἀπ' ἀμφοτέρων, πῶς ἂν ἔτι οὗτος φιλεῖν δύναιτο; Τοῦ φρονίμου τοίνυν ἐστὶ μόνου, τὸ φιλεῖν.

4 Καὶ πῶς; φησίν· ἐγὼ γάρ, ἄφρων ὤν, ὅμως
5 φιλῶ μου τὸ παιδίον. Θαυμάζω μέν, νὴ τοὺς Θεούς, πῶς καὶ τὸ πρῶτον ὡμολόγηκας ἄφρονα εἶναι σεαυτόν. τί γάρ σοι λείπει; οὐ χρῇ αἰσθήσει; οὐ φαντασίας διακρίνεις; οὐ τροφὰς προσφέρεις τὰς ἐπιτηδείους τῷ σώματι; οὐ σκέπην;
6 οὐκ οἴκησιν; Πόθεν οὖν ὁμολογεῖς ἄφρων εἶναι; Ὅτι, νὴ Δία, πολλάκις ἐξίστασαι ὑπὸ τῶν φαντασιῶν, καὶ ταράσσῃ, καὶ ἥττωσί σε αἱ πιθανότητες αὐτῶν· καὶ ποτὲ μὲν ταῦτα ἀγαθὰ ὑπολαμβάνεις, εἶτα ἐκεῖνα αὐτὰ πάλιν, ὕστερον δ' οὐδέτερα· καὶ ὅλως λυπῇ, φοβῇ, φθονεῖς, ταράσσῃ, μεταβάλλῃ· διὰ ταῦτα
7 ὁμολογεῖς ἄφρων εἶναι. Ἐν δὲ τῷ φιλεῖν οὐ μετα-

quo pacto iſte amare queat? Solius ergo ſapientis eſt amare.

Quomodo iſtud? inquit: nam ego quidem, quamvis inſipiens, tamen filium meum diligo. Equidem principio miror, quomodo confeſſus ſis, te inſipientem eſſe. Quid enim tibi deeſt? non ſenſu uteris? non viſa diſcernis? non alimenta corpori convenientia adhibes? non tegumentum? non domicilium? Unde ergo, inſipientem eſſe te, fateris? Nimirum, quia te ſæpenumero de ſtatu mentis dejiciunt conturbantque viſa tua, & eorum probabilitas te vincit; nunc hæc bona cenſes, deinde eadem mala, poſt neutra; denique mœres, times, invides, perturbaris, mutaris: ob hæc inſipientem eſſe te agnoſcis? In amore autem nonne mutaris? Sed divitias quidem, & volupta-

μεταβάλλῃ; Ἀλλὰ πλοῦτον μὲν, καὶ ἡδονὴν, καὶ ἁπλῶς αὐτὰ τὰ πράγματα, ποτὲ μὲν ἀγαθὰ ὑπολαμβάνεις εἶναι, ποτὲ δὲ κακά; ἀνθρώπους δὲ τοὺς αὐτοὺς οὐχὶ ποτὲ μὲν ἀγαθοὺς, ποτὲ δὲ κακούς; καὶ ποτὲ μὲν οἰκείως ἔχεις, ποτὲ δ' ἐχθρῶς αὐτοῖς; καὶ ποτὲ μὲν ἐπαινεῖς, ποτὲ δὲ ψέγεις; Ναὶ, καὶ ταῦτα πάσχω. Τί 8
οὖν; ὁ ἐξαπατημένος περί τινος, δοκεῖ σοι φίλος εἶναι αὐτοῦ; Οὐ πάνυ. Ὁ δὲ μεταπτώτως ἐλόμενος αὐτὸν, εἶναι εὔνους αὐτῷ; Οὐδ' οὗτος. Ὁ δὲ νῦν λοιδορῶν μέν τινα, ὕστερον δὲ θαυμάζων; Οὐδ' οὗτος. Τί οὖν; κυνάρια οὐδέ- 9
ποτ' εἶδες σαίνοντα καὶ προσπαίζοντα ἀλλήλοις, ἵν' εἴπῃς, οὐδὲν φιλικώτερον; ἀλλ', ὅπως εἰδῇς τί ἐστι φιλία, βάλε κρέας εἰς μέσον, καὶ γνώσῃ. Βάλε καὶ σοῦ καὶ τοῦ παιδίου μέσον 10
ἀγγείδιον, καὶ γνώσῃ πῶς σε τὸ παιδίον ταχέως

luptatem, & omnino res ſolas, modo bonas eſſe cenſes, modo malas; homines vero eosdem minime aliàs bonos, aliàs malos judicas? & nunc illis familiarem te exhibes, nunc infenſum? modo laudas, modo vituperas? Immo hæc quoque mihi eveniunt. Quid igitur? Is, quem ſua de aliquo fefellit opinio, videturne tibi eſſe illius amicus? Nullo modo. At is, qui inconſtanti animo aliquem complectitur, videturne tibi bene erga illum adfectus? Ne is quidem. Qui vero eumdem modo conviciis inceſſit, modo admiratur? Ne hic quidem. Quid ergo? catellos non aliquando vidiſti adblandientes invicem & inter ſe colludentes, ut dicas, nihil eſſe amantius? Sed, ut videas, quis iſte ſit amor, carnem illis objicito; & cognoſces. Pone etiam tu inter te & filium tuum, agellum; cognoſces, puerum quamprimum te velle ſepultum, te vero pueri mortem optaturum

κατορύξαι θέλεις, καὶ σὺ τὸ παιδίον εὔχῃ ἀποθανεῖν. Εἶτα σὺ πάλιν· Οἷον ἐξέθρεψα τέκνον, πάλαι ἐκφέρει. Βάλε κορασίδιον κομψόν· καὶ αὐτὸ ὁ γέρων φίλει, κἀκεῖνος ὁ νέος. ἂν δὲ δοξάριον. ἂν δὲ κινδυνεῦσαι δέῃ, ἐρεῖς τοῖς φωναῖς τοῖς τοῦ Ἀδμήτου πατρός·

Χαίρεις ὁρῶν φῶς, πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς;
Θέλεις βλέπειν φῶς, πατέρα δ' οὐ θέλειν δοκεῖς;

12 Οἴει, ὅτι ἐκεῖνος οὐκ ἐφίλει τὸ ἴδιον παιδίον, ὅτε μικρὸν ἦν; οὐδὲ πυρέσσοντος αὐτοῦ ἠγωνία; οὐδ' ἔλεγε πολλάκις, ὅτι, Ὄφελον ἐγὼ μᾶλλον ἐπύρεσσον; Εἶτα, ἐλθόντος τοῦ πράγματος καὶ ἐγ-
13 γίσαντος, ἕρα οἵας φωνὰς ἀφιᾶσιν. Ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης οὐκ ἦσαν ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς, καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρός; οὐκ ἦσαν συντεθραμμένοι, συμβεβιωκότες, συμπεπωκότες, συγκεκοιμημένοι,

rum esse. Deinde tu rursus dices: Qualem filium educavi! pridem me effert. In medium statue lepidam puellam; quam & tu senex ames, & ille juvenis: *(idem accidet.)* Si vero gloriola proposita sit; *(rursus idem videbis.)* Si periclitandum sit; easdem voces edes, quas Admeti pater:

Lux est tibi jucunda; patri non putas?
Videre lucem vis; parentem non putas?

Nonne putas, illi suum filium, dum parvus esset, fuisse carum? non anxium illum fuisse, cum iste febricitaret? non sæpe dixisse, Utinam ego potius febri laborarem? Postea, cum ad rem ventum est, vide quas voces emittant. Eteocles & Polynices nonne eadem matre, eodemque patre nati erant? nonne una educati? nonne convictores, compotatores; contuberna-

μένοι, πολλάκις ἀλλήλους καταπεφιληκότες; ὥστ', εἴ τις οἶμαι εἶδεν αὐτοὺς, κατεγέλασεν ἂν τῶν φιλοσόφων, ἐφ' οἷς περὶ φιλίας παραδοξολογοῦσιν. Ἀλλ' ἐμπεσούσης εἰς τὸ μέσον ὥσπερ 14
κρέως τῆς τυραννίδος, ὅρα οἷα λέγουσι·

Πολ. Ποῦ ποτε στήσῃ πρὸ πύργων;

Ετ. Ὡς τί μ' ἱστορεῖς τόδε;

Πολ. Ἀντιτάξομαι κτενῶν σε.

Ετ. Κἀμὲ τοῦδ' ἔρως ἔχει.

Καὶ εὔχονται εὐχὰς τοιάσδε.

Καθόλου γὰρ (μὴ ἐξαπατᾶσθε) πᾶν ζῶον οὐδ- 15
ενὶ οὕτως ᾠκείωται, ὡς τῷ ἰδίῳ συμφέροντι. ὅ τι ἂν οὖν πρὸς τοῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἄν τ' ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἄν τε πατὴρ, ἄν τε τέκνον, ἄν τ' ἐρώμενος, ἄν τ' ἐραστὴς,

 μισεῖ,

bernales fuerant, & sæpe etiam se inter se deosculati erant? adeo ut, si quis eos vidisset, portenta philosophorum, quæ de Amicitiâ disserunt, derisurus puto fuisset. Tamen cum imperium, tamquam offa, in medium incidisset, vide quid dicant:

Pol. *Ubinam stabis pro turribus?*

Et. *Quamobrem hoc me interrogas?*

Pol. *Contra stabo occisurus te.*

Et. *Et me idem tenet desiderium.*

Et consimilia vota faciunt.

Omnino enim (ne quid vos decipiat) quodvis animal nulli alii ita conciliatum est, ut suæ utilitati: cui quidquid obstare illi videtur, sive frater sit, sive pater, sive filius, sive amasius, sive amator, odit, aver-

16 μισεῖ, προβάλλονται, καταιρέσεται. οὐδὲν γὰρ οὕτω φιλεῖν πέφυκεν, ὡς τὸ αὐτοῦ συμφέρον· τοῦτο πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ συγγενὴς, καὶ πα-
17 τρὶς, καὶ Θεός. Ὅταν οὖν εἰς τοῦτο ἐμποδίζειν ἡμῖν οἱ Θεοὶ δοκῶσι, καὶπτύσαντες λοιδορούμεν, καὶ τὰ ἱδρύματα αὐτῶν καταστρέφομεν, καὶ τοὺς ναοὺς ἐμπιπρῶμεν· ὥσπερ Ἀλέξανδρος ἐκέλευσεν ἐμπρησθῆναι τὰ Ἀσκληπεῖα, ἀποθανόν-
18 τος τοῦ ἐρωμένου. Διὰ ταῦτο ἂν μὲν ἐν τῷ αὐτῷ τις θῇ τὸ συμφέρον, καὶ τὸ ὅσιον, καὶ τὸ καλὸν, καὶ πατρίδα, καὶ γονεῖς, καὶ φίλους, σώζεται ταῦτα πάντα· ἂν δ' ἀλλαχοῦ μὲν τὸ συμφέρον, ἀλλαχοῦ δὲ τοὺς φίλους, καὶ τὴν πατρίδα, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ αὐτὸ τὸ δίκαιον, οἴχεται ταῦτα πάντα, καταβαρούμενα
19 ὑπὸ τοῦ συμφέροντος. Ὅπου γὰρ ἂν τὸ Ἐγὼ, καὶ τὸ Ἐμὸν, ἐκεῖ ἀναγκη ἕπεσθαι τὸ ζῷον· εἰ ἐν σαρκὶ, ἐκεῖ τὸ κυριεῦον εἶναι· εἰ ἐν προαιρέσει, ἐκεῖνο

averſatur, exſecratur. Ita enim naturâ comparatum eſt, ut nihil æque amet atque utilitatem ſuam: hæc ei pater eſt, hæc frater, & cognatus, & patria, & Deus. Quum igitur utilitati noſtræ obſtare nobis Dii videntur, ipſis quoque maledicimus, eorumque ſtatuas evertimus, & fana incendimus: quemadmodum Alexander Æſculapii templa cremari juſſit, amaſio ſuo mortuo. Quapropter, ſi quis in eodem loco poſuerit utilitatem, & ſanctitatem, & honeſtatem, & patriam, & parentes, & amicos; ſalva ſunt hæc omnia: ſin alibi utilitatem collocarit, alibi amicos, patriam, cognatos, & ipſam adeo juſtitiam; intereunt hæc omnia, præponderante utilitate. Ubi enim Ego, & Meum eſt; eo inclinare neceſſe eſt animal: ſi in carne; in ea neceſſe eſt eſſe principa-

tum:

ἐκεῖνα ἔσται· εἰ ἐν τοῖς ἐκτὸς, ἐκεῖνα. Εἰ τοίνυν 20
ἐκεῖ εἰμι Ἐγὼ, ὅπου ἡ προαίρεσις, οὕτω μόνως
καὶ φίλος ἔσομαι οἷος δεῖ, καὶ υἱὸς, καὶ πατήρ.
τοῦτο γάρ μοι συνοίσει, τηρεῖν τὸν πιστὸν, τὸν
αἰδήμονα, τὸν ἐνεκτικὸν, τὸν ἀφεκτικὸν, καὶ συ-
ναγωγικὸν, φυλάσσειν τὰς σχέσεις. ἂν δ' ἀλλα- 21
χοῦ μὲν ἁμαυτὸν θῶ, ἀλλαχοῦ δὲ τὸ καλὸν,
οὕτως ἰσχυρὸς γίνεται ὁ Ἐπικούρου λόγος, οὐκ ἐ-
φάνην ἢ μηδὲν εἶναι τὸ καλὸν, ἢ ἄφρα τὸ ἔν-
δοξον.

Διὰ ταύτην τὴν ἀγνοιαν, καὶ Ἀθηναῖοι καὶ 22
Λακεδαιμόνιοι διεφέροντο, καὶ Θηβαῖοι πρὸς ἀμφο-
τέρους, καὶ Μέγας βασιλεὺς πρὸς τὴν Ἑλλάδα,
καὶ Μακεδόνες πρὸς ἀμφοτέρους, καὶ νῦν Ῥωμαῖοι
πρὸς Γέτας· καὶ ἔτι πρότερον τὰ ἐν Ἰλίῳ διὰ
ταύτην ἐγένετο. ὁ Ἀλέξανδρος τοῦ Μενελάου ξέ- 23
νος ἦν· καὶ εἴ τις αὐτοὺς ἐδέ φιλοφρονουμέ-
νους

tum: si in voluntate, ibi sit necesse est: si in rebus externis, istic. Si ergo ibi Ego sum, ubi est voluntas; eâ solâ ratione & amicus ero, qualem esse oportet, & filius, & pater: hoc enim mihi expediet, fidem tueri, verecundiam, æquanimitatem, abstinentiam, beneficentiam, omne officium erga omnes conservare. Sin alibi Me collocaro, alibi honestum; tum vero valebit Epicuri ratio, quæ honestum aut nihil esse contendit, aut id nimirum quod sit populari fama gloriosum.

Hujus rei ignoratio in causâ fuit, cur & Athenienses & Lacedæmonii inter se se dissiderent, & Thebani cum utrisque, & Magnus rex cum Græcia, & Macedones cum utrisque, & nunc Romani cum Getis: atque olim etiam res ad Troiam propter hæc gestæ sunt. Alexander Menelai hospes fuit: quorum si quis comitatem, qua invicem usi sunt, vidis-

νους ἀλλήλους, ἠπίστησεν ἂν τῷ λέγοντι, οὐκ εἶναι φίλους αὐτούς. ἀλλ' ἐβλήθη εἰς τὸ μέσον μερίδιον, κόμψον γυναικάριον, καὶ περὶ αὐτοῦ πόλεμος.
24 Καὶ νῦν, ὅταν ἴδῃς φίλους, ἀδελφοὺς, ὁμονοεῖν δοκοῦντας, μὴ αὐτόθεν ἀποφαίνῃ περὶ τῆς φιλίας τι αὐτῶν, μηδ' ἂν ὀμνύωσι, μηδ' ἂν ἀδυνάτως
25 ἔχειν λέγωσιν ἀπηλλάχθαι ἀλλήλων. Οὐκ ἔστι πιστὸν τοῦ φαύλου τὸ ἡγεμονικὸν, ἀβέβαιόν ἐστιν, ἄκριτον, ἄλλοθ' ὑπ' ἄλλης φαντασίας νικώμε-
26 νον. Ἀλλ' ἐξέτασον, μὴ ταῦθ' ἃ οἱ ἄλλοι, εἰ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων, καὶ ὁμοῦ ἀνατεθραμμένοι, καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ παιδαγωγῷ· ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον, ποῦ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τίθενται, πότερον
27 ἐκτὸς, ἢ ἐν προαιρέσει. Ἂν ἐκτός· μὴ εἴπῃς φίλους, οὐ μᾶλλον ἢ πιστοὺς, ἢ βεβαίους, ἢ θαῤῥαλέους, ἢ ἐλευθέρους· ἀλλὰ μηδ' ἀνθρώπους, εἰ νοῦν ἔχεις.
28 οὐ γὰρ ἀνθρωπικὸν δόγμα ἐστὶ, τὸ ποιοῦν δάκνειν

vidisset; fidem non habuisset dicenti, non esse eos amicos. Sed projecta est in medium offa, elegans muliercula; deque ea bellum ortum. Et nunc etiam, cum vides caros fratres, qui concordare inter sese videntur, noli statim pronunciare quidquam de illorum amicitia; ne si jurent quidem, ac fieri posse negent, ut discessio fiat inter ipsos. Male fidum est pravi hominis ingenium; inconstans, inconsultum; nunc huic, nunc illi viso succumbens. Quare tu noli ea quærere, quæ cæteri; an iisdem nati sint parentibus, unaque educati, & sub eodem pædagogo: sed illud tantum intuere, ubi suas utilitates collocent, externisne in rebus, an in voluntate? si in externis, ne dicas eos amicos, non magis quam fidos, aut constantes, aut fidentes, aut liberos: immo ne homines quidem, si sapis. Neque enim humanum

νειν ἀλλήλους, καὶ λοιδορεῖσθαι, καὶ ταῖς ἐρημίαις καταλαμβάνειν, ἢ ταῖς ἀγοραῖς, ὡς τὰ ὄρη, καὶ ἐν ταῖς δικαστηρίοις ἀποδείκνυσθαι τὰ λῃστῶν· οὐδὲ τὸ ἀπρατεῖς καὶ μοιχοὺς καὶ φθορεῖς ἀπεργαζόμενον, οὐδ' ὅσ' ἄλλα πλημμελοῦσιν ἄνθρωποι κατ' ἀλλήλων δι' ἓν καὶ μόνον τοῦτο δόγμα, τὸ ἐν ταῖς ἀπροαιρέτοις τίθεσθαι αὐτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν. Ἂν 29
δ' ἀκούσῃς, ὅτι ταῖς ἀληθείαις οὗτοι ὁ ἄνθρωποι ἐκεῖ μόνον οἴονται τὸ ἀγαθὸν, ὅπου προαίρεσις, ὅπου χρῆσις ὀρθὴ φαντασιῶν· μηκέτι πολυπραγμονήσῃς, μήτ' εἰ υἱὸς καὶ πατήρ ἐστι, μήτ' εἰ ἀδελφοὶ, μήτ' εἰ πολὺν χρόνον συμπεφοιτηκότες καὶ ἑταῖροι· ἀλλὰ, μόνον αὐτὸ τοῦτο γνοὺς, θαῤῥῶν ἀποφαίνου, ὅτι φίλοι, ὥσπερ ὅτι πιστοὶ, ὅτι δίκαιοι. Ποῦ γὰρ ἀλ- 30
λαχοῦ φιλία, ἢ ὅπου πίστις, ὅπου αἰδὼς, ὅπου εὔνοια τοῦ καλοῦ, τῶν δ' ἄλλων οὐδενός;

Ἀλλὰ

num decretum est, quod causam eis præbet mordendi se invicem, & conviciandi, & deserta loca aut etiam fora, veluti montium saltus, occupandi, & in judiciis facinora latronum patrandi; neque id quod incontinentes, & mœchos, & corruptores efficit, aut ad alia delicta, quibus hominum consociatio violatur, impellit, ob unicum & solum hoc decretum, quod se suaque iis in rebus collocant, quæ penes ipsos non sunt. Quod si vero audieris, homines istos vere ibi duntaxat statuere bonum, ubi voluntas est, ubi rectus usus visorum; noli porro solicite quærere, sint-ne filius & pater, an fratres, neque an diuturna fuerit illorum consuetudo & sodalitas; sed hoc uno cognito, audacter pronuncia, amicos esse, quemadmodum esse fidos, esse justos pronuncias. Nam ubi aliàs est amicitia, nisi ubi fides, ubi verecundia, ubi honestarum rerum communicatio, aliarum vero nulla.

At

31 Ἀλλὰ τεθεράπευκέ με τοσούτῳ χρόνῳ· καὶ
οὐκ ἐφίλει με; Πόθεν οἶδας, ἀνδρόπουδον, εἰ οὕτω
τεθεράπευκεν, ὡς τὰ ὑποδήματα σπογγίζει τὰ
ἑαυτοῦ; ὡς τὸ κτῆνος; Πόθεν οἶδας, εἰ τὴν χρείαν
σ' ἀποβαλόντα τὴν τοῦ σκευαρίου ξύψει ὡς κατεα-
32 γὲς πινάκιον; Ἀλλὰ γυνή μου ἐστὶ, καὶ τοσούτῳ
χρόνῳ συμβεβιώκαμεν. Πόσῳ δ' ἡ Ἐριφύλη μετὰ
τοῦ Ἀμφιαράου, καὶ τέκνων μήτηρ καὶ πολλῶν;
33 ἀλλ' ὅρμος ἦλθεν εἰς τὸ μέσον. Τί δ' ἐστὶν ὅρμος;
Τὸ δόγμα, τὸ περὶ τῶν τοιούτων. ἐκεῖνο ἦν τὸ
θηριῶδες, ἐκεῖνο τὸ διακόπτον τὴν Φιλίαν, τὸ οὐκ
ἐᾶν εἶναι τὴν γυναῖκα γαμετὴν, τὴν μητέρα μη-
34 τέρα. Καὶ ὑμῶν ὅστις ἐσπούδακεν ἢ αὐτός τις
εἶναι φίλος, ἢ ἄλλον κτήσασθαι φίλον, ταῦτα τὰ
δόγματα ἐκκοπτέτω, ταῦτα μισησάτω, ταῦτα
35 ἐξελασάτω ἐκ τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτοῦ. καὶ οὕτως
ἔστω πρῶτον μὲν αὐτὸς ἑαυτῷ μὴ λοιδορούμενος,
μὴ

At tanto tempore me coluit; neque me amasset? Unde vero scis, mancipium, annon ita te coluerit, quemadmodum calceos suos spongia tergit? ut jumentum suum curat? Unde scis, an te, cum vasculi usum præbere desieris, ita sit abjecturus, ut confractam patellam? At uxor mea est, tantoque tempore una viximus. Quantum vero temporis Eriphyle cum Amphiarao vixit? & liberorum etiam mater fuit multorum: verum monile intercessit. Quid autem est monile? Decretum de hujusmodi rebus: hoc fuit belluinum illud, hoc amicitiam diremit; hoc uxorem esse uxorem, matrem esse matrem non sivit. Vestrûm etiam quisquis vel ipse amicus alicujus esse, vel alterius amicitiam sibi parare studet; is decreta hæc excidat, hæc oderit, hæc expellat ex animo suo. Sic primum ipse sibi non maledicet,

dicet,

μὴ μαχόμενος, μὴ μετανοῶν, μὴ βασανίζων ἑαυτόν. ἔπεστα καὶ ἑτέρῳ, τῷ μὲν ὁμοίῳ, παντὶ 36
ἁπλῶς· τοῦ δ' ἀνομοίου ἀνεκτικὸς, πρᾷος πρὸς αὐτὸν, ἥμερος, συγγνωμονικὸς, ὡς πρὸς ἀγνοοῦντα, ὡς πρὸς διαπίπτοντα περὶ τῶν μεγίστων· οὐδενὶ χαλεπὸς, ἂτ' εἰδὼς ἀκριβῶς τὸ τοῦ Πλάτωνος, ὅτι πᾶσα ψυχὴ ἄκουσα στέρεται τῆς ἀληθείας. Εἰ δὲ μὴ, τὰ μὲν ἄλλα πράξετε πάντα 37
ὅσα οἱ φίλοι, καὶ συμπιεῖσθε, καὶ συσκηνήσετε, καὶ συμπλεύσετε, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν γεγενημένοι ἔσεσθε· καὶ γὰρ οἱ ὄφεις· φίλοι δ' οὔτ' ἐκεῖνοι, οὔθ' ὑμεῖς, μέχρις ἂν ἔχητε τὰ θηριώδη ταῦτα καὶ μιαρὰ δόγματα.

ΚΕΦ.

dicet, non repugnabit, non mutabit consilium, non se ipsum excruciabit: deinde alteri, si sit ipsi similis, plane & sine exceptione *amicus erit*; dissimilem vero tolerabit, lenis erit erga eum, mansuetus, facilis ad ignoscendum, ut ignoranti, ut maximis in rebus erranti; nemini erit molestus, utpote qui Platonicum illud probe calleat: „Omnem animam invitam veritate privari.“ Alioqui cetera quidem omnia, quæ sunt amicorum, facietis; simul potabitis, simul habitabitis, simul navigabitis, & eisdem prognati parentibus eritis: nam & eadem hæc angues habere possunt, neque vero idcirco amici sunt; nec vos amici eritis, quoadusque bellua ista & fœda decreta tenueritis.

CAP.

ΚΕΦ. κγ'.

Περὶ τῆς τοῦ λέγειν δυνάμεως.

Βιβλίον πᾶς ἂν ἥδιον ἀναγνῷ ἢ καὶ ῥᾷον, τὸ εὐσημοτέροις γράμμασι γεγραμμένον. Οὐκοῦν καὶ λόγους πᾶς ἄν τις ῥᾷον ἀκούσῃ, τοὺς εὐσχήμοσιν ἅμα καὶ εὐπρεπέσιν ὀνόμασι σεσημασμένους. Οὐκ ἄρα τοῦτο ῥητέον, ὡς οὐδεμία δύναμίς ἐστιν ἀπαγγελτική. τοῦτο γὰρ ἅμα μὲν ἀσεβοῦς ἐστιν ἀνθρώπου, ἅμα δὲ δειλοῦ. Ἀσεβοῦς μέν, ὅτι τὰς παρὰ τοῦ Θεοῦ χάριτας ἀτιμάζει· ὥσπερ εἰ ἀνῄρει τὴν εὐχρηστίαν τῆς ὁρατικῆς, ἢ τῆς ἀκουστικῆς δυνάμεως, ἢ αὐτῆς τῆς φωνητικῆς. Εἰπῇ οὖν σοι ὁ Θεὸς ὀφθαλμοὺς ἔδωκεν; εἰπῇ πνεῦμα ἐνεκέρασεν αὐτοῖς οὕτως ἰσχυρὸν καὶ φιλότεχνον, ὥστε μακρὰν ἐξικνούμενον ἀναμάσσεσθαι τοὺς τύπους τῶν ὁρωμένων; ποῖος ἄγγελος οὕτως

CAP. XXIII.

De Dicendi facultate.

Librum clarioribus literis scriptum nemo est quin legat libentius, atque etiam facilius. Ita sermones etiam aptis & decentibus verbis compositos, quivis facilius audiet. Non ergo negandum est, esse aliquam elocutionis facultatem. Hoc enim simul & impii hominis fuerit, & timidi ignavique. Impii; quod divinum beneficium despicit, non secus ac si commoditatem visus auditusve aut vocis tolleret. Ergone frustra tibi Deus oculos dedit? frustra spiritum eis indidit adeo validum & artificiosum, ut etiam eminus conspectarum rerum formas repræsentet? quis

οὕτως ὠκὺς καὶ ἐπιμελής; Εἰκῇ δὲ καὶ τὸν με- 4
ταξὺ ἀέρα οὕτως ἐνεργὸν ἐποίησε καὶ ἔντονον,
ὥστε δι' αὐτοῦ τεινομένου πως διικνεῖσθαι τὴν ὄρα-
σιν; εἰκῇ δὲ φῶς ἐποίησεν, οὗ μὴ παρόντος, οὐδε-
νὸς τῶν ἄλλων ὄφελος ἦν;

Ἄνθρωπε, μήτ' ἀχάριστος ἴσθι, μήτε πά- 5
λιν ἀμνήμων τῶν κρεισσόνων. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν
τοῦ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, καὶ νὴ Δία ὑπὲρ αὐτοῦ
τοῦ ζῆν, καὶ τῶν συνεργῶν πρὸς αὐτὸ, ὑπὲρ
καρπῶν ξηρῶν, ὑπὲρ οἴνου, ὑπὲρ ἐλαίου, εὐχά-
ριστει τῷ Θεῷ· μέμνησο δ' ὅτι ἄλλο τί σοι 6
δέδωκε κρεῖττον ἁπάντων τούτων, τὸ χρησόμενον
αὐτοῖς, τὸ δοκιμάζον, τὸ τὴν ἀξίαν ἑκάστου
λογιούμενον. Τί γάρ ἐστι τὸ ἀποφαινόμενον ὑπὲρ 7
ἑκάστης τούτων τῶν δυνάμεων, πόσου τις ἀξία
ἐστὶν αὐτῶν; μή τι αὐτὴ ἑκάστη ἡ δύναμις;
μή τι τῆς ὀρατικῆς ποτ' ἤκουσας λεγούσης

τι

quis nuncius æque celer ac diligens eſt? Fruſtra-ne interjectum quoque aërem tam efficacem & intentum fecit, ut per eum, certa quadam ratione commotum, viſus penetret? Fruſtra-ne porro lumen condidit, ſine quo cætera omnia eſſent irrita?

Homo, nec ingratus eſto, neque vero idcirco præſtantiorum eſto immemor. Sed cum de viſu & auditu, atque adeo de ipſa vita, vitæque adjumentis (cujusmodi ſunt frumenta & legumina, cujusmodi vinum & oleum) gratiam habeto Deo; tum vero etiam memento, aliud aliquid ab eo tibi datum eſſe hisce omnibus præſtantius, quod illis utatur, quod ea probet, quod pretium cujusque ſtatuat. Quid enim eſt, quod de qualibet harum facultatum pronunciet, quanti quæque pretii ſit? num quæque facultas per ſe? Num videndi ſenſum umquam de ſeipſo

τι περὶ ἑαυτῆς; μή τι τῆς ἀκουστικῆς; μή τι τυρεῶν; μή τι κριθῶν; μή τι ἵππου; μή τι κυνός; Ἀλλ' ὡς διάκονοι καὶ δοῦλαι τεταγμέναι
8 εἰσὶν ὑπηρετεῖν τῇ χρηστικῇ τῶν φαντασιῶν. Κἂν πύθῃ πόσου ἕκαστον ἄξιόν ἐστι· τίνος πυνθάνῃ; τίς σοι ἀποκρίνεται; Πῶς οὖν δύναταί τις ἄλλη δύναμις κρείσσων εἶναι ταύτης, ἢ καὶ ταῖς λοιπαῖς διανόοις χρῆται, καὶ δοκιμάζει αὐτὴ ἕκαστα, καὶ
9 ἐποφαίνεται; τίς γὰρ ἐκείνων οἶδε, τίς ἐστιν αὐτὴ, καὶ πόσου ἀξία; τίς ἐκείνων οἶδεν, ὁπότε δεῖ χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ πότε μή; τίς ἐστιν ἡ ἀνοίγουσα καὶ κλείουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἀφ' ὧν οὐ δεῖ ἀποστρέφουσα, τοῖς δὲ προσάγουσα; ἡ
10 ὁρατική; Οὔ· ἀλλ' ἡ προσιρετική. Τίς ἡ τὰ ὦτα ἐπικλείουσα καὶ ἀνοίγουσα; τίς, καθ' ἣν περίεργοι καὶ πεῦθῆνες, ἢ πάλιν ἀκίνητοι ὑπὸ λόγου;

quidquam pronunciantem audiviſti? num auditum? non magis, quam triticum, quam hordeum, quam equum, quam canem. Sed veluti miniſtræ & ancillæ conſtitutæ ſint iſtæ facultates, ut ſerviant facultati ei quæ viſis utitur. Quod ſi rogas, quanti quidque pretii ſit; quemnam rogas? quis tibi reſpondet? Quî ergo poteſt alia quæpiam facultas ea eſſe præſtantior, quæ & cæteris tamquam miniſtris utitur, & ſingula ipſa probat & declarat? Quæ enim illarum novit, quænam ipſa ſit, & quanti pretii? quæ illarum novit, quando ipſa ſe uti debeat, quando non? quænam eſt, quæ & aperiat & claudat oculos, & ab eis rebus, in quas illi converti non debent, avertat, in alias vero intendat? An ipſa videndi vis? Non: ſed vis voluntatis. Quænam eſt quæ aures occludit & reſerat? quænam, qua curioſi & percontatores ſumus, aut contra non commovemur oratione? num audiendi

γου; ἡ ἀκουστική; Οὐκ ἄλλη ἢ ἡ προαιρετικὴ δύναμις. Εἶτα αὐτὴ, ἰδοῦσα, ὅτι ἐν τυφλαῖς καὶ 11
κωφαῖς ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι δυνάμεσίν ἐστι, μηδὲν τι ἄλλο συνορᾶν δυναμένας, πλὴν αὐτῆ ἐκεῖναι τὰ ἔργα ἐφ' οἷς τεταγμέναι εἰσὶ διακονεῖν ταύτῃ καὶ ὑπηρετεῖν, αὐτὴ δὲ μόνη ὀξὺ βλέπει, καὶ τάς τ' ἄλλας καθορᾷ πόσου ἑκάστη ἀξία· αὐτὴ μέλλει ἡμῖν ἄλλο τι ἀποφαίνεσθαι τὸ κράτιστον εἶναι ἢ αὐτήν; Καὶ τί ποιεῖ ἄλλο ὁ ὀφ- 12
θαλμὸς ἀνοιχθεὶς, ἢ ὁρᾷ; εἰ δὲ δεῖ τὴν τοῦ τρόπου ἰδεῖν γυναῖκα, καὶ πῶς, τίς λέγει; Ἡ προαιρετική. Εἰ δὲ δεῖ πιστεῦσαι τοῖς λεχθεῖσιν, ἢ 13
ἀπιστῆσαι, καὶ πιστεύσαντα ἐρεθισθῆναι ἢ μή, τίς λέγει; οὐχ ἡ προαιρετική; Ἡ δὲ φραστικὴ αὖ- 14
τη, καὶ καλλωπιστικὴ τῶν ὀνομάτων, εἴ τις ἄρα ἰδία δύναμις, τί ἄλλο ποιεῖ, ἢ, ὅταν ἐμπέσῃ λόγος περί τινος, καλλωπίζει τὰ ὀνόματα, καὶ συν-

diendi vis? Non alia, nisi Voluntas. Ergo-ne deinde ipsa, cum perspiciat se in cæcis & surdis cæteris facultatibus omnibus inesse, quæ nihil aliud prospicere possunt præter illa ipsa opera ad quæ destinatæ sunt, ut per ea ipsi ministrent serviantque; se vero solam acute cernere, cæterasque perspicere, quanti quæque pretii sit; ipsa-ne ergo quidquam se præstantius esse nobis pronunciabit? Et quid agit aliud oculus apertus, nisi quod videt? An vero uxor alicujus adspicienda sit, & qua ratione; quænam facultas id dicit? Voluntas rationis particeps. An habenda sit orationi fides, aut abroganda; &, si fides habeatur, utrum commoveri oporteat, nec ne, quænam dicit, nisi animi deliberatio? Ista vero eloquendi vis, verborumque exornatrix, si qua modo peculiaris aliqua facultas est, quid aliud facit, nisi, cum rei alicujus mentio incidit, vocabula expolit

&c

15 τίθησιν, ὥσπερ οἱ κόμμεως τὴν κόμην; Πότερον δ' εἰπεῖν ἄμεινον ἢ σιωπῆσαι, καὶ οὕτως ἄμεινον ἢ ἐκείνως, καὶ τοῦτο πρέπον ἢ οὐ πρέπον, καὶ τὸν καιρὸν ἑκάστου, καὶ τὴν χρείαν, τίς ἄλλη λέγει, ἢ ἡ προαιρετική; Θέλεις οὖν αὐτὴν παρελθοῦσαν αὐτῆς καταψηφίσασθαι;

16 Τί οὖν; φησίν· εἰ οὕτω τὸ πρᾶγμα ἔχει, καὶ δύναται τὸ διακονοῦν κρεῖσσον εἶναι ἐκείνου ᾧ διακονεῖ; ὁ ἵππος τοῦ ἱππέως; ἢ ὁ κύων τοῦ κυνηγοῦ; ἢ τὸ ὄργανον τοῦ μεταχειριστοῦ; ἢ οἱ ὑπηρέ-17 ται τοῦ βασιλέως; Τί ἔστι τὸ χρώμενον; Προαίρεσις. Τί ἐπιμελᾶται πάντων; Προαίρεσις. Τί ὅλον ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν λιμῷ, ποτὲ δ' ἀγχόνῃ, ποτὲ δὲ κατὰ κρημνοῦ; 18 Προαίρεσις. Εἶτα τούτου τι ἰσχυρότερον ἐν ἀνθρώποις ἐστί; καὶ πῶς οἷόν τε τοῦ ἀπωλύτου τὰ

& componit, veluti comendi artifices comam? Utrum vero loqui an tacere præstet, & sic an illo modo dicere utilius sit, hoc deceat an dedeceat, & quod cujusque orationis tempus, quis usus sit, quænam alia dicit, nisi eadem animi deliberatio? Visne igitur, ut ipsa prodeat, seque ipsa condemnet?

Quid ergo? inquit: si ita se res habet, fieri-ne potest, ut id, quod ministrat, præstet ei cui ministrat? ut equus equiti? canis venatori? instrumentum citharœdo? ministri regi? Quid est quod utitur rebus? Animi deliberatio? Quid curat omnia? Animi deliberatio. Quid totum hominem tollit, nunc fame, nunc laqueo, nunc præcipitio? Animi voluntas. Ergo-ne habet homo hac quidquam robustius? ullo-ne modo fieri potest, ut id quod coërceri nequit, sit infirmius iis quæ ab ipso coërcentur? Oculorum aciem quidnam impedire

τὰ κωλυόμενα; Τῇ ὀρεκτικῇ δυνάμει τίνα πέφυ- 19
κεν ἐμποδίζειν; Καὶ προαίρεσις, καὶ προαιρετὰ τῇ ἀκουστικῇ ταὐτὰ, τῇ φρεστικῇ ὡσαύτως. Προαίρεσιν δὲ τί ἐμποδίζειν πέφυκεν; Ἀπροαίρετον οὐδέν· αὐτὴ δ' ἑαυτὴν, διαστρεφεῖσα. διὰ τοῦτο κακία μόνη αὕτη γίνεται, ἡ ἀρετὴ μένη.

Εἶτα, τηλικαύτη δύναμις οὖσα, καὶ πᾶσι τοῖς 20
ἄλλοις ἐπιτεταγμένη, παρελθοῦσα ἡμῖν λεγέτω, πρεάτιστον εἶναι τῶν ὄντων τὴν σάρκα. Οὐδὲ εἰ αὐτὴ ἡ σὰρξ ἑαυτὴν ἔλεγεν εἶναι πρεάτιστον, ἠνέσχετο ἄν τις αὐτῆς. Νῦν δὲ τί ἐστιν, Ἐπίκουρε, τὸ 21
ταῦτα ἀποφαινόμενον, τὸ περὶ Τέλους συγγεγραφὸς, τὸ τὰς Φυσικὰς, τὸ περὶ Κανόνος; τὸ τὸν πώγωνα καθεικός; τὸ γράφον, ὅτε ἀπέθνησκεν, ὅτι τὴν τελευταίαν ἄγει Θ' ἅμα καὶ μακαρίαν ἡμέραν; Ἡ σὰρξ, ἢ ἡ προαίρεσις; 22
Εἶτα τούτου τι πρεῖσσον ἔχεν ὁμολογεῖς, καὶ

dire poteſt? Et voluntas, & multa quæ a voluntate non pendent. Hæc eadem & audiendi & dicendi facultatem cohibere poſſunt. Voluntatem vero quid poteſt impedire? Involuntarium nihil; ſed ipſa ſeſe, ubi depravata fuerit. Quapropter in hac ſola ſive pravitas, ſive virtus ineſt.

Cum igitur tanta facultas ſit, cæterisque omnibus præpoſita, progredietur-ne illa dicetque, Carnem rerum omnium eſſe præſtantiſſimam? Id vero ne carnem quidem ipſam dicentem quisquam ferret. Nunc autem quid eſt illud, Epicure, quod iſta pronunciat? quod de Finibus, de Natura rerum, de Regula veri conſcripſit? quod promiſſam barbam te alere juſſit? quod animam agens ſcripſit, ſe extremum ſimul eumdemque beatum agere diem? Caro-ne, an Voluntas? Et tu nihilominus Voluntate præſtantius aliquid

οὐ μαίνῃ; οὕτω τυφλὸς τοῖς ἀληθείαις, καὶ κωφὸς εἶ;

23 Τί οὖν; ἀτιμάζει τις τὰς ἄλλας δυνάμεις; Μὴ γένοιτο. Λέγει τις μηδεμίαν εἶναι χρείαν ἢ προαγωγὴν τῆς Φραστικῆς δυνάμεως; Μὴ γένοιτο. ἀνόητον, ἀσεβὲς, ἀχάριστον πρὸς τὸν Θεόν. ἀλλὰ
24 τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ ἀποδίδωσιν. Ἔστι γάρ τις καὶ ὄνου χρεία, ἀλλ' οὐχ ἡλίκη βοός· ἔστι καὶ κυνὸς, ἀλλ' οὐχ' ἡλίκη οἰκέτου· ἔστι καὶ οἰκέτου, ἀλλ' οὐχ ἡλίκη τῶν πολιτῶν· ἔστι καὶ τούτων, ἀλλ'
25 οὐχ ἡλίκη τῶν ἀρχόντων. Οὐ μέντοι διὰ τὸ ἄλλας εἶναι κρείττονα, καὶ ἣν παρέχει τὰ ἕτερα χρείαν, ἀτιμαστέον. Ἔστι τις ἀξία καὶ τῆς Φραστικῆς δυνάμεως, ἀλλ' οὐχ ἡλίκη τῆς προαιρετικῆς.
26 Ὅταν οὖν ταῦτα λέγω, μή τις οἰέσθω, ὅτι ἀμελεῖν ὑμᾶς ἀξιῶ Φράσεως· οὐδὲ γὰρ ὀφθαλμῶν, οὐδ' ὤτων, οὐδὲ χειρῶν, οὐδὲ ποδῶν, οὐδ' ἐσθῆτος, οὐδ' ὑπο-

quid habere te ais? Nonne insanis? Adeo-ne prorsus cæcus surdusque es?

Quid ergo? Sperno cæteras facultates? Absit. Nego-ne, ullum esse dicendi facultatis usum aut præstantiam? Absit. Amentiæ id fuerit, impietatis, ingrati adversus Deum animi. Sed suum cuique honorem tribuo. Habet & asinus suum usum; sed non tantum, quantum bos: habet canis, sed non quantum famulus: habet famulus, sed non quantum civis: & civis, sed non quantum magistratus. Neque vero eo, quod alia præstantiora sint, contemnendus est usus, quem habent alia. Est quædam dignitas etiam facultatis dicendi; sed non tanta, quanta Voluntatis. Cum ergo hoc dico, ne quis vestrûm me putet auctorem vobis esse negligendæ artis dicendi: neque

ὑποδημάτων. Ἀλλ' ἐάν μου πυνθάνῃ, τί οὖν 27
ἐστι πρᾶτιστον τῶν ὄντων, τί ἔπω; Τὴν Φρα-
στικὴν οὐ δύναμαι, ἀλλὰ τὴν προαιρετικὴν, ὅταν
ὀρθὴ γένηται. Τοῦτο γὰρ ἐστι τὸ καθ' ἑαυτὴν χρώ- 28
μενον, καὶ τοῖς ἄλλοις ἁπάσαις καὶ μικραῖς
καὶ μεγάλαις δυνάμεσι. τούτου κατορθωθέντος,
οὐκ ἀγαθὸς ἄνθρωπος, ἀγαθὸς γίνεται. ἀπο-
τυχθέντος δὲ, κακὸς ἄνθρωπος γίνεται· παρ' 29
ὃ ἀτυχοῦμεν, εὐτυχοῦμεν, μεμφόμεθ' ἀλλήλοις,
εὐαρεστοῦμεν· ἁπλῶς, ὃ λεληθὸς μὲν κακο-
δαιμονίαν ποιεῖται, τυχὸν δ' ἐπιμελείας, εὐδαι-
μονίαν.

Τὸ δὲ αἴρειν τὴν δύναμιν τῆς Φραστικῆς, καὶ 30
λέγειν μὴ εἶναι μηδεμίαν ταῖς ἀληθείαις, οὐ
μόνον ἀχαρίστου ἐστὶ πρὸς τοὺς δεδωκότας, ἀλ-
λὰ καὶ δειλοῦ. ὁ γὰρ τοιοῦτος φοβεῖσθαί μοι 31
δοκεῖ, μὴ, εἴπερ τίς ἐστι δύναμις κατὰ τὸν τόπον,

X 4 οὐ

neque enim vel oculos, vel aures, vel manus, vel pedes, vel veſtem, vel calceos negligi jubeo. Sed cùm ex me quæris, quid omnium rerum optimum ſit, quid dicam? Eloquentiam non poſſum dicere; ſed Voluntatem, ſi recta fuerit. Hæc eſt enim, quæ & illa utitur, & cæteris omnibus facultatibus, tam minoribus, quam majoribus. Nam hæc ſi recte ſe habuerit, homo non bonus, ſit bonus: ſin ſecus, malus homo evadit. Hæc eſt, qua vel infelices ſumus, vel felices; propter quam alios vel reprehendimus, vel probamus: denique hæc eſt, quæ neglecta miſeriam, recte curata beatam vitam adfert hominibus.

Cæterum eloquendi facultatem tollere, ac plane ullam eſſe negare; non modo ingrati hominis eſt adverſus eos qui illam dederunt, ſed & ignavi timidique: is enim timere mihi videtur, ne, ſi qua ſit ejus rei facultas, eam con-

tem-

32 οὐ δυνηθῶμεν αὐτῆς καταφρονῆσαι. Τοιοῦτοί εἰσι καὶ οἱ λέγοντες, μηδεμίαν εἶναι παραλλαγὴν κάλλους πρὸς αἶσχος. Εἶτα ὁμοίως ἂν κινηθείημεν τὸν Θερσίτην ἰδόντες, καὶ τὸν Ἀχιλλέα; ὁμοίως τὴν
33 Ἑλένην, καὶ ἣν ἔτυχε γυναῖκα; Καὶ ταῦτα μωραὶ καὶ ἄγροικοι, καὶ οὐκ εἰδότων τὴν ἑκάστου φύσιν, ἀλλὰ φοβουμένων μὴ ἄν τις αἴσθηται τῆς διαφορᾶς, εὐθὺς συναρπασθεὶς καὶ ἡττηθεὶς ἀπέλθῃ.
34 Ἀλλὰ τὸ μέγα τοῦτο· ἀπολιπεῖν ἑκάστῳ τὴν αὐτοῦ δύναμιν, ἣν ἔχει, καὶ ἀπολιπόντας ἰδεῖν τὴν ἀξίαν τῆς δυνάμεως, καὶ τὸ κράτιστον τῶν ὄντων καταμαθεῖν, καὶ τοῦτο ἐν παντὶ μεταδιώκειν, περὶ τούτου ἐσπουδακέναι, πάρεργα τἄλλα πρὸς τοῦτο πεποιημένον, οὐ μέντοι ἀμελοῦντα οὐδ' ἐκείνων κα-
35 τὰ δύναμιν. καὶ γὰρ ὀφθαλμῶν ἐπιμελητέον, ἀλλ' οὐχ ὡς τοῦ κρατίστου, ἀλλὰ καὶ τούτων διὰ τὸ κράτι-

temnere nequeamus. Similiter faciunt ii qui dicunt, nullum esse discrimen pulcritudinis & turpitudinis. Quasi vero perinde commoveri posset is, qui Thersiten, atque qui Achillem adspiciat; perinde is qui Helenam, & qui aliam quamlibet mulierem? Et hæc stulta & rustica sunt, & eorum hominum, qui, quæ cujusque rei natura sit ignorant, ac timent, ne, si quis discrimen intellexerit, statim correptus ac victus discedat. Immo illud potius magnum est, relicta cuique sua vi, videre quanti pretii ea sit; simul vero id, quod est omnium rerum præstantissimum, cognoscere, idque perpetuo persequi, in eoque elaborare; cætera vero, si cum hoc conferantur, supervacanea judicare; sic tamen, ut, quantum liceat, ne illa quidem negligas. Etenim curandi sunt etiam oculi; sed non ita, ut præstantissimum illud; verum & hi propter illud præstantissimum;

κράτιστον· ὅτι ἐκεῖνο οὐκ ἄλλως ἕξει κατὰ φύσιν, εἰ μὴ ἐν τούτοις εὐλογιστοῦν, καὶ τὰ ἕτερα παρὰ τὰ ἕτερα αἱρεύμενον.

Τί οὖν ἐστι τὸ γινόμενον; Οἷον εἴ τις ἀπιὼν 36
εἰς τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ, καὶ διοδεύων πανδο-
κεῖον καλὸν, ἀρέσαντος αὐτῷ τοῦ πανδοκείου,
καταμένοι ἐν τῷ πανδοκείῳ. Ἄνθρωπε, ἐπελά- 37
θου σου τῆς προθέσεως· οὐκ εἰς τοῦτο ὤδευες,
ἀλλὰ διὰ τούτου, Ἀλλὰ κομψὸν τοῦτο. Πόσα
δ' ἄλλα πανδοκεῖα κομψά; πόσοι δὲ λειμῶνες;
ἀλλ' ἁπλῶς ὡς δίοδος. τὸ δὲ προκείμενον, ἐκεῖνο· 38
εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθεῖν, τοὺς οἰκείους ἀπαλ-
λάξαι δέους, αὐτὸν τὰ τοῦ πολίτου ποιεῖν, γῆ-
μαι, παιδοποιεῖσθαι, ἄρξαι τὰς νομιζομένας ἀρ-
χάς. οὐ γὰρ τοὺς κομψοτέρους ἡμῖν τόπους 39
ἐκλεξόμενος ἐλήλυθας· ἀλλ', ἐν οἷς ἐγένου, καὶ
ὧν κατατέταξαι πολίτης, ἐν τούτοις ἀναστραφη-
σόμενος. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐνταῦθά ἐστι τὸ

X 5 γινό-

mum; quoniam ne illud quidem secundum naturam erit, nisi his recte utatur, & alia aliis præferat.

Quid ergo fieri solet? Perinde faciunt, ac si quis in patriam suam abiens, & diversorium elegans ingressus, placente diversorio, inibi maneat. Homo! oblitus es propositi tui: non huc ibas, sed hâc. „At elegans hoc est." Quot vero alia diversoria elegantia sunt? quot prata & saltus? sed non aliter, nisi ut transitus. Propositum vero illud fuit, in patriam reverti, propinquos solicitudine liberare, civis officio fungi, uxorem ducere, procreare liberos, magistratus legitimos gerere. Neque enim, ut amœniora loca deligeres, venisti; sed ut in iis, in quibus genitus, quorumque civis es, versareris.

Tale

40 γινόμενον. ἐπεὶ διὰ λόγου καὶ τοιαύτης παραδόσεως ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον δεῖ, καὶ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν ἐκκαθαίρειν, καὶ τὴν δύναμιν τὴν χρηστικὴν τῶν φαντασιῶν ὀρθὴν κατασκευάσαι· ἀνάγκη δὲ τὴν παράδοσιν γίνεσθαι τῶν θεωρημάτων καὶ διὰ λέξεως ποιᾶς, καὶ μετά τινος
41 ποικιλίας καὶ δριμύτητος [τῶν θεωρημάτων·] ὑπ' αὐτῶν τινες τούτων ἁλισκόμενοι καταμένουσιν αὐτοῦ, ὁ μὲν ὑπὸ τῆς λέξεως, ὁ δ' ὑπὸ φυλλογισμῶν, ὁ δ' ὑπὸ μεταπιπτόντων, ὁ δ' ὑπ' ἄλλου τινὸς τοιούτου παυδοκείου· καὶ προσμένοντες καταδήπουθεν, ὡς παρὰ ταῖς Σειρῆσιν.

42 Ἄνθρωπε, τὸ προκείμενον ἦν σοι, κατασκευάσαι σαυτὸν χρηστικὸν ταῖς προσπιπτούσαις φαντασίαις κατὰ φύσιν, ἐν ὀρέξει ἀναπότευκτον, ἐν δ' ἐκκλίσει ἀπερίπτωτον, μηδέποτε ἀτυχοῦντα,

Tale quiddam hîc etiam uſu venit. Quoniam oratione & doctrina verbis communicata ad perfectionem eſt contendendum, & voluntas repurganda, & facultas quæ viſis utitur corrigenda; doctrinæ autem præceptiones fieri neceſſe eſt certo quodam dictionis genere, & cum varietate quadam & acrimonia; nonnulli, his ipſis rebus illecti, ibi deſident, alius dictione, alius ratiocinationibus captus, alius ſophismatibus, alius alio hujus generis diverſorio; ibique deſidentes, velut apud Sirenes, computreſcunt.

Homo, propoſitum tuum erat; ita te parare, ut viſis tibi oblatis ex præſcripto naturæ utereris; in adpetitione, ne fruſtrareris; in averſatione, ne in id, quod nolles, incideres; ne umquam adverſis aut parum pro-

χοῦντα, μηδέποτε δυστυχοῦντα, ἐλεύθερον, ἀπαράλυτον, ἀνεπανάγκαστον, συναρμόζοντα τῇ τοῦ Διὸς διοικήσει, τούτῳ πειθόμενον, ταύτῃ εὐαρεστοῦντα, μηδένα μεμφόμενον, μηδένα αἰτιώμενον, δυνάμενον εἰπεῖν τούτους τοὺς στίχους ἐξ ὅλης ψυχῆς,

Ἄγου δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ Πεπρωμένη.

Εἶτα, τοῦτο τὸ προκείμενον ἔχων, ἀρέσαντός σοι 43
λεξειδίου, ἀρεσάντων θεωρημάτων τινῶν, αὐτοῦ καταμένεις, καὶ κατοικεῖν προαιρῇ, ἐπιλαθόμενος τῶν ἐν οἴκῳ, καὶ λέγεις, ταῦτα κομψά ἐστι; Τίς γὰρ λέγει μὴ εἶναι αὐτὰ κομψά; ἀλλ' ὡς δίοδον, ὡς παυδοκεῖα. Τί γὰρ κωλύει, φράζοντα ὡς 44
Δημοσθένης, ἀτυχεῖν; τί δὲ κωλύει, συλλογισμοὺς ἀναλύοντα ὡς Χρύσιππος, ἄθλιον εἶναι, πενθεῖν, φθονεῖν, ἁπλῶς ταράσσεσθαι, κακοδαιμονεῖν; Οὐδέ ἕν. Ὁρᾷς οὖν, ὅτι παυδοκεῖα ἦν 45
ταῦτα

prosperа utereris fortuna; ut liber esses; ut a nemine prohiberi, a nemine cogi posses; ut Jovis administrationi te adcommodares, eique obtemperares, in ea adquiescerеs, neminem accusares, neminem culpares, & versus istos ex animo dicere posses,

Duc me, ô Jupiter; ac tu, Fatum!

Et istud propositum cum habueris, deinde, si qua tibi dictiuncula placuerit, si quæ præceptiones arriserint, ibi permanere & residere, oblitus eorum quæ domi sunt, instituta, pulcra ista esse dicens. Quis enim pulcra esse negat? sed ut transitum, ut diversorium. Quid enim vetat, more Demosthenico dicentem, calamitosum esse? quid obstat, tametsi æque ac Chrysippus syllogismos resolvere queas, esse miserum, lugere, invidere, denique perturbari ac infelicem esse? Nihil. Vides ergo, diversoria ista esse nullius

ταῦτα οὐδενὸς ἄξια· τὸ δὲ προκείμενον ἄλλο ἦν.
46 Ταῦτα ὅταν λέγω πρός τινας, οἴονταί με καταβάλλειν τὴν περὶ τὸ λέγειν ἐπιμέλειαν, ἢ τὴν περὶ τὰ θεωρήματα. ἐγὼ δ' οὐ ταύτην καταβάλλω, ἀλλὰ τὸ περὶ ταῦτα ἀκαταλήπτως ἔχειν, καὶ ἐνταῦθα τίθεσθαι τὰς αὐτῶν
47 ἐλπίδας. Εἴ τις τοῦτο παριστὰς βλάπτει τοὺς ἀκούοντας, κἀμὲ τίθεσθε ἕνα τῶν βλαπτόντων. οὐ δύναμαι δ' ἄλλο βλέπων τὸ κράτιστον καὶ τὸ κυριώτατον, ἄλλο λέγειν ἕνεκα, ἵν' ὑμῖν χαρίσωμαι.

ΚΕΦ.

nullius pretii; tibi vero aliud fuisse propositum. Hæc cum ad nonnullos dico, putant me studium dicendi ac præceptionum evertere. Ego vero non hoc everto, sed illud, si quis in his studiis indesinenter permaneat, & spes suas in eis collocet. Quod si quis, hæc docens, nocet auditoribus; me quoque in eorum numero, qui nocent, ponite. Neque vero possum, quum aliud videam esse præstantissimum præcipuumque, aliud dicere, quo vobis gratificer.

CAP.

ΚΕΦ. κδ'.

Πρός τινα τῶν οὐκ ἠξιωμένων ὑπ' αὐτοῦ.

Εἰπόντος αὐτῷ τινος, ὅτι· Πολλάκις ἐπιθυμῶν σου ἀκοῦσαι ἦλθον πρός σε, καὶ οὐδέποτέ μοι ἀπεκρίνω· καὶ νῦν, εἰ δυνατόν, παρακαλῶ σε εἰπεῖν τί μοι. Δοκεῖ σοι, ἔφη, καθάπερ ἄλλου τινὸς εἶναι τέχνη, οὕτω δὲ καὶ τοῦ λέγειν· ἢν ὁ μὲν ἔχων, ἐμπείρως ἐρεῖ, ὁ δὲ μὴ ἔχων, ἀπείρως; Δοκεῖ. Οὐκοῦν ὁ μὲν διὰ τοῦ λέγειν αὐτός τε ὠφελούμενος, καὶ ἄλλους οἷός τε ὢν ὠφελεῖν, οὗτος ἐμπείρως ἂν λέγοι· ὁ δὲ βλαπτόμενος μᾶλλον, καὶ βλάπτων, οὗτος ἄπειρος ἂν εἴη τῆς τέχνης ταύτης τῆς τοῦ λέγειν; Εὕροις δ' ἂν τοὺς μὲν βλαπτομένους, τοὺς δ' ὠφελουμένους. Οἱ δ' ἀκούοντες πάντες ὠφελοῦνται ἀφ' ὧν ἀκούουσιν; ἢ καὶ

CAP. XXIV.

Ad aliquem nulla æstimatione ab eo dignatum.

Cum quidam ei dixisset: „Audiendi tui cupiditate sæpe ad te veni, nec tu unquam mihi respondisti; & nunc, si fieri potest, oro te, ut aliquid mihi dicas.“ Putas-ne inquit, quemadmodum aliarum rerum, sic dicendi quoque aliquam esse artem, quam qui calleat, is perite, qui vero ignoret, imperite sit dicturus? Videtur. Ergo qui dicendo & ipse juvatur, & alios juvare valet, is perite dicet: qui vero nocet magis, cum sibi, tum aliis, is hujus artis dicendi imperitus erit? Invenias autem alios lædi, alios juvari. Ii vero qui audiunt, juvantur-ne omnes iis rebus quas audiunt? an vero & horum alios invenias

qui

καὶ τούτων εὕροις ἂν τοὺς μὲν ὠφελουμένους, τοὺς δὲ βλαπτομένους; Καὶ τούτων, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ὅσοι μὲν ἐμπείρως ἀκούουσιν, ὠφελοῦνται, ὅσοι δ' ἀπείρως, βλάπτονται; Ὡμολόγει. Ἔστιν ἄρα τις ἐμπειρία, καθάπερ τοῦ λέγειν, οὕτω καὶ τοῦ ἀκούειν; Ἔοικεν. Εἰ δὲ βούλει, καὶ οὕτω σκέψαι αὐτό. Τὸ μουσικῆς ἅψασθαι, τίνος σοι δοκεῖ; Μουσικοῦ. Τὸ δὲ τὸν ἀνδριάντα ὡς δεῖ κατασπευάσαι, τίνος σοι φαίνεται; Ἀνδριαντοποιοῦ. Τὸ δ' ἰδεῖν ἐμπείρως, οὐδεμιᾶς σοι προσδεῖσθαι φαίνεται τέχνης; Προσδεῖται καὶ τοῦτο. Οὐκοῦν, εἰ καὶ τὸ λέγειν ὡς δεῖ τοῦ ἐμπείρου ἐστὶν, ἐρᾷς ὅτι καὶ τὸ ἀκούειν ὠφελίμως τοῦ ἐμπείρου ἐστί; Καὶ τὸ μὲν τελείως καὶ ὠφελίμως, εἰ βούλει, πρὸς τὸ παρὸν ἀφῶμεν, ἐπεὶ καὶ μακρὰν ἐσμεν ἀμφότεροι παντὸς τοιούτου. Ἐκεῖνο δὲ πᾶς ἄν τις ὁμολογήσαι μοι δοκεῖ, ὅτι ποσῆς γέ τινος τριβῆς περὶ τὸ

qui juventur, alios qui lædantur? Et horum, inquit. Ergo hîc etiam, qui perite audiunt, juvantur; qui vero imperite, læduntur. Adsentiebatur. Est ergo peritia aliqua, ut dicendi, sic etiam audiendi? Videtur. Si vero placet, eamdem rem vel sic consideremus. Tractare musicam, cujus tibi esse videtur? Musici. Statuam rite conficere, cujus? Statuarii. Perite vero statuæ consideratio, nullamne tibi artem requirere videtur? Requirit & hæc. Ergo si, dicere quemadmodum oportet, periti est; vides, etiam audire utiliter, esse periti? Ac perfectionem quidem & utilitatem, si vis, nunc omittamus; sambo enim longe ab his omnibus absumus. Illud vero quivis concessurus esse mihi videtur; ei, qui philosophos audi-

τὸ ἀκούειν προσδεῖται ὁ τῶν Φιλοσόφων ἀκουσόμενος. Ἢ γάρ οὔ;

Περὶ τίνος οὖν λέγω πρός σε, δεῖξόν μοι· περὶ 11
τίνος ἀκοῦσαι δύνασαι; Περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; Τίνος; ἆρά γε ἵππου; Οὔ. Ἀλλὰ βοός; Οὔ. Τί οὖν; Ἀνθρώπου; Ναί. Οἴδαμεν οὖν, τί ἐστιν ἄνθρω- 12
πος; τίς ἡ φύσις αὐτοῦ; τίς ἡ ἔννοια, ἣν ἔχομεν; ἢ ἔχομεν καὶ κατὰ ποσὸν περὶ τοῦτο τὸ ὅτι τετριμμένας; Ἀλλὰ, φύσις τί ἐστιν, ἐννοεῖς; ἢ δύνασαι καὶ κατὰ ποσὸν ἀκολουθῆσαί μοι λέγοντι; Ἀλλ' ἀποδείξεως χρήσομαι πρὸς σέ; Πῶς; Πε- 13
ρισκολουθεῖς γὰρ αὐτῷ τούτῳ, τί ἐστιν ἀπόδειξις, ἢ πῶς τι ἀποδείκνυται, ἢ διὰ τίνων; ἢ τίνες ὅμοιαι μὲν ἀποδείξεις ἐστὶν, ἀπόδειξις δ' οὐκ ἔστι; Τί γάρ ἐστιν ἀληθὲς οἶδας, ἢ τί ἐστι ψεῦδος; τί 14
τίνι ἀκολουθεῖ; τί τίνι μάχεται, ἢ ἀνομολογούμενόν ἐστιν, ἢ ἀσύμφωνον; Ἀλλὰ κινῶ σε πρὸς 15

Φιλο-

auditurus sit, opus esse aliqua audiendi exercitatione. Nonne ita est?

Qua ergo de re tibi dicam, id mihi ostendito: qua de re me differentem audire potes? De rebus Bonis & Malis. Cujus? an equi? Non. Sed bovis? Non. Quid ergo? hominis? Immo. Scimusne igitur, quid sit Homo? quæ sit natura ejus? quæ notio? aut habemus-ne aliquatenus saltem tritas sures in hoc genere? At, natura quid sit, intelligis? meque dicentem etiam aliquatenus adsequi potes? Verum demonstratione utar adversus te? Quomodo? Id ipsum-ne enim, quid sit demonstratio, intelligis? aut quomodo aliquid demonstretur, aut per quæ, aut quæ demonstrationi quidem similia sint, nec tamen sunt demonstratio? Nosti-ne, quid sit verum, aut quid falsum? quid cui sit consequens? quid cui repugnet, aut non conveniens sit, aut dissentaneum? At excitabo te ad philoso-

phiam?

φιλοσοφίαν; πῶς; Παραδείκνυέ σοι τὴν μάχην τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καθ' ἣν διαφέρονται περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων· αὐτὸ τοῦτο, τί ἐστι μάχη, οὐκ εἰδότι; Δεῖξον οὖν μοι, τί περαινῶ διαλεγόμενός σοι. νί-
16 νησόν μοι προθυμίαν. Ὡς ἡ καταάλληλος πόα τῷ προβάτῳ φανεῖσα, προθυμίαν αὐτῷ κινεῖ πρὸς τὸ φαγεῖν· ἂν δὲ λίθον ἢ ἄρτον παραθῇς, οὐ κινηθήσεται· οὕτως εἰσί τινες ἡμῖν φυσικαὶ προθυμίαι καὶ πρὸς τὸ λέγειν, ὅταν ὁ ἀκουσόμενος φανῇ τις, ὅταν αὐτὸς ἐρεθίσῃ. ἂν δ' ὡς λίθος ἢ χόρτος ἢ παρακείμενος, πῶς δύναται ἀνθρώπῳ ὄρεξιν κινῆ-
17 σαι; Ἡ ἄμπελος μή τι λέγει τῷ γεωργῷ, Ἐπιμελοῦ μου; ἀλλ' αὐτὴ δι' αὐτῆς ἐμφαίνουσα, ὅτι ἐπιμεληθέντι λυσιτελήσει αὐτῷ, ἐκκαλεῖται
18 πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν; Τὰ παιδία τὰ πιθανὰ καὶ δριμέα, τίνα οὐκ ἐκκαλεῖται πρὸς τὸ συμπαίζειν αὐτοῖς,

phiam? Quomodo? Oſtendam tibi pugnantes vulgi opiniones, de bonis & malis, de utilibus & inutilibus diſſentientis; cum iſtud ipſum, quid pugna ſit, ignores? Oſtende ergo mihi, quid diſſerendo tecum proficere queam. Excitato in me alacritatem. Quemadmodum herba conveniens, cum ab ove conſpicitur, adpetitum edendi ei excitat; cui ſi lapidem aut panem adpoſueris, non excitabitur: ita ſunt in nobis naturales quaedam propenſiones ad dicendum, ſi auditor alicujus momenti eſſe videatur, ſi ipſe incitet: ſi vero lapidis aut graminis inſtar adſederit, qui poteſt adpetitum hominis excitare? Vitis numquid vinitori dicit, Cura me! Annon vero ipſa per ſe ſignificans, ſe probe curatam illi profuturam, diligentiam illius excitat? Pueri feſtivi & alacres quem non excitant ad colludendum, & una reptandum,

αὐτοῖς, καὶ συνέρπειν, καὶ πρὸς τὸ συμψελλίζειν; ὄνῳ δὲ τίς προθυμεῖται συμπαίζειν, ἢ συνογκᾶσθαι; καὶ γὰρ εἰ μικρὸν, ὅμως ὀνάριόν ἐστιν.

Τί οὖν μοι οὐδὲν λέγεις; Ἐκεῖνο μόνον ἔχω 19
σοι εἰπεῖν, ὅτι ὁ ἀγνοῶν τίς ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τί γέγονε, καὶ ἐν τίνι τούτῳ τῷ κόσμῳ, καὶ μετὰ τίνων κοινωνῶν, καὶ τίνα τὰ ἀγαθά ἐστι καὶ τὰ κακὰ, καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ, καὶ μήτε λόγῳ παρακολουθῶν, μήτ' ἀποδείξει, μήτε τί ἐστιν ἀληθὲς ἢ τί ψεῦδος, μήτε διακρῖναι ταῦτα δυνάμενος, οὔτ' ὀρέξεται κατὰ φύσιν, οὔτ' ἐκκλινεῖ, οὔθ' ὁρμήσει, οὔτ' ἐπιβαλεῖται, οὐ συγκαταθήσεται, οὐκ ἀνανεύσει, οὐκ ἐφέξει· τὸ σύνολον, κωφὸς καὶ τυφλὸς περιελεύσεται, δοκῶν μέν τις εἶναι, ὢν δ' οὐδείς.

Νῦν

dum, unaque balbutiendum? Quis vero cum asino colludere, unave rudere velit? qui quamvis parvus sit, asellus tamen est.

„Cur ergo mihi nihil dicis?“ Illud unum habeo tibi dicere, eum qui nesciat, quis sit, & ad quid natus sit; & qui sit mundus hic, in quo est locatus; & quibus cum soclis in eo sit locatus; tum quæ bona sint, quæ mala, quæ honesta & turpia; qui nec argumentationem nec demonstrationem adsequitur; qui nec quid verum, nec quid falsum sit, intelligit, aut discernere potest; eum neque adpetiturum ex naturæ præscripto, neque aversaturum, neque concitatum iri, nec adgressurum, nec adsensurum, nec refragaturum, nec adsensionem cohibiturum: ut verbo complectar, surdus & cæcus vagabitur, & nullus erit, quantumvis aliquis esse videatur. Num

20 Νῦν γὰρ πρῶτον τοῦθ' οὕτως ἔχει; οὐχὶ ἐξ οὗ γέγονεν ἀνθρώπων ἐστὶν, ἐξ ἐκείνου πάντα τὰ ἁμαρτήματα καὶ τὰ ἀτυχήματα παρὰ τούτων
21 τὴν ἄγνοιαν γεγένηται; Ἀγαμέμνων καὶ Ἀχιλλεὺς διὰ τί ἀλλήλοις διεφέροντο; οὐχὶ διὰ τὸ μὴ εἰδέναι, τίνα ἐστὶ συμφέροντα καὶ ἀσύμφορα; οὐχὶ ὁ μὲν λέγει, ὅτι συμφέρει ἀποδοῦναι τῷ πατρὶ τὴν Χρυσηΐδα· ὁ δὲ λέγει, ὅτι οὐ συμφέρει; οὐχὶ ὁ μὲν λέγει, ὅτι δεῖ αὐτὸν λαβεῖν τὸ ἄλλου γέρας· ὁ δὲ, ὅτι οὐ δεῖ; οὐχὶ διὰ ταῦτα ἐπελάθοντο; καὶ τίνες ἦσαν, καὶ ἐπὶ τί ἐληλύ-
22 θεσαν; Ἔα, ἄνθρωπε, ἐπὶ τί ἐλήλυθας; ἑρμένεας κτησόμενος, ἢ πολεμήσων; Πολεμήσων. Τίσι; τοῖς Τρωσὶν, ἢ τοῖς Ἕλλησι; Τοῖς Τρωσίν. Ἆφεὶς οὖν τὸν Ἕκτορα, ἐπὶ τὸν βασιλέα τὸν
23 σαυτοῦ σπᾷς τὸ ξίφος; Σὺ δ', ὦ βέλτιστε, ἆφεὶς τὰ τοῦ βασιλέως ἔργα,

Ω

vero nunc primum hoc ita esse cœpit? An non, ex quo genus hominum est, ex eo tempore omnia peccata, omnes calamitates per istam ignorationem sunt invectæ? Agamemnon & Achilles inter se qua de causa dissenserunt? Nonne, quod, quæ utilia essent, quæ inutilia, ignorabant? Nonne hic dicit, utile esse, reddere patri Chryseidem; ille negat? nonne hic ait, sibi præmium alterius capiendum esse; ille refragatur? nonne propter hæc, & qui essent, & qua de causa veniissent, obliti sunt? Age, homo, cur venisti? ut amicas parares, an ut bellum gereres? Ut bellum gererem. Cum quibus? cum Trojanis, an Græcis? Cum Trojanis. Omisso ergo Hectore, cur adversus regem tuum stringis gladium? Tu vero, vir optime, omissis regis muneribus,

Cui

Ὦ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε

περὶ κορασιδίου διαπυκτεύεις τῷ πολεμικατάτῳ τῶν συμμάχων, ὃν δεῖ παντὶ τρόπῳ περιέπειν καὶ φυλάττειν; καὶ χείρων γίνῃ κομψοῦ ἀρχιερέως, ὃς τοὺς καλοὺς μονομάχους διὰ πάσης ἐπιμελείας ἔχει; Ὁρᾷς οἷα ποιεῖ ἄγνοια περὶ τῶν συμφερόντων;

Ἀλλὰ κἀγὼ πλούσιός εἰμι. Μή τι οὖν τοῦ 24
Ἀγαμέμνονος πλουσιώτερος; Ἀλλὰ καὶ καλός εἰμι. Μή τι οὖν τοῦ Ἀχιλλέως καλλίων; Ἀλλὰ καὶ κόμιον κομψὸν ἔχω. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς οὐ κάλλιον, καὶ ξανθόν; καὶ οὐκ ἐκτένιζεν αὐτὸ κομψῶς, οὐδὲ ἔπλασσεν. Ἀλλὰ καὶ ἰσχυ- 25
ρός εἰμι. Μή τι οὖν δύνασαι λίθον ἆραι ἡλίκον ὁ Ἕκτωρ ἢ ὁ Αἴας; Ἀλλὰ καὶ εὐγενής. Μή τι ἐκ Θεᾶς μητρός; μή τι πατρὸς ἐκγόνου Διός; Τί οὖν ἐκεῖνον ὠφελεῖ ταῦτα, ὅταν καθήμενος κλαίῃ

Cui & populi sunt commissi, & tantæ res curæ sunt,
cur de puellula digladiaris cum bellicosissimo sociorum, qui omnibus modis colendus tuendusque erat? deteriorem te præbes urbano sacrificulo, qui vos bellos gladiatores summa diligentia colit? Vides, quid ignoratio rerum utilium faciat?

Atqui & ego dives sum. Num ergo Agamemnone divitior? Sed & formosus sum. Num ergo Achille formosior? Sed & pulcram comam habeo. Achilles vero nonne pulcriorem, & flavam? eamque non pexuit eleganter, neque compsit. Sed & robustus sum. Num ergo saxum tollere potes, quantum Hector aut Ajax? Sed & nobilis sum. Num Dea matre genitus, aut a patre Jove oriundo? Quid igitur illum ista juvant, cum propter

26 διὰ τὸ παρασίδιον; Ἀλλὰ ῥήτωρ εἰμί. Ἐκεῖνος δ' οὐκ ἦν; Οὐ βλέπεις πῶς κέχρηται τοῖς δεινοτάτοις τῶν Ἑλλήνων περὶ λόγους, Ὀδυσσεῖ καὶ Φοίνικι; πῶς αὐτοὺς ἀστόμους πεποίηκε;

27 Ταῦτά σοι μόνα ἔχω εἰπεῖν, καὶ οὐδὲ ταῦτα
28 προθύμως. Διὰ τί; Ὅτι με οὐκ ἠρέθισας. Εἰς τί γὰρ ἀπιδὼν ἐρεθισθῶ, ὡς οἱ ἱππικοὶ περὶ τοὺς ἵππους τοὺς εὐφυεῖς; Εἰς τὸ σωμάτιον; Λίσχρως αὐτὸ πλάσσεις. Εἰς τὴν ἐσθῆτα; Καὶ ταύτην τρυφερὰν ἔχεις. Εἰς σχῆμα; εἰς βλέμμα; Εἰς
29 οὐδέν. Ὅταν ἀκούσαι θέλῃς φιλοσόφου, μὴ λέγε αὐτῷ, ὅτι, Οὐδέν μοι λέγεις· ἀλλὰ μόνον δεῖξον σεαυτὸν τοῦ ἀκούειν ἄξιον ἢ ἐπιτήδειον· καὶ ὄψει, πῶς κινήσεις τὸν λέγοντα.

ΚΕΦ.

pter puellam plorans ſedet? Sed orator fum. Illo vero non fuit? Annon vides, ut Græcorum facundiſſimos Ulyſſem & Phœnicem tractarit? ut ora eis obturarit?

Sola hæc habeo tibi dicere, ac ne hæc quidem alacriter. Quamobrem? Quoniam me non excitaſti. Quam enim rem intuens, excitarer, quemadmodum ad generoſi equi adſpectum excitatur homo equitationi ſtudens? Corpus-ne intuear! Turpiter id conformas. Veſtem? Et hanc mollem geſtas. An habitum? an vultum? Nihil habeo. Cum philoſophum audire volueris, ne ei dicito, Nihil mecum loqueris: ſed te modo dignum aut idoneum ad audiendum eſſe oſtendito; & videbis, quomodo dicentem ſis excitaturus.

CAP.

ΚΕΦ. κε'.

Πῶς ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.

Τῶν παρόντων δέ τινος εἰπόντος· Πεῖσόν με, ὅτι τὰ λογικὰ χρήσιμά ἐστι· Θέλεις, ἔφη, ἀποδείξω σοι τοῦτο; Ναί. Οὐκοῦν λόγον μ' ἀποδεικτικὸν διαλεχθῆναι δεῖ. Ὁμολογήσαντος δέ· Πόθεν οὖν εἴσῃ, ἂν σε σοφίσωμαι; Σιωπήσαντος δὲ τοῦ ἀνθρώπου, Ὁρᾷς, ἔφη, πῶς αὐτὸς ὁμολογεῖς, ὅτι ταῦτα ἀναγκαῖά ἐστιν· εἰ χωρὶς αὐτῶν οὐδ' αὐτὸ τοῦτο δύνασαι μαθεῖν, πότερον ἀναγκαῖόν ἢ οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν. 2 3

CAP. XXV.

Artem Disserendi esse necessariam.

Cum ex eis, qui aderant, aliquis dixisset: Persuade mihi, utilem esse Logicam artem; Visne, inquit, ut hoc tibi demonstrem? Volo. Ergo ratiocinatione demonstrativa utendum mihi est. Quod cum ille adsensisset; Quomodo ergo, inquit, scies, si captiose tecum egero? Illo autem tacente; Vides, inquit, ut ipse fatearis, esse illam artem necessariam, quando-quidem sine ea ne id ipsum quidem cognoscere potes, utrum necessaria sit, nec ne.

ΚΕΦ. κϛ'.

Τὶ τὸ ἴδιον τοῦ Ἁμαρτήματος.

Πᾶν ἁμάρτημα μάχην περιέχει. ἐπεὶ γὰρ ὁ ἁμαρτάνων οὐ θέλει ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ κατορθῶσαι δῆλον, ὅτι, ὃ μὲν θέλει, οὐ ποιεῖ. Τί γὰρ ὁ κλέπτης θέλει πρᾶξαι; Τὸ αὑτῷ συμφέρον. Οὐκοῦν, εἰ ἀσύμφορον αὐτῷ ἐστι τὸ κλέπτειν, ὃ μὲν θέλει, οὐ ποιεῖ. Πᾶσα δὲ ψυχὴ λογικὴ φύσει διαβέβληται πρὸς μάχην· καὶ μέχρι μὲν ἂν μὴ παρακολουθῇ τούτῳ, ὅτι ἐν μάχῃ ἐστίν, οὐδὲν κωλύεται τὰ μαχόμενα ποιεῖν· παρακολουθήσαντα δὲ, πολλὴ ἀνάγκη ἀποστῆναι τῆς μάχης, καὶ φεύγειν οὕτως, ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ ψεύδους ἀνασχέσθαι πολλὴ ἀνάγκη τῷ αἰσθανομένῳ

D

CAP. XXVI.

Quid sit Peccati proprium.

Omne peccatum pugnam in se continet. Quoniam enim is qui peccat, non peccare, sed rem bene gerere vult; perspicuum est, eum non facere id quod vult. Quid enim vult fur? Facere quod ei expediat. Ergo, si furari inutile ei est; quod vult, non facit. Omnis vero rationis particeps anima offenditur repugnantiâ: & quoad quidem hoc non intelligit, esse se in pugna; nihil eum prohibet, quo minus pugnantia faciat: sed, simul ac intellexit, necesse est, ut a pugna desistat, atque ita eam fugiat, quemadmodum omnino necesse est a falso recedere eum, qui intellexerit esse falsum; quoad autem id sibi non per-

μένω ὅτι ψεῦδος ἐστι· μέχρι δ' ἂν τοῦτο δοκῇ φαντάζηται, οὐ σιωπήσεται αὐτῷ. Διὰ τοῦτο ἐν λόγῳ, ὁ δ' αὐτὸς καὶ περιεργότατος καὶ ἐλεγκτικώτατος, οὗτος, ὁ ἀμφίλογος ἐκεῖνος, ἐπιδεῖξαι τὴν μάχην καθ' ἣν ἁμαρτάνει, καὶ σαφῶς παραστῆσαι πῶς ὃ θέλει οὐ ποιεῖ, καὶ ὃ μὴ θέλει αὐτόν· ἂν γὰρ τοῦτο δείξῃ καὶ, φησὶ, τὸς ἐφ' αὑτοῦ ἀπαλλάξεται· μέχρι δὲ μὴ δείκνυσι, μὴ θαύμαζε εἰ ἐπιμένει· κατασβέσματος γὰρ φαντασίαν λαμβάνει αὐτοῦ ἡ ἀπόδειξις. Διὰ τοῦτο καὶ Σωκράτης τούτῳ τῇ δυνάμει πεποιθὼς, ἔλεγεν· ὅτι, Ἐγὼ ἄλλον μὲν οὐδένα εἰώθα παρέχειν μάρτυρα ὧν λέγω· ἀρκοῦμαι δ' ἀεὶ τῷ προσδιαλεγομένῳ, καὶ ἐκεῖνον ἐπιψηφίζω καὶ καλῶ μάρτυρα· καὶ εἷς ὢν οὗτος ἀρκεῖ μοι ἀντὶ πάντων. Ἤδει γάρ, ὑπό τινος λογικῆ

perſuaſit, pro vero ei adſentitur. Ergo validus ad dicendum & cum ad adhortandum, tum ad confutandum, hic idem erit, qui cuique oſtendere pugnam poteſt, qua fit ut ille peccet; atque evidenter demonſtrare, eum id quod velit non facere, & id facere quod non velit. Cui enim hoc demonſtratum fuerit, is ipſe ſua ſponte recedet: quoad autem non oſtenderis, mirari noli, in

propoſito eum perſeverare. Quoniam enim recte factum ipſi videtur, eo facit. Quapropter & Socrates, iſta facultate fretus, dicebat: „Equidem eorum, „quæ dico, nullum alium „teſtem citare ſoleo, con„tentus ſemper eo quicum „diſputo: eum unum ſen„tentiam rogo, & teſtem „voco. Et unus ille mihi „ſufficit loco omnium.“ Norat ſcilicet, qua re moveatur anima ratione præditа;

ψυχὴ κινεῖται * ζυγῷ, ἔπειτα ῥέψει, ἄν τε θέλῃ, ἄν τε μή. Λογικῷ ἡγεμονικῷ δεῖξον μάχην, καὶ ἀποστήσεται. ἂν δὲ μὴ δεικνύῃς, αὐτὸς σαυτῷ μᾶλλον ἐγκάλει, ἢ τῷ μὴ πειθομένῳ.

dita; eamque * sicut lancem in libra, velit, nolit, deprimi. Ratione præditæ menti ostendito repugnantiam, & desistet: quodsi vero non ostenderis, te ipsum potius accusato, quam eum qui non obtemperat.

APPIA-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Καλλωπισμοῦ.

Ἐπιδύντος τινὸς πρὸς αὐτὸν νεανίσκου ῥητορικοῦ, περιεργότερον ἠσκημένου τὴν κόμην, καὶ τὴν ἄλλην περιβολὴν κατακοσμοῦντος· Εἰπέ μοι, ἔφη, εἰ οὐ δοκοῦσί σοι κύνες τ' εἶναι καλοί τινες καὶ ἵπποι, καὶ οὕτω τῶν ἄλλων ζώων ἕκαστον; Δοκοῦσιν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἄνθρωποι οἱ μὲν 2
καλοὶ, οἱ δὲ αἰσχροί; Πῶς γὰρ οὔ; Πότερον οὖν κατὰ τὸ αὐτὸ ἕκαστος τούτων ἐν τῷ αὐτῷ

EPICTETI DISSERTATIONVM AB ARRIANO DIGESTARVM LIBER III.

CAP. I.

De ornatu.

Cum adolescens quidam Rhetoricæ studiosus ad eum accessisset, coma luxuriosius ornata, & reliquo vestitu splendidiore: Dic mihi, inquit, nonne tibi & canes nonnulli pulcri videntur, & equi, aliaque item animalia? Videntur, inquit. Ergo & homines alii pulcri, alii deformes? Quidni? Utrum igitur eadem ratione quælibet horum in suo genere pulcra dici-

γένει καλὰ προσαγορεύομεν, ἢ ἰδίως ἕκαστον;
3 οὕτω δ' ὄψει αὐτό. ἐπειδὴ πρὸς ἄλλο μὲν ὁρῶμεν κύνα πεφυκότα, πρὸς ἄλλο δ' ἵππον, πρὸς ἄλλο δ', οἱ οὕτω τύχοι, ἀηδόνα· καθόλου μὲν οὐκ ἀτόπως ἀποφήναιτ' ἄν τις ἕκαστον τηνικαῦτα καλὸν εἶναι, ὁπότε κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν κράτιστ' ἔχει· ἐπεὶ δ' ἡ φύσις ἑκάστου διάφορός ἐστι, διαφόρως εἶναί μοι δοκεῖ ἕκαστον αὐτῶν
4 καλόν. ἢ γὰρ οὔ; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν ὅπερ κύνα ποιεῖ καλὸν, τοῦτο ἵππον αἰσχρόν· ὅπερ δ' ἵππον καλὸν, τοῦτο κύνα αἰσχρόν· εἴ γε διάφοροι
5 αἱ φύσεις εἰσιν αὐτῶν. Ἔοικε. Καὶ γὰρ τὸ παγκρατιαστὴν οἶμαι ποιοῦν καλὸν, τοῦτο παλαιστὴν οὐκ ἀγαθὸν ποιεῖ· δρομέα δὲ, καὶ γελοιότατον. καὶ ὁ πρὸς πενταθλίαν καλὸς, ὁ αὐτὸς οὗτος
6 πρὸς πάλην αἴσχιστος. Οὕτως, ἔφη. Τί οὖν ποιεῖ ἄνθρωπον καλὸν, ἢ ὅπερ τῷ γένει καὶ κύνα καὶ

dicimus, an peculiariter singula? Id vero sic intelliges. Quandoquidem ad alia natum esse canem videmus, equum ad alia, item verbi caussa lusciniam ad alia; in universum quidem haud absurde pronunciabimus, tum singula esse pulcra, cum pro natura sua optime se habuerint; cum vero natura cujusque diversa sit, diversa etiam ratione quodlibet eorum mihi pulcrum esse videtur. Nonne? Assentiebatur. Ergo, quod canem facit pulcrum, id equum turpem; quod vero equum pulcrum, id canem deformem; siquidem eorum naturæ sunt diversæ. Sic videtur. *Recte:* quod enim pancratiastam pulcrum facit, hoc luctatorem, puto, non bonum facit; cursorem vero, etiam valde ridiculum: & qui ad quinquercium pulcer est, idem ad luctam turpissimus fuerit. Sic est, inquit. Quid ergo pulcrum facit hominem,

κυνὸς ἄρετὴ; Τοῦτο, ἔφη. Τί οὖν ἵππου, κυνὸς καὶ λέοντος; Ἡ ἵππου ἀρετὴ ἡ κυνὸς παρεῦσα. Τί ἵππου; Ἡ ἀρετὴ ἡ ἵππου παρεῦσα. Τί οὖν ἀνθρώπου; Μὴ καὶ ἡ ἀρετὴ ἡ ἀνθρώπου παρεῦσα; Καὶ σὺ οὖν εἰ θέλεις καλὸς εἶναι, νεανίσκε, τοῦτο ἐπίκτησαι, τὴν ἀρετὴν τὴν ἀνθρωπίνην. Τίς δ' ἔστιν αὕτη; Ὅρα 8 εἶναι αὐτὸς ἐπαινεῖς, ὅταν ἄλλους τινὰς ἐπαινῇς· πότερον τοὺς δικαίους, ἢ τοὺς ἀδίκους; Τοὺς δικαίους. Πότερον τοὺς σώφρονας, ἢ τοὺς ἀκολάστους; Τοὺς σώφρονας. Τοὺς ἐγκρατεῖς δ', 9 ἢ τοὺς ἀκρατεῖς; Τοὺς ἐγκρατεῖς. Οὐκοῦν τοι- οὗτόν τινα ποιῶν σεαυτὸν, εἴσῃ ὅτι καλὸν ποιήσεις. μέλλει δ' ἐν τούτῳ ἀμελὴς, ἐπισχὼν σ' ἄνωθεν ἀναγκάσω, κἂν πάντα μηχανῇ ὑπὲρ τοῦ φάναι σε καλόν.

Ἐπεὶ δέδοικα αὐτὸ, ἔχω σοι πῶς εἴπω· ἐὰν τε γὰρ 10 λέγῃς ἃ φρονῶ, ἀνιάσω σε, καὶ ἐξελθὼν τάχα οὐδ'

nem, nisi id quod in suo genere & canem & equum? Id ipsum; inquit. Quid ergo pulcrum facit canem? Virtus canis si ei insit. Quid equum? Virtus equi si insit. Quid ergo hominem? Nonne, virtus hominis si insit? Et tu ergo, adolescentule, si pulcer esse vis, in isto elaborato, ut virtute humana sis præditus. Quæ autem illa est? Vide quosnam ipse laudas, cum citra animi perturbationem aliquos laudas: justosne an injustos? Justos. Utrum moderatos, an intemperantes? Moderatos. Continentes, an incontinentes? Continentes. Ergo si talem te præstiteris, videbis te pulcrum te redditurum: quoad autem hæc neglexeris, turpem te esse necesse est, etiamsi ad exornandum formam nihil prætermiseris.

Quod supereſt, non habeo quomodo tecum agam; sive enim quæ sentio dixero, molestia te afficiam, &

οὐδ' εἰσελεύσῃ· ἂν τε μὴ λέγω, ὅρα οἷον ποιήσω, εἰ σὺ μὲν ἔσχῃς πρὸς ἐμὲ ὠφεληθησόμενος, ἐγὼ δ' οὐκ ὠφελήσω σ' οὐδέν· καὶ σὺ μὲν ὡς πρὸς φιλόσοφον, ἐγὼ δ' οὐδὲν ἧττον σοι ὡς
11 φιλόσοφος. Πῶς δὲ καὶ ὠμόν ἐστι πρὸς αὐτόν σε, τὸ περιιδεῖν εἰνεπανόρθωτον; ἂν ποθ' ὕστερον φρένας σχῇς, εὐλόγως μοι ἐγκαλέσῃς. Τί εἶδεν ἐν
12 ἐμοὶ ὁ Ἐπίκτητος, ἵνα βλέπων με τοιοῦτον εἰσερχόμενον πρὸς αὐτὸν, οὕτως εἰσοχῆς ἔχοντα, περιίδῃ, καὶ μηδέποτε μηδὲ ῥῆμα εἴπῃ; Οὕτω μου ἀπέγνω; νέος οὐκ ἦμην; οὐκ ἦμην λόγου ἀκουστικός; πόσοι δ' ἄλλοι νέοι ἐφ' ἡλικίαις πολλαὶ
14 τοιοῦτοι διεμαρτάνουσι; Τινά ποτ' ἀκούω Πολέμωνα ἐξ εὐκολωτάτου νεανίσκου τοσαύτην μεταβολὴν μεταβαλεῖν. ἔστω, οὐκ ᾤετό με Πολέμωνα ἔσεσθαι· τὴν μὲν κόμην ἐδύνατό μου ἴσως

& egreſſus forte numquam reverteris; ſive non dixero, vide quid faciam, ſi tu capiendi fructûs cauſſâ me conveneris, ego vero nihil tibi profuero; ac tu tamquam ad philoſophum acceſſeris, ego vero nihil philoſopho dignum tibi dixero. Quam vero etiam crudeliter a me in te actum fuerit, ſi incorrectum te neglexero? Quod ſi quando poſt prudentior eris factus, merito me accuſabis. „Quid in me vidit Epictetus, ut, cum me talem „ad ſe ingreſſum cerneret, „tam turpiter adfectum, „negligeret, nec umquam „ne verbum quidem ullum „ad me faceret? Adeo-ne „de me deſperavit? nonne „juvenis eram? nonne „eram doctrinae cupidus? „quot vero alii adoleſcen„tes hac ætate talia multa „deliquunt? Audio Pole„monem quemdam olim, „e luxurioſiſſimo continen„tiſſimum eſſe factum. Eſto, „non putaverit me Polemo„nem fore; comam qui„dem meam corrigere pot„erat;

διορθῶσαι, τὰ δὲ περιάμματά μου περιελεῖν, ψιλούμενόν με πεῦσαι ἠδύναστο. ἀλλὰ βλέπων με τίνος ἕπω σχῆμα ἔχοντα, ἐσιώπα. Ἐγὼ οὐ 15
λέγω τίνος ἐστὶ τὸ σχῆμα τοῦτο· σὺ δ' αὐτὸ ἐρεῖς τόθ' ὅταν εἰς ἑαυτὸν ἔλθῃς, καὶ γνώσῃ οἷόν ἐστι, καὶ τίνες αὐτὸ ἐπιτηδεύουσι.

Τοῦτό μοι ὕστερον ἦν ἐγκαλῇς, τί ἔχω ἀπο- 16
λογήσασθαι; Ναί· ἀλλ' ἐρῶ, καὶ οὐ πεισθήσεται. Τῷ γὰρ Ἀπόλλωνι ἐπείσθη ὁ Λάϊος; οὐκ ἀπελθὼν καὶ μεθυσθεὶς, χαίρειν ἔπε τῷ χρησμῷ; τί οὖν; παρὰ τοῦτο οὐκ ἔπεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων τὰς ἀληθείας; Καί τοι ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, οὔτ' εἰ πεισθήσῃ μοι, οὔτ' εἰ μή· 17
ἐκεῖνος δ' ἀκριβέστατα ᾔδει, ὅτι οὐ πεισθήσεται, καὶ ὅμως ἔπε. Διὰ τί δ' ἔπε; Διὰ 18
τί δὲ Ἀπόλλων ἐστί; διὰ τί δὲ χρησμῳδεῖ; διὰ τί δ' εἰς ταύτην τὴν χώραν ἑαυτὸν κατα-

τέτα-

„erat; poterat torques & „monilia a me auferre; „efficere poterat, ut desi„nerem pilos mihi evellen„dos curare. Sed cum vi„deret me nescio quo prae„ditum habitu, tacebat.“ Ego non dico cujus sit iste habitus: tu vero ipse id dices, tum, cum in te descenderis, & intelliges, qualis sit, & qui eum usurpent.

Haec si posthac mihi objeceris, quid habebo, quo me defendam? Enimvero dicam, non obtemperaturus erat? At Apollini-ne obtemperavit Laius? nonne digressus, atque inebriatus, valere jussit oraculum? Quid ergo? hacne de causa veritatem reticuit Apollo? Atqui ego quidem, fisne obtemperaturus mihi, an non, ignoro: ille vero certissime norat, illum non obtemperaturum esse; & tamen dixit. Cur vero dixit? Cur vero Apollo est? cur reddit oracula? cur locum istum sibi vindicavit, ut vates esset,

τέταχεν, ὥστε μάντις εἶναι, καὶ πηγὴ τῆς ἀληθείας, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔρχεσθαι τοὺς ἐκ τῆς οἰκουμένης; διὰ τί δὲ προγέγραπται τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, μηδενὸς αὐτὸ νοοῦντος;

19 Σωκράτης πάντας ἔπειθε τοὺς προσιόντας, ἐπιμελεῖσθαι ἑαυτῶν; Οὐδὲ τὸ χιλιοστὸν μέρος. Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ εἰς ταύτην τὴν τάξιν ὑπὸ τοῦ Δαιμονίου, ὥς φησιν αὐτὸς, κατετάχθη, μηκέτι ἐξέλιπεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς δικαστὰς τί λέγει;
20 Ἂν μ' ἀφῆτε, φησὶν, ἐπὶ τούτοις, ἵνα μηκέτι ταῦτα πράσσω ἃ νῦν, οὐκ ἀνέξομαι, οὐδ' ἀνήσω· ἀλλὰ καὶ νέῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ ἁπλῶς ἀεὶ τῷ ἐντυγχάνοντι προσελθὼν, πεύσομαι ταῦτα ἃ καὶ νῦν πυνθάνομαι· πολὺ δὲ μάλιστα ὑμῶν, φησὶ, τῶν πολιτῶν, ὅτι ἐγγυτέρω μου γένει ἐστέ.
21 Οὕτω περίεργος εἶ, ὦ Σώκρατες, καὶ πολυπράγ-

esset, ac fons veritatis, & a toto terrarum orbe consuleretur? cur vero in templi vestibulo scriptum est, NOSCE TEIPSUM, quamvis nemo animum advertat?

An Socrates omnibus iis, qui eum conveniebant, persuasit, ut semetipsos curarent? Ne millesimo quidem cuique. Sed tamen, cum, ut ipse adfirmat, munus hoc a Deo sibi adtributum haberet, in eo non cessavit. Sed & apud judices quid ait? „Si me, inquit, ea conditione absolveritis, ut hæc posthac „non faciam quæ nunc facio, non feram, neque „desistam: sed & juvenes „& senes, denique obvios „quosque adgrediar, ea „rogaturus quæ nunc rogo: inprimis autem vos „cives, quod mihi genere conjunctiores estis." Adeone curiosus es, Socrates, & rebus alienis te immiscendi studio duceris? quid

πράγμων; τί δὲ σοὶ μέλει τί ποιοῦμεν; Οἷον
καὶ λέγεις; κοινωνός μου ὢν καὶ συγγενὴς, ἀμε-
λεῖς σεαυτοῦ, καὶ τῇ πόλει παρέχεις πολίτην
κακὸν, καὶ τοῖς συγγενέσι συγγενῆ, καὶ τοῖς
γείτοσι γείτονα. Σὺ οὖν τίς εἶ; Ἐνταῦθα μέγα 22
ἐστὶ τὸ εἰπεῖν, ὅτι. Οὗτός εἰμι, ᾧ δεῖ μέλειν
ἀνθρώπων. οὐδὲ γὰρ λέοντι τὸ τυχὸν βοΐδιον τολ-
μᾷ ἀντιστῆναι· ἂν δ' ὁ ταῦρος προσελθὼν ἀνθί-
στηται, λέγε αὐτῷ, ἄν σοι δόξῃ, Σὺ δὲ τίς
εἶ; καὶ, Τί σοὶ μέλει; Ἄνθρωπε, ἐν παντὶ γένει 23
φύεταί τι ἐξαίρετον· ἐν βουσὶν, ἐν κυσὶν, ἐν με-
λίσσαις, ἐν ἵπποις. Μὴ δὴ λέγε τῷ ἐξαιρέτῳ,
Σὺ οὖν τίς εἶ; εἰ δὲ μὴ, ἐρεῖ σοι φωνήν, ποθὲν
λαβών· Ἐγώ εἰμι τοιοῦτον, οἷον ἐν ἱματίῳ πορ-
φύρα· μή μ' ἀξίου ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις· ἢ τῇ
φύσει μου μέμφου, ὅτι με διαφέροντα παρὰ τοὺς
ἄλλους ἐποίησε.

Τί

quid tua refert quid nos agamus? „Quid tandem dicis? cum sis meus sodalis „& cognatus, te ipse negligis, & reipublicæ malum civem præstas, cognatis cognatum, & vicinis vicinum malum." — Tu ergo quis es? — Hic loci magnum est profiteri, eum esse me, cui homines curæ esse debeant. Neque enim leoni quælibet bucula resistere audet: si vero taurus illi ire obviam atque resistere ausus fuerit, dic, si videbitur, illi, Tu vero quis es? quid ad te adtinet? Homo, in quolibet genere eximium aliquid nascitur; in bobus, in canibus, in apibus, in equis. Noli ergo dicere eximio, Tu ergo quis es? Alioqui, si vocem alicunde acceperit, dicet tibi: Talis ego sum, qualis in vestimentis est purpura: noli postulare, ut sim aliorum similis: nec naturam meam increpa, quod me ab aliis diversum fecerit.

Quid

24 Τί οὖν; ἐγὼ τοιοῦτος; Πόθεν; Σὺ γὰρ τοιοῦτος, οἷος ἀκούειν τἀληθῆ; Ὄφελεν. Ἀλλ' ὅμως ἐπεί πως κατεκρίθην πώγωνα ἔχειν πολιὸν, καὶ τρίβωνα, καὶ σὺ εἰσέρχῃ πρὸς ἐμὲ ὡς πρὸς φιλόσοφον, οὐ χρήσομαί σοι ὠμῶς, οὐδ' ἀπογνωστικῶς, ἀλλ' ἐρῶ· Νεανίσκε, τίνα θέλεις καλὸν ποιεῖν; γνῶθι πρῶτον τίς εἶ, καὶ
25 οὕτω κόσμει σεαυτόν. Ἄνθρωπος εἶ· τοῦτο δ' ἐστὶ θνητὸν ζῶον, χρηστικὸν φαντασίαις λογικῶς. Τὸ δὲ λογικῶς, τί ἐστί; Φύσει ὁμολογουμένως, καὶ τελείως. Τί οὖν ἐξαίρετον ἔχεις; τὸ ζῶον; Οὔ. Τὸ θνητόν; Οὔ. Τὸ χρηστικὸν
26 φαντασίαις; Οὔ. Τὸ λογικὸν ἔχεις ἐξαίρετον· τοῦτο κόσμει καὶ καλλώπιζε· τὴν κόμην δ' ἄφες
27 τῷ πλάσαντι ὡς αὐτὸς ἠθέλησεν. Ἄγε, τίνας ἄλλας ἔχεις προσηγορίας; Ἀνὴρ εἶ, ἢ γυνή; Ἀνήρ. Ἄνδρα οὖν καλλώπιζε, μὴ γυναῖκα.

ἐκείνη

Quid ergo? egone talis sum? Multum abest. Tu vero is es, qui verum audire sustineas? Utinam. Verumtamen quandoquidem ad hoc fere condemnatus sum, ut canam barbam alam, & pallium gestem, tuque me ut philosophum accessisti; non te crudeliter, neque tamquam desperatum tractabo, sed dicam: Adolescens, quemnam vis pulcrum facere? cognosce prius, quis sis; ac tum te ornato. Homo es, hoc est, animal mortale, quod visis cum ratione utitur. Quid vero est hoc, cum Ratione? Naturæ convenienter, ac perfecte. Quid ergo eximium habes? Animal? Non. Mortale? Non. Uti visis? Non. Rationem habes eximiam; hanc ornato & expolito: comam vero relinquito ei qui illam finxit, ut ipse voluit. Age, quasnam alias habes adpellationes? Vir es, an mulier? Vir. Virum igitur orna, non mulierem. Illa, natura lævis est, ac delicata;

ἐκείνῃ φύσει λείαν γέγονε, καὶ τριχερᾶ κἂν ἔχῃ τρίχας πολλάς, τέρας ἐστί, καὶ ἐν τοῖς τέρασιν ἐν Ῥώμῃ δείκνυται. τοῦτο δ' ἐπ' ἀνδρός ἐστι τὸ μὴ ἔχειν. κἂν μὲν φύσει μὴ ἔχῃ, τέρας ἐστίν· ἂν δ' αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐκκόψῃ καὶ ἀπορρίλλῃ, τί αὐτὸν ποιήσομεν; ποῦ αὐτὸν δείξομεν; καὶ τί προγράψομεν; Δείξω ὑμῖν ἄνδρα, ὃς θέλει μᾶλλον γυνὴ εἶναι ἢ ἀνήρ. Ὦ δεινοῦ θεάματος! Οὐδεὶς οὐχὶ θαυμάσεται τὴν προγραφήν; Νὴ τὸν Δία, ὄψεται ὅτι αὐτοὶ οἱ τιλλόμενοι, οὐ παρακολουθοῦντες ὅτι τοῦτ' αὐτό ἐστιν ὃ ποιοῦσι, ποιοῦσιν. Ἄνθρωπε, τί ἔχεις ἐγκαλεῖν σου τῇ φύσει; Ὅτι σε ἄνδρα ἐγέννησε; Τί οὖν; πάσας ἔδει γυναῖκας γεννῆσαι; καὶ τί ἂν ὄφελος ἦν σοι τοῦ κεσμεῖσθαι; τίνι ἂν ἐπῆν μοῦ, εἰ πάντες ἦσαν γυναῖκες; Ἀλλ' οὐκ ἀρέσκει σοι τὸ πραγμάτιον· ὅλον δὲ ὅλων αὐτὸ ποίη-

cata; &, si multos pilos habuerit, monstrum est, et Romæ inter monstra ostenditur. Idem fit in viro, si non habeat: qui si natura non habuerit, monstrum est: sin ipse sibi eos abraserit atque evellerit, quid illi faciemus? ubi eum ostendemus? quo titulo eum proscribemus? Ostendam vobis virum, qui mulier quam vir esse mavult! O fœdum spectaculum! Nemo non miraturus est istam inscriptionem. Medius fidius opinor eos ipsos, qui comas evellunt, si intelligerent esse hoc ipsum quod faciunt, non facturos. Homo, quid est, cur naturam tuam accusas? An, quod virum te genuit? Quid ergo? num mulieres tantum gignendæ fuerunt? & quæ tibi fuisset utilitas ornatus? cui te ornasses, si omnes mulieres fuissent? At tibi hæc res non placet? Totam igitur prorsus abjice:

ποίησον· ἆρον — — τί ποτ' ἐκεῖνο; — — τὸ
αἴτιον τῶν τριχῶν· ποίησον εἰς ἅπαντα σαυτὸν
γυναῖκα, ἵνα μὴ πλανώμεθα· μὴ τὸ μὲν ἥμισυ
32 ἀνδρὸς, τὸ δ' ἥμισυ γυναικός. Τίνι θέλεις ἀρέ-
σαι; Τοῖς γυναικαρίοις; Ὡς ἀνὴρ αὐτοῖς ἄρε-
σον. Ναί· ἀλλὰ τοῖς λείοις χαίρουσιν. Οὐκ
ἀπάγξῃ; καὶ εἰ τοῖς κιναίδοις ἔχαιρον, ἐγένου
33 ἂν κίναιδος; Τοῦτό σοι τὸ ἔργον ἐστὶν; ἐπὶ
τοῦτο ἐγεννήθης, ἵνα σοι αἱ γυναῖκες αἱ ἀκό-
34 λαστοι χαίρωσι; Τοιοῦτόν σε θῶμεν πολίτην
Κορινθίων; κἂν οὕτω τύχῃ, ἀστυνόμον, ἢ ἐφή-
35 βαρχον, ἢ στρατηγὸν, ἢ ἀγωνοθέτην; Ἄγε,
καὶ γαμήσας τίλλεσθαι μέλλεις; Τίνι, καὶ ἐπὶ
τί; Καὶ παιδία ποιήσας, εἶτα κἀκεῖνα τιλ-
λόμενα ἡμῖν εἰσάξεις εἰς τὸ πολίτευμα; Καλὸς
πολίτης, καὶ βουλευτὴς, καὶ ῥήτωρ. τοιούτους δεῖ
νέους

abjice: tolle illud — — quonam nomine adpellabo? — — quod est caussa istorum pilorum; per omnia in mulierem te transformato, ne decipiamur. Noli semissem viri, & semissem mulieris tenere. Cui studes placere? Mulierculis? Ut vir eis placeto. Recte sane: verum glabris illæ delectantur. Non te suspendes? si cinædis delectarentur, fieresne cinædus? Num istud tuum munus est? num ad hoc natus es, ut impudicæ mulieres te delectentur? Talis cum sis, civemne te constituemus Corinthiorum, &, si ita res tulerit, urbis etiam præfectum, aut adolescentiæ principem, aut prætorem, ludorumve præsidem? Age, postquam uxorem duxeris, etiam tum pilos velles? Cujus in gratiam? & quo fine? Et cum liberos procrearis, eos deinde quoque glabros in civitatem induces? O pulcrum civem & senatorem, & oratorem! Talesne

νέους εὔχεσθαι ἡμῖν φύεσθαι καὶ ἀνατρέφεσθαι;

Μή τοὺς Θεούς σοι, νεανίσκε. ἀλλ' ἅπαξ 36
ἀκούσας τῶν λόγων τούτων, ἀπελθὼν σαυτῷ εἰπὲ, Ταῦτά μοι Ἐπίκτητος οὐκ εἴρηκε· (πόθεν γὰρ ἐκείνῳ;) ἀλλὰ Θεός τίς ποτ' εὐμενὴς δι' ἐκείνου. οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπῆλθεν Ἐπικτήτῳ ταῦτα εἰπεῖν, οὐκ εἰωθότι λέγειν πρὸς οὐδένα. Ἄγε οὖν, 37
τῷ Θεῷ πεισθῶμεν, ἵνα μὴ θεοχόλωτοι ὦμεν. Οὔ· ἀλλ' ἂν μὲν κόραξ κραυγάζων σημαίνῃ σοί τι, οὐχ ὁ κόραξ ἐστὶν ὁ σημαίνων, ἀλλ' ὁ Θεὸς δι' αὐτοῦ· ἂν δὲ δι' ἀνθρωπίνης φωνῆς σημαίνῃ τι, τὸν ἄνθρωπον οὐ ποιήσει λέγειν σοι ταῦτα, ἵνα γνοίης τὴν δύναμιν τοῦ δαιμονίου, ὅτι τοῖς μὲν οὕτως, τοῖς δ' ἐκείνως σημαίνει, περὶ δὲ τῶν μεγίστων καὶ κυριωτάτων, διὰ καλλίστου ἀγγέλου σημαίνει; Τί ἐστιν ἄλλο ὃ λέγει 38
ὁ ποιητής·

lesne optandum est ut nascantur nobis juvenes alanturque!

Non; per Deos, adolescens! Quin potius, semel hac oratione audita, digressus dic ipse tibi: „Hæc „Epictetus mihi non dixit: „unde enim ille? sed Deus „aliquis propitius per il„lum. Neque enim in „mentem Epicteto venisset „hæc dicere, cum nemine „ita disputare solito. Age „ergo, Deo pareamus, ne „vindictam ejus in nos „provocemus." — Non: sed corvus quidem si crocitando aliquid tibi significat, non corvus est qui significet, sed Deus per eum: si vero per hominis vocem aliquid significat, non faciet ut homo ea tibi dicat, quo vim cognoscas Dei, qui aliis hac, aliis alia ratione significet, res vero maximas maximique momenti per pulcerrimum nuncium significet? Quid est aliud, quod Poeta dicit:

— Quo-

—— Ἐπεὶ πρὸ οἱ εἴπομεν ἡμεῖς,
Ἑρμείαν πέμψαντες ἐΰσκοπον Ἀργειφόντην,
Μήτ' αὐτὸν κτείνειν, μήτε μνάασθαι ἄκοιτιν.

39 Ὁ Ἑρμῆς καταβὰς ἔμελλεν αὐτῷ λέγειν ταῦτα; καὶ σοὶ νῦν λέγουσιν οἱ Θεοὶ ταῦτα, Ἑρμείαν πέμψαντες διάκτορον Ἀργειφόντην· Μὴ ἐκστρέφειν τὰ καλῶς ἔχοντα, μηδὲ περιεργάζεσθαι· ἀλλ' ἀφεῖναι τὸν ἄνδρα, ἄνδρα· τὴν γυναῖκα, γυναῖκα· τὸν καλὸν ἄνθρωπον ὡς καλὸν ἄνθρω-
40 πον, τὸν αἰσχρὸν ὡς ἄνθρωπον αἰσχρόν. ὅτι οὐκ εἶ κρέας, οὐδὲ τρίχες, ἀλλὰ προαίρεσις· ταύτην ἂν
41 σχῇς καλὴν, τότ' ἔσῃ καλός. Μέχρι δὲ νῦν οὐ τολμῶ σοι λέγειν, ὅτι αἰσχρὸς εἶ. δοκεῖς γάρ
42 μοι πάντα θέλειν ἀκοῦσαι, ἢ τοῦτο. Ἀλλ' ὅρα, τί λέγει Σωκράτης τῷ καλλίστῳ πάντων καὶ ὡραιοτάτῳ Ἀλκιβιάδῃ· Πειρῶ οὖν καλὸς εἶναι.

Τί

—— *Quoniam nos illi prædiximus,*
Mercurio misso speculatore Argicidâ:
Neque ipsum occide, nec duc uxorem.

Mercurius cœlo descendens hæc ei dicturus erat? Etiam tibi nunc Dii hæc dicunt, Mercurio misso internuncio Argicidâ: „Ne „inverte quæ recte se ha„bent; neque temere ne„gotium tibi in eis facesse: „sed virum virum esse si„nas, mulierem mulierem: „formosum hominem, ut „formosum hominem; de„formem ut hominem de„formem. Quandoquidem „neque caro es, neque pi„li; sed mens ratione præ„dita: hanc si pulcram „habueris, tunc eris pulcer." — Sed hactenus quidem dicere tibi non audeo, deformem te esse: quidvis enim libentius auditurus videris, quam hoc. Sed vide, quid Socrates dicat omnium pulcerrimo & elegantissimo Alcibiadi: Da, inquit, operam, ut formosus

Τί αὐτῷ λέγει; Πλάσσε σου τὴν κόμην, καὶ τίλλε σοῦ τὰ σκέλη; Μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ κόσμει σοῦ τὴν προαίρεσιν, ἔξαιρε τὰ φαῦλα δόγματα. Τὸ σωμάτιον οὖν πῶς; Ὡς πέφυκεν. Ἄλλῳ 43
τούτων ἐμέλησεν· ἐκείνῳ ἐπίτρεψον. Τί οὖν; ἀκά- 44
θαρτον δεῖ εἶναι; Μὴ γένοιτο. ἀλλ' ὃς εἶ καὶ πέφυκας, τοῦτον κάθαιρε· ἄνδρα, ὡς ἄνδρα καθάριον εἶναι· γυναῖκα, ὡς γυναῖκα· παιδίον, ὡς παιδίον. Οὔ· ἀλλὰ καὶ τοῦ λέοντος ἐκτίλ- 45
λωμεν τὴν κόμην, ἵνα μὴ ἀκάθαρτος ᾖ· καὶ τοῦ ἀλεκτρυόνος τὸν λόφον· δεῖ γὰρ καὶ τοῦτον καθάριον εἶναι. Ἀλλ' ὡς ἀλεκτρυόνα, καὶ ἐκεῖνον ὡς λέοντα, καὶ τὸν κυνηγετικὸν κύνα ὡς κυνηγετικόν.

sus sis. Quid ei dicit? Finge comam tuam, & crura velle tua! Absit. Sed orna mentem tuam; prava decreta abjice! De corpore igitur quid faciendum? Sic tractandum est, ut ejus natura fert. Alii cuidam hæ res curæ sunt; ei permitte. Quid ergo? immundum esse oportet? Absit: sed, qui es, & quem natura te esse jussit, eum purgato: virum, ut vir sit mundus; mulierem, ut mulier, puerum, ut puer. Non; immo etiam leonis jubam evellamus, ne sit immundus: & galli gallinacei cristam; nam & hunc mundum esse decet. Recte: sed ut gallum gallinaceum; & illum, ut leonem; & canem venaticum, ut venaticum.

CAP.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τοῦ τίνα ἀσκεῖσθαι δεῖ τὸν Προκόπτοντα· καὶ, ὅτι τῶν κυριωτάτων ἀμελοῦμεν.

Τρεῖς εἰσι τόποι, περὶ οὓς ἀσκηθῆναι δεῖ τὸν ἐσόμενον καλὸν καὶ ἀγαθόν· ὁ περὶ τὰς ὀρέξεις καὶ τὰς ἐκκλίσεις, ἵνα μὴ τ' ὀρεγόμενος ἀποτυγχάνῃ, μήτ' ἐκκλίνων περιπίπτῃ· ὁ περὶ τὰς ὁρμὰς καὶ ἀφορμὰς, καὶ ἁπλῶς ὁ περὶ τὸ καθῆκον, ἵνα τάξεως, ἵνα εὐλογίστως, ἵνα μὴ ἀμελῶς· τρίτος ἐστὶν, ὁ περὶ τὴν ἀνεξαπατησίαν καὶ ἀνεικαιότητα, καὶ ὅλως ὁ περὶ τὰς συγκαταθέσεις. Τούτων κυριώτατος, καὶ μάλιστα ἐπείγων ἐστὶν ὁ περὶ τὰ πάθη. πάθος γὰρ ἄλλως οὐ γίνεται, εἰ μὴ ὀρέξεως ἀποτυγχανούσης, ἢ ἐκκλίσεως περιπιπτούσης. οὗτός ἐστιν ὁ ταραχὰς, θορύβους, ἀτυχίας,

CAP. II.

Quæ exercenda sint Proficienti; item, Præcipua a nobis negligi.

Tres sunt loci, in quibus exerceri oportet eum, qui vir bonus & sapiens sit futurus: primus in Adpetitione inest, & Aversatione; ut neque adpetendo frustretur, nec aversando in id incidat quod non vult: alter, in Impetu ad actionem capiendo aut retinendo, & omnino in servando Officio; ut ordine, ut considerate, ut non negligenter in quaque re versemur: tertius locus in eo inest, ut ab errore & temeritate in judicando caveamus, &, verbo ut dicam, in Adsensionibus. Horum præcipuus, & cum primis necessarius, est is, qui in animi Perturbationibus versatur. Perturbatio enim aliter non fit, nisi cum aut frustratur adpetitio, aut quod aversaris non evitatur. Hic est locus, qui turbas, tumultus, infe-

χίας, ὁ δυστυχίας ἐπιφέρων· ὁ πένθη, οἰμωγάς, φθόνους· ὁ φθονερούς, ὁ ζηλοτύπους ποιῶν· δι' ὧν οὐδ' ἀκοῦσαι λόγων δυνάμεθα. Δεύτερός ἐστιν, 4 ὁ περὶ τὸ καθῆκον, οὐ δεῖ γάρ με εἶναι ἀπαθῆ ὡς ἀνδριάντα, ἀλλὰ τὰς σχέσεις τηροῦντα τὰς φυσικὰς καὶ ἐπιθέτους, ὡς εὐσεβῆ, ὡς υἱόν, ὡς ἀδελφόν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην.

Τρίτος ἐστὶν, ὁ ἤδη τοῖς προκόπτουσιν ἐπι- 5 βαλλών, ὁ περὶ τὴν αὐτῶν τούτων ἀσφάλειαν, ἵνα μηδ' ἐν ὕπνοις λάθῃ τις ἀνεξέταστος παρελθοῦσα φαντασία, μηδ' ἐν οἰνώσει, μηδὲ μελαγχολῶντος. Τοῦτο ὑπὲρ ἡμᾶς, φησὶν, ἐστίν. Οἱ 6 δὲ νῦν φιλόσοφοι, ἀφέντες τὸν πρῶτον τόπον καὶ τὸν δεύτερον, κατατρίβονται περὶ τὸν τρίτον· μεταπίπτοντας, ἠρωτῆσθαι περαίνοντας, ὑποθετικοὺς, ψευδομένους. Δεῖ γάρ, φησὶ, καὶ 7 ἐν ταῖς ὕλαις ταύταις γενόμενον διαφυλάξαι τὸ

Z 4 ἀνεξε-

infelicitates, calamitates, luctum, gemitus, invidiam gignit; qui invidos & obtrectatores efficit; quo fit, ut ne audire quidem doctrinæ præcepta possimus. Alter locus circa Officia versatur. Neque enim me ita adfectibus vacare oportet, ut statuam; sed ita, ut relationes tuear, cum naturales, tum accersitas; ut homo pius, ut filius, ut frater, ut pater, ut civis.

Tertius locus est, qui jam ad eos qui proficiunt pertinet; de harum rerum firmitate, ne vel dormienti visum aliquod temerarium obrepat, vel in vino, vel in melancholia. Hoc supra nos, ait, est. Nostræ vero ætatis philosophi, primo & secundo loco omisso, in tertio unice versantur: argumentationes tractant versabiles, interrogando concludentes, hypotheticas, mentientes. Aiunt enim, etiam in his materiis versanti curandum esse

ἀνεξαπάτητον. Τίνα; Τὸν καλὸν καὶ ἀγαθόν.
8 Σοὶ οὖν τοῦτο λείπει, τὰς ἄλλας ἐπιπεπόνηκας; περὶ περμάτιον ἀνεξαπάτητος εἶ; ἐὰν ἴδῃς κοράσιον καλόν, ἀντέχεις τῇ φαντασίᾳ; ἂν ὁ γείτων σου πλησονμήσῃ, οὐ δάκνῃ; νῦν οὐδὲν
9 ἄλλο σοι λείπει, ἢ ἀμεταπτωσία; Τάλας, αὐτὰ ταῦτα τρέμων μανθάνεις, καὶ ἀγωνιῶν, μή τις σου καταφρονήσῃ· καὶ πυνθανόμενος, μή τις τι
10 περὶ σοῦ λέγῃ. Κἂν τις ἐλθὼν εἴπῃ σοι, ὅτι, λόγου γινομένου, τίς ἄριστός ἐστι τῶν φιλοσόφων, παρών τις ἔλεγεν, ὅτι εἷς φιλόσοφος ἐστὶ δεινός· γέγονέ σοι τὸ ψυχάριον ἀντὶ δακτυλιαίου δίπηχυ, ἂν δ' ἄλλος παρὼν εἴπῃ, Οὐδὲν εἶρηκας, οὐκ ἔστιν ἄξιον τοῦ δεῖνος ἀκροᾶσθαι· τί γὰρ οἶδε; τὰς πρώτας ἀφορμὰς ἔχει, πλέον δ' οὐδέν· ἐξέστηκας, ἀχρίακας, εὐθὺς κέκραγας,

Ἐγὼ

esse ne fallatur. Quis id curare debet? Vir probus & honestus. Hoc unum ergo tibi adhuc deest; in cæteris vero materiis elaborasti? de lucello pecuniario ubi agitur, peccato non es obnoxius? visa elegeanti puella, resistis visu? si vicinus tuus hæreditatem creverit, non morderis? nunc nihil aliud tibi deest, nisi ut ne de sententia dimoveaeris? Miser, istæc ipsa *(quæ ad hunc locum pertinent)* discis tremens, & anxius ne quis te contemnat; & scisci-

tans, an de te loquantur homines, quidve dicant. Quod si quis tibi dixerit, orta quæstione quisnam præstantissimus esset philosophus, dixisse nonnemi-nem, unum te esse philosophum; animula tua, quæ antea digiti longitudine erat, nunc duorum fit cubitorum. Si quis autem alius illi responderit: „Falleris; non est operæ pre„tium istum audire; quid „enim scit? prima princi„pia perrepit, præterea „vero nihil tenet:" adtonitus adstas, pallas, statim voci-

Ἐγὼ σοὶ δείξω τίς εἰμι, ὅτι μέγας φιλόσοφος. Βλέπεται ἐξ αὐτῶν τούτων. τί θέλεις ἐξ ἄλλων δείξω; Οὐκ οἶδας, ἔτι Διογένης τῶν σοφιστῶν τινα οὕτως ἔδειξεν, ἐκτείνας τὸν μέσον δάκτυλον; εἶτα ἐπιμενόντος αὐτοῦ, Οὗτός ἐστιν, ἔφη, ὁ δεῖνα ἔδειξα ὑμῖν αὐτόν. Ἄνθρωπος γὰρ δακτύλῳ οὐ δείκνυται, ὡς λίθος, ἢ ὡς ξύλον· ἀλλ' ὅταν τινὸς δόγματα αὐτοῦ δείξῃ, τότε αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον ἔδειξε.

Βλέπομεν καὶ σοῦ τὰ δόγματα. μὴ γὰρ οὐ δῆλόν ἐστιν, ὅτι σὺ τὴν προαίρεσιν τὴν σαυτοῦ ἐν οὐδενὶ τίθεσαι, ἔξω δὲ βλέπεις εἰς τὰ ἀπροαίρετα, τί ἐρεῖ ὁ δεῖνα; καὶ τίς ἄνευ δόξης εἰ Φιλολόγος; εἰ Χρύσιππον ἀνέγνως, ἢ Ἀντίπατρον; εἰ μὲν γὰρ καὶ Ἀρχέδημον, ἀπέχομαι ἅπαντα. Τί ἔτι ἀγωνιᾷς, μὴ οὐ δείξῃς ἡμῖν τίς εἶ; Θέλεις σοι εἴπω τίνας ἡμῖν ἔδειξας;

Ζ 5 Ἄνθρω-

vociferaris, Ego ei demonstrabo qui vir sim, quantus philosophus. Atqui ex his ipsis cernitur. Cur tu vis per alia demonstrare? An ignoras, Diogenem sic demonstrasse sophistam quendam, medio digito extento? deinde, illo furore perolto; Hic, inquit, ille est; monstravi enim vobis. Homo enim digito, ut lapis aut lignum, non demonstratur: sed si quis opiniones ejus demonstrarit, tunc eum ut hominem demonstravit.

Videamus & tua secreta. Nonne perspicuum est, te voluntatem tuam nihili facere, sed foras prospicere in ea quæ tui arbitrii non sunt, intentum quid hic aut ille dicturus sit? quem te esse perhibeant? an studiosum literarum? an qui Chrysippum legerit, aut Antipatrum? quod si & Archedemum, habes omnia. Quid adhuc timeas, ne nos ostenderis nobis qui vir sis? Vis tibi dicam, quem te nobis ostenderis? Hominem qui prodeas

Ἄνθρωπον παριόντα ταπεινὸν, μεμψίμοιρον, ὀξύθυμον, δειλὸν, πάντα μεμφόμενον, πᾶσιν ἐγκαλοῦντα, μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγοντα, πέρπερον· ταῦ-
15 τα ἡμῖν ἔδειξας. Ἄπελθε νῦν, καὶ ἀναγίνασκε Ἀρχέδημον· εἶτα, μῦς ἂν καταπέσῃ καὶ ψοφήσῃ, ἀπέθανες. Τοιοῦτος γάρ σε μένει θάνατος, οἷον καὶ τὸν — — τίνα ποτ' ἐκεῖνον; — — τὸν Κρίνιν. καὶ ἐκεῖνος μέγα ἐφρόνει, ὅτι ἐνόει Ἀρχέδημον.
16 Τάλας, οὐ θέλεις ἀφεῖναι ταῦτα τὰ μηδὲν πρὸς σέ; Πρέπει ταῦτα τοῖς δυναμένοις δίχα ταραχῆς αὐτὰ μανθάνειν· οἷς ἔξεστιν εἰπεῖν, Οὐκ ὀργίζομαι, οὐ λυποῦμαι, οὐ φθονῶ, οὐ κωλύομαι, οὐκ ἀναγκάζομαι. Τί μοι λοιπόν; εὐσχολῶ, ἡσυχίαν
17 ἄγω. Ἴδωμεν, πῶς περὶ τὰς μεταπτάσεις τῶν λόγων δεῖ ἀναστρέφεσθαι· ἴδωμεν, πῶς ὑπόθεσίν τις λαβὼν, εἰς οὐδὲν ἄτοπον ἀπαχθήσεται.
18 Ἐκείνων ἐστὶ ταῦτα. τοῖς εὖ παθοῦσι προσήκει, πῦρ

prodeat abjecto animo, querulus, iracundus, timidus, de omnibus conquerens, omnes accusans, numquam quietus, vanus: hæc nobis ostendisti. Abi nunc, & lege Archedemum: deinde si mus desilierit & strepitum excitarit, mortuus es. Talis enim te mors manet, qualis Crinidem; qui & ipse multum sibi tribuebat, quod Archedemum intelligeret. Miser, non vis ista, quæ ad te nihil adtinent, missa facere? Eos ista decent, qui sine perturbatione discere illa queunt: quibus dicere concessum est, Non irascor, non mœreo, non invideo, non prohibeor, non cogor. Quid mihi restat? otiosus sum; vacuum tempus mihi suppetit. Videamus, quo modo mutationes argumentationum tractandæ sint; videamus, quomodo quis, sumta hypothesi, caveat ne ad absurdum ducatur. Illorum hominum ista sunt, Quibus

πῦρ καῖειν, ἀρίστων, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ᾄδειν, καὶ ὀρχεῖσθαι· βυθιζομένου δὲ τοῦ πλοίου, σὺ μοι παρελθὼν ἐπάειρας τοὺς σιφάξους.

ΚΕΦ. γ'.

Τίς ὕλη τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ πρὸς τί μάλιστα ἀσκητέον.

Ὕλη τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τὸ ἴδιον ἡγεμονικόν· τὸ σῶμα δ', ἰατροῦ καὶ ἀλείπτου· ὁ ἀγρὸς, γεωργοῦ ὕλη. Ἔργον δὲ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τὸ χρῆσθαι ταῖς φαντασίαις κατὰ φύσιν. Πέφυκε δὲ πᾶσα ψυχὴ, ὥσπερ τῷ ἀληθεῖ ἐπινεύειν, πρὸς τὸ ψεῦδος ἀνανεύειν, πρὸς τὸ ἄδηλον ἐπέχειν· οὕτω πρὸς μὲν τὸ ἀγαθὸν ὀρεκτικῶς κινεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸ κακὸν ἐκκλιτικῶς, πρὸς δὲ τὸ μήτ' ἀγαθὸν

bus bene est, eis convenit ignem incendere, prandere; si res ita ferat, etiam canere, & saltare. At ubi in eo est navis ut mergatur, tu mihi venis & supparum adtollis.

CAP. III.

Quæ sit materia Boni viri; & in quo potissimum exerceri debeamus.

Materia viri boni probique est sua cujusque mens: corpus vero, medici & aliptæ; ager, agricolæ materia. Opus autem viri boni probique est, visis ad naturæ præscriptum uti. Sic autem natura comparatum est, ut quivis animus, quemadmodum veris adnuit, falsa abnuit, in incertis adsensum sustinet; sic & bonum expetat, & malum aversetur; erga id vero, quod neque bonum neque malum est, neutro mo-

do

3 Θὲν μήτε κακὸν αὐδετέρως. Ὡς γὰρ τὸ τῦ Καίσαρος νόμισμα οὐκ ἔξεστιν ἀποδοκιμάσαι τῷ τραπεζίτῃ, οὐδὲ τῷ λαχανοπώλῃ, ἀλλ' ἐὰν θέλῃς, θέλει οὐ θέλει, προέσθαι αὐτὸν δεῖ τὸ ἀντ' αὐτοῦ πωλούμενον· οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς.

4 Τὸ ἀγαθὸν φανὲν, εὐθὺς ἐκίνησεν ἑαυτό, τὸ κακὸν αὐφ' αὑτοῦ. οὐδέποτε δ' ἀγαθοῦ φαντασίαν ἀφορμῇ ἀποδοκιμάσει ψυχὴ, οὐ μᾶλλον ἢ τὸ Καίσαρος νόμισμα. ἔνθεν ἐξήρτηται πᾶσα κίνησις καὶ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ.

5 Διὰ τοῦτο πάσης οἰκειότητος προκρίνεται τὸ ἀγαθόν. οὐδὲν ἐμοὶ καὶ τῷ πατρὶ, ἀλλὰ τῷ ἀγαθῷ. Οὕτως εἰ σπληρός; Οὕτω γὰρ πέφυκε· τοῦτό μοι τὸ νόμισμα δέδωκεν ὁ Θεός.

6 Διὰ τοῦτο εἰ τοῦ καλοῦ, καὶ διεφεύσω τὸ ἀγαθὸν ἕτερόν ἐστιν, οἴχεται καὶ πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ πατρὶς, καὶ πάντα τὰ πράγματα.

7 Ἀλλὰ τὸ ἐμὸν ἐν τῷ ἀγαθῷ ὑπερίδω, ἵνα σὺ σχῇς;

do adficiatur. Quemadmodum enim Cæsaris numisma nec argentario nec olerum venditori improbare licet, sed oblato eo, sive nolit, sive velit, mercem suam tradat necesse est: eadem est & animi ratio. Bonum, simul atque adparet, ad se adlicit; malum declinatur: neque unquam boni speciem evidentem improbabit animus, non magis quam numisma Cæsaris. Hinc omnis motus pendet & hominis & Dei.

Propterea cuivis necessitudini præfertur Bonum. Nihil mihi rei cum patre est, sed cum bono. Adeone durus es? Sic fum natura comparatus: hoc mihi numisma dedit Deus. Quapropter si Bonum aliud est quam Honestum & Iustum, valebit & pater & frater & patria, res denique omnes.

Ego

σχῆς; καὶ παραχωρήσω σοι; Ἀντὶ τίνος; Πατὴρ
σου εἰμί. Ἀλλ' οὐκ ἀγαθόν. Ἀδελφός σου εἰμί.
Ἀλλ' οὐκ ἀγαθόν. Ἐὰν δ' ἐν ὀρθῇ προαιρέσει 8
θῶμεν, αὐτὸ τὸ τηρεῖν τὰς σχέσεις ἀγαθὸν γίνε-
ται· καὶ κοπὸν; ὁ τῶν ἐκτὸς τινων ἐκχωρῶν, οὗ-
τος τοῦ ἀγαθοῦ τυγχάνει. Λέγει τὰ χρήματα ὁ 9
πατήρ. Ἀλλ' οὐ βλάπτει. Ἔξει τὸ πλέον τοῦ
ἀγροῦ ὁ ἀδελφός. Ὅσον καὶ θέλει. μήτι οὖν τοῦ αἰ-
δήμονος; μή τι τοῦ πιστοῦ; μή τι τοῦ φιλαδέλ-
φου; Ἐκ ταύτης γὰρ τῆς οὐσίας τίς δύναται ἐκ- 10
βαλεῖν; οὐδ' ὁ Ζεύς. οὐδὲ γὰρ ἠθέλησεν· ἀλλ' ἐπ'
ἐμοὶ αὐτὸ ἐποίησε, καὶ ἔδωκεν οἷον ἔχειν αὐτὸν,
ἀκώλυτον, ἀναναγκαστὸν, ἀπαραπόδιστον.

Ὅταν οὖν ἄλλο ἄλλο τὸ νόμισμα ᾖ, ἐκεῖνό 11
τις δεῖξαι, ἔχῃ τὸ ἀντ' αὐτοῦ πιπρασκόμενον.
Ἐλήλυθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν κλέπτης ἀνθύπα- 12
τος. τίνι νομίσματι χρῆται; Ἀργυρίῳ. Δεῖξον,

καὶ

Ego vero meum bonum negligam, ut tu eo potiaris, illoque tibi cedam? Quæ de causa? Pater tuus sum. Sed non bonum meum. Frater tuus sum. Sed non bonum meum. Si vero in recta voluntate illud collocaverimus; tum hoc ipsum, conservare relationes, Bonum fiet: ac proinde, qui externâ aliquâ re cedit, is bono potitur. Auferet pecuniam pater? Sed non nocet. Habebit frater plus agri. Quantum volet! num ergo etiam plus verecundiæ? plus fidei? plus fraternæ caritatis? Ex hoc enim fundo quis te poterit ejicere? ne Jupiter quidem: neque enim voluit; sed in mea potestate id posuit, deditque tale quale ipse habuit, ut nec prohiberi, nec cogi, nec impediri posset.

Quod si igitur alius alia utitur moneta, eam si quis ei ostenderit, accipiet id quod pro ea venditur. Venit in provinciam fur proconsul. Quanam utitur moneta? Argento. Ostende

de

καὶ ἀπόφερε ὃ θέλεις. Ἐλήλυθε μοιχός. τίνι νομίσματι χρῆται; Κορασιδίοις. Λάβε, φησὶ, τὸ νόμισμα, πώλησόν μοι τὸ πραγμάτιον. Δὸς, καὶ
13 ἀγόραζε. Ἄλλος περὶ παιδάρια ἐσπούδακε. Δὸς αὐτῷ τὸ νόμισμα, καὶ λάβε ὃ θέλεις. Ἄλλος φιλόθηρος. Δὸς ἱππάριον καλὸν, ἢ κυνάριον· οἰμώζων καὶ στένων πωλήσει ἀντ' αὐτοῦ ὃ θέλεις. Ἄλλος γὰρ αὐτὸν ἀναγκάζει ἔσωθεν, ὁ τὸ νόμισμα τοῦτο τεταχώς.

14 Πρὸς τοῦτο μάλιστα τὸ εἶδος αὐτὸν γυμναστέον. Εὐθὺς ὄρθρου προελθὼν, ὃν ἂν ἴδῃς, ὃν ἂν ἀκούσῃς, ἐξέταζε, ἀποκρίνου ὡς πρὸς ἐρώτημα, Τί εἶδες; καλὸν ἢ καλήν; Ἔπαγε τὸν κανόνα. Ἀπροαίρετον, ἢ προαιρετικόν; Ἀπροαίρετον. Αἶρε
15 ἔξω. Τί εἶδες; Πενθοῦντα ἐπὶ τέκνου τελευτῇ. Ἔπαγε τὸν κανόνα. Ὁ θάνατός ἐστιν ἀπροαίρετον. αἶρε ἐκ τοῦ μέσου. Ἀπήντησε σοι ὕπατος; Ἔπαγε

de argentum, & aufer quod voles. Venit mœchus. Qua moneta utitur? Puellis. Cape, inquit aliquis, monetam, & vende mihi istud. Da, & eme. Alius pueris studet. Da ei monetam hanc, & accipe quod volueris. Alius venatione delectatur. Da ei bellum equuleum aut caniculum: plorans & gemens pro eo id, quod tu vis, vendet. Alius enim eum intrinsecus cogit, qui monetam istam ordinavit.

In hoc genere quisque se potissimum exercere debet. Statim mane egressus, quemcumque videris, quemcumque audieris, examinato: responde tamquam ad quæstionem: Quid vidisti? pulcrum, aut pulcram? Adhibe regulam. Est ne res tui juris, an alieni? Alieni. Abjice. Quid vidisti? Quemdam obitum filii lugentem. Adhibe regulam. Mors alieni juris est: tolle eam e medio. Obviam tibi factus est consul? Adhibe regu-

Ἐστίγε τὸν γεγένημαι. Ππατεῖσα ποῖόν τι ἐστίν; Δοξαστόν, ἢ προαιρετικόν; Ἀποστρέτον. Λίθος εἶναι, τοῦτο, οὐκ ἔστι δόκιμον· ἀπόβαλε, οὐδὲν πρὸς σέ. Καὶ τοῦτο εἰ ἐποιοῦμεν, καὶ πρὸς τοῦτο πτοούμεθα καθ' ἡμέραν ἐξ ἕωθεν μαχεῖ γυμνὸς, ἔγγιστος εἶ τι, νὴ τοὺς Θεούς. Νῦν δ' εὐθὺς ὑπὸ πάσης φαντασίας ἁρπαζόμενοι λαμβανόμεθα· καὶ μόνον, ὅπερ ἄρτι, ἐν τῇ σχολῇ μικρόν τι διαγειρόμεθα· εἶτ' ἐξελθόντες, ἐὰν ἴδωμεν πενθοῦντα, λέγομεν, Ἀπόλωλεν· ἐὰν πάσχοντα, Μακαρίτης· ἐὰν ἐξωσμένον, Ταλαίπωρος· ἐὰν πένητα, Ἄθλιος, οὐκ ἔχει πόθεν φάγῃ. Ταῦτ' ἐὰν ἐκκόπτειν δεῖ τὰ πονηρὰ δόγματα, περὶ τοῦτο συντετάσθαι. Τί γάρ ἐστι τὸ πλαίειν καὶ οἰμώζειν; Δόγμα. Τί δυστυχία; Δόγμα. Τί στάσις; τί ὀργάνωσις; τί μέμψις; τί κατηγορία; τί ἀσέβεια; τί φλυαρία; Ταῦτα πάντα δόγματά ἐστι, καὶ ἄλλο οὐδέν· καὶ δόγματα περὶ

regulam. Qualis res est consulatus? juris alieni, an tui? Alieni. Tolle & hoc: non est probum: abjice; nihil ad te. Hoc si faceremus, & in hoc exerceremur indies a diluculo usque ad noctem, aliquid profecto proficeremus. Nunc autem protinus a quolibet viso hiantes abripimur: & in schola tantum, si quando, paululum expergiscimur: deinde egressi, cum lugentem videmus, dicimus, Periit; si consulem, Beatus: si relegatum, Miser: si pauperem, Infelix, non habet quod edat. Hæc igitur prava decreta resecanda sunt; in hoc intendendi nervi. Quid est enim plorare & ejulare? Decretum. Quid calamitas? Decretum. Quid seditio? quid dissidium? quid querela, quid accusatio? quid impietas? quid nugæ? Nihil hæc omnia sunt aliud nisi decreta; & quidem

περὶ τῶν ἀπροαιρέτων, ὡς ὄντων ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ταῦτά τις ἐπὶ τὰ προαιρετικὰ μεταθέτω, κἀγὼ αὐτὸν ἐγγυῶμαι ὅτι εὐσταθήσει, ὡς ἂν ἔχῃ τὰ περὶ αὐτόν.

20 Οἷόν ἐστιν ἡ λεκάνη τοῦ ὕδατος, τοιοῦτον ἡ ψυχή· οἷον ἡ αὐγὴ ἡ προσπίπτουσα τῷ ὕδατι, 21 τοιοῦτον αἱ φαντασίαι. ὅταν οὖν τὸ ὕδωρ κινηθῇ, δοκεῖ μὲν καὶ ἡ αὐγὴ κινεῖσθαι, οὐ μέν τοι κινεῖ- 22 ται. καὶ ὅταν τοίνυν σκοτωθῇ τις, οὐχ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἀρεταὶ συγχέονται, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἐφ' οὗ εἰσι· καταστάντος δὲ, καθίσταται κἀκεῖνα.

ΚΕΦ.

dem decreta de rebus alieni juris, quasi bonæ aut malæ sint. Hæc si quis ad ea quæ sui juris sunt traduxerit, eum ego spondebo constantem fore & tranquillum, utcumque se habeant res quæ illam circumstant.

Qualis est aquæ plena patina, talis est animus: qualis lux solis in aquam incidens, talia sunt visa. Cùm igitur agitata fuerit aqua, lux quoque moveri videtur, nec movetur tamen. Sic ergo, si quis vertigine fuerit correptus, non artes & virtutes turbantur, sed spiritus in quo sunt; sin is sedatus fuerit, illis etiam ratio sua constabit.

CAP.

ΚΕΦ. δ'.

Πρὸς τὸν ἀκόσμως ἐν θεάτρῳ σπουδάσαντα.

Τοῦ δ' ἐπιτρόπου τῆς Ἠπείρου ἀκοσμότερον σπουδάσαντος κωμικῷ τινι, καὶ ἐπὶ τούτῳ δημοσίᾳ λοιδορηθέντος, εἶτα ἐξῆς ἀπαγγείλαντος πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐλοιδορήθη, καὶ ἀγανακτοῦντος πρὸς τοὺς λοιδορήσαντας· Καὶ τί κακὸν, ἔφη, ἐποίουν; ἐσπούδαζον καὶ οὗτοι, ὡς καὶ σύ. Εἰπόντος δ' ἐκείνου, Οὕτως οὖν τις σπουδάζει; Σὲ, ἔφη, βλέποντες τὸν αὐτῶν ἄρχοντα, τοῦ Καίσαρος φίλον καὶ ἐπίτροπον, οὕτω σπουδάζοντα, οὐκ ἔμελλον καὶ αὐτοὶ οὕτω σπουδάζειν; εἰ γὰρ μὴ δεῖ οὕτω σπουδάζειν, μηδὲ σὺ σπούδαζε· εἰ δὲ δεῖ, τί χαλεπαίνεις, εἴ σε ἐμιμήσαντο; τίνας γὰρ ἔχουσι μιμήσασθαι οἱ πολλοὶ, ἢ τοὺς ὑπερέχοντας ὑμᾶς; εἰς τίνας ἀπιδόντες ἦλθόντες

CAP. IV.

Adversus turpiter faventem in Theatro.

Cum procurator Epiri turpius comœdo cuidam favisset, eâque de re publico convicio jactatus fuisset, idque Epicteto renunciasset, & conviciatoribus succenseret: Et quidnam, inquit ille, mali fecerunt? faverunt isti, ut & tu. Cum autem ille diceret, Itane quisquam favet? Cum te, inquit, præsidem suum viderent, Cæsaris amicum & procuratorem, ita favere; quidni & ipsi eodem modo fauturi essent? Nam si non ita favendum est, ne tu quidem faveto: sin est favendum, quid illis succenses, te imitantibus? Quos enim habet vulgus quos imitetur, præterquam vos proceres? quosnam respiciant, cum theatra ingressi

4 τες εἰς τὰ θέατρα, ἢ ὑμᾶς; Ὅρα πῶς ὁ ἐπίτροπος τοῦ Καίσαρος θεωρεῖ· κέκραγε, καὶ-γὼ τοίνυν κεκραγάσω. ἀναπηδᾷ· κἀγὼ ἀναπηδήσω. οἱ δοῦλοι αὐτῷ διακάθηνται κεκραγάζοντες· ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω δούλους· ἀντὶ πάν-
5 των αὐτὸς, ὅσον δύναμαι, κεκραγάσω. Εἰδέναι τε οὖν δεῖ, ὅταν εἰσέρχῃ εἰς τὸ θέατρον, ὅτι καινὸν εἰσέρχῃ καὶ παραίδεγμα τοῖς ἄλ-
6 λοις, πῶς αὐτοὺς δεῖ θεωρεῖν. Τί οὖν εἰ ἐλοιδόρουν; Ὅτι παῖς ἄνθρωπος μισεῖ τὰ ἐμποδίζοντα· ἐκεῖνοι στεφανωθῆναι ἤθελον τὸν δεῖνα, σὺ ἕτερον. ἐκεῖνοι σοὶ ἐνεπόδιζον, καὶ σὺ ἐκείνοις. σὺ εὐρίσκου ἰσχυρότερος· ἐκεῖνοι ὃ ἠδύναντο
7 ἐποίουν· ἐλοιδόρουν τὸ ἐμποδίζον. Τί οὖν θέλεις; ἵνα σὺ μὲν ποιῇς ὃ θέλεις, ἐκεῖνοι δὲ μηδ' ἅπαξ ἃ θέλουσι; Καὶ τί θαυμαστόν; Οἱ γεωργοὶ τὸν Διὸς οὐ λοιδοροῦσιν, ὅταν ἐμποδίζωσι

ὑπ'

greſſi ſunt, præter vos? „Vide, quemadmodum Cæ„ſaris procurator ſpectet! „Vociferatur: vociferabor „ergo & ego. Exſultat: „exſultabo & ego. Servi „ejus, hinc atque inde „ſedentes, vociferantur: „ego, cui ſervi nulli ſunt, „pro omnibus ipſe quan„tum potero clamabo.“ Sciendum ergo tibi eſt, cum theatrum ingrederis, te tamquam regulam ingredi, & exemplum cæterorum, quo pacto ſpectare debeant. Cur igitur conviciati tibi ſunt? Quia omnis homo id, quo impeditur, odit. Alium illi coronari voluerunt, alium tu: illi te impediebant, tu illos: tu potentior eras; illi fecerunt quod potuerunt; conviciati ſunt ei a quo impediebantur. Quid ergo vis? ut tu quidem, quod velis, id agas; illi autem quod velint, ne dicere quidem audeant? Et quid miri eſt? Nonne agricolæ Jovi maledicunt, cum

ab

ὑπ' αὐτοῦ; οἱ ναῦται οὐ λοιδοροῦσι; τὸν Καί-
σαρα παύονται λοιδοροῦντες; Τί οὖν; οὐ γινώ- 8
σκει ὁ Ζεύς; τῷ Καίσαρι οὐκ ἀπαγγέλλονται τὰ
λεγόμενα; Τί οὖν ποιεῖ; οἶδεν, ὅτι, ἂν πάν-
τας τοὺς λοιδοροῦντας κολάσῃ, οὐχ ἕξει τί-
νων ἄρξει. Τί οὖν; ἔδει εἰσερχόμενον εἰς τὸ 9
θέατρον οὐ τοῦτο εἰπεῖν, Ἄγε ἵνα Σώφρων
στεφανωθῇ· ἀλλ' ἐκεῖνο, Ἄγε ἵνα τηρήσω τὴν
ἐμαυτοῦ προαίρεσιν ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης κατὰ
φύσιν ἔχουσαν. Ἐμοὶ παρ' ἐμὲ φίλτερος οὐδ- 10
είς. Γελοῖον οὖν, ἵν' ἄλλος νικήσῃ κωμῳδῶν,
ἐμὲ βλάπτεσθαι. Τίνα οὖν θέλω νικῆσαι; 11
Τὸν νικῶντα. καὶ οὕτως ἀεὶ νικήσει, ὃν θέλω.
Ἀλλὰ θέλω στεφανωθῆναι Σώφρονα. Ἐν οἴκῳ
ὅσους θέλεις ἀγῶνας ἄγων, ἀνακήρυξον αὐτὸν
Νέμεα, Πύθια, Ἴσθμια, Ὀλύμπια. ἐν φανε-
ρῷ δὲ μὴ πλεονέκτει, μηδ' ὑφάρπαζε τὸ κοινόν.

ab illo impediuntur? nautæ non conviciantur? num maledicere Cæsari desinunt? Quid ergo? ignorat hoc Jupiter? non renunciatur Cæsari, quid dicatur? Quid ergo facit? scit, si omnes conviciatores supplicio adficeret, se quibus imperaret non habiturum. Quid ergo? ingredienti theatrum non hoc erat dicendum: Age, Sophron coronetur! sed illud: Age, meam voluntatem tuear, ut in hac materia naturæ congruat. Mihi nemo me ipso carior est. Ridiculum igitur fuerit, lædi me, ut alius vincat comœdum agens. Quem igitur velim vincere? Eum qui vincit: sic semper is vincet, quem voluero. Sed volo, Sophronem coronari. Domi tuæ quot voles certamina institue: & proclamato eum Nemeorum, Pythiorum, Isthmorum, Olympiorum victorem. In publico autem, ne plus æquo tibi vindi-

καὶ ὀπόφερε ἃ θέλεις. Ἐλήλυθε μειρακύλος τινὶ νομίσματι χρῆται; Κορακιδίοις. Λάβε, φησὶ, τὸ νόμισμα, πώλητόν μοι τὸ πραγμάτιον. Δὸς, καὶ
13 ἀγόραζε. Ἄλλος περὶ παιδάριον ἐσπούδακε. Δὸς αὐτῷ τὸ νόμισμα, καὶ λάβε ὃ θέλεις. Ἄλλος φιλόθηρος. Δὸς ἱππάριον καλὸν, ἢ κυνάριον αἰμύζων καὶ στένων πωλήσει ἀντ' αὐτοῦ ὃ θέλεις. Ἄλλος γὰρ αὐτὸν ἀναγκάζει ἔνωθεν, ὁ τὸ νόμισμα τοῦτο τετυχώς.

14 Πρὸς τοῦτο μάλιστα τὸ εἶδος αὑτὸν γυμναστέον. Εὐθὺς ὀρθρου προελθὼν, ἂν σὲ ἴδῃς, ἢ ἐκ οἰκοδυτῆς, ἐξέταζε, ἀποπήδησον ὡς πρὸς ἐρώτημα, Τί εἶδες; καλὸν ἢ καλήν; Ἔπαγε τὸν μανόνα.
11 Ἀπροαίρετον, ἢ προαιρετικόν; Ἀπροαίρετον. Ἆρε
15 ἔξω. Τί εἶδες; Πενθοῦντα ἐπὶ τέκνου τελευτῇ. Ἔπαγε τὸν κανόνα. Ὁ θάνατός ἐστιν ἀπροαίρετον. ἆρε ἐκ τοῦ μέσου. Ἀπήντησε σοι ὕπατος; Ἔπαγε

de argentum, & auferet quod voles. Venit mœchus. Qua moneta utitur? Puellis. Cape, inquit aliquis, monetam, & vende mihi istud. Da, & eme. Alius pueris studet. Da ei monetam hanc, & accipe quod volueris. Alius venatione delectatur. Da ei bellum equuleum aut caniculum: plorans & gemens pro eo id, quod tu vis, vendet. Alius enim eum intrinsecus cogit, qui monetam istam ordinavit.

In hoc genere quisque se potissimum exercere debet. Statim mane egressus, quemcumque videris, quemcumque audieris, examinato: responde tamquam ad quæstionem: Quid vidisti? pulcrum, aut pulcram? Adhibe regulam. Est-ne res tui juris, an alieni? Alieni. Abjice. Quid vidisti? Quemdam obitum filii lugentem. Adhibe regulam. Mors alieni juris est: tolle eam e medio. Obviam tibi factus est consul? Adhibe regu-

Ἔστιν τὸν κανόνα. Ἀπαιτῶ σοῦ τί ἐστιν; Ἀλλοτρίου, ἢ σεαυτοῦ; Ἀλλοτρίου. Ἄφες καὶ τοῦτο, οὐκ ἔστι δόκιμον· ἀπόβαλε, οὐδὲν πρὸς σέ. Καὶ τοῦτο εἰ ἐποιοῦμεν, καὶ πρὸς τοῦτο ἀσκούμεθα καθ' ἡμέραν ἐξ ὄρθρου μεχρὶ νυκτὸς, τίνατο ἂν τις, νὴ τοὺς θεούς. Νῦν δ' ἀνθ' ὧν ὑπὸ πάσης φαντασίας ληφθέντες λαμβανόμεθα· καὶ μόνον, ὅπως ἄρα, ἐν τῇ σχολῇ μικρόν τι διαγεγερόμεθα· εἶτ' ἐξελθόντες, ἂν ἴδωμεν πενθοῦντα, λέγομεν, Ἀτυχὴς ἦν ὁ ἄνθρωπος, Μεταίρεται· ἂν ἐξοφλήσαντα, Εὐδαίμων· ἂν πένητα, Ἄθλιος, οὐκ ἔχει πόθεν φάγῃ. Ταῦτ' ἐν ἐκκόπτειν δεῖ τὰ πονηρὰ δόγματα, περὶ τούτου συντείνοντας. Τί γάρ ἐστι τὸ πλούσιον καὶ εὐμοιρεῖν; Δόγμα. Τί δυστυχεῖν; Δόγμα. Τί στάσις; τί δηχόνοια; τί μέμψις; τί κατηγορία; τί ἀσέβεια; τί φλυαρία; Ταῦτα πάντα δόγματά ἐστι, καὶ ἄλλο οὐδέν· καὶ δόγματα περὶ

regulam. Qualis res est consulatus? juris alieni, an tui? Alieni. Tolle & hoc: non est probum: abjice; nihil ad te. Hoc si faceremus, & in hoc exerceremur indies a diluculo usque ad noctem, aliquid profecto proficeremus. Nunc autem protinus a quolibet viso hiantes abripimur: & in schola tantum, si quando, paululum expergiscimur: deinde egressi, cum lugentem videmus, dicimus, Periit; si consulem, Beatus: si relegatum, Miser: si pauperem, Infelix, non habet quod edat. Hæc igitur prava decreta resecanda sunt; in hoc intendendi nervi. Quid est enim plorare & ejulare? Decretum. Quid calamitas? Decretum. Quid seditio? quid dissidium? quid querela, quid accusatio? quid impietas? quid nugæ? Nihil hæc omnia sunt aliud nisi decreta; & quidem

περὶ τῶν ἀπροαιρέτων, ὡς ὄντων ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ταῦτά τις ἐπὶ τὰ προαιρετικὰ μεταθέτω, κἀγὼ αὐτὸν ἐγγυῶμαι ὅτι εὐσταθήσει, ὡς ἂν ἔχῃ τὰ περὶ αὐτόν.

20 Οἷόν ἐστιν ἡ λεκάνη τοῦ ὕδατος, τοιοῦτον ἡ ψυχή· οἷον ἡ αὐγὴ ἡ προσπίπτουσα τῷ ὕδατι, 21 τοιοῦτον αἱ φαντασίαι. ὅταν οὖν τὸ ὕδωρ κινηθῇ, δοκεῖ μὲν καὶ ἡ αὐγὴ κινεῖσθαι, οὐ μέν τοι κινεῖ- 22 ται. καὶ ὅταν τοίνυν σκοτωθῇ τις, οὐχ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἀρεταὶ συγχέονται, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἐφ' οὗ εἰσι· καταστάντος δὲ, καθίσταται κἀκῶνα.

ΚΕΦ.

dem decreta de rebus alieni juris, quasi bonæ aut malæ sint. Hæc si quis ad ea quæ sui juris sunt traduxerit, eum ego spondebo constantem fore & tranquillum, utcumque se habeant res quæ illam circumstant.

Qualis est aquæ plena patina, talis est animus: qualis lux solis in aquam incidens, talia sunt visa. Cum igitur agitata fuerit aqua, lux quoque moveri videtur, nec movetur tamen. Sic ergo, si quis vertigine fuerit correptus, non artes & virtutes turbantur, sed spiritus in quo sunt; sin is sedatus fuerit, illis etiam ratio sua constabit.

CAP.

ΚΕΦ. δ'.

Πρὸς τὸν ἀκόσμως ἐν θεάτρῳ σπουδάσαντα.

Τοῦ δ' ἐπιτρόπου τῆς Ἠπείρου ἀκοσμότερον σπουδάσαντος κωμῳδῶ τινι, καὶ ἐπὶ τούτῳ δημοσίᾳ λοιδορηθέντος, εἶτα ἐξῆς ἀπαγγείλαντος πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐλοιδορήθη, καὶ ἀγανακτοῦντος πρὸς τοὺς λοιδορήσαντας· Καὶ τί κακὸν, ἔφη, ἐποίουν; ἐσπούδαζον καὶ οὗτοι, ὡς καὶ σύ. Εἰπόντος δ' ἐκείνου, Οὕτως οὖν τις σπουδάζει; Σὲ, ἔφη, βλέποντες τὸν αὑτῶν ἄρχοντα, τοῦ Καίσαρος φίλον καὶ ἐπίτροπον, οὕτω σπουδάζοντα, οὐκ ἔμελλον καὶ αὐτοὶ οὕτω σπουδάζειν; εἰ γὰρ μὴ δεῖ οὕτω σπουδάζειν, μηδὲ σὺ σπούδαζε· εἰ δὲ δεῖ, τί χαλεπαίνεις, εἴ σε ἐμιμήσαντο; τίνας γὰρ ἔχουσι μιμήσασθαι οἱ πολλοί, ἢ τοὺς ὑπερέχοντας ὑμᾶς; εἰς τίνας ἀπίδωσιν ἐλθόντες

CAP. IV.

Adversus turpiter faventem in Theatro.

Cum procurator Epiri turpius comœdo cuidam favisset, eaque de re publico convicio jactatus fuisset, idque Epicteto renunciasset, & conviciatoribus succenseret: Et quidnam, inquit ille, mali fecerunt? faverunt isti, ut & tu. Cum autem ille diceret, Itane quisquam favet? Cum te, inquit, præsidem suum viderent, Cæsaris amicum & procuratorem, ita favere; quidni & ipsi eodem modo fauturi essent? Nam si non ita favendum est, ne tu quidem faveto: sin est favendum, quid illis succenses, te imitantibus? Quos enim habet vulgus quos imitetur, præterquam vos proceres? quosnam respiciant, cum theatra in-

4 τες εἰς τὰ θέατρα, ἢ ὑμᾶς; Ὅρα πῶς ὁ ἐπίτροπος τοῦ Καίσαρος θεωρεῖ· κέκραγε, καὶ-γὼ τοίνυν κεκραυγάσω. ἀναπηδᾷ· κἀγὼ ἀναπηδήσω. οἱ δοῦλοι αὐτῷ διακάθηνται κεκραγᾶ-ζοντες· ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω δούλους· ἀντὶ πάν-5 των αὐτὸς, ὅσον δύναμαι, κεκραγάσω. Εἰδέναι σε οὖν δεῖ, ὅταν εἰσέρχῃ εἰς τὸ θέατρον, ὅτι κανὼν εἰσέρχῃ καὶ παράδειγμα τοῖς ἄλ-6 λοις, πῶς αὐτοὺς δεῖ θεωρεῖν. Τί οὖν εἰ ἐλοιδόρουν; Ὅτι πᾶς ἄνθρωπος μισεῖ τὸ ἐμπο-δίζον. ἐκεῖνοι στεφανωθῆναι ἤθελον τὸν δεῖνα, σὺ ἕτερον. ἐκεῖνοί σοὶ ἐνεπόδιζον, καὶ σὺ ἐκεί-νοις. σὺ εὑρέθης ἰσχυρότερος· ἐκεῖνοι ὃ ἐδύναντο 7 ἐποίουν· ἐλοιδόρουν τὸ ἐμπόδιζον. Τί οὖν θέλεις; ἵνα σὺ μὲν ποιῇς ὃ θέλεις, ἐκεῖνοι δὲ μηδ' εἴπω-σιν ἃ θέλουσιν; Καὶ τί θαυμαστόν; Οἱ γεω-γοὶ τὸν Διΐ σὺ λοιδοροῦσιν, ὅταν ἐμποδίζωντας

ὑπ'

greſſi ſunt, præter vos? „Vide, quemadmodum Cæ-„ſaris procurator ſpectet! „Vociferatur: vociferabor „ergo & ego. Exſultat: „exſultabo & ego. Servi „ejus, hinc atque inde „ſedentes, vociferantur: „ego, cui ſervi nulli ſunt, „pro omnibus ipſe quan-„tum potero clamabo.“ Sciendum ergo tibi eſt, cum theatrum ingrederis, te tamquam regulam ingredi, & exemplum cæterorum, quo pacto ſpectare debeant. Cur igitur conviciati tibi ſunt? Quia omnis homo id, quo impeditur, odit. Alium illi coronari voluerunt, alium tu: illi te impediebant, tu illos: tu potentior eras; illi fecerunt quod potuerunt; conviciati ſunt ei a quo impediebantur. Quid ergo vis? ut tu quidem quod velis, id agas; illi autem quod velint, ne dicere quidem audeant? Et quid miri eſt? Nonne agricolæ Jovi maledicunt, cum

ab

ὑπ' αὐτοῦ; οἱ ναῦται οὐ λοιδοροῦσι; τὸν Καί-
σαρα παύονται λοιδοροῦντες; Τί οὖν; οὐ γινώ- 8
σκει ὁ Ζεύς; τῷ Καίσαρι οὐκ ἀπαγγέλλονται τὰ
λεγόμενα; Τί οὖν ποιεῖ; οἶδεν, ὅτι, ἂν πάν-
τας τοὺς λοιδοροῦντας κολάσῃ, οὐχ ἕξει τί-
νων ἄρξει. Τί οὖν; ἔδει εἰσερχόμενον εἰς τὸ 9
θέατρον οὐ τοῦτο εἰπεῖν, Ἄγε ἵνα Σώφρων
στεφανωθῇ· ἀλλ' ἐκεῖνο, Ἄγε ἵνα τηρήσω τὴν
ἐμαυτοῦ προαίρεσιν ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης κατὰ
φύσιν ἔχουσαν. Ἐμοὶ παρ' ἐμὲ φίλτερος οὐδ- 10
είς. Γελοῖον οὖν, ἵν' ἄλλος νικήσῃ κωμῳδῶν,
ἐμὲ βλάπτεσθαι. Τίνα οὖν θέλω νικῆσαι; 11
Τὸν νικῶντα. καὶ οὕτως ἀεὶ νικήσει, ὃν θέλω.
Ἀλλὰ θέλω στεφανωθῆναι Σώφρονα. Ἐν οἴκῳ
ὅσους θέλεις ἀγῶνας ἄγων, ἀνακήρυξον αὐτὸν
Νέμεα, Πύθια, Ἴσθμια, Ὀλύμπια. ἐν φανε-
ρῷ δὲ μὴ πλεονέκτει, μηδ' ὑφάρπαζε τὸ κοινόν.

ab illo impediuntur? nautæ non conviciantur? num maledicere Cæsari desinunt? Quid ergo? ignorat hoc Jupiter? non renunciatur Cæsari, quid dicatur? Quid ergo facit? scit, si omnes conviciatores supplicio adficeret, se quibus imperaret non habiturum. Quid ergo? ingredienti theatrum non hoc erat dicendum: Age, Sophron coronetur! sed illud: Age, meam voluntatem tuear, ut in hac materia naturæ congruat. Mihi nemo me ipso carior est. Ridiculum igitur fuerit, lædi me, ut alius vincat comœdum agens. Quem igitur velim vincere? Eum qui vincit: sic semper is vincet, quem voluero. Sed volo, Sophronem coronari. Domi tuæ quot voles certamina institue: & proclamato eum Nemeorum, Pythiorum, Isthmorum, Olympiorum victorem. In publico autem, ne plus æquo tibi vindi-

12 εἰ δὲ μὴ, ἀνέχου λοιδορούμενος. Ὡς ὅταν ταὐ-
8 τὰ ποιῇς τοῖς πολλοῖς, εἰς ἴσον ἐκείνοις καθι-
στᾷς σεαυτόν.

ΚΕΦ. ε'.

Πρὸς τοὺς διὰ νόσον ἀπαλλαττομένους.

Νοσῶ, φησὶν, ἐνθάδε, καὶ βούλομαι ἀπιέναι
2 εἰς οἶκον. Ἐν οἴκῳ γὰρ ἄνοσος ἦσθα σύ; οὐ
σκοπεῖς, ἄ τι ποιεῖς ἐνθάδε τῶν πρὸς τὴν προ-
αίρεσιν τὴν σαυτοῦ φερόντων, ἵν' ἐπανορθωθῇ;
εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ἀνύεις, περισσῶς καὶ ἦλθες.
3 ἄπιθι, ἐπιμελοῦ τῶν ἐν οἴκῳ. εἰ γὰρ μὴ δύνα-
ταί σου τὸ ἡγεμονικὸν σχεῖν κατὰ φύσιν, τό γ'
ἀγρίδιον δυνήσεται, τό γε κερμάτιον αὐξήσεις,
τὸν πατέρα γηροκομήσεις, ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀναστρα-
φήσῃ,

vindicato; neque quæ communia sunt subripito. Sin minus, convicia tolerato. Nam cum eadem cum vulgo facis, illi te exæquas.

CAP. V.

Ad eos qui ob morbum domum abeunt.

Aegroto, inquit, hic: domum redire volo. Ergo domi morbis nos eras obnoxius? Non consideras, an aliquid hic agas eorum quæ ad Mentem & voluntatem tuam conferunt, ut ea corrigatur? nam si nihil proficis, supervacuum etiam erat venisse. Abi, rem domesticam cura: si enim mens tua non potest esse naturæ congruenter adfecta, saltem agellus tuus poterit, saltem nummos augebis, senem patrem curabis, in foro versaberis, magistratum

φάσκειν, ἄλλοις· κακὸς κακῶς τί ποιήσεις τῶν ἐξῆς. Εἰ δὲ παρεπιλαυθάνεις σαυτῷ, ὅτι ἐκτὸς βάλλεις τινὰ δόγματα βλαβερὰ, καὶ ἄλλα αὖτ' αὐτῶν ἀναλαμβάνεις, καὶ τὴν σαυτοῦ στάσιν μετατίθησι ἀπὸ τῶν ἀπροαιρέτων ἐπὶ τὰ προαιρετικά· ἦν ποτ' ἄρα Οἴμοι, οὐ λέγεις διὰ τὸν πατέρα, διὰ τὸν ἀδελφὸν, ἀλλὰ διὰ ἐμέ· ἔτι ὑπολογίζῃ νόσον; Οὐκ εἶδες ἄνθρωπον καὶ νόσας καὶ θάνατος καταλαβὼν ἡμᾶς ὀφείλουσι τί ποτε ποιοῦντας; τὴν γεωργὸν, γεωργοῦντα καὶ καταλαμβάνουσι τὸν ναυτικὸν, πλέοντα. Σὺ τί θέλεις ποιῶν καταληφθῆναι; τί ποτε μὲν γὰρ ποιοῦντά σε δεῖ καταληφθῆναι. Εἴ τι ἔστιν τούτου κρεῖσσον τῶν καταληφθῆναι, τοῦτο ἐκεῖνο.

Ἐμοὶ μὲν γὰρ καταληφθῆναι μέλλοντι μηδενὸς ἄλλου ἐπιμελουμένῳ, ἢ τῆς προαιρέσεως τῆς

tum geres; malus male quidlibet porro agas. Sin ipse animadvertis, te pravas quasdam decreta abjicere eorumque loco amplecti alia, si tuum propositum ab iis, quæ tui arbitrii non sunt, ad ea quæ ab te pendent, transtuliti; si, cum festa aliquando. Heu mihi! exclamas, id non propter patrem, non propter fratrem dicis, sed propter te ipsum; an adhuc morbi rationem ullam habebis? An pejus, & morbum & mortem debeas nos invadere aliqua re quacunque occupatos? Agricolam, terras colendo intentum, nautam, navigantem invadunt. Tu igitur quidnam agens vis invadi? Nam aliquid agentem, quidquid illud fuerit, invadi te necesse est. Si quid habes melius, quo te occupatum morbus & mors invadant, illud agito.

Nam mihi quidem contingat velim, ut ab eis deprehendar nulla alia re occupa-

ἐμῆς, ἵν' ἀπαθής, ἵν' ἀκώλυτος, ἵν' ἀνανάγκα-
8 στος, ἵν' ἐλεύθερος. ταῦτα ἐπιτηδεύων θέλω
εὑρεθῆναι, ἵν' εἰπεῖν δύνωμαι τῷ Θεῷ· Μή τι
παρέβην σου τὰς ἐντολάς; μή τι πρὸς ἄλλα
ἐχρησάμην ταῖς ἀφορμαῖς ἃς ἔδωκας; μή τι ταῖς
αἰσθήσεσιν ἄλλως; μή τι ταῖς προλήψεσι; μή
τι σοί ποτ' ἐνεκάλεσα; μή τι σοῦ ἐμεμψάμην
9 τὴν διοίκησιν; Ἐνόσησα, ὅτι ἠθέλησας· καὶ οἱ
ἄλλοι, ἀλλ' ἐγὼ ἑκών. πένης ἐγενόμην, σοῦ
θέλοντος, ἀλλὰ χαίρων. οὐκ ἤρξα, ὅτι σὺ οὐκ
ἠθέλησας· οὐδέποτ' ἐπεθύμησα ἀρχῆς. μή τί
με τούτου ἕνεκα στυγνότερον ἅδες; μὴ οὐ προσ-
ῆλθόν σοί ποτε φαιδρῷ τῷ προσώπῳ, ἕτοιμος
10 εἴ τι ἐπιτάσσεις, εἴ τι σημαίνεις; Νῦν με θέλεις
ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πανηγύρεως; ἄπειμι· χάριν
σοι ἔχω πᾶσαν, ὅτι ἠξίωσάς με συμπανηγυρίσαι
σοι,

cupatus, nisi voluntate mea curanda, ut perturbatione vacet, ut nulla re impediatur, ut nulla re cogatur, ut libera sit. Haec agens volo deprehendi; ut dicere possim Deo: „Num „qua in re praecepta tua „violavi? num ad alia sum „abusus facultatibus, quas „mihi dedisti? num sensi„bus? num anticipationi„bus? num te umquam in„cusavi? num administra„tionem tuam reprehendi? „Aegrotavi, quia tu volui„sti: aegrotarunt & alii, „sed ego volens: pauper „fui, te volente; sed lae„tus: magistratum non ges„si, quia tu noluisti; num„quam adpetivi imperium. „An umquam me hac de „causa tristiorem vidisti? „an umquam vultu minus „hilari te accessi, minus „paratus si quid mandares, „si quid significares? Vis „me nunc ludorum celebri„tate abire? abeo: gratiam „quam possum maximam „habeo, quod me dignatus „es ad ludos tuos admitte„re, & ad spectanda ope„ra

σοι, καὶ ἰδεῖν ἔργα τὰ σὰ, καὶ τὴν διοίκησιν σοῦ συμπαρακολουθῆσαί σοι. Ταῦτά μὲ ἐνθυμούμενον, ταῦτα γράφοντα, ταῦτα ἀναγινώσκοντα καταλάβοι ὁ θάνατος.

Ἀλλ' ἡ μήτηρ μου τὴν κεφαλὴν νοσοῦντος οὐ κρατήσει. Ἀπιθι τοίνυν πρὸς τὴν μητέρα· ἄξιος γὰρ εἶ τὴν κεφαλὴν κρατούμενος νοσεῖν. Ἀλλ' ἐπὶ κλινιδίου κομψοῦ ἐν οἴκῳ κατεκείμην. Ἀπιθί σου ἐπὶ τὸ κλινάριον· ἢ ὑγιαίνων ἄξιος εἶ ἐπὶ τοιούτου κατακεῖσθαι. μὴ τοίνυν ἀπόλλυε ἃ δύνασαι ἐκεῖ ποιεῖν.

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης τί λέγει; Ὥσπερ ἄλλος τις, φησὶ, χαίρει τὸν ἀγρὸν τὸν αὑτοῦ ποιῶν κρείσσονα, ἄλλος τὸν ἵππον· οὕτως ἐγὼ καθ' ἡμέραν χαίρω παρακολουθῶν ἐμαυτῷ βελτίονι γινομένῳ. Πρὸς τί; μή τι πρὸς λεξίδια; Ἄνθρωπε, σύφιμα. Μή τι πρὸς θεωρημάτια; Τί ποιεῖς;

Α α 4 Καὶ

„ra tua, & administratio„nem tuam intelligendam.“ Hæc me cogitantem, hæc scribentem, hæc legentem, mors deprehendat.

Atqui mater mea ægrotanti mihi caput non tenebit. Abi ergo ad matrem: dignus enim es, cui caput teneatur ægrotanti. At in eleganti lectulo domi decumbebam. Abi ad lectulum tuum: dignus es profecto qui vel sanus in tali recumbas. Noli ergo perdere ea, quæ illic facere potes.

Socrates autem quid dixit? „Quemadmodum alius, inquit, delectatur „cum agrum suum melio„rem facit, alius cum „equum: sic ego delector, „cum me quotidie fieri „meliorem deprehendo.“ Quam ad rem? an ad dictiunculas? Bona verba! homo. An ad præceptiunculas? Quid agis?

„Atqui

16 Καὶ μὴν οὐ βλέπω τί ἐστιν ἄλλο, πρὸς ὃ ἀσχολοῦνται οἱ Φιλόσοφοι. Οὐδέν σοι δοκεῖ εἶναι; τὸ μηδέποτ' ἐφαπλίσαι τινί; μὴ Θεῷ, μὴ ἀνθρώπῳ; μὴ μέμψασθαι μηδένα; τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀεὶ
17 καὶ ἐκφέρειν καὶ εἰσφέρειν; Ταῦτα ἦν ἃ ἤδει Σωκράτης. καὶ ὅμως οὐδέποτε εἶπεν, ὅτι αὐτός τι, ἢ διδάσκει. εἰ δέ τις λεξείδια ἤτει ἢ θεωρημάτια, ἀπῆγε πρὸς Πρωταγόραν, πρὸς Ἱππίαν. καὶ γάρ τις λάχανά τις ζητῶν ἐλήλυθε, πρὸς τὸν κηπουρὸν ἂν αὐτὸν ἀπήγαγε.
18 Τίς οὖν ὑμῶν ἔχει ταύτην τὴν ἐπιθολήν; ἐπεί τοι, εἰ εἴχετε, καὶ ἐνοσεῖτε ἂν ἡδέως, καὶ ἐπεινᾶτε, καὶ ἀπεθνήσκετε.
19 Εἴ τις ὑμῶν ἡδέσθη κορασίου καμψοῦ, οἶδεν ὅτι εἰλήθη λέγω.

KEΦ.

„Atqui non video quid sit aliud, quo philosophi occupentur." Nihilne tibi esse videtur, numquam accusare quemquam? non Deum, non hominem? de nemine conqueri? eodem semper vultu & egredi, & ingredi? Hæc erant, quæ norat Socrates: neque tamen umquam dixit, se scire aliquid, aut docere. Si quis vero dicaciunculas aut præceptiun-culas postulabat, eum ad Protagoram adducebat, ad Hippiam: nam &, si olera aliquis quæsitum venisset, ad olitorem eum adduxisset. Quis ergo vestrûm tale institutum habet? Sane, si haberetis, libenter etiam ægrotaretis, & esuriretis, & moreremini. Si quis vestrûm lepidam puellam adamat, is me vere dicere intelligit.

CAP.

ΚΕΦ. ς'.

Προβάδην τινά.

Πυθομένου δέ τινος, [πως, ὑπὸ] τῶν νῦν μᾶλλον ἐκπεπονημένου τὸν λόγου, πρότερον μείζονες προκοπαὶ ἦσαν· Κατὰ τί, ἔφη, ἐκπεπόνηται; καὶ κατὰ τί μείζους αἱ προκοπαὶ τότε ἦσαν; καθὸ γὰρ νῦν ἐκπεπόνηται, κατὰ τοῦτο καὶ προκοπαὶ νῦν εὑρεθήσονται. Καὶ νῦν μὲν ὥστε συλλογισμοὺς ἀναλύειν ἐκπεπόνηται, καὶ προκοπαὶ γίνονται. τότε δ', ὥστε τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ φύσιν ἔχον τηρῆσαι, καὶ ἐξεπονεῖτο, καὶ προκοπαὶ ἦσαν. Μὴ οὖν ἐναλλάσσε, μηδὲ ζήτει, ὅταν ἄλλο ἐκπονῇς, ἐν ἄλλῳ προκόπτειν. Ἀλλ' ἴδε, εἴ τις ἡμῶν, πρὸς τοῦτο

CAP. VI.

Miscellanea quædam.

Sciscitante quodam, quum hac ætate magis elaborata esset ratio, cur majores progressus olim fuissent: Qua parte, inquit, nunc magis elaborata est? & qua parte olim progressus majores fuerunt? quatenus enim nunc elaborata est, eatenus etiam progressus nunc reperiantur. Nunc enim, ut resolvere syllogismos sciamus, præcipue laboratur; & in hoc genere etiam progressus fiunt. Tunc autem, in eo elaborabatur, progressusque fiebant, ut mens in eo statu conservaretur, qui esset naturæ consentaneus. Noli ergo hæc invertere, neque postules in alio te progredi, cum in alio elaborent. Sed illud vide, an nostrûm aliquis, in id intentus, in eoque elaborans,

τούτῳ ὢν, ὥστε καὶ κατὰ φύσιν ἔχειν καὶ διεξάγειν, οὐ προκόπτεις. Οὐδένα γὰρ εὑρήσεις.

5 Ὁ ΣΠΟΥΔΑΙΟΣ ἀήττητος· καὶ γὰρ οὐκ
6 ἀγωνίζεται, ὅπου μὴ κρείσσων ἐστίν. Εἰ τὰ κατὰ τὸν ἀγῶνα θέλεις, λάβε λάβε τοὺς ὀπλίτας, λάβε τὴν ἀρχὴν, λάβε τὸ σωμάτιον. τὴν δ' ὄρεξιν οὐ ποιήσεις ἀποτευκτικὴν, οὐδὲ τὴν ἔκ-
7 κλισιν περιπτωτικήν. Εἰς τοῦτον μένον τὸν ἀγῶνα καθῆσαι, τὸν περὶ τῶν προαιρετικῶν· πῶς οὖν οὐ μέλλεις ἀήττητος εἶναι;

8 ΠΥΘΟΜΕΝΟΥ δέ τινος, τί ἐστιν ὁ Κοινὸς Νοῦς· Ὥσπερ, φησὶ, κοινή τις ἀκοὴ λέγοιτ' ἂν, ἡ μὲν φωνῶν διακριτική· ἡ δὲ τῶν φθόγγων, οὐκέτι κοινὴ, ἀλλὰ τεχνική· οὕτως ἐστί τινα, ἃ οἱ μὴ πανταπάσι διεστραμμένοι τῶν ἀνθρώπων κατὰ

rans, ut naturæ convenienter se habeat vivatque, nullos faciat progressus. Neminem invenies.

VIR bonus invictus est. etenim ad certamen non descendit, nisi ubi viribus est superior. Si agrum, & quæ sunt in eo, habere cupis, cape: cape famulos; cape magistratum; cape corpusculum meum: illud autem non efficies, ut vel adpetitio mea frustretur, vel ut incidam in rem quam detestor. In hoc solum certamen descendit, de rebus quæ in ipsius potestate sunt sita. Fieri ergo qui potest, quin sit invictus?

INTERROGANTE quodam, quidnam esset SENSUS COMMUNIS: Quemadmodum, inquit, communis quispiam auditus dici queat, qui voces tantum discernat; is vero qui bonus musicos, non jam communis, sed artificiosus: sic sunt nonnulla, quæ

κατὰ τὰς κοινὰς ἀφορμὰς ὁρῶσιν. Ἡ τοιαύτη κατάστασις, Κοινὸς Νοῦς καλεῖται.

ΤΩΝ νέων τοὺς μαλακοὺς οὐκ ἔστι προτρέ- 9
ψαι ῥᾴδιον. οὐδὲ γὰρ τυρὸν ἀγκίστρῳ λαβεῖν. Οἱ δ' εὐφυεῖς, κἂν ἀποτρέπῃς, ἔτι μᾶλλον ἔχονται τοῦ λόγου. Διὸ καὶ ὁ Ῥοῦφος τὰ πολλὰ 10
ἀπέτρεπε, τούτῳ δοκιμαστηρίῳ χρώμενος τῶν εὐφυῶν καὶ ἀφυῶν. Ἔλεγε γὰρ, ὅτι, ὡς ὁ λίθος, κἂν ἄνω βάλῃς, ἐνεχθήσεται κάτω ἐπὶ γῆν τῇ αὐτοῦ κατασκευῇ· οὕτω καὶ ὁ εὐφυὴς, ὅσῳ μᾶλλον ἀποκρούεταί τις αὐτὸν, τοσούτῳ μᾶλλον νεύει ἐφ' ᾧ πέφυκεν.

ΚΕΦ

quæ homines non prorsus perversi ex communibus notionibus perspiciunt. Illa humanæ mentis constitutio SENSUS COMMUNIS adpellatur.

MOLLES adolescentes exhortari non est facile: neque enim caseus tenellus hamo capitur. Qui vero nobili sunt ingenio, tametsi eos dehorteris, magis etiam adhærent doctrinæ. Ea de caussa Rufus plerumque dehortari juvenes consueverat; eaque tamquam regula ad deprehendendos ingeniosos & stupidos utebatur. Ut enim, inquit, lapis, quamvis sursum eum jeceris, sua natura deorsum feretur: sic etiam ingeniosus, quo magis repulsus fuerit, eo magis inclinabit illuc, quo a natura ducitur.

CAP.

ΚΕΦ. ζ.

Πρὸς τὸν διορθωτὴν τῶν ἐλευθέρων πόλεων, Ἐπικούρειον ὄντα.

Τοῦ δὲ διορθωτοῦ εἰσελθόντος πρὸς αὐτόν, (ἦν δ' οὗτος Ἐπικούρειος) Ἄξιον, ἔφη, τοὺς ἰδιώτας ἡμᾶς παρ' ὑμῶν τῶν φιλοσόφων πυνθάνεσθαι, καθάπερ τοὺς εἰς ξένην πόλιν ἐλθόντας παρὰ τῶν πολιτῶν καὶ εἰδότων, τί κράτιστόν ἐστιν ἐν κόσμῳ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἱστορήσαντες μετίωμεν, ὡς ἐκεῖνοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ θεώμεθα.
2 Ὅτι μὲν γὰρ τρία ἐστὶ περὶ τὸν ἄνθρωπον, ψυχὴ, καὶ σῶμα, καὶ τὰ ἐκτὸς, σχεδὸν οὐδεὶς ἀντιλέγει. λοιπὸν ὑμέτερόν ἐστιν ἀποκρίνασθαι, τί ἐστι τὸ κράτιστον; Τί ἐροῦμεν τοῖς ἀνθρώποις;
3 Τὴν σάρκα; Καὶ διὰ ταύτην Μάξιμος ἔπλευσε μέχρι

CAP. VII.

Ad Epicureum quemdam, liberarum civitatum Correctorem.

Correctore ad eum ingresso, (erat autem is Epicureus:) Decet, inquit, nos rudes e vobis philosophis quærere, sicut eos qui in peregrinam urbem venerunt, e civibus & rerum gnaris; quid in mundo sit præstantissimum? ut, postquam intellexerimus, & nos persequamur illud spectemusque, sicut isti ea quæ sunt in urbibus visitatum eunt. Nam tria quidem data esse homini, animum, corpus, & res externas, nemo fere est qui refragetur: illud ergo restat, ut vos nobis dicatis, quid sit præstantissimum. Quid dicemus hominibus? Carnem? Propter eam igitur

μέχρι Καασσιόπης χειμῶνος μετὰ τοῦ υἱοῦ, προ-
πέμπων, ἵν' ἡσθῇ τῇ σαρκί; Ἀρνησαμένου δ' 4
ἐκείνου, καὶ εἰπόντος, Μὴ γένοιτο· Οὐ προσήκει
οὖν, ἔφη, περὶ τὰ κράτιστον ἐσπουδακέναι; Πάν-
των μάλιστα προσήκει. Τί οὖν κρεῖσσον ἔχομεν
τῆς σαρκός; Τὴν ψυχήν, ἔφη. Ἀγαθαὶ δὲ τὰ τοῦ 5
κρατίστου κρείττονά ἐστιν, ἢ τὰ τοῦ φαυλοτέρου;
Τὰ τοῦ κρατίστου. Ψυχῆς δὲ ἀγαθαὶ πότερον
προαιρετικαί ἐστιν, ἢ ἀπροαίρετοι; Προαιρετικαί.
Προαιρετικὸν οὖν ἐστιν ἡ ἡδονὴ ἡ ψυχική; Ἔφη.
Αὕτη δ' ἐπὶ τίσι γίνηται; πότερον ἐφ' αὑτῇ; 6
ἀλλ' ἀδιανόητόν ἐστι. προηγουμένην γάρ τινα
ὑφεστάναι δεῖ οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, ἧς τυγχάνον-
τες ἡσθησόμεθα κατὰ ψυχήν. Ὁμολόγει καὶ
τοῦτο. Ἐπὶ τίνι οὖν ἡσθησόμεθα ταύτην τὴν ψυ- 7
χικὴν ἡδονήν; εἰ γὰρ ἐπὶ τοῖς ψυχικοῖς, εὕρηται
ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ. οὐ γὰρ δύναται ἄλλο μὲν
εἶναι

tur Maximus, procelloſo mari, comitandi filii cauſſa, Caſſiopem uſque navigavit, quo caro ejus voluptate demulceretur? Negante vero illo, dicentoque, Abſit! — Nonne igitur *(ait Epictetus)* in præſtantiſſimo maxime elaborandum eſt? Omnium maxime, inquit. Quid ergo melina carne habemus? Animum, inquit. Bona vero melioris partis ſuntne præſtantiora, an deterioris? Melioris, inquit. Animi vero bona ſuntne arbitrii noſtri, an alieni? Noſtri, inquit. Noſtri igitur arbitrii eſt delectatio animi? Eſt, inquit. Hæc vero unde exſiſtit? an ex ſe ipſa? At hoc intelligi non poteſt: præcedere enim & ante adeſſe debet natura quædam boni, quo qui potiatur, is animo delectetur. Concedebat & hoc. Quæ ergo ex re iſta animi delectatio orietur? Si e rebus ad Animum pertinentibus; inventa eſt natura boni: neque enim aliud poteſt eſſe bonum,

&c

εἶναι ἀγαθόν, ἄλλο δ' ἐφ' ᾧ εὐλόγως ἐπιφέρεσθαι· οὐδὲ τοῦ προηγουμένου μὴ ὄντος ἀγαθοῦ, τὸ ἐπιγέννημα ἀγαθὸν εἶναι. ἵνα γὰρ εὔλογον ᾖ τὸ ἐπιγέννημα, τὸ προηγούμενον δεῖ ἀγαθὸν
8 εἶναι. Ἀλλ' οὐ, μὴ εἴποιτε, Φρένες ἔχοντες ἀνακόλουθα γὰρ ἐρεῖτε καὶ Ἐπικούρῳ, καὶ τοῖς
9 ἄλλοις ὑμῶν δόγμασιν. Ὑπολείπεται λοιπὸν, ἐπὶ τοῖς σωματικοῖς ἥδεσθαι τὴν κατὰ ψυχὴν ἡδονὴν· σχέλιν ἵν' ἐκεῖναι γένηται προηγούμεναι, καὶ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ.

10 Διὰ τοῦτο ἀφρόνως ἐποίησε Μάξιμος, εἰ δί' ἄλλο τι ἔπλευσεν, ἢ διὰ τὴν σάρκα· τοῦτ' ἔστι, διὰ
11 τὸ κράτιστον. Ἀφρόνως δὲ ποιεῖ καὶ εἰ ἀπέχεται τῶν ἀλλοτρίων, δικαστὴς ὤν, καὶ δυνάμενος λαμβάνειν. ἀλλ', ἂν σοι δόξῃ, ἐκεῖνο μόνον σκεπτώμεθα, ἵνα κεκρυμμένως, ἵν' ἀσφαλῶς, ἵνα μή τις γνῷ.
12 Τὸ γὰρ πλέψαι οὐδ' αὐτὸς ὁ Ἐπίκουρος ἀπο-

φαίνε-

& aliud illud quo conſentaneum ſit lætari: neque, ſi id quod antecedit bonum non ſit, illud quod ſequitur bonum eſſe poteſt; ut enim propago probabilis ſit, ſtirpem ipſam eſſe bonam oportet. At vero vos iſtud, ſani ſi ſitis, nequaquam dicetis: neque enim iſta cum Epicuro, reliquisque veſtris decretis conſentiunt. Reliquum ergo eſt, ut animi delectatio e rebus corporeis oriatur, illæque rurſus primum locum teneant, & boni habeant naturam.

Quapropter ſtulte fecit Maximus, ſi ob quidquam aliud, niſi propter carnem, navigavit, hoc eſt, propter præſtantiſſimum. Inſipienter item facit, qui rebus alienis abſtinet, ſi ſit judex, easque accipere poſſit: ſed, ſi placet, illud modo videamus, ut occulte, ut tuto, ut nemine reſciſcente. Nam furtum ne ipſe quidem Epicurus ma-

lum

φαίνει κακὸν, ἀλλὰ τὸ ἐμπεσεῖν· καὶ ὅτι πίστιν περὶ τοῦ λαθεῖν λαβεῖν ἀδύνατον, διὰ τοῦτο λέγεις. Μὴ κλέπτετε. Ἀλλ' ἐγώ σοι λέγω, ὅτι ἐὰν κομψὸς καὶ περιεσταλμένος γένηται, λησόμεθα. εἶτα καὶ φίλους ἐν τῇ Ῥώμῃ ἔχομεν δυνατούς, καὶ φίλας· καὶ οἱ Ἕλληνες ἀδρανεῖς εἰσιν· ἀδεὲς κωλύσειν ἀναβῆναι τούτου ἕνεκα. Τί ἀπέχῃ τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ; Ἄφρων ἐστὶ τοῦτο, ἠλίθιόν ἐστιν. Ἀλλ' οὐδ', ἂν λέγῃς μοι ὅτι ἀπέχῃ, πιστεύσω σοι. Ὡς γὰρ ἀδύνατόν ἐστι τῷ ψευδεῖ φαινομένῳ συγκατατίθεσθαι, καὶ ἀπὸ ἀληθοῦς ἀποστῆναι· οὕτως ἀδύνατόν ἐστι τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ ἀπέχεσθαι. Ὁ πλοῦτος δ' ἀγαθὸν, καὶ τὸ ποθεινότατόν γε τῶν ἡδέων. διὰ τί μὴ περιποίησῃ αὐτόν; Διὰ τί δὲ μὴ τὴν τοῦ γείτονος γυναῖκα διαφθείρωμεν, ἂν δυνώμεθα λαθεῖν; ἂν δὲ φλυαρῇ ὁ ἀνὴρ, καὶ αὐτὸν κροσεκτραχη-

lum esse pronunciat, sed deprehendi: &, quia fidem tibi dare nemo potest fore ut lateas, idcirco furari vetat. At ego tibi affirmo, si solerter & caute fiat, fore ut lateamus. Deinde amicos Romæ potentes habemus, & amicas: & Græci imbecilles sunt; nemo hujus rei causa eo proficisci audebit. Quid bono tuo abstines? Vecordiæ atque amentiæ istud est. Neque vero, si te abstinere dixeris, mihi persuadebis. Nam quemadmodum fieri nequit, ut ei quod falsum videatur adsentiamur & veritatem aversemur; sic fieri non potest, ut ab eo quod bonum putes, desistas. Divitiæ autem sunt bonum, & ad conficiendas voluptates paratissimæ. Cur eas tibi non parares? Cur autem vicini uxorem non corrumpamus, si clam id facere liceat? quod si maritus ejus nugas egerit, illum etiam supinum præcipita-

17 τραχηλίσωμεν. Εἰ θέλεις εἶναι φιλόσοφος οἷος δεῖ, ἔσο γε τέλειος, εἰ ἀπολουθῶν σου τοῖς δόγμασιν εἰ δὲ μή, οὐδὲν διοίσεις ἡμῶν τῶν λεγομένων Στωϊκῶν. καὶ αὐτοὶ γὰρ ἄλλα λέγομεν, ἄλλα δὲ
18 ποιοῦμεν. Ἡμεῖς λέγομεν τὰ καλὰ, ποιοῦμεν τὰ αἰσχρά. Σὺ τὴν ἐναντίαν διαστροφὴν ἔσῃ διεστραμμένος, δογματίζων τὰ αἰσχρὰ, ποιῶν τὰ καλά.

19 Τὸν Θεόν σοι, ἐπινοεῖς Ἐπικουρείαν πόλιν; Ἐγὼ οὐ γαμῶ. Οὐδ' ἐγώ· οὐ γὰρ γαμητέον. ἀλλ' οὐδὲ παιδοποιητέον· ἀλλ' οὐδὲ πολιτευτέον. Τί οὖν γένηται; Πόθεν οἱ πολῖται; τίς αὐτοὺς παιδεύσει; τίς ἐφήβαρχος; τίς γυμνασίαρχος; τί δὲ καὶ παιδεύσει αὐτούς; τὰ Λακεδαιμονίων
20 ἐπαιδεύοντο, ἢ τὰ Ἀθηναίων; Λάβε μοι νέον, ἄγαγε κατὰ τὰ δόγματά σου. Πονηρά ἐστι τὰ δόγ-

cipitabimus. Si philosophus esse vis, qualem esse decet; si perfectus, si tibi ipsi consentiens: utique hæc facies. Sin minus; nihil differes a nobis qui Stoici adpellamur: nam & ipsi alia dicimus, alia facimus. Nos honesta loquimur; facimus turpia. Tu vero contraria ratione perversus eris: decreta tua turpia erunt; facta honesta.

Per Deos; civitatem Epicureorum animo tibi fingis? „Ego uxorem non „duco. Nec ego! neque „enim contrahendum est „matrimonium; neque ve„ro procreandi liberi, ac „ne respublica quidem ca„pessenda.“ Quid autem sequetur? Unde erunt cives? quis eos instituet? quis erit adolescentiæ præfectus? quis gymnasiarcha? quid vero etiam docuerit eos institutor? eane quæ Lacedæmone, an quæ Athenis tradebantur? Cape adolescentem; educa secundum decreta tua. Impro-

δόγματα, ἀνατρεπτικὰ πόλεως, λυμαντικὰ οἴκων, οὐδὲ γυναιξὶ πρέποντα. Ἄφες ταῦτ', ἄνθρωπε. ζῇς ἐν ἡγεμονούσῃ πόλει· ἄρχειν σε, δεῖ, κρίνειν δικαίως, ἀπέχεσθαι τῶν ἀλλοτρίων, σοὶ καλὴν γυναῖκα φαίνεσθαι μηδεμίαν ἢ τὴν σὴν, καλὸν παῖδα μηδένα, καλὸν ἀργύρωμα μηδὲν, χρύσωμα μηδέν. Τούτοις σύμφωνα δόγματα ζήτησον, ἀφ' ὧν ὁρμώμενος ἡδέως ἀφέξῃ πραγμάτων οὕτω πιθανῶν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν καὶ νικῆσαι. Ἂν δὲ πρὸς τῇ πιθανότητι τῇ ἐκείνων, καὶ φιλοσοφίαν τινά ποτε ταύτην ἐξευρηκότες ὦμεν, συνεπωθοῦσαν ἡμᾶς ἐπ' αὐτὰ καὶ ἐπιῤῥωννύουσαν, τί ἂν γένηται; Ἐν τορεύματι τί κράτιστόν ἐστιν; ὁ ἄργυρος, ἢ ἡ τέχνη; Χειρὸς οὐσία μὲν ἡ σάρξ· προηγούμενα δὲ, τὰ χειρὸς ἔργα. Οὐκοῦν καὶ καθήκοντα τρισσά· τὰ μὲν, πρὸς τὸ εἶναι· τὰ δὲ, πρὸς τὸ εὖ εἶναι· τὰ

Improba ſunt decreta; ad evertendam rempublicam comparata; pernicioſa familiis; ne mulieribus quidem decora. Omitte iſta, homo: in principe civitate vivis; ſunt tibi gerendi magiſtratus; eſt juſte judicandum; eſt abſtinendum alieno; nulla tibi mulier, præter tuam, formoſa videri debet, nullus puer, nullum vas argenteum, nullum aureum. His conſentanea decreta quærito; quibus inſtructus, libentes illis rebus abſtineas, quæ tam aptæ ſunt ad adliciendum ſubjugandumque. Si vero, præter ipſarum rerum illecebras, talem etiam doctrinam excogitaverimus, quæ nos ad illas ſimul impellat, & robur addat; quid fiet? In cælato vaſe utrum præſtantius eſt? argentum, an ars? Manus quidem ſubſtantia caro eſt; principalia vero, ſunt manus opera. Ergo & officia triplicia ſunt; alia, quæ pertinent ad eſſe;

τὰ δ', αὐτὰ τὰ προηγούμενα. Οὕτω καὶ ἀν-
θρώπου οὐ τὴν ὕλην δεῖ τιμᾶν, τὰ παρεπόμενα,
26 ἀλλὰ τὰ προηγούμενα. Τίνα ἐστὶ ταῦτα; Πο-
λιτεύεσθαι, γαμεῖν, παιδοποιεῖσθαι, θεὸν σέ-
βειν, γονέων ἐπιμελεῖσθαι, καθόλου, ὀρέγεσθαι,
ἐπιλίνειν, ὁρμᾶν, ἀφορμᾶν, ὡς ἕκαστον τούτων
27 δεῖ ποιεῖν, ὡς πεφύκαμεν. Πεφύκαμεν δὲ πῶς;
Ὡς ἐλεύθεροι, ὡς γενναῖοι, ὡς αἰδήμονες. ποῖον
γὰρ ἄλλο ζῶον ἐρυθριᾷ; ποῖον γὰρ ἄλλο αἰ-
28 σχροῦ φαντασίαν λαμβάνει; Τὴν δ' ἡδονὴν ὑπο-
τάξαι τούτοις ὡς διάκονον, ὡς ὑπηρέτιν, ἵνα
προθυμίαν ἐκπαλέσηται, ἵν' ἐν τοῖς κατὰ φύσιν
ἔργοις παρακμάτῃ.

29 Ἀλλ' ἐγὼ πλούσιός εἰμι, καὶ οὐδενὸς χρείαν
μοι ἐστί. Τί οὖν ἔτι προσποιῇ φιλοσοφεῖν; ἀρκεῖ
τοι χρυσώματα καὶ τὰ ἀργυρώματα· τί σοι
χρεία

esse; alia ad certo modo esse; alia denique ipsa principalia. Ita & in homine non materiam, id est carnem, magni facere oportet, sed principalia. Quae sunt ista? Rempublicam gerere, uxorem ducere, procreare liberos, Deum colere, parentes curare, omnino, expetere, aversari, impetum ad agendum capere aut retinere, prout horum quidque faciendum est, utque natura fert nostra. Quid autem fert nostra natura? Ut liberi simus, ut strenui, ut verecundi. Quod enim aliud animal erubescit? quod aliud turpitudinis notionem capit? Voluptas vero principalibus istis subjicienda est, tamquam ministra, tamquam famula, ut alacritatem provocet, ut in factis naturae consentaneis nos contineat.

„Verum ego dives sum! „nec ulla re egeo.“ Quid ergo adhuc philosophiam adsectas? Satis tibi sunt aurea atque argentea vasa: quid tibi opus est decretis?

χρεία δογμάτων; Ἀλλὰ καὶ κριτής εἰμι τῶν 30
Ἑλλήνων. Οἶδας κρίνειν; τίς σε ἐποίησεν εἰδέ-
ναι; Καίσαρ μοι κωδίκελλον ἔγραψε. Γραψά-
τω σοι, ἵνα κρίνῃς περὶ τῶν μουσικῶν, καὶ τί 31
σοι ὄφελος; Ὅμως δὲ πῶς κριτὴς ἐγένου; τὴν
τίνος χεῖρα καταφιλήσας; τὴν Συμφόρου, ἢ
τὴν τοῦ Νουμηνίου; τίνος πρὸ τοῦ κοιτῶνος κοι-
μηθείς; τίνι πέμψας δῶρα; εἶτα οὐκ αἰσθάνῃ,
ὅτι τοσούτου ἄξιόν ἐστι κριτὴν εἶναι ὅσου Νουμή-
νιος; Ἀλλὰ δύναμαι, ὃν θέλω, εἰς φυλακὴν 32
βαλεῖν. Ὡς λίθον. Ἀλλὰ δύναμαι ξυλοκοπῆ-
σαι ὃν θέλω. Ὡς ὄνον. Οὐκ ἔστι τοῦτο ἀνθρώ- 33
πων ἀρχή. ὡς λογικῶν ἡμῶν ἄρξον· δείκνυε ἡμῖν
τὰ συμφέροντα, καὶ ἀκολουθήσομεν· δείκνυε τὰ
ἀσύμφορα, καὶ ἀποστραφησόμεθα. ζηλωτὰς ἡμᾶς 34
κατασκεύασον σεαυτοῦ, ὡς Σοκράτης ἑαυτοῦ.
ἐκεῖνος ἦν ὁ ὡς ἀνθρώπων ἄρχων, ὁ κατεσκευά-

tis? „Immo & judex sum „Græcorum.“ Nosti judicare? unde scientiam eam consecutus es? Cæsar mihi codicillum scripsit. Scribat tibi, ut de rebus musicis judices; quem inde fructum capies? Tamen quo pacto judex evasisti? cujus manum osculatus es? Symphori, aut Numenii? ante cujus thalamum dormivisti? cui munera misisti? Et deinde non animadvertis; tanti esse munus judicis, quanti est Numenius? „At, quem voluero, in carcerem possum conjicere.“ Nempe, veluti saxum. „Possum fustibus cædere.“ *Immo*, sicut asinum. Non est illud imperium in homines. Sic impera nobis, tamquam ratione præditis: ostende nobis quid expediat, & sequemur: ostende quæ sint noxia, & ea aversabimur. Fac, tui imitatores simus; quemadmodum Socrates alios sui imitatores fecit. Is erat, qui tam-

καὶ ὑποτετιχότας αὐτῷ τὴν ὄρεξιν τὴν αὐτῶν,
35 τὴν ἔκκλισιν, τὴν ὁρμὴν, τὴν ἀφορμήν. Τοῦτο
ποίησον, τοῦτο μὴ ποιήσῃς· εἰ δὲ μὴ, εἰς φυ-
λακήν σε βαλῶ. Οὐκέτι ὡς λογικῶν ἡ ἀσχὴ
36 γίνεται. Ἀλλ', ὡς ὁ Ζεὺς διέταξε, τοῦτο ποίη-
σον· ἂν δὲ μὴ ποιήσῃς, ζημιωθήσῃ, βλαβήσῃ·
ποίαν βλάβην; ἄλλην οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὸ μὴ
ποιῆσαι ἃ δεῖ· ἀπολέσεις τὸν πιστὸν, τὸν αἰδή-
μονα, τὸν κόσμιον. τούτων ἄλλας βλάβας μεί-
ζονας μὴ ζήτει.

ΚΕΦ.

tamquam hominibus imperavit, qui effecit ut illi adpetitus suos, aversationes, impetus ad agendum, & declinationes, ipsi submitterent. Hoc facito, hoc ne facito; alioqui in carcerem te conjiciam! Sic non jam tamquam hominibus imperatur. Immo, ut Jupiter ordinavit, ita facito: si non feceris, mulctaberis, damnum facies. Quale damnum? Nullum aliud, nisi quod officio defueris: amittes fidem, verecundiam, modestiam. His alia majora damna quærere noli.

CAP.

ΚΕΦ. η'.

Πῶς πρὸς τὰς Φαντασίας γυμναστέον.

Ὡς πρὸς τὰ ἐρωτήματα τὰ σοφιστικὰ γυμναζόμεθα, οὕτω καὶ πρὸς τὰς φαντασίας καθ' ἡμέραν ἔδει γυμνάζεσθαι. προτείνουσι γὰρ ἡμῖν καὶ αὗται ἐρωτήματα. Ὁ υἱὸς ἀπέθανε τοῦ δεῖνος. Ἀπόκριναι, ἀπροαίρετον, οὐ κακόν. Ὁ πατὴρ τὸν δεῖνα ἀποκληρονόμον κατέλιπε. τί σοι δοκεῖ; Ἀπροαίρετον, οὐ κακόν. Καίσαρ αὐτὸν κατέκρινεν. Ἀπροαίρετον, οὐ κακόν. Ἐλυπήθη ἐπὶ τούτοις. Προαιρετικὸν, κακόν. Γενναίως ὑπέμεινε. Προαιρετικὸν, ἀγαθόν. Κἂν οὕτως ἐθιζώμεθα, προκόψομεν. οὐδέποτε γὰρ ἄλλῳ συγκαταθησόμεθα, ἢ οὗ φαντασία καταληπτικὴ γίνεται. Ὁ υἱὸς ἀπέθανε. Τί ἐγένετο; Ὁ υἱὸς ἀπέθανεν. Ἄλλο οὐδέν; Οὐδέν. Τὸ πλοῖον

CAP. VIII.

Quomodo adversus Visa exerceri debeamus.

Quemadmodum adversus quæstiones sophisticas exercemur; ita etiam contra visa quotidie nos exercere debemus: nam & hæc ipsa quæstiones nobis proponunt. Illius filius obiit. Responde: non in hominis voluntate est positum; malum non est. Pater illum exhæredavit: quid tibi videtur? Involuntarium est; ergo non malum. Cæsar eum condemnavit. Involuntarium; non malum. Rem illam ægre tulit. Hoc in ejus arbitrio erat positum; malum est. Fortiter tulit. In voluntate hoc est positum; bonum est. His si adsueverimus; proficiemus: neque enim umquam alii rei adsentiemur, nisi ei quam ipsum visum perspicue renuncias. Filius obiit. Quid factum est? Filius obiit. Aliud nihil? Nihil. Navigium periit.

ἀπώλετο. Τί ἐγένετο; Τὸ πλοῖον ἀπώλετο. Εἰς φυλακὴν ἀπήχθη. Τί γέγονεν; Εἰς φυλακὴν ἀπήχθη. Τὸ δ', ὅτι κακῶς πέπρακται, ἐξ αὐτοῦ
6 ἕκαστος προστίθησιν. Ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς ταῦτα ὁ Ζεὺς ποιεῖ. Διὰ τί; ὅτι σε ὑπομενητικὸν ἐποίησεν; ὅτι μεγαλόψυχον; ὅτι ἀφεῖλεν αὐτῶν τὸ εἶναι κακά; ὅτι ἔξεστί σοι, πάσχοντι ταῦτα, εὐδαιμονεῖν; ὅτι σοι τὴν θύραν ἤνοιξεν, ὅταν σοι μὴ ποιῇ; Ἄνθρωπε, ἔξελθε, καὶ μὴ ἐγκάλει.

7 Πῶς ἔχουσι Ῥωμαῖοι πρὸς Φιλοσόφους ἂν θέλῃς γνῶναι, ἄκουσον. Ἰταλικός, ὁ μάλιστα δοκῶν αὐτῶν φιλόσοφος εἶναι, παρόντος ποτέ μου χαλεπήνας τοῖς ἰδίοις, ὡς ἀνηκέστως πάσχων, Οὐ φύσομαι, ἔφη, φέρειν· ἀπόλλυτέ με· ποιήσετέ με τοιοῦτον γενέσθαι· δοῦλος ἐμός.

perlit. Quid accidit? Navigium periit. In carcerem ductus est. Quid accidit? In carcerem ductus est. Illud autem de suo quisque addit, in malum non esse. At non recte ista Jupiter facit! Cur? quod te tolerantem fecit? quod magnanimum? quod providit, ne quid mali illis rebus inesset? quod tibi quamvis ista patiaris, beato esse licet? quod tibi fores aperuit, ut ista nun

placent? Homo, exi: accusare autem noli.

Si scire vis, quemadmodum Romani ergo philosophos adfecti sint, audi Italicum, qui inter eos in primis philosophus habetur; aliquando me praesente suis iratus, ut intolerabili adfectus injuria, Ferre, inquit, nequeo: perditis me; facietis me talem, qualis iste est; me demonstrans.

CAP.

ΚΕΦ. θ'.

Πρὸς τινα Ῥήτορα, ἐνιόντα εἰς Ῥώμην ἐπὶ δίκῃ.

Εἰσελθόντος δέ τινος πρὸς αὐτὸν, ὃς εἰς Ῥώμην εἰσῄει δίκην ἔχων περὶ τιμῆς τῆς αὐτοῦ, συνθόμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν εἰσεισιν, ἐπερωτήσαντος ἐκείνου τίνα γνώμην ἔχει περὶ τοῦ πράγματος· Εἰ μοι, φησὶ, συνδοκῇ, τί πράξεις ἐν Ῥώμῃ, πότερον κατορθώσας ἢ ἀποτεύξῃ, θεωρήμασι πρὸς ταῦτα οὐκ ἔχω· εἰ δέ μοι συνδοκῇ πῶς πράξεις, τοῦτο εἰπεῖν· ὅτι εἰ μὲν ὀρθὰ δόγματα ἔχεις, καλῶς· εἰ δὲ φαῦλα, κακῶς. παντὶ γὰρ αἴτιον τοῦ πράσσειν τι, δόγμα. Τί γάρ ἐστι, δι' ὃ ἐπεθύμησας προστάτης χειροτονηθῆναι Κνωσίων; Τὸ δόγμα. Τί ἐστι, δι' ὃ νῦν ἀνέρχῃ εἰς

CAP. IX.

Ad Rhetorem quemdam, Romam ad judicium profiscentem.

Cum quidam ad eum ingressus esset, Romam profecturus, ubi lis ei in judicio erat de ipsius dignitate; cognita profectionis caussa, illoque sciscitante, quid ea de re sentiret; Si me, inquit, rogas, quid Romæ sis effecturus, bene caussa casurus, an victor evasurus; quid respondeam non habeo. Sin illud rogas, quomodo lis res gesturus; illud habeo dicere: Si quidem recta decreta habes, bene; sin prava, male. Nam unumquemque ad aliquid agendum impellit suum aliquod decretum. Quid enim est, cur Gnosiorum præfectus designari cupiveras? Decretum. Quid est, cur nunc Romam proficiscaris? Decre-

tum.

Ῥώμην; Τὸ δόγμα. Καὶ μετὰ χειμῶνος, καὶ κινδύνου καὶ ἀναλωμάτων; Ἀνάγκη γάρ ἐστι.
4 Τίς σοι λέγει τοῦτο; Τὸ δόγμα. Οὐκοῦν εἰ πάντων αἴτια τὰ δόγματα, φαῦλα δέ τις ἔχει δόγματα, οἷον ἂν ᾖ τὸ αἴτιον, τοιοῦτον
5 καὶ τὸ ἀποτελούμενον. Ἀφ' οὗ οὖν πάντες ἔχομεν ὑγιῆ δόγματα, καὶ σὺ καὶ ὁ ἀντιδικός σου; Καὶ πῶς διαφέρεσθε; Ἀλλὰ σὺ μᾶλλον ἢ ἐκεῖνος; Διατί; Δοκεῖ σοι. Καὶ ἐκείνῳ, καὶ
6 τοῖς μαινομένοις. τοῦτο πονηρὸν κριτήριον. Ἀλλὰ δεῖξόν μοι, ὅτι ἐπίσκεψίν τινα καὶ ἐπιμέλειαν πεποίησαι τῶν σαυτοῦ δογμάτων. καί, ὡς νῦν εἰς Ῥώμην πλεῖς ἐπὶ τῷ προστάτης εἶναι Γνωσίων, καὶ οὐκ ἐξαρκεῖ σοι μένειν ἐν οἰκῳ τὰς τιμὰς ἔχοντι ἃς εἶχες, ἀλλὰ μείζονός τινος ἐπιθυμεῖς καὶ ἐπιφανεστέρου· πότε οὕτως ἔπλευσας ὑπὲρ τοῦ τὰ δόγματα ἐπισκέψασθαι τὰ σαυτοῦ, καὶ, εἴ τι φαῦλον ἔχεις, ἐκβα-

tum. Et quidem procelloso mari, cum periculo & sumtibus? „Necessitas enim „postulat.“ Quis tibi dicit istud? Decretum. Ergo si omnium actionum caussæ decreta sunt, prava autem aliquis decreta habet; qualis caussa fuerit, talis etiam erit effectus. An igitur omnes decreta habemus sana, & tu, & adversarius tuus? Cur ergo disceptatis? At tu magis, quam ille? Cur? Videtur tibi. Etiam illi; etiam furiosis. Prava hæc regula est. Age, ostende mihi, te decreta tua diligenter considerasse & curavisse. Et quemadmodum nunc Romam navigas, quo præfectus Gnosiorum constituaris; nec tibi manere domi vilum est, iis honoribus contento, quos habebas, sed majorem aliquem expetis & illustriorem: eodemne modo unquam navigasti, ut decreta tua considerares, &, si quod pravum haberes, id ejiceres?

Quem

ἐπιβαλεῖν; Τίνι προσελήλυθεις τούτου ἕνεκα; 7
ποῖον χρόνον ἐπέταξας σαυτῷ; ποίαν ἡλικίαν;
ἔπελθέ σου τοὺς χρόνους, εἰ ἐμὲ αἰσχύνῃ, αὐ-
τὸς πρὸς αὐτόν. Ὅτε παῖς ἦς, ἐξήτασες τὰ σεαυ- 8
τοῦ δόγματα; οὐχὶ δ' ὡς πάντα ποιεῖς, ἐποίεις
εὖ ἐποίεις; ὅτε δὲ μειράκιον ἤδη, καὶ τῶν ῥητό-
ρων ἤκουες, καὶ αὐτὸς ἐμελέτας, τί σοι λείπειν
ἐφαντάζου; Ὅτε δὲ νεανίσκος, καὶ ἤδη ἐπολι- 9
τεύου, καὶ δίκας αὐτὸς ἔλεγες, καὶ εὐδοκίμεις,
τίς σοι ἔτι ἄνθρωπος ἐφαίνετο; ποῦ δ' ἂν ἠνέσχου
ὑπό τινος ἐξεταζόμενος, ὅτι πονηρὰ ἔχεις δόγ-
ματα; Τί οὖν σοι θέλεις εἴπω; Βοήθησόν μοι 10
εἰς τὸ πρᾶγμα. Οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτο θεωρή-
ματα. οὐδὲ σὺ, εἰ τούτου ἕνεκα ἐλήλυθας πρὸς
ἐμέ; οὐχ ὡς πρὸς φιλόσοφον ἐλήλυθας, ἀλλ'
ὡς πρὸς λαγχανοπώλην, ἀλλ' ὡς πρὸς σπυτέα.
Πρὸς τί οὖν ἔχουσιν οἱ φιλόσοφοι θεωρήματα; 11
Πρὸς τοῦτο, ὅ τι ἂν ἀποβῇ, τὸ ἡγεμονικὸν

Quem hac de cauſſa convenisti? Quod tibi tempus ſtatuisti? quam ætatem? percurre diverſa tempora, ſi me vereris, ipſe apud te. Num, puer cum eſſes, decreta tua examinabas? nonne vero, ut nunc omnia facis, ita tunc ea faciebas quæ faciebas? Cum vero jam adoleſcens eſſes, & rhetores audires, & ipſe declamares, quid tibi deeſſe putabas? Cum vero juvenis, & jam rempublicam attigiſſes, & cauſſas ipſe ageres, & fama früereris, quis tibi jam ſimilis videbatur? num tuliſſes quemquam decreta tua ſcrutantem, & prava arguentem? Quid ergo tibi vis dicam? Adjuva me in hoc negotio. Non habeo, ad iſtam rem nulla præcepta, neque tu, ſi hac gratia me convenisti, ut philoſophum adiisti, ſed ut olitorem, ut cerdonem. Ad quid ergo philoſophi præcepta habent? Ad hoc, ut quidquid evenerit, mens

&

ἡμῶν κατὰ φύσιν ἔχειν καὶ διεξάγειν. Μικρόν σοι δοκεῖ τοῦτο; Οὔ· ἀλλὰ τὸ μέγιστον. Τί οὖν; ὀλίγου χρόνου χρείαν ἔχει; καὶ ἔστι, παρερχόμενον αὐτὸ λαβεῖν; Εἰ δύνασαι, λάμβανε.

12 Εἶτ' ἐρεῖς, Συνέβαλον Ἐπικτήτῳ ὡς λίθῳ, ὡς ἀνδριάντι. Εἶδες γάρ με, καὶ πλέον οὐδέν. Ἀνθρώπῳ δ' ὡς ἀνθρώπῳ συμβάλλει, ὁ τὰ δόγματα αὐτοῦ καταμανθάνων, καὶ ἐν τῷ μέρει
13 τὰ ἴδια δεικνύων. Κατάμαθέ μου τὰ δόγματα· δεῖξόν μοι τὰ σά. καὶ οὕτω λέγε, συμβεβληκέν αἱμοι. ὀλέγξωμεν ἀλλήλους· εἴ τι ἔχω κακὸν δόγμα, ἄφελε αὐτό· εἴ τι ἔχεις, θὲς εἰς τὸ μέσον. Τοῦτό ἐστι φιλοσόφῳ συμβάλλειν.
14 Οὔ· ἀλλὰ πάροδός ἐστι, καὶ, ἕως τὸ πλοῖον μισθούμεθα, δυνάμεθα καὶ Ἐπίκτητον ἰδεῖν. Ἴδωμεν τί ποτε λέγει. Εἶτ' ἐξελθὼν, Οὐδὲν ἦν ὁ Ἐπίκτητος,

& ratio nostra naturæ convenienter se habeat perseveretque. Parvumne hoc tibi videtur? Non; immo vero maximum. Quid ergo? brevene tempus ea res postulat? & in transcursu capi potest? Si potes, cape.

Deinde dices: Congressus sum cum Epicteto, tamquam cum lapide, tamquam cum statua. Vidisti enim me, prætereaque nihil. Cum homine vero ut cum homine congreditur, qui decreta illius pervestigat, vicissimque sua demonstrat. Cognosce decreta mea; ostende mihi tua; tum dicito, te mecum esse congressum. Alter alterum arguamus: si quod habeo pravum dogma, eripe illud: si quod habes, adfer in medium. Hoc est cum philosopho congredi. Non, sed transcursus hic est, &, dum navem conducamus, Epictetum etiam videre possumus. Videamus quidnam dicat? Deinde egressus, Nihil (inquis) erat Epictetus:

πηγος, ἐσολοίκιζεν, ἐβαρβάριζε. Τινος γὰρ ἄλλου χρείαν ἐπείρχεσθε; Ἀλλ' οὐ πρὸς τούτους, Φησὶν, ὦ, ἐγχεῖον οὐχ ἔξω, ὡς οὐδὲ σύ· πατήρια ἀργυρᾶ οὐχ ἔξω, ὡς οὐδὲ σύ· κτήνη καλὰ, ὡς οὐδὲ σύ. Πρὸς ταῦτα ἴσως ἀρκεῖ ἐκεῖνο εἰπεῖν, ὅτι, Ἀλλὰ χρείαν αὐτῶν οὐκ ἔχω· σὺ δ', ἂν πολλὰ κτήσῃ, ἄλλων χρείαν ἕξεις· θέλεις, οὐ θέλεις, πτωχότερός μου εἶ. Τίνος οὖν ἔχω χρείαν; Τοῦ σοὶ μὴ παρόντος τοῦ εὐσταθεῖν, τοῦ κατὰ φύσιν ἔχειν τὴν διάνοιαν, τοῦ μὴ ταράσσεσθαι. Πάτρων, οὐ πάτρων, τί μοι μέλει; σοὶ μέλει. Πλουσιώτερός σου εἰμὶ· οὐκ ἀγωνιῶ τί Φρονήσας περὶ ἐμοῦ ὁ Καῖσαρ· οὐδένα κολακεύω τούτου ἕνεκα. ταῦτα ἔχω ἀντὶ τῶν ἀργυρωμάτων, ἀντὶ τῶν χρυσωμάτων. οὐ χρυσᾶ ἀπεύχομαι τὸν λόγον, τὰ δόγματα, τὰς ἀνηκαταθέτους, τὰς ὁρμὰς, τὰς ὀρέξεις. Ὅταν δὲ ταῦτα ἔχω κατὰ φύσιν,

tus: ſolœcos ac barbare loquebatur. Cujus enim alterius rei judices adſtis? At ſi iſtis rebus, inquit, operam dabo; ægrum non habebo, ſicut nec tu; neque argentea pocula, ſicut nec tu; neque jumenta pulcra, ſicut nec tu. Ad iſta fortaſſis illud dicere ſatis eſt: Ego iſtis non egeo. Tu, cum multa paraveris, aliis indiges: velis, nolis, pauperior me es. Quo ergo egeo? Eo quo tu cares; conſtantia animi cohærentia cum natura, vacuitate perturbationum. Sive patronus ſit, ſive non ſit, quid ego id curo? tu curas. Ditior ego ſum te; non ſollicitus ſum quid de me ſentiat Cæſar; ea de cauſſa nemini adulor. Hæc ego habeo pro tuis argenteis & aureis vaſis. Tibi aurea vaſa ſunt: ſed fictilis ratio, fictilia decreta, adſenſiones, impetus, adpetitiones. Hæc ſi habuero naturæ conſentanea, cur ratiocinandi arti non

dem

φύσιν, διὰ τί μὴ φιλοτεχνήσω καὶ περὶ τὸν λόγον; εὐσχολῶ γάρ· οὐ περισπᾶταί μου ἡ διάνοια. Τί ποιήσω, μὴ περισπώμενος; σοῦτον τί ἐνθρεπτότερον ἔχω; Ὑμεῖς, ὅταν μηδὲν ἔχητε, ταράσσεσθε, εἰς θέατρον εἰσέρχεσθε, ἢ ἀλύετε διὰ τί ὁ φιλόσοφος μὴ ἐξεργάσηται τὸν αὐτοῦ λόγον; Σὺ κρυστάλλινα, ἐγὼ τὰ τοῦ ψευδομένου· σὺ μούρρινα, ἐγὼ τὰ τοῦ ἀποφάσκοντος. Σοὶ πάντα μικρὰ φαίνεται ἃ ἔχεις, ἐμοὶ τὰ ἐμὰ πάντα μεγάλα. ἀπλήρωτός σου ἐστὶν ἡ ἐπιθυμία, ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. Τοῖς εἰς στενόβρογχα κεράμιον καθιεῖσι τὴν χεῖρα, καὶ ἐκφέρουσιν ἰσχαδοκάρυα, τοῦτο συμβαίνει, ἂν πλήρωσῃ τὴν χεῖρα, ἐξενεγκεῖν οὐ δύναται, εἶτα κλάει. Ἄφες ὀλίγα ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐξοίσεις. Καὶ σὺ ἄφες τὴν ὄρεξιν· μὴ πολλῶν ἐπιθύμει, καὶ οἴσεις.

ΚΕΦ.

dem operam? Eſt enim otium: animus meus aliis occupationibus non diſtrahitur. Quid agam in hac tranquillitate? homine quid dignius, quam hoc, habeo? Vos, cum nihil negotii habetis, perturbati eſtis, theatrum ingredimini; aut temere oberratis: quidni philoſophus expoliendæ rationi ſuæ daret operam? Tu cryſtallina vaſa tractas; ego Mentientem ſyllogiſmum: tu murrhina; ego Inficiantem. Tibi omnia videntur parva quæ habes; mihi mea omnia magna: inexplebilis eſt tua cupiditas; mea expleta eſt. Pueris manum in vas anguſti oris inferentibus, ficus miſtas nucibus eximentibus, accidit hoc, ut manum plenam extrahere non poſſint, deinde plorant. Omitte paucas ex iis, & extrahes. Tu quoque omitte adpetitionem: noli multa deſiderare, & conſequeris.

CAP.

ΚΕΦ. ι'.

Πῶς δεῖ φέρειν τὰς Νόσους.

Ἑκάστου δόγματος ὅταν ἡ χρεία παρῇ, πρόχειρον αὐτὸ ἔχειν δεῖ· ἐπ' ἀρίστῳ, τὰ περὶ ἀρίστου· ἐν βαλανείῳ, τὰ τοῦ βαλανείου· ἐν τῇ κοίτῃ, τὰ περὶ τῆς κοίτης.

Μήθ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσθέξασθαι, 2
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων λογίσασθαι ἕκαστα·
Πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ 3
ἐτελέσθη;
Ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου ἐπέρχεσθαι· καὶ μετέπειτα,
θαλερὰ μὲν ἐκπεφύξεις, ἐπιπλήσσεο· χρηστὰ δὲ, τέρπου.

Καὶ

CAP. X.

Quo pacto ferendi sint Morbi.

Quodlibet decretum, cum opus eo fuerit, in promtu esse habendum: quod ad prandium pertinet, in prandio; quod ad balneum, in balneo; quod ad lectum, in lecto:

Neque somnum languentibus oculis admiseris,

Priusquam diurnorum operum singula animo obieris:

Quo transilii? quid vero feci? quid mihi, cum oportuit, non peractum est?

Exorsus autem a primo percense: & deinde

Turpibus quidem perpetratis, increpa te; bonis vero delectare.

Hi

4 Καὶ τούτους τοὺς στίχους κατέχειν χρηστικῶς, οὐχ ἵνα δι' αὐτῶν ἀναφωνῶμεν, ὡς διὰ τοῦ
5 Παιὰν Ἀπολλον. Πάλιν ἐν πυρετῷ, τὰ πρὸς τοῦτο μὴ, ἂν πυρέξωμεν, ἀφιέναι πάντα, καὶ ἐπιλανθάνεσθαι. Ἂν ἐγὼ ἔτι φιλοσοφήσω, ὃ θέλει γινέσθω. ποῦ ποτ' ἀπελθόντα, τοῦ σωματίου ἐπιμελεῖσθαι, εἴ τε καὶ πυρετὸς ὧδε
6 ἔχεται. Τὸ δὲ φιλοσοφῆσαι τί ἐστιν; Οὐχὶ παρασκευάσασθαι πρὸς τὰ συμβαίνοντα; Οὐ παρακολουθεῖς οὖν, ὅτι τοιοῦτόν τι λέγεις; ἂν ἔτι ἐγὼ παρασκευάσωμαι πρὸς τὸ πράως φέρειν τὰ συμβαίνοντα, ὃ θέλει γινέσθω. οἷον εἴ τις, πληγὰς λαβὼν, ἀπέσταλκε τοῦ παγ-
7 κρατιάζειν. Ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἔξεστι καταλῦσαι, καὶ μὴ δαίρεσθαι. Ἐνθάδε δ' ἂν καταλύσωμεν φιλοσοφοῦντες, τί ὄφελος; Τί οὖν δεῖ λέγειν αὐτὸν ἐφ' ἑκάστου τῶν τρεχέων; Ὅτι ἕνεκα

Hi verſus ita ſunt tenendi, ut adcommodentur ad uſum; non ut in exclamando iis utamur, veluti cum dicimus, Pæan Apollo! In febri in promtu ſint, quæ eo pertinent: non autem, cum febricitamus, omittenda & obliviſcenda omnia. „Quod ſi ego „poſthac philoſophatus fu„ero, quidvis mihi acci„dat! Quocumque tandem „abeundo cura gerenda eſt „corporis, ne febris obre„pat.“ Quid vero eſt philoſophari? Annon, parare ſe ad omnem eventum? Non igitur intelligis, perinde eſſe ac ſi dicas: Si adhuc poſthac me exercuero ad ferendos æquo animo caſus humanos, quidvis fiat! Perinde ac ſi quis, quoniam plagas accepit, a pancratii certamine deſiſtat. Verum illic quidem deſiſtere licet, & effugere verbera. Hic vero, a philoſophia ſi deſciverimus, quæ erit utilitas? Quid ergo in qualibet aſpera re dicendum eſt? Hujus rei cauſſa exercitabar; ad hoc certa-

ἕνεκα τούτου ἐγυμνασόμην, ἐπὶ τοῦτο ἤσκουν. 8
Θεός σοι λέγει, Δός μοι ἀπόδειξιν, εἰ νομίμως ἠθλησας, εἰ ἔφαγες ὅσα δεῖ, εἰ ἐγυμνάσθης, εἰ τοῦ ἀλείπτου ἤκουσας. Εἶτ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἔργου καταμαλακίζῃ; Νῦν τοῦ πυρέττειν καιρός ἐστι. τοῦτο καλῶς γινέσθω· τοῦ διψᾶν, δίψα καλῶς· τοῦ πεινᾶν, πείνα καλῶς. Οὐκ ἔστιν 9
ἐπὶ σοί; τίς σε κωλύει; Ἀλλὰ πιεῖν μὲν κωλύει ὁ ἰατρός· καλῶς δὲ διψᾶν, οὐ δύναται. καὶ φαγεῖν μὲν κωλύει· πεινᾶν δὲ καλῶς, οὐ δύναται.

Ἀλλ' οὐ φιλολογῶ. Τίνος δ' ἕνεκα φιλολογεῖς; Ἀνδρόποδον, οὐχ ἵνα εὐροῇς; οὐχ ἵνα σταθῇς; οὐχ ἵνα κατὰ φύσιν ἔχῃς καὶ διεξάγῃς; Τί κωλύει πυρέσσοντα κατὰ φύσιν ἔχειν 11
τὸ ἡγεμονικόν; Ἐνθάδ' ὁ ἔλεγχος τοῦ πράγματος, ἡ δοκιμασία τοῦ φιλοσοφοῦντος. Μέρος γάρ ἐστι

certamen me parabam. Deus demonstrare te jubet, an legitime operam dederis athleticae, an ederis quantum oportuit, an exercitatus fis, an aliptæ auscultaveris. Deinde, in ipso certaminis articulo mollem te præbes? Nunc febricitandi tempus est; hoc recte fiat: sitiendi; recte siti: esuriendi; recte esuri. Annon id penes te est? Quis te prohibuerit? Ne bibas, prohibebit te medicus; ne autem recte sitias, prohibere non potest: ne edas, te prohibebit; ne autem recte esurias, prohibere non potest.

At philosophorum sermonibus non possum vacare. Qua vero de causa eis vacas? mancipium; nonne ut vitam beatam, ut animi tranquillitatem tibi pares? nonne ut naturæ convenienter te habeas vivasque. Quid autem obstat, quo minus febricitans mentem tuam serves naturæ convenienter se habentem? Hic arguitur res: hic philosophus exploratur. Febris

ἐστι καὶ τοῦτο τοῦ βίου, ὡς περίπατος, ὡς
12 πλοῦς, ὡς ὁδοιπορία, οὕτω καὶ πυρετός. Μή
τι περιπάτων ἀναγινώσκεις; Οὔ. Οὕτως οὐδὲ
πυρέσσων. Ἀλλ' ἂν καλῶς περιπατῇς, ἔχεις
τὸ τοῦ περιπατοῦντος. ἂν καλῶς πυρέξῃς,
13 ἔχεις τὸ τοῦ πυρέσσοντος. Τί ἐστι καλῶς πυ-
ρέσσειν; Μὴ θεὸν μέμψασθαι, μὴ ἄνθρωπον·
μὴ ὀλιβῆναι ὑπὸ τῶν γινομένων, εὖ καὶ καλῶς
προσδέχεσθαι τὸν θάνατον, ποιεῖν τὰ πρασ-
σόμενα· ὅταν ὁ ἰατρὸς εἰσέρχηται, μὴ φοβεῖ-
σθαι τί εἴπῃ· μηδ', ἂν εἴπῃ, κομψῶς ἔχειν,
ὑπερχαίρειν. τί γάρ σοι ἀγαθὸν εἶπεν; ὅτε
14 γὰρ ὑγίαινες, τί σοι ἦν ἀγαθόν; Μηδ', ἂν
εἴπῃ, κακῶς ἔχεις, ἀθυμεῖν· τί γάρ ἐστι τὸ
κακῶς ἔχειν; ἐγλίζειν τῷ διαλυθῆναι τὴν ψυ-
χὴν ἀπὸ τοῦ σώματος; Τί οὖν δεινόν ἐστιν;
ἐὰν νῦν μὴ ἐγλίσῃς, ὕστερον οὐκ ἐγλιεῖς; ἀλλὰ

bris enim, ut deambulatio, ut navigatio, ut iter, pars quædam vitæ est. Num inter deambulandum legis? Non. Sic neque in febri. Sed cum bene deambulas, id tenes quod deambulantis est: cum bene febricitas; id quod febricitantis est, tenes. Quid est bene febricitare? Non Deum culpare, non hominem: non excruciari iis quæ accidunt, recte & pulcre exspectare mortem, agere quæ agenda sunt; cum intrat me-

dicus, non timere quid dicturus sit, nec exsultare lætitia, si te commode habere dixerit. Quid enim boni tibi dixit? Nam quando valebas, quid tibi erat bonum? Nec, si te male habere dixerit, animo dejici. Quid enim est male habere? Adpropinquare animi segregationi a corpore. Quid ergo in eo mali est? si nunc non adpropinquaveris, post non adpropinquabis? At nimirum mundus, te mortuo corruet! Quid ergo adula-

ὁ κόσμος μέλλει ἀνατρέπεσθαι, σοῦ ἀποθανόντος;
Τί οὖν κολακεύεις τὸν ἰατρόν; Τί λέγεις, Ἐὰν σὺ 15
θέλῃς, κύριε, καλῶς ἕξω. Τί παρέχεις αὐτῷ
ἀφορμὴν τοῦ ἐπᾶραι ὀφρύν; Οὐχὶ δὲ τὴν αὐτοῦ
ἀξίαν αὐτῷ ἀποδίδως, ὡς σκυτεῖ περὶ τὸν πόδα,
ὡς τέκτονι περὶ τὴν οἰκίαν, οὕτω καὶ τῷ ἰατρῷ
περὶ τὸ σωμάτιον, τὸ οὐκ ἐμὸν, τὸ φύσει νε-
κρόν; Τούτων ὁ καιρός ἐστι τῷ πυρέσσοντι· ἂν
ταῦτα ἐκπληρώσῃ, ἔχει τὰ αὐτοῦ. Οὐ γάρ 16
ἐστιν ἔργον τοῦ φιλοσόφου, ταῦτα τὰ ἐκτὸς τηρεῖν,
οὔτε τὸ οἰνάριον, οὔτε τὸ ἐλάδιον, οὔτε τὸ σω-
μάτιον, ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἡγεμονικόν. Τὰ δ' ἔξω,
πῶς; Μέχρι τοῦ μὴ ἀλογίστως κατὰ ταῦτα
ἀναστρέφεσθαι. Ποῦ οὖν ἔτι καιρὸς τοῦ φοβεῖσθαι; 17
ποῦ οὖν ἔτι καιρὸς ὀργῆς; ποῦ φόβου περὶ τῶν
ἀλλοτρίων, περὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων; Δύο γὰρ 18
ταῦτα πρόχειρα ἔχειν δεῖ· ὅτι ἔξω τῆς προαιρέ-
σεως

adularis medico? Quid dicis: Si tu voles, domine, bene habebo? Quid ei occasionem præbes tollendi supercilii? Quin potius, ut sutorem, quod ad pedem; ut fabrum, quod ad ædes; sic medicum quoque, quod ad corpusculum adtinet, quod meum non est, quod naturâ est mortuum, non pluris facis quam pro merito? Hæc sunt quæ tempus postulat febricitantis: hæc ille si præstiterit, habet quod suum est. Neque enim philosophi munus est, externa ista conservare, sive vinum, sive oleum, sive corpusculum; sed suam mentem rationemque. Externa vero quomodo? Eatenus hæc tuenda sunt, ne præter rationem circa ea versemur. Quæ cum ita sint, quæ porro caussa est timoris? quæ caussa iracundiæ? quæ solicitudinis de alienis? de nullius pretii rebus? Hæc enim duo in promtu esse debent: præ-

σεως οὐδέν ἐστιν οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν· καὶ, ὅτι οὐ δεῖ προηγεῖσθαι τῶν πραγμάτων, ἀλλ'
19 ἐπακολουθεῖν. Οὐκ ἔδει οὕτω μοι προσενεχθῆναι τὸν ἀδελφόν. Οὔ· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκεῖνος ὄψεται. ἐγὼ δ', ὡς ἂν προσενεχθῇ αὐτὸς, ὡς
20 δεῖ χρήσομαι τοῖς πρὸς ἐκεῖνον. τοῦτο γὰρ ἐμόν ἐστιν, ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο οὐδεὶς κωλύσαι δύναται, ἐκεῖνο κωλύεται.

ΚΕΦ. ια'.

Σποράδην τινά.

Εἰσί τινες ὡς ἐκ νόμου διατεταγμέναι κολάσεις τοῖς ἀπειθοῦσι τῇ θείᾳ διοικήσει. Ὃς ἂν ἄλλο τι ἡγήσεται ἀγαθὸν παρὰ τὰ προαιρετικὰ, φθονείτω, ἐπιθυμείτω, κολακευέτω, ταρασσέσθω· ὃς ἂν ἄλλο κακὸν, λυπείσθω, πενθείτω, θρηνεί-

præter voluntatem, nihil vel bonum esse, vel malum; &, non præeundum esse rebus, sed sequendas esse res. Non ita me tractare debuit frater! Non: verum hoc quidem illi curæ erit; ego vero, utcumque ille me tractarit, cum eo sic agam ut officium postulat. Hoc enim meum est, illud alienum: hoc prohibere nemo potest, illud prohibetur.

CAP. XI.

Miscellanea quædam.

Sunt quædam pœnæ, quasi lege constitutæ iis qui divinæ gubernationi refragantur. Qui aliud quiddam præter voluntaria bonum judicarit; is invideat, concupiscat, aduletur, perturbetur: qui aliud malum

θρηνείτω, δυστυχείτω. Καὶ ὅμως, οὕτω πικρῶς 3
κολαζόμενοι, ἀποστῆναι οὐ δυνάμεθα.

ΜΈΜΝΗΣΟ, τί λέγει ὁ ποιητὴς περὶ 4
τοῦ ξένου,

Ξεῖν', οὔ μοι θέμις ἔστ', οὐδ' εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι.

Τοῦτο οὖν καὶ ἐπὶ πατρὸς πρόχειρον ἔχειν· Οὔ 5
μοι θέμις ἔστ', οὐδ' εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι, πατέρ' ἀτιμῆσαι· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες τοῦ Πατρῴου. Καὶ ἐπ' ἀδελφῷ· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν 6
ἅπαντες τοῦ Ὁμογνίου. Καὶ οὕτω κατὰ τὰς ἄλλας σχέσεις εὑρήσομεν ἐπόπτην τὸν Δία.

malum judicarit; is doleat, lugeat, ejulet, sit infelix. Quamvis autem tam acerbe mulctemur, desistere tamen non possumus.

MEMENTO quid Poëta de hospite dicat,

Hospes, hoc mihi non fas est, ne si te pejor quidem venerit.

Idem etiam de patre in promtu sit: Mihi fas non fuerit, etiamsi pejor te venerit, patrem indigne tractare: omnes enim sunt a Jove, patrum præside. Et de fratre: omnes enim a Jove sunt, fratrum præside. Eodemque modo Jovem aliarum quoque necessitudinum inspectorem inveniemus.

CAP.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Ἀσκήσεως.

1 Τὰς ἀσκήσεις οὐ δεῖ δὲ τῶν παρὰ φύσιν καὶ παραδόξων ποιεῖσθαι· ἐπεί τοι τῶν θαυμαστῶν ποιῶν οὐδὲν διοίσομεν, εἰ λέγοντες φιλοσοφεῖν, 2 Δύσκολον γάρ ἐστι καὶ τὸ ἐπὶ σχοινίου περιπατεῖν· καὶ οὐ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. τούτου ἕνεκα δεῖ καὶ ἡμᾶς μελετᾶν, ἐπὶ σχοινίου περιπατεῖν, ἢ φοίνικα ἱστάνειν, ἢ ἀν- 3 δριάντας περιλαμβάνειν; οὐδαμῶς. οὐκ ἔστι τὸ δύσκολον πᾶν καὶ ἐπικίνδυνον, ἐπιτήδειον πρὸς ἄσκησιν· ἀλλὰ τὸ πρόσφορον τῷ προκειμένῳ 4 ἐκπονηθῆναι. Τί δ' ἐστὶ τὸ προκείμενον ἐκπονηθῆναι; Ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει ἀκωλύτως ἀναστρέφεσθαι. Τοῦτο δὲ τί ἐστι; Μήτε ὀρεγόμενον ἀποτυ-

CAP. XII.

De Exercitatione.

Exercitationes neque contra naturam, neque in rebus mirabilibus inſtitui debent: alioqui nihil inter præſtigiatores & nos, qui philoſophi perhiberi volumus, intererit. Eſt enim etiam in fune ambulare difficile: nec difficile tantum, ſed etiam periculoſum. Eane de cauſſa nobis etiam meditandum eſt, quemadmodum in fune ambulemus, aut palmam erigamus, ſtatuasve amplectamur? Nequaquam: neque enim omnia difficilia & periculoſa, exercitationi quoque apta ſunt: ſed ea quæ conducunt ad id quod eſt nobis ad elaborandum propoſitum. Quid vero eſt quod ad elaborandum nobis eſt propoſitum? Ut adpetitione & averſatione citra impedimentum utamur. Hoc vero quid eſt? Ut nec eo, quod adpetimus, fruſtremur; nec in id, quod averſamur, incidamus.

ἀποτυγχάνειν, μήτ' ἐκκλίνοντα περιπίπτειν. Πρὸς τοῦτο οὖν καὶ τὴν ἄσκησιν ῥέπειν δεῖ. Ἐπεὶ γὰρ 5 οὐκ ἔστιν ἀναπότευκτον σχεῖν τὴν ὄρεξιν, καὶ τὴν ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον, ἄνευ μεγάλης καὶ συνεχοῦς ἀσκήσεως· ἴσθι, ὅτι, ἐὰν ἔξω ἐάσῃς ἀποστρέφεσθαι αὐτὴν ἐπὶ τὰ ἀπροαίρετα, οὔτε τὴν ὄρεξιν ἐπιτευκτικὴν ἕξεις, οὔτε τὴν ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον. Καὶ ἐπεὶ τὸ ἔθος ἰσχυρὸν προηγεῖται, 6 πρὸς μόνα ταῦτα ἀθισμένων ἡμῶν χρῆσθαι ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει· δεῖ τῷ ἔθει τούτῳ ἐναντίον ἔθος ἀντιθεῖναι, καὶ ὅπου ὁ πολὺς ὄλισθος τῶν φαντασιῶν, ἐκεῖ ἀντιτιθέναι τὸ ἀσκητικόν.

Ἑτεροκλινῶς ἔχω πρὸς ἡδονήν· ἀνατοιχήσω 7 ἐπὶ τὸ ἐναντίον ὑπὲρ τὸ μέτρον, τῆς ἀσκήσεως ἕνεκα. Ἐκκλιτικῶς ἔχω πόνου· τρίψω μου καὶ γυμνάσω πρὸς τοῦτο τὰς φαντασίας, ὑπὲρ τοῦ

 ἀποστῆ-

cidamus. Huc igitur etiam exercitatio tendere debet. Cum enim fieri non possit, ut vel adpetitio non frustretur, vel aversatio non implicetur, sine magna & continenti exercitatione; scito, si eam extrorsum averti passus fueris ad ea quæ nostri arbitrii non sunt, neque adpetitionem voti compotem, neque aversationem expertem calamitatis te esse habiturum. Et quia præcipua vis est consuetudinis inveteratæ, cum adpetitione & aversatione adversus ista sola adsueverimus uti, isti consuetudini contraria consuetudo est opponenda, & ubi visorum lapsus maxime in proclivi est, ibi exercitatio maxime opponenda.

Sum ad voluptatem propensior: in partem contrariam ultra modum exercitationis caussa inclinabo. Abhorreo a labore: teram & exercebo ad hoc visa mea, ut aversatio a talibus omni-

ἀπρεπῆσιν τῶν παιδίων αὐτὸ ἑαυτὸς τῷ γυμνά-
β ζεσθαι. Τίς γάρ ἐστιν ἀσκητής; Ὁ μελετῶν ἐφ' ἑαυτῷ μὲν μὴ χρῆσθαι, ἐπιδίδοσι δὲ πρὸς μόνα τὰ προαιρετικὰ χρῆσθαι, καὶ μελετῶν μᾶλλον ἐν τοῖς ἀνεπιτηδεύτοις. Καθ' ὃ καὶ ἄλλῳ πρὸς
9 ἄλλα μᾶλλον ἀσκητέον. Τί οὖν ἐμὲ δεῖ ποιεῖν τὸ φοίνικας σπᾶσαι, ἢ τὸ στέγην διερμηνεῦσαι καὶ ὅλ-
10 μον καὶ ἄπεφον περιθέσαι; Ἄνθρωπε, ἄσκησον, εἰ γοργὸς εἶ, λοιδορούμενος ἐντυχεῖν, ἀτιμασθεὶς μὴ ἀνθυπατεῦσαι. Διὰ τοῦτο προβάσῃ, ἵνα, κἂν πλήξῃ σέ τις, εἴπῃς αὐτὸς πρὸς αὑτόν, ὅτι,
11 Δόξον ἀνδρώδους παρειλήφειν. εἶτα καὶ ἀναγκαίῳ κομψῶς χρῆσθαι, μὴ εἰς τὸ πολὺ πίνειν, (καὶ γὰρ περὶ τοῦτο ἐνεργέστεροι εἰσὶν ἔνιοι,) ἀλλὰ πρῶτον εἰς τὸ ἀπορραντίσασθαι, καὶ παρασιδίου ἅπτεσθαι, καὶ πλακουντίου. εἶτά ποτε ὑπὲρ ἀνωμαλίας, ἂν ἔχῃς, παθήσεως εὐκαίρως αὐτὸς

ἑαυτόν,

omnibus recedat. Quis enim ſeſe exerceret? Is qui in eo elaborat, ut adpetitione non utatur, averſationi vero ad ea ſola, quæ noſtri ſunt arbitrii; quique in iis magis elaborat, quæ difficilius ſuperantur. Quo fit etiam, ut alii adverſus alia magis exercere ſeſe poſſe habeant. Quid ergo ad hanc rem facit, palmam erigere, aut tabernaculum pelliceum & mortarium ac pilillam circumferre? Homo, ſi fis irritabilis, exerce te, ut contumelia edfectus non doleas. Sic deinde eo progredieris, ut, ſi quis etiam te verberarit, ipſe tibi dicas, Finge te fratrem eſſe amplexum. Deinde te exerce, ut vino etiam ſcite utaris; non ad ingurgitandum, (ſunt enim qui in hoc perperam ſeſe exerceant;) ſed primum, ut vino abſtineas, & ut puellula abſtineas, & placentula. Deinde aliquando explorandi tui cauſſa, ſi res tulerit, opportuno tempore in aſtutiam aliquod

σαυτὸν, ὑπὲρ τοῦ γνῶναι εἰ ὁμοίως ἡττῶσί σε
αἱ φαντασίαι. Τὰ πρῶτα δὲ φεῦγε μακρὰν ἀπὸ 12
τῶν ἰσχυροτέρων. ἄνισος ἡ μάχη κορασιδίῳ κομ-
ψῷ πρὸς νέον, ἀρχόμενον φιλοσοφεῖν· χύτρα,
φασὶ, καὶ πέτρα οὐ συμφωνεῖ.

Μετὰ τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν ἔκκλισιν, δεύτερος 13
τόπος ὁ περὶ τὴν ὁρμὴν καὶ ἀφορμήν· ἵν' εὐπει-
θὴς τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ παρὰ καιρὸν, μὴ παρὰ
τόπον, μὴ παρὰ ἄλλην τινὰ τοιαύτην ἀσυμμε-
τρίαν. Τρίτος, ὁ περὶ τὰς συγκαταθέσεις, ὁ 14
πρὸς τὰ πιθανὰ καὶ ἑλκυστικά. Ὡς γὰρ ὁ 15
Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέταστον βίον μὴ ζῆν· οὕ-
τως ἀνεξέταστον φαντασίαν μὴ παραδέχεσθαι,
ἀλλὰ λέγειν, Ἔκδεξαι, ἄφες ἴδω τίς εἶ, καὶ
πόθεν ἔρχῃ· ὡς οἱ νυκτοφύλακες, Δᾶξόν μοι τὰ
συνθήματα. Ἔχεις τὸ παρὰ τῆς φύσεως σύμ-
βολον, ὃ δεῖ τὴν παραδεχθησομένην ἔχειν φαν-

 τασίαν;

quod descendes, quo cognoscas, an æque te (*ut olim*) visa vincant. Principio autem procul fuge a fortioribus. Iniqua pugna est eleganti puellæ adversus adolescentem qui nuper philosophari cœpit: olla, quod aiunt, & saxum non concinunt.

Post adpetitionem & aversationem, alter locus est, de Impetu ad actionem capiendo, vel retinendo; ut obtemperes rationi, ne quid alieno tempore, ne quid alieno loco facias, neve per aliam hujusmodi pecces incongruentiam. Tertius locus Adsensionum est; pertinens ad probabilia & adlicientia. Ut enim Socrates vitam, in quam non inquiritur, vivendam esse negabat; ita nec visum ullum inexploratum est admittendum; sed dicendum: Exspecta, sine videam qui sis, & unde venias; quemadmodum excubitores, Ostende mihi tesseras. Habesne tesseram a natura datam, quam adferre debet visum omne,

ἐστὶν οὐδὲν ἔστιν οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν· ναί, ὅτι οὐ δεῖ προηγεῖσθαι τῶν πραγμάτων, ἀλλ' 19 ἐπακολουθεῖν. Οὐκ ἔδει οὕτω μοι προσενεχθῆναι τὸν ἀδελφόν. Οὔ· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκεῖνος ὄψεται. ἐγὼ δ', ὡς ἂν προσενεχθῇ αὐτὸς, ὡς 20 δεῖ χρήσομαι τοῖς πρὸς ἐκεῖνον. τοῦτο γὰρ ἐμόν ἐστιν, ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο οὐδεὶς κωλύσαι δύναται, ἐκεῖνο κωλύεται.

ΚΕΦ. ια'.

Σποράδην τινά.

Εἰσί τινες ὡς ἐκ νόμου διατεταγμένας ποιναὶ τοῖς ἀπειθοῦσι τῇ θείᾳ διοικήσει. Ὃς ἂν ἄλλο τι ἡγήσηται ἀγαθὸν παρὰ τὰ προαιρετικὰ, φθονείτω, ἐπιθυμείτω, κολακευέτω, ταρασσέσθω· ὃς ἂν ἄλλο κακὸν, λυπείσθω, πενθείτω, θρηνεί-

præter voluntatem, nihil vel bonum esse, vel malum; &, non præeundum esse rebus, sed sequendas esse res. Non ita me tractare debuit frater! Non: verum hoc quidem illi curæ erit; ego vero, utcumque ille me tractarit, cum eo sic agam ut officium postulat. Hoc enim meum est, illud alienum: hoc prohibere nemo potest, illud prohibetur.

CAP. XI.

Miscellanea quædam.

Sunt quædam pœnæ, quasi lege constitutæ iis qui divinæ gubernationi refragantur. Qui aliud quidquam præter voluntaria bonum judicarit; is invideat, concupiscat, adulatur, perturbetur: qui aliud malum

θρηνείτω, δυστυχείτω. Καὶ ὅμως, οὕτω πικρῶς 3
κολαζόμενοι, ἀπαυτῆναι οὐ δυνάμεθα.

ΜΕΜΝΗΣΟ, τί λέγει ὁ ποιητὴς περὶ 4
τοῦ ξένου,

Ξεῖν', οὔ μοι θέμις ἐστὶ, οὐδ' εἰ πονίων ἐκ-
θεν ἔλθοι.

Τοῦτο οὖν καὶ ἐπὶ πατρὸς πρόχειρον ἔχειν· Οὔ 5
μοι θέμις ἐστὶ, οὐδ' εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι, πα-
τέρ' ἀτιμῆσαι· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες τοῦ
Πατρῴου. Καὶ ἐπ' ἀδελφῷ· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν 6
ἅπαντες τοῦ Ὁμογνίου. Καὶ οὕτω κατὰ τὰς ἄλ-
λας σχέσεις εὑρήσομεν ἐπόπτην τὸν Δία.

Ce 2 ΚΕΦ.

malum judicarit; is doleat, lugeat, ejulet, sit infelix. Quamvis autem tam acerbe mulctemur, desistere tamen non possumus.

MEMENTO quid Poëta de hospite dicat,

Hospes, hoc mihi non fas est, ne si te pejor quidem venerit.

Idem etiam de patre in promtu sit: Mihi fas non fuerit, etiamsi pejor te venerit, patrem indigne tractare: omnes enim sunt a Jove, patrum præside. Et de fratre: omnes enim a Jove sunt, fratrum præside. Eodemque modo Jovem aliarum quoque necessitudinum inspectorem inveniemus.

CAP.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Ἀσκήσεως.

Τὰς ἀσκήσεις οὐ δεῖ διὰ τῶν παρὰ φύσιν καὶ παραδόξων ποιεῖσθαι· ἐπεί τοι τῶν θαυμαστῶν ποιῶν οὐδέν. διοίσομεν, οἱ λέγοντες Φιλοσοφεῖν, 2 Δύσκολον γάρ ἐστι καὶ τὸ ἐπὶ σχοινίου περιπατεῖν· καὶ οὐ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. τούτου ἕνεκα δεῖ καὶ ἡμᾶς μελετᾶν, ἐπὶ σχοινίου περιπατεῖν, ἢ φοίνικα ἱστάνειν, ἢ ἀν- 3 δριάντας περιλαμβάνειν; οὐδαμῶς. οὐκ ἔστι τὸ δύσκολον πᾶν καὶ ἐπικίνδυνον, ἐπιτήδειον πρὸς ἄσκησιν· ἀλλὰ τὸ πρόσφορον τῷ προκειμένῳ 4 ἐκπονηθῆναι. Τί δ' ἐστὶ τὸ προκείμενον ἐκπονηθῆναι; Ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει ἀκωλύτως ἀναστρέφεσθαι. Τοῦτο δὲ τί ἐστι; Μήτε ἀφεγόμενον ἀποτυ-

CAP. XII.

De Exercitatione.

Exercitationes neque contra naturam, neque in rebus mirabilibus inſtitui debent: alioqui nihil inter præſtigiatores & nos, qui philoſophi perhiberi volumus, intererit. Eſt enim etiam in fune ambulare difficile: nec difficile tantum, ſed etiam periculoſum. Fane de cauſſa nobis etiam meditandum eſt, quemadmodum in fune ambulemus, aut palmam erigamus, ſtatuasve amplectamur? Nequaquam: neque enim omnia difficilia & periculoſa, exercitationi quoque apta ſunt: ſed ea quæ conducunt ad id quod eſt nobis ad elaborandum propoſitum. Quid vero eſt quod ad elaborandum nobis eſt propoſitum? Ut adpetitione & averſatione citra impedimentum utamur. Hoc vero quid eſt? Ut nec eo, quod adpetimus, fruſtremur; nec in id, quod averſamur, incidamus.

ἀποτυγχάνειν, μήτ' ἐκκλίνοντα περιπίπτειν. Πρὸς τοῦτο οὖν καὶ τὴν ἄσκησιν ῥέπειν δεῖ. Ἐπεὶ γὰρ 5 οὐκ ἔστιν ἀναπότευκτον σχεῖν τὴν ὄρεξιν, καὶ τὴν ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον, ἄνευ μεγάλης καὶ συνεχοῦς ἀσκήσεως· ἴσθι, ὅτι, ἐὰν ἔξω ἐάσῃς ἀποστρέφεσθαι αὐτὴν ἐπὶ τὰ ἀπροαίρετα, οὔτε τὴν ὄρεξιν ἐπιτευκτικὴν ἕξεις, οὔτε τὴν ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον. Καὶ ἐπεὶ τὸ ἔθος ἰσχυρὸν προηγεῖται, 6 πρὸς μόνα ταῦτα ἀθισμένων ἡμῶν χρῆσθαι ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει· δεῖ τῷ ἔθει τούτῳ ἐναντίον ἔθος ἀντιθεῖναι, καὶ ὅπου ὁ πολὺς ὄλισθος τῶν φαντασιῶν, ἐκεῖ ἀντιτιθέναι τὸ ἀσκητικόν.

Ἑτεροκλινῶς ἔχω πρὸς ἡδονήν· ἀνατοιχήσω 7 ἐπὶ τὸ ἐναντίον ὑπὲρ τὸ μέτρον, τῆς ἀσκήσεως ἕνεκα. Ἐκκλιτικῶς ἔχω πόνου· τρίψω μου καὶ γυμνάσω πρὸς τοῦτο τὰς φαντασίας, ὑπὲρ τοῦ

cidamus. Huc igitur etiam exercitatio tendere debet. Cum enim fieri non possit, ut vel adpetitio non frustretur, vel aversatio non implicetur, sine magna & continenti exercitatione; scito, si eam extrorsum averti passus fueris ad ea quae nostri arbitrii non sunt, neque adpetitionem voti compotem, neque aversationem expertem calamitatis te esse habiturum. Et quia praecipua vis est consuetudinis inveteratae, cum adpetitione & aversatione adversus ista sola adsueverimus uti, isti consuetudini contraria consuetudo est opponenda, & ubi visorum lapsus maxime in proclivi est, ibi exercitatio maxime opponenda.

Sum ad voluptatem propensior: in partem contrariam ultra modum exercitationis caussa inclinabo. Abhorreo a labore: teram & exercebo ad hoc visa mea, ut aversatio a talibus omni-

ἀνεπιτήδειον τὸν ἄνδρα ποιῇ πρὸς αὐτὸν τὸν γυμνά-
8 σιον. Τίς γάρ ἐστιν ἀσκητής; Ὁ μελετῶν ὀρέ-
ξεις μὲν μὴ πίπτειν, ἐκκλίσεις δὲ πρὸς μόνα τὰ προαιρετικὰ χρῆσθαι, καὶ μελετῶν μᾶλλον ἐν τοῖς ἀνεπιτηδείοις. Καθ' ὃ καὶ ἄλλῳ πρὸς
9 ἄλλα μᾶλλον ἀσκητέον. Τί οὖν ἐκεῖ ποιεῖ τὸ φοινικίου ἐπιβῆναι, ἢ τὸ στέγην ἀδρομισθίαν καὶ ὀλί-
10 γων καὶ ὄψεων παρηφάνειν; Ἄνθρωπε, ἄσκησον, εἰ γυμνὸς εἶ, λουσοφαίνους ἐνίσχυσον, ἀτιμασθεὶς μὴ ἀχθεσθῆναι. ἐπὶ σῦκα προβάτῃ, ἵνα, κἂν πλάκῃ σε τις, εἴπῃς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν, ὅτι,
11 Δόξον ἀνδρώδεσθαι παρεπλάκην. εἶτα καὶ ἀνυ-
ρίῳ κομψῶς χρῆσθαι, μὴ εἰς τὸ πολὺ πίνειν, (καὶ γὰρ περὶ τοῦτο ἐπιμελητέον εἰσί τινες,) ἀλλὰ πρῶτον εἰς τὸ ἀσκήσασθαι, καὶ παρασιδίου ἅπτεσθαι, καὶ πλακουντίου. εἶτά ποτε ὑπὲρ ἀνυμφίας, καὶ ἄρτι, παθήσεις εὐκαίρως αὐτὸς

omnibus recedat. Quis enim sese quæret? Is qui in eo elaborat, ut adpetitione nun utatur, aversatione vero ad ea sola, quæ nostri sunt arbitrii; quique in iis magis elaborat, quæ difficilius superantur. Quo fit etiam, ut alii adversis alia magis exercere sese possit elaborat. Quid ergo ad hanc rem facit, palæstram erigere, aut tabernaculum pellitæum & mortarium ac pistillum circumferre? Homo, si sis irritabilis, exercita te, ut consicia toleres, ut contumelia adfectus non dolens. Sic deinde eo progredieris, ut, si quis etiam te verberarit, ipse tibi dicas, Finge te fatuam esse amplexum. Deinde te exerce, ut vino etiam scite utaris; non ad ingurgitandum, (sunt enim qui in hoc perperam sese exerceant;) sed primum, ut vino abstineas, & ut puellula abstineas, & placentula. Deinde aliquando explorandi tui causa, si ita res tulerit, opportuno tempore in mentem aliquod

σαυτὸν, ὑπὲρ τοῦ γνῶναι εἰ ὁμοίως ἡττῶσί σε
αἱ φαντασίαι. Τὰ πρῶτα δὲ φεῦγε μακρὰν ἀπὸ 12
τῶν ἰσχυροτέρων. ἄνισος ἡ μάχη κορασιδίῳ κομ-
ψῷ πρὸς νέον, ἀρχόμενον φιλοσοφεῖν· χύτρα,
φασὶ, καὶ πέτρα οὐ συμφωνῶ.

Μετὰ τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν ἔκκλισιν, δεύτερος 13
τόπος ὁ περὶ τὴν ὁρμὴν καὶ ἀφορμήν· ἵν' εὐπει-
θὴς τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ παρὰ καιρὸν, μὴ παρὰ
τόπον, μὴ παρὰ ἄλλην τινὰ τοιαύτην ἀσυμμε-
τρίαν. Τρίτος, ὁ περὶ τὰς συγκαταθέσεις, ὁ 14
πρὸς τὰ πιθανὰ καὶ ἑλκυστικά. Ὡς γὰρ ὁ 15
Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέταστον βίον μὴ ζῆν· οὕ-
τως ἀνεξέταστον φαντασίαν μὴ παραδέχεσθαι,
ἀλλὰ λέγειν, Ἔκδεξαι, ἄφες ἴδω τίς εἶ, καὶ
πόθεν ἔρχῃ· ὡς οἱ νυκτοφύλακες, Δᾶξόν μοι τὰ
συνθήματα. Ἔχεις τὸ παρὰ τῆς φύσεως σύμ-
βολον, ὃ δεῖ τὴν παραδεχθησομένην ἔχειν φαν-

 τασίαν;

quod descendes, quo cognoscas, an æque te (*ut olim*) visa vincant. Principio autem procul fuge a fortioribus. Iniqua pugna est eleganti puellæ adversus adolescentem qui nuper philosophari cœpit: olla, quod aiunt, & saxum non concinunt.

Post adpetitionem & aversationem, alter locus est, de Impetu ad actionem capiendo, vel retinendo; ut obtemperes rationi, ne quid alieno tempore, ne quid alieno loco facias, neve per aliam hujusmodi pecces incongruentiam. Tertius locus Adsensionum est; pertinens ad probabilia & adlicientia. Ut enim Socrates vitam, in quam non inquiritur, vivendam esse negabat; ita nec visum ullum inexploratum est admittendum; sed dicendum: Exspecta, sine videam qui sis, & unde venias; quemadmodum excubitores, Ostende mihi tesseras. Habesne tesseram a natura datam, quam adferre debet visum omne,

16 φασίαν; Καὶ λοιπὸν, ὅσα τῷ σώματι προσάγεται ὑπὸ τῶν γυμναζόντων αὐτὸ, ἂν μὲν ὠθῇ που ἐπὶ, πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν, ἔστι ἂν καὶ αὐτὰ αἰσκητικά· ἂν δὲ πρὸς ἐπίδειξιν, ἔξω γενευκότος ἐστὶ, καὶ ἄλλο τι θηρωμένου, καὶ θεατὰς ζητοῦντος τοὺς ἐροῦντας, Ὦ μεγάλου
17 ἀνθρώπου! Διὰ τοῦτο καλῶς ὁ Ἀπολλώνιος ἔλεγεν, ὅτι, Ὅταν θέλῃς σαυτῷ αἰσκῆσαι, δι-ψῶν ποτὲ καύματος, ἐφέλκυσαι βρόγχον ψυχροῦ, καὶ ἔκπτυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς.

ΚΕΦ. ιγ'.

Τί ἐστιν Ἔρημία, καὶ τοῖος Ἔρημος.

Ἔρημία ἐστὶ, κατάστασίς τις αἰσθητή. Οὐ γὰρ ὁ μόνος ἐστὶν, οὐδὲ καὶ ἔρημος· ὥσπερ οὐδ'

ne, quod admittendum sit. Denique, quæ corpori ab iis, qui id exercent, adhibentur, siquidem huo quodammodo spectant, nempe ad adpetitionem & aversationem, pertinebunt & ipsa ad exercitationem: sin ad ostentationem solam spectant, sunt ejus qui extrorsum prominet, & aliud quid venatur, & spectatores quærit, dicturos, O magnum hominem! Quapropter recte dictum est ab Apollonio, si quis se sua causa velit exercere, ut in æstu, frigidæ haustum attrahat ore, taciteque exspuat.

CAP. XIII.

Qui sit status desertus, & qui sit Desertus.

Status desertus est ejus, qui auxilio destituitur. Non enim qui solus est, idem etiam desertus est; quem-

οὐδ' ὁ ἐν πολλοῖς ὤν, οὐκ ἔρημος. Ὅταν γοῦν 2
ἀπολέσωμεν ἢ ἀδελφὸν, ἢ υἱὸν, ἢ φίλον ᾧ προσ-
ανεπαυόμεθα, λέγομεν ἀπολελεῖφθαι ἔρημοι, πολ-
λάκις ἐν Ῥώμῃ ὄντες, τοσούτου ὄχλου ἡμῖν ἀπαν-
τῶντος, καὶ τοσούτων συνοικούντων, ἔσθ' ὅτε
πλῆθος δούλων ἔχοντες. Θέλει γὰρ ὁ ἔρημος, 3
κατὰ τὴν ἔννοιαν, ἀβοήθητός τις εἶναι, καὶ ἐκκεί-
μενος τοῖς βλάπτειν βουλομένοις. Διὰ τοῦτο, ὅταν
ὁδεύωμεν, τότε μάλιστα ἐρήμους λέγομεν ἑαυτοὺς
ὅταν εἰς λῃστὰς ἐμπέσωμεν. οὐ γὰρ ἀνθρώπου
ὄψις ἐξαιρεῖται ἐρημίας, ἀλλὰ πιστοῦ καὶ αἰδήμο-
νος, καὶ ὠφελίμου. Ἐπεὶ εἰ τὸ μόνον εἶναι ἀρκεῖ 4
πρὸς τὸ ἔρημον εἶναι, λέγε ὅτι καὶ ὁ Ζεὺς ἐν τῇ
ἐκπυρώσει ἔρημός ἐστι, καὶ κατακλαίει αὐτὸς ἑαυ-
τοῦ· Τάλας ἐγὼ, οὔτε τὴν Ἥραν ἔχω, οὔτε τὴν
Ἀθηνᾶν, οὔτε τὸν Ἀπόλλωνα, οὔτε ὅλως ἢ

quemadmodum nec is, qui inter multos versatur, idcirco non desertus. Itaque fit sæpe, cum vel fratrem amisimus, vel filium, vel amicum, quo confidebamus, ut desertos nos esse queramur; licet Romæ agentes, tanta turba nobis occurrente, in tantaque hominum frequentia habitantes, interdum etiam famulorum multitudine stipati. Desertus enim is esse intelligitur, qui auxilio destituitur, & obnoxius eis est qui lædere volunt. Quapropter, cum iter facimus, tum nos maxime desertos dicimus, cum in latrones inciderimus; neque enim conspectus hominis solitudine liberat; sed fidelis, verecundi & utilis hominis conspectus. Nam si solitudo satis ad id est, ut sis desertus; dicendum erit, Jovem etiam in conflagratione mundi desertum esse, & apud se ipsum lamentari: Me miserum! neque Junonem habeo, neque Minervam, neque Apollinem, denique neque fratrem,

5 ἀδελφὸν, ἢ υἱὸν, ἢ ἔγγονον, ἢ συγγενῆ. Ταῦτα καὶ λέγουσί τινες ὅτι ποιεῖ μόνος ἐν τῇ ἐκπυρώσει, οὐ γὰρ ἐπινοοῦσι διεξαγωγὴν μόνου, καὶ ἀπό τινος φυσικοῦ ἐρμώμενοι, ἀπὸ τοῦ φύσει κοινωνικοῦ εἶναι καὶ φιλαλλήλου, καὶ ἡδέως συναναστρέφεσθαι ἀνθρώποις. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον δεῖ τινα καὶ πρὸς τοῦτο παρασκευὴν ἔχειν, τὸ δύνασθαι αὐτὸν ἑαυτῷ ἀρκεῖν, δύνασθαι αὐτὸν ἑαυτῷ
7 συνεῖναι. Ὡς ὁ Ζεὺς αὐτὸς ἑαυτῷ σύνεστι, καὶ ἡσυχάζει ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐννοεῖ τὴν διοίκησιν τὴν ἑαυτοῦ οἵα ἐστὶ, καὶ ἐν ἐπινοίαις γίνεται περιπόησις ἑαυτῷ· οὕτω καὶ ἡμᾶς δύνασθαι δεῖ αὐτοὺς ἑαυτοῖς λαλεῖν, μὴ προσδεῖσθαι ἄλλων, διαγω-
8 γῆς μὴ ἀπορεῖν· ἐφιστάνειν τῇ θείᾳ διοικήσει, τῇ αὐτῶν πρὸς τἄλλα σχέσει· ἐπιβλέπειν, πῶς πρότερον ἔχομεν πρὸς τὰ συμβαίνοντα, πῶς νῦν τίνα

trem, neque filium, neque nepotem, neque cognatum. Hoc etiam nonnulli facturum eum in conflagratione mundi, cum solus erit, aiunt. Neque enim intelligunt, quo pacto vitam aliquis transigere possit solus; & proficiscuntur quidem etiam a naturali quodam principio, scilicet ab ingenito hominibus communionis studio, & mutuo amore, & delectatione consuetudinis cum hominibus. Sed tamen paranda est ad hoc quoque habilitas quædam, ut se ipso esse contentus, & secum vivere quispiam possit. Sicut enim Jupiter secum vivit & in se ipse adquiescit, & administrationem suam qualis sit secum reputat, & in cogitationibus sese dignis versatur: eodem modo & nos decet nobiscum posse colloqui, non requirere alios, non indigere oblectatione qua tempus fallamus; mentem adjicere ad divinam administrationem; &, quæ relatio sit nostra erga res cæteras, expendere; considerare, quomodo antea ca-

sus

τίνα ἐστὶν ἔτι τὰ θλίβοντα· πῶς ἂν θεραπευθῇ καὶ ταῦτα, πῶς ἐξαιρεθῇ· εἴ τινα ἐξεργασίας δεῖται, κατὰ τὸν αὐτοῦ λόγον ἐξεργάσασθαι.

Ὁρᾶτε γὰρ, ὅτι εἰρήνην μεγάλην ὁ Καίσαρ 9
ἡμῖν δοκεῖ παρέχειν, ὅτι οὐκ εἰσὶν οὐκέτι πόλεμοι, οὐδὲ μάχαι, οὐδὲ λῃστήρια μεγάλα, οὐδὲ πειρατικά· ἀλλ' ἔξεστι πάσῃ ὥρᾳ ὁδεύειν, πλεῖν ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμάς. Μή τι οὖν καὶ ἀπὸ 10
πυρετοῦ δύναται ἡμῖν εἰρήνην παρασχεῖν; μή τι καὶ ἀπὸ ναυαγίου; μή τι ἀπὸ ἐμπρησμοῦ, ἢ ἀπὸ σεισμοῦ, ἢ ἀπὸ κεραυνοῦ; Ἄγε, ἀπ' ἔρωτος; Οὐ δύναται. Ἀπὸ πένθους; Οὐ δύναται. Ἀπὸ φθόνου; Οὐ δύναται. Ἀπὸ οὐδενὸς ἁπλῶς τούτων. Ὁ δὲ λόγος ὁ τῶν φιλοσόφων 11
ὑπισχνεῖται καὶ ἀπὸ τούτων εἰρήνην παρέχειν. Καὶ τί λέγει; Ἂν μοι προσέχητε, ὦ ἄνθρωποι, ὅπου ἂν

sus humanos tulerimus, quomodo nunc feramus; quæ sint quæ nos adhuc angant; quomodo hæc quoque curari, quomodo tolli queant; si qua expolienda sint, ut recta ratione adhibita expoliantur.

Videte enim, quam amplam pacem nobis præstare Cæsar videatur, cum neque bella jam supersint, neque pugnæ, neque latrocinia magna, neque piraticæ grassationes; sed ut quovis anni tempore, quavis hora, iter facere liceat, ab oriente in occidentem navigare. Num ergo etiam a febre pacem præstare nobis potest? num & a naufragio? num ab incendio, a terræ motu, a fulmine? Age, num ab amore? Non potest. A luctu? Non potest. Ab invidia? Non potest. Omnino a nulla tali re. At doctrina philosophorum pollicetur, ab his quoque rebus se pacem præstituram esse. Quid autem ait? „Si me, (inquit) homines! „audiveritis; ubicumque „fuerit-

ἂν ἦτε, ὅ τι ἂν ποιῆτε, οὐ λυπηθήσεσθε, οὐκ ὀργισθήσεσθε, οὐκ ἀναγκασθήσεσθε, οὐ κωλυθήσεσθε, ἀπαθεῖς δὲ καὶ ἐλεύθεροι διάξετε ἀπὸ πάν-
12 των. Ταύτην τὴν εἰρήνην τις ἔχων, οὐχὶ κεκηρυγμένην ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, (πόθεν γὰρ αὐτῷ ταύτην κηρύξαι;) ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κεκηρυγμένην διὰ τοῦ λόγου, οὐκ ἀρκεσθεὶς ὅταν ᾖ μό-
13 νος; ἐπιβλέπων, καὶ ἐνθυμούμενος· Νῦν ἐμοὶ κακὸν οὐδὲν δύναται συμβῆναι, ἐμοὶ λῃστὴς οὐκ ἔστιν, ἐμοὶ σεισμὸς οὐκ ἔστιν, πάντα εἰρήνης μεστά, πάντα ἀταραξίας· πᾶσα ὁδός, πᾶσα πόλις, πᾶσα σύνοδος, γείτων, κοινωνὸς, ἀβλα-
βής. Ἄλλος παρέχει τροφάς, ὁ μέλει· ἄλλος ἐσθῆτα· ἄλλος αἰσθήσεις ἔδωκεν, ἄλλος
14 προλήψεις. ὅταν δὲ μὴ παρέχῃ τὰ ἀναγκαῖα, τὸ ἀναπλητικὸν σημαίνει, τὴν θύραν ἤνοιξε, καὶ λέγει σοι, Ἔρχου. Ποῦ; Εἰς οὐδὲν δεινὸν ἀλλ'

fueritis, quidquid feceritis, non dolebitis, non irascemini, non cogemini, non impedimini; sed tranquilli & ab omnibus rebus liberi ætatem degetis. Hanc pacem si quis habeat, non a Cæsare promulgatam, (quo pacto enim eam ille promulgare queat?) sed a Deo per rationem pronunciatam, is ea contentus non erit cum solus fuerit? cum videat, & ita secum cogitet: Nunc mali nihil accidere mihi potest, mihi latro non est, mihi terræ motus non est, omnia plena pacis, plena tranquillitatis; omnis via, omnis urbs, omnis congressus hominum, vicinus, socius, innoxius. Alius præbet victum, cui id curæ est; alius vestem; alius sensus dedit, alius anticipatas animi notiones. Quod si vero ea, quibus opus est, non suppeditat; receptui canit, januam aperuit, teque venire jubet. Quo? Non in malam rem: sed eo unde ortus es, ad amicos & cognatos,

ἀλλ' ὅθεν ἐγένου, εἰς τὰ φίλα καὶ συγγενῆ, εἰς τὰ στοιχεῖα. ὅσον ἦν ἐν σοὶ πυρὸς, εἰς πῦρ ἄπει- 15
σιν· ὅσον ἦν γηδίου, εἰς γήδιον· ὅσον πνευματίου, εἰς πνευμάτιον· ὅσον ὑδατίου, εἰς ὑδάτιον. οὐδεὶς Ἅιδης, οὐδ' Ἀχέρων, οὐδὲ Κωκυτὸς, οὐδὲ Πυριφλεγέθων· ἀλλὰ πάντα Θεῶν μεστὰ καὶ Δαιμόνων. Ταῦτά τις ἐνθυμεῖσθαι ἔχων, καὶ 16
βλέπων τὸν ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, καὶ γῆς ἀπολαύων καὶ θαλάσσης, ἔρημός ἐστιν οὐ μᾶλλον ἢ καὶ ἀβοήθητος. Τί οὖν; ἄν τις ἐπελ- 17
θὼν μόνῳ ἀποσφάξῃ με; Μωρὲ, σὲ οὔ· ἀλλὰ τὸ σωμάτιον.

Ποία οὖν ἔτι ἐρημία; ποία ἀπορία; τί χεί- 18
ρονας ἑαυτοὺς ποιοῦμεν τῶν παιδαρίων; ἅ τινα ἔταν ἀπολειφθῇ μόνα, τί ποιεῖ; ἄραντα ὀστράκια καὶ σποδὸν, οἰκοδομεῖ τί ποτε, εἶτα καταστρέφει, καὶ πάλιν ἄλλο οἰκοδομεῖ· καὶ οὕτως οὐδέ-

gnata, ad elementa. Quidquid in te ignis fuit, ad ignem redit; quidquid terræ, ad terram; quidquid spirantis aëris, ad aërem; quidquid aquæ, ad aquam. Nullus est Orcus, nullus Acheron, nullus Cocytus, nullus Pyriphlegethon: sed omnia plena Deorum & Geniorum. Hæc qui cogitare potest, & qui solem & lunam & sidera intuetur, & terra fruitur atque mari, is non magis desertus est, quam adjumenti expers. Quid ergo, si quis me solum adgressus jugularit? Stulte, non te, sed corpusculum.

Quæ ergo solitudo restat? quæ inopia? Quid nos ipsi pueris deteriores facimus; qui, cum soli relinquuntur, quid agunt? Tollunt testas, ac cinerem, nunc aliquid exstruunt, nunc diruunt, nunc rursus aliud exstruunt: quo fit, ut numquam eis desit, quo

19 οὐδέποτε ἀπορεῖ διαγωγῆς. Ἐγὼ οὖν, ἂν πλεύσητε ὑμεῖς, μέλλω καθήμενος κλαίειν, ὅτι μόνος ἀπελείφθην καὶ ἔρημος; Οὕτως οὐκ ὀστράκια ἕξω; οὐ σποδόν; Ἀλλ' ἐκεῖνα ὑπ' ἀφροσύνης ταῦτα ποιεῖ, ἡμεῖς δ' ὑπὸ φρονήσεως δυστυχοῦμεν;

20 Πᾶσα μεγάλη δύναμις ἐπισφαλὴς τῶν ἀρχομένων. Φέρειν οὖν δεῖ τὰ τοιαῦτα κατὰ δύναμιν,
21 ἀλλὰ κατὰ φύσιν. * ἀλλ' οὐχὶ τῷ φθισικῷ. Μελέτησόν ποτε διαγωγὴν ὡς ἄῤῥωστος, ἵνα ποθ' ὡς ὑγιαίνων διαγάγῃς. ἀσίτησον, ὑδροπότησον· ἀπόσχου ποτὲ παντάπασιν ὀρέξεως, ἵνα ποτὲ καὶ εὐλόγως ὀρεχθῇς. εἰ δ' εὐλόγως, ὅταν ἔχῃς
22 τι ἐν σεαυτῷ ἀγαθὸν, εὖ ὀρεχθήσῃ. Οὔ· ἀλλ' εὐθέως ὡς σοφοὶ διάγειν ἐθέλομεν, καὶ ὠφελεῖν ἀνθρώπους. Ποίαν ὠφέλειαν; τί ποιεῖς; σαυτὸν γὰρ

quo tempus fallant. Ego igitur, si vos hinc profecti eritis, plorans scilicet sedebo, quod solus relictus sim ac desertus? Itane testulas non habebo? non cinerem? At illi præ stultitia istud faciunt; nos vero præ sapientia calamitosi sumus!

Omnis magna facultas periculosa est incipienti. Ferenda igitur talia sunt pro virili, sed naturæ convenienter. * at non ei qui phthisi laborat. Eam vitæ rationem aliquando meditare, quæ valetudinario sit adcommodata, ut olim etiam tamquam recte valens vivere possis. Abstine cibis, aquam bibe: aliquando omnem adpetitionem cohibe, ut tandem etiam recta ratione adpetas. Si vero recta cum ratione, quum habueris in te boni aliquid, tum recte adpetitione uteris. At hoc nobis non placet; sed statim tamquam sapientes vivere volumus, & utilitatem adferre hominibus. Quam utilitatem? quid facis?

γὰρ ὠφέλησας; Ἀλλὰ προτρέψαι αὐτοὺς θέλεις. Σὺ γὰρ προτρέψαι; Θέλεις αὐτοὺς ὠφελῆσαι. δεῖξον αὐτοῖς ἐπὶ σεαυτοῦ, οἵους ποιεῖ φιλοσοφία· καὶ μὴ φλυάρει. ἐσθίων, τοὺς συνεσθίοντας ὠφέλει· πίνων, τοὺς πίνοντας· εἴκων πᾶσι, παραχωρῶν, ἀνεχόμενος, οὕτως αὐτοὺς ὠφέλει· καὶ μὴ κατεξίφου αὐτῶν τὸ σαυτοῦ φλέγμα. 23

ΚΕΦ. ιδ'.

Στοιχείωσίς τις.

Ὡς οἱ κακοὶ τραγῳδοὶ μόνοι ᾄσαι οὐ δύνανται, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν· οὕτως ἔνιοι μόνοι περιπατῆσαι οὐ δύνανται. Ἄνθρωπε, εἴ τι εἶ, καὶ μόνος περιπάτησον, καὶ σεαυτῷ λάλησον, καὶ μὴ ἐν 2

eis? num ipse tibi profuisti? At adhortari eos vis. An te ipse prius cohortatus? Vis eis prodesse. Ostende in teipso, quales philosophia faciat, neque nugas age. Comedens, utilis esto una comedentibus; bibens, una bibentibus; cedendo omnibus, concedendo, tolerando, sic eos juvato: sed pituitam tuam in eos noli evomere.

CAP. XIV.

Miscellanea quædam.

Quemadmodum mali tragœdi soli canere non possunt, sed cum multis: sic nonnulli soli deambulare non possunt. Homo, si quid es, & solus deambula, & tibi loquere, neque in choro delitesce. Aliquando

3 ἐν τῷ χορῷ κρύπτου. Σκόπει τί ποτε, περίβλεψαι, ἐνοείσθητι, ἵνα γνῶς τίς εἶ.

4 Ὅταν τις ὕδωρ πίνῃ, ἢ ποιῇ τι ἀσκητικόν, ἐκ πάσης ἀφορμῆς λέγε αὐτὸ πρὸς πάν-
5 τας, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. Διὰ γὰρ τοῦτο ὕδωρ πίνεις; διὰ τὸ ὕδωρ πίνειν; Ἄνθρωπε, εἰ σοι λυσιτελεῖ πίνειν, πίνε· εἰ δὲ μή, γελοίως ποι-
6 εῖς. εἰ δὲ συμφέρει σοι, καὶ πίνεις, σιώπα πρὸς τοὺς δυσαρεστοῦντας τοῖς ἀνθρώποις. Τί οὖν; αὐτοῖς τούτοις ἀρέσκειν θέλεις;

7 Τῶν πραττομένων τὰ μὲν προηγουμένως πράττεται, τὰ δὲ κατὰ περίστασιν, τὰ δὲ κατ' οἰκονομίαν, τὰ δὲ κατὰ συμπεριφοράν, τὰ δὲ κατ' ἔνστασιν.

8 Δύο ταῦτα ἐξελεῖν τῶν ἀνθρώπων, οἴησιν καὶ ἀπιστίαν. Οἴησις μὲν οὖν ἐστι, τὸ δοκεῖν μηδέ-

quando aliquid considera, circumspice, te ipsum concute, ut cognoscas qui sis.

SI QUIS aquam bibit, aliave quapiam re sese exercet, quavis occasione id omnibus dicit, Ego aquam bibo. Ergo eo tantum aquam bibis, ut aquam bibas? Homo, si tibi aquam bibere expedit, bibito: sin minus, ridicule facis. Sin aquæ potus tibi expedit, ideoque tu bibis; tace apud eos qui aquæ potores moleste ferunt. Quid ergo? istis ipsis placere studes?

EORUM quæ agantur, alia principali quadam & præcipua ratione fiunt, alia temporum causa, alia per dispensationem quamdam, alia obsequii causa, alia ex vitæ instituto.

DUO hæc eximenda sunt hominibus, arrogantia & diffidentia. Ac arrogantia quidem est eorum, qui

μηδενὸς προσδεῖσθαι· ἀπιστία δὲ, τὸ ὑπολαμβάνειν μὴ δυνατὸν εἶναι εὐροεῖν σε τοσούτων περιεστηκότων. Τὴν μὲν οὖν οἴησιν ἔλεγχος ἐξαιρεῖ· καὶ 9
τοῦτο πρῶτον ποιεῖ Σωκράτης. Ὅτι δ' οὐκ ἀδύνατόν ἐστι τὸ πρᾶγμα, σκέψαι καὶ ζήτησον. Οὐδέν σε βλάψει ἡ ζήτησις αὕτη· καὶ σχεδὸν τὸ 10
φιλοσοφεῖν τοῦτ' ἔστι, ζητεῖν πως ἐνδέχεται ἀπαραποδίστως ὀρέξει χρῆσθαι καὶ ἐκκλίσει.

ΚΡΕΙΣΣΩΝ εἰμί σου, ὁ γὰρ πατήρ μου 11
ὑπατικός ἐστιν. Ἄλλος λέγει, Ἐγὼ δεδημάρχηκα, σὺ δ' οὔ. Εἰ δ' ἵπποι ἦμεν, ἔλεγες ἄν, 12
ὅτι, Ὁ πατήρ μου ὠκύτερος ἦν; ὅτι, ἐγὼ ἔχω πολλὰς κριθὰς καὶ χόρτον, ἢ ὅτι, κομψὰ περιτραχήλια; Εἰ οὖν ταῦτά σου λέγοντος, εἶπον, ὅτι ἔστω ταῦτα, τρέχωμεν οὖν. Ἄγε, ἐπ' ἀν- 13
θρώπου οὖν οὐδέν ἐστι τοιοῦτον οἷον ἐφ' ἵππου δρόμος,

qui sibi nihil deesse putant: diffidentia vero eorum, qui existimant se inter tot circumstantes casus non posse esse beatos. Arrogantiam igitur tollit reprehensio argumentis nitens. Atque id primum faciebat Socrates. Fieri autem rem posse, considerato, & quaerito. Nihil tibi nocebit ista inquisitio: ac potius in eo magna ex parte sita est philosophia, ut inquirat, quomodo citra impedimentum adpetitione & aversatione uti liceat.

MELIOR sum te, nam pater meus consularis est. Alius ait: Ego tribunatum gessi, tu non. Quod si vero equi essemus, diceres ne, Pater meus velocior fuit: ego multum hordei habeo & foeni, aut elegantes phaleras. Si igitur tibi ista dicenti responderem, Esto ita, curramus ergo! Age, nihilne tale est in homine, quale est

χῇ οὐδέν. ἀλλ', ὡς ὁ πίθηκος, πᾶν ὃ ἂν ἴδῃς μιμῇ, καὶ ἀεί σοι ἄλλο ἐξ ἄλλου ἀρέσκει, τὸ 7 σύνηθες δ' ἀπαρέσκει. οὔτε γὰρ μετὰ σκέψεως ἦλθες ἐπί τι, οὐδὲ περιοδεύσας ὅλον τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ βασανίσας, ἀλλ' εἰκῇ καὶ κατὰ ψυχρὰν 8 ἐπιθυμίαν. Οὕτω τινὲς, ἰδόντες φιλόσοφον, καὶ ἀκούσαντές τινος οὕτω λέγοντος, ὡς Εὐφράτης λέγει, (καὶ γοῦν τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος;) θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν.

9 Ἄνθρωπε, σκέψαι πρῶτον, τί ἐστι τὸ πρᾶγμα· εἶτα καὶ τὴν σαυτοῦ φύσιν, τί δύναται βαστάσαι. εἰ παλαιστὴς, ἰδοὺ σου τοὺς ὤμους, τοὺς μηροὺς, τὴν ὀσφύν. ἄλλας γὰρ πρὸς ἄλλο τι πέ- 10 φυκε. Δοκεῖς, ὅτι ταῦτα ποιῶν δύνασαι φιλοσοφεῖν; δοκεῖς, ὅτι δύνασαι οὕτω σαυτὸν ἐσθίειν, οὕτω πίνειν; ὁμοίως ὀργίζεσθαι, ὁμοίως δυσαρεστεῖν; 11 Ἀγρυπνῆσαι δεῖ, συνῆσαι, νικῆσαι τινας ἐπιθυμίας, ἀπελ-

losophus, postea orator; toto autem animo nihil: sed, ut simius, quidquid videris, imitaris; & semper aliud ex alio tibi placet, addicta vero displicent. Neque enim considerate quidquam adgressus es, neque rem totam circumcirca explorasti; sed temere accessisti, frigida cupiditate impulsus. Sic nonnulli, viso philosopho, auditóve aliquo sic differente ut Euphrates differit, (quamquam, quis sic dicere, ut ille, potest?) volunt & ipsi philosophari. Homo, considera prius quæ res sit: deinde naturam quoque tuam, quid ferre possit. Si luctator esse vis, vide humeros tuos, femora, lumbos. Alius enim ad aliud aliquid natus est. Putasne, te, si vis agas, posse philosophari? Putasne, te posse eodem modo edere, eodem modo bibere, æque iratum, æque indignari? Vigilandum est, laborandum,

ἐπελθεῖν, ἀπὸ τῶν οἰκείων, ὑπὸ παιδαρίου καταφρονηθῆναι, ὑπὸ τῶν ἀπαντώντων καταγελασθῆναι, ἐν παντὶ ἔλασσον ἔχειν, ἐν ἀρχῇ, ἐν τιμῇ, ἐν δίκῃ. Ταῦτα περισκεψάμενος, εἰ σοι δοκεῖ, 12
πρόσεχε· εἰ θέλεις ἀντικαταλλάξασθαι τούτων ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταραξίαν. εἰ δὲ μή, μὴ πρόσαγε· μὴ, ὡς τὰ παιδία, νῦν μὲν φιλόσοφος, ὕστερον δὲ τελώνης, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα ἐπίτροπος Καίσαρος. Ταῦτα οὐ συμφωνεῖ. ἕνα σε δεῖ 13
ἄνθρωπον εἶναι, ἢ ἀγαθὸν, ἢ κακόν· ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεσθαι τὸ σαυτοῦ, ἢ τὰ ἐκτός· ἢ περὶ τὰ ἔσω φιλοπονεῖν, ἢ περὶ τὰ ἔξω· τοῦτ' ἔστι, φιλοσόφου στάσιν ἔχειν, ἢ ἰδιώτου.

ΡΟΥΦΩ τις ἔλεγε, Γάλβα σφαγέντος, ὅτι, 14
Νῦν προνοίᾳ ὁ κόσμος διοικεῖται; Ὁ δὲ, Μὴ παρέρ-

 γως

dum, vincendæ sunt quædam cupiditates, a cognatis discedendum; oportet a servulo contemni, ab obviis derideri, omnibus in rebus deteriori conditione esse, in magistratu, in honore, in judicio. His consideratis, si lubet, accedito; si pro his permutare velis perturbationum vacuitatem, libertatem, constantiam: alioqui noli accedere; ne, ut pueri, nunc philosophus sis, postea publicanus, mox orator, denique procurator Cæsaris. Hæc non consentiunt. Unum te hominem esse oportet, sive bonum, sive malum; aut principalem tui ipsius partem excolere te oportet, aut res externas; laborem vel internis rebus impendere, vel externis; hoc est, tuendus est tibi vel philosophi status, vel hominis indocti.

RUFO quidem, occiso Galba, dixit; Nunc adeo mundum providentia gubernari? At ille; An vel obiter

3 ἐν τῷ χαρῷ κρύπτου. Σκόπει τί ποτε, περιβλεψαι, ἐνσείσθητι, ἵνα γνῶς τίς εἶ.

4 ΟΤΑΝ τις ὕδωρ πίνῃ, ἢ ποιῇ τι ἀσκητικὸν, ἐκ πάσης ἀφορμῆς λέγει αὐτὸ πρὸς πάν-
5 τας, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. Διὰ γὰρ τοῦτο ὕδωρ πίνεις; διὰ τὸ ὕδωρ πίνειν; Ἄνθρωπε, εἰ σοι λυσιτελεῖ πίνειν, πίνε· εἰ δὲ μὴ, γελοίως σοι-
6 εῖς. εἰ δὲ συμφέρει σοι, καὶ πίνεις, σιώπα πρὸς τοὺς δυσαρεστοῦντας τοῖς ἀνθρώποις. Τί οὖν; αὐτοῖς τούτοις ἀρέσκειν θέλεις;

7 ΤΩΝ πραττομένων τὰ μὲν προηγουμένως πράττεται, τὰ δὲ κατὰ περίστασιν, τὰ δὲ κατ' οἰκονομίαν, τὰ δὲ κατὰ συμπεριφοράν, τὰ δὲ κατ' ἔνστασιν.

8 ΔΥΟ ταῦτα ἐξελεῖν τῶν ἀνθρώπων, ὕβριν καὶ ἀπιστίαν. Ὕβρις μὲν οὖν ἐστι, τὸ δοκεῖν μηδε-

quando aliquid conſidera, circumſpice, te ipſum concute, ut cognoſcas qui ſis.

SI QUIS aquam bibit, aliave quapiam re ſeſe exercet, quavis occaſione id omnibus dicit, Ego aquam bibo. Ergo eo tantum aquam bibis, ut aquam bibas? Homo, ſi tibi aquam bibere expedit, bibito: ſin minus, ridicule facis. Sin aquæ potus tibi expedit, ideoque tu bibis; tace apud eos qui aquæ potores moleſte ferunt. Quid ergo? iſtis ipſis placere ſtudes?

EORUM quæ aguntur, alia principali quadam & præcipua ratione fiunt, alia temporum cauſſa, alia per diſpenſationem quamdam, alia obſequii cauſſa, alia ex vitæ inſtituto.

DUO hæc eximenda ſunt hominibus, arrogantia & diffidentia. Ac arrogantia quidem eſt eorum, qui

μηδενὸς προσδεῖσθαι· ἀπιστία δὲ, τὸ ὑπολαμβάνειν μὴ δυνατὸν εἶναι εὐροεῖν σε τοσούτων περιεστηκότων. Τὴν μὲν οὖν ὕβριν ἔλεγχε ἐξαίρων· καὶ τοῦτο πρῶτον ποιεῖ Σωκράτης. Ὅτι δ' οὐκ ἀδύνατόν ἐστι τὸ πρᾶγμα, σκέψαι καὶ ζήτησον. Οὐδέν σε βλάψει ἡ ζήτησις αὕτη· καὶ συμφέρον τὸ φιλοσοφεῖν τοῦτ' ἔστι, ζητεῖν πῶς ἐνδέχεται ἀπαραπαδίστως ὀρέξει χρῆσθαι καὶ ἐκκλίσει. 9 10

ΚΡΕΙΣΣΩΝ εἰμί σου, ὁ γὰρ πατήρ μου ὑπατικός ἐστιν. Ἄλλος λέγει, Ἐγὼ δεδημαρχήκειν, σὺ δ' οὔ. Εἰ δ' ἵπποι ἦμεν, ἔλεγες ἂν ὅτι, Ὁ πατήρ μου ὠκύτερός ἦν; ὅτι, ἐγὼ ἔχω πολλὰς κριθὰς καὶ χόρτον; ἢ ὅτι, κομψὰ περιτραχήλια; Εἰ οὖν ταῦτά σου λέγοντος εἶπον, ὅτι ἔστω ταῦτα, τί ἔχωμεν οὖν. Ἄγε, ἐπ' ἀνθρώπου οὖν οὐδέν ἐστι τοιοῦτον οἷον ἐφ' ἵππου 11 12 13

[illegible]

qui sibi nihil deesse putant: diffidentia vero eorum, qui existimant se inter tot circumstantes casus non posse esse beatos. Arrogantiam igitur tollit reprehensio argumentis nitens. Atque id primum faciebat Socrates. Fieri autem rem posse, considerato, & quærito. Nihil tibi nocebit ista inquisitio: ac potius in eo magna ex parte sita est philosophia, ut inquiras, quomodo citra impedimentum adpetitione & aversatione uti liceat.

MELIOR sum tè, nam pater meus consularis est. Alius ait: Ego tribunatum gessi, tu non. Quod si vero equi essemus, diceres-ne, Pater meus velocior fuit: ego multum hordei habeo & fœni; aut elegantes phaleras. Si igitur tibi ista diceatur, responderem, Esto ita, currimus ergo! Age, nihilne tale est in homine, quale

χῇ οὐδέν. ἀλλ', ὡς ὁ πίθηκος, πᾶν ὃ ἂν ἴδῃς
μιμῇ, καὶ ἀεί σοι ἄλλο ἐξ ἄλλου ἀρέσκει, τὸ
7 σύνηθες δ' ἀπαρέσκει. οὔτε γὰρ μετὰ σκέψεως
ἦλθες ἐπί τι, οὐδὲ περιοδεύσας ὅλον τὸ πρᾶγμα,
οὐδὲ βασανίσας, ἀλλ' εἰκῇ καὶ κατὰ ψυχρὰν
8 ἐπιθυμίαν. Οὕτω τινὲς, ἰδόντες φιλόσοφον, καὶ
ἀκούσαντές τινος οὕτω λέγοντος, ὡς Εὐφράτης λέ-
γει, (καί τοι τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος;)
θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν.

9 Ἄνθρωπε, σκέψαι πρῶτον, τί ἔστι τὸ πρᾶγ-
μα· εἶτα καὶ τὴν σαυτοῦ φύσιν, τί δύνασαι βα-
στάσαι. εἰ παλαιστὴς, ἰδού σου τοὺς ὤμους, τοὺς
μηροὺς, τὴν ὀσφύν. ἄλλος γὰρ πρὸς ἄλλο τι πέ-
10 φυκε. Δοκεῖς, ὅτι ταῦτα ποιῶν δύνασαι φιλοσο-
φεῖν; δοκεῖς, ὅτι δύνασαι ὡσαύτως ἐσθίειν, ὡσαύ-
τως πίνειν; ὁμοίως ὀργίζεσθαι, ὁμοίως δυσαρεστεῖν;
11 Ἀγρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, νικῆσαί τινας ἐπιθυμίας,
ἀπελ-

losophus, postea orator; toto autem animo nihil: sed, ut simius, quidquid videris, imitaris; & semper aliud ex alio tibi placet, adsueta vero displicent. Neque enim considerate quidquam adgressus es, neque rem totam circumcirca explorasti; sed temere accessisti, frigida cupiditate impulsus. Sic nonnulli, viso philosopho, auditóve aliquo sic differente ut Euphrates disserit, (quamquam quis sic dicere, ut ille, potest?) volunt & ipsi philosophari.

Homo, considera prius, quæ res sit: deinde naturam quoque tuam, quid ferre possit. Si luctator esse vis, vide humeros tuos, femora, lumbos. Alius enim ad aliud aliquid natus est. Putasne, te, si ista agas, posse philosophari? Putasne, te posse eodem modo edere, eodem modo bibere, æque irasci, æque indignari? Vigilandum est, laborandum,

ἐπελθεῖν ἀπὸ τῶν οἰκείων, ὑπὸ παιδαρίου καταφρονηθῆναι, ὑπὸ τῶν ἐπαιτούντων καταγελασθῆναι, ἐν παντὶ ἔλασσον ἔχειν, ἐν ἀρχῇ, ἐν τιμῇ, ἐν δίκῃ. Ταῦτα περισκεψάμενος, εἰ σοι δοκεῖ, 12
προσέχου· εἰ θέλεις ἀντικαταλλάξασθαι τούτων ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταραξίαν. εἰ δὲ μή, μὴ προσαγε· μὴ, ὡς τὰ παιδία, νῦν μὲν φιλόσοφος, ὕστερον δὲ τελώνης, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα ἐπίτροπος Καίσαρος. Ταῦτα οὐ συμφωνεῖ. ἕνα σε δεῖ 13
ἄνθρωπον εἶναι, ἢ ἀγαθὸν, ἢ κακόν· ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεσθαι τὸ σαυτοῦ, ἢ τὰ ἐκτός· ἢ περὶ τὰ ἔσω φιλοπονεῖν, ἢ περὶ τὰ ἔξω· τοῦτ' ἔστι, φιλοσόφου στάσιν ἔχειν, ἢ ἰδιώτου.

ΡΟΥΦΩ τις ἔλεγε, Γάλβα σφαγέντος, ὅτι, 14
Νῦν προνοίᾳ ὁ κόσμος διοικεῖται; Ὁ δὲ, Μὴ παρέρ-

dum, vincendæ sunt quædam cupiditates, a cognatis discedendum; oportet a servulo contemni, ab obviis derideri, omnibus in rebus deteriori conditione esse, in magistratu, in honore, in judicio. His consideratis, si lubet, accedito; si pro his permutare velis perturbationum vacuitatem, libertatem, constantiam: alioqui noli accedere; ne, ut pueri, nunc philosophus sis, postea publicanus, mox orator, denique procurator Cæsaris. Hæc non consentiunt. Unum te hominem esse oportet, sive bonum, sive malum; aut principalem tui ipsius partem excolere te oportet, aut res externas; laborem vel internis rebus impendere, vel externis; hoc est, tuendus est tibi vel philosophi status, vel hominis indocti.

RUFO quidem, occiso Galba, dixit: Nunc adeo mundum providentia gubernari? At ille; An vel obiter

γως ποτ', ἔφη, ἀπὸ Γάλβα κατεσκεύασαι, ὅτι προνοίᾳ ὁ κόσμος διοικεῖται;

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ὅτι εὐλαβῶς δεῖ συγκαθιέναι εἰς Συμπεριφοράν.

Ἀνάγκη τὸν συγκαθιέντα τισὶν ἐπιπλέον, ἢ εἰς λαλιάν, ἢ εἰς συμπόσια, ἢ ἁπλῶς εἰς συμβίωσιν ἢ αὐτὸν ἐκείνοις ἐξομοιωθῆναι, ἢ ἐκείνους 2 μεταθεῖναι ἐπὶ τὰ αὐτοῦ. Καὶ γὰρ ἄνθρακα ἀπεσβεσμένον ἂν θῇ παρὰ τὸν καιόμενον, ἢ αὐτὸς ἐκεῖνον ἀποσβέσει, ἢ ἐκεῖνος τοῦτον ἐκκαύσει. Τηλικούτου οὖν τοῦ κινδύνου ὄντος, εὐλαβῶς 3 δεῖ τοῖς ἰδιώταις συγκαθίεναι εἰς τὰς τοιαύτας συμπεριφοράς, μεμνημένους, ὅτι ἀμήχανον, τὸν συναναστρεφόμενον τῷ ἡσβολωμένῳ, μὴ καὶ αὐτὸν 4 ἀπολαῦσαι τῆς ἀσβολῆς. Τί γὰρ ποιήσεις, ἂν περὶ

obiter umquam, inquit, Galba uſus ſum ut demonſtrarem, mundum providentia adminiſtrari.

CAP. XVI.

Caute utendum eſſe hominum Conſuetudine.

Qui frequentius cum aliquo convenit, ſive confabulandi cauſſa, ſive compotandi, ſive omnino conſuetudinis cauſſa; eum neceſſe eſt vel ipſum illi fieri ſimilem, vel illum ad ſuam rationem traducere. Nam ſi quis carbonem exſtinctum ardenti adjunxerit, aut hic illum exſtinguet, aut ille hunc incendet. Cum igitur tantum periculum ſit, indoctorum familiaritate & conſuetudine caute eſt utendum; memores, fieri nullo modo poſſe, quin, ſi quis cum fuliginoſo verſetur, ipſe quoque fuliginoſus fiat. Quid

περὶ μονομάχων λαλῇ, ἢν περὶ ἵππων, ἢν περὶ ἀθλητῶν, ἢν, τὸ ἔτι τούτων χεῖρον, περὶ ἀνθρώπων; Ὁ δεῖνα κακὸς, ὁ δεῖνα ἀγαθός· τοῦτο καλῶς ἐγένετο, τοῦτο κακῶς. Ἔτι, ἢν σκώπτῃ, ἢν γελοιάζῃ, ἢν κακοηθίζηται; Ἔχει τις 5
ὑμῶν παρασκευὴν, οἵαν ὁ κιθαριστικὸς τὴν λύραν λαβὼν, ὥστ' εὐθὺς ἁψάμενος τῶν χορδῶν, γνῶναι τὰς ἀσυμφώνους, καὶ ἁρμόσασθαι τὸ ὄργανον; οἵαν εἶχε Σωκράτης δύναμιν, ὥστ' ἐν πάσῃ συμπεριφορᾷ ἄγειν ἐπὶ τὸ αὐτοῦ τοὺς συνόντας; Πό- 6
θεν ὑμῖν; ἀλλ' ἀνάγκη ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ὑμᾶς περιάγεσθαι.

Διὰ τί οὖν ἐκεῖνοι ὑμῶν ἰσχυρότεροι; Ὅτι 7
ἐκεῖνοι μὲν τὰ σαπρὰ ταῦτα ἀπὸ δογμάτων λαλοῦσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ κομψὰ ἀπὸ τῶν χειλῶν· διὰ τοῦτο ἄτονά ἐστι, καὶ νεκρά· καὶ σικχάνει

Quid enim agas, si de gladiatoribus loquatur, sive de equis, sive de pugilibus, sive (quod his pejus etiam est) de hominibus? Iste malus, iste bonus est: hoc recte factum, illud male. Præterea, si cavillator est, si risor, si maligno ingenio. Est-ne aliquis vestrûm ita solers, ut citharœdus, qui sumta lyra, simul ac chordas tetigerit, intelligat quæ non concinant, instrumentumque ad concentum intendere pot-

est? Ea-ne facultate præditi estis, qua fuit Socrates, qui familiares, ubicumque cum eis versatus esset, ad suum morem sensumque traduceret? Unde vobis istud? Immo vos ab indoctis circumagi necesse est.

Cur igitur illi vobis potentiores sunt? Quia illi putida ista sua proferunt ex animi decretis; vos vero pulcra vestra, non nisi de labris; ea causa sine robore hæc & mortua sunt;

nec

ἐστιν ἀκούοντα ὑμῶν τοὺς προτρεπτικοὺς, καὶ
τὴν ἀρετὴν τὴν παλαιόπωγον, ἢ ἄνω κάτω θρυλ-
8 λεῖται. Οὕτως ὑμᾶς οἱ ἰδιῶται νικῶσι. Παντα-
χοῦ γὰρ ἰσχυρὸν τὸ δόγμα, ἀνίκητον τὸ δόγ-
9 μα. Μέχρις οὖν οὖν παγῶσιν ἐν ὑμῖν αἱ κομψαὶ
ὑπολήψεις, καὶ δύναμίν τινα περιποιήσησθε πρὸς
ἀσφάλειαν, συμβουλεύω ὑμῖν εὐλαβῶς τοῖς ἰδιώ-
ταις συγκαταβαίνειν. εἰ δὲ μὴ, καθ' ἡμέραν, ὡς
κηρὸς ἐν ἡλίῳ, διατακήσεσθε ὑμῶν ἔν τινα ἐν τῇ
10 σχολῇ ἐγχειρήσητε. Μακρὰν οὖν ἀπὸ τοῦ ἡλίου
ποῦ ποτε ὑπάγετε, μέχρις ἂν κηρίναις τὰς ὑπο-
11 λήψεις ἔχητε. Διὰ τοῦτο καὶ τῶν πατρίδων συμ-
βουλεύουσιν ἀποχωρεῖν οἱ Φιλόσοφοι, ὅτι τὰ πα-
λαιὰ ἔθη περιπατᾷ, καὶ οὐκ ἐᾷ ἀρχὴν γενέσθαί
τινος ἄλλου ἐθισμοῦ, οὐδὲ φέρομεν τοὺς ἀπαν-
τῶντας καὶ λέγοντας, Ἰδοὺ ὁ δεῖνα Φιλόσοφος, ὁ
12 τοῖος καὶ ὁ τοῖος. Οὕτω καὶ οἱ ἰατροὶ τοὺς
μακρονοσοῦντας ἐκπέμπουσιν εἰς ἄλλην χώραν καὶ
ἄλλον

nec ſine faſtidio audiri poſſunt adhortationes veſtræ, & miſera virtus, quam ſusque deque jactatis. Ita vos plebeii vincunt. Ubique enim robur habet decretum; invictum eſt decretum. Donec igitur confirmatæ in vobis fuerint pulcræ ſententiæ, donec facultatem aliquam paraveritis, qua in tuto collocemini; auctor vobis ſum, ut caute indoctorum utamini conſuetudine: alioqui quotidie, ſi qua *animis veſtris* in ſchola inſcribitis, ſicut cera in ſole diffluent. Longe igitur a ſole recedite, dum cereus habetis opiniones. Hac etiam de cauſſa philoſophi e patria diſcedendum eſſe ſuadent, quoniam domi veteres mores in diverſa nos trahunt, nec ſinunt nos novæ conſuetudinis initium facere; nec ferimus obvios, dicentes, Ecce iſte philoſophatur, cum talis & talis ſit. Sic & medici eos, qui diuturnis morbis laborant in

aliam

ἄλλον ἀέρα· καλῶς ποιοῦντες. Καὶ ὑμεῖς ἀντεισ- 13
αγάγετε ἄλλα ἔθη· πήξατε ὑμῶν τὰς ὑπολήψεις,
καὶ ἐναθλεῖτε αὐταῖς. Οὔ· ἀλλ' ἔνθεν ἐπὶ θεω- 14
ρίαν, εἰς μονομαχίαν, εἰς ξυστὸν, εἰς κίρκον· ἔπειτ'
ἐκεῖθεν ὧδε, καὶ πάλιν ἔνθεν ἐκεῖ οἱ αὐτοί. Καὶ 15
ἔθος κομψὸν οὐδὲν, οὔτε προσοχὴ, οὔτ' ἐπιστρο-
φὴ ἐφ' αὑτὸν, καὶ παρατήρησις· πῶς χρῶμαι ταῖς
προσπιπτούσαις φαντασίαις; κατὰ φύσιν; ἢ παρὰ
φύσιν; πῶς ἀποκρίνομαι πρὸς αὐτάς; ὡς δεῖ; ἢ
οὐκ οὐ δεῖ; ἐπιλέγω τοῖς ἀπροαιρέτοις, ὅτι οὐδὲν
πρὸς ἐμέ; Εἰ γὰρ μή πω οὕτως ἔχετε, φεύγε- 16
τε ἤδη τὰ πρότερον, φεύγετε τοὺς ἰδιώτας, εἰ θέ-
λετε ἄρξασθαί ποτε τινὲς εἶναι.

aliam regionem aliumque aërem ablegant: & rectè quidem. Proinde & vos mores alios introducite; confirmate vestras opiniones, & in eis strenuè vos exercete. At id non curatis; sed hinc ad spectacula, ad gladiatorum exercitium, in xystum, in circum; postea illinc huc, viciſſimque hinc illuc, semper iidem. Non ullus liberalis mos, non animadversio, non cura vestrûm ipsorum, neque observatio, *ut quisque se ipse interroget*. quo pacto oblatis utor visis? secundum naturam? an contra? quomodo respondeo eis? ſicut decet? an contra? eis-ne rebus, quæ mei arbitrii non sunt, ediço, Nihil mihi vobiscum est? Nam si nondum sic adfecti estis, fugite mores priores, fugite vulgus, si tandem auspicari negotium & aliqui esse vultis.

CAP.

ΚΕΦ. ιζ'.

Περὶ Προνοίας.

Ὅταν τι τῇ Προνοίᾳ ἐγκαλῇς, ἐπιστραφήθι, 2 καὶ γνώσῃ, ὅτι κατὰ λόγον γέγονε. Ναὶ, ἀλλ' ὁ ἄδικος πλέον ἔχει. Ἐν τίνι; Ἐν ἀργυρίῳ. Πρὸς γὰρ τοῦτό σου κρείττων ἐστιν, ὅτι κολακεύει, ἀναισχυντεῖ, ἀγρυπνεῖ. τί θαυμαστόν; 3 Ἀλλ' ἐκεῖνο βλέπε, εἰ ἐν τῷ πιστὸς εἶναι πλέον σου ἔχει, εἰ ἐν τῷ αἰδήμων. Οὐ γὰρ εὑρήσεις· ἀλλ' ὅπου σὺ κρείττων, ἐκεῖ σαυτὸν εὑρήσεις 4 πλέον ἔχοντα. Κἀγώ ποτ' εἶπόν τινι, ἀγανακτοῦντι ὅτι Φιλόστοργος εὐτυχεῖ· Ἤθελες ἂν σὺ μετὰ Σούρας κοιμᾶσθαι; Μὴ γένοιτο, φησὶν, 5 ἐκείνη ἡ ἡμέρα. Τί οὖν ἀγαναχτεῖς, εἰ λαμβάνει τι ἀνθ' οὗ πωλεῖ; ἢ πῶς μακαρίζεις τὸν διὰ τού-

CAP. XVII.

De Providentia.

Si qua in re providentiam accusas, curatius rem considera, & intelliges, certa ratione eam factam esse. At improbus meliore conditione est! Qua in re? In pecunia. Nam in hoc præstat tibi, quod adulatur, quod impudens est, quod vigilat. Quid mirum? Sed illud intuere, num fide, num verecundia tibi præstet. Neque enim ita esse invenies; sed ubi tu melior es, ibi te meliore esse conditione cognosces. Quare ego aliquando cuidam, Philostorgi florentem fortunam ægre ferenti, Num ergo, inquam, tu cum Sura dormire velles? Ne, inquit, is mihi dies illucescat. Quid ergo succenses, si aliquid pretii pro iis quæ vendit accipit? aut cur beatum eum præ-

τούτων, ἃ σὺ ἀπεύχῃ, κτώμενον ἐκεῖνα; ἢ τί κακὸν ποιεῖ ἡ Πρόνοια, εἰ τοῖς κρείττοσι τὰ κρείττω δίδωσιν; Ἡ οὐκ ἔστι κρεῖττον, αἰδήμονα εἶναι ἢ πλούσιον; Ὁμολόγει. Τί οὖν ἀγαναικτεῖς, ἄνθρωπε, ἔχων τὸ κρεῖττον; Μέμνησθε οὖν ἐκεῖ, 6
καὶ πρόχειρον ἔχετε, ὅτι νόμος οὗτος Φυσικός· Τὸν κρείττονα τοῦ χείρονος πλέον ἔχειν, ἐν ᾧ κρείττων ἐστί· καὶ οὐδέ ποτ' ἀγαναικτήσετε. Ἀλλ' ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. Καλῶς. ἄν τις 7
σου πυνθάνηται, τί ἐστὶ τοῦτο; λέγε, Ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. Ἄλλο οὖν οὐδέν; Οὐδέν. Ὁ πατήρ μοι οὐδὲν δίδωσιν. [Τί ἔστι τοῦτο; 8
Ὁ πατήρ μου οὐδὲν δίδωσι. Ἄλλο οὖν οὐδέν; Οὐδέν·] ὅτι δὲ κακόν ἐστι, τοῦτο ἔξωθεν αὐτῷ δεῖ προσθεῖναι, καὶ προσκαταψεύσασθαι. Διὰ τοῦτο 9
οὐ δεῖ τὴν πενίαν ἐκβάλλειν, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ αὐτῆς· καὶ οὕτως εὐροήσομεν.

ΚΕΦ.

prædicas, quod ob ea, quæ tu deteſtaris, iſta adquirit? aut quid peccat Providentia, ſi melioribus meliora tribuit? Nonne præſtat verecundum eſſe, quam divitem? Adſentiebatur. Quid ergo ſuccenſes, homo, cum id habeas quod melius eſt? Semper igitur mementote, atque in promtu habetote eam naturæ legem: „Meliorem, in eo quo ſit me„lior, meliore conditione „eſſe illo qui ſit deterior.“ Ita numquam ſuccenſebitis. At, uxor male me tractat! Recte: ſi quis ſciſcitetur, quid eſt iſtud? dic: Uxor male me tractat. Nihil ergo aliud? Nihil. Pater nihil mihi largitur. [*Quid iſtud eſt? Pater nihil mihi largitur. Nihil igitur aliud eſt? Nihil:*] id vero malum eſſe, extrinſecus adjiciendum eſt, & adfingendum mendacium. Quocirca non paupertas repudianda eſt, ſed opinio paupertatis: atque ita in tranquillo erimus.

CAP.

ΚΕΦ. ιη'.

Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς τὰς Ἀγγελίας ταράσσεσθαι.

Ὅταν σοί τι προσαγγελθῇ ταρακτικὸν, ἐκεῖνο ἔχε πρόχειρον, ὅτι ἀγγελίαι περὶ οὐδενὸς προαιρετικοῦ γίνεται. Μή τι γὰρ δύναταί σοι τις ἀγγεῖλαι, ὅτι κακῶς ὑπέλαβες, ἢ κακῶς ὠρέχθης; Οὐδαμῶς. Ἀλλ', ὅτι ἀπέθανέ τις. Τί οὖν πρὸς σέ; Ὅτι σε κακῶς τις λέγει. Τί οὖν πρὸς σέ; Ὅτι ὁ πατὴρ τάδε τινὰ ἑτοιμάζεται. Ἐπὶ τίνα; μή τι ἐπὶ τὴν προαίρεσιν; πόθεν δύναται; ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωμάτιον, ἐπὶ τὸ κτησείδιον; ἐσώθης, οὐκ ἐπὶ σέ. Ἀλλ' ὁ κριτὴς ἀποφαίνεται ὅτι ἠσέβησας. Περὶ Σωκράτους δ' οὐκ ἀπεφήναντο οἱ δικασταί; Μή τι σὸν ἔργον ἐστὶ, τὸ ἐκεῖνον ἀποφήνασθαι; Οὔ. Τί οὖν ἔτι

CAP. XVIII.

Non perturbari oportere Nunciis.

Si quid, quod turbare poſſit, nunciatum tibi fuerit, illud habeto in promtu, Nuncium ad nihil eorum poſſe pertinere, quæ tui arbitrii ſint. Num quis enim nunciare tibi poteſt, te perperam ſenſiſſe, aut prave adpetiviſſe? Nequaquam. Sed, mortuum eſſe aliquem, nunciare poteſt. Quid ergo ad te? Aliquem tibi maledicere. Quid ergo ad te? Patrem neſcio quid moliri. Contra quem? numquid contra animi tui inſtitutum? qui poteſt? At contra corpuſculum, contra reculam? Salvus es; non contra te. At judex pronúnciat, te impie feciſſe. Annon & Socratem judices impietatis condemnarunt? Num tui arbitrii eſt, quid illi pronuncient? Non. Quid ergo

ἔτι σοι μέλει; Ἔστι τι τοῦ πατρός σου ἔργον, ὃ 5
ἂν μὴ ἐκπληρώσῃ, ἀπώλεσε τὸν πατέρα, τὸν φι-
λόστοργον, τὸν ἥμερον. Ἄλλο μηδὲν ζήτει τούτου
ἕνεκα αὐτὸν ἀπολέσθαι. Οὐδέποτε γὰρ ἐν ἄλλῳ
μέν τις ἁμαρτάνει, εἰς ἄλλο δὲ βλάπτεται. Πάλιν 6
σὸν ἔργον τὸ ἀπολογηθῆναι εὐσταθῶς, αἰδημόνως,
ἀοργήτως, εἰ δὲ μὴ, ἀπώλεσας καὶ σὺ τὸν υἱὸν, τὸν
αἰδήμονα, τὸν γενναῖον. Τί οὖν; Ὁ κριτὴς ἀκίνδυ- 7
νός ἐστιν; Οὔ· ἀλλὰ κἀκείνῳ τὰ ἴσα κινδυνεύεται.
Τί οὖν ἔτι φοβῇ, τί ἐκεῖνος κρίνε; Τί σοὶ καὶ τῷ
ἀλλοτρίῳ κακῷ; Σὸν κακόν ἐστι, τὸ κακῶς ἀπο- 8
λογηθῆναι· τοῦτο φυλάσσου μόνον. κριθῆναι δ', 9
ἢ μὴ κριθῆναι, ὥσπερ ἄλλου ἐστὶν ἔργον, οὕτω
κακὸν ἄλλου ἐστίν. Ἀπειλεῖ σοι ὁ δεῖνα. Ἐμοί;
Οὔ. Ψέγει σε. Αὐτὸς ὄψεται, πῶς ποιεῖ τὸ ἴδιον
ἔργον. Μέλλει σε κατακρινεῖν ἀδίκως. Ἄθλιος.

ΚΕΦ.

ergo amplius curas? Est quoddam patris tui officium, quod ille nisi præstiterit, patris rationem perdiderit, pietatem, mansuetudinem. Tu noli cupere, ut aliud quid, ea quidem de caussa, ille perdat. Neque enim umquam in alio peccatur, in alio detrimentum capitur. Rursus, tuum munus est, caussam dicere constanter, verecunde, sine ira: alloqui & tu filii pietatem, verecundiam, probitatem amiseris. Quid ergo? Judex nec periculi expers est? Non; sed & ille in eodem periculo versatur. Quid ergo etiamnum times, quidnam ille pronunciet? Quid tibi cum alienis malis? Tuum malum est, caussam tuam male agere: unum hoc caveto. Condemnari vero te, vel non condemnari, ut alterius munus, sic alterius quoque malum est. Iste tibi minatur. Mihi? Non. Vituperat te. Ipse viderit, quemadmodum munus suum administret. Injuste te condemnaturus est. Oh idipsum miser.

CAP.

ἐστιν ἀκούοντα ὑμῶν τοὺς προτρεπτικοὺς, καὶ
τὴν ἀρετὴν τὴν παλαιόπωρον, ἢ ἄνω κάτω θρυλ-
8 λεῖται. Οὕτως ὑμᾶς οἱ ἰδιῶται νικῶσι. Πανταχοῦ γὰρ ἰσχυρὸν τὸ δόγμα, ἀνίκητον τὸ δόγ-
9 μα. Μέχρις οὖν οὖν παγῶσιν ἐν ὑμῖν αἱ κομψαὶ ὑπολήψεις, καὶ δύναμίν τινα περιποιήσησθε πρὸς εὐσφάλειαν, συμβουλεύω ὑμῖν εὐλαβῶς τοῖς ἰδιώταις συγκαταβαίνειν. εἰ δὲ μή, καθ' ἡμέραν, ὡς κηρὸς ἐν ἡλίῳ, διαταπήσεται ὑμῶν εἴ τινα ἐν τῇ
10 σχολῇ ἐγείρετε. Μακρὰν οὖν ἀπὸ τοῦ ἡλίου ποῦ ποτε ὑπάγετε, μέχρις ἂν κηρίναι τὰς ὑποι-
11 λήψεις ἔχητε. Διὰ τοῦτο καὶ τῶν πατρίδων συμβουλεύουσιν ἀποχωρεῖν οἱ φιλόσοφοι, ὅτι τὰ παλαιὰ ἔθη περιπατᾷ, καὶ οὐκ ἐᾷ ἀρχὴν γενέσθαί τινος ἄλλου ἔθισμοῦ, οὐδὲ φέρομεν τοὺς ἀπαντῶντας καὶ λέγοντας, Ἰδ' ὁ δεῖνα φιλοσοφεῖ, ἃ
12 τοῖος καὶ ὁ τοῖος. Οὕτω καὶ οἱ ἰατροὶ τοὺς μακρονοσοῦντας ἐκπέμπουσιν εἰς ἄλλην χώραν καὶ ἄλλον

nec ſine faſtidio audiri poſſunt adhortationes veſtræ, & miſera virtus, quam fusque deque jactatis. Ita vos plebeii vincunt. Ubique enim robur habet decretum; invictum eſt decretum. Donec igitur confirmatæ in vobis fuerint pulcræ ſententiæ, donec facultatem aliquam paraveritis, qua in tuto collocemini; auctor vobis ſum, ut caute indoctorum utamini conſuetudine: alioqui quotidie, ſi qua *animis veſtris* in ſchola inſcribitis, ſicut cera in ſole diffluent. Longe igitur a ſole recedite, dum cereas habetis opiniones. Hac etiam de cauſſa philoſophi e patria diſcedendum eſſe ſuadent, quoniam domi veteres mores in diverſa nos trahunt, nec ſinunt nos novæ conſuetudinis initium facere; nec ferimus obvios, dicentes, Ecce iſte philoſophatur, cum talis & talis ſit. Sic & medici eos, qui diuturnis morbis laborant in

aliam

ἄλλον αἰῶνα· καλῶς ποιοῦντες. Καὶ ὑμεῖς ἀντεισ- 13
αγάγετε ἄλλα ἔθη· πήξατε ὑμῶν τὰς ὑπολήψεις, καὶ ἐναθλεῖτε αὐταῖς. Οὔ· ἀλλ' ἔνθεν ἐπὶ θεω- 14
ρίαν, εἰς μονομαχίαν, εἰς ζυστὸν, εἰς κίρκον· ἔστ' ἐκεῖθεν ὧδε, καὶ πάλιν ἔνθεν ἐκεῖ οἱ αὐτοί. Καὶ 15
ἔθος κομψὸν οὐδὲν, οὔτε προσοχὴ, οὔτ' ἐπιστρο-
φὴ ἐφ' αὑτὸν, καὶ παρατήρησις· πῶς χρῶμαι ταῖς προσπιπτούσαις φαντασίαις; κατὰ φύσιν; ἢ παρὰ φύσιν; πῶς ἀποκρίνομαι πρὸς αὐτάς; ὡς δεῖ; ἢ ὡς οὐ δεῖ; ἐπιλέγω τοῖς ἀπροαιρέτοις, ὅτι οὐδὲν πρὸς ἐμέ; Εἰ γὰρ μή πω οὕτως ἔχετε, φεύγε- 16
τε ἤδη τὰ πέρυσι, φεύγετε τοὺς ἰδιώτας, εἰ θέλετε ἄρξασθαί ποτε τινὲς εἶναι.

Dd 5 KEΦ.

aliam regionem aliumque aërem ablegant: & rectè quidem. Proinde & vos mores alios introducite; confirmate vestras opiniones, & in eis strenuè vos exercete. At id non curatis; sed hinc ad spectacula, ad gladiatorum exercitium, in xystum, in circum; postea illinc huc, viciſſimque hinc illuc, semper iidem. Non ullus liberalis mos, non animadversio, non cura vestrûm ipsorum, neque observatio, *ut quisque se ipse interroget*, quo pacto oblatis utor visis? secundum naturam? an contra? quomodo respondeo eis? sicut decet? an contra? eis-ne rebus, quæ mei arbitrii non sunt, ediço, Nihil mihi vobiscum est? Nam si nondum sic adfecti estis, fugite mores priores, fugite vulgus, si tandem auspicari negotium & aliqui esse vultis.

CAP.

ΚΕΦ. ιζ'.

Περὶ Προνοίας.

Ὅταν τι τῇ Προνοίᾳ ἐγκαλῇς, ἐπιστράφηθι, καὶ γνώσῃ, ὅτι κατὰ λόγον γέγονε. Ναὶ, ἀλλ' ὁ ἄδικος πλέον ἔχει. Ἐν τίνι; Ἐν ἀργυρίῳ. Πρὸς γὰρ τοῦτό σου κρείττων ἐστὶν, ὅτι κολακεύει, ἀναισχυντεῖ, ἀγρυπνεῖ. τί θαυμαστόν; Ἀλλ' ἐκεῖνο βλέπε, εἰ ἐν τῷ πιστὸς εἶναι πλέον σου ἔχει, εἰ ἐν τῷ αἰδήμων. Οὐ γὰρ εὑρήσεις· ἀλλ' ὅπου σὺ κρείττων, ἐκεῖ σαυτὸν εὑρήσεις πλέον ἔχοντα. Κἀγώ ποτ' εἶπόν τινι, ἀγανακτοῦντι ὅτι Φιλόστοργος εὐτυχεῖ· Ἤθελες ἂν σὺ μετὰ Σούρα κοιμᾶσθαι; Μὴ γένοιτο, φησὶν, ἐκείνη ἡ ἡμέρα. Τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ λαμβάνει τι ἐνθ' οὗ πωλεῖ; ἢ πῶς μακαρίζεις τὸν διὰ τού-

CAP. XVII.

De Providentia.

Si qua in re providentiam accusas, curatius rem considera, & intelliges, certa ratione eam factam esse. At improbus meliore conditione est! Qua in re? In pecunia. Nam in hoc præstat tibi, quod adulatur, quod impudens est, quod vigilat. Quid mirum? Sed illud intuere, num fide, num verecundia tibi præstet. Neque enim ita esse invenies; sed ubi tu melior es, ibi te meliore esse conditione cognosces. Quare ego aliquando cuidam, Philostorgi florentem fortunam ægre ferenti, Num ergo, inquam, tu cum Sura dormire velles? Ne, inquit, is mihi dies illucescat. Quid ergo succenses, si aliquid pretii pro iis quæ vendit accipit? aut cur beatum eum præ-

τούτων, ἃ σὺ ἀπεύχῃ, κτώμενον ἐκεῖνα; ἢ τί κακὸν ποιεῖ ἡ Πρόνοια, εἰ τοῖς κρείττοσι τὰ κρείττω δίδωσιν; Ἢ οὐκ ἔστι κρεῖττον, εὐδήμονα εἶναι ἢ πλούσιον; Ὁμολόγει. Τί οὖν ἀγαναχτεῖς, ἄνθρωπε, ἔχων τὸ κρεῖττον; Μέμνησθε οὖν ἀεί, καὶ πρόχειρον ἔχετε, ὅτι νόμος οὗτος Φυσικός· Τὸν κρείττονα τοῦ χείρονος πλέον ἔχειν, ἐν ᾧ κρείττων ἐστί· καὶ οὐδέ ποτ' ἀγαναχτήσετε. Ἀλλ' ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. Καλῶς. ἄν τις σου συνθάνηται, τί ἐστὶ τοῦτο; λέγε, Ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. Ἄλλο οὖν οὐδέν; Οὐδέν. Ὁ πατήρ μοι οὐδὲν δίδωσιν. [Τί ἔστι τοῦτο; Ὁ πατήρ μου οὐδὲν δίδωσι. Ἄλλο οὖν οὐδέν; Οὐδέν·] ὅτι δὲ κακόν ἐστι, τοῦτο ἔξωθεν αὐτῷ δεῖ προσθεῖναι, καὶ προσκαταψεύσασθαι. Διὰ τοῦτο οὐ δεῖ τὴν πενίαν ἐκβάλλειν, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ αὐτῆς· καὶ οὕτως εὐροήσομεν.

ΚΕΦ.

prædicas, quod ob ea, quæ tu deteſtaris, iſta adquirit? aut quid peccat Providentia, ſi melioribus meliora tribuit? Nonne præſtat verecundum eſſe, quam divitem? Adſentiebatur. Quid ergo ſuccenſes, homo, cum id habeas quod melius eſt? Semper igitur mementote, atque in promtu habetote eam naturæ legem: „Meliorem, in eo quo ſit me„lior, meliore conditione „eſſe illo qui ſit deterior.“ Ita numquam ſuccenſebitis. At, uxor male me tractat! Recte: ſi quis ſciſcitetur, quid eſt iſtud? dic: Uxor male me tractat. Nihil ergo aliud? Nihil. Pater nihil mihi largitur. [*Quid iſtud eſt? Pater nihil mihi largitur. Nihil igitur aliud eſt? Nihil:*] id vero malum eſſe, extrinſecus adjiciendum eſt, & adfingendum mendacium. Quocirca non paupertas repudianda eſt, ſed opinio paupertatis: atque ita in tranquillo erimus.

CAP.

ΚΕΦ. ιη'.

Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς τὰς Ἀγγελίας ταράσσεσθαι.

Ὅταν σοί τι προσαγγελθῇ ταραχτικὸν, ἐκεῖνο ἔχε πρόχειρον, ὅτι ἀγγελίαι περὶ οὐδενὸς προαι-
2 ρετικοῦ γίνεται. Μή τι γάρ δύναταί σοι τὶς ἀγγεῖλαι, ὅτι κακῶς ὑπέλαβες, ἢ κακῶς ὠρέχ-θης; Οὐδαμῶς. Ἀλλ', ὅτι ἀπέθανέ τις. Τί οὖν πρὸς σέ; Ὅτι σε κακῶς τις λέγει. Τί οὖν
3 πρὸς σέ; Ὅτι ὁ πατὴρ τάδε τινὰ ἑτοιμάζε-ται. Ἐπὶ τίνα; μή τι ἐπὶ τὴν προαίρεσιν; πόθεν δύναται; ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωμάτιον, ἐπὶ τὸ
4 πτησείδιον; ἐσώθης, οὐκ ἐπὶ σέ. Ἀλλ' ὁ κρι-τὴς ἀποφαίνεται ὅτι ἠσέβησας. Περὶ Σωκράτους δ' οὐκ ἀπεφήναντο οἱ δικασταί; Μή τι σὸν ἔργον ἐστὶ, τὸ ἐκεῖνον ἀποφήνασθαι; Οὔ. Τί οὖν

ἔτι

CAP. XVIII.

Non perturbari oportere Nuncius.

Si quid, quod turbare poſſit, nunciatum tibi fuerit, illud habeto in promtu, Nuncium ad nihil eorum poſſe pertinere, quæ tui arbitrii ſint. Num quis enim nunciare tibi poteſt, te perperam ſenſiſſe, aut prave adpetiviſſe? Nequaquam. Sed, mortuum eſſe aliquem, nunciare poteſt. Quid ergo ad te? Aliquem tibi maledicere. Quid ergo ad te? Patrem neſcio quid moliri. Contra quem? numquid contra animi tui inſtitutum? quî poteſt? At contra corpuſculum, contra reculam? Salvus es; non contra te. At judex pronúnciat, te impie feciſſe. Annon & Socratem judices impietatis condemnarunt? Num tui arbitrii eſt, quid illi pronuncient? Non. Quid

ergo

ἔτι σοι μέλει; Ἔστι τι τοῦ πατρός σου ἔργον, ὃ 5
ἂν μὴ ἐκπληρώσῃ, ἀπώλεσε τὸν πατέρα, τὸν φι-
λόστοργον, τὸν ἥμερον. Ἄλλο μηδὲν ζήτει τούτου
ἕνεκα αὐτὸν ἀπολέσθαι. Οὐδέποτε γὰρ ἐν ἄλλῳ
μέν τις ἁμαρτάνει, εἰς ἄλλο δὲ βλάπτεται. Πάλιν 6
τὸν ἔργον τὸ ἀπολογηθῆναι εὐσταθῶς, αἰδημόνως,
εὐοργήτως. εἰ δὲ μή, ἀπώλεσας καὶ σὺ τὸν υἱόν,
τὸν αἰδήμονα, τὸν γνήσιον. Τί οὖν; Ὁ κριτὴς ἐκεῖνός 7
γός ἐστιν; Οὔ· ἀλλὰ καὶκεῖνο τὸ ἴδιον πεπονθέναι.
Τί οὖν ἔτι φοβῇ, τί ἐκεῖνος κρίνε; Τί σοὶ καὶ τῷ
ἀλλοτρίῳ κακῷ; Σὸν κακόν ἐστι, τὸ κακῶς ἀπο- 8
λογῆσθαι· τοῦτο φυλάσσου μόνον. κριθῆναι δ',
ἂν μὴ κριθῆναι, ὥσπερ ἄλλου ἐστὶν ἔργον, οὕτω
κακὸν ἄλλου ἐστίν. Ἀπειλεῖ σοι ὁ δεῖνα. Ἐμοί; 9
Οὔ. Ψέγει σε. Λυπεῖ σε; Πῶς ποιεῖ τὸ ἴδιον
ἔργον. Μέλλει σε κατακρινεῖν ἀδίκως. Ἄθλιος.

ΚΕΦ.

ergo amplius curas? Est quoddam patris tui officium, quod ille nisi præstiterit, patris rationem perdiderit, pietatem, mansuetudinem. Tu noli cupere, ut aliud quid, ea quidem de causa, ille perdat. Neque enim umquam in alio peccatur, in alio detrimentum capitur. Rursus, tuum munus est, causam dicere constanter, verecunde, sine ira: alloqui & tu filii pietatem, verecundiam, probitatem amiseris. Quid ergo? Judexne periculi expers est? Non; sed & ille in eodem periculo versatur. Quid ergo etiamnum times, quidnam ille pronunciet? Quid tibi cum alienis malis? Tuum malum est, causam tuam male agere: unum hoc caveto. Condemnari vero te, vel non condemnari, ut alterius munus, sic alterius quoque malum est. Iste tibi minatur. Mihi? Non. Vituperat te. Ipse viderit, quemadmodum munus suum administret. Injuste te condemnaturus est. Ob idipsum miser.

CA

ΚΕΦ. ιθ'.

Τίς στάσις Ἰδιώτου καὶ Φιλοσόφου.

Ἡ πρώτη διαφορὰ ἰδιώτου καὶ φιλοσόφου· ὁ μὲν λέγει, Οὐαί μοι διὰ τὸ παιδάριον, διὰ τὸν ἀδελφὸν, οὐαὶ διὰ τὸν πατέρα. Ὁ δ', ἂν ποτ' εἰπεῖν ἀναγκασθῇ, Οὐαί μοι, ἐπιστήσας λέγει, 2 δι' ἐμέ. Προαίρεσιν γὰρ οὐδὲν δύναται κωλύσαι ἢ βλάψαι· ἀπροαίρετον, εἰ μὴ αὐτὴ ἑαυτήν. 3 Ἂν μὲν οὖν ἐπὶ τοῦτο βέψωμεν καὶ αὐτοὶ, ὥσθ', ὅταν δυσοδῶμεν, ἑαυτοὺς αἰτιᾶσθαι, καὶ μεμνῆσθαι, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ταραχῆς ἢ ἀκαταστασίας αἴτιόν ἐστιν ἢ δόγμα· ὀμνύω ὑμῖν πάντας τοὺς θεοὺς, ὅτι 4 προεκύψαμεν. Νῦν δ' ἄλλην ὁδὸν ἐξ ἀρχῆς ἐληλύθαμεν. Εὐθὺς, ἔτι παίδων ἡμῶν ὄντων, ἢ τίτθη, εἴ

CAP. XIX.

Quis ſtatus ſit hominis indocti & Philoſophi.

Primum indocti & philoſophi diſcrimen eſt, quod ille dicit, Heu mihi propter filium, propter fratrem, propter patrem! Hic vero, ſi quando Heu mihi! dicere cogitur, reconſiderata, ait, propter me! Voluntatem enim prohibere aut lædere nihil poteſt, quod eſt involuntarium: voluntas lædi, niſi a ſe ipſa, non poteſt. Quod ſi ergo huc tenderimus & ipſi, ut rebus male ſuccedentibus ipſi nos accuſemus, ac meminerimus, non aliam eſſe perturbationis & inconſtantiæ cauſſam, niſi decretum; omnes vobis juro deos, aliquid nos profeciſſe. Nunc vero aliam viam ab initio ſumus ingreſſi. Statim a puero nutrix, ſi quando per oſcitan-

tiam

εἴ ποτε προσεπταίσαμεν χάσκοντες, οὐχὶ ἡμῖν ἐπέπλησσεν, ἀλλὰ τὸν λίθον ἔτυπτε. Τί γὰρ ἐποίησεν ὁ λίθος; διὰ τὴν τοῦ παιδίου σου μωρίαν, ἔδει μεταβῆναι αὐτόν; Πάλιν, ἂν μὴ εὕρωμεν φαγεῖν ἐκ βαλανείου, οὐδέποθ' ἡμῶν κατατστέλλει τὴν ἐπιθυμίαν ὁ παιδαγωγὸς, ἀλλὰ δαίρει τὸν μάγειρον. Ἄνθρωπε, μὴ γὰρ ἐκείνου σε παιδαγωγὸν κατεστήσαμεν, ἀλλὰ τοῦ παιδίου ἡμῶν· τοῦτο ἐπανόρθου, τοῦτο ὠφέλει. Οὕτω καὶ αὐξηθέντες, φαινόμεθα παιδία. Παῖς γὰρ ἐν μουσικοῖς, ὁ ἄμουσος· ἐν γραμματικοῖς, ὁ ἀγράμματος· ἐν βίῳ, ὁ ἀπαίδευτος.

ΚΕΦ.

tiam impegimus, non nos objurgavit, sed lapidem verberavit. Quidnam vero commisit lapis? debuerat-ne ille propter pueruli tui stultitiam alio migrare? Rursus, si quando e balneo redeuntes cibum non invenerimus, numquam cupiditatem nostram compescit pædagogus, sed coquum verberibus edficit. Homo, non illi te pædagogum præfecimus, sed filiolo nostro: hunc corrige, hunc juvato. Sic adulti etiam pro pueris nos gerimus. Puer enim in musica, est homo amusus; in re literaria, homo illiteratus: in vita, homo inerudítus.

CAP.

ΚΕΦ. κ'.

Ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν Ἐκτός ἐστιν ὠφελεῖσθαι.

Ἐπὶ τῶν θεωρητικῶν φαντασιῶν, πάντες σχεδὸν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ἐν ἡμῖν ἀπέλιπον, οὐχὶ δ' ἐν τοῖς ἐκτός. Οὐδεὶς λέγει ἀγαθὸν, τὸ ἡμέραν εἶναι· κακὸν, τὸ νύκτα εἶναι· μέγιστον δὲ κακὸν, τὸ τρία τέσσαρα εἶναι. Ἀλλὰ τί; Τὴν μὲν ἐπιστήμην ἀγαθὸν, τὴν δ' ἀπάτην κακόν. ὥστε καὶ περὶ τὸ ψεῦδος αὐτὸ ἀγαθὸν συνίστασθαι, τὴν ἐπιστήμην τοῦ ψεύδος εἶναι αὐτό. Ἔδει οὖν οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Ὑγεία ἀγαθόν; νόσος δὲ κακόν; Οὔ, ἄνθρωπε. Ἀλλὰ τί; Τὸ ἡσυχῶς ὑγιαίνειν, ἀγαθόν· τὸ κακῶς, κακόν· ὥστε καὶ ἀπὸ νόσου ἐστὶν ὠφεληθῆναι, τὸν θεόν σοι.

CAP. XX.

Posse fructum e rebus Externis omnibus capi.

Quod ad visa theoretica adtinet, propemodum omnes Bonum & Malum in nobis reliquerunt: non autem in rebus externis. Nemo enunciationem hanc, *Dies est*, bonum adpellat; aut illam, *Nox est*, malum; aut illam, *tria sunt quatuor*, maximum malum. Quid ergo? Scientiam bonum dicunt; errorem, malum. Ita quidem, ut etiam circa ipsum falsum exsistat bonum, cum scimus esse illud falsum. Eodem modo etiam in eis judicare debebamus, quæ ad vitam pertinent. Sanitas bonum ne est? morbus malum? Non, mi homo. Quid ergo? Recte sanitate uti, bonum est; male, malum: ita quidem, ut e morbo etiam (deum tibi testor) fructum capere liceat.

σοι. αὐτὸ θανάτου γὰρ οὐκ ἔστιν; ἀπὸ πηρώσεως γὰρ οὐκ ἔστι; Μικρόν σοι δοκεῖ ὄφλημα Μενοικεὺς ὠφληθῆναι, ὅτ' ἀπέθνησκεν; Τοιαῦτά τις εἴπων, ὠφληθείη οἷα ἐκεῖνος ὠφλήθη; Εἰα, ἄνθρωπε, οὐκ ἐτήρησας τὸν φιλόπατριν; τὸν μεγαλόφρονα; τὸν πιστόν; τὸν γενναῖον; ἐπιζήσας δὲ, οὐκ ἀπώλλυσ ταῦτα πάντα; οὐ περιεποιεῖτο τὰ ἐναντία; τὸν δειλὸν οὐκ ἀνελάμβανες; τὸν ἀγεννῆ; τὸν μισόπατριν; τὸν φιλόψυχον; Ἄγε, δοκεῖ σοι μικρὸν ὠφληθῆναι ἀποθνῄσκων; Οὔ· ἀλλ' ὁ τοῦ Ἀδμήτου πατὴρ μεγάλα ὠφλήθη, ζήσας οὕτως ἀγεννῶς καὶ ἀθλίως; ὕστερον γὰρ οὐκ ἀπέθανε; Πεύσεσθε, τοὺς Θεοὺς ὑμῖν, καὶ ὕλας θαυμάζοντες. πεύσεσθε ἑαυτοὺς δούλους ποιοῦντες, πρῶτον τῶν πραγμάτων, εἶτα δὲ αὐτὰ καὶ τῶν

cent. Etenim nonne & e morte? nonne e claudicate? Parum fructus cepisse Menœcenm censes, cum mortem oppeteret? Hoc qui dicit, frui-ne is talibus fructibus potest, quales ille percepit? Eia, homo, nonne pietatem erga patriam conservavit? non magnitudinem animi? non fidem? non indolem generosam? qui si diutius vixisset, nonne, istis omnibus amissis, in contraria incidisset? nonne ignaviæ cri-

then incurrisset? nonne animi degeneris? patriæ desertoris? mortem reformidantis? Age, num parvum tibi fructum cepisse videtur e suo interitu? Non: sed Admeti pater magnum scilicet fructum cepit e vita sua tam degenere & misera? posteaenim non est mortuus? Definite, per Deos, materias admirari: definite vosmetipsos conjicere in servitutem, primum rerum ipsarum, deinde propter

ΚΕΦ. ιη'.

Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς τὰς Ἀγγελίας ταράσσεσθαι.

Ὅταν σοί τι προσαγγελθῇ ταρακτικὸν, ἐκεῖνο ἔχε πρόχειρον, ὅτι ἀγγελία περὶ οὐδενὸς προαιρετικοῦ γίνεται. Μή τι γὰρ δύναταί σοι τὶς ἀγγεῖλαι, ὅτι κακῶς ὑπέλαβες, ἢ κακῶς ὠρέχθης; Οὐδαμῶς. Ἀλλ', ὅτι ἀπέθανέ τις. Τί οὖν πρὸς σέ; Ὅτι σε κακῶς τις λέγει. Τί οὖν πρὸς σέ; Ὅτι ὁ πατὴρ τάδε τινὰ ἑτοιμάζεται. Ἐπὶ τίνα; μή τι ἐπὶ τὴν προαίρεσιν; πόθεν δύναται; ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωμάτιον, ἐπὶ τὸ κτησείδιον; ἐσώθης, οὐκ ἐπὶ σέ. Ἀλλ' ὁ κριτὴς ἀποφαίνεται ὅτι ἠσέβησας. Περὶ Σωκράτους δ' οὐκ ἀπεφήναντο οἱ δικασταί; Μή τι σὸν ἔργον ἐστὶ, τὸ ἐκεῖνον ἀποφήνασθαι; Οὔ. Τί οὖν ἔτι

CAP. XVIII.

Non perturbari oportere Nunciis.

Si quid, quod turbare poſſit, nunciatum tibi fuerit, illud habeto in promtu, Nuncium ad nihil eorum poſſe pertinere, quæ tui arbitrii ſint. Num quis enim nunciare tibi poteſt, te perperam ſenſiſſe, aut prave adpetiviſſe? Nequaquam. Sed, mortuum eſſe aliquem, nunciare poteſt. Quid ergo ad te? Aliquem tibi maledicere. Quid ergo ad te? Patrem neſcio quid moliri. Contra quem? numquid contra animi tui inſtitutum? quî poteſt? At contra corpuſculum, contra reculam? Salvus es; non contra te. At judex pronunciat, te impie feciſſe. Annon & Socratem judices impietatis condemnarunt? Num tui arbitrii eſt, quid illi pronuncient? Non. Quid ergo

ἔτι σοι μέλει; Ἔστι τι τοῦ πατρός σου ἔργον, ὃ 5
ἂν μὴ ἐκπληρώσῃ, ἀπώλεσε τὸν πατέρα, τὸν φι-
λόστοργον, τὸν ἥμερον. Ἄλλο μηδὲν ζήτει τούτου
ἕνεκα αὐτὸν ἀπολέσθαι. Οὐδέποτε γὰρ ἐν ἄλλῳ
μέν τις ἁμαρτάνει, εἰς ἄλλο δὲ βλάπτεται. Πάλιν 6
σὸν ἔργον τὸ ἀπολογηθῆναι εὐσταθῶς, αἰδημόνως,
ἀοργήτως, εἰ δὲ μὴ, ἀπώλεσας καὶ σὺ τὸν υἱὸν, τὸν
αἰδήμονα, τὸν γενναῖον. Τί οὖν; Ὁ κριτὴς ἀκίνδυ- 7
νός ἐστιν; Οὔ· ἀλλὰ κἀκείνῳ τὰ ἴσα κινδυνεύεται.
Τί οὖν ἔτι φοβῇ, τί ἐκεῖνος κρίνε; Τί σοὶ καὶ τῷ
ἀλλοτρίῳ κακῷ; Σὸν κακόν ἐστι, τὸ κακῶς ἀπο- 8
λογηθῆναι· τοῦτο φυλάσσου μόνον. κριθῆναι δ',
ἢ μὴ κριθῆναι, ὥσπερ ἄλλου ἐστὶν ἔργον, οὕτω
κακὸν ἄλλου ἐστίν. Ἀπειλεῖ σοι ὁ δεῖνα. Ἐμοί; 9
Οὔ. Ψέγει σε. Αὐτὸς ὄψεται, πῶς ποιεῖ τὸ ἴδιον
ἔργον. Μέλλει σε κατακρινεῖν ἀδίκως. Ἄθλιος.

ΚΕΦ.

ergo amplius curas? Est quoddam patris tui officium, quod ille nisi præstiterit, patris rationem perdiderit, pietatem, mansuetudinem. Tu noli cupere, ut aliud quid, ea quidem de caussa, ille perdat. Neque enim umquam in alio peccatur, in alio detrimentum capitur. Rursus, tuum munus est, caussam dicere constanter, verecunde, sine ira: alloqui & tu filii pietatem, verecundiam, probitatem amiseris. Quid ergo? Judex nec periculi expers est? Non; sed & ille in eodem periculo versatur. Quid ergo etiamnum times, quidnam ille pronunciet? Quid tibi cum alienis malis? Tuum malum est, caussam tuam male agere: unum hoc caveto. Condemnari vero te, vel non condemnari, ut alterius munus, sic alterius quoque malum est. Iste tibi minatur. Mihi? Non. Vituperat te. Ipse viderit, quemadmodum munus suum administret. Injuste te condemnaturus est. Oh idipsum miser.

CAP.

ΚΕΦ. ιθ'.

Τίς στάσις Ἰδιώτου καὶ Φιλοσόφου.

Ἡ πρώτη διαφορὰ ἰδιώτου καὶ Φιλοσόφου· ὁ μὲν λέγει, Οὐαί μοι διὰ τὸ παιδάριον, διὰ τὸν ἀδελφὸν, οὐαὶ διὰ τὸν πατέρα. Ὁ δ', ἂν ποτ' εἰπεῖν ἀναγκασθῇ, Οὐαί μοι, ἐπιστήσας λέγει, 2 δι' ἐμέ. Προαίρεσιν γὰρ οὐδὲν δύναται κωλύσαι ἢ βλάψαι ἀπροαίρετον, εἰ μὴ αὐτὴ ἑαυτήν. 3 Ἂν μὲν οὖν ἐπὶ τοῦτο βλέψωμεν καὶ αὐτοὶ, ὥσθ', ὅταν δυσοδῶμεν, ἑαυτοὺς αἰτιᾶσθαι, καὶ μεμνῆσθαι, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ταραχῆς ἢ ἀκαταστασίας αἴτιόν ἐστιν ἢ δόγμα· ὀμνύω ὑμῖν πάντας τοὺς θεοὺς, ὅτι 4 προεκέψαμεν. Νῦν δ' ἁπλῆν ὁδὸν ἐξ ἀρχῆς ἐληλύθαμεν. Εὐθὺς, ἔτι παίδων ἡμῶν ὄντων, ἡ τίτθη, εἰ

CAP. XIX.

Quis ſtatus ſit hominis indocti & Philoſophi.

Primum indocti & philoſophi diſcrimen eſt, quod ille dicit, Heu mihi propter filium, propter fratrem, propter patrem! Hic vero, ſi quando Heu mihi! dicere cogitur, re conſiderata, ait, propter me! Voluntatem enim prohibere aut lædere nihil poteſt, quod eſt involuntarium: voluntas lædi, niſi a ſe ipſa, non poteſt. Quod ſi ergo huc tenderimus & ipſi, ut rebus male ſuccedentibus ipſi nos accuſemus, hæc memineri-mus, non aliam eſſe perturbationis & inconſtantiæ cauſſam, niſi decretum; omnes vobis juro deos, aliquid nos profeciſſe. Nunc vero aliam viam ab initio ſumus ingreſſi. Statim a puero nutrix, ſi quando per oſcitan-

tiam

εἴ ποτε προσεπταίσαμεν χάσκοντες, οὐχὶ ἡμῖν ἐπέπλησσεν, ἀλλὰ τὸν λίθον ἔτυπτε. Τί γὰρ ἐποίησεν ὁ λίθος; διὰ τὴν τοῦ παιδίου σου μωρίαν, ἔδει μεταβῆναι αὐτόν; Πάλιν, ἂν μὴ εὕρωμεν φαγεῖν ἐκ βαλανείου, οὐδέποθ' ἡμῶν καταστέλλει τὴν ἐπιθυμίαν ὁ παιδαγωγὸς, ἀλλὰ δαίρει τὸν μάγειρον. Ἄνθρωπε, μὴ γὰρ ἐκείνου σε παιδαγωγὸν κατεστήσαμεν, ἀλλὰ τοῦ παιδίου ἡμῶν· τοῦτο ἐπανόρθου, τοῦτο ὠφέλει. Οὕτω καὶ αὐξηθέντες, φαινόμεθα παιδία. Παῖς γὰρ ἐν μουσικοῖς, ὁ ἄμουσος· ἐν γραμματικοῖς, ὁ ἀγράμματος· ἐν βίῳ, ὁ ἀπαίδευτος.

ΚΕΦ.

tiam impegimus, non nos objurgavit, sed lapidem verberavit. Quidnam vero commisit lapis? debuerat-ne ille propter pueruli tui stultitiam alio migrare? Rursus, si quando e balneo redeuntes cibum non invenerimus, numquam cupiditatem nostram compescit pædagogus, sed coquum verberibus adficit. Homo, non illi te pædagogum præfecimus, sed filiolo nostro: hunc corrige, hunc juvato. Sic adulti etiam pro pueris nos gerimus. Puer enim in musica, est homo amusus; in re literaria, homo illiteratus: in vita, homo ineruditus.

CAP.

ΚΕΦ. κ'.

Ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν Ἐκτός ἐστιν ὠφελεῖσθαι.

Ἐπὶ τῶν θεωρητικῶν φαντασιῶν, πάντες σχεδὸν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ἐν ἡμῖν ἀπέ-
2 λιπον, οὐχὶ δ' ἐν τοῖς ἐκτός. Οὐδεὶς λέγει ἀγαθὸν, τὸ ἡμέραν εἶναι· κακὸν, τὸ νύκτα εἶναι· μέγιστον δὲ κακὸν, τὸ τρεῖς τέσ-
3 σαρας εἶναι. Ἀλλὰ τί; Τὴν μὲν ἐπιστήμην ἀγαθὸν, τὴν δ' ἀπάτην κακόν. ὥστε καὶ περὶ τὸ ψεῦδος αὐτὸ ἀγαθὸν συνίστασθαι, τὴν
4 ἐπιστήμην τοῦ ψεύδους εἶναι αὐτό. Ἔδει οὖν οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Ὑγεία ἀγαθόν; νόσος δὲ κακόν; Οὔ, ἄνθρωπε. Ἀλλὰ τί; Τὸ καλῶς ὑγιαίνειν, ἀγαθόν· τὸ κακῶς, κακόν· ἔστι καὶ ἀπὸ νόσου ἐστὶν ὠφεληθῆναι, τὸν Θεόν σου.

CAP. XX.

Posse fructum e rebus Externis omnibus capi.

Quod ad visa theoretica adtinet, propemodum omnes Bonum & Malum in nobis reliquerunt: non autem in rebus externis. Nemo enunciationem hanc, *Dies est*, bonum adpellat; aut illam, *Nox est*, malum; aut illam, *tria sunt quatuor*, maximum malum. Quid ergo? Scientiam bonum dicunt; errorem, malum. Ita quidem, ut etiam circa ipsum falsum exsistat bonum, cum scimus esse illud falsum. Eodem modo etiam in eis judicare debebamus, quæ ad vitam pertinent. Sanitas bonum-ne est? morbus malum? Non, mi homo. Quid ergo? Recte sanitate uti, bonum est; male, malum: ita quidem, ut e morbo etiam (deum tibi testor) fructum capere liceat.

σοι. ἀπὸ θανάτου γὰρ οὐκ ἔστιν; ἀπὸ πη-
ρώσεως γὰρ οὐκ ἔστι; Μικρά σοι δοκεῖ ὁ 5
Μενοικεὺς ὠφεληθῆναι, ὅτ' ἀπέθνησκε; Τοι-
αῦτά τις εἰπὼν, ὠφεληθείη οἷα ἐκεῖνος ὠφε-
λήθη; Ἔα, ἄνθρωπε, οὐκ ἐτήρησε τὸν φιλό-
πατριν; τὸν μεγαλόφρονα; τὸν πιστόν; τὸν
γενναῖον; ἐπιζήσας δὲ, οὐκ ἀπώλλυε ταῦτα
πάντα; οὐ περιεποιεῖτο τὰ ἐναντία; τὸν δει- 6
λὸν οὐκ ἀνελάμβανε; τὸν ἀγεννῆ; τὸν μισόπα-
τριν; τὸν φιλόψυχον; Ἄγε, δοκεῖ σοι μικρὰ
ὠφεληθῆναι ἀποθανών; Οὔ· ἀλλ' ὁ τοῦ Ἀδ- 7
μήτου πατὴρ μεγάλα ὠφελήθη, ζήσας οὕτως
ἀγεννῶς καὶ ἀθλίως; ὕστερον γὰρ οὐκ ἀπέ-
θανε; Παύσασθε, τοὺς Θεοὺς ὑμῖν, τὰς ὕλας 8
θαυμάζοντες. παύσασθ' ἑαυτοὺς δούλους ποιοῦν-
τες, πρῶτον τῶν πραγμάτων, εἶτα δι' αὐτὰ καὶ
τῶν

ceat. Etenim nonne & e morte? nonne e clauditate? Parum fructus cepisse Menœcenum censes, cum mortem oppeteret? Hoc qui dicit, frui-ne is talibus fructibus potest, quales ille percepit? Eia, homo, nonne pietatem erga patriam conservavit? non magnitudinem animi? non fidem? non indolem generosam? qui si diutius vixisset, nonne, istis omnibus amissis, in contraria incidisset? nonne ignaviæ crimen incurrisset? nonne animi degeneris? patriæ desertoris? mortem reformidantis? Age, num parvum tibi fructum cepisse videtur e suo interitu? Non: sed Admeti pater magnum scilicet fructum cepit e vita sua tam degenere & misera? postea enim non est mortuus? Desinite, per Deos, materias admirari: desinite vosmetipsos conjicere in servitutem, primum rerum ipsarum, deinde propter has

τῶν ἀνθρώπων τῶν ταῦτα περιπιεῖν ἢ ἀφαιρεῖσθαι δυναμένων.

9 Ἔστιν οὖν ἀπὸ τούτων ὠφεληθῆναι; Ἀπὸ πάντων. Καὶ ἀπὸ τοῦ λοιδοροῦντος; Τί δ' ὠφελεῖ τὸν ἀθλητὴν ὁ προγυμναζόμενος; Τὰ μέγιστα. Καὶ οὗτος ἐμοῦ προγυμναστὴς γίνεται· τὸ ἀνεκτικόν μου γυμνάζει, τὸ ἀόργητον, τὸ
10 πρᾷον. Οὔ· ἀλλ' ὁ μὲν ταῦ τραχήλου καθάπτων, καὶ τὴν ὀσφύν μου καὶ τοὺς ὤμους καταρτίζων, ὠφελεῖ με· καὶ ὁ ἀλείπτης καλῶς ποιῶν λέγει, Ἆρον ὑπὲρ ἀμφοτέρας· καὶ, ὅσον βαρύτερός ἐστιν ἐκεῖνος, τοσούτῳ μᾶλλον ὠφελοῦμαι ἐγώ· ἂν δέ τις πρὸς ἀοργησίαν με γυμνάζει, οὐκ ὠφε-
11 λεῖ με; Τουτ' ἔστι τὸ μὴ εἰδέναι ἀπ' ἀνθρώπων ὠφελεῖσθαι. Κακὸς γάτων; Αὐτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· γυμνάζει μου τὸ εὔγνωμον, τὸ ἐπιεικές. Κακὸς πατήρ; Αὐτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός.

hus hominum etiam eorum, qui eas vel conferre, vel eripere possunt.

Fructus ergo ex hisce rebus capi potest? Ex omnibus. Etiamne e conviciatore? Quid vero pugili fructus adfert is qui eum exercet? Plurimum. Etiam hic mihi fit in palæstra præceptor; me exercet ad tolerantiam, ad mansuetudinem, ad clementiam. Non: sed ille quidem collum meum contrectans, & lumbos & humeros disponens, me juvat; & alipta recte dicit, Tolle utrâque manu in altum, &, quanto est ille severior, tanto magis ego juvor; si quis vero ad mansuetudinem me exercet, is non me juvat? Istud est nescire, fructum capere ex hominibus. Malus vicinus est? Sibi ipse; mihi vero bonus: exercet moderationem, exercet æquitatem meam. Malus pater est? Sibi ipse; at mihi bonus. Hæc est Mer-

ἀγαθός. Τοῦτ' ἔστι τὸ τοῦ Ἑρμοῦ ῥαβδίον. 12
οὗ θέλεις, φησὶν, ἅψαι, καὶ χρυσοῦν ἔσται.
Οὐ ἀλλ' ὃ θέλεις φέρε, κἀγὼ αὐτὸ ἀγαθὸν
ποιήσω. φέρε νόσον, φέρε θάνατον, φέρε ἀπο-
ρίαν, φέρε λοιδορίαν, δίκην τὴν περὶ τῶν ἐσχά-
των: πάντα ταῦτα τῷ ῥαβδίῳ τοῦ Ἑρμοῦ ὠφέ-
λημα ἔσται. Τὸν θάνατον τί ποιήσεις; τί γὰρ 13
ἄλλο, ἢ ἵνα σε κοσμήσῃ, ἢ ἵνα δείξῃ σε ἔργῳ
δι' αὐτοῦ, τί ἐστιν ἄνθρωπος τῷ βουλήματι
τῆς φύσεως παρακολουθῶν. Τὴν νόσον τί ποιή- 14
σεις; Δείξω αὐτῆς τὴν φύσιν, διαπρέψω ἐν αὐτῇ,
εὐσταθήσω, εὐροήσω, τὸν ἰατρὸν οὐ κολακεύσω,
οὐκ εὔξομαι ἀποθανεῖν. Τί ἔτι ἄλλο ζητεῖς; 15
πᾶν ὃ ἂν δῷς, ἐγὼ αὐτὸ ποιήσω μακάριον, εὐ-
δαιμονικὸν, σεμνὸν, ζηλωτόν.

Οὔ· ἀλλὰ βλέπε μὴ νοσήσῃς· κακόν ἐστιν. 16
Οἷον εἴ τις ἔλεγε, Βλέπε μὴ λάβῃς ποτὲ φαντά-

Mercurii virgula: hac (inquit) quidquid attigeris, aureum erit. Non ita: sed, quidquid volueris, adfer; idque ego bonum faciam: adfer morbum; adfer mortem; adfer egestatem; adfer convicium; adfer discrimen capitis: omnia hæc virgula Mercurii utilia reddentur. De morte quid facies? Quid vero aliud, nisi ut ea te ornet, aut per te re ipsa demonstret, quid sit homo, si Naturæ voluntatem sequatur? De morbo quid facies? Ostendam ejus naturam, excellam in eo, constanter perferam, tranquillus ero, medico non adulabor, mortem non optabo. Quid requiris amplius? Quidquid mihi dederis, id ego efficiam beatum, prosperum, honorabile, expetendum.

At tu non ita. Sed, cave (inquis) ne ægrotes: malum est. Perinde istud est, ac si quis diceret: Cave, ne quando tibi fingas, tria

σίαν τοῦ τὰ τρία τέσσαρα εἶναι· κακόν ἐστιν.
Ἄνθρωπε, πῶς κακόν; Ἂν ὃ δεῖ περὶ αὐτοῦ
ὑπολάβω, πῶς ἔτι με βλάψει; οὐχὶ δὲ μᾶλλον
17 καὶ ὠφελήσει; Ἂν οὖν περὶ πενίας ὃ δεῖ ὑπολά-
βω, ἂν περὶ νόσου, ἂν περὶ ἀναρχίας, οὐκ ἀρ-
κεῖ μοι; οὐκ ὠφέλημα ἔσται; Πῶς οὖν ἔτι ἐν
τοῖς ἐκτὸς τὰ κακὰ καὶ τἀγαθὰ δεῖ με ζητεῖν;
18 Ἀλλὰ τί; ταῦτα μέχρι ὧδε, εἰς οἶκον δ' οὐδεὶς
ἀποφέρει· ἀλλ' εὐθὺς πρὸς τὸ παιδάριον πόλεμος,
πρὸς τοὺς γείτονας, πρὸς τοὺς σκώψαντας, πρὸς
19 τοὺς καταγελάσαντας. Καλῶς γένοιτο Λεσβίῳ,
ὅτι με καθημέραν ἐξελέγχει μηδὲν εἰδότα.

ΚΕΦ.

tria esse quatuor: malum est. Quomodo malum, homo? Si de hoc sic existimaro, ut decet; quid porro mihi nocebit? nonne potius etiam proderit? Si ergo de paupertate, de morbo, de conditione privata honoribus exclusa, ita sensero, ut decet; nonne id mihi satis est? nonne lucrum est? Qua ergo ratione posthac bona & mala in rebus externis quærerem? At quid fit? Hæc, dum in schola estis, *tenetis:* nemo autem secum aufert domum; sed statim cum puero bellum geritur, cum vicinis, cum iis qui nos cavillati sunt, qui irriserunt. Bene sit Lesbio, quod indies inscitiam meam coarguit.

CAP.

ΚΕΦ. κα'.

Πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐπὶ τὸ Σοφιστεύειν ἐρχομένους.

Οἱ τὰ θεωρήματα ἀναλαβόντες ψιλὰ, εὐθὺς αὐτὰ ἐξεμέσαι θέλουσιν, ὡς οἱ στομαχικοὶ τὴν τροφήν. Πρῶτον αὐτὸ πέψον, ἄθ' οὕτω μὴ 2
ἐξεμέσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἔμετος τῷ ὄντι γίνεται, πρᾶγμα βλαδαρὸν καὶ ἄβρωτον. Ἀλλ' ἀπ' αὐ- 3
τῶν ἀναδοθέντων δεῖξόν τινα ἡμῖν μεταβολὴν τοῦ ἡγεμονικοῦ τοῦ σεαυτοῦ· ὡς οἱ ἀθληταὶ τοὺς ὤμους, ἀφ' ὧν ἐγυμνάσθησαν, καὶ ἔφαγον· ὡς οἱ τὰς τέχνας ἀναλαβόντες, ἀφ' ὧν ἔμαθον. 8
Οὐκ ἔρχεται ὁ τέκτων καὶ λέγει, Ἀκούσατέ μου 4
διαλεγομένου περὶ τῶν τεκτονικῶν· ἀλλ' ἐκμισθωσάμενος οἰκίαν, ταύτην κατασκευάσας, δείκνυσιν

 ὅτι

CAP. XXI.

Ad eos qui temere Doctorum munus capessunt.

Qui nuda præcepta didicerunt, statim ea evomere volunt; sicut qui e stomacho laborant, cibum. Concoque illa prius, deinde non ita evomes. Si vero non concoxeris; revera vomitus erit *id, quod tu alterum docere volueris*; res crude, minimeque esculenta. Quin potius rite digestis eis, *quæ didicisti*, mutationem aliquam ostendito in mente tua factam: quemadmodum pugiles humeris suis declarant, ut exercitati fuerint, ut cibum ceperint; quemadmodum artifices, quid didicerint. Faber non dicit, Audite me disserentem de re fabrili: sed conducta domo, eaque exstructa ostendit, artem se

5 ὅτι ἔχει τὴν τέχνην. Τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ποίησον· φάγε ὡς ἄνθρωπος, πίε ὡς ἄνθρωπος, κοσμήθητι, γάμησον, παιδοποίησον, πολίτευσαι· ἀνάσχου λοιδορίας, ἔνεγκαι ἀδελφὸν ἀγνώμονα, ἔνεγκαι πα-
6 τέρα; ἔνεγκαι υἱὸν, γείτονα, σύνοδον. Ταῦτα ἡμῖν δεῖξον, ἵν' ἴδωμεν ὅτι μεμάθηκας ταῖς ἀληθείαις τι τῶν φιλοσόφων. Οὔ· ἀλλ' ἐλθόντες ἀκούσατέ μου σχόλια λέγοντος. Ὕπαγε, ζήτει
7 τίνων κατεξεράσεις. Καὶ μὴν ἐγὼ ὑμῖν ἐξηγήσομαι τὰ Χρυσίππεια, ὡς οὐδεὶς· τὴν λέξιν διαλύσω καθαρώτατα· προσθήσω ἄν που καὶ Ἀντιπάτρου καὶ Ἀρχεδήμου φοράν.

8 Εἶτα τούτου ἕνεκα ἀπολίπωσιν οἱ νέοι τὰς πατρίδας, καὶ τοὺς γονεῖς τοὺς αὐτῶν, ἵν' ἐλθόντες
9 λεξείδιά σου ἐξηγουμένου ἀκούσωσιν; Οὐ δεῖ αὐτοὺς ὑποστρέψαι ἀνεκτικοὺς, συνεργητικοὺς, ἀπαθεῖς, ἀταράχους, ἔχοντάς τι ἐφόδιον τοιοῦτον εἰς τὸν βίον,

se tenere. Tale aliquid etiam tu fac: ede, ut homo; bibe, ut homo; *sic* te come, matrimonium contrahe, liberos procrea, rempublicam gere, convicium tolera, fer fratrem iniquum, fer patrem, fer filium, vicinum, comitem. Hæc nobis ostende, ut cognoscamus, te vere a philosophis aliquid didicisse. Non: sed venite, meque audite Commentaria dictantem. Abi; quærito in quos ista evomas. Atqui ego vobis Chrysippi libros ita enarrabo, ut nemo alius: dictionem quam verissime declarabo: aliquando etiam Antipatri & Archedemi impetum adjungam.

Haccine ergo de caussa patriam parentesque relinquent adolescentes, ut huc profecti te verba explicantem audiant? Nonne domum redire debent tolerantes, officiosi, perturbatione vacui, tranquilli, tali viatico ad degendam vitam instructi, ut casus huma-

βίου, ἀλλ' ἀλλ' ἀμαιρήσει φέρων δυνήσεται τοῦ σωμ-
πίπτοντος σπλάς, καὶ κατασείσθαι ὑπ' αὐτῶν; Καὶ 10
πόθεν σοι μεταδώσουσι ταύτης, ὧν σὺ ἔχεις; Ἀλ-
τὸς γὰρ ἄλλο τι ἀνύσασθαι ἐξ ἀρχῆς, ἢ περὶ τού-
των κατατρίβεσθαι, πῶς οἱ συλλογισμοὶ ἀναλυθήσον-
ται, πῶς οἱ μεταπεπτωκότες, πῶς οἱ τῷ ψευδομένῳ ἐ-
περαίνοντες; Ἀλλ' ἐ δόξης σχολὴν ἔχω· διὰ τί μὴ 11
παίζω σχῶ; Οὐκ ἀπὸ αὐτῶν γίνεται, ἀνθρώπου-
δον, οὐδ' ὑπ' ἔτυχεν· ἀλλὰ παρὰ θεῶν ἔστι δῶ-
ρον, καὶ βίου, καὶ Θεοῦ πρόνοια. Οὐ· ἀλλ' ἀπὸ λα- 12
μπρᾶς μὲν οὐδεὶς ἀναγκάσει με θύσαι τῶν θεῶν,
καὶ παρακαλέσαι αὐτοὺς βοηθοὺς· οὐδὲ ἀναγκά-
σει ἄλλως οἱ ἄνθρωποι, εἰ μὴ τὸν δίκαιον
ἐκπολεμοῦμεν· τηλικοῦτον δ' ἔργον ἀνιμένος
τις, τίνος θεῶν ἀσφαλῶς κήδεται, καὶ οἱ τούτῳ
προσέρχονται· εὐτυχῶς παραστήσονται; Τί ἄλλα 13
ποιῶν, ἄνθρωπε, ἢ σὺ μυστήρια ἐξαρχῆς, καὶ

Ee 4 λέγεις,

humanum pulsare fores nesirint, atque inde ornari? Unde autem tu illa impertias, quæ non habes? Numquid ipse quisquam aliud egisti ab initio, nisi quod in eo versatus es, quemadmodum syllogismi resolvantur, quemadmodum sophismata, quemadmodum interrogationum conclusiones? At iste laudem litterarium aperuit: quid si aperiam & ego? Nam temere isti sunt, mentiuntur, semper fortuna: sed & scite opus est, & certa vitæ ratione, & Deo duce. At tibi ille non placet: sed e porta quidem nemo salvit, nisi sacra Dius fuerit, eorum ope implorata; nec quisquam aliter ferunt agricolæ, nisi Cerere invocata; tantum vero tam qui adgreditur, is neglectis Diis tuto eam adgredietur? & qui illum adeunt, sollemnibus assistis adhibitis? Quid aliud facis homo, nisi Cereris mysteria divulgas? & aris: ædes

21 πολυπραγμονήσας. Ἰδοὺ ἐκεῖνα τρύτινα· ἀλλὰ ἐμοὶ κόρυμβα ἔχει. Ναὶ τί οὖν καὶ τὴν δύναμιν τὴν χρηστικὴν ταύτην; μὴ τί ἄλλο καὶ πότε καὶ
22 πῶς ὠφελήσει, καὶ τίνας; Τί οὖν κυβεύεις ἐν τοῖς μεγίστοις; τί ῥαφιουργεῖς; τί ἐπιχειρεῖς πρόγματι μηδέν σοι προσήκοντι; Ἄφες αὐτὸ
23 τοῖς δυναμένοις, τοῖς κυριεύειν καὶ πρατεῖσθαι καὶ κινεῖν. Φιλόσοφον δὲ σαυτὸν μηδὲ ἑνὸς μέρους εἶναι ἐπιβουλεύσαντα τὸ ἔργον. Ἀλλὰ
24 ἄν τε ψυχαγωγῇ σὲ θεωρήματος, παθήματος σώζειν σεαυτὸν ἐπὶ πᾶσιν· Φιλόσοφον δὲ μηδένα ἐπὶ μηδενὶ ὀνόματι καλεῖν, μηδ' ἄλλου ἀκούσῃ λέγοντος, αὐτὸς λέγε. Πλανᾶσθαι· ἐγὼ γὰρ οὔτε ὁρμὴν ἄλλου ἢ πρόσεσιν, οὔτε ὄρεξιν ἐπ' ἄλλα, οὔτε συγκατάθεσιν ἄλλου, οὔτε ἄλλο ἐν χρήσει φαντασιῶν παραλλαγήν τινα ἐπὶ τῇ
24 πρόσεσιν παντελῶς. Δοῦλον φρόνει, καὶ λέγε

ris, neque indagaris. Ecce ille hæc; & ego collyria habeo. An ergo etiam, quomodo illis utendum sit, noti? scisne, quomodo, & quando, & quos juvent? Quid ergo maximis in rebus ludis? quid temere agis? quid rem adgreceris nihil ad te pertinentem? Relinque illam iis qui sciunt, qui eam ornant. Noli tu quoque per te ignominiæ maculam philosophiæ adfricare, nec ex eorum numero esse velis, qui munus hoc calumniantur. Quod si præcepta te delectant, ipse ea tecum tacitus animo volvito: philosophum autem numquam te profitere, nec ab alio nominari te sine; sed dic, Veritus in errore; ego enim nec aliter adpeto quam prius, nec alia agere adgrediar, nec aliis adsentiar, denique in usu librorum prorsus nihil a veteri statu recessi. Hæc senti, &

λέγε περὶ τεαυτοῦ, εἰ θέλεις τὰ κατ' ἀξίαν φρονεῖν· ἀ δὲ μὴ, κόβευε, καὶ ποίει ἃ ποιεῖν. Ταῦτα γάρ σοι πρέπει.

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ Κυνισμοῦ.

Πυθομένου δὲ τῶν γνωρίμων τινὸς αὐτοῦ, ὃς ἐφαίνετο ἐπιῤῥεπῶς ἔχων πρὸς τὸ Κυνίσαι, ποῖόν τινα εἶναι δεῖ τὸν Κυνίζοντα, καὶ τίς ἡ πρόληψις ἡ τοῦ πράγματος· Σκεψόμεθα, ἔφη, κατὰ σχολήν. Τοσοῦτον δ' ἔχει σοι νῦν εἰπεῖν, ὅτι 2
ὁ δίχα Θεοῦ τηλικούτῳ πράγματι ἐπιβαλλόμενος, θεοχόλωτός ἐστι, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ δημοσίᾳ θέλει ἀσχημονεῖν. Οὐδὲ γὰρ ἐν οἰκίᾳ καλῶς 3
οἰκουμένῃ παρελθών τις αὐτὸς ἑαυτῷ λέγει, Ἐμὲ δεῖ

& dic de te ipso, si ita ut decet sentire cupis: sin minus, inde; & ea fac quæ facis. Hoc enim te decet.

CAP. XXII.

De Secta Cynica.

Quodam e discipulis, qui ad Cynicam sectam propensior videbatur, cum percontato, qualem Cynicum esse oporteret, & quæ ejus negotii notio esset; Considerabimus, inquit, per otium. Tantum autem tibi nunc habeo dicere, eum, qui sine Deo rem tantam adgrediatur, ira numinis agitari, nec aliud quidquam velle, nisi publice indecore agere. Neque enim in domo bene constituta progreditur aliquis, & sibi ipse dicit, Me oportet esse dispen-

δεῖ οἰκονόμον εἶναι· εἰ δὲ μὴ, ἐπιστραφὰς ὁ κύριος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν σοβαρῶς διατασσόμενον,
4 ἑλκύσας ἔτεμεν. Οὕτω γίνεται καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ταύτῃ. ἔστι γάρ τις καὶ ἐνθάδ'
5 οἰκοδεσπότης, ἕκαστα διατάσσων. Σὺ ἥλιος εἶ· δύνασαι περιερχόμενος ἐνιαυτὸν ποιεῖν καὶ ὥρας, καὶ τοὺς καρποὺς αὔξειν καὶ τρέφειν, καὶ ἀνέμους κινεῖν καὶ ἀνιέναι, καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων θερμαίνειν συμμέτρως· ὕπαγε, περιέρχου, καὶ οὕτω διακόνει ἀπὸ τῶν μεγίστων
6 τὰ μικρότατα. Σὺ μοσχάριον εἶ· ὅταν ἐπιφανῇ λέων, τὸ σαυτοῦ πρᾶσσε· εἰ δὲ μὴ, οἰμώξεις. Σὺ ταῦρος εἶ, προσελθὼν μάχου· σοὶ γὰρ τοῦτο ἐπιβάλλει καὶ πρέπει, καὶ δύ-
7 νασαι αὐτὸ ποιεῖν. Σὺ δύνασαι ἡγεῖσθαι τοῦ στρατεύματος ἐπὶ Ἴλιον· ἴσθι Ἀγαμέμνων. Σὺ δύνασαι τῷ Ἕκτορι μονομαχῆσαι· ἴσθι Ἀχιλλεύς.

Εἰ

pensatorem: alioqui dominus, rem animadvertens, videnſque hominis insolentiam, res suo arbitratu administrantis, arreptum eum male tractabit. Pari modo fit etiam in hac magna civitate. Est enim & hic quidam paterfamilias, omnia & singula ordinans. Tu sol es; circuituque tuo annum annique tempora efficere potes, & fruges augere atque alere, ventos concitare & reprimere, corporaque hominum moderato calore fovere: Abi, circumi, atque ita ministerium tuum age in rebus maximis minimisque. Tu vitulus es: leo si conspectus fuerit, quod tuum est agito; alioquin ejulabis. Tu taurus es; accede, & pugna: tuæ enim istæ partes sunt; te hoc decet; idque præstare potes. Tu exercitum ad Ilium ducere potes: esto Agamemnon. Tu singulari certamine cum Hectore congredi potes: esto Achilles. Quod si

Εἰ δὲ Θερσίτης παρελθὼν ἀντεποιεῖτο τῆς ἀρχῆς, 8
ἢ οὐκ ἂν ἔτυχεν, ἢ τυχὼν ἂν ἠσχημόνησεν ἐν
πλείοσι μάρτυσι.

Καὶ σὺ βούλευσαι περὶ πράγματος ἐπιμελῶς· 9
οὐκ ἔστιν οἷον δοκεῖ σοι. Τριβώνιον καὶ νῦν φορῶ, 10
καὶ τότε ἔξω· κοιμῶμαι καὶ νῦν σκληρῶς, καὶ
τότε κοιμήσομαι· πηρίδιον προσλήψομαι καὶ ξύ-
λον, καὶ περιερχόμενος αἰτεῖν ἄρξομαι [καὶ] τοὺς
ἀπαντῶντας λοιδορεῖν· κἂν ἴδω τινὰ δρωπακιζόμε-
νον, ἐπιτιμήσω αὐτῷ, κἂν τὸ κόμιον πεπλακότα,
ἢ ἐν κοκκίνοις περιπατοῦντα. Εἰ τοιοῦτόν τι φαν- 11
τάζῃ τὸ πρᾶγμα, μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ· μὴ προσ-
έλθῃς, οὐδέν ἐστι πρὸς σέ. Εἰ δ' οἷόν ἐστι φαν- 12
ταζόμενος, οὐκ ἀπαξιοῖς σεαυτὸν, σκέψαι ἡλίκῳ
πράγματι ἐπιχειρεῖς.

Πρῶτον, ἐν τοῖς κατὰ σαυτὸν, οὐκέτι δεῖ 13
σε ὅμοιον ἐν οὐδενὶ φαίνεσθαι οἷς νῦν ποιεῖς·
οὐ

si vero Thersites prodiret, atque imperium sibi vindicaret; aut voto frustraretur, aut, eo potitus, pluribus coram testibus turpiter se daret.

Et tu quoque rem diligenter considera: non est ejusmodi, quale tibi videtur. Tritum palliolum gesto nunc; tunc quoque gestabo: dormio nunc duriter; tunc quoque duriter dormiam: peram adjungam & baculum, & passim petere atque obvios conviciis incessere incipiam: quod si quem videro pilos evellentem, objurgabo, sive comam ornantem, aut in purpureis vestibus ambulantem. Si hujusmodi esse tibi fingis negotium; longe ab eo recede; noli accedere, nihil ad te adtinet. Sin ita de eo sentis ut re ipsa est, & tamen id te decere putas, vide quantam rem adgrediaris.

Primum, tuis in rebus, non amplius te tui similem esse oportet, nec quidquam eorum facere quæ nunc facis; non incusandus Deus,

non

οὐ θεῷ ἐγκαλοῦντα, οὐδ' ἀνθρώπῳ. Ἔρχεταί σε δεῖ ποιῆσαι, ἄπιθι ἐπὶ μόνα μεταθεῖναι τὰ προαιρετικά· σοὶ μὴ ἐρχὴν εἶναι, μὴ μόνον, μὴ φθόνον, μὴ ἔλεον· μὴ παρέστω σοι φοίνικα καλὸν, μὴ δοξάριον, μὴ παιδάριον, μὴ πλακουντάριον. Ἐκεῖνο γὰρ οὐ- 14 νοι δεῖ, ὅτι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοῖς τοίχοις προβάλλονται, καὶ ταῖς οἰκίαις, καὶ τὸ σκότος· ἔστιν τι τῶν τοιούτων ποιῶσι, καὶ μὰ κρύψωνται πολλὰ ἔχουσι· πάλαι σοι τὴν θύραν, ἔστηκέ τινας πρὸ τῆς κοιτῶνος· ἄν τι ἔλθῃ, λέγε ὅτι ἔξω ἐστὶν, οὐ σχολάζει. 15 Ὁ Κυνικὸς δ' ἀντὶ πάντων τούτων ὀφείλει τὴν αἰδὼ προβάλλεσθαι· εἰ δὲ μὴ, γυμνὸς καὶ ἐν ὑπαίθρῳ ἀσχημονήσει τοῦτο εἶναι ἐστὶ αὐτοῦ, τοῦτο θύρα, τοῦτο αἰ ἐπὶ τῷ κοιτῶνι, τοῦτο σκότος. Οὔτε γὰρ θέλειν τι δεῖ ἀπο- 16 κρύ-

πτειν

non homo; adpetitio tibi plane auferenda eſt, averſatio ad ea ſola, quæ tui arbitrii ſunt, transferenda; non te iracundum eſſe decet, non indignabundum, non invidum, non miſericordem; puella pulcra tibi videri non debet, non gloriola, non pueltus, non placentula. Illud enim tenendum eſt, cæteros homines parietibus, ædibus, tenebris ſeſe tegere, ſi quid ejus generis agant, & multos celandi habere modos. Ianuam hic claudit; collocat aliquem ante cubiculum, qui, ſi quis venerit, dicat, eum domi non eſſe, non agere otium. At Cynicus, iſtarum rerum omnium loco, verecundia ſe cingere debet; alioquin nudus & ſub dio turpiter ſe dabit. Hæc domus illi eſſe debet, hæc janua, hi cubicularii, hæ tenebræ. Neque enim velle debet ſuarum rerum quidquam occultare: aliquid abiit, & Cynicum amiſit,

πτεῖν αὐτὸν τῶν ἑαυτοῦ· εἰ δὲ μὴ, ἀπῆλθεν, ἀπώλεσε τὸν Κυνικὸν, τὸν ὕπαιθρον, τὸν ἐλεύθερον· ἤρκταί τι τῶν ἐκτὸς φοβεῖσθαι, ἤρκται χρείαν ἔχειν τοῦ ἀποκρύψοντος, οὔτε ὅταν θέλῃ δύναται. ποῦ γὰρ αὐτὸν ἀποκρύψει, καὶ πῶς; Ἂν δ' ἀπὸ τύχης ἐμπέσῃ ὁ παιδευτὴς ὁ 17
κοινὸς, ὁ παιδαγωγὸς, οἷα πάσχειν ἀνάγκη; Ταῦτ' οὖν δεδοικότα, ἐπιθαρρεῖν οἷόν τ' ἔτι 18
ἐξ ὅλης ψυχῆς, ἐπιστατεῖν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; Ἀμήχανον, ἀδύνατον. Πρῶτον οὖν τὸ 19
ἡγεμονικόν σε δεῖ τὸ σαυτοῦ καθαρὸν ποιῆσαι, καὶ τὴν ἔνστασιν ταύτην. Νῦν ἐμοὶ ὕλη ἐστὶν ἡ 20
ἐμὴ διάνοια, ὡς τῷ τέκτονι τὰ ξύλα, ὡς τῷ σκυτεῖ τὰ δέρματα· ἔργον δ', ὀρθὴ χρῆσις τῶν φαντασιῶν. Τὸ σωμάτιον δὲ οὐδὲν πρὸς ἐμέ· τὰ 21
τούτου μέρη οὐδὲν πρὸς ἐμέ. Θάνατος; Ἐρχέσθω ὅταν θέλῃ, εἴτε ὅλου, εἴτε μέρους τινός.

Φεῦγε.

sit, illum sub dio agentem, illum liberum; cœpit aliquid eorum quæ foris sunt formidare; cœpit egere occultatione, nec cum vult potest. Ubi enim se occultabit, & quomodo? Si vero publicus ille institutor, pædagogus ille, forte deprehensus in facinore fuerit, quænam eum perpeti necesse erit? Hæc ergo formidans, poterit-ne adhuc toto animo confidere, & aliis omnibus præesse? Nulla ratio id finit: fieri nullo modo potest. Primum igitur principalis illa tui pars pura tibi præstanda est, & hoc vitæ institutum. Nunc materia mihi est meus animus, sicut fabro ligna, sicut calcearia coria: officii vero munus est, rectus visorum usus. Corpusculum autem nihil ad me; partes illius nihil ad me. *Quid* mors? Veniat quando volet, sive totum sive partem aliquam velit ademtam. Ito in exsilium. Quo? Potestne quis-

22 Φεῦγε. Καὶ ποῦ, δύναταί τις ἐκβαλεῖν ἔξω τοῦ κόσμου; οὐ δύναται. ὅπου δ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ὁ ἥλιος, ἐκεῖ ἡ σελήνη, ἐκεῖ ἄστρα, ἐνύπνια, οἰωνοί, ἡ πρὸς θεοὺς ὁμιλία.

23 Εἶθ' οὕτω παρασκευασάμενον, οὐκ ἔστι τούτοις ἀρκεῖσθαι τὸν τοῖς ἀληθείαις Κυνικόν· ἀλλ' εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἄγγελος ἀπὸ τοῦ Διὸς ἀπέσταλται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ὑποδείκνυντα αὐτοῖς, ὅτι πεπλανῆνται, καὶ ἀλλαχοῦ ζητοῦσι τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ὅπου οὐκ ἔστιν, ὅπου δ' ἔστιν,
24 οὐκ ἐνθυμοῦνται· καὶ, ὡς ὁ Διογένης ἀπαχθεὶς πρὸς Φίλιππον μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, κατάσκοπος εἶναι. τῷ γὰρ ὄντι καὶ κατάσκοπός ἐστιν ὁ Κυνικός, τοῦ τίνα ἐστὶ τοῖς
25 ἀνθρώποις φίλα, καὶ τίνα πολέμια. καὶ δεῖ αὐτὸν ἀκριβῶς κατασκεψάμενον, ἐλθόντ' ἀπαγγεῖλαι

quisquam extra mundum me ejicere? Non potest: quocunque autem abiero, ibi erit sol, ibi luna, ibi stellæ, insomnia, auguria, colloquia cum Deo.

Postquam autem ita se paraverit verus Cynicus, his contentus esse nequit: sed scire debet, se a Jove legatum esse ad homines, ut, quæ bona, quæ mala sint, eis nunciet; ut, quantis in erroribus versentur, demonstret, alio in loco bonorum malorumque naturam, quam ubi sunt, quærentes; ubi vero sunt, non cogitantes. Et sicut Diogenes, post Chæronense cladem ad Philippum adductus, *meminisse debet*, exploratorem se esse. Revera enim explorator est Cynicus, qui, quæ hominibus amica sint, quæ inimica, speculetur. Eumque oportet, postquam singula adcurate indagavit, vera renunciare;

γεῖλαι ταλήθῃ· μηδ' ὑπὸ φόβου ἐκπλαγέντα, ὥστε τοὺς μὴ ὄντας πολεμίους δεῖξαι· μήτε τινὰ ἄλλον τρόπον ὑπὸ τῶν φαντασιῶν παραταραχθέντα, ἢ συγχυθέντα.

Δεῖ οὖν αὐτὸν δύνασθαι ἀναπαυόμενον, ἂν οὕ- 26
τω τύχῃ, καὶ ἐπὶ σκηνὴν τραγικὴν ἀνερχόμενον, λέγειν τὸ τοῦ Σωκράτους· Ὦ ἄνθρωποι, ποῖ φέρεσθε; τί ποιεῖτε; ὦ ταλαίπωροι· ὡς τυφλοὶ ἄνω καὶ κάτω κυλίεσθε· ἄλλην ὁδὸν ἀπέρχεσθε, τὴν οὖσαν ἀπολελοιπότες· ἀλλαχοῦ ζητεῖτε τὸ εὑρεῖν καὶ τὸ εὐδαιμονικὸν, ὅπου οὐκ ἔστιν· οὐδ' ἄλλου δεικνύοντος πιστεύετε. Τί αὐτὸ ἔξω ζη- 27
τεῖτε; Ἐν σώματι; Οὐκ ἔστιν. εἰ ἀπιστεῖτε, ἴδετε Μύρωνα, ἴδετε Ὀφέλλιον. Ἐν κτήσει; Οὐκ ἔστιν. εἰ δ' ἀπιστεῖτε, ἴδετε Κροῖσον· ἴδετε τοὺς νῦν πλουσίους, ὅσης οἰμωγῆς ὁ βίος αὐτῶν μεστός ἐστιν. Ἐν ἀρχῇ; οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ μή

clare; nec metu perculsum, ut hostes ostendat qui nulli sint; nec alio quovis modo a visis perturbatum aut confusum.

Oportet igitur eum posse, si res ita tulerit, elata voce, & scena consensa tragica, Socraticum illud dicere: Homines, quo ferimini? quid facitis? o miseri, cæcorum instar sursum deorsumque volvimini: aliam viam itis, relicta vera: alibi quæritis felicitatem & principatum, ubi non est: nec, si ab alio vobis demonstretur, creditis. Cur foris illa quæritis? In corpore? Non est: si non creditis, videte Myronem, videte Ofellium. In possessionibus? Non est: si non creditis, videte Crœsum; videte hujus temporis divites, quot suspiriis vita eorum plena sit. In magistratu? Non est:

μή γε, ἔδει τοὺς δὶς καὶ τρὶς ὑπάτους εὐδαί-
28 μονας εἶναι· οὐκ εἰσὶ δέ. Τίσι περὶ τούτου
πιστεύσομεν; Ὑμῖν τοῖς ἔξωθεν τὰ ἐκείνων
βλέπουσι, καὶ ὑπὸ τῆς φαντασίας περιλαμπο-
29 μένοις, ἢ αὐτοῖς ἐκείνοις; Τί λέγουσιν; Ἀκού-
σατε αὐτῶν ὅταν οἰμώζωσιν, ὅταν στένωσιν,
ὅταν δι' αὐτὰς τὰς ὑπατείας καὶ τὴν δόξαν
καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἀθλιώτερον οἴονται καὶ ἐπι-
30 κινδυνώτερον ἔχειν. Ἐν βασιλείᾳ; Οὐκ ἔστιν.
εἰ δὲ μὴ, Νέρων ἂν εὐδαίμων ἐγένετο, καὶ Σαρ-
δανάπαλος. ἀλλ' οὐδ' Ἀγαμέμνων εὐδαίμων ἦν,
καί τοι κομψότερος ὢν Σαρδαναπάλου καὶ Νέ-
ρωνος· ἀλλὰ τῶν ἄλλων ῥεγχόντων, ἐκεῖνος
τί ποιεῖ;

Πολλὰς ἐκ κεφαλῆς προσθελύμνους ἕλκετο
χαίτας.

Καὶ αὐτὸς τί λέγει;

Πλάζο-

alioqui oportebat iterum ac tertium consules beatos esse; non autem sunt beati. Quibus hac de re fidem habebimus? Vobisne, qui extrinsecus res eorum adspicitis, & specie illa perstringimini, an illis ipsis? Quid dicunt? Audite eos cum suspirant, cum gemunt, cum propter ipsos consulatus & gloriam & splendorem miseriores esse, & majoribus in periculis versari putant. In regno? Non est: alioqui Nero beatus fuisset, & Sardanapalus. Atqui ne Agamemnon quidem beatus fuit, quamvis Sardanapalo & Nerone honestior: sed reliquis stertentibus, ipse quid facit?

Multos ex capite radicitus vellebat capillos.

Et ipse quid dicit?

Erro

Πλάζομαι ὦδε· φησὶ, καὶ

— — — ἀλαλύκτημαι· πραπίδες δέ μοι ἔξω
στηθέων ἐκθρώσκει. — — — —

Τάλας, τί τῶν σῶν ἔχει κακῶς; Ἡ κτῆσις; 31
Οὐκ ἔχει. Τὸ σῶμα; Οὐκ ἔχει. Ἀλλὰ πολύχρυσος εἶ καὶ πολύχαλκος. Τί οὖν σοι κακόν ἐστιν; Ἐκεῖνο, ὅ τι ποτὲ, ἠμέληταί σου καὶ κατέφθαρται, ᾧ ὀρεγόμεθα, ᾧ ἐκκλίνομεν, ᾧ ὁρμῶμεν καὶ ἀφορμῶμεν. Πῶς ἠμέληται; Ἀγνοεῖ τὴν 32
οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς ἣν πέφυκε, καὶ τὴν τοῦ κακοῦ· καὶ τί ἴδιον ἔχει, καὶ τί ἀλλότριον. καὶ ὅταν τι τῶν ἀλλοτρίων κακῶς ἔχῃ, λέγει, Οὐαί μοι, οἱ γὰρ Ἕλληνες κινδυνεύουσι. Ταλαίπωρον 33
ἡγεμονικὸν, καὶ μόνον ἀτιμέλητον καὶ ἀθεράπευτον. Μέλλουσιν ἀποθνήσκειν, ὑπὸ τῶν Τρώων ἀναιρεθέντες. Ἂν δ' αὐτοὺς οἱ Τρῶες μὴ ἀποκτείνωσιν,

Erro ita, neque mentis jam compos; cor autem mihi extra pectora exsilit.

Miser, quid tuarum rerum male habet? Rem familiaris? Non. Corpori male est? Non. At auro & ære abundas. Quid ergo tibi mali est? Illa tui pars, quæcumque sit, neglecta & corrupta est, qua adpetimus & aversamur, qua impetum ad actionem capimus aut retinemus. Quomodo est neglecta? Ignorat boni substantiam, ad quam a natura destinatum est, itemque mali; & quid suum habeat, quid alienum: proinde cum aliquid alienum male habet, ait, Heu mihi, Græci in periculo sunt. Misera est mens & ratio tua; hæc sola neglecta, nec ulla ejus habita ratio. Morientur, a Trojanis interfecti. Si vero Trojani eos non occiderint, non morientur? Sane, sed non simul omnes.

οὐ θεῷ ἐγκαλοῦντα, ἀλλὰ σεαυτῷ· ὃ ἀφεκτὸν ἄρχει σε ἐπὶ τοιαῦτα, ἁπλοῦν ἐπὶ μόνα μεταθεῖναι τὰ προαιρετικά· σοὶ μὴ ὀργὴν εἶναι, μὴ μῆνιν, μὴ φθόνον, μὴ ἔλεον· μὴ παρθένιόν σοι φαίνεσθαι καλὸν, μὴ δοξάριον, μὴ παιδάριον, μὴ πλακουντάριον. Ἐκεῖνο γὰρ εἰδέναι δεῖ, ὅτι οἱ ἄλλοι ἀνθρωποι τοὺς τοίχους περιβάλλονται, καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τὸ σκότος, ὅταν τι τῶν τοιούτων ποιῶσι, καὶ πολὺ κρύψαντα πολλοὶ ἔχουσι κάλλιστα τὴν θύραν, ἕστηκέ τινας πρὸ τῆς κοιτῶνος· ἂν τις ἔλθῃ, λέγε ὅτι ἔξω ἐστὶν, οὐ σχολάζει. Ὁ Κυνικὸς δ' ἀντὶ πάντων τούτων ἀφεῖλε τὴν αἰδῶ περιβάλλεσθαι· εἰ δὲ μή, γυμνὸς καὶ ἐν ὑπαίθρῳ αἰσχυνέσθω. τοῦτο οἶκος ἐστὶν αὐτοῦ, τοῦτο θύρα, τοῦτο οἱ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος, τοῦτο σκότος. Οὔτε γὰρ θέλειν τι δεῖ ἀποκρύπτειν

non homo; adpetitio tibi plane auferenda est, aversatio ad ea sola, quæ tui arbitrii sunt, transferenda; non te iracundum esse decet, non indignabundum, non invidum, non miserieordem; puella pulcra tibi videri non debet, non gloriola, non puellus, non placentula. Illud enim tenendum est, cæteros homines parietibus, tectis, tenebris sese tegere, si quid ejus generis agant, & meritus celandi habere modos. Ianuam hic claudit; collocat aliquem ante cubiculum, qui, si quis venerit, dicat, eum domi non esse, non agere otium. At Cynicus, istarum rerum omnium loco, verecundia se cingere debet; alioquin nudus & sub dio turpiter se dabit. Hæc domus illi esse debet, hæc janua, hi cubicularii, hæ tenebræ. Neque enim velle debet suarum rerum quidquam occultare: alioqui nihil, & Cynicum amisit,

ἀπὸ ταὐτὸν εἶναι ἑαυτῷ· εἰ δὲ μὴ, ἀπόλλυσι, ἀπόλλυσι καὶ Κυνικὸν, τὸν ὕπαυθρον, τὸν ἀπύθμενα ἔχοντα τὰ τῶν ἐντὸς φαθεῖδιον, ἔχοντα χρείαν ἔχειν τοῦ ἀποκρύψασθαι, οὗτος ἐστὶν ὃν θέλῃ δύνασθαι. ποῦ γὰρ αὐτὸν ἀποκρύψει, καὶ πῶς; Ἂν δ' ἀπὸ τύχης ἐμπέσῃ ὁ παιδευτὴς ὁ κοινὸς, ὁ παιδαγωγὸς, οἷα πείσεται ἀνάγκη; Ταῦτ' οὖν δεδοικότα, ἐπιθαρρεῖν οἷόν τ' ἔτι ἐξ ὅλης ψυχῆς, ἐπιστατεῖν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; Ἀμήχανον, ἀδύνατον. Πρῶτον οὖν τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ τὸ σαυτοῦ καθαρὸν ποιῆσαι, καὶ τὴν ἕνστασιν ταύτην. Νῦν ἐμοὶ ὕλη ἐστὶν ἡ ἐμὴ διάνοια, ὡς τῷ τέκτονι τὰ ξύλα, ὡς τῷ σκυτεῖ τὰ δέρματα· ἔργον δ', ὀρθὴ χρῆσις τῶν φαντασιῶν. Τὸ σωμάτιον δὲ οὐδὲν πρὸς ἐμέ· τὰ τούτου μέρη οὐδὲν πρὸς ἐμέ. Θάνατος; Ἐρχέσθω ὅταν θέλῃ, εἴτε ὅλου, εἴτε μέρους τινός. Φεῦγε.

17 18 19 20 21

fit, illum sub dio agentem, illum liberum; cœpit aliquid eorum quæ foris sunt formidare; cœpit egere occultatione, nec cum vult potest. Ubi enim se occultabit, & quomodo? Si vero publicus ille institutor, pædagogus ille, forte deprehensus in facinore fuerit, quænam eum perpeti necesse erit? Hæc ergo formidans, poterit-ne adhuc toto animo confidere, & aliis omnibus præesse? Nulla ratio id finit: fieri nullo modo potest. Primum igitur principalis illa tui pars pura tibi præstanda est, & hoc vitæ institutum. Nunc materia mihi est meus animus, sicut fabro ligna, sicut calcearia coria: officii vero munus est, rectus visorum usus. Corpusculum autem nihil ad me; partes illius nihil ad me. *Quid* mors? Veniat quando volet, sive totum sive partem aliquam velit ademtam. Ito in exsilium. Quo? Potestne quis-

22 Φεῦγε. Καὶ ποῦ, δύναταί τις ἐκβαλεῖν ἔξω τοῦ κόσμου; οὐ δύναται. ὅπου δ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ἐκ ἥλιος, ἐκεῖ ἡ σελήνη, ἐκεῖ ἄστρα, ἐνύπνια, οἰωνοί, ἡ πρὸς θεοὺς ὁμιλία.

23 Εἶθ' οὕτω παρασκευασάμενον, οὐκ ἔστι τούτοις ἀρκεῖσθαι τὸν τοῖς ἀληθείαις Κυνικόν· ἀλλ' εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἄγγελος ἀπὸ τοῦ Διὸς ἀπέσταλται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ὑποδείκνων αὐτοῖς, ὅτι πεπλάνηνται, καὶ ἀλλαχοῦ ζητοῦσι τὴν οἰκείαν τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ὅπου ἐκ ἔστιν, ὅπου δ' ἔστιν,
24 οὐκ ἐνθυμοῦνται· καὶ, ὡς ὁ Διογένης ἀπαχθεὶς πρὸς Φίλιππον μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, κατάσκοπος εἶναι. τῷ γὰρ ὄντι κατάσκοπός ἐστιν ὁ Κυνικός, τοῦ τίνα ἐστὶ τοῖς
25 ἀνθρώποις φίλα, καὶ τίνα πολέμια. καὶ δεῖ αὐτὸν ἀκριβῶς κατασκεψάμενον, ἐλθόντ' ἀπαγγεῖλαι

quisquam extra mundum me ejicere? Non potest: quocunque autem abiero, ibi erit sol, ibi luna, ibi stellæ, insomnia, auguria, colloquia cum Deo.

Postquam autem ita se paraverit verus Cynicus, his contentus esse nequit: sed scire debet, se a Jove legatum esse ad homines, ut, quæ bona, quæ mala sint, eis nunciet; ut, quantis in erroribus versentur, demonstret, alio in loco bonorum malorumque naturam, quam ubi sunt, quærentes; ubi vero sunt, non cogitantes. Et sicut Diogenes, post Chæronensem cladem ad Philippum adductus, *meminisse debet*, exploratorem se esse. Revera enim explorator est Cynicus, qui, quæ hominibus amica sint, quæ inimica, speculetur. Eumque oportet, postquam singula adcurate indagavit, vera renunciare;

γείλαι ταληθῆ· μηδ' ὑπὸ φθόνου ἐκπλαγέντα, ὥστε τοὺς μὴ ὄντας πολεμίους δεῖξαι· μήτε τινὰ ἄλλον τρόπον ὑπὸ τῶν φαντασιῶν παραταραχθέντα, ἢ συγχυθέντα.

Δεῖ οὖν αὐτὸν δύνασθαι ἀναστενάμενον, ἂν οὕ- 26
τω τύχῃ, καὶ ἐπὶ σκηνὴν τραγικὴν ἀνερχόμενον, λέγειν τὸ τοῦ Σωκράτους· Ὦ ἄνθρωποι, ποῖ φέρεσθε; τί ποιεῖτε; ὦ ταλαίπωροι· ὡς τυφλοὶ ἄνω καὶ κάτω κυλίεσθε· ἄλλην ὁδὸν ἀπέρχεσθε, τὴν οὖσαν ἀπολελοιπότες· ἀλλαχοῦ ζητεῖτε τὸ εὑρεῖν καὶ τὸ εὐδαιμονικὸν, ὅπου οὐκ ἔστιν· οὐδ' ἄλλου δεικνύοντος πιστεύετε. Τί αὐτὸ ἔξω ζη- 27
τεῖτε; Ἐν σώματι; Οὐκ ἔστιν. εἰ ἀπιστεῖτε, ἴδετε Μύρωνα, ἴδετε Ὀφέλλιον. Ἐν κτήσει; Οὐκ ἔστιν. εἰ δ' ἀπιστεῖτε, ἴδετε Κροῖσον· ἴδετε τοὺς νῦν πλουσίους, ὅσης οἰμωγῆς ὁ βίος αὐτῶν μεστός ἐστιν. Ἐν ἀρχῇ; οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ μή

clare; nec metu perculsum, ut hostes ostendat qui nulli sint; nec alio quovis modo a visis perturbatum aut confusum.

Oportet igitur eum posse, si res ita tulerit, elata voce, & scena conscensa tragica, Socraticum illud dicere: Homines, quo ferimini? quid facitis? o miseri, cæcorum instar sursum deorsumque volvimini: aliam viam itis, relicta vera: alibi quæritis felicitatem & principatum, ubi non est: nec, si ab alio vobis demonstretur, creditis. Cur foris illa quæritis? In corpore? Non est: si non creditis, videte Myronem, videte Ofellium. In possessionibus? Non est: si non creditis, videte Crœsum; videte hujus temporis divites, quot suspiriis vita eorum plena sit. In magistratu? Non est:

μή γε, ἴδε τοὺς δὶς καὶ τρὶς ὑπάτους εὐδαί-
28 μονας εἶναι· οὐκ εἰσὶ δέ. Τίσι περὶ τούτου
πιστεύσομεν; Ὑμῖν τοῖς ἔξωθεν τὰ ἐκείνων
βλέπουσι, καὶ ὑπὸ τῆς φαντασίας περιλαμπο-
29 μένοις, ἢ αὐτοῖς ἐκείνοις; Τί λέγουσιν; Ἀκού-
σατε αὐτῶν ὅταν οἰμώζωσιν, ὅταν στένωσιν,
ὅταν δι' αὐτὰς τὰς ὑπατείας καὶ τὴν δόξαν
καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἀθλιώτερον ὄντες καὶ ἐπι-
30 κινδυνότερον ἔχειν. Ἐν βασιλείᾳ; Οὐκ ἔστιν.
εἰ δὲ μή, Νέρων ἂν εὐδαίμων ἐγένετο, καὶ Σαρ-
δανάπαλος. ἀλλ' οὐδ' Ἀγαμέμνων εὐδαίμων ἦν,
καὶ τοι κομψότερος ὢν Σαρδαναπάλου καὶ Νέ-
ρωνος· ἀλλὰ τῶν ἄλλων ἐγκλινόντων, ἐκεῖνος
τί ποιεῖ;

Πολλοὺς ἐκ κεφαλῆς προθελύμνους ἕλκετο χαίτας.

Καὶ αὐτὸς τί λέγει;

Πλάζο-

alioqui oportebat iterum ac tertium conſules beatos eſſe; non autem ſunt beati. Quibus hac de re fidem habebimus? Vobisne, qui extrinſecus res eorum adſpicitis, & ſpecie illa perſtringimini, an illis ipſis? Quid dicunt? Audite eos cum ſuſpirant, cum gemunt, cum propter ipſos conſulatus & gloriam & ſplendorem miſeriores eſſe, & majoribus in periculis verſari putant. In regno? Non eſt: alioqui Nero beatus fuiſſet, & Sardanapalus. Atqui ne Agamemnon quidem beatus fuit, quamvis Sardanapalo & Nerone honeſtior: ſed reliquis ſtertentibus, ipſe quid facit?

Multos ex capite radicitus vellebat capillos.

Et ipſe quid dicit?

Erro

Πλάζομαι οὐδὲ φησὶ, καὶ

— — — ἀλαλύκτημαι· κραδίη δέ μοι ἔξω στηθέων ἐκθρώσκει. — ⏑ — —

Τάλας, τί τῶν σῶν ἔχει κακῶς; Ἡ κτῆσις; 31
Οὐκ ἔχει. Τὸ σῶμα; Οὐκ ἔχει. Ἀλλὰ πολύχρυσος εἶ καὶ πολύχαλκος. Τί οὖν σοι κακόν ἐστιν; Ἐκεῖνο, ὃ τι ποτὲ, ἠμέληταί σου καὶ κατέφθαρται, ᾧ ὀρεγόμεθα, ᾧ ἐκκλίνομεν, ᾧ ὁρμῶμεν καὶ ἀφορμῶμεν. Πῶς ἠμέληται; Ἀγνοεῖ τὴν 32
οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς ἣν πέφυκε, καὶ τὴν τοῦ κακοῦ· καὶ τί ἴδιον ἔχει, καὶ τί ἀλλότριον. καὶ ὅταν τι τῶν ἀλλοτρίων κακῶς ἔχῃ, λέγει, Οὐαί μοι, οἱ γὰρ Ἕλληνες κινδυνεύουσι. Ταλαίπωρον 33
ἡγεμονικὸν, καὶ μόνον ἀνημέλητον καὶ ἀθεράπευτον. Μέλλουσιν ἀποθνήσκειν, ὑπὸ τῶν Τρώων ἀναιρεθέντες. Ἂν δ' αὐτοὺς οἱ Τρῶες μὴ ἀποκτείνωσιν,

Erro ita, neque mentis sum compos; cor autem mihi extra pectora exsilit.

Miser, quid tuarum rerum male habet? Resne familiaris? Non. Corpori male est? Non. At auro & ære abundas. Quid ergo tibi mali est? Illa tui pars, quæcumque sit, neglecta & corrupta est, qua adpetimus & aversamur, qua impetum ad actionem capimus aut retinemus. Quomodo est neglecta? Ignorat boni substantiam, ad quam a natura destinatum est, itemque mali; & quid suum habeat, quid alienum: proinde cum aliquid alienum male habet, ait, Heu mihi, Græci in periculo sunt. Misera est mens & ratio tua; hæc sola neglecta, nec ulla ejus habita ratio. Morientur, a Trojanis interfecti. Si vero Trojani eos non occiderint, non morientur? Sane, sed non simul omnes.

γωσιν, οὐ μὴ ἀποθάνωσι; Ναὶ, ἀλλ' οὐχ ὑφ' ἓν πάντες. Τί οὖν διαφέρει; εἰ γὰρ κακόν ἐστι τὸ ἀποθανεῖν, ἄν τε ὁμοῦ, ἄν τε καθ' ἕνα, ὁμοίως κακόν ἐστι. Μή τοι ἄλλό τι μέλλει γίνεσθαι ἢ τὸ σωμάτιον χωρίζεσθαι καὶ ἡ ψυχή; Οὐδέν. 34 Σοὶ δὲ, ἀπολλυμένων τῶν Ἑλλήνων, ἡ θύρα κέκλεισται; οὐκ ἔξεστιν ἀποθανεῖν; Ἔξεστι. Τί οὖν πενθεῖς; Οὐκ· βασιλεύς· καὶ τὸ τοῦ Διὸς σκῆπτρον ἔχων. Ἀτυχὴς βασιλεὺς οὐ γίνεται, οὐ 35 μᾶλλον ἢ ἀτυχὴς Θεός. Τί οὖν εἶ; Ποιμὴν ταῖς ἀληθείαις· οὕτω γὰρ κλάεις, ὡς οἱ ποιμένες, ὅταν λύκος ἁρπάσῃ τι τῶν προβάτων αὐτῶν. καὶ οὗτοι 36 δὲ πρόβατά εἰσιν οἱ ὑπὸ σοῦ ἀγόμενοι. Τί δὲ; καὶ ἦρχου; Μή τι ὄρεξις ὑμῖν ἐκινδυνεύετο; μή τι ἔκκλισις; μή τι ὁρμή; μή τι ἀφορμή; Οὔ, φησίν· ἀλλὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου τὸ γυναικάριον 37 ἡρπάγη. Οὐκοῦν κέρδος μέγα, στρεβλῶσαι μοιχικοῦ γυναικαρίου. Κατεφρονηθῶμεν οὖν ὑπὸ τῶν Τρώων;

nes. Quid ergo intereſt? nam ſi mori malum eſt, perinde erit, ſive ſimul omnes, ſive ſeorſim ſinguli moriantur. Numquid aliud futurum eſt, niſi ut animus a corpore ſeparetur? Nihil. Tibi vero num, pereuntibus Græcis, janua clauſa eſt? mori non licet? Licet. Quid ergo luges? Vah! rex! & Jovis ſceptrum gerens! Rex non magis fit miſer, quam Deus. Quid ergo es? Re- vera opilio: ita enim ploras, ut opiliones, ſi quam ovem lupi abripuerint. Et iſti, qui tibi parent, oves ſunt. Cur autem vel venifti huc ad Trojam? Num veſtra adpetitio periclitabatur? num averſatio? num impetus? num declinatio? Non, inquit: ſed fratris mei muliercula rapta fuit. Atqui ingens lucrum eſt, adultera muliercula ſpoliari. Itane igitur contemni nos pateremur a Tro-

Τρώων; Τίνων ὄντων; Φρονίμων ὄντων, ἢ ἀφρόνων; εἰ φρονίμων, τί αὐτοῖς πολεμεῖτε; εἰ δ' ἀφρόνων, τί ὑμῖν μέλει;

Ἐν τίνι οὖν ἐστὶ τὸ ἀγαθὸν, ἐπειδὴ ἐν τούτοις οὐκ ἔστιν; Εἰπὲ ἡμῖν, κύριε ἄγγελε, καὶ κατάσκοπε. Ὅπου οὐ δοκεῖτε, οὐδὲ θέλετε ζητῆσαι αὐτό. εἰ γὰρ ἠθέλετε, εὕρετε ἂν αὐτὸ ἐν ὑμῖν ὄν· οὐδ' ἂν ἔξω ἐπλανᾶσθε, οὐδ' ἂν ἐζητεῖτε τὰ ἀλλότρια ὡς ἴδια. Ἐπιστρέψατε αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτούς· καταμάθετε τὰς προλήψεις ἃς ἔχετε. Ποῖόν τι φαντάζεσθε τὸ ἀγαθόν; Τὸ εὔρουν, τὸ εὐδαιμονικόν, τὸ ἀπερισπαστότατον. Ἄγε, μέγα δ' αὐτὸ φυσικῶς οὐ φαντάζεσθε; ἀξιόλογον οὐ φαντάζεσθε; ἀβλαβὲς οὐ φαντάζεσθε; Ἐν ποίᾳ οὖν ὕλῃ δεῖ ζητεῖν τὸ εὔρουν καὶ ἀπερισπαστότατον; ἐν τῇ δούλῃ ἢ

38

39

40

Trojanis? Quales sunt Trojani? cordati, an væcordes? si cordati, cur bellum cum eis geritis? sin væcordes, quid eos curatis?

In quo ergo bonum est, si in istis rebus non est? Dic nobis, domine nuncie, & explorator! Ubi non putatis, neque id quærere vultis. Nam si quærere voluissetis, in vobis ipsis id esse inveniissetis: neque foris oberraretis, nec aliena quæreretis tamquam propria. Redite ipsi ad vos: considerate anticipationes quas habetis. Quale quid imaginamini bonum? Quod tranquillum, quod beatum, quod impedimentorum expers. Agite vero; nonne ipsius naturæ instinctu magnum id esse putatis? nonne magni pretii? nonne expers noxæ? In quali ergo materia quærenda est tranquillitas, & impedimentorum remotio? in servili, an libera?

ἢ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ; Ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ. Τὸ σω-
μάτιον οὖν ἐλεύθερον ἔχετε, ἢ δοῦλον; Οὐκ
ἴσμεν. Οὐκ ἴστε, ὅτι πυρετοῦ δοῦλόν ἐστι, πο-
δάγρας, ὀφθαλμίας, δυσεντερίας, τυράννου, πυ-
ρὸς, | σιδήρου, παντὸς τοῦ ἰσχυροτέρου; Ναὶ δοῦ-
41 λον. Πῶς οὖν ἔτι ἀνεμπόδιστον εἶναί τι δύνα-
ται τῶν τοῦ σώματος; πῶς δὲ μέγα ἢ ἀξιό-
λογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πηλός; Τί
οὖν; οὐδὲν ἔχετε ἐλεύθερον; Μήποτε οὐδέν.
42 Καὶ τίς ὑμᾶς | ἀναγκάσαι δύναται συγκατα-
θέσθαι τῷ ψευδεῖ φαινομένῳ; Οὐδείς. Τίς
δὲ, μὴ συγκαταθέσθαι τῷ φαινομένῳ ἀληθεῖ;
Οὐδείς. Ἐνθάδ' οὖν ὁρᾶτε ὅτι ἐστί τι ἐν
43 ὑμῖν ἐλεύθερον φύσει. Ὀρέγεσθαι δ', ἢ ἐκ-
κλίνειν, ἢ ὁρμᾷν, ἢ ἀφορμᾷν, ἢ παρασκευά-
ζεσθαι, ἢ προτίθεσθαι, τίς ὑμῶν δύναται, μὴ
λαβὼν φαντασίαν λυσιτελοῦς, ἢ μὴ καθήκοντος;
Οὐδείς.

In libera. Corpusculum igitur liberum habetis, an servum? Nescimus. Nescitis, servire illud febri, podagræ, oculorum & intestinorum doloribus, tyranno, igni, ferro, cuivis fortiori? Immo sane, servit. Quo pacto ergo aliquid, quod ad corpus pertinet, immune ab impedimentis esse potest? quo pacto magnum, aut alicujus pretii, quod est natura mortuum, terra, cœnum? Quid ergo? Nihilne habetis liberum? Fortasse nihil. Quis autem cogere vos potest, ut, quod falsum esse adpareat, ei adsentiamini? Nemo. Quis, ut non adsentiamini ei, quod verum esse adpareat? Nemo. Hic ergo videtis aliquid in vobis esse liberum suapte natura. Adpetere autem aut aversari; impetum ad actionem capere, vel non capere; aut parare sese, aut proponere aliquid, vestrûm quis potest, nisi opinione utilitatis aut officii adductus? Nemo. Habetis ergo in his etiam aliquid

Οὐδείς. Ἔχετε οὖν καὶ ἐν τούτοις ἀκώλυτον καὶ ἐλεύθερον. Ταλαίπωροι, τοῦτο ἐξεργάζεσθε, τούτου ἐπιμέλεσθε, ἐνταῦθα ζητεῖτε τὸ ἀγαθόν. 44

Καὶ πῶς ἐνδέχεται, μηδὲν ἔχοντα, γυμνὸν, 45
ἄοικον, ἀνίστιον, αὐχμῶντα, ἄδουλον, ἄπολιν, διεξάγειν εὐρόως; Ἰδοὺ ἀπέσταλκεν ὑμῖν ὁ Θεὸς 46
τὸν δείξοντα ἔργῳ, ὅτι ἐνδέχεται. Ἴδετέ 47
με, ἔτι ἄπολίς εἰμι, ἄοικος, ἀκτήμων, ἄδουλος· χαμαὶ κοιμῶμαι· οὐ γυνὴ, οὐ παιδία, οὐ πραιτωρίδιον, ἀλλὰ γῆ μόνον καὶ οὐρανὸς, καὶ ἓν τριβωνάριον. Καὶ τί μοι λείπει; οὐκ 48
εἰμὶ ἄλυπος; οὐκ εἰμὶ ἄφοβος; οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; Πότε ὑμῶν εἶδέ με τις ἐν ὀρέξει ἀποτυγχάνοντα; πότ' ἐν ἐκκλίσει περιπίπτοντα; πότ' ἐμεμψάμην ἢ Θεὸν, ἢ ἄνθρωπον; πότ' ἐνεκάλεσά τινι; μή τις ὑμῶν ἐστυθρωπακότα με εἶδε; Πῶς δ' ἐντυγχάνω τούτοις, οὓς ὑμεῖς 49

Φοβεῖ-

aliquid immune & liberum. Id, miseri, excolite; id curate; ibi quærite bonum. 44

At fieri quî potest, si nihil habeam, si nudus sim, sine domicilio, sine lare, squalidus, sine servo, extorris, ut vitam agam beatam? Ecce misit vobis Deus qui re ipsa ostenderet, posse illud fieri? Ecce me extorrem, sine domicilio, sine possessionibus, sine servis: humi cubo; uxor mihi nulla est, liberi 45 nulli, nullum prætoriolum; nihil præter cœlum & terram, & unum palliolum. Et quid mihi deest? Annon molestia vaco? non sum imperterritus? non sum liber? Quando quisquam vestrûm me vel voto frustratum, vel in id quod vitavi delapsum vidit? quando vel Deum vel hominem accusavi? quando de ullo questus sum? num quis vestrûm tristi vultu me esse vidit? Quomodo eos 46 47 48 49

tracto,

φοβεῖσθε καὶ θαυμάζετε; Οὐχ ὡς ἀνδραποδώδεις; Τίς, μὲ ἰδών, οὐχὶ τὸν βασιλέα τὸν ἑαυτοῦ ὁρᾶν αἴσεται καὶ δεσπότην;

50 Ἴδε Κυνικαὶ φωναί, ἴδε χαρακτὴρ, ἴδ' ἐπιβολή. Οὔ· ἀλλὰ πηρίδιον, καὶ ξύλον, καὶ γνάθοι μεγάλαι· καταφαγεῖν πᾶν ὃ ἐὰν δῶς, ἢ ἀποθησαυρίσαι, ἢ τοῖς ἀπαντῶσι λοιδορεῖσθαι

51 ἀκαίρως, ἢ καλὸν τὸν ὦμον δεικνύειν. Τηλικούτῳ πράγματι ἐρᾷς πῶς μέλλεις ἐγχειρεῖν; Ἔσοπτρον πρῶτον λάβε· ἴδε σου τοὺς ὤμους· κατάμαθε τὴν ὀσφύν, τοὺς μηρούς. Ὀλύμπια μέλλεις ἀπογράφεσθαι; ἄνθρωπε· οὐχί τινά ποτε

52 ἀγῶνα ψυχρὸν καὶ ταλαίπωρον. Οὐκ ἔστιν ἐν Ὀλυμπίοις νικηθῆναι μόνον, καὶ ἐξελθεῖν· ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὅλης τῆς οἰκουμένης βλεπούσης δεῖ αἰσχυνθῆναι, οὐχὶ Ἀθηναίων μόνον, ἢ Λακεδαιμονίων, ἢ Νικοπολιτῶν· ἔπειτα καὶ δουλεῦσαι δεῖ τὸν

tracto, quos vos & timetis, & admiramini? An non ut mancipia? Quis, me conſpecto, ſe regem & dominum ſuum videre non putat?

Ecce hæ Cynicæ voces ſunt, ecce character, ecce inſtitutum. Non: ſed pera, & baculus, & amplæ maxillæ: quidquid dederis, devorare, aut reçondere; aut in obvios importune invehi, aut pulcrum humerum oſtentare. Tantam rem videsne quomodo ſis adgreſſurus? Speculum ante omnia cape; contemplare tuos humeros; explora lumbos, femora. Inter Olympicos certatores nomen profiteri velis? Homo, non certamen aliquod frigidum & miſerum. In Olympiis non illud tantum accidit, ut victus abeas: ſed primum in conſpectu totius orbis, non ſolum Athenienſium, aut Lacedæmoniorum, aut Nicopolitanorum, turpiter te dare neceſſe eſt; deinde vapu-

τὸν αὐτῇ ἐξελθόντα· πρὸ δὲ τοῦ δαρῆναι, διψῆσαι, πεσυμετισθῆναι, πολλὴν ἀφὴν καταπιεῖν.

Βούλευσαι ἐπιμελέστερον, γνῶθι σαυτὸν, ἀνάκρινον τὸ δαιμόνιον, δίχα Θεοῦ μὴ ἐπιχειρήσῃς. ἂν γὰρ συμβουλεύσῃ, ἴσθι, ὅτι μέγαν σε θέλει γενέσθαι, ἢ πολλὰς πληγὰς λαβεῖν. Καὶ γὰρ λίαν τοῦτο κομψὸν τῷ Κυνικῷ παρεμπέπλεκται· δαίρεσθαι δεῖ αὐτὸν, ὡς ὄνον, καὶ δαιρόμενον φιλεῖν αὐτοὺς τοὺς δαίροντας, ὡς πατέρα πάντων, ὡς ἀδελφόν. Οὔ· ἀλλ' ἂν τίς σε δαίρῃ, κραύγαζε σταῖς ἐν τῷ μέσῳ, Ὦ Καῖσαρ, ἐν τῇ σῇ εἰρήνῃ οἷα πάσχω; Ἄγωμεν ἐπὶ τὸν ἀνθύπατον. Κυνικῷ δὲ Καίσαρ τί ἐστιν, ἢ ἀνθύπατος, ἢ ἄλλος ἢ ὁ κατακεκομφὼς αὐτὸν, καὶ ᾧ λατρεύει, ὁ Ζεύς; Ἄλλον τινὰ ἐπικαλεῖται, ἢ ἐκεῖνον; Οὐ πέπεισται δ', ὅ τι ἂν πάσχῃ τούτων, ὅτι

53 54 55 56

vapulandum etiam ei eſt, qui temere inde exceſſerit; priusquam vero vapulet, ſitiendum, æſtu torrendum, multum pulveris deglutiendum.

Delibera diligentius; ipſe te cognoſce; Deum conſule; citra Deum ne adgredere: qui ſi iſtius rei auctor tibi fuerit, ſcito, velle eum vel magnum te fieri, vel multas plagas pati. Nam & hoc perquam feſtive Cynico adjunctum eſt, ut inſtar aſini vapulet; &, dum vapulat, eos a quibus verberatur diligat, tamquam patèr omnium, tamquam frater. Non: ſed ſi quis te verberarit, in medio exclama: Cæſar, in pace a te conſtituta quomodo tractor! Eamus ad Proconſulem. At Cynico quid eſt Cæſar, aut Proconſul, aut alius, niſi is qui cœlitus eum miſit, is cui ſervit, Jupiter? Alium ne quemquam invocat, præter illum? Nonne perſuaſum habet, quidquid ſibi acciderit, ſe ab illo

57 ἐκεῖνος αὐτὸν γυμνάζει; Ἀλλ' ὁ μὲν Ἡρακλῆς, ὑπὸ Εὐρυσθέως γυμναζόμενος, οὐκ ἐνόμιζεν ἄθλιος εἶναι, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐπετέλει πάντα τὰ προσσόμενα· οὗτος δ' ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀθλούμενος καὶ γυμναζόμενος, μέλλει κακοδαιμονεῖν καὶ ἀγανακτεῖν, ἄξιος φορεῖν τὸ σκῆπτρον τοῦ Διογέ-
58 νους; Ἄκουε τί λέγει ἐκεῖνος, πυρέσσων, πρὸς τοὺς παριόντας· Κακοὶ, ἔφη, κακοδαιμονεῖτε; Ἀλλ' ἀθλητῶν μὲν ὄλεθρον ἢ μάχην ἐψόμενοι, εἶτε οὕτω τοσαύτην εἰς Ὀλυμπίαν πορεύσεσθε καὶ ἀνθρώπου μάχην ἰδεῖν οὐ βούλε-
59 σθε; Τοιχύ γ' ἂν ὁ τοιοῦτος ἐγκάλεσε τῷ Θεῷ, τῷ κατασπερμόφυτι αὐτὸν, ὡς παρ' ἀξίαν αὐτῷ χρώμενῳ, ὅς γε ἐναλλαπίζετο τοῖς περιστάσεσι· καὶ θέαμα εἶναι ἠξίου τῶν παριόντων. Ἐπὶ τίνι γὰρ ἐγκαλέσει; ὅτι εὐσχημονεῖ; ὅτι καταγοραῖ, ὅτι λαμπροτέραν ἐπιδείκνυται τὴν ἀρετὴν

illo exerceri? Enimvero Hercules, cum ab Eurystheo exerceretur, non putabat se miserum esse; sed, quidquid mandabatur, obibat impigre. At iste, qui a Jove ad certamen exercetur, clamitabit & indignabitur, dignus qui sceptrum Diogenis ferat? Audi, quid ille febricitans ad prætereuntes dicat: Prava (inquit) capita, non manebitis? Athletarum interitum aut pugnam spectaturi, Olympiam proficiscimini, tam longum iter; febris vero & hominis pugnam spectare non vultis? Iste scilicet Deum, a quo demissus est, quasi præter meritum tractetur, accusaturus erat! qui etiam placebat sibi in asperis rebus, & spectaculum esse voluit prætereuntibus. Qua enim de caussa accusaturus esset? quod honestatem & decus conservat? quod virtutem suam ostendit, & in clario-

re

εἰρεσιὴν τὴν ἑαυτοῦ; Ἄγε, περὶ πενίας δὲ τί 60
λέγει; περὶ θανάτου; περὶ πόνου; Πῶς συνέ-
κρινε τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ἑαυτοῦ τῇ μεγάλου
βασιλέως; μᾶλλον δ' οὐδὲ συγκριτὴν ἄετο εἶναι.
Ὅπου γὰρ ταραχαὶ, καὶ λύπαι, καὶ φόβοι, 61
καὶ ἐφέξεις ἀτελεῖς, καὶ ἐκπλήσεις περισπόντου-
σαι, καὶ φθόνοι καὶ ζηλοτυπίαι, ποῦ ἐκεῖ πάρ-
οδος εὐδαιμονίας; Ὅπου δ' ἂν ᾖ σωφρεσύ δόγμα-
τα, ἐκεῖ πάντα ταῦτα ἄνευ ἀνάγκης.

Πυθομένου δὲ τοῦ νεανίσκου, εἰ νοσήσας, αἰξι- 62
οῦντος φίλου πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ὥστε νοσοκομη-
θῆναι, ὑπακούσει· Ποῦ δὲ φίλον μοι δώσεις
Κυνικόν; ἔφη. δεῖ γὰρ αὐτὸν ἄλλον εἶναι τοιοῦ- 63
τον, ὃν ἄξιος ᾖ φίλος αὐτοῦ ἀριθμεῖσθαι. κοι-
νωνὸν αὐτὸν εἶναι δεῖ τοῦ σκήπτρου καὶ τῆς βασι-
λείας, καὶ διάκονον ἄξιον, εἰ μέλλει φιλίας
ἀξιω-

re luce ponit? Age vero, de panpertate quid dicit? de morte, de dolore? Quomodo fuam ipfius felicitatem regis Perfarum felicitati comparavit? immo potius, ne comparabilem quidem effe duxit. Ubi enim turbæ funt, ubi mœrores, ubi terrores, ubi adpetitiones irritæ, & averfiones inanes, ubi invidia & æmulatio; quis ibi aditus felicitati relictus eft? Ubi porro pravæ opiniones funt, ibi ifta effe omnia neceffe eft.

Interrogante autem eodem adolefcente, an ægrotans Cynicus amico morem geffurus fit, qui eum domum fuam invitaverit, ut ægroti cura habeatur: Ubi vero, inquit, amicum mihi Cynicum dabis? Oportet enim eum alterum effe talem, ut dignus fit qui amici loco habeatur: participem effe eum oportet fceptri & regni, & miniftrum dignum, fi dignus ami-

ἀξιωθήσεσθαι· ὡς Διογένης Ἀντισθένους ἐγένε-
64 το, ὡς Κράτης Διογένους. ἢ δοκεῖ σοι, ὅτι,
χείρων ἂν αὐτῷ λέγῃ προσερχόμενος, φίλος
ἐστὶν αὐτοῦ, καὶ κἂν εἶναι ἡγήσεται τοῦ
65 πρὸς αὐτὸν εἰσελθεῖν; Ὥστε ἂν σοι δοκῇ, καὶ
ἐνθυμήθητι τοιοῦτον· κοπρίαν μᾶλλον περιβλέ-
που κομψήν, ἐν ᾗ πυρέξεις, ἀποσκέπουσαν τὸν
66 βορρᾶν, ἵνα μὴ περιψυγῇς. Σὺ δέ μοι δοκεῖς
θέλειν εἰς οἰκόν τινας ἀπελθὼν διὰ χρόνου χρε-
ταισθῆναι. Τί οὖν σοι καὶ ἐπιχειρεῖν πράγματι
τηλικούτῳ;

67 Γάμος δ', ἔφη, καὶ παῖδες προηγουμένως
παραληφθήσονται ὑπὸ τοῦ Κυνικοῦ; Ἂν μοι
σοφῶν, ἔφη, δῷς πόλιν, τάχα μὲν οὐδ' ἥξει
τις ἑαδίως ἐπὶ τὸ Κυνίζειν. τίνων γὰρ ἕνεκα ἂν
68 δέξηται ταύτην τὴν διεξαγωγήν; Ὅμως δ' ἂν
ὑπε-

amicitia esse velit; quemadmodum Diogenes Antisthenis fuit amicus, quemadmodum Crates Diogenis. Aut consentis, si quis modo adeat eum & salvere jubeat, propterea esse amicum, & dignum ab eo judicatum iri in cujus domum se ille recipiat? Proinde, si tibi videtur, tale etiam cogita, fimetum potius aliquod minus sordidum circumspicito, in quo febricites; modo aquilonem illud tibi arceat, ne frigore pereas. Tu vero potius aedes alicujus ingredi velle videris, ut ad tempus ibi pascaris. Quae te ergo res impulit ad tantum negotium suscipiendum?

At conjugium, inquit, & procreationem liberorum praecipue spectabit Cynicus? Si mihi Sapientium dederis civitatem, forsitan (inquit) haud temere ad Cynicam sectam quisquam se adplicuerit. Nam quorum hominum causa tale vitae institutum amplecteretur? Tamen, sic ita esse; nihil prohibebit quo minus

ὑποθώμεθα; οὐδὲν κωλύσει καὶ γῆμαι αὐτὸν, καὶ παιδοποιήσασθαι. καὶ γὰρ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔσται ἄλλη τοιαύτη, καὶ ὁ πενθερὸς ἄλλος τοιοῦτος, καὶ τὰ παιδία οὕτως ἀνατραφήσεται. Τοι- 69
αύτης δ' οὔσης πεπτωκυίας, οἵα νῦν ἐστιν, ὡς ἐν παρατάξει· μή ποτ' ἀπερίσπαστον εἶναι δεῖ τὸν Κυνικὸν ὅλον πρὸς τῇ διακονίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἐπιφοιτᾶν ἀνθρώποις δυνάμενον, οὐ προσδεδεμένον καθήκουσιν ἰδιωτικοῖς, οὐδ' ἐμπεπλεγμένον σχέσεσιν, ἃς παραβαίνων οὐκέτι σώσει τὸ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ πρόσωπον· τηρῶν δ' ἀπολεῖ τὸν ἄγγελον, καὶ κατάσκοπον, καὶ κήρυκα τῶν Θεῶν; Ὅρα γὰρ ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀποδεικνύναι τινὰ τῷ 70
πενθερῷ, χρὴ ἀποδιδόναι τοῖς ἄλλοις συγγενέσι τῆς γυναικὸς, αὐτῇ τῇ γυναικί. εἰς νοσοκομίας λοιπὸν ἐκκλείεται, εἰς πορισμόν. ἵνα τ' ἄλλα 71
ἀφῶ, δεῖ αὐτὸν κουκούμιον ἔχειν, ὅπου τὸ θερμὸν

minus ille & uxorem ducat, & liberos suscipiat: nam & uxor ejus plane illius similis erit, itemque socer; & liberi ad eumdem modum educabuntur. Cum autem talis sit præsens rerum status, tamquam in acie; nonne Cynicum nulla prorsus re a Dei ministerio decet avocari, ut convenire possit homines, nullis privatis officiis illigatus, aut implicitus relationibus, quas si neglexerit, honesti boni-

que viri personam tueri non possit; sin eas tuebitur, perdet nuncium, exploratorem, & præconem Deorum immortalium? Ecce enim, præstanda sunt ei quædam socero; sunt quædam tribuenda affinibus, quædam ipsi uxori. Denique suorum valetudinem curare, reique familiari operam dare coactus, a Cynici instituto distinetur. Ut mittam cætera, cucuma opus est, ubi calidam faciat puerulo,

qua

μὸν ποιήσει τῷ παιδίῳ, ἵν' αὐτὸ λούσῃ εἰς σκάφην· ἐρίδια τεκούσῃ τῇ γυναικὶ, ἔλαιον, κραββάτιον, ποτήριον· γίνεται ἤδη πλέων σπουδάρια· τὴν
72 ἄλλην ἀσχολίαν, τὸν περισπασμόν. Ποῦ μοι λοιπὸν ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς, ὁ τοῖς κοινοῖς προσευχόμενος;

Ὦ λαοί τ' ἐπιτετρόφατε, καὶ τόσσα μέμηλεν;

ὃν δεῖ τοὺς ἄλλους ἐπισκοπεῖν, τοὺς γεγαμηκότας, τοὺς πεπαιδοποιημένους· τίς καλῶς χρῆται τῇ αὐτοῦ γυναικὶ, τίς κακῶς· τίς διαφέρεται· ποία
73 οἰκία εὐσταθεῖ, ποία οὔ· ὡς ἰατρὸν περιεχόμενον, καὶ τῶν σφυγμῶν ἁπτόμενον; Σὺ πυρέττεις, σὺ κεφαλαλγεῖς, σὺ ποδαγρᾷς· σὺ ἀνάτεινον, σὺ φάγε, σὺ ἀλούτησον· σὲ δεῖ τμηθῆναι, σὲ δεῖ
74 καυθῆναι. Ποῦ σχολὴ τῷ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ καθήκοντα ἐνδεδεμένῳ; οὐ δεῖ αὐτὸν πορίσαι ἱματίδια τοῖς

qua lavet eum in labro: uxori, poſtquam peperit, præbenda eſt lana, oleum, lectulus poculum. Sic augentur vaſcula. Omitto reliquas occupationes, quæ hominem diſtrahunt. Ubi nunc tandem ille rex eſt, qui rebus communibus totus vacet?

Cui populique ſunt commiſſi, & tanta res curæ ſunt?

qui cæteros inſpicere debet, maritos, parentes; quis recte tractet uxorem ſuam, quis male? quis litiget? quæ domus bene conſtituta ſit, quæ ſecus? quem medici inſtar circumire oportet, & tangere pulſum. Tu febricitas; tibi dolet caput; tu laboras e pedibus: tu cibis abſtine; tu ede; tu balnea cave; tibi ſectione eſt opus; tibi uſtione. Unde tantum otii ſuppetit ei qui privatis officiis eſt illigatus? Nonne illi parandæ ſunt

τοῖς παιδίοις; ἄγε, πρὸς γραμματιστὴν ἀποστεῖλαι πινακίδια ἔχοντα, γραφεῖα, τιλλάρια; καὶ τούτοις κραββάτιον ἑτοιμάσαι; οὐ γὰρ ἐκ τῆς κοιλίας ἐξελθόντα δύνανται Κυνικὰ εἶναι· εἰ δὲ μή, κρεῖσσον ἦν αὐτὰ γενόμενα ῥῖψαι, ἢ οὕτως ἀποκτεῖναι. Σκέπτει, ποῦ κατάγομεν τὸν Κυνικόν· πῶς 75
αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀφαιρούμεθα. Ναί· ἀλλὰ 76
Κράτης ἔγημε. Περίστασίν μοι λέγεις ἐξ ἔρωτος γενομένην, καὶ γυναῖκα τίδης ἄλλον Κράτητα. Ἡμεῖς δὲ περὶ τῶν κοινῶν γάμων καὶ ἀπεριισπάστων ζητοῦμεν· καὶ οὕτω ζητοῦντες, οὐχ εὑρίσκομεν ἐν ταύτῃ τῇ καταστάσει προηγούμενον τῷ Κυνικῷ τὸ πρᾶγμα.

Πῶς οὖν ἔτι, φησὶ, διασώσει τὴν κοινωνίαν; 77
Τὸν Θεόν σοι· μᾶζον δ' εὐεργετοῦσιν ἀνθρώπους εἰ δύο ἢ τρία κακόρριζα παιδία ἀνθ' αὐτῶν

sunt tuniculæ pueris? age, nonne ad ludimagistrum mittendi sunt cum tabellis, cum stylo & pennis? Nonne parandus his quoque est lectulus? neque enim a primo statim ortu Cynici esse queunt. Id ni faciat, exposuisse illos statim a partu præstitisset, quam ita perimere. Vide quo deducamus Cynicum; quo pacto regnum ei adimamus. Esto: at Crates uxorem duxit. Casum mihi singularem narras ex amore ortum, & mulierem dicis quæ alter Crates erat. Nos vero de communibus conjugiis & indivulsis quærimus: atque ita quærentes non invenimus, in hoc rerum statu rem istam admodum præcipuam esse Cynico.

Quî ergo, inquit, conservabit societatem? Per Deum, plus prosunt-ne vitæ mortalium ii qui binos vel ternos male grunnientes parvulos suo loco in mundum introducunt, quam hi qui pro virili omnes

τῶν εἰσάγοντες, ἢ οἱ ἐπισκοποῦντες πάντας κατὰ δύναμιν ἀνθρώπους, τί ποιοῦσι, πῶς διάγουσι, τίνος ἐπιμελοῦνται, τίνος ἀμελοῦσι παρὰ τὸ προσῆκον;
78 Καὶ Θηβαίους μείζονα ὠφέλησαν ὅσοι τεκνία αὐτοῖς κατέλιπον, Ἐπαμινώνδου τοῦ ἀτέκνου ἀποθανόντος; Καὶ Ὁμήρου πλείονα τῇ κοινωνίᾳ συνεβάλετο Πρίαμος ὁ πεντήκοντα γεννήσας περικαθάρματα, ἢ
79 Δαναὸς, ἢ Αἴολος; Εἶτα στρατηγία μὲν ἢ σύνταγμά τινα ἀπείρξει γάμου ἢ παιδοποιΐας, καὶ οὐ δόξει οὗτος ἀντ' οὐδενὸς ἠλλάχθαι τὴν ἀτεκνίαν· ἡ δὲ
80 τοῦ Κυνικοῦ βασιλεία οὐκ ἔσται ἀνταξία; Μήποτε οὐκ αἰσθανόμεθα τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, οὐδὲ φανταζόμεθα κατ' ἀξίαν τὸν χαρακτῆρα τὸν Διογένους· ἀλλ' εἰς τοὺς νῦν ἀποβλέπομεν, πρὸς τραπεζῆας πυλαωροὺς, οἳ οὐδὲν μιμοῦνται ἐκείνους, ἢ, εἰ ἄρα, ὅτι πόρδωνες γίνονται, ἄλλο δ' οὐδέν.
81 Ἐπεὶ οὐκ ἂν ἡμᾶς ἐκίνει ταῦτα, οὐδ' ἂν ἐπεθαυμάζομεν

nes homines inspiciunt, quid agant, qua ratione vivant, quid curent, quid contra officium negligant? Num Thebanis plus ii profuerunt, qui liberos eis reliquerunt, quam Epaminondas, qui orbus decessit? Num Priamus, quinquaginta filiis relictis, iisque impurissimis, aut Danaus, aut Æolus, plus ad vitæ communitatem contulerunt, quam Homerus? Itane imperium militare, aut opus literarium abstrahet aliquem a conjugio aut a sobolis procreatione; nec is nihilo permutasse videbitur orbitatem: Cynici autem imperium compensare illam non videbitur? Nempe non satis percipimus magnitudinem Cynici, neque pro merito æstimamus Diogenis characterem; sed hodiernos hos respicimus, mensarum adseclas janitores, qui nulla in re veteres illos imitantur nisi forte oppedendo, cætera omnia dissimillima habent: alioqui non moverent nos ista, neque miraremur, si uxorem

μαίζομεν, εἰ μὴ γαμήσω, ἢ παιδοποιήσεται. Ἄνθρωπε, πάντας ἀνθρώπους κεκτῆσθαι δοκεῖς, τοὺς ἄνδρας υἱοὺς ἔχει, τὰς γυναῖκας θυγατέρας· πᾶσιν οὕτω προσέρχεται, οὕτω πάντων κήδεται. Ἢ σὺ δεχεῖς ὑπὲρ περιεργίας 82
λοιδορεῖσθαι τοῖς ἐπαντῶσιν; Ὡς πατὴρ αὐτὸ ποιεῖ, ὡς ἀδελφός, καὶ τοῦ κοινοῦ πατρὸς ὑπηρέτης τοῦ Διός.

Ἂν σοι δόξῃ, πυθοῦ μου καὶ εἰ πολιτεύσεται. 83
Σαννίων, μείζονα πολιτείαν ζητῶν, ἧς πολιτεύεται; εἰ ἐν Ἀθηναίοις παρελθὼν ἐρεῖ τι περὶ 84
προσόδων ἢ πόρων; ἐν δεῖ πᾶσιν ἀνθρώποις διαλέγεσθαι, ἐπίσης μὲν Ἀθηναίοις, ἐπίσης δὲ Κορινθίοις, ἐπίσης δὲ Ῥωμαίοις, οὐ περὶ πόρων, οὐδὲ περὶ προσόδων, οὐδὲ περὶ εἰρήνης ἢ πολέμου, ἀλλὰ περὶ εὐδαιμονίας καὶ κακοδαιμονίας, περὶ

uxorem non duxerit Cynicus, aut liberos non procreaverit. Homo, omnium hominum ille parens est; viros habet filios, mulieres filias; omnes sic convenit, sic omnes curat. Aut censes ne, ea caussa, quod rerum alienarum curiosus sit, objurgare eum obvios? Ut pater hoc facit, ut frater, & ut communis patris minister Jovis.

Si tibi visum fuerit, percontare me etiam, an ad Rempublicam sit accessurus? Sannio, num majorem rempublicam quæris ea, quam administrat? An apud Athenienses de reditibus aut parandæ pecuniæ ratione verba facturus sit, quem oportet apud omnes homines, peræque apud Athenienses & Corinthios & Romanos, concionari, non de reditibus, non de parandæ pecuniæ ratione, non de pace aut bello, sed de felicitate & miseria, de rebus secundis & adversis,

περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας, περὶ δουλείας
85 καὶ ἐλευθερίας. Τηλικαύτην πολιτείαν πολι-
τευσαμένου ἀνθρώπου, σύ μου πυνθάνῃ, εἰ
πολιτεύσεται; πυθοῦ μου καὶ, εἰ ἄρξει· πά-
λιν ἐρῶ σοι, Μωρὲ, ποίαν ἀρχὴν μείζονα, ἧς
ἄρχει;

86 Χρεία μέν τοι καὶ σώματος ποιοῦ τῷ τοιούτῳ.
ἐπεί τοι, ἂν φθισικὸς προέρχηται, λεπτὸς, καὶ
ὠχρὸς, οὐκέτι ὁμοίαν ἔμφασιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ
87 ἔχει. Δεῖ γὰρ αὐτὸν οὐ μόνον τὰ τῆς ψυχῆς
ἐπιδεικνύοντα παριστάνειν τοῖς ἰδιώταις, ὅτι ἐνδέ-
χεται δίχα τῶν θαυμαζομένων ὑπ' αὐτῶν εἶναι
καλὸν καὶ ἀγαθόν· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ σώματος
ἐνδείκνυσθαι, ὅτι ἡ ἀφελὴς καὶ λιτὴ καὶ ὕπαιθρος
88 δίαιτα οὐδὲ τὸ σῶμα λυμαίνεται. Ἰδοὺ καὶ τού-
του μάρτυς εἰμὶ ἐγὼ, καὶ τὸ σῶμα τὸ ἐμόν.
ὡς Διογένης ἐποίει· στίλβων γὰρ περιήρχετο, καὶ
καθ'

de servitute & libertate? Tantam rempublicam cum administret ille homo, tu ex me quæris, an ei capessenda sit respublica? Roga me etiam, an imperaturus sit: rursus tibi dicam: Stulte, quod imperium geret majus eo cui nunc præest?

Oportet tamen & corpus *probabili* aliquo modo adfectum habeat talis homo. Nam si morbidus aut macilentus & pallidus prodierit; non jam idem pondus habebit ejus testimonium. Oportet enim, non modo animi virtutes ostendendo demonstrare indoctis, posse virum bonum probumque carere iis quæ vulgus admiratur; sed etiam ipso corpore probare oportet, simplicem & tenuem victum, quamvis sub dio agas, non lædere valetudinem. Ecce hujus quoque rei testis ego sum, & corpus meum! quemadmodum Diogenes faciebat; nitidus & pinguis, & bene

καθ' αὑτὸ τὸ σῶμα ἐπέστρεφε τοὺς πολλούς. 89
Ἐλεούμενος δὲ Κυνικὸς, ἐπαίτης δοκεῖ· πάντες ἀποστρέφονται, πάντες προσκόπτουσιν. οὐδὲ γὰρ ὑπαρχὸν αὐτὸν δεῖ φαίνεσθαι, ὡς μηδὲ κατὰ τοῦτο τοὺς ἀνθρώπους ἀποσοβεῖν· ἀλλ' αὐτὸν τὸν αὐχμὸν αὐτοῦ δεῖ καθαρὸν εἶναι, καὶ ἀγωγόν.

Δεῖ δὲ καὶ χάριν προσεῖναι πολλὴν φυσικὴν 90
τῷ Κυνικῷ, καὶ ὀξύτητα· εἰ δὲ μὴ, μύξα γίνεται, ἄλλο δ' οὐδέν· ἵνα ἕτοιμος δύνηται καὶ παρακείμενος πρὸς τὰ ἐμπίπτοντα ἀπαντᾶν. Ὡς Διογένης πρὸς τὸν εἰπόντα, Σὺ εἶ ὁ 91
Διογένης, ὁ μὴ οἰόμενος εἶναι Θεούς; Καὶ πῶς; ἔφη· σὲ Θεοῖς ἐχθρὸν νομίζων. Πάλιν Ἀλε- 92
ξάνδρῳ ἐπιστάντι αὐτῷ κοιμωμένῳ, καὶ εἰπόντι,

bene curata cutè passim ibat, ipsoque corpore populum adtraxit. Cynicus autem cujus vicem dolent homines, mendicus esse videtur; omnes eum aversantur, omnes offendunt. Nam nec sordidum eum conspici oportet, ne vel eo ipso absterreat homines; sed ipsum squallorem ejus mundum esse decet & adlicientem.

Oportet verò etiam multam naturalem gratiam inesse Cynico, & ingenii acumen; (alioqui mucus erit, præterea nihil:) ut expedite & adposite ad ea, quæ inciderint, respondere possit. Quemadmodum Diogenes ei respondit, qui dixerat: Tune is es Diogenes, qui deos esse non putat? Quo pacto, inquit, cum te diis invisum esse judicem? Rursus, cum Alexander eum dormientem adgressus dixisset,

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα
ἔθνεος ἔτι ὤν, ᾧ λαοὶ τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

93 Πρὸ πάντων δὲ τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ δεῖ καθαρώτερον εἶναι τοῦ ἡλίου· εἰ δὲ μή, κυβευτὴν ἀνάγκη καὶ ῥαδιουργὸν εἶναι, ὅστις, ἐνεχόμενός τινι αὐτὸς κακῷ, ἐπιτιμήσει τοῖς ἄλλοις.
94 Ὅρα γάρ, οἷόν ἐστι. τοῖς βασιλεῦσι τούτοις καὶ τυράννοις οἱ δορυφόροι καὶ τὰ ὅπλα παρεῖχε τὸ ἐπιτιμᾶν τισι, καὶ δύνασθαι καὶ κολάζειν τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ αὐτοῖς ὦσι πονηροῖς· τῷ δὲ Κυνικῷ ἀντὶ τῶν ὅπλων καὶ τῶν δορυφόρων, τὸ συνειδὸς τὴν ἐξουσίαν ταύτην παραδίδωσιν.
95 Ὅταν ἴδῃ, ὅτι ὑπερηγρύπνηκεν ὑπὲρ ἀνθρώπων, καὶ πεπόνηκεν, καὶ καθαρὸς μὲν πεκοίμηται, καθαρώτερον δ' αὐτὸν ἔτι ὁ ὕπνος ἀφῆ-

Non oportet per totam noctem dormire consiliarium virum:

semisomnis adhuc respondit:

Cui populique sunt commissi, & tanta res curæ sunt.

Ante omnia vero mentem illius sole puriorem esse decet: alioquin scurra & improbus sit necesse est, qui ipse vitio cuipiam obnoxius, alios reprehendat. Vide enim, hoc quale sit. Regibus istis & tyrannis, quamvis ipsi quoque sint improbi, satellites & arma id præstant, ut reprehendere aliquos, & punire etiam delinquentes possint. Cynico vero, armorum & satellitum loco, conscientia dat istam potestatem. Quod si videt, se pro aliorum salute vigilare & laborare, & mundum dormire, mundioremque e somno expergisci, &, quæcumque cogitet, cogitare se

ut

ἀφῆκεν, ἐντεθύμηται δ' ὅσα ἐντεθύμηται ὡς φίλος τοῖς θεοῖς, ὡς ὑπηρέτης, ὡς μετέχων τῆς ἀρχῆς τοῦ Διός· παντεχοῦ δ' αὐτῷ πρόχειρον τὸ,

Ἄγου δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ Πεπρωμένη·

καὶ ὅτι, Εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γενέσθω· διατί μὴ θαῤῥήσῃ παῤῥησιάζεσθαι 96
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἑαυτοῦ, πρὸς τὰ τέκνα, ἁπλῶς πρὸς τοὺς συγγενεῖς; Διὰ τοῦ- 97
το οὔτε περίεργος οὔτε πολυπράγμων ἐστὶν ὁ οὕτω διακείμενος. οὐ γὰρ τὰ ἀλλότρια πολυπραγμονεῖ, ὅταν τὰ ἀνθρώπινα ἐπισκοπῇ, ἀλλὰ τὰ ἴδια. εἰ δὲ μή, λέγε καὶ τὸν στρατηγὸν πολυπράγμονα, ὅταν τοὺς στρατιώτας ἐπισκοπῇ, καὶ ἐξετάζῃ, καὶ παραφυλάσσῃ, καὶ τοὺς ἀκοσμοῦντας κολάζῃ. Ἐὰν δ' ὑπὲ 98
μάλης ἔχων πλακουντάριον, ἐπιτιμᾷς ἄλλοις,

ut diis amicum, ut deorum miniſtrum, ut participem imperii Jovis; ſi ubique in promtu illud habet,

Duc me, O Jupiter, atque tu Fatum;

itemque illud: *Si diis ita placet, ita fiat;* Cur non libere loqui auderet cum fratribus ſuis, cum filiis, omnino cum conſanguineis. Quapropter neque ſupervacaneis rebus occupatus neque curioſus eſt, qui ſic eſt adfectus. Neque enim in aliena curioſe inquirit, cum res humanas inſpicit, ſed in ſua: alioqui etiam imperator curioſus dicendus erit, cum milites inſpicit & luſtrat obſervatque, & militaris diſciplinæ perturbatores caſtigat. Sin placentulam ſub ala geſtans, alios increparis; dicam tibi, Quin potius

ἐρῶ σοι, Οὐ θέλεις μᾶλλον ἀπελθὼν εἰς γω-
νίαν καταφαγεῖν ἐκεῖνο ὃ κέκλοφας; τί δέ σοι
99 καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις; Τίς γὰρ εἶ; ὁ ταῦρος εἶ,
ἢ ἡ βασίλισσα τῶν μελισσῶν; Δεῖξόν μοι τὰ
σύμβολα τῆς ἡγεμονίας, οἷα ἐκείνη ἐκ φύσεως
ἔχει. Εἰ δὲ κηφὴν εἶ, ἐπιδικαζόμενος τῆς βασι-
λείας τῶν μελισσῶν, οὐ δοκεῖς ὅτι καὶ σὲ κατα-
βαλοῦσιν οἱ συμπολιτευόμενοι, ὡς αἱ μέλισσαι
τοὺς κηφῆνας;

100 Τὸ μὲν γὰρ ἀνεκτικὸν τοσοῦτον ἔχειν δεῖ
τὸν Κυνικὸν, ὥστ' αὐτὸν ἀναίσθητον δοκεῖν τοῖς
πολλοῖς, καὶ λίθον· οὐδεὶς αὐτὸν λοιδορεῖ,
οὐδεὶς τύπτει, οὐδεὶς ὑβρίζει· τὸ σωμάτιον δ'
αὐτοῦ δέδωκεν αὐτὸς χρῆσθαι τῷ θέλοντι,
101 ὡς βούλεται. Μέμνηται γὰρ, ὅτι τὸ
χεῖρον ἀνάγκη νικᾶσθαι ὑπὸ τοῦ κρείττονος,
ὅπου χεῖρόν ἐστι· τὸ δὲ σωμάτιον τῶν πολ-
λῶν

potius in angulum aliquem abiens devoras id quod furatus es! Quid ad te res alienae? Quis enim es? Num taurus es, aut apum regina? Ostende mihi principatus insignia, qualia illis a natura data sunt. Quod si fucus es, & tamen regnum apum tibi vendicas; nonne putas, cives tuos te pari modo dejecturos esse regno, quemadmodum apes fucos?

Iam tolerantia in Cynico esse tanta debet, ut vulgo sensus expers & lapis esse videatur: nemo ei maledicit, nemo eum verberat, nemo injuria adficit; corpusculum vero suum ab aliis tractari sinit, ut volunt. Meminit enim, necesse esse, ut id, quod est imbecillius, a robustiore vincatur, quatenus est imbecillius; corpusculum autem, imbecillius esse multi-

λῶν χείρων, τὸ ἀσθενέστερον τῶν ἰσχυροτέρων. Οὐδέποτ' οὖν εἰς τοῦτον καταβαίνει τὸν ἀγῶνα, 102
ἔπου δύναται νικηθῆναι· ἀλλὰ τῶν ἀλλοτρίων
εὐθὺς ἐξίσταται, τῶν δούλων οὐκ ἀντιποιεῖται.
Ὅπου δὲ προαίρεσις καὶ χρῆσις τῶν φαντασιῶν, 103
ἐκεῖ ὄψει ὅσα ὄμματα ἔχει· ἴν' εἴπῃς, ὅτι Ἄργος
τυφλὸς ἦν πρὸς αὐτόν. Μή που συγκατάθεσις 104
πρόπετής; μή που ὁρμὴ εἰκαία; μή που ὄρεξις
ἀποτευκτική; μή που ἔκκλισις περιπτωτική;
ἐπιβολὴ ἀτελής; μὴ που μέμψις; μὴ που τα-
πείνωσις, ἢ φθόνος; πᾶσα ἡ πραγματεία ἡ πολλὴ, 105
καὶ σύνταξις· τῶν δ' ἄλλων ἕνεκα, ἅπτιος ἐγγὺς
εἰρήνη πᾶσα. λῃστὴς προαιρέσεως οὐ γίνεται, τύ-
ραννος οὐ γίνεται. Σωματίου δέ; Ναί. Καὶ κτη- 106
σιδίου δέ; Ναί. καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν. Τί οὖν
αὐτῷ τούτων μέλει; Ὅταν οὖν τις διὰ τούτων
αὐτὸν ἐκφοβῇ, λέγει αὐτῷ, Ἴπαγε, ζητεῖ τὰ

multitudine; id quod infirmius est, cedere debere robustioribus. Numquam igitur in id certamen, in quo vinci possit, descendit; sed alienis rebus statim cedit; non vendicat sibi ea quæ serva sunt. Ubi vero voluntas & usus virorum valent, ibi videbis quot habeat oculos; adeo ut dicas, Argum etiam cum eo collatum, fuisse cæcum. Est alicubi adsensio præceps? impetus ad agendum temere captus? adpetitio frustrata? aversatio calamitosa? propositum irritum? est alicubi querela? abjectio animi, aut invidia? hic excitata est ejus attentio, & animi contentio. Quod autem ad cætera adtinet, supinus sternit: pacata sunt omnia. Voluntatis latro nullus est, nullus tyrannus. At corpusculi? Utique. Rei familiaris? Utique: atque etiam magistratuum & honorum? Quid ergo hæc ille curat? Quod si igitur his rebus aliquis eum terrere conetur; ei dicit,

παιδία· ἐκείνοις τὸ πρόσωπεῖον φοβερόν ἐστιν, ἐγὼ δ' οἶδα ὅτι σατρικόν ἐστιν, ἔσωθεν δὲ οὐδὲν ἔχει.

107 Περὶ τοιούτου πράγματος βουλεύῃ. Ὥστε, ἐάν σοι δόξῃ, τὸν Θεόν σοι, ὑπίδου, καὶ ἰδού
108 σοι πρῶτον τὴν παρασκευήν. Ἰδοὺ γάρ, τί καὶ ὁ Ἕκτωρ λέγει τῇ Ἀνδρομάχῃ· Ἄπαγε, φησὶ, μᾶλλον εἰς οἶκον, καὶ ὕφαινε·

—— Πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει
Πᾶσιν, ἐμοὶ δὲ μάλιστα.

109 Οὕτω καὶ τῆς ἰδίας παρασκευῆς συνῄδετο, καὶ τῆς ἐκείνης ἀδυναμίας.

ΚΕΦ.

Abi, pueros quære! illi larvis terrentur! ego vero, teſtaceas iſtas eſſe, novi, intrinſecus autem nihil continere.

Talis res eſt, de qua deliberas. Quamobrem, ſi viſum tibi fuerit, per Deum, differ, tuamque primum præparationem atque inſtructionem circumſpice. Ecce enim, quid Hector Andromachæ dicit: Abi (inquit) potius domum, & telam texe;

—— *Bellum autem viris curæ erit omnibus, mihi vero præcipue.*

Sic & ſuas vires intellexit, & illius imbecillitatem.

CAP.

ΚΕΦ. κγ'.

Πρὸς τοὺς Ἀναγινώσκοντας καὶ Διαλεγομένους ἐπιδεικτικῶς.

Τίς εἶναι θέλεις, σαυτῷ πρῶτον εἰπέ· εἶθ' οὕτω ποίει ἃ ποιεῖς. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν ἁπάντων οὕτως ὁρῶμεν γινόμενα. Οἱ ἀθλοῦντες, πρῶτον κρίνουσί τίνες εἶναι θέλουσιν, εἶθ' οὕτω τὰ ἑξῆς ποιοῦσιν. εἰ δολιχοδρόμος, τοιαύτη τροφή, τοιοῦτος περίπατος, τοιαύτη τρίψις, τοιαύτη γυμνασία· εἰ σταδιοδρόμος, πάντα ταῦτα ἀλλοῖα· εἰ πένταθλος, ἔτι ἀλλοιότερα. Οὕτως εὑρήσεις καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν. Εἰ τέκτων, τοιαῦτα ἕξεις· εἰ χαλκεύς, τοιαῦτα. Ἕκαστον γὰρ τῶν γινομένων ὑφ' ἡμῶν, ἂν μὲν ἐπὶ μηδὲν ἀναφέρωμεν, εἰκῇ ποιήσομεν· ἂν δ' ἐφ' ὃ μὴ δεῖ

1

2

3

CAP. XXIII.

Ad eos qui Oſtentationis cauſſâ legunt aut diſputant.

Principio tecum ipſe conſtitue, quem te eſſe velis: deinde ſic ea facito quæ facis. Nam ita fieri etiam allis in rebus prope omnibus videmus. Pugiles primum ſtatuunt, qui eſſe velint; & ſic deinde, quæ conſequentia ſunt, faciunt. Si dolichodromus; talis victus convenit, talis deambulatio, talis frictio, talis exercitatio: ſi ſtadiodromus, hæc omnia diverſa erunt: ſi pentathlus, magis etiam diverſa. Eodem modo & in artibus ſe rem habere deprehendes. Si faber lignarius eſſe voluerîs, talia habebis: ſi ærarius, talia. Nam quæcumque fuerint quæ agimus, ſi ad nullum finem retulerimus, fruſtra agemus:

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα
ἔνυπνος ἔτι ὤν, ᾧπερ λαοὶ τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

93 Πρὸ πάντων δὲ τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ δεῖ καθαρώτερον εἶναι τοῦ ἡλίου· εἰ δὲ μή, κυβευτὴν ἀνάγκη καὶ ῥαδιουργὸν εἶναι, ὅστις, ἐνεχόμενός τινι αὐτὸς κακῷ, ἐπιτιμήσει τοῖς ἄλλοις.
94 Ὅρα γάρ, οἷόν ἐστι. τοῖς βασιλεῦσι τούτοις καὶ τυράννοις οἱ δορυφόροι καὶ τὰ ὅπλα παρεῖχε τὸ ἐπιτιμᾶν τισι, καὶ δύνασθαι καὶ κολάζειν τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ αὐτοῖς οὖσι κακοῖς· τῷ δὲ Κυνικῷ ἀντὶ τῶν ὅπλων καὶ τῶν δορυφόρων, τὸ συνειδὸς τὴν ἐξουσίαν ταύτην παραδίδωσιν.
95 Ὅταν ἴδῃ, ὅτι ὑπερηγρύπνηκεν ὑπὲρ ἀνθρώπων, καὶ πεπόνηκεν, καὶ καθαρὸς μὲν πεκοίμηται, καθαρώτερον δ' αὐτὸν ἔτι ὁ ὕπνος ἀφῆ-

Non oportet per totam noctem dormire consiliarium virum:

semisomnis adhuc respondit:

Cui populique sunt commissi, & tanta res curæ sunt.

Ante omnia vero mentem illius sole puriorem esse decet: alioquin scurra & improbus sit necesse est, qui ipse vitio cuipiam obnoxius, alios reprehendat. Vide enim, hoc quale sit. Regibus istis & tyrannis, quamvis ipsi quoque sint improbi, satellites & arma id præstant, ut reprehendere aliquos, & punire etiam delinquentes possint. Cynico vero, armorum & satellitum loco, conscientia dat istam potestatem. Quod si videt, se pro aliorum salute vigilare & laborare, & mundum dormire, mundioremque e somno expergisci, &, quæcumque cogitet, cogitare se ut

ἀφῆκεν, ἐντεθύμηται δ' ὅσα ἐντεθύμηται ὡς φίλος τοῖς θεοῖς, ὡς ὑπηρέτης, ὡς μετέχων τῆς ἀρχῆς | τοῦ Διός· παντεχοῦ δ' αὐτῷ πρόχειρον τὸ,

Ἄγου δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ γ' ἡ Πεπρωμένη·

καὶ ὅτι, Εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γενέσθω· διατί μὴ θαρρήσῃ παῤῥησιάζεσθαι 96
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἑαυτοῦ, πρὸς τὰ τέκνα, ἁπλῶς πρὸς τοὺς συγγενεῖς; Διὰ τοῦ- 97
το οὔτε περίεργος οὔτε πολυπράγμων ἐστὶν ὁ οὕτω διακείμενος. οὐ γὰῤ τὰ ἀλλότρια πολυπραγμονεῖ, ὅταν τὰ ἀνθρώπινα ἐπισκοπῇ, ἀλλὰ τὰ ἴδια. εἰ δὲ μή, λέγε καὶ τὸν στρατηγὸν πολυπράγμονα, ὅταν τοὺς στρατιώτας ἐπισκοπῇ, καὶ ἐξετάζῃ, καὶ παραφυλάσσῃ, καὶ τοὺς ἀκοσμοῦντας κολάζῃ. Ἐὰν δ' ὑπὲ 98
μάλης ἔχων πλακουντάριον, ἐπιτιμᾷς ἄλλοις,

ut diis amicum, ut deorum miniſtrum, ut participem imperii Jovis; ſi ubique in promtu illud habet,

Duc me, O Jupiter, atque tu Fatum;

itemque illud: *Si diis ita placet, ita fiat;* Cur non libere loqui auderet cum fratribus ſuis, cum filiis, omnino cum conſanguineis. Quapropter neque ſupervacaneis rebus occupatus neque curioſus eſt, qui ſic eſt adfectus. Neque enim in aliena curioſe inquirit, cum res humanas inſpicit, ſed in ſua: alioqui etiam imperator curioſus dicendus erit, cum milites inſpicit & luſtrat obſervatque, & militaris diſciplinæ perturbatores caſtigat. Sin placentulam ſub ala geſtans, alios increparis; dicam tibi, Quin potius

ἐρῶ σοι, Οὐ θέλεις μᾶλλον ἀπελθὼν εἰς γω-
νίαν καταφαγεῖν ἐκεῖνο ὃ κέκλοφας; τί δέ σοι
99 καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις; Τίς γὰρ εἶ; ὁ ταῦρος εἶ,
ἢ ἡ βασίλισσα τῶν μελισσῶν; Δεῖξόν μοι τὰ
σύμβολα τῆς ἡγεμονίας, οἷα ἐκείνη ἐκ φύσεως
ἔχει. Εἰ δὲ κηφὴν εἶ, ἐπιδικαζόμενος τῆς βασι-
λείας τῶν μελισσῶν, οὐ δοκεῖς ὅτι καὶ σὲ κατα-
βαλοῦσιν οἱ συμπολιτευόμενοι, ὡς αἱ μέλισσαι
τοὺς κηφῆνας;

100 Τὸ μὲν γὰρ ἀνεκτικὸν τοσοῦτον ἔχειν δεῖ
τὸν Κυνικὸν, ὥστ' αὐτὸν ἀναίσθητον δοκεῖν τοῖς
πολλοῖς, καὶ λίθον· οὐδεὶς αὐτὸν λοιδορεῖ,
οὐδεὶς τύπτει, οὐδεὶς ὑβρίζει· τὸ σωμάτιον δ'
αὐτοῦ δέδωκεν αὐτὸς χρῆσθαι τῷ θέλοντι,
101 ὡς βούλεται. Μέμνηται γὰρ, ὅτι τὸ
χεῖρον ἀνάγκη νικᾶσθαι ὑπὸ τοῦ κρείττονος,
ὅπου χεῖρόν ἐστι· τὸ δὲ σωμάτιον τῶν πολ-
λῶν

potius in angulum aliquem abiens devoras id quod furatus es! Quid ad te res alienæ? Quis enim es? Num taurus es, aut apum regina? Ostende mihi principatus insignia, qualia illis a natura data sunt. Quod si fucus es, & tamen regnum apum tibi vendicas; nonne putas, cives tuos te pari modo dejecturos esse regno, quemadmodum apes fucos?

Iam tolerantia in Cynico esse tanta debet, ut vulgo sensus expers & lapis esse videatur: nemo ei maledicit, nemo eum verberat, nemo injuria adficit; corpusculum vero suum ab aliis tractari sinit, ut volunt. Meminit enim, necesse esse, ut id, quod est imbecillius, a robustiore vincatur, quatenus est imbecillius; corpusculum autem, imbecillius esse multi-

λῶν χείρων, τὸ ἀσθενέστερον τῶν ἰσχυροτέρων. Οὐδέποτ' οὖν εἰς τοῦτον καταβαίνει τὸν ἀγῶνα; 102
ὅπου δύναται νικηθῆναι· ἀλλὰ τῶν ἀλλοτρίων εὐθὺς ἐξίσταται, τῶν δούλων οὐκ ἀντιποιεῖται. Ὅπου δὲ προαίρεσις καὶ χρῆσις τῶν φαντασιῶν, 103
ἐκεῖ ὄψει ὅσα ὄμματα ἔχει· ἴν' εἴπῃς, ὅτι Ἄργος τυφλὸς ἦν πρὸς αὐτόν. Μή που συγκατάθεσις 104
πρόπετής; μή που ὁρμὴ εἰκαία; μή πού ὄρεξις ἀποτευκτική; μή που ἔκκλισις περίπτωτική; ἐπιβολὴ ἀτελής; μή που μέμψις; μή που ταπείνωσις, ἢ φθόνος; πᾶσα ἡ πραγματεία ἡ πολλὴ, 105
καὶ σύνταξις· τῶν δ' ἄλλων ἕνεκα, ὕπτιος ῥέγχει εἰρήνη πᾶσα. λῃστὴς προαιρέσεως οὐ γίνεται, τύραννος οὐ γίνεται. Σωματίου δέ; Ναί. Καὶ κτη- 106
σιδίου δέ; Ναί. καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν. Τί οὖν αὐτῷ τούτων μέλει; Ὅταν οὖν τις διὰ τούτων αὐτὸν ἐκφοβῇ, λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε, ζήτει τὰ

multitudine; id quod infirmius est, cedere debere robustioribus. Numquam igitur in id certamen, in quo vinci possit, descendit; sed alienis rebus statim cedit; non vendicat sibi ea quæ serva sunt. Ubi vero voluntas & usus visorum valent, ibi videbis quot habeat oculos; adeo ut dicas, Argum etiam, cum eo collatum, fuisse cæcum. Est alicubi adsensio præceps? impetus ad agendum temere captus? adpetitio frustrata? aversatio calamitosa? propositum irritum? est alicubi querela? abjectio animi, aut invidia? hic excitata est ejus attentio, & animi contentio. Quod autem ad cætera adsinet, supinus sternit: pacata sunt omnia. Voluntatis latro nullus est, nullus tyrannus. At corpusculi? Utique. Rei familiaris? Utique: atque etiam magistratuum & honorum? Quid ergo hæc ille curat? Quod si igitur his rebus aliquis eum terrere conetur; ei dicit,

παιδίων· ἐκείνοις τὸ πρόσωπεῖον φοβερόν ἐστιν, ἐγὼ δ' οἶδα ὅτι σατρακίνινόν ἐστιν, ἔσωθεν δὲ οὐδὲν ἔχει.

107 Περὶ τοιούτου πράγματος βουλεύῃ. Ὅστε, ἐάν σοι δόξῃ, τὸν Θεόν σοι, ὑπίδου, καὶ ἰδού
108 σοι πρῶτον τὴν παρασκευήν. Ἰδοὺ γάρ, τί καὶ ὁ Ἕκτωρ λέγει τῇ Ἀνδρομάχῃ· Ὕπαγε, φησὶ, μᾶλλον εἰς οἶκον, καὶ ὕφαινε·

—— Πόλεμος δ' ἔσσεται ἀνδράσι μᾶλλον,
Πᾶσιν, ἐμοὶ δὲ μάλιστα.

109 Οὕτω καὶ τῆς ἰδίας παρασκευῆς συνῆδετο, καὶ τῆς ἐκείνης ἀδυναμίας.

ΚΕΦ.

Abi, pueros quære! illi larvis terrentur: ego vero, teſtaceas iſtas eſſe, novi, intrinſecus autem nihil continere.

Talis res eſt, de qua deliberas. Quamobrem, ſi viſum tibi fuerit, per Deum, differ, tuamque primum præparationem atque inſtructionem circumſpice. Ecce enim, quid Hector Andromachæ dicit: Abi (inquit) potius domum, & telam texe;

—— *Bellum autem viris cura erit omnibus, mihi vero præcipue.*

Sic & ſuas vires intellexit, & illius imbecillitatem.

ΚΑΡ.

ΚΕΦ. κγ'.

Πρὸς τοὺς Ἀναγινώσκοντας καὶ Διαλεγομένους ἐπιδεικτικῶς.

Τίς εἶναι θέλεις, σαυτῷ πρῶτον εἰπέ· εἶθ' οὕτω ποίει ἃ ποιεῖς. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν ἁπάντων οὕτως ἐρῶμεν γινόμενα. Οἱ ἀθλοῦντες, πρῶτον κρίνουσί τινες εἶναι θέλουσιν, εἶθ' οὕτω τὰ ἑξῆς ποιοῦσιν. εἰ δολιχοδρόμος, τοιαύτη τροφή, τοιοῦτος περίπατος, τοιαύτη τρίψις, τοιαύτη γυμνασία· εἰ σταδιοδρόμος, πάντα ταῦτα ἄλλοῖα· εἰ πένταθλος, ἔτι μᾶλλον διάφορα. Οὕτως εὑρήσεις καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν. Εἰ τέκτων, τοιαῦτα ἔξεις· εἰ χαλκεύς, τοιαῦτα. Ἕκαστον γὰρ πρᾶξιν γινομένων ὑφ' ἡμῶν, ἂν μὲν ἐπὶ μηδὲν ἀναφέρωμεν, εἰκῇ ποιήσομεν· ἂν δ' ἐφ' ὃ μὴ

CAP. XXIII.

Ad eos qui Oſtentationis cauſſâ legunt aut diſputant.

Principio tecum ipſe conſtitue, quem te eſſe velis: deinde ſic ea facito quæ facis. Nam ita fieri etiam aliis in rebus prope omnibus videmus. Pugiles primum ſtatuunt, qui eſſe velint; & ſic deinde, quæ conſequentia ſunt, faciunt. Si dolichodromus; talis victus convenit, talis deambulatio, talis, frictio, talis exercitatio: ſi ſtadiodromus, hæc omnia diverſa erunt: ſi pentathlus, magis etiam diverſa. Eodem modo & in artibus ſe rem habere deprehendes. Si faber lignarius eſſe voluneris, talia habebis: ſi ærarius, talia. Nam quæcunque fuerint quæ agimus, ſi ad nullum finem retulerimus, fruſtra agemus:

4 δεῖ, διεσφαλμένως. Λοιπὸν, ἡ μὲν τίς ἐστι κοινὴ ἀναφορά, ἡ δ' ἰδία. Πρῶτον, ἵν' ὡς ἄνθρωπος. Ἐν τούτῳ τί περιέχεται; Μὴ ὡς πρόβατον, εἰ καὶ ἐπιεικὴς· ἢ βλαπτικὸς, ὡς
5 θηρίον. Ἡ δ' ἰδία, πρὸς τὸ ἐπιτήδευμα ἑκάστου καὶ τὴν προαίρεσιν, ὁ κιθαρῳδὸς, ὡς κιθαρῳδὸς· ὁ τέκτων, ὡς τέκτων· ὁ φιλόσοφος,
6 ὡς φιλόσοφος· ὁ ῥήτωρ, ὡς ῥήτωρ. Ὅταν οὖν λέγῃς, Δεῦτε καὶ ἀκούσατέ μου ἀναγινώσκοντος ὑμῖν. σκέψαι πρῶτον μὴ εἰκῇ αὐτὸ ποιεῖν. εἶτ', ἂν εὕρῃς ὅτι ἀναφέρεις, σκέψαι εἰ ἐφ' ὃ δεῖ.
7 Ὠφελῆσαι θέλεις; ἢ ἐπαινεθῆναι; Εὐθὺς ἀκούεις λέγοντος, Ἐμοὶ δὲ τοῦ παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαίνου τίς λόγος; Καὶ καλῶς λέγει. οὐδὲ γὰρ τῷ μουσικῷ, καθὸ μουσικός ἐστιν, οὐδὲ τῷ
8 γεωμετρικῷ Οὐκοῦν ὠφελῆσαι θέλεις; πρὸς τί; εἰπὲ καὶ ἡμῖν, ἵνα καὶ αὐτοὶ τρέχωμεν εἰς τὸ ἀκροα-

mus: ſin eo quo non pertinent, aberrabimus. Ceterum eſt reſpectus alius communis, alius peculiaris. Primum, ut agas tamquam homo. In hoc quid continetur? Ne ut ovis, licet manſuetus; neve nocivus, ſicut fera beſtia. Peculiaris autem reſpectus ad cujusque vitæ genus & inſtitutum pertinet. Citharœdus agat, ut citharœdus; faber, ut faber; philoſophus, ut philoſophus; orator, ut orator. Cum igitur dicis, Adeſte, audite me vobis recitantem; primum vide, ne temere id facias: deinde, ſi deprehenderis te hoc aliquo referre, vide, num eo quo referri debet. Prodeſſe vis? an laudari? Statim audis dicentem, Mea vero popularis laus nihil refert. Recte dicit: nec enim muſico, quatenus muſicus eſt, neque geometræ, quatenus geometer eſt, ea confert. Ergo prodeſſe vis? Quare? Dic nobis quoque, ut & nos in auditorium tuum adcur-

ἀκρεατήριόν σου. Νῦν δύναταί τις ὠφελῆσαι καὶ ἄλλους, μὴ αὐτὸς ὠφελημένος; Οὔ· οὐδὲ γὰρ εἰς τεκτονικὴν ὁ μὴ τέκτων, οὐδ' εἰς σκυτικὴν ὁ μὴ σκυτεύς.

Θέλεις οὖν γνῶναι, εἰ ὠφέλησαι; Φέρε σου 9
τὰ δόγματα, φιλόσοφε. Τίς ἐπαγγελία ὀρέξεως; Μὴ ἀποτυγχάνειν. Τίς ἐκκλίσεως; Μὴ περιπίπτειν. Ἄγε, πληροῦμεν αὐτῶν τὴν ἐπαγ- 10
γελίαν; εἶπέ μοι τἀληθῆ· ἂν δὲ ψεύσῃ, ἐρῶ σοι. πρώην ψυχρότερόν σοι τῶν ἀκρεατῶν συνελθόντων, καὶ μὴ ἐπιβοησάντων σοι, τεταπεινωμένος ἐξῆλθες. πρώην ἐπαινεθεὶς, περιήρχου, καὶ πᾶ- 11
σιν ἔλεγες, Τί σοι ἔδοξα; Θαυμαστὸς, κύριε, τὴν ἐμήν σοι σωτηρίαν. Πῶς δ' εἶπον ἐκεῖνο; Τὸ ποῖον; Ὅπου διέγραψα τὸν Πάνα καὶ τὰς Νύμφας. Ὑπερφυῶς. Εἶτά μοι λέγεις, ἐν ὀρέξει 12
καὶ

adcurramus. Potestne vero quisquam prodesse aliis, qui nullum ipse fructum e doctrina ceperit? Non; neque enim qui faber non est, ad artem fabrilem aliis prodesse potest; neque ad sutoriam, qui sutor non est.

Vis ergo scire, an fructum ceperis? Profer decreta tua, philosophe. Quodnam est propositum adpetitionis? Non frustrari. Quod aversationis? Non incidere in id quod declines. Age, num propositum harum exsequimur? Dic mihi verum; sin fefelleris, ipse tibi dicam. Nuper, cum segnius convenissent auditores, nec tibi adclamassent, abjecto animo egressus es. Nuper laudatus, circumibas, & omnibus dicebas: Quis tibi visus sum? Mirabilis, domine, ita salvus sim. Quomodo vero illud dixi? Quodnam? Ubi descripsi Panem & Nymphas. Nihil supra. Et post haec tu

καὶ ἐκκλίσει κατὰ φύσιν ἀναστρέφῃ; Ὕπαγε,
13 ἄλλον πεῖθε. Τὸν δεῖνα δὲ πρώην οὐκ ἐπήνεις
παρὰ τό σοι φαινόμενον; τὸν δεῖνα δ' οὐκ ἐκο-
λάκευες τὸν συγκλητικόν; Ἤθελές σου τὰ παι-
14 δία εἶναι τοιαῦτα; Μὴ γένοιτο. Τίνος οὖν ἕνεκα
ἐπήνεις καὶ περιεῖπες αὐτόν; Εὐφυὴς νεανίσκος,
καὶ λόγων ἀκουστικός. Πόθεν τοῦτο; Ἐμὲ
θαυμάζει. Εἴρηκας τὴν ἀπόδειξιν. Εἶτα τί δο-
κεῖ σοι; αὐτοί σου οὗτοι οὐ καταφρονοῦσι λελη-
15 θότως; Ὅταν οὖν ἄνθρωπος συνειδὼς ἑαυτῷ μη-
δὲν ἀγαθὸν μή τε πεποιηκότι, μή τε ἐνθυμου-
μένῳ, εὕρῃ φιλόσοφον τὸν λέγοντα, Μεγαλο-
φυὴς, καὶ ἁπλοῦς, καὶ ἀκέραιος· τί δοκεῖς
ἄλλο αὐτὸν λέγειν, ἢ, Οὗτός τινά μου ποτὲ
16 χρείαν ἔχει; Ἢ εἰπέ μοι, τί μεγαλοφυοῦς ἔρ-
γον ἐπιδέδεικται; ἰδοὺ σύνεστί σοι τοσούτῳ χρό-
νῳ· διαλεγομένου σου ἀκήκοεν, ἀναγινώσκοντός
σου

tu mihi dicis, te in adpetitione & aversatione versari naturæ convenienter? Abi, aliis id persuade. Nonne vero nuper istum contra sententiam animi tui laudasti? nonne adulatus es illi senatoris filio? Vellesne tuos liberos esse tales? Absit. Qua igitur gratia laudabas & colebas eum? Ingeniosus est adolescens, & doctrinæ cupidus. Unde istud? Me admiratur. Veram caussam adtulisti. Quid deinde putas? nonne isti ipsi clanculum te contemnunt? Cum enim homo, nullius honestæ vel actionis vel cogitationis sibi conscius, philosophum invenerit, qui ei dicat, Magno es ingenio, simplex & candidus; quid eum dicere putas, nisi, Iste quadam in re operâ meâ eget? Aut dic mihi, quodnam magni ingenii opus præstitit? Ecce tanto tempore familiaritate tua utitur; te disserentem audivit, recitantem audivit: estne

σου ἀκήκοε· κατέσταλται; ἐπέστραπται ἐφ' αὑτόν; ἤσθηται ἐν οἵοις κακοῖς ἐστιν; ἀπέβλιπεν οἴησιν; ζητεῖ τὸν διδάξοντα; Ζητεῖ, φησὶ. 17 Τὸν διδάξοντα πῶς δεῖ βιοῦν; οὔ, μωρέ· ἀλλὰ τί; πῶς δεῖ φράζειν· τούτου γὰρ ἕνεκα καὶ σὲ θαυμάζει. Ἄκουσον αὐτοῦ, τίνα λέγει. οὗτος ὁ ἄνθρωπος πάνυ τεχνικώτατα γράφει, Διονεσ πολὺ κάλλιον. Ὅλον ἄλλο ἐστί. μή τι λέγει· 18 Ὁ ἄνθρωπος αἰδήμων ἐστὶν οὗτος, πιστός ἐστιν, ἀτάραχός ἐστιν; Εἰ δὲ καὶ ἔλεγεν, ἔπον ἂν αὐτῷ· Ἐπειδὴ οὗτος πιστός ἐστιν, οὗτος ὁ πιστὸς τί ἐστί; Καί, εἰ μὴ εἶχεν εἰπεῖν, προσέθηκα ἄν, ὅτι, Πρῶτον μάθε τί λέγεις, εἶθ' οὕτω λέγε.

Οὕτως οὖν κακῶς διακείμενος, καὶ χαίρων 19 περὶ τοὺς ἐπαινέσοντας, καὶ ἀριθμῶν τοὺς ἀκούοντάς σου, θέλεις ἄλλους ὠφελεῖν; Σήμερόν μου

estne factus modestior? an in se ipsum descendit? an sentit, quibus in malis sit? abjecitne arrogantiam? num quærit doctorem? Quærit, inquit. Eumne, qui doceat qua ratione vivendum sit? Non, stulte; sed, quomodo sit dicendum: hac enim gratia te quoque admiratur. Audi quid dicat: Iste homo artificiosissime scribit, multo elegantius Dionysius. Tota res alia est. Num dicit, Homo hic verecundus est, fidus est, imperturbatus est? Quod etsi diceret, ego ei responderem: Quoniam iste fidus est, dic mihi, quem dicis fidum hominem? Si diceret, se nescire; subjicerem, Prius disce, quid dicas; deinde dicito.

Ergo tam male affectus, & laudatoribus inhians, &, auditores tuos numerans, aliis

ἕνεκα πιθανωθῆν με δεῖ σταθέντα; Ἄκουσον τί λέγει Σωκράτης· Οὐδὲ γὰρ [redacted]ρέπει, ὦ ἄνδρες, τῇδε τῇ ἡλικίᾳ, ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους, εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι. Ὥσπερ μειρακίῳ, φησίν.

26 Ἔστι γὰρ τῷ ὄντι κομψὸν τὸ τέχνιον, ἐκλέξαι ὀνομάτια, καὶ ταῦτα συνθεῖναι, καὶ παρελθόντα εὐφυῶς ἀνυπογώνως ἢ εἰπεῖν, καὶ μεταξὺ ἀνυπογνώστους ἐπιφθέγξασθαι, ὅτι, Τούτοις οὐ πολλοὶ δύνανται παρακολουθεῖν, μὴ τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν.

27 Φιλόσοφος δ' ἐπ' ἀκροάσιν παρακαλεῖ; Οὐχί δῆτ', ὡς ὁ ἥλιος ἄγει αὐτὸς ἐφ' ἑαυτόν, ἢ ἡ τροφή, οὕτω δὲ καὶ οὗτος ἄγει τοὺς ὠφεληθησομένους; Ποῖος ἰατρὸς παρακαλεῖ, ἵνα τις ὑπ' αὐτοῦ θεραπευθῇ; Καί τοι νῦν ἀκήκοα, ὅτι καὶ οἱ ἰατροὶ παρακαλοῦσιν ἐν Ῥώμῃ· πλὴν ἐπ' ἐμοῦ

28 παρεκαλοῦντο. Παρακαλῶ σε ἐλθόντα ἀκοῦσαι, ὅτι

quidem aſpernor: num ergo me adſtantem pulſare citharam oportet? Audi, quid Socrates dicat: „Neque enim decet, inquit, „judices, hanc ætatem, „compoſita oratione more „adoleſcentuli venire in „judicium.“ More adoleſcentuli, ait. Eſt enim elegans ſane iſtud artificium, ſeligere verba, eaque componere, ac progreſſum in medium ſolerter recitare aut eloqui, atque inter recitandum ſubinde adjicere, Haud, ita dii vos amabunt, ita multi poſſunt adſequi.

Num vero philoſophus homines ad ſe audiendum invitat & orat? Annon, ut ſol ipſe ad ſeſe adlicit homines, aut ut cibus & potus, ſic etiam philoſophus eos quibus profuturus eſt? Quis medicus rogat, ut aliquis ſe ab ipſo curari ſinat? Quamquam nunc audio Romæ medicos etiam rogare homines, & ad ſe vocare; at meo tempore ipſi vocabantur.

„Rogo

ὅτι σοὶ κακῶς ἐστι, καὶ πάντων μᾶλλον ἐπιμελῇ ἢ οὗ, δεῖ γε ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὅτι ἀγνοεῖς τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ, καὶ κακοδαίμων εἶ καὶ δυστυχής. Κομψὴ παράκλησις. Καὶ μὴν, ἂν μὴ ταῦτα ἐμποιῇ ὁ τοῦ Φιλοσόφου λόγος, νεκρός ἐστι καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ λέγων. Ἔωθε λέγειν ὁ Ῥοῦφος· Εἰ εὐσχολεῖτε ἐπαινέσαι με, ἐγὼ δ' οὐδὲν λέγω. Τοιγαροῦν οὕτως ἔλεγεν, ὥσθ' ἕκαστον ἡμῶν καθήμενον οἴεσθαι, ὅτι τὶς ποτε αὐτὸν διαβέβληκεν· οὕτως ἥπτετό τῶν γινομένων, οὕτω πρὸ ὀφθαλμῶν ἐτίθει τὰ ἑκάστου κακά. Ἰατρεῖόν ἐστιν, ἄνδρες, τὸ τοῦ Φιλοσόφου σχολεῖον· οὐ δεῖ ἡσθέντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. Ἔρχεσθε γὰρ οὐχ ὑγιεῖς· ἀλλ' ὁ μὲν ὤμων ἐκβεβλημένος, ὁ δ' ἀποστήματα ἔχων, ὁ δὲ σύριγγα ἔχων, ὁ δὲ κεφαλαλγῶν. Εἶτ' ἐγὼ καθίσας ὑμῖν λέγω νουμήνια καὶ ἐπιφωνήματα, ἵν' ὑμᾶς ἐπαίσαντες

29

30

31

με

„Rogo te, ut venias, atque audias, male tibi esse; te quidvis potius curare quam id quod curandum est; ignorare bona & mala, infelicem & calamitosum esse.“ — Lepida vero invitatio! Enimvero nisi philosophi sermo hoc effecerit, mortuus est cum ipse, tum is a quo habetur. Solitus est dicere Rufus: Si tantum habetis otii, ut me laudetis, ego nihil de me dico. Itaque sic dicebat, ut quisque nostrum, qui ad eum sedebamus, putaret, se

aliquo apud eum fuisse accusatum: sic veluti acu tangebat ea quae fiebant; sic mala cujusque ponebat ob oculos. Schola philosophi taberna medica est: non inde exeundum est cum laetitia, sed cum dolore: neque enim sani accedebatis; sed alius humero luxato, alius apostemate laborans, alius fistulam habet, alii caput dolet. Ego vero sedens sententiolas vobis & epiphonemata dicam, ut me laudantes exeatis, alius, humerum

με ἐξέλθητε, ὁ μὲν τὸν ὦμον ἐκφέρων οἷον εἰσή-
νεγκεν, ὁ δὲ τὴν κεφαλὴν ὡσαύτως ἔχουσαν, ὁ δὲ
32 τὴν σύριγγα, ὁ δὲ τὸ ἀπόστημα; Εἶτα τούτου ἕνεκα
ἀποδημήσουσιν ἄνθρωποι νεώτεροι; καὶ τοὺς γονεῖς
τοὺς αὐτῶν ἀπολείπουσι, καὶ τοὺς φίλους, καὶ
τοὺς συγγενεῖς, καὶ τὸ κτησείδιον, ἵνα σοι Οὐᾶ
φῶσιν, ἐπιφωνημάτια λέγοντι; Τοῦτο Σωκράτης
ἐποίει; τοῦτο Ζήνων; τοῦτο Κλεάνθης;
33 Τί οὖν; οὐκ ἔστιν ὁ προτρεπτικὸς χαρακτήρ;
Τίς γὰρ οὐ λέγει; ὡς ὁ ἐλεγκτικὸς, ὡς ὁ διδασκα-
λικός. τίς οὖν πώποτε τέταρτον εἶπε μετὰ τούτων,
34 τὸν ἐπιδεικτικόν; Τίς γάρ ἐστιν ὁ προτρεπτικός;
δύνασθαι καὶ ἑνὶ καὶ πολλοῖς δεῖξαι τὴν μάχην ἐν
ᾗ κυλίονται· καὶ ὅτι μᾶλλον πάντων φροντίζου-
σιν ἢ ὧν θέλουσι. Θέλουσι μὲν γὰρ τὰ πρὸς εὐ-
δαιμονίαν φέροντα, ἀλλαχοῦ δ' αὐτὰ ζητοῦσι.
35 Τοῦτο ἵνα γένηται, δεῖ τεθῆναι χίλια βάθρα,
καὶ

merum sic adflictum referens, qualem adtulerat; alius caput eodem modo adfectum; alius fistulam suam, alius apostema! Itane adolescentes propter ista peregrinarentur? eone parentes suos relinquerent, & amicos, & cognatos, & rem familiarem, ut tibi epiphonemata jactanti, Vah, & Ohe, adclament? Idne Socrates faciebat? idne Zenon? idne Cleanthes?

Quid ergo? Non est dicendi genus hortatorium? Quis negat? Æque, atque illud quo coarguimus, quo docemus. Quis vero umquam, præter hæc quartum esse, dixit, ostentatorium? Quodnam enim est hortandi genus? Posse & singulis & multis inconstantiam & pugnam ostendere, in qua volutantur; eisque demonstrare, quidvis potius eos curare quam ea quæ volunt. Volunt enim ea quæ ad felicitatem faciunt, sed quærunt alibi. Hoc ut fiat, mille subsellia collocari oportet, & advocare

καὶ παρακληθῆναι τοὺς ἀκουσομένους, καὶ σὲ ἐν κομψῷ στολίῳ ἢ τριβωνίῳ ἀναβάντα ἐπὶ πούλβινον, διαγράφειν πῶς Ἀχιλλεὺς ἀπέθανε. Παύσασθε, τοὺς Θεοὺς ὑμῖν, καλὰ ὀνόματα καὶ πράγματα καταισχύνοντες, ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς. Οὐδὲν ἂν προτρεπτικώτερον, ἢ ὅταν ὁ λέγων ἐμ- 36
φαίνῃ τοῖς ἀκούουσιν, ὅτι χρείαν αὐτῶν ἔχει. Ἢ 37
ἀπέ μοι, τίς, ἀκούων ἀναγινώσκοντός σου ἢ διαλεγομένου, περὶ αὐτοῦ ἠγωνίασεν, ἢ ἐπεστράφη εἰς αὐτόν; ἢ ἐξελθὼν εἶπεν, ὅτι καλῶς μου ἥψατο ὁ φιλόσοφος; οὐκέτι δεῖ ταῦτα ποιεῖν. Οὐχὶ δ', ἂν λίαν εὐδοκιμῇς, λέγει πρός τινα, 38
κομψῶς ἔφρασε τὰ περὶ τὸν Ξέρξην· ἄλλος, οὐ ἀλλὰ τὴν ἐπὶ Πύλαις μάχην. τοῦτό ἐστιν ἀκρόασις φιλοσόφου;

vocare auditores, & te eleganti veste aut palliolo, conscenso pulpito, in pulvino sedentem, describere quemadmodum occubuerit Achilles. Definite, quæso per Deos, pulcra verba & res deformare, quantum in vobis est. Nihil magis ad hortandum scilicet facit, quam cum is, qui dicit, auditoribus significat, sibi illis opus esse! Dic mihi, quis, te recitantem aut differentem audiens, de se ipso sit solicitus? quis in sese descenderit? quis egressus dixerit, Pulcre me tetigit philosophus; posthac ista facienda non sunt. Nonne vero, si vel maxime probatus fueris, dicit ad aliquem, Eleganter disseruit ista de Xerxe: Alius; Non; sed de pugna ad Thermopylas. Hæccine est auscultatio philosophi?

CAP.

ΚΕΦ. κδ'.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν Προσπάσχειν τοῖς Οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

Τὸ ἄλλου παρὰ φύσιν, σοὶ κακὸν μὴ γενέσθω· οὐ γὰρ συνταπανοῦσθαι πέφυκας, οὐδὲ συναυτυχεῖν τοῖς ἄλλοις, συναυτυχεῖν. Ἂν δέ τις ἀτυχῇ, μέμνησο ὅτι παρ' αὐτὸν ἀτυχεῖ. Ὁ γὰρ Θεὸς πάντας ἀνθρώπους ἐπὶ τὸ εὐδαιμονεῖν, ἐπὶ τὸ εὐσταθεῖν ἐποίησε. πρὸς τοῦτο ἀφορμὰς ἔδωκε· τὰ μὲν, ἴδια ἑκάστῳ, τὰ δ', ἀλλότρια· τὰ μὲν κωλυτὰ καὶ ἀναγκαστὰ καὶ ἀφαίρετα, οὐκ ἴδια· τὰ δὲ ἀκώλυτα, ἴδια· τὴν δ' ὁρμὴν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ὥσπερ ἦν ἄξιον τὸν κηδόμενον ἡμῶν καὶ πατρικῶς περιϊστάμενον, ἐν τοῖς ἰδίοις. Ἀλλ'

CAP. XXIV.

Non debere nos earum rerum Desiderio teneri, quæ in Nostra potestate non sunt.

Quod alter contra naturam facit aut patitur, tibi malum ne esto: neque enim tu natus es, ut una deprimaris cum altero, & calamitosus sis; sed, ut una sis fortunatus. Si quis vero calamitosus est, memento suâ culpâ esse calamitosum. Deus enim omnes homines ad felicitatem, ad constantiam condidit. Ad hoc subsidia eis dedit; quandoquidem alia cuique propria dedit, alia vero aliena: nempe ea, quæ prohiberi & cogi & adimi possunt, non propria; quæ vero prohiberi nequeunt, propria: naturam vero Boni & Mali, sicut dignum fuit eo qui nos curaret, patriaque solicitudine tueretur, in propriis collo-

Ἀλλ' ἀποκεχώρηκα τοῦ δεῖνος, καὶ ὀδυνᾶται. 4
Διὰ τί γὰρ τὰ ἀλλότρια ἴδια ἡγήσατο; διὰ
τί, ὅτε σε βλέπων ἔχαιρεν, οὐκ ἐπελογίζετο,
ὅτι θνητὸς εἶ, ἀποδημητικὸς εἶ; Τοιγαροῦν τί-
νει δίκας τῆς αὐτοῦ μωρίας. Σὺ δ' ἀντὶ τίνος, 5
ἐπὶ τί κλᾷς σεαυτόν; Ἢ οὐδὲ σὺ ταῦτα ἐμε-
λέτησας; ἀλλ', ὡς τὰ γύναια τὰ οὐδενὸς ἄξια,
πᾶσιν οἷς ἔχαιρες, ὡς ἀεὶ συνεσόμενος συνῆς,
τοῖς τόποις, τοῖς ἀνθρώποις, ταῖς διατριβαῖς;
καὶ νῦν κλαίων ἐκάθισας, ὅτι μὴ τοὺς αὐτοὺς
βλέπεις καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις διατρίβεις.
τούτου γὰρ ἄξιος εἶ, ἵνα καὶ τῶν κοράκων καὶ 6
κορωνῶν ἀθλιώτερος ᾖς, οἷς ἔξεστιν ἵπτασθαι
ὅπου θέλουσι, καὶ μετοικοδομεῖν τὰς νεοσσιὰς,
καὶ τὰ πελάγη διαπερᾷν, μὴ στένουσι, μηδὲ
ποθοῦσι τὰ πρῶτα. Ναί· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἄλο- 7
γα εἶναι πάσχει αὐτά. Ἡμῖν οὖν ὁ λόγος

collocavit. „At ab illo discessi, ideoque dolet." Cur autem aliena sua esse duxit? cur, conspectu tuo delectatus, te mortalem esse, peregrinari te posse, non cogitavit? Idcirco pœnas dat suæ stultitiæ. Tu vero qua de caussa, aut cui bono te ipsum deploras? An ne tu quidem ista meditatus es? sed, ut mulierculæ nullius pretii, omnibus quibus delectabaris, ita fruitus es, quasi semper iisdem fruiturus, locis, hominibus, conversationibus? Et nunc plorans sedes, quod eosdem non cernas, nec iisdem in locis verseris. Nempe hoc tu meritus es, ut corvis etiam atque cornicibus esses miserior, quibus, quocumque libuerit, volare licet, nidosque suos transferre, & mare transmittere, nec gementibus, nec priora desiderantibus. Atqui, ais, idcirco istis hoc accidit, quoniam rationis sunt expertes. Nobis igitur

ἐπὶ ἀτυχίᾳ καὶ κακοδαιμονίᾳ δέδοται ὑπὸ τῶν θεῶν, ἵν' ἄθλιοι, ἵνα πενθοῦντες διατελῶμεν;
8 Ἢ πάντες ἔστωσαν ἀθάνατοι, καὶ μηδεὶς ἀποδημείτω· μηδ' ἡμεῖς που ἀποδημῶμεν, ἀλλὰ μένωμεν ὡς τὰ φυτὰ πρόσερριζωμένοι· ἂν δέ τις ἀποδημήσῃ τῶν συνήθων, παθήμενοι κλαίωμεν· καὶ πάλιν, ἂν ἔλθῃ, ἀγχώμεθα, καὶ κρότωμεν, ὡς τὰ παιδία;

9 Οὐκ ἀπογαλακτίσομεν ἤδη ποθ' ἑαυτούς, καὶ μεμνησόμεθα ὧν ἠκούσαμεν παρὰ τῶν φι-
10 λοσόφων; εἰ γε μὴ ὡς ἐπαοιδῶν αὐτῶν ἠκούομεν, ὅτι ὁ κόσμος οὗτος μία πόλις ἐστὶ, καὶ ἡ οὐσία ἐξ ἧς δεδημιούργηται μία· καὶ ἀνάγκη περιόδον τινὰ εἶναι, καὶ παραχώρησιν ἄλλων ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δ' ἐπιγίνεσθαι, τὰ
11 μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δὲ κινεῖσθαι. πάντα δὲ

tur ratio ad calamitatem & infelicitatem data est a diis, ut in miseria & luctu ætatem exigeremus? Aut omnes immortales esse debebunt, neque quisquam peregre abire debebit, nec nos uspiam proficiscemur, sed stirpium instar radicibus adfixi manebimus? si quis vero familiarium discesserit, sedebimus plorantes; ac vicissim, cum redierit, exsultabimus & plaudemus, quemadmodum pueri?

Annon tandem hæc relinquemus, & quæ ex philosophis audierimus recordabimur? nisi forte sic eos, tamquam incantatores, audivimus disserentes: „Mundum hunc unam esse „urbem; unamque esse, „qua ille constet substan„tiam; ac necesse esse, ut „sit circuitus quidam, ut „alia aliis cedant, hæc dis„solvantur, illa suborian„tur, hæc suum statum te„neant, illa vero moveantur: esse autem omnia „ami-

δὲ φίλων μεστὰ, πρῶτον μὲν θεῶν, ἔπειτα καὶ ἀνθρώπων, φύσει πρὸς ἀλλήλους ᾠκειωμένων· καὶ δεῖ τοὺς μὲν παρεῖναι ἀλλήλοις, τοὺς δ' ἐπαλλάττεσθαι, τοῖς μὲν συνοῦσι χαίροντας, τοῖς δ' ἐπαλλαττομένοις μὴ ἀχθομένους. ὁ δ' 12
ἄνθρωπος, πρὸς τῷ φύσει μεγαλόφρων εἶναι, καὶ πάντων τῶν ἀπροαιρέτων καταφρονητικὸς, ἔτι καὶκεῖνο ἔσχηκε, τὸ μὴ ἐρρίζωσθαι, μηδὲ προσπεφυκέναι τῇ γῇ, ἀλλαὶ ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλους ἰέσθαι τόπους, ποτὲ μὲν χρειῶν τινων ἐπεγουσῶν, ποτὲ δὲ καὶ αὐτῆς τῆς θέας ἕνεκα.

Καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ τὸ συμβὰν τοιοῦτόν τι ἦν· 13

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω·

καὶ ἔτι πρόσθεν τῷ Ἡρακλεῖ, περιελθεῖν τὴν οἰκουμένην ὅλην,

„amicorum plena, primum „Deorum, deinde homi„num, quos natura inter „ſeſe conciliarit; quorum „alios una vivere, alios „diſcedere oporteat, ſic ut „præſentibus gaudeant, di„greſſis non doleant: ho„minem autem, præter„quam quod ad animi ma„gnitudinem natus ſit, & „ad contemnenda omnia „quæ in ipſius arbitrio non „ſunt, etiam hoc habere, „ut non radicibus adhæ„reſcat in terra, ſed aliàs „in alia loca migrare poſ„ſit, nunc poſtulante ali„qua neceſſitate, nunc et„iam ſolummodo ſpectandi „gratia.“

Id quidem olim & Ulyſſi accidit;

qui mores hominum multorum vidit, & urbes:

& ante hunc, Herculi, qui totum terrarum orbem pervagatus,

Homi-

Ἀνθρώπων ὕβρεν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντα·

καὶ τὴν μὲν ἐκβάλλοντα καὶ καθαίροντα, τὴν
14 δ' ἀντεισάγοντα. καί τοι πόσους οἴει φίλους
ἔσχεν ἐν Θήβαις; πόσους ἐν Ἄργει, πόσους ἐν
Ἀθήναις; πόσους δὲ περιερχόμενος ἐκτήσατο;
ὅς γε καὶ ἐγάμει, ὅπου καιρὸς ἐφάνη αὐτῷ, καὶ
ἐπαιδοποιεῖτο, καὶ τοὺς παῖδας ἀπέλιπεν, οὐ στέ-
15 νων, οὐδὲ ποθῶν, οὐδ' ὡς ὀρφανοὺς ἀφιείς. ᾔδει
γὰρ ὅτι οὐδείς ἐστι ἄνθρωπος ὀρφανὸς, ἀλλὰ
πάντων ἀεὶ καὶ διηνεκῶς ὁ πατήρ ἐστιν ὁ κηδό-
16 μενος. οὐ γὰρ μέχρι λόγου ἠκηκόει, ὅτι πα-
τήρ ἐστιν ὁ Ζεὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅς γε καὶ
αὐτοῦ πατέρα ᾤετο αὐτὸν, καὶ ἐκάλει, καὶ
πρὸς ἐκεῖνον ἀφορῶν ἔπραττεν ἃ ἔπραττε. τοι-
γάρτοι παντα χοῦ ἐξῆν αὐτῷ διάγειν εὐδαιμόνως.
17 Οὐδέποτε δ' ἐστὶν οἷόν τ' εἰς τὸ αὐτὸ ἐλθεῖν
εὐδαι-

Hominum fasque nefasque inſpexit;

ut & hoc ejiceret ac repurgaret, & illud reſtitueret: quamquam quot eum amicos habuiſſe putas Thebis? quot Argis? quot Athenis? quot in iſtis peregrinationibus paraſſe? quippe qui uxorem etiam duxerit, ubi ipſi commodum videretur, & liberos procreârit, eosque deſeruerit, non gemens, non deſiderans, neque ut orphanos relinquens: norat enim, mortalium neminem orphanum eſſe; ſed eſſe patrem, qui continenter omnes curet. Neque enim verbo tenus tantum audierat, Jovem patrem eſſe hominum; ſed etiam ſuum patrem & putavit eum, & adpellavit, eumque reſpiciens res, quas ſuscepit, geſſit omnes. Unde factum, ut ubique beate illi vivere liceret. Numquam autem fieri poteſt, ut felicitas, & rerum abſen-

εὐδαιμονίαν καὶ πόθεν τῶν οὐ παρόντων. τὸ γὰρ εὐδαιμονοῦν ἀπέχειν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πεπληρωμένῳ τινὶ ἐοικέναι· οὐ δίψος δεῖ προσεῖναι αὐτῷ, οὐ λιμόν. Ἀλλ' Ὀδυσσεὺς ἐπεπόνθει πρὸς τὴν γυναῖκα· καὶ ἔκλαιεν ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος. Σὺ δ' Ὁμήρῳ πάντα προσέχεις, καὶ τοῖς μύθοις αὐτοῦ; Ἦ, εἰ ταῖς ἀληθείαις ἔκλαιε, τί ἄλλο ἢ ἐδυστύχει; Τίς δὲ καλός τε καὶ ἀγαθὸς δυστυχεῖ; Τῷ ὄντι κακῶς διοικεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς τῶν ἑαυτοῦ πολιτῶν, ἵν' ὦσιν ὅμοιοι αὐτῷ εὐδαίμονες. Ἀλλὰ ταῦτα οὐ θεμιτὰ, οὐδ' ὅσια, ἐνθυμηθῆναι. Ἀλλ' Ὀδυσσεὺς, εἰ μὲν ἔκλαε καὶ ὠδύρετο, οὐκ ἦν ἀγαθός. Τίς γὰρ ἀγαθὸς ἐστιν, οὐκ εἰδὼς ὅς ἐστι; τίς δ' οἶδε τοῦτο, ἐπιλελησμένος ὅτι φθαρτὰ τὰ γενόμενα, καὶ ἄνθρωπον ἀνθρώπῳ συνεῖναι οὐ δυνατὸν ἀεί; Τὸ 18 19 20 21

absentium desiderium, eodem in loco conveniant. Quem enim beatum esse intelligimus, is habeat oportet omnia quæ vult; similis esse debet repleto: abesse oportet sitim, abesse famem. „At Ulysses *(inquis)* adficiebatur uxoris desiderio, & in rupe sedens plorabat.“ Tu vero Homerum in omnibus audis, atque etiam in fabulis ejus? Ceterum, si vere ploravit Ulysses, quid aliud, nisi miser fuit? Quis autem vir bonus probusque miser est? Omnino male gubernatur universum, si cives suos non curat Jupiter, ut, quemadmodum & ipse, beati sint. Atqui ista vel cogitare nefas est. Ulysses autem, si quidem ploravit & lamentatus est, vir bonus non fuit. Quis enim bonus est, qui se ipsum ignorat? quis vero se ipsum novit, qui oblitus est, quidquid ortum fuerit, id caducum esse; neque posse fieri, ut homo ab homine numquam divellatur? Atqui ea cupere, quæ

οὖν τῶν μὴ δυνατῶν ἐφίεσθαι, ἀνόητος καὶ ἠλίθιος· ξένου, θεομαχοῦντος, ὡς μόνον οἷόν τε, τοῖς δόγμασι τοῖς ἑαυτοῦ.

22 Ἀλλ' ἡ μήτηρ μου στένει, μὴ ὁρῶσά με. Διὰ τί γὰρ οὐκ ἔμαθε τούτους τοὺς λόγους; καὶ οὐ τοῦτό φημι, ὅτι οὐκ ἐπιμελητέον τοῦ μὴ ὀλιμώζειν αὐτήν· ἀλλ', ὅτι οὐ δεῖ θέλειν τὰ ἀλ-
23 λότρια ἐξ ἅπαντος. Λύπη δ' ἡ ἄλλου ἀλλότριόν ἐστιν· ἡ δ' ἐμὴ, ἐμόν. Ἐγὼ οὖν τὸ μὲν ἐμὸν παύσω ἐξ ἅπαντος· ἐπ' ἐμοὶ γάρ ἐστι· τὸ δ' ἀλλότριον πειράσομαι κατὰ δύναμιν, ἐξ ἅπαν-
24 τος δ' οὐ πειράσομαι. εἰ δὲ μὴ, θεομαχήσω, ἀντιθήσω πρὸς τὸν Δία, ἀντιδιατείνομαι αὐτῷ πρὸς τὰ ὅλα· καὶ τἀπίχειρα τῆς θεομαχίας ταύτης καὶ ἀπειθείας οὐ μόνον παῖδες παίδων ἐκτίσουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐγὼ, μεθ' ἡμέραν τε,

quæ fieri nequeunt, servile est, stultum est; est hospitis in hoc mundo, qui (quâ unâ re potest) suis decretis cum Deo bellum gerit.

„At mater mea, cum me „non videt, gemit." Cur enim rationes has non didicit? Neque vero hoc dico, non curandum esse, quo minus illa ploret; sed non sine exceptione expetenda esse aliena. Alterius vero dolor, alienus est; meus in meo est potestate. Ego ergo, quod meum est, quovis modo sedabo, quoniam in mea potestate est; alienum vero pro virili sedare conabor, sed non obstinate quovis modo sedatum voluero. Alioqui cum diis pugnavero, adversabor Jovi, memet ei in universitatis administratione opposuero: atque istius belli adversus deos, & inobedientiæ, non modo filiorum filii pœnas dabunt, sed & ego ipse, interdiu & noctu, præ insomniis exsi-

τε, καὶ νυκτὸς, διὰ τῶν ἐνυπνίων ἐκπηδῶν, ταραττόμενος, πρὸς πᾶσαν ἀπαγγελίαν τρέμων, ἐξ ἐπιστολῶν ἀλλοτρίων ἠρτημένην ἔχων τὴν ἐμαυτοῦ ἀπάθειαν. Ἀπὸ Ῥώμης τις ἦκει. Μόνον μή τι κακόν. Τί δὲ κακὸν ἐκεῖ σοι συμβῆναι δύναται, ὅπου μὴ σύ; Ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Μόνον μή τι κακόν. Οὕτω σοι πᾶς τόπος δύναται δυστυχίας εἶναι αἴτιος. Οὐχ ἱκανὸν, ἐκεῖ σε ἀτυχεῖν ὅπου αὐτὸς εἶ, ἀλλὰ καὶ πέραν θαλάσσης, καὶ διὰ γραμμάτων; Οὕτως ἀσφαλῆς σοι τὰ πράγματα ἔχει; Τί οὖν, ἂν ἀποθάνωσιν οἱ ἐκεῖ φίλοι; Τί γὰρ ἂν ἄλλο, ἢ οἱ θνητοὶ ἀπέθανον; Ἢ πῶς ἅμα μὲν γηράσαι θέλεις, ἅμα δὲ μηδενὸς τῶν στεργομένων μὴ ἰδεῖν θάνατον; οὐκ οἶσθ' ὅτι ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ καὶ ποικίλα ἀποβαίνειν ἀνάγκη; τοῦ μὲν πυρετὸν γενέσθαι κρείττονα, τοῦ δὲ λῃστὴν, τοῦ δὲ τύραννον; Τοιοῦτο γὰρ τὸ περιέχον,

exsiliens, turbatus, ad quemvis nuncium tremens, ex alienis literis suspensa tranquillitate mea. — „Roma venit aliquis. Modo ne quid mali!“ — Quid verò illic mali tibi accidere potuit, ubi tu non es? — „E Græcia. Modo ne quid mali!“ — Sic quivis locus calamitatis causa tibi esse potest. Non satis est, eo te in loco esse miserum, in quo es; nisi etiam trans mare, & per literas, sis calamitosus? Adeo res tuæ in tuto sunt? — „Quid igitur? si amici, qui illic sunt, mortui fuerint?“ — Quid aliud, nisi quod mortui fuerint mortales? Aut quo pacto simul expetis senectutem; simul nullius eorum, quos diligis, mortem vis videre? An nescis, longo vitæ tempore necesse esse multa atque varia accidere? hunc, succumbere febri, illum latroni, alium tyranno? Talis enim aër nos ambiens, tales homines

ἐπὶ ἀτυχίᾳ καὶ κακοδαιμονίᾳ δέδοται ὑπὸ τῶν θεῶν, ἵν' ἄθλιοι, ἵνα πενθοῦντες διατελῶμεν;
8 Ἢ πάντες ἑστῶσιν ἀθάνατοι, καὶ μηδὲις ἀποδημείτω· μηδ' ἡμεῖς που ἀποδημῶμεν, ἀλλὰ μένωμεν ὡς τὰ φυτὰ προσεδρίζοντες· ἂν δέ τις ἀποδημήσῃ τῶν συνήθων, παθήμενοι κλαίωμεν· καὶ πάλιν, ἂν ἔλθῃ, ἐγχώμεθα, καὶ κροτῶμεν, ὡς τὰ παιδία;

9 Οὐκ ἀπογαλακτίσομεν ἤδη ποθ' ἑαυτούς, καὶ μεμνησόμεθα ὧν ἠκούσαμεν παρὰ τῶν φι-
10 λοσόφων; ἢ γε μὴ ὡς ἐπαοιδῶν αὐτῶν ἠκούομεν, ὅτι ὁ κόσμος οὗτος μία πόλις ἐστὶ, καὶ ἡ οὐσία ἐξ ἧς ἀδιημούργηται μία· καὶ ἀνάγκη περιοδόν τινα εἶναι, καὶ παραχώρησιν ἄλλων ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δ' ἐπιγίνεσθαι, τὰ
11 μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δὲ κινεῖσθαι. πάντα δὲ

tur ratio sui calamitatem & infelicitatem data est a diis, ut in miseria & luctu ætatem exigeremus? Aut omnes immortales esse debebunt, neque quisquam peregre abire debebit, nec nos uspiam proficiscemur, sed stirpium instar radicibus adfixi manebimus? si quis vero familiarium discesserit, sedebimus plorantes; ac vicissim, cum redierit, exsultabimus & plaudemus, quemadmodum pueri?

Annon tandem hæc relinquemus, & quæ ex philosophis audierimus recordabimur? nisi forte sic eos, tamquam incantatores, audivimus differentes: „Mundum hunc unam esse „urbem; unamque esse, „qua ille constet substan„tiam; ac necesse esse, ut „sit circuitus quidam, ut „alia aliis cedant, hæc dis„solvantur, illa suborian„tur, hæc suum statum te„neant, illa vero moveantur: esse autem omnia „ami-

δὲ φίλων μεστὰ, πρῶτον μὲν θεῶν, ἔπειτα καὶ ἀνθρώπων, φύσει πρὸς ἀλλήλους ᾠκειωμένων· καὶ δεῖ τοὺς μὲν παρεῖναι ἀλλήλοις, τοὺς δ' ἀπαλλάττεσθαι, τοῖς μὲν συνοῦσι χαίροντας, τοῖς δ' ἀπαλλαττομένοις μὴ ἀχθομένους. ὁ δ' 12
ἄνθρωπος, πρὸς τῷ φύσει μεγαλόφρων εἶναι, καὶ πάντων τῶν ἀπροαιρέτων καταφρονητικός, ἔτι καὶπεῖνο ἔσχηκε, τὸ μὴ ἐρρίζωσθαι, μηδὲ προσπεφυκέναι τῇ γῇ, ἀλλαὲ ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλους ἴεσθαι τόπους, ποτὲ μὲν χρειῶν τινων ἐπεγουσῶν, ποτὲ δὲ καὶ αὐτῆς τῆς θέας ἕνεκα.

Καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ τὸ συμβὰν τοιοῦτόν τι ἦν· 13

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω·

καὶ ἔτι πρόσθεν τῷ Ἡρακλεῖ, περιελθεῖν τὴν οἰκουμένην ὅλην,

„amicorum plena, primum „Deorum, deinde homi„num, quos natura inter „ſeſe conciliarit; quorum „alios una vivere, alios „diſcedere oporteat, ſic ut „præſentibus gaudeant, di„greſſis non doleant: ho„minem autem, præter„quam quod ad animi ma„gnitudinem natus ſit, & „ad contemnenda omnia „quæ in ipſius arbitrio non „ſunt, etiam hoc habere, „ut non radicibus adhæ„reſcat in terra, ſed aliàs „in alia loca migrare poſ„ſit, nunc poſtulante ali„qua neceſſitate, nunc et„iam ſolummodo ſpectandi „gratia.“

Id quidem olim & Ulyſſi accidit;

qui mores hominum multorum vidit, & urbes:

& ante hunc, Herculi, qui totum terrarum orbem pervagatus,

Homi-

Ἀνθρώπων ὕβρεις τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντα·

καὶ τὴν μὲν ἐκβάλλοντα καὶ καθαίροντα, τὴν
14 δ' ἀντεισάγοντα. καί τοι πόσους οἴει φίλους
ἔσχεν ἐν Θήβαις; πόσους ἐν Ἄργει, πόσους ἐν
Ἀθήναις; πόσους δὲ περιερχόμενος ἐκτήσατο;
ὅς γε καὶ ἐγάμει, ὅπου καιρὸς ἐφάνη αὐτῷ, καὶ
15 ἐπαιδοποιεῖτο, καὶ τοὺς παῖδας ἀπέλιπεν, οὐ στέ-
γων, οὐδὲ ποθῶν, οὐδ' ὡς ὀρφανοὺς ἀφιείς. ᾔδει
γὰρ ὅτι οὐδείς ἐστι ἄνθρωπος ὀρφανός, ἀλλὰ
πάντων ἀεὶ καὶ διηνεκῶς ὁ πατήρ ἐστιν ὁ κηδό-
16 μενος. οὐ γὰρ μέχρι λόγου ἠκηκόει, ὅτι πα-
τήρ ἐστιν ὁ Ζεὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅς γε καὶ
αὐτοῦ πατέρα ᾤετο αὐτὸν, καὶ ἐκάλει, καὶ
πρὸς ἐκεῖνον ἀφορῶν ἔπραττεν ἃ ἔπραττε. τοι-
γάρτοι παντα χοῦ ἐζῆν αὐτῷ διάγειν εὐδαιμόνως.
17 Οὐδέποτε δ' ἐστὶν οἷόν τ' εἰς τὸ αὐτὸ ἐλθεῖν
εὐδαι-

Hominum fasque nefasque inspexit;

ut & hoc ejiceret ac repurgaret, & illud restitueret: quamquam quot eum amicos habuisse putas Thebis? quot Argis? quot Athenis? quot in istis peregrinationibus parasse? quippe qui uxorem etiam duxerit, ubi ipsi commodum videretur, & liberos procrearit, eosque deseruerit, non gemens, non desiderans, neque ut orphanos relinquens: norat enim, mortalium neminem orphanum esse; sed esse patrem, qui continenter omnes curet. Neque enim verbo tenus tantum audierat, Jovem patrem esse hominum; sed etiam suum patrem & putavit eum, & adpellavit, eumque respiciens res, quas suscepit, gessit omnes. Unde factum, ut ubique beate illi vivere liceret. Numquam autem fieri potest, ut felicitas, & rerum absen-

εὐδαιμονίαν καὶ πόθεν τῶν οὐ παρόντων. τὸ γὰρ εὐδαιμονοῦν ἀπέχειν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πεπληρωμένῳ τινὶ ἐοικέναι· οὐ δίψος δεῖ προσεῖναι αὐτῷ, οὐ λιμόν. Ἀλλ' Ὀδυσσεὺς ἐπεπόνθει πρὸς τὴν γυναῖκα· καὶ ἔκλαιεν ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος. Σὺ δ' Ὁμήρῳ πάντα προσέχεις, καὶ τοῖς μύθοις αὐτοῦ; Ἦ, εἰ ταῖς ἀληθείαις ἔκλαιε, τί ἄλλο ἢ ἐδυστύχει; Τίς δὲ καλός τε καὶ ἀγαθὸς δυστυχεῖ; Τῷ ὄντι κακῶς διοικεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς τῶν ἑαυτοῦ πολιτῶν, ἵν' ὦσιν ὅμοιοι αὐτῷ εὐδαίμονες. Ἀλλὰ ταῦτα οὐ θεμιτὰ, οὐδ' ὅσια, ἐνθυμηθῆναι. Ἀλλ' Ὀδυσσεὺς, εἰ μὲν ἔκλαε καὶ ὠδύρετο, οὐκ ἦν ἀγαθός. Τίς γὰρ ἀγαθὸς ἐστιν, οὐκ εἰδὼς ὅς ἐστι; τίς δ' οἶδε τοῦτο, ἐπιλελησμένος ὅτι φθαρτὰ τὰ γενόμενα, καὶ ἄνθρωπον ἀνθρώπῳ συνεῖναι οὐ δυνατὸν ἀεί; Τὸ 18 19 20 21

absentium desiderium, eodem in loco conveniant. Quem enim beatum esse intelligimus, is habeat oportet omnia quæ vult; similis esse debet repleto: abesse oportet sitim, abesse famem. „At Ulysses (inquis) adficiebatur uxoris desiderio, & in rupe sedens plorabat.“ Tu vero Homerum in omnibus audis, atque etiam in fabulis ejus? Ceterum, si vere ploravit Ulysses, quid aliud, nisi miser fuit? Quis autem vir bonus probusque miser est? Omnino male gubernatur universum, si cives suos non curat Jupiter, ut, quemadmodum & ipse, beati sint. Atqui ista vel cogitare nefas est. Ulysses autem, si quidem ploravit & lamentatus est, vir bonus non fuit. Quis enim bonus est, qui se ipsum ignorat? quis vero se ipsum novit, qui oblitus est, quidquid ortum fuerit, id caducum esse; neque posse fieri, ut homo ab homine numquam divellatur? Atqui ea cupere, quæ

οὖν τῶν μὴ δυνατῶν ἐφίεσθαι, ἀνόητόν τε καὶ ἠλίθιον· ξένου, θεομαχοῦντος, ὡς μόνον οἷόν τε, τοῖς δόγμασι τοῖς ἑαυτοῦ.

22 Ἀλλ' ἡ μήτηρ μου στένει, μὴ ὁρῶσά με. Διὰ τί γὰρ οὐκ ἔμαθε τούτους τοὺς λόγους; καὶ οὐ τοῦτό φημι, ὅτι οὐκ ἐπιμελητέον τοῦ μὴ οἰμώζειν αὐτήν· ἀλλ', ὅτι οὐ δεῖ θέλειν τὰ ἀλ-
23 λότρια ἐξ ἅπαντος. Λύπη δ' ἡ ἄλλου ἀλλότριόν ἐστιν· ἡ δ' ἐμὴ, ἐμόν. Ἐγὼ οὖν τὸ μὲν ἐμὸν παύσω ἐξ ἅπαντος· ἐπ' ἐμοὶ γάρ ἐστι· τὸ δ' ἀλλότριον πειράσομαι κατὰ δύναμιν, ἐξ ἅπαν-
24 τος δ' οὐ πειράσομαι. εἰ δὲ μή, θεομαχήσω, ἀντιθήσω πρὸς τὸν Δία, ἀντιδιατάξομαι αὐτῷ πρὸς τὰ ὅλα· καὶ ταπίχειρα τῆς θεομαχίας ταύτης καὶ ἀπειθείας οὐ μόνον παῖδες παίδων ἐκτίσουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐγὼ, μεθ' ἡμέραν τε,

quæ fieri nequeunt, servile est, stultum est; est hospitis in hoc mundo, qui (quâ unâ re potest) suis decretis cum Deo bellum gerit.

„At mater mea, cum me „non videt, gemit." Cur enim rationes has non didicit? Neque vero hoc dico, non curandum esse, quo minus illa ploret; sed non sine exceptione expetenda esse aliena. Alterius vero dolor, alienus est; meus in meos est potestate. Ego ergo, quod meum est, quovis modo sedabo, quoniam in mea potestate est; alienum vero pro virili sedare conabor, sed non obstinate quovis modo sedatum voluero. Alioqui cum diis pugnavero, adversabor Jovi, memet ei in universitatis administratione opposuero: atque istius belli adversus deos, & inobedientiæ, non modo filiorum filii pœnas dabunt, sed & ego ipse, interdiu & noctu, præ insomniis exsi-

τε, καὶ νυκτὸς, διὰ τῶν ἐνυπνίων ἐκπηδῶν, ταραττόμενος, πρὸς πᾶσαν ἀπαγγελίαν τρέμων, ἐξ ἐπιστολῶν ἀλλοτρίων ἠρτημένην ἔχων τὴν ἐμαυτοῦ ἀπάθειαν. Ἀπὸ Ῥώμης τις ἦκεν. Μόνον μή τι πονηρόν. Τί δὲ κακὸν ἐκεῖ σοι συμβῆναι δύναται, ὅπου μὴ σύ; Ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Μόνον μή τι κακόν. Οὕτω σοι πᾶς τόπος δύναται δυστυχίας εἶναι αἴτιος. Οὐχ ἱκανὸν, ἐκεῖ σε ἀτυχεῖν ὅπου αὐτὸς εἶ, ἀλλὰ καὶ πέραν θαλάσσης; καὶ διὰ γραμμάτων; Οὕτως ἀσφαλῆ σοι τὰ πράγματα ἔχει; Τί οὖν, ἂν ἀποθάνωσιν οἱ ἐκεῖ φίλοι; Τί γὰρ ἂν ἄλλο, ἢ οἱ θνητοὶ ἀπέθανον; Ἢ πῶς ἅμα μὲν γηράσαι θέλεις, ἅμα δὲ μηδενὸς τῶν στεργομένων μὴ ἰδεῖν θάνατον; οὐκ οἶσθ' ὅτι ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ καὶ ποικίλα ἀποβαίνειν ἀνάγκη; τοῦ μὲν πυρετὸν γενέσθαι κρείττονα, τοῦ δὲ λῃστὴν, τοῦ δὲ τύραννον; Τοιοῦτο γὰρ τὸ περιέχον,

exfiliens, turbatus, ad quemvis nuncium tremens, ex alienis literis ſuſpenſa tranquillitate mea. — „Româ venit aliquis. Modo ne quid mali!“ — Quid verò illic mali tibi accidere potuit, ubi tu non es? — „E Græciâ. Modo ne quid mali!“ — Sic quivis locus calamitatis cauſſa tibi eſſe poteſt. Non ſatis eſt, eo te in loco eſſe miſerum, in quo es; niſi etiam trans mare, & per literas, fis calamitoſus? Adeo res tuæ in tuto ſunt? — „Quid igitur? ſi amici, qui illic ſunt, mortui fuerint?“ — Quid aliud, niſi quod mortui fuerint mortales? Aut quo pacto ſimul expetis ſenectutem; ſimul nullius eorum, quos diligis, mortem vis videre? An neſcis, longo vitæ tempore neceſſe eſſe multa atque varia accidere? hunc, ſuccumbere febri, illum latroni, alium tyranno? Talis enim aër nos ambiens, tales homi-

nes

ἐπὶ ἀτυχίᾳ καὶ κακοδαιμονίᾳ δέδοται ὑπὸ τῶν θεῶν, ἵν' ἄθλιοι, ἵνα πενθοῦντες διατελῶμεν; 8 Ἢ πάντες ἔστωσαν ἀθάνατοι, καὶ μηδεὶς ἀποδημείτω· μηδ' ἡμεῖς, που ἀποδημῶμεν, ἀλλὰ μένωμεν ὡς τὰ φυτὰ προσερριζωμένοι· ἂν δέ τις ἀποδημήσῃ τῶν συνήθων, καθήμενοι κλαίωμεν· καὶ πάλιν, ἂν ἔλθῃ, ἀγχώμεθα, καὶ κροτῶμεν, ὡς τὰ παιδία;

9 Οὐκ ἀπογαλακτίσομεν ἤδη ποθ' ἑαυτούς, καὶ μεμνησόμεθα ὧν ἠκούσαμεν παρὰ τῶν φι- 10 λοσόφων; ἃ γε μὴ ὡς ἐπαοιδῶν αὐτῶν ἠκούομεν, ὅτι ὁ κόσμος οὗτος μία πόλις ἐστὶ, καὶ ἡ οὐσία ἐξ ἧς δεδημιούργηται μία· καὶ ἀνάγκη περιόδον τινὰ εἶναι, καὶ παραχώρησιν ἄλλων ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δ' ἐπιγίνεσθαι, τὰ 11 μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δὲ κινεῖσθαι. πάντα δὲ

tur ratio ad calamitatem & infelicitatem data est a diis, ut in miseria & luctu ætatem exigeremus? Aut omnes immortales esse debebunt, neque quisquam peregre abire debebit, nec nos uspiam proficiscemur, sed stirpium instar radicibus adfixi manebimus? si quis vero familiarium discesserit, sedebimus plorantes; ac vicissim, cum redierit, exsultabimus & plaudemus, quemadmodum pueri?

Annon tandem hæc relinquemus, & quæ ex philosophis audierimus recordabimur? nisi forte sic eos, tamquam incantatores, audivimus differentes: „Mundum hunc unam esse „urbem; unamque esse, „qua ille constet substan„tiam; ac necesse esse, ut „sit circuitus quidam, ut „alia aliis cedant, hæc dis„solvantur, illa suborian„tur, hæc suum statum te„neant, illa vero moveantur: esse autem omnia „ami-

δὲ φίλων μεστὰ, πρῶτον μὲν θεῶν, ἔπειτα καὶ ἀνθρώπων, φύσει πρὸς ἀλλήλους ᾠκειωμένων· καὶ δεῖ τοὺς μὲν παρεῖναι ἀλλήλοις, τοὺς δ' ἀπαλλάττεσθαι, τοῖς μὲν συνοῦσι χαίροντας, τοῖς δ' ἀπαλλαττομένοις μὴ ἀχθομένους. ὁ δ' 12
ἄνθρωπος, πρὸς τῷ φύσει μεγαλόφρων εἶναι, καὶ πάντων τῶν ἀπροαιρέτων καταφρονητικὸς, ἔτι καὶεῖνο ἔσχηκε, τὸ μὴ ἐρρίζωσθαι, μηδὲ προσπεφυκέναι τῇ γῇ, ἀλλαὶ ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλους ἴεσθαι τόπους, ποτὲ μὲν χρειῶν τινων ἐπεγουσῶν, ποτὲ δὲ καὶ αὐτῆς τῆς θέας ἕνεκα.

Καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ τὸ συμβὰν τοιοῦτόν τι ἦν· 13

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω·

καὶ ἔτι πρόσθεν τῷ Ἡρακλεῖ, περιελθεῖν τὴν οἰκουμένην ὅλην,

„amicorum plena, primum „Deorum, deinde homi„num, quos natura inter „ſeſe conciliarit; quorum „alios una vivere, alios „diſcedere oporteat, ſic ut „præſentibus gaudeant, di„greſſis non doleant: ho„minem autem, præter„quam quod ad animi ma„gnitudinem natus ſit, & „ad contemnenda omnia „quæ in ipſius arbitrio non „ſunt, etiam hoc habere, „ut non radicibus adhæ„reſcat in terra, ſed aliàs „in alia loca migrare poſ„ſit, nunc poſtulante ali„qua neceſſitate, nunc et„iam ſolummodo ſpectandi „gratia."

Id quidem olim & Ulyſſi accidit;

qui mores hominum multorum vidit, & urbes:

&, ante hunc, Herculi, qui totum terrarum orbem pervagatus,

Homi-

Ἀνθρώπων ὄβρεις τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντα·

καὶ τὴν μὲν ἐκβάλλοντα καὶ καθαίροντα, τὴν
14 δ' ἀντεισάγοντα. καί τοι πόσους οἴει φίλους
ἔσχεν ἐν Θήβαις; πόσους ἐν Ἄργει, πόσους ἐν
Ἀθήναις; πόσους δὲ περιερχόμενος ἐκτήσατο;
ὅς γε καὶ ἐγάμει, ὅπου καιρὸς ἐφάνη αὐτῷ, καὶ
15 ἐπαιδοποιεῖτο, καὶ τοὺς παῖδας ἀπέλιπεν, οὐ στέ-
νων, οὐδὲ ποθῶν, οὐδ' ὡς ὀρφανοὺς ἀφιείς. ᾔδει
γὰρ ὅτι οὐδείς ἐστι ἄνθρωπος ὀρφανὸς, ἀλλὰ
πάντων ἀεὶ καὶ διηνεκῶς ὁ πατήρ ἐστιν ὁ κηδό-
16 μενος. οὐ γὰρ μέχρι λόγου ἠκηκόει, ὅτι πα-
τήρ ἐστιν ὁ Ζεὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅς γε καὶ
αὐτοῦ πατέρα ᾤετο αὐτὸν, καὶ ἐκάλει, καὶ
πρὸς ἐκεῖνον ἀφορῶν ἔπραττεν ἃ ἔπραττε. τοι-
γάρτοι παντα χοῦ ἐζῆν αὐτῷ διάγειν εὐδαιμόνως.
17 Οὐδέποτε δ' ἐστὶν οἷόν τ' εἰς τὸ αὐτὸ ἐλθεῖν
εὐδαι-

Hominum fasque nefasque inspexit;

ut & hoc ejiceret ac repurgaret, & illud restitueret: quamquam quot eum amicos habuisse putas Thebis? quot Argis? quot Athenis? quot in istis peregrinationibus parasse? quippe qui uxorem etiam duxerit, ubi ipsi commodum videretur, & liberos procrearit, eosque desseruerit, non gemens, non desiderans, neque ut orphanos relinquens: norat enim, mortalium neminem orphanum esse; sed esse patrem, qui continenter omnes curet. Neque enim verbo tenus tantum audierat, Jovem patrem esse hominum; sed etiam suum patrem & putavit eum, & adpellavit, eumque respiciens res, quas suscepit, gessit omnes. Unde factum, ut ubique beate illi vivere liceret. Numquam autem fieri potest, ut felicitas, & rerum absen-

εὐδαιμονίαν καὶ πόθεν τῶν οὐ παρόντων. τὸ γὰρ εὐδαιμονοῦν ἀπέχειν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πεπληρωμένῳ τινὶ ἐοικέναι· οὐ δίψος δεῖ προσεῖναι αὐτῷ, οὐ λιμόν. Ἀλλ' Ὀδυσσεὺς ἐπεπόνθει πρὸς τὴν γυναῖκα· καὶ ἔκλαιεν ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος. Σὺ δ' Ὁμήρῳ πάντα προσέχεις, καὶ τοῖς μύθοις αὐτοῦ; Ἦ, εἰ ταῖς ἀληθείαις ἔκλαιε, τί ἄλλο ἢ ἐδυστύχει; Τίς δὲ καλός τε καὶ ἀγαθὸς δυστυχεῖ; Τῷ ὄντι κακῶς διοικεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς τῶν ἑαυτοῦ πολιτῶν, ἵν' ὦσιν ὅμοιοι αὐτῷ εὐδαίμονες. Ἀλλὰ ταῦτα οὐ θεμιτὰ, οὐδ' ὅσια, ἐνθυμηθῆναι. Ἀλλ' Ὀδυσσεὺς, εἰ μὲν ἔκλαε καὶ ὠδύρετο, οὐκ ἦν ἀγαθός. Τίς γὰρ ἀγαθὸς ἐστιν, οὐκ εἰδὼς ὅς ἐστι; τίς δ' οἶδε τοῦτο, ἐπιλελησμένος ὅτι φθαρτὰ τὰ γενόμενα, καὶ ἄνθρωπον ἀνθρώπῳ συνεῖναι οὐ δυνατὸν ἀεί; Τὸ 18 19 20 21

absentium desiderium, eodem in loco conveniant. Quem enim beatum esse intelligimus, is habeat oportet omnia quæ vult; similis esse debet repleto: abesse oportet sitim, abesse famem. „At Ulysses (*inquis*) adficiebatur uxoris desiderio, & in rupe sedens plorabat.“ Tu vero Homerum in omnibus audis, atque etiam in fabulis ejus? Ceterum, si vere ploravit Ulysses, quid aliud, nisi miser fuit? Quis autem vir bonus probusque miser est? Omnino male gubernatur universum, si cives suos non curat Jupiter, ut, quemadmodum & ipse, beati sint. Atqui ista vel cogitare nefas est. Ulysses autem, si quidem ploravit & lamentatus est, vir bonus non fuit. Quis enim bonus est, qui se ipsum ignorat? quis vero se ipsum novit, qui oblitus est, quidquid ortum fuerit, id caducum esse; neque posse fieri, ut homo ab homine numquam divellatur? Atqui ea cupere, quæ

οὖν τῶν μὴ δυνατῶν ἐφίεσθαι, ἀνθρακοδώδης καὶ ἡλίθιον· ξένου, θεομαχοῦντος, ὡς μόνον οἷόν τε, τοῖς δόγμασι τοῖς ἑαυτοῦ.

22 Ἀλλ' ἡ μήτηρ μου στένει, μὴ ὁρῶσά με. Διὰ τί γὰρ οὐκ ἔμαθε τούτους τοὺς λόγους; καὶ οὐ τοῦτό φημι, ὅτι οὐκ ἐπιμελητέον τοῦ μὴ ὀλιγώζειν αὐτήν· ἀλλ', ὅτι οὐ δεῖ θέλειν τὰ ἀλ-
23 λότρια ἐξ ἅπαντος. Λύπη δ' ἡ ἄλλου ἀλλότριόν ἐστιν· ἡ δ' ἐμὴ, ἐμόν. Ἐγὼ οὖν τὸ μὲν ἐμὸν παύσω ἐξ ἅπαντος· ἐπ' ἐμοὶ γάρ ἐστι· τὸ δ' ἀλλότριον πειράσομαι κατὰ δύναμιν, ἐξ ἅπαν-
24 τος δ' οὐ πειράσομαι. εἰ δὲ μὴ, θεομαχήσω, ἀντιθήσω πρὸς τὸν Δία, ἀντιδιατάξομαι αὐτῷ πρὸς τὰ ὅλα· καὶ ταύτης τῆς θεομαχίας ταύτης καὶ ἀπειθείας οὐ μόνον παῖδες παίδων ἐκτίσουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐγὼ, μεθ' ἡμέραν τε,

quæ fieri nequeunt, fervile eſt, ſtultum eſt; eſt hoſpitis in hoc mundo, qui (quâ unâ re poteſt) ſuis decretis cum Deo bellum gerit.

„At mater mea, cum me „non videt, gemit." Cur enim rationes has non didicit? Neque vero hoc dico, non curandum eſſe, quo minus illa ploret; ſed non ſine exceptione expetenda eſſe aliena. Alterius vero dolor, alienus eſt; meus in mea eſt poteſtate. Ego ergo, quod meum eſt, quovis modo ſedabo, quoniam in mea poteſtate eſt; alienum vero pro virili ſedare conabor, ſed non obſtinate quovis modo ſedatum voluero. Alioqui cum diis pugnavero, adverſabor Jovi, memet ei in univerſitatis adminiſtratione oppoſuero: atque iſtius belli adverſus deos, & inobedientiæ, non modo filiorum filii pœnas dabunt, ſed & ego ipſe, interdiu & noctu, præ inſomniis exſi-

τε, καὶ νυκτὸς, διὰ τῶν ἐνυπνίων ἐκπηδῶν, ταραττόμενος, πρὸς πᾶσαν ἀπαγγελίαν τρέμων, ἐξ ἐπιστολῶν ἀλλοτρίων ἠρτημένην ἔχων τὴν ἐμαυτοῦ ἀπάθειαν. Ἀπὸ Ῥώμης τις ἦκεν. Μόνον μή τι πικρόν. Τί δὲ κακὸν ἐκεῖ σοι συμβῆναι δύναται, ὅπου μὴ εἶ; Ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Μόνον μή τι κακόν. Οὕτω σοι πᾶς τόπος δύναται δυστυχίας εἶναι αἴτιος. Οὐχ ἱκανὸν, ἐκεῖ σε ἀτυχῶν ὅπου αὐτὸς εἶ, ἀλλὰ καὶ πέραν θαλάσσης; καὶ διὰ γραμμάτων; Οὕτως ἀσφαλῶς σοι τὰ πράγματα ἔχει; Τί οὖν, ἂν ἀποθάνωσιν οἱ ἐκεῖ φίλοι; Τί γὰρ ἂν ἄλλο, ἢ οἱ θνητοὶ ἀπέθανον; Ἢ πῶς ἅμα μὲν γηράσαι θέλεις, ἅμα δὲ μηδενὸς τῶν στεργομένων μὴ ἰδεῖν θάνατον; οὐκ οἶσθ' ὅτι ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ καὶ ποικίλα ἀποβαίνειν ἀνάγκη; τοῦ μὲν πυρετὸν γενέσθαι κρείττονα, τοῦ δὲ λῃστὴν, τοῦ δὲ τύραννον; Τοιοῦτο γὰρ τὸ περιέχον,

exfiliens, turbatus, ad quemvis nuncium tremens, ex alienis literis fuspenfa tranquillitate mea. — „Româ venit aliquis. Modo ne quid mali!“ — Quid verò illic mali tibi accidere potuit, ubi tu non es? — „E Græcia. Modo ne quid mali!“ — Sic quivis locus calamitatis cauſſa tibi eſſe poteſt. Non ſatis eſt, eo te in loco eſſe miſerum, in quo es; niſi etiam trans mare, & per literas, fis calamitoſus? Adeo res tuæ in tuto ſunt? — „Quid igitur? ſi amici, qui illic ſunt, mortui fuerint?“ — Quid aliud, niſi quod mortui fuerint mortales? Aut quo pacto ſimul expetis ſenectutem; ſimul nullius eorum, quos diligis, mortem vis videre? An neſcis, longo vitæ tempore neceſſe eſſe multa atque varia accidere? hunc, ſuccumbere febri, illum latroni, alium tyranno? Talis enim aër nos ambiens, tales homines

ριέχον, τοιοῦτοι οἱ συνόντες, ψύχη, καὶ κακύματα, καὶ τροφαὶ ἀσύμμετροι, καὶ ὁδοιπορίαι, καὶ πλοῦς, καὶ ἄνεμοι, καὶ περιστάσεις ποικίλαι, τὸν μὲν ἀπώλεσαν, τὸν δ' ἐξώρισαν, τὸν δ' εἰς πρεσβείαν, ἄλλον δ' εἰς στρατείαν ἐνέβαλλαν. 30 Κάθησο τοίνυν, πρὸς πάντα ταῦτα ἐπτοημένος, πενθῶν, ἀτυχῶν, δυστυχῶν, ἐξ ἄλλου ἠρτημένος, καὶ τούτου οὐχ ἑνὸς ἢ δυοῖν, ἀλλὰ μυρίων ἐπὶ μυρίοις.

31 Ταῦτα ἤκουες παρὰ τοῖς Φιλοσόφοις; ταῦτ' ἐμάνθανες; οὐκ οἶσθ', ὅτι στρατεία τὸ χρῆμα ἐστί; τὸν μὲν δεῖ φυλάττειν, τὸν δὲ κατασκοπήσοντα ἐξιέναι, τὸν δὲ καὶ πολεμήσαντα; οὐχ οἷόν τ' εἶναι πάντας ἐν τῷ αὐτῷ, 32 οὐδ' ἄμεινον. Σὺ δ', ἀφεὶς ἐκτελεῖν τὰ προστάγματα τοῦ στρατηγοῦ, ἐγκαλεῖς ὅταν τί σοι προσταχθῇ τραχύτερον· καὶ οὐ παρακολουθεῖς, οἷον ἀποφαίνεις (ὅσον ἐπὶ σοὶ) τὸ στράτευμα· ὅτι, ἄν

nes quibuscum vivimus, frigora, & æstus, & victus ratio minus apta, & itinera, & navigationes, & venti, & varii casus, alium perdunt, alium extorrem agunt; alium legationem obire, alium militare cogunt. Sede ergo, ad hæc omnia adtonitus, lugens, impos voti, calamitosus, aliunde pendens, neque ex uno atque altero, sed ex infinitis.

Istane audisti e philosophis? ista didicisti? Anne scis, militiæ similem esse rem: alium oportet in præsidio manere; alium, speculatum abire; alium, pugnatum. Fieri nequit, ut eodem in loco sint omnes; neque etiam expedit. Tu vero, omissis imperatoris mandatis, quereris, tibi aliquid durius mandatum esse; neque animadvertis, qualem facias (quantum quidem in te est) exercitum?

ἂν σὲ πάντες μιμήσωνται, οὐ τάφρον σκάψει τις, οὐ χάρακα περιβαλεῖ, οὐκ ἀγρυπνήσει, οὐ κινδυνεύσει, ἀλλὰ ἄχρηστος δόξει στρατεύεσθαι. Πάλιν ἐν πλοίῳ, ναύτης εἰ ἂν πλεῖς, μίαν χώραν κάτεχε, καὶ ταύτην προσλιπάρει· ἂν δ' ἐπὶ τὸν ἱστὸν ἀναβῆναι δέῃ, μὴ θέλε· ἂν εἰς τὴν πρῷραν διασδραμεῖν, μὴ θέλε· καὶ τίς σ' ἀνέξεται σου κυβερνήτης; οὐχὶ δ' ὡς σπεῦος ἄχρηστον ἐμβαλεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐμπόδιον καὶ κακὸν παράδειγμα τῶν ἄλλων ναυτῶν; Οὕτω δὲ καὶ ἐνθάδε στρατεία τίς ἐστιν ὁ βίος ἑκάστου, καὶ αὕτη μακρὸς καὶ ποικίλη. τηρεῖν τε δεῖ τὸ τοῦ στρατιώτου, καὶ πρὸς νεῦμα τοῦ στρατηγοῦ πράττειν ἕκαστα· εἰ οἷόν τε, μαντευόμενος ἃ θέλει. οὐδὲ γὰρ ὅμοιος ἐκεῖνος ὁ στρατηγὸς καὶ οὗτος, οὔτε κατὰ τὴν ἰσχὺν, οὔτε κατὰ τὴν τοῦ ἤθους ὑπεροχήν. τέτακται ἐν πολλῇ ἡγεμο-

33

34

35

36

tum? nam si te quidem omnes imitentur, non fossam quisquam fodiet, non vallum muniet, non excubabit, non pugnabit; sed inutilis militare videbitur. Rursus in navi, nauta si mare trajicis, unum locum tene, in eoque permane: si vero malus conscendendus erit, recusa; si in proram currendum, noli; quis te gubernator ferret, ac non potius tamquam inutile vas ejiciet, quid nihil aliud sis, nisi impedimentum & malum exemplum cæteris nautis? Ita & hîc res sese habet: militia quædam est vita cujusque, & quidem longa & varia militia. Tuendum tibi est militis munus; &, quidquid imperator jusserit, ad nutum ejus exsequendum; &, si fieri queat, divinandum etiam quid velit. Neque enim ille dux & hic similes inter sese sunt, neque viribus, neque præstantia morum. In amplo constitu-

tus

ἡγεμονία, καὶ οὐκ ἐν ταπεινῇ τινι χώρᾳ· ἀλλ' ἀεὶ βουλευτής. οὐκ οἶσθ', ὅτι τὸν τοιοῦτον ὀλίγα μὲν δεῖ οἰκονομεῖν, τὰ πολλὰ δ' ἀποδημεῖν, ἄρχοντα, ἢ ἀρχόμενον, ἢ ὑπηρετοῦντά τινι ἀρχῇ, ἢ στρατευόμενον, ἢ δικάζοντα; Εἶτά μοι θέλεις, ὡς φυτὸν, προσηρτῆσθαι τοῖς αὐτοῖς
37 τόποις, καὶ προσεῤῥιζῶσθαι; Ἡδὺ γάρ ἐστι. Τίς οὔ φησιν; ἀλλὰ καὶ ζωμὸς ἡδύς ἐστι, καὶ γυνὴ καλὴ ἡδύ ἐστι. Τί ἄλλο λέγουσιν οἱ τέλος ποιούμενοι τὴν ἡδονήν;

38 Οὐκ αἰσθάνῃ τίνων ἀνθρώπων φωνὴν ἀφῆκας; ὅτι Ἐπικουρείων καὶ κιναίδων; εἶτα τὰ ἐκείνων ἔργα πράσσων, καὶ τὰ δόγματα ἔχων, τοὺς λόγους ἡμῖν λέγεις τοὺς Ζήνωνος καὶ Σωκράτους; οὐκ ἀποῤῥίψεις ὡς μακροτάτω τὰ ἀλλότρια οἷς κοσμῇ, μηδέν σοι προσήκουσιν;
39 Ἢ τί ἄλλο θέλουσιν ἐκεῖνοι, ἢ καθεύδειν ἀπαραποδίστως

tus es imperio, atque haud in humili loco; sed perpetuus es Senator. An ignoras, tali parum curandam esse rem familiarem, sed crebro peregrinandum, vel imperando vel parendo, vel magistratui alicui inserviendo, vel militando, vel jus dicendo? Nihilominus tu mihi vis, plantæ ad instar, iisdem hærere in locis, ac quasi radices agere? Suave est enim. Quis negat? sed & pulmentum suave est, & formosa mulier suavis est. Quid aliud ii dicunt, qui finem esse Voluptatem dicunt?

Non animadvertis, quorum hominum vocem protuleris? Epicureorum & cinædorum? quorum mores cum sequaris, & instituta teneas, Zenonis & Socratis sermones nobis refers? nonne quam longissime rejicies aliena quibus ornaris, nihil ad te adtinentibus? Nam quid aliud illi volunt, nisi citra impe-

ποδίστως καὶ ἀναναγκάστως· καὶ ἀναστάντες ἐφ' ἡσυχίας χασμήσασθαι, καὶ τὸ πρόσωπον ἀποπλύναι, εἶτα γράψαι καὶ ἀναγνῶναι ἃ θέλουσιν· εἶτα φλυαρῆσαί τί ποτ', ἐπαινούμενα ὑπὸ τῶν φίλων ὅ τι ἂν λέγωσιν· εἶτα εἰς περίπατον προελθόντες, καὶ ὀλίγα περιπατήσαντες λούσασθαι, εἶτα φαγεῖν, εἶτα καιμηθῆναι, οἵαν δὴ κοίτην καθεύδειν τοὺς τοιούτους εἰκός· τί ἄν τις λέγοι; ἔξεστι γὰρ τεκμαίρεσθαι. Ἄγε, φέρε μοι καὶ σὺ τὴν σαυτοῦ διατριβὴν ἣν ποθεῖς, ζηλωτὰ τῆς ἀληθείας καὶ Σωκράτους καὶ Διογένους. Τί θέλεις ἐν Ἀθήναις ποιεῖν; ταῦτα αὐτά· μή τι ἕτερα; Τί οὖν Στωϊκὸν σαυτὸν εἶναι λέγεις; Εἶτα οἱ μὲν τῆς Ῥωμαίων πολιτείας καταψευδόμενοι, κολάζονται πικρῶς· τοὺς δ' οὕτω μεγάλου καὶ σεμνοῦ καταψευδομένους πράγματος καὶ ὀνόματος, ἀθώους ἀπαλλάττεσθαι δεῖ; ἢ τοῦτό γε

impedimentum dormire, & surgere cum libitum est; & cum surrexerint, per otium oscitare, & faciem abluere, postea scribere & legere quæ volunt; deinde nugari aliquid, quod laudetur ab amicis, quidquid sit quod dixerint; deinde, deambulatum progressi, mox loti, capere cibum; inde in lectum se conferre, & ea ibi agere, quæ agere tales homines consentaneum est: nam quorsum adtinet dicere, quod quivis facile conjicere potest? Age, prome & tu mihi eam vitæ rationem quam tu expetis, sectator veritatis & Socratis & Diogenis! Quid Athenis acturus es? Hæc eadem. An alia? Quid ergo Stoicum te profiteris? Atqui, si quis Romana civitate falso gloriatur, acerbis adficitur suppliciis; qui vero rem tantam & tam præclaram falso jactitant, iine impuniti abibunt? An vero id sane fieri

με οὐ δυνατὸν, ἀλλ' ὁ νόμος θεῖος καὶ ἰσχυρὸς καὶ ἀναπόδραστος οὗτός ἐστιν, ὃς τὰς μεγίστας εἰσπραττόμενος κολάσεις παρὰ τῶν τὰ μέγιστα ἁμαρτανόντων; Τί γὰρ λέγεις;
43 Ὁ προσποιούμενος τὰ μηδὲν πρὸς αὐτὸν, ἔστω ἀλαζών, ἔστω κενόδοξος· ὁ ἀπειθῶν τῇ θείᾳ διοικήσει, ἔστω ταπεινὸς, ἔστω δοῦλος, λυπείσθω, φθονείτω, ἐλεείτω· τὸ κερδαλεώτατον πάντων, δυστυχείτω, θρηνείτω.

44 Τί οὖν; θέλεις με τὸν δεῖνα θεραπεύειν; ἐπὶ θύρας αὐτοῦ πορεύεσθαι; Εἰ τοῦτο αἱρεῖ λόγος, ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὑπὲρ τῶν συγγενῶν, ὑπὲρ ἀνθρώπων, διὰ τί μὴ ἀπέλθῃς; ἀλλ' ἐπὶ μὲν τὰς τοῦ σκυτέως οὐκ αἰσχύνῃ πορευόμενος, ὅταν δέῃ ὑποδημάτων, οὐδ' ἐπὶ τὰς τοῦ κηπουροῦ, ὅταν θριδάκων· ἐπὶ δὲ τὰς τῶν πλουσίων, ὅταν
45 τινὸς ὁμοίου δέῃ; Ναί· τὸν σκυτέα γὰρ οὐ θαυμάζω.

fieri non potest, sed lex haec divina, firma & inevitabilis est, quae maximas poenas delictis maximis irrogat? Quid enim ea dicit? Qui ea sibi adrogat, quae ad ipsum nihil pertinent, is esto adrogans, esto ambitiosus: qui divinae gubernationi non paret, is esto humilis, esto servus; doleat, invideat, misereatur, &, quod extremum est omnium, sit calamitosus, ploret.

Quid ergo? Vis, me hunc aut illum colere? via, me fores ejus frequentare? Si ratio ita postulat, pro patria, pro cognatis, propter homines, quidni ad eum abeas? Cum non pudeat sutoris tabernam ingredi, quando calceis est opus, neque convenire olitorem, cum opus est lactucis; cur divites accedere, cum simili quapiam re indiges, graveris? Recte, (*quod de sutore & olitore ais;*) nam sutorem non admiror. Ne divi-

μάζω. Μηδὲ τὸν πλούσιον. Οὐδὲ τὸν πτωχὸν κολακεύσω. Μηδὲ τὸν πλούσιον. Πῶς οὖν τύχω οὗ δέομαι; Ἐγὼ δέ σοι λέγω, ἵνα, ὡς εὐξόμενος ἀπέρχου; οὐχὶ δὲ μόνον, ἵνα πράξῃς τὸ ἑαυτῷ πρέπον; Τί οὖν ἔτι περιεύομαι; Ἵν' ἀπέλθῃς, ἵνα ἀποδεδωκὼς ᾖς τὰ τοῦ πολίτου ἔργα, τὰ ἀδελφοῦ, τὰ φίλου. καὶ λοιπὸν μέμνησο, ὅτι πρὸς σπυτέα ἀφῖξαι, πρὸς λαχανοπώλην, οὐδὲ ἑνὸς μεγάλου ἢ σεμνοῦ ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν, καὶ αὐτὸ πολλοῦ πωλῇ. ὡς ἐπὶ τὰς ἰδιώτικας ἀπέρχῃ· ὀβολοῦ γάρ εἰσι, ταλάντου δ' οὐκ εἰσίν· οὕτω περίεσθε. Τοῦ ἐπὶ θύραις ἐλθεῖν ἄξιον τὸ πρᾶγμα· ἔστω, ἀφίξομαι. τοῦ διαλεχθῆναι· οὕτως ἔστω, διαλεχθήσομαι. Ἀλλὰ καὶ τὴν χεῖρα δεῖ καταφιλῆσαι, καὶ θαυμάσαι δι' ἐπαίνου. ἄπαγε, ταλάντου ἐστίν· οὐ λυσιτελεῖ μοι, οὐδὲ τῇ πόλει, οὐδὲ τοῖς φίλοις. 46 47 48 49

divitem quidem admirare! Olitori non adulabor. Ne diviti quidem *adulaberis*. Quo pacto ergo impetrabo quod peto? Num vero ego te ad eum sic abire jubeo, tamquam voti *haud dubiè* compotem futurum? nonne ea solum caussa, ut facias quod est officii tui? Cur ergo abeam? Ut abeas; ut munere civis, fratris, amici, fungaris. Cæterum memento, sutorem, olitorem te adiisse, qui nullius magnæ præclarævе rei potestatem habeat, quamvis eam magno vendat. Quem admodum ad emendas lactucas abis, quæ obolum valent, talentum non valent; sic & hic. Dignum est negotium, cujus caussa fores adeam; esto, adibo: tanti est, ut ejus caussa cum illo homine colloquar; sic esto, colloquar. Sed & manus ejus deosculanda est, & laude aliqua conciliandus animus! Apage, talentum hoc est: nec mihi,

φίλους, ἀπολέσαι καὶ πόλιτην ἀγαθὸν καὶ φίλον.

50 Ἀλλὰ δόξεις μὴ προτεθυμῆσθαι, μὴ σπούδασας. Πάλιν ἐπελάθου, τίνος ἕνεκα ἐλήλυθας; οὐκ οἶσθ' ὅτι σπὴς καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὐδὲν ποιεῖ τοῦ δόξαι ἕνεκα, ἀλλὰ τοῦ πεπρᾶχθαι καλῶς; Τί οὖν ὄφελος αὐτῷ τοῦ πρᾶξαι καλῶς; Τί δ' ὄφελος τῷ γράφοντι τὸ Διώνος ὄνομα, ὡς χρὴ γράφειν αὐτόν; Τὸ γράψαι. Ἔπαθλον οὖν οὐδέν; Σὺ δὲ ζητεῖς ἔπαθλον ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον, τοῦ καλὰ

52 καὶ δίκαια πράττειν; Ἐν Ὀλυμπίᾳ δ' οὐ θέλεις ἄλλο οὐδέν· ἀλλ' ἀρκεῖ σοι δοκεῖ τὸ ἐστεφανῶσθαι Ὀλύμπια. οὕτω σοι μικρὸν καὶ οὐδενὸς ἄξιον εἶναι φαίνεται, τὸ εἶναι καλὸν καὶ

53 ἀγαθὸν καὶ εὐδαίμονα; Πρὸς ταῦτα ὑπὸ Θεῶν εἰς τὴν πόλιν ταύτην εἰσηγμένος, καὶ ἤδη τῶν ἀνδρὸς ἔργων ὀφείλων ἄπτεσθαι, τίθεις ἐπιθυμῆς καὶ μέμφῃ, καὶ κάμπτεις σε καὶ ἀποθηλύνει πλαί-

mihi, nec reipublicæ, nec amicis expedit, perdidisse bonum civem & amicum.

At, re non confecta, videberis non adhibuisse diligentiam. Iterumne oblitus es, qua causa acceseris? Nescis, virum bonum nihil facere, ut fecisse videatur, sed ut fungatur officio? Quemnam ergo fructum ex recte factis capit? Quem vero fructum capit is, qui Dionis nomen recte scribit? Ipsum hoc, quod recte scripserit. Præmium ergo nullum? Tu vero viro bono majus præmium quæris, quam hoc ipsum, ut honeste & juste agat? In Olympiis vero aliud nihil petis, sed fatis tibi videtur si victor coronere? Igitur ita parvum quid & nullius momenti judicas, esse virum bonum, probum, & beatum? Ad hæc munera a Diis in civitatem hanc introductus, cum jam virilia munera tibi obeunda sint, tu nutrices & mam-

mam

κλαίοντα γύναια μωρά; οὕτως οὐδέποτε παύσῃ παιδίον ὢν νήπιον; οὐκ οἶσθ' ὅτι ὁ τὰ παιδίου ποιῶν, ὅσῳ πρεσβύτερος, τοσούτῳ γελοιότερος;

Ἐν Ἀθήναις δ' οὐδένα ἑώρακας, εἰς οἶκον αὐ- 54
τοῦ φοιτῶν; Ὃν ἐβουλόμην. Καὶ ἐνθάδε τοῦτον θέλε ὁρᾷν, καὶ ὃν βούλει ὄψει· μόνον μὴ ταπεινῶς, μὴ μετ' ὀρέξεως ἢ ἐκκλίσεως, καὶ ἔσται τὰ σὰ καλῶς. Τοῦτο δ' οὐκ ἐν τῷ ἐλθεῖν ἐστὶν, 55
οὐδ' ἐν τῷ ἐπὶ θύραις στῆναι, ἀλλ' ἔνδον ἐν τοῖς δόγμασιν. Ὅταν τὰ ἐκτὸς καὶ ἀπροαίρετα ἠτι- 56
μακὼς ᾖς, καὶ μηδὲν αὐτῶν σὸν ἡγημένος, μόνα δ' ἐκεῖνα σὰ, τὸ κρῖναι καλῶς, τὸ ὑπολαβεῖν, τὸ ὁρμῆσαι, τὸ ὀρεχθῆναι, τὸ ἐκκλῖναι· ποῦ ἔτι κολακείας τόπος; ποῦ ταπεινοφροσύνης; τί ἔτι ποθεῖς τὴν ἡσυχίαν τὴν ἐκεῖ; τί τοὺς συνήθεις τόπους; Ἔκδεξαι βραχὺ, καὶ τούτους πάλιν 57

mam desideras, teque flectunt & ploratu suo effœminant stultæ mulierculæ? Ita numquam desines infans esse? Nescisne, qui puerilia faciat, quo natu major, eo magis esse ridiculum?

Athenis vero an vidisti neminem, cujus domum frequentares? Eum quem volui. Etiam hîc illum videre velis; &, quem volueris, videbis: modo ne abjecte, ne cum adpetitione aut aversatione; ita se res tuæ bene habebunt. Istud autem non in accedendo positum est, neque in stando ad januam; sed intus, in animi decretis. Si res externas, & quæ non sunt in tua voluntate positæ, despexeris, neque quidquam illarum tuum esse duxeris; si hæc sola tua esse existimaveris, ut recte judices, ut opinione, ut impetu, ut adpetitione & aversatione recte utaris; quis porro adulationi locus reliquus est? quis animi pusillitati? quid adhuc otium domesticum requiris? quid consueta loca? Exspecta paulisper, & rursus hæc

ἔχεις συνήθεις. εἶτα, ἂν οὕτως ἀγεννῶς ἔχῃς, πάλιν
καὶ τούτων ἀπαλλαττόμενος, κλαῦε καὶ στένε.

58 Πῶς οὖν γένωμαι Φιλόστοργος; Ὡς γενναῖος,
ὡς εὐτυχής. οὐδέποτε γὰρ σοι ὁ λόγος τοσοῦτον
εἶναι, οὐδὲ καταπλᾶσθαι, οὐδ' ἐξ ἄλλου
κρέμασθαι, οὐδὲ μέμψασθαί ποτε Θεὸν ἢ ἄν-
59 θρωπον. Οὕτω μοι γίνου Φιλόστοργος, ὡς ταῦτα
τηρήσων. εἰ δὲ διὰ τὴν Φιλοστοργίαν ταύτην,
ἣν τινας ποτὲ καλεῖς Φιλοστοργίαν, δοῦλος μέλ-
λεις εἶναι καὶ ἄθλιος, οὐ λυσιτελεῖ Φιλόστοργον
60 εἶναι. Καὶ τί κωλύει φιλεῖν τινας ὡς θνητόν, ὡς
ἐπιδημητικόν; Ἡ Σωκράτης οὐκ ἐφίλει τοὺς παῖ-
δας τοὺς ἑαυτοῦ; ἀλλ' ὡς ἐλεύθερος, ὡς μεμνη-
61 μένος ὅτι πρῶτον δεῖ Θεοῖς εἶναι φίλον. Διὰ τοῦ-
το οὐδὲν παρέβη τῶν πρεπόντων ἀνδρὶ ἀγαθῷ,
οὔτ' ἀπολογούμενος, οὔθ' ὑποτιμώμενος· οὔτ' ἔτι
62 πρόσθεν, βουλεύων, ἢ στρατευόμενος. Ἡμεῖς
δὲ

hæc tibi adſueta erunt. Deinde ſi tam degeneri ſis animo, rurſus, cum hæc relinques, plora & gemе.

Quo pacto igitur caritatem ſervabo in meos? Ut homo generoſus, & qui non ſit miſer. Numquam enim ratio dictat, ut abjecto ſis animo & fracto, aut ut ex aliis pendeas, aut umquam vel Deum vel hominem accuſes. Sic mihi plus in tuos eſto, ut iſta conſerves: ſin propter iſtam, quam pietatem tu vocas ſive caritatem, ſervus futurus es & miſer, non expedit eſſe piuм. Et quid prohibet, aliquem diligere, ut mortalem, ut peregrinaturum? Num Socrates liberos ſuos non amabat? *Immo*: ſed ut liber; ſed ut qui meminiſſet, in primis Dei amicum eſſe oportére. Quapropter nihil eorum, quæ bonum virum decent, transgreſſus eſt, neque in defendendo ſe, nec in ſtatuenda ſibi mulcta; neque ante hæc, cum

δὲ πάσης προφάσεως πρὸς τὸ ἀγεννεῖς εἶναι εὐπορούμεν· οἱ μὲν διὰ παῖδα, οἱ δὲ διὰ μητέρα, ἄλλοι δὲ δι' ἀδελφούς. δι' οὐδένα δὲ προσήκει 63
δυστυχεῖν, ἀλλὰ εὐτυχεῖν διὰ πάντας, μάλιστα δὲ διὰ τὸν Θεὸν, τὸν ἐπὶ τοῦτο ἡμᾶς κατασκευάσαντα. Ἄγε, Διογένης δ' οὐκ ἐφίλει οὐδ- 64
ένα, ὃς οὕτως ἥμερος ἦν καὶ φιλάνθρωπος, ὥστε ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῶν ἀνθρώπων τοσούτους πόνους καὶ ταλαιπωρίας τοῦ σώματος ἆσμενος ἀνεδέχεσθαι; Ἀλλ' ἐφίλει πῶς; ὡς τοῦ Διὸς διά- 65
κονον ἔδει, ἅμα μὲν κηδόμενος, ἅμα δ' ὡς τῷ Θεῷ ὑποτεταγμένος. Διὰ τοῦτο πᾶσα γῆ πα- 66
τρὶς ἦν ἐκείνῳ [μόνῳ,] ἐξαίρετος δ' οὐδεμία· καὶ ἀλλοῦ, οὐκ ἐπόθει τὰς Ἀθήνας, οὐδὲ τοὺς ἐκεῖ συνήθεις καὶ φίλους, ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς πειρατικοῖς συνήθης ἐγίνετο, καὶ ἐπανορθοῦν ἐπειρᾶτο· καὶ πραθεὶς ὕστερον, ἐν Κορίνθῳ διῆγεν οὕτως, ὡς πρόσθεν

cum senator esset, aut cum militaret. Nobis vero nulla non species suppetit, quam ignaviæ nostræ & animi humilitati prætendamus; alius filium caussatur, alius matrem, alius fratres. Enimvero propter neminem calamitosi esse debemus, sed felices propter omnes; maxime vero propter Deum, qui ad hoc nos condidit. Age, an neminem amabat Diogenes, qui ea benignitate & humanitate fuit, ut propter publicum hominum bonum tot labores & ærumnas corporis ultro susciperet? Immo amabat; sed quomodo? Ut Jovis ministrum decebat; simul illos curans, simul ut Deo subjectus. Quapropter huic [soli] omnis terra erat patria, propria vero præ ceteris sedes nulla: itaque, captus, non desideravit Athenas, nec illius loci familiares atque amicos; sed ipsis etiam piratis familiaris factus, eos corrigere studuit: deinde Corinthi venditus, eodem modo

ἐν Ἀθήναις· καὶ εἰς Περραιβοὺς δ' ἂν ἀπελ-
67 θὼν, ὡσαύτως εἶχεν. Οὕτως ἐλευθερία γίνο-
ται, διὰ τοῦτο ἔλεγεν, ὅτι, Ἐξ οὗ μ' Ἀντισθέ-
68 νης ἠλευθέρωσεν, οὐκέτι ἐδούλευσα. Πῶς ἠλευ-
θέρωσεν; Ἄκουε τί λέγει· Ἐδίδαξέ με τὰ
ἐμὰ, καὶ τὰ οὐκ ἐμά. κτῆσις οὐκ ἐμή· συγ-
γενεῖς, οἰκεῖοι, φίλοι, φήμη, συνήθεις τόποι,
69 διατριβὴ, πάντα ταῦτα ὅτι ἀλλότρια. Σὸν
οὖν τί; Χρῆσις φαντασιῶν. ταύτην ἔδειξέ μοι
ὅτι ἀκώλυτον ἔχω, ἀνανάγκαστον, οὐδεὶς ἐμ-
ποδίσαι δύναται, οὐδεὶς βιάσασθαι ἄλλως χρή-
70 σασθαι ἢ ὡς θέλω. Τίς οὖν ἔτι ἔχει μου ἐξου-
σίαν; Φίλιππος, ἢ Ἀλέξανδρος, ἢ Περδίκκας,
ἢ ὁ μέγας βασιλεύς; Πόθεν αὐτοῖς; Τὸν γὰρ
ὑπ' ἀνθρώπου μέλλοντα ἡττᾶσθαι, πολὺ πρό-
71 τερον ὑπὸ τῶν πραγμάτων δεῖ ἡττᾶσθαι. Οὗ
τινος οὖν οὐχ ἡδονὴ κρείττων ἐστὶν, οὐ πόνος, οὐ
δόξα,

modo ibi vixit ut ante Athenis: quod si ad Perrhæbos venisset, haud aliter fuisset adfectus. Sic paratur libertas. Ea de caussa dicebat, Ex quo me Antisthenes in libertatem adseruit, servire desii. Quomodo adseruit? Audi quid dicat: Docuit me, quæ mea essent, quæ non mea: rem familiarem non esse meam: cognatos, propinquos, amicos, famam, consueta loca, consuetudinem cum hominibus, omnia hæc aliena esse. Quid ergo tuum est? Usus visorum. Hunc mihi ostendit me nulli impedimento aut violentiæ obnoxium habere, neminem impedire posse, neminem adigere ut aliter ac velim utar. Quis ergo adhuc potestatem in me habet? Philippus, aut Alexander, aut Perdiccas, aut rex Persarum? Unde istis illa potestas foret? Nam qui hominibus succubiturus est, eum multo ante rebus ipsis succubuisse oportet. Qui ergo a voluptate non vincitur, non

a

δόξῃ, οὐ πλούτου, δύναται δ', ὅταν αὐτῷ δόξῃ, τὸ σωμάτιον ὅλον προσπτύσας τοῖ ἀνελθεῖν, τίνος ἔτι οὗτος δοῦλός ἐστι; τίνι ὑποτέτακται; Εἰ δ' ἠθέλησεν ἐν Ἀθήναις διῆγε, καὶ ἤττητο τούτου τῆς διατριβῆς, ἐπὶ παντὶ ἂν ἦν τὰ ἐκείνου πράγματα· ὁ ἰσχυρότερος κύριος ἂν ἦν λυπῆσαι αὐτόν. πῶς οὖν δοκεῖς τοὺς πειρατὰς ἐκολάκευεν, ἵν' αὐτὸν Ἀθηναίων τῷ πωλήσαιεν; ἵν' ἴδῃ ποτὲ τὸν Πειραιᾶ τὸν καλὸν, καὶ τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὴν ἀκρόπολιν; Τίς οὖν ἴδοις; Ἀνδράποδον, δειλὸς, καὶ ταπεινός. Καὶ τί σοι ὄφελος; Οὔ, ἀλλ' ἐλεύθερος. Δεῖξον, πῶς ἐλεύθερος. 72

Ἰδοὺ ἐπείληπταί σου τίς ποτε οὗτος, ὁ ἐξάγων σε ἀπὸ τῆς συνήθους σοι διατριβῆς, καὶ λέγει, Δοῦλος ἐμὸς εἶ· ἐπ' ἐμοὶ γάρ ἐστι, καὶ λύσαι σε διάγειν ὡς θέλεις, ἐπ' ἐμοὶ τὸ ἀνεῖναί, 73

a labore, non a gloria, non a pecuniæ cupiditate; qui, cum ipsi visum fuerit, toto corpore veluti in faciem alicui exsputo, discedere e vita potest, cujus adhuc servus est? cui obnoxius? Sed, si libenter vixisset: Athenis, si illius urbis consuetudini fuisset addictus, res illius in cujusvis potestate fuissent; robustior jus lædendi ejus habuisset. Quomodo censes eum piratis fuisse adulaturum, ut Athenienſi alicui eum venderent? ut aliquando Piræeum illum elegantem conſpicaret, & longos muros, & arcem? Tu vero quomodo istæ ſpectaturus eſſes? Ut mancipium, ut ſervus, ut humilis & abjectus. Et quem inde fructum caperes? Immo ut ingenuus. Oſtende, quomodo ingenuus. 74

Ecce prehendit te ille, quisquis fuerit, qui a conſueta vitæ ratione abſtrahit, et dicit tibi: Servus meus es: nam penes me eſt, te prohibere, quominus arbitratu tuo vivas; penes

σε, τὸ ταπεινοῦν· ὅταν θέλω, πάλιν οὐφραίνῃ,
76 καὶ μετέωρος πορεύῃ εἰς Ἀθήνας. Τί λέγεις
πρὸς τοῦτον τὸν δουλαγωγοῦντά σε; ποῖον αὐ-
τῷ καρπιστὴν δίδως; ἢ οὐδ' ὅλως ἀντιβλέπεις;
ἀλλ' ἀφεὶς τοὺς πολλοὺς λόγους, ἱκετεύεις ἵνα
77 ἀφεθῇς; Ἄνθρωπε, εἰς φυλακήν σε δεῖ χαίροντα
ἀπιέναι, σπεύδοντα, φθάνοντα τοὺς ἀπάγοντας.
εἶτά μοι σὺ μὲν ἐν Ῥώμῃ διάγειν ὀκνεῖς, τὴν Ἑλ-
λάδα ποθεῖς; ὅταν δ' ἀποθνήσκειν δέῃ, καὶ τότε
μέλλεις ἡμῶν κατακλαίειν, ὅτι τὰς Ἀθήνας οὐ
μέλλεις βλέπειν, καὶ ἐν Λυκείῳ οὐ περιπατή-
78 σεις; Ἐπὶ τούτῳ ἀπεδήμησας; τούτου ἕνεκα ἐζή-
τησάς τινι συμβαλεῖν, ἵν' ὠφεληθῇς ὑπ' αὐτοῦ;
Ποίαν ὠφέλειαν; Συλλογισμοὺς ἵν' ἀναλύσῃς ἑκ-
τικώτερον, ἢ ἐφοδεύσῃς ὑποθετικούς; καὶ διὰ ταύ-
την τὴν αἰτίαν ἀδελφὸν ἀπέλιπες, πατρίδα,
φίλους, οἰκείους, ἵνα ταῦτα μαθὼν ἐπανέλθῃς;
Ὥστ'

penes me est, te & indulgentius habere, & premere: cum volo, rursus exhilararis, & spe exsultans Athenas proficisceris. Quid dicis huic te servitute opprimenti? qualem ei adsertorem opponis? an ne intueri quidem illum audes? sed, omissis multis disputationibus, supplicas ut dimittaris? Homo, hilarem te in custodiam ire decet, festinantem, antevertentem lictores: tu vero Romæ degere recusas, Græciamque desideras? & cum moriendum erit, tum quoque nobis opploraturus es, quod Athenas visurus non sis, & in Lyceo non deambulaturus? Eane de caussa peregrinatus es? propterea-ne quæsivisti aliquem cum quo sermones conferres, ut ab eo juvareris? Qua in re? In syllogismis expeditius resolvendis, aut hypotheticis tractandis? Et hanc ob caussam fratrem reliquisti, patriam, amicos, propinquos;

Ἦλθες οὐχ ὑπὲρ εὐστοθείας ἀπεδήμεις, οὐχ ὑπὲρ 79
ἀταραξίας, οὐχ ἵν' ἀβλαβὴς γενόμενος μηκέτι μη-
δένα μέμφῃ, μηδενὶ ἐγκαλῇς, μηδείς σε αἰδικῇ,
καὶ οὕτω τὰς σχέσεις ἀποσώζῃς ἀπταιστοδίκητος;
Καλὴν ἐστείλω ταύτην τὴν ἐμπορίαν, συλλογισ- 80
μοὺς καὶ μετασπίπτοντας καὶ ὑποθετικούς κἂν
σοι φανῇ, ἐν τῇ ἀγορᾷ καθίσας πρόγραψον,
ὡς οἱ φαρμακοπῶλαι. Οὐκ ἀρκήσῃ καὶ ὅσα ἔμα- 81
θες εἰδέναι, ἵνα μὴ διαβάλῃς τὰ θεωρήματα ὡς
ἄχρηστα; Τί σοι κακὸν ἐποίησε φιλοσοφία; τί
σε ἠδίκησε Χρύσιππος, ἵν' αὐτοῦ τοὺς πόνους ἔρ-
γῳ σοὶ ἀχρήστους ἐξελέγχῃς; οὐκ ἤρκεσε σοι
τὰ ἐπὶ κακοῖ, ὅσα εἶχες αἰτίαν τοῦ λυπεῖσθαι
καὶ πενθεῖν, εἰ καὶ μὴ ἀπεδήμησας; ἀλλὰ
πλείω προσέλαβες; Κἂν ἄλλους πάλιν ἔχῃς 82

quos; ut his cognitis domum redires? Ergo non constantiæ causſa, non propter animi tranquillitatem peregre profectus es; non, ut extra omnem fortunæ aleam positus, posthac neminem accusares, neminem reprehenderes, nemo te læderet, atque ita relationes tuas citra impedimentum fuereris? Egregiam vero mercaturam feciſti, tanto mari emenſo ſyllogiſmos & ſophismata & hypotheticos reportando. Quod ſi viſum tibi fuerit, in foro ſedens iſta proſcribito, quemadmodum pharmacopolæ. Nonne potius, ea etiam quæ didiciſti, negare deberes te noſſe; ne præcepta tamquam inutilia damnes? Quid mali tibi dedit philoſophia? qua te injuria Chryſippus adfecit, ut ejus labores facto tuo inutiles eſſe argueres? Non ſatis tibi domi erat malorum, quæ tibi cauſſæ dolendi lugendique fuiſſent, etiam ſi non eſſes peregre profectus? ſed plura etiam adjicere voluiſti? Quod ſi alios familiares atque ami-

cos

συνήθεις καὶ φίλους, ἔξεις πλείονα τοῦ οἰμώζειν αἴτια· καὶν πρὸς ἄλλην χώραν προσπαθῇς. Τί οὖν ζῇς, ἵνα λύπας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις περιβάλ-
83 λῃ, δι' ἃς ἀτυχεῖς; Εἶτά μοι καλεῖς τοῦτο φιλοστοργίαν; Ποίαν, ἄνθρωπε, φιλοστοργίαν; Εἰ ἀγαθόν ἐστιν, οὐδενὸς κακοῦ αἴτιον γίνεται· εἰ κακόν ἐστιν, οὐδὲν μοὶ καὶ αὐτῇ. Ἐγὼ πρὸς τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐμαυτοῦ πέφυκα, πρὸς κακὰ οὐ πέφυκα.

84 Τίς οὖν ἡ πρὸς ταῦτα ἄσκησις; Πρῶτον μέν, ἡ ἀνωτάτω καὶ κυριωτάτη, καὶ εὐθὺς ὥσπερ ἐν πύλαις, ὅταν τινὶ προσπάσχῃς, ὡς οὐδενὶ τῶν ἀναφαιρέτων, ἀλλά τινι τοιούτῳ γένει, οἷόν ἐστι χύτρα, οἷον ὑάλινον ποτήριον· ἴν', ὅταν
85 κατάγῃ, μεμνημένος μὴ ταραχθῇς. Οὕτω καὶ ἐνθάδε· ἐὰν παιδίον σαυτοῦ καταφιλῇς, ἐὰν ἀδελφόν, ἐὰν φίλον, μηδέποτε ἐπιδῷς τὴν φαντασίαν

cos adſciveris, plures tibi plorandi cauſſæ erunt: item ſi alia regione delectatus fueris. Quid ergo vivis, alias atque alias moleſtias cumulando, propter quas ſis miſer? Iſtam tu mihi caritatem in tuos vocas? Quam caritatem, homo? Si bona eſt, nullius mali cauſſa eſt; ſin mala, nihil eum ea rei mihi ſit. Ego ad bona mea natus ſum; ad mala non ſum natus.

Quæ ergo ad hanc exercitatio requiritur? Primum, ſumma illa & principalis, & ſtatim velut in introitu, ut, ſi qua re jucunde adficiaris, non ita te ea adſici patiaris, tamquam re quæ eripi tibi non poſſit; ſed tamquam re ex eo genere, cujusmodi eſt olla fictilis, aut vitreum poculum; ut, eo fracto, memineris *quale fuerit*, nec perturberis. Eodem modo et in his: quod ſi filiolum tuum deoſcularis, ſi fratrem, ſi amicum; numquam effuſe evagari patere phantaſiam tuam, neque

τυσίαν εἰς ἅπαν, μηδὲ τὴν διάχυσιν ἐάσας προελθεῖν ἐφ' ὅσον αὐτὴ θέλει· ἀλλ' ἀντίσπασον, πάλυσον, οἷον οἱ τοῖς θριαμβεύουσιν ἐφεστῶτες ἐπιτιθᾶσι, καὶ ὑπομιμνήσκοντες ὅτι ἄνθρωποι εἰσί. Τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ὑπομίμνησκε σεαυτόν· ὅτι θνητὸν φιλεῖς, οὐδὲν τῶν σεαυτοῦ φιλεῖς· ἐπὶ τοῦ παρόντος σοι δέδοται, οὐκ ἀναφαίρετον, οὐδ' εἰς ἅπαν, ἀλλ' ὡς σῦκον, ὡς σταφυλή, τῇ τεταγμένῃ ὥρᾳ τοῦ ἔτους· ἂν δὲ χειμῶνος ἐπιποθῇς, μωρὸς εἶ. Οὕτω καὶ τὸν υἱὸν ἢ τὸν φίλον πότε ποθῇς ὅτε οὐ δέδοταί σοι, ἴσθι ὅτι χειμῶνος σῦκον ἐπιποθεῖς. οἷον γάρ ἐστι χειμὼν πρὸς σῦκον, τοιοῦτόν ἐστι πᾶσα ἡ ἀπὸ τῶν ὅλων περίστασις πρὸς τὰ κατ' αὐτὴν ἀναμενόμενα. Καὶ λοιπόν, ἐν αὐτοῖς εἰς χαίρεις τινὶ, τὰς ἐναντίας φαντασίας σαυτῷ πρόβαλλε. Τί κακόν ἐστι, μεταξὺ καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἐπιψελλίζοντα

86

87

88

neque quousque volet progredi sine lætitiam tuam; sed retrahito, prohibeto, velut ii qui triumphantibus a tergo adstant, eosque commonefaciunt esse mortales. Tale aliquid & tu tibi ipse subjicito: mortalem te diligere; nihil eorum diligere quæ tua sint: data tibi esse in præsentia, eripi posse, non in perpetuum concessa esse; sed ut ficum, ut uvam, statoanni tempore; quas si sub brumam desideres, stultus fueris. Eodem modo, si filium aut amicum eo tempore desiderâris, quo tibi datus non est, scito, te in bruma desiderare ficum. Ut enim se habet hyems ad ficum; eodem modo se habet quilibet casus, qui in rerum universitate evenit, ad ea quæ per illum tolluntur. Itaque eodem tempore, quo re quadam gaudes, contraria visa tibi propone. Quid mali in eo est, si inter deosculandum puerum balba

voce

λέξοντα λέγειν, Λύριον ἀποθανῇ· τῷ φίλῳ οὕτως, Λύριον ἀποθνήσεις, ἢ σὺ, ἢ ἐγὼ, καὶ οὐκ-
89 ἔτι ὀψόμεθα ἀλλήλους; Ἀλλὰ δύσφημά ἐστι ταῦτα. Καὶ γὰρ τῶν ἐπαοιδῶν ἔνια· ἀλλ' ὅτι ὠφελοῦσιν, οὐκ ἐπιστρέφομαι, μένον ὠφελείτω. σὺ δὲ δύσφημα καλεῖς ἄλλα, ἢ τὰ κακοῦ τι-
90 νος σημαντικά; Δύσφημόν ἐστι δειλία, δύσφημον ἀγέννεια, πένθος, λύπη, ἀναισχυντία. ταῦτα τὰ ὀνόματα δύσφημά ἐστι. Καίτοι γε οὐδὲ ταῦτα ὀκνεῖν δεῖ φθέγγεσθαι, ὑπὲρ φυλακῆς τῶν
91 πραγμάτων. Δύσφημον δέ μοι λέγεις ὄνομα φυσικοῦ τινος πράγματος σημαντικόν; λέγε δύσφημον εἶναι καὶ τὸ θερισθῆναι τοὺς στάχυας· ἀπώλειαν γὰρ σημαίνει τῶν σταχύων· ἀλλ' οὐ τοῦ κόσμου. λέγε δύσφημον καὶ τὸ φυλλορροεῖν, καὶ τὸ ἰσχάδα γίνεσθαι ἀντὶ σύκου, καὶ ἀσταφίδας ἐκ τῆς σταφυλῆς. Πάντα γὰρ ταῦτα τῶν

προ-

voce dicas, Cras morieris; amico itidem, Cras peregre abibis, vel tu, vel ego, neque alter alterum posthac visuri sumus. At mali ominis ista sunt! Etiam incantamenta quædam ejusmodi sunt: sed quia juvant, non curo; modo juvent. Tu vero ominosa numquid alia vocas, nisi ea quæ aliquid mali significant? Ominosa est ignavia, ominosus est degener animus, luctus, mœror, impudentia. Hæc nomina ominosa sunt. Tamen ne ab his quidem nominandis est abhorrendum, ut res ipsæ caveantur. Tu' vero ominosam mihi vocem dicis, quæ rem aliquam naturalem declarat? Dic etiam ominosum esse, demeti spicas; interitum enim spicarum significat; at non mundi. Ominosum dic quoque defluxum foliorum ab arboribus, & caricam fieri e ficu, & aridas uvas e botro. Nam hæc omnia ex iis, quæ antea fuerant,

in

πρότερον αὐτὸν εἰς ἕτερα μεταβολαί· οὐκ ἀπάλλαξις, ἀλλὰ τεταγμένη τις οἰκονομία καὶ διοίκησις. τοῦτ' ἔστιν ἀποδημία, καὶ μεταβολὴ μικρά· τοῦτο θάνατος, μεταβολὴ μείζων, οὐκ ἐκ τοῦ νῦν ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ ὄν. Οὐκέτι οὖν ἔσομαι; Οὐκ ἔσῃ· ἀλλ' ἄλλο τι, 94
οὗ νῦν ὁ κόσμος χρείαν ἔχει. καὶ γὰρ σὺ ἠγένου οὐχ ὅτε σὺ ἠθέλησας, ἀλλ' ὅτε ὁ κόσμος χρείαν ἔσχε.

Διὰ τοῦτο ὁ πεπὰς καὶ σπουδαῖος, μεμνημέ- 95
νός τίς τ' ἐστὶ, καὶ πόθεν ἐλήλυθε, καὶ ὑπὸ τίνος γέγονε, πρὸς μόνῳ τούτῳ ἐστὶ, πῶς τὴν αὐτοῦ χώραν ἐκπληρώσῃ εὐτάκτως καὶ εὐπειθῶς τῷ Θεῷ. Ἔτι μ' εἶναι θέλεις; Ὡς ἐλεύθε- 96
ρος, ὡς γενναῖος, ὡς σὺ ἠθέλησας. σὺ γάρ με ἀκώλυτον ἐποίησας ἐν τοῖς ἐμοῖς. Ἀλλ' οὐκέτι 97
μου

in alia mutantur: non interneciо ista est, sed certa quædam dispensatio atque administratio. Hujusmodi res est peregrinatio, & exigua quidem mutatio: hujusmodi mors; mutatio major, non ex eo quod nunc est in id quod non est, sed in id quod nunc non est. Non amplius igitur ero? Non eris; sed aliud quiddam, quo nunc mundus indiget: nam & natus tu es, non cum tu voluisti, sed cum opus te habuit mundus.

Quocirca vir bonus & sapiens, memor quis sit, & unde venerit, & a quo genitus sit, in eo solo elaborat, quo pacto suam stationem rite tueatur, Deoque suam probet obedientiam. Vis, me diutius esse? Ero, ut liber, ut generosus, ut tu voluisti: tu enim ita me fecisti, ut prohiberi non possem meis in rebus. At tibi non amplius

μου χρεῖαν ἔχεις; Καλῶς σοι γένοιτο· καὶ μέχρι νῦν διὰ σὲ ἔμενον, διὰ ἄλλον οὐδένα· καὶ νῦν
98 σοι πειθόμενος ἀπέρχομαι. Πῶς ἀπέρχῃ; Πάλιν ὡς οὐ ἠθέλησας, ὡς ἐλεύθερος, ὡς ὑπηρέτης σὸς, ὡς ἠσθημένος σου τῶν προσταγμάτων καὶ
99 ἀπαγορευμάτων. Μέχρι δ' ἂν οὖ δοκιμάζωμαι ἐν τοῖς σοῖς, τίνα με θέλεις εἶναι; ἄρχοντα, ἢ ἰδιώτην; βουλευτὴν, ἢ δημότην; στρατιώτην, ἢ στρατηγόν; παιδευτὴν, ἢ οἰκοδεσπότην; ἣν ἐν χώραν καὶ τάξιν ἐγχειρίσῃς, ὡς λέγει ὁ Σωκράτης, μυριάκις ἀποθανοῦμαι πρότερον, ἢ ταύτην
100 ἐγκαταλείψω. Ποῦ δέ μ' εἶναι θέλεις; ἐν Ῥώμῃ, ἢ ἐν Ἀθήναις, ἢ ἐν Θήβαις, ἢ ἐν Γυάρῳ;
101 Μόνον ἐκεῖ μου μέμνησο. Ἂν μ' ἐκεῖ πέμψῃς, ὅπου κατὰ φύσιν διεξαγωγὴ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπων, οὐ σοὶ ἀπειθῶν ἔξειμι, ἀλλ' ὡς σοῦ μοι σημαίνοντος τὸ ἀναπλητικόν· οὐκ ἀπολείπω σε,
(μὴ

plius me opus est? Bene tibi sit: etiam ad hoc tempus propter te mansi, propter alium neminem; & nunc, ut tibi paream, discedo. Quomodo discedis? Rursus quemadmodum tu voluisti; ut liber, ut minister tuus, ut mandatorum tuorum intelligens, & interdictorum. Quoad vero in tuis rebus versabor, quem me esse vis? principem, an privatum? senatorem, an plebeium? militem, an ducem? ludimagistrum, an patremfamilias? quemcumque mihi locum, quamcumque stationem mandaris, ut ait Socrates, millies potius mortem oppetam, quam eam ut deseram. Ubi autem esse me vis? Romæ? an Athenis? an Thebis? an in Gyaris? *(Perinde mihi est:)* modo illic mei memento. Si eo me miseris, ubi homines secundum naturam vivere nequeunt; non contra imperium tuum discedam, sed tamquam te receptui mihi canente; non te deseram,
(absit

(μὴ γένοιτο) ἀλλ' αἰσθάνομαι, ὅτι μου χρείαν οὐκ ἔχεις. ἂν δὲ δίδωται κατὰ φύσιν διεξαγωγὴ, 102
οὗ ζητήσω ἄλλον ἢ ἐν ᾧ εἰμὶ, ἢ ἄλλους ἀνθρώπους ἢ μεθ' οὓς εἰμί.

Ταῦτα νυκτὸς, ταῦτα ἡμέρας πρόχειρα ἔστω· 103
ταῦτα γεάφειν, ταῦτα ἀναγινώσκειν· περὶ τούτων τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, αὐτὸν πρὸς αὑτὸν, πρὸς ἕτερον. μή τι ἔχεις μοι πρὸς τοῦτο βοηθῆσαι; καὶ πάλιν ἄλλῳ ἐλθεῖν καὶ ἄλλῳ. Εἶτα ἂν 104
τι γίνηται τῶν λεγομένων ἀβουλήτων, εὐθὺς ἐκεῖνο πρῶτον ἐπικουφίσει σε, ὅτι οὐκ ἀπροσδόκητον. μέγα γὰρ ἐπὶ πάντων τὸ, Ἤιδειν 105
θνητὸν γεγεννηκώς. Οὕτω γὰρ ἐρεῖς καὶ σὺ, ὅτι, ἤιδειν θνητὸς ὤν, ἤιδειν ἀποδημητικὸς ὤν, ἤιδειν ἔκβλητος ὤν, ἤιδειν εἰς φυλακὴν ἀποτακτὸς ὤν. Εἶτ', ἂν ἐπιστραφῇς κατὰ σαυ- 106
τὸν, καὶ ζητήσῃς τὴν χώραν ἐξ ἧς ἐστι τὸ συμβεβηκὸς,

(abſit hoc) ſed animadverte, tibi opera mea non eſſe opus: ſin naturæ convenienter ibi vivere licuerit; alium locum, præter eum in quo ſum, non quæram; non alios homines, niſi eos cum quibus ſum.

Hæc noctu, hæc interdiu in promtu eſſe deberæ; hæc ſcribenda, hæc legenda; de his verba facienda ſunt cuique, & ſecum, & apud alios. Numquid in hoc juvare me potes? Et rurſus alius atque alius conveniendus. Poſtea ſi quid eorum, quæ præter voluntatem dicuntur, acciderit, ſtatim illud primum te ſublevabit, quod inexſpectatum non fuit. Magnum enim omnibus in rebus illud eſt: „Noram me genuiſſe mortalem.“ Sic enim dices & tu: Noram me mortalem eſſe; noram peregrinari poſſe; noram ejici poſſe; noram includi carcere poſſe. Poſtea, ſi circa te circumſpexeris, & locum, e quo even-

μου χρείαν ἔχεις; Καλῶς σοι γένοιτο· καὶ μέχρι νῦν διὰ σὲ ἔμενον, δι' ἄλλον οὐδένα· καὶ νῦν
98 σοι πειθόμενος ἀπέρχομαι. Πῶς ἀπέρχῃ; Πάλιν ὡς σὺ ἠθέλησας, ὡς ἐλεύθερος, ὡς ὑπηρέτης σὸς, ὡς ᾐσθημένος σου τῶν προσταγμάτων καὶ
99 ἀπαγορευμάτων. Μέχρι δ' ἂν οὗ δατρίβω ἐν τοῖς σοῖς, τίνα με θέλεις εἶναι; ἄρχοντα, ἢ ἰδιώτην; βουλευτὴν, ἢ δημότην; στρατιώτην, ἢ στρατηγόν; παιδευτὴν, ἢ οἰκοδεσπότην; ἣν ἂν χώραν καὶ τάξιν ἐγχειρίσῃς, ὡς λέγει ὁ Σωκράτης, μυριάκις ἀποθανοῦμαι πρότερον, ἢ ταύτην
100 ἐγκαταλείψω. Ποῦ δέ μ' εἶναι θέλεις; ἐν Ῥώμῃ, ἢ ἐν Ἀθήναις, ἢ ἐν Θήβαις, ἢ ἐν Γυάροις;
101 Μόνον ἐκεῖ μου μέμνησο. Ἂν μ' ἐκεῖ πέμπῃς, ὅπου κατὰ φύσιν διεξαγωγὴ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπων, οὐ σοὶ ἀπειθῶν ἔξειμι, ἀλλ' ὡς σοῦ μοι σημαίνοντος τὸ ἀνακλητικόν· οὐκ ἀπολείπω σε,

(μὴ

plius me opus est? Bene tibi sit: etiam ad hoc tempus propter te mansi, propter alium neminem; & nunc, ut tibi paream, discedo. Quomodo discedis? Rursus quemadmodum tu voluisti; ut liber, ut minister tuus, ut mandatorum tuorum intelligens, & interdictorum. Quoad vero in tuis rebus versabor, quem me esse vis? principem, an privatum? senatorem, an plebeium? militem, an ducem? ludimagistrum, an patremfamilias? quemcumque mihi locum, quamcumque stationem mandaris, ut ait Socrates, millies potius mortem oppetam, quam eam ut deseram. Ubi autem esse me vis? Romæ? an Athenis? an Thebis? an in Gyaris? *(Perinde mihi est:)* modo illic mei memento. Si eo me miseris, ubi homines secundum naturam vivere nequeunt; non contra imperium tuum discedam, sed tamquam te receptui mihi canente; non te deseram,

(absit

(μὴ γένοιτο) ἀλλ' αἰσθάνομαι, ὅτι μου χρείαν οὐκ ἔχεις. ἂν δὲ δίδωταί σοι κατὰ φύσιν διεξαγωγή, 102
οὗ ζητήσω ἄλλον ἢ ἐν ᾧ εἰμί, ἢ ἄλλους ἀνθρώπους ἢ μεθ' οὓς εἰμί.

Ταῦτα νυκτὸς, ταῦτα ἡμέρας πρόχειρα ἔστω· 103
ταῦτα γράφειν, ταῦτα ἀναγινώσκειν· περὶ τούτων τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, αὐτὸν πρὸς αὐτὸν, πρὸς ἕτερον. μή τι ἔχεις μοι πρὸς τοῦτο βοηθῆσαι; καὶ πάλιν ἄλλῳ ἐλθεῖν καὶ ἄλλῳ. Εἶτα ἄν 104
τι γίνηται τῶν λεγομένων ἀβουλήτων, εὐθὺς ἐκεῖνο πρῶτον ἐπικουφίσει σε, ὅτι οὐκ ἀπροσδόκητον. μέγα γὰρ ἐπὶ πάντων τὸ, Ἥιδειν 105
θνητὸν γεγεννηκώς. Οὕτω γὰρ ἐρεῖς καὶ σὺ, ὅτι, ἥδειν θνητὸς ὤν, ἥδειν ἀποδημητικὸς ὤν, ἥδειν ἐκβλητος ὤν, ἥδειν εἰς φυλακὴν ἀποτεταξόμενος ὤν. Εἶτ', ἂν ἐπιστραφῇς κατὰ σαυ- 106
τὸν, καὶ ζητήσῃς τὴν χώραν ἐξ ἧς ἐστι τὸ συμ-
βεβηκὸς,

(abſit hoc) ſed animadverto tibi opera mea non eſſe opus: ſin naturæ convenienter ibi vivere licuerit; alium locum, præter eum in quo ſum, non quæram; non alios homines, niſi eos cum quibus ſum.

Hæc noctu, hæc interdiu in promtu eſſe deberæ; hæc ſcribenda, hæc legenda; de his verba facienda ſunt cuique, & ſecum, & apud alios. Numquid in hoc juvare me potes? Et rurſus alius atque alius conveniendus. Poſtea ſi quid eorum, quæ præter voluntatem dicuntur, acciderit, ſtatim illud primum te ſublevabit, quod inexſpectatum non fuit. Magnum enim omnibus in rebus illud eſt: „Noram me genuiſſe mortalem.“ Sic enim dices & tu: Noram me mortalem eſſe; noram peregrinari poſſe; noram ejici poſſe; noram includi carcere poſſe. Poſtea, ſi circa te circumſpexeris, & locum, e quo even-

βεβηκὸς, εὐθὺς ἀναμνησθήσῃ, ὅτι ἐκ τῆς τῶν ἀπροαιρέτων, τῶν οὐκ ἐμῶν. Τί οὖν πρὸς ἐμέ; 107 Εἶτα, τὸ κυριώτατον· Τίς δ' αὐτὸ καὶ ἐπιπέπομφεν; Ὁ ἡγεμών, ἢ ὁ στρατηγὸς, ἡ πόλις, ὁ τῆς πόλεως νόμος. Δὸς οὖν αὐτό· δεῖ γάρ με ἀεὶ 108 τῷ νόμῳ πείθεσθαι ἐν παντί. Εἶθ', ὅταν σε ἡ φαντασία δάκνῃ, (τοῦτο γὰρ οὐκ ἐπὶ σοί·) ἀνταμύσσου τῷ λόγῳ, παταγωνίζου αὐτήν· μὴ ἐάσῃς 109 ἐνισχύειν, μηδὲ προάγειν ἐπὶ τὰ ἑξῆς, ἀναπλάττουσαν ὅσα θέλει, καὶ ὡς θέλει. Ἂν ἐν Γυάροις ᾖς, μὴ ἀνάπλασσε τὴν ἐν Ῥώμῃ διατριβήν, καὶ ὅσαι διαχύσεις ἦσαν ἐκεῖ διάγοντι, καὶ ὅσαι γένοιντ' ἂν ἐπανελθόντι· ἀλλ' ἐκεῖ τέτασο, ὅπως δεῖ τὸν ἐν Γυάροις διάγοντα, ἐν Γυάροις ἐρρωμένως διάγειν. κἂν ἐν Ῥώμῃ ᾖς, μὴ ἀνάπλασσε τὴν ἐν Ἀθήναις διατριβήν, ἀλλὰ περὶ μόνης τῆς ἐκεῖ μελέτα.

Εἶτ'

eventus ille est, quæsieris, statim recordabere, fuisse ex iis quæ nostri arbitrii non sunt, quæ nostra non sunt. Quid ergo ad me? Deinde summum illud adjungendum est: Quisnam istud immisit? Dux, imperator, civitas, lex civitatis. Da ergo illud: oportet enim me semper legi parere in omnibus rebus. Postea cum te phantasia momorderit, (istud enim in potestate tua non est;) ratione pugnam adversus illam instrue, & debella eam; ne sinas invalescere, & ad alia progredi, ut comminiscatur quæ volet, & ut volet. Cum in Gyaris fueris, noli animo tibi fingere vitam quæ Romæ agitur, & quam multæ voluptates illic degenti fuerint, quantæve futuræ essent reverso: sed tibi in id sis intentus, ut, quo pacto decet eum qui in Gyaris vivit, fortiter in Gyaris vivat. Romæ cum fueris, noli tibi fingere vitæ rationem quæ Athenis agitur; sed eam solam meditare, quæ Romæ agenda sit.

Deinde

Εἶτ' ἀντὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν διαχύσεων ἐκείνην 110
ἀντεισάγε, τὴν ἀπὸ τοῦ παρακολουθεῖν ὅτι πείθῃ
τῷ Θεῷ, ὅτι οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ τὰ τοῦ καλοῦ
καὶ ἀγαθοῦ ἐπιτελεῖς. Οἷον γάρ ἐστιν; αὐτὸν 111
τὸν αὑτῷ δύνασθαι εἰπεῖν· Νῦν μὲν οἱ ἄλλοι ἐν
ταῖς σχολαῖς σεμνολογοῦσι, καὶ παραδοξολογεῖν δο-
κοῦσι, ταῦτα ἐγὼ ἐπιτελῶ· κἀκεῖνοι καθήμενοι τὰς
ἐμὰς ἀρετὰς ἐξηγοῦνται, καὶ περὶ ἐμοῦ ζητοῦσι,
καὶ ἐμὲ ὑμνοῦσι· καὶ τοῦτό με ὁ Ζεὺς αὐτὸς 112
παρ' ἐμαυτοῦ λαβεῖν ἀπόδειξιν ἠθέλησε, καὶ αὐ-
τὸς δὲ γνῶναι, εἰ ἔχει στρατιώτην οἷον δεῖ; πο-
λίτην οἷον δεῖ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις προάγειν
με μάρτυρα τῶν ἀπροαιρέτων. Ἴδετε, ὅτι εἰκῇ
φοβεῖσθε, μάτην ἐπιθυμεῖτε ὧν ἐπιθυμεῖτε. τὰ
ἀγαθὰ ἔξω μὴ ζητεῖτε, ἐν ἑαυτοῖς ζητεῖτε· εἰ
δὲ μή; οὐχ εὑρήσετε. Ἐπὶ τούτοις με νῦν μὲν 113
ἐνταῦθα ἄγει, νῦν δ' ἐκεῖ πέμπει, πένητα δείκ-
νυσι

Dein loco aliarum delectationum omnium hanc substitue, quod intelligis te obtemperare Deo; te non verbo, sed re ipsâ, boni & sapientis viri officio fungi. Quanti enim est, posse tibi ipsi dicere: Nunc, quæ cæteri in scholis magnifice loquuntur, & quæ incredibilia dicere videntur, ea ego re ipsâ præsto; atque illi sedentes meas virtutes explicant, & de me disputant, & me celebrant: harumque rerum Jupiter me voluit ipsum a me petere probationem, atque etiam ipse cognoscere, an habeat militem qualem oportet, an civem qualem oportet; neque cæteris hominibus testem proponere voluit rerum quæ ab hominis non pendent voluntate: Videte, sine causa vos timere; frustra desiderare quæ desideratis: bona foris ne quærite, sed quærite in vobis ipsis; alioqui non invenietis. His de causis me nunc huc ducit, nunc alio mittit, pauperem ostendit hominibus,

νυσι τοῖς ἀνθρώποις, δίχα ἀρχῆς, νοσοῦντα· εἰς Γύαρα πέμπει, εἰς δεσμωτήριον ἀπάγει. οὐ μισῶν· μὴ γένοιτο· τίς δὲ μισεῖ τὸν ἄριστον τῶν ὑπηρετῶν τῶν ἑαυτοῦ; οὐδ' ἀμελῶν· ἔς γε οὐδὲ τῶν μηδενὸς ἀμελῶ· ἀλλὰ γυμνάζων, καὶ
114 μάρτυρι πρὸς τοὺς ἄλλους χρώμενος. Εἰς τοιαύτην ὑπηρεσίαν κατατεταγμένος, ἔτι φροντίζω ποῦ εἰμὶ, ἢ μετὰ τίνων, ἢ τί περὶ ἐμοῦ λέγουσιν; οὐχὶ δ' ὅλος πρὸς τὸν Θεὸν τέτραμαι, καὶ τοῖς ἐκείνου ἐντολαῖς, καὶ τοῖς παραγγέλμασι;

115 Ταῦτα ἔχων ἀεὶ ἐν χερσὶ, καὶ τρίβων αὐτὸς παρὰ σαυτῷ, καὶ πρόχειρα ποιῶν, οὐδέποτε δεήσῃ
116 τοῦ παραμυθουμένου, τοῦ ἐπιρρώννυντος. Καὶ γὰρ αἰσχρὸν, οὐ τὸ φεύγειν μὴ ἔχειν· ἀλλὰ τὸ λόγον μὴ ἔχειν ἀρκοῦντα πρὸς ἀφοβίαν, πρὸς
117 ἀλυπίαν. Ἂν δ' ὅπως περιποιήσῃ τὸ ἄλυπον καὶ ἄφοβον, ἔστι σοι τύραννος ἔσται τις, ἢ δορυφό-

sine imperio, ægrotantem; in Gyara mittit, in carcerem conficit: non ex odio, absit; quis enim ministrum suum optimum oderit? neque ex negligentia; quippe qui ne minutissimum quidem quidquam negligit: sed exercendi mei caussa, & ut me teste utatur apud alios. Ad tale ministerium constitutus, curo adhuc, ubi sim, aut cum quibus, aut quid de me dicant? nec totus me intendo in Deum, in ejusque præcepta atque jussa?

Hæc si perpetuo in manibus habueris, eaque semper ipse tecum tractaveris, & parata & in promtu tibi feceris; numquam opus tibi erit eo qui te consoletur, qui confirmet. Neque enim id turpe est, non habere quod edas; sed, non esse præditum ratione, quæ ad pellendum timorem mœroremque sufficiat. Quod si vero hoc tibi semel paraveris, ut mœrore metuque vaces; erit-ne adhuc tibi tyrannus aliquis, aut satelles, aut Cæsariani?

An

ρυφόρος, ἢ Καισαριανοί; ἢ ἐρδιατίων δήξεταί σε, ἢ οἱ ἐπιθύοντες ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἐπὶ τοῖς ὀπτικίοις, τὸν τηλικαύτην ἀρχὴν παρὰ τοῦ Διὸς εἰλήφοτα; Μόνον μὴ πόμπευε αὐτὴν, μηδ' ἀλαζο- 118
νεύου ἐπ' αὐτῇ. ἀλλ' ἔργῳ δείκνυε· κἂν μηδεὶς αἰσθάνηται, ἀρκοῦ αὐτὸς ὑγιαίνων καὶ εὐδαιμονῶν.

ΚΕΦ, κε.

Πρὸς τοὺς Ἀποπίπτοντας ὧν προέθεντο.

Σκέψαι, ὧν προέθου ἀρχόμενος, τίνων μὲν ἐκράτησας, τίνων δ' οὔ· καὶ πῶς ἐφ' οἷς μὲν εὐφραίνῃ ἀναμιμνησκόμενος, ἐφ' οἷς δ' ἄχθῃ· καὶ, εἰ δυνατὸν, ἀνάλαβε κἀκεῖνα ὧν ἀπώλισθες. Οὐ γὰρ 2
ἀποκνητέον τὸν ἀγῶνα τὸν μέγιστον ἀγωνιζομένοις, ἀλλὰ καὶ πληγὰς ληπτέον. Οὐ γὰρ ὑπὲρ πά- 3
λης καὶ παγκρατίου ὁ ἀγὼν πρόκειται· οὗ καὶ

 τυχόν-

An ordinatio te mordebit, aut ii qui in Capitolio sacra faciunt propter delegata sibi officia, cum tu tantum principatum a Jove acceperis? Cave modo, ne cum pompa eum ostentes, neque inde insolenter te geras; sed re ipsâ eum demonstra: ac, tametsi nemo sentiat, satis sit tibi, sanam habere mentem vitamque beatam.

CAP. XXV.

Ad eos qui a Proposito desciscunt.

Considera quid ex iis, quæ initio tibi proposuisti, tenueris, quid non; & quomodo alia te recordantem delectent, alia mœrore adficiant: ac, fieri si potest, illa quoque recuperare stude, unde excidisti. Neque enim iis, qui in certamen omnium maximum descenderunt, ullus labor refugiendus, sed nec plagæ recusandæ sunt. Neque enim luctæ & pancratii certamen propositum est; quod sive viceris, sive non,

τυχόντι, καὶ μὴ τυχόντι, ἔξεστι μὲν πλείστου ἀξίῳ, ἔξεστι δὲ ὀλίγου εἶναι, καὶ τῇ Δίᾳ ἔξεστι μὲν εὐτυχεστάτῳ, ἔξεστι δὲ κακοδαιμονεστάτῳ εἶναι· ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς εὐτυχίας καὶ εὐδαιμονίας. 4 Τί οὖν; οὐδ', ἂν ἀπαυθήσωμεν ἐνταῦθα, καλύει τος πάλιν ἀγωνίζεσθαι· οὐδὲ δεῖ περιμεῖναι τετραετίαν ἄλλην, ἵν' ἔλθῃ ἄλλα Ὀλύμπια. ἀλλ' εὐθὺς ἀναλαβόντι καὶ ἀνακτησαμένῳ ἑαυτὸν, καὶ τὴν αὐτὴν εὐφέροντι προθυμίαν, ἔξεστιν ἀγωνίζεσθαι· κἂν πάλιν ἀπείπῃς, πάλιν ἔξεστι· κἂν ἅπαξ 5 νικήσῃς, ὅμοιος εἶ τῷ μηδέποτε ἀπεσπέντι· μόνον μὴ ὑπὸ ἔθους τοῦ αὐτοῦ ἡδέως αὐτὸ ἄρξῃ ποιεῖν, καὶ λοιπὸν ὡς κακὸς ἀθλητὴς περιέρχῃ νικώμενος τὴν περίοδον, ὅμοιος τοῖς ἀποφυγοῦσιν ὄρτυγα. 6 Ἡττᾷ με φαντασίας παιδισκαρίου καλοῦ. Τί γάρ; πρώην οὐχ ἡττήθην; Προθυμία μοι ἐγίνετο ψύ- 7 ξαι τινά. Πρώην γὰρ οὐκ ἔψυξα; Οὕτως ἡμῖν λαλεῖς, ὡς ἀζήμιος ἐξελεύσῃ· εἶδον εἴ τις τῷ ἰατρῷ,

non, nihil vetat te vel maximi vel exigui pretii esse, itemque vel felicissimum vel calamitosissimum: sed hîc beata vita & ipsa felicitas agitur. Quid vero? Nec, si hîc defatigati fuerimus, quisquam prohibet certamen repetere; nec quatuor annos, dum Olympia redeant, exspectare necesse est: sed statim ubi vires recepimus, nosque recollegimus, eodem studio adhibito, rursus certare licet: &, quod si denuo succubueris, denuo licet. Si vero semel viceris, similis eris ei qui perpetuo vicit: modo, ne, præ consuetudine idem faciendi, libenter illud facere incipias, ac denique tamquam ignavus athleta oberres toto circuitu victus, elapsis coturnicibus similis. — „Vincit me pulcræ puellæ visum. Quid vero? pridem non sum victus? Cupido mihi incessit

ἰατρῷ, κωλύοντι λούσασθαι, λέγοι, Πρώην γὰρ οὐκ ἐλουσάμην; Ἂν οὖν ὁ ἰατρὸς αὐτῷ ἔχῃ λέγειν, Ἄγε, λουσάμενος οὖν τί ἔπαθες; οὐκ ἐπύρεξας; οὐκ ἐκεφαλάλγησας; Καὶ σὺ ψέξας 8 πρώην τινὰ, οὐ κακοήθους ἔργον ἔπραξας; οὐ φλυάρου; οὐκ ἔθρεψάς σου τὴν ἕξιν ταύτην, παραβάλλων αὐτῇ τὰ οἰκεῖα ἔργα; Ἡττηθεὶς δὲ τοῦ παιδισκαρίου, ἀπῆλθες ἀζήμιος; Τί οὖν 9 τὰ πρώην λέγεις; ἔδει δ' οἶμαι μεμνημένον, ὡς οἱ δοῦλοι τῶν πληγῶν, ἀπέχεσθαι τῶν αὐτῶν ἁμαρτημάτων. Ἀλλ' οὐχ ὅμοιον· ἐνταῦθα μὲν 10 γὰρ ὁ πόνος τὴν μνήμην ποιεῖ· ἐπὶ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων ποῖος πόνος; ποία ζημία; πότε γὰρ εἰθίσθης φεύγειν τὸ κακῶς ἐνεργῆσαι; Οἱ πόνοι 11 ἄρα οἱ τῶν παρατηρίων, ἑκόντων ἢ ἀκόντων ἡμῶν, ὠφέλιμοι.

cessit vituperandi alicujus. An pridem non vituperavi?" — Sic nobis loqueris, quasi indemnis inde sis egressus. Perinde ac si quis medico lotionem prohibenti, dicat, An pridem non lavi? Si igitur medicus ei respondere queat, Age, ergo quid tibi post balneum accidit? nonne febricitâsti? non dolore capitis es adfectus? Et tu, pridem vituperans aliquem, nonne malevoli hominis opus fecisti? nonne nugatoris? non aluisti habitum istum, objectis illi consentaneis operibus? Victus a puella, num impune discessisti? Quid ergo pristina tua facta recenses? quin potius oportebat te, puto, veluti servum verberum memorem, iisdem peccatis abstinere. Sed non eadem res est: nam illic, quidem dolor memoriam facit: in peccatis autem quis dolor est? quæ pœna? quando enim adsuevisti malefacta aversari? Dolores igitur tentationum utiles sunt nobis, sive volentibus, sive invitis.

CAP.

ΚΕΦ. κϛ'.

Πρὸς τοὺς τὴν Ἀπορίαν δεδοικότας.

Οὐκ αἰσχύνῃ δειλότερος ὢν καὶ ἀγεννέστερος τῶν δραπετῶν; Πῶς ἐκεῖνοι φεύγοντες ἀπολείπουσι τοὺς δεσπότας; ποίοις ἀγροῖς πεποιθότες, ποίοις οἰκέταις; Οὐχὶ δ' ὀλίγον ζῆν πρὸς τὰς πρώτας ἡμέρας ὑπελόμενοι, εἶθ' ὕστερον διὰ γῆς ἢ καὶ διὰ θαλάττης φέρονται, ἄλλην ἐξ ἄλλης αἰφεμένην πρὸς τὸ διατρέφεσθαι φιλοτεχνοῦντες; Καί τίς πώποτε δραπέτης λιμῷ ἀπέθανε; Σὺ δὲ τρέμεις, μή σοι λίπῃ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ τὰς νύκτας ἀγρυπνεῖς. Ταλαίπωρε, οὕτω τυφλὸς εἶ; καὶ τὴν ὁδὸν οὐχ ὁρᾷς, ὅποι φέρει ἡ τῶν ἀναγκαίων ἔνδεια; Ποῦ γὰρ φέρει; Ὅπου καὶ ὁ πυρετὸς, ὅπου καὶ λίθος ἐπιπεσών· εἰς θάνατον. Τοῦτο οὖν αὐ πολλάκις αὐτὸς εἶπες πρὸς τοὺς ἑταίρους; πολλὰ δ' ἀνέγνως τοιαῦτα, πολλὰ δ'

ἔγρα-

CAP. XXVI.

Ad eos qui Inopiam timent.

Non te pudet ignaviorem fugitivis & abjectiore animo esse? Quomodo illi, cum fugiunt, relinquunt dominos? quibus agris freti, quibus famulis? Nonne exiguum quiddam ad primos dies tolerandos sufficiunt, post & terram & maria quoque peragrantur, alia atque alia subsidia ad sese alendos sibi parantes? Et quis unquam fugitivus fame perlit? Tu vero tremis, ne tibi necessaria desint, & noctes pervigiles. Miser, adeone cæcus es, & viam non cernis, quo fert penuria rerum necessariarum? Quo enim fert? Quo febris, quo saxum in caput delapsum; ad mortem. Nonne hoc sæpe & ipse ad amicos dixisti? non talia multa legisti, multa scripsisti? Quoties

vero

ἔγραφες; ποσάκις δ' ἠλαζονεύσω, ὅτι πρός γε τὸ ἀποθανεῖν μετρίως ἔχεις; Ναὶ ἀλλὰ καὶ οἱ 4 ἐμοὶ πεινήσουσι. Τί οὖν; μή τι καὶ ὁ ἐκείνων λιμὸς ἀλλαχοῦ που φέρει; οὐχὶ καὶ ἡ αὐτή που κάθοδος; τὰ κάτω τὰ αὐτά; Οὐ θέλεις οὖν ἐκεῖ 5 βλέπειν, θαρρῶν πρὸς πᾶσαν ἀπορίαν καὶ ἔνδειαν, ὅπου καὶ τοὺς πλουσιωτάτους, καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς μεγίστας ἄρξαντας; καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς καὶ τυράννους δεῖ κατελθεῖν; ἢ σὲ πεινῶντα, ἂν οὕτω τύχῃ, ἐκείνους δὲ διαρραγέντας ὑπὸ ἀποψιῶν καὶ μέθης; Τίνα πώποτ' ἐπαίτην 6 ῥᾳδίως εἶδες μὴ γέροντα; τίνα δ' οὐκ ἐσχατόγηρων; ἀλλὰ ῥιγῶντες τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας, καὶ χαμαὶ ἐῤῥιμμένοι, καὶ ὅσον αὐτὸ τὸ ἀναγκαῖον σιτούμενοι, ἐγγὺς ἥκουσι τοῦ μηδ' ἀποθανεῖν δύνασθαι. * οὐ γράφειν; οὐ παιδαγωγεῖν; 7 οὐ θύραν ἀλλοτρίαν φυλάττειν; Ἀλλὰ αἰσχρὸν,

vero etiam gloriatus es, te mortem quidem æquo animo exspectare? Sane: at & mei esurient. Quid ergo? num eorum quoque fames alio quopiam fert? nonne idem est descensus? nonne inferi iidem? Non ergo vis infracto adversus omnem egestatem & penuriam animo, illo convertere oculos, quo etiam ditissimos, & qui summos magistratus gesserunt, & ipsos reges ac tyrannos descendere oportet? *nullo alio discrimine*, nisi quod tu fortasse esuriens descendes, illi autem cruditate & ebrietate disrupti. Quem *vero* umquam mendicum vidisti non senem? quem non ætate confectum? Atqui frigore & noctu & interdiu rigent; humi jacent abjecti; &, quamquam vix tantum edunt, quantum summa necessitas postulat, parum abest quin emori non possint. * Nescis scribere? nescis instituere pueros? nescis alienas fores custodire? At turpe est, *inquis*,

εἰς ταύτην ἐλθεῖν τὴν ἀνάγκην. Μαίθε οὖν πρῶτον, τίνα τὰ αἰσχρά ἐστι, καὶ οὕτως ἡμῖν λέγε σεαυτὸν φιλόσοφον. Τὸ γὰρ δὲ, μηδ' ἐν ἄλλοις τισὶ ἅπτου σε, ἀνέχου.

8 Αἰσχρόν ἐστί σοι τὸ μὴ σὸν ἔργον, οὐ σὸν ἁμάρτημα οὐκ ὄν, ἢ ἄλλοις αἰτίαις σοι, οὐ πρόσκλησις, οὐ πτωχός; Εἰ σοι οἱ γονεῖς πένητες ἦσαν, ἄλλους δὲ κληρονόμους ἀπέλιπον, καὶ ζῶντες οὐκ ἐπαφιᾶσίν σοι· σοὶ ταῦτα αἰσχρά ἐστι;

9 Ταῦτα ἐμάνθανες παρὰ τοῖς φιλοσόφοις; οὐδέποτε ἤκουσας, ὅτι τὸ αἰσχρὸν ψεκτόν, τὸ δὲ ψεκτὸν ἄξιόν ἐστι τοῦ ψέγεσθαι; Τίνα ἐπὶ τῷ μὴ αὐτοῦ ψέγεις ἄγω, ἢ αὐτὸς οὐκ ἐποίησε; Σὺ οὖν ἐποίησάς σου τὸν πατέρα τοιοῦτον; ἢ ἔξεστί σοι ἐπανορθῶσαι αὐτόν; δίδοταί σοι τοῦτο; Τί οὖν; δεῖ σε θέλειν τὰ μὴ δίδυμενα, ἢ μὴ τυγχάνοντας αὐτῶν αἰσχύνεσθαι; Οὕτω δὲ καὶ ἐθί-

11 ζου

quis, in eam devenire neceſſitatem. Diſce ergo prius, quæ turpia ſint; & ſic nobis dic te philoſophum eſſe. Nunc autem nec ab alio te dici patere.

Num tibi id turpe eſt, quod tuum opus non eſt, cujus tu auctor non es, quod citra tuam culpam te invaſit, ſicut capitis dolor, ſicut febris? Si parentes tui pauperes fuerunt; ſi alios hæredes inſtituerunt; ſi, dum vivunt, nihil tibi impertiunt; hæc-

cine tibi turpia ſunt? Hoccine eſt quod apud philoſophos didiciſti? Numquamne audiviſti, quod turpe ſit, id eſſe vituperabile, vituperabile autem dignum eſſe vituperatione? Quemnam ob factum alienum, quod ipſe non fecit, reprehendis? Tune igitur patrem tuum feciſti talem? an penes te eſt, eum corrigere? daturne tibi hoc? Quid ergo? debes ne ea velle quæ tibi non data ſunt, aut, ſi eis fruſtreris, erubeſcere? An ita, cum philo-

ζου φιλοσοφῶν, ἀφορᾷν εἰς ἄλλους, καὶ μηδὲν αὐτὸς ἐλπίζειν ἐπ' ἀσφαλοῦς; Ταγοῦ οὖν μοι, καὶ στένε, καὶ ἔσθιε ἐδεσμάτων μὴ οὐ σχιζῶν τροφὰς εὐρίων. περὶ τῶν δουλαρίων τρέμε, μὴ κλέψῃ, μὴ φύγῃ, μὴ ἀποθάνῃ. Οὕτω σὺ ζῆθι, καὶ μὴ παύσῃ μηδέποτε· ὅστις οὐδεμίαν πρὸς φιλοσοφίαν προσῆλθες, καὶ τὰ θεωρήματα αὐτῆς ὅσον ἐπὶ σοὶ κατήσχυνας, ἄχρηστα ἐπιδείξας καὶ ἀνωφελῆ τοῖς ἀναλεμβάνουσιν· οὐδέποτε δ' εὐσταθείας ἐφίκῃσθε, ἀταραξίας, ἀπαθείας· οὐδένα τούτων ἕνεκα ἐθεράπευσας, συλλογισμῶν δ' ἕνεκα πολλούς· οὐδέποτε τούτων τινὰ τῶν φαντασιῶν διεβεστάνισας αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ, Δύναμαι φέρειν ἢ οὐ δύναμαι φέρειν; τί μοι τὸ λοιπόν ἐστιν; Ἀλλ' οὐ πάντων ἐχθίστων σοι κριτὰς καὶ ἀσφαλεῖς περὶ τὸν τελευταῖον κατεγίνου τόπον, τὸν τῆς ἀμεταπτωσίας· ἵν' ἀμεταπτωτως σχῇς τίνος; τὴν

philosophiæ operam dares, adfuefactus es, alios intueri, & nullam in te ipso spem collocare? Proinde lamentare, & geme, & edens time ne in crastinum desit quod edas: de servulis solicitus esto, ne furentur, ne fugiant, ne moriantur. Ita vivito, neque unquam definito, qui nomine duntaxat ad philosophiam accessisti, ejusque præcepta, quantum in te est, probro adfecisti, & inutilia ea esse discentibus & supervacanea ostendisti; qui constantiam, tranquillitatem, perturbationum vacuitatem numquam expetivisti; qui neminem unquam hujus rei caussâ coluisti, sed propter syllogismos complures; qui numquam istorum visorum aliquod ipse tecum diligenter exploraſti, *aut e te ipsa quæsisti*, Ferre ne hoc possum, an non ferre? quid mihi restat? Sed, quasi omnia tua belle habeant, atque in tuto collocata sint, in postremo loco tempus contrivisti, de immoto

τυχόντι, καὶ μὴ τυχόντι, ἔξεστι μὲν πλείστου ἀξίῳ, ἔξεστι δὲ ὀλίγου εἶναι, καὶ τὴ Δίαι ἔξεστι μὲν εὐτυχεστάτῳ, ἔξεστι δὲ κακοδαιμονεστάτῳ εἶναι· ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς εὐτυχίας καὶ εὐδαιμονίας. 4 Τί οὖν; οὐδ', ἂν ἀπαυδήσωμεν ἐνταῦθα, καλύει τις πάλιν ἀγωνίζεσθαι· οὐδὲ δεῖ περιμεῖναι τετραετίαν ἄλλην, ἵν' ἔλθῃ ἄλλα Ὀλύμπια. ἀλλ' εὐθὺς ἀναλαβόντι καὶ ἀνακτησαμένῳ ἑαυτὸν, καὶ τὴν αὐτὴν εἰσφέροντι προθυμίαν, ἔξεστιν ἀγωνίζεσθαι· κἂν πάλιν ἀπείπῃς, πάλιν ἔξεστι· κἂν ἅπαξ 5 νικήσῃς, ὅμοιος εἶ τῷ μηδέποτε ἀπεσπέντι. μόνον μὴ ὑπὸ ἔθους τοῦ αὐτοῦ ἡδέως αὐτὸ ἄρξῃ ποιεῖν, καὶ λοιπὸν ὡς κακὸς ἀθλητὴς περιέρχῃ νικώμενος τὴν περίοδον, ὅμοιος τοῖς ἀποφυγοῦσιν ὄρτυξιν. 6 Ἥττᾶταί με φαντασία παιδισκαρίου καλοῦ· Τί γάρ; ἠρώην οὐχ ἡττήθην; Προθυμία μοι ἐγίνετο ψέ- 7 ξαι τινά. Ἠρώην γὰρ οὐκ ἔψεξα; Οὕτως ἡμῖν λαλεῖς, ὡς ἀζήμιος ἐξελεύσῃ· οἷον εἴ τις τῷ ἑαυτοῦ,

non, nihil vetat te vel maximi vel exigui pretii esse, itemque vel felicissimum vel calamitosissimum: sed hîc beata vita & ipsa felicitas agitur. Quid vero? Nec, si hîc defatigati fuerimus, quisquam prohibet certamen repetere; nec quatuor annos, dum Olympia redeant, exspectare necesse est: sed statim ubi vires recepimus, nosque recollegimus, eodem studio adhibito, cursus certare licet: &, quod si denuo succubueris, denuo licet. Si vero semel viceris, similis eris ei qui perpetuo vicit: modo, ne, præ consuetudine idem faciendi, libenter illud facere incipias, ac denique tamquam ignavus athleta oberres toto circuitu victus, elapsis coturnicibus similis. — „Vincit me pulcræ puellæ visum. Quid vero? pridem non sum victus? Cupido mihi incessit

ἰατρῷ, κωλύοντι λούεσθαι, λέγοι, Πρώην γὰρ οὐκ ἐλουσάμην; Ἂν οὖν ὁ ἰατρὸς αὐτῷ ἔχῃ λέγειν, Ἄγε, λουσάμενος οὖν τί ἔπαθες; οὐχὶ ἐπύρεξας; οὐκ ἐπεφαλαίλγησας; Καὶ σὺ ψέξας 8
πρώην τινὰ, οὐ κακοήθους ἔργον ἔπραξας; οὐ φλυάρου; οὐκ ἔθρεψάς σου τὴν ἕξιν ταύτην, παραβάλλων αὐτῇ τὰ οἰκεῖα ἔργα; Ἡττηθεὶς δὲ τοῦ παιδισκαρίου, ἀπῆλθες ἀζήμιος; Τί οὖν 9
τὰ πρώην λέγεις; ἔδει δ' οἶμαι μεμνημένον, ὡς οἱ δοῦλοι τῶν πληγῶν, ἀπέχεσθαι τῶν αὐτῶν ἁμαρτημάτων. Ἀλλ' οὐχ ὅμοιον· ἐντεῦθεν μὲν 10
γὰρ ὁ πόνος τὴν μνήμην ποιεῖ· ἐπὶ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων ποῖος πόνος; ποία ζημία; πότε γὰρ εἰδίσθης φεύγων τὸ κακῶς ἐνεργῆσαι; Οἱ πόνοι 11
εἶεν οἱ τῶν πειρατηρίων, ἑκόντων ἢ ἀκόντων ἡμῶν, ὠφέλιμοι.

ceſſit vituperandi alicujus. An pridem non vituperavi?" — Sic nobis loqueris, quaſi indemnis inde ſis egreſſus. Perinde ac ſi quis medico lotionem prohibenti, dicat, An pridem non lavi? Si igitur medicus ei reſpondere queat, Age, ergo quid tibi poſt balneum accidit? nonne febriſti? non dolore capitis es affectus? Et tu, pridem vituperans aliquem, nonne malevoli hominis opus feciſti? nonne nugatoris? non aluiſti habitum illi conſentaneis operibus? Victus a puella, num impune diceſſiſti? Quid ergo priſtina tua facta recenſes? quin potius oportebat te, puto, veluti ſervum verberum memorem, iisdem peccatis abſtinere. Sed non eadem res eſt: nam illic quidem dolor memoriam facit: in peccatis autem quis dolor eſt? quæ pœna? quando enim adfueviſti maleſacta averſari? Dolores igitur tentationum utiles ſunt nobis, ſive volentibus, ſive invitis.

CAP.

ΚΕΦ. κς'.

Πρὸς τοὺς τὴν Ἀπορίαν δεδοικότας.

Οὐκ αἰσχύνῃ δειλότερος ὢν καὶ ἀγεννέστερος τῶν δραπετῶν; Πῶς ἐκεῖνοι φεύγοντες ἀπολείπουσι τοὺς δεσπότας; ποίοις ἀγροῖς πεποιθότες, ποίοις οἰκέταις; Οὐχὶ δ' ὀλίγον ἔσῃ πρὸς τὰς πρώτας ἡμέρας ὑπελόμενοι, εἶτ' ὕστερον διὰ γῆς ἢ καὶ διὰ θαλάττης φέρονται, ἄλλην ἐξ ἄλλης ἀφορμὴν πρὸς τὸ διατρέφεσθαι φιλοτεχνοῦντες; Καί τίς πώποτε δραπέτης λιμῷ ἀπέθανε; Σὺ δὲ τρέμεις, μή σοι λίπῃ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ τὰς νύκτας ἀγρυπνεῖς. Ταλαίπωρε, οὕτω τυφλὸς εἶ; καὶ τὴν ὁδὸν οὐχ ὁρᾷς, ὅποι φέρει ἡ τῶν ἀναγκαίων ἔνδεια; Ποῦ γὰρ φέρει; Ὅπου καὶ ὁ πυρετός, ὅπου καὶ λίθος ἐπιπεσών· εἰς θάνατον. Τοῦτο οὖν αὐ πολλάκις αὐτὸς εἶπες πρὸς τοὺς ἑταίρους; πολλὰ δ' ἀνέγνως τοιαῦτα, πολλὰ δ'

ἔγρα-

CAP. XXVI.

Ad eos qui Paupiam timent.

Non te pudet ignaviorem fugitivis & abjectiore animo esse? Quomodo illi, cum fugiunt, relinquunt dominos? quibus agris freti, quibus famulis? Nonne exiguum quiddam ad primos dies tolerandos sufficiunt, post & terram & maria quoque pervagantur, alia atque alia subsidia ad sese alendos sibi parantes? Et quis umquam fugitivus fame perlit? Tu vero tremis, ne tibi necessaria desint, & noctes pervigilas. Miser, adeoque cæcus es, & viam non cernis, quo ferat penuria rerum necessariarum? Quo enim fert? Quo febris, quo saxum in caput delapsum; ad mortem. Nonne hoc sæpe & ipse ad amicos dixisti? non talia multa legisti, multa scripsisti? Quoties

verq

ἔγραφες; ποσάκις δ' ἠλαζονεύσω, ὅτι πρός γε τὸ ἀποθανεῖν μετρίως ἔχεις; Ναὶ ἀλλὰ καὶ οἱ 4 ἐμοὶ πεινήσουσι. Τί οὖν; μή τι καὶ ὁ ἐκείνων λιμὸς ἀλλαχοῦ που φέρει; οὐχὶ καὶ ἡ αὐτή που κάθοδος; τὰ κάτω τὰ αὐτά; Οὐ θέλεις οὖν ἐκεῖ 5 βλέπειν, θαῤῥῶν πρὸς πᾶσαν ἀπορίαν καὶ ἔνδειαν, ὅπου καὶ τοὺς πλουσιωτάτους, καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς μεγίστας ἄρξαντας; καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς καὶ τυράννους δεῖ κατελθεῖν; ἢ σὲ πεινῶντα, ἂν οὕτω τύχῃ, ἐκείνους δὲ διαῤῥαγέντας ὑπὸ ἀποψιῶν καὶ μέθης; Τίνα πώποτ' ἐπαίτην 6 ῥᾳδίως εἶδες μὴ γέροντα; τίνα δ' οὐκ ἐσχατόγηρων; ἀλλὰ ῥιγῶντες τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας, καὶ χαμαὶ ἐῤῥιμμένοι, καὶ ὅσον αὐτὸ τὸ ἀναγκαῖον σιτούμενοι, ἐγγὺς ἥκουσι τοῦ μηδ' ἀποθανεῖν δύνασθαι. * οὐ γράφειν; οὐ παιδαγωγεῖν; 7 οὐ θύραν ἀλλοτρίαν φυλάττειν; Ἀλλὰ αἰσχρὸν,

vero etiam gloriatus es; te mortem quidem æquo animo exspectare? Sane: at & mei esurient. Quid ergo? num eorum quoque fames alio quopiam fert? nonne idem est descensus? nonne inferi iidem? Non ergo vis infracto adversus omnem egestatem & penuriam animo, illo convertere oculos, quo etiam ditissimos, & qui summos magistratus gesserunt, & ipsos reges ac tyrannos descendere oportet? *nullo alio discrimine,* nisi quod tu fortasse esuriens descendes, illi autem cruditate & ebrietate disrupti. Quem *vero* umquam mendicum vidisti non senem? quem non ætate confectum? Atqui frigore & noctu & interdiu rigent; humi jacent abjecti; &, quamquam vix tantum edunt, quantum summa necessitas postulat, parum abest quin emori non possint. * Nescis scribere? nescis instituere pueros? nescis alienas fores custodire? At turpe est, *inquis,*

εἰς ταύτην ἐλθεῖν τὴν ἀνάγκην. Μάθε οὖν πρῶτον, τίνα τὰ αἰσχρά ἐστι, καὶ οὕτως ἡμῖν λέγε σαυτὸν φιλόσοφον. Τὸ νῦν δὲ, μηδ' ἂν ἄλλος τις εἴπῃ σε, ἀνέχου.

8 Αἰσχρόν ἐστί σοι τὸ μὴ σὸν ἔργον, οὗ σὴ αἴτιος οὐκ εἶ, ὃ ἄλλως ἀπήντηκέ σοι, ὡς κεφαλαλγία, ὡς πυρετός; Εἰ σου οἱ γονεῖς πένητες ἦσαν, ἄλλους δὲ κληρονόμους ἀπέλιπον, καὶ ζῶντες οὐκ ἐπαρκοῦσιν οὐδὲν, σοὶ ταῦτα αἰσχρά ἐστι;
9 Ταῦτα ἐμάνθανες παρὰ τοῖς φιλοσόφοις; οὐδέποτε ἤκουσας, ὅτι τὸ αἰσχρὸν ψεκτὸν, τὸ δὲ ψεκτὸν ἄξιόν ἐστι τοῦ ψέγεσθαι; Τίνα ἐπὶ τῷ
10 μὴ αὐτοῦ ψέγεις ἔργῳ, ὃ αὐτὸς οὐκ ἐποίησε; Σὺ οὖν ἐποίησάς σου τὸν πατέρα τοιοῦτον; ἢ ἔξεστί σοι ἐπανορθῶσαι αὐτόν; δίδοταί σοι τοῦτο; Τί οὖν; δεῖ σε θέλειν τὰ μὴ διδόμενα, ἢ μὴ τυγ-
11 χάνοντα αὐτῶν αἰσχύνεσθαι; Οὕτω δὲ καὶ εἰθίζου

quis, in eam devenire necessitatem. Disce ergo prius, quæ turpia sint; & sic nobis dic te philosophum esse. Nunc autem nec ab alio te dici patere.

Num tibi id turpe est, quod tuum opus non est, cujus tu auctor non es, quod citra tuam culpam te invasit, sicut capitis dolor, sicut febris? Si parentes tui pauperes fuerunt; si alios hæredes instituerunt; si, dum vivunt, nihil tibi impertiunt; hæccine tibi turpia sunt? Hoccine est quod apud philosophos didicisti? Numquamne audivisti, quod turpe sit, id esse vituperabile, vituperabile autem dignum esse vituperatione? Quemnam ob factum alienum, quod ipse non fecit, reprehendis? Tune igitur patrem tuum fecisti talem? an penes te est, eum corrigere? daturne tibi hoc? Quid ergo? debes ne ea velle quæ tibi non data sunt, aut, si eis frustreris, erubescere? An ita, cum philo-

ζου φιλοσοφῶν, ἀφορᾶν εἰς ἄλλους, καὶ μηδὲν αὐτὸς ἐλπίζειν ἐκ σεαυτοῦ; Τοιγαροῦν οἴμωζε, καὶ 12
στένε, καὶ ἔσθιε δεδοικὼς μὴ οὐ σχῇς τροφὰς αὔριον. περὶ τῶν δουλαρίων τρέμε, μὴ κλέψῃ, μὴ φύγῃ, μὴ ἀποθάνῃ. Οὕτω σὺ ζῆθι, καὶ μὴ παύσῃ 13
μηδέποτε· ὅστις ὀνόματι μόνῳ πρὸς φιλοσοφίαν προσῆλθες, καὶ τὰ θεωρήματα αὐτῆς ὅσον ἐπί σοι κατῄσχυνας, ἄχρηστα ἐπιδείξας καὶ ἀνωφελῆ τοῖς ἀναλαμβάνουσιν· οὐδέποτε δ' εὐσταθείας ὠρέχθης, ἀταραξίας, ἀπαθείας· οὐδένα τούτου ἕνεκα ἐθεράπευσας, συλλογισμῶν δ' ἕνεκα πολλούς· οὐδέποτε τούτων τινὰ τῶν φαντασιῶν διεβασάνισας αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ, Δύναμαι φέρειν, ἢ οὐ δύναμαι φέρειν; τί μοι τὸ λοιπόν ἐστιν; Ἀλλ' 14
ὡς πάντων ἐχόντων σοι καλῶς καὶ ἀσφαλῶς, περὶ τὸν τελευταῖον κατεγίνου τόπον, τὸν τῆς ἀμεταπτωσίας· ἵν' ἀμετάπτωτα σχῇς τίνα; τὴν

philosophiæ operam dares, adsuefactus es, alios intueri, & nullam in te ipso spem collocare? Proinde lamentare, & geme, & edens time ne in crastinum desit quod edas: de servulis solicitus esto, ne furentur, ne fugiant, ne moriantur. Ita vivito, neque umquam desinito, qui nomine duntaxat ad philosophiam accessisti, ejusque præcepta, quantum in te est, probro adfecisti, & inutilia ea esse discentibus & supervacanea ostendisti; qui constantiam, tranquillitatem, perturbationum vacuitatem numquam expetivisti; qui neminem umquam hujus rei caussâ coluisti, sed propter syllogismos, complures; qui numquam istorum visorum aliquod ipse tecum diligenter explorasti, *aut e te ipse quæsiisti*. Ferre ne hoc possum, an non ferre? quid mihi restat? Sed, quasi omnia tua belle habeant, atque in tuto collocata sint, in postremo loco tempus contrivisti, de immoto

δειλίαν, τὴν ἀγέννειαν, τὸν θαυμασμὸν τῶν πλουσίων, τὴν ἀτελῆ ὄρεξιν, τὴν ἀποτευκτικὴν ἔκκλισιν; περὶ τῆς τούτων ἀσφαλείας ἐφρόντιζες.

15 Οὐκ ἔδει προσκτήσασθαι πρῶτον ἐκ τοῦ λόγου, εἶτα τούτῳ περιποιεῖν τὴν ἀσφάλειαν; Καὶ τίνα πώποτ' εἶδες θριγκὸν περιοικοδομοῦντα, μηδενὶ τειχίῳ περιβαλλόμενον αὐτόν; ποῖος δὲ θυ-
16 ρωρὸς καθίσταται ἐπὶ οὐδεμιᾷ θύρᾳ; Ἀλλὰ σὺ μελετᾷς ἀποδεικνύειν δύνασθαι· τίνα; μελετᾷς μὴ ἀποσαλεύεσθαι διὰ σοφισμάτων· ἀπὸ τίνων;
17 Δεῖξόν μοι πρῶτον, τί τηρεῖς, τί μετρεῖς, ἢ τί ἱστάνεις· εἶθ' οὕτως ἐπιδείκνυε τὸν ζυγὸν, ἢ τὸν μέδιμνον, ἢ μέχρι τίνος μετρήσεις τὴν σποδόν;
18 Οὐ ταῦτά σε ἀποδεικνύειν δεῖ, ἃ ποιεῖ τοὺς ἀνθρώπους εὐδαίμονας· ἃ ποιεῖ προχωρεῖν αὐτοῖς τὰ πράγματα ὡς θέλουσι· δι' ἃ οὐ δεῖ μέμφεσθαι οὐδενὶ,

moto animi statu; ut immota tibi sint quænam? Ignavia? degener animus? admiratio divitum? irrita adpetitio? infelix aversatio? Hæc ut firma & in tuto tibi essent, in eo elaborasti!

An non possessio primum paranda e doctrina erat, deinde curandum ut in tuto illa collocaretur? Quem vidisti umquam loricam pinnatam exstruentem, quin muro alicui eam circumduxerit? Quis janitor constituitur, ubi nulla est janua?

Tu vero id meditaris, ut demonstrare possis? Quænam *demonstrare?* Id meditaris, ne sophistarum captiunculis dimovearis? Vnde-nam *dimoveri times?* Ostende mihi primum, quid teneas, quid metiaris, aut quid ponderes: tum deinde ostende mihi libram aut modium. Aut quousque mensurus es cinerem? Annon ea tibi demonstranda sunt, quæ homines beant; quæ id præstant, ut res ex sententia eis succedant; quæ doceant, de nulla

οὐδενὶ, ἐγκαλεῖν οὐδενὶ, προσθέσθαι τῇ διοικήσει τῶν ὅλων; ταῦτά μοι δείκνυε. Ἰδοὺ δεικνύω, 19
φησίν· ἀναλύσω σοι συλλογισμούς. Τοῦτο τὸ μετροῦν ἐστιν, ἀνδράποδον· τὸ μετρούμενον δ' οὐκ ἔστι. Διὰ ταῦτα νῦν τίνεις δίκας ὧν ἠμέλη- 20
σας φιλοσοφίας· τρέμεις, ἀγρυπνεῖς, μετὰ πάντων βουλεύῃ· κἂν μὴ πᾶσιν ἀρέσκειν μέλλῃ τὰ βουλεύματα, κακῶς οἴει βεβουλεῦσθαι.

Εἶτα φοβῇ λιμὸν, ὡς δοκεῖς. οὐ δ' οὐ λι- 21
μὸν φοβῇ, ἀλλὰ δέδοικας μὴ οὐ σχῇς μάγειρον, μὴ οὐ σχῇς ἄλλον ὀψωνητὴν, ἄλλον τὸν ὑποδήσοντα, ἄλλον τὸν ἐνδύσοντα, ἄλλους τοὺς τρίψοντας, ἄλλους τοὺς ἀκολουθήσοντας· ἵν' ἐν τῷ 22
βαλανείῳ ἐκδυσάμενος, καὶ ἐκτείνας σεαυτὸν ὡς οἱ ἐσταυρωμένοι, τρίβῃ ἔνθεν καὶ ἔνθεν· εἶθ' ὁ ἀλείπτης ἐπιστὰς λέγῃ, Μετάβηθι, δὸς πλευρόν·

nulla re esse conquerendum, neminem accusandum, sed adsentiendum gubernationi universitatis rerum? Hæc mihi ostende! Ecce, inquit, ostendo: resolvam tibi syllogismos. Hæc mensura est, mancipium; non id quod mensuræ subjicitur. Propterea nunc pœnas das neglectæ philosophiæ; tremis, vigilas, cum omnibus deliberas; &, nisi deliberationes tuæ omnibus placituræ sint, consilii te pœnitet.

Deinde famem pertimescis, ut tibi quidem videris: at non famem times, sed ne desit tibi coquus, ne non præsto tibi sit alius qui obsonatoris fungatur vice, alius qui tibi calceos induat, alius qui vestem induat, alii qui te fricent, alii qui te comitentur; ut in balneo, posita veste, distentus instar eorum qui in cruces sublati sunt, hinc & inde teraris; deinde, ut alipta adstans dicat *famulo*, Illuc transi, præbe latus, caput

ρόν· κεφαλὴν αὐτοῦ λάβε, παράθες τὸν ὦμον· εἶτ', ἐλθὼν ἐκ τοῦ βαλανείου εἰς οἶκον, κραυγάσῃς, Οὐδεὶς φέρει φαγεῖν; εἶτ', Ἆρον τὰς τρα-
23 πέζας, σπόγγισον. Τοῦτο φοβῇ, μὴ οὐ δύνῃ ζῆν ἀῤῥώστου βίον. ἐπεί τοι τὸν τῶν ὑγιαινόντων μάθε πῶς οἱ δοῦλοι ζῶσι, πῶς οἱ ἐργάται, πῶς οἱ γνησίως φιλοσοφοῦντες· πῶς Σωκράτης ἔζησεν, ἐκεῖνος μὲν καὶ μετὰ γυναικὸς καὶ παίδων· πῶς Διογένης· πῶς Κλεάνθης, ἅμα σχολάζων καὶ
24 ἀντλῶν. Ταῦτα ἂν θέλῃς ἔχειν, ἕξεις πανταχοῦ, καὶ ζήσεις θαῤῥῶν. Τίνι; Ὦ μόνῳ θαῤῥεῖν ἐνδέχεται· τῷ πιστῷ, τῷ ἀκωλύτῳ, τῷ ἀναφαιρέτῳ· τοῦτ' ἔστι, τῇ προαιρέσει τῇ σεαυ-
25 τοῦ. Διὰ τί δ' οὕτως ἄχρηστον καὶ ἀνωφελῆ σαυτὸν παρεσκεύασας, ἵνα μηδείς σε εἰς οἰκίαν θέλῃ δέξασθαι, μηδεὶς ἐπιμεληθῆναι; ἀλλὰ σκεῦος μὲν ὁλόκληρον καὶ χρήσιμον ἔξω ἐῤῥιμμένον, πᾶς

caput ejus prehende, exhibe scapulam! post, balneo egressus, domumque reversus, ut clamites, Nemo adfert cibum? deinde, Aufer mensas, abstergito. Hoc times, ne non vitam possis vivere ægroti. Nam recte valentium vitam *si quæris*, eam vide agentes servos, operarios, eos qui vere philosophantur; eam vide quomodo Socrates egerit, ac is quidem etiam cum uxore & liberis; quomodo Diogenes; quomodo Cleanthes, qui simul & doctrinæ vacavit, & aquam hausit. Hæc habere si voles, habebis ubique, & vives confidens. Qua *fidens* re? Quâ solâ considere licet; eo quod fidum est, quod nec prohiberi nec auferri potest; hoc est, voluntate tua. Cur autem adeo inutilem, adeo nullius pretii hominem teipsum effecisti, ut nemo te in ædes suas recipere velit, nemo curam tui suscipere? Atqui vas integrum & utile, foras projectum, quisquis invenerit, tollet, ac

πᾶς τις εὐρὼν ἀναιρήσεται, καὶ κέρδος ἡγήσεται· σὲ δ' οὐδεὶς, ἀλλὰ πᾶς ζημίαν. Οὕτως οὐδὲ κυ- 26
νὸς δύνασαι χρείαν παρασχεῖν, οὐδ' ἀλεκτρυόνος; Τί οὖν ἔτι ζῆν θέλεις, τοιοῦτος ὤν;

Φοβεῖταί τις ἀνὴρ ἀγαθὸς, μὴ λίπωσιν αὐ- 27
τῷ τροφαί; Τοῖς τυφλοῖς οὐ λείπουσι, τοῖς χωλοῖς οὐ λείπουσι· λείψουσιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ; Καὶ στρατιώτῃ μὲν ἀγαθῷ οὐ λείπει ὁ μισθοδοτῶν, οὐδ' ἐργάτῃ, οὐδὲ σκυτεῖ· τῷ δ' ἀγαθῷ λείψει; Οὕτως ὁ Θεὸς ἀμελεῖ τῶν αὐτοῦ ἐπιτηδευμάτων, 28
τῶν διακόνων, τῶν μαρτύρων, οἷς μόνοις χρῆται παραδείγμασι πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, ὅτι καὶ ἐστὶ, καὶ καλῶς διοικεῖ τὰ ὅλα, καὶ οὐκ ἀμελεῖ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ ὅτι ἀνδρὶ ἀγαθῷ οὐδὲν ἐστι κακὸν, οὔτε ζῶντι, οὔτε ἀποθανόντι; Τί οὖν, ὅταν μὴ παρέχῃ τροφάς; Τί 29
γὰρ ἄλλο, ἢ ὡς ἀγαθὸς στρατηγὸς τὸ ἀνακλή-
τικόν

ac lucrum ducet: te vero nemo lucrum, sed quilibet damnum sibi ducet. Ita, ne canis quidem usum præstare potes, nec galli gallinacei? Talis autem cum sis, quid adhuc in vita esse cupis?

Timetne quisquam vir bonus, ne victus sibi desit? Cæcis non deest, claudis non deest: viro bono deerit? Non deest bono militi qui stipendium det, non operario, non futori: & bono viro deerit? Itane Deus sua instituta, suos ministros, suos testes negligit, quibus solis aduersus indoctos exemplis utitur, *quibus doceat homines*, & esse se, & recte gubernare omnia, & non negligere res humanas, bonoque viro nihil esse mali, nec viventi, nec mortuo? Quid ergo, cum victum non præbet? Quid aliud, nisi, veluti bonus imperator, receptui mihi cecinit.

Pareo,

τικὴν μοὶ σεσήμανται; πειθόμεθα, ἀκολουθῶ, ἐπευφημῶν τὸν ἡγεμόνα, ὑμνῶν αὐτοῦ τὰ ἔργα. καὶ γὰρ ἦλθον ὅτ' ἐκεῖνα ἔδοξε, καὶ ἄπειμι πάλιν ἐκείνῳ δοκοῦν· καὶ ζῶντός μου τοῦτο τὸ ἔργον ἦν, ὑμνεῖν τὸν Θεὸν, καὶ αὐτὸν ἐπ' ἐμαυτοῦ, καὶ πρὸς ἕνα, καὶ πρὸς πολλούς. Οὐ παρέχει μοι πολλὰ, οὐκ ἄφθονα, τρυφᾶν με οὐ θέλει· οὐδὲ γὰρ τῷ Ἡρακλεῖ παρεῖχε, τῷ υἱῷ τῷ ἑαυτοῦ· ἀλλ' ἄλλος ἐβασίλευσεν Ἄργους καὶ Μυκηνῶν, ὁ δ' ἐπετάσσετο, καὶ ἐπόνει, καὶ ἐγυμνάζετο. Καὶ ἦν Εὐρυσθεὺς μὲν ὃς ἦν, οὔτε Ἄργους, οὔτε Μυκηνῶν βασιλεύς, ὃς γ' οὐδ' αὐτὸς ἑαυτοῦ· ὁ δ' Ἡρακλῆς ἁπάσης γῆς καὶ θαλάττης ἄρχων καὶ ἡγεμὼν ἦν, καθαρτὴς ἀνομίας καὶ ἀδικίας, εἰσαγωγεὺς δὲ δικαιοσύνης καὶ ὁσιότητος· καὶ ταῦτα ἐποίει καὶ γυμνὸς καὶ μόνος. Ὁ δ' Ὀδυσσεὺς ὅτε ναυάγος ἐξερρίφθη, μή τι ἐταπείνωσεν αὐτὸν ἡ ἀπορία; μή τι ἐπέλασεν; ἀλλὰ

Pareo, sequor, collaudo imperatorem, facta ejus prædico. Nam &, cum illi visum esset, veni; rursus abeo, cum illi visum est: & dum viverem, munus fuit meum, Deum celebrare, cum ipse mecum, tum apud singulos, tum apud multos. Non præbet mihi multa, non copiam rerum suppeditat, delicate me vivere non vult: neque enim Herculi suppeditavit, filio suo: nam alius regnabat Argis & Mycenis; ille vero parebat, laborabat, exercebatur. At Eurystheus quidem erat qui erat, neque Argorum rex, neque Mycenarum, qui ne ipse quidem sibi imperabat; Hercules vero totius terræ & maris princeps & imperator erat, repurgator iniquitatis & injuriarum, introductor justitiæ & sanctitatis; eaque & nudus fecit & solus. Ulysses autem cum naufragus ejectus esset, num egestas humiliorem eum fecit? nam

eum

ἀλλὰ πῶς ἀπῄει πρὸς τὰς παρθένους αἰτήσειν τὰ ἀναγκαῖα, ὧν αἴσχιστον εἶναι δοκεῖ δεῖσθαι παρ' ἄλλου;

Ὥστε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκὶ πεποιθώς.

Τίνι πεποιθώς; Οὐ δόξῃ, οὐδὲ χρήμασιν, οὐδ' 34
ἀρχαῖς, ἀλλ' ἀλκῇ τῇ ἑαυτοῦ, τοῦτ' ἔστι, δόγ-
μασι τῶν ἐφ' ἡμῖν καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Ταῦτα γάρ 35
ἐστι μόνα τὰ τοὺς ἐλευθέρους ποιοῦντα, τὰ τοὺς
ἀκωλύτους, τὰ τὸν τράχηλον ἐπαίροντα τῶν τε-
τἀπεινωμένων, τὰ ἀντιβλέπειν ποιοῦντα ὀρθοῖς
τοῖς ὀφθαλμοῖς πρὸς τοὺς πλουσίους, πρὸς τοὺς
τυράννους. Καὶ τὸ τοῦ φιλοσόφου δῶρον τοῦτο ἦν 36
Σὺ δ' οὐκ ἐξελεύσῃ θαῤῥῶν, ἀλλὰ περιτρέμων
τοῖς ἱματιδίοις, καὶ τοῖς ἀργυρωματίοις. Δύστηνε,
οὕτως ἀπώλεσας τὸν μέχρι νῦν χρόνον;

Τί οὖν, ἂν νοσήσω; Νοσήσεις καλῶς. Τίς 37
με θεραπεύσει; Ὁ Θεὸς, οἱ φίλοι. Σκληρῶς
κατα-

eum infregit? Immo vero quomodo abiit ad virgines, necessaria petiturus, quæ ab alio petere turpissimum haberi solet?

Ceu leo monte nutritus, proprio fretus robore.

Qua re fretus? Non gloriâ, non pecuniâ, non magistratibus; sed suopte robore, hoc est, decretis de eis rebus, quæ in nostra potestate sunt, & quæ non sunt. Hæc enim sola sunt, quæ liberos, quæ solutos efficiunt; quæ collum eorum, qui depressi sunt, attollunt; quæ id præstant, ut rectis oculis divites intueamur, ut tyrannos. Ac Philosophi munus istud fuit. Tu vero non sic egredieris animo firmo, sed tremens propter vestimenta tua, propter vasa argentea. Infelix! itane omne tempus usque adhuc perdidisti?

Quid ergo, si ægrotâro? Ægrotabis honeste. Quis me curabit? Deus; amici. Duriter

κατακλίσομαι. Ἀλλ' ὡς ἀνὴρ. Οἴκημα ἐπιτήδειον οὐχ ἕξεις. Ἐν ἀνεπιτηδείῳ νοσήσεις. Τίς μοι ποιήσει τὰ τροφεῖα; Οἱ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιοῦντες. ὡς Μάννης νοσήσεις. Τί δὲ καὶ τὸ πέρας
38 τῆς νόσου; Ἄλλο τι ἢ θάνατος; Ἆρ' οὖν ἐνθυμῇ, ὅτι κεφάλαιον τοῦτο πάντων τῶν κακῶν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἀγεννείας καὶ δειλίας οὐ θανατός
39 ἐστι, μᾶλλον δ' ὁ τοῦ θανάτου φόβος; Ἐπὶ τοῦτον οὖν μοι γυμνάζου· ἐνταῦθα νευέτωσαν οἱ λόγοι πάντες, τὰ ἀσκήματα, τὰ ἀναγνώσματα· καὶ ἔσῃ, ὅτι οὕτω μόνως ἐλευθεροῦνται οἱ ἄνθρωποι.

Duriter decumbam. Sed ut vir. Domicilium commodum non habebo. In incommodo ægrotabis. Quis autem mihi victum parabit? Qui etiam aliis parant. Sicut Manes ægrotabis. Quis vero erit morbi exitus? Num pejus aliquid quam mors? An igitur cogitas, caput hoc malorum omnium hominî & degenerîs animi & timiditatis esse, non mortem, sed potius mortis metum? Adversus hunc igitur te exerce: huc inclineut ratiocinationes omnes, exercitationes, lectiones: tum vero cognosces, hac solâ ratione adeeri homines in libertatem.

APPIA-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Ἐλευθερίας.

Ἐλεύθερός ἐστιν, ὁ ζῶν ὡς βούλεται· ὃν οὔτ' ἀναγκάζεσθαι ἔστιν, οὔτε κωλύεσθαι, οὔτε βιάσασθαι· οὗ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι, αἱ ὀρέξεις ἐπιτευκτικαὶ, αἱ ἐκκλίσεις ἀπερίπτωτοι. Τίς οὖν θέλει ζῆν ἁμαρτάνων; Οὐδείς. Τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, πεπτωκώς, ἄδικος ὤν, ἀκόλαστος, μεμψίμοιρος, ταπεινός; Οὐδείς. Οὐδεὶς ἄρα τῶν φαύλων ζῇ ὡς βούλεται· οὐ τοίνυν οὐδ' ἐλεύθερός

EPICTETI DISSERTATIONVM AB ARRIANO DIGESTARVM LIBER IV.

CAP. I.

De Libertate.

Liber est, qui vivit ut vult; qui nec cogi, nec prohiberi, nec vim pati potest; cujus impetus non impediuntur, adpetitiones non frustrantur, aversationes non sunt irritæ. Quis igitur vivere vult delinquens? Nemo. Quis vivere vult deceptus, temerarius, injurius, petulans, querulus, humilis & abjectus? Nemo. Nemo igitur improbus vivit ut vult; ne-

4 θερός ἐστι. Τίς δὲ θέλει λυπούμενος ζῆν, φοβούμενος, φθονῶν, ἐλεῶν, ὀρεγόμενος καὶ ἀποτυγχάνων, ἐκκλίνων καὶ περιπίπτων; Οὐδείς.
5 Ἔχομεν οὖν τινα τῶν φαύλων ἄλυπον, ἄφοβον, ἀπερίπτωτον, ἀναπότευκτον; Οὐδένα. Οὐκ ἄρα οὐδὲ ἐλεύθερον.

6 Ταῦτα ἂν τις ἀκούσῃ δισύπατος, ἂν μὲν προσθῇς, ὅτι, Ἀλλὰ σύ γε σοφὸς εἶ, οὐδὲν
7 πρὸς σὲ ταῦτα· συγνώσεταί σοι. ἂν δ' αὐτῷ τὰς ἀληθείας εἴπῃς, ὅτι, Τῶν τρὶς πεπραμένων οὐδὲν διαφέρεις πρὸς τὸ μὴ καὶ αὐτὸς δοῦλος εἶναι·
8 τί ἄλλο ἢ πληγάς σε δεῖ προσδοκᾷν; Πῶς γάρ φησιν, ἐγὼ δοῦλός εἰμι; ὁ πατὴρ ἐλεύθερος, ἡ μήτηρ ἐλευθέρα, οὐ ὠνὴν οὐδεὶς ἔχει· ἀλλὰ καὶ συγκλητικός εἰμι, καὶ Καίσαρος φίλος, καὶ ὑπά-
9 τευκα, καὶ δούλους πολλοὺς ἔχω. Πρῶτον μέν, ὦ βέλτιστε συγκλητικὲ, τάχα σου καὶ ὁ πατὴρ τὴν

que nec liber est. Quis vero vivere vult mœrens, timens, invidens, miserans? quis ita, ut cupiat, nec voti compos fiat? ut fugiat, & in ea, quæ fugit, incidat? Nemo. Est-ne veroi mprobus aliquis, qui sit mœroris, qui timoris expers? qui non sæpe in ea, quæ fugit, incidat? cujus adpetitiones non sæpe irritæ sint? Nemo. Ergo ne liber quidem improbus quisquam.

Hæc si quis audiat iterum Consul, si adjeceris, Tu quidem sapiens es, hæc nihil ad te; veniam tibi dabit. Sin verum dixeris, nihil eum ab iis differre (quod quidem ad servitutem adtineat) qui ter venierunt; quid præter plagas exspectandum tibi erit? Quo pacto enim, dicet, ego servus sim? pater meus liber est, mater libera, nec me quisquam emit; verum etiam senator sum, & Cæsaris amicus, & consularis, & servos multos habeo. Primum, senator optime, fortassis & pater tuus eam-

dem

τὴν αὐτὴν δουλείαν δοῦλος ἦν, καὶ ἡ μήτηρ, καὶ
ὁ πάππος, καὶ ἐφεξῆς πάντες οἱ πρόγονοι. εἰ δὲ 10
δὴ καὶ τὰ μάλιστα ἦσαν ἐλεύθεροι, τί τοῦτο
πρὸς σέ; τί γὰρ, εἰ ἐκεῖνοι μὲν γενναῖοι ἦσαν,
σὺ δ' ἀγεννής; ἐκεῖνοι μὲν ἄφοβοι, σὺ δὲ δειλός;
ἐκεῖνοι μὲν ἐγκρατεῖς, σὺ δ' ἀκόλαστος;

Καὶ τί, φησὶ, τοῦτο πρὸς τὸ δοῦλον εἶναι; 11
Οὐδέν σοι φαίνεται εἶναι τὸ ἄκοντά τι ποιεῖν, τὸ
ἀναγκαζόμενον, τὸ στένοντα, πρὸς τὸ δοῦλον εἶ-
ναι; Τοῦτο μὲν ἔστω, φησίν. ἀλλὰ τίς με δύ- 12
ναται ἀναγκάσαι, εἰ μὴ ὁ πάντων κύριος Καῖ-
σαρ; Οὐκοῦν ἕνα μὲν δεσπότην σαυτοῦ καὶ σὺ αὐ- 13
τὸς ὡμολόγησας. ὅτι δὲ πάντων, ὡς λέγεις, κοι-
νός ἐστι, μηδέν σε τοῦτο παραμυθάσθω· ἀλλὰ
γίνωσκε, ὅτι ἐκ μεγάλης οἰκίας δοῦλος εἶ. οὕτω 14
καὶ Νικοπολῖται ἐπιβοᾶν εἰώθασι, Νὴ τὴν Καί-
σαρος Τύχην, ἐλεύθεροί ἐσμεν.

dem serviit servitutem, & mater quoque & avus, atque ordine omnes tui majores. Sin vel maxime liberi illi fuerint, quid istud ad te? quid enim, si illi strenui fuerunt, tu degener? illi imperterriti, tu timidus? illi continentes, tu petulans?

Et quid ista, inquit, ad servitutem? Nihilne tibi ad servitutem facere videtur, si quid invitus facias, si coactus, si gemens? Istud quidem esto, inquit; sed quis me cogere potest, nisi omnium dominus Cæsar? Ergo unum certe dominum te habere, & ipse confessus es: qui quamvis, ut dicis, communis sit omnium, nihil tamen istud te consoletur; sed cognoscito, te magnæ familiæ servum esse. Sic etiam Nicopolitæ clamare solent: Per Cæsaris Genium, liberi sumus.

Sed

15 Ὄρεπε δ', ἂν σοι δοκῇ, τὸν μὲν Καίσαρα
ἐᾶσαι πρὸς τὸ παρὸν ἀφῶμεν· ἐπεῖνο δέ μοι εἰπέ, οὐ-
δέποτε ἠράσθης τινός; οὐ παιδικοφοίτου; οὐ δού-
16 λου; οὐκ ἐλευθέρου; Τί οὖν τοῦτο πρὸς τὸ δοῦ-
17 λον εἶναι, ἢ ἐλεύθερον; Οὐδέποτε ὑπὸ τῆς ἐρω-
μένης ἐπετύγχανε τύπτεσθαι οὐδὲν ὧν οὐκ ἤθελες; οὐδέποτέ
σου τὸ δουλάριον ἐκολάκευσας; οὐδέποτ' αὐτοῦ
11 τοὺς πόδας κατεφίλησας; καὶ τοι τοῦ Καίσαρος
18 ἂν σε τις ἀναγκάσαι, ἅβρον αὐτὸ ἡγῇ, καὶ ὑπερ-
βολὴν τυραννίδος. Τί οὖν ἄλλο ἐστὶ δουλεία;
Νυκτὸς οὐδέποτε ἀπῆλθες ὅπου οὐκ ἤθελες; οὐκ
λιπάρησας ὅπου οὐκ ἤθελες; οὐκ ἀπάς τινα σιωπῶσαν καὶ
ἐκείνους ὑπέσχου λυπουμένους, ἀποκλειόμενος;
19 Ἀλλ' αἰσχύνῃ σὺ ταῦτα σαυτοῦ ὁμολογεῖν, ἃ
καὶ λέγει καὶ ποιεῖ ὁ Θρασωνίδης, ὃς, τοσαῦτα
ἀτιμαζόμενος ὅσα σὺ οὐχί, οὐδὲ σύ, πρῶτον μὲν
ἐξελήλυθε νυκτὸς, ὅτε ὁ Γέτας οὐ τολμᾷ ἐξελ-
θεῖν.

Sed tamen, si placet, Cæsarem in præsentia omittamus. Illud autem mihi dicito, nonne aliquando amasti aliquem? non puellam? non puerum? non ingenuum? Quid autem hoc ad servitutem aut libertatem facit? Nihilne umquam amica tibi imperavit quod nolles? numquam servulo tuo adulatus es? numquam pedes ejus deosculatus es? At vero si quis te Cæsaris pedes deosculari cogeret, injuriam esse duceres, & summam tyrannidem. Quid ergo aliud est servitus? Numquamne noctu iviisti quo nolles? numquam plus quam velles insumsisti? numquam ploratus & gemens voces nonnullas edidisti? convicia, exclusionem toleravisti? Verum si tua probra confiteri te pudet; vide, quid dicat faciatque Thrasonides: qui cum toties militârit, quoties fortasse ne tu quidem, primum noctu exiit, cum Geta exire non auderet, sed,

δηρὸν· ἀλλ', ἂν παροινήσαντά τι ὑπ' αὐτοῦ, πολλὰ
ἂν ἐπικαυγάσας, καὶ τὴν ψυχὴν δουλείαν ἀπε-
λαυνομένας, ἐξῆλθεν. Εἶτα, τί λέγει; Παιδ. 20
δισκαρίου με, φησὶ, κατακεκόλλησεν αὐτοῦ, οὐ
φύδρις τῶν πολεμίων πέφυτε. Τοιλαῖς, ὃς γε καὶ 21
παιδισκαρίου δοῦλος εἶ, καὶ παιδισκαρίου αὐτοῦ,
τί ἂν ἔτι σαυτὸν ἐλεύθερον λέγοις; τί δὲ προφέ-
ρεις σου τὰς στρεπτάρας; Εἶτα ξίφος αἰτεῖ, καὶ 22
πρὸς τὸν ὑπ' αὐτοῦ μὴ δόντος χαλεπαίνει· καὶ
φύσας τῇ μαχαίρᾳ πέμπει, καὶ δάκτυλα, καὶ ηλοῦν
πάλιν δὲ μικρὰ συμμείρησας, ἐπείρατο. Πλὴν 23
καὶ τότε πῶς; μηδ' ἐπιθυμεῖν, ἢ φοβεῖσθαι
αὐτὸν ἐλευθερίας εἶχε.

Σκέψαι δ' ἐπὶ τῶν ζώων, πῶς χρώμεθα τῇ 24
ἐννοίᾳ τῆς ἐλευθερίας. Λέοντας τρέφουσιν ἡμέ- 25
ρους ἐγκλείσαντες, καὶ στίζουσι, καὶ κομίζουσιν
ἔνιοι μεθ' αὐτῶν. Καὶ τίς ἐρεῖ τοῦτον τὸν λέοντα

sed, si ab eo fuisset ad exeundum coactus, multum vociferatus & acerbam servitutem deplorans exiisset. Quid autem ait? *Vilis*, inquit, *puella in servitutem me redegit, quem nemo hostium unquam vicit.* Itane, miser! etiam puellæ servus es, & quidem vilis puellæ? Quid ergo te adhuc liberum esse dicis? quid expeditiones tuas jactas? Deinde gladium postulat, & oi, qui ex benevolentia non dat, succensset: ex puellæ, cui invisus est, munera mittit, & supplicat, & plorat: rursus vero exiguo usus successu, effertur. Sed tum quoque quo pacto? An ut neque adpetat, neque formidet? * *

Considera vero in utilibus, quam de illis habeamus notionem libertatis. Leones alunt cicures cavea clausos, & pascunt, eosque nonnulli secum circumferunt. Quis autem dicat eum leonem esse liberum?

κατακείσομαι. Ἀλλ' ὡς ἀνήρ. Οἴκημα ἐπιτήδειον οὐχ ἕξω. Ἐν ἀνεπιτηδείῳ νοσήσεις. Τίς μοι ποιήσει τὰ τροφεῖα; Οἱ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιοῦντες. ὡς Μάννης νοσήσεις. Τί δὲ καὶ τὸ πέρας
38 τῆς νόσου; Ἄλλο τι ἢ θάνατος; Ἆρ' οὖν ἐνθυμῇ, ὅτι κεφάλαιον τοῦτο πάντων τῶν κακῶν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἀγεννείας καὶ δειλίας οὐ θανατίς
39 ἐστι, μᾶλλον δ' ὁ τοῦ θανάτου φόβος; Ἐπὶ τοῦτον οὖν μοι γυμνάζου· ἐνταῦθα νευέτωσαν οἱ λόγοι πάντες, τὰ ἀσκήματα, τὰ ἀναγνώσματα· καὶ ἴσθι, ὅτι οὕτω μόνως ἐλευθεροῦνται οἱ ἄνθρωποι.

Duriter decumbam. Sed ut vir. Domicilium commodum non habebo. In incommodo ægrotabis. Quis autem mihi victum parabit? Qui etiam aliis parant. Sicut Manes ægrotabis. Quis vero erit morbi exitus? Num pejus aliquid quam mors? An igitur cogitas, caput hoc malorum omnium homini & degeneris animi & timiditatis esse, non mortem, sed potius mortis metum? Adversus hunc igitur te exerce: huc inclinent ratiocinationes omnes, exercitationes, lectiones: tum vero cognoscs, hac solâ ratione adseri homines in libertatem.

APPIA-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Ἐλευθερίας.

Ἐλεύθερός ἐστιν, ὁ ζῶν ὡς βούλεται· ὃν οὔτ' ἀναγκάσαι ἔστιν, οὔτε κωλῦσαι, οὔτε βιάσασθαι· οὗ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι, αἱ ὀρέξεις ἐπιτευκτικαί, αἱ ἐκκλίσεις ἀπεριπτωτοι. Τίς οὖν θέλει ζῆν ἁμαρτάνων; Οὐδείς. Τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, πεπτωκώς, ἄδικος ὤν, ἀκόλαστος, ἀνάξιος, ταπεινός; Οὐδείς. Οὐδεὶς ἄρα τῶν φαύλων ζῇ ὡς βούλεται· οὐ τοίνυν οὐδ' ἐλεύθερος

EPICTETI DISSERTATIONVM AB ARRIANO DIGESTARVM LIBER IV.

CAP. I.

De Libertate.

Liber est, qui vivit ut vult; qui nec cogi, nec prohiberi, nec vim pati potest; cujus impetus non impediuntur, adpetitiones non frustrantur, aversationes non sunt irritæ. Quis igitur vivere vult delinquens? Nemo. Quis vivere vult deceptus, temerarius, injurius, petulans, querulus, humilis & abjectus? Nemo. Nemo igitur improbus vivit ut vult; ne-

4 θερέσ ἐστιν. Τίς δὲ θέλει λυπούμενος ζῆν, φο-
βούμενος, φθονῶν, ἐλεῶν, ὀργιζόμενος καὶ ἀπο-
τυγχάνων, ἐκκλίνων καὶ περιπίπτων; Οὐδείς.
5 Ἔχομεν οὖν τινα τῶν φαύλων ἄλυπον, ἄφοβον,
ἀπερίπτωτον, ἀναπότευκτον; Οὐδένα. Οὐκ ἄρα
οὐδὲ ἐλεύθερον.

6 Ταῦτα ἂν τις ἀκούσῃ διισχυρισάμενος, ἂν μὲν
προσθῇς, ὅτι, Ἀλλὰ σύ γε σοφὸς εἶ, οὐδὲν
7 πρὸς σὲ ταῦτα· συγγνώσεταί σοι. ἂν δ' αὐτῷ
τὰς ἀληθείας εἴπῃς, ὅτι, Τῶν τρὶς πεπραμένων
οὐδὲν διαφέρεις πρὸς τὸ μὴ καὶ αὐτὸς δοῦλος εἶναι·
8 τί ἄλλο ἢ πληγάς σε δεῖ προσδοκᾶν; Πῶς γάρ,
φησίν, ἐγὼ δοῦλός εἰμι; ὁ πατὴρ ἐλεύθερος, ἡ
μήτηρ ἐλευθέρα, οὐ μὴν οὐδείς ἔχει· ἀλλὰ καὶ
συγκλητικός εἰμι, καὶ Καίσαρος φίλος, καὶ ὑπά-
9 τευκα, καὶ δούλους πολλοὺς ἔχω. Πρῶτον μέν,
ὦ βέλτιστε συγκλητικέ, τάχα σου καὶ ὁ πατὴρ
τὴν

que nec liber est. Quis vero vivere vult mœrens, timens, invidens, miserans? quis ita, ut cupiat, nec voti compos fiat? ut fugiat, & in ea, quæ fugit, incidat? Nemo. Est-ne vero improbus aliquis, qui sit mœstus, qui timoris expers? qui non sæpe in ea, quæ fugit, incidat? cujus adpetitiones non sæpe irritæ sint? Nemo. Ergo ne liber quidem improbus quisquam.

Hæc si quis audiat literarum Consul, si adjeceris, Tu quidem insipiens es, haec nihil ad te; veniam tibi dabit. Sin verum dixeris, nihil eum ab iis differre (quod quidem ad servitutem adtineat) qui ter venierunt; quid præter plagas exspectandum tibi erit? Quo pacto enim, dicet, ego servus sim? pater meus liber est, mater libera, nec me quisquam emit; verum etiam senator sum, & Cæsaris amicus, & consularis, & servos multos habeo. Primum, senator optime, fortasse & pater tuus eamdem

τὴν αὐτὴν δουλείαν δοῦλος ἦν, καὶ ἡ μήτηρ, καὶ
ὁ πάππος, καὶ ἐφεξῆς πάντες οἱ πρόγονοι. εἰ δὲ 10
δὴ καὶ τὰ μάλιστα ἦσαν ἐλεύθεροι, τί τοῦτο
πρὸς σέ; τί γὰρ, εἰ ἐκεῖνοι μὲν γενναῖοι ἦσαν,
σὺ δ' ἀγεννής; ἐκεῖνοι μὲν ἄφοβοι, σὺ δὲ δειλός;
ἐκεῖνοι μὲν ἐγκρατεῖς, σὺ δ' ἀκόλαστος;

Καὶ τί, φησὶ, τοῦτο πρὸς τὸ δοῦλον εἶναι; 11
Οὐδέν σοι φαίνεται εἶναι τὸ ἄκοντά τι ποιεῖν, τὸ
ἀναγκαζόμενον, τὸ στένοντα, πρὸς τὸ δοῦλον εἶ-
ναι; Τοῦτο μὲν ἔστω, φησίν. ἀλλὰ τίς με δύ- 12
ναται ἀναγκάσαι, εἰ μὴ ὁ πάντων κύριος Καῖ-
σαρ; Οὐκοῦν ἕνα μὲν δεσπότην σαυτοῦ καὶ σὺ αὐ- 13
τὸς ὡμολόγησας. ὅτι δὲ πάντων, ὡς λέγεις, κοι-
νός ἐστι, μηδέν σε τοῦτο παραμυθείσθω· ἀλλὰ
γίνωσκε, ὅτι ἐκ μεγάλης οἰκίας δοῦλος εἶ. οὕτω 14
καὶ Νικοπολῖται ἐπιβοᾶν εἰώθασι, Νὴ τὴν Καί-
σαρος Τύχην, ἐλεύθεροί ἐσμεν.

dem serviit servitutem, & mater quoque & avus, atque ordine omnes tui majores. Sin vel maxime liberi illi fuerint, quid istud ad te? quid enim, si illi strenui fuerunt, tu degener? illi imperterriti, tu timidus? illi continentes, tu petulans?

Et quid ista, inquit, ad servitutem? Nihilne tibi ad servitutem facere videtur, si quid invitus facias, si coactus, si gemens? Istud quidem esto, inquit; sed quis me cogere potest, nisi omnium dominus Cæsar? Ergo unum certe dominum te habere, & ipse confessus es: qui quamvis, ut dicis, communis sit omnium, nihil tamen istud te consoletur; sed cognoscito, te magnæ familiæ servum esse. Sic etiam Nicopolitæ clamare solent: Per Cæsaris Genium, liberi sumus.

Sed

15 Ὅμως δ', ἄν σοι δοκῇ, τὸν μὲν Καίσαρα
πρὸς τὸ παρὸν ἀφῶμεν· ἐκεῖνο δέ μοι ἀπὲ, οὐ-
δέποτ' ἠράσθης τινός; οὐ παιδισκαρίου; οὐ δού-
16 λου; οὐκ ἐλευθέρου; Τί οὖν τοῦτο πρὸς τὸ δοῦ-
17 λον εἶναι, ἢ ἐλεύθερον; Οὐδέποθ' ὑπὸ τῆς ἐρα-
μένης ἐπετάγης οὐδὲν ὧν οὐκ ἤθελες; οὐδέποτέ
σου τὸ δουλάριον ἐκολάκευσας; οὐδέποτ' αὐτοῦ
τοὺς πόδας κατεφίλησας; καί τοι τοῦ Καίσαρος
ἄν σε τις ἀναγκάσῃ, ὕβριν αὐτὸ ἡγῇ, καὶ ὑπερ-
18 βολὴν τυραννίδος. Τί οὖν ἄλλο ἐστὶ δουλάα;
Νυκτὸς οὐδέποτ' ἀπῆλθες ὅπου οὐκ ἤθελες; ἀνώ-
λασας ὅσα οὐκ ἤθελες; εἶπάς τινα οἰμώζων καὶ
στένων; ἠνέσχου λοιδορούμενος, ἀποκλειόμενος;
19 Ἀλλ' εἰ σὺ αἰσχύνῃ τὰ σαυτοῦ ὁμολογεῖν, ὅρα
ἃ λέγει καὶ ποιεῖ ὁ Θρασωνίδης, ὃς, τοσαῦτα
στρατευσάμενος ὅσα τάχα οὐδὲ σὺ, πρῶτον μὲν
ἐξελήλυθε νυκτὸς, ὅτε ὁ Γέτας οὐ τολμᾷ ἐξελ-
θεῖν·

Sed tamen, si placet, Cæsarem in præsentia omittamus. Illud autem mihi dicito, nonne aliquando amasti aliquem? non puellam? non servum? non ingenuum? Quid autem hoc ad servitutem aut libertatem facit? Nihilne umquam amica tibi imperavit quod nolles? numquam servulo tuo adulatus es? numquam pedes ejus deosculatus es? At vero si quis te Cæsaris pedes deosculari cogeret, injuriam esse duceres, & summam tyrannidem. Quid ergo aliud est servitus? Numquamne noctu ivisti quo nolles? numquam plus quam velles insumsisti? numquam plorans & gemens voces nonnullas edidisti? convicia, exclusionem tolerasti? Verum si tua probra confiteri te pudet; vide, quid dicat faciatque Thrasonides: qui cum toties militârit, quoties fortasse ne tu quidem, primum noctu exiit, cum Geta exire non auderet, sed,

θεῖν· ἀλλ', εἰ προσηναγκάζετο ὑπ' αὐτοῦ, πόλλ' ἂν ἐπικραυγάσας, καὶ τὴν πικρὰν δουλείαν ἀπολοφυράμενος, ἐξῆλθεν. Εἶτα, τί λέγει; Παιδισκαρίον με, φησί, καταδεδούλωκεν εὐτελὲς, ὃν οὐδεὶς τῶν πολεμίων πώποτε. Τάλας, ὅς γε καὶ παιδισκαρίου δοῦλος εἶ, καὶ παιδισκαρίου εὐτελοῦς. τί οὖν ἔτι σαυτὸν ἐλεύθερον λέγεις; τί δὲ προφέρεις σου τὰς στρατείας; Εἶτα ξίφος αἰτεῖ, καὶ πρὸς τὸν ὑπ' εὐνοίας μὴ διδόντα χαλεπαίνει· καὶ δῶρα τῇ μισούσῃ πέμπει, καὶ δεῖται, καὶ κλαίει· πάλιν δὲ μικρὰ εὐκμερήσας, ἐπαίρεται. πλὴν καὶ τότε πῶς; * μηδ' ἐπιθυμεῖν, ἢ φοβεῖσθαι οὕτως ἐλευθερίας εἶχε.

Σκέψαι δ' ἐπὶ τῶν ζώων, πῶς χρώμεθα τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἐλευθερίας. Λέοντας τρέφουσιν ἡμέρους ἐγκλείσαντες, καὶ σιτίζουσι, καὶ κομίζουσιν ἔνιοι μεθ' αὑτῶν. Καὶ τίς ἐρεῖ τοῦτον τὸν λέοντα

 ἐλεύ-

sed, si ab eo fuisset ad exeundum coactus, multum vociferatus & acerbam servitutem deplorans exiisset. Quid autem ait? *Vilis*, inquit, *puella in servitutem me redegit, quem nemo hostium umquam vicit.* Itane, miser! etiam puellæ servus es, & quidem vilis puellæ? Quid ergo te adhuc liberum esse dicis? quid expeditiones tuas jactas? Deinde gladium postulat, & ei, qui ex benevolentia non dat, succenset: et puellæ, cui invisus est, munera mittit, & supplicat, & plorat: rursus vero exiguo usus successu, effertur. Sed tum quoque quo pacto? An ut neque adpetat, neque formidet? * *

Considera vero in animantibus, quam de illis habeamus notionem libertatis. Leones alunt cicures cavea clausos, & pascunt, eosque nonnulli secum circumferunt. Quis autem dicat eum leonem esse liberum?

ἐλεύθερον; οὐχὶ δ' ὅσῳ μαλακώτερον διεξάγει, τοσούτῳ δουλικώτερον; τίς δ' ἂν αἴσθησιν καὶ λογισμὸν λαβὼν, βούλοιτο τούτων τις εἶναι τῶν
26 λεόντων; Ἄγε, τὰ δὲ πτηνὰ ταῦτα ὅταν ληφθῇ, καὶ ἐγκεκλεισμένα τρέφηται, οἷα πάσχει, ζητοῦντα ἐκφυγεῖν; καὶ ἔνιά γε αὐτῶν λιμῷ διαφθείρεται μᾶλλον, ἢ ὑπομένει τὴν τοιαύτην διεξ-
27 αγωγήν. ὅσα δ' οὖν διασώζεται, μόγις καὶ χαλεπῶς, καὶ φθίνοντα· κἂν ὅλως εὕρῃ τι παρεωγμένον, ἐξεπήδησεν. οὕτως ὀρέγεται τῆς φυσικῆς ἐλευθερίας, καὶ τοῦ αὐτόνομα καὶ ἀκώλυτα εἶναι.
28 Καὶ τί σοι κακόν ἐστιν ἐνταῦθα; Οἷα λέγεις; πέτεσθαι πέφυκα ὅπου θέλω, ὕπαιθρος διάγειν, ᾄδειν ὅταν θέλω· σύ με πάντων τούτων ἀφαιρῇ,
29 καὶ λέγεις, τί σοι κακόν ἐστι; Διὰ τοῦτο ἐκεῖνα μόνα ἐροῦμεν ἐλεύθερα, ὅσα τὴν ἅλωσιν οὐ φέρει, ἀλλ' ἅμα τε ἑάλω, καὶ ἀποθανόντα διέφυγεν.

Οὕτω

berum? nonne, quo mollius degit, eo servilius? Quis vero sensus & rationis compos factus, aliquis istorum leonum esse velit? Age porro, aviculæ istæ, cum captæ & inclusæ aluntur, quomodo adfectæ sunt? ut effugere cupiunt? nonnullæ fame etiam perire malunt, quam vitam istam tolerare: quæ autem conservantur, quod ægre quidem ac difficulter & cum tabe fit, si ullum foramen deprehenderint, exsiliunt. Adeo naturalem libertatem desiderant, & statum quo sui juris sint, & a nemine prohibeantur. Et quid hic tibi mali est? Quid dicis? Natura mea desiderat, ut volem quo velim, ut sub dio agam, ut cantillem cum volo: quæ cum tu mihi eripias omnia, quid mali mihi sit rogas? Quamobrem illa tantum animalia libera dicemus, quæ captivitatem non ferunt; sed simulac capta sunt, *morte* servitutem effugerunt. Sic &

Οὕτω καὶ Διογένης πόν λέγει, μίαν εἶναι μηχα- 30
νὴν πρὸς ἐλευθερίαν, τὸ εὐκόλως ἀποθνήσκειν·
καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ γράφει, ὅτι, Τὴν Ἀθη-
ναίων πόλιν καταδουλώσασθαι οὐ δύνασαι· οὐ
μᾶλλον, φησὶν, ἢ τοὺς ἰχθύας. Πῶς; οὐ γὰρ 31
λήψομαι αὐτούς; Ἂν λάβῃς, φησὶν, εὐθὺς ἀπο-
λιπόντες σε οἰχήσονται, καθάπερ οἱ ἰχθύες. καὶ
γὰρ ἐκείνων ὃν ἂν λάβῃς, ἀπέθανε· καὶ οὗτοι
ληφθέντες ἐὰν ἀποθνήσκωσι, τί σοι ἐστὶ τῆς
παρασκευῆς ὄφελος; Τοῦτ' ἔστιν ἐλευθέρου ἀν- 32
δρὸς φωνὴ, σπουδῇ ἐξητακότος τὸ πρᾶγμα, καὶ
ὥσπερ εἰκὸς εὑρηκότος. Ἂν δ' ἀλλαχοῦ ζητῇς ἢ
ὅπου ἐστὶ, τί θαυμαστὸν εἰ οὐδέποτε αὐτὸ εὑρί-
σκεις;

Ὁ δοῦλος εὐθὺς εὔχεται ἀφεθῆναι ἐλεύθε- 33
ρος. Διὰ τί; Δοκεῖτε, ὅτι τοῖς εἰκοστώναις ἐπι-
θυμεῖ δοῦναι ἀργύριον; Οὔ· ἀλλ', ὅτι φαντά-
ζεται, μέχρι τοῦ νῦν, διὰ τὸ μὴ τετυχηκέναι

 τούτου,

& Diogenes alicubi dixit, unam esse rationem retinendæ libertatis, haud gravate mori: & Persarum regi scribit, eum civitatem Atheniensium non posse in servitutem redigere; non magis, ait, quam pisces. Quomodo? non capiam eos? Si ceperis, inquit, statim te relicto abibunt, quemadmodum pisces: nam & horum quemcunque ceperis, moritur: & isti capti si moriantur, quæ erit expeditionis tuæ utilitas? Hæc ingenui viri vox est, qui rem serio inquisivit, & uti par est invenit. Sin eam alibi, quam ubi est, quæsiveris, non mirum si numquam invenis.

Servus statim optat se manumitti. Quamobrem? Eone putatis, quod pecuniam Vicesimariis dare cupiat? Non; sed quia putat se, quod hactenus libertate caruerit, impediri & infe-

34 τούτου, ἐμποδίζεσθαι καὶ δυσροεῖν. Ἂν ἀφεθῶ, φησὶν, εὐθὺς πᾶσα εὔροια, οὐδενὸς ἐπιστρέφομαι, πᾶσιν ὡς ἴσος καὶ ὅμοιος λαλῶ, πορεύομαι ὅπου θέλω, ἔρχομαι ὅθεν θέλω, καὶ ὅπου θέλω.
35 Εἶτα ἀπηλευθέρωται· καὶ εὐθὺς μὲν οὐκ ἔχων ποῖ φάγῃ, ζητεῖ τίνα κολακεύσει, παρὰ τίνι δειπνήσει· εἶτα ἢ ἐργάζεται τῷ σώματι, καὶ πάσχει τὰ δεινότατα· κἂν σχῇ τινα φάτνην, ἐμπέπτωκεν εἰς δουλείαν πολὺ τῆς προτέρας χαλε-
36 πωτέραν· ἢ καὶ εὐπορήσας ἄνθρωπος ἀπειρόκαλος, πεφίληκε παιδισκάριον, καὶ δυστυχῶν ἀνα-
37 κλαίεται, καὶ τὴν δουλείαν ποθεῖ. Τί γάρ μοι κακὸν ἦν; ἄλλος μ' ἐνέδυεν, ἄλλός μ' ὑπέδει, ἄλλος ἔτρεφεν, ἄλλος ἐνοσοκόμει, ὀλίγα αὐτῷ ὑπηρέτουν. νῦν δὲ τάλας οἷα πάσχω, πλείοσι
38 δουλεύων ἀνθ' ἑνός; Ὅμως δ' ἐὰν δακτυλίους, φησὶ, λάβω, τότε γ' εὐρούστατα διάξω, καὶ εὐδαι-

infeliciter vivere. Si manumissus fuero, inquit, statim omnia prospera; curo neminem, omnibus ut par & æqualis verba facio; proficiscor quo volo, venio unde volo, & quo volo. Deinde, cum manumissus est, statim non habet ubi edat; quærit cui aduletur, apud quem cœnet: deinde vel corpore opus facit, & gravissima patitur; &, si modo præsepe aliquod invenerit, in servitutem incidit priore longe graviorem: aut, si opes etiam nactus fuerit homo ineptus, puellulam aliquam deperit, & suas calamitates deplorat, ac pristinam servitutem desiderat. Quid enim mali mihi erat? alius mihi vestes præbebat, calceamenta, cibum præbebat, in morbo me curabat; paucis in rebus illi serviebam: nunc autem miser, quid patior, cum pluribus pro uno serviam? Verumtamen si annulos, inquit, accepero, tum prosperrime vivam,

εὐδαιμονίστατε. Πρῶτον μὲν, ἵνα λάβῃ, πάσχει ὃν ἐστιν ἄξιος· εἶτα λαβὼν, πάλιν ταὐτά. Εἶτά φησιν· Ἂν μὲν στρατεύσωμαι, ἀπηλλάγην 39
πάντων τῶν κακῶν. Στρατεύεται· πάσχει ὅσα μισοπονηρίας· καὶ οὐδὲν ἧττον δευτέραν αὖτε στρατεύων, καὶ τρίτην. Εἶθ' ὅταν αὐτὸν τὸν κολοφῶ- 40
να ἐπιθῇ, καὶ γένηται συγκλητικὸς, τότε γίνεται δοῦλος εἰς σύλλογον ἐρχόμενος, τότε τὴν καλλίω καὶ λιπαρωτάτην δουλείαν δουλεύει.

Ἵνα μὴ μωρὸς ᾖ, ἀλλ' ἵνα μάθῃ ἃ ἔλεγεν 41
ὁ Σωκράτης, τί ἐστι τῶν ὄντων ἕκαστον, καὶ μὴ εἰκῇ τὰς προλήψεις ἐφαρμόζῃ ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἴτιον τοῖς ἀνθρώ- 42
ποις πάντων τῶν κακῶν, τὸ τὰς προλήψεις τὰς κοινὰς μὴ δύνασθαι ἐφαρμόζειν ταῖς ἐπὶ μέρους. Ἡμεῖς δ' ἄλλοι ἄλλα οἰόμεθα. ὁ μὲν, ὅτι γον- 43
σεῖ. εὐδαιμῶς, ἀλλ' ὅτι τὰς προλήψεις οὐκ ἐφαρ-

vivam, & felicissime. Primum, ut eos accipiat, ea patitur quæ meretur: deinde acceptis iis, rursus eadem. Post, Si militavero, inquit, liberabor malis omnibus. Militat; ærumnas patitur verberone dignas: ac nihilominus secunda, itemque tertia, postulat stipendia. Deinde, cum ipsum colophonem imposuit, & senator est factus, tum sit servus concilium ingrediens, tum pulcerrimam & nitidissimam servitutem servit.

Desinat esse stultus! sed discat quod Socrates ait, quæ rei cujusque sit natura; neque anticipationes rebus singularibus temere adcommodet. Hæc enim causa est hominibus omnium malorum, quod anticipationes communes rebus singularibus adcommodare non possunt. Nos enim alii alia opinamur nobis esse causas malorum: alius, quod ægrotet; nequaquam, sed quod anticipationes non adcommodat: alius, quod pauper

sit;

μόζει. ὁ δ', ὅτι πτωχός ἐστιν· ὁ δ', ὅτι πατέρα χαλεπὸν ἔχει ἢ μητέρα· τῷ δ' ὅτι ὁ Καίσαρ οὐχ ἵλεώς ἐστι. Τοῦτο δ' ἔστιν ἓν καὶ μόνον,
44 τὸ τὰς προλήψεις ἐφαρμόζειν μὴ εἰδέναι. Ἐπεὶ τίς οὐκ ἔχει κακοῦ πρόληψιν, ὅτι βλαβερόν ἐστιν, ὅτι φευκτόν ἐστιν, ὅτι παντὶ τρόπῳ ἀφοικονόμητόν ἐστι; Πρόληψις προλήψει οὐ μάχεται, ἀλλ'
45 ὅταν ἔλθῃ ἐπὶ τὸ ἐφαρμόζειν. Τί οὖν τὸ κακόν ἐστι τοῦτο, καὶ βλαβερὸν, καὶ φευκτόν; Λέγε, τὸ Καίσαρος μὴ εἶναι φίλον. Ἀπῆλθεν, ἀκατέπεσε τῆς ἐφαρμογῆς, θλίβεται, ζητεῖ τὰ μηδὲν πρὸς τὸ προκείμενον· ὅτι τυχὼν τοῦ φίλος εἶναι Καίσαρος, οὐδὲν ἧττον τοῦ ζητουμένου οὐ τέτευχε.
46 Τί γάρ ἐστιν, ὃ ζητεῖ πᾶς ἄνθρωπος; Εὐσταθῆσαι, εὐδαιμονῆσαι, πάντα ὡς θέλει ποιεῖν, μὴ κωλύεσθαι, μηδ' ἀναγκάζεσθαι. Ὅταν οὖν γένηται Καίσαρος φίλος, πέπαυται κωλυόμενος; πέπαυ-

fit; alius, quod patrem durum habeat aut matrem; alius, quod Cæsarem sibi malo propitium habeat? Sed horum omnium unica & sola causa est, anticipationes nescire adcommodare. Quis enim notionem Mali non habet hanc, esse id noxium, esse fugiendum, modis omnibus propulsandum esse? Notio notioni non repugnat; sed cum ad adcommodationem ventum est. Quid ergo est malum istud, & noxium, & fugiendum? Respondet, Non esse Cæsaris amicum. Longe abiit, adcommodatione excidit, angitur, quærit ea quæ ad institutum nihil adtinent: quia Cæsaris amicitiam adeptus, nihilominus id, quod quærebat, non est adeptus. Quid enim est, quod quivis homo quærit? Tranquille vivere, prosperâ fortunâ uti, arbitratu suo facere omnia, non prohiberi, non cogi. Igitur Cæsaris amicus factus, an prohiberi desiit? desiit cogi? tranquille vivit? rebus fecundis

πέπαυται ἀναγκαζόμενος; εὐστροφεῖ; εὐροεῖ; Τίνος πυθώμεθα; Τίνας ἔχομεν ἀξιοπιστοτέρους, ἢ αὐτὸν τοῦτον τὸν γεγονότα φίλον; Ἐλθὲ εἰς τὸ 47
μέσον, καὶ εἰπὲ ἡμῖν, πότε ἀταραχώτερον ἐκάθευδες; νῦν, ἢ πρὶν γενέσθαι φίλος τοῦ Καίσαρος; Εὐθὺς ἀκούεις, ὅτι, Παῦσαι, τοὺς Θεούς σοι, ἐμπαίζων μου τῇ τύχῃ. οὐκ οἶδας οἷα πάσχω τάλας, οὐδ' ὕπνος ἐπέρχεταί μοι· ἀλλ' ἄλλος ἄλλοθεν λέγει, ὅτι, Ἤδη ἐγρηγορεῖ, ἤδη πρόεισιν· εἶτα ταραχαί, εἶτα φροντίδες. Ἄγε, 48
ἐδείπνεις δὲ πότε εὐαρεστότερον; νῦν, ἢ πρότερον; Ἄκουσον αὐτοῦ, καὶ περὶ τούτων τί λέγει· ὅτι, ἂν μὲν μὴ κληθῇ, ἐδυνάτου· ἂν δὲ κληθῇ, ὡς δοῦλος παρὰ κυρίῳ δεῖπνει, μεταξὺ προσέχων μή τι μωρὸν εἴπῃ ἢ ποιήσῃ. Καὶ τί δοκεῖς φοβεῖται; μὴ μαστιγωθῇ ὡς δοῦλος; Πόθεν αὐτῷ οὕτω καλῶς; Ἀλλ', ὡς πρέπει τηλικοῦτον ἄνδρα, Καίσαρος φίλον, μὴ ἀπολέσῃ τὸν τραχηλον.

Ἐλούου

cundis utitur? Quem percontemur? Quem vero habemus fide digniorem eo ipso, qui Cæsaris amicus factus est? Prodi in medium: dic nobis, quando tranquillius dormivisti? nunc, an priusquam Cæsaris amicitiam nactus esses? Statim audis: Desine, quæso per deos, fortunæ meæ insultare: haud nosti qualia perpetiar miser: ne somnus quidem mihi obrepit: sed alius venit, nunciatque; eum jam vigilare, jam prodire; mox tumultus, mox curæ. Age, quando suavius cœnasti? nunc, an prius? Audi ipsum, de his etiam quid dicat: si non vocetur, angi sese; sin vocetur, cœnare ut servum apud dominum, interim solicitum, ne quid stulte dicat aut faciat. Quid vero eum timere putas? Ne vapulet, ut servus? Unde ei tam bene esset? Immo, ut decet tantum virum, Cæsaris amicum, ne caput amittat. Quando autem

49 Ἐλούου δὲ πότ' ἀπαραχώτερον; ἐγυμνάζου δὲ πότε σχολαίτερον; Τὸ σύνολον, ποῖον μᾶλλον ἤθε-
50 λες βίον βιοῦν; τὸν νῦν, ἢ τὸν τότε; Ὀμόσαι δύναμαι, ὅτι οὐδεὶς οὕτως ἐστὶν ἀναίσθητος, ἢ ἀναληθὴς, ὡς μὴ ἀποδύρασθαι τὰς αὐτοῦ συμφορὰς, ὅσῳ ἂν ᾖ φίλτερος.

51 Ὅταν οὖν μήτε οἱ βασιλεῖς λεγόμενοι ζῶσιν ὡς θέλουσι, μήθ' οἱ φίλοι τῶν βασιλέων, τίνες ἔτι εἰσὶν ἐλεύθεροι; Ζήτει καὶ εὑρήσεις. ἔχεις γὰρ ἀφορμὰς παρὰ τῆς φύσεως πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀληθείας. εἰ δ' αὐτὸς οὐχ οἷός τε εἶ, κατὰ ταύτας ψιλὰς πορευόμενος, εὑρεῖν τὸ ἑξῆς, ἄκουσον
52 παρὰ τῶν ἐζητηκότων. Τί λέγουσιν; Ἀγαθόν σοι δοκεῖ ἡ ἐλευθερία; Τὸ μέγιστον. Δύναται οὖν τις τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ τυγχάνων, κακοδαιμονεῖν, ἢ κακῶς πράσσειν; Οὔ. Ὅσους οὖν ἂν ἴδῃς κακοδαιμονοῦντας, δυσροοῦντας, πενθοῦντας, ἀποφαίνου

antem tranquillius lavisti? quando majore otio te exercuisti? Denique omnino, utram vivere vitam malles? hanc, an illam? Jurare ausim, neminem adeo vel stupidum, vel a veritate alienum esse, quin magis fortunas suas miseretur, quo amicior Cæsari fuerit.

Cum ergo neque hi, qui reges dicuntur, ita vivant ut volunt, neque amici regum; quinam restant qui sint liberi? Quære, & invenies: habes enim ad veritatis inventionem adjumenta quædam ab ipsa natura tributa. Quod si his solis ducibus utens non potes consequentia invenire, audi quid ii dicant, qui hæc pervestigârunt. Quid dicunt? Bonum tibi videtur libertas? Maximum. Potest ergo aliquis maximo bono potitus, miser esse, & adversâ fortunâ uti? Non. Quoscumque igitur infelices videris, adversâ fortuna conflictantes, lugentes,

Φαίνου δεσμῶν, μὴ ὄντως ἐλεύθερος. Ἀποφαίνομαι. Οὐκοῦν εἰκὸς μὲν οὐκ ἂν καὶ τραύσεως, καὶ τῆς τοιαύτης ἐν πήσει παρατυχόντος, ἂν δὲ ἀποσχοίμεθα. εἰ γὰρ ὀρθῶς ὡμολόγησας τοῦτο, ἂν τε μέγας βασιλεὺς ποιοῦμαι, οὐκ ἂν ἐλεύθερος, ἂν τε μικρὸς, ἂν δ' ὑποτιμᾶς, ἂν τε δυνατὸς τοῦ. Ἔστω. 53

Ἔστι οὖν αἰτόμενόν μοι τοιοῦτο, δοκεῖ σοι μέγας τὶν εἶναι καὶ γενναῖος ἡ ἐλευθερία καὶ ἀξιόλογον; Πῶς γὰρ οὔ; Ἔστιν οὖν, τυγχάνοντά τινος οὕτω μεγάλου καὶ ἀξιολόγου καὶ γενναίου, τοιοῦτον εἶναι; Οὐκ ἔστιν. Ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰ ὑποκρινόμενον ἑτέρῳ, ἢ κολακεύοντα παρὰ τὸ φαινόμενον αὐτῷ, λέγε καὶ τοῦτον δεσμῶν μὴ εἶναι ἐλεύθερον· καὶ μὴ μόνον, ἂν δεσπόζοιον ἕνεκα αὐτὸ ποιῇ, ἀλλὰ κἂν ἐπαρχίας ἕνεκα, κἂν ὑποτιμίας, ἀλλ' ἐκείνους μὲν μικροδούλους λέγε, τοὺς μικρῶν 54 55

gentes, eos audacter pronuncia non esse liberos. Pronuncio. Igitur emtionem & venditionem, & hujusmodi constitutionem in servili conditione, missam nunc fecimus, & de ea non quærimus: nam si recte ista concessisti, sive magnus rex infelix fuerit, non erit liber, sive regulus, sive consularis, sive iterum consul. Esto.

Iam porro illud mihi responde, num magnum quiddam & generosum, & magni pretii tibi videtur esse libertas? Quidni vero? Fierine potest igitur, ut tanto, tam præclaro & generoso bono præditus, sit humilis & abjectus? Non potest. Cum ergo aliquem videris alteri se submittentem, aut præter animi sui sententiam adulantem; audacter & illum liberum esse negato: neque solum, si propter cœnam id faciat; sed etiam, si ob provinciam, ob consulatum: sed illos quidem minutos ser-

vos

νούτου, ἐμποδίζεσθαι καὶ δυσχεραίνειν. Ἂν ἀφεθῶ, φησὶν, εὐθὺς πᾶσιν εὔχρηστος, εὐθέως ἐπιστρέφομαι, πᾶσιν ὡς ἴσος καὶ ὅμοιος λαλῶ, πορεύομαι ὅπου θέλω, ἔρχομαι ὅθεν θέλω, καὶ ὅπου θέλω. Εἶτα ἀπηλευθέρωται· καὶ εὐθὺς μὲν οὐκ ἔχων πεῖ φάγῃ, ζητεῖ τίνα κολακεύσας, παρά τίνι δειπνήσας· εἶτα ἢ ἐργάζεται τῷ σώματι, καὶ πάσχει τὸ δεινότατον· κἂν σχῇ τινα φάτνην, ἐμπίπτωσιν εἰς δουλείαν πολὺ τῆς προτέρας χαλεπωτέραν· ἢ καὶ εὐπορήσας ἄνθρωπος ἀπαίδευτος, πεφίλησε παιδισκάριον, καὶ δυστυχῶν ἀναπλάσσεται, καὶ τὴν δουλείαν ποθεῖ. Τί γάρ μοι κακὸν ἦν; ἄλλος μ' ἐνέδυεν, ἄλλος μ' ὑπεδεῖτο, ἄλλος ἔτρεφεν, ἄλλος ἐνοσοκόμει, ὀλίγα αὐτῷ ὑπηρέτουν. νῦν δὲ τάλας εἷς πάσχω, πλείοσι δουλεύων ἀνθ' ἑνός; Ὅμως δ' ἐὰν δακτυλίους, φησὶ, λάβω, τότε γ' εὐφυέστατα φιάζω, καὶ εὐθέως

infeliciter vivere. Si manumissus fuero, inquit, statim omnia prospera; curo neminem, omnibus ut par & æqualis verba facio; proficiscor quo volo, venio unde volo, & quo volo. Deinde, cum manumissus est, statim non habet ubi edat; quærit cui aduletur, apud quem cœnet: deinde vel corpore opus facit, & gravissima patitur; &, si modo præsepe aliquod invenerit, in servitutem incidit priore longe graviorem: aut, si opes etiam nactus fuerit homo ineptus, puellulam aliquam deperit, & suas calamitates deplorat, ac pristinam servitutem desiderat. Quid enim mali mihi erat? alius mihi vestes præbebat, calceamenta, cibum præbebat, in morbo me curabat; paucis in rebus illi serviebam: nunc autem miser, quid patior, cum pluribus pro uno serviam? Venumtamen si annulos, inquit, accepero, tum prosperrime vivam,

εὐδαιμονίστατε. Πρῶτον μὲν, ἵνα λάβῃ, πάσχει 39
ὃν ἐστιν ἄξιος· εἶτα λαβὼν, πάλιν ταὐτά.
Εἶτά φησιν· Ἂν μὲν στρατεύσωμαι, ἀπηλλάγην
πάντων τῶν κακῶν. Στρατεύεται· πάσχει ὅσα
μαστιγίας· καὶ οὐδὲν ἧττον δευτέραν αὖτε στρα-
τεύων, καὶ τρίτην. Εἶθ' ὅταν αὐτὸν τὸν κολοφῶ- 40
να ἐπιθῇ, καὶ γένηται συγκλητικὸς, τότε γίνεται
δοῦλος εἰς σύλλογον ἐρχόμενος, τότε τὴν καλλίω
καὶ λιπαρωτάτην δουλείαν δουλεύει.

Ἵνα μὴ μωρὸς ᾖ, ἀλλ' ἵνα μάθῃ ἃ ἔλεγεν 41
ὁ Σωκράτης, τί ἐστι τῶν ὄντων ἕκαστον, καὶ μὴ
εἰκῇ τὰς προλήψεις ἐφαρμόζῃ ταῖς ἐπὶ μέρους
οὐσίαις. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἴτιον τοῖς ἀνθρώ- 42
ποις πάντων τῶν κακῶν, τὸ τὰς προλήψεις τὰς
κοινὰς μὴ δύνασθαι ἐφαρμόζειν ταῖς ἐπὶ μέρους.
Ἡμεῖς δ' ἄλλοι ἄλλα οἰόμεθα. ὁ μὲν, ὅτι νοσεῖ. 43
εὐδαιμῶς, ἀλλ' ὅτι τὰς προλήψεις οὐκ ἐφαρ-

vivam, & felicissime. Primum, ut eos accipiat, ea patitur quæ meretur: deinde acceptis iis, rursus eadem. Post, Si militavero, inquit, liberabor malis omnibus. Militat; ærumnas patitur verberone dignas: ac nihilominus secunda, itemque tertia, postulat stipendia. Deinde, cum ipsum colophonem imposuit, & senator est factus, tum sit servus concilium ingrediens, tum pulcerrimam & nitidissimam servitutem servit.

Desinat esse stultus! sed discat quod Socrates ait, quæ rei cujusque sit natura; neque anticipationes rebus singularibus adcommodet. Hæc enim causa est hominibus omnium malorum, quod anticipationes communes rebus singularibus adcommodare non possunt. Nos enim alii alia opinamur nobis esse causas malorum: alius, quod ægrotet; nequaquam, sed quod anticipationes non adcommodat: alius, quod pauper

sit;

μόζει. ὁ δ', ὅτι πτωχός ἐστιν· ὁ δ', ὅτι πατέρα χαλεπὸν ἔχει ἢ μητέρα· τῷ δ' ὅτι ὁ Καίσαρ οὐχ ἱλεώς ἐστι. Τοῦτο δ' ἔστιν ἓν καὶ μόνον,
44 τὸ τὰς προλήψεις ἐφαρμόζειν μὴ εἰδέναι. Ἐπεὶ τίς οὐκ ἔχει κακοῦ πρόληψιν, ὅτι βλαβερόν ἐστιν, ὅτι φευκτόν ἐστιν, ὅτι παντὶ τρόπῳ ἀφοικονόμητόν ἐστι; Πρόληψις προλήψει οὐ μάχεται, ἀλλ'
45 ὅταν ἔλθῃ ἐπὶ τὸ ἐφαρμόζειν. Τί οὖν τὸ κακόν ἐστι τοῦτο, καὶ βλαβερὸν, καὶ φευκτόν; Λέγε, τὸ Καίσαρος μὴ εἶναι φίλον. Ἀπῆλθεν, ἀπέπεσε τῆς ἐφαρμογῆς, θλίβεται, ζητεῖ τὰ μηδὲν πρὸς τὸ προκείμενον· ὅτι τυχὼν τοῦ φίλος εἶναι Καίσαρος, οὐδὲν ἧττον τοῦ ζητουμένου οὐ τέτευχε.
46 Τί γάρ ἐστιν, ὃ ζητεῖ πᾶς ἄνθρωπος; Εὐσταθῆσαι, εὐδαιμονῆσαι, πάντα ὡς θέλει ποιεῖν, μὴ κωλύεσθαι, μηδ' ἀναγκάζεσθαι. Ὅταν οὖν γένηται Καίσαρος φίλος, πέπαυται κωλυόμενος;

πέπαυ-

fit; alius, quod patrem durum habeat aut matrem; alius, quod Cæsarem sibi male propitium habeat? Sed horum omnium unica & sola causa est, anticipationes nescire adcommodare. Quis enim notionem Mali non habet hanc, esse id noxium, esse fugiendum, modis omnibus propulsandum esse? Notio notioni non repugnat; sed cum ad adcommodationem ventum est. Quid ergo est malum istud & noxium, & fugiendum? Respon-

det, Non esse Cæsaris amicum. Longe abiit, adcommodatione excidit, angitur, quærit ea quæ ad institutum nihil adtinent: quia Cæsaris amicitiam adeptus, nihilominus id, quod quærebat, non est adeptus. Quid enim est, quod quivis homo quærit? Tranquille vivere, prosperâ fortunâ uti, arbitratu suo facere omnia, non prohiberi, non cogi. Igitur Cæsaris amicus factus, an prohiberi desiit? desiit cogi? tranquille vivit? rebus fe-

cundis

πέπαυται ἀναγκαζόμενος; εὐσταθεῖ; εὐροεῖ; Τί-
νος πυθώμεθα; Τίνα ἔχομεν ἀξιοπιστότερον, ἢ
αὐτὸν τοῦτον τὸν γεγονότα φίλον; Ἐλθὲ εἰς τὸ 47
μέσον, καὶ εἰπὲ ἡμῖν, πότε ἀταραχώτερον ἐκά-
θευδες; νῦν, ἢ πρὶν γενέσθαι φίλος τοῦ Καίσα-
ρος; Εὐθὺς ἀκούεις, ὅτι, Παῦσαι, τοὺς Θεούς
σοι, ἐμπαίζων μου τῇ τύχῃ. οὐκ οἶδας οἷα πά-
σχω τάλας, οὐδ' ὕπνος ἐπέρχεταί μοι· ἀλλ'
ἄλλος ἐλθὼν λέγει, ὅτι, Ἤδη ἐγρηγορεῖ, ἤδη
πρόεισιν· εἶτα ταραχαὶ, εἶτα φροντίδες. Ἄγε, 48
ἐδείπνεις δὲ πότε εὐαρεστότερον; νῦν, ἢ πρότε-
ρον; Ἄκουσον αὐτοῦ, καὶ περὶ τούτων τί λέγει·
ὅτι, ἂν μὲν μὴ κληθῇ, ὀδυνᾶται· ἂν δὲ κληθῇ,
ὡς δοῦλος παρὰ κυρίῳ δειπνεῖ, μεταξὺ προσέχων
μή τι μωρὸν εἴπῃ ἢ ποιήσῃ. Καὶ τί δοκεῖς φοβεῖ-
ται; μὴ μαστιγωθῇ ὡς δοῦλος; Πόθεν αὐτῷ οὕ-
τω καλῶς; Ἀλλ', ὡς πρέπει τηλικοῦτον ἄνδρα,
Καίσαρος φίλον, μὴ ἀπολέσῃ τὸν τράχηλον.
Ἐλούου

cundis utitur? Quem percontemur? Quem vero habemus fide digniorem eo ipso, qui Cæsaris amicus factus est? Prodi in medium: dic nobis, quando tranquillius dormivisti? nunc, an priusquam Cæsaris amicitiam nactus esses? Statim audis: Desine, quæso per deos, fortunæ meæ insultare: haud nosti qualia perpetiar miser: ne somnus quidem mihi obrepit: sed alius venit, nunciatque; eum jam vigilare, jam prodire; mox tumultus, mox curæ. Age, quando suavius cœnasti? nunc, an prius? Audi ipsum, de his etiam quid dicat: si non vocetur, angi sese; sin vocetur, cœnare ut servum apud dominum, interim solicitum, ne quid stulte dicat aut faciat. Quid vero eum timere putas? Ne vapulet, ut servus? Unde ei tam bene esset? Immo, ut decet tantum virum, Cæsaris amicum, ne caput amittat. Quando autem

49 Ἐλούου δὲ πότ' ἀναραχώτερον; ἐγυμνάζου δὲ πότε σχολαίτερον; Τὸ σύνολον, ποῖον μᾶλλον ἤθε-
50 λες βίον βιοῦν; τὸν νῦν, ἢ τὸν τότε; Ὀμόσαι δύναμαι, ὅτι οὐδεὶς οὕτως ἐστὶν ἀναίσθητος, ἢ ἀναλεθὴς, ὡς μὴ ἀποδύρασθαι τὰς αὐτοῦ συμφορὰς, ὅσῳ ἂν ᾖ φίλτερος.

51 Ὅταν οὖν μήτε οἱ βασιλεῖς λεγόμενοι ζῶσιν ὡς θέλουσι, μήθ' οἱ φίλοι τῶν βασιλέων, τίνες ἔτι εἰσὶν ἐλεύθεροι; Ζήτει καὶ εὑρήσεις. ἔχεις γὰρ ἀφορμὰς παρὰ τῆς φύσεως πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀληθείας. εἰ δ' αὐτὸς οὐχ οἷός τε εἶ, κατὰ ταύτας ψιλὰς πορευόμενος, εὑρεῖν τὸ ἑξῆς, ἄκουσον
52 παρὰ τῶν ἐζητηκότων. Τί λέγουσιν; Ἀγαθόν σοι δοκεῖ ἡ ἐλευθερία; Τὸ μέγιστον. Δύναται οὖν τις τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ τυγχάνων, κακοδαιμονεῖν, ἢ κακῶς πράσσειν; Οὔ. Ὅσους οὖν ἂν ἴδῃς κακοδαιμονοῦντας, δυσροοῦντας, πενθοῦντας, ἀποφαίνου

antem tranquillius lavisti? quando majore otio te exercuisti? Denique omnino, utram vivere vitam malles? hanc, an illam? Jurare ausim, neminem adeo vel stupidum, vel a veritate alienum esse, quin magis fortunas suas miseretur, quo amicior Cæsari fuerit.

Cum ergo neque hi, qui reges dicuntur, ita vivant ut volunt, neque amici regum; quinam restant qui sint liberi? Quære, & invenies: habes enim ad veritatis inventionem adjumenta quædam ab ipsa natura tributa. Quod si his solis ducibus utens non potes consequentia invenire, audi quid ii dicant, qui hæc pervestigârunt. Quid dicunt? Bonum tibi videtur libertas? Maximum. Potest ergo aliquis maximo bono potitus, miser esse, & adversâ fortunâ uti? Non. Quoscumque igitur infelices videris, adversâ fortuna conflictantes, lugentes,

φαίνου θαῤῥῶν, μὴ εἶναι ἐλευθέρους. Ἀποφαίνομαι. Οὐκοῦν ἀπὸ μὲν ὠνῆς καὶ πράσεως, καὶ τῆς τοιαύτης ἐν κτήσει κατατάξεως, ἤδη ἀποκεχωρήκαμεν. εἰ γὰρ ὀρθῶς ὡμολόγησας ταῦτα, ἄν τε μέγας βασιλεὺς κακοδαιμονῇ, οὐκ ἂν ἐλεύθερος, ἄν τε μικρὸς, ἄν θ' ὑπατικὸς, ἄν τε δισύπατος. Ἔστω. 53

Ἔτι οὖν ἀπόκριναί μοι κἀκεῖνο, δοκεῖ σοι μέγα τι εἶναι καὶ γενναῖον ἡ ἐλευθερία καὶ ἀξιόλογον; Πῶς γὰρ οὔ; Ἔστιν οὖν, τυγχάνοντά τινος οὕτω μεγάλου καὶ ἀξιολόγου καὶ γενναίου, ταπεινὸν εἶναι; Οὐκ ἔστιν. Ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰ ὑποπεπτωκότα ἑτέρῳ, ἢ κολακεύοντα παρὰ τὸ φαινόμενον αὐτῷ, λέγε καὶ τοῦτον θαῤῥῶν μὴ εἶναι ἐλεύθερον· καὶ μὴ μόνον, ἂν δειπναρίου ἕνεκα αὐτὸ ποιῇ, ἀλλὰ κἂν ἐπαρχίας ἕνεκα, κἂν ὑπατείας. ἀλλ' ἐκείνους μὲν μικροδούλους λέγε, τοὺς μικρῶν 54 55

gentes, eos audacter pronuncia non esse liberos. Pronuncio. Igitur emtionem & venditionem, & hujusmodi constitutionem in servili conditione, missam nunc fecimus, & *de ea non quærimus*: nam si recte ista concessisti, sive magnus rex infelix fuerit, non erit liber, sive regulus, sive consularis, sive iterum consul. Esto.

Iam porro illud mihi responde, num magnum quiddam & generosum, & magni pretii tibi videtur esse libertas? Quidni vero? Fierine potest igitur, ut tanto, tam præclaro & generoso bono potitus, sit humilis & abjectus? Non potest. Cum ergo aliquem videris alteri se submittentem, aut præter animi sui sententiam adulantem; audacter & illum liberum esse negato: neque solum, si propter cœnam id faciat; sed etiam, si ob provinciam, ob consulatum: sed illos quidem minutos ser-

vos

μικρῶν τινων ἕνεκα ταῦτα ποιοῦντας· τούτους δ', ὡς εἰσὶν ἄξιοι, μεγαλοδούλους. Ἔστω καὶ ταῦ-
56 τα. Ἀστεῖ δέ σοι ἡ ἐλευθερία αὐτεξούσιόν τι καὶ αὐτόνομον; Πῶς γὰρ οὔ; Ὅντινα οὖν ἐπ' ἄλλῳ κωλύσαι ἐστὶ, καὶ ἀναγκάσαι, θαρρῶν λέγε μὴ
57 εἶναι ἐλεύθερον. καὶ μή μοι πάππους αὐτοῦ καὶ προπάππους βλέπε, καὶ ὠνὴν ζήτει καὶ πράσιν· ἀλλ', ἂν ἀκούσῃς λέγοντος ἔσωθεν καὶ ἐκ πάθους, Κύριε· κἂν δώδεκα ῥάβδοι προάγωσι, λέγε δοῦλον. κἂν ἀκούσῃς λέγοντος, Τάλας ἐγὼ, οἷα πάσχω; λέγε δοῦλον. ἂν ἁπλῶς ἀποκλαιόμενον ἴδῃς, μεμφόμενον, δυσροοῦντα, λέγε δοῦλον, πε-
58 ριπόρφυρον ἔχοντα. Ἂν οὖν μηδὲν τούτων μὴ ποιῇ, μήπω εἴπῃς ἐλεύθερον· ἀλλὰ τὰ δόγματα αὐτοῦ κατάμαθε, μή τι ἀναγκαστὰ, μή τι κωλυτικὰ, μή τι δυσροητικὰ; Κἂν εὕρῃς τοιοῦτον, λέγε δοῦλον, ἀνοχὰς ἔχοντα ἐν Σατορναλίοις·

vos adpella, qui propter minutas res ista faciunt; istos vero, ut digni sunt, magnos servos. Concedamus & hæc. Num tibi libertas videtur esse status, quo quis sui juris est, suique arbitrii? Quidni? Quisquis igitur ab alio prohiberi & cogi potest, eum ne dubita negare esse liberum. Neque vero avos aut proavos ejus respice; nec quære, quis emerit eum, quis vendiderit: sed, si audieris ex animo & cum adfectu dicentem, Domine; quamvis duodecim fasces antecedant, servum adpella. Quod si dicentem audieris, Me miserum! quomodo mecum agitur? dic, servum. Denique omnino, si deplorantem, conquerentem, adversis rebus conflictantem videris: dic, servum prætextatum. Quod si horum nihil fecerit, non idcirco statim liberum dixeris; sed opiniones ejus & decreta cognosce, num cogi, num prohiberi possint, num successu carere? Quod si talem inveneris, dic servum,

λίοις λέγε, ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ ἀποδημεῖ εἶθ' ἥξει, καὶ γνώσῃ οἷα πάσχει. Τίς ἥξει; Πᾶς ὃς 59
ἂν αὐτεξουσίαν ἔχῃ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τινος θελομένων, πρὸς τὸ περιποιήσασθαι ταῦτα, ἢ ἀφελέσθαι. Οὕτως οὖν πολλοὺς κυρίους ἔχομεν; Οὕτω. τὰ γὰρ πράγματα πρότερους τούτων κυρίους ἔχομεν· ἐκεῖνα δὲ πολλά ἐστι· διὰ ταῦτα ἀνάγκη, καὶ τοὺς τούτων τινὸς ἔχοντας ἐξουσίαν, κυρίους εἶναι. Ἐπεί τοι οὐδεὶς αὐτὸν τὸν Καίσαρα φοβεῖται 60
ἀλλὰ τὸν θάνατον, φυγήν, ἀφαίρεσιν τῶν ὄντων, φυλακήν, ἀτιμίαν. οὐδὲ φιλεῖ τις τὸν Καίσαρα, ἐὰν μή τι ἢ πολλοῦ ἄξιος· ἀλλὰ πλοῦτον φιλοῦμεν, ἡμαρχίαν, στρατηγίαν, ὑπατείαν. Ὅταν 61
ταῦτα φιλῶμεν, καὶ μισῶμεν, καὶ φοβώμεθα, ἀνάγκη τοὺς ἐξουσίαν αὐτῶν ἔχοντας κυρίους ἡμῶν εἶναι. διὰ τοῦτο καὶ ὡς θεοὺς αὐτοὺς προσκυνοῦμεν. Ἐννοοῦμεν γάρ, ὅτι τὸ ἔχειν ἐξουσίαν τῆς μεγί-

vum, cui Saturnalibus inducias dentur: dic, dominum ejus peregre abesse; qui ubi advenerit, videbis qua ille conditione sit. Quis adveniet? Quisquis potestatem habet eorum alicujus, quæ ille vult, vel conferendi, vel auferendi. Sicccine tot dominos habemus? Sic. Nam res ipsas, ante hos, dominas habemus: quæ cum multæ sint, fieri non potest, quin il, qui earum rerum alicujus potestatem habeant, nostri sint domini. Etenim ipsum Cæsarem nemo timet; sed mortem, sed exsilium, sed ereptionem bonorum, carcerem, ignominiam. Neque diligit quisquam ipsum Cæsarem, nisi virtute excellat: sed divitias diligimus, tribunatum, præturam, consulatum. Hæc cum diligimus, odimus, timemus; necesse est, eos quorum hæc in potestate sunt, nostros esse dominos: quare etiam veluti deos, illos adoramus. Sic enim statuimus, in cujus potestate amplissimum beneficium

μεγίστης ὠφελείας, θεῖόν ἐστιν. ἂν ὑποτάσσωμεν κακῶς, Οὗτος δ' ἔχει τῆς μεγίστης ὠφελείας ἐξουσίαν· θεῖόν πάρεστιν. Εἰ γὰρ ὑποτάσσωμεν κακῶς, τὸ, οὗτος δ' ἔχει τῆς μεγίστης ὠφελείας ἐξουσίαν, ἀνάγκη καὶ τὸ γενόμενον ἐξ αὐτῶν ἐπενεχθῆναι κακῶς.

62 Τί οὖν ἐστι τὸ ποιοῦν ἀκώλυτον τὸν ἄνθρωπον, καὶ αὐτεξούσιον; πλοῦτος γὰρ οὐ ποιεῖ, οὐδ' ὑπατεία, οὐδ' ἐπαρχία, οὐδὲ βασιλεία· 63 ἀλλὰ δεῖ τι ἄλλο εὑρεθῆναι. Τί οὖν ἐστι τὸ ἐν τῷ γράφειν ἀκώλυτον ποιοῦν καὶ ἀπαραπόδιστον; Ἡ ἐπιστήμη τοῦ γράφειν. Τί δ' ἐν τῷ κιθαρίζειν; Ἡ ἐπιστήμη τοῦ κιθαρίζειν. Οὐκοῦν καὶ ἐν 64 τῷ βιοῦν, ἡ ἐπιστήμη τοῦ βιοῦν. Ὡς μὲν οὖν ἁπλῶς, ἀκήκοας· σκέψαι δ' αὐτὸ καὶ ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους. τὸν ἐφιέμενόν τινος τῶν ἐπ' ἄλλοις ὄντων, ἀνεμπόδιστον εἶναι; Οὔ. Ἐνδέχε-

ται

neficium sit, id divinum quiddam esse: deinde male subsumimus. In illius autem potestate amplissimum beneficium est: quare Divinum quiddam est. Nam si male subsumimus illud, In istius potestate amplissimum beneficium est; necesse est, etiam id, quod ex his conficitur, perperam inferri.

Quid ergo est, quod homini hoc præstet, ut nec prohiberi possit, & sui juris ut sit? Nam opes quidem hoc non faciunt, neque consulatus, neque provinciæ, neque imperia; sed aliud aliquid est quærendum. Quid ergo est, quod in scribendo faciat, ut expedite & solute agere possimus? Scribendi scientia. Quid, ut cithara expedite canamus? Scientia illius artis. Ergo & in degenda vita, vivendi scientia. Iam generatim quidem hæc audivisti; considera vero etiam particulatim. Potestne impedimenti expers esse is, qui aliquid adpetit quod alieni juris est?

ται ἀπερισπάστως; Οὔ. Οὐκοῦν οὐδ' ἐλεύθερον.
Ὅρα οὖν πότερον οὐδὲν ἔχομεν ὃ ἐφ' ἡμῖν μόνοις 65
ἐστὶν, ἢ πάντα; ἢ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστι, τὰ δ'
ἐπ' ἄλλοις; Πῶς λέγεις; Τὸ σῶμα ὅταν θέλῃς 66
ὁλόκληρον εἶναι, ἐπί σοί ἐστιν, ἢ οὔ; Οὐκ ἐπ'
ἐμοί. Ὅταν δ' ὑγιαίνειν; Οὐδὲ τοῦτο. Ὅταν δὲ
καλὸν εἶναι; Οὐδὲ τοῦτο. Ζῆν δὲ, ἢ ἀποθανεῖν;
Οὐδὲ τοῦτο. Οὐκοῦν τὸ μὲν σῶμα ἀλλότριον,
ὑπεύθυνον παντὸς τοῦ ἰσχυροτέρου. Ἐστω. Τὸν 67
ἀγρὸν δ' ἐπί σοί ἐστιν ἔχειν ὅταν θέλῃς, καὶ ἐφ'
ὅσον θέλεις, καὶ οἷον θέλεις; Οὔ. Τὰ δὲ δού- 15
λαρια; Οὔ. Τὰ δ' ἱμάτια; Οὔ. Τὸ δ' ὀπώδιον;
Οὔ. Τοὺς δ' ἵππους; Τούτων μὲν οὐδέν. Ἂν δὲ
τὰ τέκνα σου ζῆν θέλῃς ἐξ ἅπαντος, ἢ τὴν γυ-
ναῖκα, ἢ τὸν ἀδελφὸν, ἢ τοὺς φίλους, ἐπί σοί
ἐστιν; Οὐδὲ ταῦτα.

Πέτε-

est? Non potest. Potestne non prohiberi? Non potest. Ergo nec liber esse potest. Vide igitur: nihilne habeamus quod in nostra potestate sit? an omnia? an vero quædam nostra, quædam aliena? Quomodo ais? Corpus integrum esse cum vis, estne penes te, an non? Non est penes me. Cum recte valere? Ne hoc quidem. Cum esse pulcrum? Neque hoc. Vivere, aut mori? Neque hoc. Igitur corpus alienum est, cuivis fortiori obnoxium. Esto. At penes te est, agrum habere cum voles, & quoad voles, & qualem voles? Non. Servulos autem? Non. At vestes? Non. Domunculam? Non. At equos? Horum omnium nihil. Quod si præcise ac sine exceptione volueris, ut in vita maneant tui liberi, aut uxor tua, aut frater, aut amici, penes te id est? Ne id quidem.

68 Πότερον οὖν οὐδὲν ἔχεις ἀντεξούσιον, ὃ ἐπὶ μόνῳ ἐστὶ σοὶ, καὶ ἀναφαίρετον; ἢ ἔχεις τι τοιοῦτον; Οὐκ οἶδα. Ὅρα οὖν οὕτω, καὶ σκέψαι αὐτό. Μή τις δύναταί σε πεῖσαι συγκατατίθεσθαι τῷ ψεύδει; Οὐδείς. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ συγκαταθετικῇ τόπῳ ἀκώλυτος εἶ καὶ ἀπαραπόδιστος. Ἔστω. 70 Ἄγε, ὁρμῆσαί σε ἐφ' ὃ μὴ θέλεις, τίς δύναται ἀναγκάσαι; Δύναται. ὅταν γάρ μοι θάνατον ἢ δεσμὰ ἀπειλῇ, ἀναγκάζει με ὁρμῆσαι. Ἂν οὖν καταφρονῇς τοῦ ἀποθανεῖν καὶ τοῦ δεδέσθαι, 71 ἆρα αὐτῷ ἐπισχεθήσῃ; Οὔ. Σὸν οὖν ἐστιν ἔργον, τὸ καταφρονεῖν θανάτου, ἢ οὐ σόν; Ἐμόν. Σὸν ἄρα ἐστὶ καὶ τὸ ὁρμῆσαι; ἢ οὔ; Ἔστω ἐμόν. 72 Τὸ δ' ἀφορμῆσαι, τίνος; σὸν καὶ τοῦτο. Τί οὖν, ἂν, ἐμοῦ ὁρμήσαντος περιπατῆσαι, ἐκεῖνός με κωλύσῃ; Τί σου κωλύει; μή τι τὴν συγκατάθεσιν; Οὔ· ἀλλὰ τὸ σωμάτιον. Ναὶ, ὡς λίθον. Ἔστω·

An ergo nihil habes proprium, quod ponas te solum sit, nec eripi tibi possit? aut habesne aliquid tale? Nescio. Sic igitur istud vide atque considera. Numquid efficere potest, ut adsentiaris mendacio? Nemo. Ergo in loco adsensionis nec prohiberi nec impediri potes. Esto. Age; ut impetum capias ad id quod non vis, cogere te aliquis potest? Potest: nam si mihi mortem aut vincula minitetur, impetum me capere cogit. At si vincula & mortem contemnas, adhuc eum curabis? Non. Tuum-ne ergo est opus, mortem contemnere, an non tuum? Meum. Tuum igitur etiam est, impetum uti. Nonne? Esto meum. Devitare autem rem aliquam? Etiam hoc tuum est. Quid ergo, si me deambulare conantem ille prohibeat? Quid tuum prohibet? num adsensionem tuam? Non: at corpusculum. Immo; tamquam lapidem

Ἔστω· ἀλλ' οὐκέτι ἐγὼ περιπατῶ. Τίς δέ σοι 73
εἶπε, τὸ περιπατῆσαι σὸν ἔργον ἐστὶν ἀκώλυτον;
ἐγὼ γὰρ ἐκεῖνο ἔλεγον ἀκώλυτον μόνον, τὸ ὁρμῆ-
σαι· ὅπου δὲ σώματος χρεία καὶ τῆς ἐκ τούτου
συνεργείας, πάλαι ἀκήκοας ὅτι οὐδὲν ἐστι σόν.
Ἔστω καὶ ταῦτα. Ὀρέγεσθαι δέ σε οὐ μὴ θέ- 74
λεις, τίς ἀναγκάσαι δύναται; Οὐδείς. Προθέ-
σθαι δ' ἢ ἐπιβαλέσθαι τὶς, ἢ ἁπλῶς χρῆσθαι
ταῖς προσπιπτούσαις φαντασίαις; Οὐδὲ τοῦτο.
ἀλλὰ ὀρεγόμενόν με κωλύσει τυχεῖν οὗ ὀρέγομαι. 75
Ἂν τῶν σῶν τινος ὀρέγῃ, καὶ τῶν ἀκωλύτων, πῶς
σε κωλύσει; Οὐδαμῶς. Τίς οὖν σοι λέγει, ὅτι ὁ
τῶν ἀλλοτρίων ὀρεγόμενος ἀκώλυτός ἐστιν;

Ὑγείας οὖν μὴ ὀρέγομαι; Μηδαμῶς, μηδ' 76
ἄλλου ἀλλοτρίου μηδενός. ὃ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐπὶ 77
σοὶ παρασκευάσαι ἢ τηρῆσαι ὅτε θέλεις, τοῦτο

lapidem. Esto: at ego non amplius deambulo. Quis autem tibi dixit, deambulare tuum esse opus, quod prohiberi non possit? nam ego illud solum prohiberi posse negavi, ut impetum capias; ubi autem corpore atque illius ministerio sit opus, pridem audivisti, nihil esse tuum. Sunto & hæc. At, ut adpetas quod tu non velis, ecquis te cogere potest? At; instituere atque suscipere aliquid, aut omnino objectis visis uti, ad hæc quisquam te cogere potest? Ne hoc quidem quisquam: sed adpetentem me prohibebit eo potiri quod adpeto. Si tuum aliquid adpetes, & quod prohiberi nequeat, quomodo prohibebit? Nullo modo. Quis autem tibi dicit, eum, qui aliquid alieni adpetat, prohiberi non posse?

Ergo sanitatem non adpetam? Nequaquam, nec ullam rem alienam. Quod enim penes te non est vel parare vel tueri cum vis, id alienum est: longe ab eo

ἀλλότριός ἐστι. μανθάνεις οὖν παρὰ σεαυτοῦ οὐ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ πολὺ πρότερον τὴν ὄρεξιν. εἰ δὲ μή, παρέδωκας σεαυτὸν δοῦλον ὑπέθηκας τὸν τράχηλον, αἴρου τι θαυμάζεις τῶν μὴ σῶν, ᾧ τινι 78 ἂν τῶν ὑπευθύνων καὶ θνητῶν προσπαθῇς. Ἡ 41 χεὶρ σή ἐστιν ἐμή; Μέρος ἐστὶ σόν· φύσει δὲ πηλός, εὐλυτόν, εὐναγκαστόν, δοῦλον πάντως 79 τοῦ ἰσχυροτέρου. Καὶ τί σοι λέγω χεῖρα; ὅλον τὸ σῶμα οὕτως ἔχειν σε δεῖ ὡς ὀνάριον ἐπισεσαγ- 2 μένον· ἕως ὅσον ἂν οἷόν τε ᾖ, ἕως ἔσον σὸν ἀλλο- νεῖ· ἂν δὲ ἀναγκαιότης ᾖ, καὶ στρατιώτης ἐπιλά- βηται, ἄφες, μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ γόγγυζε· εἰ δὲ μή, πληγὰς λαμβάνων, οὐδὲν ἧττον ἀπολεῖς καὶ 80 τὸ ὀνάριον. Ὅταν δὲ πρὸς τὸ σῶμα οὕτως ἔχειν 3 σε δεῖ, ἔξεστί σοι ἀπολέπειν περὶ τὰ ἄλλα, ὅσα 4 σοῦ αὐθαιρέτως ἕνεκα παρασκευάζεται. ὅταν ἐκεῖνο θεάσῃ ἀγαθὸν ἡμῖν, τὰ ἄλλα γίνεται χαλινάρια τῶν ὀναρίων,

σαγμά-

ne non modo manus, sed adpetitionem etiam, ac multo quidem magis, abstines; alioqui in servitutem te tradideris, collum jugo subjeceris, si quid admiratus fueris quod tuum non est, si quid alienum & mortale desideraveris. An manus non est mea? Parti tua est; sumpse vero natura tutum, prohiberi potest, cogi potest; serva est cujusvis robustioris. Et quid tibi manum dicam? Totum corpus ita te habere oportet, ut asellum clitellis onustum; quatenus licuerit, quatenus datum fuerit; sin fuerit vis adlata, si miles prehenderit; omitte, ne reniteris, ne murmura: alioqui, plagis etiam acceptis, nihilominus asellum amittes. Quod si erga corpus te sic adfectum esse decet, vide, quid de cæteris rebus statuendum sit, quæ corporis gratia comparantur: cum asellus sit corpus, cætera frenis erunt aselli, clitellæ, ferreæ

σεσυμβέβηκε, ὑποδημάτια, σκιόδη, σχοῖνος, ἄμφω ταῦτα; ἀπόλυε θᾶττον καὶ εὐκολώτερον· ἢ τὸ ἐναντίον.

Καὶ ταύτην τὴν παρασκευὴν παρασκευασάμενος, καὶ τὴν ἄσκησιν ἀσκήσας, τὰ ἀλλότρια ἀπὸ τῶν ἰδίων διακρίνειν, τὰ κωλυτὰ ἀπὸ τῶν ἀκωλύτων, ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν ἡγήσασθαι, ἐκεῖνα μὴ πρὸς ἑαυτὸν, ἐνταῦθα ἐπιστρέφειν ἔχειν τὴν ὄρεξιν, ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἔκκλισιν· μή τι ἔτι Φοβῇ τινα; Οὐδένα. Περὶ τίνος γὰρ Φοβήσῃ; περὶ τῶν σεαυτοῦ, ὅπου ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ; καὶ τίς τούτων ἐξουσίαν ἔχει; τίς ἀφελέσθαι αὐτὰ δύναται; τίς ἐμποδίσαι; οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Θεόν. Ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ σώματος, καὶ τῆς κτήσεως; ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων; ὑπὲρ τῶν οὐδὲν πρὸς σέ; Καὶ τί ἄλλο ἐξήσκησας, ἐμελέτησας, ἢ διακρῖναι τὰ σὰ καὶ τὰ σοὶ, τὰ ἐπὶ σοὶ καὶ οὐκ ἐπὶ σοὶ, τὰ κωλυτὰ καὶ ἀκώλυτα; Τίνος δὲ

81

82

83

ferreæ calces, bordeum, fænum. Omitte illa etiam; omitte citius & facilius, quam ipsum asellum.

Atque in hunc modum præparatus & exercitatus, ut a propriis aliena discernas, ea quæ prohiberi possunt ab iis quæ non possunt; ut hæc ad te pertinere putes, illa nihil ad te adtinere; ut hîc adpetitionem cures, illic aversationem; num quem adhuc times? Neminem. (*Recte!*) cui enim timeris? An iis rebus, in quibus boni & mali essentia inest? Quis vero illarum potestatem habet? quis auferre potest? quis impedire? nihilo magis quam Deum. An corpori timueris, & possessioni, rebus alienis, rebus nihil ad te pertinentibus? Quid vero aliud ab initio meditatus es, nisi, ut tua & aliena discerneres, ea quæ in tua & quæ in aliorum essent potestate, quæ prohiberi possent & non prohiberi?

ἕνεκα προσῆλθες τοῖς φιλοσόφοις; ἵνα μηδὲν ἧττον
84 ἀτυχὴς καὶ δυστυχὴς; Οὐκοῦν ἄφοβος μὲν οὕτως ἔσῃ καὶ ἀταράχος. Λύπη δὲ τί πρὸς σέ; ἂν γὰρ προσδοκωμένων φόβος γίνηται, καὶ λύπη παρόντων. Ἐπιθυμήσεις δὲ τίνος ἔτι; Τῶν μὲν γὰρ προαιρετικῶν, ἅτε καλῶν ὄντων καὶ παρόντων, σύμμετρον ἕξεις καὶ καθισταμένην τὴν ὄρεξιν· τῶν δ' ἀπροαιρέτων οὐδενὸς ὀρέγῃ, ἵνα καὶ τόπον σχῇ τὸ ἄλογον ἐκεῖνο, καὶ ὠστικὸν, καὶ παρὰ τὰ μέτρα ἠπειγμένον.

85 Ὅταν οὖν πρὸς τὰ πράγματα οὕτως ἔχῃς, τίς ἔτι ἄνθρωπος δύναται φοβερὸς εἶναι; Τί γὰρ ἔχει ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ φοβερόν, ἢ ὀφθεὶς, ἢ λαλήσας, ἢ ὅλως συναναστραφείς; οὐ μᾶλλον ἢ ἵππος ἵππῳ, ἢ κύων κυνὶ, ἢ μέλισσα μελίσσῃ. ἀλλὰ τὰ πράγματα ἑκάστῳ φοβερά ἐστι· ταῦτα

hiberi? Quæ vero gratia philosophos accessisti? Ut nihilo minus votis tuis frustrareris & calamitosus esses? Igitur imperterritus & perturbationis expers sic eris. Dolor autem quid ad te? *(Nihil:)* nam quorum exspectatio timetur, horum præsentia dolet. Quid autem desiderabis porro? *(Nihil:)* nam eorum quidem quæ tui arbitrii sunt, quippe quæ pulcra sunt & adsunt, moderatam habes & compositam adpetitionem: eorum autem, quæ a tua voluntate non pendent, nihil ita adpetis, ut locum habeat brutum illud & impetuosum, & ultra modum concitatum.

Cum ergo adversus res sic adfectus fueris, quis homo deinceps timendus esse potest? Quid enim habet homo homini terribile, sive conspiciatur, sive colloquatur, aut etiam unà vivat? nihilo magis quam equus equo, aut canis cani, aut apis api. Sed res cuique formidabiles sunt; quas cum

τα δ' ὅταν περιποιεῖν τισι δύνηται τινὶ ἢ ἀφελέσθαι, τότε καὶ αὐτὸς φοβερὸς γίνεται. Πῶς οὖν 86
ἀκρόπολις καταλύεται; Οὐ σιδήρῳ, οὐδὲ πυρί, ἀλλὰ δόγμασιν. ἂν γὰρ τὴν οὖσαν ἐν τῇ πόλει καθέλωμεν, μή τι καὶ τὴν τοῦ πυρετοῦ; μή τι καὶ τὴν τῶν καλῶν γυναικαρίων; μή τι ἀπλῶς τὴν ἐν ἡμῖν ἀκρόπολιν, καὶ τοὺς ἐν ἡμῖν τυράννους ἀποβεβλήκαμεν; οὓς ἐφ' ἑκάστοις καθ' ἡμέραν ἔχομεν, ποτὲ μὲν τοὺς αὐτούς, ποτὲ δ' ἄλλους. Ἀλλ' ἔνθεν ἄρξασθαι δεῖ, καὶ ἔνθεν καθελεῖν 87
τὴν ἀκρόπολιν, ἐκβάλλειν τοὺς τυράννους· τὸ σωμάτιον ἀφεῖναι, τὰ μέρη αὐτοῦ, τὰς οὐσίας, τὴν κτῆσιν, τὴν φήμην, ἀρχάς, τιμάς, τέκνα, ἀδελφοὺς, φίλους, ταῦτα πάντα ἡγήσασθαι ἀλλότρια. Κἂν ἔνθεν ἐκβληθῶσιν οἱ τύραννοι, τί 88
ἔτι ἀπαντιχίζω τὴν ἀκρόπολιν, ἐμοῦ γε ἕνεκα; ἑστῶσα γὰρ, τί μοι ποιεῖ; Τί ἔτι ἐκβάλλω τοὺς

eam quis alteri conferre aut auferre poteſt, tum & ipſe ſit formidabilis. Quomodo ergo evertitur arx? Non ferro, neque igni, ſed decretis. Nam ſi eam, quæ in urbe eſt, ſuſtulerimus; num etiam eam, quam febris *nobis opponit*? num etiam eam, quam pulcræ mulierculæ? num omnino eam, quæ in nobis eſt, arcem, & tyrannos, qui in nobis ſunt, proſtravimus? quos unicuique noſtrum quotidie imminentes experimur, modo eosdem, modo diverſos. Hinc ordiendum eſt: arx ab hac parte demolienda; hinc ejiciendi tyranni: corpuſculum miſſum faciendum; partes ejus, facultates, poſſeſſiones, fama, magiſtratus, honores, liberi, fratres, amici, hæc omnia ducenda ſunt aliena. Quod ſi hinc ejecti fuerint tyranni, cur arcem adhuc, meâ utique cauſſâ, deſtruam? nam ſtans illa quid mihi incommodat? Quid adhuc ejiciam

68 Πότερον οὖν οὐδὲν ἔχεις ἀντεξούσιον, ὃ ἐπὶ μόνῳ ἐστὶ σοὶ, καὶ ἀναφαίρετον; ἢ ἔχεις τι τοιοῦτον; Οὐκ οἶδα. Ὅρα οὖν οὕτω, καὶ σκέψαι αὐ-
69 τό. Μή τις δύναται σε πεῖσαι συγκατατίθεσθαι τῷ ψεύδει; Οὐδείς. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ συγκαταθετικῇ τόπῳ ἀνώλυτός εἶ καὶ ἀνεμπόδιστος. Ἔστω.
70 Ἄγε, ὁρμῆσαί σε ἐφ' ὃ μὴ θέλεις, τίς δύναται ἀναγκάσαι; Δύναται. Ὅταν γάρ μοι θάνατον ἢ δεσμὰ ἀπειλῇ, ἀναγκάζει με ὁρμῆσαι. Ἂν οὖν καταφρονῇς τοῦ ἀποθανεῖν καὶ τοῦ δεδέσθαι,
71 ἔτι αὐτῷ ἐπισχήσεις; Οὔ. Σὸν οὖν ἐστιν ἔργον, τὸ καταφρονεῖν θανάτου, ἢ οὐ σόν; Ἐμόν. Σὸν ἄρα ἐστὶ καὶ τὸ ὁρμῆσαι; ἢ οὔ; Ἔστω ἐμόν.
72 Τὸ δ' ἀφορμῆσαι, τίνος; σὸν καὶ τοῦτο. Τί οὖν, ἂν, ἐμοῦ ὁρμήσαντος περιπατῆσαι, ἐκεῖνός με κωλύσῃ; Τί σου κωλύει; μή τι τὴν συγκατάθεσιν; Οὔ· ἀλλὰ τὸ σωμάτιον. Ναί, ὡς λίθον.
Ἔστω·

An ergo nihil habes proprium, quod ponas te solum sit, nec eripi tibi possit? aut habesne aliquid tale? Nescio. Sic igitur istud vide atque considera. Numquis efficere potest, ut adsentiaris mendacio? Nemo. Ergo in loco adsensionis nec prohiberi nec impediri potes. Esto. Age; ut impetum capias ad id quod non vis, cogere te aliquis potest? Potest; nam si mihi mortem aut vincula minitetur, impetum me capere cogit. At si vincula & mortem contemnas, adhuc eum curabis? Non. Tuum-ne ergo est opus, mortem contemnere, an non tuum? Meum. Tuum igitur etiam est, impetum uti. Nonne? Esto meum. Devitare autem, rem aliquam? Etiam hoc tuum est. Quid ergo, si me deambulare conantem ille prohibeat? Quid tuum prohibet? num adsensionem tuam? Non: at corpusculum. Immo; tamquam lapidem

Ἔστω· ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ περιπατῶ. Τίς δέ σε 73
ἔπεισε, τὸ περιπατῆσαι σὸν ἔργον ἐστὶν ἀκώλυτον;
ἐγὼ γὰρ ἐκεῖνο ἔλεγον ἀκώλυτον μόνον, τὸ ὁρμῆ-
σαι· ὅπου δὲ σώματος χρεία καὶ τῆς ἐν τούτου
συνεργίας, πάλαι ἀκήκοας ὅτι οὐδέν ἐστι σόν.
Ἔστω καὶ τοῦτο. Ὀρέγεσθαι δέ σε οὐ μὴ θέ- 74
λοντος, τίς ἀναγκάσαι δύναιτο; Οὐδείς. Πεισθῆ-
σθαι δ' ἢ ἐπιβαλέσθαι τινὸς, ἢ ἀπλῶς χρῆσθαι
ταῖς προσπιπτούσαις φαντασίαις; Οὐδὲ τοῦτο.
ἀλλὰ ὀρεγόμενόν με κωλύσει τυχεῖν οὐκ ὀρεγομένου; 75
Ἀπὸ τῶν σῶν τινος ὀρέγῃ, καὶ τῶν ἀκωλύτων, πῶς
σε κωλύσει; Οὐδαμῶς. Τίς οὖν σοι λέγει, ὅτι ὁ
τῶν ἀλλοτρίων ὀρεγόμενος ἀκώλυτός ἐστιν;

Ὑγείας οὖν μὴ ὀρέξομαι; Μηδαμῶς, μηδ' 76
ἄλλου ἀλλοτρίου μηδενός. ὁ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐπὶ 77
σοὶ παρασκευάσαι ἢ τυχεῖν ἔστι θέλοντι, τοῦτο

lapidem. Esto: at ego non amplius deambulem. Quis autem tibi dixit, deambulare tuum esse opus, quod prohiberi non possit? nam ego illud solum prohiberi posse negavi, ut impetum capias; ubi autem corpore atque illius ministerio sit opus, pridem audivisti, nihil esse tuum. Sunto & hæc. At, ut adpetas quod tu non velis, ecquis te cogere potest? At; instituere atque suscipere aliquid, aut omnino objectis visis uti, ad hæc quisquam te cogere potest? Ne hæc quidem quisquam: sed adpetentem me prohibebit eo potiri quod adpeto. Si tuum aliquid adpetes, & quod prohiberi nequeat, quomodo prohibebit? Nullo modo. Quis autem tibi dicit, eum, qui aliquid alieni adpetat, prohiberi non posse?

Ergo sanitatem non adpetam? Nequaquam, nec ullam rem alienam. Quod enim penes te non est vel parare vel tueri cum vis, id alienum est: longe ab eo

ἀλλότριόν ἐστι. μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ οὐ μόνον τὰς
χεῖρας, ἀλλὰ πολὺ πρότερον τὴν ὄρεξιν. εἰ δὲ
μὴ, παρέδωκας σαυτὸν δοῦλον· ὑπέθηκας τὸν
τράχηλον, ἄν τι θαυμάσῃς τῶν μὴ σῶν, ᾧ τινι
78 ἂν τῶν ὑπευθύνων καὶ θνητῶν προσπαθῇς. Ἡ
χεὶρ οὐκ ἔστιν ἐμή; Μέρος ἐστὶ σόν· φύσει δὲ
πηλὸς, κωλυτὸν, ἀναγκαστὸν, δοῦλον παντὸς
79 τοῦ ἰσχυροτέρου. Καὶ τί σοι λέγω χεῖρα; ὅλον
τὸ σῶμα οὕτως ἔχειν σε δεῖ ὡς ὀνάριον ἐπισεσαγ-
μένον· ἐφ' ὅσον ἂν οἷόν τε ᾖ, ἐφ' ὅσον ἂν διδῶ-
ται. ἂν δ' ἀγγαρείας ᾖ, καὶ στρατιώτης ἐπιλά-
βηται, ἄφες, μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ γόγγυζε. εἰ
δὲ μὴ, πληγὰς λαβὼν, οὐδὲν ἧττον ἀπολεῖς καὶ
80 τὸ ὀνάριον. Ὅταν δὲ πρὸς τὸ σῶμα οὕτως ἔχειν
σε δέῃ, ὅρα τί ἀπολείπεται περὶ τὰ ἄλλα, ὅσα
τοῦ σώματος ἕνεκα παρασκευάζεται. ὅταν ἐκεῖνο
ὀνάριον ᾖ, τἄλλα γίνεται χαλινάρια τοῦ ὀναρίου,
σαγμά-

no non modo manus, sed adpetitionem etiam, ac multo quidem magis, abstine; alioqui in servitutem te tradideris, collum jugo subjeceris, si quid admiratus fueris quod tuum non est, si quid alienum & mortale desideraveris. An manus non est mea? Pars tua est; suapte vero natura lutum; prohiberi potest; cogi potest; servus est cujusvis robustioris. Et quid tibi manum dicam? Totum corpus ita te habere oportet, ut asellum clitellis onustum; quatenus licuerit, quatenus datum fuerit; sin fuerit vis adlata, si miles prehenderit; omitte, ne renitere, ne murmura: alioqui, plagis etiam acceptis nihilominus asellum amittes. Quod si erga corpus te sic adfectum esse decet, vide, quid de cæteris rebus statuendum sit, quæ corporis gratia comparantur: cum asellus sit corpus, cætera freni erunt aselli, clitellæ, ferreæ

σαγμάτια, ὑποδημάτια, κριθαὶ, χόρτος, ἄφες κἀκεῖνα· ἀπόλυε θᾶττον καὶ εὐκολώτερον ἢ τὸ ὀνάριον. 8

Καὶ ταύτην τὴν παρασκευὴν παρασκευασάμενος, καὶ τὴν ἄσκησιν ἀσκήσας, τὰ ἀλλότρια ἀπὸ τῶν ἰδίων διακρίνειν, τὰ κωλυτὰ ἀπὸ τῶν ἀκωλύτων, ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν ἡγεῖσθαι, ἐκεῖνα μὴ πρὸς ἑαυτὸν, ἐνταῦθα ἐπιστρόφως ἔχειν τῆς ὀρέξεως, ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἔκκλισιν· μή τι ἔτι φοβῇ τινα; Οὐδένα. Περὶ τίνος γὰρ φοβήσῃ; περὶ τῶν σεαυτοῦ, ὅπου ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ; καὶ τίς τούτων ἐξουσίαν ἔχει; τίς ἀφελέσθαι αὐτὰ δύναται; τίς ἐμποδίσαι; οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Θεόν. Ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ σώματος, καὶ τῆς κτήσεως; ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων; ὑπὲρ τῶν οὐδὲν πρὸς σέ; Καὶ τί ἄλλο ἐξαρχῆς ἐμελέτησας, ἢ διακρίνειν τὰ σὰ καὶ οὐ σὰ, τὰ ἐπὶ σοὶ καὶ οὐκ ἐπὶ σοὶ, τὰ κωλυτὰ καὶ ἀκώλυτα; Τίνος δὲ 81 82 83

 ἕνεκα

ferreæ calces, hordeum, fænum. Omitte illa etiam; omitte citius & facilius, quam ipsum asellum.

Atque in hunc modum præparatus & exercitatus, ut a propriis aliena discernas, ea quæ prohiberi possunt ab iis quæ non possunt; ut hæc ad te pertinere putes, illa nihil ad te adtinere; ut hic adpetitionem cures, illic aversationem; num quem adhuc times? Neminem. (*Recte!*) cui enim timueris? An tuis rebus, in quibus boni & mali essentia inest? Quis vero illarum potestatem habet? quis auferre potest? quis impedire? nihilo magis quam Deum. An corpori timueris, & possessioni, rebus alienis, rebus nihil ad te pertinentibus? Quid vero aliud ab initio meditatus es, nisi, ut tua & aliena discerneres, ea quæ in tua & quæ in aliorum essent potestate, quæ prohiberi possent & non prohiberi?

ἦνεγκα προσελθὼν τοῖς φιλοσόφοις; ἵνα μηδὲν ἧττον
84 ἀτυχῶ καὶ δυστυχῶ; Οὐκοῦν ἄφοβος μὲν οὕτως ἔσῃ καὶ ἀτάραχος. Λύπη δὲ τί πρὸς σέ; ὧν γὰρ προσδοκωμένων φόβος γίνεται, καὶ λύπη παρόντων. Ἐπιθυμήσεις δὲ τίνος ἔτι; Τῶν μὲν γὰρ προαιρετικῶν, ἅτε παλῶν ὄντων καὶ παρόντων, σύμμετρον ἕξεις καὶ καθεσταμένην τὴν ὄρεξιν· τῶν δ' ἀπροαιρέτων οὐδενὸς ὀρέγῃ, ἵνα καὶ τόπον σχῇ τὸ ἄλογον ἐκεῖνο, καὶ ὠστικὸν, καὶ παρὰ τὰ μέτρα ἠπειγμένον.

85 Ὅταν οὖν πρὸς τὰ πράγματα οὕτως ἔχῃς, τίς ἔτι ἄνθρωπος δύναται φοβερὸς εἶναι; Τί γὰρ ἔχει ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ φοβερόν, ἢ ὀφθείς, ἢ λαλήσας, ἢ ὅλως συναναστραφείς; οὐ μᾶλλον ἢ ἵππος ἵππῳ, ἢ κύων κυνὶ, ἢ μέλισσα μελίσσῃ. ἀλλὰ τὰ πράγματα ἑκάστῳ φοβερά ἐστι· ταῦτα

hiberi? Qua vero gratia philosophos accessisti? Ut nihilo minus votis tuis frustrareris & calamitosus esses? Igitur imperterritus & perturbationis expers sic eris. Dolor autem quid ad te? *(Nihil:)* nam quorum exspectatio timetur, horum præsentia dolet. Quid autem desiderabis porro? *(Nihil:)* nam eorum quidem quæ tui arbitrii sunt, quippe quæ pulchra sunt & adsunt, moderatam habes & compositam adpetitionem: eorum autem, quæ a tua voluntate non pendent, nihil ita adpetis, ut locum habeat brutum illud & impetuosum, & ultra modum concitatum.

Cum ergo adversus res sic adfectus fueris, quis homo deinceps timendus esse potest? Quid enim habet homo homini terribile, sive conspiciatur, sive colloquatur, aut etiam unà vivat? nihilo magis quam equus equo, aut canis cani, aut apis api. Sed res cuique formidabiles sunt; quas

cum

τα δ' ὅταν περιποιεῖν τις δύνηται τινι ἢ ἀφελέσθαι, τότε καὶ αὐτὸς φοβερὸς γίνεται. Πῶς οὖν 86
ἀκρόπολις καταλύεται; Οὐ σιδήρῳ, οὐδὲ πυρὶ, ἀλλὰ δόγμασιν. ἂν γὰρ τὴν οὖσαν ἐν τῇ πόλει καθέλωμεν, μή τι καὶ τὴν τοῦ πυρετοῦ; μή τι καὶ τὴν τῶν καλῶν γυναικαρίων; μή τι ἁπλῶς τὴν ἐν ἡμῖν ἀκρόπολιν, καὶ τοὺς ἐν ἡμῖν τυράννους ἀποβεβλήκαμεν; οὓς ἐφ' ἑκάστοις καθ' ἡμέραν ἔχομεν, ποτὲ μὲν τοὺς αὐτοὺς, ποτὲ δ' ἄλλους. Ἀλλ' ἔνθεν ἀρξασθαι δεῖ, καὶ ἔνθεν καθελεῖν 87
τὴν ἀκρόπολιν, ἐκβάλλειν τοὺς τυράννους· τὸ σωματίον ἀφεῖναι, τὰ μέρη αὐτοῦ, τὰς ὑπονόμους, τὴν κτῆσιν, τὴν φήμην, ἀρχὰς, τιμὰς, τέκνα, ἀδελφοὺς, φίλους, ταῦτα πάντα ἡγήσασθαι ἀλλότρια. Κἂν ἔνθεν ἐκβληθῶσιν οἱ τύραννοι, τί 88
ἔτι ἀπαρεγχίζω τὴν ἀκρόπολιν, ἐμοῦ γε ἕνεκα; ἑστῶσα γὰρ, τί μοι ποιεῖ; Τί ἔτι ἐκβάλλω τοὺς

cum quis alteri conferre aut auferre poteſt, tum & ipſe fit formidabilis. Quomodo ergo evertitur arx? Non ferro, neque igni, ſed decretis. Nam ſi eam, quæ in urbe eſt, ſuſtulerimus; num etiam eam, quam febris *nobis opponit*? num etiam eam, quam pulcræ mulierculæ? num omnino eam, quæ in nobis eſt, arcem, & tyrannos, qui in nobis ſunt, proſtravimus? quos unicuique noſtrum quotidie imminentes experimur, modo eosdem, modo diverſos. Hinc ordiendum eſt: arx ab hac parte demolienda; hinc ejiciendi tyranni: corpuſculum miſſum faciendum; partes ejus, facultates, poſſeſſiones, fama, magiſtratus, honores, liberi, fratres, amici, hæc omnia ducenda ſunt aliena. Quod ſi hinc ejecti fuerint tyranni, cur arcem adhuc, meâ utique cauſſâ, deſtruam? nam ſtans illa quid mihi incommodat? Quid adhuc ejiciam

δορυφόρους; ποῦ γὰρ αὐτῶν αἰσθάνομαι; Ἐπ' ἄλλους ἔχουσι τὰς ῥάβδους, καὶ τοὺς κοντοὺς, καὶ
89 τὰς μαχαίρας. Ἐγὼ δ' οὐ πώποτε θέλων ἐκωλύθην, οὔτ' ἠναγκάσθην μὴ θέλων. Καὶ πῶς τοῦτο δυνατόν; Προσκατατέταχά μου τὴν ὁρμὴν τῷ Θεῷ. Θέλει μ' ἐκεῖνος πυρέσσειν; κἀγὼ θέλω. Θέλει ὁρμᾶν ἐπί τι; κἀγὼ θέλω. Θέλει ὀρέγεσθαί; κἀγὼ θέλω. Θέλει με τυχεῖν τινος;
90 κἀγὼ βούλομαι. Οὐ θέλει; οὐ βούλομαι. [Ἀποθανεῖν με θέλει; στρεβλωθῆναί με θέλει;] ἀποθανεῖν οὖν θέλω. στρεβλωθῆναι οὖν θέλω. Τίς ἔτι με κωλύσει δύναται πλὴν τὸ ἐμοὶ φαινόμενον, ἢ ἀναγκάσαι; Οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Δία.

91 Οὕτω ποιοῦσι καὶ τῶν ὁδοιπόρων οἱ ἀσφαλέστεροι. ἀκήκοεν ὅτι λῃστεύεται ἡ ὁδὸς, μένει οὐ τολμᾷ καθεῖναι ἀλλὰ περιέμενε συνοδίαν ἢ πρεσβευτοῦ, ἢ ταμίου, ἢ ἀνθυπάτου· καὶ προσκατατάξας

ciam ſatellites? ubi enim illos ſentio? Adverſus alios illi faſces habent, & haſtas, & gladios: ego vero numquam, volens aliquid, prohibitus ſum; nec coactus, nolens. Quo enim pacto fieri id poſſit? Impetum meum obedientem præbui Deo. Vult ille me febricitare? volo & ipſe. Vult me adgredi quidpiam? volo & ipſe. Vult me aliquid adpetere? volo & ipſe. Vult me aliquâ re potiri? volo & ipſe. Non vult? nec ego volo. Mori me vult? torqueri me vult? mori igitur volo; torqueri volo. Quis adhuc me prohibere poteſt contra meam ſententiam, aut cogere? *Nemo;* nihilo magis quam Jovem.

Sic faciunt etiam viatores cautiores. Si audierint, viam latrociniis infeſtam eſſe; ſoli ſe itineri committere non audent; ſed exſpectato comitatu vel legati, vel quæſtoris, vel proconſulis, his adgregati

ταῦτας ἑαυτὸν, παρέρχεται ἀσφαλῶς. Οὕτω καὶ 92
ἐν τῷ κόσμῳ ποιεῖ ὁ φρόνιμος. πάλαι λῃστήρια,
τύραννοι, χειμῶνες, ἀπορίαι, ἀποβολαὶ τῶν φίλ-
τάτων. Ποῦ τις καταφύγῃ; πῶς ἀλῃστευτος 93
παρέλθῃ; ποίαν συνοδίαν περιμένας, ἀσφαλῶς
διέλθῃ; τίνι προσκατατάξας ἑαυτόν; Τῷ δεῖ- 94
νι, τῷ πλουσίῳ; τῷ ὑπατικῷ; Καὶ τί μοι ὄφε-
λος; αὐτὸς ἐκδύεται, ὀιμώζει, πενθεῖ. τί δ',
ἂν ὁ συνοδοιπόρος αὐτὸς ἐπ' ἐμὲ στραφεὶς, λῃστὴς
μου γένηται; τί ποιήσω; Φίλος ἔσομαι Καίσαρος 95
ἐκείνου με ὄντα ἑταῖρον οὐδεὶς ἀδικήσει. Πρῶτον
μὲν, ἵνα γένωμαι λαμπρὸς, ἆ με δεῖ πλῆγαι καὶ
παθεῖν; ποσάκις καὶ ὑπὸ πόσων λῃστευθῆναι;
ἔπτα, ἐὰν γένωμαι, καὶ οὗτος θνητός ἐστιν. Ἂν 96
δ' αὐτὸς ἔκ τινος περιστάσεως ἐχθρός μου γένηται,
ἀναχωρῆσαι ποῦ ποτε κρεῖσσον; εἰς ἐρημίαν; ἄγε,
ἐκεῖ πυρετὸς οὐκ ἔρχεται; Τί οὖν γέγηται; οὐκ 97

gregati tuto iter conficiunt. Sic etiam in mundo facit vir prudens. Multa latrocinia sunt, tyranni, tempestates, egestates, jacturæ cariſſimorum. Quo confugias? quomodo incolumis transeas? quem comitatum exſpectabis, ut tutus iter conficias? cui te adjungas? diviti illi, aut conſulari? Quem inde fructum capiam? ipſe exuitur, plorat, luget. Quid vero, ſi ipſe comes meus in me converſus, latro meus fiat? quid faciam? Amicus ero Cæſaris; cui dum familiaris fuero, nemo mihi injuriam faciet. Primum, ut fiam illuſtris, quæ mihi toleranda & perferenda erunt? quoties & a quam multis ſpoliari me oportebit? Deinde, ſi factus fuero, & ipſe mortalis eſt. Si vero caſu aliquo inimicus mihi factus fuerit, quo recedendum? in ſolitudinem? Age, febris illuc non venit? Quid ergo faciendum? Non licet

ergo

ἔστιν εὑρεῖν πιστὸν φύλακα σύνοδον, ἰσχυρὸν, ἀνεπιβούλευτον; Οὕτως ἐφρόντισε καὶ ἐνταῦθα, ὅτι, ἐὰν τῷ Θεῷ προσκαταστήσῃ ἑαυτὸν, διελεύσεται ἀσφαλῶς.

Πῶς λέγεις προσκαταστήσει; Ἵν', ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ αὐτὸς θέλῃ· καὶ, ὃ μὴ ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. Πῶς οὖν τοῦτο γένηται; Πῶς γὰρ ἄλλως, ἢ ἐπισκεψαμένῳ τὰς ὁρμὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν διοίκησιν; Τί μοι δέδωκεν ἐμὸν καὶ αὐτεξούσιον; τί αὐτῷ κατέλιπε; τὰ προαιρετικά μοι δέδωκεν· ἐπ' ἐμοὶ πεποίηκεν, ἀνεμπόδιστα, ἀκώλυτα. τὸ σῶμα τὸ πήλινον πῶς ἐδύνατο ἀκώλυτον ποιῆσαι; ὑπέταξεν οὖν τῇ τῶν Ὅλων περιοδῳ τὴν κτῆσιν, τὰ σκεύη, τὴν οἰκίαν, τὰ τέκνα, τὴν γυναῖκα. Τί οὖν θεομαχῶ; τί θέλω τὰ μὴ θελητά; τὰ μὴ δοθέντα μοι ἐξ ἅπαντος ἔχειν; Ἀλλὰ πῶς; Ὡς δέδοται, καὶ

ergo invenire comitem, per quem tutus sis, fidelem, firmum, insidiarum expertem? Ita rem considerans vir prudens cogitat, si Deo se dederit, tuto se iter confecturum.

Quid est istud, Dedere se Deo? Ut, quod ille voluerit, & ipse velit: &, quod ille noluerit, nec ipse velit. Quî ergo istud fiet? Quomodo fieret aliter, nisi considerando Dei consilio & administratione? Quid ille mihi dedit meum, & mei juris? quid sibi ipse reservavit? Liberam voluntatem mihi dedit; &, quæ in mea potestate sunt, ea nec impediri nec prohiberi posse voluit. Corpus autem luteum, quomodo potuit tale efficere, ut a nemine prohiberetur? Subjecit igitur sub universitatis circuitum possessiones, vasa, ædes, liberos, uxorem. Quid ergo Deo repugno? Cur volo ea, quæ velle non debeo? *Cur volo*, ut, quæ mihi data non sunt,

quovis

καὶ ἔφ' ὅσον δέδοται. Ἀλλ' ὁ δοὺς ἀφαιρήσεται. Τί οὖν ἀντιτείνω; οὐ λέγω, ὅτι ἀδίκως ἔσομαι τῶν ἰσχυροτέρων βιαζόμενος, ἀλλ' ὅτι πρότερον ἄδικος. Πόθεν γὰρ ἔχων αὐτὸ ἦλθον; Ὁ πα- 102
τήρ μοι αὐτὰ ἔδωκεν. Ἐκείνῳ δὲ τίς; Τὸν ἥλιον δὲ τίς ἐποίησε; σοὺς καρποὺς δὲ τίς; τὰς δ' ὥρας τίς; τὴν δὲ πρὸς ἀλλήλους συμπλοκὴν καὶ κοινωνίαν τίς;

Εἶτα σὺ, πάντα εἰληφὼς παρ' ἄλλου, καὶ 103
αὐτὸν σεαυτὸν, ἀγανακτεῖς καὶ μέμφῃ τὸν δόντα, ἂν σου τι ἀφέληται; Τίς ἄν; καὶ ἐπὶ τί ἦλθε; Οὐχὶ ἐπαινός σε εἰσήγαγεν; οὐχὶ τὸ φῶς 104
ἐπαινός σοι ἔδειξεν; οὐ συνεργοὺς ἔδωκεν; οὐκ αἰσθήσεις; οὐ λόγον; εἰς τίνα δὲ εἰσήγαγεν; οὐχ ὡς θνητόν; οὐχ ὡς μετ' ὀλίγου συμμέτρου ζήσοντα ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ θεωρήσοντα τὴν διοίκησιν αὐτοῦ, καὶ συμπομπεύσοντα αὐτῷ, καὶ συνεορτάσοντα

πρὸς

quovis modo consequar? Sed quomodo *velle res debeo*? Prout datæ sunt, & quatenus datæ sunt. At is, qui dedit, aufert iterum. Quid ergo repugno? Non dico, stultum me fore, si potentiori adversor, sed prius etiam injurium. Unde enim ea habui? Pater illa mihi dederat. Illi vero quis? Solem vero quis fecit? fruges quis dedit? quis anni tempora distinxit? communitatem & consociationem hominum inter ipsos, quis instituit?

Itane tu, cum omnia, & te quoque ipsum ab alio acceperis, indignaris & accusas largitorem illorum, si quid tibi ademerit? Quis es, & ad quid venisti? Nonne ille te introduxit? nonne lumen ille tibi monstravit? non adjutores adjunxit? non sensus? non rationem? Qualem vero te introduxit? nonne ut mortalem? nonne ut cum exigua carunculâ victurum in terris, & spectaturum ipsius gubernationem, & ludos concelebraturum, &

ad

105 πρὸς ὀλίγον; Σὺ θέλεις οὖν, ἕως δίδοταί σοι, θεασάμενος τὴν πομπὴν καὶ τὴν πανήγυριν, εἶτα, ὅταν σ' ἐξάγῃ, πορεύεσθαι προσκυνήσας καὶ εὐ-
106 χαριστήσας ὑπὲρ ὧν ἤκουσας καὶ εἶδες; Οὔ· ἀλλ' ἔτι ἑορτάζειν ἤθελον. Καὶ γὰρ οἱ μύσται, μυεῖσθαι· τάχα δὲ καὶ οἱ ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἄλλους ἀθλητὰς βλέπειν. ἀλλὰ ἡ πανήγυρις πέρας ἔχει. ἔξελθε· ἀπαλλάγηθι ὡς εὐχάριστος, ὡς αἰδήμων· δὸς ἄλλοις τόπον· δεῖ γενέσθαι καὶ ἄλλους, καθάπερ καὶ σὺ ἐγένου, καὶ γενομένους ἔχειν χώραν, καὶ οἰκήσεις καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἂν δ' οἱ πρῶτοι μὴ ὑπεξάγωσι, τί ὑπολείπεται; τί ἄπληστος εἶ; τί ἀνίκανος; τί στενοχωρεῖς τὸν κόσμον;
107 Ναί· ἀλλὰ καὶ τὰ τεκνία μετ' ἐμαυτοῦ ἔτι θέλω, καὶ τὴν γυναῖκα. Σὰ γάρ ἐστιν; οὐχὶ τοῦ δόντος; οὐχὶ καὶ τοῦ σὲ πεποιηκότος; ἔτι οὐκ

ad exiguum tempus celebritati interfuturum? Non vis igitur, poſtquam, quoad tibi datum eſt, pompam ejus & celebritatem ſpectaveris, deinde, cum te eduxerit, abire adorans illum, & gratias ei agens de iis quæ vidiſti & audiviſti? Non: ſed diutius feſtivitati intereſſe vellem. Etiam myſtæ diutius initiari ſe vellent; forſitan ii etiam, qui Olympiæ ſunt, alios athletas ſpectare; ſed celebritas finita eſt: Exi; diſcede, ut gratus, ut verecundus; da locum aliis: oportet alios etiam naſci, quemadmodum & tu natus es; & natos oportet habere locum, & habitationes, & victum. Si vero primi non diſceſſerint, quid relinquitur? Cur inſatiabilis es? cur ſatis fieri tibi non poteſt? quid coarctas mundum? Næ: ſed liberos etiam meos mecum eſſe volo, atque uxorem. Tuane ergo ſunt? annon ejus qui dedit? annon ejus qui te quoque fecit? Ergo non miſſa facies aliena?

οὐκ ἐκστήσῃ τῶν ἀλλοτρίων; οὐ παραχωρήσεις τῷ Κρείσσονι; Τί οὖν μ' εἰσῆγεν ἐπὶ τούτοις; 108
Καὶ εἰ μὴ ποιεῖ σοι, ἔξελθε· οὐκ ἔχει χρείαν θεατοῦ μεμψιμοίρου. τῶν συνεορταζόντων δεῖται, τῶν συγχορευόντων, ἵν' ἐπικροτῶσι μᾶλλον, ἐπιθειάζωσιν, ὑμνῶσι δὲ τὴν πανήγυριν. τοὺς ἀτα- 109
λαιπώρους δὲ καὶ δειλοὺς, οὐκ ἀηδῶς ὄψεται ἀπολελειμμένους τῆς πανηγύρεως· οὐδὲ γὰρ παρόντες, ὡς ἐν ἑορτῇ διῆγον, οὐδ' ἐξεπλήρουν τὴν χώραν τὴν πρέπουσαν, ἀλλ' ὠδυνῶντο, ἐμέμφοντο τὸν δαίμονα, τὴν τύχην, τοὺς συνόντας· ἀναίσθητοι καὶ ὧν ἔτυχον, καὶ τῶν ἑαυτῶν δυνάμεων, ἃς εἰλήφασι πρὸς τὰ ἐναντία, μεγαλοψυχίας, γενναιότητος, ἀνδρείας, αὐτῆς τῆς νῦν ζητουμένης ἐλευθερίας. Ἐπὶ τί οὖν εἴληφα ταῦτα; Χρη- 110
σόμενος. Μέχρι τίνος; Μέχρις ἂν ὁ χρήσας θέλῃ. Ἂν οὖν ἀναγκαῖά μοι ᾖ; Μὴ πρόσπασχε 111
αὐτοῖς,

na? Non cedes Meliori? Cur vero iis conditionibus me introduxit? Si tibi hæc non placent, egredere: non opus ei est spectatore querulo: eos requirit qui festum unà celebrent, qui unà choros agant, qui adplaudant potius, qui admirentur, qui divinis laudibus celebrent spectaculum. Morosos vero et ignavos non invitus spectaculo digressos videbit: neque enim, dum adessent, ut in festivitate vivebant; nec tuebantur locum convenientem; sed dolebant, incusabant Deum, fortunam, sodales; non animadvertentes quid datum iis fuerit, oblitique virium suarum, quas ad contraria acceperunt, magnitudinis animi, generositatis, fortitudinis, illius ipsius, quâ de nunc agitur, libertatis. Ad quid igitur ista accepi? Ut iis utereris. Quousque? Dum is, qui utenda dedit, voluerit. Quod si igitur necessaria sunt mihi? Noli illis

αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἔσται. σὺ αὐτὰ αὐτῷ μὴ εἴπῃς ἀναγκαῖα, καὶ οὐκ ἔστι.

111 Ταύτην τὴν μελέτην ἕωθεν εἰς ἑσπέραν μελετᾶν ἔδει, ἀπὸ τῶν μικροτάτων, ἀπὸ τῶν εὐεπηρεαστοτάτων ἀρξάμενος, ἀπὸ χύτρας, ἀπὸ ποτηρίου. εἶθ' οὕτως ἐπὶ χιτωνάριον πρόσελθε, ἐπὶ κυνάριον, ἐπὶ ἱππάριον, ἐπὶ ἀγρίδιον· ἔνθεν ἐπὶ σαυτὸν, τὸ σῶμα, τὰ μέρη τοῦ σώματος, τὰ
112 τέκνα, τὴν γυναῖκα, τοὺς ἀδελφούς. πανταχοῦ περιβλέψας, ἀπόῤῥιψον ἀπὸ σεαυτοῦ· κάθηρον τὰ δόγματα, μή τι προσήρτηταί σοι τῶν οὐ σῶν, μή τι συμπέφυκε, μή τι ὀδυνήσῃ σε ἀποσπώμε-
113 νον. καὶ λέγε γυμναζόμενος καθ' ἡμέραν, ὡς ἐκεῖ, μὴ ὅτι φιλοσοφεῖς, (ἔστω φορτικὸν τὸ ὄνομα·) ἀλλ' ὅτι καρπιστὴν δίδως. τοῦτο γάρ ἐστιν
114 ἡ ταῖς ἀληθείαις ἐλευθερία. Ταύτην ἠλευθερώθη Διογένης παρ' Ἀντισθένους, καὶ οὐκέτι ἔφη κατα-

δουλω-

illis esse addictus; & non erunt: tu ea tibi ipse ne dicas esse necessaria, & non sunt.

Hæc a diluculo usque ad vesperam erant meditanda, initio sumto a minimis, ab eis rebus quæ facillime damnum accipere possunt, ab olla, a poculo. Deinde ad tuniculam progredere, ad caniculum, ad equuleum, ad agellum: inde ad te ipsum, ad corpus, ad partes corporis, ad liberos, uxorem, fratres. Vbi oculis omnia collustraris, abjice abs te *quæ tua non sunt*. Repurga decreta, ne quid adhærescat tibi non tuum, ne quid infixum sit, ne quid cum dolore tuo sit avellendum. Et his rebus quotidie te, ut illic, exercens, dicito, non quidem philosophari te, (fuerit arrogans id nomen) sed vindicem & adsertorem exhibere. Hæc enim revera est libertas. Hâc libertate ab Antisthene Diogenes accepta, se ab ullo in servitutem

δουλωθῆναι δύνασθαι ὑπ' οὐδενός. Διὰ τοῦτο, ὅτε 115
ἐάλω, πῶς τοῖς πειραταῖς ἐχρῆτο; μή τι κύριον
εἶπέ τινα αὐτῶν; καὶ οὐ λέγω τὸ ὄνομα· οὐ γὰρ
τὴν φωνὴν φοβοῦμαι, ἀλλὰ τὸ πάθος, ἀφ' οὗ
ἡ φωνὴ ἐκπέμπεται. πῶς ἐπιτιμᾷ αὐτοῖς, ὅτι
κακῶς ἔτρεφον τοὺς αἰχμαλώτους; Πῶς ἐπράθη; 116
μή τι κύριον ἐζήτει; ἀλλὰ δοῦλον. πῶς δὲ πρα-
θεὶς ἀνεστρέφετο πρὸς τὸν δεσπότην; εὐθὺς δι-
λέγετο πρὸς αὐτὸν, ὅτι οὐχ οὕτως ἐστολίσθαι δεῖ
αὐτὸν, οὐχ οὕτω κεκάρθαι· περὶ τῶν υἱῶν, πῶς
δεῖ αὐτοὺς διάγειν. Καὶ τί θαυμαστόν; εἰ γὰρ 117
παιδοτρίβην ἐώνητο, ἐν τοῖς παλαιστρικοῖς ὑπηρέ-
την ἂν ἐχρῆτο αὐτῷ, ἢ κυρίῳ; εἰ δ' ἰατρὸν, ὡσαύ-
τως· εἰ δ' ἀρχιτέκτονα. Καὶ οὕτως ἐφ' ἑκάστης
ὕλης, τὸν ἔμπειρον τοῦ ἀπείρου κρατεῖν πάσα
ἀνάγκη. Ὅστις οὖν καθόλου τὴν περὶ βίον ἐπι- 118
στήμην κέκτηται, τί ἄλλο ἢ τοῦτον εἶναι δεῖ τὸν
δεσπό-

tutem abripi deinde, posse negavit. Itaque, cum captus fuit, quomodo piratas tractavit? num eorum aliquem dominum adpellavit? Neque vero de nomine loquor; (nec enim vocem extimesco;) sed de animi affectu, unde vox proficiscitur. Immo vero quomodo increpavit eos, quod captivos male alerent? Quomodo venditus est? num quærebat dominum? immo vero servum. Venditus autem, quomodo se gessit erga dominum? Statim cum eo disputavit, non sic vestitum esse oportere; non ita esse rasum; filii quomodo educandi essent. Quid mirum? nam si pædotribam emisset, numquid in palæstra ministro illo, an domino, uteretur? si medicum, eodem modo: si architectum. Atque ita in quolibet genere peritum imperito imperare omnino necesse est. Igitur qui in universum vitæ degendæ scientiâ instructus est, eum quid aliud esse oportet, nisi dominum? Quis enim in navi

δεσπότην; Τίς γάρ ἐστιν ἐν νηὶ κύριος; Ὁ κυβερνήτης. Διὰ τί; Ὅτι ὁ ἀπειθῶν αὐτῷ ζημιοῦ-
119 ται. Ἀλλὰ δῆρόί με δύναται. Μήτι οὖν ἀζημίως; Οὕτω μὲν κἀγὼ ἔκρινον. Ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀζημίως, διὰ τοῦτο οὐκ ἔξεστιν. οὐδενὶ δ' ἀζή-
120 μιόν ἐστι, τὸ πρᾶξαι τὰ ἄδικα. Καὶ τίς ἡ ζημία τῷ δήσαντι τὸν αὐτοῦ δοῦλον; Ἣν δοκεῖς; τὸ δῆ-
σαι τοῦτον ὃ καὶ σὺ ὁμολογήσεις, ἂν θέλῃς σώ-
121 ζειν, ὅτι ἄνθρωπος οὐκ ἔστι θηρίον, ἀλλ' ἥμε-
ρον ζῷον. Ἐπεί, πότε ἄμπελος πράσσει καλῶς; Ὅταν παρὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν πράσσῃ. Πότ'
122 ἀλέκτρυών; Ὡσαύτως. Οὐκοῦν καὶ ἄνθρωπος. Τίς οὖν αὐτοῦ ἡ φύσις; δάκνειν, καὶ λακτίζειν, καὶ εἰς φυλακὴν βάλλειν, καὶ ἀποκεφαλίζειν; Οὔ· ἀλλὰ εὖ ποιεῖν, συνεργεῖν, ἐπεύχεσθαι. τότ' οὖν καλῶς πράσσει, ἂν τε θέλῃς, ἂν τε μή, ὅταν ἀγνώμονῃ.

Ὥστε

navi dominatur? Gubernator. Cur? Quoniam, qui ei non obtemperat, damnum patitur. At flagris me cædere dominus potest. Num absque damno? Sic quidem & ipse judicabam. Sed quia non absque damno, propterea non licet: nam sine damno injuste facere nemo potest. Quod vero damnum patitur, qui servum suum in vincula conjicit? Quodnam existimas? nempe ipsum illud, in vincula conjicere: quod & tu fateberis si vis hoc tueri, hominem non esse feram bestiam, sed sicut animal. Nam quando male cum vite agitur? Cum aliter agitur atque ejus natura postulat. Quando cum gallo gallinaceo? Eodem modo. Ergo etiam cum homine. Quæ igitur est hominis natura? mordere, & calcitrare, & in carcerem conjicere, & decollare? Non; sed bene facere, adjutare, favere votis. Tum igitur infelix est homo, velis nolis, cum perperam agit.

Ergo

Ὥστε Σωκράτης οὐκ ἔπραξε κακῶς; Οὔ, 123
ἀλλ' οἱ δικασταὶ, καὶ οἱ κατήγοροι. Οὐδ' ἐν
Ῥώμῃ Ἑλουίδιος; Οὔ, ἀλλ' ὁ ἀποκτείνας αὐτόν.
Πῶς λέγεις; Ὡς καὶ σὺ ἀλεκτρυόνα οὐ λέγεις 124
κακῶς πρᾶξαι τὸν νικήσαντα καὶ κατακοπέντα,
ἀλλὰ τὸν ἀπλῆγα ἡττηθέντα· οὐδὲ κύνα εὐδαι-
μονίζεις, τὸν μήτε διώκοντα, μήτε πονοῦντα,
ἀλλ' ὅταν ἱδροῦντα ἴδῃς, ὅταν ὀδυνώμενον, ὅταν
ῥηγνύμενον ὑπὸ τοῦ δρόμου. Τί παραδοξολογοῦ- 125
μεν, εἰ λέγομεν παντὸς κακὸν εἶναι τὸ παρὰ τὴν
ἐκείνου φύσιν; τοῦτο παράδοξόν ἐστι; σὺ γὰρ
αὐτὸ ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων οὐ λέγεις; διὰ τί
οὖν ἐπὶ μόνου τοῦ ἀνθρώπου ἄλλως φέρῃ; ἀλλ', 126
ὅτι λέγομεν ἥμερον εἶναι τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν,
καὶ φιλάλληλον, καὶ πιστὴν, τοῦτο παράδοξον
οὐκ ἔστιν; Οὐδὲ τοῦτο. Πῶς οὖν, ὅτι οὐ δαιρό- 127
μενος βλάπτεται, ἢ δεσμευόμενος, ἢ ἀποκεφα-
λιζόμε-

Ergo non miser fuit Socrates? Non, sed judices ejus, & accusatores. Neque Romæ Helvidius? Non, sed interfector illius. Quo pacto istud dicis? Quo & tu gallum gallinaceum non dicis miserum esse eum, qui vicit & vulneratus est, sed hunc qui sine vulnere victus: neque canem beatum prædicas, qui nec persequitur, neque laborat; sed cum sudantem videris, cum dolentem, cum rumpendum cursu. Quid præter opinionem loquimur? Si cujusque Malum id esse dicimus, quod naturæ illius repugnet? hoccine quid est præter opinionem? Nonne & tu de omnibus aliis idem illud usurpas? cur vero in solo homine aliter sentis? At, cum mansuetam esse dicimus hominis naturam, & sociabilem, & fidelem; id præter opinionem non est? [id-ne igitur præter opinionem est?] Ne hoc quidem. Quomodo ergo præter opinionem est, eum qui vapulat, aut in vincula conjicitur, aut capite plecti-

λιζόμενος; οὐχὶ οὗτος, εἰ μὲν γενναίως πάσχει, καὶ προσκερδαίνων καὶ προσωφελούμενος ἐπέρχεται; ἐκεῖνος δὲ βλαπτόμενός ἐστιν, ὁ τὰ οἰκτρότατα πάσχων, καὶ αἴσχιστα, ὁ ἀντὶ ἀνθρώπου λύκος γινόμενος, ἢ ἔχις, ἢ σφήξ;

128 Ἄγε οὖν, ἐπέλθωμεν τὰ ὡμολογημένα. Ὁ ἀκώλυτος ἄνθρωπος, ἐλεύθερος· ᾧ πρόχειρα τὰ πράγματα ὡς βούλεται. ὃν δ' ἔστιν ἢ κωλύσαι, ἢ ἀναγκάσαι, ἢ ἐμποδίσαι, ἢ ἄκοντα εἰς τὶ ἐμ-
129 βαλεῖν, δοῦλος ἐστί. Τίς δ' ἀκώλυτος; Ὁ μηδενὸς τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενος. Τίνα δ' ἀλλότρια; Ἃ οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν, οὔτ' ἔχειν, οὔτε
130 μὴ ἔχειν, οὔτε ποιὰ ἔχειν, ἢ πῶς ἔχοντα. Οὐκοῦν τὸ σῶμα ἀλλότριον, τὰ μέρη αὐτοῦ ἀλλότρια, ἡ κτῆσις ἀλλοτρία. ἂν οὖν τινι τούτων ὡς ἰδίῳ προσπαθῇς, δώσεις δίκας ὡς ἄξιον τὸν
131 τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενον. Αὕτη ἡ ὁδὸς ἐπ' ἐλευθερίαν

tur, non lædi? nonne ille, si generoso animo fert, sic discedit, ut etiam lucrum faciat, & fructum capiat? ille vero læditur, qui miserrima patitur ac turpissima, qui ex homine lupus fit, aut vipera, aut crabro?

Age ergo, percurramus ea quæ in confesso sunt. Homo qui prohiberi non potest, liber est; cui res in promtu sunt, sicut vult. Qui autem vel prohiberi, vel cogi, vel impediri potest, vel invitus in aliquid conjici, servus est. Quis vero prohiberi non potest? Qui nihil alienum desiderat. Quæ vero sunt aliena? Quæ penes nos non est vel habere, vel non habere, vel talia habere, aut tali quodam modo adfecta. Igitur corpus, alienum; item partes ejus alienæ sunt; possessio, aliena: quorum si quid tamquam proprium te delectârit, pœnas dabis, ut eum decet qui res alienas concupiscit. Hæc ad libertatem via ducit;

hæc

θερίαν ἄγει, αὕτη μόνη ἀπαλλαγὴ δουλείας, τὸ δυνηθῆναί ποτ' εἰπεῖν ἐξ ὅλης ψυχῆς, τὸ,

Ἄγου δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ γ' ἡ Πεπρωμένη,
Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος.

Ἀλλὰ τί λέγεις, φιλόσοφε; καλεῖ σε ὁ τύ- 132
ραννος, ἐροῦντά τι ὧν οὐ πρέπει σοι. λέγεις, ἢ οὐ λέγεις; εἰπέ μοι. Ἄφες σκέψωμαι. Νῦν σκέψῃ; ὅτε δ' ἐν τῇ σχολῇ ἦς, τί ἐσκέπτου; οὐκ ἐμελέτας, τίνα ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακά, καὶ τίνα οὐδέτερα; Ἐσκεπτόμην. Τίνα οὖν 133
ἤρεσκεν ἡμῖν; Τὰ δίκαια καὶ καλά, ἀγαθὰ εἶναι· τὰ ἄδικα καὶ αἰσχρά, κακά. Μή τι τὸ ζῆν, ἀγαθόν; Οὔ. Μή τι τὸ ἀποθανεῖν, κακόν; Οὔ. Μή τι φυλακή; Οὔ. Λόγος δ' ἀγεννὴς καὶ ἄπιστος, καὶ φίλου προδοσία, καὶ κολακεία τυράννου, τί ἡμῖν ἐφαίνετο; Κακά. Τί οὖν; οὐχὶ 134

hæc sola manumissio est, & liberatio servitutis, ut tandem toto animo dicere illud queas,

Duc me, ô Jupiter, & tu Necessitas,
Quocunque a vobis sum destinatus.

Sed quid ais, philosophe? Vocat te tyrannus, ut ei dicas aliquid te indignum. Dicturus es, an non dicturus? responde mihi. Sine deliberem. Nunc deliberabis? cum vero in schola esses, quid deliberabas? non meditabaris, quæ bona essent, quæ mala, quæ neutra? Meditatus sum. Quid igitur placebat nobis? Justum & honestum, esse bonum; injustum & turpe, esse malum. Num vita bonum est? Non. Num emori, malum? Non. Num carcer? Non. Sed oratio degener & perfida, & amici proditio, & adsentatio tyranni, quid nobis videbantur? Mala. Quid ergo? Nequaquam deliberas; neque

ἐμέπτης, οὐδ' ἔσκεψαι καὶ βεβούλευσαι. Ποία γὰρ σκέψις, εἰ καθήκει μοι, δυναμένῳ, τὰ μέγιστα ἀγαθὰ ἐμαυτῷ περιποιῆσαι, τὰ μέγιστα κακὰ μὴ περιποιῆσαι; Καλὴ σκέψις, καὶ ἀναγκαῖα, πολλῆς βουλῆς δεομένη. τί ἡμῖν ἐμπαίζεις; ἄνθρωπε· οὐδέποτε τοιαύτη σκέψις γίνεται. Οὐδ', εἰ ταῖς ἀληθείαις κακὰ μὲν ἐφαντάζου τὰ αἰσχρά, ἀγαθὰ δὲ τὰ καλά, τὰ δ' ἄλλα οὐδέτερα, ἦλθες ἂν ἐπὶ ταύτην τὴν ἐπίστασιν, οὐδ' ἐγεύς· ἀλλ' αὐτόθεν διακρίνειν εἶχες, ὥσπερ ὄψει, τῇ διανοίᾳ. Πότε γὰρ σκέπτῃ, εἰ τὰ μέλανα λευκά ἐστιν; εἰ τὰ βαρέα κοῦφα; οὐχὶ δὲ τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις παρακολουθεῖς; Πῶς οὖν νῦν σκέπτεσθαι λέγεις, εἰ τὰ οὐδέτερα τῶν κακῶν φευκτότερα; Ἀλλ' οὐκ ἔχεις τὰ δόγματα ταῦτα· ἀλλὰ φαίνεταί σοι οὔτε ταῦτα οὐδέτερα, ἀλλὰ τὰ μέγιστα κακά· οὔτ

neque deliberasti & considerasti. Qualis enim est deliberatio, an mihi conveniat, cum in mea potestate sit, maxima bona mihi adquirere, & mala maxima propulsare? Pulcra vero consideratio, & necessaria, quæ multum consilii postulet! Quid nobis illudis? homo; numquam talis consideratio incidit. Nec, si revera, quæ turpia sunt, mala statueres; quæ honesta, bona; cætera vero, neutrius generis; ad hanc deliberationem descendisses: sed eâ longe rejecta, rem statim, tamquam acie oculorum, sic mente dijudicâsses. Quando enim deliberas, utrum nigra candida sint? utrum gravia levia? annon, quæ evidenter in sensus cadunt, intelligis? Quomodo igitur nunc te considerare ais, utrum neutra magis fugienda sint quam mala? At tu non habes ista decreta: sed neque hæc tibi neutra videntur, verum maxima mala;

οὔτ' ἐκεῖνα κακὰ, ἀλλ' οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. Οὕτω 138
γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐθίσας σεαυτόν. Ποῦ εἰμι; Ἐν
σχολῇ. Καὶ ἀκούουσί μου τινες; Λέγω μετὰ τῶν
Φιλοσόφων. Ἀλλ' ἐξελήλυθα τῆς σχολῆς. Ἄ-
φες ἐκεῖνα τὰ τῶν σχολαστικῶν καὶ τῶν μωρῶν.
Οὕτως καταμαρτυρεῖται φίλος ὑπὸ φιλοσόφου· 139
οὕτως παρασιτεῖ φιλόσοφος· οὕτως ἐπ' ἀργυ-
ρίῳ ἐκμισθοῖ ἑαυτόν· οὕτως ἐν συγκλήτῳ τις οὐ
λέγει τὰ φαινόμενα, ἔνδοθεν τὰ δόγματα αὐ-
τοῦ βοᾷ. Σὺ ψυχρὸν καὶ ταλαίπωρον ὑπολήψει 140
δῖον, ἐκ λόγων εἰκαίων ὡς ἐκ τριχὸς ἠρτημένον,
ἀλλὰ ἰσχυρὸν καὶ χρηστικὸν, καὶ ὑπὸ τοῦ διὰ
τῶν ἔργων γεγυμνάσθαι μεμνημένον, παραφύλα-
ξον σαυτόν. Πῶς ἀκούεις, οὐ λέγω, ὅτι τὸ παι- 141
δίον σου ἀπέθανεν· πόθεν σοι; ἀλλ', ὅτι σου τὸ
ἔλαιον ἐξεχύθη, ὁ οἶνος ἐξεπόθη; Ἵνα τις ἐπι- 142
στὰς διατεινομένῳ σοι, τοῦτ' αὐτὸ μόνον εἴπῃ,

Nn 3 Φιλό-

mala; neque illa tibi mala, ſed nihil ad nos pertinere videntur. Sic enim ab initio te ipſum adſuefeciſti. Ubi ſum? In ſchola. Et qui ſunt qui me audiunt? Diſſero inter philoſophos. Atqui ſcholâ egreſſus ſum. Tollito iſta ſcholaſticorum & ſtultorum. Sic a philoſopho amicus falſo teſtimonio opprimitur: ſic paraſitum agit philoſophus: ſic mercede ſeſe vendit: ſic in ſenatu aliquis non dicit quæ ſentit, intus (*in ſchola*) dogmata ſua clamat. Tu frigida & miſella opiniuncula es, e vanis diſputationibus; tamquam de pilo, ſuſpenſa. Quin tu potius ſervate firmum, & ad vitæ uſum habilem, & talem qui vera & in ipſis rebus inſtituta exercitatione ſacris philoſophiæ ſis initiatus. Quomodo audis (non dico, filium tuum eſſe mortuum; unde enim id tibi? ſed) oleum tuum effuſum eſſe, vinum epotum eſſe? Si quis tibi actum clamorem tollenti nil aliud niſi hoc dixerit:

Philo-

Φιλόσοφε, ἄλλως λέγεις ἐν τῇ σχολῇ· τί ἡμᾶς ἐξαπατᾷς; τί, σκώληξ ὤν, λέγεις ὅτι ἄνθρω-
143 πος εἶ; Ἤθελον ἐπιστῆναί τινι αὐτῶν συνουσιάζοντι, ἵνα ἴδω πῶς τείνεται, καὶ ποίας φωνὰς ἀφίησιν, εἰ μέμνηται τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τῶν λόγων οὓς ἀκούει, ἢ λέγει, ἢ ἀναγινώσκει.

144 Καὶ τί ταῦτα πρὸς ἐλευθερίαν; Οὐκ ἄλλως μὲν οὖν ἡ ταῦτα, ἂν τε θέλητε ὑμεῖς οἱ πλούσιοι,
145 ἄν τε μή. Καὶ τίς σοι μαρτυρεῖ ταῦτα; Τίς γὰρ ἄλλος, ἢ αὐτοὶ ὑμεῖς; οἱ τὸν κύριον τὸν μέγαν ἔχοντες, καὶ πρὸς τὸ ἐκείνου νεῦμα καὶ κίνημα ζῶντες, κἂν τινα ὑμῶν ἴδῃ μόνον συνεστραμμένῳ βλέμματι, ἀποψυχόμενοι· οἱ τὰς γραίας θεραπεύοντες καὶ τοὺς γέροντας, καὶ λέγοντες, ὅτι, Οὐ δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι· οὐκ ἔξεστί μοι.
146 Διατί οὐκ ἔξεστί σοι; οὐκ αἴρει ἐμέχου μοι, λέγων ἐλεύθερος εἶναι; Ἀλλὰ Ἀπρυλλά με κεκώλυκε.

Philoſophe, aliter tu in ſchola diſſeris; cur nos fallis? cur, vermis cum ſis, hominem te eſſe dicis? Intervenire velim eorum alicui, genio atque amoribus indulgenti, ut viderem, quomodo contenderet, quasve voces ederet; an meminiſſet ſui nominis, an ſermonum, quos audit aut dicit ipſe aut legit.

Et quid iſta ad libertatem? Non certe alia niſi hæc, ſive velitis vos divites, ſive noſtris. Et quis iſta ſuo teſtimonio comprobat? Quis vero alius, niſi vos ipſi, qui magnum illum dominum habetis, & ad illius nutum & votum vivitis? qui ſi modo veſtrûm aliquem tetrico vultu aſpexerit, exanimati eſtis; vos, qui aniculas colitis, & ſenes; qui dicitis, Non poſſum hoc facere; non mihi licet. Quamobrem non licet tibi? nonne modo mecum contendens, liberum te eſſe dicebas? At Aprylla me prohibuit. Dic igitur verum,

λυκει. Λέγε οὖν τὰς ἀληθείας, δοῦλε, καὶ μὴ δραπέτευέ σου τοὺς κυρίους, μηδ' ἀπαρνοῦ, μηδὲ τόλμα καρπιστὴν διδόναι, τοσούτους ἔχων τῆς δουλείας ἐλέγχους. Καίτοι τὸν μὲν ὑπ' ἔρωτος 147
ἀναγκαζόμενόν τι ποιεῖν παρὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ἅμα μὲν ὁρῶντα τὸ ἄμεινον, ἅμα δ' οὐκ ἐξευτονοῦντα ἀκολουθῆσαι αὐτῷ, ἔτι μᾶλλον ἄν τις συγγνώμης ἄξιον ὑπολάβοι, ἅθ' ὑπό τινος βιαίου καὶ τρόπον τινὰ θείου κατεσχημένον. Σοῦ δέ τις 148
ἀνάσχοιτο, τῶν γραῶν ἐρῶντος καὶ τῶν γερόντων, καὶ ἐκείνας ἀπομύσσοντος, καὶ ἀποπλύνοντος, καὶ δωροδοκοῦντος, καὶ ἅμα μὲν νοσούσας θεραπεύοντος ὡς δούλου, ἅμα δ' ἀποθανεῖν εὐχομένου, καὶ τοὺς ἰατροὺς διακρίνοντος, εἰ ἤδη θανασίμως ἔχουσιν; ἢ πάλιν, ὅταν ὑπὲρ τῶν μεγάλων τούτων καὶ σεμνῶν ἀρχῶν καὶ τιμῶν, τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοτρίων δούλων καταφιλῇς,

verum, serve, nec aufuge a dominis tuis, ne inficiare, ne aude adsertorem exhibere, cum tot argumenta tuæ servitutis in promtu sint. Enimvero qui præ amore aliquid contra animi sui sententiam facere cogitur, simulque quid melius sit perspicit, simul vero non tantum habet virium ut id possit persequi, eum ego veniâ digniorem judicavero; quippe qui a violenta quadam re & propemodum divina detineatur. Te autem quis ferat, aniculas & senes deamantem, illasque extergentem, & abluentem, & muneribus conciliantem, simulque eas ægrotantes servilem in modum curantem, simul mortem earum exoptantem, & percontantem medicos, sitne jam morbus letalis? aut etiam, cum propter magnos istos præclarosque magistratus & honores manus alienorum servorum deoscularis, ut ne ingenuorum quidem sis

149 ἵνα μηδ' ἐλεύθερων δοῦλος ᾖς; Εἶτά μοι σεμνὸς περιπατεῖς, στρατηγῶν, ὑπατεύων. οὐκ οἶδα πῶς ἐστρατήγησας, πόθεν τὴν ὑπατείαν ἔλα-
150 βες, τίς σοι αὐτὴν ἔδωκεν; Ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν ἤθελον, εἰ διὰ Φηλικίωνα ἔδει ζῆσαι, τῆς ὀφρύος αὐτοῦ καὶ τοῦ δουλικοῦ φρυάγματος ἀνασχόμενον. οἶδα γάρ, τί ἐστι δοῦλος εὐτυχῶν ὡς δοκεῖ, καὶ τετυφωμένος.

151 Σὺ οὖν, φησὶν, ἐλεύθερος εἶ; Θέλω, νὴ τοὺς θεούς, καὶ εὔχομαι· ἀλλ' οὔπω δύναμαι ἀντιβλέψαι τοῖς κυρίοις, ἔτι τιμῶ τὸ σωμάτιον, ὁλόκληρον αὐτὸ ἔχειν ἀντὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, καί-
152 τοι μηδ' ὁλόκληρον ἔχων. Ἀλλὰ δύναμαί σοι δεῖξαι ἐλεύθερον, ἵνα μηκέτι ζητῇς τὸ παράδειγμα. Διογένης ἦν ἐλεύθερος. Πόθεν τοῦτο; Οὐχ ὅτι ἐξ ἐλευθέρων ἦν, (οὐ γὰρ ἦν·) ἀλλ' ὅτι αὑτὸς ἦν· ὅτι ἀποβεβλήκει πάσας τὰς τῆς δου-

fis mancipium? Poſtea liber es? Ita me dii ament, eſſe volo atque opto: ſed nondum dominos intrepide intueri poſſum; adhuc corpuſculum meum colo; magni mea referre puto, ut id integrum conſervem, quamvis non integrum habeam. Sed poſſum tibi oſtendere liberum, ne diutius exemplum requiras. Diogenes fuit liber. Quî ſic? Non quod ex ingenuis eſſet ortus; (neque enim erat:) ſed quod ipſe eſſet ingenuus; quod omnes ſervi-

δουλείας λαβάς, οὐδ' ἦν ὅπως τις προσέλθῃ
πρὸς αὐτὸν, οὐδ' ὅθεν λάβηται πρὸς τὸ κατα-
δουλώσασθαι. πάντα εὔλυτα εἶχε, πάντα μό- 153
νον προσηρτημένα. εἰ τῆς κτήσεως ἐπελάβου, αὐ-
τὴν ἀφῆκεν ἄν σοι μᾶλλον ἢ ἠκολούθησε δι' αὐ-
τήν· εἰ τοῦ σκέλους, τὸ σκέλος· εἰ ὅλου τοῦ
σωματίου, ὅλον τὸ σωμάτιον· οἰκείους, φί-
λους, πατρίδα, ὡσαύτως. ᾔδει γὰρ, πόθεν
ἔχει, καὶ παρὰ τίνος, καὶ ἐπὶ τίσι λαβών.
τοὺς μέν γ' ἀληθινοὺς προγόνους, τοὺς Θεοὺς, 154
καὶ τὴν τῷ ὄντι πατρίδα, οὐδέποτ' ἂν ἐγκατέ-
λιπεν, οὐδὲ παρεχώρησεν ἄλλῳ μᾶλλον πείθε-
σθαι αὐτοῖς καὶ ὑπακούειν, οὐδ' ὑπεραπέθανεν
ἂν εὐκολώτερον τῆς πατρίδος ἄλλος. οὐ γὰρ 155
ἐξήτει, πότε δόξει τι ποιεῖν ὑπὲρ τῶν ὅλων· ἀλλ'
ἐμέμνητο ὅτι πᾶν τὸ γενόμενον ἐκεῖθέν ἐστι, καὶ
ὑπὲρ ἐκείνης πράττεται, καὶ ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος

vitutis ansas abjecisset, ita ut a nulla parte eum adgredi quisquam aut prehendere posset, & in servitutem trahere. Omnia solutissima habuit, omnia leviter tantummodo adpensa. Si opes ejus prehendisses, eas potius tibi reliquisset, quam propter illas te secutus esset; si pedem, pedem; si totum corpusculum, totum corpusculum; necessarios, amicos, patriam, eodem modo. Nôrat enim, unde illa haberet, & a quo, & quibus conditionibus accepisset. Sed veros quidem progenitores, deos, & germanam patriam, numquam sane deseruisset; neque ulli alii obedientiâ & observantiâ illorum cessisset; neque facilius quisquam alius mortem pro patria petiisset. Neque enim occasionem quærebat, qua videretur *solummodo* pro universitate rerum aliquid facere; sed meminerat, quidquid fieret, inde proficisci, atque pro illa patria geri,

156 αὐτὴν παρεγγυᾶται. Τοιγαροῦν ὅρα, τί λέγει αὐτὸς, καὶ γράφει· Διὰ τοῦτό σοι, φησὶν, ἔξεστιν, ὦ Διόγενες, καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ καὶ
157 Ἀρχιδάμῳ τῷ Λακεδαιμονίων, οἷς βούλει διαλέγεσθαι. Ἀρά γ', ὅτι ἐξ ἐλευθέρων ἦν; Πάντες γὰρ Ἀθηναῖοι, καὶ πάντες Λακεδαιμόνιοι, καὶ Κορίνθιοι, διὰ τὸ ἐκ δούλων εἶναι, οὐκ ἠδύναντο
158 αὐτοῖς ὡς ἠβούλοντο διαλέγεσθαι, ἀλλ' ἐδεδοίκεσαν καὶ ἐθεράπευον; Διὰ τί οὖν, φησὶν, ἔξεστιν; Ὅτι τὸ σωμάτιον, ἐρῶν οὐχ ἡγοῦμαι· ὅτι οὐδενὸς δέομαι· ὅτι ὁ νόμος μοι πάντων ἐστὶ, καὶ ἄλλο οὐδέν. Ταῦτα ἦν τὰ ἐλεύθερον ἐκεῖνον ἐάσαντα.
159 Καὶ ἵνα μὴ δόξῃς, ὅτι παράδειγμα δεικνύμι ἀνδρὸς ἀπεριστάτου, μήτε γυναῖκα ἔχοντος, μήτε τέκνα, μήτε πατρίδα, ἢ φίλους, ἢ συγγενεῖς, ὑφ' ὧν κάμπτεσθαι καὶ περισπᾶσθαι ἠδύνατο· λάβε Σωκράτην, καὶ θέασαι γυναῖκα καὶ παιδία ἔχοντα,

geri, et a gubernatore ejus mandari. Proinde, vide, quid ipse dicat, & scribat: Propter hoc, inquit, licet tibi, Diogenes, & cum Persarum rege & cum Archidamo colloqui prouti libet. Num quia ex ingenuis ortus erat? Omnes igitur Athenienses, omnes Lacedæmonii & Corinthii e servis erant prognati? & idcirco non poterant suo arbitratu cum illis colloqui, sed illos timebant & colebant? Cur igitur ait sibi licere? Quod corpusculum hoc (inquit) non meum esse duco; quod nullâ re egeo; quod lex mihi loco omnium est, & nihil præterea specto. Hæc fuere, quæ liberum eum conservârunt.

Ne autem putes, me nonnisi exemplum proferre hominis solitarii, nec uxorem habentis, nec liberos, nec patriam, nec amicos aut cognatos, a quibus flecti & in diversa trahi posset; ecce tibi Socratem: hunc specta, uxorem & liberos habentem, verum ut aliena;

ἔχοντα, ἀλλ' ὡς ἀλλότρια· πατρίδα, ἐφ' ὅσον ἔδει, καὶ ὡς ἔδει· φίλους, συγγενεῖς, πάντα ταῦτα ὑπετέτακτο τῷ νόμῳ, καὶ τῇ πρὸς ἐκεῖνον εὐπειθείᾳ. Διὰ τοῦτο στρατεύεσθαι μὲν 160
ὅπότ' ἔδει, πρῶτος ἀπῄει, καὶ ἐκινδύνευεν ἀφειδέστατα· ἐπὶ Λέοντα δ' ὑπὸ τῶν τυράννων πεμφθεὶς, ὅτι αἰσχρὸν ἡγεῖτο, οὐδ' ἐπεβουλεύσατο· εἰδὼς ὅτι ἀποθανεῖν δεήσει, ἂν οὕτω τύχῃ. καὶ 161
τί αὐτῷ διέφερεν; ἄλλο γάρ τι σώζειν ἤθελεν· οὐ τὸ σαρκίδιον, ἀλλὰ τὸν πιστὸν, τὸν εὐδήμονα. ταῦτα ἀπαρεγχείρητα, ἀνυπόστατα. Εἶθ', ὅτ' 162
ἀπολογεῖσθαι ἔδει ὑπὲρ τοῦ ζῆν, μή τι ὡς τέκνα ἔχων ἀναστρέφεται; μή τι ὡς γυναῖκα; ἀλλ' ὡς μόνος. Τί δ', ὅτε πιεῖν ἔδει τὸ φάρμακον, πῶς ἀναστρέφεται; δυνάμενος διασωθῆναι, καὶ 163
τοῦ Κρίτωνος αὐτῷ λέγοντος, ὅτι, Ἔξελθε διὰ τοῦ παιδίου· τί λέγεις; ἔρημον ἡγεῖτο αὐτό; πόθεν;

aliena; patriam, quatenus oportebat, & quemadmodum oportebat; amicos, cognatos, omnia hæc legi subjicientem, illiusque obedientiæ. Quapropter ubi militandum erat, primus exibat, fortissimeque dimicabat: sed cum adversus Leontem missus a tyrannis esset, quia turpe illud ducebat, ne deliberavit quidem; quamvis nosset moriendum sibi esse, si res ita tulisset. Quid vero id ejus intererat? nam aliud conservare volebat; non corpusculum, sed fidem, sed verecundiam; hæc homini obnoxia, nemini subjecta sunt. Postea, cum caussa capitis dicenda esset, numquid ita se gerit, ut is qui liberos habeat, ut is qui uxorem? non, sed ut qui solitarius esset. Quid vero, cum venenum bibendum esset, quomodo se gerit? Cum servari posset, & Crito ei diceret, exire eum debere propter liberos; quid ait? idne pro inopi-

Φιλόσοφε, ἄλλα λέγεις ἐν τῇ σχολῇ· τί ἡμᾶς ἐξαπατᾷς; τί, σκώληξ ὤν, λέγεις ὅτι ἄνθρω-
143 πος εἶ; Ἤθελον ἐπιστῆναί τινι αὐτῶν συνουσιάζοντι, ἵνα ἴδω πῶς τείνεται, καὶ ποίαις φωναῖς ἐφίησιν, εἰ μέμνηται τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τῶν λόγων οὓς ἀκούει, ἢ λέγει, ἢ ἀναγινώσκει.

144 Καὶ τί ταῦτα πρὸς ἐλευθερίαν; Οὐκ ἄλλα μὲν οὖν ἢ ταῦτα, ἂν τε θέλητε ὑμεῖς οἱ πλούσιοι,
145 ἂν τε μή. Καὶ τίς σοι μαρτυρεῖ ταῦτα; Τίς γὰρ ἄλλος, ἢ αὐτοὶ ὑμεῖς; οἱ τὸν κύριον τὸν μέγαν ἔχοντες, καὶ πρὸς τὸ ἐκείνου νεῦμα καὶ κίνημα ζῶντες, κἂν τινα ὑμῶν ἴδῃ μόνον συνεστραμμένῳ βλέμματι, ἀποψυχόμενοι· οἱ τὰς γραίας θεραπεύοντες καὶ τοὺς γέροντας, καὶ λέγοντες, ὅτι, Οὐ δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι· οὐκ ἔξεστί μοι.
146 Διατί οὐκ ἔξεστί σοι; οὐκ ἄρτι ἐμάχου μοι, λέγων ἐλεύθερος εἶναι; Ἀλλὰ Ἀπρυλλά με κεκώλυκε.

Philoſophe, aliter tu in ſchola diſſeris; cur nos fallis? cur, vermis cum ſis, hominem te eſſe dicis? Intervenire velim eorum alicui, genio atque amoribus indulgenti, ut viderem, quomodo contenderet, quasve voces ederet; an meminiſſet ſui nominis, an ſermonum, quos audit aut dicit ipſe aut legit.

Et quid iſta ad libertatem? Non certe alia niſi hæc, ſive velitis vos divites, ſive noſtris. Et quis iſta ſuo teſtimonio comprobat? Quis vero alius, niſi vos ipſi, qui magnum illum dominum habetis, & ad illius nutum & votum vivitis? qui ſi modo veſtrûm aliquem tetrico vultu aſpexerit, exanimati eſtis; vos, qui aniculas colitis, & ſenes; qui dicitis, Non poſſum hoc facere; non mihi licet. Quamobrem non licet tibi? nonne modo mecum contendens, liberum te eſſe dicebas? At Aprylla me prohibuit. Dic igitur verum,

λυκε. Λέγε οὖν τὰς ἀληθείας, δοῦλε, καὶ μὴ δεσπότου σου τοὺς κυρίους, μηδ' ἀπαρνοῦ, μηδὲ τέλμα καρπιστὴν διδόναι, τοσούτους ἔχων τῆς δουλείας ἐλέγχους. Καίτοι τὸν μὲν ὑπ' ἔρωτος 147
ἀναγκαζόμενόν τι ποιεῖν παρὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ἅμα μὲν ἐρῶντα τὸ ἄμεινον, ἅμα δ' οὐκ ἐξόντα, νοῦντα ἀκολουθῆσαι αὐτῷ, ἔτι μᾶλλον ἄν τις συγγνώμης ἄξιον ὑπολάβοι, ἄθ' ὑπό τινος βιαίου περὶ τρόπον τινὰ θείου κατεσχημένον. Σοῦ δέ τις 148
ἀνάσχοιτο, τῶν γραῶν ἐρῶντος καὶ τῶν γερόντων, καὶ ἐκείνας ἀπομύσσοντος, καὶ ἀποπλύνοντος, καὶ δωροδοκοῦντος, καὶ ἅμα μὲν νοσούσας θεραπεύοντος ὡς δούλου, ἅμα δ' ἀποθανεῖν εὐχομένου, καὶ τοὺς ἰατροὺς διακρίνοντος, εἰ ἤδη θανασίμως ἔχουσιν; ἢ πάλιν, ὅταν ὑπὲρ τῶν μεγάλων τούτων καὶ σεμνῶν ἀρχῶν καὶ τιμῶν, τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοτρίων δούλων καταφιλῇς;

venum, ſerve, nec aufuge a dominis tuis, ne inficiare, ne aude adſertorem exhibere, cum tot argumenta tuæ ſervitutis in promtu ſint. Enimvero qui præ amore aliquid contra animi ſui ſententiam facere cogitur, ſimulque quid melius ſit perſpicit, ſimul vero non tantum habet virium ut id poſſit perſequi, eum ego veniâ digniorem judicavero; quippe qui a violenta quadam re & propemodum divina detinea-

tur. Te autem quis ferat, aniculas & ſenes deamantem, illasque extergentem, & abluentem, & muneribus concilientem, ſimulque eas ægrotantes ſervilem in modum curantem, ſimul mortem earum exoptantem, & percontantem medicos, ſitne jam morbus letalis? aut etiam, cum propter magnos iſtos præclarosque magiſtratus & honores manus alienorum ſervorum deoſcularis, ut ne ingenuorum quidem

ſis

149 ἵνα μηδ' ἐλεύθερον δοῦλος ᾖς; Εἶτά μοι σεμνὸς περιπατεῖς, στρατηγῶν, ὑπατεύων. οὐκ οἶδα πῶς ἐστρατήγησας, πόθεν τὴν ὑπατείαν ἔλα-
150 βες, τίς σοι αὐτὴν ἔδωκεν; Ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν ἤθελον, εἰ διὰ Φηλικίωνα ἔδει ζῆσαι, τῆς ὀφρύος αὐτοῦ καὶ τοῦ δουλικοῦ φρυάγματος ἀνασχέμενον. οἶδα γάρ, τί ἐστι δοῦλος εὐτυχῶν ὡς δοκεῖ, καὶ τετυφωμένος.

151 Σὺ οὖν, φησὶν, ἐλεύθερος εἶ; Θέλω, νὴ τοὺς θεούς, καὶ εὔχομαι· ἀλλ' οὔπω δύναμαι ἀντιβλέψαι τοῖς κυρίοις, ἔτι τιμῶ τὸ σωμάτιον, ὁλόκληρον αὐτὸ ἔχειν ἀντὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, καί-
152 τοι μηδ' ὁλόκληρον ἔχων. Ἀλλὰ δύναμαί σοι δεῖξαι ἐλεύθερον, ἵνα μηκέτι ζητῇς τὸ παράδειγμα. Διογένης ἦν ἐλεύθερος. Πόθεν τοῦτο; Οὐχ ὅτι ἐξ ἐλευθέρων ἦν, (οὐ γὰρ ἦν·) ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἦν· ὅτι ἀποβέβληκε πάσας τὰς τῆς δου-

fis mancipium? Poſtea magnifice mihi incedis, prætor, conſul. An neſcio, quomodo præturam habueris, unde conſulatum acceperis, quis eum tibi dederit? Equidem ne vivere quidem vellem, ſi per Felicionem vivendum mihi eſſet, ſupercilium illius & ſervilem inſolentiam toleranti. Novi enim quid ſit ſervus, qui fortunatus eſt, ut vulgo videtur, & faſtu tumidus.

Tu igitur, ait aliquis, liber es? Ita me dii ament, eſſe volo atque opto: ſed nondum dominos intrepide intueri poſſum; adhuc corpuſculum meum colo; magni mea referre puto, ut id integrum conſervem, quamvis non integrum habeam. Sed poſſum tibi oſtendere liberum, ne diutius exemplum requiras. Diogenes fuit liber. Quî ſic? Non quod ex ingenuis eſſet ortus; (neque enim erat:) ſed quod ipſe eſſet ingenuus; quod omnes ſervi-

δουλείας λαβάς, οὐδ' ἦν ὅπως τις προσέλθῃ
πρὸς αὐτὸν, οὐδ' ὅθεν λάβηται πρὸς τὸ κατα-
δουλώσασθαι. πάντα εὔλυτα εἶχε, πάντα μό- 153
νον προσηρτημένα. εἰ τῆς κτήσεως ἐπελάβου, αὐ-
τὴν ἀφῆκεν ἄν σοι μᾶλλον ἢ ἠκολούθησε δι' αὐ-
τήν· εἰ τοῦ σκέλους, τὸ σκέλος· εἰ ὅλου τοῦ
σωματίου, ὅλον τὸ σωμάτιον· οἰκείους, φί-
λους, πατρίδα, ὡσαύτως. ᾔδει γὰρ, πόθεν
ἔχει, καὶ παρὰ τίνος, καὶ ἐπὶ τίσι λαβών.
τοὺς μέν γ' ἀληθινοὺς προγόνους, τοὺς Θεοὺς, 154
καὶ τὴν τῷ ὄντι πατρίδα, οὐδέποτ' ἂν ἐγκατέ-
λιπεν, οὐδὲ παρεχώρησεν ἄλλῳ μᾶλλον πείθε-
σθαι αὐτοῖς καὶ ὑπακούειν, οὐδ' ὑπεραπέθανεν
ἂν εὐκολώτερον τῆς πατρίδος ἄλλος. οὐ γὰρ 155
ἐζήτει, πότε δόξει τι ποιεῖν ὑπὲρ τῶν ὅλων· ἀλλ'
ἐμέμνητο ὅτι πᾶν τὸ γενόμενον ἐκεῖθέν ἐστι, καὶ
ὑπὲρ ἐκείνης πράττεται, καὶ ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος

vitutis ansas abjecisset, ita ut a nulla parte eum adgredi quisquam aut prehendere posset, & in servitutem trahere. Omnia solutissima habuit, omnia leviter tantummodo adpensa. Si opes ejus prehendisses, eas potius tibi reliquisset, quam propter illas te secutus esset; si pedem, pedem; si totum corpusculum, totum corpusculum; necessarios, amicos, patriam, eodem modo. Nôrat enim, unde illa haberet, & a quo, & quibus conditionibus accepisset. Sed veros quidem progenitores, deos, & germanam patriam, numquam sane deseruisset; neque ulli alii obedientiâ & observantiâ illorum cessisset; neque facilius quisquam alius mortem pro patria petiisset. Neque enim occasionem quærebat, qua videretur *solummodo* pro universitate rerum aliquid facere; sed meminerat, quidquid fieret, inde proficisci, atque pro illa patria geri,

ἐσκέπτῃ, οὐδ' ἔσκεψαι καὶ βεβούλευσαι. Ποία γὰρ σκέψις, εἰ καθήκει μοι, δυναμένῳ, τὰ μέγιστα ἀγαθὰ ἐμαυτῷ περιποιῆσαι, τὰ μέγιστα κακὰ μὴ περιποιήσαι; Καλὴ σκέψις, καὶ ἀναγκαία, πολλῆς βουλῆς δεομένη. τί ἡμῖν ἐμπαίζεις; ἄνθρωπε· οὐδέποτε τοιαύτη σκέψις γίνεται. Οὐδ', εἰ ταῖς ἀληθείαις κακὰ μὲν ἐφαντάζου τὰ αἰσχρά, ἀγαθὰ δὲ τὰ καλά, τὰ δ' ἄλλα οὐδέτερα, ἦλθες ἂν ἐπὶ ταύτην τὴν ἐπίστασιν, οὐδ' ἐγρηγόρεις· ἀλλ' αὐτόθεν διακρίνειν εἶχες, ὥσπερ ὄψει, τῇ διανοίᾳ. Πότε γὰρ σκέπτῃ, εἰ τὰ μέλανα λευκά ἐστιν; εἰ τὰ βαρέα κοῦφα; οὐχὶ δὲ τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις παρακολουθεῖς; Πῶς οὖν νῦν σκέπτεσθαι λέγεις, εἰ τὰ οὐδέτερα τῶν κακῶν φευκτότερα; Ἀλλ' οὐκ ἔχεις τὰ δόγματα ταῦτα· ἀλλὰ φαίνεταί σοι οὔτε ταῦτα οὐδέτερα, ἀλλὰ τὰ μέγιστα κακά· οὔτ'

neque deliberasti & consideraſti. Qualis enim eſt deliberatio, an mihi conveniat, cum in mea poteſtate ſit, maxima bona mihi adquirere, & mala maxima propulſare? Pulcra vero conſideratio, & neceſſaria, quæ multum conſilii poſtulet! Quid nobis illudis? homo; nunquam talis conſideratio incidit. Nec, ſi revera, quæ turpia ſunt, mala ſtatueres; quæ honeſta, bona; cætera vero, neutrius generis; ad hanc deliberationem deſcendiſſes: ſed eâ longe rejectâ, rem ſtatim, tamquam acie oculorum, ſic mente dijudicâſſes. Quando enim deliberas, utrum nigra candida ſint? utrum gravia levia? annon, quæ evidenter in ſenſus cadunt, intelligis? Quomodo igitur nunc te conſiderare ais, utrum neutra magis fugienda ſint quam mala? At tu non habes iſta decreta: ſed neque hæc tibi neutra videntur, verum maxima mala;

οὔτ' ἐκεῖνα κακὰ, ἀλλ' οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. Οὕτω 138
γὰρ ἐξ ἀρχῆς εἴθισας σεαυτόν. Ποῦ εἰμι; Ἐν
σχολῇ. Καὶ ἀκούουσί μου τινες; Λέγω μετὰ τῶν
Φιλοσόφων. Ἀλλ' ἐξελήλυθα τῆς σχολῆς. Ἄ-
φες ἐκεῖνα τὰ τῶν σχολαστικῶν καὶ τῶν μωρῶν.
Οὕτως καταμαρτυρεῖται Φίλος ὑπὸ Φιλοσόφου· 139
οὕτως παρασιτεῖ Φιλόσοφος· οὕτως ἐπ' ἀργυ-
ρίῳ ἐκμισθοῖ ἑαυτόν· οὕτως ἐν συγκλήτῳ τις οὐ
λέγει τὰ φαινόμενα, ἔνδοθεν τὰ δόγματα αὐ-
τοῦ βοᾷ. Σὺ ψυχρὸν καὶ παλαίπωρον ὑπολαμβά- 140
νεις, ἐκ λόγων εἰκαίων ὡς ἐκ τριχὸς ἠρτημένον,
ἀλλὰ ἰσχυρὸν καὶ χρηστικὸν, καὶ ὑπὸ τοῦ διὰ
τῶν ἔργων γεγυμνάσθαι μεμυημένον, παραφύλα-
ξον σαυτόν. Πῶς ἀκούεις, οὐ λέγω, ὅτι τὸ παι- 141
δίον σου ἀπέθανεν· πόθεν σοι; ἀλλ', ὅτι σου τὸ
ἔλαιον ἐξεχύθη, ὁ οἶνος ἐξεπόθη; Ἵνα τις ἐπι- 142
στὰς διατεινομένῳ σοι, τοῦτ' αὐτὸ μόνον εἴπῃ,

Nn 3 Φιλό-

mala; neque illa tibi mala, ſed nihil ad nos pertinere videntur. Sic enim ab initio te ipſum adſuefeciſti. Ubi ſum? In ſchola. Et qui ſunt qui me audiunt? Diſſero inter philoſophos. Atqui ſcholâ egreſſus ſum. Tollito iſta ſcholaſticorum & ſtultorum. Sic a philoſopho amicus falſo teſtimonio opprimitur: ſic paraſitum agit philoſophus: ſic mercede ſeſe vendit: ſic in ſenatu aliquis non dicit quæ ſentit, intus (*in ſchola*) dogmata ſua clamat. Tu frigida & miſella opiniuncula es, e vanis diſputationibus; tamquam de pilo, ſuſpenſa. Quin tu potius ſervate firmum, & ad vitæ uſum habilem, & talem qui vera & in ipſis rebus inſtituta exercitatione ſacris philoſophiæ ſis initiatus. Quomodo audis (non dico, filium tuum eſſe mortuum; unde enim id tibi? ſed) oleum tuum effuſum eſſe, vinum epotum eſſe? Si quis tibi autem clamorem tollenti nil aliud niſi hoc dixerit:

Philo-

Φιλόσοφε, ἄλλως λέγεις ἐν τῇ σχολῇ· τί ἡμᾶς
ἐξαπατᾷς; τί, σκώληξ ὤν, λέγεις ὅτι ἄνθρω-
143 πος εἶ; Ἤθελον ἐπιστῆναί τινι αὐτῶν συνουσιά-
ζοντι, ἵνα ἴδω πῶς τέτακται, καὶ ποίαις φωναῖς
ἐνίησιν, εἰ μέμνηται τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τῶν
λόγων οὓς ἀκούει, ἢ λέγει, ἢ ἀναγινώσκει.
144 Καὶ τί ταῦτα πρὸς ἐλευθερίαν; Οὐκ ἄλλως
μὲν οὖν ἢ ταῦτα, ἂν τε θέλητε ὑμεῖς οἱ πλούσιοι,
145 ἂν τε μή. Καὶ τίς σοι μαρτυρεῖ ταῦτα; Τίς
γὰρ ἄλλος, ἢ αὐτοὶ ὑμεῖς; οἱ τὸν κύριον τὸν μέ-
γαν ἔχοντες, καὶ πρὸς τὸ ἐκείνου νεῦμα καὶ κίνη-
μα ζῶντες, κἂν τινα ὑμῶν ἴδῃ μόνον συνεστραμ-
μένῳ βλέμματι, ἀποψυχόμενοι· οἱ τὰς γραίας
θεραπεύοντες καὶ τοὺς γέροντας, καὶ λέγοντες,
ὅτι, Οὐ δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι· οὐκ ἔξεστί μοι.
146 Διατί οὐκ ἔξεστί σοι; οὐκ ἄρτι ἐμάχου μοι, λέ-
γων ἐλεύθερος εἶναι; Ἀλλὰ Ἀπρυλλά με κεκώ-
λυκε.

Philoſophe, aliter tu in ſchola diſſeris; cur nos fallis? cur, vermis cum ſis, hominem te eſſe dicis? Intervenire velim eorum alicui, genio atque amoribus indulgenti, ut viderem, quomodo contenderet, quasve voces ederet; an meminiſſet ſui nominis, an ſermonum, quos audit aut dicit ipſe aut legit.

Et quid iſta ad libertatem? Non certe alia niſi hæc, ſive velitis vos divites, ſive noſtris. Et quis iſtis ſuo teſtimonio comprobat? Quis vero alius, niſi vos ipſi, qui magnum illum dominum habetis, & ad illius nutum & votum vivitis? qui ſi modo veſtrûm aliquem tetrico vultu aſpexerit, exanimati eſtis; vos, qui auiculas colitis, & ſenes; qui dicitis, Non poſſum hoc facere; non mihi licet. Quamobrem non licet tibi? nonne modo mecum contendens, liberum te eſſe dicebas? At Apryllæ me prohibuit. Dic igitur verum,

λιπεῖν. Λέγε οὖν τοῖς ἀληθείας, δοῦλε, καὶ μὴ δραπέτευέ σου τοὺς κυρίους, μηδ' ἀπαρνοῦ, μηδὲ τέλμα καρπιστὴν δίδοναι, τοσούτους ἔχων τῆς δουλείας ἐλέγχους. Καίτοι τὸν μὲν ὑπ' ἔρωτος 147
ἀναγκαζόμενόν τι ποιεῖν παρὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ἅμα μὲν ἐρῶντα τὸ ἄμεινον, ἅμα δ' οὐκ ἐξοντα νοῦττα ἀκολουθῆσαι αὐτῷ, ἔτι μᾶλλον ἄν τις συγγνώμης ἄξιον ὑπολάβοι, ἂν ὑπό τινος βιαίου περὶ τρόπον τινὰ θείου κατεσχημένον. Σοῦ δέ τις 148
ἀνάσχοιτο, τῶν γραῶν ἐρώντος καὶ τῶν γερόντων, καὶ ἐκείνας ἀπομύσσοντος, καὶ ἀποπλύνοντος, καὶ δωροδοκοῦντος, καὶ ἅμα μὲν νοσούσας θεραπεύοντος ὡς δούλου, ἅμα δ' ἀποθανεῖν εὐχομένου, καὶ τοὺς ἰατροὺς διακρίνοντος, εἰ ἤδη θανασίμως ἔχουσιν; ἢ πάλιν, ὅταν ὑπὲρ τῶν μεγάλων τούτων καὶ σεμνῶν ἀρχῶν καὶ τιμῶν, τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοτρίων δούλων καταφιλῇς;

venum, ſerve, nec aufuge a dominis tuis, ne inficiare, ne aude adſertorem exhibere, cum tot argumenta tuæ ſervitutis in promtu ſint. Enimvero qui præ amore aliquid contra animi ſui ſententiam facere cogitur, ſimulque quid melius ſit perſpicit, ſimul vero non tantum habet virium ut id poſſit perſequi, eum ego veniâ digniorem judicavero; quippe qui a violenta quadam re & propemodum divina detinea-

tur. Te autem quis ferat, aniculas & ſenes deamantem, illasque extergentem, & abluentem, & muneribus conciliantem, ſimulque eas ægrotantes ſervilem in modum curantem, ſimul mortem earum exoptantem, & percontantem medicos, ſitne jam morbus letalis? aut etiam, cum propter magnos iſtos præclarosque magiſtratus & honores manus alienorum ſervorum deoſculaſ, ut ne ingenuorum quidem

ſis

149 ἵνα μηδ' ἐλεύθερον δοῦλος ᾖς; Εἶτά μοι σεμνὸς περιπατεῖς, στρατηγῶν, ὑπατεύων. οὐκ οἶδα πῶς ἐστρατήγησας, πόθεν τὴν ὑπατείαν ἔλα-
150 βες, τίς σοι αὐτὴν ἔδωκεν; Ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν ἤθελον, εἰ διὰ Φηλικίωνα ἔδει ζῆσαι, τῆς ὀφρύος αὐτοῦ καὶ τοῦ δουλικοῦ φρυάγματος ἀνασχόμενον. οἶδα γάρ, τί ἐστι δοῦλος εὐτυχῶν ὡς δοκεῖ, καὶ τετυφωμένος.

151 Σὺ οὖν, φησὶν, ἐλεύθερος εἶ; Θέλω, νὴ τοὺς θεούς, καὶ εὔχομαι· ἀλλ' οὔπω δύναμαι ἀντιβλέψαι τοῖς κυρίοις, ἔτι τιμῶ τὸ σωμάτιον, ὁλόκληρον αὐτὸ ἔχειν ἀντὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, καί-
152 τοι μηδ' ὁλόκληρον ἔχων. Ἀλλὰ δύναμαί σοι δεῖξαι ἐλεύθερον, ἵνα μηκέτι ζητῇς τὸ παράδειγμα. Διογένης ἦν ἐλεύθερος. Πόθεν τοῦτο; Οὐχ ὅτι ἐξ ἐλευθέρων ἦν, (οὐ γὰρ ἦν·) ἀλλ' ἔτι αὐτὸς ἦν· ὅτι ἀποβεβλήκει πάσας τὰς τῆς δου-

fis mancipium? Poſtea magnifice mihi incedis, prætor, conſul. An neſcio, quomodo præturam habueris, unde conſulatum acceperis, quis eum tibi dederit? Equidem ne vivere quidem vellem, ſi per Felicionem vivendum mihi eſſet, ſupercilium illius & ſervilem inſolentiam toleranti. Novi enim quid ſit ſervus, qui fortunatus eſt, ut vulgo videtur, & faſtu tumidus.

Tu igitur, ait aliquis, liber es? Ita me dii ament, eſſe volo atque opto: ſed nondum dominos intrepide intueri poſſum; adhuc corpuſculum meum colo; magni mea referre puto, ut id integrum conſervem, quamvis non integrum habeam. Sed poſſum tibi oſtendere liberum, ne diutius exemplum requiras. Diogenes fuit liber. Quî ſic? Non quod ex ingenuis eſſet ortus; (neque enim erat:) ſed quod ipſe eſſet ingenuus; quod omnes ſervi-

δουλείας λαβεῖς, οὐδ' ἣν ὅπως τις προσέλθῃ πρὸς αὐτὸν, οὐδ' ὅθεν λάβηται πρὸς τὸ παντελῶς δουλώσασθαι. πάντα εὔλυτα εἶχε, πάντα μό- 153
νον προσητιμένως ἐκ τῆς κτήσεως ἐπελάβου, εὐ-
τὴν ἐφῆκεν ἂν σοι μᾶλλον ἢ ἁρπαγήσεσθαι δι' αὐ-
τήν· εἰ τοῦ σπέλους, τὸ σπέλος· εἰ ὅλου τοῦ
σωματίου, ὅλον τὸ σωμάτιον· οἰκείους, φί-
λους, πατρίδα, ὡσαύτως. ἤδει γὰρ, πόθεν
ἔχει, καὶ παρὰ τίνος, καὶ ἐπὶ τίσι λαβών.
τοὺς μέν γ' ἀληθινοὺς προγόνους, τοὺς Θεοὺς, 154
καὶ τὴν τῷ ὄντι πατρίδα, οὐδέποτ' ἂν ἐγκατέ-
λιπεν, οὐδὲ παρεχώρησεν ἄλλῳ μᾶλλον πείθε-
σθαι αὐτοῖς καὶ ὑπακούειν, οὐδ' ὑπεραπέθανεν
ἂν εὐκολώτερον τῆς πατρίδος ἄλλος. οὐ γὰρ 155
ἐζήτει, πότε δόξει τι ποιεῖν ὑπὲρ τῶν ὅλων· ἀλλ'
ἐμέμνητο ὅτι πῶν τὸ γενόμενον ἐκεῖθέν ἐστι, καὶ
ὑπὲρ ἐκείνης πράττεται, καὶ ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος

vitutis anſas abjeciſſet, ita ut a nulla parte eum adgredi quisquam aut prehendere poſſet, & in ſervitutem trahere. Omnia ſolutiſſima habuit, omnia leviter tantummodo adpenſa. Si opes ejus prehendiſſes, eas potius tibi reliquiſſet, quam propter illas te ſecutus eſſet; ſi pedem, pedem; ſi totum corpuſculum, totum corpuſculum; neceſſarios, amicos, patriam, eodem modo. Nôrat enim, unde illa haberet, & a quo, & quibus conditionibus acceperet. Sed veros quidem progenitores, deos, & germanam patriam, numquam ſane deſeruiſſet; neque ulli alii obedientiâ & obſervantiâ illorum ceſſiſſet; neque facilius quisquam alius mortem pro patria petiiſſet. Neque enim occaſionem quærebat, qua videretur *ſolummodo* pro univerſitate rerum aliquid facere; ſed meminerat, quidquid fieret, inde proficiſci, atque pro illa patria geri,

156 αὐτὴν παρεγγυᾶται. Τοιγαροῦν ὅρα, τί λέγει αὐτὸς, καὶ γράφει· Διὰ τοῦτό σοι, φησὶν, ἔξεστιν, ὦ Διόγενες, καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ καὶ
157 Ἀρχιδάμῳ τῷ Λακεδαιμονίων, ὡς βούλει διαλέγεσθαι. Ἆρά γ', ὅτι ἐξ ἐλευθέρων ἦν; Πάντες γὰρ Ἀθηναῖοι, καὶ πάντες Λακεδαιμόνιοι, καὶ Κορίνθιοι, διὰ τὸ ἐκ δούλων εἶναι, οὐκ ἠδύναντο
158 αὐτοῖς ὡς ἠβούλοντο διαλέγεσθαι, ἀλλ' ἐδεδοίκεσαν καὶ ἐθεράπευον; Διὰ τί οὖν, φησὶν, ἔξεστιν; Ὅτι τὸ σωμάτιον, ἐμὸν οὐχ ἡγοῦμαι· ὅτι οὐδενὸς δέομαι· ὅτι ὁ νόμος μοι πάντα ἐστὶ, καὶ ἄλλο οὐδέν. Ταῦτα ἦν τὰ ἐλεύθερον ἐκεῖνον ἐάσαντα.

159 Καὶ ἵνα μὴ δόξῃς, ὅτι παράδειγμα δείκνυμι ἀνδρὸς ἀπεριστάτου, μήτε γυναῖκα ἔχοντος, μήτε τέκνα, μήτε πατρίδα, ἢ φίλους, ἢ συγγενεῖς, ὑφ' ὧν κάμπτεσθαι καὶ περισπᾶσθαι ἠδύνατο· λάβε Σωκράτην, καὶ θέασαι γυναῖκα καὶ παιδία ἔχοντα,

geri, et a gubernatore ejus mandari. Proinde, vide, quid ipse dicat, & scribat: Propter hoc, inquit, licet tibi, Diogenes, & cum Persarum rege & cum Archidamo colloqui prouti libet. Num quia ex ingenuis ortus erat? Omnes igitur Athenienses, omnes Lacedæmonii & Corinthii e servis erant prognati? & idcirco non poterant suo arbitratu cum illis colloqui, sed illos timebant & colebant? Cur igitur ait sibi licere? Quod corpusculum hoc (inquit) non meum esse duco; quod nullâ re egeo; quod lex mihi loco omnium est, & nihil præterea specto. Hæc fuere, quæ liberum eum conservârunt.

Ne autem putes, me nonnisi exemplum proferre hominis solitarii, nec uxorem habentis, nec liberos, nec patriam, nec amicos aut cognatos, a quibus flecti & in diversa trahi posset; ecce tibi Socratem: hunc specta, uxorem & liberos habentem, verum ut aliena;

ἔχοντα, ἀλλ' ὡς ἀλλότρια· πατρίδα, ἐφ' ὅσον ἔδει, καὶ ὡς ἔδει· φίλους, συμμένειν, πάντα τοῦτα ὑπεστρωχότα τῷ νόμῳ, καὶ τῇ πρὸς ἐκεῖνον εὐπειθείᾳ. Διὰ τοῦτο στρατεύεσθαι μὲν 160
ὁπότ' ἔδει, πρῶτος ἀπῄει, καὶ κινδύνευεν ἀφειδέστατα· ἐπὶ Λέοντα δ' ὑπὸ τῶν τυράννων πεμφθεὶς, ὅτι αἰσχρὸν ἡγεῖτο, οὐδ' ἐπεβουλεύσατο· εἰδὼς ὅτι ἀποθανεῖν δεήσει, ἂν οὕτω τύχῃ. καὶ 161
τί αὐτῷ διέφερεν; ἄλλο γάρ τι σώζειν ἤθελεν· οὐ τὸ σαρκίδιον, ἀλλὰ τὸν πιστὸν, τὸν εὐδήμονα. ταῦτα ἀπαρεγχείρητα, ἀνυπόκριτα. Εἶθ', ὅτ' 162
ἀπολογεῖσθαι ἔδει ὑπὲρ τοῦ ζῆν, μή τι ὡς τέκνα ἔχων ἀνεστρέφετο; μή τι ὡς γυναῖκα; ἀλλ' ὡς μόνος. Τί δ', ὅτε πιεῖν ἔδει τὸ φάρμακον, πῶς ἀνεστρέφετο; δυνάμενος διασωθῆναι, καὶ 163
τοῦ Κρίτωνος αὐτῷ λέγοντος, ὅτι, Ἔξελθε διὰ τοῦ παιδίου· τί λέγεις; ἔρημον ἡγεῖτο αὐτό; πόθεν;

aliena; patriam, quatenus oportebat, & quemadmodum oportebat; amicos, cognatos, omnia hæc legi subjicientem, illiusque obedientiæ. Quapropter ubi militandum erat, primus exibat, fortissimeque dimicabat: sed cum adversus Leontem missus a tyrannis esset, quia turpe illud ducebat, ne deliberavit quidem; quamvis nosset moriendum sibi esse, si res ita tulisset. Quid vero id ejus intererat? nam aliud conservare volebat; non corpusculum, sed fidem, sed verecundiam; hæc homini obnoxia, nemini subjecta sunt. Postea, cum causa capitis dicenda esset, numquid ita se gerit, ut is qui liberos habeat, ut is qui uxorem? non, sed ut qui solitarius esset. Quid vero, cum venenum bibendum esset, quomodo se gerit? Cum servari posset, & Crito ei diceret, exire eum debere propter liberos; quid ait? idne pro inopi-

θεν; ἀλλὰ τὸ εὔσχημον σκοπεῖ, τὰ δ' ἄλλα
— οὐδ' ἐρᾷ, οὐδ' ἐπιλογίζεται· οὐ γὰρ ἤθελε,
φησὶ, σῶσαι τὸ σωμάτιον· ἀλλ' ἐκεῖνο, ὃ τῷ
δικαίῳ μὲν αὔξεται καὶ σώζεται, τῷ δ' ἀδίκῳ
164 μειοῦται καὶ ἀπόλλυται. Σωκράτης δ' αἰσχρῶς
οὐ σώζεται· ὁ μὴ ἐπιψηφίσας, Ἀθηναίων κε-
λευόντων, ὁ τοὺς τυράννους ὑπεριδὼν, ὁ τοιαῦτα
περὶ ἀρετῆς καὶ καλοκἀγαθίας διαλεγόμενος.
165 τοῦτον οὐκ ἔστι σῶσαι αἰσχρῶς· ἀλλ' ἀποθνή-
σκων σώζεται, οὐ φεύγων. Καὶ γὰρ ὁ ἀγαθὸς
ὑποκριτὴς, παυόμενος ὅτε δεῖ, σώζεται μᾶλλον,
166 ἢ ὑποκρινόμενος παρὰ καιρόν. Τί οὖν ποιήσει τὰ
παιδία; Εἰ μὲν εἰς Θετταλίαν ἀπῄεσαν, ἐπεμε-
λήθητε αὐτῶν· εἰς ᾅδου δὲ μου ἀποδημήσαντος,
οὐδεὶς ἔσται ὁ ἐπιμελησόμενος; Ὅρα πῶς ὑπο-
167 κορίζεται καὶ σκώπτει τὸν θάνατον. Εἰ δ' ἐγὼ
καὶ σὺ ἦμεν, εὐθὺς ἂν κατεφιλόσοφήσαμεν, ὅτι
τοὺς

inopinato lucro ducebat? minime vero: sed, quod decet, quod honestum est, id considerat; cætera non videt, neque ullam eorum rationem habet. Neque enim volebat, inquit, conservare corpusculum: sed illud, quod per justitiam crescit & conservatur, per injuriam vero minuitur & perit. Socrates autem turpiter salvus esse recusat; qui, quamvis juberent Athenienses, in suffragia eos mittere noluit; qui tyrannos contemsit, qui talia de virtute & probitate disseruit: hic turpiter servari non potest; sed moriens servatur, non fugiens. Nam & bonus actor scenicus, cum desinit quando oportet, magis conservatur, quam cum ultra tempus artem suam exercere pergit. Quid ergo agent liberi tui? Si in Thessaliam abiissem, vos curassetis illos? cum vero ad inferos fuero profectus, nemo erit qui illos curet? Vide quomodo verbis extenuet derideatque mortem. Si autem

τοὺς ἀδικοῦντας δεῖ τοῖς ἴσοις ἀμύνεσθαι· καὶ προσθέντες, ὅτι, ὠφελος ἔσομαι πολλοῖς ἀνθρώποις σωθεὶς, ἀποθανὼν δ' οὐδενί. εἰ γὰρ ἔδει διὰ τρώγλης ἐκδύντας, ἐξήλθομεν ἄν. Καὶ πῶς 168
ἂν ὠφελήσαμέν τινας; ποῦ γὰρ ἂν ἔτι ἔμενον ἐκεῖνοι; ἢ εἰ ὄντες ἡμεῖ ὠφέλιμοι, οὐχὶ πολὺ μᾶλλον ἀποθανόντες ἂν ὅτε ἔδει καὶ ὡς ἔδει, ὠφελήσαμεν ἀνθρώπους; Καὶ νῦν, Σωκράτους ἀπο- 169
θανόντος, οὐδὲν ἧττον, ἢ καὶ πλεῖον, ὠφέλιμός ἐστιν ἀνθρώποις ἡ μνήμη ἂν ἔτι ζῶν ἔπραξεν ἢ εἶπε.

Ταῦτα μελέτα, ταῦτα τὰ δόγματα, τούτους τοὺς λόγους· εἰς ταῦτα ἀφόρα τὰ παραδείγματα, εἰ θέλεις ἐλεύθερος εἶναι, εἰ ἐπιθυμεῖς κατ' ἀξίαν τοῦ πράγματος. Καὶ τί θαυμα- 171
στὸν, εἰ τηλικοῦτον πρᾶγμα τοσούτων καὶ τηλικούτων ὠνῇ; Ὑπὲρ τῆς νομιζομένης ἐλευθερίας

ταύ-

tem egò & tu illius loco fuissemus, statim disputassemus, injurios eodem modo ulciscendos esse; illo etiam adjecto, si incolumis evasero, multos juvabo, mortuus vero neminem: nam, si necesse fuisset, per foramen etiam erepsissemus. Quo pacto autem aliquem juvissemus? Ubi enim postea mansissent illi? Quod si superstites fuissemus utiles, nonne multo magis tum mortui cum oportebat & quemadmodum oportebat, hominibus; profuissemus? Et nunc, Socrate mortuo, nihilo minus, aut magis etiam, utilis est hominibus memoria eorum quæ vivens fecit aut dixit.

Hæc meditare, hæc decreta, hos sermones; in hæc intuere exempla, si liber esse vis; si rem eam sic desideras, ut ejus dignitas postulat. Et quid mirum, te rem tantam tot & tantis sumtibus mercari? Pro ista, quæ vulgo liber-

tas

ταύτης, οἱ μὲν ἀπάγχονται, οἱ δὲ κατακρημνίζουσιν ἑαυτούς· ἔστι δ' ὅτε καὶ πόλεις ὅλας ἀπόλοντο. ὑπὲρ τῆς ἀληθινῆς καὶ ἀνεμποδίστου καὶ ἀσφαλοῦς ἐλευθερίας, ἀπαιτοῦντι τῷ Θεῷ δ' ἔδωκεν οὐκ ἀποδώσεις; οὐχ, ὡς Πλάτων λέγει, μελετήσεις, οὐχὶ ἀποθνήσκειν μόνον, ἀλλὰ καὶ στρεβλοῦσθαι, καὶ φεύγειν, καὶ δούλεσθαι, καὶ πάνθ' ἁπλῶς ἀποδόσεις τἀλλότρια; Ἔσῃ τοίνυν δοῦλος ἐν βουλαῖς, κἂν μυριάκις ὑπατεύσῃς· κἂν εἰς τὸ παλάτιον ἀναβῇς, οὐδὲν ἧττον. καὶ αἰσθήσῃ, ὅτι παραάδοξα μὲν ἴσως φασὶν οἱ φιλόσοφοι, καθάπερ καὶ ὁ Κλεάνθης ἔλεγεν, οὐ μὴν παράλογα. ἔργῳ γὰρ ἔσῃ, ὅτι ἀληθῆ ἐστι, καὶ τούτων τῶν θαυμαζομένων καὶ σπουδαζομένων ὄφελος οὐδέν ἐστι τοῖς τυχοῦσι· τοῖς δὲ μηδέπω τετευχόσι φαντασία γίνεται, ὅτι παραγενομένων αὐτῶν, ἅπαντα παρέσται αὐτοῖς τὰ

tas habetur, alii se suspendunt, alii præcipites dant; est etiam cum totæ urbes perierunt: tu ob veram, ob insidiarum expertem & tutam libertatem, repetenti Deo quæ dedit non reddes? non (ut Plato ait) meditaberis, non modo emori, sed & excruciari, & exsulare, & verberibus cædi, omnia denique reddere aliena? Eris ergo nihilo minus servus inter servos, etsi millies consulatum gesseris, etsi palatium (ut *Cæsaris familiaris*) ingrediaris: ac senties, præter opinionem quidem fortasse, (quemadmodum Cleanthes etiam dicebat) non tamen præter rationem, dicere philosophos. Re ipsa enim cognosces, vera ea esse; & eorum, quæ admirationi sunt, quæque expetuntur, nullum esse usum iis, qui illa consecuti sunt; iis vero, qui nondum consecuti sunt, adferre opinionem, cum advenerint, bona omnia una adfore:

τὰ ἀγαθά· εἶθ, ὅταν παρεγένηται, τὸ καῦμα ἴσον, ὁ ξιπτασμὸς ὁ αὐτὸς, ἡ ἄση, ἡ τῶν οὐ παρόντων ἐπιθυμία. οὐ γὰρ ἐκπληρώσεως καὶ ἐπιθυμουμένων ἐλευθερία παρασκευάζεται, ἀλλὰ ἀνασκευὴ τῆς ἐπιθυμίας. Καὶ, ἵν' εἰδῇς ὅτι ἀληθῆ ταῦτά ἐστιν, ὡς ἐκείνων ἕνεκα πεπόνηκας, οὕτω καὶ ἐπὶ ταύτα μετάθες τὸν πόνον· ἀγρύπνησον ἕνεκα τοῦ δόγμα περιποιήσασθαι ἐλευθέριον, θεράπευσον, ἀντὶ γέροντος πλουσίου, φιλόσοφον· περὶ θύρας ὄφθητι τὰς τούτου· οὐκ ἀσχημονήσεις ὀφθείς· οὐκ ἀπελεύσῃ κενὸς, οὐδ' ἀκερδὴς, ἂν ὡς δεῖ προσέλθῃς. εἰ δὲ μή, πείρασόν γε· οὐκ ἔστιν αἰσχρὰ ἡ πεῖρα.

adfore: deinde vero, cum adfunt, æstus par est, jactatio eadem, idem fastidium, idem eorum quæ absunt desiderium. Neque enim explendis desideriis libertas comparatur, sed tollenda cupiditate. Et, ut scias vera esse hæc, quemadmodum propter illa laborâsti, sic etiam ad hæc transfer laborem: vigila ut decretum tibi compares, quod te in libertatem adserat; loco senis divitis cole philosophum, ad hujus fores conspicitor: non indecore ages, si conspectus ibi fueris: non vacuus discedes, nec sine lucro, si accesseris ut decet. Si diffidis, saltem periculum facito: non turpe est id periculum.

CAP.

156 αὐτὴν παρεγγυᾶται. Τοιγαροῦν ὅρα, τί λέγει αὐτὸς, καὶ γράφει· Διὰ τοῦτό σοι, φησὶν, ἔξεστιν, ὦ Διόγενες, καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ καὶ
157 Ἀρχιδάμῳ τῷ Λακεδαιμονίων, οὐ βούλει διαλέγεσθαι. Ἀρά γ', ὅτι ἐξ ἐλευθέρων ἦν; Πάντες γὰρ Ἀθηναῖοι, καὶ πάντες Λακεδαιμόνιοι, καὶ Κορίνθιοι, διὰ τὸ ἐκ δούλων εἶναι, οὐκ ἠδύναντο
158 αὐτοῖς ὡς ἠβούλοντο διαλέγεσθαι, ἀλλ' ἐδεδοίκεσαν καὶ ἐθεράπευον; Διὰ τί οὖν, φησὶν, ἔξεστιν; Ὅτι τὸ σωμάτιον, ἐμὸν οὐχ ἡγοῦμαι· ὅτι οὐδενὸς δέομαι· ὅτι ὁ νόμος μοι πάντα ἐστὶ, καὶ ἄλλο οὐδέν. Ταῦτα ἦν τὰ ἐλεύθερον ἐκεῖνον ἐάσαντα.
159 Καὶ ἵνα μὴ δόξῃς, ὅτι παράδειγμα δεικνυμι ἀνδρὸς ἀπεριστάτου, μήτε γυναῖκα ἔχοντος, μήτε τέκνα, μήτε πατρίδα, ἢ φίλους, ἢ συγγενεῖς, ὑφ' ὧν κάμπτεσθαι καὶ περισπᾶσθαι ἠδύνατο· λάβε Σωκράτην, καὶ θέασαι γυναῖκα καὶ παιδία ἔχοντα,

geri, et a gubernatore ejus mandari. Proinde, vide, quid ipse dicat, & scribat: Propter hoc, inquit, licet tibi, Diogenes, & cum Persarum rege & cum Archidamo colloqui prouti libet. Num quia ex ingenuis ortus erat? Omnes igitur Athenienses, omnes Lacedæmonii & Corinthii e servis erant prognati? & idcirco non poterant suo arbitratu cum illis colloqui, sed illos timebant & colebant? Cur igitur ait sibi licere? Quod corpusculum hoc (inquit) non meum esse duco; quod nullâ re egeo; quod lex mihi loco omnium est, & nihil præterea specto. Hæc fuere, quæ liberum eum conservârunt.

Ne autem putes, me nonnisi exemplum proferre hominis solitarii, nec uxorem habentis, nec liberos, nec patriam, nec amicos aut cognatos, a quibus flecti & in diversa trahi posset; ecce tibi Socratem: hunc specta, uxorem & liberos habentem, verum ut aliena;

ἔχοντα, ἀλλ' ὡς ἀλλότρια· πατρίδα, ἐφ' ὅσον ἔδει, καὶ ὡς ἔδει· φίλους, συγγενεῖς, πάντα ταῦτα ὑποτεταχότα τῷ νόμῳ, καὶ τῇ πρὸς ἐκεῖνον εὐπειθείᾳ. Διὰ τοῦτο στρατεύεσθαι μὲν 160 ὁπότ' ἔδει, πρῶτος ἀπῄει, κἀκεῖ ἐκινδύνευεν ἀφειδέστατα· ἐπὶ Λέοντα δ' ὑπὸ τῶν τυράννων πεμφθεὶς, ὅτι αἰσχρὸν ἡγεῖτο, οὐδ' ἐπεβουλεύσατο· εἰδὼς ὅτι ἀποθανεῖν δεήσει, ἂν οὕτω τύχῃ. καὶ 161 τί αὐτῷ διέφερεν; ἄλλο γάρ τι σώζειν ἤθελεν· οὐ τὸ σαρκίδιον, ἀλλὰ τὸν πιστὸν, τὸν αἰδήμονα. ταῦτα ἀπαρεγχείρητα, ἀνυπότακτα. Εἶθ', ὅτ' 162 ἀπολογεῖσθαι ἔδει ὑπὲρ τοῦ ζῆν, μή τι ὡς τέκνα ἔχων ἀναστρέφεται; μή τι ὡς γυναῖκα; ἀλλ' ὡς μόνος. Τί δ', ὅτε πιεῖν ἔδει τὸ φάρμακον, πῶς ἀναστρέφεται; δυνάμενος διασωθῆναι, καὶ 163 τοῦ Κρίτωνος αὐτῷ λέγοντος, ὅτι, Ἔξελθε διὰ τὰ παιδία· τί λέγει; ἕρμαιον ἡγεῖτο αὐτό; πόθεν;

aliena; patriam, quatenus oportebat, & quemadmodum oportebat; amicos, cognatos, omnia hæc legi subjicientem, illiusque obedientiæ. Quapropter ubi militandum erat, primus exibat, fortissimeque dimicabat: sed cum adversus Leontem missus a tyrannis esset, quia turpe illud ducebat, ne deliberavit quidem; quamvis nosset moriendum sibi esse, si res ita tulisset. Quid vero id ejus intererat? nam aliud conservare volebat; non corpusculum, sed fidem, sed verecundiam; hæc nemini obnoxia, nemini subjecta sunt. Postea, cum caussa capitis dicenda esset, numquid ita se gerit, ut is qui liberos habeat, ut is qui uxorem? non, sed ut qui solitarius esset. Quid vero, cum venenum bibendum esset, quomodo se gerit? Cum servari posset, & Crito ei diceret, exire eum debere propter liberos; quid ait? idne pro inopi-

θεν; ἀλλὰ τὸ εὔσχημον σκοπεῖ, τὰ δ' ἄλλα
οὐδ' ἑρᾷ, οὐδ' ἐπιλογίζεται. οὐ γὰρ ἤθελε,
φησί, σῶσαι τὸ σωμάτιον· ἀλλ' ἐκεῖνο, ὃ τῷ
δικαίῳ μὲν αὔξεται καὶ σώζεται, τῷ δ' ἀδίκῳ
164 μειοῦται καὶ ἀπόλλυται. Σωκράτης δ' αἰσχρῶς
οὐ σώζεται· ὁ μὴ ἐπιψηφίσας, Ἀθηναίων κε-
λευόντων, ὁ τοὺς τυράννους ὑπεριδών, ὁ τοιαῦτα
περὶ ἀρετῆς καὶ καλοκἀγαθίας διαλεγόμενος.
165 τοῦτον οὐκ ἔστι σῶσαι αἰσχρῶς· ἀλλ' ἀποθνῄ-
σκων σώζεται, οὐ φεύγων. Καὶ γὰρ ὁ ἀγαθὸς
ὑποκριτής, παυόμενος ὅτε δεῖ, σώζεται μᾶλλον,
166 ἢ ὑποκρινόμενος παρὰ καιρόν. Τί οὖν ποιήσει τὰ
παιδία; Εἰ μὲν εἰς Θετταλίαν ἀπῄειν, ἐπεμε-
λήθητε αὐτῶν· εἰς ᾅδου δέ μου ἀποδημήσαντος,
οὐδεὶς ἔσται ὁ ἐπιμελησόμενος; Ὅρα πῶς ὑπο-
167 κορίζεται καὶ σκώπτει τὸν θάνατον. Εἰ δ' ἐγὼ
καὶ σὺ ἦμεν, εὐθὺς ἂν κατεφιλοσοφήσαμεν, ὅτι
τοὺς

inopinato lucro ducebat? minime vero: sed, quod decet, quod honestum est, id considerat; cætera non videt, neque ullam eorum rationem habet. Neque enim volebat, inquit, conservare corpusculum: sed illud, quod per justitiam crescit & conservatur, per injuriam vero minuitur & perit. Socrates autem turpiter salvus esse recusat; qui, quamvis juberent Athenienses, in suffragia eos mittere noluit; qui tyrannos contemsit, qui talia de virtute & probitate disseruit: hic turpiter servari non potest; sed moriens servatur, non fugiens. Nam & bonus actor scenicus, cum desinit quando oportet, magis conservatur, quam cum ultra tempus artem suam exercere pergit. Quid ergo agent liberi tui? Si in Thessaliam abiissem, vos curâssetis illos? cum vero ad inferos fuero profectus, nemo erit qui illos curet? Vide quomodo verbis extenuet derideatque mortem. Si autem

τοὺς ἀδικοῦντας δεῖ τοῖς ἴσοις ἀμύνεσθαι· καὶ προσθέντες, ὅτι, ὄφελος ἔσομαι πολλοῖς ἀνθρώποις σωθεὶς, ἀποθανὼν δ' οὐδενί. εἰ γὰρ ἔδει διὰ τρώγλης ἐκδύντας, ἐξήλθομεν ἄν. Καὶ πῶς 168
ἂν ὠφελήσαμέν ποτε; ποῦ γὰρ ἂν ἔτι ἔμενον ἐκεῖνοι; ἢ εἰ ὄντες ἡμεῖν ὠφέλιμοι, οὐχὶ πολὺ μᾶλλον ἀποθανόντες ἂν ὅτε ἔδει καὶ ὡς ἔδει, ὠφελήσαμεν ἀνθρώπους; Καὶ νῦν, Σωκράτους ἀπο- 169
θανόντος, οὐδὲν ἧττον, ἢ καὶ πλεῖον, ὠφέλιμός ἐστιν ἀνθρώποις ἡ μνήμη ὧν ἔτι ζῶν ἔπραξεν ἢ ἔλεξε.

Ταῦτα μελέτα, ταῦτα τὰ δόγματα, τούτους τοὺς λόγους· εἰς ταῦτα ἀφόρα τὰ παραδείγματα, εἰ θέλεις ἐλεύθερος εἶναι, εἰ ἐπιθυμεῖς κατ' ἀξίαν τοῦ πράγματος. Καὶ τί θαυμα- 171
στὸν, εἰ τηλικοῦτον πρᾶγμα τοσούτων καὶ τηλικούτων ὠνῇ; Ὑπὲρ τῆς νομιζομένης ἐλευθερίας

ταύ-

tem egò & tu illius loco fuiſſemus, ſtatim diſputaſſemus, injurios eodem modo ulciſcendos eſſe; illo etiam adjecto, ſi incolumis evaſero, multos juvabo, mortuus vero neminem: nam, ſi neceſſe fuiſſet, per foramen etiam erepſiſſemus. Quo pacto autem aliquem juviſſemus? Ubi enim poſtea manſiſſent illi? Quod ſi ſuperſtites fuiſſemus utiles, nonne multo magis tum mortui cum oportebat & quemadmodum oportebat, hominibus; profuiſſemus? Et nunc, Socrate mortuo, nihilo minus, aut magis etiam, utilis eſt hominibus memoria eorum quæ vivens fecit aut dixit.

Hæc meditare, hæc decreta, hos ſermones; in hæc intuere exempla, ſi liber eſſe vis; ſi rem eam ſic deſideras, ut ejus dignitas poſtulat. Et quid mirum, te rem tantam tot & tantis ſumtibus mercari? Pro iſta, quæ vulgo liber-

tas

ταύτης, οἱ μὲν ἀπάγχονται, οἱ δὲ κατακρημνίζουσιν ἑαυτούς· ἔστι δ' ὅτε καὶ πόλεις ὅλαι ἀπώλοντο. ὑπὲρ τῆς ἀληθινῆς καὶ ἀνεπιβουλεύτου καὶ ἀσφαλοῦς ἐλευθερίας, ἀπαιτοῦντι τὸν Θεὸν ἃ δέδωκεν οὐκ ἀποδώσεις; οὐχ, ὡς Πλάτων λέγει, μελετήσεις, οὐχὶ ἀποθνήσκειν μόνον, ἀλλὰ καὶ στρεβλοῦσθαι, καὶ φεύγειν, καὶ δουλεύσειν, καὶ πάνθ' ἁπλῶς ἀποδιδόναι τἀλλότρια; Ἔσῃ τοίνυν δοῦλος ἐν δούλοις, κἂν μυριάκις ὑπατεύσῃς· κἂν εἰς τὸ παλάτιον ἀναβῇς, οὐδὲν ἧττον. καὶ αἰσθήσῃ, ὅτι παραδόξως μὲν ἴσως φασὶν οἱ Φιλόσοφοι, καθάπερ καὶ ὁ Κλεάνθης ἔλεγεν, οὐ μὴν παραλόγως. ἄγαν γὰρ ἔοικε, ὅτι ἀληθῆ ἐστι, καὶ τούτων τῶν θαυμαζομένων καὶ σπουδαζομένων ὄφελος οὐδὲν ἐστι τοῖς τυχοῦσι· τοῖς δὲ μηδέπω τετευχόσι φαντασίαι γίνεται, ὅτι παραγενομένων αὐτῶν, πάντα παρέσται αὐτοῖς τὰ

tas habetur, alii se suspendunt, alii præcipites dant; est etiam cum totæ urbes perierunt: tu ob veram, ob insidiarum expertem & tutam libertatem, repetenti Deo quæ dedit non reddes? non (ut Plato ait) meditaberis, non modo emori, sed & excruciari, & exsulare, & verberibus cædi, omnia denique reddere aliena? Eris ergo nihilo minus servus inter servos, etsi millies consulatum gesseris, etsi palatium (*ut Cæsaris familiaris*) ingrediaris: ac senties, præter opinionem quidem fortasse, (quemadmodum Cleanthes etiam dicebat) non tamen præter rationem, dicere philosophos. Re ipsa enim cognosces, vera ea esse; & eorum, quæ admirationi sunt, quæque expetuntur, nullum esse usum iis, qui illa consecuti sunt; iis vero, qui nondum consecuti sunt, adferre opinionem, cum advenerint, bona omnia una adfore:

τὰ ἀγαθά· εἶθ, ὅταν παρεγένηται, τὸ καῦμα ἴσον, ὁ ξιπτασμὸς ὁ αὐτὸς, ἡ ἄση, ἡ τῶν οὐ παρόντων ἐπιθυμία. οὐ γὰρ ἐκπληρώσει καὶ ἐπιθυμουμένων ἐλευθερίαν παρασκευάζεται, ἀλλὰ ἀναισκευὴ τῆς ἐπιθυμίας. Καὶ, ἵν' εἰδῇς ὅτι ἀληθῆ ταῦτά ἐστιν· ὡς ἐκείνων ἕνεκα πεπόνηκας, οὕτω καὶ ἐπὶ ταῦτα μετάθες τὸν πόνον· ἀγόρασον ἕνεκα τοῦ δόγμα περιποιήσασθαι ἐλευθέρου ποιόν· θεράπευσον, ἀντὶ γέροντος πλουσίου, φιλόσοφον· περὶ θύρας ὄφθητι τὰς τούτου· οὐκ ἀσχημονήσεις ὀφθείς· οὐκ ἀπελεύθη κενὸς, οὐδ' ἀκερδὴς, ἂν ὡς δεῖ προσέλθῃς. εἰ δὲ μὴ, πείρασόν γε· οὐκ ἔστιν αἰσχρὰ ἡ πεῖρα.

ΚΕΦ.

adfore: deinde vero, cum adfunt, æstus par est, jactatio eadem, idem fastidium, idem eorum quæ absunt desiderium. Neque enim explendis desideriis libertas comparatur, sed tollenda cupiditate. Et, ut scias vera esse hæc, quemadmodum propter illa laborâsti, sic etiam ad hæc transfer laborem: vigila ut decretum tibi compares, quod te in libertatem adserat; loco senis divitis cole philosophum, ad hujus fores conspicitor: non indecore ages, si conspectus ibi fueris: non vacuus discedes, nec sine lucro, si accesseris ut decet. Si diffidis, saltem periculum facito: non turpe est id periculum.

CAP.

ΚΕΦ. Β'.

Περὶ Συμπεριφορᾶς.

Τοῦτο τῷ τόπῳ πρὸ πάντων σε δεῖ προσέχειν, μή ποτε ἅψει τῶν προτέρων συνήθων ἢ φίλων ἀνακραθῇς τινι οὕτως, ὥστ' εἰς τὰ αὐτὰ συγκα-
2 ταβῆναι αὐτῷ. εἰ δὲ μή, ἀπολεῖς σεαυτόν. Ἂν δέ σ' ὑποτρέχῃ, ὅτι ἀνθέξιος αὐτῷ φανοῦμαι, καὶ οὐχ ὁμοίως ἕξει ὡς πρότερον· μέμνησο, ὅτι πρόσκαιρα οὐδὲν γίνεται· οὐδ' ἔστι δυνατὸν, μὴ τὰ
3 αὐτὰ ποιοῦντα, τὸν αὐτὸν εἶναι τῷ ποτέ. Ἕλου οὖν πότερον θέλεις· ὁμοίως φιλεῖσθαι ὑφ' ὧν πρότερον, ὅμοιος ὢν τῷ πρότερον σεαυτῷ· ἢ, κρείσ-
4 σων ὤν, μὴ τυγχάνειν τῶν ἴσων. εἰ γὰρ τοῦτο κρεῖσσον, αὐτόθεν ἀπόνευσον ἐπὶ τοῦτο, μηδέ σε περισπάτωσαν οἱ ἕτεροι διαλογισμοί. οὐδεὶς γὰρ ἐπαμφοτερίζων δύναται προκόψαι· ἀλλ' εἰ τοῦτο πάν-

CAP. II.

De familiari Consuetudine cum Hominibus.

Hoc in loco ante omnia adtentum te esse oportet, ne cui veterum familiarium aut amicorum ita miscearis, ut ad ea descendas quæ illi cordi sunt: alioqui teipsum perdes. Sin tibi in mentem venerit, At videbor illi homo siniștri ingenii, neque ut prius erga me adfectus erit: cogita, nihil parari gratis: neque posse fieri, si non eadem agas, idem ut sis qui aliquando fueris. Elige igitur utrum voles, ut vel eodem modo diligaris a veteribus amicis, talisque sis qualis ante fuisti; vel, ut illis melior sis, nec vero eadem consequaris. Nam si hoc melius est, statim hanc viam ingredere, neque te aliæ cogitationes distrahant. Nemo enim huc atque illuc inclinans, proficere potest: sed, si hoc aliis rebus omnibus ante-

πάντων προπέπρικας; εἰ πρὸς τοῦτο μόνῳ θέλεις εἶναι, εἰ τοῦτο ἐπιπονῆσαι, ἄφες ἅπαντα τἆλλα· εἰ δὲ μή, οὔτος ὁ ἐπαμφοτερισμὸς ἑκάτερόν σοι ποιήσει, οὔτε προκόψεις κατ' ἀξίαν, οὔτ' ἐκεῖνον τεύξῃ ὧν πρότερον ἐτύγχανες. πρότερον γὰρ εὐ- 6
λικρινῶς ἐφιέμενος τῶν οὐδενὸς ἀξίων, ἡδὺς ἦς τοῖς συνοῦσιν. οὐ δύνασαι δ' ἐν ἀμφοτέρῳ τῷ εἴδει διε-
νεγκεῖν· ἀλλ' ἀνάγκη, καθόσον ἂν τοῦ ἑτέρου κοινωνῇς, ἀπολείπεσθαί σ' ἐν θατέρῳ. εὖ δύνασαι, 7
μὴ πίνων μεθ' ὧν ἔπινες, ὁμοίως ἡδὺς αὐτοῖς φαί-
νεσθαι· ἕλοῦ οὖν, πότερον μεθυστὴς εἶναι θέλεις, καὶ ἡδὺς ἐκείνοις, ἢ νήφων ἀηδής· οὐ δύνασαι, μὴ ᾄδων μεθ' ὧν ᾖδες, ὁμοίως φιλεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν· ἕλοῦ οὖν καὶ ἐνταῦθα, πότερον θέλεις. εἰ γὰρ 8
κρεῖσσον, τὸ αἰδήμονα εἶναι καὶ κόσμιον, τοῦ ἐ-
πεῖν τινα, Ἡδὺς ἄνθρωπος! ἄφες τὰ ἕτερα, ἀπόγνωθι, ἀποστράφηθι, μηδὲν σοὶ καὶ αὐτοῖς.

εἰ

anteponis, si huic soli insistere vis; si in hoc elaborare, missa fac cætera omnia. Quod nisi feceris, inconstantia ista & vacillatio bifariam tibi incommodabit: neque enim ita promovebis, uti par erat; nec illa consequêris, quæ prius consequebaris. Nam cum ante haud dissimulanter res nullius pretii desiderares, jucundus eras amicis: neque vero utroque in genere excellere potes; sed necesse est, quatenus alterius particeps fueris, eatenus altero te destitui. Non poteris, nisi cum iis compotaveris, quibuscum potare consueveras, æque jucundus illis videri: opta igitur, malisne ebriosus esse, atque illis jucundus; an sobrius, & injucundus. Non poteris, si non canas quibuscum canebas, æque ab illis diligi: ergo & hic opta, utrum malis. Nam si præstat verecundum esse ac modestum, quam ab aliquo dici, O lepidum caput! omitte cætera, repudia, aversare, nihil tibi

9 εἰ δὲ μὴ ἀρέσει ταῦτα, ὅλος ἀπόκλινον ἐπὶ τἀναντία· γενοῦ εἷς τῶν κιναίδων, εἷς τῶν μοιχῶν, καὶ ποίει τὰ ἑξῆς, καὶ τεύξῃ ὧν θέλεις· καὶ
10 ἀναπηδῶν ἐπικραύγαζε τῷ ὀρχηστῇ. Διάφορα δ' οὕτω πρόσωπα οὐ μίγνυται· οὐ δύνασαι καὶ Θερσίτην ὑποκρίνασθαι, καὶ Ἀγαμέμνονα. ἂν Θερσίτης εἶναι θέλῃς, κυρτόν σε εἶναι δεῖ καὶ φαλακρόν· ἂν Ἀγαμέμνων, μέγαν καὶ καλὸν, καὶ τοὺς ὑποτεταγμένους φιλοῦντα.

ΚΕΦ. γ'.

Τίνα τίνων Ἀντικαταλλακτέον.

Ἐκεῖνο πρόχειρον ἔχε, ὅταν τινὸς ἀπολείπῃ τῶν ἐκτὸς, τί ἀντ' αὐτοῦ περιποιῇ. κἂν ᾖ πλείονος ἄξιον, μηδέποτ' εἴπῃς ὅτι ἐζημίωμαι. * οὐδ' ἀντὶ

cum illis rei sit. Sin tibi hoc non placuerit, totus ad contraria te converte; esto cinædus, esto mœchus, cæteraque facito isti vitæ rationi consentanea: sic voti compos fies. Exsili etiam atque adclama saltatori. Sed personæ tam diversæ non miscentur; non potes & Thersiten agere, & Agamemnonem: si Thersites esse vis, gibbosum te esse & recalvastrum oportet; si Agamemnon, magnum & pulcrum, ac diligere populum.

CAP. III.

Quæ quibus Commutanda sint.

Illud in promtu sit; si quam rem externam relinquis, quid loco illius consequare: &, hoc si pluris fuerit, cave umquam dicas, te jacturam fecisse. Ne-

ἀντὶ ὄνου ἵππον, οὐδ' ἀντὶτ προβάτου βοῦν, οὐδ' ἀντὶ κέρματος πρᾶξιν καλὴν, οὐδ' ἀντὶ ψυχρολογίας ἡσυχίαν οἵαν δεῖ, οὐδ' ἀντὶ αἰσχρολογίας αἰδῶ. Τούτων μεμνημένος, πανταχοῦ διασώσεις 3 τὸ σεαυτοῦ πρόσωπον οἷον ἔχειν σε δεῖ. εἰ δὲ μή, σκόπει, ὅτι ἀπόλλυνται οἱ χρόνοι εἰκῇ, καὶ, ὅσα νῦν προσέχεις σεαυτῷ, μέλλεις ἐκχεῖν ἅπαντα ταῦτα καὶ ἀνατρέπειν. Ὀλίγων δὲ χρεία 4 ἐστὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν τὴν πάντων καὶ ἀνατροπήν· μικρᾶς ἀποστροφῆς τοῦ λόγου. Ἵν' ὁ 5 κυβερνήτης ἀνατρέψῃ τὸ πλοῖον, οὐ χρείαν ἔχει τῆς αὐτῆς παρασκευῆς, ἧσπερ εἰς τὸ σῶσαι· ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἄνεμον ἂν ἐπιστρέψῃ, ἀπώλετο· καὶν μὴ αὐτὸς ἑκὼν, ὑποπαρενθυμηθῇ δὲ, ἀπώλετο. Τοιοῦτόν ἐστί τι καὶ ἐνθάδε· μικρὸν 6 ἂν ἀπονυστάξῃς, ἀπῆλθε πάντα τὰ μέχρι νῦν συνειλεγμένα. Πρόσεχε οὖν ταῖς φαντασίαις, ἐπ- 7

Oo 2 ἀγρύ-

Neque enim (*jacturam feceris,*) si asinum cum equo, nec si ovem cum bove, sive leve compendium pecuniarium cum honesta actione, sive otiosam disputationem cum otio & tranquillitate homine digna, sive turpem in dicendo licentiam cum verecundia commutaveris. Horum memor, ubique conservabis personam tuam qualem decet: sin minus, vide, ut tempus frustra tibi perit, &, quidquid curæ nunc in te ipsum confers, id omne profusurus es atque eversurus. Paucis vero est opus ad jacturam & eversionem omnium; exigua rationis aversione. Ut gubernator navigium evertat, non eodem opus est adparatu, quo ad illud conservandum; sed, si id paulisper vento obverterit, periit; tametsi ipse non ultro, sed aliis cogitationibus intentus, id fecerit. Eodem hic quoque modo se res habet: si paululum dormitâris, abibunt omnia quæ hactenus collegisti. Observa igitur visa

ἀγρύπνει. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ τηρούμενον· ἀλλ' αἰδὼς, καὶ πίστις, καὶ εὐστάθεια, ἀπάθεια, ἀλυπία, ἀφοβία, ἀταραξία, ἁπλῶς ἐλευθερία.
8 Τίνων μέλλεις ταῦτα πωλεῖν; βλέπε πόσου ἀξίων. Ἀλλ' οὐ τεύξομαι τοιούτου τινὸς ἀντ' αὐτοῦ. Βλέπε καὶ τυγχάνων πάλιν ἐκείνου, τί
9 ἀντ' αὐτοῦ λαμβάνεις. Ἐγὼ εὐκοσμίαν, ἐκεῖνος δημαρχίαν· ἐκεῖνος στρατηγίαν, ἐγὼ αἰδῶ. ἀλλ' οὐ κραυγάζω, ὅπου ἀπρεπές· ἀλλ' οὐκ ἀναστήσομαι, ὅπου μὴ δεῖ. ἐλεύθερος γάρ εἰμι, καὶ φί-
10 λος τοῦ Θεοῦ, ἵν' ἑκὼν πείθωμαι αὐτῷ. τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ἀντιποιεῖσθαί με δεῖ, οὐ σώματος, οὐ κτήσεως, οὐκ ἀρχῆς, οὐ φήμης, ἁπλῶς οὐδενός. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος βούλεταί μ' ἀντιποιεῖσθαι αὐτῶν. εἰ γὰρ ἤθελεν, ἀγαθὰ πεποίηκε αὐτὰ ἂν ἐμοί. νῦν δ' οὐ πεποίηκε· διὰ τοῦτο οὐδὲν
11 δύναμαι παραβῆναι τῶν ἐντολῶν. Τήρει τὸ ἀγαθὸν τὸ ἑαυτοῦ ἐν παντί· τῶν δ' ἄλλων τι, κατὰ

visa tua, vigila super eis: neque enim parvum est quod custoditur; sed verecundia, fides, constantia; adfectuum, doloris, timoris, perturbationis expers animus; verbo ut dicam, libertas. Quanti ista vendes? vide quid valeant ea quæ pro his consecuturus es. At nihil tale pro illis consequar? Vide ut illud consequaris, quid pro eo accipias. Ego modestiam, ille tribunatum: ille prætoram, ego verecundiam. Non clamo, ubi dedecet; non surgo, ubi non decet: liber enim sum, & amicus Dei, ut ultro illi paream. reliqua vero omnia negligenda mihi sunt: corpus, possessio, magistratus, fama, denique omnia. Neque enim ille vult me hæc curare: nam si vellet, effecisset, ut ea mihi bona essent: nunc cum non fecerit, nullum ejus mandatum negligere possum. Conserva igitur bonum tuum in omni re: cæterorum vero

τὰ τὸ διδόμενον, μέχρι τοῦ εὐλογιστεῖν ἐν αὐτοῖς· τούτῳ μόνῳ ἀρκούμενος. εἰ δὲ μὴ, δυστυχήσεις, ἀτυχήσεις, κωλυθήσῃ, ἐμποδισθήσῃ. Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐκεῖθεν ἀπεσταλμένοι νόμοι, ταῦτα 12
τὰ διατάγματα· τούτων ἐξηγητὴν δεῖ γενέσθαι, τούτοις ὑποτεταγμένον, οὐ τοῖς Μασουρίου καὶ Κασσίου.

ΚΕΦ. δ'.

Πρὸς τοὺς περὶ τὸ ἐν Ἡσυχίᾳ διάγειν ἐσπουδακότας.

Μέμνησο, ὅτι οὐ μόναν ἐπιθυμίας ἀρχῆς καὶ πλούτου ταπεινοὺς ποιεῖ, καὶ ἄλλοις ὑποτεταγμένους, ἀλλὰ καὶ ἡσυχίας, καὶ σχολῆς, καὶ ἀποδημίας, καὶ φιλολογίας. Ἁπλῶς γὰρ, οἷον ἂν ᾖ τὸ ἐκτὸς, ἡ τιμὴ αὐτοῦ ὑποτάσσει ἄλλῳ.

vero unumquodque, prout tibi datum fuerit, sic usurpa, ut in eorum usu ratio tibi constet: idque unum satis tibi sit. Alioquí miser eris, votis tuis excides, prohibeberis, impedieris. Hæ sunt leges illinc missæ, hæc edicta; horum interpretem esse decet, his parere, non Massurii & Cassii præceptis.

CAP. IV.

Ad eos qui vitam in Otio transigere cupiunt.

Memento, non honorum solum cupiditatem & opum reddere humiles, & aliis obnoxios; sed etiam quietis studium, & otii, & peregrinationis, & literarum. Omnino enim qualiscumque fuerit res externa, admiratio & studium ejus subjectos alteri facit.

Quid

2 Τί οὖν διαφέρει, συγκλήτου ἐπιθυμεῖν, ἢ τοῦ μὴ εἶναι συγκλητικόν; τί διαφέρει, ἀρχῆς ἐπιθυμεῖν, ἢ ἀναρχίας; τί διαφέρει, λέγειν, ὅτι, Κακῶς μοί ἐστιν, οὐδὲν ἔχω τί πράξω, ἀλλὰ τοῖς βιβλίοις προσδέδεμαι ὡς νεκρός· ἢ λέγειν, Κακῶς μοί
3 ἐστιν, οὐκ εὐσχολῶ ἀναγνῶναι; Ὡς γὰρ ἀσπασμοὶ καὶ ἀρχὴ τῶν ἐκτός ἐστι καὶ ἀπροαιρέτων,
4 οὕτω καὶ βιβλίον. Ἢ τίνος ἕνεκα θέλεις ἀναγνῶναι; εἰπέ μοι. εἰ μὲν γὰρ ἐπ' αὐτὸ καταστρέφεις τὸ ψυχαγωγηθῆναι ἢ μαθεῖν τι, ψυχρὸς εἶ, καὶ ἀπαλαίπωρος. εἰ δ' ἐφ' ὃ δεῖ ἀναφέρεις, τί τοῦτ' ἔστιν ἄλλο ἢ εὐρόια; εἰ δέ σοι τὸ ἀναγινώσκειν εὐρόιαν μὴ περιποιεῖ, τί ὄφελος αὐτοῦ;
5 Ἀλλὰ περιποιεῖ, φησί. καὶ διὰ τοῦτο ἀγανακτῶ, ὡς ἀπολειπόμενος αὐτοῦ. Καὶ τίς αὕτη ἡ εὐρόια, ἣν ἀτυχὼν ἐμποδίσαι δύναται, οὐ λέγω Καίσαρ, ἢ Καίσαρος φίλος, ἀλλὰ κόραξ, αὐλη-

τὴς,

Quid igitur interest, utrum senator esse cupias, an cupias non esse? quid interest, magistratum cupias, an privatam conditionem? Quid interest, utrum dicas: Miser sum; non habeo quod agam, sed libellis sum adligatus instar cadaveris; an dicas, Miser sum; non est mihi otium legendi? Quemadmodum enim salutationes & honores, res externæ sunt, & non nostri arbitrii; sic etiam libellus. Aut dic mihi, quâ gratiâ legere cupis? Nam si nihil aliud sequêris, nisi ipsam legendi delectationem, & ut cognoscas aliquid; frigidus es, & delicatulus. Sin eo refers lectionem, quo oportet; quid aliud istud est, nisi vita beata? Eam si lectio tibi non confert, quæ est illius utilitas? At eam confert, inquit; eâque de re molestè ferò, me eâ fraudari. Quæ vero ista est vita beata, quam quivis impedire potest, non dico Cæsar, aut Cæsaris amicus, sed corvus, tibicen, febris,

τῆς, πυρετὸς, ἄλλα τρισμύρια; ἡ δ' εὔροια οὐδὲν οὕτως ἔχει, ὡς τὸ διηνεκὲς καὶ ἀνεμπόδιστον. Νῦν καλοῦμαι, πράξων τι· ἄπειμι νῦν, προσέ- 6
ξων τοῖς μέτροις ἃ δεῖ τηρεῖν, ὅτι αἰδημόνως, ὅτι ἀσφαλῶς, ὅτι δίχα ὀρέξεως καὶ ἐκκλίσεως τῆς πρὸς τὰ ἐκτός· καὶ λοιπὸν προσέχω τοῖς 7
ἀνθρώποις, τίνα φασὶ, πῶς κινοῦνται· καὶ τοῦτο οὐ κακοήθως, οὐδ' ἵνα ἔχω ψέγειν ἢ καταγελᾷν· ἀλλ' ἐπ' ἐμαυτὸν ἐπιστρέφω, εἰ ταὐτὰ κἀγὼ ἁμαρτάνω. πῶς οὖν παύσομαι; τότε καὶ ἐγὼ ἡμάρτανον· νῦν δ' οὐκέτι, χάρις τῷ Θεῷ.

Ἄγε, ταῦτα ποιήσας, καὶ πρὸς τούτοις 8
γενόμενος, χεῖρον ἔργον πεποίηκας ἢ χιλίους στίχους ἀναγνοὺς, ἢ γράψας ἄλλους τοσούτους; ὅταν γὰρ ἐσθίῃς, ἄχθῃ ὅτι μὴ ἀναγινώσκεις; οὐκ ἀρκῇ τῷ καθ' ἃ ἀνέγνωκας ἐσθίειν; ὅταν

 λούῃ;

febris, alia infinita? Vita beata autem nihil tam proprium habet, quam quod continua est, & ab omni impedimento remota. Nunc vocor, acturus aliquid: ab eo nunc, observaturus modos, qui servandi sunt, ut agam verecunde, ut tuto, ut citra adpetitionem & aversationem rerum externarum: & præterea homines observo, quid dicant, quomodo moveantur: idque non malevole, neque vituperandi aut deridendi caussâ: sed in me ipsum conversus observo, an & ipse sic delinquam. Quomodo igitur desinam? Olim & ego peccabam: nunc vero non item; gratia sit Deo.

Age hæc si feceris, his si occupatus fueris, pejusne rem gesseris, quam si mille versus legisses, totidemve scripsisses? Nam cum edis, dolesne te non legere? nonne sufficit tibi, ex præceptis, quæ legendo cognovisti,

τῶν σχέσεων, μηδὲν ἀλογίστως, μηδὲ παρ' εὐ-
17 τὰ ποιῶμεν· οὐκ ἂν ἠγανακτοῦμεν πρὸς τὰ ἀνα-
γνώσματα ἐμποδιζόμενοι, ἀλλὰ τῷ τὰ ἔργα
ἀποδιδόναι τὰ καταλληλα ἡσυχάζομεν, καὶ ἠριθμεῖ-
μεν ἂν οὐ ταῦτα ἃ μέχρι νῦν ἠριθμεῖν εἰθίσμε-
θα. Σήμερον ἀνέγνων στίχους τοσούσδε, ἔγραψα
18 τοσούσδε· ἀλλά, Σήμερον ὀργῇ ἐχρησάμην ὡς
παραγελλεται ὑπὸ τῶν Φιλοσόφων, ὠργίζετο οὐκ
ἐχρησάμην, ἐκλίσει πρὸς μόνα τὰ προσαρετικά,
οὐ κατεπλάγην τὸν δεῖνα, οὐ ἐδυσωπήθην ὑπὸ
τοῦ δεῖνος, τὸ ἀνεκτικὸν ἐγύμνασα, τὸ ἀφεκτι-
κὸν, τὸ συνεργητικόν· καὶ αὖτως ἂν ηὐχαριστοῦ-
μεν τῷ Θεῷ, ἐφ' οἷς δεῖ εὐχαριστεῖν.

19 Νῦν δ' ἡμεῖς οὐκ ἴσμεν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἄλ-
λον τρόπον ὁμοιοι τοῖς πολλοῖς γινόμεθα. Ἄλλος
20 φοβεῖται μὴ οὐκ ἄρξῃ· σὺ, μὴ ἄρξῃς. Μηδα-
μῶς, ἄνθρωπε. ἀλλ', ὡς καταγελᾷς τοῦ φο-
βουμέ-

relationum memores, in quibus conſtituti ſumus, nihil inconſiderate, nihil præter decorum faceremus: non moleſte ferremus, lectionem noſtram impediri; ſed ſatis nobis eſſet facta edere convenientia; neque numeraremus ea, quæ numerare hactenus conſuevimus. Hodie legi verſus tot, ſcripſi tot; ſed, Hodie ſic uſus ſum impetu, ut a philoſophis præcipitur, adpetitione non uſus ſum, averſatione in iis ſolis quæ noſtri arbitrii ſunt, non extimui illum, illius precibus flecti me non paſſus ſum, tolerantiam exercui, abſtinentiam, beneficentiam. Et ſic ob ea gratias ageremus Deo, ob quæ gratiæ illi ſunt agendæ.

Nunc vero neſcimus, nos ipſos quoque, oppoſita quidem ratione, vulgo fieri ſimiles. Alius timet, ne careat magiſtratu: tu vero, ne ſit gerendus tibi magiſtratus. Nequaquam, homo! Sed quemadmodum derides metuen-

βουμένου μὴ οὐκ ἄρξαι, οὕτω καὶ σαυτοῦ κατάγελα. οὐδὲν γὰρ διαφέρει, ἢ διψῶν πυρέσσοντα, ἢ ὡς λυσσώδη ὑδροφόβον εἶναι. Ἢ πῶς ἔτι δυνήσῃ εἰπεῖν τὸ τοῦ Σωκράτους, Εἰ ταύτῃ φίλον τῷ Θεῷ, ταύτῃ γενέσθω; Δοκεῖς, Σωκράτη, εἰ ἐπεθύμεις ἐν Λυκείῳ ἢ ἐν Ἀκαδημίᾳ σχολάζειν, καὶ διαλέγεσθαι καθ' ἡμέραν τοῖς νέοις, εὐκόλως ἂν ἐστρατεύσατο ὁσάκις ἐστρατεύσατο; οὐχὶ δ' ὠδύρετ' ἂν καὶ ἔστενε, Τάλας ἐγὼ, νῦν δ' ἐνθάδ' ἀτυχῶ ἄθλιος, δυνάμενος ἐν Λυκείῳ ἡλιάζεσθαι; Τοῦτο γάρ σου τὸ ἔργον ἦν, ἡλιάζεσθαι; οὐχὶ δὲ τὸ εὑρεῖν; τὸ ἀκώλυτον εἶναι; τὸ ἀπαραπόδιστον; Καὶ πῶς ἂν ἔτι ἦν Σωκράτης; εἰ ταῦτα ὠδύρετο; πῶς ἂν ἔτι ἐν τῇ Φυλακῇ παιᾶνας ἔγραφεν; 28

Ἁπλῶς οὖν ἐκείνου μέμνησο, ὅτι πᾶν ὃ ἔξω τῆς προαιρέσεως τῆς σαυτοῦ τιμήσεως, ἀπώλεσας τὴν 29

metuentem ne magistratu careat, sic te ipsum quoque deride. Neque enim quidquam interest, sive sitire ut febricitantem, sive ut rabidum formidare aquam. Nam alioqui Socraticum illud usurpare quî potes: „Si Deo ita visum est, ita fiat?“ Putasne Socratem, si Lycei aut Academiæ otium, & quotidianas cum adolescentibus disputationes desiderâsset, toties tam alacriter militaturum fuisse, quoties militavit? ac non potius ploraturum & suspiraturum fuisse. Me miserum! nunc ego hîc calamitosus sum, cum in Lyceo apricari liceret? Ergone illud munus tuum fuit, apricari in Lyceo? non autem tranquillitate frui animi, non posse prohiberi, non impediri? Et quo pacto idem fuisset Socrates, si ista deplorasset? quo pacto adhuc in carcere hymnos scripsisset?

Ut paucis absolvam, illud memento, si quid extra liberam voluntatem tuam

τὴν προαίρεσιν. ἔξω δ' ἔστιν οὐ μόνον ἀρχὴ, ἀλλὰ καὶ ἀναρχία· οὐ μόνον ἀσχολία, ἀλλὰ
24 καὶ σχολή. Νῦν οὖν ἐμὲ ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ διεξάγειν; Τί λέγεις, θορύβῳ; Ἐν πολλοῖς ἀνθρώποις; Καὶ τί χαλεπόν; δόξον ἐν Ὀλυμπίᾳ εἶναι, πανήγυριν αὐτὸν ἡγήσαι. κἀκεῖ ἄλλος ἄλλο τι κέκραγεν, ἄλλος ἄλλο τι πράσσει, ἄλλος τῷ ἄλλῳ ἐνοχλήσεται. ἐν τοῖς βαλανείοις ὄχλος· καὶ τίς ἡμῶν οὐ χαίρει τῇ παννηγύρει ταύ-
25 τῃ, καὶ ὀδυνώμενος αὐτῆς ἀπαλλάσσεται; Μὴ γίνου δυσάρεστος, μηδὲ πανσοτόμαχος πρὸς τὰ γινόμενα. Τὸ ὄξος σαπρὸν, δριμὺ γάρ· τὸ μέλι σαπρὸν, ἀγαστρέπει γάρ μου τὴν ἕξιν· λάχανα οὐ θέλω. οὕτω καὶ, σχολὴν οὐ θέλω, ἐρημία ἐστίν· ὄχλον οὐ θέλω, θόρυβός ἐστιν.
26 Ἀλλ' ἂν μὲν οὕτω φέρῃ τὰ πράγματα, ὥστε μόνον ἢ μετ' ὀλίγων διεξαγαγεῖν, ἡσυχίαν αὐτὸ κάλει,

tuam magni feceris, quidquid illud sit, liberam voluntatem amiseris. Sunt autem extra illam non modo honores, sed etiam conditio privata; non occupatio tantum, sed otium quoque. Nunc ergo me in tanto tumultu vivere! Quem dicis tumultum? In frequentia hominum? Quid in isto grave est? Finge te Olympiæ esse, celebritatem hanc esse existima, illic etiam alius aliud quid clamat, alius aliud agit, alius alium trudit. In balneis est turba: quis autem nostrum eâ turbâ non delectatur? quis tristis inde discedit? Ne sis morosus, neque fastidiosus adversus ea quæ fiunt. Acetum molestum; est enim acre: mel molestum; evertit enim habitum meum: olera nolo. Sic etiam: Otium nolo; solitudo est: turbam nolo; tumultus est. Immo vero, si ita res feret, ut solus aut cum paucis degas, tranquillitatem id appella; &

utere

καλει, καὶ χρῶ τῷ πράγματι, εἰς ὃ δεῖ· λάλει σεαυτῷ, γύμναζε τὰς φαντασίας, ἐξεργάζου τὰς προλήψεις. ἂν δ' εἰς ὄχλον ἐμπέσῃς, ἀγῶνα αὐτὸ λέγε, πανήγυριν, ἑορτήν· συνεορτάζειν πειρῶ τοῖς ἀνθρώποις. Τί γάρ ἐστιν ἥδιον 27
θέαμα τῷ φιλανθρώπῳ, ἢ ἄνθρωποι πολλοί; ἵππων ἀγέλας ἢ βοῶν ἡδέως ἐρῶμεν· πλοῖα πολλὰ ὅταν ἴδωμεν, διαχεόμεθα· ἀνθρώπους πολλοὺς βλέπων τίς ἀνίαται; Ἀλλὰ κατακραυγάζουσί μου. Οὐκοῦν ἡ ἀκοή σου ἐμποδίζεται. τί 28
οὖν πρὸς σέ; μή τι καὶ δύναμις ἡ τεῖς φαντασίαις χρηστική; καὶ τίς σε κωλύει ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει χρῆσθαι κατὰ φύσιν; ἑρμῇ καὶ ἀφορμῇ; ποῖος θόρυβος πρὸς τοῦτο ἱκανός;

Σὺ μόνον μέμνησο τῶν καθολικῶν· τί ἐμόν; 29
τί οὐκ ἐμόν; τί μοι δίδοται; τί θέλει με ποιεῖν ὁ Θεὸς νῦν; τί οὐ θέλει; Πρὸ ὀλίγου χρόνου 30
ἠθελέ

utere eâ ut oportet: tibi loquere, exerce visa tua, notiones expoli. Sin in turbam incideris, agonem id adpella, celebritatem ludorum, festivitatem; da operam, ut eam unâ cum aliis celebres. Quod enim jucundius est humano viro spectaculum, multitudine hominum? equorum & boum armenta cum voluptate spectamus: naves multas cum videmus, exhilaramur: homines multos cum videt, quis dolet? At clamoribus obtundunt me. Igitur auditus tuus impeditur: quid vero ad te? num etiam facultas quæ visis utitur? quis vero te prohibebit adpetitione & aversatione ex naturæ præscripto uti? quis impetu & declinatione? quis tumultus ad illud satis est?

Tu tantum memento generalia ista: quid meum est? quid non meum? quid mihi datum est? quid me Deus facere nunc vult, quid

ἤθελέ σε σχολάζειν, σεαυτῷ λαλεῖν, γράφειν περὶ τούτων, ἀναγινώσκειν, ἀκούειν, παρασκευάζεσθαι· ἔσχες εἰς τοῦτο ἱκανὸν χρόνον. νῦν σοι λέγει, Ἐλθὲ ἤδη ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, δεῖξον ἡμῖν τί ἔμαθες, πῶς ἤθλησας. μέχρι τίνος γυμνασθήσῃ μόνος; ἤδη καιρὸς, γνῶναί σε, πότερον τῶν ἀξιονίκων εἶ τις ἀθλητῶν, ἢ ἐκείνων, οἱ τὴν
31 οἰκουμένην περιέρχονται νικώμενοι. Τί οὖν ἀγανακτεῖς; οὐδεὶς ἀγὼν δίχα θορύβου γίνεται. πολλοὺς δεῖ προγυμναστὰς εἶναι, τοὺς ἐπικερτομοῦντας, πολλοὺς! ἐπιστάτας, πολλοὺς θεατάς.
32 Ἀλλ' ἐγὼ ἤθελον ἐφ' ἡσυχίας διάγειν. Οἴμωζε τοίνυν, καὶ στένε, ὥσπερ ἄξιος εἶ. τίς γὰρ ἄλλη μείζων ταύτης ζημία τῷ ἀπαιδεύτῳ, καὶ ἀπειθοῦντι τοῖς θείοις διατάγμασιν, ἢ τὸ λυπεῖσθαι, τὸ πενθεῖν, τὸ φθονεῖν, ἁπλῶς τὸ ἀτυχεῖν καὶ δυστυχεῖν; τούτων οὐ θέλεις ἀπαλλάξαι σεαυτόν;

Καὶ

quid non vult? Paulo ante voluit, otium te agere, tecum colloqui, ſcribere his de rebus, legere, audire, præparari: ad iſtud ſatis ſpatii habebas. Nunc dicit: „Veni ad certamen; „oſtende nobis, quid didi„ceris, quomodo medita„tus ſis pugnam. Quousque „ſolus exerceberis? Nunc „tempus eſt, ut cogno„ſcas, an pugil ſis dignus „victoriâ, aut ex illorum „numero, qui terrarum or„bem peragrantes perpe„tuo ſuccumbunt.“ Quid ergo indignaris? Nullum certamen fit abſque tumultu. Multos eſſe oportet, qui ante exerceant; multos qui vociferentur; multos magiſtros, multos ſpectatores. At ego quiete vellem vivere! Plora igitur, & ſuſpira, ut dignus es. Nam quæ alia pœna major eſt illi qui inerauditus eſt, divinisque præceptis refragatur, niſi ut doleat, lugeat, invideat, denique voto fruſtretur, calamitatibus conflictetur? His malis non vis te liberare?

Quo-

Καὶ πῶς ἀπαλλάξω; Οὐ πολλάκις ἤκουσας, 33
ὅτι ὄρεξιν ἀφαί σε δεῖ παντελῶς, τὴν ἔκκλισιν
ἐπὶ μόνα τρέψαι τὰ περισπετικά, ἀφ' ἵνα σε δεῖ
πάντα, τὸ σῶμα, τὴν κτῆσιν, τὴν φήμην, τὰ
βιβλία, θόρυβον, ἀρχάς, ἀναρχίαν; ὅπου γὰρ
ἂν κλίνῃς, ἐδούλευσας, ὑπετάγης, κωλυτὸς ἐγέ-
νου, ἀναγκαστὸς, ὅλος ἐπ' ἄλλοις. Ἀλλὰ τὸ 34
Κλεάνθους πρόχειρον,

Ἄγου δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ', ἡ Πεπρωμένη.

Θέλετ' εἰς Ῥώμην; Εἰς Ῥώμην. Εἰς Γύαρα;
Εἰς Γύαρα. Εἰς Ἀθήνας; Εἰς Ἀθήνας. Εἰς φυ-
λακήν; Εἰς φυλακήν. Ἂν ἅπαξ εἴπῃς, πότε τις 35
εἰς Ἀθήνας ἀπέλθῃ; ἀπώλου. ἀνάγκη γε, ταύ-
την τὴν ὄρεξιν, ἀτελῆ μὲν οὖσαν, ἀτυχῆ σε ποι-
εῖν· τελεωθεῖσαν δὲ, κενὸν, ἐφ' οἷς οὐ δεῖ ἐπαι-
ρόμενον· πάλιν, ἂν ἐμποδισθῇς, δυστυχῆ, περι-
πίπτον-

Quomodo vero me liberem? Nonne sæpe audiviſti? adpetitionem omnino tollendam eſſe; averſationem ad ea ſola transferendam, quæ tui arbitrii ſint; miſſa facienda tibi eſſe omnia, corpus, opes, famam, libros, tumultum, honores, conditionem privatam. Nam quocunque inclinaveris, ſervus, obnoxius es; prohiberi, cogi potes; totus in aliena poteſtate es. Sed Cleanthis illud in promtu ſit,

Duc me, ô Jupiter, & tu Neceſſitas.

Ire me Romam vultis? Romam ibo. In Gyara? In Gyara. Athenas? Athenas. In carcerem? In carcerem. Quodſi ſemel dixeris, quando tandem Athenas ire licebit? periiſti: neceſſe certe eſt, ut iſta adpetitio, ſi irrita fuerit, infelicem te reddat; ſi rata, vanum, elatum ob ea propter quæ efferri non decet; rurſus ſi impedita,

cala-

36 πίπτοντα οἷς οὐ θέλεις. Ἄφες οὖν ταῦτα πάντα. Καλαὶ αἱ Ἀθῆναι. Ἀλλὰ τὸ εὐδαιμονεῖν κάλλιον πολύ· τὸ ἀπαθῆ εἶναι, τὸ ἀτάραχον, τὸ ἐπὶ
37 μηδενὶ κεῖσθαι τὰ σὰ πράγματα. Θόρυβος ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἀσπασμοί. Ἀλλὰ τὸ εὑρεῖν, ἀντὶ πάντων τῶν δυσκόλων. Εἰ οὖν τούτων καιρός ἐστι, διὰ τί οὐκ αἴρεις αὐτῶν τὴν ἔκκλισιν; τίς
38 ἀνάγκη, ὡς ὄνον ξυλοκοπούμενον ἀχθοφορεῖν; εἰ δὲ μή, ὅρα ὅτι δεῖ σε δουλεύειν ἀεὶ τῷ δυναμένῳ σοι διαπεράξασθαι τὴν ἔξοδον, τῷ [πᾶν] ἐμποδίσαι δυναμένῳ· καὶ κεῖνόν θεραπεύειν, ὡς Κακοδαίμονα.

39 Μία ὁδὸς ἐπὶ εὐροιαν, (τοῦτο καὶ ὄρθρου καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ ἔστω πρόχειρον,) ἀπόστασις τῶν ἀπροαιρέτων, τὸ μηδὲν ἴδιον ἡγεῖσθαι, τὸ παραδοῦναι πάντα τῷ Δαιμονίῳ, τῇ Τύχῃ· ἐκείνους ἐπιτρόπους αὐτῶν ποιήσασθαι, οὓς καὶ ὁ Ζεὺς

calamitosum, eo redactum quo nolles. Omitte igitur ista omnia. Pulcræ sunt Athenæ; sed vita beata multo pulcrior: multo pulcrius est, esse adfectibus & perturbatione vacuum, in nullius potestate res tuas esse. Tumultus est Romæ, salutationes. Sed animi tranquillitas omnes compensat molestias. Quodsi igitur harum rerum est tempus, cur non tollis earum aversationem? quæ necessitas est, te velut asinum, fustibus cæsum, ferre onera? Id ni feceris, vide, quid fiat: est tibi perpetuo serviendum illi qui tibi exitum aperire queat; cuilibet, impedire qui possit; is tibi colendus est, ut malus Genius.

Una via est, ad animi tranquillitatem vitamque beatam: (hoc & mane & interdiu & noctu in promtu sit,) ut rebus externis cedas; ut nihil proprium judices; ut omnia Deo tradas & Fortunæ; ut hos procuratores omnium constituas

Ζεὺς πεποίηκεν· αὐτὸν δὲ πρὸς ἑνὶ εἶναι μόνῳ, τῷ ἰδίῳ, τῷ ἀκωλύτῳ· καὶ ἀναγινώσκειν, ἐπὶ τοῦτο ἀναφέροντα τὴν ἀναγνωσιν, καὶ γράφειν, καὶ ἀκούειν. Διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐπῶν Φιλόπονον, ἂν ἀκούσω τοῦτο μόνον, ὅτι ἀναγινώσκει ἢ γράφει· κἂν προσθῇ τις, ὅλας τὰς νύκτας, οὔπω λέγω, ἂν μὴ γνῶ τὴν ἀναφοράν. οὐδὲ γὰρ σὺ λέγεις Φιλόπονον, τὸν διὰ παιδισκαρίσιον ἀργυρωνοῦντα. οὐ τοίνυν οὐδ' ἐγώ. ἀλλ' ἐὰν μὲν ἕνεκα δόξης αὐτὸ ποιῇ, λέγω Φιλόδοξον· ἂν δ' ἕνεκα ἀργυρίου, Φιλάργυρον, οὐ Φιλόπονον· ἂν δὲ δι' ἐπιθυμίαν λόγου, Φιλόλογον. Ἂν δ' ἐπὶ τὸ ἴδιον ἡγεμονικὸν ἀναφέρῃ τὸν πόνον, ἵν' ἐκεῖνο κατὰ φύσιν ἔχῃ καὶ διεξάγῃ, τότε λέγω μόνον Φιλόπονον. Μηδέποτε γὰρ ἀπὸ τῶν κοινῶν μήτ' ἐπαινεῖτε, μήτε ψέγετε, ἀλλὰ ἀπὸ δογμάτων. ταῦτα

stituas, quos & Jupiter conſtituit: " tu vero ipſe uno illo, quod tibi proprium eſt, quod prohiberi nequit, occuperis; ut, cum legis, cum ſcribis, cum audis, eo referas lectionem, ſcriptionem, auditionem. Propter hoc non poſſum dicere induſtrium, ſi audiero iſtud ſolum, legere aliquem aut ſcribere: &, licet adjiciat, totas noctes ſe id facere, nondum induſtrium dico, niſi cognovero, quo iſta referat. Neque enim tu in-

duſtrium eum dicis, qui propter puellam vigilat: ergo ne ego quidem. Sed, ſi gloriolæ cauſſâ id fecerit, ambitioſum dico; ſi pecuniæ gratiâ, avarum, non induſtrium; ſi autem propter literarum amorem, philologum. Quodſi vero ad ſuam mentem rationemque laborem iſtum retulerit, ut illa Naturæ conſtanter pareat, tum demum induſtrium dico. Numquam enim e communibus iſtis, vel vituperationes, vel laudationes petendæ

ταῦτα γάρ ἐστι τὰ ἴδια ἑκάστου, τὰ καὶ τὰς
45 πράξεις αἰσχρὰς ἢ καλὰς ποιοῦντα. Τούτων με-
μνημένος, χαῖρε τοῖς παροῦσι, καὶ ἀγάπα ταῦτα
46 ὧν καιρός ἐστιν. εἴ τινα ὁρᾷς, ὧν ἔμαθες καὶ
διεσκέψω, ἀπαντῶντά σοι εἰς τὰ ἔργα, εὐφραίνου
ἐπ' αὐτοῖς. εἰ τὸ κακόηθες καὶ λοίδορον ἀποτέ-
θεισαι ἢ μεμείωκας· εἰ τὸ προπετὲς, εἰ τὸ
αἰσχρολόγον, εἰ τὸ εἰκαῖον, εἰ τὸ ἐπισεσυρμένον·
εἰ οὐ κινῇ ἐφ' οἷς πρότερον, εἰ οὐχ ὁμοίως γ' ὡς
πρότερον· ἑορτὴν ἄγειν δύνασαι καθ' ἡμέραν, σή-
μερον, ὅτι καλῶς ἀνεστράφης ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ,
47 αὔριον, ὅτι ἐν ἑτέρῳ. Πόσῳ μείζων αἰτία θυσίας,
ἢ ὑπατεία, ἢ ἐπαρχία; Ταῦτα ἐκ σοῦ αὐτοῦ
γίνεταί σοι, καὶ ἀπὸ τῶν Θεῶν. Ἐκεῖνο μέμνησο
48 τίς ὁ διδούς ἐστι, καὶ τίσι, καὶ διὰ τίνα. Τού-
τοις τοῖς διαλογισμοῖς ἐντρεφόμενος, ἔτι διαφέρῃ,
ποῦ

sunt, sed e decretis. Hæc enim sunt cujusque propria, quæ actiones quoque vel turpes vel honestas efficiunt. Horum memor, delectare iis quæ adsunt; & in iis adquiesce, quæ tempus fert. Si qua vides eorum, quæ didicisti ac meditatus es, ad rem abs te conferri, delectare iis. Si malitiam & conviciandi libidinem deposuisti aut minuisti; si petulantiam, si turpiloquium, si temeritatem, si segnitiem; si iis rebus, quibus ante movebaris, non moveris, si saltem non eodem modo quo prius adfici solebas; tum quotidie festivitatem celebrare potes; hodie, quod recte versatus sis in hoc opere; cras, quod in alio. Quanto major tibi hæc caussa est rei divinæ faciendæ, quam si consulatum aut præfecturam esses adeptus? Hæc a te ipso habes, & a Deo. Ista qui largiatur, memento, quis sit, & quibus largiatur, & quas ob res. His cogitationibus innutritus, adhuc interesse putas

ποῦ ὢν εὐδαιμονήσεις; πῶς ἂν ἀρέσεις τῷ Θεῷ; Οὐ πανταχόθεν τὸ ἴσον ἀπέχουσιν; οὐ πανταχόθεν ὁμοίως ὁρῶσι τὰ γινόμενα.

ΚΕΦ. ε'.

Πρὸς τοὺς Μαχίμους καὶ Θηριώδεις.

Ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὔτ' αὐτὸς μάχεταί τινι, οὔτ' ἄλλον ἐᾷ κατὰ δύναμιν. Παράδειγμα δὲ 2 καὶ τούτου, καθάπερ καὶ τῶν ἄλλων, ἔκκειται ἡμῖν ὁ βίος ὁ Σωκράτους· ὃς οὐ μόνον αὐτὸς πανταχοῦ ἐξέφυγε μάχην, ἀλλ' οὐδ' ἄλλους μάχεσθαι εἶα. Ὅρα παρὰ Ξενοφῶντι ἐν τῷ Συμπο- 3 σίῳ, πόσας μάχας λέλυκε· πῶς πάλιν ἠνέσχετο Θρασυμάχου, πῶς Πώλου, πῶς Καλλικλέους· πῶς τῆς γυναικὸς ἠνέσχετο, πῶς τοῦ υἱοῦ, ἐξελεγχό-

 μενος

putas quo in loco beatus sis futurus, quo in loco sis Deo placiturus? Nonne ubique homines æquale recipiunt? nonne undique pariter ea; quæ sunt & fiunt *in mundo*, intuentur?

CAP. V.

In Pugnaces & Immanes.

Vir bonus & sapiens nec ipse cum quoquam pugnat; nec alium, quantum in ipso est, pugnare finit. Hujus quoque rei, sicut aliarum, exemplum in Socrate nobis propositum est; qui non ipse tantum ubique pugnam effugit, sed ne alios quidem pugnare passus est. Vide apud Xenophontem in Convivio, quot pugnas compoſuerit, quo pacto porro ipse Thrasimachum, Polum, Callicleum tolerayerit; quo pacto uxorem

4 μενος ὑπ' αὐτοῦ, σοφιζόμενος. λίαν γὰρ ἀσφα-
λῶς. ἐμέμνητο, ὅτι οὐδεὶς ἀλλοτρίου ἡγεμονικοῦ
κυριεύει. οὐδὲν οὖν ἄλλο ἤθελεν, ἢ τὸ ἴδιον.
5 Τί δ' ἔστι τοῦτο; Οὐχ ἵνα κινῇ οὕτός τι κατὰ
φύσιν· τοῦτο γὰρ ἀλλότριον· ἀλλ' ὅπως ἐκεῖνα
τὰ ἴδια ποιούντων, ὡς αὐτοῖς δοκεῖ, αὐτὸς μηδὲν
ἧττον κατὰ φύσιν ἕξει καὶ διεξάξει, μόνον τὰ
αὐτοῦ ποιῶν πρὸς τὸ κἀκείνους ἔχειν κατὰ φύσιν.
6 Τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ ἀεὶ πρόκειται τῷ καλῷ καὶ
ἀγαθῷ. Στρατηγῆσαι; Οὔ· ἀλλ', ἂν δίδωται,
ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης τὸ ἴδιον ἡγεμονικὸν τηρῆσαι.
Γῆμαι; Οὔ· ἀλλ', ἂν δίδωται γάμος, ἐν ταύτῃ
7 τῇ ὕλῃ κατὰ φύσιν ἔχοντα αὐτὸν τηρῆσαι. Ἂν
δὲ θέλῃ τὸν υἱὸν μὴ ἁμαρτάνειν ἢ τὴν γυναῖκα,
θέλει τὰ ἀλλότρια μὴ εἶναι ἀλλότρια. καὶ τὸ
παιδεύεσθαι τοῦτ' ἔστι, μανθάνειν τὰ ἴδια καὶ
τὰ ἀλλότρια.

Πῶς

rem toleraverit; quo pacto filium, callide & captiose contra ipsum disputantem. Illud enim memoriæ infixum habebat, neminem alterius menti dominari: nihil igitur aliud voluit, nisi quod suum esset. Illud autem quidnam est? Non, ut iste Naturam sequatur: (id enim alienum est;) sed ut, aliis suo arbitratu, quod ipsis visum esset, facientibus, ipse nihilo minus Naturæ constanter pareret; modo, quoad in ipso esset, elaborans ut illi quoque ex Naturæ præscripto se gererent. Hoc enim viro bono & sapienti semper est propositum. Præturamne gerere? Non: sed, si ipsi mandetur prætura, in hâc materia proprium animi principatum conservare. Uxorem ducere? Non: sed, si datum fuerit conjugium, in eo ita se geret, ut naturæ præscriptum conservet. Quodsi vero vult, filium aut uxorem non peccare; vult, aliena non esse aliena. Atque erudiri hoc est, cognoscere, quæ sua sint, quæ aliena.

Ad

Ποῦ οὖν ἔτι μάχης τόπος τῷ οὕτως ἔχοντι; 8
μὴ γὰρ θαυμάζει τι τῶν γινομένων; μὴ γὰρ καινὸν
αὐτῷ φαίνεται; μὴ γὰρ οὐ χείρονα καὶ χαλεπώ-
τερα προσδέχεται τὰ παρὰ τῶν φαύλων, ἢ ἀπα-
βαίνει αὐτῷ; μὴ γὰρ οὐ κέρδος λογίζεται πᾶν
ὅ τι ἂν ἀπόλιπωσι τοῦ ἐσχάτου; Ἐλοιδόρησέ σε
ὁ δεῖνα. Πολλὴ χάρις αὐτῷ, ὅτι μὴ ἔπληξεν. 9
Ἀλλὰ καὶ ἔπληξε. Πολλὴ χάρις, ὅτι μὴ ἔτρω-
σεν. Ἀλλὰ καὶ ἔτρωσε. Πολλὴ χάρις, ὅτι μὴ
ἀπέκτεινε. Πότε γὰρ ἔμαθεν, ἢ παρά τίνι, ὅτι 10
ἥμερόν ἐστι ζῶον, ὅτι φιλάλληλον, ὅτι μεγάλη
βλάβη τῷ ἀδικοῦντι αὐτὸ ἡ ἀδικία; ταῦτα οὖν
μὴ μεμαθηκὼς, μηδὲ πεπεισμένος, διά τί μὴ
ἀκολουθήσει τῷ φαινομένῳ συμφέροντι; Βέβληκεν 11
ὁ γείτων λίθους. Μή τι οὖν σὺ ἥμαρτηκας; Ἀλ-
λὰ τὰ ἐν αἰκῷ κατεάγη. Σὺ οὖν σκεύάριον εἶ;
Οὔ, ἀλλὰ προαίρεσις. Τί οὖν σοι δίδοται πρὸς 12

Ad eum ergo modum adfecto quis adhuc pugnæ locus relinquitur? numquid eorum, quæ fiunt, admiratur? numquid novum illi videtur? annon pejora & graviora exspectat ab improbis, quam ipsi accidunt? an non in lucro deputat, quidquid ab extrema improbitate absunt? Iste tibi maledixit. Magnam ei gratiam habe, quod non verberavit. Sed & verberavit. Magnam habe gratiam, quod non vulneravit. Sed & vulneravit. Magnam habe gratiam, quod non occidit. Quando enim didicit, aut a quo, mansuetum animal esse hominem, sociabile, ipsam injuriam magno malo esse ei a quo inferatur? Haec igitur cum neque didicerit, nec persuasa habeat, cur non id sequatur, quod sibi expedire putat? Vicinus conjecit lapides. Quid ergo tu peccâsti? At supellex confracta est. Tu ergo vasculum es? Non; sed libera voluntas. Quid ergo tibi adversus istud datum

36 πίπτοντα οἷς οὐ θέλεις. Ἄφες οὖν ταῦτα πάντα. Καλαὶ αἱ Ἀθῆναι. Ἀλλὰ τὸ εὐδαιμονεῖν κάλλιον πολύ· τὸ ἀπαθῆ εἶναι, τὸ ἀταράχητον, τὸ ἐπὶ
37 μηδενὶ κεῖσθαι τὰ σὰ πράγματα. Θόρυβος ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἀσπασμοί. Ἀλλὰ τὸ εὑρεῖν, ἀντὶ πάντων τῶν δυσκόλων. Εἰ οὖν τούτων καιρός ἐστι, διὰ τί οὐκ αἴρεις αὐτῶν τὴν ἔκκλισιν; τίς
38 ἀνάγκη, ὡς ὄνον ξυλοκοπούμενον ἀχθοφορεῖν; ἀλλὰ μὴ, ὅρα ὅτι δεῖ σε δουλεύειν ἀεὶ τῷ δυναμένῳ σοι διαπράξασθαι τὴν ἔξοδον, τῷ [πᾶν] ἐμποδίσαι δυναμένῳ· καὶ κεῖνον θεραπεύειν, ὡς Κακοδαίμονα.

39 Μία ὁδὸς ἐπὶ εὐροιαν, (τοῦτο καὶ ὄρθρου καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ ἔστω πρόχειρον,) ἀπόστασις τῶν ἀπροαιρέτων, τὸ μηδὲν ἴδιον ἡγεῖσθαι, τὸ παραδοῦναι πάντα τῷ Δαιμονίῳ, τῇ Τύχῃ· ἐκείνους ἐπιτρόπους αὐτῶν ποιήσασθαι, οὓς καὶ ὁ Ζεὺς

calamitosum, eo redactum quo nolles. Omitte igitur ista omnia. Pulcræ sunt Athenæ; sed vita beata multo pulcrior: multo pulcrius est, esse adfectibus & perturbatione vacuum, in nullius potestate res tuas esse. Tumultus est Romæ, salutationes. Sed animi tranquillitas omnes compensat molestias. Quodsi igitur harum rerum est tempus, cur non tollis earum aversationem? quæ necessitas est, te velut asinum, fustibus cæsum, ferre onera? Id ni feceris, vide, quid fiat: est tibi perpetuo serviendum illi qui tibi exitum aperire queat; cuilibet, impedire qui possit; is tibi colendus est, ut malus Genius.

Una via est, ad animi tranquillitatem vitamque beatam: (hoc & mane & interdiu & noctu in promtu sit,) ut rebus externis cedas; ut nihil proprium judices; ut omnia Deo tradas & Fortunæ; ut hos procuratores omnium con

stituas

Ζεὺς πεποίηκεν· αὐτὸν δὲ πρὸς ἑνὶ εἶναι μόνῳ, τῷ ἰδίῳ, τῷ ἀκωλύτῳ· καὶ ἀναγινώσκειν, ἐπὶ τοῦτο ἀναφέροντα τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ γράφειν, καὶ ἀκούειν. Διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι εἰπεῖν Φιλόπονον, ἂν ἀκούσω τοῦτο μόνον, ὅτι ἀναγινώσκει ἢ γράφει· κἂν προσθῇ τις, ὅλας τὰς νύκτας, οὔπω λέγω, ἂν μὴ γνῶ τὴν ἀναφοράν. οὐδὲ γὰρ σὺ λέγεις Φιλόπονον, τὸν διὰ παιδισκαρίου ἀγρυπνοῦντα. οὐ τοίνυν οὐδ' ἐγώ. ἀλλ' ἐὰν μὲν ἕνεκα δόξης αὐτὸ ποιῇ, λέγω Φιλόδοξον· ἂν δ' ἕνεκα ἀργυρίου, Φιλάργυρον, οὐ Φιλόπονον· ἂν δὲ δι' ἐπιθυμίαν λόγου, Φιλόλογον. Ἂν δ' ἐπὶ τὸ ἴδιον ἡγεμονικὸν ἀναφέρῃ τὸν πόνον, ἵν' ἐκεῖνο κατὰ φύσιν ἔχῃ καὶ διεξάγῃ, τότε λέγω μόνον Φιλόπονον. Μηδέποτε γὰρ ἀπὸ τῶν κοινῶν μήτ' ἐπαινεῖτε, μήτε ψέγετε, ἀλλὰ ἀπὸ δογμάτων. ταῦτα

stituas, quos & Jupiter conſtituit: tu vero ipſe uno illo, quod tibi proprium eſt, quod prohiberi nequit, occuperis; ut, cum legis, cum ſcribis, cum audis, eo referas lectionem, ſcriptionem, auditionem. Propter hoc non poſſum dicere induſtrium, ſi audiero iſtud ſolum, legere aliquem aut ſcribere: &, licet adjiciat, totas noctes ſe id facere, nondum induſtrium dico, niſi cognovero, quo iſta referat. Neque enim tu induſtrium eum dicis, qui propter puellam vigilat: ergo ne ego quidem. Sed, ſi gloriolæ cauſſâ id fecerit, ambitioſum dico; ſi pecuniæ gratiâ, avarum, non induſtrium; ſi autem propter literarum amorem, philologum. Quodſi vero ad ſuam mentem rationemque laborem iſtum retulerit, ut illa Naturæ conſtanter pareat, tum demum induſtrium dico. Numquam enim e communibus iſtis, vel vituperationes, vel laudationes petendæ

ταῦτα γάρ ἐστι τὰ ἴδια ἑκάστου, τὰ καὶ τὰς
45 πράξεις αἰσχρὰς ἢ καλὰς ποιοῦντα. Τούτων με-
μνημένος, χαῖρε τοῖς παροῦσι, καὶ ἀγάπα ταῦτα
46 ὧν καιρός ἐστιν. εἴ τινα ὁρᾷς, ὧν ἔμαθες καὶ
διεσκέψω, ἀπαντῶντά σοι εἰς τὰ ἔργα, εὐφραίνου
ἐπ' αὐτοῖς. εἰ τὸ κακόηθες καὶ λοίδορον ἀποτέ-
θεσαι ἢ μεμείωκας· εἰ τὸ προπετὲς, εἰ τὸ
αἰσχρολόγον, εἰ τὸ εἰκαῖον, εἰ τὸ ἐπισεσυρμένον·
ἃ οὐ πάνυ ἐφ' οἷς πρότερον, εἰ οὐχ ὁμοίως γ' ὡς
πρότερον· ἑορτὴν ἄγειν δύνασαι καθ' ἡμέραν, σή-
μερον, ὅτι καλῶς ἀνεστράφης ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ,
47 αὔριον, ὅτι ἐν ἑτέρῳ. Πόσῳ μείζων αὐτία θυσίας,
ἢ ὑπατεία, ἢ ἐπαρχία; Ταῦτα ἐκ σοῦ αὐτοῦ
γίνεταί σοι, καὶ ἀπὸ τῶν Θεῶν. Ἐκεῖνο μέμνησο
48 τίς ὁ διδούς ἐστι, καὶ τίσι, καὶ διὰ τίνα. Τού-
τοις τοῖς διαλογισμοῖς ἐντρεφόμενος, ἔτι διαφέρῃ,
πού

sunt, sed e decretis. Hæc enim sunt cujusque propria, quæ actiones quoque vel turpes vel honestas efficiunt. Horum memor, delectare iis quæ adsunt; & in iis adquiesce, quæ tempus fert. Si qua vides eorum, quæ didicisti ac meditatus es, ad rem abs te conferri, delectare iis. Si malitiam & conviciandi libidinem deposuisti aut minuisti; si petulantiam, si turpiloquium, si temeritatem, si segnitiem; si iis rebus, quibus ante moveharis, non moveris, si saltem non eodem modo quo prius adfici solebas; tum quotidie festivitatem celebrare potes; hodie, quod recte versatus sis in hoc opere; cras, quod in alio. Quanto major tibi hæc causa est rei divinæ faciendæ, quam si consulatum aut præfecturam esses adeptus? Hæc a te ipso habes, & a Deo. Ista qui largiatur, memento, quis sit, & quibus largiatur, & quas ob res. His cogitationibus ianutritus, adhuc interesse putas

πῦ ὢν εὐδαιμονήσεις; πῦ ἂν ἀρέσεις τῷ Θεῷ; Οὐ πανταχόθεν τὸ ἴσον ἀπέχουσιν; οὐ πανταχόθεν ὁμοίως ὁρῶσι τὰ γινόμενα.

ΚΕΦ. ε'.

Πρὸς τοὺς Μαχίμους καὶ Θηριώδεις.

Ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὔτ' αὐτὸς μάχεταί τινι, οὔτ' ἄλλον ἐᾷ κατὰ δύναμιν. Παράδειγμα δὲ καὶ τούτου, καθάπερ καὶ τῶν ἄλλων, ἔσκεπται ἡμῖν ὁ βίος ὁ Σωκράτους· ὃς οὐ μόνον αὐτὸς πανταχοῦ ἐξέφυγε μάχην, ἀλλ' οὐδ' ἄλλους μάχεσθαι εἶα. Ὅρα παρὰ Ξενοφῶντι ἐν τῷ Συμποσίῳ, πόσας μάχας λέλυκε· πῶς πάλιν ἠνέσχετο Θρασυμάχου, πῶς Πώλου, πῶς Καλλικλέους· πῶς τῆς γυναικὸς ἠνέσχετο, πῶς τοῦ υἱοῦ, ἐξελεγχό-

Pp 2 μενος

putas quo in loco beatus sis futurus, quo in loco sis Deo placiturus? Nonne ubique homines æquale recipiunt? nonne undique pariter ea; quæ sunt & fiunt *in mundo*, intuentur?

CAP. V.

In Pugnaces & Immanes.

Vir bonus & sapiens nec ipse cum quoquam pugnat; nec alium, quantum in ipso est, pugnare finit. Hujus quoque rei, sicut aliarum, exemplum in Socrate nobis propositum est; qui non ipse tantum ubique pugnam effugit, sed ne alios quidem pugnare passus est. Vide apud Xenophontem in Convivio, quot pugnas compoſuerit, quo pacto porro ipse Thrasimachum, Polum, Callicleem tolerarit; quo pacto uxorem

4 μενος ὑπ' αὐτοῦ, σοφιζόμενος. λίαν γὰρ ἀσφα-
λῶς ἐμέμνητο, ὅτι οὐδεὶς ἀλλοτρίου ἡγεμονικοῦ
κυριεύει. οὐδὲν οὖν ἄλλο ἤθελεν, ἢ τὸ ἴδιον.
5 Τί δ' ἔστι τοῦτο; Οὐχ ἵνα κινῇ οὕτός τι κατὰ
Φύσιν· τοῦτο γὰρ ἀλλότριον· ἀλλ' ὅπως ἐκεῖνα
τὰ ἴδια ποιούντων, ὡς αὐτοῖς δοκεῖ, αὐτὸς μηδὲν
ἧττον κατὰ Φύσιν ἕξει καὶ διεξάξει, μόνον τὰ
αὐτοῦ ποιῶν πρὸς τὸ κἀκείνους ἔχειν κατὰ Φύσιν.
6 Τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ ἀεὶ πρόκειται τῷ καλῷ καὶ
ἀγαθῷ. Στρατηγῆσαι; Οὔ· ἀλλ', ἂν δίδωται,
ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης τὸ ἴδιον ἡγεμονικὸν τηρῆσαι.
Γῆμαι; Οὔ· ἀλλ', ἂν δίδωται γάμος, ἐν ταύτῃ
7 τῇ ὕλῃ κατὰ Φύσιν ἔχοντα αὐτὸν τηρῆσαι. Ἂν
δὲ θέλῃ τὸν υἱὸν μὴ ἁμαρτάνειν ἢ τὴν γυναῖκα,
θέλει τὰ ἀλλότρια μὴ εἶναι ἀλλότρια. καὶ τὸ
παιδεύεσθαι τοῦτ' ἔστι, μανθάνειν τὰ ἴδια καὶ
τὰ ἀλλότρια.

Πρὸς

rem toleraverit; quo pacto filium, callide & captiose contra ipsum disputantem. Illud enim memoriæ infixum habebat, neminem alterius menti dominari: nihil igitur aliud voluit, nisi quod suum esset. Illud autem quidnam est? Non, ut iste Naturam sequatur: (id enim alienum est;) sed ut, aliis suo arbitratu, quod ipsis visum esset, facientibus, ipse nihilo minus Naturæ constanter pareret; modo, quoad in ipso esset, elaborans ut illi quoque ex Naturæ præscripto se gererent. Hoc enim viro bono & sapienti semper est propositum. Præturamne gerere? Non: sed, si ipsi mandetur prætura, in hâc materia proprium animi principatum conservare. Uxorem ducere? Non: sed, si datum fuerit conjugium, in eo ita se geret, ut naturæ præscriptum conservet. Quodsi vero vult, filium aut uxorem non peccare; vult, aliena non esse aliena. Atque erudiri hoc est, cognoscere, quæ sua sint, quæ aliena.

Ad

Πού οὖν ἔτι μάχης τόπος τῷ οὕτως ἔχοντι; 8
μὴ γὰρ θαυμάζει τι τῶν γινομένων; μὴ γὰρ καινὸν
αὐτῷ φαίνεται; μὴ γὰρ οὐ χείρονα καὶ χαλεπώ-
τερα προσδέχεται τὰ παρὰ τῶν φαύλων, ἢ ἀπα-
βαίνει αὐτῷ; μὴ γὰρ οὐ κέρδος λογίζεται πᾶν
ὅ τι ἂν ἀπολίπωσι τοῦ ἐσχάτου; Ἐλοιδόρησέ σε
ὁ δεῖνα. Πολλὴ χάρις αὐτῷ, ὅτι μὴ ἔπληξεν. 9
Ἀλλὰ καὶ ἔπληξε. Πολλὴ χάρις, ὅτι μὴ ἔτρω-
σεν. Ἀλλὰ καὶ ἔτρωσε. Πολλὴ χάρις, ὅτι μὴ
ἀπέκτεινε. Πότε γὰρ ἔμαθεν, ἢ παρά τίνι, ὅτι 10
ἥμερόν ἐστι ζῶον, ὅτι φιλάλληλον, ὅτι μεγάλη
βλάβη τῷ ἀδικοῦντι αὐτὴ ἡ ἀδικία; ταῦτα οὖν
μὴ μεμαθηκὼς, μηδὲ πεπεισμένος, διά τί μὴ
ἀκολουθήσει τῷ φαινομένῳ συμφέροντι; Βέβληκεν 11
ὁ γείτων λίθῳ. Μή τι οὖν σὺ ἡμάρτηκας; Ἀλλὰ
τὰ ἐν αἰκῷ κατεάγη. Σὺ οὖν σκευάριον εἶ;
Οὔ, ἀλλὰ προαίρεσις. Τί οὖν σοι δίδεται πρὸς 12

Ad eum ergo modum adfecto quis adhuc pugnæ locus relinquitur? numquid eorum, quæ fiunt, admiratur? numquid novum illi videtur? annon pejora & graviora exspectat ab improbis, quam ipsi accidunt? an non in lucro deputat, quidquid ab extrema improbitate absunt? Iste tibi maledixit. Magnam ei gratiam habe, quod non verberavit. Sed & verberavit. Magnam habe gratiam, quod non vulneravit. Sed & vulneravit. Magnam habe gratiam, quod non occidit. Quando enim didicit, aut a quo, mansuetum animal esse hominem, sociabile, ipsam injuriam magno malo esse ei a quo inferatur? Hæc igitur cum neque didicerit, nec persuasa habeat, cur non id sequatur, quod sibi expedire putat? Vicinus conjecit lapides. Quid ergo tu peccâsti? At supellex confracta est. Tu ergo vasculum es? Non; sed libera voluntas. Quid ergo tibi adversus istud datum

ταῦτα; ὡς μὲν λύκῳ, ἀντιδάκνειν, καὶ ἄλλους πλείονας λίθους βάλλειν· ἀνθρώπῳ δ' ἐὰν ζητῇς, ἐπίσκεψαί σου τὸ ταμιεῖον, ἴδε τίνας δυνάμεις ἔχων ἐλήλυθας· μήτι τὴν θηριώδη; μή τι
13 τὴν μνησικακητικήν; Ἵππος οὖν πότ' ἄθλιός ἐστιν; Ὅταν τῶν φυσικῶν δυνάμεων στέρηται· οὐχ ὅταν μὴ δύνηται νικᾶν, ἀλλ' ὅταν μὴ τρέχειν. Ὁ δὲ κύων; Οὐχ ὅταν πέτεσθαι μὴ
14 δύνηται, ἀλλ' ὅταν μὴ ἰχνεύειν. Μή ποτ' οὖν οὕτω καὶ ἄνθρωπος δυστυχής ἐστιν, οὐχ ὁ μὴ δυνάμενος λέοντας πνίγειν, ἢ ἀνδριάντας περιλαμβάνειν· οὐ γὰρ πρὸς τοῦτο δυνάμεις τινὰς ἔχων ἐλήλυθε παρὰ τῆς φύσεως· ἀλλ' ὁ ἀπο-
15 λωλεκὼς τὸ εὐγνωμον, ὁ τὸ πιστόν; Τοῦτον οὖν δεῖ συνελθόντας θρηνεῖν, εἰς ὅσα κακὰ ἐλήλυθεν· οὐχί, μὰ Δία, τὸν φύντα, ἢ τὸν ἀποθανόντα, ἀλλ' ᾧ ζῶντι συμβεβήκει ἀπολέσαι τὰ ἴδια· οὐ τὰ

tum est? Tamquam lupo quidem, ut remordeas, & plures lapides conjicias: ut homini autem, si quaeras quid, inspice penum tuum; vide, quas tecum facultates adtuleris: num bellujnam? num ultionis avidam? Equus quando miser est? Cum naturalibus facultatibus privatur: non, cum canere, ut gallus, nequit; sed cum curcere nequit. Canis? Non cum volare nequit, sed cum nequit indagare. Vide itaque, annon homo etiam eodem modo miser sit, non is, qui leones strangulare nequit, aut statuas amplecti; (neque enim ad hoc a natura facultatibus est instructus;) sed is qui probitatem, qui fidem amisit. Hunc oportebat a convenientibus plorari, ob tanta in quae inciderit mala: non, ita me dii ament, eum qui natus, aut qui mortuus fuerit; sed, qui vivens suorum jactorum fecerit; non quidem patrimonii, non

agelli,

τὰ πατρῷα, τὸ ἀγρίδιον, καὶ τὸ οἰκίδιον, καὶ τὸ πανδοκεῖον, καὶ τὰ δουλάρια· (τούτων γὰρ οὐδὲν ἴδιον τῷ ἀνθρώπῳ ἐστὶν, ἀλλὰ πάντα ἀλλότρια, δοῦλα, ὑπεύθυνα, ἄλλοτε ἄλλοις διδόμενα ὑπὸ τῶν κυρίων·) ἀλλὰ τὰ ἀνθρωπικὰ, 16
τοὺς χαρακτῆρας οὓς ἔχων ἐν τῇ διανοίᾳ ἐλήλυθεν· οἵους καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων ζητοῦντες, ἂν μὲν εὕρωμεν, δοκιμάζομεν· ἂν δὲ μὴ εὕρωμεν, ῥιπτοῦμεν. Τίνα ἔχει τὸν χαρακτῆρα τοῦτο τὸ 17
τετράσσαρον; Τραϊανοῦ. Φέρε. Νέρωνος. Ῥίψον ἔξω, ἀδόκιμόν ἐστι, σαπρόν. Οὕτω καὶ ἐνθάδε· τίνα ἔχει χαρακτῆρα τὰ δόγματα αὐτοῦ; Ἥμερον, κοινωνικὸν, ἀνεκτικὸν, φιλάλληλον. Φέρε, παραδέχομαι· ποιῶ πολίτην τοῦτον, παραδέχομαι γείτονα, σύμπλουν. Ὅρα μόνον, μὴ Νερω- 18
νιανὸν ἔχῃ χαρακτῆρα. μή τι ὀργίλος ἐστὶ; μή τι μηνίτης; μή τι μεμψίμοιρος; ἂν αὐτῷ φανῇ, πατάσσει τὰς κεφαλὰς τῶν ἀπαντώντων; Τί 19

agelli, non domunculæ, non diversorii, non servulorum: (nihil enim horum homini est proprium, omnia sunt aliena, serva, obnoxia; aliàs aliis ab iis, in quorum potestate sunt, dantur:) sed qui humana amisit, qui sigilla, quæ impressa menti secum adtulit; qualia in numismate etiam quærimus, quæ si invenerimus, probamus; sin minus, rejicimus. Quam notam habet Sestertius iste? Trajani. Exhibe! Neronis. Abjice; improbus est, adulterinus. Ita hîc etiam. Quod signum habent decreta illius? Mansuetum, sociabile, tolerans, amans aliorum. Exhibe! accipio; hunc civem facio, admitto vicinum, navigationis comitem. Vide modo, ne characterem Neronianum habeat? Estne iracundus? estne persequens inimicitiarum? estne morosus? an obviorum capita cædit, cum

οὖν ἔλεγες, ὅτι ἄνθρωπός ἐστι; μὴ γὰρ ἐκ ψιλῆς μορφῆς κρίνεται τῶν ὄντων ἕκαστον; ἐπεὶ οὕτω λέγε καὶ τὸ κήρινον, μῆλον εἶναι, καὶ ὀδμὴν
20 ἔχειν αὐτὸ, καὶ γεῦσιν. Οὐκ ἀρκεῖ δὲ ἡ ἐκτὸς περιγραφή. οὐκοῦν οὐδὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἡ ῥὶς ἐξαρκεῖ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί· ἀλλ' ἂν τὰ δόγματα
21 ἔχῃ ἀνθρωπικά. Οὗτος οὐκ ἀκούει λόγου, οὐ παρακολουθεῖ ἐλεγχόμενος· ὄνος ἐστί. τούτου τὸ αἰδῆμον ἀπονενέκρωται· ἄχρηστός ἐστι, πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. οὗτος ζητεῖ, τίνα ἀπαντήσας λακτίσῃ, ἢ δάκῃ· ὥστε οὐδὲ πρόβατον ἢ ὄνος, ἀλλὰ τί ποτε ἄγριον θηρίον.

22 Τί οὖν; θέλεις με καταφρονεῖσθαι; Ὑπὸ τίνων; ὑπὸ εἰδότων; καὶ πῶς καταφρονήσουσιν οἱ εἰδότες τοῦ πράγου, τοῦ αἰδήμονος; ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀγνοούντων; τί σοι μέλει; οὔ τινι γὰρ ἄλλῳ τεχνί-

cum ei visum fuerit? Quid ergo hominem eum esse dicebas? Num enim solâ formâ singulæ res judicantur? Id si ita est; ceream quoque massam dic pomum esse, dic habere pomi & odorem & gustum. Neque vero externa circumscriptio satis est. Neque igitur ad hominem constituendum nasus satis est, & oculi; sed decreta humana requiruntur. Hic non audit rationem; cum arguitur, non intelligit: asinus est. Hujus verecundia est emortua: inutilis est, & quidvis potius quam homo. Hic quærit, quem obvium mordeat, aut calcibus petat: itaque ne ovis quidem aut asinus est, sed cuilibet feræ bestiæ simillimus.

Quid ergo? vis me contemni? A quibus? ab iis qui te norunt? quomodo autem, qui norunt te, contemnent, cum sis mansuetus, cum sis verecundus? At ab iis qui te ignorant? quid id tuâ refert? neque enim alius artifex ignaros artis

τεχνίτης τῶν αὐτόχειρων. Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐπι- 23
φύσονταί μοι. Τί λέγεις τὸ ἐμοί; δύναταί τις
τὴν προαίρεσιν τὴν σὴν βλάψαι, ἢ κωλύσαι τοῖς
προσπίπτουσαις φαντασίαις χρῆσθαι ὡς πέφυ-
κεν; Οὐδαμῶς. Τί οὖν ἔτι ταράσσῃ, καὶ φοβε- 24
ρὸν σαυτὸν θέλεις ἐπιδεικνύειν; οὐχὶ δὲ παρελ-
θὼν εἰς μέσον κηρύσσεις, ὅτι εἰρήνην ἄγεις πρὸς
πάντας ἀνθρώπους, ὅ τι ἂν ἐκεῖνοι ποιῶσι· καὶ
μάλιστ' ἐκείνων καταγελᾷς, ὅσοι σε βλάπτειν
δοκοῦσιν; Ἀνδράποδα ταῦτα οὐκ οἶδεν, οὐδὲ τίς
εἰμὶ, οὐδὲ ποῦ μου τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, ὅτι
οὐ πράσσοδας αὐτοῖς πρὸς τὰ ἐμά.

Οὕτω καὶ οἱ ἐχυρὰν πόλιν οἰκοῦντες κατα- 25
γελῶσι τῶν πολιορκούντων· Νῦν δ' αὗτοι τί
πρᾶγμα ἔχουσιν ἐπὶ τῷ μηδενί; ἀσφαλὲς ἐστιν
ἡμῖν τὸ τεῖχος, τροφὰς ἔχομεν ἐπὶ πάμπολυν
χρόνον, τὴν ἄλλην ἅπασαν παρασκευήν. Ταῦτά 26

Pp 5 ἐστι

artis suæ curat. At multo magis adorientur me. Quid dicis, me? potestne quisquam voluntatem tuam lædere, aut prohibere quominus oblatis visis, ut natura fert, utaris? Nequaquam. Quid ergo adhuc turbaris, & formidabilem te præbere studes? quin potius progressus in medium, proclamas, tibi pacem esse cum omnibus hominibus, quicquid illi agant; & eos in primis derides, qui se tibi nocere putant? Mancipia ista ignorant, quis sim; ubi mea bona & mala posita sint, nesciunt; non patere sibi aditum ad meas opes, ignorant.

Sic, qui munitam incolunt urbem, hostilem obsidionem rident: Nunc isti quid sibi frustra facessunt negotium? tuta sunt nostra mœnia; cibaria habemus in perlongum tempus; omnibus aliis rebus instructi sumus.

ἐστι τὰ πόλιν ἐχυρὰν καὶ ἀνάλωτον ποιοῦντα· ἀνθρώπου δὲ ψυχὴν οὐδὲν ἄλλο, ἢ δόγματα. Ποῖον γὰρ τεῖχος οὕτως ἰσχυρὸν, ἢ ποῖον σῶμα οὕτως ἀδαμάντινον, ἢ ποία κτῆσις ἀναφαίρετος,
27 ἢ ποῖον ἀξίωμα οὕτως ἀνεπιβούλευτον; Πάντα πανταχοῦ θνητὰ, εὐάλωτα· οἷς τισι τὸν ὁπωσοῦν προσέχοντα πᾶσα ἀνάγκη ταράσσεσθαι, κακελπιστεῖν, φοβεῖσθαι, πενθεῖν, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς ὀρέξεις, περιπτωτικὰς ἔχειν τὰς ἐκκλίσεις.
28 Εἶτα οὐ θέλομεν τὴν μόνην δεδομένην ἡμῖν ἀσφάλειαν ἐχυρὰν ποιεῖν; οὐδ', ἀποστάντες τῶν θνητῶν καὶ δούλων, τὰ ἀθάνατα καὶ φύσει ἐλεύθερα ἐκπονεῖν; οὐδὲ μεμνήμεθα, ὅτι οὔτε βλάπτει ἄλλος ἄλλον, οὔτε ὠφελεῖ, ἀλλὰ τὸ περὶ ἑκάστου τούτων δόγμα, τοῦτό ἐστι τὸ βλάπτον, τοῦτό ἐστι τὸ ἀνατρέπον, τοῦτο μάχη, τοῦτο στάσις, τοῦτο
29 πόλεμος. Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην τὸ πεποιηκὸς οὐκ

sumus. Hæc sunt quæ civitatem munitam & inexpugnabilem faciant; hominis vero animum, nihil aliud nisi decreta. Nam quis murus adeo firmus est, aut quod corpus adeo adamantinum, quæve possessio tam certa & propria, aut quæ dignitas ita insidiarum expers? Omnia ubique mortalia sunt, expugnatu facilia; quibus qui ullo modo adjungit animum, hunc turbari omnino necesse est, male sperare, timere, lugere, irritas habere adpetitiones, in ea quæ nolit incidere. Et tamen solam eam arcem, quæ nobis data est, munire nolumus? nec, repudiatis mortalibus rebus & servilibus, in eis elaborare quæ sunt immortales & sua natura liberæ? neque cogitamus, neminem ab alio vel juvari vel lædi, sed decretum de eo, quod vel juvandi vel lædendi vim habeat, hoc esse quod lædat, hoc esse quod evertat: hoc pugnarum, hoc seditionum, hoc bellorum caussam.

οὐκ ἄλλο, ἢ τοῦτο τὸ δόγμα, τὸ περὶ τυραννίδος, τὸ δόγμα τὸ περὶ φυγῆς· ὅτι τὸ μὲν, ἔσχατον τῶν κακῶν· τὸ δὲ, μέγιστον τῶν ἀγαθῶν. Φύσις δ' αὐτη παντὸς, τὸ διώκειν τὸ ἀγαθὸν, φεύγειν τὸ κακόν· τὸν ἀφαιρούμενον θατέρου, καὶ περιβάλλοντα τῷ ἐναντίῳ, τοῦτον ἡγεῖσθαι πολέμιον καὶ ἐπίβουλον, κἂν ἀδελφὸς ᾖ, κἂν υἱὸς, κἂν πατήρ. τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ συγγενέστερον οὐδέν· λοιπὸν, εἰ ταῦτα ἀγαθὰ καὶ κακὰ, οὔτε πατρὶ υἱὸς φίλος, οὔτ' ἀδελφὸς ἀδελφῷ, πάντα δὲ πανταχοῦ μεστὰ πολεμίων, ἐπιβούλων, συκοφαντῶν. εἰ δ', οἷα δεῖ προαίρεσις, τοῦτο μόνον ἀγαθόν ἐστι, καὶ, οἷα μὴ δεῖ, τοῦτο μόνον κακόν· ποῦ ἔτι μάχη; ποῦ λοιδορία; περὶ τίνων; περὶ τῶν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς; πρὸς τίνας; πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας, πρὸς τοὺς δυστυχοῦντας, πρὸς τοὺς ἠπατημένους περὶ τῶν μεγίστων;

Τού-

sam. Quod Eteoclem & Polynicem in mutuas cædes impulit, nihil aliud est, nisi hoc ipsum decretum de imperio, & decretum de exsilio; quod scilicet alterum, extremum malorum videretur; alterum, summum bonum. Est autem hæc natura omnium, ut & bona persequantur, & mala fugiant; ut, qui alterum eripuerit, in alterumve conjecerit, eum hostem judicent & insidiatorem, sive frater fuerit, sive filius, sive pater. Nam bono nihil est nobis conjunctius: quod si igitur illa bona & mala sunt; neque pater filiis erit amicus, neque frater fratri; sed ubique omnia plena hostium, insidiatorum, calumniatorum. Sin voluntas talis, qualis esse debet, solum bonum est, &, qualis non debet, solum malum; quæ pugna restat? quæ obtrectatio? quibus de rebus? de iis quæ ad nos nihil adtinent? contra quos? contra ignorantes, contra calamitosos, contra eos qui in maximarum rerum errore versantur?

Horum

33 Τούτων Σωκράτης μεμνημένος, τὴν οἰκίαν τὴν
ἑαυτοῦ ὤκει, γυναικὸς ἀνεχόμενος τραχυτάτης,
υἱοῦ ἀγνώμονος. Τραχεῖα γὰρ πρὸς τί ἦν; Ἵν'
ὕδωρ πανταχόθεν τῆς κεφαλῆς ὅσον καὶ θέλει, ἵνα
καταπατήσῃ τὸν πλακοῦντα· καὶ τί πρὸς ἐμέ,
34 ἂν ὑπολάβω ὅτι ταῦτα οὐδὲν πρὸς ἐμέ; Τοῦτο δ'
ἐμὸν ἔργον ἐστί· καὶ οὔτε τύραννος κωλύσει με
θέλοντα, οὔτε δεσπότης, οὔτε οἱ πολλοὶ τὸν ἕνα,
οὔθ' ὁ ἰσχυρότερος τὸν ἀσθενέστερον. τοῦτο γὰρ
35 ἀκώλυτον δέδοται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἑκάστῳ. Ταῦτα
τὰ δόγματα ἐν οἰκίαις φιλίαν ποιεῖ, ἐν πόλει ὁμό-
νοιαν, ἐν ἔθνεσιν εἰρήνην, πρὸς Θεὸν εὐχάριστον,
πανταχοῦ θαῤῥοῦντα, ὡς περὶ τῶν ἀλλοτρίων,
36 ὡς περὶ οὐδενὸς ἀξίων. Ἀλλ' ἡμεῖς γράψαι μὲν
καὶ ἀναγνῶναι ταῦτα, καὶ ἀναγινωσκόμενα ἐπαι-
37 νέσαι ἱκανοί, πεισθῆναι δ' οὐδ' ἐγγύς. Τοιγαροῦν
τὸ περὶ τῶν Λακεδαιμονίων λεγόμενον,

Ὅπως

Horum Socrates memor, domum ſuam adminiſtrabat, uxorem tolerans aſperrimam, & filium ingratum. Etenim Xantippes aſperitas quo pertinebat? Aquæ quantum volet, in caput infundat meum! placentam conculcet! Quid vero ad me, ſi perſuaſum habuero, iſta nihil ad me pertinere? Hoc vero meum munus eſt; in quo neque tyrannus me volentem prohibebit, neque dominus, neque multi unum, neque robuſtior imbecilliorem: hoc enim cuique a Deo ita eſt datum, ut prohiberi non poſſit. Hæc decreta in ædibus amicitiam conciliant; in urbe concordiam, inter nationes pacem: hæc faciunt gratum adverſus Deum, ubique fiducià plenum, tamquam de alienis & nullius pretii. At nos ſcribere quidem iſta, & legere poſſumus, &, cum leguntur, laudare; multum vero abeſt, ut ea ſequamur. Proinde illud, quod in Lacedæmonios dictum eſt,

Domi

Οἶκοι λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ δ' ἀλώπεκες, καὶ ἐφ' ἡμῶν ἁρμόσει· ἐν σχολῇ λέοντες, ἔξω δ' ἀλώπεκες.

ΚΕΦ. ς'.

Πρὸς τοὺς ἐπὶ τῷ Ἐλεεῖσθαι ἀδυνωμένους.

Ἀνιῶμαι, φησὶν, ἐλεούμενος. Πότερον οὖν σὸν ἔργον ἐστὶ τὸ ἐλεεῖσθαί σε, ἢ τῶν ἐλεούντων; τί δέ; ἐπὶ σοί ἐστι τὸ παῦσαι αὐτό; Ἐπ' ἐμοὶ, ἂν δείκνυω αὐτοῖς μὴ ἄξιον ἐλέου ὄντα ἐμαυτόν. Πότερον δ' ἤδη σοι ὑπάρχει τοῦτο, τὸ μὴ εἶναι ἐλέου ἄξιον, ἢ οὐχ ὑπάρχει; Δοκῶ ἔγωγε, ὅτι οὐχ ὑπάρχει. ἀλλ' οὗτοί γε οὐκ ἐπὶ τούτοις ἐλεοῦσιν, ἐφ' οἷς (ὥσπερ ἄρα) ἦν ἄξιον, ἐπὶ τοῖς ἁμαρτανομένοις· ἀλλ' ἐπὶ πενίᾳ, καὶ ἀναρχίᾳ, καὶ

Domi leones, at Epheſi vulpeculæ, etiam nobis conveniet: in ſchola leones ſumus, foris vero vulpeculæ.

CAP. VI.

In eos qui dolent quod Miſerabiles videantur aliis.

Moleſte (inquit) fero, miſerari me homines. Eſtne igitur tuum id opus, an eorum qui te miſerantur? eſtne vero penes te, id compeſcere? Me penes, ſi eis oſtendero, me non dignum eſſe miſeratione. Utrum vero jam ita bene tecum agitur, ut non ſis miſeratione dignus, an nondum? Puto equidem, non ita mecum agi. At iſti non ob ea me miſerantur propter quæ id fieri utcumque oportebat, videlicet propter peccata; ſed eo quod honoribus caream, ſed

οὖν ἔλεγες, ὅτι ἄνθρωπός ἐστι; μὴ γὰρ ἐκ ψιλῆς μορφῆς κρίνεται τῶν ὄντων ἕκαστον; ἐπεὶ οὕτω λέγε καὶ τὸ κήρινον, μῆλον εἶναι, καὶ ὀδμὴν ἔχειν αὐτό, καὶ γεῦσιν. Οὐκ ἀρκεῖ δὲ ἡ ἐκτὸς περιγραφή. οὐκοῦν οὐδὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἡ ἔξω ἐξαρκεῖ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί· ἀλλ' ἂν τοὺ δόγματος ἔχῃ ἀνθρωπικά. Οὗτος οὐκ ἀκούει λόγου, οὐ παρακολουθεῖ ἐλεγχόμενος· ὄνος ἐστί. τούτου τὸ αἰδῆμον ἀπενενέηκατε· ἄχρηστός ἐστι, πάντων μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. οὗτος ζητεῖ, τίνος ἀπαντήσας λακτίσῃ, ἢ δάκῃ· ὥστε οὐδὲ πρόβατον ἢ ὄνος, ἀλλὰ τί ποτε ἄγριον θηρίον.

Τί οὖν; θέλεις με καταφρονεῖσθαι; Ὑπὸ τίνων; ὑπὸ εἰδότων; καὶ πῶς καταφρονήσουσιν εἰ εἰδότες τοῦ πράγου, τοῦ αἰδήμονος; ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀγνοούντων; τί σοι μέλει; οὐ τινι γὰρ ἄλλῳ τεχνί-

cum ei visum fuerit? Quid ergo hominem eum esse dicebas? Num enim solâ formâ singulæ res judicantur? Id si ita est; ceream quoque massam dic pomum esse, dic habere pomi & odorem & gustum. Neque vero externa circumscriptio satis est. Neque igitur ad hominem constituendum nasus satis est, & oculi; sed decreta humana requiruntur. Hic non audit rationem; cum arguitur, non intelligit: asinus est. Hujus verecundia est emor-

tua: inutilis est, & quidvis potius quam homo. Hic quærit, quem obvium mordeat, aut calcibus petat: itaque ne ovis quidem aut asinus est, sed cuilibet feræ bestiæ simillimus.

Quid ergo? vis me contemni? A quibus? ab iis qui te norunt? quomodo autem, qui norunt te, contemnent, cum sis mansuetus, cum sis verecundus? At ab iis qui te ignorant? quid id tuâ refert? neque enim alius artifex ignaros artis

τεχνίτης τῶν αὐτόχθονων. Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐπι- 23
φυήσονταί μοι. Τί λέγεις τὸ ἐμοί; δύναταί τις
τὴν προαίρεσιν τὴν σὴν βλάψαι, ἢ κωλύσαι τοῖς
προσπίπτουσαις φαντασίαις χρῆσθαι οἷς πέφυ-
κεν; Οὐδαμῶς. Τί οὖν ἔτι ταράσσῃ, καὶ φοβε- 24
ρὸν σαυτὸν θέλεις ἐπιδεικνύειν; οὐχὶ δὲ παρελ-
θὼν εἰς μέσον κηρύσσεις, ὅτι εἰρήνην ἄγεις πρὸς
πάντας ἀνθρώπους, ὅ τι ἂν ἐκεῖνοι ποιῶσι· καὶ
μάλιστ' ἐκείνων καταγελᾷς, ὅσοι σε βλάπτειν
δοκοῦσιν; Ἀνδράποδα ταῦτα οὐκ οἶδεν, οὐδὲ τίς
εἰμὶ, οὐδὲ ποῦ μου τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, ὅτι
οὐ πρόσοδος αὐτοῖς πρὸς τὰ ἐμά.

Οὕτω καὶ οἱ ἐχυρὰν πόλιν οἰκοῦντες καταγε- 25
λῶσι τῶν πολιορκούντων· Νῦν δ' οὗτοι τί
πρᾶγμα ἔχουσιν ἐπὶ τῷ μηδενί; ἀσφαλές ἐστιν
ἡμῶν τὸ τεῖχος, τροφὰς ἔχομεν ἐπὶ πάμπολυν
χρόνον, τὴν ἄλλην ἅπασαν παρασκευήν. Ταῦτα 26

Pp 5 ἐστι

artis suæ curat. At multo magis adorientur me. Quid dicis, me? poteſtne quisquam voluntatem tuam lædere, aut prohibere quominus oblatis viſis, ut natura fert, utaris? Nequaquam. Quid ergo adhuc turbaris, & formidabilem te præbere ſtudes? quin potius progreſſus in medium, proclamas, tibi pacem eſſe cum omnibus hominibus, quidquid illi agant; & eos in primis derides, qui ſe tibi nocere putant? Mancipia iſta ignorant, quis ſim; ubi mea bona & mala poſita ſint, neſciunt; non patere ſibi aditum ad meas opes, ignorant.

Sic, qui munitam incolunt urbem, hoſtilem obſidionem rident: Nunc iſti quid ſibi fruſtra faceſſunt negotium? tuta ſunt noſtra mœnia; cibaria habemus in perlongum tempus; omnibus aliis rebus inſtructi ſumus.

ἐστι τὰ πόλιν ἐχυρὰν καὶ ἀνάλωτον παοῦντα· ἀνθρώπου δὲ ψυχὴν οὐδὲν ἄλλο, ἢ δόγματα. Ποῖον γὰρ τεῖχος οὕτως ἰσχυρὸν, ἢ ποῖον σῶμα οὕτως ἀδαμάντινον, ἢ ποία κτῆσις ἀναφαίρετος,
27 ἢ ποῖον ἀξίωμα οὕτως ἀνεπιβούλευτον; Πάντα πανταχοῦ θνητὰ, εὐάλωτα· οἷς τισὶ τὸν ὁπωσοῦν προσέχοντα πᾶσα ἀνάγκη ταράσσεσθαι, κακελπιστεῖν, φοβεῖσθαι, πενθεῖν, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς ὀρέξεις, περιπτωτικὰς ἔχειν τὰς ἐκκλίσεις.
28 Εἶτα οὐ θέλομεν τὴν μόνην δεδομένην ἡμῖν ἀσφάλειαν ἐχυρὰν ποιεῖν; οὐδ', ἀποστάντες τῶν θνητῶν καὶ δούλων, τὰ ἀθάνατα καὶ φύσει ἐλεύθερα ἐκπονεῖν; οὐδὲ μεμνήμεθα, ὅτι οὔτε βλάπτει ἄλλος ἄλλον, οὔτε ὠφελεῖ, ἀλλὰ τὸ περὶ ἑκάστου τούτων δόγμα, τοῦτό ἐστι τὸ βλάπτον, τοῦτό ἐστι τὸ ἀνατρέπον, τοῦτο μάχη, τοῦτο στάσις, τοῦτο
29 πόλεμος. Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην τὸ πεποιηκὸς

οὐκ

sumus. Hæc sunt quæ civitatem munitam & inexpugnabilem faciant; hominis vero animum, nihil aliud nisi decreta. Nam quis murus adeo firmus est, aut quod corpus adeo adamantinum, quæve possessio tam certa & propria, aut quæ dignitas ita insidiarum expers? Omnia ubique mortalia sunt, expugnatu facilia; quibus qui ullo modo adjungit animum, hunc turbari omnino necesse est, male sperare, timere, lugere, irritas habere adpetitiones, in ea quæ nolit incidere. Et tamen solam eam arcem, quæ nobis data est, munire nolumus? nec, repudiatis mortalibus rebus & servilibus, in eis elaborare quæ sunt immortales & sua natura liberæ? neque cogitamus, neminem ab alio vel juvari vel lædi, sed decretum de eo, quod vel juvandi vel lædendi vim habeat, hoc esse quod lædat, hoc esse quod evertat: hoc pugnarum, hoc seditionum, hoc bellorum caussam.

οὐκ ἄλλο, ἢ τοῦτο τὸ δόγμα, τὸ περὶ τυραννίδος, τὸ δόγμα τὸ περὶ φυγῆς· ὅτι τὸ μὲν, ἔσχατον τῶν κακῶν· τὸ δὲ, μέγιστον τῶν ἀγαθῶν. Φύσις δ' αὐτὴ παντὸς, τὸ διώκειν τὸ ἀγαθὸν, φεύγειν τὸ κακόν· τὸν ἀφαιρούμενον θατέρου, καὶ περιβάλλοντα τῷ ἐναντίῳ, τοῦτον ἡγεῖσθαι πολέμιον καὶ ἐπίβουλον, κἂν ἀδελφὸς ᾖ, κἂν υἱὸς, κἂν πατήρ. τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ συγγενέστερον οὐδέν· λοιπὸν, εἰ ταῦτα ἀγαθὰ καὶ κακὰ, οὔτε πατρὶ υἱοῖς φίλος, οὔτ' ἀδελφὸς ἀδελφῷ, πάντα δὲ πανταχοῦ μεστὰ πολεμίων, ἐπιβούλων, συκοφαντῶν. εἰ δ', οἷα δεῖ προαίρεσις, τοῦτο μόνον ἀγαθόν ἐστι, καὶ, οἷα μὴ δεῖ, τοῦτο μόνον κακόν· ποῦ ἔτι μάχη; ποῦ λοιδορία; περὶ τίνων; περὶ τῶν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς; πρὸς τίνας; πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας, πρὸς τοὺς δυστυχοῦντας, πρὸς τοὺς ἠπατημένους περὶ τῶν μεγίστων;

Τού-

sam. Quod Eteoclem & Polynicem in mutuas cædes impulit, nihil aliud est, nisi hoc ipsum decretum de imperio, & decretum de exsilio; quod scilicet alterum, extremum malorum videretur; alterum, summum bonum. Est autem hæc natura omnium, ut & bona persequantur, & mala fugiant; ut, qui alterum eripuerit, in alterumve conjecerit, eum hostem judicent & insidiatorem, sive frater fuerit, sive filius, sive pater. Nam bono nihil est nobis conjunctius: quod si igitur illa bona & mala sunt; neque pater filiis erit amicus, neque frater fratri; sed ubique omnia plena hostium, insidiatorum, calumniatorum. Sin voluntas talis, qualis esse debet, solum bonum est, &, qualis non debet, solum malum; quæ pugna restat? quæ obtrectatio? quibus de rebus? de iis quæ ad nos nihil adtinent? contra quos? contra ignorantes, contra calamitosos, contra eos qui in maximarum rerum errore versantur?

Horum

33 Τούτων Σωκράτης μεμνημένος, τὴν οἰκίαν τὴν
αὐτοῦ ὤκει, γυναικὸς ἀνεχόμενος τραχυτάτης,
υἱοῦ ἀγνώμονος. Τραχεῖα γὰρ πρὸς τί ἦν; Ἵν'
ὕδωρ καταχέῃ τῆς κεφαλῆς ὅσον καὶ θέλει, ἵνα
καταπατήσῃ τὸν πλακοῦντα· καὶ τί πρὸς ἐμέ,
34 ἂν ὑπολάβω ὅτι ταῦτα οὐδὲν πρὸς ἐμέ; Τοῦτο δ'
ἐμὸν ἔργον ἐστί· καὶ οὔτε τύραννος κωλύσει με
θέλοντα, οὔτε δεσπότης, οὔτε οἱ πολλοὶ τὸν ἕνα,
οὔθ' ὁ ἰσχυρότερος τὸν ἀσθενέστερον. τοῦτο γὰρ
35 ἀκώλυτον δέδοται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἑκάστῳ. Ταῦτα
τὰ δόγματα ἐν οἰκίᾳ φιλίαν ποιεῖ, ἐν πόλει ὁμό-
νοιαν, ἐν ἔθνεσιν εἰρήνην, πρὸς Θεὸν εὐχάριστον,
πανταχοῦ θαῤῥοῦντα, ὡς περὶ τῶν ἀλλοτρίων,
36 ὡς περὶ οὐδενὸς ὄντων. Ἀλλ' ἡμεῖς γράψαι μὲν
καὶ ἀναγνῶναι ταῦτα, καὶ ἀναγινωσκόμενα ἐπαι-
37 νέσαι ἱκανοί, πεισθῆναι δ' οὐδ' ἐγγύς. Τοιγαροῦν
τὸ περὶ τῶν Λακεδαιμονίων λεγόμενον,

Οἴκοι

Horum Socrates memor, domum ſuam adminiſtrabat, uxorem tolerans aſperrimam, & filium ingratum. Etenim Xantippes aſperitas quo pertinebat? Aquæ quantum volet, in caput infundat meum! placentam conculcet! Quid vero ad me, ſi perſuaſum habuero, iſta nihil ad me pertinere? Hoc vero meum munus eſt; in quo neque tyrannus me volentem prohibebit, neque dominus, neque multi unum, neque robuſtior imbecilliorem: hoc enim cuique a Deo ita eſt datum, ut prohiberi non poſſit. Hæc decreta in ædibus amicitiam conciliant; in urbe concordiam, inter nationes pacem: hæc faciunt gratum adverſus Deum, ubique fiduciâ plenum, tamquam de alienis & nullius pretii. At nos ſcribere quidem iſta, & legere poſſumus, &, cum leguntur, laudare; multum vero abeſt, ut ea ſequamur. Proinde illud, quod in Lacedæmonios dictum eſt,

Domi

Οἶκοι λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ δ' ἀλώπεκες, καὶ ἐφ' ἡμῶν ἁρμόσει· ἐν σχολῇ λέοντες, ἔξω δ' ἀλώπεκες.

ΚΕΦ. ς'.

Πρὸς τοὺς ἐπὶ τῷ Ἐλεεῖσθαι ὀδυνωμένους.

Ἀγωῦμαι, φησὶν, ἐλεούμενος. Πότερον οὖν σὸν ἔργον ἐστὶ τὸ ἐλεεῖσθαί σε, ἢ τῶν ἐλεούντων; τί δέ; ἐπὶ σοί ἐστι τὸ παῦσαι αὐτό; Ἐπ' ἐμοὶ, ἂν δεικνύω αὐτοῖς μὴ ἄξιον ἐλέου ὄντα ἐμαυτόν. Πότερον δ' ἤδη σοι ὑπάρχει τοῦτο, τὸ μὴ εἶναι ἐλέου ἄξιον, ἢ οὐχ ὑπάρχει; Δεικῶ ἔγωγε, ὅτι οὐχ ὑπάρχει. ἀλλ' οὗτοί γε οὐκ ἐπὶ τούτοις ἐλεοῦσιν, ἐφ' οἷς (εἴπερ ἄρα) ἦν ἄξιον, ἐπὶ τοῖς ἁμαρτανομένοις· ἀλλ' ἐπὶ πενίᾳ, καὶ ἀναρχίᾳ, καὶ

Domi leones, at Epheſi vulpeculæ, etiam nobis conveniet: in ſchola leones ſumus, foris vero vulpeculæ.

CAP. VI.

In eos qui dolent quod Miſerabiles videantur aliis.

Moleſte (inquit) fero, miſerari me homines. Eſtne igitur tuum id opus, an eorum qui te miſerantur? eſtne vero penes te, id compeſcere? Mè penes, ſi eis oſtendero, me non dignum eſſe miſeratione. Utrum vero jam ita bene tecum agitur, ut non ſis miſeratione dignus, an nondum? Puto equidem, non ita mecum agi. At iſti non ob ea me miſerantur propter quæ id fieri utcumque oportebat, videlicet propter peccata; ſed eo quod honoribus caream, ſed

καὶ νόσοις, καὶ θανάτοις, καὶ ἄλλοις τοιούτοις.
3 Πότερον οὖν πείθειν παρεσκεύασαι τοὺς πολλοὺς,
ὡς ἄρα οὐδὲν τούτων κακόν ἐστιν, ἀλλ' οἷόν τε
καὶ πένητι καὶ ἀνάρχοντι καὶ ἀτίμῳ εὐδαιμονεῖν·
ἢ σαυτὸν ἐπιδεικνύειν αὐτοῖς πλουτοῦντα καὶ ἄρ-
4 χοντα; Τούτων γὰρ τὰ μὲν δεύτερα, ἀλαζόνος
καὶ ψυχροῦ, καὶ οὐδενὸς ἀξίου. καὶ ἡ προσποίη-
σις ὅρα δι' οἵων ἂν γένοιτο. δουλάριά σε χρή-
σασθαι δεήσει, καὶ ἀργυρωμάτια ὀλίγα κε-
κτῆσθαι, καὶ ταῦτα ἐν φανερῷ δεικνύειν, εἰ οἷόν
τε, ταὐτὰ πολλάκις, καὶ λανθάνειν πειρᾶσθαι
ὅτι ταὐτά ἐστι, καὶ ἱματίδια στιλπνὰ, καὶ τὴν
ἄλλην πομπὴν, καὶ τὸν τιμώμενον ἐπιφαίνειν
ὑπὸ τῶν ἐπιφανῶν τούτων· καὶ δειπνεῖν πειρᾶσθαι
παρ' αὐτοῖς, ἢ δοκεῖν γε ὅτι δειπνεῖς· καὶ περὶ
τὸ σῶμα δέ τινα κακοτεχνεῖν, ὡς εὐμορφότερον
φαίνεσθαι καὶ γενναιότερον τοῦ ὄντος.

Ταῦτά

sed propter paupertatem, propter morbos, propter orbitatem, & id genus alia. Num igitur operam das, ut persuadeas hominibus, nihil horum esse malum; sed posse fieri, ut & pauper, & sine magistratu, & honorum expers, sis beatus? aut operam das, ut tamquam divitem te & principem eis ostentes? Nam hoc posterius quidem arrogantis est, & inepti, & nullius pretii hominis. Ac ista simulatio, vide, quibus rebus constet. Servuli tibi conducendi erunt, argentea vascula nonnulla habenda, eaque aperte ostentanda; & quidem eadem, si fieri potest, sæpius; dandaque opera, ut non eadem esse videantur: est & splendidis vestibus opus, cæterâque pompâ; & præ te ferendum, ab illustribus istis honorem tibi haberi: danda item opera, ut apud eos cœnites, aut saltem cœnitare videaris: corpus etiam malis quibusdam artibus excolendum est, ut formosior & robustior videaris quam es.

Hæc

Ταῦτά σε δεῖ μηχανᾶσθαι, εἰ τὴν δευτέραν ὁδὸν ἀπέναι θέλεις ὥστε μὴ ἐλεᾶσθαι. Ἡ πρώτη δὲ καὶ εὐήνυτος καὶ μακρά· ὃ ὁ Ζεὺς οὐκ ἠδυνήθη ποῆσαι, τοῦτο αὐτὸ ἐπιχειρεῖν, πάντας ἀνθρώπους πεῖσαι, τίνα ἐστὶν ἀγαθὰ καὶ κακά. μὴ γὰρ δέδοταί σοι τοῦτο; ἐκεῖνο μόνον σοι δέδοται, σαυτὸν πεῖσαι. καὶ οὔπω πέπεικας· ἔπειτα μοι νῦν ἐπιχειρεῖς πείθειν τοὺς ἄλλους; καὶ τίς σοι τοσούτῳ χρόνῳ σύνεστιν, ὡς σὺ σαυτῷ; τίς δὲ οὕτω πιθανός ἐστι σοι πρὸς τὸ πεῖσαι, ὡς σὺ σαυτῷ; τίς δ' εὐνούστερον καὶ οἰκειότερον ἔχων, ἢ σὺ σαυτῷ; πῶς οὖν οὔπω πέπεικας σαυτὸν μαθεῖν; νῦν οὐχὶ ἄνω κάτω; τοῦτ' ἔστι περὶ ὃ ἐσπούδακας, * καὶ μανθάνειν ὥστε ἄλυπος εἶναι, καὶ ἀνεύφορος, καὶ ἀταπείνωτος, καὶ ἐλεύθερος; Πρὸς ταῦτα οὖν οὐκ ἀκήκοας ὅτι μία ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ φέρουσα, ἀφεῖναι τὰ ἀπροαίρετα, καὶ ἐκστῆναι αὐτῶν,

Hæc tibi machinanda sunt, si alteram viam avertendæ commiserationis ingredi statuisti. Prior vero illa & irrita est, & longa; si, quod ne Jupiter quidem efficere potuit, id ipsum tu instituas; omnibus mortalibus persuadere, quæ bona, quæ mala sint. Hoc-ne enim tibi datum est? Illud unum tibi datum, ut tibi ipsi persuadeas: quod cum ipse tibi nondum persuaseris, cæteris persuadere conaris? Quis autem tanto tempore tecum est, quanto tu ipse? quis eam vim persuadendi apud te habet, quam tu ipse? quis tibi benevolentior & conjunctior est, te ipso? Quî fit ergo, ut tibi nondum persuaseris, ut ista cognoscere? Nonne hoc igitur est, ima summis mutare? Hoccine est, cui operam dedisti, ut discerres, quo pacto expers esses doloris, expers perturbationis, non humilis, & liber? An vero non audivisti, unam esse viam quæ huc ducat, missa facere ea quæ in nostra voluntate non

10 αὐτῶν, καὶ ὁμολογῆσαι αὐτὰ ἀλλότρια; Τὸ οὖν ἄλλον τι ὑπολαμβάν περὶ σοῦ, ποίου ἄθους ἐστί; Τοῦ ἀπροαιρέτου. Οὐκοῦν οὐδὲν πρὸς σέ; Οὐδέν. Ἔτι οὖν δακνόμενος ἐπὶ τούτῳ καὶ ταραττόμενος, οἴει πεπαῦσθαι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν;

11 Οὐ θέλεις οὖν, ἀφεὶς τοὺς ἄλλους, αὐτὸς σεαυτῷ γενέσθαι καὶ μαθητὴς καὶ διδάσκαλος; Ὄψονται οἱ ἄλλοι, εἰ λυσιτελεῖ αὐτοῖς παρὰ φύσιν ἔχειν καὶ διεξάγειν· ἐμοὶ δ' οὐδείς ἐστιν ἐγ-

12 γίων ἐμοῦ. τί οὖν τοῦτό ἐστιν, ὅτι τοὺς μὲν λόγους οἰκείους τοὺς τῶν Φιλοσόφων, καὶ συγκατατίθεμαι αὐτοῖς, ἔργῳ δ' οὐδὲν γέγονα κουφότερος; μή τι οὕτως ἀφυής εἰμι; καὶ μὴν περὶ τὰ ἄλλα, ὅσα ἠβουλήθην, οὐ λίαν ἀφυὴς εὑρέθην· ἀλλὰ καὶ γραμμάτων ταχέως ἔμαθον, καὶ παλαίειν,

13 καὶ γεωμετρεῖν, καὶ συλλογισμοὺς ἀνελύειν. μή τι οὖν οὐ πέπεικέ με ὁ λόγος; καὶ μὴν οὐκ ἄλλος τινὸς

non ſunt poſita, iisque cedere, & aliena ea eſſe confiteri? Ut autem alius fic, aut aliter, de te ſentiat, cujus generis eſt? Rerum involuntariarum. Ergo nihil ad te? Nihil. Cum ergo id adhuc te mordeat & turbet; putasne tibi perſuaſum eſſe, quæ bona, quæ mala ſint?

Non vis igitur, omiſſis aliis hominibus, ipſe tuus eſſe & diſcipulus & magiſter? „Viderint alii, an „ipſis profit, repugnare na„turæ, & ab ejus præſcri„pto deſciſcere: mihi vero „nemo propior eſt me ipſo. „Quid eſt ergo, quod dis„putationes quidem philo„ſophorum audivi, iisque „adſentior, re ipſâ vero „nihilo ſum factus expedi„tior? Adeone ſum ſtupi„dus? Enimvero in cæte„ris, quibuscumque volui, „non is ſtupor in me de„prehenſus eſt: ſed & lite„ras celeriter didici, & lu„ctam, & geometriam, & „reſolutiones ſyllogismo„rum. Numquid ergo mi„hi fidem non fecit ratio?

„At

νὰ οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐδοκίμασα ἢ ἐλόμην· καὶ νῦν περὶ τούτων ἀναγινώσκω, ταῦτα ἀκούω, ταῦτα γράφω· ἄλλον οὐχ εὑρήκαμεν μέχρι νῦν ἰσχυρότερον τούτου λόγον. τί οὖν τὸ λεῖπόν μοι ἐστί; μὴ οὐκ ἐξήρηται τὰ ἐναντία δόγματα; μὴ αὐταὶ αἱ ὑπολήψεις ἀγύμναστοί εἰσιν, οὐδ' εἰθισμέναι ἀπαντᾶν ἐπὶ τὰ ἔργα, ἀλλ', ὡς ὁπλάρια ἀποκείμενα, κατίωται, καὶ οὐδὲ περιαιρεῖσθαί μοι δύνανται; Καί τοι οὔτ' ἐπὶ τοῦ παλαίειν, οὔτ' ἐπὶ τοῦ γράφειν ἢ ἀναγινώσκειν, ἀρκοῦμαι τῷ μαθεῖν· ἀλλ' ἄνω κάτω στρέφω τοὺς προτεινομένους, καὶ ἄλλους πλέκω, καὶ μεταπίπτοντας ὡσαύτως. τὰ δ' ἀναγκαῖα θεωρήματα, ἀφ' ὧν ἐστιν ὁρμώμενον ἄλυπον γενέσθαι, ἄφοβον, ἀπαθῆ, ἀνώλυτον, ἐλεύθερον, ταῦτα δ' οὐ γυμνάζω, οὐδὲ μελετῶ κατὰ ταῦτα τὴν προσήκουσαν μελέτην.

„Atqui nihil aliud inde ab „initio æque probavi atque „amplexus sum; & nunc „etiam hæc lego; hæc au„dio, hæc scribo; aliam „non invenimus hactenus „firmiorem ista rationem. „Quid ergo mihi deest? „num contraria decreta „nondum exemta mihi „sunt? num ipsa illa animi „judicia sunt inexercitata, „nec adsuefacta ut in vi„tæ actionem conferantur; „sed, velut arma in templo„rum muris suspensa, æru„ginosa sunt, & mihi ne „apta quidem. Atqui nec „in luctando, nec in scri„bendo, aut legendo, solâ „doctrinâ sum contentus; „sed sursum deorsumque „verso argumentationes mi„hi propositas, & alias con„cinno, & μεταπίπτοντας „eodem modo formo. Sed „necessaria præcepta, qui„bus instructus dolorem, „timorem, perturbationes, „impedimenta propulsare, „meque in libertatem ad„ferere possim; ea demum „non exerceo, neque in „his meditationem conve„nien-

17 λέτην. ἔστά μοι μέλει ὅ τι οἱ ἄλλοι περὶ ἐμοῦ ἐροῦσιν, εἰ φανοῦμαι αὐτοῖς ἀξιόλογος, εἰ φανοῦμαι εὐδαίμων;

18 Ταλαίπωρε, σὺ θέλεις βλέπειν τί σὺ λέγεις περὶ σαυτοῦ; τίς φαίνῃ σαυτῷ· τίς ἐν τῷ ὑπολαμβάνειν; τίς ἐν τῷ ὀρέγεσθαι· τίς ἐν τῷ ἐκκλίνειν· τίς ἐν ὁρμῇ, παρασκευῇ, ἐπιβολῇ, τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀνθρωπικοῖς ἔργοις. ἀλλὰ μέλει σοι,

19 εἴ σε ἐλεοῦσιν οἱ ἄλλοι; Ναί· ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀξίαν ἐλεοῦμαι. Οὐκοῦν ἐπὶ τούτῳ ὀδυνᾷ; ὁ δὲ γ' ὀδυνώμενος, ἐλεεινός ἐστι; Ναί. Πῶς οὖν ἔτι παρ' ἀξίαν ἐλῇ; αὐτοῖς γὰρ οἷς περὶ τὸν ἔλεον πάσχεις, κατασκευάζεις σεαυτὸν ἄξιον τοῦ ἐλεεῖ-

20 σθαι. Τί οὖν λέγει Ἀντισθένης; οὐδέποτ' ἤκουσας; Βασιλικόν, ὦ Κῦρε, πράττειν μὲν εὖ, πα-

21 κῶς δ' ἀκούειν. Τὴν κεφαλὴν ὑγιᾶ ἔχω, καὶ πάντες οἴονται ὅτι κεφαλαλγῶ. Τί μοι μέλει;

Ἀπύ-

„nientem adhibeo. Et ta„men curo adhuc, quid „alii de me dicant, an eis „alicujus pretii esse videar, „an videar beatus?“

Miser, non vis videre, tu ipse de te quid dicas? quis tibi videaris? quis sis in opinionibus? quis in adpetitionibus? quis in aversando? quis in impetu, in præparatione, in ipsa rerum adgressione? quis in aliis humanis operibus? At illud curas, quod alii tui misereantur? Immo: nempe quoniam secus, quam par est, me miserantur. Ob id ergo doles? at nonne, qui dolet, miserabilis est? Recte. Quomodo ergo secus, quam par est, te miserantur? nam ea ipsa ratione, qua erga miserationem adfectus es, facis, ut sis miserabilis. Quid vero Antisthenes ait? numquam-ne id audivisti? „Regium est, Cyre, „cum recte facias, male „audire.“ — Caput sanum habeo; & omnes opinantur, e capite me laborare. Quid

Ἀπύρεκτός εἰμι, καὶ ὡς πυρέσσοντί μοι συνάχθονται· Τάλας, ἐκ τοσούτου χρόνου οὐ διέλιπες πυρέσσων. Λέγω καὶ ἐγὼ σκυθρωπάσας, ὅτι ναί· ταῖς ἀληθείαις πολὺς ἤδη χρόνος, ἐξ οὗ μοι κακῶς ἐστι. Τί οὖν γένηται; Ὡς ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ. καὶ ἅμα ὑποκατηγελῶ τῶν οἰκτειρόντων με. Τί 22
οὖν κωλύει καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως; Πένης εἰμὶ, ἀλλὰ ὀρθὸν δόγμα ἔχω περὶ πενίας. Τί οὖν μοι μέλει, εἰ μὴ ἐπὶ τῇ πενίᾳ ἐλεοῦσιν; Οὐκ ἄρχω, ἄλλοι δ' ἄρχουσιν. ἀλλ', ὃ δεῖ ὑπειληφέναι, ὑπείληφα περὶ τοῦ ἄρχειν καὶ μὴ ἄρχειν. Ὄψονται οἱ ἐλεοῦντές με. Ἐγὼ δ' οὔτε πεινῶ, οὔτε 23
διψῶ, οὔτε ῥιγῶ· ἀλλ' ἀφ' ὧν αὐτοὶ πεινῶσιν ἢ διψῶσιν, ὄψονται καὶμέ. Τί οὖν αὐτοῖς ποιήσω; Περιερχόμενος κηρύσσω καὶ λέγω; Μὴ πλανᾶσθε, ἄνδρες, ἐμοὶ καλῶς ἐστιν, οὔτε πενίας ἐπιστρέφομαι, οὔτε ἀναρχίας, οὔτε ἁπλῶς ἄλλου τι-

Quid ad me? Cum febri non laborem, meam vicem ut febricitantis dolent: „Miser, tanto tempore fe„bricitare numquam defii„sti.“ Dico & ipse trifti vultu, rem ita se habere: omnino longum tempus est, ex quo male habui. „Quid ergo fiet?“ Quod Deus, inquam, voluerit; simulque clam eos derideo, qui me miserantur. Quid ergo vetat, idem hîc quoque facere? Pauper sum; sed recte sentio de paupertate. Quid ergo ad me, si paupertatem meam miserantur? Non impero, sed alii imperant: verum quid de imperio & privata vita sentiendum sit, intelligo. Viderint ii qui me miserantur. Ego vero nec esurio, nec sitio, nec algeo: sed quia ipsi esuriunt aut sitiunt, eodem modo me quoque adfici putant. Quid ergo eis faciam? Passim proclamabo, & dicam: Nolite errare, viri; mihi bene est; neque paupertatem curo, nec quod honoribus caream; nec ullam denique rem

δενὲς, ἢ δογμάτων ὀρθῶν· ταῦτα ἔχω ἀπώλυτα,
24 οὐδενὸς πεφρόντικα ἔτι. Καὶ τίς αὕτη Φλυαρία; πῶς ἔτι ὀρθὰ δόγματα ἔχω, μὴ ἀρκούμενος τῷ εἶναι ὅς εἰμι, ἀλλ' ἐπτοημένος ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν;

25 Ἀλλ' ἄλλοι πλειόνων τεύξονται, καὶ προτιμηθήσονται. Τί οὖν εὐλογώτερον, ἢ τοὺς περί τι ἐσπουδακότας, ἐν ἐκείνῳ πλέον ἔχειν ἐν ᾧ ἐσπουδάκασι; περὶ ἀρχὰς ἐσπουδάκασι, σὺ περὶ δόγματα· καὶ περὶ πλοῦτον, σὺ περὶ τὴν χρῆ-
26 σιν τῶν φαντασιῶν. Ὅρα, εἰ ἐν τούτῳ σου πλέον ἔχουσι, περὶ ὃ σὺ μὲν ἐσπούδακας, ἐκεῖνοι δ' ἀμελοῦσιν· εἰ συγκατατίθενται μᾶλλον περὶ τὰ Φυσικὰ μέτρα· εἰ ὀρέγονταί σου ἀναπροτευκτότερον· εἰ ἐκκλίνουσιν ἀπερισπαστότερον· εἰ ἐν ἐπιβολῇ, εἰ ἐν προθέσει, εἰ ἐν ὁρμῇ μᾶλλον εὐστοχοῦσιν· εἰ τὸ πρέπον σώζουσιν ὡς ἄνδρες, ὡς υἱοὶ, ὡς γο-

νεῖς,

rem curo, præter recta decreta: ea habeo libera, præterea nihil me solicitat. Quæ autem istæ nugæ sunt? quomodo recta decreta retineo, cum non contentus sim eo statu in quo sum, attonitus quid aliis de me videatur?

„At alii plura consequentur, mihique præferentur.“ — Quid ergo rationi magis consentaneum est, quam eos, qui aliqua in re elaborant, ea in re meliore conditione esse in qua elaborarunt? studeant illi adipiscendis magistratibus, tu informandis decretis: illi divitiis inhiant, tu recto usui visorum. Vide, an in eo tibi præstent, quod, ut tibi studio est, ita ab illis negligitur; an magis adsentiantur ex naturæ præscripto; an minus frustrentur adpetitionibus suis; an minus incidant in ea quæ vitant; an in conatibus, in propositis, in impetu, rectius quam tu ad scopum collineent; an decorum tueantur ut viri, ut

filii,

νεῖς, εἶθ' ἕξῃς κατὰ τὰ ἄλλα τῶν σχέσεων ὀνόματα. Εἰ δ' ἄρχουσιν ἐκεῖνοι, σὺ δ' οὔ· οὐ 27
θέλεις σαυτῷ τὰς ἀληθείας εἰπεῖν, ὅτι σὺ μὲν οὐδὲν τούτου ἕνεκα ποιεῖς, ἐκεῖνοι δὲ πάντα· ἀλογώτατον δὲ, τὸν ἐπιμελούμενόν τινος, ἔλαττον φέρεσθαι, ἢ τὸν ἀμελοῦντα.

Οὔ· ἀλλ' ἐπειδὴ φροντίζω ἐγὼ δογμάτων ὀρ- 28
θῶν, εὐλογώτερόν με ἐστὶν ἄρχειν. Ἐν ᾧ φροντίζεις, ἐν δόγμασιν. ἐν ᾧ δ' ἄλλοι μᾶλλόν σου πεφροντίκασιν, ἐκείνοις παραχώρει. εἶον εἰ διὰ τὸ δόγματα ἔχειν ὀρθὰ, ἠξίους τοξεύων μᾶλλον ἐπιτυγχάνειν τῶν τοξοτῶν, ἢ χαλκεύων μᾶλλον τῶν χαλκέων. Ἄφες οὖν τὴν περὶ τὰ δόγματα 29
σπουδήν, καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀναστρέφου ἃ κτήσασθαι θέλεις· καὶ τότε κλαῦε, ἐάν σοι μὴ προχωρῇ· κλαίειν γὰρ ἄξιος εἶ. Νῦν δὲ πρὸς ἄλ- 30
λους γίνεσθαι λέγεις, ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι· καὶ

filiis, ut parentes, in cæterarum denique relationum nominibus. Quod si illi magistratus gerunt, & tu non geris; nonne vis tibi verum dicere, te eâ gratiâ nihil facere, cum illi faciant omnia; fore autem absurdissimum, qui rem aliquam curet, eum in ea re deteriore esse conditione eo qui eamdem negligat.

„Non ita; sed quia ego recta decreta curo, æquius est me imperare." *Recte;* nempe in eo quod tu curas; in decretis. Quod vero alii te studiosius curant, in eo illis cedito. Perinde *istud est*, ac si propter recta tua decreta postulares, te sagittando magis attingere scopum quam sagittarios, aut in arte fabrili fabris antecellere. Omitte igitur studium decretorum, & illa tracta quæ comparare cupis; ac tum plora, si res tibi non successerit: nam plorare, te dignum fuerit. Nunc autem aliis te rebus intentum esse, alia curare dicis: atqui recte

vulgo

οἱ πολλοὶ δὲ τοῦτο καλῶς λέγουσιν, ὅτι ἔργον ἔρ-
31 γῳ οὐ κοινωνεῖ. Ὁ μὲν ἐξ ἕρθρου ἀναστὰς, ζητεῖ
τίν' ἂν ἐξ οἴκου ἀσπάσηται, τίνι κεχαρισμένον
λόγον εἴπῃ, τίνι δῶρον πέμψῃ, πῶς τῷ ἐρχηστῇ
ἀρέσῃ, πῶς παραθιασάμενος ἄλλον ἄλλῳ χαρί-
32 σηται. ὅταν εὔχηται, περὶ τούτων εὔχεται· ὅταν
θύῃ, ἐπὶ τούτοις θύει· τὰ τοῦ Πυθαγόρου,

Μὴ δ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσ-
δέξασθαι,

33 ἐνταῦθα παρεστέθεικε. Πῇ παρέβην, τῶν πρὸς
κολακείαν; Τί ἔρεζα; μή τι ὡς ἐλεύθερος, μή
τι ὡς γενναῖος; Κἂν εὕρῃ τι τοιοῦτον, ἐπιτιμᾷ
ἑαυτῷ καὶ ἐγκαλεῖ. Τί γάρ σοι καὶ τοῦτο εἰπεῖν;
οὐ γάρ ἐνῆν ψεύδεσθαι; Λέγουσι καὶ οἱ φιλό-
34 σοφοι, ὅτι οὐδὲν κωλύει ψευδὸς εἰπεῖν. Σὺ δ',
εἶπες τὴν ἀληθείαν οὐδενὸς ἄλλου προέντικας
ἢ χρή-

vulgo illud dicunt, Opus cum opere nullam habere communionem. Ille diluculo surgens, quærit quemnam ex (*Cæsaris*) domesticis salutet, cujus gratiam verbis ineat, cui munus mittat, quomodo saltatori placeat; quomodo, alio in fraudem illecto, alii gratificetur. Cum vota facit, de his vota facit; cum immolat, propter hæc immolat: Pythagoricum illud

Nec molles oculi somnum prius admittant,

huc transfert. „Qua parte „sum transgressus, — quod „ad adulationem adtinet? „Quid feci? — num quid „ut ingenuus, num quid ut „generosus?" — Quod si quid tale invenerit, se ipsum increpat & reprehendit. „Quid tua intererat „istud dicere? an mentiri „non licuit? Dicunt etiam „philosophi, nihil prohi„bere quo minus menda„cium dicatur." Tu vero, siquidem revera nihil aliud curas nisi rectum visorum usum,

ἢ χρήσεως οἵας δεῖ φαντασιῶν, εὐθὺς ἀναστὰς ἔωθεν ἐνθυμοῦ, Τίνα μοι λείπει πρὸς ἀπάθειαν; τίνα πρὸς ἀταραξίαν; τίς εἰμί; μή τι σωμάτιον; μή τι κτῆσις; μή τι φήμη; οὐδὲν τούτων. ἀλλὰ τί; λογικόν εἰμι ζῶον. Τίνα οὖν τὰ ἀπαιτήματα; ἀναπόλει τὰ πεπραγμένα. πῇ παρέβην τῶν πρὸς εὔροιαν; τί ἔρεξα ἢ ἄφιλον ἢ ἀκοινώνητον; τί μοὶ δέον οὐκ ἐτελέσθη πρὸς ταῦτα; 35

Τοσαύτης οὖν τῆς διαφορᾶς οὔσης τῶν ἐπιθυμουμένων, τῶν ἔργων, τῶν εὐχῶν, ἔτι θέλεις τὸ ἴσον ἔχειν ἐν ἐκείνοις, περὶ ἃ σὺ μὲν οὐκ ἐσπούδακας, ἐκεῖνοι δ' ἐσπουδάκασιν; Εἶτα θαυμάζεις εἴ σ' ἐλεοῦσι, καὶ ἀγανακτεῖς; Ἐκεῖνοι δ' οὐκ ἀγανακτοῦσιν, εἰ σὺ αὐτοὺς ἐλεεῖς. Διὰ τί; Ὅτι ἐκεῖνοι μὲν πεπεισμένοι εἰσὶν, ὅτι ἀγαθῶν τυγχάνουσι, σὺ δ' οὐ πέπεισαι. Διὰ τοῦτο σὺ 36 37 38

usum, statim ubi mane surrexeris cogita: „Quid mihi deest ad vacuitatem „perturbationum? quid ad „animi tranquillitatem? „Quis sum? num corpusculum? num opes? num „fama? nihil horum. Quid „vero sum? Animal rationis particeps.“ Quid ergo ab eo postulatur? Rumina acta tua. „Ubi neglexi ea quæ ad prosperitatem faciunt? quid feci ab amicitia & societate alienum? quid in „his rebus a me neglectum est, quod faciendum „fuit?“

Cum igitur tantum discrimen sit desideriorum, operum, votorum; adhuc istis par esse cupis, & iis quidem in rebus, in quibus tu non elaborâsti, illi elaborârunt? Postea miraris, si te miserantur; & indignaris? Illi vero non indignantur, cum tu illos miseraris. Quamobrem? Quoniam illi quidem persuasum habent, se potiri bonis; tu vero non persuasum habes. Quapropter tu

μὲν οὐκ ἀρκῇ τοῖς σοῖς, ἀλλ' ἐφίεσαι τῶν ἐκείνων· ἐκεῖνοι δ' ἀρκοῦνται τοῖς ἑαυτῶν, καὶ οὐκ ἐφίενται τῶν σῶν. ἐπεί τοι εἰ ταῖς ἀληθείαις ἐπέπεσο, ὅτι περὶ τὰ ἀγαθὰ σὺ εἶ ἐπιτυγχάνων εἷς, ἐκεῖνοι δ' ἀποπεπλάνηνται, οὐδ' ἂν ἐνθυμοῦ τί λέγουσι περὶ σαῦ.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ Ἀφοβίας.

Τί ποιεῖ φοβερὸν τὸν τύραννον; Οἱ δορυφόροι, φησὶ, καὶ αἱ μάχαιραι αὐτῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος, καὶ οἱ ἀποκλείοντες τοὺς εἰσιόντας. 2 Διὰ τί οὖν, ἂν παιδίον αὐτῷ προσαγάγῃς μετὰ τῶν δορυφόρων ὄντι, οὐ φοβεῖται, ἢ ὅτι οὐκ αἰ- 3 σθάνεται τούτων τὸ παιδίον; Ἂν οὖν τῶν δορυφόρων τις αἰσθάνηται, καὶ ὅτι μαχαίρας ἔχουσιν,

tu rebus tuis non es contentus, sed sortem illorum desideras: illi vero suâ sorte contenti sunt, nec tuam desiderant. Nam, siquidem revera persuasum haberes, te potiri bonis, illos vero aberrare; ne in mentem quidem veniisset, cogitare quid illi de te dicerent.

CAP. VII.

De Timoris vacuitate.

Quid terribilem facit tyrannum? Satellites, inquit, eorumque gladii, & cubicularii, & ii qui ingredientes excludunt. Itaque puer, cum ad eum adducitur, satellites secum habentem, cur non formidat; nisi quia puer ista non intelligit? Si quis igitur satellites intelligit, eosque gladiis instructos esse novit; hac ipsa

σιν, ἐπ' αὐτὸ δὲ τοῦτο προσέρχηται αὐτῷ, θέλων ἀποθανεῖν διά τινας περίστασιν, καὶ ζητῶν ὑπ' ἄλλου παθεῖν αὐτὸ εὐκόλως; μή τι φοβεῖται τοὺς δορυφόρους; Θέλει γὰρ τοῦτο, δι' ὃ φοβεροὶ εἰσιν. Ἂν οὖν τις, μήτ' ἀποθανεῖν μήτε ζῆν 4
θέλων ἐξ ἅπαντος, ἀλλ' ὡς ἂν δίδωται, προσέρχηται αὐτῷ, τί κωλύει μὴ δεδοικότα προσέρχεσθαι αὐτόν; Οὐδέν. Ἂν τις οὖν καὶ πρὸς τὴν 5
κτῆσιν ὡσαύτως ἔχῃ καθάπερ οὗτος πρὸς τὸ σῶμα, καὶ πρὸς τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ ἁπλῶς ὑπό τινος μανίας καὶ ἀπονοίας οὕτως ἔχῃ διακείμενος, ὥστ' ἐν μηδενὶ ποιεῖσθαι τὸ ἔχειν ταῦτα ἢ μὴ ἔχειν, ἀλλ', ὡς ὀστρακίοις τὰ παιδία παίζοντα περὶ μὲν τῆς παιδιᾶς διαφέρεται, τῶν δ' ὀστρακίων οὐ πεφρόντικεν, οὕτω δὲ καὶ οὗτος τὰς μὲν ὕλας παρ' οὐδὲν ἡγεῖται πεποιημένος, τὴν παιδιὰν δὲ τὴν περὶ αὐτὰς καὶ ἀναστροφὴν ἀσπάζηται: ποῖος ἔτι τούτῳ τύραννος

ſa vero de cauſſa ob aliquod infortunium accedit, ut moriatur, & ab alio citra difficultatem occidi vult, isne formidat ſatellites? Non: vult enim id ipſum, propter quod illi ſunt formidabiles. Si quis ergo nec mori nec vivere deſtinato volens, ſed ut res tulerit, tyrannum acceſſerit, quid vetat convenire illum abſque metu? Nihil. Si quis ergo etiam erga opes ſic adfectus fuerit, ut hic erga corpus; ſi erga liberos & uxorem; ſi denique furore quodam & deſperatione ſic adfectus fuerit, ut in nullo diſcrimine ponat, ſive habeat iſta, ſive non habeat; ſed, quemadmodum pueri, teſtis ludentes, ludum quidem curant, teſtas ipſas non curant, ita ſi hic quoque materias quidem nihil æſtimet, ludum vero & tractationem illarum amplectatur; quis adhuc tyrannus iſti erit formidabi-

φοβερές; ἢ ποῖοι δορυφόροι; ἢ ποῖοι μάχαιραι αὐτῶν;

6 Εἶτα ὑπὸ μανίας μὲν δύναταί τις οὕτω διατεθῆναι πρὸς ταῦτα, καὶ ὑπὸ ἔθους οἱ Γαλιλαῖοι· ὑπὸ λόγου δὲ καὶ ἀποδείξεως οὐδεὶς δύναται μαθεῖν, ὅτι ὁ Θεὸς πάντα πεποίηκε τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον ὅλον μὲν ἀκώλυτον καὶ αὐτοτελῆ, τὰ δὲ ἐν μέρει δ' αὐτοῦ πρὸς χρείαν τῶν 7 ὅλων; Τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα ἀπήλλακται τοῦ δύνασθαι παρακολουθεῖν τῇ διοικήσει αὐτοῦ· τὸ δὲ λογικὸν ζῷον ἀφορμὰς ἔχει πρὸς ἀναλογισμὸν τούτων ἁπάντων, ὅτι τε μέρος ἐστὶ, καὶ ποίου τι μέρος, καὶ ὅτι τὰ μέρη τοῖς ὅλοις εἶναι ἔχει 8 καλῶς. πρὸς τούτοις δὲ, φύσει γενναῖον καὶ μεγαλόψυχον καὶ ἐλεύθερον γενόμενον, ὁρᾷ, διότι τῶν περὶ αὐτὸ τὰ μὲν ἀκώλυτα ἔχει καὶ ἐπ' αὐτῷ, τὰ δὲ κωλυτὰ καὶ ἐπ' ἄλλοις· ἀκώλυτα μὲν, τὰ προαιρετικά· κωλυτὰ δὲ, τὰ ἀπροαίρετα.

midabilis, aut qui satellites, quive eorum gladii?

Ergo furore quidem sic aliquis adfici potest adversus illa, aut adsuetudine, ut Galilæi; ratione vero & demonstratione cognoscere nemo potest, Deum ea quæ in mundo sunt omnia fecisse, & ipsum mundum universum quidem liberum & perfectum, partes autem ejus ad usum universi? Ac cætera quidem animantia gubernationem ejus adsequi non possunt, animal vero rationis particeps facultatem habet ista hæc omnia considerandi; se & partem esse, & certam quamdam partem; & decere, ut partes cedant universo: præter hæc, naturâ sum fit generosum, magnanimum & liberum, videt, se rerum earum quæ ipsum circumdant, alias habere liberas & sui juris; alias obnoxias & juris alieni; liberas quæ ad ipsius

ρεται. καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν μὲν ἐν τούτοις μόνοις 9
ἡγήσηται τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτοῦ καὶ τὸ συμφέρον,
τοῖς ἀπωλύτοις καὶ ἐφ' ἑαυτῷ· ἐλεύθερον ἔσται,
εὔροον, εὐδαίμονα, ἀβλαβῆ, μεγαλόφρονα, εὐσε-
βῆ, χάριν ἔχοντα ὑπὲρ πάντων τῷ Θεῷ, μη-
δαμοῦ μεμφόμενον μηδενὶ τῶν οὐκ ἐφ' ἑαυτῷ γινο-
μένων, μηδενὶ ἐγκαλοῦντα. ἂν δ' ἐν τοῖς ἐκτὸς καὶ 10
ἀπροαιρέτοις· ἀνάγκη κωλύεσθαι αὐτὸν, ἐμποδί-
ζεσθαι, δουλεύειν τοῖς ἐκείνων ἔχουσιν ἐξουσίαν
ἃ πεδαύμακε καὶ φοβεῖται· ἀνάγκη δ' ἀσεβῆ 11
εἶναι, ἅτε βλάπτεσθαι οἰόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ·
καὶ ἄνισον, ὡς ἀεὶ αὐτῷ τοῦ πλείονος περιποι-
τικόν· ἀνάγκη δὲ καὶ ταπεινὸν εἶναι καὶ μικρο-
πρεπῆ.

Ταῦτα τί κωλύει διαλαβόντα ζῆν κούφως 12
καὶ εὐηνίως, πάντα τὰ συμβαίνειν δυνάμενα
ῥᾳδίως ἐκδεχόμενον, τὰ δ' ἤδη συμβεβηκότα φέ-
ροντα;

ipsius voluntatem pertinent; obnoxias, quæ ad voluntatem non pertinent: propterea que, si in his solis bonum suum & commodum collocarit, quæ prohiberi non possunt, & in ipsius potestate sunt, fore se liberum, prosperum, felix, indemne, magnanimum, pium, gratias agens Deo pro omnibus; nusquam de quapiam re, quæ in ipsius potestate non sit, conquerens; nihil accusans; si vero in externis, & iis quæ alieni juris sunt; necesse esse, ut prohibeatur, impediatur, serviat iis qui ea in potestate habent quæ miratur & timet; necesse porro esse, ut sit impium, quippe quod sibi a Deo noceri putet; & iniquum, ut quod semper sibi plus adquirere studeat; præterea necesse esse, ut sit humile & sordidum.

Hæc si quis animo conceperit, quid eum vetat vivere expedite & placide; quidquid accidere possit, æquo animo exspectantem; ea vero quæ jam acciderunt

13 ϛοντας; Θέλεις πενίαν; Φέρε, καὶ γνώσῃ τί ἐστι πενία τυχοῦσα καλοῦ ὑποκριτοῦ. Θέλεις
14 ἀρχάς; Φέρε, καὶ πόνους. Ἀλλ' ἐξορισμόν; Ὅπου ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ μοι καλῶς ἔσται. καὶ γὰρ ἐνθάδε, οὐ διὰ τὸν τόπον ἦν μοι καλῶς, ἀλλὰ διὰ τὰ δόγματα, ἃ μέλλω μετ' ἐμαυτοῦ ἀποφέρειν. οὐδὲ γὰρ δύναταί τις ἀφελέσθαι αὐτά· ἀλλὰ ταῦτα μόνα ἐμά ἐστι, καὶ ἀναφαίρετα, καὶ ἀρκεῖ μοι παρόντα, ὅπου ἂν ὦ, καὶ ἃ τι ἂν
15 ποιῶ. Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. Τί λέγεις, ἀποθανεῖν; Μὴ τραγῳδει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ ὡς ἔχει· ἤδη καιρὸς, τὴν ὕλην, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς ἐκείνα πάλιν ἀναλυθῆναι. Καὶ τί δεινόν; τί
16 μέλλει ἀπόλλυσθαι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ; τί γενέσθαι καινὸν, παραλόγον; Τούτων ἕνεκα ὁ τύραννος φοβερός ἐστι; διὰ ταῦτα οἱ δορυφόροι μεγάλας δοκοῦσιν ἔχειν τὰς μαχαίρας καὶ ὀξείας; ἄλ-

λοις

runt tolerantem? Vis paupertatem *mihi imponere?* Impone! cognoscet, quid sit paupertas bonum nacta fabulæ actorem. Vis imperia? Cedo! atque etiam labores! Atrelegationem? Quocunque venero, ibi mihi bene erit. Nam & hic, non propter locum bene mihi fuit, sed propter decreta, quæ mecum sum ablaturus. Neque enim ea eripere quisquam potest: hæc sola mea sunt & propria, mihique dum adsunt sufficiunt, ubicunque fuero, & quidquid fecero. At jam tempus est morienti. Quid dicis? Morienti? Noli rem tragice exaggerare; sed dic quemadmodum se habet: jam tempus est materiæ in ea, e quibus conflata est, resolvendæ. Quid hoc mali habet? quid periturum est eorum quæ sunt in mundo? quid fiet novum aut mirabile? Eone tyrannus formidabilis est? propter hoc satellites magnos videntur habere

λεις ταῦτα· ἐμοὶ δ' ἔσκεπται περὶ πάντων· οὐδὲ ἐμὲ οὐδεὶς ἐξουσίαν ἔχει. ἠλευθέρωμαι ὑπὸ τοῦ 17
Θεοῦ, ἔγνωκα αὐτοῦ τὰς ἐντολάς· οὐκέτι οὐδεὶς δουλαγωγήσει με δύναται· καρπιστὴν ἔχω οἷον δεῖ, δικαστὰς οἵους δεῖ. Οὐχὶ τοῦ σώματός μου 18
κύριος εἶ; τί οὖν πρὸς ἐμέ; Οὐχὶ τοῦ κτησειδίου; τί οὖν πρὸς ἐμέ; Οὐχὶ φυγῆς, ἢ δεσμῶν; Πάλιν τούτων πάντων καὶ τοῦ σωματίου ὅλου σοι αὐτοῦ ἐξίσταμαι, ὅταν θέλῃς. πείρασαί σου τῆς ἀρχῆς, καὶ γνώσῃ μέχρι τίνος αὐτὴν ἔχεις.

Τίνα οὖν ἔτι φοβηθῆναι δύναμαι; Τοὺς ἐπὶ 19
τοῦ κοιτῶνος; Μὴ τί ποιήσωσιν; Ἀποκλείσωσί με; Ἂν με εὕρωσι θέλοντα εἰσελθεῖν, ἀποκλεισάτωσαν. Τί οὖν ἔρχῃ ἐπὶ θύρεως; Ὅτι καθήκειν ἐμαυτῷ δοκῶ, μεγάσης τῆς παιδιᾶς, συμπαίζειν. Πῶς οὖν οὐκ ἀποκλείῃ; Ὅτι, ἂν μή τις με δέ- 20
χηται, οὐ θέλω εἰσελθεῖν· ἀλλ' ἀεὶ μᾶλλον ἐκεῖνο

habere gladios & acutos? Aliis ista dicantur! nam mihi quidem meditata sunt omnia: in me nemo ullam poteſtatem habet. Libertate ſum donatus a Deo; novi ejus mandata; nemo poſthac in ſervitutem redigere me poteſt: adſertorem habeo quem oportet, judices habeo quales oportet. Nonne corporis mei dominus es? Quid ergo ad me? Nonne poſſeſſiunculæ? Quid ergo ad me? Nonne fugæ, & vinculorum? Et his omnibus & toto ipſo corpore tibi cedam, quum volueris. Fac periculum imperii tui; quam late illud pateat, cognoſces.

Quem igitur poſthac timere poſſum? Cubicularios? Quamobrem? Ne me excludant? Si me invenerint ingredi volentem, excludunto. Quid ergo venis ad fores? Quod convenire mihi puto, ludo durante, ut colludam. Quomodo ergo non excluderis? Quia, ſi quis me non admittit, ingredi nolo; ſed

ἐκεῖνο θέλω, τὸ γινόμενον. κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι ὃ ὁ Θεὸς θέλει, ἢ ἐγώ. προσκείσομαι διάκονος καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ, συνοργῶ, συνοφέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. ἀποκλεισμὸς ἐμοὶ οὐ γίνεται, 21 ἀλλὰ τοῖς βιαζομένοις. Διὰ τί οὖν οὐ βιάζομαι; Οἶδα γὰρ, ὅτι ἔσω ἀγαθὸν οὐδὲν διαδίδονται τοῖς εἰσελθοῦσιν. ἀλλ' ὅταν ἀκούσω τινὰ μακαριζόμενον, ὅτι τιμᾶται ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, λέγω, Τί αὐτῷ συμβαίνει; Ἐπαρχία. Μή τι οὖν καὶ δόγμα οἷον δεῖ; Ἐπιτροπή. Μή τι οὖν καὶ τὸ χρῆ- 22 σθαι ἐπιτροπῇ; Τί ἔτι διωθοῦμαι; Ἰσχαδοπάγαί τις διαῤῥίπτει· τὰ παιδία ἁρπάζει, καὶ ἀλλήλοις διαμάχεται· οἱ ἄνδρες οὐχί, μικρὸν γὰρ αὐτὸ ἡγοῦνται. ἂν δ' ὀστρακίνια διαῤῥίπτῃ τις, 23 οὐδὲ τὰ παιδία ἁρπάζει. Ἐπαρχίαι διαδίδονται· ἅψεται τὰ παιδία. ἀργύριον· ἅψεται τὰ παιδία.

sed semper illud potius volo quod fit. Melius enim id judico quod Deus vult, quam quod ego. Adhæreo illi ut minister & pedisequus; eum illo meus fertur impetus, cum illo adpeto; denique, quod ille vult, idem & ipse volo. Mihi nulla janua clauditur, sed iis qui vi ingredi nituntur. Cur autem vim ego non facio? Quia novi, intus nullum bonum distribui ingressis. Sed cum aliquem fortunatum judicari audiero, quod a Cæsare honoretur, dico, Quid ei contingit? Præfectura. Num igitur etiam animi decretum quale oportet? Munus procuratoris. Num igitur illud etiam, ut recte utatur illo munere? Quid adhuc vi perrumpere nitar? Ficus & nuces aliquis projicit: pueri rapiunt, & inter sese certant: viri vero non item; parvi enim id ducunt. Si quis autem testulas projicit, ne pueri quidem rapiunt. Provinciæ distribuuntur; viderint pueri: argentum; viderint pueri:

παιδία. στρατηγία, ὑπατεία· διαρπαζέτω τὰ παιδία· ἐκκλειέσθω, τυπτέσθω, καταφιλείτω τὰς χεῖρας τοῦ διδόντος, τῶν δούλων· ἐμοὶ δ' ἰσχαδοκάρυόν ἐστιν. Τί οὖν; Ἂν ἀποτύχῃς ῥιπτοῦντος αὐτοῦ, μὴ φρόντιζε. ἂν σου ἔλθῃ εἰς τὸν κόλπον ἰσχάς, ἆρας κατάφαγε· μέχρι τοσούτου γάρ ἐστι καὶ ἰσχάδα τιμῆσαι. εἰ δὲ κύψω, καὶ ἄλλον ἀνατρέψω, ἢ ὑπ' ἄλλου ἀνατραπῶ, καὶ κολακεύσω τοὺς εἰσιόντας· οὐκ ἀξία οὔτ' ἰσχὰς, οὔτ' ἄλλο τι τῶν οὐκ ἀγαθῶν, ἃ με ἀναπεπείκασιν οἱ φιλόσοφοι μὴ δοκεῖν ἀγαθὰ εἶναι. 24

Δείκνυέ μοι τὰς μαχαίρας τῶν δορυφόρων. Ἰδοὺ ἠλίκαι εἰσὶ, καὶ πῶς ὀξεῖαι. Τί οὖν ποιοῦσιν αἱ μεγάλαι αὗται μάχαιραι καὶ ὀξεῖαι; Ἀποκτιννύουσι. Πυρετὸς δὲ τί ποιεῖ; Ἄλλο οὐδέν. Κεφαλὶς δὲ τί ποιεῖ; Ἄλλο οὐδέν. Θέλεις οὖν πάντα ταῦτα θαυμάζω καὶ προσκυνῶ, καὶ δοῦλος πάντων 25 26

pueri: prætura, conſulatus; rapiant pueri, excludantur, vapulent, deoſculentur manus ſervorum largitoris: mihi vero ficus & nuces ſunt. Quid ergo? Si projiciente illo fruſtratus fueris, noli curare: ſin ficus in ſinum tuum inciderit, ſublatam devora; nam eatenus ficum etiam tanti facere licet. Si vero me inclinaro, & alium evertero, aut ab alio everſus, ſi ingredientibus adulatus fuero; tanti neque ficus eſt, nec quidquam eorum quæ bona non ſunt, quæ philoſophi mihi perſuaſerunt in bonis non eſſe habenda.

Oſtende mihi gladios ſatellitum. *Dic mihi:* Vide quanti ſint, & quam acuti. Quid ergo faciunt magni iſti gladii & acuti? Occidunt. Febris autem quid facit? Aliud nihil. Tegula quid facit? Aliud nihil. Vis ergo ut iſta omnia admirer & adorem, & iſtorum

27 πάντων περιέρχωμαι; Μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἅπαξ μαθὼν, ὅτι τὸ γενόμενον καὶ φθαρῆναι δεῖ, ἵνα ὁ κόσμος μὴ ἵστηται μηδ' ἐμποδίζηται, οὐκέτι διαφέρομαι πότερον πυρετὸς αὐτὸ ποιήσει, ἢ κεραμὶς, ἢ στρατιώτης. ἀλλ' εἰ δεῖ συγκρῖναι, οἶδ' ὅτι ἀπονώτερον αὐτὸ καὶ ταχύτερον ὁ στρα-
28 τιώτης ποιήσει. Ὅταν οὖν μήτε φοβῶμαί τι ὧν διαθεῖναί με δύναται, μήτ' ἐπιθυμῶ τινος ὧν παρασχεῖν, τί ἔτι θαυμάζω αὐτόν; τί ἔτι τέθηπα; τί φοβοῦμαι τοὺς δορυφόρους; τί χαίρω, ἂν μοι φιλανθρώπως λαλήσῃ, καὶ ἀποδέξηταί με,
29 καὶ ἄλλοις διηγοῦμαι πῶς μοι ἐλάλησε; μὴ γὰρ Σωκράτης ἐστί; μὴ γὰρ Διογένης; ἵν' ὁ ἔπαινος αὐτοῦ ἀπόδειξις ᾖ περὶ ἐμοῦ; μὴ γὰρ τὸ ἦθος
30 ἐζήλωκα αὐτοῦ; Ἀλλὰ τὴν παιδιὰν σώζων, ἔρχομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπηρετῶ, μέχρις ἂν ὅτου μηδὲν ἀβέλτερον κελεύῃ, μηδ' ἄρρυθμον. ἂν δὲ

istorum omnium servus obambulem? Absit: sed, cum semel didicerim, id quod ortum est etiam interire oportere, ne mundus in suo cursu subsistat aut impediatur; nihil mea refert, febrisne id faciat, an tegula, an miles. Sed si contendere hæc inter se licet, scio, minore cum molestia & celerius id facturum esse militem. Cum ergo nihil eorum timuero quæ facere mihi *tyrannus* potest, nec desideraro quidquam eorum quæ largiri potest; quid adhuc eum admiror? quid adhuc stupeo? quid timeo satellites? quid gaudeo, si me humaniter fuerit adlocutus, & adprobarit? cur aliis dico, ut mecum sit locutus? Num enim Socrates est? num Diogenes? ut ejus laus sit demonstratio mei? num enim mores ejus admiror? *Minime:* sed, ut ludum tuear, accedo illum, eique ministro, quoad me nihil improbum, nihil absurdum jusserit.

δέ μοι λέγῃ, ἄπειλθε ἐπὶ Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον· λέγω αὐτῷ, Ζήτει ἄλλον· ἐγὼ γὰρ οὐκέτι παίζω. Ἄπαγε αὐτόν. Ἀπολουθῶ ἐν παιδιᾷ. Ἀλλ' ἀφαιρεῖταί σου ὁ τραχηλος. Ἐκείνου δ' αὐτοῦ αἰεὶ ἐπιμένεις; ὑμῶν δὲ τῶν πειθομένων; Ἀλλ' ἄταφος ῥιφήσῃ. Εἰ ἐγώ εἰμι ὁ νεκρὸς, ῥιφήσομαι· εἰ δ' ἄλλος εἰμὶ τοῦ νεκροῦ, ναμψότερον λέγε, ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα, καὶ μὴ ἐκφόβει με. τοῖς παιδίοις ταῦτα φοβερά ἐστι καὶ τοῖς ἀνοήτοις. εἰ δέ τις, εἰς Φιλοσόφου σχολὴν ἅπαξ εἰσελθὼν, οὐκ οἶδε τί ἐστιν αὐτὸς, ἄξιός ἐστι φοβεῖσθαι καὶ κολακεύειν οὓς ὕστερον ἐκολάκευεν· εἰ μήπω μεμάθηκεν, ὅτι οὐκ ἔστι σὰρξ, οὐδ' ὀστᾶ, οὐδὲ νεῦρα, ἀλλὰ τὸ τούτοις χρώμενον, καὶ διοικοῦν καὶ παρακολουθοῦν ταῖς φαντασίαις.

Ναί. ἀλλ' οἱ λόγοι οὗτοι καταφρονητὰς ποιοῦσι τῶν νόμων. Καὶ ποῖοι μᾶλλον λόγοι πειθομένους

31

32

33

juſſerit. Si vero mihi dicat, abi ad Leontem Salaminium; dico ei, Quære alium; ego enim non amplius ludo. „Abduc in carcerem.“ Sequor per jocum. „At caput tibi aufertur.“ An vero illius ipſius ſemper manet? veſtra item capita, qui ei obtemperatis? „At inſepultus abjicieris.“ Si ego ſum cadaver, projiciar: ſin diverſus ſum a cadavere, loquere aptius, ut res ſe habet; neque me terreto. Pueris iſta terribilia ſunt, & ſtultis. Si quis autem ſemel ſcholam philoſophi ingreſſus, ignorat quid ipſe ſit, is dignus eſt, qui terreatur, & aduletur cui poſthac adulatus eſt: ſi nondum didicit, ſe non eſſe carnem, neque oſſa, neque nervos; ſed id quod his utatur, quod gubernet & ſequatur viſa.

Eſto: at iſti ſermones efficiunt legum contemtores. Immo vero, quinam ſermo-

θρμένους παρέχουσι τοῖς νόμοις τοὺς χρωμένους;
34 Νόμος δ' οὐκ ἔστι τὰ ἐπὶ μωρῷ. Καὶ ὅρας ἄρα,
πῶς καὶ πρὸς τούτους ὡς δεῖ ἔχοντας παρασκευά-
ζουσιν· οἵ γε διδάσκουσι μηδενὸς ἀντιποιεῖσθαι
35 πρὸς αὐτοὺς ἐν οἷς ἂν ἡμᾶς νικῆσαι δύνωνται. περὶ
τὸ σωμάτιον διδάσκουσιν ἐξίστασθαι, περὶ τὴν
κτῆσιν ἐξίστασθαι, περὶ τὰ τέκνα, γονεῖς, ἀδελ-
φούς, πάντων παραχωρεῖν, πάντα ἀφιέναι· μό-
να τὰ δόγματα ὑπεξαιροῦνται, ἃ καὶ ὁ Ζεὺς ἐξ-
36 αίρετα ἑκάστου εἶναι ἠθέλησε. Ποίαν ἐνθάδε πα-
ρανομίαν; ποίαν ἀβελτερίαν; Ὅπου κρείττων εἶ
καὶ ἰσχυρότερος, ἐκεῖ σοι ἐξίσταμαι· ὅπου πά-
λιν ἐγὼ κρείττων, σὺ παραχώρει μοι. ἐμοὶ γὰρ
37 μεμέληκε, σοὶ δ' οὔ. σοὶ μέλει, πῶς ἂν ἐν λι-
θοστρώτοις οἰκήσητε, πῶς παῖδές σοι καὶ πελά-
ται διακονῶσι, πῶς ἐσθῆτα περίβλεπτον φορῇς,
πῶς κυνηγοὺς πολλοὺς ἔχῃς, πῶς κιθαρῳδούς, τρα-
γῳδούς.

sermones legibus obedientiores reddant hos qui iis utuntur? At lex non est id, quod in potestate est stultorum. Et tamen vide, quo pacto sermones isti nos instruant, ut etiam adversus hoc genus hominum ita ut oportet nos gerамus; quippe qui docent, ut nihil nobis adversus illos vindicemus, in quo illi nos vincere possint: docent, cedendum esse corpore, possessione, liberis, parentibus, fratribus, omnibus his cedendum esse, omnia missa facienda: sola decreta excipiunt, quæ ipse etiam Jupiter eximia cuiusque esse voluit. Quæ hic est legum violatio? quæ improbitas? Qua parte tu potentior es & fortior, ea tibi cedo; viciſſim, ubi ego superior sum, tu mihi cede: res enim hæc curæ mihi fuit, tibi non fuit. Tibi curæ est, quomodo in palatiis habites, quomodo pueri & clientes tibi ministrent, quomodo vestem conspicuam gestes, ut venatores multos habeas, ut

γωδούς. μή τι ἀντιποιοῦμαι; μή τι οὖν δογμάτων σοι μεμέληκε; μή τι τοῦ λόγου τοῦ σεαυτοῦ; μή τι οἶδας ἐκ τίνων μερίων συνέστηκε, πῶς συνάγεται, τίς ἡ διαίρεσις αὐτοῦ, τίνας ἔχει πόρους; καὶ ποίας τινάς; Τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ ἄλλος ἐν τούτοις σου πλέον ἔχει, ὁ μεμελετηκώς; Ἀλλὰ ταῦτ' ἐστὶ τὰ μέγιστα. καὶ τίς σε κωλύει περὶ τούτων ἀναστρέφεσθαι, καὶ τούτων ἐπιμελεῖσθαι; τίς δὲ μείζονα ἔχει παρασκευὴν βιβλίων, εὐσχολίας, τῶν ὠφελησόντων; μόνον ἀπόνευσόν ποτε ἐπὶ ταῦτα, ἀπόνεμον καὶ ὀλίγον χρόνον τῷ σεαυτοῦ ἡγεμονικῷ· σκέψαι τί ποτ' ἔχεις τοῦτο, καὶ πόθεν ἐλήλυθας, τὰ παῖσι τοῖς ἄλλοις χρώμενον, ταῦτα τ' ἄλλα δοκιμάζον, ἐκλεγόμενον, ἀποκλεγόμενον. Μέχρι δ' ἂν οὗ περὶ τὰ ἐκτὸς ἀναστρέφῃ, ἐκεῖνα ἕξεις οἷς οὐδεὶς· τοῦτο δ', οἷόν σοι ἔχειν θέλεις, ῥυπαρὸν καὶ ἀτημέλητον.

38 39 40 41

Rr 2 ΚΕΦ.

ut citharœdos, tragœdos. Num ista mihi vendico? Num igitur decreta tibi curæ fuerunt? num tua ipsius ratio? num scis, e quibus partibus constet, quomodo conjungatur, quæ sit ejus distinctio, quas habeat vires, & quales? Quid ergo indignaris, si alius in his te superat, qui illa meditatus est? Hæc vero maxima sunt. Et quis ea te tractare prohibet & curare? quis vero instructior est libris, otio, magistris? Modo diverte aliquando tandem ad hæc; vel exiguum tempus tuæ menti impende! considera, quænam sit hæc principalis tui pars, & unde profecta, quæ reliquis omnibus utitur, quæ cætera omnia probat, quæ eligit, repudiat. Quoad autem in externis rebus versaberis, eas habebis quales nemo alius; hanc vero, qualem habere vis, sordidam & neglectam.

CAP.

ΚΕΦ. η'.

Πρὸς τοὺς ταχέως ἐπὶ τὸ σχῆμα τῶν Φιλοσόφων ἐκπηδῶντας.

Μηδέποτ' ἀπὸ τῶν κοινῶν τινος μήτ' ἐπαινέσητε μήτε ψέξητε, μήτε τέχνην τινὸς ἢ ἀτεχνίαν προσμαρτυρήσητε· καὶ ἔμπας μὲν προπετείας ἑαυτοὺς ἀπαλλάξετε, ἔμπας δὲ κακοηθείας. Οὕτος ταχέως λούεται. Κακῶς οὖν ποιεῖ; Οὐ πάντως. Ἀλλὰ τί; Ταχέως λούεται. Πάντα οὖν καλῶς γίνεται; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν, καλῶς· τὰ δ' ἀπὸ μοχθηρῶν, μοχθηρῶς. Σὺ δὲ, μέχρις ἂν καταμάθῃς τὸ δόγμα ἀφ' οὗ τις ποιεῖ ἕκαστα, μήτ' ἐπαίνει τὸ ἔργον, μήτε ψέγε. Δόγμα δ' ἐκ τῶν ἐντὸς οὐ ῥᾳδίως κρίνεται. Οὗτος τέκτων ἐστί. Διὰ τί; Χρῆται

CAP. VIII.

In eos qui celeriter ad suscipiendam Philosophi personam properant.

Numquam ob res, *quæ diversissimis hominibus* communes *esse possunt*, laudaveritis quemquam, aut reprehenderitis; neque artem aliquam aut imperitiam ei tribueritis: ita simul & a temeritate & a malevolentia eritis immunes. Hic cito lavat. Male ergo facit? Non utique. Quid ergo facit? Cito lavat. Ergone recte fiunt omnia? Nequaquam: sed quæ a rectis decretis proficiscuntur, ea recte fiunt; quæ a pravis, prave. Tu vero, donec decretum cognoris, ex quo quisque singula facit, nec laudato factum, nec reprehendito. Decretum autem e rebus externis non facile judicatur. Hic faber est. Quare? Quia

Χρῆται γὰρ σκυτάρῃ. Τί οὖν τοῦτο; Οὗτος μουσικός· ἄδει γάρ. Καὶ τί τοῦτο; Οὗτος φιλόσοφος. Διὰ τί; Τρίβωνα γὰρ ἔχει καὶ κόμην. Οἱ δ' ἀγύρται τί ἔχουσι; Διὰ τοῦτο, ἂν ἀσχημονοῦντά τις ἴδῃ τινὰ αὐτῶν, εὐθὺς λέγει, Ἰδοὺ ὁ φιλόσοφος ποιεῖ. ἔδει δ', ἀφ' ὧν ἠσχημόνει, μᾶλλον λέγειν, αὐτὸν μὴ εἶναι φιλόσοφον. εἰ μὲν γὰρ αὕτη ἐστὶν ἡ τοῦ φιλοσόφου πρόληψις καὶ ἐπαγγελία, ἔχειν τρίβωνα καὶ κόμην, καλῶς ἂν ἔλεγον. εἰ δ' ἐκείνη μᾶλλον, ἀναμάρτητον εἶναι, διὰ τί οὐχί, διὰ τὸ μὴ πληροῦν τὴν ἐπαγγελίαν, ἀφαιροῦνται αὐτὸν τῆς προσηγορίας; Οὕτω γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. Ὅταν τις ἴδῃ τινὰ κακῶς πελεκῶντα, οὐ λέγει, Τί ὄφελος τεκτονικῆς; ἰδοὺ οἱ τέκτονες οἷα ποιοῦσι κακά; ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον λέγει, Οὗτος οὐκ ἔστι τέκτων, πελεκᾷ γὰρ κακῶς. Ὁμοίως κἂν ᾄδον-

Rr 3 τὰ

Quia securi utitur. Quid ergo hoc *ad rem?* Hic musicus; canit enim. Et quid hoc? Hic philosophus. Quare? Quia pallium habet, & cæsariem. Præstigiatores vero quid habent? Propterea si quis eos aliquid indecore facientes videt, statim dicit, Ecce hoc quod facit philosophus! cum potius ob indecore facta dicendum fuerit, non esse eum philosophum. Nam si id philosophi institutum esset atque professio, habere pallium & cæsariem, tum quidem recte dicerent: sin illa potius est, ut nihil delinquat; cur non potius, quia professioni suæ non respondet, adpellationem istam ei adimunt? Sic enim in cæteris quoque fit artibus. Cum quis aliquem male dolantem ligna viderit, non dicit: Quid juvat ars fabrilia? ecce quam male res suas faciunt fabri! Sed contra potius, Iste non est, ait, faber; male enim dolat. Eodem modo,

τός τινος ἀκούσῃ κακῶς, οὐ λέγει, Ἰδοὺ πῶς ᾄδουσιν οἱ μουσικοί; ἀλλὰ μᾶλλον, ὅτι, Οὗτος οὐκ ἔστι μουσικός.

9 Ἐπὶ φιλοσοφίας δὲ μόνης τοῦτο πάσχουσιν· ὅταν τινὰ ἴδωσι παρὰ τὸ ἐπάγγελμα τὸ τοῦ φιλοσόφου ποιοῦντα, οὐχὶ τῆς προσηγορίας ἀφαιροῦνται αὐτὸν, ἀλλὰ, θέντες εἶναι φιλόσοφον, εἶτ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ γινομένου λαβόντες ὅτι ἀσχημονεῖ, ἐπάγουσι, μηδὲν ὄφελος εἶναι τοῦ φιλοσοφεῖν.
10 Τί οὖν τὸ αἴτιον; Ὅτι τὴν μὲν τοῦ τέκτονος πρόληψιν πρεσβεύομεν, καὶ τὴν τοῦ μουσικοῦ, καὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως τεχνιτῶν· τὴν τοῦ φιλοσόφου δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε συγκεχυμένην καὶ ἀδιάρθρω-
11 τον ἀπὸ τῶν ἐκτὸς μόνον κρίνομεν. Καὶ ποία ἄλλη τέχνη ἀπὸ σχήματος ἀναλαμβάνεται καὶ κόμης; οὐχὶ δὲ καὶ θεωρήματα ἔχει, καὶ ὕλην,
12 καὶ τέλος; Τίς οὖν ὕλη τοῦ φιλοσόφου; μὴ τρίβων;

do; si quis aliquem male canentem audierit, non dicit, Ecce quomodo canunt Musici? sed potius, Iste non est musicus.

Verum in sola Philosophia hoc faciunt: cum aliquem contra philosophiæ professionem vivere vident, non ei adimunt adpellationem; sed, statuentes philosophum eum esse, tum ex ipso facto sumentes hoc, indecore eum agere, concludunt, nullum esse Philosophiæ usum. Quid in causa est? Quod fabri & musici notionem curamus, eodemque modo cæterorum artificum; philosophi autem non item, sed, ut confusam & indistinctam, e rebus externis solummodo judicamus. Quænam vero alia ars exteriori solum habitu & coma paratur? neque vero præcepta etiam habet, & materiam, & finem? Quæ igitur materia est philosophi? num pallium? Non, sed ratio.

Qui

βών; Οὔ, ἀλλὰ ὁ λόγος. Τί τέλος; μὴ τὸ φορεῖν τρίβωνα; Οὔ, ἀλλὰ τὸ ὀρθὸν ἔχειν τὸν λόγον. Ποῖα θεωρήματα; μή τι τὰ περὶ τοῦ πῶς πώγων μέγας γίνηται, ἢ κόμη βαθεῖα; Οὔ, ἀλλὰ μᾶλλον ἃ Ζήνων λέγει, γνῶναι τὰ τοῦ λόγου στοιχεῖα, ποῖόν τι ἕκαστον αὐτῶν ἐστι, καὶ πῶς ἁρμάττεται πρὸς ἄλληλα, καὶ ὅσα τούτοις ἀκόλουθα ἐστίν. Οὐ θέλεις οὖν ἰδεῖν πρῶτον, εἰ πληροῖ τὴν ἐπαγγελίαν αὐσχημονῶν, καὶ οὕτω τῷ ἐπιτηδεύματι ἐγκαλεῖν; Νῦν δ', αὐτὸς ὅταν σωφρονῇς, ἐξ ὧν ποιεῖν σοι δοκεῖ κακῶς, λέγεις, Ὅρα τὸν φιλόσοφον (ὡς πρέποντος λέγειν τὸν ταῦτα ποιοῦντα φιλόσοφον) καὶ πάλιν, Τοῦτο φιλοσόφου ἐστίν; Ὅρα δὲ τὸν τέκτονα, οὐ λέγεις, ὅταν μοιχεύοντά τινα γνῷς, ἢ λιχνεύοντα ἴδῃς· οὐδέ, Ὅρα τὸν μουσικόν. Οὕτως ἐπὶ πολὺν αἰσθάνῃ καὶ αὐτὸς τῆς ἐπαγγε-

Qui finis? num ferre pallium? Non, sed rectam tenere rationem. Quæ præcepta illius sunt? num, quo pacto barba magna fiat, aut coma promissa? Immo potius ea, quæ Zeno dicit; cognitio elementorum rationis, quale sit eorum unumquodque, & quomodo inter sese conveniant, & quæ his consequentia sunt. Non igitur in primis videre vis, an, cum indecore agit, professioni suæ respondeat, an tam demum ipsum studium accusare? Nunc vero tu, si castis es moribus, videns ea quæ ille prave agere tibi videtur, dicis, Ecce philosophum! (Quasi vero, qui talia facit, philosophus sit adpellandus.) Rursusque: Hi ergo philosophi mores sunt! Atqui, Ecce fabrum! ecce Musicum! non clamas, cum aliquem horum mœchari nosti, aut ligurientem vides. Sic igitur tu ipse aliquatenus percipis quidem pro-

λίας, τοῦ Φιλοσόφου, ἀπαλισθαίνεις δὲ, καὶ συγχέῃ ὑπὸ ἀμελετησίας.

15 Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ καλούμενοι Φιλόσοφοι ἀπὸ τῶν κοινῶν τὸ πρᾶγμα μετίασιν· εὐθὺς ἀναλαβόντες τρίβωνα, καὶ πώγωνα καθέντες, φασὶν, 16 Ἐγὼ Φιλόσοφός εἰμι. Οὐδεὶς δ' ἐρεῖ, Ἐγὼ μουσικός εἰμι· ἂν πλῆκτρον καὶ κιθάραν ἀγοράσῃ. οὐδ', Ἐγὼ χαλκεύς εἰμι· ἂν πίλιον καὶ περίζωμα περιθῆται. Ἀλλ' ἁρμόζεται μὲν τὸ σχῆμα πρὸς τὴν τέχνην· ἀπὸ τῆς τέχνης δὲ τὸ ὄνομα, οὐκ 17 ἀπὸ σχήματος, ἀναλαμβάνουσι. Διὸ τοῦτο καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι, Ἐπὶ πολὺ ἐπειρώμην λανθάνειν Φιλοσοφῶν· καὶ ἦν μοι, φησὶ, τοῦτο ὠφέλιμον. πρῶτον μὲν γὰρ ᾔδειν, ὅσα καλῶς ἐποίουν, ὅτι οὐ διὰ τοὺς θεατὰς ἐποίουν, ἀλλὰ δι' ἐμαυτόν· ἦσθιον ἐμαυτῷ καλῶς, κατεσταλμένον εἶχον τὸ βλέμμα, τὸν περίπατον

πάντα

profeſſionem philoſophi, ſed rurſus ab ea aberras, & confundi te poteris mera negligentia.

At vero ipſi etiam ii, qui Philoſophi perhibentur, a vulgaribus rebus profeſſionem ſuam auſpicantur; ſtatim pallium induunt, promiſſamque alunt barbam; tum ſe eſſe philoſophos dicunt. Nemo vero muſicum ſe eſſe dicit, cum plectrum & citharam mercatus eſt; neque fabrum ærarium, ſimulatque pileo & perizomate eſt inſtructus: ſed habitum quidem ad artem adcommodant; ab arte vero nomen, non ab habitu, accipiunt. Quapropter recte dicebat Euphrates, ſe longo tempore diſſimulaſſe philoſophiæ ſtudium, eamque diſſimulationem ſibi profuiſſe. Primum enim ſciviſſe ſe, quæ recte faceret, ea ſe non facere propter ſpectatores, ſed propter ſemetipſum: ſe ſibi ipſi recte comediſſe, compoſitis fuiſſe oculis, in deambulationibus modeſtiæ ſtuduiſſe;

πάντα ἐμαυτῷ καὶ τῷ Θεῷ. εἶτα, ὥσπερ μό- 18
νος ἠγωνιζόμην, οὕτω καὶ μόνος ἐκινδύνευον· οὐ-
δὲν ἐμοὶ, δρώσαντι τὸ αἰσχρὸν ἢ ἀπρεπὲς, τὸ
τῆς Φιλοσοφίας ἐκινδυνεύετο· οὐδ' ἔβλαπτον τοὺς
πολλοὺς, ὡς Φιλόσοφος ἁμαρτάνων. διὰ τοῦτο 19
εἰ μὴ εἰδότες μου τὴν ἐπιβολὴν ἐθαύμαζον, πῶς,
πᾶσι Φιλοσόφοις χρώμενος καὶ συζῶν, αὐτὸς οὐκ
ἐφιλοσόφουν. καὶ τί κακὸν, ἐν οἷς μὲν ἐποίουν 20
ἐπιγινώσκεσθαι τὸν Φιλόσοφον, ἐν δὲ τοῖς συμβό-
λοις μή; βλέπε, πῶς ἐσθίω, πῶς πίνω, πῶς κα-
θεύδω, πῶς ἀνέχομαι, πῶς ἀπέχομαι, πῶς
συνεργῶ, πῶς ὀρέξει χρῶμαι, πῶς ἐκκλίσει, πῶς
τηρῶ τὰς σχέσεις τὰς φυσικὰς ἢ ἐπιθέτους,
ὡς ἀσυγχύτως καὶ ἀπαραποδίστως. ἐκεῖθέν με
κρῖνε, εἰ δύνασαι. εἰ δ' οὕτω κωφὸς εἶ 21
καὶ τυφλὸς, ἵνα μηδὲ τὸν Ἥφαιστον ὑπο-
λαμβάνῃς καλὸν χαλκέα, ἂν μὴ τὸ πι-

λίον

ſtuduiſſe; omnia ſibi & Deo præſtitiſſe. Deinde, ſicut ſolus certaſſet, ita etiam ſolum eſſe periclitatum. Si quid turpe aut indecorum feciſſet, philoſophiam non fuiſſe periclitatam; neque ſe nocuiſſe vulgo, quod ut philoſophus peccaſſet. Quapropter eos, qui ſuum inſtitutum ignoraſſent, fuiſſe miratos, quî fieret, cum omnium philoſophorum familiaritate conſuetudineque uteretur, ut ipſe tamen non philoſopharetur. Quid vero, inquit, mali fuit, ſi philoſophus e factis cognoſcebar, non autem ex inſignibus? Vide, quomodo edam, quomodo bibam, quomodo dormiam, quomodo tolerem, quomodo abſtineam, quomodo operam meam aliis conferam, quomodo adpetitione utar, quomodo averſatione, quomodo relationes & naturales & accerſitas tuear, ut absque perturbatione atque impedimentis vivam. Inde me judica, ſi potes. Si autem ita ſurdus & cæcus es, ut ne Vulcanum quidem præclarum fabrum judices, niſi pileolum capiti

ejus

λίον ἴδῃς περὶ τὴν ψυχὴν περικείμενον· τί κακὸν ὑφ' οὕτως ἠλιθίου κριτοῦ ἀγνοεῖσθαι;

22 Οὕτως ἐλάνθανε παρὰ τοῖς πλείστοις Σωκράτης. καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν αἰξιοῦντες Φιλο-
23 σόφοις συνταθῆναι. Μή τι οὖν ἠγανάκτει ὡς ἡμεῖς, καὶ ἔλεγεν, Ἐγὼ δέ σοι οὐ φαίνομαι φιλόσοφος; Ἀλλ' ἀπῆγε, καὶ συνίστα, ἐνὶ ἀρκούμενος, τῷ εἶναι φιλόσοφος· χαίρων δὲ καὶ ὅτι μὴ δοκοῖ, οὐκ ἐδάκνετο. ἐμέμνητο γὰρ τοῦ ἰδίου ἔργου.
24 Τί ἔργον καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ; Μαθητὰς πολλοὺς ἔχειν; Οὐδαμῶς. ὄψονται οἱ περὶ τοῦτο ἐσπουδακότες. Ἀλλὰ θεωρήματα δύσκολα ἀκριβοῦν; Ὀψόνται καὶ περὶ τούτων εἰ ἄλλοι.
25 Πνῦ οὖν αὐτός; καὶ τίς ἦν, καὶ εἶναι ἤθελεν; Ὅπου βλάβη καὶ ὠφέλεια. Εἰ μέ τις, φησί, βλάψαι δύναται, ἐγὼ οὐδὲν ποιῶ· εἰ ἄλλον περιμένω ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ οὐδέν εἰμι. Θέλω τι, καὶ

ejus impositum videas; quid mali est, a judice adeo stolido non cognosci?

Sic maximæ parti hominum ignotus erat Socrates: veneruntque ad eum qui peterent, ut philosophis ab eo commendarentur. Num ergo succensebat illis, ut nos; dicebatque, Ego vero tibi philosophus non videor? Immo adducebat illos, & commendabat; hoc uno contentus, quod philosophus esset: & gaudens quoque quod talis non videretur, non mordebatur. Meminerat enim sui muneris. Quodnam est boni & sapientis viri munus? Discipulos multos habere? Nequaquam: viderint isti quibus ea res studio est. At præcepta difficilia subtiliter explicare? Viderint & hoc alii. Ubi ergo ipse? & quis erat, atque esse volebat? *Ibi se ipsum esse ratus est*, ubi damnum *ipsius* & emolumentum *posita essent*. Si me quis, inquit, lædere potest; ego nihil ago: si alium exspecto, ut me iuvet; ego nihil sum. Volo aliquid, & non

καὶ οὐ γίνεται· ἐγὼ ἀτυχής εἰμι. Εἰς τοσοῦτο 26
σκάμμα προεκαλεῖτο πάντα ὀντιναοῦν, καὶ οὐκ
ἄν μοι δοκῇ ἐκστῆναι οὐδενί· τί δοκεῖτε; κατ-
αγγέλλων καὶ λέγων, Ἐγὼ τοιοῦτος εἰμί; Μὴ
γένοιτο· ἀλλὰ ὢν τοιοῦτος. Πάλιν γὰρ τοῦτο 27
μωροῦ καὶ ἀλαζόνος· Ἐγὼ ἀπαθής εἰμι καὶ ἀτά-
ραχος· μὴ ἀγνοεῖτε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι ὑμῶν κυ-
κωμένων καὶ θορυβουμένων περὶ τὰ μηδενὸς ἄξια,
μόνος ἐγὼ ἀπήλλαγμαι πάσης ταραχῆς. Οὕ- 28
τως οὐκ ἀρκεῖ σοι τὸ μηδὲν ἀλγεῖν, ἂν μὴ κη-
ρύσσῃς, Συνέλθετε πάντες οἱ ποδαγρῶντες, οἱ κε-
φαλαλγοῦντες, οἱ πυρέσσοντες, οἱ χωλοὶ, οἱ τυ-
φλοὶ, καὶ ἴδετέ με ἀπὸ παντὸς πάθους ὑγιᾶ;
Τοῦτο κενὸν καὶ φορτικὸν, εἰ μήτι, ὡς ὁ Ἀσκλη- 29
πιὸς, εὐθὺς ὑποδεῖξαι δύνασαι, πῶς θεραπεύ-
οντες εὐθὺς ἔσονται ἄνοσοι κἀκεῖνοι, καὶ εἰς τοῦτο
φέρεις παράδειγμα τὴν ὑγίειαν τὴν σεαυτοῦ.

Τοι-

non fit? ego miſer ſum. In tantum certamen quoslibet provocabat; neque cuiquam ceſſurus mihi videtur. Quid putatis? ita *eum feciſſe hoc*, ut denunciaret, diceretque, Ego ſum talis? Abſit: nil aliud egit, niſi ut talis eſſet. Eſt enim rurſus hoc & ſtulti & arrogantis, dicere: Ego ſum perturbatione & tumultu vacuus; nolite ignorare, homines, dum vos tumultuamini, & de rebus nullius pretii digladiamini, ego ſolus omni tumultu ſum liber. Itane tibi non ſatis eſt nihil dolere, niſi proclamaveris, Convenite omnes qui e pedibus, e capite, qui febri laboratis, convenite cæci, ac videte me ab omni malo ſalvum! Hoc inane & importunum eſt; niſi, ſicut Æſculapius, ſtatim demonſtrare poſſis, qua curatione utentes & ipſi ſanari a morbo poſſint, & niſi ejus rei documentum tuam ſanitatem proferas.

Nam

30 Τοιοῦτος γάρ ἐστιν ὁ Κυνικὸς, τοῦ σκήπτρου καὶ διαδήματος ἠξιωμένος παρὰ τοῦ Διὸς, καὶ λέγων· Ἵν' ἴδητε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι τὴν εὐδαιμονίαν καὶ ἀταραξίαν οὐχ ὅπου ἐστὶ ζητεῖτε, ἀλλ'
31 ὅπου μή ἐστιν· ἰδοὺ ἐγὼ ὑμῖν παράδειγμα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπέσταλμαι, μήτε κτῆσιν ἔχων, μήτε οἶκον, μήτε γυναῖκα, μήτε τέκνα, ἀλλὰ μηδ' ὑπόστρωμα, μηδὲ χιτῶνα, μηδὲ σκεῦος· καὶ ἴδετε, πῶς ὑγιαίνω· πειράσητέ μου. κἂν ἴδητε ἀτάραχον, ἀκούσατε τὰ φάρμακα, καὶ ὑφ' ὧν
32 ἐθεραπεύθην. Τοῦτο γὰρ ἤδη καὶ φιλάνθρωπον καὶ γενναῖον. Ἀλλ' ὁρᾶτε, τίνος ἔργον ἐστὶ· τοῦ Διὸς, ἢ οὗ ἂν ἐκεῖνος ἄξιον κρίνῃ ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, ἵνα μηδαμοῦ μηδὲν παραγυμνώσῃ πρὸς τοὺς πολλοὺς, δι' οὗ τὴν μαρτυρίαν τὴν αὐτοῦ, ἣν τῇ ἀρετῇ μαρτυρεῖ, καὶ τῶν ἐκτὸς καταμαρτυρεῖ, αὐτὸς ἄκυρον ποιήσῃ·

Οὐτ'

Nam talis eſt Cynicus, ſceptro & diademate a Jove ornatus, qui ait: Ut intelligatis, homines, felicitatem & tranquillitatem vos non ubi eſt quærere, ſed ubi non eſt; ecce, ego vobis exemplum a Jove ſum miſſus, qui nec rem habeam, neque domum, neque uxorem, neque liberos, immo ne ſtragulum quidem, nec tunicam, nec vaſculum. Videte, quam ſanus ſum; facite mei periculum. Quod ſi omni perturbatione vacuum videritis, audite medicamenta, & quibus rationibus ſim curatus. Hoc enim jam & humanum eſt, & generoſum. Sed videte, cujus opus ſit; Jovis, aut ejus quem is tali miniſterio dignum judicarit, ut nusquam quidquam audet apud vulgus, quo teſtimonium ſuum, quod virtuti perhibet, & quod contra res externas dicit, ipſe irritum faciat:

Ne

Οὔτ' ὠχρήσαντα χρόα κάλλιμον, οὔτε παρειῶν
Δάκρυ' ἐμορξάμενον.

Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' οὐδὲ ποθοῦντά τι ἢ 33
ἐπιζητοῦντα, ἄνθρωπον, ἢ τόπον, ἢ διαγωγὴν, ὡς
τὰ παιδία τὸν τρυγητὸν ἢ τὰς ἀργίας· αἰδοῖ πανταχοῦ κεκοσμημένον, ὡς οἱ ἄλλοι τοίχοις καὶ θύραις καὶ θυρωροῖς.

Νῦν δ' αὐτὸ μόνον, κινηθέντες πρὸς φιλοσο- 34
φίαν, ὡς οἱ κακοστόμαχοι πρός τι τῶν βρωμάτων ὃ μετὰ μικρὸν σικχαίνειν μέλλουσιν, εὐθὺς ἐπὶ τὸ σκῆπτρον, ἐπὶ τὴν βασιλείαν. καθεῖκε τὴν κόμην, ἀνείληφε τρίβωνα, γυμνὸν δεικνύει τὸν ὦμον, μάχεται τοῖς ἀπαντῶσι· κἂν ἐν φαινόλῃ τινὰ ἴδῃ, μάχεται αὐτῷ. Ἄνθρωπε, χει- 35
μάσησον πρῶτον· ἰδοῦ σου τὴν ὁρμὴν, μὴ κακοστομάχου ἢ κισσάσης γυναικός ἐστιν. ἀγνοεῖσθαι μελέτησον πρῶτον τίς εἶ· σαυτῷ φιλοσόφησον

Ne pallore cutis decor offundatur honestæ,
Et molles oculis lacrymæ stillantibus absint.

Et non hoc solum, sed & ut ne desideret quidem aut requirat quidquam; non hominem, non locum, non delectationem, quemadmodum pueri vindemiam aut ferias: *denique* ut sit verecundia undique tectus, quemadmodum cæteri parietibus, foribus, janitoribus.

Nunc autem vix primo impulsu animorum ad philosophiam excitati, sicut ii qui e stomacho laborant ad aliquod edulium quod paulo post fastidiant, statim *ruunt* ad sceptrum, ad regnum: promissam alunt cæsariem, induunt pallium, nudum humerum ostentant, rixantur cum obviis; si quem in penula viderint, pugnant cum eo. Homo! domi te sedulo prius exerce; observa tuum impetum, ne sit hominis e stomacho aut mulierculæ pica laborantis; da primum operam, ut ignorere qui sis; tibi ipsi

36 σον ὀλίγον χρόνον. Οὕτω καρπὸς γίνεται· πατερυγῆναι δεῖ ἐπί τινα χρόνον τὸ σπέρμα, κρυφθῆναι, κατὰ μικρὸν αὐξηθῆναι, ἵνα τελεσφορηθῇ. ἂν δὲ πρὸ τοῦ γόνυ φῦσαι τὸν στάχυν ἐξενεγκῇ,
37 ἀτελές ἐστιν, ἐκ κήπου Ἀδωνιακοῦ. Τοιοῦτον εἶ καὶ σὺ φυτάριον· θᾶττον τοῦ δέοντος ἤνθηκας,
38 ἀποκαύσει σε ὁ χειμών. Ἰδοὺ, τί λέγουσιν οἱ γεωργοὶ περὶ τῶν σπερμάτων, ὅταν πρὸ ὥρας θερμασίαι γένωνται. ἀγωνιῶσι μὴ ἐξυβρίσῃ τὰ σπέρματα, εἶτα αὐτὰ πάγος εἰς λαβὼν ἐξελέγξῃ.
39 Ὅρα καὶ σὺ, ἄνθρωπε· ἐξύβρικας, ἐπιπεπήδηκας ὀξαρίῳ πρὸ ὥρας· δοκεῖς τις εἶναι· μωρὸς παρὰ μωροῖς· ἀποπαγήσῃ, μᾶλλον δ' ἀποπέπηγας ἤδη ἐν τῇ ῥίζῃ κάτω, τὰ δ' ἄνω σου μικρὸν ἔτι ἀνθεῖ, καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖς ἔτι ζῆν καὶ θάλ-
40 λειν. Ἄφες ἡμᾶς γε κατὰ φύσιν πεπανθῆναι. τί ἡμᾶς ἀποδύεις; τί βιάζῃ; οὔπω δυνάμεθα

ipſi philoſophare ad breve tempus. Sic fructus naſcitur: defodi oportet & aliquamdiu occultari ſemen; tum paulatim augeſcere, ut maturitatem conſequatur; ſed ſi ſpicam ante geniculum protulerit, imperfectum eſt frumentum, ut ex Adonidis hortis. Hujusmodi plantula & tu es: ante tempus floruiſti, exhiret te hyems. Vide quid dicant agricolæ de ſeminibus, quando ante tempus calor inciderit: timent, ne luxurient ſemina, ac deinde frigus unum ea coarguat. Vide & tu, homo: luxuriaſti, ante tempus ad gloriolam evolaſti: videris aliquis eſſe; ſtultus apud ſtultos: frigore enecaberis, ac potius jam enectus es juxta radicem; ſuperne vero paululum adhuc flores, eoque videris adhuc vivere & virere. Patere nos ſaltem ſecundum naturam matureſcere! quid nos exuis? quid cogis? nondum poſſumus ferre aërem:

fine

ναμεθα ἐνεγκεῖν τὸν ἀέρα. ἔασον τὴν ῥίζαν αὐξηθῆναι, εἶτα γόνυ λαβεῖν τὸ πρῶτον, εἶτα τὸ δεύτερον, εἶτα τὸ τρίτον· εἶθ' οὕτως ὁ καρπὸς ἐκβιάσεται τὴν φύσιν, κἂν ἐγὼ μὴ θέλω. Τίς γὰρ ἐγκύμων γενόμενος καὶ πλήρης 41
τηλικούτων δογμάτων, οὐχὶ καὶ αἰσθάνεταί τε τῆς αὐτοῦ παρασκευῆς, καὶ ἐπὶ τὰ καταλληλα ἔργα ὁρμᾷ; Ἀλλὰ ταῦρος μὲν οὐκ ἀγνοεῖ 42
τὴν αὐτοῦ φύσιν καὶ παρασκευήν, ὅταν ἐπιφανῇ τι θηρίον, οὐδ' ἀναμένει τὸν προτρεψόμενον· οὐδὲ κύων, ὅταν ἴδῃ τι τῶν ἀγρίων ζώων. ἐγὼ δ' ἂν ἴσχω τὴν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παρα- 43
σκευήν, ἐκδέξομαί σε ἵνα με σὺ παρασκευάσῃς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἔργα; νῦν δ' οὔπω ἔχω, πίστευσόν μοι. τί οὖν με πρὸ ὥρας ἀποξηρανθῆναι θέλεις, ὡς αὐτὸς ἐξηράνθης;

ΚΕΦ.

fine radicem crescere, deinde geniculum primum oriri, post alterum, dein tertium; denique sic fructus per ipsam naturam perrumpet, vel me nolente. Quis enim prægnans & plenus talium decretorum non etiam vires & copias suas intelligit, & ad opera convenienția concitatur? Taurus certe quidem naturam suam haud ignorat & robur, ubi belluam aliquam conspexit, neque hortatorem operitur: neque canis, cum ferum aliquod animal vidit. Ego vero, si viri boni vim atque præparationem habeam, exspectabo ut tu me ad opera convenientia instruas? Nunc vero nondum habeo, crede mihi. Quid ergo me ante tempus exarescere vis, quemadmodum ipse exaruisti?

CAP

ΚΕΦ. Θ'.

Πρὸς τὸν εἰς Ἀναισχυντίαν μεταβληθέντα.

Ὅταν ἄλλον ἴδῃς ἄρχοντα, ἀντίθες, ὅτι σὺ ἔχεις τὸ μὴ δεῖσθαι ἀρχῆς· ὅταν ἄλλον πλου-
2 τοῦντα, ἰδοῦ τί ἀντὶ τούτου ἔχεις. εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ἔχεις ἀντ' αὐτοῦ, ἄθλιος εἶ· εἰ δ' ἔχεις τὸ μὴ χρείαν ἔχειν πλούτου, γίνωσκε ὅτι πλεῖον τού-
3 του ἔχεις, καὶ πολλῷ πλείονος ἄξιον. Ἄλλος γυναῖκα εὔμορφον· σὺ, τὸ μὴ ἐπιθυμεῖν εὐμόρ-φου γυναικός. Μικρά σοι δοκεῖ ταῦτα; καὶ πό-σου ἂν τιμήσαιντο οὗτοι αὐτοὶ οἱ πλουτοῦντες καὶ ἄρχοντες, καὶ μετ' εὐμόρφων διαιτώμενοι, δύνα-σθαι πλούτου καταφρονεῖν, καὶ ἀρχῶν, καὶ αὐ-τῶν τούτων τῶν γυναικῶν ὧν ἐρῶσι, καὶ ὧν τυγ-
4 χάνουσιν; Ἀγνοεῖς οἷόν τι ἐστὶ δίψος πυρέσσοντος; οὐδὲν ὅμοιον ἔχει τῷ τοῦ ὑγιαίνοντος. ἐκεῖνος, πιὼν ἀπο-

CAP. IX.

Ad quemdam qui ad Impudentiam deflexerat.

Cum alium vides magiſtratu præditum; oppone illud, te hoc habere, ut non requiras magiſtratum: cum alium divitem; vide, quid loco divitiarum habeas. Nam ſi nihil pro illis habes, miſer es: ſin id habes, ut divitiis non egeas; ſcitō, plus te, quam habet ille, habere, & longe majoris pretii rem. Alius uxorem formoſam habet; tu vero id, ut formoſam uxorem non concupiſcas. Num parva hæc tibi videntur? At ipſi iſti divites, & magiſtratum gerentes, & qui formoſarum conſuetudine utuntur, quanti id æſtimarent, ſi poſſent divitias & magiſtratus, & ipſas mulieres quas amant, quibusque potiuntur, contemnere? Ignoras, qualis ſit ſitis febricitantis? nihil ſimile habet ſiti ſani hominis. Hic poſtquam bibit,

ſitire

ἀποπίπτουσιν· ὁ δὲ πρὸς ὀλίγον ἡσθεὶς, εἶτα ναυτιᾷ, χολὴν αὐτὸ ποιεῖ ἀντὶ ὕδατος, ἐμεῖ, στρεφεται, διψᾷ σφοδρότερον. Τοιοῦτόν ἐστι μετ' ἐπιθυμίας πλουτεῖν, μετ' ἐπιθυμίας ἄρχειν, μετ' ἐπιθυμίας καλῆ συγκαθεύδειν· ζηλοτυπίαι παρόσεται, φόβος τοῦ στερηθῆναι, αἰσχροὶ λόγοι, αἰσχραὶ ἐνθυμήματα, ἔργα αἰσχίονα.

Καὶ τί, φησὶν, ἀπολλύω; Ἄνθρωπε, ὑπῆρχες αἰδήμων, καὶ νῦν οὐκέτι εἶ· οὐδὲν ἀπολώλεκας; ἀντὶ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος, Ἀριστείδην ἀναγινώσκεις καὶ Εὔηνον· οὐδὲν ἀπολώλεκας; ἀντὶ Σωκράτους καὶ Διογένους, τεθαύμακας τὸν πλείστους διαφθεῖραι καὶ ἀναπεῖσαι δυνάμενον. καλὸς εἶναι θέλεις, καὶ πλάσσεις σεαυτὸν, μὴ ὤν· καὶ ἐσθῆτα ἐπίδεικνύειν θέλεις στιλπνὴν, ἵνα τὰς γυναῖκας ἐπιστρέψῃς· κἄν που μυραλείφου ἐπιτύχῃς, μακάριος εἶναι δοκεῖς. Πρότερον δ' οὐδὲν ἐνεθυ-

fitire definit; ille parumper delectatus nauseat, aquam in bilem convertit, vomit, torminibus cruciatur, sitit vehementius. Tale est, cum cupiditate esse divitem, cum cupiditate gerere magistratum, cum cupiditate concubare cum formosa uxore: adjuncta est æmulatio, metus amissionis, turpia verba, turpes cogitationes, facta indecora.

Et quid, inquit, amitto? Homo, fuisti verecundus; nunc non es: nihilne amisisti? loco Chrysippi & Zenonis, Aristidem legis et Euenum: nihilne amisisti? Pro Socrate & Diogene, miraris eum qui plurimas corrumpere et decipere verbis potest. Pulcer esse vis, ac te ipsum fingis, cum non sis: & vestem splendidam ostentare cupis, ut mulierculorum oculos in te convertas: et ficubi pretiosum aliquod oleum cosmeticum nactus fueris, beatum te judicas. Prius autem quidquam tale ne cogitabas

ἐνεθυμοῦ τούτων τι· ἀλλὰ ποῦ εὐσχήμων λόγος, ἀνὴρ ἀξιόλογος, ἐνθύμημα γενναῖον. Τοιγαροῦν ἐκάθευδες ὡς ἀνὴρ, προῄεις ὡς ἀνὴρ, ἐσθῆτα ὀφόρεις ἀνδρικὴν, λόγους ἐλάλεις πρέποντας ἀνδρὶ ἀγαθῷ· εἶτά μοι λέγεις, οὐδὲν ἀπώλεσα;
9 Οὕτως οὐδὲν ἄλλο, ἢ κέρμα, ἀπολλύουσιν ἄνθρωποι; αἰδὼς οὐκ ἀπόλλυται; εὐσχημοσύνη οὐκ ἀπόλλυται; ἢ οὐκ ἔστι ζημιωθῆναι τὸν ταῦτα
10 ἀπολέσαντα; Σοὶ μὲν οὖν δοκεῖ τάχα τούτων οὐδὲν οὐκέτι εἶναι ζημία. ἦν δέ ποτε χρόνος, ὅτε μόνην αὐτὴν ὑπελογίζου καὶ ζημίαν καὶ βλάβην, ὅτε ἠγωνίας μή τις ἐκσείσῃ σε τούτων τῶν λόγων καὶ ἔργων.

11 Ἰδοὺ, ἐκσέσεισαι ὑπ' ἄλλου μὲν οὐδενὸς, ὑπὸ σαυτοῦ δέ. Μαχέσθητι σαυτῷ, ἀφελοῦ σαυτὸν
12 εἰς εὐσχημοσύνην, εἰς αἰδῶ, εἰς ἐλευθερίαν. Εἰ σοὶ τίς ποτε ἔλεγε περὶ ἐμοῦ ταῦτα, ὅτι μέ τις μοιχεύειν

quidem; verum, ubi esset honesta oratio, vir gravi auctoritate, generosa cogitatio. Proinde dormiebas ut vir; prodibas ut vir; ut vir vestem virilem ferebas; verba faciebas digna viro bono: & nunc mihi dicis, nihil te amisisse? Itane nihil aliud amittunt homines, nisi nummulos? verecundia vero non amittitur? morum modestia non amittitur? aut talium rerum jactura nihil nocet? Tu fortassis nihil horum jam in damnis deputas. At fuit tempus aliquando, cum hoc unum in malis numerares & damnis, cum solicitus esses, ne quis ista dicta & facta tibi excuteret.

Ecce, excussa tibi sunt, & quidem non ab alio, sed a te ipso. Pugna ipse tecum, adsere te rursus modestiae, verecundiae, libertati. Si quis olim tibi de me hoc dixisset, esse aliquem qui me adulterare cogeret, & talem vestem ferre,

μοιχεῖαν ἀναγκάζω, τὴν ἰσθῆτα φεύγειν ταυτηνί, ὅτι μιαίνεσθαι· οὐκ ἂν εἰπελθὼν αὐτόχειρ ἐμοὶ τοῦτον τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ οὕτω μοι παρηχρειωμένου; Νῦν οὖν οὐ θέλεις σαυτῷ βοηθῆσαι; καὶ πόσῳ χρῆσον αὐτὴν ἐβελτίω; οὐκ ἀποκτεῖναί τινα δεῖ, οὐ δῆσαι, οὐχ ὑβρίσαι, οὐκ εἰς ἀγορὰν προελθεῖν· ἀλλ' αὐτὸν αὐτῷ λαλῆσαι, τῷ μάλιστα πεισθησομένῳ, πρὸς ὃν οὐδεὶς ἐστι σου πιθανώτερος. καὶ πρῶτον μὲν, κατάγνωθι τῶν γινομένων· εἶτα κατηγόρους, μὴ ἀπογνῶς σεαυτοῦ· μηδὲ πάθῃς τὸ τῶν ἀγεννῶν ἀνθρώπων, οἱ ἅπαξ ἐνδόντες, εἰσάπαν ἐπέδωκαν ἑαυτοὺς, καὶ ὡς ὑπὸ ῥεύματος παρεσύρησαν. Ἀλλὰ μάθε τὸ τῶν παιδοτριβῶν. Πέπτωκε τὸ παιδίον; Ἀνάστα, φησὶ, πάλιν πάλαιε, μέχρις ἂν ἰσχυροποιηθῇς. Τοιοῦτόν τι καὶ σὺ πάθε· ἴσθι γὰρ, ὅτι οὐδὲν

ferre, & unguentis delibui; nonne adcurrisses, & tua manu hominem, qui me sic abuteretur, jugulasses? Nunc ergo non vis ipse opem ferre? quanto autem facilius est istud auxilium? Non est occidendus aliquis, non vinciendus, non adficiendus contumelia; non est in forum prodeundum; sed tecum ipso colloquendum, maxime obtemperaturo, apud quem nemo plus te auctoritate valet & gratia. Ad primum qui-

dem ea, quæ facis, improbato; dein, ubi improbaris, de te ipso ne desipera; neque id usu tibi veniat, quod ignavis hominibus, qui, semel remissa industria, omnino frænum laxant pravis cupiditatibus, & velut a torrente abripiuntur. Observa potius prædotribarum consuetudinem. Prostratus est puer? Surge, inquit, denuo luctare, donec vires tuæ auctæ confirmatæque fuerint. Ad eundem modum & in facto; deinde

nihil

ἐστιν εὐαγωγότερον ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Θελῆσαι δεῖ· καὶ γέγονε, διώρθωται· ὡς πάλιν ἀπονυστάξαι, καὶ ἀπόλωλεν. Ἔσωθεν γάρ ἐστι καὶ
17 ἀπώλεια καὶ βοήθεια. Εἶτα τί μοι ἀγαθόν; Καὶ τί ζητεῖς τούτου μεῖζον; ἐξ ἀναισχύντου αἰδήμων ἔσῃ, ἐξ ἀκόσμου κόσμιος, ἐξ ἀπίστου πιστὸς, ἐξ
18 ἀκολάστου σώφρων. Εἴ τινα ἄλλα τούτων μείζονα ζητεῖς, ποίει ἃ ποιεῖς· οὐδὲ Θεῶν σέ τις ἔτι σῶσαι δύναται.

ΚΕΦ. ι'.

Τίνων δεῖ Καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τίνα Διαφέρεσθαι.

Ἀπορία πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις περὶ τὰ ἐκτὸς γίνεται, ἀμηχανία περὶ τὰ ἐκτός. Τί ποιήσω; πῶς γένηται; πῶς ἀποβῇ; μὴ τόδε ἀπαντήσῃ,
2 μὴ τόδε. Πᾶσαι αὗται αἱ φωναὶ περὶ τὰ ἀπροαίρετα

nihil esse animo humano tractabilius. Velle oportet; & factum est; correctus est: ut e contrario, si oscitarit, perlit. Intrinsecus enim est & interitus & adjumentum. Quid vero ex eo mihi boni existet? Quodnam isto majus bonum quæris, si ex impudenti verecundus fias, e petulanti modestus, ex infideli fidelis, e luxurioso temperans? Si qua alia his majora quæris, fac quæ facis: ne Deorum quidem quisquam te servare potest.

CAP. X.

Quænam Contemnenda sint, & quænam sint Magni facienda.

Difficultas omnis hominibus circa res externas exsistit; anxietas omnis e rebus externis. Quid faciam? quomodo fiet? quomodo eveniet? ne hoc accidat! ne illud! Omnes istæ voces eorum sunt, qui rebus

ρετα στρεφομένων εἰσί. Τίς γὰρ λέγει· Πῶς μὴ
συγκατατιθῶμαι τῷ ψεύδει; πῶς μὴ ἀπονεύσω
ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς; Ἐὰν οὕτως ᾖ εὐφυὴς ὥστε 3
περὶ τούτων ἀγωνιᾷν, ὑπομνήσω αὐτόν· ὅτι, Τί
ἀγωνιᾷς; ἐπὶ σοὶ ἐστιν· ἀσφαλὴς ἴσθι· μὴ πρὸ
τοῦ ἐπάγειν τὸν φυσικὸν κανόνα προπήδα ἐν τῷ
συγκατατίθεσθαι. Πάλιν ἂν περὶ ὀρέξεως ἀγω- 4
νιᾷ, μὴ ἀτελὴς γένηται καὶ ἀποτευκτική· περὶ
ἐκκλίσεως, μὴ περιπτωτική· πρῶτον μὲν αὐτὸν 5
καταφιλήσω, ὅτι ἀφεὶς περὶ ἃ οἱ ἄλλοι ἐπτόην-
ται, καὶ τοὺς ἐκείνων φόβους, περὶ τῶν ἰδίων ἔρ-
γων πεφρόντικεν, ὅπου αὐτός ἐστιν. εἶτα ἐρῶ 6
αὐτῷ, εἰ μὴ θέλεις ὀρέγεσθαι ἀποτευκτικῶς, μηδ'
ἐκκλίνειν περιπτωτικῶς, μηδενὸς ὀρέγου τῶν ἀλ-
λοτρίων ἔτι, μηδὲν ἔκκλινε τῶν μὴ ἐπὶ σοί. εἰ
δὲ μή, καὶ ἀποτυχεῖν καὶ περιπεσεῖν ἀνάγκη.
Ποία ἐνθάδ' ἀπορία; ποῦ τόπον ἔχει, πῶς γένη- 7

 ται;

rebus externis occupantur. Quis enim dicit: Quomodo cavebo ne adsentiar mendacio? quomodo, ne a vero declinem? Si quis ea fuerit ingenii bonitate, ut his de rebus angatur, commonefaciam illum: Cur angeris? penes te est; securus esto; modo noli ante adhibitam naturæ regulam profilire ad adsensionem. Rursus, si de adpetitione angatur, ne irrita illa fiat & voti impos; de aversatione, ut ne in id quod aversatur incidat; primum quidem eum deosculabor, quod, omissis iis quæ alii admirantur, illorumque formidine profligata, suis de rebus solicitus sit, ubi ipse est: post ei dicam, si adpetitum tuum frustrari non vis, si non incidere vis in ea quæ horres, nihil alienum debine adpetito, nihil eorum declina quæ penes te non sunt: alioquin & frustrari & in calamitatem incidere necesse erit. Quænam hic difficultas est? quem locum habet illud, Quomodo

τίαι; καὶ, πῶς ἀποβῇ; καὶ, μὴ ἀπαντήσῃ τόδε ἢ τόδε.

8 Νῦν οὐχὶ τὸ ἐκβησόμενον ἀπροαίρετον; Ναί. Ἡ δ' οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ ἐστιν ἐν τοῖς προαιρετικοῖς; Ναί. Ἔξεστιν οὖν σοι παντὶ τῷ ἀποβάντι χρῆσθαι κατὰ φύσιν; μή τις σε κω-
9 λῦσαι δύναται; Οὐδείς. Μηκέτι οὖν μοι λέγε, πῶς γένηται; ὅπως γὰρ ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ θήσεις καλῶς, καὶ ἔσται σοι τὸ ἀποβὰν εὐτύχη-
10 μα. Ἢ τίς ἂν ἦν ὁ Ἡρακλῆς, λέγων, Πῶς μοι μὴ μέγας λέων ἐπιφανῇ, μηδὲ μέγας σῦς, μηδὲ θηριώδεις ἄνθρωποι; Καὶ τί σοι μέλει; ἂν μέγας σῦς ἐπιφανῇ, μεῖζον ἆθλον ἀθλήσεις· ἂν κακοὶ ἄνθρωποι, κακῶν ἀπαλλάξεις τὴν οἰκουμέ-
11 νην. Ἂν οὖν οὕτως ἀποθάνω; Ἀγαθὸς ὢν ἀποθανῇ, γενναίαν πρᾶξιν ἐπιτελῶν. Ἐπεὶ γὰρ δεῖ πάντως ἀποθανεῖν, ἀνάγκη τί ποτε ποιοῦντα εὑρεθῆναι·

do fiet? quomodo eveniet? ne hoc aut illud accidat!

Nonne eventus extra nostrum arbitrium est positus? Sic. Natura vero boni & mali in rebus nostri arbitrii sita est? Ita. Licetne ergo tibi quolibet eventu uti secundum naturam? num quis prohibere te potest? Nemo. Noli ergo posthac mihi dicere, Quomodo cadet? Utcumque enim ceciderit, tu recte illud compones. Si erit tibi eventus prosper. Nam quis fuisset Hercules, si dixisset: Quomodo faciam, ne magnus leo mihi occurrat, aut magnus aper, aut homines immanes? Quid vero tu curas? si magnus aper prodierit, majus certamen obibis; si mali homines, terrarum orbem malis liberabis. Si ergo sic mortuus fuero? Morieris ut vir priestans, re bene gesta. Nam cum omnino moriendum sit, necesse est te aliquid (quid-

quid

γεωργίαν, ἢ ναυτιλίαν, ἢ ἐμπορίαν, ἢ ἐμπο-
ρευόμενον, ἢ ὑφαντήν τινα, ἢ κεραμέα, ἢ ἁπλῶς 11
ἀσχολούμενον. Τὰ αὐτὰ θέλω ποιῶν εὑρεθῆναι, ὑπὸ 12
τοῦ θανάτου. Ἐγὼ μὲν, τὸ ἐμὸν μέρος, ἔχων
τί ποτ' ἀνθρωπικὸν, ἀναγκαῖον, ναυσιβαλὲς,
γενέσθαι· εἰ δὲ μὴ θέλημα σοὶ τηλικαῦτα πονεῖν 13
εἰς ἐμὲ ἦν, ἐκεῖνό γε, τὸ σῶσαι τὸν, τὸ διδόμενον,
ἀμυνόμενον ἀπαναλῶσαι, ἐξεργαζόμενος τὴν δύναμιν
τὴν χεῖρα τὴν Φαιακικὴν, ἀπρέπειαν ἔχτε-
νεν, ἐπὶ σὲ σχήσει τὰ ἴδια ἀποδόσει· εἰ αὖτε
ἀτυχὴς ἔμοιγε, καὶ σοῦ τρίτου πάσῃ πλημμελήσα- 14
σης, τοῦ περὶ τὴν τῶν ἑταίρων ἐπιμελείας.

Ἂν μετὰ τούτων με ὁ θάνατος καταλάβῃ, 15
εἰρωνεῖα μοι ἂν δύναμαι πρὸς τὸν Θεὸν ἀνατεῖναι
τὰς χεῖρας, καὶ εἰπεῖν, ὅτι, Ἃς ἐλαβόν σοι ἀφορμὰς παρὰ σοῦ πρὸς τὸ μισθέσθαι σου τὴν ἀνα- 16

quid illud sit) agentem deprehendi; sive agros colentem, sive fabricantem, sive mercaturam exercentem, sive confectum gerentem, sive quidvis laborantem aut alvi proflavio. Quæ cogitationes occupatus vis a morte deprehendi? Equidem, quod ad me attinet, opere aliquo humano occupatus, cujusmodi est beneficentia, publica utilitas, generosum factum. Si vero talibus in rebus deprehendi non possim; illud certe video, quod mihi licebit, quidquid, quod mihi concessum est, ut deprehendar emendans me ipsum, expolitione facultatem meorum vitia, studens perturbationum vacuitati, fruiens cuique enixe officiam dumtaxat, quidem fidei fundo, cautum artium lucrum astringens, illarum ne judicium frustretur.

Quodsi hæc mihi occupatum vitæ me præripuit, dicis mihi erit, me Deum placidis manibus extremis dedisse. Quæ sequitur, hic sepi ad intelligendum præsumptionis titulum, atque

que

κήσεως, καὶ ἀκολουθῆσαι αὐτῇ, τούτων οὐκ ἠμέ-
15 λησα· οὐ κατῄσχυνά σε τὸ ἐμὸν μέρος. ἰδοὺ πᾶς
κέχρημαι ταῖς αἰσθήσεσιν, ἰδοὺ πᾶς ταῖς προ-
λήψεσι. μή ποτέ σε ἐμεμψάμην; μή τι τῶν γι-
νομένων τινὶ δυσηρέστησα, ἢ ἄλλως γνῆσθαι
16 ἠθέλησα; μή τι τὰς σχέσεις παραβῆναι; Ὅτι
με σὺ ἐγέννησας, χάριν ἔχω ὧν ἔδωκας· ἐφ'
ὅσον ἐχρησάμην τοῖς σοῖς, ἀρκεῖ μοι. πάλιν αὐ-
τὰ ἀπόλαβε, καὶ κατάταξον εἰς ἣν ἂν θέλῃς
χώραν. σὰ γὰρ ἦν πάντα, σύ μοι αὐτὰ δέδω-
17 κας. Οὐκ ἀρκεῖ οὕτως ἔχοντα ἐξελθεῖν; καὶ
τίς βίων κρείττων καὶ εὐσχημονέστερος τοῦ οὕτως
ἔχοντος; ποία δὲ καταστροφὴ εὐδαιμονεστέρα;

18 Ἵνα δὲ ταῦτα γένηται, οὐ μικρὰ δέξασθαι,
οὐδὲ μικρῶν ἐστιν ἀποτυχεῖν. οὐ δύνασαι καὶ
ὑπατεῦσαι θέλειν, καὶ ταῦτα· καὶ ἀγροὺς ἔχειν
ἐσπουδακέναι, καὶ ταῦτα· καὶ τῶν δουλαρίων
Φροντί-

que obtemperandum, eas non neglexi; non dedecori tibi fui, quantum in me fuit. Ecce quomodo usus sum sensibus, quomodo anticipationibus. Num te unquam incusavi? num quid eorum, quæ evenerunt, ægre tuli, aut aliter fieri volui? num officia erga alios violavi? Quod me genuisti, gratiam habeo eorum quæ mihi dedisti: in quantum temporis usus sum rebus tuis, id mihi satis est: recipe eas, &, ubicumque volueris, collocato. Tua enim fuerunt omnia; tu mihi ea dedisti. Nonne satis est sic adfectum exire? Immo quænam vita præstantior & honestior est, quam quæ sic habet? quæ mors felicior?

Ut autem hæc fiant, neque parva suscipere, neque parvis carere licet. Non potes & consulatum gerere velle, & hæc consequi; non dare operam parandis agris, & his; curare servulos,

φρεντίζειν, καὶ σεαυτοῦ. Ἀλλ' ἄν τι τῶν ἀλ- 19
λοτρίων θέλῃς, τὰ σὰ ἀπώλετο. αὕτη τοῦ πράγ-
ματος ἡ φύσις· προῖκα οὐδὲν γίνεται. Καὶ τί 20
θαυμαστόν; Ἂν ὑπατεῦσαι θέλῃς, ἀγρυπνῆσαί
σε δεῖ, περιδραμεῖν, τὰς χεῖρας καταφιλῆσαι,
πρὸς ταῖς ἀλλοτρίαις θύραις κατασαπῆναι, πολ-
λὰ μὲν εἰπεῖν, πολλὰ δὲ πρᾶξαι ἀνελεύθερα,
δῶρα πέμψαι πολλοῖς, ξένια καθ' ἡμέραν ἐνίοις.
καὶ τί τὸ γινόμενόν ἐστι; δώδεκα δεσμὰ ῥάβδων, 21
καὶ τρὶς ἢ τετράκις ἐπὶ βῆμα καθίσαι, καὶ Κιρ-
κήσια δοῦναι, καὶ σπυρίσι δειπνίσαι. ἢ δειξάτω
μοί τις, τί ἐστι παρὰ ταῦτα. Ὑπὲρ ἀπαθείας 22
οὖν, ὑπὲρ ἀταραξίας, ὑπὲρ τοῦ καθεύδοντα καθ-
εύδειν, ἐγρηγορότα ἐγρηγορέναι; μὴ φοβεῖσθαι
μηδὲν, μὴ ἀγωνιᾶν ὑπὲρ μηδενὸς, οὐδὲν ἀναλῶσαι
θέλεις, οὐδὲν πονῆσαι; Ἀλλ' ἄν τι ἀπόλλυταί 23
σου περὶ ταῦτα γινομένου, ἢ ἀναλωθῇ κακῶς, ἢ

vulos, & hæc. Si quid alienum expetiveris, tua perierint. Hæc rei natura est: nihil gratis datur. Et quid miri est? Si consulatum expetis, vigilandum tibi est, circumcursandum, manus deosculandæ, ad alienas fores computrescendum; multa dicenda, multa facienda illiberalia; munera mittenda multis, nonnullis strenulæ quotidianæ. Et quis eventus est? Duodecim fasciculi virgarum; & ter quaterve pro tribunali sedere; Circenses ludos exhibere; e sportulis cœnam præbere. Demonstret mihi aliquis, quid præter hæc sit. Ergo pro vacuitate perturbationum, pro constantia, pro eo ut dormiens dormias, vigilans vigiles, nihil timeas, nulla re angaris; pro his nihil impendere vis, nihil laboris capessere? sed si quid, dum tu his rebus occuparis, perierit; si quid male collocatum fuerit; si alter consecutus fuerit quæ

ἄλλος τύχῃ ὧν ἔδει σε τυχεῖν, εὐθὺς ὀκχθήσῃ
24 ἐπὶ τῷ γενομένῳ; Οὐκ ἀντιθήσεις τί ἀντὶ τίνος
λαμβάνεις; πόσον ἀντὶ πόσου; Ἀλλὰ πρᾶκα
θέλεις τὰ τηλικαῦτα λαβεῖν; Καὶ πῶς δύνασαι;
25 Ἔργον ἔργῳ οὐ κοινωνεῖ. Οὐ δύνασαι καὶ τὰ ἐκ-
τὸς ἔχειν ἐπιμελείας τετυχηκότα, καὶ τὸ σαυ-
τοῦ ἡγεμονικόν. εἰ δ' ἐκεῖνα θέλεις, τοῦτο ἄφες.
εἰ δὲ μὴ, οὔτε τοῦτο ἕξεις, οὔτ' ἐκεῖνα, περι-
σπώμενος ἐπ' ἀμφότερα. εἰ τοῦτο θέλεις, ἐκεῖνά
26 σε ἀφεῖναι δεῖ. Ἐκχεθήσεται τὸ ἔλαιον, ἀπο-
λεῖται τὰ σκευάρια· ἀλλ' ἐγὼ ἀπαθὴς ἔσομαι.
Ἐμπρησμὸς ἔσται, ἐμοῦ μὴ παρόντος, καὶ ἀπο-
λεῖται τὰ βιβλία· ἀλλ' ἐγὼ χρήσομαι ταῖς
φαντασίαις κατὰ φύσιν. Ἀλλ' οὐχ ἕξω φαγεῖν.
27 Εἰ οὕτω τάλας εἰμὶ, λιμὴν τὸ ἀποθανεῖν. οὗτος
δ' ἐστὶν ὁ λιμὴν πάντων, ὁ θάνατος· αὕτη ἡ
καταφυγή. Διὰ τοῦτο οὐδὲν τῶν ἐν τῷ βίῳ χα-
λεπόν ἐστιν. ὅταν θέλῃς, ἐξῆλθες, καὶ οὐ καπ-
νίζῃ.

se consequi oportebat; statim eo cruciabere? Non conferes quid quo commutaveris, quantulum quanto? At gratis accipere res tanti pretii cupis? Qui autem potes? Alterum opus cum altero nihil commune habet. Non potes & externa probe curata habere, & mentem tuam. Sin illa vis, hoc missum fac; alioqui neque hoc neque illa habebis, animo utrisque distracto. Si hoc vis, illa omittenda erunt. Effundetur oleum? peribunt vascula? At ego tranquillus ero. Incendium orietur, me absente? peribunt libri? Sed ego ex naturæ præscripto visis utar. At non habebo quod edam! Si ita miser sum, mors portus est: hic portus est omnibus, hoc confugium. Quapropter nihil in vita grave est: cum vis, exis; neque te fumus adficiet molestia. Quid ergo

νλῆν. Τί οὖν, ὀκνηρός; τί ἀγρυπνεῖς; ὀκνῶ δὲ 28
εἰδὼς, ἀποκλινομένου σοῦ τὸ ἐγκλῆμα ἐστι
καὶ σὺ πάσχειν, λέγεις, ἄνω. Ἐπ' ἐμοὶ ἐξουσίαν
ἔσχε τινὰ τὰς αἰτήσεις με δόντας; σὺν
ἐκείνῳ ἦλθον πρεσβεῦσαι; Τί οὖν οὐ φέρω βα- 29
λάντιον; τὰ γὰρ ἐμὰ ἀσφαλῆ ἔχω, καὶ ἀλλότρια,
ὅ ἔμαθον, αὐτὰ ὡς ἂν φέρῃς; εἰς ἂν δίδωται παρὰ
τῶν ἐχόντων ἐξουσίαν. Τί εἰμὶ ὁ θέλων αὐτὰ οὕ- 30
τως ἔχειν ἢ οὕτως; μὴ γάρ μοι δέδοται ἐκλογὴ
αὐτῶν; μὴ γὰρ ἐμὲ τὸν αὐτῶν διοικητὴν πεποί-
ηκεν αὐτῶν μοι ὧν ἔχω ἐξουσίαν. ταῦτά με δεῖ
κτήματα παρασκευάζειν· τὰ δ' ἄλλα, εἰς ἂν
θέλῃ ὁ ἐκείνων κύριος.

Τοιοῦτός τις ἔχων τὸν ὀφθαλμὸν, ἀγρυπνεῖ, 31
καὶ στρέφεται ἔνθα καὶ ἔνθα; τί θέλων; ἢ τί
πεισθεὶς; Πάτροκλον, ἢ Ἀντίλοχον, ἢ Μενέλαον;
Πότε γὰρ ἠρώτησε τοιοῦτόν τινα τῶν φίλων;

πότε

go angeris? quid vigilas? quidni? Etsi, reputans ubi tuum bonum sit & malum, sic dicis: Utrumque in mea potestate est; neque hoc eripere mihi quisquam potest, neque in illud invitum conjicere? Cur ergo non ferto supinus? res meæ in tuto sunt; de alienis vero viderit is qui eas obtinuerit, prout concessum fuerit ab eo qui earum habet potestatem. Quis sum ego, qui eas sic aut aliter se habere velim? nihilne enim defectus earum concessum est? nunc quis administrationem earum me constituit? Satis mihi sunt, quorum habeo potestatem. Hæc ita sunt administranda mihi, ut quam pulcerrima efficiantur; cæterum vero, prout voluerit is, in cujus fuit potestate.

Hæc cur ob oculos posita sunt, num vigilat, & imo, atque hæc vertitur? quid volens, aut quid deferens? Patroclum, an Antiochum, aut Menelaum? quando vero alium

quem

πότε γὰρ οὐκ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι αὔριον
ἢ εἰς τὴν τρίτην δεῖ ἢ αὐτὸν ἀποθανεῖν ἢ ἐκεῖνα;
32 Ναὶ, φησὶ· ἀλλ' ᾤμην, ὅτι ἐκεῖνος ἐπιβιώσε-
ταί μοι, καὶ αὐξήσει μου τὸν υἱόν. Μωρὸς γὰρ
ἦς, καὶ τὰ ἄδηλα ᾤου. Τί οὖν οὐκ ἐγκαλεῖς
σεαυτῷ, ἀλλὰ κλαίων κάθησαι ὡς τὰ κοράσια;
33 Ἀλλ' ἐκεῖνός μοι φαγεῖν παρετίθει. Ἔζη γὰρ,
μωρέ· νῦν δ' οὐ δύναται· ἀλλ' Αὐτομέδων σοι
παραθήσει· ἂν δὲ καὶ Αὐτομέδων ἀποθάνῃ, ἄλ-
34 λον εὑρήσεις. Ἂν δ' ἡ χύτρα, ἐν ᾗ ἥψετό σοι
τὸ κρέας, καταγῇ, λιμῷ σε δεῖ ἀποθανεῖν, ὅτι
μὴ ἔχεις τὴν συνήθη χύτραν; οὐ πέμπεις, καὶ
ἄλλην καινὴν ἀγοράζεις;

35 Οὐ μὲν γάρ τι (φησὶ) κακώτερον ἄλλο πά-
θοιμι.

Τοῦτο γάρ σοι κακόν ἐστιν; εἶτ' ἀφεὶς τοῦτο ἐξ-
ελεῖν, αἰτιᾷ τὴν μητέρα, ὅτι σοι οὐ προεῖπεν, ἢ
ὀδυνώ-

quem ex amicis immortalem judicavit? quando non ob oculos habuit, cras aut perendie vel sibi vel illi esse moriendum? Recte, inquit: at putabam, illum mihi fore superstitem, & filium meum *opibus honoribusque* esse aucturum. Stultus fuisti, & incerta pro certis habuisti. Cur igitur non te ipsum accusas, sed plorans sedes tamquam puellulæ? At ille mihi cibum adponebat. Vivebat enim, stulte: nunc vero non potest. At Automedon tibi adponet; si vero Automedon quoque mortuus fuerit, alium invenies. Quodsi olla, in qua tibi caro elixabatur, confracta fuerit; famene moriendum erit, quod consuetam ollam non habeas? nonne mittis qui aliam emat?

Neque enim (inquit) *quidquam aliud pejus paterer.*

Hoc igitur tibi malum est? Tu vero propulsare illud omittens, matrem accusas, quod non prædixerit tibi, ut

ἀδυνάμενος ἐξ ἐκείνου διαπελῆς; Τί δοκεῖτε; μὴ 36
ἐπίτηδες ταῦτα συνθεῖναι Ὅμηρον, ἵν' ἴδωμεν, ὅτι
οἱ εὐγενέστατοι, οἱ ἰσχυρότατοι, οἱ πλουσιώτα-
τοι, οἱ εὐμορφότατοι, ὅταν οἷς δεῖ δόγμασι μὴ
ἔχωσιν, οὐδὲν κωλύονται ἀθλιώτατοι εἶναι καὶ
δυστυχέστατοι;

ΚΕΦ. ιά'.

Περὶ Καθαριότητος.

Ἀμφισβητοῦσί τινες, εἰ ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώ-
που περιέχεται τὸ κοινωνικόν· ὅμως δ' αὐτοὶ οὗ-
τοι οὐκ ἂν μοι δοκοῦσιν ἀμφισβητῆσαι, ὅτι τό γε
καθάριον πάντως περιέχεται, καὶ, εἴ τινι ἄλ-
λῳ, καὶ τούτῳ τῶν ζώων χωρίζεται. Ὅταν οὖν a
ἄλλο τι ζῶον ἴδωμεν ἀποκαθαῖρον ἑαυτό, ἐπιλέ-
γειν εἰώθαμεν θαυμάζοντες, ὅτι ὡς ἄνθρωπος·
καὶ πάλιν, ἂν τις ἐγγελᾷ τινι ζώῳ, εὐθὺς εἰώ-
θαμεν

ut ab illo inde tempore vitam cum dolore exegisses? Quid putatis? annon, de industria Homerum ista composuisse, ut videremus, nobilissimos, robustissimos, ditissimos, formosissimos, cum ea decreta non habent quibus opus est, nihil prohibere, quo minus miserrimi sint & calamitosissimi?

CAP. XI.

De Munditiei studio.

Disputant quidem, an natura humana societatis adpetitionem complectatur; & tamen iidem isti dubitare mihi non videntur, munditiem utique naturâ humanâ comprehendi; &, si qua re alia, istâ certe a brutis eam separari. Cum igitur aliud quoddam animal mundare sese videmus, mirantes dicere solemus, facere id tamquam hominem; vicissimque, si quis animal

θαμεν ὥσπερ ἀπολογούμενοι λέγειν, ὅτι οὐδὲν
3 ἀνθρωπάδες ἐστιν. Οὕτως ἐξαίρετόν τι περὶ τὸν
ἄνθρωπον εἶναι οἰόμεθα, ἀπὸ τῶν θεῶν αὐτὸ
πρῶτον λαμβάνοντες... ἐπεὶ γοῦν ἐκεῖνοι φύσει κα-
θαροὶ καὶ ἀμίαντοι, ἀφ' ὧν ἠγλίσαντο αὐτοῖς οἱ
ἄνθρωποι κατὰ τὸν λόγον, ἐπὶ τροῦτων· καὶ τοῦ
4 καθαροῦ καὶ τοῦ καθαρίου εἰσὶν ἀνδεκτικοί. ἐπεὶ
δ' ἀμήχανον τὴν οὐσίαν αὐτῶν παντάπασιν εἶναι
καθαράν, ἐκ τοιαύτης ὕλης κεκραμένην· ὁ λόγος
παραληφθεὶς εἰς τὸ ἐνδεχόμενον ταύτην καθάριον
5 ἀποτελεῖν πειρᾶται. Ἡ πρώτη οὖν καὶ ἀνωτάτω
καθαρότης, ἡ ἐν ψυχῇ γινομένη· καὶ ὁμοίως ἀκα-
θαρσία. ψυχῆς δ' ὡς σώματος μὲν ἀκαθαρσίαν
τίνα ἂν εὕρῃς· ὡς ψυχῆς δέ, τί ἂν ἄλλο εὕρῃς ἢ
τὸ παρέχον αὐτὴν δυσπαρεδρον πρὸς τὰ ἔργα τὰ αὐ-
6 τῆς; Ἔργα δὲ ψυχῆς, ὁρμᾶν, ἀφορμᾶν, ὀρέ-
γεσθαι, ἐκκλίνειν, παρασκευάζεσθαι, ἐπιβάλ-
λεσθαι,

animal aliquod vituperat, statim, quasi id defensuri, dicere solemus, non scilicet esse hominem. Adeo eximie homini proprium id esse putamus; idque a Diis ipsis primum accipimus. Nam cum illi naturâ mundi & finceri sint; quatenus homines ad eos ratione adpropinquant, eatenus etiam puritatis & munditiarum studium habent. Sed quoniam fieri nequit, ut natura eorum prorsus munda sit, e tali materiâ permista; ratio adhibita, reddere eam talem, quoad ejus fieri potest, conatur. Prima igitur & suprema puritas est, quæ in animo oritur: eodemque modo impuritas. Animi autem sordes non ut corporis deprehendas: quatenus vero animi, quid aliud deprehendes, præter id quod eum ad functiones ejus fordidum reddit. Sunt autem animi functiones hæ: impetu uti, vel non uti, adpetere, aversari,

præ-

λεσθαι, συγκατατίθεσθαι. Εἰ ποτ' οὖν ἐστι τὸ 8
ἐν τούτοις τοῖς ἔργοις ῥυπαρὰν παρέχον αὐτὴν καὶ
ἀκάθαρτον; Οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὰ μοχθηρὰ κρί-
ματα αὐτῆς. Ὥστε ψυχῆς μὲν ἀκαθαρσία, 8
δόγματα πονηρά· κάθαρσις δ', ἐμποίησις οἵων
δεῖ δογμάτων. καθαρὰ δ', ἡ ἔχουσα οἷα δεῖ
δόγματα· μόνη γὰρ αὕτη ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς αὐ-
τῆς ἀσύγχυτος καὶ ἀμόλυντος.

Δεῖ δέ τι ἐοικὸς τούτῳ καὶ ἐπὶ σώματος φι- 9
λοτεχνεῖν, κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον. Ἀμήχανον ἦν,
μύξας μὴ ῥεῖν, τοῦ ἀνθρώπου τοιοῦτον ἔχοντος τὸ
σύγκραμα. διὰ τοῦτο χεῖρας ἐποίησεν ἡ φύσις,
καὶ αὐτὰς τὰς ῥῖνας, ὡς σωλῆνας, πρὸς τὸ ἐκ-
διδόναι τὰ ὑγρά. ἂν οὖν ἀναῤῥοφῇ τις αὐτὰς,
λέγω ὅτι οὐ ποιεῖ ἔργον ἀνθρωπικόν. Ἀμήχανον 10
ἦν, μὴ πηλοῦσθαι τοὺς πόδας, μηδὲ ὅλως μο-
λύνεσθαι, διὰ τοιούτων τινῶν πορευομένους. διὰ
τοῦτο

præparari, suscipere, adsentiri. Quid ergo est, quod in his sordidum efficiat animum & impurum? Nihil aliud, nisi prava ejus judicia. Itaque animi impuritas est in pravis posita decretis: purgatio vero, in inserendis rectis decretis. Et purus animus est, qui decreta habet qualia decet: solus enim is in suis functionibus confusione & pollutione caret.

Est autem aliquid huic simile etiam in corpore (quatenus res sinit) elaborandum. Fieri nequit, quin homini, tali temperamento utenti corporis, pituita fluat: hac de caussâ manus fecit Natura, & ipsas nares, tamquam canales, ad excernendos humores. Si quis ergo mucos resorbet, nego eum fungi hominis officio. Fieri non potuit quin polluerentur pedes, & prorsus contaminarentur, cum lutum & pulvis transeunda sint: propterea præbuit aquam,

11 τοῦτο ὕδωρ παρεσκεύασε, διὰ τοῦτο χεῖρας. Ἀμήχανον ἦν, εἰπὸ τοῦ τρώγειν μὴ ῥυπαρόν τι πρόσμένειν τοῖς ὀδοῦσι. διὰ τοῦτο, πλύνον, φησὶ, σεαυτὸν ὀδόντας. Διὰ τί; Ἵν' ἄνθρωπος ᾖς, καὶ μὴ
12 θηρίον, μηδὲ σύβιον. Ἀμήχανον, μὴ ἀπὸ τοῦ ἱδρῶτος καὶ τῆς κατὰ τὴν ἐσθῆτα συνοχῆς ὑπολείπεσθαί τι περὶ τὸ σῶμα ῥυπαρὸν καὶ δεόμενον ἀποκαθάρσεως. διὰ τοῦτο ὕδωρ, ἔλαιον, χεῖρες, ἐθόνιον, ξύστρα, νίτρον, ἔσθ' ὅτε ἡ ἄλλη πᾶσα
13 παρασκευὴ, πρὸς τὸ καθῆσθαι αὐτό. Οὔ· ἀλλ' ὁ μὲν χαλκεὺς ἐξιώσει τὸ σιδήριον, καὶ ὄργανα πρὸς τοῦτο ἕξει κατεσκευασμένα· καὶ τὸ πανάκριον αὐτὸς σὺ πλύνεις ὅταν μέλλῃς ἐσθίειν, ἐὰν μὴ ᾖς παντελῶς ἀκάθαρτος καὶ ῥυπαρός· τὸ σωμάτιον δ' οὐ πλυνεῖς, οὐδὲ καθαρὸν ποιήσεις;
14 Διατί, φησί. Πάλιν ἐρῶ σοι, πρῶτον μὲν, ὅτι τὰ ἀνθρώπου ποιῇς· εἶτα, ὅτι μὴ ἀνιαρὸς τοὺς
15 ἐντυγχάνοντας. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐνθάδε ποιεῖς, καὶ

aquam, propterea manus. Fieri non potuit, quin a cibo aliquid fordium dentibus adhæresceret. Ea propter dentes lavare jubet. Cur? Ut homo sis; non bestia, non porcellus. Fieri non potest, quin a sudore, & vestium adplicatione, sordium aliquid relinquatur in corpore, quod purgationem desideret. Ideo præsto est aqua, oleum, manus, linteolum, xystra, nitrum, & reliquus interdum omnis ad-

paratus, ad id repurgandum. *Id tu* non *cura*: sed faber ferramenta repurgabit, & instrumenta ad hoc parata habebit; & scutellam ipse tu cum esurus es, lavas, nisi prorsus spurcus & sordidus fueris; corpus autem non lavabis, neque purgabis? Cur? inquit. Rursus tibi dico, primum, ut, quod hominis est, facias; deinde, ne molestus sis eis qui tecum sunt. Tale quid etiam hic facis, nec animadvertis.

Tu

καὶ οὐκ αἰσθάνῃ. σαυτὸν ἄξιον ἡγῇ τοῦ ζῆν· ἔστω, ἴσθι ἄξιος. μή τι καὶ τοὺς παρακαθίζοντας; μή τι καὶ τοὺς συγκατακλινομένους; μή τι καὶ τοὺς καταφιλοῦντας; Ἢ ἄπελθ' εἰς ἐρημίαν, 16
ὅπου ποτὲ ἧς ἄξιος· ἢ καὶ μόνος διαγε, κατόζων σαυτοῦ. δίκαιον γάρ ἐστι, τῆς σῆς ἀκαθαρσίας σὲ μόνον ἀπολαύειν. ἐν πόλει δ' ὄντας, οὕτως ἀπερισκέπτως καὶ ἀγνωμόνως ἀναστρέφεσθαι, τίνος σοι φαίνεται; Εἰ δ' ἵππον σοι πεπιστεύκει ἡ 17
Φύσις, περιεώρας αὐτὸν ἀτημέλητον; Καὶ νῦν, οἶδα σου τὸ σῶμα ὡς ἵππον ἐγκεχειρίσθαι· πλύνον αὐτὸ, ἀπόσμηξον, ποίησον ἵνα μηδεὶς ἀποστρέφηται, μηδεὶς ἐντρέπηται. Τίς δ' οὐκ ἐν- 18
τρέπεται ὑπαιθρον ἄνθρωπον, ὄζοντα, κακόχρουν, μᾶλλον ἢ τὸν κεκοπρωμένον; ἐκείνη ἡ σὴ μὴ ἔξω-θέν ἐστιν ἐπίθετος· ἡ δ' ἐξ ἀθεραπευσίας ἔσω-θεν, καὶ οἱονεὶ διανενεκρότος.

Ἀλλὰ

Tu dignum te cenſes qui fœteas. Eſto; ſis dignus! Num etiam ii, qui tibi adſident, qui tecum adcumbunt, qui te deoſculantur? Aut in ſolitudinem abi, qua dignus fueris; aut certe ſolus vive, tuoque fœtore fruere! æquum eſt enim, te immunditie tua ſolum frui. Cum autem in urbe ſis; adeo inconſiderate & ſine ſenſu agere, cujus tibi eſſe videtur? Quod ſi equum tibi natura credidiſſet, num prorſus eum neglexiſſes? Nunc igitur puta, corpus tuum tanquam equum tuæ curæ eſſe traditum: lava id, absterge; facito, ne quis te averſetur, ne quis abhorreat. Hominem vero ſordidum, fœtentem, decolorem, quis non averſetur, magis etiam quam fimo conſpurcatum? ille fœtor extrinſecus eſt accerſitus; iſte vero, a negligentia profectus, intrinſecus eſt, & veluti corporis putrefacti.

19 Ἀλλὰ Σωκράτης ὀλιγάκις ἐλούετο. Ἀλλὰ ἔστιλβεν αὐτοῦ τὸ σῶμα· ἀλλ' ἦν οὕτως ἐπίχαρις καὶ ἡδύ, ὥστ' ἤρων αὐτοῦ οἱ ὡραιότατοι καὶ οἱ εὐγενέστατοι, καὶ ἐπεθύμουν ἐκείνῳ παρακατακλίνεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς εὐμορφοτάτοις. ἐξῆν ἐκείνῳ μήτε λούεσθαι, μήτε πλύνεσθαι, εἰ ἤθελε· καί τι καὶ τὸ ὀλιγάκις ἰσχὺν εἶχε. Κἂν θερμῷ
20 μὴ θέλῃς, ψυχρῷ. Ἀλλὰ λέγει Ἀριστοφάνης,

Τοὺς ὠχριῶντας, τοὺς ἀνυποδήτους λέγω.

Λέγει γὰρ καὶ ἀεροβατεῖν αὐτὸν, καὶ ἐκ τῆς πα-
21 λαίστρας κλέπτειν τὰ ἱμάτια. Ἐπεί τοι πάντες οἱ γεγραφότες περὶ Σωκράτους πάντα ταὐναντία αὐτῷ προσμαρτυροῦσιν· ὅτι ἡδὺς οὐ μόνον ἀκοῦσαι, ἀλλὰ καὶ ἰδεῖν ἦν. Πάλιν περὶ Διογένους
22 ταὐτὰ γράφουσι. Δεῖ γὰρ μηδὲ κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἔμφασιν ἀπὸ φιλοσοφίας ἀποσοβεῖν τοὺς πολλούς· ἀλλ', ὥσπερ τὰ ἄλλα εὐθυμεῖν καὶ

At Socrates raro lavabat. At nitebat ejus corpus, & adeo erat gratum & suave, ut eum pulcerrimi & nobilissimi quique adamarent, & cum illo potius quam cum formosissimis vellent adcubare. Licuerat illi neque lotionibus neque balneis uti, si voluisset: & tamen rarae etiam lotiones vim habebant. Si vero calida lavare non vis, lavato frigida. At Aristophanes ait,

Pallentes istos atque discalceatos dico.

Ait etiam, in aëre eum ambulare, & e palaestra furari vestes. Atqui omnes, qui de Socrate scripserunt, contraria omnia de eo testificantur: fuisse illum non modo auditu jucundum, sed etiam adspectu suavem. Pariter de Diogene eadem scribunt. Neque enim oportet corporis specie a philosophiâ absterrere vulgus, sed, ut in

καὶ ἀταράχων ἐπιδεικνύειν αὐτὸν, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος. Ἴδετε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι οὐδὲν 23
ἔχω, ὅτι οὐδενὸς δέομαι· ἴδετε, πῶς ἄοικος ὢν, καὶ ἄπολις, καὶ φυγὰς, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ἀνέστιος, πάντων τῶν εὐπατριδῶν καὶ πλουσίων ἀταραχώτερον διάγω, καὶ εὐρυθμότερον. ἀλλὰ καὶ τὸ σωμάτιον ὁρᾶτε, ὅτι οὐ κακοῦται ὑπὸ τῆς αὐστηρᾶς διαίτης. Ἂν δέ μοι ταῦτα λέγῃ τις, ἀν- 24
θρώπου σχῆμα καταδίκου ἔχων καὶ πρόσωπον, τίς με πείσει Θεῶν προσελθεῖν Φιλοσοφίᾳ, ὥστε τοιούτους ποιεῖ; Μὴ γένοιτο· οὐδ', εἰ σοφὸς ἔμελλον ἔσεσθαι, ἤθελον.

Ἐγὼ μὲν, νὴ τοὺς Θεοὺς, τὸν νέον τὸν πρώ- 25
των κινούμενον θέλω μᾶλλον ἐλθεῖν πρός με πεπλασμένον, ἢ τὴν κόμην κατεφθίνη· κἄστα καὶ ῥυπαρόν. Βλέπεται γάρ τις ἐν ἐκείνῳ τοῦ καλοῦ φαντασία, ἔφεσις δὲ τοῦ εὐσχήμονος. ὅπου δ'

Tt 2 αὐτὸ

in cæteris rebus hilarem & tranquillum se præbere, ita etiam habitu corporis. „Videte, homines, me nihil „habere, nulla re egere! „videte, quo pacto, cum „nec domicilium, nec civitatem habeam, & (si casus ita tulerit) exsul sim „& extorris, omnibus tamen patriciis & divitibus „tranquillior vivam & felicior! Sed etiam corpus „videtis, asperа dieta neutiquam male adfectum." — Si quis autem ista mihi dicat, qui hominis condemnati habitu vultuque incedat; quis deorum mihi persuadebit, ut me ad philosophiam conferam, quæ tales efficiat? Absit; nollem, ne si sapiens quidem evasurus essem.

Ego quidem, medius fidius, adolescentem, primos *ad philosophiam* impetus capientem, accedere ad me malim eleganter comtum, quam sordidis capillis & squalidum. Cernitur enim in eo pulcri notio quædam, & adpetitio decori.

θαυμαν ἀντικρὺ μεταλογούμενοι λέγειν, ὅτι οὐ δύνανται
3 ἄνθρωποί ἐστιν. Οὕτως ἐξαίρετόν τι περὶ τὸν ἄνθρωπον εἶναι οἰόμεθα, ἀπὸ τῶν θεῶν αὐτὸ πρῶτον λαμβάνοντες... ἐπεὶ γὰρ ἐκεῖνοι φύσει καθαροὶ καὶ ἀμίαντοι, ἐφ' ὅσον ἠγλίσαντο αὐτοῖς οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὸν λόγον, ἐπὶ τοσοῦτον μετὰ τοῦ
4 καθαροῦ καὶ τοῦ καθαρίου εἶσιν ἀνθεκτικοί. ἐπεὶ δ' ἀμήχανον τὴν οὐσίαν αὐτῶν παντάπασιν εἶναι καθαρὰν, ἐκ τοιαύτης ὕλης κεκραμένην· ὁ λόγος παραληφθεὶς εἰς τὸ ἐνδεχόμενον τοιοῦτον καθάριον
5 ἀποτελεῖν πειρᾶται. Ἡ πρώτη οὖν καὶ ἀνωτάτω καθαρότης, ἡ ἐν ψυχῇ γινομένη· καὶ ὁμοίως ἀκαθαρσία. ψυχῆς δ' ὡς σώματος μὲν ἀκαθαρσίαν τὴν ἂν εὕρῃς· ὡς ψυχῆς δὲ, τί ἂν ἄλλο εὕρῃς ἢ τὸ παρέχον αὐτὴν ῥυπαρὰν πρὸς τὰ ἔργα τὰ αὐ-
6 τῆς; Ἔργα δὲ ψυχῆς, ὁρμαῖν, ἀφορμαῖν, ὀρέγεσθαι, ἐκκλίνειν, παρασκευάζεσθαι, ἐπιβάλλεσθαι,

animal aliquod vituperat, ſtatim, quaſi id defenſuri, dicere ſolemus, non ſcilicet eſſe hominem. Adeo eximie homini proprium id eſſe putamus; idque a Diis ipſis primum accipimus. Nam cum illi natura mundi & finceri ſint; quatenus homines ad eos ratione adpropinquant, eatenus etiam puritatis & munditiarum ſtudium habent. Sed quoniam fieri nequit, ut natura eorum prorſus munda ſit, e tali materiâ permiſta; ratio adhibita, reddere eam talem, quoad ejus fieri poteſt, conatur. Prima igitur & ſuprema puritas eſt, quæ in animo oritur: eodemque modo impuritas. Animi autem ſordes non ut corporis deprehendas: quatenus vero animi, quid aliud deprehendes, præter id quod eum ad functiones ejus ſordidum reddit. Sunt autem animi functiones hæ: impetu uti, vel non uti, adpetere, averſari,

præ-

λεσθαι, συγκαταβαίνεσθαι. Ἐστιν οὖν ὅτε καὶ ἐν τούτοις τοῖς ἄγροις ξυμφορῶν συμβήναι αὐτὴν καὶ ἀκάθαρτον; Οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὰ μοχθηρὰ κρίματα αὐτῆς. Ὥστε ψυχῆς μὲν ἀκαθαρσία δόγματα πονηρά· κάθαρσις δ', ἐκκαίνισις αὖ- 8
τῶν δογμάτων. καθαρὰ δ', ἡ ἔχουσα οἷα δεῖ δόγματα· μόνη γὰρ αὕτη ἐν τοῖς ἔξωθεν τοῖς αὐτῆς ἀσύγχυτος καὶ ἀμόλυντος.

Δεῖ δέ τι ἔοικὸς τούτῳ καὶ ἐπὶ σώματος φι- 9
λοτεχνεῖν, κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον. Ἀμήχανον ἦν, μύξας μὴ ῥεῖν, τοῦ ἀνθρώπου τοιοῦτον ἔχοντος τὸ σύγκραμα. διὰ τοῦτο χεῖρας ἐποίησεν ἡ φύσις, καὶ αὐτὰς τὰς ῥῖνας, ὡς σωλῆνας, πρὸς τὸ ἐκδιδόναι τὰ ὑγρά. ἂν οὖν ἀναρροφῇ τις αὐτὰς, λέγω ὅτι οὐ ποιεῖ ἔργον ἀνθρωπικόν. Ἀμήχανον 10
ἦν, μὴ πηλοῦσθαι τοὺς πόδας, μηδὲ ὅλως μολύνεσθαι, διὰ τοιούτων τινῶν πορευομένους. διὰ τοῦτο

præparari, suscipere, assentiri. Quid ergo est, quod in his sordidum efficiat animum & impurum? Nihil aliud, nisi prava ejus judicia. Itaque animi impuritas est in pravis positis decretis: purgatio vero, in inferendis rectis decretis. Et purus animus est, qui decreta habet qualia decet: solus enim is in suis functionibus confusione & pollutione caret.

Est autem aliquid huic simile etiam in corpore (quatenus res ferunt) elaborandum. Fieri nequit, quin homini, tali temperamento utenti corporis, pituita fluat: hac de causa manus fecit Natura, & ipsas nares, tamquam canales, ad excernendos humores. Si quis ergo mucos resorbet, nego eum fungi hominis officio. Fieri non potuit quin ponerentur pedes, & prorsus contaminarentur, cum lutum & pulvis transeunda sint: præpostera præbuit aquam,

11 τοῦτο ὕδωρ παρεσκεύασε, διὰ τοῦτο χεῖρας. Ἀμήχανον ἦν, εἰπὸ τοῦ τρώγειν μὴ ῥυπαρόν τι πρόσεστιν τοῖς ὀδοῦσι. διὰ τοῦτο, πλῆνον, φησὶ, σοὶ ὀδόντας. Διὰ τί; Ἵν' ἄνθρωπος ᾖς, καὶ μὴ
12 θηρίον, μηδὲ συΐδιον. Ἀμήχανον, μὴ ἀπὸ τοῦ ἱδρῶτος καὶ τῆς κατὰ τὴν ἐσθῆτα συνοχῆς ὑπολείπεσθαί τι περὶ τὸ σῶμα ῥυπαρὸν καὶ δεόμενον ἀποκαθάρσεως. διὰ τοῦτο ὕδωρ, ἔλαιον, χεῖρες, ἀθόνιον, ξύστρα, νίτρον, ἔσθ' ὅτε ἡ ἄλλη πᾶσα
13 παρασκευὴ, πρὸς τὸ καθῆραι αὐτό. Οὔ· ἀλλ' ὁ μὲν χαλκεὺς ἑξιώσει τὸ σιδήριον, καὶ ὄργανα πρὸς τοῦτο ἕξει κατεσκευασμένα· καὶ τὸ πανάκιον αὐτὸς σὺ πλύνεις ὅταν μέλλῃς ἐσθίειν, ἐὰν μὴ ᾖς παντέλως ἀκάθαρτος καὶ ῥυπαρός· τὸ σωμάτιον δ' οὐ πλυνεῖς, οὐδὲ καθαρὸν ποιήσεις;
14 Διατί, φησί. Πάλιν ἐρῶ σοι, πρῶτον μὲν, ἵνα τὰ ἀνθρώπου ποιῇς· εἶτα, ἵνα μὴ ἀνιοᾷς τοὺς
15 ἐντυγχάνοντάς. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐνθάδε ποιεῖς, καὶ

aquam, propterea manus. Fieri non potuit, quin a cibo aliquid ſordium dentibus adhæreſceret. Eapropter dentes lavare jubet. Cur? Ut homo ſis; non beſtia, non porcellus. Fieri non poteſt, quin a ſudore, & veſtium adplicatione, ſordium aliquid relinquatur in corpore, quod purgationem deſideret. Ideo præſto eſt aqua, oleum, manus, linteolum, xyſtra, nitrum, & reliquus interdum omnis adparatus, ad id repurgandum. *Id tu* non curas: ſed faber ferramenta repurgabit, & inſtrumenta ad hoc parata habebit; & ſcutellam ipſe tu cum eſurus es, lavas, niſi prorſus ſpurcus & ſordidus fueris; corpus autem non lavabis, neque purgabis? Cur? inquit. Rurſus tibi dico, primum, ut, quod hominis eſt, facias; deinde, ne moleſtus ſis eis qui tecum ſunt. Tale quid etiam hic facis, nec animadvertis.

Tu

καὶ οὐκ αἰσθάνῃ. σαυτὸν ἄξιον ἡγῇ τοῦ ζῆν· ἔστω, ἴσθι ἄξιος. μή τι καὶ τοὺς παραπαθίζοντας; μή τι καὶ τοὺς συγκοιτακλινομένους; μή τι καὶ τοὺς καταφιλοῦντας; Ἢ ἄπελθ' εἰς ἐρημίαν, 16
ὅπου ποτὲ ἦς ἄξιος· ἢ καὶ μόνος δίαγε, κοπτόζων σαυτοῦ. δίκαιον γάρ ἐστι, τῆς σῆς ἀναισθησίας σὲ μόνον ἀπολαύειν. ἐν πόλει δ' ὄντα, οὕτως ἀπερισκέπτως καὶ ἀγνωμόνως ἀναστρέφεσθαι, τίνος σοι φαίνεται; Εἰ δ' ἵππον σοι πεπιστεύκει ἡ 17
φύσις, περιεώρας αὐτὸν ἀτημέλητον; Καὶ νῦν, οἶδα σου τὸ σῶμα ὡς ἵππον ἐγκεχειρίσθαι· πλύνον αὐτὸ, ἀπόσμηξον, ποίησον ἵνα μηδεὶς ἀποστρέφηται, μηδεὶς ἐντρέπηται. Τίς δ' οὐκ ἐν- 18
τρέπεται ῥυπαρὸν ἄνθρωπον, ὄζοντα, κακόχρουν, μᾶλλον ἢ τὸν κεκοπρωμένον; ἐκείνη ἡ ὀσμὴ ἔξωθέν ἐστιν ἐπίθετος· ἡ δ' ἐξ ἀθεραπευσίας ἔσωθεν, καὶ οἱονεὶ διαπεπηκότος.

Ἀλλὰ

Tu dignum te cenſes qui fœteas. Eſto; ſis dignus! Num etiam ii, qui tibi adſident, qui tecum adcumbunt, qui te deoſculantur? Aut in ſolitudinem abi, qua dignus fueris; aut certe ſolus vive, tuoque fœtore fruere! æquum eſt enim, te immunditie tua ſolum frui. Cum autem in urbe ſis; adeo inconſiderate & ſine ſenſu agere, cujus tibi eſſe videtur? Quod ſi equum tibi natura credidiſſet, num prorſus eum neglexiſſes? Nunc igitur puta, corpus tuum tanquam equum tuæ curæ eſſe traditum: lava id, abſterge; facito, ne quis te averſetur, ne quis abhorreat. Hominem vero ſordidum, fœtentem, decolorem, quis non averſetur, magis etiam quam ſimo conſpurcatum? ille fœtor extrinſecus eſt accerſitus; iſte vero, a negligentia profectus, intrinſecus eſt, & veluti corporis putrefacti.

19 Ἀλλὰ Σωκράτης ὀλιγάκις ἐλούετο. Ἀλλὰ ἔστιλβεν αὐτοῦ τὸ σῶμα· ἀλλ' ἦν οὕτως ἐπίχαρις καὶ ἡδύ, ὥστ' ἤρων αὐτοῦ οἱ ὡραιότατοι καὶ οἱ εὐγενέστατοι, καὶ ἐπεθύμουν ἐκείνῳ παρακατακλίνεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς εὐμορφοτάτοις. ἐξῆν ἐκείνῳ μήτε λούεσθαι, μήτε πλύνεσθαι, εἰ ἤθελε· καί τοι καὶ τὸ ὀλιγάκις ἰσχὺν εἶχε. Κἂν θερμῷ 20 μὴ θέλῃς, ψυχρῷ. Ἀλλὰ λέγει Ἀριστοφάνης,

Τοὺς ὠχριῶντας, τοὺς ἀνυποδήτους λέγω.

Λέγει γὰρ καὶ ἀεροβατεῖν αὐτὸν, καὶ ἐκ τῆς πα- 21 λαίστρας κλέπτειν τὰ ἱμάτια. Ἐπεί τοι πάντες οἱ γεγραφότες περὶ Σωκράτους πάντα ταὐναντία αὐτῷ προσμαρτυροῦσιν· ὅτι ἡδὺς οὐ μόνον ἀκοῦσαι, ἀλλὰ καὶ ἰδεῖν ἦν. Πάλιν περὶ Διογένους 22 ταὐτὰ γράφουσι. Δεῖ γὰρ μηδὲ κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἔμφασιν ἀπὸ φιλοσοφίας ἀποσοβεῖν τοὺς πολλούς· ἀλλ', ὥσπερ τὰ ἄλλα εὐθυμεῖν καὶ

At Socrates raro lavabat. At nitebat ejus corpus, & adeo erat gratum & ſuave, ut eum pulcerrimi & nobiliſſimi quique adamarent, & cum illo potius quam cum formoſiſſimis vellent adcubare. Licuerat illi neque lotionibus neque balneis uti, ſi voluiſſet: & tamen rarae etiam lotiones vim habebant. Si vero calida lavare non vis, lavato frigida. At Ariſtophanes ait,

Pallentes iſtos atque diſcalceatos dico.

Ait etiam, in aëre eum ambulare, & e palaeſtra furari veſtes. Atqui omnes, qui de Socrate ſcripſerunt, contraria omnia de eo teſtificantur: fuiſſe illum non modo auditu jucundum, ſed etiam adſpectu ſuavem. Pariter de Diogene eadem ſcribunt. Neque enim oportet corporis ſpecie a philoſophia abſterrere vulgus, ſed, ut in

καὶ ἀτάραχον ἐπιδεικνύειν αὐτὸν, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος. Ἴδετε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι οὐδὲν 23
ἔχω, ὅτι οὐδενὸς δέομαι· ἴδετε, πῶς ἄοικος ὤν, καὶ ἄπολις, καὶ φυγὰς, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ἀνέστιος, πάντων τῶν εὐπατριδῶν καὶ πλουσίων ἀταραχώτερον διάγω, καὶ εὐρούστερον. ἀλλὰ καὶ τὸ σωμάτιον ὁρᾶτε, ὅτι οὐ κακοῦται ὑπὸ τῆς αὐστηρᾶς διαίτης. Ἂν δέ μοι ταῦτα λέγῃ τις, ἀν- 24
θρώπου σχῆμα καταδίκου ἔχων καὶ πρόσωπον, τίς με πείσει Θεῶν προσελθεῖν φιλοσοφίᾳ, ὥστε τοιούτους ποιεῖ; Μὴ γένοιτο· οὐδ', εἰ σοφὸς ἔμελλον εἶναι, ἤθελον.

Ἐγὼ μὲν, νὴ τοὺς Θεοὺς, τὸν νέον τὸν πρώ- 25
τως κινούμενον θέλω μᾶλλον ἐλθεῖν πρός με πεπλασμένον, ἢ τὴν κόμην κατεφθίνη· κότα καὶ ῥυπαρόν. Βλέπεται γάρ τις ἐν ἐκείνῳ τοῦ καλοῦ φαντασία, ἔφεσις δὲ τοῦ εὐσχήμονος. ὅπου δ'

in cæteris rebus hilarem & tranquillum se præbere, ita etiam habitu corporis. „Videte, homines, me nihil „habere, nulla re egere! „videte, quo pacto, cum „nec domicilium, nec ci„vitatem habeam, & (si ca„sus ita tulerit) exsul sim „& extorris, omnibus ta„men patriciis & divitibus „tranquillior vivam & feli„cior! Sed etiam corpus „videtis, austera diæta neu„tiquam male adfectum." — Si quis autem ista mihi dicat, qui hominis condemnati habitu vultuque incedat; quis deorum mihi persuadebit, ut me ad philosophiam conferam, quæ tales efficiat? Absit; nollem, ne si sapiens quidem evasurus essem.

Ego quidem, medius fidius, adolescentem, primos *ad philosophiam* impetus capientem, accedere ad me malim eleganter comtum, quam sordidis capillis & squalidum. Cernitur enim in eo pulcri notio quædam, & adpetitio decori.

26 αὐτὸ εἶναι φαντάζεται, ἐκεῖ καὶ φιλοτεχνεῖ. λοιπὸν ὑποδεῖξαι μόνον αὐτῷ δεῖ, καὶ εἰπεῖν· Νεανίσκε, τὸ καλὸν ζητεῖς, καὶ εὖ ποιεῖς. ἴσθι οὖν, ὅτι ἐκεῖ φύεται; ὅπου τὸν λόγον ἔχεις· ἐκεῖ αὐτὸ ζήτει, ὅπου τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς ἀφορμὰς,
27 ὅπου τὰς ὀρέξεις, τὰς ἐκκλίσεις. τοῦτο γὰρ ἔχεις ἐν σεαυτῷ ἐξαίρετον, τὸ σωμάτιον δὲ φύσει πηλός ἐστι. τί πονεῖς εἰκῇ περὶ αὐτό; εἰ μηδὲν
28 ἕτερον, τῷ χρόνῳ γνώσῃ ὅτι οὐδέν ἐστιν. Ἂν δέ μοι ἔλθῃ κεκοπρωμένος, ῥυπαρὸς, μύστακα ἔχων μέχρι τῶν γονάτων, τί αὐτῷ εἰπεῖν ἔχω; ἀπὸ
29 ποίας αὐτὸν ὁμοιότητος ἐπαγαγεῖν; Περὶ τί γὰρ ἐσπούδακεν ὅμοιον τῷ καλῷ, ἵν' αὐτὸν μεταθῶ, καὶ εἴπω, Οὐκ ἔστιν ἐνθάδε τὸ καλὸν, ἀλλ' ἐνθάδε; Θέλεις αὐτῷ λέγω, Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ κεκοπρῶσθαι τὸ καλὸν, ἀλλ' ἐν τῷ λόγῳ; Ἐφίεται γὰρ τοῦ καλοῦ; ἔμφασιν γάρ τινα αὐτοῦ ἔχει;

decori. Ubi autem id esse putat, ibi etiam elaborat. Illud igitur unum restat, ut ei demonstretur, & dicatur: Adolescentule, pulcritudinem quæris, & in eo recte facis: noris ergo, ibi eam exsistere, ubi rationem habes; ibi eam quære, ubi impetus & declinationes habes, ubi adpetitiones & aversationes. Hoc enim habes in te eximium; corpusculum autem suapte natura lutum est: quid in eo frustra elaboras? ut nihil aliud, tempore certe cognosces id nihil esse. Sin accesserit me stercoribus oblitus, & sordidus, mystace ad usque genua promisso, quid ei dicere possum? qua eum similitudine adliciam? Qua enim in re, quæ pulcri speciem habeat aliquam, elaborat, ut eum alio traducam, & dicam, Non est hic pulcrum, sed illic? Vis ei dicam: Pulcritudo non posita est in sordibus, sed in ratione? An enim adpetit pulcrum? an pulcri speciem aliquam animo impressam

ἔχεις; Ἀπολθε, καὶ χοίρῳ διαλέγου, ἵν' ἐν βορβόρῳ μὴ κυλίηται. Διὰ τοῦτο καὶ Πολέμωνος ἤψαντο οἱ Ξενοκράτους λόγοι, ὡς φιλακάλου νεανίσκου· εἰσῆλθε γὰρ ἔχων ἐνεύσματα τῆς περὶ τὸ καλὸν σπουδῆς, ἀλλ' ἀγχοῦ δ' αὐτὸ ζητῶν. Ἐπεί τοι οὐδὲ τοῖς ζῴοις τοῖς ἀνθρώποις σύντροφα ξυπαρὰ ἐποίησεν ἡ φύσις. Μή τι ἵππος κυλίεται ἐν βορβόρῳ; μή τι κύων γενναῖος; ἀλλ' ὁ ὗς, καὶ τὸ σκαρὰ χηνίδια, καὶ σκώληκες, καὶ ἀράχναι, τὰ μακροτάτω τῆς ἀνθρωπίνης συνανατροφῆς ἀπεληλαμένα. Σὺ οὖν, ἄνθρωπος ὤν, οὐδὲ ζῷον εἶναι θέλεις τῶν ἀνθρώποις συντρόφων, ἀλλὰ σκώληξ μᾶλλον, ἢ ἀράχνιον; οὐ λούσῃ ποῦ ποτε, ὡς θέλεις; οὐκ ἀποπλυνεῖς σεαυτόν; οὐχ ἥξεις παθαρός, ἵνα σοι χαίρωσιν οἱ συνόντες; ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἱερὰ ἡμῖν συνέρχῃ τοιοῦτος, ὅπου

Tt 3 πτύ-

preſſam gerit? Abi, cum porco diſputa, ne in cœno volutetur. Propter hoc etiam Xenocratis rationes Polemonem pupugerunt, ut elegantem adoleſcentem: ingreſſus enim erat, ſomites habens ſtudii honeſtatis, ſed eam alibi quærens. Atque adeo ne animalia quidem es, quæ conſuetudine hominum utuntur, ſordida fecit Natura. Num equus volvitur in cœno? num canis generoſus? Non; ſed ſus, & putidi anſeres, & vermes, & aranei, quæ longiſſime remota ſunt a conſuetudine humana. Tu ergo, cum homo ſis, ne animal quidem eſſe vis ex eorum numero quæ convictu hominum utuntur, ſed vermis potius, aut araneolus? Non lavabis tandem aliquando, quocumque demum modo volueris? annon ſordes ablues tuas? annon mundus huc venies, ut te delectentur condiſcipuli? Sed & templa nobiſcum ingredieris tali habitu, ubi exſpuere aut nares emungere religio

πτῦσαί σὺ νενόμισται σὺδ' ἀπομύξασθαι, ἕλος ὢν πτύσματος καὶ μύξης;

33 Τί οὖν; καλλωπίζεσθαί τις ἀξιοῖ; Μὴ γένοιτο· εἰ μὴ ἐκεῖνο ὃ πεφύκαμεν, τὸν λόγον, τὰ δόγματα, τὰς ἐνεργείας· τὸ δὲ σῶμα, μέχρι τοῦ καθαρίου,
34 μέχρι τοῦ μὴ προσκόπτειν. Ἀλλ' ἂν ἀκούσῃς ὅτι σὺ δεῖ φορεῖν κόκκινα, ἀπελθὼν πέπρωσαί σου τὸν τρίβωνα, ἢ κατάῤῥηξον. Ἀλλὰ πόθεν ἔχω καλὸν τρίβωνα; Ἄνθρωπε, ὕδωρ ἔχεις, πλῦνον αὐτόν.
35 Ἰδοὺ νέος ἀξιέραστος, ἰδοὺ πρεσβύτης ἄξιος τοῦ ἐρᾶν καὶ ἀντερᾶσθαι, ᾧ τις υἱὸν αὐτοῦ παραδῷ μαθησόμενον, ᾧ θυγατέρες, ᾧ νέοι προσελεύσονται, ἂν οὕτω τύχῃ, ἵνα ἐν κοπρῶνι λέγῃ τὰς
36 σχολάς. Μὴ γένοιτο. πᾶσα ἐκτροπὴ ἀπό τινος ἀνθρωπικοῦ γίνεται· αὕτη δ' ἐγγύς ἐστι τοῦ μὴ ἀνθρωπικὴ εἶναι.

ΚΕΦ.

religio est, cum totus ipse nihil sis nisi sputum & mucus?

Quid ergo? Volo, ut vano ornatui operam demus? Nequaquam; sed ut ornemus id, quod sumus nos ipsi, rationem, decreta, actiones: corpus vero, quoad mundities postulat; eatenus, ne alios offendas. At tu, cum audieris non gerendas esse vestes coccineas, abibis, & stercore inquinabis pallium tuum, aut lacerabis? — „At unde habeam pulcrum pallium?“ — Homo, aquam habes; lava illud. Ecce juvenis amabilis, ecce senex dignus qui amet & redametur, cui filium in disciplinam tradat aliquis; quem filiæ, quem adolescentes, si res ita tulerit, accedant, ut in fimeto scholas illis explicet! Absit! Omnis exorbitatio proficiscitur ab aliquo principio, quod in hominis natura ineft: ista autem prope abest, ut humani nihil in se habeat.

CAP.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Προσοχῆς.

Ὅταν ἀφῇς σὺ πρὸς ὀλίγον τὴν προσοχήν, μὴ τοῦτο φαντάζου, ὅτι, ὅπόταν θέλῃς, ἀναλήψῃ αὐτήν· ἀλλ' ἐκεῖνο πρόχειρον ἔστω σοι, ὅτι παρὰ τὸ σήμερον ἁμαρτηθὲν εἰς τὰλλα χεῖρον ἀνάγκη σοι τὰ πράγματα ἔχειν. Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πάντων χαλεπώτατον, ἔθος τοῦ μὴ προσέχειν ἐγγίνεται· εἶτα ἔθος τοῦ ἀναβάλλεσθαι τὴν προσοχήν. ἀεὶ δ' εἰς ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον εὐώδες ὑπερτιθέμενον (f. ἐξωθῇ ὑπερτιθέμενος) τὸ εὐροεῖν, τὸ εὐσχημονεῖν, τὸ κατὰ φύσιν ἔχειν καὶ διεξάγειν. Εἰ μὲν οὖν λυσιτελὴς ἡ ὑπέρθεσίς ἐστιν, ἡ παντελὴς ἀπόστασις αὐτῆς ἐστὶ λυσιτελεστέρα. εἰ δ' οὐ λυσιτελεῖ, τί οὐχὶ διηνεκῆ τὴν προσοχὴν φυλάσσεις; Σήμερον παίξαι θέλω. Τί οὖν; Οὐ δεῖ προσέχοντα; Ἆσαι. Τί οὖν κωλύει

Tt 4

CAP. XII.

De Adtentione.

Cum tu ad breve tempus Adtentionem remiseris, noli putare, te eam, simul atque volueris, recipere posse; sed illud in promtu tibi sit, propter hodiernum delictum necessario res tuas in posterum etiam pejus habituras. Etenim primum quidem, quod omnium est graviſſimum, consuetudo negligentiæ tibi accedit; deinde consuetudo differendæ adtentionis. Ita semper in aliud atque aliud tempus rejicis & a te propellis vitam beatam, honestatem, vitæ actionem ad naturæ præscriptum institutam. Quod si procrastinatio attentionis est utilis, eam omnino prætermittere utilius erit: sin utilis non est, cur non perpetuam adtentionem conservas? Hodie ludere volo. Quid ergo? An id cum adtentione sciendum non

λύει προσέχοντας; Μὴ γὰρ ἐξαιρεῖταί τι μέρος τοῦ βίου, ἐφ' ὃ οὐ διατείνει τὸ προσέχειν; Χεῖρον γοῦν αὐτὸ προσέχων ποιήσεις, βέλτιον δὲ μὴ προσέχων; Καὶ τί ἄλλο τῶν ἐν τῷ βίῳ κρεῖσσον ὑπὸ τῶν μὴ προσεχόντων γίνεται; Ὁ τέκτων, μὴ προσέχων, τεκταίνει ἀκριβέστερον; ὁ κυβερνήτης, μὴ προσέχων, κυβερνᾷ ἀσφαλέστερον; ἄλλο δέ τι τῶν μικροτέρων ἔργων ὑπὸ ἀπροσεξίας ἐπιτελεῖται κρεῖσσον; Οὐκ αἰσθάνῃ, ὅτι, ἐπειδὰν ἅπαξ τὴν γναμπὴν, οὐκ ἔτι ἐπὶ σοί ἐστιν ἀναπαλέσασθαι αὐτὴν, οὐκ ἐπὶ τὸ εὔσχημον, οὐκ ἐπὶ τὸ αἰδήμονα, οὐκ ἐπὶ τὸ κατεστραλμένον; ἀλλὰ πᾶν τὸ ἐπελθὸν ποιεῖς, ταῖς προθυμίαις ἑπόμενος.

Τίσιν οὖν δεῖ με προσέχειν; Πρῶτον μὲν ἐκείνοις τοῖς καθολικοῖς, καὶ ἐκεῖνα πρόχειρα ἔχειν, καὶ χωρὶς ἐκείνων μὴ καθεύδειν, μὴ ἀνίστασθαι, μὴ πίνειν, μὴ ἐσθίειν, μὴ συμβάλλειν

non est? Volo canere. Quid ergo vetat quo minus eum adtentione facias? Ulla ne enim vitæ pars excipitur, ad quam adtentio non pertineat? Num eam adtentione pejorem reddes, socordiâ vero meliorem? Quæ vero alia ulla res in vita fit melius a negligentibus? Num faber negligens melius ædificat? num gubernator negligens tutius gubernat? num aliud aliquod minorum operum per incuriam melius perficitur? Non animadvertis, cum animum relaxaris, non jam penes te esse, ut eum revoces ad honestatem, ad verecundiam, ad modestiam? Sed quidquid in mentem venerit facies, cuivis impetui indulgens.

Quibus ergo rebus intendendus est animus? Primum illis generalibus, quæ ita in promtu sunt habenda, ut sine illis non dormias, non surgas, non bibas, non edas, non homines

λεν ἀνθρώπους· ὅτι προαιρέσεως ἀλλοτρίας κύριος οὐδείς, ἐν ταύτῃ δὲ μόνῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. Οὐδεὶς οὖν κύριος, οὔτ' ἀγαθόν μοι περιποιῆσαι, οὔτε κακῷ με περιβαλεῖν· ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸς ἐμαυτοῦ κατὰ ταῦτα ἐξουσίαν ἔχω μόνος. Ὅταν οὖν ταῦτά μοι συμφυλῇ, τί ἔχω περὶ τοῦ ἐκτὸς ταράσσεσθαι; ποῖος τύραννος φοβερός; ποῖος νόσος; ποία πενία; ποῖον πρόσκρουσμα; Ἀλλ' οὐκ ἔοικεν τῷ δεῖνι. Μὴ οὖν ἐκεῖνος ἐμέν ἐστιν ἔργον; μή τι ἐμὸν κρῖμα; Οὔ. Τί οὖν ἔτι μοι μέλει; Ἀλλοὶ δοκεῖ τις εἶναι. Ὄψεται αὐτὸς, καὶ οἷς δοκεῖ. Ἐγὼ δ' ἔχω τίνι με δεῖ εἰρῆσθαι, τίνι ὑποτετάχθαι, τίνι πείθεσθαι· τῷ Θεῷ, καὶ τοῖς μετ' ἐκεῖνον. ἐμὲ ἐκεῖνος συνίστησεν ἐμαυτῷ, καὶ τὴν ἐμὴν προαίρεσιν ὑπέταξεν ἐμοὶ μόνῳ, δοὺς κανόνας εἰς χρῆσιν αὐτῆς τὴν ὀρθήν· οἷς ὅταν κατακολουθήσω ἐν συλλογισμοῖς, οὐκ

nes adeas: scilicet, alienæ voluntati neminem dominari; &, in voluntate sola bonum & malum esse positum. Nemo igitur eam potestatem habet, ut vel bonum in me conferat, vel in malum me conjiciat; sed ego ipse, quod ad hæc attinet, in meæ potestate sum solus. Cum ergo hæc tuta mihi fuerint, cur rebus externis perturber? quis mihi tyrannus est formidabilis? quis morbus? quæ paupertas? quæ offensio? At non placeat isti. Num ergo iste meum opus est? num meum judicium? Non. Quid ergo mea refert? At videtur esse aliquis. Viderit ipse, & ii qui eum magni faciunt. Ego vero habeo cui me placere oportet, cui subjectum esse, cui obtemperare; Deum, & eos qui proximum ab eo locum tenent. Is me mihi ipsi commendavit, meamque voluntatem mihi soli subjecit, datis regulis ad rectum ejus usum; quas regulas si in ratiocinationibus secutus fuero, nemo me

οὐκ ἐπιστρέφομαι οὐδενὸς τῶν ἄλλο τι λεγόντων ἢ μετεωπίπτουσιν; οὐ φροντίζω οὐδενός. διὰ τί
12 οὖν ἐν τοῖς μείζοσιν ἀνιῶσί με οἱ ψέγοντες; Τί τὸ αἴτιον ταύτης τῆς ταραχῆς; Οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὅτι
14 ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἀγύμναστός εἰμι. Ἐπεί τι πᾶσα ἐπιστήμη καταφρονητική ἐστι τῆς ἀγνοίας, καὶ τῶν ἀγνοούντων· καὶ οὐ μόνον αἱ ἐπιστῆμαι, ἀλλὰ καὶ αἱ τέχναι. Φέρε οὖν θέλεις σκυτέα, καὶ τῶν πολλῶν καταγελᾷ περὶ τὸ αὐτοῦ ἔργον. Φέρε οὖν θέλεις τέκτονα.

15 Πρῶτον μὲν οὖν ταῦτα ἔχειν δεῖ παρασκευασμένα, καὶ μηδὲν ἄλλο τούτων ποιεῖν· ἀλλὰ τετάσθαι τὴν ψυχὴν ἐπὶ τοῦτον τὸν σκοπὸν, μηδὲν τῶν ἔξω δώκειν, μηδὲν τῶν ἀλλοτρίων· ἀλλ' ὡς διέταξεν
16 ὁ δυνάμενος· τὰ προαιρετικὰ ἐξ ἅπαντος, τὰ δ' ἄλλα ὡς ἂν δίδωται. Ἐπὶ τούτοις δὲ μεμνῆσθαι, τίνες

me movet aliud quid dicens; si in *solvendis* argutiis secutus fuero, neminem curo. Cur igitur majoribus in rebus molesti mihi ii sunt qui me reprehendunt? Quae perturbationis hujus causa est? Alia nulla, nisi quod in hoc loco inexercitatus sum. Siquidem omnis scientia contemnit ignorantiam & ignorantes; nec scientiae solum, sed artes etiam. Produc quemvis sutorem: is, quod ad suum opus attinet, vulgus deridet. Produc quemvis fabrum.

Primum igitur haec in promtu habenda sunt, neque sine his quidquam faciendum; sed in hunc scopum intendendus animus, neque externum & alienum quidquam cupide expetendum, sed quemadmodum constituit is, qui earum rerum potestatem habet: quae in nostra sunt sita voluntate, sine exceptione expetenda sunt; cetera vero, prout concessa fuerint. Post-

hacc

τίνες ἐσμὲν, καὶ ἐφ' ἡμῖν ὄνομα, καὶ πρὸς τὰς δυνάμεις τῶν σχέσεων περᾶσθαι τὰ καθήκοντα ἀπευθύνειν· τίς καιρὸς ᾠδῆς, τίς καιρὸς παιδιᾶς, 17
τίνων παρόντων· εἰ ἔστιν ἀπὸ τοῦ πράγματος· μή τι καταφρονήσωσιν ἡμῶν οἱ συόντες, μή τι ἡμεῖς αὐτῶν· πότε σκώψει, καὶ τίνας ποτὲ καὶ καταγελάσαι· καὶ ἐπὶ τίνι συμπεριενεχθῆναι ποτε, καὶ τίνι· καὶ λοιπὸν, ἐν τῇ συμπεριφορᾷ πῶς χρὴ τηρῆσαι τὰ αὐτοῦ. Ὅπου δ' ἂν ἀποκύσῃς 18
ἀπό τινος τούτων, εὐθὺς ζημία, οὐκ ἔξωθέν πο-
θεν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνεργείας.

Τί οὖν; Δυνατὸν ἀναμάρτητον ἤδη εἶναι; 19
Ἀμήχανον· ἀλλ' ἐκεῖνο δυνατὸν, πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν τετάσθαι διηνεκῶς. Ἀγαπητὸν γὰρ, εἰ μηδέποτ' ἀνιέντες ταύτην τὴν προσοχὴν, ὀλί-
γων γε ἁμαρτημάτων ἐκτὸς ἐσόμεθα. Νῦν δ' 20
ὅταν εἴπῃς, ἀπ' αὔριον προσέξω· ἴσθι ὅτι τοῦτο
λέγεις,

hæc tenendum est, qui simus, & quo nomine adpellemur: & danda opera, ut officia dirigamus ad id quod postulant relationes. Expendendum, quod sit tempus cantilenæ, quod tempus lusûs, quibus præsentibus; quid sit abs re futurum; num contemturi nos sint convictores, an nos illos; quando dicteriis utendum, quinam sint deridendi: quibus in rebus & cui indulgendum sit obsequendumque; denique, in eo obsequio qua ratione tuendum sit id quod nostram personam decet. Ubi autem ab horum aliquo declinaveris, statim exsistit damnum; non aliunde, sed ex ipsa actione.

Quid ergo? Jamne fieri potest, ut peccato caream? Fieri hoc nequit: sed illud fieri potest, ut perpetuo in id intentus sis, ne pecces. Boni enim consulendum est, si, numquam remissa hac industria, vel paucis peccatis carueris. Nunc vero si dixeris, Cras animum advertam; scito, illud

λέγεις, Σήμερον ἔσομαι ἀναίσχυντος, ἄκαιρος, ταπεινός· ἐπ' ἄλλοις ἔσται τὸ λυπεῖν με· ὀργισθήσομαι σήμερον, φθονήσω. Βλέπε, ὅσα κακὰ
21 σεαυτῷ ἐπιτρέπεις. Ἀλλ' εἰ αὔριον καλῶς ἔχει, πόσῳ κρεῖττον σήμερον; εἰ αὔριον συμφέρει, πολὺ μᾶλλον σήμερον· ἵνα καὶ αὔριον δυνηθῇς, καὶ μὴ πάλιν ἀναβαλῇ εἰς τὴν τρίτην.

ΚΕΦ. ιγ'.

Πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐκφέροντας τὰ αὐτῶν.

Ὅταν τις ἡμῖν ἁπλῶς δόξῃ διειλέχθαι περὶ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πῶς ποτε ἐξαγόμεθα καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸ ἐκφέρειν πρὸς αὐτὸν τὰ ἑαυτῶν
2 ἀπόῤῥητα, καὶ τοῦτο ἁπλοῦν οἰόμεθα εἶναι· πρῶτον μὲν, ὅτι ἄνισον εἶναι δοκεῖ, αὐτὸν μὲν ἀκηκοέναι τὰ τοῦ πλησίον, μὴ μέν τοι μεταδιδόναι κἀκείνῳ ἐν τῷ μέρει τῶν ἡμετέρων· εἶθ', ὅτι οἰόμεθα

lud te dicere: „Hodie ero „impudens, importunus, „abjectus; penes alios erit, „me dolore adficere; ira„scar hodie, invidebo." Vide, quanta mala ipse tibi indulgeas. At, si bene habet ut cras animum advertas, quanto melius hodie? Si cras conducit, multo magis hodie; ut & cras possis, nec rursus in tertium diem rejicias.

CAP. XIII.

Ad eos qui temere Arcana sua efferunt.

Quando nobis aliquis simpliciter & candide visus fuerit de suis rebus disseruisse, excitamur quodammodo & ipsi ad nostra arcana ei aperienda; idque candoris esse judicamus: primum quidem, quod iniquum esse videtur, cum tu res alterius audieris, non vicissim tuas etiam illi communicare: deinde, quod puta-

θαι οὐχ ἁπλῶν ἀνθρώπων παρέξειν αὐτοῖς φαντασίαν, διαπῶντες τὰ ἴδια. Ἀμέλει πολλάκις 3
εἰώθασι λέγειν, Ἐγώ σοι πάντα τὰμαυτοῦ εἶπον καὶ, σὺ μοὶ οὐδὲν τῶν σῶν εἶπες θέλεις; πῶς γίνεται τοῦτο; Προσέτι δὲ καὶ τὸ οἴεσθαι ἀσφα- 4
λῶς πιστεύειν τῷ ἤθει τὰ αὐτοῦ πεπιστευκότι. ὑπέρχεται γάρ ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἂν ποτε οὗτος ἐξείποι τὰ ἡμέτερα, εὐλαβούμενος μήποτε καὶ ἡμεῖς ἐξείπωμεν τὰ ἐκείνου. Οὕτω καὶ ὑπὸ τῶν στρατι- 5
ωτῶν ἐν Ῥώμῃ οἱ προπετεῖς λαμβάνονται. Παρακεκάθικέ σοι στρατιώτης ἐν σχήματι ἰδιωτικῷ, καὶ ἀρξάμενος κακῶς λέγειν τὸν Καίσαρα, ἔστω σὺ, ὥσπερ ἐνέχυρον παρ' αὐτοῦ λαβὼν τῆς πίστεως, τὸ αὐτὸν τῆς λοιδορίας κατῆρχθαι, λέγεις καὶ αὐτὸς ὅσα φρονεῖς· εἶτα δεθεὶς ἀπάγῃ. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐν τῷ καθόλου πάσχομεν. Αὐ- 6
τὰρ ὡς ἐμοὶ ἐκεῖνος ἀσφαλῶς πεπίστευκε τὰ ἑαυτοῦ, οὕτως καὶἐγὼ τῷ ἐπιτυχόντι; Ἀλλ' ἐγὼ μὲν 7

putamus, nos ſpeciem hominum non candidorum exhibituros aliis eſſe, ſi noſtra taceamus. Profecto ſæpe dicere ſolent: „Cum ego tibi omnia mea „dixerim, tu nihil tuorum „dices? ubi ſit hoc?“ Accedit, quod tuto nos ei homini fidere putamus, qui ſua jam nobis crediderit: occurrit enim animo, numquam illum noſtra effutiturum, veritum ne quando & nos ipſius arcana vulgemus. Sic etiam a militibus Romæ leves homines capiuntur. Adfidet tibi miles habitu plebeio; & poſtquam maledicere cœpit Cæſari, tu, veluti pignore fidei ejus accepto, quod ipſe convicium auſpicatus eſt, dicis & ipſe quæ ſentis; deinde vinctus in carcerem abduceris. Tale quiddam & in univerſum nobis accidit. Verum, ut ille mihi tuto ſua credidit, an ſic & ego cuilibet? At ego quidem

μὲν ἀκούσας σιωπῶ, ἂν γε ὦ τοιοῦτος· ὁ δ' ἐξελθὼν ἐκφέρει πρὸς πάντας. εἶτ', ἂν γνῶ τὸ γενόμενον, ἂν μὲν ὦ καὶ αὐτὸς ἐκείνῳ ὅμοιος, ὁμώνυμος θέλων, ἐκφέρω τὰ ἐκείνου. καὶ φύρω, καὶ φύρομαι. Ἂν δὲ μνημονεύω, ὅτι ἄλλος ἄλλον οὐ βλάπτει, ἀλλὰ τὰ αὐτοῦ ἕργα ἕκαστον καὶ βλάπτει καὶ ὠφελεῖ, τούτου μὲν κρατῶ, τοῦ μὴ ὅμοιόν τι ποιῆσαι ἐκείνῳ, ὅμως δ' ὑπὸ φλυαρίας τῆς ἐμαυτοῦ πέπονθα· τὰ πέπονθα.

9 Ναί. ἀλλ' αἰνιγμόν ἐστιν ἀκούσαντος τὰ τοῦ πλησίον ἀπόῤῥητα, αὐτὸν ἐν τῷ μέρει μηδενὸς μεταδιδόναι αὐτῷ. Μὴ γάρ σε παρεκάλουν, ἄνθρωπε; μὴ γὰρ ἐπὶ συνθήκαις τισὶν ἐξήνεγκας τὰ σαυτοῦ, ἵν' ἀκούσῃς ἐν τῷ μέρει καὶ τὰ ἐμά; 11 εἰ σὺ φλύαρος εἶ, καὶ πάντας τοὺς ἀπαντήσαντας φίλους ἄνους δοκεῖς, θέλεις καὶ ἐμὲ ὅμοιόν σοι γενέσθαι; τί δ', εἰ σὺ καλῶς μοι πεπίστευκας τὰ σαυτοῦ, σοὶ δ' οὐκ ἔστι καλῶς πιστεῦσαι,

dem ea, quæ audivi, taceo, siquidem sum taciturnus; sed ille egressus, vulgat apud omnes: deinde, ubi, quid factum sit, cognovero; si & ipse similis illius fuero, ulturus eum, effero illius etiam arcana: premo simul, & premor. Si vero memini, alium ab alio non lædi; sed facta esse cujusque, quæ quemque & lædant & juvent; in eo quidem mihi tempero, ne quid illi simile faciam; nihilominus tamen futilitatis meæ pœnas pendo.

Sit ita. Sed iniquum est, cum alterius arcana audieris, non & ipsum vicissim illi tua te committere. Num vero te rogavi, homo? num certis conditionibus tua protulisti, ut vicissim audires mea? si tu nugator es, & omnes obvios amicos judicas, vis & me tui similem esse? Quid vero, si tu quidem recte mihi tua credidisti, tibi vero recte credi non potest, vis

me

σαι, θέλεις με προπεσεῖν; οἷον εἰ πίθον ἔχον 12
ἐγὼ μὲν στεγνὸν, σὺ δὲ τετρυπημένον· καὶ ἐλ-
θὼν παρακατέθου μοι τὸν σαυτοῦ οἶνον, ἵνα βάλω
εἰς τὸν ἐμὸν πίθον, εἶτ' ἠγανάκτεις ὅτι μὴ καὶγὼ
σοὶ πιστεύω τὸν ἐμαυτοῦ οἶνον. σὺ γὰρ τετρυπη-
μένον ἔχεις τὸν πίθον. Πῶς οὖν ἔτι ἴσον γίνεται; 13
Σὺ πιστῷ παρακατέθου, σὺ αἰδήμονι, τὰς ἑαυ-
τοῦ ἐνεργείας μόνας βλαβερὰς ἡγαμένῳ καὶ ὠφε-
λίμους, τῶν δ' ἐκτὸς οὐδέν. ἐγώ σοι θέλεις πα- 14
ρακαταθῶμαι, ἀνθρώπῳ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν
τιμακότι, θέλοντι δὲ κερματίου τυχεῖν, ἢ ἀρ-
χῆς τινος, ἢ προαγωγῆς ἐπὶ τῇ αὐλῇ, κἂν μέλ-
λῃς τὰ τέκνα σου καταφάγειν, ὡς ἡ Μήδεια; 15
Ποῦ τοῦτο ἴσον ἐστίν; Ἀλλὰ δεῖξόν μοι σαυτὸν
πιστὸν, αἰδήμονα, βέβαιον· δεῖξον, ὅτι δόγματα
ἔχεις φιλικά· δεῖξόν σου τὸ ἀγγεῖον ὅτι οὐ τέτρη-
ται· καὶ ὄψει, πῶς σὺν ἀναμένω ἵνα μοι σὺ
πιστεύ-

me temere & præcipitanter agere? Perinde facis, ac si dolium haberem ego quidem solidum, tu vero perforatum; tuque, cum tuum vinum mihi commisisses, ut in meum dolium reconderem, postea mihi succenseres, quod non & ipse meum tibi vinum commisissem, cum tuum perforatum esset dolium. Qui ergo jam paria ista sunt? Tu apud fidelem deposuisti, apud verecundum, apud eum qui solas actiones suas noxias judicat & utiles, externarum vero rerum nihil: vis autem, ut ego apud te deponam mea; apud hominem, qui voluntatis suæ libertatem aspernatus, nummos consequi studet, aut magistratum, aut gradum dignitatis aliquem in aula, quamvis liberi tui mactandi tibi sint, ut Medea fecit? Ubi hoc æquum est? Age, ostende mihi te fidelem, verecundum, constantem; ostende, decreta te habere benevola; ostende, vas tuum non perforatum esse; & videbis, me non exspectaturum,

πιστεύσῃς τὰ σαυτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ἐλθὼν πρὸς
16 σὲ, παρακαλῶ ἀκοῦσαι τῶν ἐμῶν. Τίς γὰρ οὐ
θέλει χρήσασθαι ἀγγείῳ καλῷ; Τίς δ' ἂν μὴ
σύμβουλον εὔνουν καὶ πιστόν; τίς οὐκ ἄσμενος
δέξεται τὸν ὥσπερ φορτίου μεταλημψόμενον τῆς
αὐτοῦ περιστάσεως, καὶ αὐτῷ τούτῳ κουφιοῦντα
αὐτὸν, τῷ μεταλαβεῖν;

17 Ναί. ἀλλ' ἐγώ σοι πιστεύω· σὺ ἐμοὶ οὐ πι-
στεύεις; Πρῶτον μὲν, οὐδὲ σὺ ἐμοὶ πιστεύεις,
ἀλλὰ φλύαρος εἶ, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν δύνασαι
κατασχεῖν. ἐπεί τοι, εἰ τοῦτό ἐστιν, ἐμοὶ μόνῳ
18 αὐτὰ πίστευσον. νῦν δ' ὃν ἂν εὐσχολοῦντα ἴδῃς,
παρακαθίσας αὐτῷ λέγεις· Ἀδελφὲ, οὐδένα σου
ἔχω εὐνούστερον, οὐδὲ φίλτερον, παρακαλῶ σε
ἀκοῦσαι τὰ ἐμά. καὶ τοῦτο πρὸς τοὺς οὐδέ τι
19 ἀλλήγον ἐγνωρισμένους ποιεῖς. Εἰ δὲ καὶ πιστεύεις
ἐμοὶ, δῆλον, ὅτι ὡς πιστῷ καὶ αἰδήμονι, οὕτως

ὅτι

ctaturum, dum arcana tua mihi credas; sed rogaturum ultro, ut audias mea. Quis enim nolit uti vase pulcro? Quis aspernatur consiliarium benevolum & fidelem? Quis non libenter admittet eum, qui difficultatum ipsum circumstantium, veluti oneris, partem in se recipiat, atque eo ipso levet, quod partem eorum capit?

Recte. At, ego tibi credo; tu mihi non credis! Primum; ne tu quidem mihi credis, sed futilis es, propterea que nihil continere potes. Nam, si res ita se habet, mihi soli ea crede. Nunc autem, quemcunque videris otiosum, illi adfidens dicis: Frater, neminem habeo te benevolentiorem, nec cariorem; rogo te, ut res meas audias. Idque facis apud homines minime notos. Sed quod si etiam revera mihi credis; manifestum est, te credere mihi ut fideli & verecundo; non, quod

ὅτι σοὶ τὰ ἐμαυτοῦ ἐξεῖπον. Ἄφες οὖν, ἵνα καὶ ἐγὼ ταὐτὰ ὑπολάβω. Δεῖξόν μοι, ὅτι, ἄν τις τινὶ τὰ αὐτοῦ ἐξείπῃ, ἐκεῖνος πιστός ἐστι καὶ αἰδήμων. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, ἐγὼ περιερχόμενος πᾶσιν ἀνθρώποις τὰ ἐμαυτοῦ ἂν ἔλεγον, καὶ τούτου ἕνεκα ἔμελλον πιστὸς καὶ αἰδήμων ἔσεσθαι. τὸ δ' ἐστὶν οὐ τοιοῦτον· ἀλλὰ δογμάτων δεῖ οὐχ ὧν ἔτυχεν. Ἂν γοῦν τινα ἴδῃς περὶ τὰ ἀπροαίρετα ἐσπουδακότα, καὶ τούτοις ὑποτεταχότα τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν, ἴσθι ὅτι ἄνθρωπος οὗτος μυρίους ἔχει τοὺς ἀναγκάζοντας, τοὺς κωλύοντας. οὐκ ἔστιν αὐτῷ χρεία πίστης, ἢ τροχοῦ πρὸς τὸ ἐξεσπεῖν ἃ οἶδεν· ἀλλὰ παιδισκαρίου νευμάτιον, ἂν οὕτω τύχῃ, ἐκσείσει αὐτόν, Καισαριανοῦ φιλοφροσύνη, ἀρχῆς ἐπιθυμία, κληρονομίας, ἄλλα τούτοις ὅμοια τρισμύρια. Μεμνῆσθαι οὖν δεῖ ἐν τοῖς καθόλου, ὅτι οἱ ἀπόῤῥητοι λόγοι πίστεως χρείαν ἔχουσι, καὶ δογμάτων τοιούτων. Ταῦτα δὲ πῦ νῦν

quod ego mea arcana tibi dixerim. Sine igitur, ut ipse eadem sentiam. Ostende mihi, si quis alicui sua dixerit, eum idcirco fidelem & verecundum esse. Nam si hoc ita se haberet, ego passim omnibus arcana mea communicarem, si ea de causa fidelis & verecundus futurus essem. Res autem non ita se habet; sed decretis opus est non vulgaribus. Si quem igitur videris rerum externarum studiosum, atque his voluntatem suam subjicientem, eum scito infinitos habere a quibus cogatur, a quibus prohibeatur. Non opus est ei picem aut rotam admovere, ut ea dicat quæ novit, sed puellæ nutus (si res ita tulerit) eum excitabit, Cæsariani blanditiæ, magistratus aut hæreditatis cupiditas, alia denique id genus sexcenta. In universum igitur tenendum est, arcanos sermones fidem postulare, decretaque talia. Ea vero nunc ubi

νῦν εὑρεῖν ῥᾳδίως; Ἢ δειξάτω μοί τις τὸν οὕτως ἔχοντα, ὥστε λέγειν, Ἐμοὶ μόνων μέλει τῶν ἐμῶν, τῶν ἀκωλύτων, τῶν φύσει ἐλευθέρων. Ταύτην οὐσίαν ἔχω τοῦ ἀγαθοῦ· τὰ δὲ ἄλλα γινέσθω ὡς ἂν διδῶται, οὐ διαφέρομαι.

ubi invenire procliye eſt? Oſtende mihi hominem ſic adfectum, ut dicat, Mihi ſolæ meæ res curæ ſunt, quæ prohiberi nequeunt, quæ natura ſunt liberæ. Hanc naturam boni habeo; cætera vero fiant ut res tempusque tulerint, mea non refert.

Τῶν τοῦ Ἐπικτήτου Διατριβῶν
ΤΕΛΟΣ.

ΠΙΝΑΞ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΒΙΒΛΙΩ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

INDEX CAPITVM
PRIMO LIBRO COMPREHENSORVM.

Ἀρριανὸς Λευκίῳ Γελλίῳ εὖ πράττειν. *Arriani Epistola ad L. Gellium.* Pag. 3

α'. Περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. I. *De his quæ in Nostra potestate sunt, quæque non sunt.* 5

β'. πῶς ἂν τις σώζοι τὸ κατὰ Πρόσωπον ἐν παντί. II. *Quo pacto cuique Personæ sua in rebus omnibus tuenda sit.* 12

γ'. πῶς ἄν τις, ἀπὸ τοῦ τὸν Θεὸν πατέρα εἶναι τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τὰ ἑξῆς ἐπέλθοι. III. *Quo pacto quis, ex eo, quod Deus sit Pater hominum, ad reliqua progrediatur.* 19

δ'. περὶ Προκοπῆς. IV. *De Profectu.* 22

ε'. πρὸς τοὺς Ἀκαδημαϊκούς. V. *Adversus Academicos.* 29

ς'. περὶ Προνοίας. VI. *De Providentia.* 31

ζ'. περὶ τῆς χρείας τῶν Μεταπιπτόντων καὶ Ὑποθετικῶν, καὶ τῶν ὁμοίων. VII. *De usu Argumentationum Variantium, (quæ μεταπίπτοντας dicuntur) tum Hypotheticarum, earumque similium.* 40

η'. ὅτι αἱ Δυνάμεις τοῖς ἀπαιδεύτοις οὐκ ἀσφαλεῖς. VIII. *Facultates non sine periculo esse hominibus ineruditis.* 47

θ'. πῶς ἀπὸ τοῦ Συγγενεῖς ἡμᾶς εἶναι τῷ Θεῷ, ἐπέλθοι ἄν τις ἐπὶ τὰ ἑξῆς. IX. *Quo ratione ab eo, quod Cognationem habemus cum Deo, progrediare ad reliqua.* 50

ι'. πρὸς τοὺς περὶ τὰς ἐν Ῥώμῃ προαγωγὰς ἐσπουδακότας. X. *In eos qui Romæ Honoribus inserviunt.* 59

ια'. περὶ Φιλοστοργίας. XI. *De Caritate in suos.* 62

ιβ'. περὶ Εὐχαριστήσεως.

ιγ'. πῶς ἕκαστά ἐστι ποιεῖν ἀρεστῶς Θεοῖς.

ιδ'. ὅτι πάντα ἐφορᾷ τὸ Θεῖον.

ιε. τί ἐπαγγέλλεται Φιλοσοφία.

ις'. περὶ Προνοίας.

ιζ'. ὅτι ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.

ιη'. ὅτι οὐ δεῖ Χαλεπαίνειν τοῖς ἁμαρτανομένοις.

ιθ'. πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τοὺς Τυράννους.

κ'. περὶ τοῦ Λόγου, πῶς αὐτοῦ θαυμαστικός ἐστιν.

κα'. πρὸς τοὺς Θαυμάζεσθαι θέλοντας.

κβ'. περὶ τῶν Προλήψεων.

κγ'. πρὸς Ἐπίκουρον.

κδ'. πῶς πρὸς τὰς Περιστάσεις ἀγωνιστέον.

κε πρὸς τὸ αὐτό.

κς'. τίς ὁ Βιωτικὸς νόμος.

κζ'. τοσαχῶς αἱ Φαντασίαι γίνονται· καὶ τίνα πρόχειρα πρὸς αὐτὰς βοηθήματα παρασκευαστέον.

κη'. ὅτι οὐ δεῖ Χαλεπαίνειν ἀνθρώποις· καὶ τίνα τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ἐν ἀνθρώποις.

κθ'. περὶ Εὐσταθείας.

XII. *De Aequitate animi.* Pag. 71

XIII. *Quo pacto omnia ita peragi possint, ut Diis sint grata.* 79

XIV. *Divinum numen cuncta intueri.* 80

XV. *Quid profiteatur Philosophia.* 85

XVI. *De Providentiâ.* 87

XVII. *Logicam artem esse necessariam.* 91

XVIII. *Non Irascendum esse peccantibus.* 97

XIX. *Quomodo adfecti erga Tyrannos esse debeamus.* 103

XX. *De Ratione, quo pacto semet ipsa contempletur.* 109

XXI. *Ad eos, qui Admirationi esse cupiunt.* 113

XXII. *De anticipatis animi Notionibus.* 114

XXIII. *In Epicurum.* 119

XXIV. *Quomodo adversus Difficultates sit decertandum.* 121

XXV. *Eadem de re.* 126

XXVI. *Quæ sit Vitæ lex.* 133

XXVII. *Quotuplicia sint Visa: & quæ adjumenta adversus ea comparanda sint.* 137

XXVIII. *Non Irascendum esse hominibus: & quæ magna, quæ parva sint in rebus humanis.* 142

XXIX. *De Constantiâ.* 150

λ'. τί

λ'. τί δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἐν ταῖς Περιστάσεσιν.	XXX. *Quid in rerum Discriminibus sit in promtu habendum.* Pag. 164
Πίναξ Κεφαλαίων ἐν τῷ Δευτέρῳ Βιβλίῳ περιεχομένων.	INDEX CAPITVM Secundo Libro comprehensorum.
α'. Ὅτι οὐ μάχεται τὸ Θαῤῥεῖν τῷ Εὐλαβεῖσθαι.	I. *Non pugnare Fiduciam cum Cautione.* 166
β'. περὶ Ἀταραξίας.	II. *De Inperturbato animi statu.* 176
γ'. πρὸς τοὺς συνιστάντας τινὰς τοῖς Φιλοσόφοις.	III. *Ad eos qui Philosophis aliquos commendant.* 181
δ'. πρὸς τὸν ἐπὶ Μοιχείῳ ποτὲ κατειλημμένον.	IV. *Ad eum qui aliquando in Adulterio deprehensus fuerat.* 183
ε'. πῶς συνυπάρχει Μεγαλοφροσύνη καὶ Ἐπιμέλεια.	V. *Quo pacto cum Magnitudine animi Diligentia conjungatur.* 186
ϛ'. περὶ Ἀδιαφορίας.	VI. *De Indifferentiâ.* 193
ζ'. πῶς Μαντευτέον.	VII. *Quo pacto sint consulendi Vates.* 200
η'. τίς ἡ οὐσία τοῦ Ἀγαθοῦ.	VIII. *Quæ sit natura Boni.* 203
θ'. ὅτι οὐ δυνάμενοι τὴν τοῦ Ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι, τὴν τοῦ Φιλοσόφου προσλαμβάνομεν.	IX. *Cum Hominis officium præstare non possimus, Philosophi munus nos profiteri.* 210
ι'. πῶς ἀπὸ τῶν Ὀνομάτων τὰ Καθήκοντα ἔστιν εὑρίσκειν.	X. *Quo pacto e Nominibus Officia sint reperienda.* 215
ια'. τίς Ἀρχὴ Φιλοσοφίας.	XI. *Quod sit Philosophiæ Initium.* 222
ιβ'. περὶ τοῦ Διαλέγεσθαι.	XII. *De Disserendi arte.* 228
ιγ'. περὶ τοῦ Ἀγωνιᾶν.	XIII. *De Anxietate.* 233
ιδ'. πρὸς Νάσωνα.	XIV. *Ad Nasonem.* 241
ιε'. πρὸς τοὺς σκληρῶς τισιν ὧν ἔκριναν ἐμμένοντας.	XV. *Ad eos qui pertinaciter in his quæ decreverunt perseverant.* 248

δ'. ὅτι οὐ μελετῶμεν χρῆσθαι τοῖς περὶ Ἀγαθῶν καὶ Κακῶν δόγμασιν.

ς'. πῶς ἐφαρμοστέον τὰς Προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους.

ζ'. πῶς ἀγωνιστέον πρὸς τὰς Φαντασίας.

η'. πρὸς τοὺς μέχρι Λόγου μόνον ἀναλαμβάνοντας τὰ τῶν Φιλοσόφων.

θ'. πρὸς Ἐπικουρείους καὶ Ἀκαδημαϊκούς.

ι'. περὶ Ἀνομολογίας.

ια'. περὶ Φιλίας.

ιβ'. περὶ τῆς τοῦ Λέγειν δυνάμεως.

ιγ'. πρός τινα τῶν οὐκ ἠξιωμένων ὑπ' αὐτοῦ.

ιδ'. πῶς ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.

ιε'. τί τὸ ἴδιον τοῦ Ἁμαρτήματος.

XVI. *Non meditari nos, quo pacto decretis de rebus Bonis & Malis utamur.* Pag. 253

XVII. *Quomodo Anticipationes singulis rebus sint adcommodanda.* 265

XVIII. *Quo pacto cum Visis decertandum sit.* 275

XIX. *In eos qui nonnisi Disputationum tenus placita Philosophorum addiscunt.* 282

XX. *In Epicureos & Academicos.* 292

XXI. *De Discrepantiâ.* 303

XXII. *De Amicitiâ.* 309

XXIII. *De Dicendi facultate.* 320

XXIV. *Ad aliquem nulla æstimatione dignatum ab eo.* 333

XXV. *Artem Disserendi esse necessariam.* 341

XXVI. *Quid sit Peccati proprium.* 342

Πίναξ Κεφαλαίων ἐν τῷ Τρίτῳ Βιβλίῳ περιεχομένων.

INDEX CAPITVM Tertio Libro comprehensorum.

α'. Περὶ Καλλωπισμοῦ.

β'. περὶ τοῦ τίνα Ἀσκεῖσθαι δεῖ τὸν Προκόψαντα· καὶ ὅτι τῶν κυριωτάτων ἀμελοῦμεν.

γ'. τίς ὕλη τοῦ Ἀγαθοῦ· καὶ πρὸς τί μάλιστα Ἀσκητέον.

δ'. πρὸς τὸν ἀκόσμως ἐν Θεάτρῳ σπουδάσαντα.

I. *De Ornatu.* 345

II. *Quæ Exercenda sint Proficienti; item, Præcipua a nobis negligi.* 358

III. *Qua sit materia Boni viri; & in quo potissimum exerceri debeamus.* 363

IV. *Adversus turpiter faventem in Theatro.* 369

ε'. πρὸς τοὺς διὰ νόσον ἀπαλλαττομένους.

ς'. Στοράδην τινά.

ζ'. πρὸς τὸν διορθωτὴν τῶν ἐλευθέρων πόλεων, Ἐπικούρειον ὄντα.

ἡ. πῶς πρὸς τὰς Φαντασίας γυμναστέον.

θ'. πρός τινα Ῥήτορα, ἀνιόντα εἰς Ῥώμην ἐπὶ δίκῃ.

ι'. πῶς δεῖ Φέρειν τὰς Νόσους.

ια'. Στοράδην τινά.

ιβ'. περὶ Ἀσκήσεως.

ιγ'. τί ἐστιν Ἐρημία, καὶ ποῖος Ἔρημος.

ιδ'. Στοράδην τινά.

ιε'. ὅτι δεῖ Περισκεμμένως ἔρχεσθαι ἐφ' ἕκαστα.

ις'. ὅτι εὐλαβῶς δεῖ συγκαθιέναι εἰς Συμπεριφοράν.

ιζ'. περὶ Προνοίας.

ιη'. ὅτι οὐ δεῖ πρὸς τὰς Ἀγγελίας ταράττεσθαι.

ιθ'. τίς στάσις Ἰδιώτου καὶ Φιλοσόφου.

κ'. ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν Ἐντὸς ἔστιν ὠφελεῖσθαι.

κα'. πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐπὶ τὸ Σοφιστεύειν ἐρχομένους.

κβ'. περὶ Κυνισμοῦ.

κγ'. πρὸς, τοὺς Ἀναγινώσκοντας καὶ Διαλεγομένους ἐπιδεικτικῶς.

κδ'. περὶ τοῦ μὴ δεῖν Προσπάσχειν τοῖς Οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

V. *Ad eos qui ob morbum domum abeunt.* Pag. 372

VI. *Miscellanea quædam.* 377

VII. *Ad Epicureum quemdam, liberarum Civitatum Correctorem.* 380

VIII. *Quomodo adversus Visa exerceri debeamus.* 389

IX. *Ad Rhetorem quemdam Romam ad judicium proficiscentem.* 391

X. *Quo pacto ferendi sint Morbi.* 397

XI. *Miscellanea quædam.* 402

XII. *De Exercitatione.* 404

XIII. *Quis sit status desertus, & qui sit Desertus.* 408

XIV. *Miscellanea quædam.* 415

XV. *Considerate singula adgredienda esse.* 418

XVI. *Caute utendum esse hominum Consuetudine.* 422

XVII. *De Providentia.* 426

XVIII. *Non perturbari oportere Nunciis.* 428

XIX. *Quis status sit Indocti hominis & Philosophi.* 430

XX. *Posse fructum e rebus Externis omnibus capi.* 432

XXI. *Ad eos qui temere Doctorum munus capessunt.* 437

XXII. *De Secta Cynica.* 443

XXIII. *Ad eos qui Ostentationis caussâ legunt aut disputant.* 473

XXIV. *Non debere nos earum rerum Desiderio teneri, quæ in Nostra potestate non sunt.* 484

κέ. πρὸς τοὺς Ἀποπίπτοντας ὧν προέθεντο.
κτ'. πρὸς τοὺς τὴν Ἀπορίαν δεδοικότας.

XXV. *Ad eos qui a Proposito desciscunt.* Pag. 515
XXVI. *Ad eos qui Inopiam timent.* 518

Πίναξ Κεφαλαίων ἐν τῷ Τετάρτῳ Βιβλίῳ περιεχομένων.

INDEX CAPITVM Quarto Libro comprehensorum.

α'. Περὶ Ἐλευθερίας.
β'. περὶ Συμπεριφορᾶς.
γ'. Τίνα τίνων Ἀντικαταλλακτέον.
δ'. πρὸς τοὺς περὶ τὸ ἐν Ἡσυχίᾳ διάγειν ἐσπουδακότας.
ε'. πρὸς τοὺς Μαχίμους καὶ Θηριώδεις.
ϛ'. πρὸς τοὺς ἐπὶ τῷ Ἐλεεῖσθαι ὀδυνωμένους.
ζ'. περὶ Ἀφοβίας.
η'. πρὸς τοὺς ταχέως ἐπὶ τὸ σχῆμα τῶν Φιλοσόφων ἐπιπηδῶντας.
θ'. πρὸς τὸν εἰς Ἀναισχυντίαν μεταβληθέντα.
ι'. τίνων δεῖ Καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τίνα Διαφέρεσθαι.
ια'. περὶ Καθαριότητος.
ιβ'. περὶ Προσοχῆς.
ιγ'. πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐκφέροντας τὰ αὐτῶν.

I. *De Libertate.* 529
II. *De familiari Consuetudine cum Hominibus.* 576
III. *Quæ quibus Commutanda sint.* 578
IV. *Ad eos qui vitam in Otio transigere cupiunt.* 581
V. *In Pugnaces & Immanes.* 595
VI. *In eos qui dolent quod Miserabiles videantur aliis.* 605
VII. *De Timoris vacuitate.* 616
VIII. *In eos qui celeriter ad suscipiendam Philosophi personam properant.* 628
IX. *Ad quemdam qui ad Impudentiam deflexerat.* 640
X. *Quænam Contemnenda sint, & quænam sint Magni facienda.* 644
XI. *De Munditiei studio.* 653
XII. *De Adtentione.* 663
XIII. *Ad eos qui temere Arcana sua efferunt.* 668

CORRIGENDA ET ADDENDA IN TOMO I.

In Præfatione.

Pag. xi. lin. 6. *poſt* σωτήριον *adde* θέλημα. (quod vocabulum deeſt in Vproni præfatione. Vide infra p. xviii.)
— xvii. l. 8. *pro* operis *ſcribe* operum
— xviii. l. 5. *βιοῦ ſcr.* βιοῖν
ibid. in Not. col. a. l. 4. *poſt* Secundus. *adde:* Cæterum verbotenus fere convenire adparet ſubſcriptionem hanc cum illa, quam e codice Carpenſi ab Vprono prolatam ſupra vidimus. Unde intelligitur, aut alterum horum codicum ex altero, aut utrumque ex eodem aliquo tertio exemplari eſſe deſcriptum.
— xxi. *in Not. col. b.* l. 10. *pro* acerbitate *ſcr.* acerbitate.

In Græco contextu.

p. 6. l. 3. *a fine, pro* χρύσιον *ſcr.* χρυσίον
— 9. l. 5. *pro* θέλη *ſcr.* θέλῃ
— 26. l. 8 *ſq.* ὡς αἰδήμων ἐσθίῃ, ὡσαύτως ἐπὶ &c. *Sic diſtingue:* ὡς αἰδήμων, ἐσθίει ὡσαύτως, ἐπὶ τῆς &c.
— 34. l. 4. *pro* ἡμῶν δὲ *ſcr.* ἡμῶν δὲ,
— — l. 7. ἡμῖν δ' *ſcr.* ἡμῖν δ',
— — l. 9. ἀλλ' ἂν *ſcr.* ἀλλ', ἂν
— 37. l. 2. στενάξω. *ſcr.* στενάξω;
— 44. l. 12. ἐπὶ τε *ſcr.* ἐπί τε
— 51. l. 10. ἐντεῦθεν ποθέν *ſcr.* ἐντεῦθέν ποθεν
— 61. penult. νυστάζομεν; *ſcr.* νυστάζομεν;
— 81. l. 9. σελῆνης *ſcr.* σελήνης
— 87. l. 10. ἐπεὶ, ἔρα *ſcr.* ἐπεὶ ἔρα
— 98. l. 1. εἰσὶ καὶ *ſcr.* εἰσὶ, καὶ
— 99. l. 1. ἐστὶ *ſcr.* ἐστὶν
— 102. l. 6. Ὀλυμπία *ſcr.* Ὀλυμπίᾳ
— 107. l. 5. δοκῇ *ſcr.* δοκῇ.
— — l. 15. Τουτ' *ſcr.* Τοῦτ'· (*et ſic paſſim deinde.*)
— 108. penult. Ἄγε *ſcr.* ἄγε
— 111. l. 13. ἐξαπατηθῆναι *ſcr.* ἐξαπατηθῆναι
— 113. l. 9. ἐγὼ μὲν *ſcr.* Ἐγὼ μὲν
— 114. l. 10. πάσης, αὐτὸ *ſcr.* πάσης αὐτὸ
— 122. l. 1. σῦ *ſcr.* σὺ
— 139. l. 14. *ſic diſtingue:* παραβάλλει· μηνύσατε ἐπαοιδήν.
— 140. l. 2. *pro* Ἔνθεν ἂν *ſcr.* Ἔνθεν, ἂν
— — ult. ἓν τινι. *ſcr.* ἐν τινί.
— 142. l. 1. συνήθειαν *ſcr.* ἀλήθειαν
— 146. l. 12. ἡ δ' ἐκ *ſcr.* ὁ δ' ἐκ
— 148. l. 5 ἐστι *ſcr.* ἐστὶ.
— 151. l. 1. σαυτοῦ *ſcr.* σεαυτοῦ

Pag. 160. l. 11. pro ἀπόφανσιν scr. ἀπόφασιν.
— 161. l. 1. αὐτοῦ scr. αὐτοῦ,
— 163. l. 1. ἔλθη, scr. ἔλθῃ,
— 174. l. 7. καὶ ἡ ὁδὸς scr. καὶ * ἡ ὁδὸς
— 175. l. 11. θαῤῥούντως scr. θαῤῥούντως,
— 184. l. 5. sic distingue: ἀνηρεῖτο· εἰ δ'
— — ult. pro Οὐκ scr. οὐκ
— 188. l. 8. μοι μέλει scr. μοὶ μέλει
— 189. l. 13. ἐρεῖ βάλε; scr. ἐρεῖ, βάλε;
— 196. l. 7. τοῦτῳ scr. τούτῳ
— 197. pen. αὐτὸς ὅταν scr. αὐτὸς, ὅταν
— 202. l. 4. αὐτῷ, scr. αὐτῷ.
— 207. l. 8. ἐπείρω scr. ἐπειρῷ
— 218. l. 1. θρίδακος scr. θίδρακος
— 234. l. 5. οὗ. μὲν scr. οὗ μὲν
— 243. l. 4. πῶς ἐστι scr. πῶς ἔστι
— 246. ult. διάτι scr. διατί
— 248. l. 6. ἄλλό τι scr. ἄλλο τι
— 258. l. 10. ναυαγήσῳ, scr. ναυαγήσω·
— — ult. βάλῃ. scr. βάλῃ;
— 259. l. 3. μηθ' scr. μήθ'
— 261. l. 12. Τί οὖν, ἐν scr. Τί οὖν ἐν
— 262. l. 10. Ταχύγ' scr. Ταχύ γ'
— 264. l. 4. πειθομένος scr. πειθόμενος
— 273. l. 3. fin. μεγάλως scr. μεγάλως,
— 275. l. 13. ἀνάστας scr. ἀναστὰς
— 289. l. 4. τὸ ἐπὶ scr. τὸν ἐπὶ
— 307. l. 5. ἄλλ' scr. ἄλλα
— 315. l. 1. ἐκεῖνο εἶναι· scr. ἐκεῖ εἶναι·
— — ἐκεῖνο. scr. ἐκεῖ.
— 317. l. 8. ὁ ἄνθρωποι scr. οἱ ἄνθρωποι
— 325. l. 2. προαιρετά. scr. ἀπροαίρετα.
— 342. l. 7. εστι scr. ἐστι
— 353. l. 10. προγραφήν; scr. προγραφήν.
— 368. ult. οὗ εἰσι. scr. οὗ εἰσί.
— 394. l. 12. scribe συμβεβληκέναι μοι.
— 410. l. 2. scr. λέγουσί τινες
— 421. pen. pro 'ΡΟΥ'ΦΩ scr. 'ΡΟΥ'ΦΩι
— 426. l. 11. Κᾴγω scr. Κᾴγώ
— 429. l. 10. κρίνε; scr. κρίνει;
— 442. l. 13. λέγε. scr. λέγε,
— — ult. Φρόνει, καὶ scr. Φρόνει καὶ
— 447. l. 12. ταύτην. scr. ταύτην·
— 450. l. 9. βασιλεία scr. βασιλείᾳ
— 456. l. 12. ἀπογράφεσθαι; scr. ἀπογράφεσθαι,
— 460. l. 5. Ὥστε ἄν σοι scr. Ὥστε, ἄν σοι
— — l. 13. Κύνικοῦ; scr. Κυνικοῦ;
— 477. l. 2. ἤσθηται scr. ᾔσθηται
— 501. l. 10. ἀναδέχέσθαι scr. ἀναδέχεσθαι
— 505. l. 6. ὑποθετικούς scr. ὑποθετικούς.
— 520. l. 7. Εἰ σου scr. εἴ σου
— 521. l. 4. περι scr. περὶ
— 537. penult. ὁ μὴν scr. ὁ μὲν.
— 552. pen. καθεῖναι scr. καθεῖναι.

Pag.

Pag. 564. l. 2. δυναμένω *scr.* δυναμένῳ
— 586. l. 10. οὐ ἐδυσωπ. *scr.* οὐκ ἐδυσωπ.
— 595. pen. Καλικλέους *scr.* Καλλικλέους
— 627. l. 5. νάμεις *scr.* δυνάμεις
— 633. l. 2. ἠγωνιζόμην *scr.* ἠγωνιζόμην
— 638. l. 4. ἐξενεγκῇ *scr.* ἐξενέγκῃ
— 640. l. 3. ἄντιθες *scr.* ἀντίθες
— 657. l. 11. οἴου *scr.* οἴου
— 659. l. 3. fin. κατεφθίνη· κότα *scr.* κατεφθινηκότα.
— 669. l. 5. Προσέτι *scr.* Πρόσεστι
— 679. l. 10. δίκη. *scr.* δίκῃ.

In Versione Latina.

Pag. 17. *col. a.* lin. 1. *pro* lucratusque *scribe* luctatusque
— — ult. *pro* auferes *scr.* auferas
— 20. *a.* l. 11. effereris? *scr.* efferreris?
— 26. *a.* l. 6. necesse est *scr.* necesse esse
— — — l. 13 sqq. *Sic distingue et scribe:* et custodiat; si lavet ut fidus, ut verecundus; si eodem modo comedat; si, quæcumque inciderit materia &c.
— 31. *a.* ult. perspiciendi et *scr.* perspiciendi, et
— 44. *b.* l. 13. Numquid ergo *scr.* Vtrum ergo
— — — l. 16. aut *scr.* an
— 46. *b.* l. 4. syllogismo *scr.* in syllogismo
— 61. *a.* ult. aut: *Oro te, scr.* aut: *Hortor te,*
— 65. *a.* l. 2. rectene *scr.* recte
— 81. *a.* l. 1. Unde *scr.* *(Recte!)* unde
— 113. *a.* l. 4. fin. mihi *scr.* Mihi
— 121. *b.* l. 8. nos nunc *scr.* nos nunc *(te)*
— 134. *b.* pen. fore, ut *scr.* fore ut
— 141. *a.* l. 11. Eo qui *scr.* Eo quod
— 164. *b.* ult. *et* 165. *a.* nostri arbitrii &c. *Scribe:* quæ mei arbitrii non sunt, nihil ad me pertinent.
— 192. *a.* l. 5. esset: *scr.* esset.
— 225. *a.* l. 5 sq. *sic scribe:* Num ergo et illi haec judicii regula satis est?
— 242. *a.* l. 9. *dele* etiam
— 243. *a.* penult. *pro* sit *scr.* esse
— 277. *a.* l. 5. ad sese *scr.* ad pristinum statum
— 285. *a.* l. 12. Nugatior *scr.* Nugacior
— 289 *b.* l. 9. invideri *scr.* invidere
— 304. *b.* l. 9. ut putant *scr.* ut putant,
— 309. *b.* l. 2. ars rationis. *scr.* doctrina.
— 317. *a.* l. 1. decretum est *scr.* decretum hoc est
— — — l. 9. neque id quod *scr.* neque illud, quod
— 347. *b.* l. 11. exornandum *scr.* exornandam
— 372. *a.* l. 8. nos eras *scr.* non eras
— — — penult. conferunt *scr.* conferant
— 384. *b.* l. 8. sequetur? *scr.* consequens erit?
— 394. *a.* l. 8 sq. *scribe:* Si potes, cape.
— 408. *b.* l. 8. *scr.* ut, si quando sitiverit æstu,
— — — ult. etiam desertus *scr.* etiam continuo desertus
— 422. *a.* l. 2. usus sum *scr.* usus sum,

Pag.

Pag. 438. *a.* l. 5. fin. *fic ſcribe:* ſed venite, *(air,)* meque
— 445. *a.* l. 9. quale *ſcr.* qualis
— 446. *a.* l. 9. non debet *ſcr.* nulla debet
— 447. *b.* l. 5. inſtiturum. *ſcr.* inſtituturus.
— 449. *a.* l. 2. ut hoſtes oſtendat *ſcr.* hoſtes oſtendere
— — *b.* l. 2. *pro* et principatum *ſcr.* et id quod eam efficit
— 451. *b.* l. 3. deſtinarum *ſcr.* deſtinata
— 456. *b.* l. 6. *pro* profiteri velis &c. *ſic oportebat:* profeſſurus es, homo; non ad certamen &c.
— 458. *a.* l. 9. *ſic ſcribe:* indignabitur? dignus ſcilicet qui &c.
— 459. *a.* penult. *pro* Ubi porro *ſcr.* Ubi vero
— 461. *b.* l. 7. ſunt ei *dele* ei
— 473. *b.* ult. *pro* fruſtra *ſcr.* temere
— 501. *b.* ult. Corinthi *ſcr.* Corinthum
— 512. *b.* l. 5. fin. vivat. *ſcr.* vivas.
— 534. *b.* l. 4. fin. dicemus, *ſcr.* dicimus,
— 552. *a.* l. 6. coactus, *ſcr.* coactus ſum,
— 565. *b.* l. 5. ſervate *ſcr.* ſerva te
— 566. *a.* ult. noſtris. *ſcr.* nolitis.
— 611. *b.* l. 5. fin. proclamabo, *ſcr.* proclamabo?
— 632. *a.* l. 3. pporteris *ſcr.* pateris
— 635. *b.* l. 7. cæci, *ſcr.* claudi, cæci,
— 642. *b.* l. 4. et damnis *ſcr.* et in damnis
— 669. *a.* l. 4. noſta. *ſcr.* noſtra.
— 678. l. 6. adcommodanda. *ſcr.* adcommodandæ.

Pag. 438. *a.* l. 5. fin. *ſic ſcribe:* ſed venite, *(ais,)* meque
— 445. *a.* l. 9. quale *ſcr.* qualis
— 446. *a.* l. 9. non debet *ſcr.* nulla debet
— 447. *b.* l. 5. inſtiturum. *ſcr.* inſtiturum:
— 449. *a.* l. 2. ut hoſtes offendat *ſcr.* hoſtes offendere
— — *b.* l. 2. *pro* et principatum *ſcr.* et id quod eam efficit
— 451. *b.* l. 3. deſtinatum *ſcr.* deſtinata
— 456. *b.* l. 6. *pro* profiteri velis &c. *ſic oportebat:* profeſſurus es, homo; non ad certamen &c.
— 458. *a.* l. 9. *ſic ſcribe:* indignabitur? dignus ſcilicet qui &c.
— 459. *a.* penult. *pro* Ubi porro *ſcr.* Ubi vero
— 461. *b.* l. 7. ſunt ei *dele* ei
— 473. *b.* ult. *pro* fruſtra *ſcr.* temere
— 501. *b.* ult. Corinthi *ſcr.* Corinthum
— 512. *b.* l. 5. fin. vivat. *ſcr.* vivas.
— 534. *b.* l. 4. fin. dicemus, *ſcr.* dicimus,
— 552. *a.* l. 6. coactus, *ſcr.* coactus ſum,
— 565. *b.* l. 5. ſervate *ſcr.* ſerva te
— 566. *a.* ult. noſtris. *ſcr.* nolitis.
— 611. *b.* l. 5. fin. proclamabo, *ſcr.* proclamabo?
— 632. *a.* l. 3. poteris *ſcr.* pateris
— 635. *b.* l. 7. cæci, *ſcr.* claudi, cæci,
— 642. *b.* l. 4. et damnis *ſcr.* et in damnis
— 669. *a.* l. 4. noſta. *ſcr.* noſtra.
— 678. l. 6. adcommodanda. *ſcr.* adcommodandæ.

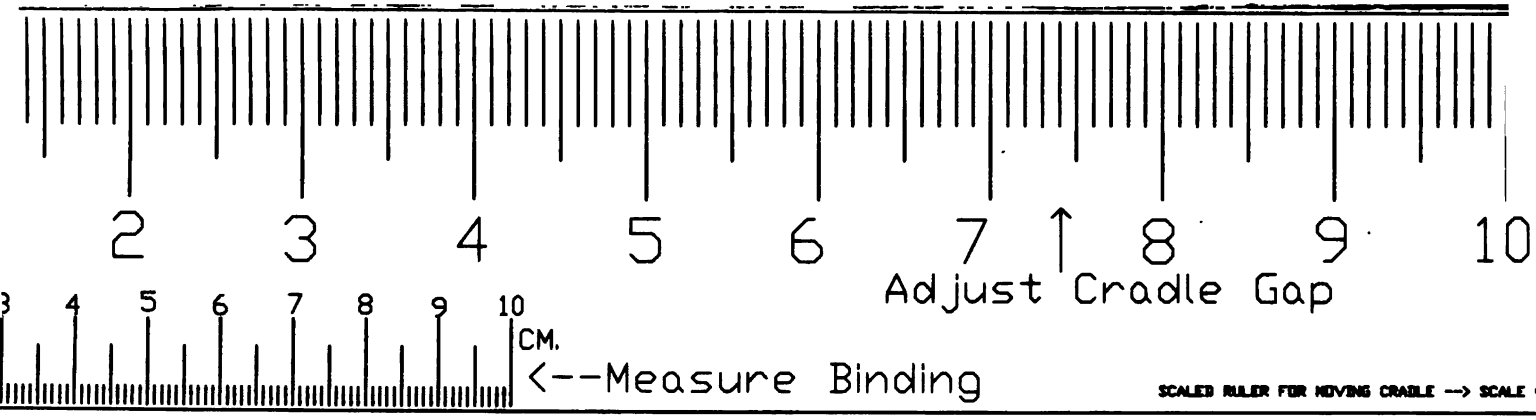
2 3 4 5 6 7 8 9 10
Adjust Cradle Gap
3 4 5 6 7 8 9 10
CM.
<--Measure Binding
SCALED RULER FOR MOVING CRADLE --> SCALE

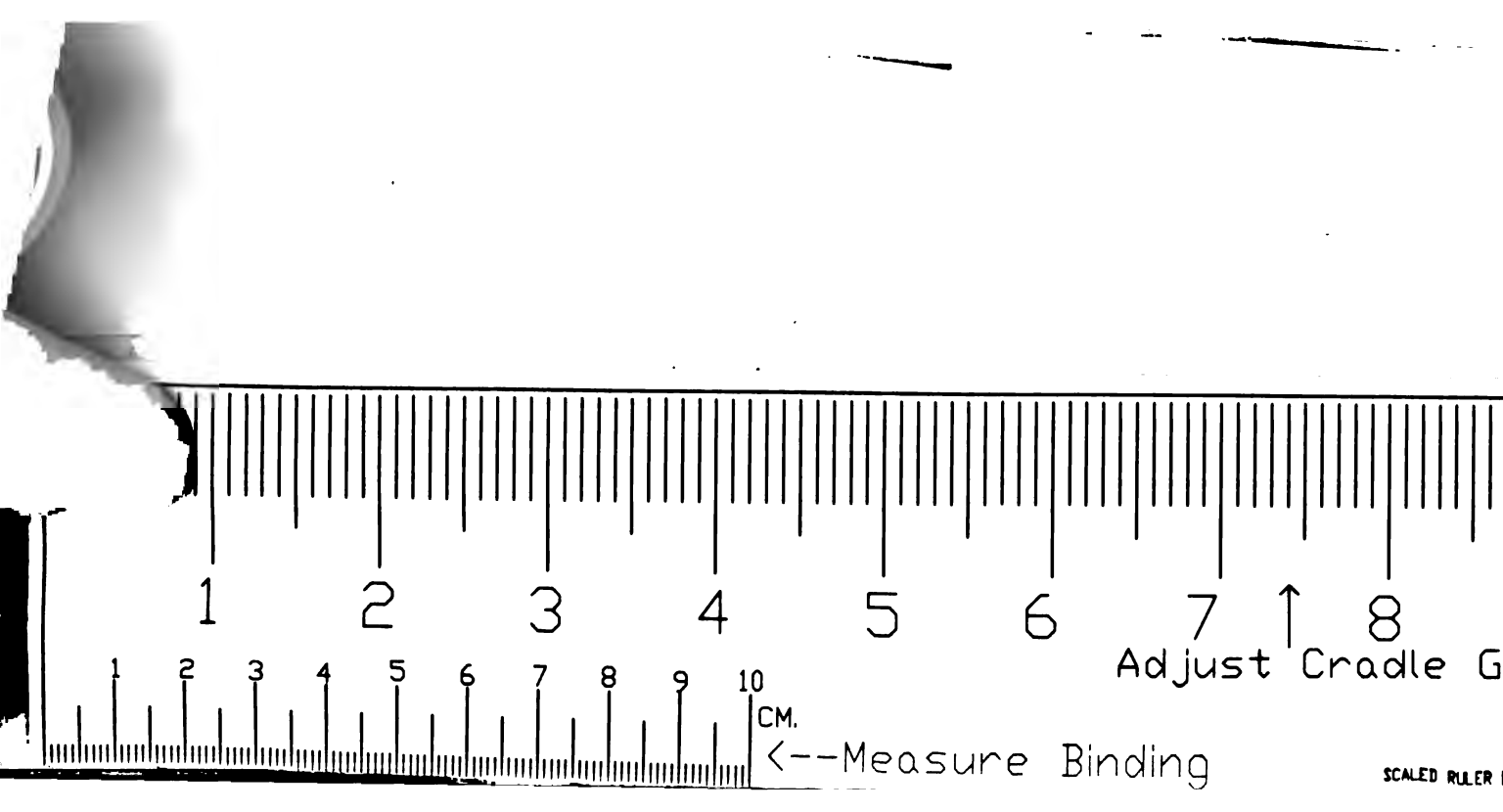
1 2 3 4 5 6 7 8
Adjust Cradle G
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
CM.
<--Measure Binding
SCALED RULER

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
REFERENCE DEPARTMENT

This book is under no circumstances to be taken from the Building

Form 419